M. Valerii Martialis
EPIGRAMMATUM
LIBRI XIV.

INTERPRETATIONE & NOTIS ILLUSTRAVIT

VINCENTIUS COLLESSO J. C.

JUSSU

CHRISTIANISSIMI REGIS,

AD USUM

SERENISSIMI DELPHINI.

LONDINI:

E Typographeo M. MATTHEWS.

Venales prostant apud R. KNAPLOCK, B. TOOKE, D. MIDWINTER, J. HAZARD & J. LEAKE, W. TAYLOR, T. WARD, B. BARKER & J. HOOKE.

M.DCCXX.

M. Valerii Martialis

EPIGRAMMATUM

LIBRI XIV.

INTERPRETATIONE & NOTIS

ILLUSTRAVIT

VINCENTIUS COLLESSO J. C.

JUSSU

CHRISTIANISSIMI REGIS,

AD USUM

SERENISSIMI DELPHINI.

LONDINI:

E Typographæo M. MATTHEW's.

Venales prostant apud R. KNAPLOCK, B. TOOKE, D. MIDWINTER, J. HAZARD & J. LEAKE, W. TAYLOR, T. WARD, B. BARKER & J. HOOKE.

M.DCCXX.

AD LECTOREM.

AUCTORES Latinos commentariis alii brevioribus, alii tam diffusis illustrârunt, ut nec hos, nec illos facile capiant juvenes, quorum ætati non ita exigua, nec adeo ingentia conveniunt volumina. Quapropter in usum SERENISSIMI DELPHINI jussit LUDOVICUS MAGNUS, Historicorum & Poetarum Latinorum verba ad verba faciliori interpretatione, adjectis deinde notis breviter & nitide explicari. Hoc munus multis viris ingenio & doctrina præstantibus fuit impositum: mihi autem hæc contigit provincia, ut MARCI VALERII MARTIALIS Opera modo præscripto in lucem edi curarem. Hoc initum consilium ad promovenda Augusti Principis studia, Tibi etiam, CANDIDE LECTOR, licet per regiam munificentiam in tuos usus convertere.

Sic LUDOVICUS MAGNUS ferventium undique armorum strepitu, dum solus nec totus quidem sufficit tot potentissimis hostibus in victrices Gallias conjuratis, cogitat tamen artes ingenuas, quibus informandum Augustum Filium commiserat nobilissimo CAROLO SANCTÆ-MAURÆO Duci Montauserii illustrissimo. Elegit Rex sapientissimus virum moris antiqui, bello ac pace conspicuum, cujus prisca fides, amor recti, res gestæ domi militiaque exemplo essent SERENISSIMO DELPHINO. Ille statim meditatus qua posset ratione erudiri Augustus Princeps, faciliorem hanc excogitavit, quam Tibi subjeci.

Illustrissimus ac Reverendissimus Episcopus Condomensis JACOBUS-BENIGNUS BOSSUETIUS Præceptor ascitus est. Vir ille sacrarum & humaniorum literarum peritissimus, Magister do-

cendi facundissimus tam suaviter variis disciplinis imbuit SERENISSIMUM DELPHINUM *quæ præcepta defatigationi aliis, Ipsi fuerint voluptati. Porro in partem tanti operis perficiendi, quo nihil deesset Augusto Principi, adjunctus est* PETRUS-DANIEL HUETIUS *Abbas Alnetensis: vir propitio Apolline natus, qui omnes omnium literarum partes felicissima ingenii ubertate complexus est, & mirum in modum excoluit.* HUETIUM *nominasse sufficiat, cujus nominis fama in Republica literaria jamdudum percrebuit. Vir ille nobilissimus atque eruditissimus quibusdam in locis obscurissimis comiter mihi monstravit viam, quibus si quid lucis accesserit, ipsi acceptum refero.*

His initiis institutus adolevit SERENISSIMUS DELPHINUS: *quem crescentem sumus admirati, eundem toti orbi jam esse admirationi, atque expectationi congratulamur.*

Pauca quæ supersunt habeo, quæ Te scire velim. Variorum Scriptorum notis usus sum sæpius, quos passim honoris caussa nominavi; & de quibus bene meritum me fateor lubenter. Quæ caractere Romano lemmatibus adjecta reperies, ea ego addidi brevia argumenta epigrammatum. Utplurimum corrupta sunt, & a Grammaticis inscripta; exceptis libris decimo tertio, & decimo quarto, quibus apposita videntur lemmata ab ipso Martiale, epigramm. 3. lib. XIII. & *epigramm. 2. lib.* XIV.

Josephi Langii indicem subjeci, mendis innumeris sublatis. Junii editionem quam secutus est Langius omnium optimam, fideliter quoque sum secutus, non prætermissis variis lectionibus. Doctissimi Mathæi Raderi è Societate JESU *quatuor capita, quæ sequuntur, apposuimus. Primum est de vita Martialis, secundum de illius libris & scriptis, tertium continet testimonia scriptorum de Martiale, quarto denique agitur de epigrammate. Vale.*

AD

A D

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATUM LIBROS PROLEMMATA.

CAPUT I.

Vita Martialis ex ipso Martiale potissimum deprompta.

M. VALERIUS MARTIALIS COQUUS, patre Frontone, matre Flaccilla, Bilbili in Celtiberia natus, Calagurritanus fuit alumnus, quam obscurus majorum natalibus, tam clarus ingenii monumentis. De nominibus poetæ constat ex omnium codicum fide, qui M. Valerium Martialem præferunt, quæ, num ipse sibi adsciverit, an à parentibus acceperit, in medio relinquo. Quanquam Marci & Valerii Romana nomina Romæ primum assumpta judico. Civem enim Romanum fuisse, nullus dubito, cum aliis ipse civitatem impetraret, ut lib. 3. epig. 94. gloriatur in Nævolum:

Quot mihi Cæsareo facti sunt munere cives,
Nec totidem famulos suspicor esse tibi.

Nec factum, sed natum, alioqui patronum suum carmine laudasset. Facilis vero erat tum aditus ad jus civitatis, quod Claudius tam vile fecerat, ut vitreis fractis vulgo diceretur emi. Otho vero peregrinis etiam donavit, ut Dio in Claudio & Othone testatum reliquit. Bilbilis colonia Augusta dicta est, ut ipse scribit, lib. 10. epig. 103.

Municipes Augusta mihi quos Bilbilis acri
Monte creat——

 Et

Et extat in Tiberii Imperatoris æreo nummo AUGUSTA BILBILIS: Vespasianus autem, Plinio teste, lib. 3. cap. 3. universæ Hispaniæ jus Latii dedit, civitatem postea Caracallus. Marci ergo & Valerii nomina more civium Romanorum, qui prænomen, nomen, cognomen ferebant, sibi poeta legit, arbitratu reor suo. Marci forte & Martialis, quod mense Martio esset editus. Illi enim Marci, ut veteres tradunt, vocabantur. Valerii nomen vel à Mæcenate suo aliquo Valerio, vel Valerio Flacco familiari poeta, vel forte ob memoriam Catulli quem est imitatus, qui & ipse Valerius audivit, sibi sumpsit: nec enim à majoribus acceptum arbitror, etsi non ignoro, nomina novis civibus assumpta ab iis, quorum beneficio civitatem impetrassent, sua vero pro cognominibus servata. Quod lib. 1. de bello Gallico Cæsar ostendit, cum ait: *Commodissimum visum est M. Valerium Procillum, Caii Valerii Caburri filium, cujus pater à Caio Valerio Flacco civitate donatus erat, mittere.* Et Cicero ad Acilium scribens idem tradit: *Cum Demetrio Mega mihi vetustum hospitium est, ei Dolabella rogatu meo civitatem impetravit, qua in re ego interfui. Itaque nunc P. Cornelius vocatur.* Idem ad eundem Acilium scribens ait: *C. Avianium Philoxenum Cæsar meo beneficio in Novocomenses retulit. Nomen autem Avianii consecutus est, quod homine nullo plus usus est quam Flacco Avianio meo familiarissimo.* Item in Verrem: *Q. Lutatius Diodorus beneficio Q. Catuli à Sulla civis Romanus factus, eademque ratione de Dione, qui beneficio Q. Metelli civis factus. Q. Cæcilius Dio est appellatus.* Sub Imperatoribus quum Romana civitas integris provinciis daretur, hi qui civitatem Romanam consequebantur, vel Imperatoris prænomen & nomen, vel ejus, aut eorum, quorum præcipue subsidio civitatem impetrassent, nomina ferebant. Verum cum Antoninus Caracallus Imperator constitutionem edidisset, quæ lib. 1. Digestorum sub titulo *De statu hominum*, refertur, qua omnes eos qui in urbe Romana (Alii, *orbe Romano*) essent, cives esse voluit; tum pro cujuscumque arbitrio nomina sumpta, aut nobilissimarum familiarum quæ jam defecerant, aut nova excogitata, vetere vocandi consuetudine, quæ ad ea usque tempora parum certe violata perduraverat, paullatim postea labante. Quæ præcipua causa fuit (quod portento simile est) ut post Caracalli tempora, intra paucissimos annos horum nominum usus per mille annos conservatus, omnino dissipatus, & in nova vocabula transformatus. Nam nulla deinceps nominis, prænominis vel cognominis distinctio observata est; sed omnia in fœdissimam barbariem versa, antiquitatis cognitionem omni ex parte perdiderunt. Hæc Panvinius de antiquis nominibus Romanorum. Vide & Sigonium & Ursinum de nominibus & familiis Romanorum, Volaterr. Anthropol. Martialem (quamvis & hoc Romanum) à parentibus indigitatum sive à Kal. Martiis, quibus est editus, sive majorum arbitratu ob Martis cultum & memoriam censeo. Martiales porro nostro poetæ fere æquales plures lego apud scriptores. Est apud Lampridium Gargilius Martialis, paullo tamen nostro Martiale junior. Celebrat Tacitus Cornelium Martialem primipilarem. Laudat noster Martialis Julium Martialem familiarem suum. Vixit eodem fere ævo S. Martialis, Gallorum Mystagogus, Lemovicensis Pontifex, scriptis primum suis nobilitatus, dein etiam sanguine pro Christi nomine profuso purpuratus. Notus est & ille Martialis apud Herodianum, lib. 4. Caracallæ percussor.

cessor. De Kalendis Martiis poetæ natalitiis lita, lib. 10. epig. 24. Martialis ipse canit:

Natales mihi Martiæ Kalendæ
Lux formosior omnibus Kalendis.

Et lib. eodem, epig. 92.

Martem mearum principem Kalendarum.

Coquus audit apud Lampridium in Alexandro Severo, *ut Martialis Coci*, inquit, *Epigramma significat, quod contra quandam Gelliam scripsit hujusmodi:*

Quum leporem mittis.

Coquum item appellat Joannes Sarisberiensis lib. 8, Polycrat. cap. 6. & cap. 13. & lib. 7. cap. 12. Auctor Sophologii, præter alios quosdam qui vitam Martialis conscripserunt. Quod nomen an gentilitium sit, an posthumum & hominum studio inditum, non decerno. Sunt qui censeant à conviviis quæ frequenter celebrat, Xeniis, Apophoretisque hoc illi nomen, conditum, alii re ipsa coquum egisse principio existimant. Titus, lib. 7. cap. 21. A majoribus adhæsisse illi potius existimem, seu parens coquus ab artificio audiit, seu à majoribus accepit. Ob tam pauca epigrammata, quibus convivia celebrat, nomenclaturam hanc indeptum esse non est verosimile. Est cum κατ' ἀντονομασίαν epigrammatarius, ut Homerus vel Virgilius poeta, Demosthenes vel Cicero orator, philosophus Aristoteles dicitur. Parentum nomina, nisi filius cantasset, oblivione sepulta jacerent, liber 5. immortalia reddidit epig. 35.

Hanc tibi Fronto pater, genitrix Flaccilla puellam.

Parentum tamen affirmant aliqui coquum dictum lectumque. Uxorem habuit Clodiam Marcellam ex gente Claudia plebeia, lib. 12. epig. 21.

Municipem rigidi quis te Marcella Salonis,
Et genitam nostris quis putet esse locis?

Et mox:

Te cito ridebit peregrinus gloria partus
Romanam ducat quam magis esse nurum.

Ita distichon hoc legit Jos. Scaliger ad illud Catullianum:

Dulce rideat ad patrem.

Ex Martiale tamen discis, Clodiam hanc Marcellam, non Romanam, sed Hispanam & Bilbilitanam patria fuisse, ut merito dubitare possis, an ex gente Claudia Romana fuerit hæc Marcella. Versum ergo Martialis rectius scripserim, ut ante habuit:

Nec cito ridebit peregrini gloria partus.

In patria laudanda tam diligens & frequens est, ut illius amantissimum facile intelligas, lib. 1. epig. 62.

Te, Liciane, gloriabitur, nostra
Nec me tacebit Bilbilis.

Lib. eodem epig. 50.

Vir Celtiberis non tacende gentibus,
Nostræque laus Hispaniæ,

Videbis altam, Liciane, Bilbilin
Aquis & armis nobilem.

Lib. 10. epig. 103.

Municipes Augusta mihi, quos Bilbilis alto
Monte creat, rapidis quos Salo cingit aquis.
Ecquid læta juvat vestri vos gloria Vatis?
Nam decus & nomen, famaque vestra sumus.

Et mox in sequenti:

Illinc te rota tollet, & citatus
Altam Bilbilin, & tuum Salonem
Quinto forsitan essedo videbis.

Lib. 12. epig. 18.

Me multos repetita post Decembres
Accepit mea, rusticumque fecit
Auro Bilbilis & superba ferro.

Sed de patria Martialis & hac Bilbili plura, lib. 1. epig. 50. Romam venit, cum annum ageret alterum & vicesimum, egit in urbe annos quinque supra triginta, discessit septimo & quinquagesimo. Quod ipse me docet poeta cum lib. 12. epig. 31. de hortis Marcellæ uxoris ita canit:

Munera sunt domino post septima lustra reverso.

Lib. vero 10. epig. 104. à patria se triginta quatuor annos abfuisse adhuc in urbe degens scripsit. Porro lib. 10. epig. 24. de suis Kalendis monet se quinquagesimum septimum annum attigisse:

Quinquagesima liba septimamque
Vestris addidimus hanc (vel *huc*) *acerram.*

Ex quibus concludo, poetam sub Galba, Othone, Vitellio, Vespasiano, Tito, Domitiano, Nerva, Trajano Romæ vixisse, cum, ut plane sentio, sub primum vel alterum Trajani annum, quod ab eo negligeretur, in patriam redierit, ubique post quadriennium, summum quinquennium exactum, ultimum vitæ diem clauserit, ita ut ἑξηκονταέτης fere obierit, aut biennium ultra vitam propagârit. Romæ Domitiano, immo & Tito carus gratusque fuit, magnisque honoribus & donis ab utroque ornatus: Jure nempe trium liberorum, quod solus Imperator conferebat, maximæque argumentum gratiæ erat. De quo Plinius minor, Tacitus, Lipsius, alii, & nos suo loco. Gloriatur de hoc munere poeta, lib. 3. epig. 94.

Præmia laudato tribuit mihi Cæsar uterque
Natorumque dedit jura paterna trium.

Et lib. 9. epig. 99.

Rumpitur invidia, tribuit quod Cæsar uterque
Jus mihi natorum, rumpitur invidia.

Et lib. 2. epig. 92.

Natorum mihi jus trium roganti
Musarum pretium dedit mearum
Solus qui poterat. Valebis uxor,
Non debet domino perire munus.

Creatus

Creatus eſt tribunus, quod lib. 3. epig. 94. jactat;

Eſt & in hoc aliquid, vidit me Roma tribunum.

Ornatus eſt equeſtri dignitate. Ibidem,

Et ſedeo qua te ſuſcitat Oceanus.

Hoc eſt, ſpecto in theatris ludos in equeſtribus, quo ſolis equitibus licet aſpirare. Prædicat eandem lib. 5. epig. 13.

Sum, fateor, ſemperque fui, Calliſtrate, pauper,
Sed non obſcurus, nec male notus eques.

Auctus eſt donis in urbe & ruri: domicilium ſibi aſſignatum in urbe, & rus ſuburbanum docet, lib. 9. epig. 99.

Rumpitur invidia, quod rus mihi dulce ſub urbe eſt,
Parvaque in urbe domus, rumpitur invidia.

Et lib. 10. epig. 58.

Dura ſuburbani dum jugera paſcimus agri,
Vicinoſque tibi, ſancte Quirine, lares.

Lib. item 8. epig. 61.

Sed quod ſub urbe rus habemus æſtivum,
Vehimurque mulis, non ut ante conductis.

Prædium Nomentanum pluribus verſiculis nobilitat, lib. 6. epig. 43. lib. 7. epig. 92. lib. 10. epig. 94. & 48. lib. 13. epig. 119.

Italiæ quoque partem eam obiit poeta, quam olim Æmiliam, ſeu togatam Galliam dixere, nunc Lombardia cis Padum nuncupatur, ibique nobiliſſimas urbes luſtravit: Forum Cornelii, ſeu Imolam, unde tertium epigrammatum librum emiſit, ut lib. 3. epig. 1. & 4. ſcribit:

Hoc tibi, quidquid id eſt, longinquis mittit ab oris
Gallia Romanæ, nomina dicta togæ.

Et: *Si quibus in terris, qua ſimus in urbe rogabit,*
Corneli referas, me licet eſſe foro.

Ravennam, item olim caput Piceni, ut docet vetus inſcriptio: & in Venetorum ditione, uti & Patavium & Altinum, Aquileiam Fori Julii primariam urbem: quæ civitates adeo poeta arriſere, ut conſtituerit, extremam illis ætatem conſecrare; ſic enim lib. 4. epig. 25. teſtatur:

Vos eritis noſtræ portus, requieſque ſalutis,
Si juris fuerint, otia noſtra ſui.

Amicis uſus eſt, præter Cæſares, claris, & potentibus, & multis: Stertinio, quem Avitum vocat, Deciano, Liciniano, Stella, Nepote, Lupo, Plinio juniore, Cornelio Priſco, Julio Martiale, Regulo oratore, Quinctiliano, Quincto Ovidio, Juvenale, Valerio Flacco, Silio Parthenio tyrannoctono, aliiſque compluribus, quos paſſim in ſuis libris æternis ornat elogiis. Librarium puerum habuit, Afrum Demetrium, quem moriturum, ſero nimis, libertate donavit, de quo lib. 1. epig. 102.

Illa manus quondam ſtudiorum fida meorum
Et felix domino, notaque Cæſaribus.

Gravi morbo ſemel duntaxat, dum Romæ vixit, tentatus eſt, lib. 8. epigramm. 25.

Vid-

Vidisti semel, Oppiane, tantum
Ægrum me male, sæpe te videbo.

Lib. 6. epig. 58. se jam prope conclamatum ait:

O quam pene tibi Stygias ego raptus ad undas
Elysiæ vidi nubila fusca plagæ.

Domitiano sublato, Parthenio Mæcenate amico aulico à militibus interfecto, cum apud Nervam parum, apud Trajanum nihil posset, rerum urbanarum tædio affectus, urgentibus jam tædio & fatis patriam repetivit, in eaque, confecto per triennium libro duodecimo, naturæ concessit: neque enim tam gratam & suavem vitam, quam in patria speravit, invenit, imo æmulorum municipum dente laceratus assiduo, ex ægritudine credo animi morbum concepit, & periit. Nam paullo pòst, ejus mortem Plinius eleganti ad Priscum epistolà deploravit, simulque velut funebria persolvit. Forma oris, & voce virili fuit, piloso & hirsuto corpore, ut illa gens plerumque solet. Hoc poeta ostendit, cum lib. 10. epig. 65. Carmenionem carpit, seque ipsum depingit:

Hispanis ego contumax capillis.

Et: *Hirsutis ego crinibus, genisque*
Os blæsum tibi, debilisque lingua,
Nobis filia fortius loquetur.

Scripserunt eandem Martialis vitam Calderinus, Sipontinus, Georgius Alexandrinus, Petrus Crinitus, & alii hos secuti. Nos ex ipso Martiale Martialem voluimus depingere.

CAPUT II.

De Libris & Scriptis Martialis.

QUOD nobilissimis scriptoribus usu venit, uti plurimos eorum labores, aut casus, aut bellum, aut vetustas ipsa detereret & obliteraret, hoc, nostro quoque Martiali aliqua ex parte accidit: neque enim omnia illius scripta poematave perannarunt, canit ipse de suis nescio quibus juvenilibus & apinis, lib. 1. epig. 114.

Quæcumque lusi juvenis & puer quondam
Apinasque nostras, quas nec ipse jam novi, &c.

Perierunt & quædam de libro singulari seu Spectaculorum (quem quidem ipse, meo judicio, collegit: itaque, ut legitur, composuit, præter inscriptiones quasdam parum aut omnino epigrammati non convenientes.) Nam lib. 1. quædam citat epigrammata de libro Amphitheatri, quæ non reperiuntur. Ad Stellam, lib. 1. epig. 45. ita scribit:

Lascivos leporum cursus lususque leonum,
Quod major nobis, charta minorque gerit,
Et bis idem facimus: nimium si Stella videtur
Hoc tibi: bis leporem tu quoque pone mihi.

Majorem chartam librum primum interpretor, quod plura epigrammata contineat quam liber Spectaculorum, qui quidem ad Titi laudes, & Amphitheatrum, seu ludos in amphitheatro editos potissimum, ut doctissimus

mus sentit Lipsius, est referendus. A poeta; post Titi mortem, recognitum arbitror, & inscriptiones epigrammatum ita positas, ut possent pleræque ad Domitianum, qui sibi patris fratrisque opera omnia transcribebat, referri atque intelligi. De quo infra copiosius. Epigrammatum libros, præter singularem, composuit duodecim, quos non simul in manus hominum dedit; sed ut quemque absolverat, ita in literas misit, quod ex epistolis & multis epigrammatis lector cognoscet. Revocavit tamen editos, & quosdam emendavit, ut fatetur, lib. 10. epig. 2.

Festinata prior decimi mihi cura libelli
Elapsum manibus nunc revocavit opus,
Nota leges quædam sed lima rasa recenti
Pars nova major erit: lector utrique fave.

Et hæc forte causa sit, cur exemplaria hodierna tantum inter se differant: Aldina, inquam, & Calderina seu vulgaria. Nos Juniana secuti sumus.

Librum 13. & 14. hoc est, Xenia & Apophoreta ante librum 10. & sequentes scripsit, vivo adhuc tyranno Domitiano, cui in Xeniis & Apophoretis blanditur. Nam illud profecto Domitianum spectat, cui lemma Anser est:

Hæc servavit avis Tarpeii templa Tonantis:
Miraris: nondum fecerat illa Deus.

Utique Domitianum vocat Deum, qui incensum Capitolium restituit, ut supra ostendimus. Nec de alio intelligo primum distichon, lib. 14.

Synthesibus dum gaudet eques, dominusque Senatus,
Dumque decent nostrum pilea sumpta Jovem.

Jovem Domitianum more suo appellitat, ut supra:

Me meus in terris Jupiter ecce tenet.

Cæterum, quod generatim ad universa poetæ epigrammata attinet, non ita admiror omnia, ut vel paria, vel omnia præstantissima judicem. Sunt alia aliis meliora: quod ipse fatetur de suis, lib. 1. epig. 12. scribit:

Sunt bona, sunt quædam mediocria, sunt mala plura
Quæ legis: hic aliter non fit, Avite, liber.

Et lib. 7. epig. 20.

Triginta toto mala sunt epigrammata libro:
Si totidem bona sunt, Lause, bonus liber est.

Quod vero monent nonnulli, ut mala à bonis secernantur, maleque natis infelix nota adscribatur, id curæ alteri non invidebo, Ego quæ forte acutissima censeo, alius plumbea dicat; nec enim doctissimis etiam in hac censura convenit, quod Ciceronis & Plutarchi, qualium, Deus bone, virorum judicia ostendunt, quorum alter omnium seculorum auctoritate comprobatus Cicero Timæi dictum de Dianæ absentia in ejus templi conflagratione, ut argutum & acutum celebrat ac miratur: Alter vero Plutarchus in Alexandri vita tam frigidum ait eundem Hegesiæ jocum (in nomine quoque controversia est) ut ipsum etiam incendium restinguere potuerit. Victorius, lib. 16. Var. cap. 15. commendat Adagiographus Palladæ Græci epigrammata, elevat eadem ac penitus deprimit H. Stephanus, ut verissimum sit illud Luciani:

Οὐδ᾽ ἐν

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι διακριδὸν ἔστι νόημα,
'Αλλ' ὃ σὺ θαυμάζεις τοῦθ' ἑτέροισι γέλως.
Editur humana eximium nil mente: Sed illud
Quod tu miraris, ridiculum est aliis.

Nunquam fiet, ut omnes eadem mirentur amentque: quot capita, tot sententiæ. Præclara tamen pleraque sunt hujus poetæ epigrammata, in quibus nullum habet secundum. Accedit, mihi necessario multa prætereunda, quæ tibi forte maxime jucunda.

CAPUT III.

Testimonia Scriptorum de Martiale.

OMnium nobilissimum testatissimumque est C. Plinii Cæcilii Secundi, poetæ æqualis & amici, cujus judicium merito tanti fit ab omnibus, quanti Plinius hic ipse ab omnibus fieri solet, cujus ad Cornelium Priscum epistolam de Martiale apponam.

CAIUS PLINIUS Cornelio Prisco S.

Audio Valerium Martialem decessisse, & moleste fero. Erat homo ingeniosus, acutus, acer, & qui plurimum in scribendo, & salis haberet & fellis, nec candoris minus. Prosecutus eram viatico secedentem, dederam hoc amicitiæ, dederam etiam versiculis quos de me composuit. Fuit mos antiquis, eos qui vel singulorum laudes, vel urbium scripserant, aut honoribus, aut pecunia ornare. Nostris vero temporibus, ut alia speciosa & egregia, ita hoc inprimis exolevit. Nam postquam desivimus facere laudanda, laudari quoque ineptum putamus. Quæris qui sint versiculi, quibus gratiam retulerim: Remitterem te ad ipsorum volumen, nisi quosdam tenerem. Tu, si placuerint hi, cæteros in libro requires. Alloquitur Musam. Mandat, ut domum meam in exquiliis quærat, adeat reverenter.

Sed ne tempore non tuo disertam
Pulses ebria januam, videto:
Totos dat tetricæ dies Minervæ
Dum centum studet auribus virorum
Hoc, quod secula posterique possint
Arpinis quoque comparare chartis.
Seras tutior ibis ad lucernas,
Hæc hora est tua, dum furit Lyæus
Dum regnat rosa, dum madent capilli,
Tum me vel rigidi legant Catones.

Meritone, qui hoc de me scripsit, & tunc admisi amicissime, & nunc amicissimum defunctum esse doleo? Dedit enim mihi, quantum maxime potuit: daturus amplius si potuisset. Tametsi quid homini potest dari majus quam gloria, laus, & æternitas? Æterna, quæ scripsit, non erunt fortasse: ille tamen scripsit tanquam futura. Vale.

ÆLIUS VERUS CÆSAR.

Addam & Spartiani, aut potius Ælii Veri Cæsaris de poeta nostro elogium. *Idem* (Ælius Verus Cæsar) *Martialem epigrammatarium poetam,* *Virgilium*

Virgilium suum dixisse fertur. Virgilium intellige in suo genere, hoc est principem epigrammatis, ut ille epici poematis.

LAMPRIDIUS in Alexandro Severo.

Martialem ævo Alexandri Severi plurimum legi celebrarique solitum ostendunt Lampridii verba: *Et quoniam*, inquit, *de lepusculis facta est mentio, quod ille (Alexander) leporem quotidie haberet, jocus poeticus emersit, idcirco quod multi septem diebus pulchros esse dicunt, qui leporem comederint, ut Martialis Coci epigramma significat, quod contra Gelliam scripsit hujusmodi:*

Quum leporem mittis, semper mihi, Gellia, mandas,
Septem formosus, Marce, diebus eris:
Si verum dicis, si verum, Gellia, mandas;
Edisti nunquam, Gellia, tu leporem.

Sed hos versus Martialis in eam, quæ deformis esset, composuit, &c. Ista Lampridius de Martiale quem cocum nominat. Ex ævi illius credo more, quo & Gargilius Martialis scribebat & florebat, ut discriminis fortasse caussa poetam nostrum cocum dixerit, aut quod reapse coquus fuerit.

SIDONIUS carm. 23.

Inter claros scriptores sæpius numeratur Martialis à Cl. Sidonio, qui ita canit:

Qui celsos Senecas loquar vel illum
Quem dat Bilbilis alta Martialem
Terrarum indigenas Ibericarum?

Idem carmine 119.

Aut mordax sine fine Martialis.

Omitto Salisberiensis, Æneæ Silvii, Historicorum item Hispaniæ Joannis Vasæi, Francisci Taraphæ, Marianæ, & aliorum encomia Martiali impertita. Nec interpretes Martialis commemoro Calderinum, Sipontinum, Merulam, Mycillum, & alios, qui Martialem certatim prædicant. Sunt nonnulli qui minus recte sentiunt de nostro poeta. Sed horum sententiæ lumina nostri ævi & à nostro proximi Jovianos Pontanos, Scaligeros, Turnebos, Lipsios oppono.

JOVIANUS PONTANUS, lib. 3. de Sermone cap. 18.

Valerius Martialis artificiosissimus epigrammatum scriptor ita in iis quidem jocatus est, ut frequentius carpat quam delectet: tametsi è demorsione ipsa delectatio quoque paritur. Ad hæc dictis ejus partim occultissima quædam insunt spicula, partim verba quæ non solum à facto sint aliena, verum aut obscœna ipsa admodum scurriliaque, aut maxime ampullosa & acida, quod quidem Hispanicum est. Nam etsi Hispani cum primis sunt facetiarum studiosi, tamen si populares respexeris ac plebeios gentis ejus homines, invenies eorum jocos non tam propendere in lusum ac delicias quam in submorsiones, magisque spectare in invectivas & subsannationes, quam in risum, voluptatemque è jucunditate conceptam, quæ in facetis viris tenerrima quidem est. Sunt tam dicta ejus in universum arguta, subtiliterque conquisita, abstrusæ sententiæ, eædemque raræ, falsæ, aculeatæ: inventio verò maxime acuta, verba autem præcipue accommodata, quæque non prima tantum facie, atque in ipso explicatu lectorem alliciant, atque auditorem: verum quæ in ejus animo relinquant tacitam quandam quasi subtitillationem. Nihilo tamen minus in iis non pauca quidem animadvertas,

quæ

quæ decorum illud retineant, quod virtutis hujus, de qua præcipimus, maxime est proprium. Quale illud, quod & jucundum simul & salsum est, risumque venuste pariter atque honeste movet, ac vel in ore etiam matronæ non dedecet.

Unguentum fateor bonum dedisti. Et quæ sequuntur.

Hæc Jovianus vere sincereque probat, nec falso, quæ de eodem subjicit, petulantiore tamen, & nobis hîc tacendo. Concludit demum laudem hisce verbis: *Ejusmodi sunt igitur Martialis dicta, ut pleraque multum habeant salis: nec minus fellis, atque ampullosi proque loco & jocentur, & delectent.* Cætera ad illam partem epigrammatum pertinent, quam nos præscripsimus.

Angelus Politianus Præfat. in Quintil. *Ut ab ingeniosissimo Latinorum epigrammatum poeta, & vagæ juventutis moderator, & Romanæ gloria togæ vere meruerit appellari.*

JULIUS SCALIGER, lib. 6. poet.

Ne Martialem quidem transferre libet ad meliora. De illius libris alibi satis à nobis dictum est. Multa sunt ejus epigrammata divina, in quibus & sermonis castitas, & argumenti species luculenta est. Versus vero candidi, numerosi, pleni, denique optimi. Alia fœda ne legerim quidem (merito igitur purgantur) *tantum abest ut ad censuram vocem.*

Idem, lib. 3. cap. 126.

Epigrammatis virtutes peculiares brevitas & argutia, hanc Catullus non semper est assecutus, Martialis nusquam omisit.

TURNEBUS, lib. 13. cap. 19.

Cum à Martiale lepidissimo poeta (nec enim illis assentior, qui scurram ineptum eum appellant, neque satis elegante Musa libros epigrammatum scripsisse autumant, &c.) canitur, lib. 3. epist. 93.

Admittat inter bustuarias mœchas, &c.

Idem, cap. 4. lib. 8.

Quid vetat attingere festivissimi poetæ Martialis lusus, atque in his operam ludere? Non semper supercilia adducenda sunt, &c.

Idem, lib. 29. cap. 9.

Versus Martialis sunt lepidi, sed paucis intellecti, cum tamen verbis minime obscuris contexti sint.

JULIUS LIPSIUS, lib. 1. epistolic. quæst. cap. 5.

Quid censes tu? Non melius de Martiale Scaliger judicavit, qui versus ejus candidos, numerosos, plenos, epigrammata multa divina dicit: quam ille qui scurram de trivio appellat. Nollem excidisset viro magno hoc judicium judicii dissimile. Nihil ad Catullum Martialis, scio: Sed & hoc scio epigrammata illa, nec in trivio nata, nec in triclinio. Multa fœda, obscœna in Martiale: & mehercule in uno Catulli libello non pudiciora, sed pauciora. Ignorat seculum illud qui hoc accusat. Sunt & joci aliquot leves, vulgati, pueriles: sed meliorum major est numerus. Faceret è re literaria, si quis more veterum criticorum delectum ejus epigrammatum haberet, & bonis adfigeret laudis notam, aliis culpæ, &c. Hæc Lipsius.

Taceo eorum qui hodie scribunt egregia de Martiale judicia, nullus certe vel Catulli, Tibulli, Propertii, Virgilii, Ovidii, Statii, Ausonii interpres *non* sexcenties utitur testimonio Martialis, nullus antiquitatis admirator & scriptor

scriptor tacet Martialem, cujus testimonio omnes pro oraculis utuntur, qui de rebus Romanis libros meditantur. Itaque, ut hoc caput concludam, satis meo animo vel tacitus laudatur is qui plurimum citatur, legitur, & teritur, ut vere de seipso Martialis,

Illa tamen laudant omnes, mirantur, adorant:
Confiteor: laudant illa, sed ista legunt.

Sint alia poemata epigrammatis graviora, non sunt vel jucundiora, vel utiliora, non minus emendat mores noster, quam vel Lucilius, qui versu secuit urbem, vel Horatius, Persius, Juvenalis. Quin & hoc laudis habet noster, quod bonos aperte laudat, improbos alieno nomine tectè corrigit, ut de se fatetur ipse, lib. 10. epig. 33.

Hunc servare modum nostri novere libelli,
Parcere personis, dicere de vitiis.

Vere etiam hoc poeta de epigrammatis, & fabulosis aliis poematis.

Nescis, crede mihi, quid sint epigrammata, Flacce,
Qui tantum lusus illa, jocosque putas.
Ille magis ludit, qui scribit prandia saevi
Tereos, aut coenam, crude Thyesta, tuam.

CAPUT IV.

De EPIGRAMMATE.

ALII quam multi scriptores de epigrammate varie admodum praecceperunt. Parmenio lib. 1. Anthol. cap. 44. εἰς λογογραφίαν. Cyrillus ibidem. Gyraldus Dial. 10. histor. poet. Robertellus libro singulari ad Aristotelis poeticen. Julius Scaliger lib. 3. poet. Minturnus lib. 5. de poeta. Thomas Correa libro singulari, & duo nuper è Societate, Antonius Possevinus, & Jacobus Pontanus. Mihi sicut animus non est, omnia quae ad epigrammatis laudes, antiquitatem, artem, & varietatem, pertinent exequi, ita prorsus tacere, nec vim, originem, naturamque ejus attingere, cum epigrammatum poetam enarrandum susceperim, non est omnino visum opportunum. Quare tribus, ut aiunt, verbis rem expediam; & unde natum epigramma, quid illud, & quas virtutes desideret, exponam.

Epigramma syllabatim expressum latine inscriptionem sonat, ἐπιγράφω enim inscribo, superscribo, seu titulum alicui rei addo, valet. Unde ἐπιγράφειν τὸ βιβλίον, ἐπιστολὴν, ἀνδριάντα, τάφον, &c. Inscribere librum, literas, statuam, tumulum.

Observavit Budaeus à Pulchro τὸ ἐπιγράφειν, usurpari pro eo quod est epigramma scribere.

Prima sane notione epigramma nihil aliud est quam ἐπιγραφὴ, quae primitus nuda & simplex fuit, & saepe uno duntaxat verbo fiebat; qualis est apud Pausaniam ἐνυάλιος Mars, seu Mavortius, ἐπίγραμμα, inquit, ἐστιν αὐτῷ ἐνυάλιος, hoc est, ἐπιγραφὴν ἔχει, ἐνυάλιος. Talis est inscriptio Verrinae statuae apud Ciceronem ΣΩΤΗΡ. Pluribus verbis liberis tamen epigramma de Cyro adfert Strabo. Infinita etiam extant hodie soluta oratione pluribus verbis facta, Cyri hoc est l. 15. Ὦ ἄνθρωπε, ἐγὼ κῦρός εἰμι ὁ τὴν ἀρχὴν τοῖς Πέρσαις κτησάμενος, καὶ τῆς Ἀσίας βασιλεὺς μὴ οὖν φθονήσῃς τοῦ μνήματος. Plura ibid. Primo igitur & vero significatu, ea dicta sunt

epigrammata.

epigrammata, quæ pro elogiis inscribebantur monumentis, statuis, tropæis, imaginibus. Est enim epigramma statuæ, vel imaginis inscriptio. Deinde translatum est epigramma ad libros, factumque est contra, ut epigramma fieret inscriptio inscriptionis: hoc est; statua, inscriptio epigrammatis, id quod exemplo intelliges. Primum cogita, positam Herculi aut Romulo statuam cum hac inscriptione, Herculi orbis liberatori, vel Romulo urbis conditori. Accessit deinde poeta, scripsit epigramma in statuas hasce Herculis & Romuli, eaque libro suo epigrammatum seu carminum inseruit cum hac inscriptione: De statua Herculis, de colosso Jovis, de specie Romuli, &c. Hic, ut vides, statua Herculis, Jovis, Romuli, est inscriptio epigrammatis: cum tamen ipsum epigramma natura sua significet inscriptionem. Ita fit ut in libris epigramma sit inscriptio inscriptionis, & quasi epigramma epigrammatis.

Est autem epigramma, uti nunc accipitur, poema breve, cum simplici cujuspiam rei, vel personæ, vel facti indicatione, aut ex propositis aliquid deducens.

Simplex est illud apud Gellium Pacuvii lib. 3. cap. 24.

Adolescens tametsi properas, hoc te saxum rogat
Ut se aspicias: deinde quod scriptum est, legas.
Hic sunt poetæ Pacuvii Marci sita
Ossa; hoc volebam, nescius ne esses: Vale.

& illud Simonidis lib. 3. Anthol. cap. 2. quo nomen Casmyli, patria, pater & victoria exprimitur.

α. Εἰπὸν τίς, τίνος ἐσσὶ, τίνος πατρίδος, τίδε νικῇς;
β. Κάσμυλος Εὐαγόρου, πύθια, πύξ, ῥόδιος.
Dic quis es, & cujus, quæ patria palmaque pugnæ:
Casmylus Evagoræ, Pythia, Lucta, Rhodus.

Illud etiam Virgilii,

Æneas hæc de Danais victoribus arma.

& illud de eodem nescio an ejusdem:

Mantua me genuit, &c.

Compositum est, cum ex propositis aliud deducitur, idque vel majus, vel minus, vel par, vel diversum, contrariumve. Majus deducitur ab Antipatro 1. Anthol. c. 54. in Dianæ Ephesinæ templum, quod Babyloni, Jovi Alpheio, hortis pensilibus, Colosso Rhodio, Mausoli tumulo anteponit. Noster item poeta Antipatrum imitatus, 1. ep. Amphitheatrum Titi septem orbis miraculis antetulit. Sed hujus exempla passim apud Græcos & Latinos occurrunt. Minus, ut Martialis ad Paullum de Phiala & Galla ep. 75. l. 10. & l. A. ep. 6. ubi docet, fœminas posse, quod olim vix Hercules. Et de sue quæ ex vulnere peperit. Est à minori, quo probat majus. Si nata est fera ex funere matris, cur non potuerit Deus? Minus, concludit l. 9. ep. 4. ubi ostendit Jovem esse pauperiorem Cæsare, majoraque Cæsaris merita, quam ut illa æquare possit Jupiter. Minus deducit lib. 9. epig. 49. ad Gallicum, & eodem lib. 9. epig. 60. Obvia passim hujus exempla leges. Paria sunt illa l. 2. c. 18. ad Maximum, quem se majorem, sibi tamen esse parem probat ex paribus. *Capto tuam pudet heu, &c.* Contra libro

libro eodem ep. 43. Ad Candidum se parem amicis jactantem, ostendit disparem. A paribus est illud l. 8. ep. 35.

Cum sitis similes paresque vita
Uxor pessima, pessimus maritus,
Miror non bene convenire vobis.

Sed his epigrammatis non tam par concludit, quam ex paribus diversum. Par omnino colligit ex propositis lib. 1. epig. 61. ad Licinianum:

Nec me tacebit Bilbilis.

quia sum æque celebratus meis scriptis atq; Catullus, Livius, Maro, Stella, Flaccus, Ovidius, Lucanus ex suis. Par concludit l. 8. ep. 46. ad Flaccum:

Ergo ero Virgilius, si munera Mæcenatis
Des mihi? Virgilius non ero, Marsus ero.

Sæpe diversum colligitur:

Pars maxillarum tonsa est tibi, pars tibi rasa est.
Pars vulsa est, unum quis putet esse caput?

Plurima sunt quæ contrarium inferunt. Martialis:

Difficilis, facilis, jucundus, acerbus es idem,
Nec possum tecum vivere, nec sine te. Et:
Insequeris, fugio, fugis, insequor: hæc mihi mens est:
Velle tuum nolo, Dindyme, nolle volo.
Odi & amo, quare id faciam fortasse requiris;
Nescio, sed fieri sentio, & excrucior. Catullus.

Sæpe ambigue, & vel argutissime epigramma concluditur, cujusmodi est illud Martialis lib. 1. epig. 97.

——excidit mihi nomen.

& illud lib. 4. epig. 66.

——fecisti rem, Line, difficilem.

& lib. eodem epig. 34.

Sordida cum tibi sit, verum tamen, Attale, dicit,
Quisquis te niveam dicit habere togam.

Multa sunt præterea quæ diversum ex uno, vel unum ex diversis colligunt, epig. 2. Amph. vel quæ ex paribus vel repugnantibus contrariis, &c. componuntur. Non pauca præterea, quæ non facile ad certum genus revocantur. Pleraque tamen laudem vel reprehensionem, suasionem, officium, documentumve continent. Multa proferrem ex Græcis & Latinis, si hoc mihi propositum foret, exempla.

Hypothesis seu res subjectæ, sunt quidem illæ omnes, sed tamen amant epigrammata præ cæteris illustrissima facta: cujusmodi sunt Q. Mutii, Scævolæ, Lucretiæ, Herculis, Democlis Atheniensis, Alexandri Magni, Themistoclis, Leonidæ, &c. Vel ingentia flagitia, quæ maxime ad Satyram pertinent; qualia Neronis, Phalaridis, Dionysii, & hujusmodi monstrorum leguntur. Vel vitia corporis, vel animi, vel quæcumque in materiam ridiculi cadunt: vel quæ indignationem maximam, ingentesque animi motus & affectus habent, amoris, odii, invidiæ, iræ, molestiæ, spei, timoris; Quorum omnium multo illustriora habemus in nostra tam antiqua,

quam nova Republica monumenta, quam profana & impia hominum ſæcula unquam habuere. Quid non ſuppeditabunt humani generis conditores Adam & Eva, cum ex beato & florente ſtatu gloriæ, in lamentabiles mortis, omniumque ærumnarum caſus inciderunt? Quid Samſon, David, Machabæi? Quid Juditha, Heſter? Quid Magdalena noſtra lacrymis amoris & doloris ubique madens? Quid heroes noſtri, heroideſque Martyres, Laurentius, Ignatius, Georgius, Catharina, Hagne, Agatha, utraque Lucia, quibus mille partibus genticam ſuperſtitionem ſuperamus. Aptiſſima vero & acutiſſima objiciuntur cogitata ex Chriſti θεανθρώπου perſona, ubi plurima ex contrario poſſunt dici, quo pacto idem ſit æternus & mortalis, ſitiat fons, eſuriat omnium rerum ſatietas, frigeat ignis, langueat vigor, ægrotet medicus, moriatur vita, &c.

Definio tandem materiam epigrammatis, fortiſſima & ignaviſſima facta, pulcherrima & turpiſſima, abſurdiſſima & aptiſſima, ſtultiſſima & ſapientiſſima, maxime ridicula & lamentabilia, minima & maxima, prima & extrema, artes, fraudes, eventus humanos, divina naturalia cadere in epigramma. Atque ut materia eſt incircumſcripta, ita genus carminis liberum eſt, quanquam duo triave genera potiſſimum uſurpentur. Elegiacum, Phaleucium, Iambicum; non raro etiam heroicum, ut docet noſter l. 6. ep. 65.

Hexametris epigramma facis? ſcio dicere Tuccam:
Tucca ſolet fieri: denique Tucca licet.

Eſt epigramma per ſe opus, nec pars vel Elegiæ, vel Epopœiæ, vel Tragœdiæ, vel Comœdiæ, ut cenſuit Robertellus, quem & ratio, & viri docti meritò rejiciunt.

Virtutes epigrammatis alii duas, alii tres pluresve adferunt; præcipuas complectemur. Brevitatem, argutiam, venuſtatem ſeu ſuavitatem. Brevitas ideo tribuitur epigrammati, quod olim epigramma nihil eſſet aliud præter ipſam inſcriptionem, quæ ſæpe tribus, alias duobus, nonnunquam etiam uno verbo abſolvebatur. Nec definitum eſt hodie, quot verſibus epigramma ſit conficiendum. Minturnus ex Cyrilli ſententia ait, diſtichum eſſe nimis longum in epigrammate; ſed Cyrillus contra docet, diſtichum eſſe juſtum epigramma. Apponam epigramma Cyrilli;

Πᾶν καλὸν ἐστ' ἐπίγραμμα τὸ δίστιχον· ἢν δ' παρέλθῃς
Τοὺς τρεῖς, ῥαψῳδεῖς, κοὐκ ἐπίγραμμα λέγεις.
Omne epigramma placet, geminis quod verſibus exit,
Quod plus eſt, librum, non epigramma voces.

& noſter,

Diſticha qui ſcribit, puto vult brevitate placere:
Quod prodeſt brevitas, dic mihi, ſi liber eſt?

Sunt qui duobus diſtichis non amplius epigramma ſcribebant, ut de Lampridio quodam tradit Sidonius epiſt. 9. lib. 8. Præterea, inquit, quod ad epigrammata ſpectat, non copia, ſed acumine placet, quæ nec brevius diſticho, nec longius tetraſticho finiebantur. In eadem ſententia videtur fuiſſe Parmenio, cujus eſt hoc epigramma de epigrammate.

Φημὶ πολυστιχίην ἐπιγράμματος οὐ κατὰ Μούσας
Εἶναι. μὴ ζητεῖτ' ἐν σταδίῳ δόλιχον.

Πολλ'

Πολλ' ἀνακυκλεῖται δολιχοῦ δρόμος· ἐν σταδίῳ δὲ
'Οξὺς ἐλαυνομένου πνεύματός ἐστι τόνος.

A Musis procul est, multos epigrammate versus
Complecti, an quæras in stadio dolichon?
In dolicho cursus crebro torquetur: acuta
Pectoris in stadio concita vis rapitur.

Nonnulli ultra δεκάστιχον, hoc est, quina disticha non progrediendum docent. Ego ex Græcis & Latinis ἐπιγραμματοποιοῖς disco epigrammata scribi posse; & frequenter scripta solo monosticho, ut illud Græcorum lib. 4. cap. 8. in Centaurum: & lib. 1. Theonis, εἰς ἑβδομάδα, & 4. εἰς ἄγαλμα ἠχοῦς ἠχὼ μιμολόγον. Et multa præter hæc epigrammata Græcis passim obvia. Martialis lib. 8. epig. 19.

Pauper videri vult Cinna, & est pauper.

& lib. 7. epig. 97.

Omnia, Castor, emis; sic fiet ut omnia vendas.

Disticha vero, tristicha, tetrasticha, pentasticha, hexasticha, septasticha ἐννεάστιχα, decasticha ubiq; concurrunt, apud Catullum, Martialem, in Anthologia Græcorum. Quod jam negant decasticho licere versum addere; refutant principes epigrammatis, Catullus, Martialis, & plurimi Græcorum. Catullus & Martialis trigesimum versum excedunt. Agathias Græcus Icosistichon, hoc est, viginti versuum epigramma scripsit l. 7. Anthol. Longiora leges lib. 5. Concludo igitur disticha, tetrasticha, octosticha, & decasticha, esse venustissima in genere Elegiaco. Epodos & Hexametros, & Scazontes, Anacreontæos, hendecasyllabos plures congestos, ubique leges, quamquam sæpe transgrediantur nonnulli limites epigrammatis. De brevitate & longitudine epig. sic noster lib. 2. epig. 77.

Cosconi, qui longa putas epigrammata nostra
Utilis ungendis axibus esse potes.
Hac tu credideris longum ratione colossum,
Et puerum Bruti dixeris esse brevem.
Disce quod ignoras. Marsi doctique Pedonis
Sæpe duplex unum pagina tractat opus.
Non sunt longa, quibus nihil est quod demere possis:
Sed tu, Cosconi, disticha longa facis.

Argutia vel maxime propria est epigrammati, unde nervum, vim & acrimoniam, geniumque suum habet epigramma, ex qua comparatur epigramma; nunc pugioni, quo punctim feritur hostis; nunc scorpioni, qui cauda icit; modo piperi, quod acrimonia sua mordet linguam; nunc felli, quod amarissimum: Quo in genere facile princeps est Martialis. Quod ipsemet de se non ignoravit, cum lib. 1. epig. 2. scripsit:

Toto notus in orbe Martialis
Argutis epigrammaton libellis.

& Sidonius:

Et mordax sine fine Martialis.

Arguta sunt pleraque Lucilii, Antipatri, Luciani, Nicarchi. Caruit fere hac laude Catullus, quam venustate compensavit. Sunt autem argutissima fere, quæ ludunt in ambiguo, vel concludunt παρὰ προσδοκίαν· Nam tota

tota vis argutiæ plerumque eſt in extremo verſu, aut diſticho, velut in teli mucrone, quod omnia epigrammata oſtendunt; aut ſi hac careant, epigrammatis nomen relinquant. Quod in ſoluta oratione Apophthegmata, hoc in carmine ſunt Epigrammata. Limis etiam & obliquis oculis epigrammata velut optice pictura intuenda. Aliud enim plerunque habent in receſſu conditum, quam in fronte promittunt. Exemplum ſit illud Martialis lib. 1. epig. 97. Ultimo verſu dicit,

——————*Excidit mihi nomen.*

Videtur ſignificare, memoria excidiſſe, cum lingua exciderit, hoc eſt, pronunciarit. Venuſtas, quæ ſuavitatem continet, in epigrammate tunc cernitur, cum eſt rotundum, amœniſque & gratis verbis compoſitum, non diſtortum numeris, non hiulcum, ſed quod orbem ſententiæ fœliciter abſolvit, quoque dulcem ſenſum & comparationes gratas continet. Eſt venuſtiſſimus atque ſuaviſſimus in ſuis hendecaſyllabis Catullus, quem aſſequi in hoc genere Martialis non potuit. Venuſtum illud Archiæ 1. Antholog.

Τέσσαρές εἰσιν ἀγῶνες, &c.

& illud Cæſari adſcriptum:

Thrax puer, &c.

& illud Pullicis, vel Pollucis rotundum,

Cum mea me genitrix, &c.

& Ovidii de Lucretia:

Cum foderet caſtum ferro Lucretia pectus, &c.

Aliaque innumera: omnia fere Catulli phaleucica & iambica. Et illud Martialis in Catellam Publii,

Iſſa eſt paſſere, &c.

Non onerabo chartas exemplis, quæ tu multa leges apud eos quos in prima pagina laudavi: mihi curſus ad alia.

M. VAL. MARTIALIS SPECTACULORUM LIBER.

In AMPHITHEATRUM CÆSARIS, Epigr. I.

præferendum pulcherrimis orbis ædificiis.

BARBARA Pyramidum sileat miracula Memphis,
Assiduus jactet nec Babylona labor:
Nec Triviæ templo molles laudentur honores,

INTERPRETATIO.

Barbara Memphis taceat admirandas pyramides, nec labor improbus jactet Babylona: nec celebrentur delicata ornamenta Templi Dianæ,

NOTÆ.

1 *Memphis*] Urbs Ægypti nobilissima, secundum plerosque hodie *Cairus*: Cum tamen ab altera parte Nili fuerit, è regione Cairi, cujus nihil extare præter nomen, Menchis, putat Postellus: vana est illa opinio. Strabo, l. 17. ait, *Pyramides, quæ apud Memphim sunt, in ulteriore regione apparere*, scilicet Babylonis castelli natura muniti a Babyloniis quibusdam conditi, ut ait idem Strabo. ἔστι δ᾽ ἀπὸ τοῦ Δέλτα τρίσχοινον εἰς αὐτήν· milibus schœnis à Delta distracta est Memphis. Schœnum ex eodem Strabone libro citato triginta stadia complectitur, secundum Herodotum sexaginta: stadium verò ex mensura pedum sexcentenûm constat, ut tradit Budeus ex Herodoto lib. 2. de labyrintho loquente. Plinius, lib. 2. cap. 23. ait: *stadium centum viginti quinque nostros efficit passus, pedes scilicet sexcentos viginti quinque.* Barbaram dicit Memphim, quod Romani, præter Græcos, omnes alios populos barbaros vocarent. Apud hanc urbem Ægypti Reges potius ad ostentationem, quam ad usum Pyramides extruxere adhuc extantes, quæ inter septem orbis miracula annumeratæ: sunt vero quadratæ moles, quæ ab ima & latissima basi paulatim in apicem desinentes sursum in altitudinem crescunt

2 *Assiduus labor*] *Alii* hunc laborem referunt ad scriptores, qui multis laudibus Babylonem extulerunt; estque idem, inquiunt, quod Horatius lib. 1. carm. ode 7. vocat unum opus.

Sunt quibus unum opus est intactæ Palladis urbem
Carmine perpetuo celebrare.

Sed Poeta comparat Amphitheatrum cum alio ædificio, itaque *alii* melius meo judicio laborem illum assiduum referunt ad Babylonis muros, quorum ambitus quadringenta & octoginta stadia complectebatur teste Herodoto lib. 1. ita ut ingenti labore fuerint perfecti, & inter orbis miracula recensiti: assiduus ergo labor sumitur hîc pro ingenti, & improbo. Babylon vero urbs fuit celeberrima ad Euphratem, cujus situm fusè explicat Herodotus lib. 1. de quâ Ovidius, lib. 4. Metamorph.

——— *Ubi dicitur altam*
Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.

de pensilibus illius hortis tum ab historicis tum à Poetis narrantur multa. Alii legunt *Assyrius labor*, quia Babylon olim fuit Metropolis Assyriæ. Strabo lib. 16.

3 *Nec Triviæ*] Diana dicta est Trivia quod in triviis coleretur, unde & à Græcis τριοδῖτις,

 Dissimuletque

& ara referta cornibus sileat Deum: nec Cares commendatione nimia in cælum tollant monumentum Mausoli suspensum in aere vacuo: Omne opus det primas Amphitheatro Cæsaris, & fama prædicat unicum illud *ædificium pro omnibus.*

Dissimuletque deum cornibus ara frequens.
Aere nec vacuo pendentia Mausolea 5
Laudibus immodicis Cares in astra ferant.
Omnis Cæsareo cedat labor amphitheatro:
Unum pro cunctis fama loquatur opus.

NOTÆ.

hoc est in trivio constituta. *Molles honores* intellige signa in Templo Dianæ, columnas ipsum denique templum summo artificio elaboratum; *molles* autem delicatissimos & quasi vivos interpretare sic Virg. lib. 6. Æneid.

Excudent alii spirantia mollius æra:

Credo equidem vivos ducent de marmore vultus.

Ephesus Ioniæ regionis Asiaticæ urbs nobilis ab hoc Dianæ Templo: quare legunt alii *molles Iones.* Quæ lectio non displiceret, si antiquis in codicibus reperiretur: hoc est nec celebrentur molles Iones à Templo Dianæ Ephesiæ: sententia perspicua est, Ionas nempe effœminatos adeo non esse laudandos à Templo quod Dianæ ædificaverunt, nec Cares à Mausoleo, nec Babylonios à suis muris, nec Delios ab ara cornea, nec Ægyptios à suis Pyramidibus: cum omnia illa ædificia longe superet Amphitheatrum à Vespasiano extructum. Suetonius in Vespasiano c. 9. à Tito dedicatum in Tito cap. 7. *in quo spectacula magnifica assidue, & sumptuosa edidit Domitianus*, idem Suetonius in Domitiano cap. 4. unde dicitur hic spectaculorum liber: extructi autem Amphitheatri laudem Domitiano tribuit noster Poeta.

4 *Cornibus ara*] Βωμὸς κεϱάτινος, Ara cornea inter septem orbis miracula recensita, quam in insula Delo hodie *Sdiles* ex cornibus caprarum à Diana sorore interfectarum extruxit Apollo, non tanquam divinum opus se jactet, cum ab Amphitheatro mortali manu facto longè superetur. De cornea hac agit Callimachus in hymno Apollinis, & Plutarchus de animalium solertia, scribit hanc aram inter orbis miracula positam. Alii minus bene videntur intelligere Templum Jovis Hammonis apud Nasamonas Libyæ populos in ora Syrtis. Strabo lib. 17. Alii, *Dissimulet Delon.*

5 *Mausolea*] id est, Sepulchrum Mausoli regis Cariæ conditum ab Artemisia uxore, & enumeratum inter orbis miracula. *Pendentia* dixit quia columnis erant suffulta. Vide Epig. 14. l. 2.

Inde petit centum pendentia tecta columnis.

Cares verò Asiam minorem habitàrunt contra Rhodum caput regni Halicarnassus, ubi Mausoleum spectabatur: de quo Vitruvius, lib. 2. c. 8. & Plinius, lib. 35. c. 5.

8 *Unum pro*] Alii *præ*, Lipsius de Amphitheatro, cap. 7. *Intelligit*, inquit, *hoc Titianum: nec ad Domitianum illa, aut de Domitiano, ut allucinatur interpretum vulgus.* Judicet lector ex his quæ supra diximus.

Ad EUNDEM CÆSAREM, II.

de ejus operibus.

Odiosa aula crudelis regis Neronis hic splendebat, & jam unicum domicilium erat in tota civi-

HIC ubi sidereus propius videt astra colossus,
Et crescunt media pegmata celsa via;

NOTÆ.

1 *Hic ubi sidereus*] Plinius, lib. 34. cap. 7. *Audaciæ innumera sunt exempla. Moles quippe excogitatas vidimus statuarum, quas colossos vocant; turribus pares.* Sidereus verò dicitur colossus quia à Vespasiano Soli dicatus est, vide Plinium loco citato, & Suetonium in Vespasiano, cap. 18. *Colossi refectorem insigni congiario, magnaque mercede donavit.* Ille enim colossus secundum Suetonium in Nerone, cap. 31. *centum viginti pedum stabat ipsius Neronis effigie*: in eodem hoc capite recensentur ædificia quorum mentionem hîc facit Martialis, qui pergit Domitiano tribuere quæ à Vespasiano & Tito ædificata fuerant; alii tamen putant hæc ad Titum referri. *Hic colossus erectus sub Nerone, refectus a Vespasiano, ac dempto capite Neronis, & Solis adjecto cum septem radiis, Soli dicatus fuit, &c. Hieron. in cap. 3. Habbacuc.* Vid. Epig. 60. l. 12.

2. *Pegmata.*] Fuerunt machinæ quas sic describit Scaliger in lib. 5. Manilii. *Erat autem pegma contabulatio, quæ sponte surgebat sensim, & dissolvebatur.* De his machinis Plinius, lib. 33. cap. 33. Seneca Epist. 88. *His*, inquit, *annumeres machinatores, qui pegmata ex se surgentia excogitant, & tabulata tacite in sublime crescentia, & alias ex inopinato varietates: aut decen-*

Invidiosa

Invidioſa feri radiabant atria regis,
Unaque jam tota ſtabat in urbe domus.
Hîc, ubi conſpicui venerabilis amphitheatri 5
Erigitur moles, ſtagna Neronis erant.
Hic, ubi miramur velocia munera thermas,
Abſtulerat miſeris tecta ſuperbus ager.
Claudia diffuſas ubi porticus explicat umbras,
Ultima pars aulæ deficientis erat. 10
Reddita Roma ſibi eſt, & ſunt, te præſide, Cæſar,
Deliciæ populi, quæ fuerant domini.

tate, ubi radians coloſſus aſpicit aſtra propius, & pegmata alta ſurgunt media via. Hic erant ſtagna Neronis ubi extruitur moles veneranda ſpectandi Amphitheatri. Hic campus ſuperbus eripuerat domos ab ærumnoſis civibus, *ubi nobis admirationi ſunt balnea celeriter extructa. Extrema pars erat atrii deſinentis, ubi Claudia porticus dilatat umbras. Roma ſibi reſtituta eſt, & te Imperatore, Cæſar, ſunt populi, quæ fuerant voluptates domini* Neronis.

Notæ.

centibus quæ cohærebant; aut quæ diſtabant ſua ſponte cohærentibus, aut iis quæ eminebant, paulatim in ſe reſidentibus.

3 *Invidioſa feri*] Tacitus, lib. 15. ann. *Cæterum Nero uſus eſt patriæ ruinis, extruxit domum in qua haud perinde gemmæ, & aurum miraculo eſſent, ſolita quidem & luxu vulgata, quam arva & ſtagna, & in modum ſolitudinum, hinc ſylvæ, inde aperta ſpatia, & proſpectus. Superbus ager* dicitur, vel quia ampliſſimus, vel quia Neroni peculiaris, nec populo communis.

7 *Velocia munera*] Thermæ enim velociter à Tito fuerunt extructæ in gratiam populi. Suetonius in Tito, cap. 7. *Amphitheatro dedicato, Thermiſque juxta celeriter extructis.*

9 *Claudia*] Quam eandem cum Liviæ porticu, de qua Plinius, lib. 14. cap. 1. affirmant aliqui, alii verò diverſam fuiſſe ſtatuunt.

12 *Quæ fuerant domini*] Odioſè Neronem vocat dominum, qui nempe civibus Romanis veluti ſervis imperaret.

Ad EUNDEM, III.

ad cujus ſpectacula ex omnibus orbis regionibus gentes adveniſſe dicit.

QUÆ tam ſepoſita eſt, quæ gens tam barbara, Cæſar,
Ex qua ſpectator non ſit in urbe tua?
Venit ab Orpheo cultor Rhodopeius Hæmo,
Venit & epoto Sarmata paſtus equo;
Et qui prima bibit deprenſi flumina Nili; 5

Quæ natio, O Cæſar, tam remota & tam barbara ex qua aliquis ſpectator non videatur in tua civitate? Incola Thracius advenit ab Orpheo Hæmo. Sarmata quoque nutritus ſanguine *equi hauſto, atque ille qui potat aquam primam Nili cogniti, & ille qui percutitur unda extremi maris;*

Notæ.

3 *Venit ab Orpheo*] Rhodope & Hæmus montes ſunt Thraciæ. Orpheus Hæmus dicitur, quia ad eum habitarunt parentes Orphei, vide Plinium, lib. 4. cap. 1. & cap. 11. ubi agit de patria Orphei.

4 *Sarmata paſtus equo*] Hoc eſt, à Septentrione Sarmatæ venerunt, à meridie incolæ Nili. Ab Occidente Hiſpani vel Britanni. Ab Oriente Arabes. Sarmatia duplex eſt, Europæa, & Aſiatica. Europeam *Ruſſiam* vocat Ortelius, Aſiaticam verò *Tartariam*. *Sarmatarum quoque gentes hac maxime pulte aluntur, & cruda etiam farina, equino lacte, vel ſanguine è cruris venis admixto.* Plinius, lib. 18. cap. 10. ſub finem.

5 *Et qui prima*] Et venerunt illi Æthiopes, qui regionem incolunt, ubi emergit primùm ac deprehenditur Nilus. De quo fusè Plinius, l. 5. c. 9. *Nilus incertis ortus fontibus it per deſerta.* Et paulò infra. *Originem (ut Juba rex potuit exquirere) in monte inferioris Mauritaniæ non procul Oceano habet, lacu protinus ſtagnante, quem vocant Nilidem.* Dio in Severo affirmat originem Nili fuiſſe inventam. *Nilus a monte Atlante certò fluit, qui mons eſt in Macennitide, non longè ab Oceano, qua parte ſpectat ad occaſum ſolis.* Priſci tamen quam plurimi negant Nili fontes fuiſſe deprehenſos, maximè Seneca, lib. 6. quæſt. Natural. cap. 8. Papinius Sylvarum lib. 3. Horatius, lib. 4. Carm. Ode 14. & multi alii: videat lector. Fontes Nili repertos fuiſſe conſtat, ex iis quæ referunt patres Societatis Jeſu Alphonſus Mendez, Almeyda, maximè Hieronymus Lobus, nempe in regno

Arabes properaverunt, Sabæi accurrerunt, & Cilices reſperſi fuerunt ſuis imbribus. Sicambri acceſſere capillis coactis in nodum, atque Æthiopes coma alio modo religata. Loquela varia quidem eſt, attamen unus eſt ſermo earum nationum, cum verus patriæ parens appellaris.

Et quem ſupremæ Tethyos unda ferit.
Feſtinavit Arabs, feſtinavere Sabæi,
Et Cilices nimbis hic maduere ſuis.
Crinibus in nodum tortis venere Sicambri,
Atque aliter tortis crinibus Æthiopes. 10
Vox diverſa ſonat : populorum eſt vox tamen
Cum verus patriæ diceris eſſe pater. (una,

Notæ.

Goyam ad duodecimum gradum latitudinis Borealis, & quinquageſimum quintum longitudinis gradum in regione *Sacahala*, quam incolunt Agavi. Illic lacus eſt jactum lapidis latus, in quo ſunt duo fontes à ſe invicem triginta paſſibus diſtantes, qui noſtrorum puteorum figuram referunt ; ex his emanat fluvius Nilus, qui per alterum deinde lacum tranſit, ſeque in terram abdit : Ad milliare verò inferius emergit rurſum ea aquarum copia actus, ut fluvii nomen conſequi poſſit. Orientem verſus fluit. A ſua origine quadraginta milliaria emenſus lacum Dambeam vulgò Bardambeam ingreditur, &c. quæ fuse deſcribuntur in ſynopſi hiſtoriæ Æthiopicæ. Vide librum inſcriptum, *Recueil de divers voyages faits en Afrique, &c.*

6 *Supremæ*] Tethys Oceani uxor pro mari ipſo ſumitur. Hic intellige Britannos, vel Hiſpanos qui ſunt ultimi ad ſolem occidentem ; ubi mare inquietum & undoſum toto anno, unde dicit, *ferit*. Thetis verò Pelei conjux fuit & mater Achillis.

7 *Sabæi*] Populi felicis Arabiæ.

8 *Cilices*] Ciliciæ Aſiæ minoris regio hodie vocatur *Turcomania* & *Finickia*, ubi eſt crocus præſtantiſſimus cui primam nobilitatem tribuit Plin. lib. 12. cap. 6. *Hic maduere*. Nam croco trito, & mixto vino dulci irrigabantur, odoratis quoque imbribus perfundebantur ſpectatores.

9 *Sicambri*] Teſte Strabone Galliæ ſunt populi, ubi hodie Gueldriæ Ducatus, ut Martiano placet ; nempe inter Moſam & Rhenum. Secundum alios fuerunt ab altera parte Rheni ubi hodie Zutphaniæ Comitatus. In nodum torquere crines ſolebant illi populi ; Epigr. 39. lib. 5. *Rhenique nodos*. Tacitus de moribus Germanorum hunc ritum ſpeciatim tribuit Suevis. *Inſigne gentis obliquare crinem, nodoque ſubſtringere.* Juvenalis Sat. 13. verſu 160.

> *Cærula quis ſtupuit Germani lumina ? flavam*
> *Cæſariem ? & madido torquentem cornua cirro ?*

10 *Atque aliter tortis*] Æthiopum comæ natura & ardore Solis criſpæ ſunt, Germanorum verò arte.

Ad CÆSAREM quod expulerit delatores. IV.

Multitudo inſenſa paci, atque adverſaria quietæ tranquillitati, quæ aſſiduè vexabat divitias miſerorum Civium, *ducta eſt cum inſcriptionibus, nec arena continuit eos ; & accuſator mulctatur exilio, quo mulctabat* alios.

TUrba gravis paci, placidæq; inimica quieti,
Quæ ſemper miſeras ſollicitabat opes,
Traducta eſt titulis, nec cepit arena nocentes,
Et delator habet, quod dabat, exilium.

Notæ.

3 *Traducta eſt titulis*] Sic legit Lipſius in notis ad lib. 2. cap. 11. de Cruce. *Titulis enim vult*, Martialis ſcil. *traductos delatores, quomodo ? nonne omnium unus eſt communis ? non hic : quia additum, quos & quam illuſtres quiſque detuliſſet. Exempli cauſa. Hic eſt Titius, qui Camerinum detulit. Hic qui Lateranum, & talia. In libris legitur*, traducta eſt Gætulis, *in aliis* Tradita Gætulis, *& emendarunt*, traducta eſt Gyaris, *quod ego & ratio facile refellant.* In hoc libro, *de Cruce*, fuse agit Lipſius, de titulis quos damnatis apponere ſolebant antiqui.

Nec cepit] Tantus forte erat delatorum numerus, ut in arena contineri non potuerint : vel intellige tantummodo ignominiæ cauſſa traductos fuiſſe per arenam, & deinde in exilium miſſos. Senſus eſt : delatores non fuerunt addicti arenæ : Suetonius in Tito, cap. 8. mentem noſtram explicuit. *Inter adverſa temporum, & delatores, mandatoreſque erant ex licentia veteri. Hos aſſiduè in foro flagellis ac fuſtibus cæſos, ac noviſſime traductos per Amphitheatri arenam, partim ſubjici in ſervos, ac venire imperavit : partim in aſperrima inſularum avehi.* Alii legunt in *aſperrimas inſularum.*

Exulat

Exulat Ausonia profugus delator ab urbe: 5
Impensis vitam principis annumeres.

Accusator fugitivus amandatur ab urbe Roma, vitam adde sumptibus Imperatoris.

NOTÆ.

5 *Ausonia ab urbe*] Romam intellige: Italia dicta est Ausonia ab Ausonio Ulyssis & Calypsûs filio.
6 *Impensis*] Hoc est, muneribus exhibitis: Nimirum præter alia munera quæ in civium gratiam exhiberi jussit Domitianus, dedit vitam, quoniam ejecit delatores qui vitæ & bonis civium insidiabantur.

Blanditur CÆSARI, V.

de spectaculo Pasiphaes.

JUnctam Pasiphaën Dictæo, credite, tauro.
Vidimus; accepit fabula prisca fidem.
Nec se miretur, Cæsar, longæva vetustas:
Quidquid fama canit, donat arena tibi;

Fidem adhibete Pasiphaen conjunctam fuisse tauro Cretensi: Spectavimus; Fabula antiqua facta est vera. Nec antiquitas remota, ô Cæsar, sibi nimium placeat: Quidquid fama narrat, idipsum *tibi suppeditat arena.*

NOTÆ.

1 *Junctam Pasiphaen.*] Pasiphae filia Solis, & uxor Minois Regis Cretæ arsit amore tauri, hæc fabula satis nota.
Dictæo] Cretensi à Dicta monte Cretæ.
3 *Nec se miretur*] Propter sua miracula, aut potius propter fabulas, quæ in Amphitheatro Domitiani verè repræsentabantur. Simile spectaculum exhibuerat Nero. Suetonius in Nerone, cap. 12. *Taurus Pasiphaen ligneo juvencæ simulachro abditam iniit, ut multi spectantium crediderunt.*

Blanditur CÆSARI, VI.

de venatione mulierum.

BElliger invictis quòd Mars tibi sævit in armis,
Non satis est, Cæsar, sævit & ipsa Venus.
Prostratum Nemees & vasta in valle leonem,
Nobile & Herculeum fama canebat opus: 4
Prisca fides taceat: nā post tua munera, Cæsar,
Hæc jam fœminea vidimus acta manu.

Non sufficit, O Cæsar, quod Mars bellicosus tibi fuerit in armis insuperabilibus, Venus quoque ipsa fuerit. Fama narrabat egregium Herculis factum, leonem profligatum deserta in valle Nemees. Vetera monumenta sileant: etenim, O Cæsar, post tua spectacula, jam spectavimus hæc facta manu muliebri.

NOTÆ.

1 *Mars tibi sævit*] Hoc est, in specie figuraque tua: ut in Augusti specie Mercurius pugnavit in terris. Horatius, lib. 1. carminum ode 2. Sic Marcilius. Vel in tuam gratiam sævit. Videat lector.
2 *Sævit & ipsa Venus*] Hoc est, non viri tantum tibi venatores, sed & fœminæ tibi sunt venatrices. Suetonius in Domitiano, cap. 4. *Nam venationes gladiatoresque, & noctibus ad lychnuchos:* Supple commisit; *Nec virorum modo pugnas, sed & fœminarum.*
3 *Nemees*] Sylva est in Peloponneso inter Mycenas & Nemeam, ubi leo ab Hercule fuit interfectus, legunt alii, *Prostratum Nemees in vasta valle leonem.*
6 *Hæc jam fœminea.*] In arenam enim descenderunt Romanæ fœminæ. Juven. Sat. 1.

—— *Mævia Tuscum*
Figat aprum, & nuda teneat venabula mamma.

Pœna LAUREOLI. VII.

Quemadmodum Prometheus Scythico saxo affixus, visceribus renascentibus nutrivit volucrem adhærentem: ita Laureolus suspensus in patibulo non ficto objecit spoliatum corpus urso Britannico. Artus discerpti palpitabant, membris cruore *manantibus, & nulla facies corporis erat in toto corpore. Tandem ille persolverat pœnas mortis paternæ, aut reus gladio transadegerat collum heri sui: Aut insanus furatus erat in templis aurum secretum; vel tibi, ô Roma, supposuerat tædas crudeles. Hic nefarius superavit scelera prisca famæ in quo supplicium fuit, quod fuerat fabula.*

QUaliter in Scythica religatus rupe Prometheus,
Assiduum nimio pectore pavit avem,
Nuda Caledonio sic pectora præbuit urso,
Non falsa pendens in cruce Laureolus.
Vivebant laceri membris stillantibus artus, 5
Inque omni nusquam corpore corpus erat.
Denique supplicium dederat necis ille paternæ,
Vel domini jugulum foderat ense nocens:
Templa vel arcano demens spoliaverat auro,
Subdiderat sævas vel tibi Roma faces. 10
Vicerit antiquæ sceleratus crimina famæ,
In quo, quæ fuerat fabula, pœna fuit.

NOTÆ.

1 *In Scythica rupe*] In Caucaso quem Scythæ accolunt: & pars est Tauri montis, inter Pontum Euxinum & mare Caspium. Vide Epig. 46. lib. 9. infra. Nota est Promethei fabula, quem Caucaso affixit Jupiter, quod furtim è cœlo ignem subduxisset; ex cujus renascentibus quotidie visceribus aquila, vel, ut aliis placet, vultur nutriebatur. Legendus Æschylus, in Prometheo vincto.

3 *Caledonio urso*] Caledonia regio Britanniæ, ubi sylvæ densissimæ, unde sævi ursi Romam mittebantur. Caledonii Ptolemæo Scotiæ populi. *Rossia* eorum tractus videtur vocari. Bucananus vocat *Duncalden*. Vide Epig. 44. l. 10. Alii *viscera*. Enimvero non solet Poeta repetere easdem voces.

4 *In cruce Laureolus*] Maleficus quidam sub nomine & persona Laureoli, qui fuerat olim latronum dux, de cujus in crucem acti supplicio Romæ identidem mimus agebatur. Sueton. in Calig. c. 57. *Et cum Laureolo mimo in quo actor proripiens se ruina sanguinem vomuit, &c.* Juvenal. Sat. 8. vers. 186.

Laureolum velox etiam bene Lentulus egit
Judice me dignus vera cruce:

Versus sequentes ut adulterini à quibusdam rejiciuntur perperam: his enim additis crudelitatis nota, quæ Domitiano inuri potuisset, deletur.

9 *Templa vel arcano*] Hoc est, vasa aurea ad usum sacrificiorum: vel forte intelligit aurum in templis custodiæ caussa depositum.

12 *Quæ fuerat fabula*] Sensus est, Alii quidem mimi Laureoli actores fictas tantum & mimicas pœnas dederunt, hic verò latro veras luit.

De DÆDALO. VIII.

O Dædale, quam optares nunc esse instructus tuis alis, cum ita dilanieris ab urso Lucano!

DÆdale Lucano cum sic lacereris ab urso,
Quam cuperes pennas nunc habuisse tuas!

NOTÆ.

1 *Dædale*] Nota est Dædali historia ex l. 8. Metam. Ovidii. Hic verò damnatus coactus est Dædalum imitari, & per aerem volare, delapsus autem ab urso dilaniatus est. Simile spectaculum legitur apud Suetonium in Nerone, c. 12. *Icarus primo statim conatu juxta cubiculum ejus decidit, ipsumque cruore respersit.*

Lucano urso] Ex Lucania Italiæ provincia hodie *Basilicata*, in regno Neapolitano, unde immanes ursi Romam mittebantur. Plinius, lib. 3. cap. 5.

2 *Quam cuperes*] Habere pennas quibus à Creta avolasti. Alii *tunc*.

De RHINOCEROTE, IX.

pugnante cum tauro.

PRæſtitit exhibitus tota tibi, Cæſar, arena,
Quæ non promiſit prælia, rhinoceros.
O quam terribiles exarſit pronus in iras!
Quantus erat cornu, cui pila taurus erat?

Rhinoceros datus in ſpectaculum per totam arenam tibi præbuit, O Cæſar, pugnam quam non eſt pollicitus. O quam horribili ira accenſus eſt incurvus! Quantum cornu habebat, qui extollebat taurum, veluti *pilam*

NOTÆ.

De Rhinocerote] Marcilius ſic. Fuiſſet plenius lemma *de pugna tauri ac rhinocerotis.*

2 *Quæ non promiſit*] Quia non potuit aliquandiu ab amphitheatralibus magiſtris irritari. De rhinocerote agit Plinius, lib. 8. cap. 20. *Longitudo ei par,* cum Elephanto ſcil. *crura multo breviora, color buxeus. In ejus ſumma nare cornu eſt. Pronus,* hoc eſt cornu incurvato. *Promiſit.* Alii *promiſſi.*

4 *Cui pila*] Pilæ dicebantur veſtes in globum & ſpeciem pilæ collectæ, quæ objiciebantur. Vide Epig. 19. infra Epig. 43. lib. 2. Epig. 53. lib. 14.

De LEONE qui GUBERNATOREM offendit. X.

LÆſerat ingrato leo perfidus ore magiſtrum,
Auſus tam notas contemerare manus:
Sed dignas tanto perſolvit crimine pœnas,
Et qui non tulerat verbera, tela tulit.
Quos decet eſſe hominum tali ſub principe mores, 5
Qui jubet ingenium mitius eſſe feris?

Leo infidelis vulneraverat rectorem ſuum dente immemori, auſus violare manus adeo ſibi cognitas: ſed ſupplicium pertulit debitum tanto ſceleri, & paſſus eſt jacula, qui non erat paſſus virgas. Quam indolem habere debent homines ſub tali Imperatore, qui vult feris ineſſe leniorem naturam?

NOTÆ.

1 *Læſerat ingrato*] Oblitus nempe beneficiorum quæ à ſuo rectore acceperat, ſed forte irritatus & crudeliter verberatus fuerat, alioquin animal eſt gratiſſimum, ut narrat Gellius, cap. 14. lib. 5. De Androclo & leone. Vide Epigramm. 75. libr. 2.

6 *Qui jubet ingenium*] Hoc eſt, qui vult feras habere mores humanos: ſic à clementia commendat Domitianum.

De URSO viſcato. XI.

PRæceps ſanguinea dum ſe rotat urſus arena,
Implicitam viſco perdidit ille fugam.
Splendida jam tecto ceſſent venabula ferro,
Nec volet excuſſa lancea torta manu.
Deprendat vacuo venator in aere prædam, 5
Si captare feras, aucupis arte, placet.

Dum urſus ruens ſe volvit in orbem per arenam cruentam, irretitus viſco ſtetit fugam. Nitida venabula jam quieſcant recondito ferro, nec haſta volet vibrata manu agitata. Venator deprendat prædam in vacuo aere, ſi lubet capere feras arte aucupis.

NOTÆ.

2 *Perdidit ille fugam*] Pro fuga intellige vim fugiendi, & epithetum *implicitam*, per metalepſim fugæ tribuitur, quod urſo fugienti conveniebat. Alii, *implicitus.*

6 *Si captare feras*] Captare verbum eſt proprium aucupii, deprehendere autem venationis, quaſi dicat jam venator aucupio feras veluti aves captet.

De SUE, quæ ex vulnere peperit. XII.

Cum levis hasta perfodisset suem prægnantem, inter pugnas crudeles Dianæ Cæsareæ, partus erupit ex plaga ærumnosæ parentis. O sæva Lucina, hoc ne fuit genuisse? illa optasset interire vulnerata multis telis, ut tristis aperiretur via omnibus natis. Quis inficiatur Bacchum esse natum ex materna plaga? credite ita Deum procreatum: nam sic genita est fera.

INter Cæsareæ discrimina sæva Dianæ
Fixisset gravidam cum levis hasta suem;
Exsiliit partus miseræ de vulnere matris.
O Lucina ferox, hoc peperisse fuit?
Pluribus illa mori voluisset saucia telis, 5
Omnibus ut natis triste pateret iter.
Quis negat esse satum materno funere Bacchū?
Sic genitum numen credite: nata fera est.

NOTÆ.

1 *Cæsareæ Dianæ*] Per metonymiam ponit Dianam pro venatione quam Domitianus exhibuit in amphitheatro: Dianæ enim sacra est venatio.

4) *Lucina*] Dea partuum præses, quæ & Juno dicitur & Diana. Terentius in Andria,

Juno Lucina fer opem.

Parturientibus vero subvenire dicitur Diana, quod sine dolore Latona eam in utero gestasset & peperisset, ut canit Callimachus in hymno Dianæ. Sensus est, hoc ne modo, ô Diana, parturientes adjuvas?

6 *Omnibus ut*] Ex hoc versu patet non omnes editos in lucem catulos, sed quosdam cum matre periisse.

7 *Quis negat*] Natus est Bacchus ex Semele fulminata, & nutritus intra femora Jovis. Vide Epig. 67. lib. 5. fabulosam hanc historiam sic lepide irridet poeta.

De eadem. XIII.

Sus genetrix amisit vitam simul impertiitq; vulnerata lethali jaculo, & vulnere transfixa. O quam directò dextra emisit telum! ego arbitror hanc fuisse manum Lucinæ. Occumbens periclitata est numen utriusque Dianæ, & qua mater liberata est, & qua fera est occisa.

ICta gravi telo, confossaque vulnere, mater
Sus pariter vitam perdidit, atque dedit.
O quam certa fuit librato dextera ferro!
Hanc ego Lucinæ credo fuisse manum.
Experta est numen moriens utriusque Dianæ, 5
Quaq; soluta parens, quaq; perempta fera est.

NOTÆ.

5 *Numen utriusque Dianæ*] Venatricis, scil. & obstetricis.

De SUE prægnante. XIV.

Sus fera mox paritura facta mater vulnere edidit partum pignora uteri maturi. Nec fœtus procubuit, sed cucurrit moriente genetrice. O quanta est solertia eventibus repentinis!

SUS fera jam gravior, maturi pignora ventris
Emisit fœtum, vulnere facta parens.
Nec jacuit partus, sed matre cadente cucurrit.
O quantum est subitis casibus ingenium! 4

NOTÆ.

1 *Pignora*] Hoc est, partum edidit pignus, scil. ventris; appositio est, legunt alii *pignore*, *alii pondere*.

4 *O quantum est subitis*] Quam multa fiunt casu, quæ nullo ingenio, nulla machina effici potuissent!

De CARPOPHORO, XV.

venatore fortissimo.

SUmma tuæ Meleagre fuit quæ gloria famæ:
 Quantula Corpophori portio, fusus aper!
Ille & præcipiti venabula condidit urso,
 Primus in Arctoï qui fuit arce poli:
Stravit & ignota spectandum mole leonem, 5
 Herculeas potuit qui decuisse manus,
Et volucrem longo porrexit vulnere pardum,
 Præmia cum laudis ferret, adhuc poterat.

Jacens aper, ò Meleagre, summum fuit decus tuæ famæ quam verò exigua pars Carpophori! Ille quoque venabulo transfodit ursum irruentem, qui maximus fuit in arce poli Septentrionalis: profligavit etiam leonem conspicuum proceritate inaudita, qui potuit honestare manus Herculis; & mortifero vulnere extendit pardum velocem, cum reportaret mercedem gloriæ suæ, adhuc vigebat.

Notæ.

1 *Summa tuæ*] Meleager comitatus Atalanta aprum Calydonium interfecit, unde summam gloriam reportavit. Ovidius lib. 8. Metam. Pausan. Meleagri meminit in Messenicis.

2 *Quantula Carpophori*] Juvenis erat Domitiano carissimus, quod mirus esset excipiendis venabulo feris. Legunt alii, *est quota*, sic lib. V. Epig. 66. *quota pars spectatur arenæ.*

4 *Primus in Arctoi*] Arx sumitur hîc pro sylvis in montibus Septentrionis. Alii, *axe.*

7 *Pardum*] Qui mas pantheræ vocatur à Plinio cap. 17. lib. 8. de cujus celeritate agit Oppianus lib. 3. Cyneget.

8 *Adhuc poterat*] Adhuc habebat vires integras.

De TAURO, XVI.

qui Herculem sustulit in Cœlum.

RAptus abit media quod ad æthera taurus arena;
 Non fuit hoc artis, sed pietatis opus.
Vexerat Europen fraterna per æquora taurus,
 At nunc Alciden taurus in astra tulit.
Cæsaris, atq; Jovis confer nunc schema: juvenci
 Par onus ut tulerint, altius iste tulit. 6

Non tam artificio quam pietati tribuendum est, quod taurus cœlum petit abreptus de media arena: Taurus portaverat Europen per undas fratris Neptuni, sed taurus nunc rapuit Herculem in cœlum. Compara nunc figuram Jovis & Cæsaris: sed juvenci portaverint pondus æquale, iste altius portavit.

Notæ.

2 *Non fuit hoc artis*] Jupiter in taurum conversus per undas fratris Neptuni vexit Europen: Ovidius lib. 2. Metam. Nunc idem Jupiter sub figura tauri fingitur tollere in aërem Alciden suum filium, Domitianum nempe qui se Herculem prædicabat. Epig. 104. lib. 9.

Hæc minor Alcides; major quæ gesserit audi:
Alii ut comparatio magis quadret, intelligunt ipsum Domitianum fuisse inclusum in hac machina quæ Herculem sustulit in cœlum, id est in amphitheatri fastigium. Durum tamen hoc sentire; inquit Raderus: & sane periculosum Imperatori. Judicet lector.

5 *Confer nunc schema*] Compara taurum à Domitiano effictum cum Jove in taurum converso. Legunt alii, *Confer nunc stemma, juvenius.* Alii, *Confer nunc, Roma, juvencos.*

6 *Par onus ut*] Licet tulissent onus æquale (quamvis nec onus par fuerit, per undas enim Jupiter puellam, Domitiani verò machina Herculem per aërem rapuit,) attamen, inquit Poëta, Domitiani taurus altius portavit suum onus, atque ita nobilior est. Videtur poëta ludere in voce, *altius*, hoc sensu, per altum mare vexit Jupiter suam puellam, at per aërem altiorem portavit Herculem taurus Domitiani.

De supplice ELEPHANTE. XVII.

O Cæsar, quod hic elephantus pius & summissus te veneratur, qui paulò ante adeo formidandus erat tauro, non facit hoc imperatus; nec ullo erudiente magistro, mihi fidem adhibe, habet ille quoque sensum tui numinis.

QUod pius, & supplex elephas te, Cæsar, adorat,
Hic modo qui tauro tam metuendus erat:
Non facit hoc jussus; nulloq; docente magistro,
Crede mihi, numen sentit & ille tuum.

NOTÆ.

1 *Adorat*] Plinius, lib. 8. cap. 1. *Nam quod ad docilitatem attinet, Regem adorant, genua submittunt, coronas porrigunt.* Vid. cap. seq. 3, 4, 5.

3 *Nulloque docente*] Legunt alii *ullove docente magistro*, accipe hoc non ποιητικῶς dictum à poeta, quod sine magistro faciat, verè enim bellua prudens intelligit per se etiam principis majestatem. Raderus.

4 *Numen sentit*] Sensum religionis habere elephantos docet Plinius, lib. 8. cap. 1. *Religio quoque siderum, Solisque ac Lunæ veneratio,* nempe est Elephantis. Domitianus verò Deum se prædicabat, cui ingeniose blanditur poeta: cujus numen ab elephante ut a populo Romano adorari intelligit.

De TIGRIDE & LEONE ab illa lacerato. XVIII.

Tigris summum decus montium Hyrcaniæ solebat lingere manum custodis tuti, crudelis discerpsit dente furenti sævum leonem: res inaudita, nec ullis seculis nota. Dum vixit in densis sylvis, non ea fuit audacia: ubi ad nos translata est, ferocior evasit.

LAmbere securi dextram consueta magistri,
Tigris ab Hyrcano gloria rara jugo,
Sæva ferum rabido laceravit dente leonem:
Res nova, non ullis cognita temporibus.
Ausa est tale nihil, sylvis dum vixit in altis: 5
Postquam inter nos est, plus feritatis habet.

NOTÆ.

2 *Hyrcano jugo*] Hyrcania Asiæ regio de qua Strabo, lib. 11. & Plinius, lib. 6. cap. 6. In cujus montibus tigres sunt ferocissimæ. Virgil. lib. 4. Æneid.

——— *Hyrcanæq; admôrunt ubera tigres.*

Rara gloria] Quod hæc tigris alias magnitudine superabat.

6 *Plus feritatis*] Hoc est, animosior evasit, utpote quæ fortitudinem à Romanis acceperit. Intelligunt alii hoc loco Romanos & ipsum Imperatorem carpi à nostro Poeta, apud quos feræ crudeliores fierent, cum mitiores esse debuissent. Sed hoc Martiali periculosissimum fuisset.

De ELEPHANTE qui taurum interfecit. XIX.

Taurus qui paulò ante per omnem arenam igne incitatus jactaverat in cœlum pilas abreptas, denique periit percussus ardore cornuto, dum credit ita facile posse jactari elephantum.

QUI modò per totam, flammis stimulatus, arenam
Sustulerat raptas taurus in astra pilas,
Occubuit tandem cornuto ardore petitus;
Dum facilem tolli sic elephanta putat.

NOTÆ.

3 *Cornuto ardore*] Ira cornuta, hoc est cornibus irati elephanti, seu dentibus quos cornua vocat, ut Epig. 73. l. 1. Pausanias, l. 5. *Ad hæc, dentes igne domari nequeunt: at boum & elephantorum cornua sic igne emolliuntur, ut vel ex tereti planam quamlibet accipiant figuram* Ramiresius legit, *cornuto ardore potitus*, id est, inquit, toto conatu cornuum ardentium nisus est taurus in altum tollere elephantum, & potitus est cornuto ardore, hoc est cornuum suorum vehementia ipsa victus est: hunc loquendi modum usurpavit Plautus in Captivis, act. 1. scen. 2.

Postquam natus tuus potitus est hostium. subintelligitur *imperio*, & passivè sumitur, id est ab hostibus victus. Judicet lector.

4 *Sic tolli*] Veluti pilas objectas, quæ fiebant aliquando ad instar humanæ effigiei, ex pannis purpureis fœno stramineve fartis, quo

Assentatur CÆSARI, XX.

quem ab indulgentia commendat.

DUM peteret pars hæc Myrinum, pars illa Triumphum,
Promisit pariter Cæsar utraque manu.
Non potuit melius litem finire jocosam.
O dulce invicti principis ingenium!

Dum factio hæc Myrinum postularet, illa verò Triumphum, Cæsar pollicitus est simul ambabus manibus. Nequivit melius decidere contentionem facetam. O suavem solertiam Imperatoris invicti!

NOTÆ.

colore tauri maximè efferantur. Vide Epig. 9. supra. Rutgersius huic Epigrammati subjungit duos versus qui sunt in fine hujus libri:

Cedere majoris virtutis fama secunda est:
Illa gravis palma est, quam minor hostis habet.

Quo sensu videat lector.

1 *Dum peteret pars*] Duas intellige factiones amphitheatrales, quarum altera Myrinum, cujus meminit, Epig. 29. lib. 12. altera Triumphum gladiatores eximios postulabat. Suetonius in Domitiano, cap. 4. *Præterea Quæstoriis muneribus, quæ olim omissa revocaverat, ita semper interfuit, ut populo potestatem faceret, bina paria è suo ludo postulandi, quæ novissima aulico apparatu induceret.* Quæstores suis impensis munera edere cogebantur: At Domitianus e sua familia duos istos gladiatores libenter concessit, atque extensa utraque manu duabus factionibus diversa petentibus benigne satisfecit. Subtilius Scaliger explicat: nempe promisit Imperator gladiatores pugnaturos utraque manu, seu binis sicis, sine parma, &c.

Ad CÆSAREM, XXI.

de Orphei fabula in amphitheatro exhibita.

QUicquid in Orpheo Rhodope spectasse theatro
Dicitur, exhibuit, Cæsar, arena tibi.
Repserunt scopuli, mirandaque sylva cucurrit,
Quale fuisse nemus creditur Hesperidum.
Affuit immixtum pecudum genus omne ferarũ,
Et supra vatem multa pependit avis. 6

O Cæsar, arena repræsentavit tibi quidquid Rhodope fertur vidisse in theatro Orphei. Saxa repserunt, & admirabilis sylva cucurrit, quale fuisse fertur nemus Hesperidum. Promiscuè interfuit omne genus ferarum pecudum, & plurimæ volucres suspensæ fuerunt super poetam.

NOTÆ.

1 *Rhodope*] Mons Thraciæ de quo jam dictum Epigr. supra.

Orpheum theatrum] Nec arte nec manu factum, sed nativum: vallis nempe fuit, qualis describitur à Seneca in Troade, act. 5.

——— *& clivo levi*
Erecta medium vallis includens locum
Crevit theatri more.

Lege Ovidium in fine libr. 10. & initio libri 11. Metamorph. Ὀρφεύς, substant. Ὀρφεῖος, adjectivè.

3 *Repserunt scopuli*] Mediam nempe in arenam sylvæ & saxa trahebantur machinis quibusdam miro artificio fabricatis.

4 *Nemus Hesperidum*] Quarum horti describuntur à Virgilio, Plinio, Solino in *Mauritania Tingitana. Prope Lixum urbem*, ita Ortelius. In illis hortis poma erant aurea, quorum mentionem facit Athenæus, lib. 3. cap. 5.

5 *Pecudum genus*] Hoc est, omne genus ferarum cantu mansuefactarum adfuit. *Pecus, pecudis* significat omne animal quod gregatim pascitur. Justin. Inst. de lege Aquilia, veluti boves, equi, asini, &c. Aliquando tamen sumitur pro omni animali præter hominem. Virgilius 4. Georg. de apibus loquens.

——— *pecudum custodia solers.*

Lucretius de piscibus agens,

Squammigeræ pecudes.

Aliàs pro ove, quo sensu hîc accipitur meo judicio, nempe omnis feræ veluti oves mansuetæ canentem Orpheum audiverunt. Legunt alii, *adfuit immixtum pecori genus omne ferarum.*

Ips

Sed ipse procubuit discerptus ab urso immemori: nihilominus ut hæc res est peracta, sic alia fuit excogitata.

Ipse sed ingrato jacuit laceratus ab urso,
Hæc tamen ut res est facta, ita ficta alia est.

NOTÆ.

8 *Ab urso ingrato*] Qui vatis musicam crudelitate compensavit. Hic Orpheus datus in spectaculum, ab urso in arenam misso dilaniatus fuit, qui Mænadum partes explevit, à quibus verus Orpheus discerptus fingitur. Ovidius, lib. 11. Metam. Ultimum versum non esse Martialis suboluit Gronovio.

De RHINOCEROTE, XXII.

pugnante cum Urso.

Dum timidi rectores irritant rhinocerota, & sensim crescit ira ingentis belluæ; certamina Martis promissi desperabantur: sed tamen illa ferocitas antea nota reversa est: etenim gemino cornu ita erexit ponderosum ursum, ut taurus in cœlum mittit pilas objectas.

SOllicitant pavidi dum rhinocerota magistri,
Seque diu magnæ colligit ira feræ:
Desperabantur promissi prælia Martis:
Sed tamen is rediit cognitus ante furor.
Namque gravem gemino cornu sic extulit ursū,
Jactat ut impositas taurus in astra pilas. 6

NOTÆ.

2 *Seque diu*] Difficilè enim irritabatur rhinoceros, epig. 9. suprà.

3 *Prælia Martis*] Id est, venatio arenæ in qua colebatur Mars.

5 *Gemino cornu*] Rhinoceros geminum cornu habet. Pausanias, lib. 9. εἶδον δὲ καὶ ταύρους τούς τε Αἰθιοπικοὺς, οὓς ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι ὀνομάζουσι ῥινόκερως, ὅτι σφίσιν ἐπ' ἄκρᾳ τῇ ῥινὶ ἐν ἑκάστῳ κέρας, καὶ ἄλλο ὑπὲρ αὐτὸ οὐ μέγα, &c. Latine: Vidi etiam Æthiopicos tauros, quos ex re ipsa rhinocerotas nominant, quod illis e nare extrema cornu prominet, & paullò superius alterum non sane magnum. Legunt alii *Urum*, hoc est bovem sylvestrem cui imperitum vulgus bubali nomen imposuit, teste Plinio, lib. 8. cap. 15.

6 *Pilas*] De quibus dictum, epig. 19. suprà.

De CARPOPHORO, XXIII.

venatore, quem à dexteritate & robore laudat.

Quam certo ictu manus strenua Carpophori adhuc teneri regit tela Dorica! Ille interfecit duos tauros, quorum cervix agilis erat; bubalus ferox & bison ab ipso victus est:

DOrica quam certo venabula dirigit ictu
Fortis adhuc teneri dextera Carpophori!
Ille tulit geminos facili cervice juvencos:
Illi cessit atrox bubalus atque bison:

NOTÆ.

1 *Dorica*] Dores teste Homero in Odyssea τ, Cretæ sunt populi, Cretenses verò sagittandi arte peritissimos fuisse nemo nescit. Alii *Dorica* interpretantur Græca, quod venabuli auctores fuere Græci. Turnebus, lib. 17. cap. 2. Dorica interpretatur Laconica: juventus enim Laconum, inquit, montes venatu assidue lustrabat, venabula gerens: nemo autem ignorat eos Dorici generis fuisse.

3 *Facili cervice*] Hoc est, nullo labore, sed facili nisu portavit duos tauros à se occisos: alii explicant *tulit* interfecit, *facili cervice*, hoc est, inquiunt, taurorum cervix facile ferro violata est. Ramiresius intelligit facilem cervicem taurorum nempe qui facile caput movebant, quo Carpophori tela declinarent. Itaque quantumvis facili & agili cervice tauros occidit: quæ sententia videtur melior.

4 *Bubalus atque bison*] Plinius, lib. 8. cap. 15. *Paucissima Scythia gignit inopia fruticum: pauca contermina illi Germania, insignia tamen boum ferorum genera, jubatos bisontes, excellentique*

Hunc

Hunc leo cum fugeret præceps in tela cucurrit:
I nunc, & lentas corripe turba moras. 6

cum leo hunc vitaret, impetuosus irruit in venabula: i nunc, ô multitudo, & incusa cunctationes tardas.

N O T Æ.

& vi, & velocitate uros, quibus imperitum vulgus bubalorum nomen imponit, cum id gignat Africa, vituli potius, cervive quadam similitudine.

6 *I nunc*] Vox est insultantis, sic populo insultat Poëta, quod certaminis moram aliàs impatienter ferret, quem jam conqueri non posse subintelligit, cum feras celerrime interficiat Carpophorus.

De NAUMACHIA DOMITIANI. XXIV.

SI quis ades longis serus spectator ab oris
Cui lux prima sacri muneris ipsa fuit:
Ne te decipiat ratibus navalis Enyo,
Et par unda fretis; hìc modò terra fuit.
Non credis? spectes, dum laxent æquora Martem; 5
Parva mora est; dices, hìc modò pontus erat.

O Spectator si quis tardè huc venisti a regionibus remotis, qui primo hoc die vides sacrum spectaculum: ne te navibus circumveniat navalis Enyo, nec unda æqualis mari: hic paulò ante tellus fuit. Non adhibes fidem? attendas, dum mare solvat Martem; brevis cunctatio est, affirmabis, hic paulò ante erat mare.

N O T Æ.

1 *Serus*] Nempe propter itineris longitudinem primùm ades sacro spectaculo, quod Neptuno esset dedicatum, vel forte sacrum dicitur, quod à Divo Domitiano ederetur.

3 *Navalis Enyo*] Hoc est, prælium navale. Enyo enim Bellona bellorum dea, Martis soror, significat prælium per metonymiam.

5 *Spectes*] Hoc est, attendas: alii interpretantur expectes, sed verbum *spectare* non videtur significare expectare, nec hujus significationis exemplum reperire potui. Videat lector. Præterea non repeteret Martialis, *parva mora est*, hoc est, non expectabis diu.

Dum laxent] Id est, dum emissa aqua locum det gladiatoribus, qui aqua impediebantur ne in arenam descenderent. Suetonius in Tito cap. 7. *Dedit & navale prælium in veteri Naumachia, ibidem & gladiatores, atque uno die quinque millia omne genus ferarum.* Post Naumachiam ergo exhibebantur aliquando gladiatores, ut patet ex hoc loco, unde colligo & ex verbis etiam nostri Poëtæ, navali huic Domitiani prælio successisse gladiatores quibus præest Mars.

De LEANDRO, XXV.

naumachiario.

QUod nocturna tibi, Leandre, pepercerit unda,
Desine mirari: Cæsaris unda fuit.
Cum peteret dulces audax Leandrus amores,
Et fessus tumidis jam premeretur aquis;
Sic miser instantes affatus dicitur undas: 5
Parcite, dum propero; mergite, dum redeo.

O Leandre, finem impone admirationi tuæ, quod tibi ignoverit fluctus nocturnus: fluctus fuit Cæsaris. Cum audax Leandrus adiret suavem amicam, & jam defatigatus urgeretur undis inflatis; infelix fertur ita allocutus urgentes fluctus: ignoscite festinanti; me verò redeuntem obruite.

N O T Æ.

1 *Quod nocturna*] Leandri noctu natantis ad Heronem suam amicam historia satis nota ex epistola 17. Ovidii exhibita est, cujus fabulæ ictor ex undis Cæsaris evasit: sed verò Leandro non pepercerunt fluctus maris, quod Neptuni essent, quorum sævitiæ accusans, Domitianum à clementia commendat noster Poëta. Vide Epig. 181. lib. 14.

De NATA-

De NATATORIBUS, XXVI.

varios in aquis ludos facientibus.

Flexibile Nereidum agmen lusit toto mari, atque expressit diversas figuras in aqua obsequente. Tridens dente minax fuit repræsentatus, anchora quoque exhibita *curvato nexu: putavimus naviculam, & putavimus remos adesse: & jucundum navicula-riis Castoris & Pollucis astrum splendere, & vela ampla turgere sinu explicato. Quis excogitavit tanta artificia in aquis fluidis? aut Tethys docuit hos ludos, aut* ipsa *edocta est.*

LUsit Nereidum docilis chorus æquore toto,
Et vario faciles ordine pinxit aquas.
Fuscina dente minax, nexu fuit anchora curvo:
Credidimus remum, credidimusque ratem:
Et gratum nautis sidus fulgere Laconum, 5
Lataque perspicuo vela tumere sinu.
Quis tantas liquidis artes invenit in undis?
Aut docuit lusus hos Tethys, aut didicit.

NOTÆ.

1 *Nereidum chorus*] Nereides Nymphæ maris, Nerei & Doridis filiæ de quibus Hesiodus in Theogonia, quas repræsentaverunt natatores Domitiani in aquis ludentes.

Æquore toto] Hoc est, per omne naumachiæ spatium.

3 *Fuscina dente*] Ille chorus sic fuit ordinatus, ut ipsa natantium dispositio, modò tridentem, modò anchoræ speciem effingeret in aqua, modò etiam remos & naviculam compacti inter se natatores exprimerent.

5 *Sidus Laconum*] Castor & Pollux Lacones dicti sunt à matre Leda quæ erat Lacæna: sidus est navigantium amicum. Horatius ode 12. lib. 1. carm.

Quorum simul alba nautis
Stella refulsit,
Defluit saxis agitatus humor:
Considunt venti: fugiuntque nubes.

Plinius, lib. 2. cap. 37.

8 *Aut didicit*] Tethys Dea maris, epig. 3. supra: hos ludos didicit à Domitiani natatoribus, aut ipsa docuit. Suetonius in Domitiano, cap. 4. *in amphitheatro navale quoque*, supple commisit prælium. Alii tamen hoc Nereidum spectaculum ad Titum referunt, freti Dionis auctoritate in Tito: τὸ γὰρ θέατρον αὐτὸ ἐκεῖνο ὕδατος ἐξαίφνης πληρώσας, εἰσήγαγε μὲν καὶ ἵππους, καὶ ταύρους καὶ ἄλλα τινὰ χειροήθη δεδιδαγμένα πάνθ' ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς πράττειν, καὶ ἐν τῷ ὑγρῷ· εἰσήγαγε δὲ καὶ ἀνθρώπους ἐπὶ πλοίων, &c. Nam amphitheatro derepente aqua impleto, in ipsum equos taurosque aliaque mansueta animalia introduxit, quæ facere didicerant ea quæ in terra consueverant. In hanc aquam introducti sunt homines in navibus, &c.

Blanditur CÆSARI, XXVII.

de pugna Carpophori bestiarii.

Si Carpophorus, ô Cæsar, natus esset priscis temporibus, nullus amplius labor fuisset per orbem in monstris domandis. *Marathon non metuisset taurum, nec Nemee frondifera leonem,*

SÆcula Carpophorū, Cæsar, si prisca tulissent,
Jam nullum monstris orbe fuisset opus.
Non Marathon taurū, Nemee frondosa leonē,

NOTÆ.

1 *Carpophorum*] De quo epig. 23. supra, quem Herculi præfert poëta.

2 *Jam nullum*] Jam significat amplius hoc loco. Terentius in Andria, act. 2. scen. 2.

Uxorem jam non dat Chremes.

Alii *nullum in monstris.*

3 *Marathon*] Urbs est decem millibus passuum *distans ab Athenis*, hodie *Marasona* vel *Maratona*, quò ex Creta taurum à Pasiphaë adamatum Hercules adduxit ad Eurystheum, illicque illum infecit. Alii tamen taurum Marathonium à Theseo domitum affirmant, de quo lib. 4. Anthologiæ, & lib. 7. Metam. Ovidii.

Nemee] Sylva Peloponnesi ubi leo ab Hercule prostratus est, epig. 6. supra.

Arcas

Arcas Mænalium non timuiſſet aprum.
Hæc armata manus hydræ mors una fuiſſet, 5
Huic percuſſa foret tota chimæra ſemel.
Ignipedes poſſet ſine Colchide vincere tauros:
Solvere & Heſionam ſolus, & Andromeden.
Herculeæ laudis numeretur gloria: plus eſt
Bis denas pariter perdomuiſſe feras. 10

nec Arcas aprum Mænalium. Hæc dextera Carpophori armis munita interfeciſſet hydram una nece, uno illius ictu tota chimæra caſa fuiſſet. Abſque Medeæ ope potuiſſet ſuperare tauros ignipedes: atque ſolus liberare Heſionam, & Andromeden. Eximiæ Herculis laudes recenſeantur: amplius eſt ſimul interfeciſſe viginti feras.

NOTÆ.

4 *Mænalium*] Mænalus mons Arcadiæ ubi ingentem aprum interfecit Hercules, lib. 5. epig. 66.

Nemeæ terror, & Arcas aper.

5 *Hydræ mors una*] Hoc eſt, Lernæam illam peſtem uno ictu interfeciſſet Carpophorus, quam multis repetitis vulneribus vix occidit Hercules, capitibus nempe aliis cæſorum loco naſcentibus.

6 *Chimæra*] Monſtrum fuit triforme: habebat enim leonis caput, ventrem capræ, & draconis caudam, quod occidit Bellerophon. Ovidius, lib. 9. Metam.

7 *Ignipedes*] Ovidius 7. Metam. legit *Æripedes*. Hos verò tauros vellus aureum cuſtodientes viſit Jaſon ope Medeæ Colchidis, cujus hiſtoria ſatis patet ex Ovidio & Valerio Flacco.

8 *Heſionam*] Filiam Laomedontis Trojanorum regis objectam monſtro marino, & devinctam ſaxo liberavit Hercules. Ovid. 11. Metam.

—— regis quoque filia monſtro
Poſcitur æquoreo, quam dira ad ſaxa revinctam
Vindicat Alcides.

Andromeden] Quæ filia fuit Cephei regis Æthiopum, ceto expoſita, liberata eſt à Perſeo pacto ejus nuptias, Ovid. 4. Metam. Manilius, lib. 5. copioſè deſcribit hanc hiſtoriam.

Propoſita eſt merces, veſana dedere Ponto
Andromeden, teneros ut bellua manderet artus.

9 *Herculeæ laudis*] Hoc eſt, ſi labores Herculis numeres, duodecim tantum, & quidem diverſis temporibus exantlatos reperies, at vero Carpophorus uno die viginti feras interfecit.

Laus AUGUSTI, XXVIII.

cujus naumachiam Domitiani naumachiæ poſtponit.

AUguſti laudes fuerant committere claſſes,
Et freta navali ſollicitare tuba:
Cæſaris hæc noſtri pars eſt quota? vidit in undis
Et Thetis ignotas, & Galatea feras:

Auguſti gloria fuerat claſſes inducere ad pugnam, atque incitare mare claſſico. Quota eſt hæc pars Cæſaris noſtri? Thetis & Galatea aſpexerunt in aquis belluas incognitas.

NOTÆ.

Laus Auguſti] Melius inſcriberetur *De naumachia Cæſaris*. Ut plurimum corrupta ſunt lemmata à grammaticis inſcripta. Libris enim 13, & 14. tantum videntur appoſita ab ipſo Martiale, epig. 3. lib. 13. & epig. 2. lib. 14.

1 *Committere claſſes*] De naumachia Domitiani agit Suetonius in Domitiano, cap. 4.

2 *Et freta navali*] Hoc eſt, excitare prælium navale.

4 *Et Galatea feras*] Tauros puta, equos, &c. Vide epig. 26. ſupra. Galatea verò una eſt Nereidum. De Thetide vide epig. 3.

Vidit

Triton ipse spectavit in pulvere maritimo quadrigas fervidas, & credidit esse equos sui heri. Et dum Nereus instruit feras naves ad sæva certamina, recusat pedibus incedere in undis fluidis. Aqua Cæsaris opulenta tibi exhibuit quidquid videtur in Circo & Amphitheatro. Fucinus lacus, atque inertis Neronis stagna sileantur: unicum hoc navale prælium innotescat posteris.

Vidit in æquoreo ferventes pulvere currus, 5
Et domini Triton ipse putavit equos.
Dumq; parat sævis ratibus fera prælia Nereus,
Abnuit in liquidis ire pedester aquis.
Quidquid & in circo spectatur, & amphitheatro,
Dives Cæsarea præstitit unda tibi. 10
Fucinus, & pigri taceantur stagna Neronis:
Hanc nôrint unam sæcula naumachiam.

Notæ.

5 *In æquoreo pulvere*] Multi intelligunt pontes leniter aquæ superficiei substratos, & super hos currus tractos fuisse. Tacitus, lib. annalium 12. de naumachia Claudii ait, *Eoque tempore interjecto, altius effossi specus; & contrahendæ rursus multitudini, gladiatorum spectaculum editur, inditis pontibus pedestrem ad pugnam.* Aquæ autem spuma pedibus equorum currentium, vel si pontes non fuerint, natantium excitata imitabatur pulverem Circi.

Ferventes currus] Propter motum velocem quo etiam in aqua fervidi trahebantur. Horatius, ode 1. carm.

——— *Metaque fervidis*
Evitata rotis.

6 *Triton*] Salaciæ & Neptuni filius ejusdemque tubicen.

8 *Abnuit*] Suo enim curru per undas vehebatur: Nereus verò Deus maris Nereidum scilicet pater, pro ipso mari etiam sumitur. Vide Hesiodum in Theogonia.

10 *Dives*] Omni ludorum genere abundans. *Cæsarea* hujus vocis ultima producitur propter sequentes duas consonantes. Alii legunt *Cæsareo*, amphitheatro nimirum.

11 *Fucinus*] Marsorum lacus ubi pugnam navalem edidit Claudius. Tacitus loco supra citato, & Suetonius in Claudio, cap. 21.

Et pigri Neronis] Quod solis voluptatibus deditus Nero, nihil principe dignum fecerit, piger dicitur. Alii legunt *diri*, forte melius. De stagnis Neronis jam dictum, epig. 2. suprà.

12 *Sæcula*] Hîc significant posteritatem. Naumachia hîc significat prælium navale, aliàs locus est in quo fit pugna navalis. Suetonius in Domitiano.

De PRISCO & VERO gladiatoribus, XXIX.

qui diu Marte dubio pugnaverant.

Cum Verus & Priscus producerent pugnam, & diu par esset pugna utriusque, populus crebro postulavit magna voce missionem pro illis viris: sed Cæsar obtemperavit edicto suo. Edictum verò erat proposito præmio pugnare ad digitum:

CUM traheret Priscus, traheret certamina Verus,
Esset & æqualis Mars utriusque diu;
Missio sæpe viris magno clamore petita est:
Sed Cæsar legi paruit ipse suæ.
Lex erat, ad digitum posita concurrere palma:

Notæ.

3 *Missio*] Erat scilicet, cum vulneratus gladiator vitam à populo, vel principe, aut munerario obtinebat. Hoc epigramma desideratur in antiquis editionibus. Primus Jos. Scaliger edidisse fertur.

5 *Ad digitum*] Hoc est, pugnare sine spe missionis, donec gladiatorum alter digitum tollat, id est, victum se fateatur. Ita hunc locum explicat Musambertius. Alii interpretantur *ad digitum concurrere*, digitis pugnare, quod uno verbo micare Quintilianus, lib. 8. cap. 5. *Contra eundem furorem gladiatoris, cujus modo feci mentionem, ad digitum pugnavi.* Hoc est, digito pugnavi, sensus est, concursu digitorum a dimicatione palmam inter se statiti Verus & Priscus gladiatores. Judicet lector. *Digitum* hîc accipit Raderus pro converso & infesto Cæsaris pollice, qui signum mortis.

Quod

Quod licuit; lances, donaque sæpe dedit. 6
Inventus tamen est finis discriminis æqui;
Pugnavere pares, succubuere pares.
Misit utrique rudes, & palmas Cæsar utrique:
Hoc pretium virtus ingeniosa tulit. 10
Contigit hoc, nullo nisi te sub principe, Cæsar,
Cum duo pugnarent, victor uterque fuit.

quod permissum fuit, frequenter largitus est opsonia *in lancibus & munera* alia. *Nibilominus inventus est terminus pugnæ æqualis, æqualiter certaverunt: æqualiter* quoque *victi sunt: Cæsar utrumque donavit rudibus & palmis. Solers fortitudo reportavit hanc mercedem. O Cæsar hoc non accidit sub ullo imperatore, nisi sub te: cum duo certarent, uterque victor evasit.*

NOTÆ.

6 *Quod licuit; lances*] Ut ejusmodi donis impatientem populum moraretur; vel potius intellige opsonia missa gladiatoribus, quibus vires reficerent.

8 *Succubuere pares*] Simul nempe alter ab altero læsus est.

9 *Rudes*] Erant virgæ quibus donati gladiatores ab arena liberabantur in omnem vitam.

12 *Victor uterque*] Hoc quasi miraculum felicitati Domitiani tribuit poëta

De DAMA & CANIBUS. XXX.

COncita veloces fugeret cum dama molossos,
Et varia obliquas necteret arte moras,
Cæsaris ante pedes supplex, similisque roganti
Constitit; & prædam non tetigere canes.
. . . . 5
Hæc intellecto principe dona tulit.
Numen habet Cæsar. Sacra est vis, sacra potestas.
Credite: mentiri non didicere feræ.

Cum dama commota fugeret celeres canes, atque afferret cunctationes obliquas diverso artificio, humilis & precanti similis se tenuit ante pedes Cæsaris: & molossi non violaverunt prædam. . . . . *Hæc cognito imperatore dedit munera. Cæsar habet numen; sacra est vis, sacra potestas. Fidem adhibete: feræ nesciunt mentiri.*

NOTÆ.

2 *Et varia obliquas*] Legunt alii, *Et varia lyncas necteret arte moras.* Hoc epig. non est in antiquis quibusdam editionibus.

4 *Non tetigere*] Veriti scilicet numen Domitiani ad quem confugerat dama.

6 *Hæc intellecto*] Hujus carminis explicatio pendet ex superiori hexametro quod deest. Ultimi distichi sententia perspicua est.

Dona] Hoc est, gratiam hanc consecuta est, ut ipsi parcerent canes, sic videtur intelligere interpres Græcus Joseph. Scaliger.

Ad CÆSAREM, XXXI.

cui excusat carmina extemplo facta.

DA veniam subitis: non displicuisse meretur,
Festinat, Cæsar, qui placuisse tibi.

Parce repentinis: qui properat, o Cæsar, tibi placere, is meretur [illegible] *injucundus esse*

Alterum, XXXII.

de pugna imparium.

Secunda fama eſt fortitudinis primas dare ſuperiori. Palma illa gravis eſt quam inferior adverſarius reportat.

CEdere majori virtutis fama ſecunda eſt
Illa gravis palma eſt, quam minor hoſtis habet.

Notæ.

1 *Cedere majori*] Ut apud Virgilium de Lauſo, 10. Æneid.
Hoc tamen infelix miſeram ſolabere mortem
Æneæ magni dextra cadis.

2 *Gravis eſt*] Quaſi fructibus onuſta. eſt, illuſtris & eximia eſt victoria quam m hoſtis reportat.

Aliud, apud antiquum Juvenalis Scholiaſten. XXXIII.

O Familia Flaviorum, quantum tibi detraxit tertius hæres! ferè utile fuit, non habuiſſe duos.

FLavia gens, quantum tibi tertius abſtulit hæres!
Pene fuit tanti, non habuiſſe duos.

Notæ.

1 *Tertius hæres*] Domitianus nempe inhumanus & ferox, qui ſuæ genti dedecori fuit: ubique palam Domitiano palpatur poëta, attamen hoc loco illum acerbiſſimè carpit: quare Martialis eſſe vix crediderim.

2 *Non habuiſſe duos*] Veſpaſianum, Titum.

M. VA.

M. VAL. MARTIALIS EPIGRAMMATUM LIBER I.

EPISTOLA ad LECTOREM,

Nullum virum probum conqueri poſſe de his ſcriptis.

SPERO me [1] ſecutum in libellis meis tale temperamentum, ut de illis queri non poſſit, quiſquis de ſe bene ſenſerit, [2] cum ſalva infimarum quoque perſonarum reverentia ludant; quæ adeo [3] antiquis auctoribus defuit, ut nominibus non tantum veris abuſi ſint, [4] ſed etiam magnis. At mihi fama [5] vilius conſtet, & probetur in me [6] noviſſimum ingenium. Abſit à jocorum noſtrorum ſimplicitate malignus interpres, [7] nec epigrammata mea ſcribat. Improbè facit,

INTERPRETATIO.

Confido me ſtatuiſſe talem modum meis libris, ut quicunque boni conſcius ſibi fuerit, nequeat conqueri de illis, cum jocentur ſalvo honore etiam perſonarum obſcurarum; quem ita neglexerunt auctores priſci, ut abuſi ſint non ſolum nominibus propriis, ſed etiam magnis. Sed fama comparetur mihi viliori pretio, & nondum cognita ingenii mei ſolertia laudetur. Malitioſus interpres removeatur a ſimplicitate noſtrorum ludorum, nec ſcribat mea epigrammata. Inique agit

NOTÆ.

1 *Secutum*] Alii ſecuturum. Prior lectio melior.

2 *Cum ſalva*] Lib. 10. epig. 33.

Hunc ſervare modum noſtri novere libelli,
Parcere perſonis, dicere de vitiis.

3 *Antiquis auctoribus*] Lucilio nempe, Catullo & multis aliis. De Lucilio Perſius Sat.

——— ſecuit Lucilius urbem,
Te Lupe, te Muti, & genuinum fregit in illis.

Plinius, lib. 36. cap. 6. *Hic namque eſt Mamurra Catulli Veronenſis carminibus proſciſſus.*

4 *Sed etiam magnis*] Principum ſcilicet, & nobilium virorum quos in famoſis ſuis libris nominabant antiqui poëtæ: ſed nominibus fictis utitur Martialis, lib. 7. epig. 11.

Ludimus innocuis verbis; hoc jure potentis
Per genium famæ Caſtalinmque gregem.

Legunt alii, *Ludimus innocui: ſcis hoc bene*, &c.

5 *Vilius conſtet*] Quam illis antiquis qui ex aliorum infamia ſibi famam quærebant. Lib. 7. epig. 11.

Ut mea nec juſte quos odit, pagina lædit,
Et mihi de nullo fama rubore placet.

6 *Noviſſimum ingenium*] Hoc eſt, comparare famam ſine alterius rubore, res eſt ingenioſa, priſcis poëtis non cognita, nec ab illis uſitata: volo ergo ingenium hoc noviſſimum, ſeu novam hanc ſcribendi rationem in me probari. Vilius ergo conſtat fama quam ſibi vitiis notatis, perſonis verò ſilentio præteritis ſibi comparat noſter Poëta.

7 *Nec epigrammata mea ſcribat*] Hoc eſt, aliter atque ego, interpretetur; nec fictorum nominum loco vera & propria ſubſtituat.

qui ſolers eſt in alieno libro. Purgarem laſcivam libertatem verborum, hoc eſt, linguam epigrammatôn, ſi præirem exemplo: ita ſcribit Catullus, ita Marſus, ita Pedo, ita Gætulicus, ita quicunque perlegitur. Nihilominus ſi quis tam affectatè moroſus eſt, ut non liceat Latinè loqui apud illum in nulla pagina, poteſt contentus eſſe epiſtola, aut potius inſcriptione. Epigrammata ſcribuntur illis, qui conſueverant adeſſe Floralibus. Cato non ingrediatur theatrum noſtrum; aut ſi ingreſſus fuerit, ſpectet. Cenſeo me facturum jure meo, ſi abſolvero epiſtolam carminibus.

qui in alieno libro ingenioſus eſt. Laſcivam [8] verborum licentiam, id eſt, Epigrammatôn linguam excuſarem: ſi meum eſſet exemplum: [9] ſic ſcribit Catullus, ſic Marſus, ſic Pedo, ſic Gætulicus, ſic quicunque perlegitur. Si quis tamen [10] tam ambitioſè triſtis eſt, ut apud illum in nulla pagina [11] Latinè loqui ſat ſit, poteſt epiſtola, [12] vel potius titulo contentus eſſe. Epigrammata illis ſcribuntur, qui ſolent ſpectare [13] Florales. [14] Non intret Cato theatrum noſtrum; aut ſi intraverit, ſpectet. Videor mihi jure facturus, ſi epiſtolam verſibus clauſero.

NOTÆ.

8 *Verborum licentiam*] Apertam rerum pudendarum appellationem: hac de re prolixe agit Plinius ſecundus, lib. 4. epiſt. 14. Alii *verborum veritatem.* Videat lector.

9 *Sic Catullus*] De his poëtis dicemus ſuo loco: de Gætulico nihil reperi. Voſſius in libro de poëtis Latinis meminit Lentuli Gætulici poëtæ, qui Tiberii ac Claudii temporibus fuit.

10 *Tam ambitioſe triſtis*] Morum ſeveritas appellatur proprie ambitioſa triſtitia, ſi aliquid affectationis ineſt.

11 *Latine loqui*] Hoc eſt, ſimpliciter & aperte ſine ulla verborum diſſimulatione loqui: Latini enim ſimplices habebantur, & nomine proprio res ſingulas nominabant, lib. 11. epig 21.

Cæſaris Auguſti laſcivos Livide verſus
Sex lege, qui triſtis verba latina legis.

Turnebus, lib. 24. cap. 5. dicit verba latina appellari à noſtro Poëta, quæ aperte & ingenue laſciviam & flagitia enunciant: qualis eſt epigrammatôn lingua.

12 *Vel potius titulo*] Qui abhorret à laſcivis epigrammatibus, legat tantum eorum lemmata. Epig. 2. lib. 14.

Lemmata ſi quæris cur ſint adſcripta, docebo:
Ut, ſi malueris, lemmata ſola legas.

13 *Florales*] Ludos inſtitutos in honorem Deæ Floræ, quos d. ſcribit Ovidius, lib. 5. Faſtorum laſcivos prorſus.

14 *Non intret Cato*] Vide epig. 3. infrà.

Ad LECTOREM, Epigr. I.

Gloriatur poëta de fama ſibi viventi conceſſa.

Hic quem evolvis, eſt ille Martialis quem quæris, celebris per totum orbem acutis libris epigrammatum. O lector cupide, pauci poëtæ poſt mortem conſequuntur famam, quam conceſſiſti ipſi vivo & audienti.

HIC eſt quem legis, ille quem requiris
Toto notus in orbe Martialis,
Argutis epigrammatôn libellis:
Cui lector ſtudioſe, quod dediſti
Viventi decus, atque ſentienti, 5
Rari poſt cineres habent poëtæ.

NOTÆ.

5 *Poſt cineres*] Metonymia, id eſt, poſt obitum: raro enim excellentes viri laudantur, dum vivunt: rationem reddit Horatius,

Urit enim fulgore ſuo qui prægravat artes
Infra ſe poſitas, extinctus amabitur idem.

Vide epig. 10. lib. 5.

Ad LECTOREM, ubi libri venales. II.

QUI tecum cupis esse meos ubicunq; libellos,
Et comites longæ quæris habere viæ:
Hos eme, quos arctat brevibus membrana tabellis:
Scrinia da magnis, me manus una capit.
Ne tamen ignores ubi sim venalis, & erres 5
Urbe vagus tota: me duce certus eris.
Libertum docti Lucensis quære Secundum
Limina post Pacis, Palladiumque forum.

Qui expetis meos libros versari tecum in quovis loco, & optas socios libros longinqui itineris; hos tibi compara, quos membranula stringit tabellis angustis: repone magnos in capsis, una manus me comprehendit. Tamen ne te fugiat ubi sim promercalis, & ne errans discurras per totam civitatem; eris certus me duce. Investiga Secundum libertum periti Lucensis juxta templum Pacis, & forum Palladis.

NOTÆ.

3 *Membrana arctat*] Hoc est, qui exiguo volumine sunt compacti. Scribebant antiqui in membranis; & tabellis vel citreis, vel ex alia materia includebantur libri.

7 *Quære*] Bibliopola erat hic Secundus. Turnebus, lib. 18. cap. 3. *Suspicatur in patronorum libertis ordinem quendam fuisse, quod alteri apud patronum priorem locum obtineret: alteri proximum.* Judicet lector. Alii Secundi, ut sit nomen ipsius patroni: sed sine auctore.

8 *Palladium*] Ita appellabatur forum Romanum ab æde Palladis quæ in eo fuit juxta templum Pacis.

Ad CATONEM, III.

nimis austerum.

NOsses jocosæ dulce cum sacrum Floræ,
Festosque lusus, & licentiam vulgi,
Cur in Theatrum Cato severe venisti?
An ideo tantum veneras, ut exires?

O Cato austere, quare theatrum adiisti, cum non ignorares suave sacrificium Floræ festivæ, festosque ludos, & licentiam plebis? an idcirco tantum accesseras, ut discederes?

NOTÆ.

1 *Jocosæ dulce*] Floralia intelligit, quæ ab impudicis mulieribus nudis celebrabantur Romæ in honorem Deæ Floræ. Vide epistolam suprà & epigram. 26. infrà. Præsente autem Catone populum puduit postulare ut mimæ nudarentur: quod cum cognovisset Cato, discessit è theatro, quod adire non debuit, cum impudicum Floralium morem non ignoraret. Alii hoc epigramma primum hujus libri ponunt.

Ad LIBRUM SUUM, IV.

gestientem exire foras.

ARgiletanas mavis habitare tabernas,
Cum tibi parve liber scrinia nostra vacent?
Nescis, heu, nescis dominæ fastidia Romæ:

O Libelle, magis tibi placet degere in officinis Argiletanis, cum capsæ nostræ tibi pateant? Non cognoscis, heu, non cognoscis despicientiam Romæ dominæ:

NOTÆ.

1 *Argiletanas*] Argiletum locus erat Romæ quo erant bibliopolia.

3 *Dominæ Romæ*] Hoc est, Romanorum rerum Dominorum, qui te excipient veluti mancipia suos servos.

mihi fidem adhibe, Martis populus sagacior est. Nullibi majores sunt irrisiones, adolescentes, decrepiti, pueri ipsi habent nasum rhinocerotis. Cum auscultaveris grande sophos, dum ambis osculationes, in aërem jactaberis sagulo exagitato. At tu ne toties subeas emendationes heri tui, & ne calamus severus animadvertat in tuos jocos. O proterve expetis volare per regiones aëris: abi, fuge, at poteras esse securior domi.

Crede mihi, nimium Martia turba sapit.
Majores nusquam ronchi, juvenesq; senesque, 5
Et pueri nasum rhinocerotis habent.
Audieris cum grande sophos, dum basia captas,
Ibis ab excusso missus in astra sago.
Sed tu ne toties domini patiare lituras,
Neve notet lusus tristis arundo tuos. 10
Ætherias, lascive, cupis volitare per auras:
I, fuge, sed poteras tutior esse domi.

NOTÆ.

4 *Martia turba*] Mars pater Romuli fingitur, à quo originem duxerunt Romani. Vide Plutarchum in Romulo.

5 *Ronchi*] Ronchus est sonus nasi qui fit stertendo, quo judicium fastidiosum intelligit Poëta.

6 *Et pueri nasum*] His verbis significat etiam pueros Romæ irridere, & carpere auctorum scripta. Cornu rhinocerotis quod appellat nasum, fortissimum nempe ut acerrimum ostendat judicium. Vide lib. Spectac. epig. 9. Plinius, lib. 11. cap. 37. *Et altior homini tantum, quem novi mores subdolæ irrisioni dicavere, nasus.* Nasus irrisioni dicatus est. Vide epig. 2. lib. 13.

7 *Grande sophos*] Σοφῶς sapienter. Erat frequentissima acclamatio eorum qui recitantis scripta laudabant. Vide epig. 50. infrà. *Mercetur alius grande & insanum sophos.*

Basia captas] Approbationes. Nam osculabantur antiqui quos recitantes probaverant. Vide epig. 77. infrà.

8 *Ibis ab excusso*] Suetonius in Othone, cap. 2. *Ferebatur & vagari noctibus solitus: atque invalidum quemque obviorum, vel potulentum corripere: ac distento sago impositum in sublime jactare.* Gallice *berner.*

10 *Tristis arundo*] Quod censura omnis severa sit & tetrica: ex arundine verò præsertim Ægyptia fiebant calami scriptorii. Vide epig. 38. lib. 14.

Ad CÆSAREM, V.

cui excusat lasciviam epigrammatum.

O Cæsar, si casu tractaveris nostros libros, depone supercilium dominum orbis. Vestri etiam triumphi soliti sunt tolerare cavillationes, nec Imperator erubescit præbere argumentum dicteriis. Te rogo ut legas versus nostros eo vultu quo aspicis Thymelen, & facetum Latinum. Censura potest pati jocos innoxios: mihi est liber procax, vita verò integra.

Contigeris nostros, Cæsar, si forte libellos,
Terrarum dominum pone supercilium.
Consuevere jocos vestri quoque ferre triumphi,
Materiam dictis nec pudet esse ducem.
Qua Thymelen spectas, derisoremq; Latinum,
Illa fronte precor carmina nostra legas. 6
Innocuos censura potest permittere lusus;
Lasciva est nobis pagina, vita proba est.

NOTÆ.

2 *Supercilium*] Usurpat pro fastu & severitate, *terrarum dominum* vocat, quod ab eo terrarum orbis gubernaretur.

3 *Ferre triumphi*] In ipsa triumphi pompa per jocum dicteriis & conviciis Imperatorem consectabantur milites. Suetonius in Julio, cap. 49.

5 *Qua Thymelen*] Thymele & Latinus mimi erant Domitiano gratissimi. Juvenalis sat. 1. *Et a trepido Thymele summissa Latino.*

7 *Innocuos*] Personis enim pepercit noster Poëta, ut patet ex epistola huic libro præfixa, & vitia tantum carpsit, unde nec à gravissimo censore Domitiano reprehendi potuit. Vide Suetonium in Domitiano, cap. 8. *vita proba.* Lege epig. 29. lib. 9.

Ad MARCUM, VI.

de libro intempestivè oblato.

Do tibi naumachiam, tu das epigrammata nobis:
Vis puto cum libro, Marce, natare tuo.

Exhibeo tibi prælium navale, tu nobis offers epigrammata: O Marce, ut arbitror, cupis nare cum tuo libello.

NOTÆ.

1 *Do tibi*] Introducit Domitianum respondentem sibi, quasi intempestivè obtulerit epigrammata. Vide epig. 54. lib. 5. De naumachia, epig. 24. lib. Spect.

2 *Vis puto*] Vis hìc mergi cum tuis versibus, cùm sis importunus.

De LEONE CÆSARIS. VII.

ÆTherias aquila puerum portante per auras
Illæsum timidis unguibus hæsit onus:
unc sua Cæsareos exorat præda leones,
Tutus & ingenti ludit in ore lepus.
uæ majora putas miracula? summus utrique
Auctor adest: hæc sunt Cæsaris, illa Jovis.

Onus incolume adhæsit solicitis unguibus aquilæ ferente puerum per regiones aëris: nunc Cæsaris leones flectuntur præda propria, & lepus securus ludit in ore vasto. Quæ existimas majora prodigia? utrumque habet supremum auctorem: hæc edidit Cæsar, illa Jupiter.

NOTÆ.

3 *Cæsareos*] A Cæsare exhibitos.

5 *Quæ majora*] Aquilæ, an leonis? *Summus*] Uterque Deus est, nam Domitianus Deus appellari voluit, cujus jussu captum leporem dimittebat leo, sicut Jove jubente Ganymedem rapuit aquila. Vide infrà epig. 23. 49. 52. 61.

Ad MAXIMUM de columba stellæ. VIII.

Stellæ delicium mei columba,
Verona licet audiente dicam,
icit, Maxime, passerem Catulli.
anto Stella meus tuo Catullo,
uanto passere major est columba.

O Maxime, asseverabo, quantumvis Verona auscultante, columba voluptas mei Stellæ superavit passerem Catulli. Tanto meus Stella major est tuo Catullo, quanto columba major est passere.

NOTÆ.

1 *Stellæ columba*] Stella poëta Patavinus conba amicæ suæ deflevit, ad imitationem sseris Catulli. Columba pro opere de columsumitur, causa nempe pro effectu. Vide ig. 21. lib. 6. & epig. 13. lib. 7.

2 *Verona*] Patria Catulli, urbs Italiæ satis nota.

4 *Catullo tuo*] Hoc est, populari, vel forte quem admirari solebat Maximus.

DECIANI dogma laudat. IX.

O Deciane agis, quod cupiam te agere, quod ita sectaris placita magni Thraseæ, & Catonis perfecti, ut contendas esse similis illis, nec irruis in gladios districtos nudato pectore. Non probo eum virum qui quærit existimationem prompta morte: probo illum qui potest celebrari sine interitu.

QUod magni Thraseæ, consummatique Catonis
Dogmata sic sequeris, talis ut esse velis;
Pectore nec nudo strictos incurris in enses,
Quod fecisse velim te, Deciane, facis.
Nolo virum, facili redimit qui sanguine famam: 5
Hunc volo, laudari, qui sine morte potest.

NOTÆ.

1 *Magni*] Exitum Thraseæ & Catonis improbat, qui Stoicorum doctrinam professi voluntaria morte laudem quæsiverunt. Satis notus Catonis exitus; Pæti Thraseæ meminit Suetonius in Nerone, cap. 37. Tacit. lib. 16. Annal. *Thraseæ, Serranoque & Serviliæ datur mortis arbitrium.*

2 *Talis ut*] Ut eorum exemplo constans & fortis habearis. Alii legunt, *salvus ut esse velis*: hoc est, ut te non interficias, sicut se interfecerunt illi.

5 *Facili sanguine*] Facilitate mortis voluntariæ.

6 *Laudari qui*] Eum probo qui mala constanter pati possit, nec morte se ab illis liberet: quod mollis animi est.

Jocatur in COTTAM. X.

O Cotta, cupis habere speciem simul belli hominis & magni; sed, Cotta, qui homo bellus est, parvus est.

BEllus homo & magnus vis idem Cotta videri,
Sed qui bellus homo est, Cotta, pusillus homo est.

NOTÆ.

1 *Bellus*] Diminutivum à bono, verbum τὸ *bellus* de rebus pusillis dicitur. Cotta igitur, si bellus homo sit, non est magnus homo, sed pusillus & tenuis. Vide epig. 7. lib. 2. & epig. 62. lib. [illegible]

De GEMELLO captatore, & MARONILLA tabescente. XI.

Gemellus exposcit matrimonium Maronillæ, & desiderat, & urget, & rogat, & dat munera. An usque eo formosa est? è contrario nihil turpius est. Quid igitur in illa postulatur, & gratum est? Laborat tussi.

PEtit Gemellus nuptias Maronillæ,
Et cupit, & instat, & precatur, & donat.
Adeone pulchra est? immo fœdius nil est:
Quid ergo in illa petitur & placet? Tussit.

NOTÆ.

4 *Tussit*] Tussientes vetulas à se amari fingebant pauperes atque avari homines, quod eas brevi morituras crederent, & earum hereditates [illegible]

Ad SEXTILIANUM potorem. XII.

CUM data sunt equiti bis quina numismata, quare
Bis decies solus Sextiliane bibis?
Jam defecisset portantes calda ministros,
Si non potares Sextiliane merum.

O Sextiliane, cur tu unus potas viginti nummos sestertios, cum decem donati sint equiti? Jam aqua calida defuisset servis ferentibus, nisi, Sextiliane, biberes vinum purum.

NOTÆ.

1 *Cum data sint*] Si equiti cuivis sportulæ nomine decem sestertii ad emendum panem, edulia, & etiam ad bibendum dantur; cur tu, Sextiliane, adeo intemperanter te geris, ut solus vinum bibas pro viginti sestertiis. Sic Ramiresius. Vide Turnebum, lib. 18. cap. 30. Ad sitim levandam in spectaculo longius producto distributa scribit viritim per quatuordecim ordines decem numismata. Quæ fuerint illa, quis audeat adfirmare? Sed non magni pretii fuisse apparet, partim ex epig. 27. infra, ubi appellantur æra, partim ex opposito, *bis decies bibis*, Gron.

3 *Calda*] Aqua calida in deliciis habita fuit apud antiquos, vel quam vino infunderent, vel quam solitariam biberent, vel etiam qua lavaretur.

De REGULO, XIII.

fere obruto ruina veteris porticus.

ITer ad Herculei gelidas qua Tiburis arces,
Canaque sulphureis Albula fumat aquis.
Rura, nemusq; sacrum, dilectaq; jugera Musis
Signat vicina quartus ab urbe lapis:
Hic rudis æstivas præstabat porticus umbras. 5
Heu quam pene novum porticus ausa nefas!
Nam subito collapsa ruit, cum mole sub illa
Gestatus bijugis Regulus esset equis:
Nimirum tenuit nostras fortuna querelas,
Quæ par tam magnæ non erat invidiæ. 10
Nunc & damna juvant: sunt ipsa pericula tanti:
Stantia non poterant tecta probare deos.

Qua iter est ad frigidum castellum Tiburis Herculei, & Albula candida emittit fumum aquis sulphureis. Quartum ab urbe propinqua milliare designat villam, & sylvam consecratam, atque agros gratos Musis. Porticus imperita exhibebat hic umbras tempore æstatis: heu quam inauditum scelus fere patravit porticus! Nam labefactata repente concidit, postquam Regulus fuisset vectus bigis sub illa mole. Fortuna nempe quæ erat impar tanto odio impedivit querimonias nostras. Nunc & detrimenta prosunt: discrimina parvi sunt æstimanda: stans porticus nequibat demonstrare deos.

NOTÆ.

1 *Herculei*] Hercules enim Tibure colebatur. Tibur hodie *Tivoli*.

2 *Cana Albula*] Planiciem Tiburi vicinam intellige, ubi à colore albo quem à venis sulphureis trahunt, aquæ Albulæ dicuntur.

10 *Quæ par*] Hoc est, verita est omnium invidiam, quam Regulo oppresso sustinere non potuisset. De Regulo longe aliter sentit Plinius junior, lib. 1. epist. 5. Nescio an idem fuerit. Vide epig. 83. infra, *tenuit:* alii *timuit.*

11 *Sunt ipsa*] Hoc est, non oportet timere pericula, cum ex illis propulsis probetur Deorum providentia, quibus curæ fuit Regulus. Sic locutus est Cicero, ver. 2. *Fuit mihi tanti, Quirites, hujus invidiæ falsæ atque iniquæ tempestatem subire, dummodo, &c.* id est, tanti non facio periculum invidiæ. Vel sic interpretare: ipsa pericula pluris æstimanda sunt, quæ probant Deos esse, &c.

De ARRIA & PÆTO, XIV.

cui gladium porrexit qua ipsa se perfoderat.

Cum pudica Arria suo Pæto porrigeret ensem, quem ipsa eduxerat ex suis intestinis. Si mihi credis, ait, plaga quam mihi intuli, non me angit: sed hæc, Pæte, me angit, quam tu tibi infliges.

CAsta suo gladium, cum traderet Arria Pæto,
Quem de visceribus traxerat ipsa suis.
Si qua fides, vulnus, quod feci, non dolet, inquit:
Sed quod tu facies, hoc mihi, Pæte, dolet.

NOTÆ.

1 *Casta suo*] Scribonianus arma in Illyrico contra Claudium moverat: fuerat Pætus in ejus partibus, cui tandem mori coacto uxor Arria porrexit gladium, quo pectus suum perfoderat, addita hac voce immortali ac pene divina: *Pæte non dolet.* Sic fere Plinius Junior, epist. 16. lib. 3. Vide Tacitum, lib. 16. annal.

Ad CÆSAREM, XV.

De spectaculo leonum ac leporum.

O Cæsar, spectavimus ludos leonum, oblectationes, & festivitates: hoc quoque tibi exhibet arena, cum lepus toties captus dimitteretur dente benigno, atq; erran. teneret cursum per ora patent... Qua ratione leo rapax potest veniam dare prædæ captivæ? verum tuus esse fertur, ergo potest.

DElicias, Cæsar, lususque jocosque leonum
Vidimus: hoc etiam præstat arena tibi,
Cum prensus blando toties à dente rediret,
Et per aperta vagus curreret ora lepus.
Unde potest avidus captæ leo parcere prædæ?
Sed tamen esse tuus dicitur, ergo potest. 6

NOTÆ.

1 *Lususque jocosque*] Quoniam fere non cædebantur à leonibus. Vide epigram. 105. infra.

3 *A dente rediret*] Hoc est, ex leonis dentibus dimitteretur. Vide epig. 7. supra, & epig. 49. infra.

6 *Ergo potest*] Parcere nempe, quia refert clementiam tuam, O Cæsar.

Ad JULIUM, XVI.

quem invitat ad voluptates.

O Juli, mihi celebrande ante omnes amicos, si vetus amicitia atque antiqua consuetudo aliquid possunt. Jam fere sexaginta anni tibi imminent, & tua vita vix computat paucos dies. Non recte protraxeris quæ posse tibi eripi animadvertas, & existimes hoc tantum esse tuum quod præteriit. Anxietates, atque invicem connexi labores nos manent, lætitia non redit, sed profuga avolat:

O Mihi post nullos, Juli memorande, sodales:
Si quid longa fides, canaque jura valent.
Bis jam pene tibi consul trigesimus instat,
Et numerat paucos vix tua vita dies.
Non bene distuleris, videas quæ posse negari, 5
Et solum hoc ducas, quod fuit, esse tuum.
Exspectant curæque, catenatique labores,
Gaudia non remeant, sed fugitiva volant.

NOTÆ.

1 *O mihi*] Sic Ovidius, lib. 1. Tristium incipit Elegiam quartam. Sæpe amicos ad voluptates hortatur noster Poëta, quod celeriter fluant.

3 *Bis jam*] Annuo consulatu annos numerabant Romani.

4 *Et numerat paucos*] Vide epig. 70. lib. 6. solos enim dies computabat, quibus genio indulgebat.

8 *Gaudia non remeant*] Alii legunt, *remanent*. Videat lector.

Hæc

Hæc utraque manu, complexuque aſſere toto:
Sæpe fluent imo ſic quoque lapſa ſinu. 10
Non eſt, crede mihi, ſapientis dicere, Vivam.
Sera nimis vita eſt craſtina: vive hodie.

hanc tibi vindica ambabus manibus, & toto amplexu: ſic quoque fugax ſæpe elabetur ex imo tuo gremio. Mihi fidem adhibe, non decet ſapientem dicere, Vivam: craſtina vita nimis ſera eſt, vive hodie.

NOTÆ.

12 *Vive hodie*] Hoc eſt, voluptatibus fruere.

Ad AVITUM, XVII.

de ſuis libris quos extenuat.

SUnt bona, ſunt quædam mediocria, ſunt mala plura,
Quæ legis: hic aliter non fit, Avite, liber.

Ex iis *quæ evolvis, quædam bona ſunt, quædam* vero *modica, multa* autem *nullius pretii: hic libellus non componitur alio modo.*

NOTÆ.

2 *Non fit liber*] Hoc eſt, liber non creſcit intra juſtam magnitudinem. Vide epig. 8. lib. 2.

Ad TITUM, XVIII.

à quo ad cauſſas dicendas impelleb.

COgit me Titus actitare cauſſas,
Et dicit mihi ſæpe, magna res eſt.
Res magna eſt, Tite, quam facit colonus.

Titus me compellit ad cauſas perorandas, & me crebro obtundit, res eſt magna. O Tite, res eſt magna cui incumbit agricola.

NOTÆ.

3 *Res eſt magna*] Domitius legit per interrogationem hoc ſenſu: Eſtne res magna quam facit colonus? coloni enim agricultura derelicta fiebant cauſſidici: quaſi dicat Poëta, mihi non placet illud vitæ genus, quod multi ſequi poſſunt. Ramireſius verò mihi videtur melius ſic explicare hunc locum: Colonus dum colit agros multam pecuniam congerit, nempe magnam rem facit, neque tamen improbus ille labor licet fructuoſus mihi arridet. Itaque Titus fruſtra invitat noſtrum Poëtam; mavult enim Muſas colere licet ſteriles, quam facere rem.

Ad TUCCAM, XIX.

avarum.

QUid te, Tucca, juvat vetulo miſcere Falerno
In Vaticanis condita muſta cadis?
Quid tantum fecere boni tibi peſſima vina?
Aut quid fecerunt optima vina mali?
De nobis facile eſt: ſcelus eſt jugulare Falernū,

O Tucca, quid te delectat infundere veteri Falerno muſta recondita in cadis Vaticanis? quonam tanto beneficio te devinxit vinum viliſſimum? aut quo modo te affecit vinum pretioſiſſimum? Facile eſt nos jugulare, Falernum verò *nefas,*

NOTÆ.

2 *In Vaticanis*] Vinum Vaticanum eſt vappa. *Vide lib. 6. ep. 92. lib. 10. ep. 45. lib. 12. ep. 48.*
5 *De nobis*] *Hoc eſt, jugulare* nos convivas res eſt levis momenti, at ſcelus eſt occidere vinum quod per metaphoram vivere dicitur: de Falerno nobili Campaniæ vino dicemus lib. 1.

& miscere venenum crudele vino Campaniæ. Tui convivæ forte digni sunt morte, lagena adeo exquisita non merita est perire.

Et dare Campano toxica sæva mero.
Convivæ meruere tui fortasse perire:
Amphora non meruit tam pretiosa mori. 8

NOTÆ.

8 *Amphora*] Proprie est mensura liquidorum octoginta libras Romanas continens, hic vero sumitur pro vase vinario.

Ad ÆLIAM, XX.

edentulam.

Ælia, si recordor, habueras quatuor dentes, una tussis excreavit duos, altera duos. Tuta jam potes tussire per totum diem, nihil superest tertiæ tussi quod faciat istic.

SI memini, fuerant tibi quatuor, Ælia, dentes:
Expuit una duos tussis, & una duos.
Jam secura potes totis tussire diebus;
Nil istic quod agat, tertia tussis habet. 4

NOTÆ.

4 *Nil istic*] Quia nulli supersunt dentes, vide epig. 92. lib. 3. Alii, *Nil tibi quod tollat.*

Ad CÆCILIANUM, XXI.

helluonem.

Rogo te, quæ insania est? O Cæciliane, tu unus deglutis boletos conviviis invitatis aspicientibus. Quid tibi precabor conveniens tanto abdomini, & helluationi? comedas boletum, qualem comedit Claudius.

DIC mihi, quis furor est? turba spectante vocata,
Solus boletos Cæciliane voras.
Quid dignū tanto tibi ventre, gulaq; precabor?
Boletum, qualem Claudius edit, edas. 4

NOTÆ.

4 *Qualem Claudius*] Boletus fungus est optimi saporis, quem auro atque argento præfert, epig. 48. lib. 13. Agrippina vero Claudium Cæsarem maritum boleto venenato extinxit. Juven. Sat. 5.

Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
Boletus domino: sed qualem Claudius edit
Ante illum uxoris, post quem nil amplius edit.

De PORSENA & MUCIO SCÆVOLA, XXII.

quem celebrat.

Dum manus invaderet regem decepta a stipatore peritura, immisit se in ignes sacros, sed hostis pietate motus non passus est prodigium adeo ferox, atque imperavit dimitti virum ab igne ereptum.

DUM peteret regē decepta satellite dextra,
Injecit sacris se peritura focis:
Sed tam sæva pius miracula non tulit hostis,
Et raptum flammis jussit abire virum.

NOTÆ.

1 *Dum peteret*] Hæc historia Porsenæ & *Mucii Scævolæ* satis nota est ex Livio.

Satellite] Quem percussit Mucius regem illum existimans. Alii, *Ingessit.*

Urere quam potuit contempto Mucius igne, 5
Hanc spectare manum Porsena non potuit.
Major deceptæ fama est, & gloria dextræ.
Si non errâsset, fecerat ille minus.

Porsena non potuit aspicere hanc dexteram, quam cremare potuit Mucius flammis despectis. Laus dextera errantis, & honor major est. Illa minus peregisset, nisi aberrasset.

NOTÆ.

8 *Si non errâsset*] Majorem quippe laudem consecutus est Mucius, cum amissa manu hostem vicit, quam si armata occidisset.

De LEONE & LEPORE. XXIII.

QUid nunc sæva fugis placidi lepus ora leonis?
Frangere tam parvas non didicere feras.
Servantur magnis isti cervicibus ungues,
Nec gaudet tenui sanguine tanta sitis. 4
Præda canū lepus est, vastos non implet hiatus:
Non timeat Dacus Cæsaris arma puer.

O Lepus, quid nunc vitas ora fera leonis benigni, non consueverunt rumpere feras tam exiguas. Isti ungues servantur magnis capitibus, nec tanta sitis lætatur modico sanguine. Lepus est præda canum, non replet hiatus latos: Dacus puer non metuat arma Cæsaris.

NOTÆ.

3 *Magnis cervicibus*] Taurorum putà, cervorum, aprorum, &c. Vide epig. 7. & 13. suprà.

6 *Dacus puer*] Hoc est, hostis imbellis; nam Dacos domuit Domitianus: quasi dicat, in hostes debiles non sævit Cæsar. Dacia comprehendit hodie Transylvaniam, Moldaviam, & Walachiam.

Ad DECIANUM, XXV.

de quodam homine molli.

ADspicis incomptis illum, Deciane, capillis,
Cujus & ipse times triste supercilium.
Qui loquitur Curios, assertoresque Camillos,
Nolito fronti credere, nupsit heri.

O Deciane, illum intueris crinibus incultis, cujus & ipse vereris supercilium severum. Qui prædicat Curios & Camillos liberatores, ne credas tristitiæ frontis, nupsit heri.

NOTÆ.

2 *Grave supercilium*] Hoc est, gravitatem quæ in superciliis videtur. Epig. 57. lib. 7. est huic simile.

3 *Qui loquitur Curios*] Hoc est, qui grandia & severa verba profert digna probis his viris. Juven. sat. 2.

Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt.

4 *Nolito fronti*] Sic Juven. eodem:

Fronti nulla fides.

Ad FAUSTINUM, XXVI.

ut suos libros edat in lucem.

EDE tuos tandem populo, Faustine, libellos,
Et cultum docto pectore profer opus:

O Faustine, tandem profer in lucem tuos libros, & prome opus elaboratum perito ingenio:

NOTÆ.

2 *Et cultum*] Pectus sumitur pro ingenio.

quod urbs Cecropis & Pandionis non improbet, nec quod *senes nostri taceant aut prætermittant. Hæresne famam excipere consistentem ante januam, & tædet te reportare mercedem tuorum studiorum? Libri tui post te vita fruituri, per te etiam exordiantur frui vita: honor tardus consequitur mortem.*

Quod nec Cecropiæ damnent Pandionis arces,
Nec sileant nostri, prætereantque senes.
Ante fores stantem dubitas admittere famam, 5
Teque piget curæ præmia ferre tuæ?
Post te victuræ, per te quoque vivere, chartæ
Incipiant: cineri gloria sera venit.

NOTÆ.

3 *Cecropiæ*] Cecrops gente Ægyptius migrat cum colonis in Atticam, Actæi regis affinitatem, & regni successionem virtute promeretur; monstrat olivæ usum, condit arcem, & urbem Athenas. Pandion quoque regnavit Athenis. Reineccius de familiis.

4 *Prætereantque*] Candidati præteriti dicebantur, qui nullum suffragium tulissent. Poeta ergo intelligit opus Græcis & Latinis laudandum.

8 *Cineri gloria*] His verbis hortatur Faustinum, ut vivens & sentiens sua fruatur fama & gloria. Vide epig. 2. supra.

Ad SEXTILIANUM, XXVII.

potatorem.

Sextiliane, tu solus potas tantum, quantum quinque equites, temulentus esse potes hausta *toties aqua. Nec rogas solummodo nummos ab iis qui tibi assident, sed pecuniam poscis a multitudine procul distante. Hæc vindemia non premitur prelis Pelignis, nec racemus ille crescit in collibus Tuscis. Sed exhauritur pretiosa amphora veteris Opimiani, & nigri cadi* vini *Massici extrahuntur ex cavea. Sextiliane, si potas plusquam decies, a caupone pete fæcem Laletanam.*

SExtiliane, bibis, quantū subsellia quinque
Solus: aqua toties ebrius esse potes.
Nec consessorum vicina numismata tantum,
Æra sed à cuneis ulteriora petis.
Non hæc Pelignis agitur vindemia prelis, 5
Uva nec in Tuscis nascitur ista jugis.
Testa sed antiqui felix siccatur Opimi,
Egerit & nigros Massica cella cados.
A caupone tibi fæx Laletana petatur,
Si plus quam decies, Sextiliane, bibis. 10

NOTÆ.

1 *Subsellia quinque*] Hoc est, quantum quinque equites qui subsellia in quatuordecim ordinibus occupabant. Est synecdoche. De Sextiliano jam dictum epigramm. 12. supra. Vide epigramm. 8. lib. 5.

Edictum Domini Deique nostri
Quo subsellia certiora fiunt
Puros eques ordines recepit.

2 *Aqua toties*] Hyperbole est.

4 *Cunei*] Pro caterva hominum sumitur qui in formam cunei sedebant.

5 *Non hæc*] Neque Sextilianus bibit vilia vina Peligna aut Tusca, sed Opimiana & Massica, de quibus lib. 13.

9 *Fæx Laletana*] Hoc est, vinum turbidum. Lib. 7. epig. 52.

Et Laletanæ nigra lagena sapæ.

Laletania autem regio est Hispaniæ non procul à Tarracone.

10 *Si plus quam*] Vide Lipsium in suo convivio, lib 3. Antiq. ubi ait,

Decem cyathi summa potio sunto.

Ad PROCILLUM, XXVIII.

quem inter pocula pridie ad cœnam invitaverat.

HEsterna tibi nocte dixeramus,
Quincunces, puto, post decem peractos,
Cœnares hodie, Procille mecum.
Tu factam tibi rem statim putasti,
Et non sobria verba subnotasti,
Exemplo nimium periculoso.
Μισῶ μνήμονα συμπότην Προκιλλε.

Procille, hesterna nocte te invitaveram, opinor, post decem quincunces exhaustos, ut cœnares hodie mecum. Tu statim existimasti tibi provenisse lucrum, & memoria retinuisti sermones vinolentos exemplo nimis damnoso. O Procille, odi memorem compotorem.

Notæ.

2 *Post decem*] Quincunx est poculum quinque cyathorum. Rem facere significat multum lucrari. Horat.

Isne tibi melius suadet, qui ut rem facias, rem.
Si possis recte, si non, quocunque modo rem.

Odio autem habebat Procillum, qui memoria teneret verba quæ per jocum proferrent ebrii. Raderus copiose describit mensuras antiquorum hoc loco, &c.

De ACERRA, XXIX.

potore.

HEsterno fœtere mero, qui credit Acerram,
Fallitur: in lucem semper Acerra bibit.

Allucinatur qui existimat Acerram male olere vino hesterno. Acerra potat semper ad diem usque.

Notæ.

2 *In lucem*] Ita ut vinum recens haustum semper redoleat. Hesterna crapula appellabatur, quam ne nox quidem concoquere potuerat.

Ad FIDENTINUM, XXX.

plagiarium.

FAma refert nostros te, Fidentine, libellos,
Non aliter populo, quam recitare tuos.
Si mea vis dici, gratis tibi carmina mittam.
Si dici tua vis, hæc eme, ne mea sint.

Fidentine, rumor est, te populo recitare meos libros sicut tuos. Gratuito ad te mittam versus, si vis ut existimentur mei: verum si cupis ut habeantur tui, hos tibi compara, ne pertineant ad me.

Notæ.

4 *Ne mea sint*] Lege epigr. 20. *Nam quod emas possis dicere jure tuum.*

De DIAULO medico. XXXI.

Diaulus exercuerat chirurgiam, nunc verò est vespillo, clinicus esse incipit ea ratione qua valebat.

CHirurgus fuerat, nunc est vespillo Diaulus.
Cœpit, quod poterat, clinicus esse modo.

NOTÆ.

2 *Clinicus*] Clinici medici erant dicti, ἀπὸ τῆς κλίνης, hoc est, à lecto, quod ægrotos lecto jacentes viserent curarentque. Jocans Martialis ait ex chirurgo Diaulum esse factum clinicum; sed non potuisse aliter esse clinicum, quam efferendo cadavera, ut indicet Diaulum factum esse vespillonem, qui efferret cadavera, & sic clinicus posset appellari: nam in κλίναις efferebantur mortui.

De ENCOLPO, XXXII.

qui in gratiam sui domini suas comas voverat Phœbo.

O Apollo, Encolpus deliciæ centurionis sui heri tibi consecrat omnes capillos capitis. Cum Pudens reportaverit jucundam mercedem pili debiti, statim, Phœbe, rescinde longos crines. Dum molles genæ nondum squalent barba recenti, & dum capilli sparsi ornant cervicem roseam: effice ut Encolpus *celeriter tondeatur: tarde* tamen *vir fiat, ut herus & servus diu potiantur tuis donis.*

HOS tibi, Phœbe, vovet totos à vertice crines
Encolpus, domini centurionis amor.
Grata Pudens meriti tulerit cum præmia pili,
Quam primū longas, Phœbe, recide comas,
Dum nulla teneri sordent lanugine vultus, 5
Dumque decent fusæ lactea colla jubæ:
Utque tuis longum, dominusq; puerq; fruatur
Muneribus, tonsum fac citò, serò virum.

NOTÆ.

3 *Præmia pili*] Hoc est, ubi primum Pudens meus dominus fuerit factus primipilus, seu primus primæ cohortis centurio: moris verò erat apud antiquos comas & primam barbam Phœbo consecrare.

8 *Fac citò*] Ut Pudens fiat primipilus.

Serò virum] Id est, serò adultum.

Ad SABIDIUM, XXXIII.

quem non amabat.

O Sabidi, non diligo te, nec valeo reddere rationem: hoc unum dicere valeo, non diligo te.

NON amo te, Sabidi, nec possum dicere quare:
Hoc tantum possum dicere, non amo te.

NOTÆ.

1 *Nec possum*] Vel quod tota Sabidii natura, vultus, mores, Martiali displicerent, vel forte aliquod summum esse in Sabidio flagitium intelligit, quod nominare non audeat. Alii, Sabidi...

De

De GELLIA, XXXIV.

& fictis ejus lacrymis.

Amissum non flet, cum sola est Gellia, patrē:
Si quis adest, jussæ prosiliunt lacrymæ.
Non dolet hic, quisquis laudari, Gellia, quærit.
Ille dolet verè, qui sine teste dolet.

Cum Gellia est sola, non luget parentem mortuum: si quis adstat, imperatæ lacrymæ prorumpunt. O Gellia, quisquis captat plausum, hic non mæret: is verè luget, qui mæret sine teste.

NOTÆ.

2 *Jussæ*] Fletum juxta ac risum semper paratum habet fœmina. Juven. sat. 6.
Uberibus semper lacrymis, semperque paratis
In statione suâ, atque expectantibus illam
Quo jubeat manare modo.

Ad LESBIAM, XXXV.

meretricem procacem.

Incustoditis, & apertis, Lesbia, semper
Liminibus peccas, nec tua furta tegis.
Et plus spectator quam te delectat adulter:
Nec sunt grata tibi gaudia, si qua latent.
At meretrix abigit testem veloque seraque: 5
Raraque, si memini, fornice rima patet.
A Chione saltem, vel ab Helide disce pudorem:
Abscondunt spurcas hæc monumenta lupas.
Nunquid dura tibi nimium censura videtur?
Deprendi veto te, Lesbia, non futui. 10

O Lesbia, peccas patentibus, nec custoditis foribus, nec abscondis tua stupra: spectator te afficit majori voluptate quam adulter, si qua delitescit oblectatio, non est jucunda tibi. At scorta expellunt testem opponendo velamina, & obices: vix ulla fissura patescit in lupanari, si recordor. Saltem accipe documentum verecundiæ à Chione, vel Helide: hæc monumenta tegunt turpia prostibula. An reprehensio asperior tibi videtur? Prohibeo ne deprehendaris, O Lesbia, non . . .

NOTÆ.

1 *Incustoditis*] Hoc est, sine janitore qui custodiat januam. Ovid. eleg. 13. lib. 3. Amorum:
Ignoto meretrix corpus juncturâ Quiriti
Opposita populum summovet ante serâ.

6 *Si memini*] Alii legunt *Summœni*, id est, lupanarium in Summœnio; namque illic habitabant meretrices, unde dicebantur uxores Summœnianæ. Farnab.

7 *A Chione*] Notissima nempe erant illius temporis scorta.

8 *Abscondunt*] Has meretrices bustuarias mœchas appellat, lib. 3. epig. 93. quæ scil. extra urbem ad monumenta mancipiis vilissimis prostituebantur.

10 *Deprendi*] Hoc verbum solenne est de iis qui in aliquo crimine & re turpi inveniuntur.

Ad CORNELIUM, XXXVI.

hominem severum.

Versus scribere me parum severos,
Nec quos perlegat in schola magister,

O Corneli, expostulas à me componi carmina parum gravia, nec quæ dictet præceptor in schola:

NOTÆ.

2 *Perlegat*] Cum enim versus quidam sint obsœni, non omnia epigrammata leguntur in schola. *Alii, prælegat.*

at hi libri nequeunt probari sine aculeo, veluti mariti suis uxoribus. Quid si me cogas celebrare Thalassionem vocibus non convenientibus *Thalassioni? Quis induit ludos Florales, & concedit scortis verecundiam stolatam? Hoc jus concessum est versibus festivis, ut nequeant placere nisi titillent. Quapropter petimus ut austeritate abjecta veniam des ludis & facetiis: nec exseces meos libros, nihil fœdius est Priapo Gallo.*

Cornelî, quæreris: sed hi libelli,
Tanquam conjugibus suis mariti,
Non possunt sine mentula placere. 5
Quid si me jubeas Thalassionem
Verbis dicere non Thalassionis?
Quis floralia vestit, & stolatum
Permittit meretricibus pudorem?
Lex hæc carminibus data est jocosis, 10
Ne possint, nisi pruriant, juvare.
Quare deposita severitate,
Parcas lusibus, & jocis, rogamus:
Nec castrare velis meos libellos.
Gallo turpius est nihil Priapo. 15

NOTÆ.

6 *Thalassionem*] Sic dictus est à Romanis Deus qui præest nuptiis; à Græcis Hymenæus nuncupatus, cujus laudes versu lascivo celebrari solebant. Itaque ineptus videretur, qui Thalassionem verbis honestis celebrari juberet, eodem modo ineptus est ille, qui vult epigrammata scribi verbis non lascivis: epigrammata enim amant verba lascivia, aperta, & dominantia.

8 *Quis Floralia*] Nudæ meretrices celebrabant floralia. Vide epig. 3. suprà.

Stolatum] Pro stola pudica matronarum, qua uti vetabantur meretrices.

15 *Gallo Priapo*] Hoc est, castrato Priapo: nam castrati sacerdotes Cybeles vocabantur Galli.

Ad LUCANUM & TULLUM, XXXVII.

fratres inter se conjunctissimos.

Si tibi, *Tulle, vel tibi, Lucane, sors ea concederetur, qua utuntur Ledæi fratres: ambobus hæc esset præclara contentio pietatis, quod uterque cuperet prior interire pro fratre. Qui primus descendisset ad tenebras tartareas, exclamaret, ô frater, age tuum ævum, age quoque meum.*

SI, Lucane, tibi, vel si tibi, Tulle, darentur,
Qualia Ledæi fata Lacones habent:
Nobilis hæc esset pietatis rixa duobus,
Quod pro fratre mori vellet uterque prior.
Diceret, infernas & qui prior îsset ad umbras,
Vive tuo frater tempore, vive meo. 6

NOTÆ.

1 *Si, Lucane*] Vide epig. 20. lib. 3. Domitii Tulli mentionem facit Plinius Junior, epist. 18. lib. 8. Vide epig. 52. lib. 9.

2 *Ledæi Lacones*] Castor & Pollux filii Jovis & Ledæ quæ Lacæna fuit: Pollux autem fratri mortuo dimidiam vitam concessit, ut alternis diebus viverent. Hæc historia satis nota est. Vide epig. 106. lib. 9.

6 *Vive tuo*] Hoc est, in tenebris semper manebo, ut tu luce semper fruaris.

Ad BASSAM, XXXVIII.

luxuriosam.

O Bassa, demittis pondus uteri in miserum vas aureum, nec erubescis: potas vitreo poculo. *Igitur majori pretio exoneras alvum.*

VEntris onus misero, nec te pudet, excipis auro
Bassa: bibis vitro. Carius ergo cacas.

NOTÆ.

1 *Misero auro*] Quia stercori serviebat. Vide epig. 12. lib. 11.

Ad

Ad FIDENTINUM, XXXIX.

plagiarium.

QUem recitas, meus eſt, ô Fidentine, libellus:
Sed male cum recitas, incipit eſſe tuus.

Fidentine, meus eſt ille liber, quem recitas, at cum recitas male, incipit pertinere ad te.

NOTÆ.

2 *Sed male*] Verſus enim licet boni, ſi male pronuncientur, mali videbuntur: de Fidentino vilioris notæ poëta agit adhuc, epig. 54. infrà, & epig. 30. ſuprà.

Ad DECIANUM, XL.

virum moris antiqui.

SI quis erit raros inter numerandus amicos,
Quales priſca fides, famaque novit anus:
Si quis Cecropiæ madidus, Latiæque Minervæ
Artibus, & vera ſimplicitate bonus:
Si quis erit recti cuſtos, imitator honeſti, 5
Et nihil arcano qui roget ore Deos:
Si quis erit magnæ ſubnixus robore mentis,
Diſpeream, ſi non hic Decianus erit.

Si quis erit recenſendus inter amicos raros, quales vidit antiqua fides, & fama vetus. Si quis imbutus artibus Minervæ Athenienſis, & Latinæ, & probus candore vero: ſi quis obſervator æquitatis, & honeſtatis æmulator fuerit, & qui clanculum nibil petat à Diis: Si quis erit fultus viribus animi fortis, intercam, niſi bic erit Decianus.

NOTÆ.

2 *Anus*] Id eſt, fama vetuſta: nam τὸ *quales* ad præcedens nomen *amicos* optime referri poteſt. Catullus ita eſt locutus ad Mallium, epig. 69.

Sed dicam vobis, vos porro dicite multis
Millibus, & facilè hæc charta loquatur anus.

Vide epig. 4. lib. 12. *fama fuiſſe loquax, ch·taque dicit anus.* Alii *famaque novit a·*... Id eſt, priſcos, qui propter fidem & probitatem laudibus ornantur.

3 *Si quis Cecropiæ*] Id eſt, græcis & latinis literis eruditus. Vide epig. 26. ſuprà.

6 *Ore arcano*] Nam qui clam Deos precabantur, improba vota facere cenſebantur. In quos Perſius invehitur, Sat. 2.

Haud cuivis promptum eſt, murmurque humileſque ſuſurros
Tollere de templis, & aperto vivere voto.

Ad LIVIDUM. XLI.

QUI ducis vultus, & non legis iſta libenter,
Omnibus invideas, Livide, nemo tibi.

O invide, qui contrahis frontem, nec æquo animo legis iſta, invidia labores in omnes, in te verò nullus.

NOTÆ.

2 *Nemo tibi*] Ille enim omnium miſerrimus eſt, cui nemo invidet.

In CÆCILIUM, XLII.

ſcurram procacem.

O Cæcili, te ipſum judicas facetum, mihi fidem adbibe, non es; quid agitur? ſcurra es idem ac Tranſtyberinus ambulator, qui ſulphurata pallida commutat vitreis vaſibus ruptis: idem ac qui venundat humidum cicer conventui inerti: idem ac cuſtos & dominus viperarum: idem ac ſervi abjecti Salariorum: idem ac raucus cocus qui circumportat tomacula fumantia popinis calidis: idem ac poëta Urbicus non egregius: idem ac herus nequam ex Gadibus: idem ac garrulum os cinædi exoleti: quapropter, ô Cæcili, omitte de te judicare, quod judicas ſolus: tu qui poſſes tuis facetiis ſuperare Galbam, & ipſum Sextium Caballum. Non eſt conceſſum cuique habere narem. Qui jocatur ſtulta petulantia, is non eſt Sextius, ſed Caballus.

URbanus tibi, Cæcilî, videris,
Non es, crede mihi, quid ergo? verna es
Hoc quod Trans-tyberinus ambulator,
Qui pallentia ſulphurata fractis
Permutat vitreis: quod otioſæ 5
Vendit qui madidum cicer coronæ:
Quod cuſtos dominuſque viperarum:
Quod viles pueri Salariorum:
Quod fumantia qui tomacla raucus
Circumfert tepidis cocus popinis: 10
Quod non optimus Urbicus poëta:
Quod de Gadibus improbus magiſter:
Quod bucca eſt vetuli loquax cinædi:
Quare deſine jam tibi videri,
Quod ſoli tibi, Cæcilî, videris: 15
Qui Galbam ſalibus tuis, & ipſum
Poſſes vincere Sextium Caballum.
Non cuicunque datum eſt habere naſum.
Ludit qui ſtolida procacitate,
Non eſt Sextius ille, ſed Caballus. 20

NOTÆ.

2 *Verna*] Servus nempe qui domi natus eſt ex ancillâ, ſumitur hîc pro ſcurra impudenti & procaci: *hoc quod*, nempe hoc es quod eſt ille, &c.

3 *Ambulator*] Viliores perſonæ trans Tyberim habitabant.

4 *Sulphurata*] Gallicè, *allumettes*, quæ vitreis fragmentis commutari ſolere docet etiam Juvenalis, ſat. 5.

Siccabis calicem naſorum quattuor, ac jam
Quaſſatum, & rupto poſcentem ſulphura vitro.

& epig. 3. lib. 10.

Quæ ſulphurato nolit empta ramento
Vatiniorum proxeneta fractorum.

5 *Quod otioſæ*] Plebeculam intellige in theatro vel circo otioſè ſedentem ad ſpectandum.

6 *Madidum cicer*] Hoc eſt, crudum & aqua maceratum.

7 *Quod cuſtos*] Id eſt, circulator medicus, qui viperas brachiis & collo implicitas geſtat: hujuſmodi verò homines erant procaces, & dicteria ſcurrilia in quemvis jaciebant.

8 *Salariorum*] Salarii dicuntur qui ſalſamen vendunt.

9 *Tomacula*] Nomen habent â frequenti inciſione; nam τέμνω ſignificat incido, ex porcorum abdomine, teſticulis, & vulvis fiebant.

11 *Non optimus urbicus*] Id eſt, Exodiorum & Attellanarum ſcriptor: erant autem hæ Attellanæ fabulæ urbaniſſimis jocis refertæ, quo riſus excitaretur, & ideo auctores earum dicebantur Urbici, quaſi urbani. Poëta hoc loco non abſolute dicit Cæcilium aſſimilari Urbico poëtæ, ſed non optimo: ut hodieque videmus apud noſtrates aliqua exodia comœdiarum urbaniſſima, & multi artificii; alia verò inſulſa & ineptiſſima. Sic Ramireſius. Vide epig. 79. lib. 5. & 71. lib. 6.

16 *Qui Galbam*] Stolidus hic Cæcilius Galbam & Sextium Caballum ſcurras inſulſos à ſe ſuperari poſſe exiſtimabat. Ironicôs notat poëta Cæcilii ſtoliditatem, qui nec ſcurrilitatem ab urbanitate diſcerneret.

18 *Habere naſum.*] Hoc eſt, argute jocari: Deriſionis enim ſedes eſt naſus, epig. 4. ſuprà.

20 *Sed Caballus*] Non eſt Sextius Caballus, quem tu, ô Cæcilî, urbaniſſimum judicas; ſed caballus quadrupes bellua.

De

De PORCIA, XLIII.

cujus fortitudinem laudat.

Conjugis audîsset fatum cum Porcia Bruti,
Et subtracta sibi quæreret arma dolor:
Nondum scitis, ait, mortem non posse negari?
Credideram, satis hoc vos docuisse patrem.
Dixit, & ardentes avido bibit ore favillas. 5
I nunc, & ferrum, turba molesta, nega.

Cum Porcia accepisset mortem Bruti mariti, & cum mœror exquireret ferrum sibi subductum: Nondum tenetis, inquit, non posse denegari interitum? Existimaveram vos satis didicisse hoc a parente meo. Locuta est, atque ore cupido hausit scintillas accensas: O turba odiosa, ito nunc, & denega gladium.

NOTÆ.

1 *Porcia*] Filia Catonis Uticensis, uxor Bruti, qui pugnans contra Augustum, occubuit in campis Philippicis in Thessalia: cujus morte audita Porcia vitam finiit haustis carbonibus accensis.

4 *Vos docuisse*] Cato enim sibi mortem conscivit: illius historia nota est ex Appiano, & passim cuique obvia.

6 *I nunc*] Vox est insultantis.

In MANCINUM, XLIV.

avarum & sordidum.

Bis tibi triceni fuimus, Mancine, vocati,
Et positum est nobis nil here, præter aprũ.
Non quæ de tardis servantur vitibus uvæ,
Dulcibus aut certant quæ melimela favis.
Non pyra, quæ lenta pendent religata genesta, 5
Aut imitata breves punica mala rosas.
Rustica lactantes nec misit fiscina metas,
Nec de Picenis venit oliva cadis.
Nudus aper; sed & hic minimus, qualisq; necari
A non armato pumilione potest. 10
Et nihil inde datũ est, tantũ spectavimus omnes.
Ponere aprum nobis sic & arena solet.

O Mancine, nos sexaginta invitâsti, & heri nihil apposuisti, excepto apro. Non appositi sunt racemi qui custodiuntur ex vitibus seris, aut melimela quæ contendunt cum favis suavibus. Nec pyra quæ suspenduntur colligata è genesta flexibili, vel mala punica exprimentia rosas breves. Nec canistrum agreste misit metam lacteam. Nec oliva allata est ex cadis Picenis. Aper nudus, & hic quidem per exiguus appositus est, & qualis potest interfici ab inermi nano. Exinde nihil est donatum, cuncti solummodo aspeximus, atque hoc modo arena consuevit nobis exhibere aprum.

NOTÆ.

2 *Here*] Priscè pro heri.

3 *De tardis vitibus*] Propterea quod uvæ in vitibus asservabantur fere usque ad putationem vitium: epig. 58. lib. 3.

Hic post novembres imminente jam bruma
Seras putator horridus refert uvas.

nam id erat proprium vitium putandarum tempus. Ramiresius.

5 *Lenta*] Idem est hoc loco ac flexibilis.

6 *Aut imitata breves*] Non intelligas punica mala brevitate rosas imitari, sed figura potius & colore. Sic Ramiresius.

7 *Metas*] Pro lacte coagulato accepta forma, ut puto, metarum; nam meta in ludis instar rotundæ columnæ surgebat, in quam speciem lac coagulatum mitti videmus. Sic Domitius. Vide epig. 58. lib. 3.

8 *Picenis*] Populi ad mare Adriaticum, ubi optimæ crescunt olivæ, hodie *la Marche d'Ancone.*

9 *Nudus aper*] Sine aliis cibis.

12 *Ponere aprum*] Hoc est, exhibere: ponere, significat etiam cibos apponere, unde sus poetæ.

Post ejusmodi commissum nullus aper apponatur tibi; sed tu apponaris apro cui Charidemus objectus fuit.

Ponatur tibi nullus aper post talia facta:
Sed tu ponaris, cui Charidemus, apro.

NOTÆ.

14 *Sed tu ponaris*] Hoc est, apponaris, aut potius objiciaris discerpendus ab eo apro, à quo dilaniatus fuit Charidemus quidam jussu Domitiani, de quo Suetonius in Domitiano.

Ad STELLAM, XLV.

de ludis leporum & leonum.

Quod charta grandior & brevior nobis refert cursus festivos leporum, & jocos leonum: atque idem bis agimus: O Stella, si judicaveris hoc nimium: tu bis appone etiam mihi leporem.

LAscivos leporum cursus, lususque leonum,
Quod major nobis charta, minorq; gerit:
Et bis idem facimus: nimium si, Stella, videtur
Hoc tibi: bis leporem tu quoque pone mihi.

NOTÆ.

2 *Major*] Pro quacunque charta ponitur, vel ita interpretare majorem & minorem: hoc est, si multis versibus & paucis scripsi lusus leonum, & idem bis feci, potes hac repetitione lacessitus ulcisci bis apposito mihi lepore. Epig. 105. infrà.

De Libro suo. XLVI.

Ne charta à me edita pessum eat propter brevitatem librorum, potius repetatur huic respondens.

EDita ne brevibus pereat mihi charta libellis,
Dicatur potius τὸν δ' ἀπαμειβόμενος.

NOTÆ.

1 *Edita ne*] Potius quam chartarum jactura fiat propter pauca carmina, imitabor Homerum qui sæpius idem repetit, maximè verò τὸν δ' ἀπαμειβόμενος, quod Virgilius interpretatus est, *huic contra.*

XLVII.

De Diaulo medico. XLVIII.

Diaulus erat medicus paucis antè diebus, nunc verò est vespillo, quod agit vespillo, hoc quoque egerat medicus.

NUper erat medicus, nunc est vespillo Diaulus;
Quod vespillo facit, fecerat & medicus.

NOTÆ.

2 *Quod vespillo*] Hoc est, cum esset medicus nempe imperitus efferebat ægrotos, hoc est, occidebat, ut nunc factus vespillo effert mortuos. Vide epig. 31. suprà.

De

De LEONE & LEPORE. XLIX.

RIctibus his tauros non eripuere magistri,
Per quos præda fugax itque, reditq; lepus.
Quodque magis mirum, velocius exit ab hoste,
Nec nihil à tanta nobilitate refert.
Tutior in sola non est cum currit arena, 5
Nec caveæ tanta conditur ille fide.
Si vitare canum morsus, lepus improbe, quæris:
Ad quæ confugias, ora leonis habes.

Domitores leonum non liberârunt tauros ex iis rictibus, per quos lepus præda fugitiva vadit, & revertitur. Et quod magis stupendum, celerius egreditur ab adversario, & reportat aliquid ex tanta magnanimitate. Non est securior cum currit in arena deserta, nec tanta securitate occultatur in cavea. O lepus lascive, si vis declinare morsus canum; ora leonis tibi præsto sunt ad quæ perfugias.

NOTÆ.

4 *Nec nihil*] Hoc est, aliquid, vires, scil. atque animos accipit à leonis fortitudine. Alii legunt, *cum nihil a tanta nobilitate refert*: nihil vulneris, scil. accipit in tanto cursu & recursu, ingressu & egressu. Minus bene. Vide epigramm. 7. suprà.

5 *Sola arena*] In qua non sunt feræ.

Ad LICIANUM, de Hispaniæ locis. L.

VIR Celtiberis non tacende gentibus,
Nostræque laus Hispaniæ,
Videbis altam, Liciane, Bilbilim,
Equis & armis nobilem,
Sterilemq; Caunum nivibus, effractis sacrum 5
Vadaveronem montibus:
Et delicati dulce Botrodi nemus,
Pomona quod felix amat.
Tepidum natabis lene Congedi Vadum,

O Liciane, vir celebrande Celtiberis populis, & decus nostræ Hispaniæ, spectabis excelsam Bilbilim equis & armis claram, & Caunum infœcundum nivibus, montibus præruptis Vadaveronem sacrum, & amœnam sylvam Botrodi mollis, quæ grata est Pomonæ beatæ. Leniter tranabis vadum tepens Congedi,

NOTÆ.

Ad Licianum] Alii, *Licinianum.*

1 *Vir Celtiberis*] Qui populi sunt Hispaniæ ad fluvium Iberum.

3 *Bilbilim*] Hispaniæ Tarraconensis oppidum cujus situs hodie ignoratur: pagum esse nunc apud *Calatayud* affirmat Ferrarius.

4 *Equis, &*] Legendum *aquis* inquit Ramiresius: tum quod Bilbilitanos equos in pretio fuisse non constat: tum quod Salonis aquæ quarum infrà fit mentio, temperando ferro, quo arma fabricantur, nobilissimæ sunt, & lib. 4. epig. 55.

Armorum salo temperator ambit.

5 *Caunum*] Qui est mons Hispaniæ Tarraconensis in Celtiberis inter Iberum & Turiasonem urbem in Castellæ & Arragoniæ confiniis: *Moncayo* qui etiam Latine Catus mons dicitur. Sic Ferrarius in suo lexico geographico. Alii, *senemque Catum. Effractis.* Alii, *& fractis.*

6 *Vadaveronem*] *Vadavicor*, mons Hispaniæ Tarraconensis in Celtiberis ab aliis montibus separatus; Hieronymus Paulus, l. 5. de fluminibus & montibus Hispaniæ: Quidam, inquit, non temerè montem Celtiberiæ esse existimant ab aliis effractum, & in insulam positum, quæ nunc *Vadavicorem* vocant. Alii legunt divisim *vada Veronem* seu vada Veronis, illumque Celtiberiæ fluvium in Salonem influentem faciunt. Malim ego *Vadaveronem* legere.

7 *Botrodi*] Botrodus nemus Hispaniæ Tarracon. in Celtiberis: ubi olim oppidum fuisse, nunc vicum, apud Segobrigam urbem scribit Perottus ex Polyb. teste Ferrario.

9 *Lene*] Hoc est, leniter . . . alii aliter: natabis lene, id est, navigio: lenis enim, inquiunt, parvula navis est: Cujacius, lib. 10. obser. cap. 15. sed hæc interpretatio non placet, impropriè enim poëta dixisset natare navi; nec enim natantibus opus est navi.

Congedi.] Hodie Congedo.

& dulces lacus nympharum. Quibus soluta membra comprimas parvo Salone, qui gelu constringit ferrum. Illic ipsa Voberta sylva tibi venanti exhibebit feras fodiendas. Arborum umbraculis tectus retundes ardores serena diei ad ripas Tagi auriferi. Frigidus fons Dircenna sedabit sitim ardentem, & Nemea qua frigore superat nives. Sed cum December canescens, & hyems saeviens stridebit fremente Borea, redibis ad oras Tarraconis expositas soli, & tuam in Laletaniam. Illic interficies damas impeditas retibus remissis, atque apros indigenas, & valido equo franges leporem versutum: relinques cervos custodi villae. Lignum ex sylva proxima dilabetur in ipsum caminum circundatum pueris incomptis: venationis socius invitabitur, & conviva vocatus è vicinia te adibit. Nusquam lunata pellis aderit, & nusquam toga, & vestimenta muricis infectionem olentia. Terribilis Liburnus longè, & cliens queribundus:	Mollesque nympharum lacus. Quibus remissum corpus adstringas brevi Salone, qui ferrum gelat. Praestabit illic ipsa figendas prope Voberta prendenti feras. Æstus serenos aureo franges Tago Obscurus umbris arborum. Avidam rigens Dircenna placabit sitim, Et Nemea, quae vincit nives. At cum December canus, & bruma impotens Aquilone rauco mugiet, Aprica repetes Tarraconis littora, Tuamque Laletaniam. Ibi illigatas mollibus damas plagis Mactabis, & vernas apros, Leporemque forti callidum rumpes equo: Cervos relinques villico. Vicina in ipsum sylva descendet focum Infante cinctum sordido. Vocabitur venator, & veniet tibi Conviva clamatus prope. Lunata nusquam pellis, & nusquam toga, Olidaeque vestes murice. Procul horridus Liburnus, & querulus cliens:	10 15 20 25 30

NOTÆ.

11 *Remissum corpus*] Aquis enim Congedi, & lacubus Nympharum tepentibus corpus relaxatur, & pori aperiuntur.

Adstringas] Etenim corpus meatus claudit aqua frigida.

12 *Salone brevi*] Id est, non profundo; fluvius est qui illabitur in Iberum, hodie *Xalon*. *brevi* adverbium est, inquit Sipontinus, hoc est, statim: auctor ille hoc epigramma explicat, à quo pluribus in locis dissentimus.

14 *Voberta*] Sive, ut alii legunt, Voberca. *Bobierca*, & *Bubierca*, teste Varrerio: Oppidum Hispaniae Tarraconensis in finibus Celtiberorum, ac regni Arragonii, inter Bilbilim ad Boream 3, & Segontiam ad meridiem 13 leucis. Sic Ferrarius. Illic sane ejusdem nominis erat sylva in qua magna ferarum copia.

Prendenti] Alii *prandenti*: hoc est, prandio accumbens venari poteris & ex mensa feras jaculis configere: magis mihi placet prior lectio, videat lector.

15 *Æstus serenos*] Hoc est, calores aestivos fugies, vel mersus auriferis Tagi undis, vel delitescens in umbrosis sylvis quae Tagi ripas inumbrant: Tagi verò fontes in montibus Celtiberiae.

17 *Dircenna*] Fons Hispaniae gelidissimus, apud Bilbilim urbem, in Salonem fluvium labens: Tarraco verò nobile est oppidum, hodie *Tarragone*.

22 *Laletaniam*] Laletani populi fuere Hispaniae Tarrac. inter Indigetes ad ortum & Cosetanos ad occasum, ubi nunc magna pars Cataloniae, inter Gerundam & Tarraconem, & versus oram maris Mediterranei.

24 *Apros vernas*] Hoc est, illic natos: legunt alii *vernos*: malè meo judicio, cum de hyeme loquatur poëta.

31 *Nusquam lunata pellis*] Id est, non aderunt nobiles Romani, quibus moris erat Lunae formam in calceis gestare, ut significarent se ab Evandro genus suum repetere, qui ipse Luna ortum se diceret.

Nusquam toga] Nec anteambulones toga induti, nec clientes.

32 *Olidaeque*] Hoc est, viri purpura induti: teter quippe odor proveniebat ex lotio quo temperabatur purpura.

33 *Liburnus*] Praeco nempe publicus ex Liburnia, hodie *Croatia*. Horridus dicitur quod horrorem incuteret iis quos citabat, Juv. sat. 4. versu 75.

Primus clamante Liburno, &c.

Imperia

Imperia viduarum procul.
Non rumpet altum pallidus somnum reus, 35
Sed mane totum dormies.
Mercetur alius grande, & insanum sophos:
Miserere tu felicium,
Veroque fruere non superbus gaudio,
Dum Sura laudatur tuus. 40
Non impudenter vita, quod reliquum est, petit:
Cum fama, quod satis est, habet.

longe etiam jussa viduarum. Reus pallens non franget profundum somnum, sed dormitabis toto matutino tempore. Alius emat magnum & vesanum sophos: teneat te misericordia beatorum; nec arrogans utere lætitia solida, dum Sura amicus tuus celebratur Romæ. Vita sibi postulat non turpiter quod superest, cum fama assecuta est quod sufficit.

NOTÆ.

34 *Imperia viduarum*] Quæ mortuis maritis familiam administrant & quidem arroganter, patronorumque opera sæpius utuntur.

37 *Grande sophos*] Σοφῶς sapienter: frequentissima erat acclamatio eorum qui recitantis scripta laudabant: *insanum sophos* vocat quod insanus poeta ab insana plebe expectabat.

38 *Miserere tu felicium*] Id est divitum qui licet negotiis sint impliciti, se tamen felices prædicant.

39 *Veroque fruere*] Verum gaudium appellat Martialis vitam genialem a labore, atque ab omni cura immunem.

41 *Non impudenter*] Jure merito otium partes sibi vindicat, cum fama suas implevit, atque ita laudat Licianum, qui famam adeptus sibi jam vacare debebat.

JOCUS ex Homero in COCUM. LI.

SI tibi Mistyllus cocus, Æmiliane, vocatur;
Dicetur quare non Taratalla mihi?

Æmiliane, si appellas cocum Mistyllum, cur ego non vocabo illum Taratalla?

NOTÆ.

1 *Si tibi Mistyllus*] Jocus est in Æmilianum qui Mistyllum vocaverat cocum, non alia forte de caussa quam quod apud Homerum legerat μίστυλλον τ' ἄρα τ' ἄλλα. id est, secabant sane & alia: nec erat potior ratio cur primum carminis verbum usurpasset, quam sequentia quæ sunt τ' ἄρα τ' ἄλλα. Attamen Æmilianus videtur fuisse argutus homo, qui quoties vocabat cocum suum, Mistylle, utebatur voce imperante verbi μιστύλλω, hoc est, seco, quo facetus esset jocus, ut quoties vocaret cocum, imperaret etiam ut scinderet opsonia, similis est jocus apud Petronium. *Vides, inquit, illum qui opsonium carpit? carpus vocatur, itaque quotiescunque* Trimalcio *dicit, carpe, eodem verbo & vocat & imperat.*

Ad LEPOREM, LII.

nimis ambitiosum.

NON facit ad sævos cervix, nisi prima, leones.
Quid fugis hos dentes ambitiose lepus?
Scilicet à magnis ad te descendere tauris,
Et, quæ non cernunt, frangere colla velint.

Feris leonibus non convenit nisi maximum caput. O lepus superbe, quid vitas hos dentes? quasi vero dignentur te invadere relictis tauris proceris, & rumpere cervicem quam nequidem vident.

NOTÆ.

1 *Non facit*] Non convenit leoni nisi caput taurorum, aprorum, &c. Vide epig. 23 supra.

2 *Ambitiose*] Qui sempe mortem nimis gloriosam vereris.

Desperanda

Tibi ponenda est spes gloriosæ mortis: tu præda exigua nequis interire sub hoc adversario.

Desperanda tibi est ingentis gloria fati : 5
Non potes hoc tenuis præda sub hoste mori.

NOTÆ.

5 *Ingentis fati*] Hoc est, mortis : vinci quippe à fortibus nonnulla laus est, Virg. 10. Æneid.

Hoc tamen infelix miseram solabere mentem,
Æneæ magni dextra cadis, &c.

QUINCTIANUM facit assertorem, LIII.

Quinctiane, fidei tuæ committo nostros, si tamen licet appellare nostros libros, quos recitat tuus poëta; si dolent servitutem molestam, vindex accedas, & fide jubeas, & asseveres meos esse, & donatos libertate; cum ille se nuncupabit dominum, si ter aut quater hoc exclamaveris, pudore afficies plagiarium.

Commendo tibi, Quinctiane, nostros,
Nostros dicere si tamen libellos
Possim, quos recitat tuus poeta.
Si de servitio gravi queruntur,
Assertor venias, satisque præstes; 5
Et, cum se dominum vocabit ille,
Dicas esse meos, manuque missos.
Hoc si terque, quaterque clamitâris,
Impones plagiario pudorem.

NOTÆ.

3 *Quos recitat*] Plagiarius poëta Fidentinus sane de quo epig. sequenti & 39. suprà.

5 *Assertor venias*] Hoc est, assere eos in libertatem : metaphora ducta ab iis qui in servitute injusta detinebantur, & à quocunque in libertatem vindicari poterant.

Nam ego illam liberali assero caussa manu.
Terent. Adelph. Act. 2. sc. 1.

Satisque præstes] Hoc est, defendas, & tuearis : verbum Juris est, Galliè *soyez ma caution.*

6 *Et, cum se dominum*] Hoc est, auctorem : at verò juris formulam usurpat poëta : possessores enim se dominos vocabant.

7 *Manuque missos*] Eandem allegoriam hominis liberi, qui injustè detinetur in servitute, persequitur hoc sensu, versus meos manumisi, id est, edidi in lucem, nec plagiarius debet eos detinere tanquam suos.

9 *Impones*] Acclamatione tua plagiarius poëta pudore victus cedet. Vide tit. D. *ad legem Flaviam de plagiariis.*

Ad FIDENTINUM, LIV.
poëtam plagiarium.

Fidentine, una est tua pagina in libris nostris, sed notata signo sui domini, quæ arguit tuos versus aperta compilationis: sic bardocucullus Lingonicus interjectus fœdat vitio uncto urbana Tyrianthina :

Una est in nostris tua, Fidentine, libellis
Pagina, sed certa domini signata figura,
Quæ tua traducit manifesto carmina furto :
Sic interpositus vitio contaminat uncto 4
Urbica Lingonicus Tyrianthina bardocucullus:

NOTÆ.

2 *Sed certa*] Nam inepta illa pagina declarat quis ejus dominus & auctor sit.

4 *Vitio contaminat uncto*] Id est, oleum olente. Raderus legit *filo* crasso, nempe aut villo. *Sensus est, ut bardocucullus inter Tyrianthina sordet, ita tuum carmen in meo libello.* *Bardocucullus* verò vestis erat Gallica crassioris fili qua plebei & viliores homines induebantur.

5 *Lingonicus*] Hoc est, Gallicus; nam Lingones sunt Galliæ populi. Vide epig. 128. l. 14.

Urbica Tyrianthina] Vestes erant violaceæ, quarum color è purpura & viola factus.

Sic

Sic Aretinæ violant cryſtallina teſtæ:
Sic niger, in ripis errat cum forte Cayſtri,
Inter Ledæos ridetur corvus olores:
Sic ubi multiſona fervet ſacer Atthide lucus,
Improba Cecropias offendit pica querelas. 10
Indice non opus eſt noſtris, nec vindice libris.
Stat contra, dicitque tibi tua pagina, fur es.

ſic teſta Aretina polluunt cryſtallina: ſic corvus ater ludibrio habetur inter cygnos Ledæos, cum forte vagatur in ripis Cayſtri: ſic improba pica offendit querimonias Cecropias, ubi ſacrum nemus reſonat cantibus Philomelæ multiſonæ. Libelli noſtri non egent delatore, nec aſſertore: tua pagina ſtat contra, & tibi dicit, Fur es.

NOTÆ.

6 *Sic Aretinæ*] Aretium urbs Hetruriæ, nunc *Arezzo*, ubi fictilia vaſa fiebant.

7 *Cayſtri*] Cayſter fluvius Ioniæ ex Phrygia magna oriens, ac inter Epheſum & Colophonem in mare decurrens: illic magna olorum copia.

8 *Ledæos olores*] Quoniam Jupiter ſub forma cygni Lædam compreſſit.

9 *Fervet Atthide*] Quæ fuit filia Pandionis regis Athenienſium, in avem Philomelam commutata. Ovidius, l. 6. Metamorph.

10 *Offendit*] Suaviſſimos Philomelæ Athenienſis cantus. Alii *effundit*, alii *offundit*.

11 *Indice*] Hoc eſt, accuſatore: tui enim verſus meis conjuncti indicant te furem. *Index* dicitur qui crimen aliquod indicat.

12 *Stat contra*] Metaphora deſumpta à ſubſelliis judiciorum ubi patroni adverſi ſedebant, accuſator contra defenſorem; & quando dicebat accuſator, ſtabat: ſtare igitur contra eſt ſurrexiſſe accuſatorem vel defenſorem ad dicendum. Sic Ramireſius ex Ciceronis oratione pro Sexto Roſcio Amerino.

De Amicorum JUDICIO. LV.

SI quid, Fuſce, vacas adhuc amari:
Nam ſunt hinc tibi, ſunt & hinc amici.
Unum ſi ſupereſt locum rogamus.
Nec me, quod tibi ſum novus, recuſes.
Omnes hoc veteres tui fuerunt. 5
Tu tantum inſpice, qui novus paratur,
An poſſit fieri vetus ſodalis.

Fuſce, ſi quis adhuc apud te locus ſupereſt amicitiæ: nam hinc & inde habes amicos, petimus unum locum ſi reliquus eſt. Nec me rejicias quod ſum recens apud te; omnes antiqui tui amici extiterunt hoc idem. Tu ſolummodo conſidera, an ſocius qui recens comparatur, poſſit antiquus evadere.

NOTÆ.

1 *Si quid, Fuſce*] Hoc eſt, ſi novo amico locus ſit apud te: de Fuſco, vide epig. 76. lib. 6.

5 *Omnes hoc*] Quia ſcilicet novi fuerunt.

Ad FRONTONEM, de voto vitæ ſuæ. LVI.

VOta tui breviter ſi vis cognoſcere Marci,
Clarum militiæ, Fronto, togæq; decus:
Hoc petit, eſſe ſui, nec magni, ruris arator,
Sordidaque in parvis otia rebus amat.

O Fronto, inſigne ornamentum belli & pacis, ſi cupis ſummatim diſcere vota tui Marci; hoc poſtulat, arare agrum ſuum, non amplum, & diligat quietem ſqualentem in rebus tenuibus.

NOTÆ.

2 *Fronto*] Fuit hic Fronto, juxta Raderi conjecturam, cum Trajano poſtea Imperatore Conſul, in cujus Conſulatu periit Domitianus.

Quiſ-

An quisquam veneratur frigidum marmore Laconicum pictum, & ineptus fert salutationem matutinam: cui fas est expedire ante focum retia plena feris sylva parva, atque agri felicis? & pilo tremente trahere piscem exilientem, & mella flava extrahere ex amphora rubenti? cui villica obesa ministrat ad mensam imparem, & cinis non emptus apparat sua ova? Cupio ut hanc vitam non diligat, quisquis non diligit me: albus vitam agat in obsequiis urbis.

Quisquam picta colit Spartani frigora saxi, 5
Et matutinum portat ineptus ave:
Cui licet exigui nemoris, rurisque beati
Ante focum plenas explicuisse plagas?
Et piscem tremula salientem ducere seta,
Flavaque de rubro promere mella cado? 10
Pinguis inæquales onerat cui villica mensas,
Et sua non emtus præparat ova cinis?
Non amet hanc vitam, quisquis me non amat, opto:
Vivat & urbanis albus in officiis.

NOTÆ.

5 *Quisquam picta*] Picta frigora per metalepsin pro frigora saxi picti: ironicôs dictum de adulatoribus, & matutinis salutatoribus, qui in atriis Laconico marmore ornatis mane ambulabant, expectantes intromitti salutatum, & deducere amicum magnum anteambulones. Sic Ramiresius.

8 *Explicuisse*] Alii *exposuisse*.

9 *Et piscem tremula*] Et cui piscari licet virga ex qua tremente pendet seta. Vide epig. 30. lib. 10.

11 *Inæquales*] Tenuioris fortunæ homines mensas inæqualibus quandoque pedibus fultas habebant. Ovidius, lib. 8. Metamorph.

—— *mensæ sed erat pes tertius impar;*
Testa parem fecit.

10 *Non emtus*] Id est ignis non emptus; nam ligna caro pretio emebantur Romæ.

14 *Albus*] Id est, toga alba indutus inter anteambulonum & niveorum Quiritum officia, aut cretatus, & candidatus in comitiis. Sic Lipsius 1. Elect. cap. 13.

Ad CAUPONEM, LVII.

perfidum.

Vindemia agitata perpetuis imbribus perfunditur: ô caupo, nequis venundare vinum purum, etiamsi velis.

Continuis vexata madet vindemia nimbis:
Non potes, ut cupias, vendere caupo merum.

NOTÆ.

2 *Ut cupias*] Sensus est, etiamsi cupias bonus & fidus esse, tamen nequis: sic argute cauponum perfidiam notat poëta, qui etiam volentes probi esse non possint.

Ad FLACCUM, LVIII.

qualem velit puellam.

Flacce rogas-ne, qualis puella mihi placeat, aut displiceat? nimium indulgens, nimium fastidiosa mihi non arridet. Placet quod est medium, atque inter utrumque: nec amo quod torquet, nec amo quod saturat.

Qualem Flacce velim, quæris, nolimve puellam?
Nolo nimis facilem, difficilemque nimis.
Illud quod medium est, atque inter utrumque, probamus,
Nec volo quod cruciat, nec volo quod satiat.

LIX.

LIX.

Ad FLACCUM de ſportula. LX.

DAt Baiana mihi quadrantes ſportula centū.
Inter delicias quid facit iſta fames?
Redde Lupi nobis, tenebroſaq; balnea Grylli:
Tam male cum cœnē, cur bene, Flacce, lavor?

Accipio centum quadrantes ex Baiana ſportula: quid efficit iſta eſuries inter voluptates balnei? reſtitue nobis obſcuras thermas Lupi & Grylli: O Flacce, cum tam male epuler, cur lavor bene?

NOTÆ.

1 *Dat Baiana*] Potentiores ſuis clientibus dabant ſportulam, quæ erat calathus, quo primum opſonia, poſtea vero pecunia data eſt; unde ſportula frequenter pro cibo, vel pecunia uſurpatur. Noſter autem poëta forte Baias comitatus erat Flaccum, à quo cum perexiguam ſportulam accepiſſet, conqueritur. *Baiæ*, vulgo *Baia*, oppidum Campaniæ ad ſinum Baianum inter Puteolos & Cumas.

2 *Quid facit*] Exiguam ſportulam centum quadrantum famem appellat, quia non ſatiabat eſurientem. Epig. 7. lib. 3.

3 *Redde Lupi*] Cum male cœnet, male quoque lavari optat in balneis, obſcuris, qualia erant Lupi & Grylli.

4 *Tam male*] Nam male cœnato thermæ vel ſuaviſſimæ non placent.

De LEPORE & LEONE, LXI.

ludentibus.

INtres ampla licet torvi lepus ora leonis,
Eſſe tamen vacuo ſe leo dente putat.
Quod ruet in tergum, vel quos procumbet in armos,
Alta juvencorum vulnera figet ubi?
Quid fruſtra nemorum dominum, regemque fatigas? 5
Nonniſi delecta paſcitur ille fera.

O Lepus quamvis ingrediaris ora vaſta leonis horribilis: nihilominus leo credit ſe habere os vacuum. In quod tergum prorumpet, vel quos invadet humeros, ubi infliget plagas profundas taurorum? quid defatigas inutiliter dominum, & regem ſylvarum? ille non nutritur niſi bellua ſelecta.

NOTÆ.

4 *Alta juvencorum*] Qui nempe cum pingues & craſſiores ſint, altis vulneribus locum præbent, ſecus vero lepores. Vide ſupra epig. 23. & 49.

Ad LICIANUM, ſcriptores unde. LXII.

VErona docti ſyllabas amat vatis:
Marone felix Mantua eſt.
Cenſetur Apona Livio ſuo tellus:
Stellaque nec Flacco minus.

Verona diligit ſyllabas periti poëtæ: Mantua beata eſt Virgilio. Apona terra æſtimatur Livii ſui, Stellæ nec minus Flacci gratia.

NOTÆ.

1 *Docti vatis*] Catulli nempe Veronenſis: quos hîc enumerat auctores ſatis per ſe noti ſunt. De Stella dictum epig. 8. ſupra.

Syllabas] Hoc eſt numeros & verſus.

3 *Apona*] Aponus *Abano* vicus cum fonte & balneis in agro Patavino, ubi T. Livius ortus dicitur à Patavio 5. mill. paſſ.

Apoll

An quisquam veneratur frigidum marmore Laconicum pictum, & ineptus fert salutationem matutinam: cui fas est expedire ante focum retia plena feris sylva parva, atque agri felicis? & pilo tremente trahere piscem exilientem, & mella flava extrahere ex amphora rubenti? cui villica obesa ministrat ad mensam imparem, & cinis non emptus apparat sua ova? Cupio ut hanc vitam non diligat, quisquis non diligit me: albus vitam agat in obsequiis urbis.

Quisquam picta colit Spartani frigora saxi, 5
Et matutinum portat ineptus ave:
Cui licet exigui nemoris, rurisque beati
Ante focum plenas explicuisse plagas?
Et piscem tremula salientem ducere seta,
Flavaque de rubro promere mella cado? 10
Pinguis inæquales onerat cui villica mensas,
Et sua non emtus præparat ova cinis?
Non amet hanc vitam, quisquis me non amat, opto:
Vivat & urbanis albus in officiis.

NOTÆ.

5 *Quisquam picta*] Picta frigora per metalepsin pro frigora saxi picti: ironicôs dictum de adulatoribus, & matutinis salutatoribus, qui in atriis Laconico marmore ornatis mane ambulabant, expectantes intromitti salutatum, & deducere amicum magnum anteambulones. Sic Ramiresius.

8 *Explicuisse*] Alii *exposuisse*.

9 *Et piscem tremula*] Et cui piscari licet virga ex qua tremente pendet seta. Vide epig. 30. lib. 10.

11 *Inæquales*] Tenuioris fortunæ homines mensas inæqualibus quandoque pedibus fultas habebant. Ovidius, lib. 8. Metamorph.

—— *mensæ sed erat pes tertius impar;*
Testa parem fecit.

12 *Non emtus*] Id est ignis non emptus; nam ligna caro pretio emebantur Romæ.

14 *Albus*] Id est, toga alba indutus inter anteambulonum & niveorum Quiritum officia, aut cretatus, & candidatus in comitiis. Sic Lipsius 1. Elect. cap. 13.

Ad CAUPONEM, LVII.

perfidum.

Vindemia agitata perpetuis imbribus perfunditur: ô caupo, nequis venundare vinum purum, etiamsi velis.

Continuis vexata madet vindemia nimbis:
Non potes, ut cupias, vendere caupo merum.

NOTÆ.

2 *Ut cupias*] Sensus est, etiamsi cupias bonus & fidus esse, tamen nequis: sic argute cauponum perfidiam notat poëta, qui etiam volentes probi esse non possint.

Ad FLACCUM, LVIII.

qualem velit puellam.

Flacce rogas-ne, qualis puella mihi placeat, aut displiceat? nimium indulgens, nimium fastidiosa mihi non arridet. Placet quod est medium, atque inter utrumque: nec amo quod torquet, nec amo quod saturat.

Qualem Flacce velim, quæris, nolimve puellam?
Nolo nimis facilem, difficilemque nimis.
Illud quod medium est, atque inter utrumque, probamus,
Nec volo quod cruciat, nec volo quod satiat.

Ad Fabullam ambitiosam. LXV.

lla es, novimus : & puella, verum est :
Et dives, quis enim potest negare ?
dum te nimium, Fabulla, laudas,
dives, neque bella, nec puella es.

Pulchra es, scimus : & puella, certum est : & opulenta : nam quis potest inficiari ? sed, ô Fabulla, cum te effers nimiis laudibus, nec opulenta, nec pulchra, nec juvenis es.

NOTÆ.

ed dum te] Modestia enim & verecundia ndantur puellæ. Plinius Junior, lib. 1. . *Etenim si alienæ quoque laudes parum æquis auribus recipi solent, quàm difficile est obtinere, ne molesta videatur oratio de se, aut de suis differentes?*

Ad Cæcilianum de genere & declinatione ficus. LXVI.

M dixi ficus, rides quasi barbara verba,
Et dici ficos, Cæciliane, jubes.
mus ficus, quas scimus in arbore nasci :
cemus ficos, Cæciliane, tuos.

Cum protuli, ficus, risisti perinde ac barbaram vocem, & vis, Cæciliane, dici ficos. Proferemus ficus, quas novimus produci in arbore : at verò, Cæciliane, dicemus ficos tuos.

NOTÆ.

m dixi ficus] Ramiresius & Farnabius esse emendandum contendunt, nec ge-ed tantum declinationis mentionem fieri o : ita ut *ficus* fœminini generis secun-uartæ declinationis significet arborem um ejusdem arboris. Sed *ficus* secundæ tionis, inquit Ramiresius, significans n, ignoratur cujus sit generis ; *Tuos* enim ert ad *ficus* ut legit, vel *ficos* ut legunt alii, sed intelligit familiam in qua omnes ficosi essent. Eadem turpitudine notavit aliam familiam, lib. 7. epig. 70. & ficum appellari ficosum hominem probat, epig. 52. lib. 4. Alii *ficos tuos* explicant morbum sic dictum à similitudine ficus, & ficos in illa significatione esse tantum secundæ declinationis, & masculini generis. Videat lector. Vide & epig. 23. lib. 4.

Ad furem, de libro suo. LXVII.

ras, meorum fur avare librorum,
Fieri poëtam posse qui putas tanti,
tura quanti constat, & tomus vilis.
sex paratur, aut decem sophos nummis.
ta quære carmina, & rudes curas, 5
novit unus, scrinioque signatas
dit ipse virginis pater chartæ,

Allucinaris, fur avare meorum libellorum, qui credis vatem evadere posse eo pretio quo comparatur scriptura, & tomus vilis. Sophos non acquiritur sex aut decem nummis. Require versus latentes, & studia non edita, quæ novit, & sigillatâ in arca servat solus parens virginis chartæ,

NOTÆ.

r avare] Non vocat avarum ob furtum n, sed ideo avarum vocat, quia poëta volebat vilissimo pretio.

mus] A verbo τέμνω scindo : id est, el frustum, quæ quidem pars si involve-spiram, volumen vocari poterat.

phos] Acclamatio erat eorum qui reci-s applauderent. Vide epig. 4. suprà.

5 *Et rudes curas*] Hoc est, carmina quæ nondum in lucem edita sunt.

7 *Virginis pater chartæ*] Virginem chartam vocat, quæ nondum viri alicujus manu attrita fuerat. *Pater*, id est, carminum auctor. Vel virginem chartam intellige ex qua nullum exemplar transcriptum sit.

Quæ

qua attrita non exhorruit mento aspero. Libellus cognitus nequit commutare herum. Sed si quis est nondum fronte polita pumice, nec ornatus umbilicis, & membrana: eme ab ipso ejusmodi librum, nec ullus rescïet. Quisquis pronunciat aliena, & aucupatur existimationem, non debet mercari libellum, sed reticentiam auctoris.

Quæ trita duro non inhorruit mento.
Mutare dominum non potest liber notus.
Sed pumicata fronte si quis est nondum, 10
Nec umbilicis cultus, atque membrana:
Mercare tales ab eo, nec sciet quisquam.
Aliena quisquis recitat, & quærit famam;
Non emere librum, sed silentium debet.

N o t æ.

8 *Mento duro*] Dicit poëta chartam multorum lectorum manibus attrectatam horridam fieri mento, hoc est fieri pilosam & barbatam, dum usu atteritur, & basia captat, epig. 4. supra, & epig. 93. lib. 10.

10 *Fronte pumicata*] Frontes libri esse sunt extremitates membranæ in spiram complicatæ, quæ pumice poliebantur, cum in lucem libri ederentur.

11 *Nec umbilicis cultus*] Id est bacillis cedrinis vel buxeis super quos membranæ involverentur: quibus in volumen complicatis, in medio utrinque apparebat lignum, & ideo dicebatur similitudine quadam umbilicus: & cum is non assueretur membranis, nisi opere jam absoluto, hinc natum proverbium ad umbilicum perducere, id est absolvere librum. Umbilicis autem affigi solebant capitula cornea, ossea, vel eburnea ornatus caussa, quæ plerumque coloribus pingebantur, & vocabantur cornua. Ita Ramiresius.

Ad CHOERILUM, LXVIII.

nullius pretii hominem.

O Chœrile, mihi dicis assidue, Nimis es dicax. O Chœrile, qui verba facit in te, homo est otiosus.

Liber homo es nimium, dicis mihi, Chœrile, semper.
In te qui dicit, Chœrile, liber homo est.

N o t æ.

1 *Liber homo es nimium*] Id est nimium liberi animi qui nemini parcis.

2 *Liber homo est*] Hoc est fine negotiis, quia indignus es reprehensione, & omnino contemnendus. Vel sic intellige, Qui in te dicit, homo est liber, id est ingenuus, cujus est libere dicere quæ sentiat. Jocus est in verbo *liber*.

De RUFO, & NÆVIA, LXIX.

quam misere amabat Rufus.

Quicquid facit Rufus, cogitat solam Næviam, si lætatur, si lacrymatur, si silet, commemorat illam. Epulatur, propinat, petit, recusat, assentitur, prædicat unam Næviam: si Nævia absit, elinguis erit. Cum die hesterno nunciaret salutem genitori, Salve, Nævia, ait, lux mea, Nævia numen meum. Nævia legit hæc, & risum edit depressis oculis. Nævia non una est; quid insanis, marite ridicule?

Quidquid agit, Rufus, nihil est, nisi Nævia Rufo,
Si gaudet, si flet, si tacet, hanc loquitur.
Cœnat, propinat, poscit, negat, innuit, una est
Nævia: si non sit Nævia, mutus erit.
Scriberet hesterna patri cum luce salutem, 5
Nævia lux, inquit, Nævia numen, ave.
Hæc legit, & ridet demisso Nævia vultu.
Nævia non una est; quid vir inepte furis?

N o t æ.

2 *Si tacet*] Insanum quippe suum erga Næviam amorem gestu significabat.

8 *Nævia non una est*] Ludit in ambiguitate verbi *una*: supra enim dixerat *una est Nævia, id est de Nævia sola loquitur Rufus*: deinde *ait, non una est*, quia duplex est, id est uxor duorum: habebat enim adulterum cujus & uxor dicebatur: nam adulterium unius matrimonium vocabatur, ut ait Seneca 3. de Beneficiis, cap. 16. *Infrunita & antiqua est quæ nesciat matrimonium vocari unius adulterium.* Vide epig. 9. lib. 6.

Ad

Ad MAXIMUM, LXX.

de Canio Poëta ridiculo.

Coepit, Maxime, Pana, quæ solebat,
Nunc ostendere Canium, Terentos.

O Maxime, Terentos cœpit nunc monstrare Canium, quæ consueverat monstrare Pana.

NOTÆ.

2 *Nunc ostendere Canium*] Pan & Satyri risu perpetuo lasciviunt: cùm ergo ridentem Canium poëtam deridere velit, ait, non ostendi ampliùs statuam Panos in Terento (locus scilicet erat in Campo Martio) ridentis habitu illic formatam; sed Canium qui æque rideret ac Pan. Lib. 3. epig. 20.

Ad LIBRUM, LXXI.

quem Proculo viro humanissimo mittit.

Vade salutatum; pro me liber ire juberis
Ad Proculi nitidos officiose Lares.
Quæris iter? dicam: vicinum Castora canæ
Transibis Vestæ, virgineamque domum.
Inde sacro veneranda petes palatia clivo, 5
Plurima qua summi fulget imago ducis.
Nec te detineat miri radiata Colossi,
Quæ Rhodium moles vincere gaudet opus.
Flecte vias hac, qua madidi sunt tecta Lyæi,
Et Cybeles picto stat Corybante tholus. 10
Protinus à læva clari sub fronte Penates,
Atriaque excelsæ sunt adeunda domus.
Hanc pete, ne metuas fastus, limenq; superbum:
Nulla magis toto janua poste patet.
Nec propior quam Phœbus amat, doctæq; sorores,
Si dicet; quare non tamen ipse venit? 16
Sic licet excuses, quia qualiacumque leguntur
Ista, salutator scribere non potuit.

Ito salutatum; ô libelle obsequiose, mandaris adire meo loco splendidam domum Proculi. Rogas-ne viam? transgredieris templum Castoris propinquum antiquæ Vestæ, atque ædes Virginum Vestalium. Illinc adibis regiam venerabilem in colle sacro, ubi multæ effigies supremi Imperatoris resplendent. Nec te moretur siderea moles admirandi colossi, quæ lætatur superare opus Rhodium. Flecte iter qua sunt ædes uvidi Bacchi, & qua erectus est tholus Cybeles depicto Corybante. Subitò ædes splendidæ sunt adeundæ ad frontem sinistram, atque aula domicilii alti. Hoc adi, ne metuas superbiam atque accessum difficilem, nulla janua magis pa[illegible], nec illa quam di[illegible] [illegible] propitior, [illegible] sororibus. Si di[illegible] tamen ipse non venit? [illegible] potes [illegible] excusare, quoniam salutator nequivit componere ista qualiacumque e[illegible]untur.

NOTÆ.

2 *Lares*] Dii sunt domestici qui in ædibus privatim colebantur, sumpti pro domo ipsa.

3, 4 *Canæ Vestæ*] Vesta Saturni filia ex Ope, quæ castitatis Dea habita Vestalibus nomen dedit.

6 *Summi Ducis*] Domitiani.

7 *Nec te detineat*] Vide epig. 2. lib. Spect.

8 *Opus Rhodium*] Colossum intellige inter septem orbis miracula recensitum. Epig. 2. lib. Spect.

10 *Tholus*] Testudo Templi ubi est quasi scutum breve in medio Templi tecto quo trabes connectuntur, & dona suspenduntur, supra quem *Corybas vestibus pictis ornatus stabat.* Raderus. Corybantes verò ministri Cybeles in Ida monte Phrygiæ saltando & cantando illius Deæ sacra faciebant: iidem feruntur fuisse custodes Jovis adhuc infantis,

11 *Penates*] Dii domestici sumpti pro domo ipsa.

13 *Hanc*] Alii *hac.*

15 *Nec propior*] Hoc est, nulla domus nostræ vicinior est quæ amatur ab Apolline & Musis. Vel, ut interpretatus sum, nullis ædibus propitior est Apollo.

17 *Quia qualiacunque*] Quia non fuisset illi otium scribendi hæc qualiacunque sint epigrammata, si salutandi officii vacasset.

Ad SOMNUM, LXXII.
nulla veniente amica.

Nævia bibatur sex cyathis, Justina septem, Lycas quinque, Lyde quatuor, Ida tribus. Omnis amasia recenseatur a vino infuso, & quoniam nulla accedit, tu, somne, accede ad me.

NÆvia sex cyathis, septem Justina bibatur,
Quinq; Lycas, Lyde quatuor, Ida tribus.
Omnis ab infuso numeretur amica Falerno;
Et quia nulla venit, tu mihi, somne, veni.

NOTÆ.

1 *Nævia sex*] Veteres solebant tot haurire cyathos, quot literas includebant amicarum nomina: Nævia sex habebat literas propter diphthongum æ, quæ duabus æquivalet: sex ergo cyathos hauriendos esse dicit Poëta in honorem Næviæ. Vide ep. 51. lib. 8. 59. lib. 9. 37. lib. 11.

3 *Omnis ab*] Sic enim amicæ nomen conjectandum relinquebant, ubi haurirent tot cyathos, quot essent literæ in illius nomine.

4 *Tu mihi, somne*] Allusit ad veterem morem quo ad somnum conciliandum poscebatur ultimum poculum, Mercurio tanquam somni præsidi consecratum: pocula autem apud Græcos sacra erant tria: primum Διὸς σωτῆρος, Jovis Servatoris; secundum ἀγαθοῦ δαίμονος, boni dæmonis; tertium ἑρμοῦ, Mercurii, quod ultimum hauriebatur in ejus honorem.

Ad FIDENTINUM, LXXIII.
poëtam plagiarium.

O Fidentine, an credis, & vis haberi poëta nostris carminibus? Sic Ægle putat se esse dentatam, ossibus comparatis, & cornu Indico: sic Lycoris quæ magis est atra moro cadente fucata sibi jucunda est. Cum fueris calvus, eris crinitus hac ratione, qua nunc es poëta.

NOstris versibus, esse te poëtam,
Fidentine, putas, cupisque credi?
Sic dentata sibi videtur Ægle,
Emtis ossibus, Indicoque cornu:
Sic, quæ nigrior est cadente moro, 5
Cerussata sibi placet Lycoris.
Hac & tu ratione, qua poëta es,
Calvus cum fueris, eris comatus.

NOTÆ.

4 *Indicoque cornu*] Hoc est, ebore, quo significat dentes eboreos.

6 *Cerussata*] Cerussa genus est pigmenti quo illinitur vultus ad candorem conciliandum. Plinius, lib. 35. cap. 6.

Sibi placet] Sibi candida videtur: morum verò maturum & cadens maximè nigrum.

8 *Eris comatus*] Emptis nempe aut surreptis capillis. Vide epig. 54. suprà, de Fidentino.

Ad CÆCILIANUM, LXXIV.
maritum ingeniosum.

O Cæciliane, nullus extitit in omni civitate, qui vellet tangere conjugem tuam gratis, dum permissum fuit: at nunc custodibus datis, magna turba est mœchorum: homo es solers.

NUllus in urbe fuit tota qui tangere vellet
Uxorem gratis, Cæciliane, tuam,
Dum licuit: sed nunc, positis custodibus, ingens
Turba fututorum est: ingeniosus homo es.

NOTÆ.

1 *Qui tangere*] Vult poëta Cæciliani uxorem deformem à nemine tactam etsi gratis, hoc est, sine pretio licebat, sive etsi ultro dabat, vel nisi ipsa pecuniam suppeditabat: posita verò custodia, mœchos venisse pretium afferentes: itaque sagacem & solertem esse Cæcilianum dicit: Jocus sane lepidus.

Ad

Ad PAULLAM, LXXV.

adulteram.

MOechus erat: poteras tamen hoc tu, Paulla, negare:
Ecce vir est: numquid, Paulla, negare potes?

Adulter erat: nihilominus, ô Paulla, poteras id inficiari; ecce maritus est: num id inficiari vales, ô Paulla?

NOTÆ.

1 *Mœchus erat*] Is cui nupsisti.
2 *Numquid potes*] Fassa nempe fuisti adulterium, cum nupseris illi qui vivo marito mœchus tuus credebatur. Vide epig. 22. lib. 6.

De LINO, LXXVI.

non solvente debita.

DImidium donare Lino, quam credere totum,
Qui mavult, mavult perdere dimidium.

Qui mavult Lino donare dimidium, quam mutuò dare totum, mavult amittere dimidium.

NOTÆ.

2 *Mavult perdere dimidium*] Cùm enim mutuum non redderet Linus, qui totum credidisset, totum perdidisset: at verò qui dimidium donat, perdidit tantum alterumdimidium quod credidit.

Ad FLACCUM, LXXVII.

ut versus facere desinat, forum verò adeat.

O Mihi curarum pretium non vile mearum,
Flacce, Antenorei spes, & alumne Laris.
Pierios differ cantusque chorosque sororum:
Æs dabit ex istis nulla puella tibi.
Quid petis à Phœbo? nummos habet arca Minervæ: 5
Hæc sapit, hæc omnes fœnerat una deos.
Quid possent ederæ Bacchi dare? Palladis arbor
Inclinat varias pondere nigra comas.
Præter aquas Helicon, & serta, lyrasq; deorum
Nil habet, & magnum semper inane sophos.

O Flacce, digna merces mea solicitudinis, spes atque alumne Antenorei Laris. Proroga concentus Pierios, & chores Musarum; nulla puella ex istis tibi donabit pecuniam. Quid postulas ab Apolline? nummi sunt in capsa Minervæ: hæc sapit, hæc sola mutuum dat omnibus diis. Quid donare valerent ederæ Bacchi? atra arbor Palladis gravitate incurvat ramos varios. Nihil est in Helicone, nisi aqua, & coronæ, & cythara deorum, & magnum sophos semper infructuosum.

NOTÆ.

1 *Pretium non vile*] Hoc est, ô Flacce, tu dignus es qui me interponam in tuam rem, hancque curam conferam ad tuam utilitatem, ut te moneam Musas esse relinquendas, forum verò adeundum: Hic est Flaccus qui scripsit Argonautica.

2 *Laris Antenorei*] Id est, Patavii quod condidit Antenor. Lares sunt dii domestici qui sæpius pro ædibus sumuntur, hîc verò pro urbe.

4 *Nulla puella*] Nulla Musa.

5 *Quid petis à Phœbo*] Paupere nempe.

Arca Minervæ] Hoc est, Minerva dives est, & habet opes quas largiatur caussidicis suis cultoribus. Ab ea autem pendent cæteri dii,

ἄπαντα τῷ πλούτῳ γὰρ ἐσθ' ὑπήκοα.

Pecuniæ obediunt omnia, Aristoph. in Plut Act. 1. Sc. 2.

7 *Palladis arbor*] Oliva cujus rami fructuum pondere incurvantur.

8 *Varias comas*] Frondes varii coloris, baccis graves, hoc est, Minerva locupletat caussidicos.

9 *Helicon*] Bœotiæ mons Phocidi vicinus non procul à Parnasso, qui & ipse Apollini sacer est & Musis.

10 *Sophos*] Acclamatio erat qua recit[illegible]

Quid tibi negotii cum Cirrha? quid cum aqua Permessidos? forum Romanum vicinius est, & opulentius. Illic pecunia sonat: sed oscula sola strepunt circa pulpita nostra, & steriles cathedras.

Quid tibi cum Cirrha? quid cum Permessidos unda? 11
Romanum propius, divitiusque forum est.
Illic æra sonant: at circum pulpita nostra,
Et steriles cathedras, basia sola crepant.

NOTÆ.

poëtæ excipiebantur, sed nihil emolumenti accipiebant. Vide epig. 4. suprà.

11 *Permessidos unda*] Permessis fluvius ex Helicone dilabitur.

13 *Illic æra sonant*] In foro nempe ubi pecuniam accipiunt caussidici.

14 *Steriles cathedras*] Nullum emolumentum afferentes. Juvenalis, Sat. 7.

Pœnituit multos vanæ sterilisque cathedræ.

Basia] Quos enim recitantes probaverant, osculabantur antiqui. Vide epig. 4. suprà, *dum basia captas*, &c.

De CHARINO, LXXVIII. homine molli.

Bene se habet Charinus, & nihilominus pallet. Charinus potat temperatè, & nihilominus pallet. Charinus digerit rectè, & nihilominus pallet. Charinus apricatur, & tamen pallet. Charinus colorat cutem, & tamen pallet. . . . .

PUlchrè valet Charinus, & tamen pallet.
Parce bibit Charinus, & tamen pallet.
Bene concoquit Charinus, & tamen pallet.
Sole utitur Charinus, & tamen pallet.
Tingit cutem Charinus, & tamen pallet. 5
Cunnum Charinus lingit, & tamen pallet.

NOTÆ.

4 *Sole utitur*] Ut cutem coleret. Omnibus his adhibitis semper pallebat Charinus, sic illum turpi vitio laborare notat poëta.

De FESTO, LXXIX. moribundo.

Cum pestilentia contagiosa urgeret guttur immeritum, & nigra contagio irreperet in faciem ipsam: ipse Festus siccis genis excitans amicos lacrymantes statuit petere paludem Stygiam. Nihilominus non fœdavit os sanctum turpi toxico, aut cruciavit mortem diram esurie lenta. Sed morte Romana finivit vitam inviolatam, atque egit spiritum busto illustriore. Fama potest anteponere hunc interitum morti magni Catonis; hic carus erat Cæsari.

INdignas premeret pestis cum tabida fauces,
Inque ipsos vultus serperet atra lues:
Siccis ipse genis flentes hortatus amicos,
Decrevit Stygios Festus adire lacus.
Nec tamen obscuro pia polluit ora veneno, 5
Aut torsit lenta tristia fata fame.
Sanctam Romana vitam sed morte peregit,
Dimisitque animam nobiliore rogo.
Hanc mortem fatis magni præferre Catonis
Fama potest: hujus Cæsar amicus erat. 10

NOTÆ.

3 *Siccis ipse*] Id est, non flens.

7 *Sed morte Romana*] Nempe pectus transfodit exemplo Lucretiæ, & multorum aliorum Romanorum.

8 *Nobiliore rogo*] Rogum sumit pro morte ipsa. Legunt alii, *nobiliore via*.

10 *Hujus Cæsar*] Se enim interemit Cato metu aut odio Cæsaris, at verò Domitianus hujus Festi amicus fuit.

Ad ATTALUM, LXXX.

ardelionem.

SEmper agis cauffas, & res agis, Attale fẽper.
Eft, nõ eft, quod agas, Attale, femper agis.
Si res, & cauffæ defunt, agis Attale mulas.
Attale, ne quod agas defit, agas animam.

Attale, dicis cauffas, atque affidue tractas negotia. Attale continuò agis, five fit, aut non fit quod agas. Si negotia, & lites deficiunt, Attale, ducis mulas; Attale, ne deficiat quod geras, emittas fpiritum.

NOTÆ.

4 *Agas animam*] Id eft, pereas. Lufus epigrammatis eft in variâ fignificatione verbi *ago*.

Ad CANUM, LXXXI.

helluonem.

SPortula, Cane, tibi fuprema nocte petita eft.
Occidit, puto, te Cane, quod una fuit.

O Cane, popofcifti fportulam ultima nocte, O Cane, interfecit te, ut arbitror, quod unica extitit.

NOTÆ.

2 *Quod una fuit*] Quæ nempe huic helluoni non fufficeret, unde contracto dolore periit.

Ad SOSIBIANUM, LXXXII.

vilem hominem.

E Servo fcis te genitum, blandeque fateris,
Cum dicis dominum, Sofibiane, patrem.

O Sofibiane, non ignoras te natum ex mancipio, & comiter confiteris, cum parentem tuum appellas dominum.

NOTÆ.

1 *E fervo*] Quod nempe mater adultera ex fervo fufcepiffet Sofibianum: vel forte melius legendum *è ferva*: cum enim partus ventrem fequatur, ex ferva & patrefamilias natus Sofibianus fervus eft, & patrem habet eundem & dominum. Vide epig. 85. infrà.

De REGULO, LXXXIII.

fere obruto ruina veteris porticus.

HÆC quæ pulvere diffipata multo
Longas porticus explicat ruinas,
En quanto jacet abfoluta cafu.
Tectis nam modo Regulus fub illis
Geftatus fuerat, recefferatque: 5

Hæc porticus quæ diffoluta exponit longa excidia in multo pulvere, en quanto cafu liberata procumbit: paullo enim ante Regulus vectus fuerat fub illis tectis, & difcefferat:

NOTÆ.

3 *En quanto*] Vide epig. 23. fuprà.

cum subito desedit sua mole, & postquam nihil metuebat hero, incruenta concidit ruina tuta. O Regule, post timorem tantæ querimoniæ, quis inficietur deos habere curam tui, cujus gratia ruina fuit innoxia?

Victa est pondere cum suo repente,
Et postquam domino nihil timebat,
Securo ruit incruenta damno.
Tantæ, Regule, post metum querelæ,
Quis curam neget esse te deorum, 10
Propter quem fuit innocens ruina?

NOTÆ.

9 *Post metum*] Epig. citato. *Nimirum tenuit nostras fortuna querelas.*

De MANNEIA, LXXXIV. fœtida.

Catellus tibi lambit os & labra; non mirum est, si canis amat comedere stercus.

OS, & labra tibi lingit, Manneia, catellus,
Non miror, merdas si libet esse cani.

NOTÆ.

1 *Os & labra*] Ora, & labia Manneiæ fœtida fuisse notat, canes quippe lambendis immundiciis delectantur; quæ tetro odore non superant fœditatem tui oris. Juvenalis, satir. 10.

——— *Bona tota feruntur*
Ad Phialen, tantum artificis valet halitus oris.

De QUIRINALI, LXXXV. cœlibe.

Quirinalis non existimat conjugem esse ducendam, cum cupit suscipere natos, & reperit. Qua ratione id queat? rem habet cum ancillis, implet agros & domicilium equitibus vernis: Quirinalis verus est paterfamilias.

UXorem habendam non putat Quirinalis,
Cum vult habere filios, & invenit.
Quo possit istud more? futuit ancillas,
Dominumque, & agros implet equitibus vernis:
Pater familiæ verus est Quirinalis. 5

NOTÆ.

3 *More?*] Legunt alii sine interrogatione, unde alius sensus efficitur.

4 *Implet vernis*] Verna servus est domi natus, *equitibus* autem dixit quia Quirinalis eques erat.

5 *Pater*] Sic enim blando nomine dominum servi appellabant patremfamilias, sed hîc verum dicit poëta patrem familiæ Quirinalem, quòd ejus familia ab ipso esset genita.

De MARIO, LXXXVI. & faceto præcone.

Cum præco argutus vellet vendere colles excultos, & pulchra jugera fundi suburbani: si quis, inquit, arbitratur opus esse Mario alienare, allucinatur: nihil debet, imo magis dat mutuum.

VEnderet excultos colles cum præco facetus,
Atque suburbani jugera pulchra soli:
Errat, ait, si quis Mario putat esse necesse
Vendere: nil debet, fœnerat imo magis.

Quæ

Quæ ratio eſt igitur? ſervos ubi perdidit omnes,
Et pecus, & fructus, non amat inde locum.
Quis faceret pretium, niſi qui ſua perdere vellet
Omnia? ſic Mario noxius hæret ager.

Quæ cauſa eſt ergo? ubi amiſit omnia mancipia, & armenta, & fructus, exinde non delectatur eo loco. Quis liceretur, niſi qui vellet amittere omnia ſua? ſic campus peſtilens remanſit penes Marium.

NOTÆ.

5 *Servos ubi perdidit*] Hanc ſcilicet ſubjecit cauſſam malitioſus præco, qua emptores omnes ab emendo deterruit.

De NOVIO micropſycho, LXXXVII. & ſordidè parco.

VIcinus meus eſt, manuque tangi
De noſtris Novius poteſt feneſtris.
Quis non invideat mihi, putetque
Horis omnibus eſſe me beatum,
Juncto cui liceat frui ſodale? 5
Tam longè eſt mihi, quam Terentianus,
Qui nunc Niliacam regit Syenen.
Non convivere licet, nec urbe tota
Quiſquam eſt tam propè, tam proculque nobis.
Migrandum eſt mihi longius, vel illi. 10
Vicinus Novio, vel inquilinus
Sit, ſi quis Novium videre non vult.

Novius habitat in mea vicinia, & poteſt manu attingi de noſtris feneſtris. Quis non invideat mihi, & credat me eſſe felicem omnibus horis, cui fas ſit uti ſocio vicino? tam procul a me diſtat quam Terentianus, qui nunc gubernat Syenen Niliacam. Non datur poteſtas ſimul vivendi, nec ſaltem aſpiciendi, non auſcultandi, nec in omni civitate alius eſt tam propè, & tam longe a nobis. Oportet me vel illum longius abire. Si quis non vult aſpicere Novium, fiat vicinus Novio, vel inquilinus.

NOTÆ.

De Novio] Μικρόψυχος, puſillanimis, illiberalis. Sic Novium avaritiæ accuſat poëta. Alii delendam hanc vocem *micropſycho* arbitrantur, & nonnullos exagitari à poëta qui quæ ad manum habent, contemnunt; at verò quæ remotiora ſunt & paratu difficiliora, ſectantur. Judicet lector.

6 *Quam Terentianus*] Qui nunc erat præfectus Ægypto, cujus Syene urbs ad Nilum ſita, quæ hodie ab aliis appellatur *Guegere*, ab aliis *China*, ab aliis verò *Aſna*.

10 *Migrandum eſt*] Hoc facete dicit poëta.

11 *Inquilinus*] Qui nempe in Novii ædibus conductis habitet.

Ad FESCENIAM, LXXXVIII. vinolentam.

NE gravis heſterno fragres, Feſcenia, vino,
Paſtillos Coſmi luxurioſa voras.
Iſta linunt dentes jentacula: ſed nihil obſtat,

O Feſcenia intemperans, deglutis paſtillos Coſmi, ne malè oleas gravis heſterna potatione. Iſta jentacula ungunt dentes: ſed nihil impedit,

NOTÆ.

2 *Paſtillos Coſmi*] Coſmus myropola erat, qui conficiebat ejuſmodi paſtillos ex aromatibus, & pulveribus odoratis.

3 *Iſta linunt*] Hoc eſt, cum jejuna ſumis illos paſtillos; poſſent illi quidem opprimere fœtorem in dentibus hærentem, nequeunt verò illum coërcere qui venit ex ſtomacho.

cum ructus venit ab imo stomacho; quid quod venenum diapasmati commixtum fœtet pejus, & gravius animæ odor procedit longius? igitur jam removeas fallacias nimium cognitas, & sis temulenta simpliciter.

Extremo ructus cùm venit à barathro.
Quid quod olet gravius mistū diapasmate virus,
Atque duplex animæ longius exit odor? 6
Notas ergo nimis fraudes, deprensaque furta
Jam tollas, & sis ebria simpliciter.

NOTÆ.

4 *Cum ructus*] Cruditatis exhalatio est.

5 *Diapasmata*] Unguenti genus quod fit ex rosis aridis, de quo Plinius, lib. 21. cap. 19.

Virus] Ponitur pro halitu gravi.

6 *Duplex odor*] Hesterni vini, & diapasmatis.

7 *Deprensaque*] Vitium quod cum cura legitur, furtum appellatur à Poëta.

8 *Sis ebria simpliciter*] Ne simul vinum & ejusmodi medicamenta oleas. Vide epig. 42. lib. 3. & epig. 7. lib. 6.

Ad ALCIMUM, LXXXIX.

cujus mortem deflet.

Alcime, quem tegit Labicana terra levi gramine, abreptum hero annis juvenilibus; accipe non molem vacillantem ex silice Ægyptia, quam lapsuram extruit cineri labor inanis; sed buxos caducas, atque umbras obscuras palmitis, & prata quæ virescunt rigata meis fletibus. O dilecte puer, recipe pignora nostri mœroris: hoc decus tibi durет omni tempore. Cum Lachesis mihi perneverit ultimos annos, non alio modo jubeo jacere meos cineres.

ALcime, quem raptum domino crescentibus annis
Labicana levi cespite velat humus:
Accipe non Phario nutantia pondera saxo,
Quæ cineri vanus dat ruitura labor:
Sed fragiles buxos,& opacas palmitis umbras, 5
Quæque virent lacrymis humida prata meis.
Accipe, chare puer, nostri monumenta doloris,
Hic tibi perpetuo tempore vivit honor.
Cum mihi supremos Lachesis perneverit annos:
Non aliter cineres mando jacere meos. 10

NOTÆ.

2 *Labicana humus*] Via Labicana ducebat ad Labicum mediterraneum, Latii pagum, hodie *Valmontone*.

Levi cespite] Hoc est, non superbo tumulo, vel potius alludit ad formulam antiquam *S. T. T. L.* hoc est, *sit tibi terra levis*. Vide epigramm. 35. lib. 5.

3 *Non Phario*] Non pyramides, obeliscos, & statuas quibus tumulos ornabant Ægyptii. Vide epig. 1. lib. Spect.

——————*pendentia Mausolea.*

Pharos colonia, & oppidum Ægypti apud Alexandriam. Alii, *Pario*: marmor Parium notum est.

5 *Sed fragiles buxos*] Spatium quoddam sepulchro destinatum in agris religiosum erat, quod variis arborum generibus decorabant antiquì: Martialis verò in honorem Alcimi pueri buxos insevit quibusdam in pratis, quæ per hyperbolen suis lacrymis irrigari dicit.

7 *Monumenta doloris*] Hæc carmina, scil. buxos & prata.

8 *Hic tibi perpetuo*] Id de perpetuitate suorum carminum auguratur poëta, ut lib. 10. epig. 2.

At chartis, nec furta nocent, & secula prosunt,
Solaque non nôrunt hæc monumenta mori.

9 *Lachesis*] Una è Parcis quæ humanæ vitæ net stamen.

10 *Non aliter cineres*] Hoc est, tumulum meum versibus egregii poëtæ ornari tantum cupio.

Ad

Ad CINNAM, XC.

semper demisse loquentem.

GArris in aurem semper omnibus, Cinna.
Garris & illud, teste quod licet turba.
Rides in aurem, quereris, arguis, ploras.
Cantas in aurem, judicas, taces, clamas.
Adeone penitus sedit hic tibi morbus, 5
Ut sæpe in aurem, Cinna, Cæsarem laudes?

O Cinna, perpetuo susurras cunctis in aurem, susurras & illud, quod fas est multitudine præsente: rides in aurem, expostulas, reprehendis, fles. Canis in aurem, decernis, siles, vociferaris. Adeone penitus hoc vitium tibi inveteratum, ut sæpe, ô Cinna, Cæsarem celebres in aurem?

NOTÆ.

5 *Hic morbus*] Garriendi in aurem vitium.

6 *Ut sæpe*] Sic Cæsarem acute laudat poeta innuens laudes ejus palam esse proferendas.

XCI.

Ad LÆLIUM, XCII.

poetam vilem & mordacem.

CUM tua non edas, carpis mea carmina, Læli.
Carpere vel noli nostra, vel ede tua.

O Læli, cum non publices tuos versus, reprehendis meos: noli reprehendere meos, vel publica tuos.

NOTÆ.

2 *Vel ede tua*] Quæ vicissim carpere possim.

XCIII.

De AQUINO, XCIV.

& Fabricio, eodem in tumulo jacentibus.

FAbricio junctus fido requiescit Aquinus,
Qui prior Elysias gaudet adisse domos.
Ara duplex primi testatur munera pili:
Plus tamen est, titulo quod breviore legis.
Functus uterque sacro laudatæ fœdere vitæ, 5
Famaque quod raro novit, amicus erat.

Aquinus fideli Fabricio conjunctus requiescit, qui lætatur primus petiisse ædes Elysias, duo altaria testificantur officia primipili: Nihilominus amplius est quod evolvis inscriptione breviore. Uterque adimplevit sacrum fœdus vitæ commendatæ, & benevolus erat, quam rem raro cognovit fama.

NOTÆ.

2 *Qui prior*] Vide epig. 37. supra.
Quod pro fratre mori vellet uterque prior.

3 *Ara duplex*] Cui inscriptum erat utrumque principilum, hoc est centurionem primæ cohortis fuisse.

4 *Plus tamen est*] Rara quippe est inter æmulos concordia.

5 *Functus*] Supple est: ultimum hoc distichum inscriptum erat tumulo. Videntur enim, qui sic vivunt, cum virtute fœdus pepigisse. Ramiresius.

6 *Amicus erat*] Id est, amore mutuo se complectebantur.

XCV.

Ad HELIUM, XCVI.

caussidicum rustice clamantem.

O Heli, quod perpetuò vociferaris, quod obtundis agentes, hoc non agis gratis, recipis ut sileas.

QUOD clamas semper, quod agentibus obstrepis, Heli,
Non facis hoc gratis: accipis, ut taceas.

NOTÆ.

1 *Quod agentibus*] Qui nempe rusticis Helii clamoribus obtusi, pecunia data, ejus silentium emebant.

Ad SCAZONTEM, XCVII.

de fellatore quodam.

O Scazon, si non grave est, nec te tædet: oramus, ut facias Materno nostro sermones paucos in aurem, ita, ut solus auscultet. Ille qui amat lacernas mœstas, & Bœticatus, atque leucophеatus est, qui non credit coccinatos esse viros, & Amethystinas appellat vestes fœminarum, commendat nativa, quamvis perpetuo habeat colores subnigros, habet mores Galbanos: quæret unde reputem hominem effeminatum: balneum nobis idem est: nihil aspectat desuper:

SI non molestum est, teque non piget, Scazon:
Nostro, rogamus pauca verba Materno
Dicas in aurem, sic, ut audiat solus.
Amator ille tristium lacernarum,
Et Bœticatus, atque leucopheatus, 5
Qui coccinatos non putat viros esse,
Amethystinasque mulierum vocat vestes,
Nativa laudat; habeat & licet semper
Fuscos colores; Galbanos habet mores.
Rogabit, unde suspicer virum mollem. 10
Una lavamur: adspicit nihil sursum:

NOTÆ.

1 *Scazon*] Versus Iambo similis, excepto ultimo pede in quo est spondeus, unde claudicare dicitur à verbo Σκάζω· idcirco Poeta dicit, *si non molestum est*. De Materno dicemus, lib. 10. epig. 37. Alloquitur versum suum.

4 *Amator ille*] Nempe cui placent vestes puellæ.

5 *Et Bœticatus*] Bœtis fluvius est Hispaniæ, hodie *Guadalquivir*, ad quem sunt oves quarum lana subrutuli est coloris nativi: hoc est, qui habet vestes non tinctas. Vide epig. 133. lib. 14.

Leucopheatus] Nomen compositum à verbo græco λευκόφαιος, ex albo & fusco mixtus.

6 *Coccinatos*] Id est, existimat eos esse effœminatos, qui vestibus utuntur tinctis cocco.

7 *Amethystinas*] Vestes amethystini coloris à lapide Amethysto, cujus color purpureus est.

8 *Nativa*] Quæ non sunt artificio tincta; quales sunt vestes Bœticæ, de quibus epig. 133. lib. 14.

Non est lana mihi mendax, nec mutor aheno,
Sic placeant Tyriæ, me mea tinxit ovis.

9 *Galbanos*] Alii *Galbinos*. Galbanus vero color pallidus, flavus dicitur, secundum quosdam cæruleus, & viros dedecet, ut mollior & effœminatior; hoc est, mores effœminatos. Juven. Sat. 2.

Cærulea indutus scutulata, aut Galbana rasa.

Sed

Sed spectat oculis devorantibus draucos:
Nec otiosis mentulas videt labris.
Quæris quis hic sit? excidit mihi nomen.

. . . . . rogas quis hic sit? oblitus sum nominis.

Ad NÆVOLUM caussidicum, XCVIII.
ignarum.

CUM clamant omnes, loqueris tu, Nævole, semper,
Et te patronum, caussidicumque putas.
Hac ratione potest nemo non esse disertus.
Ecce tacent omnes: Nævole, dic aliquid.

Cum cuncti vociferantur, tu, Nævole, semper facis verba, & te existimas patronum & caussidicum. Hoc modo quilibet potest videri facundus. Ecce cuncti silent, Nævole, profer aliquid.

NOTÆ.

1 *Cum clamant*] Aliis strepentibus & clamantibus ignarus hic rabula verba faciebat; tacentibus vero, & ipse propter imperitiam tacebat. Alii,

Dum clamant omnes, loqueris tunc, Nævole, tantum.

Ad FLACCUM, XCIX.
de Diodoro litigatore avaro.

LItigat, & podagra Diodorus, Flacce, laborat,
Sed nil patrono porrigit: hæc chiragra est.

O Flacce, Diodorus litigat, & vexatur podagra; at nihil offert caussidico: chiragra est.

NOTÆ.

2 *Chiragra est*] Podagra morbus est pedum, chiragra vero manuum: cum patrono nihil daret Diodorus, non podagra illum, sed chiragra laborare facete dicit poeta.

Ad CALENUM avarum, C.
re facta.

NON plenum modo vicies habebas:
Sed tam prodigus, atque liberalis,
Et tam lautus eras, Calene, ut omnes
Optarent tibi centies amici.
Audit vota deus, precesque nostras, 5
Atque intra, puto, septimas Calendas
Mortes hoc tibi quatuor dederunt.

Paulo ante non possidebas completum vicies; sed, O Calene, eras adeo profusus & beneficus, atque adeo splendidus, ut cuncti amici tibi precarentur centies. Deus excepit vota & obtestationes nostras; & quatuor funera donarunt hoc tibi, opinor, intra septem menses.

NOTÆ.

1 *Plenum vicies*] Id est, non omnino vicies centena millia sestertiûm: post adverbia decies, vicies, & cætera ejusmodi, subin[telligitur] centena millia.

6 *Intra septimas*] Septem menses: Calendæ enim significant primum mensis diem.

7 *Mortes*] Mortuorum hæreditates.

Sed tu, infelix, tanquam non foret tibi relictum centies, sed ablatum, lapsus es in tantam famem, ut sordibus monetæ nigræ instruas epulas lautiores, quas semel celebras toto in anno; & impendas selibram plumbeam pro septem veteribus tuis amicis. Quid optemus dignum meritis istis? O Calene, precamur tibi millies, si advenerit hoc, morieris fame.

At tu sic quasi non foret relictum,
Sed raptum tibi centies, abisti
In tantam miser esuritionem, 10
Ut convivia sumptuosiora,
Toto quæ semel apparas in anno,
Nigræ sordibus explices monetæ;
Et septem veteres tui sodales
Constemus tibi plumbea selibra. 15
Quid dignum meritis precemur istis?
Optamus tibi millies, Calene
Hoc si contigerit, fame peribis.

NOTÆ.

10 *Tantam*] Tam avarus, tam sordidus & famelicus esse cœpisti.

13 *Nigræ monetæ*] Æreæ nempe, quod Calenus iste aurum aut argentum in conviviis impendere nollet: porro ærea moneta videtur pretium vilissimorum ciborum, quos apponeret suis amicis.

15 *Plumbea selibra*] Monetam plumbeam in usu fuisse apud Romanos negant Interpretes: sed hanc pro vilissima usurpat poeta, epig. 74. lib. 10. Quoties plumbeam monetam vocat Martialis, vilia, instar plumbi, ærea numismata intelligit. Gronovius.

18 *Hoc si contigerit*] Ex eo quod Calenus centies adeptus, in summam esuritionem abierit: Lepide collegit poeta fame illum periturum si millies consequatur. Sic acute Ovidius:

Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.

De AFRA vetula. CI.

Afra habet mammas atque tatas: sed ipsa potest dici mamma vetustissima tatarum & mammarum.

MAmmas atque tatas habet Afra: sed ipsa tatarum
Dici, & mammarum maxima mãma potest.

NOTÆ.

1 *Afra*] Ut puella videretur, more infantium patrem tatam appellabat, matrem vero mammam: forte & papillas grandiores habebat, quæ & mammæ dicuntur. Vide epig. 66. lib. 14.

De Afro DEMETRIO, CII.

Librario, cujus acerbam mortem deflet.

Olim fidelis illa manus meorum studiorum, & utilis hero, & cognita Cæsaribus, Demetrius deseruit primos annos florentes; quatuor anni adjuncti erant tribus lustris. Attamen providimus ne servus delaberetur ad umbras Stygias, cum pestis improba combureret irretitum, atque ægroto condonavimus omne jus heri: merebatur sanari meo dono. Moriens agnovit suam mercedem, & liber profecturus ad undas infernas me appellavit patronum.

ILla manus quondã studiorum fida meorum,
Et felix domino, notaque Cæsaribus,
Destituit primos virides Demetrius annos:
Quarta tribus lustris addita messis erat.
Ne tamen ad Stygias famulus descenderet umbras, 5
Ureret implicitum cum scelerata lues,
Cavimus; & domini jus omne remisimus ægro:
Munere dignus erat convaluisse meo.
Sensit deficiens sua præmia, meque patronum
Dixit, ad infernas liber iturus aquas.

NOTÆ.

1 *Illa manus*] Per metonymiam manum sumpsit pro servo amanuensi, qui poetæ epigrammata scribebat mittenda Tito & Domitiano Cæsaribus.

4 *Quarta messis*] Annus quartus additus tribus lustris, id est quindecim annis: sic novemdecim annos natus erat Demetrius.

6 *Scelerata lues*] Pestem interpretor: alii ve[illegible] febrem. Vide epig. 79. supra.

7 *Jus domini*] Id est illum manumi[illegible]

8 *Sua præmia*] Libertatem nempe.

Ad

Ad LYCORIM, CIII.
deformem.

QUI pinxit Venerem tuam Lycori,
Blanditus, puto, pictor est Minervæ.

O Lycori, pictor qui expressit tuam Venerem, meo quidem judicio, adulatus est Minervæ.

NOTÆ.

2 *Blanditus est Minervæ* [illegible] firmiter picta, cum [illegible] tendit Minerva. [illegible] lib. 5. Lyco- [illegible]

Ad SCÆVOLAM, CIV.
avarum re facta.

SI dederint superi decies mihi miliia centum,
Dicebas, nondum, Scævola, factus eques:
Qualiter ô vivam, quam large, quamq; beate!
Riserunt faciles, & tribuere dei.
Sordidior multo post hoc toga; penula pejor:
Calceus est sarta terque, quaterque cute. 6
Deque decem plures semper servantur olivæ,
Explicat & cœnas unica mensa duas;
Et Veientani bibitur fæx crassa rubelli;
Asse cicer tepidum constat, & asse Venus:
In jus, ô fallax, atque inficiator, eamus: 11
Aut vive, aut decies, Scævola, redde deis.

Si dii mihi concesserint decies centena millia, aiebat Scævola, nondum eques factus: qualem ducam vitam, quam profusam, & quam felicem! Superi faciles riserunt & concesserunt. Postea toga multo turpior, penula deterior est: habet calceum ex pelle sarta ter & quater. Ex decem olivis semper plures reservantur, atq; unum ferculum instruit duas cœnas, & fæx densa Veientani rubelli potatur, cicer tepens, & Venus emitur asse. O fraudulente & inficiator, eamus in jus, aut vive genialiter, *ô Scævola, aut Superis restitue decies.*

NOTÆ.

2 *Nondum factus eques*] Cum nondum legitimum censum equestrem habuit, id est quadringenta sestertia. Alii legunt *justus eques*: illud enim *justus* dicitur proprie de equite qui justam habet quadringentorum sestertiorum ad censum equestrem. Epig. 67. lib. 4.

Ut posset domino plaudere justus eques.

Videat lector. Ejusdem argumenti est hoc epigramma, cum centesimo supra.

4 *Riserunt*] Dii vota Scævolæ irriserunt, sed exceperunt.

7 *Deque decem*] Id est, major pars ex decem reservatur in proximam cœnam, epig. 48. lib. 10.

——cœnisque tribus jam perna superstes.

8 *Unica mensa*] Est unicum ferculum; nam epulæ ipsæ appellantur mensæ. Ovidius de nuce:

Poma cadunt mensis non interdicta secundis.

9 *Et Veientani*] Vinum Veientanum pessimum erat: rubellum dicitur ab uvis rubentibus. *Veii* urbs est: Veientes gens hodie *Martheiano*: est aliis Cività Castellana.

10 *Asse Venus*] Lib. 2. epig. 53.

Si plebeia Venus gemino tibi vincitur asse.

11 *Inficiator*] Sordidam enim vitam ducens à diis decies se accepisse inficiabatur.

De SPECTACULO, CV.

leonum & leporum aliis omnibus anteponendo.

Quod pardus vario collo subit juga mollia, & tigres feroces ferunt patienter virgas: quod cervi mordent aurea fræna, quod ursi Libyci subiguntur lupatis, & tantus aper, quantus fuisse Calydonius dicitur, obtemperat purpureis capistris; quod bisontes deformes ducunt currus, & quod bellua imperata agere saltationes molles nihil recusat nigro rectori: quis non credat spectacula numinum? attamen hæc præterit ut inferiora, quisquis aspicit humiles venationes leonum, qui defatigantur celeri metu leporum. Dimittunt, repetunt, & diligunt captos, atque in ore tutior est præda, cui letantur præbere ora aperta & pervia, & cobibere dentes timidos: dum pudet comminuere prædam delicatam, cum paulo ante tauris interfectis accedant. Hæc clementia non comparatur artificio, sed leones sciunt cujus servitutem patiantur.

Picto quod juga delicata collo
Pardus sustinet, improbæque tigres
Indulgent patientiam flagello:
Mordent aurea quod lupata cervi,
Quod frænis Libyci domantur ursi,
Et quantum Calydon tulisse fertur,
Paret purpureis aper capistris:
Turpes esseda quod trahunt bisontes,
Et molles dare jussa quod choreas
Nigro bellua nil negat magistro:
Quis spectacula non putet deorum?
Hæc transit tamen ut minora, quisquis
Venatus humiles videt leonum,
Quos velox leporum timor fatigat,
Dimittunt, repetunt, amantque captos,
Et securior est in ore præda,
Laxos cui dare, perviosque rictus
Gaudent, & timidos tenere dentes:
Mollem frangere dum pudet rapinam,
Stratis cum modo venerint juvencis.
Hæc clementia non paratur arte,
Sed nôrunt cui serviant leones.

NOTÆ.

1 *Picto collo*] Variis enim maculis distincti sunt pardi.

2 *Improbæ tigres*] Quod ferocissimum sit illud animal, difficillimeque mansuefiat.

3 *Indulgent patientiam*] Hoc est, lubenter patiuntur flagellum, nec resistunt, licet possint.

6 *Calydon*] Oppidum Ætoliæ hodie Ayton, ubi Meleager interemit aprum ingentis magnitudinis. Epig. 15. lib. Spect. De bisontibus dictum epig. 23. lib. Spect.

10 *Nigro bellua*] Elephantum intellige quem nigri Æthiopes regunt, de ejus autem ingenio mira referuntur. Vide Ælianum lib. 2. cap. 11. de natura animalium: & Plinium lib. 8. *Germanici Cæsaris munere gladiatorio q[illegible] inconditos motus edidere saltantium modo* phantos intellige.

13 *Venatus humiles*] De leonum & l[illegible] spectaculo egimus supra, epig. 7. 15. 23.

20 *Stratis cum*] Hoc est, cum ho[illegible] edant, & tam benigne lepores tractent, tamen paulo ante tauris.

22 *Cui serviant*] Cæsari scil. Domitia[illegible] jus clementiam numine ejus afflati re[illegible] epig. 17. lib. spect.

Crede mihi, numen sentit & ille tuu[illegible]

Ad OVIDIUM, CVI.

de veteri vino Nomentano.

[Nomentanis, Ovidî, quod nafcitur agris,
Accepit quoties tempora longa merum,
iit annofa mores, nomenque fenecta,
:t quidquid voluit, tefta vocatur anus.

Ovidi, vinum quod gignitur in Nomentanis agris, quoties vetuftum factum eft, amittit naturam & nomen fenectute longæva, atque amphora vetus poteft appellari quovis nomine.

NOTÆ.

In Nomentanis] In Nomentano agro non l ab urbe vineam habebat poeta, cujus virecens quidem infuave, at vetus content cum vino generofiffimo. Vide epig. 119. 3. De Ovidio, epig. 43, & 44. lib. 7. &

Agris] Alii *arvis*.

3 *Exuit mores*] Afperitatem interpretare & ingratum faporem: at vero vetus factum dici poterat vel Falernum, vel aliud præftantiffimum vinum.

Ad RUFUM, CVII.

ut curas folvat vino.

'terponis aquam fubinde, Rufe,
Et fi cogeris à fodale, raram
iti bibis unciam Falerni.
nquid pollicita eft tibi beatam
:tem Nævia, fobriafque mavis 5
tæ nequitias fututionis?
iras, retices, gemis: negabit.
bros ergo libas licet trientes,
lurum jugules mero pudorem.
d parcis tibi, Rufe? dormiendum eft. 10

O Rufe, frequenter infundis aquam, & fi impelleris a focio, potas raram unciam mixti Falerni. An Nævia tibi promifit noctem felicem, & jucundiores tibi funt lafciviæ ficcæ . . . ? Sufpiras, taces, gemitus facis: recufabit. Igitur fas eft ut haurias trientes frequentes, & vino neces afperum pudorem. O Rufe, cur non indulges genio? Dormiendum eft.

NOTÆ.

[*nterponis aquam*] Vinum enim purum Veneris enervare, dilutum vero accendere ir.

Negabit] Quod auguratur poeta ex fufpiriis: hoc eft, non ftabit promiffis, pollicita fit, quam lectionem antiquam o. Enimvero fi negaviffet, ut legunt *gavit*, ab initio cœnæ non fubinde aquam pofuiffet Rufus, cum nihil fpei ipfi fuper-r. Ergo bene *negabit*, id eft non dabit.

[*rientes*] Triens eft tertia pars affis, & menfuræ genus quatuor cyathos continens.

9 *Et jugules*] Scyphi quippe nati funt in ufum lætitiæ.

Pudorem] Quæ lectio eft in antiquis codicibus: pudor enim dicitur ob aliquam rem fordidam timor, ut ait Sipontinus apud Robertum Stephanum in Thefauro Linguæ Latinæ, ubi adducuntur exempla ex Cicerone. Hoc fenfu patet fententia hujus verfus; quippe Rufus timebat, ne puella Nævia effet cariturus. Alii *dolorem*.

Ad LUCIUM JULIUM, CVIII.

fe facturum verfus victuros fi merces effet fperanda.

[Sæ]pe mihi dicis, Lucî clariffime Julî,
Scribe aliquid magnum, defidiofus homo es.

O Clariffime Luci Juli, frequenter mihi dicis, Compone aliquid magnum, homo es iners.

Otia

Nobis fac tranquillitatem vitæ; sed qualem Mæcenas dederat olim Horatio & suo Virgilio. Conor componere versus victuros per secula, & vindicare nomen meum ab igne. Tauri nolunt ferre juga in agros infœcundos, ager opimus defatigat quidem, *sed labor ipse placet.*

Otia da nobis: sed qualia fecerat olim
Mæcenas Flacco, Virgilioque suo.
Condere victuras tentem per secula curas, 5
Et nomen flammis eripuisse meum.
In steriles campos nolunt juga ferre juvenci:
Pingue solum lassat, sed juvat ipse labor.

NOTÆ.

3 *Qualia fecerat*] Mæcenas locupletavit Horatium & Virgilium. Vide epig. 56. lib. 8.

Sint Mæcenates, non deerunt, Flacce, Marones.

5 *Curas*] Sic lib. 3. epig. 20.

Utrumne chartis tradit ille victuris
Legenda temporum acta Claudianorum?

unde legunt alii *chartas*.

6 *Et nomen flammis*] Rogi sc. & funeris, id est superstes ero meæ morti, seu, versus mei non peribunt.

8 *Pingue solum*] Operosum sane est arare, maxime vero solum pingue; at fructuosus ille labor placet agricolæ: ita difficile quidem est versus non perituros scribere; sed si merces inde speraretur, arduus ille labor poëtæ esset gratissimus.

Ad GALLUM, CIX.

cui se excusat quod mane ad eum salutandum non iret.

Habes, & habeas, cupio, ædes exornatas, sed trans Tyberim, atque augeantur per multos annos. Sed mea cœnacula respiciunt Vipsanas lauros: ego senui in hac regione: procul eundum est, ô Galle, ut mane dicam tibi salutem domi: tam carus es vel si illa distaret longius. At tibi non est magni momenti, si exhibeo tibi unum togatum; mihi verò magni est, ô Galle, si non exhibeo hunc unum. Ipse salutem nunciabo hora decima vel tardius: mane autem *libellus dicat tibi salutem pro me.*

EST tibi, sitque precor, multos crescatque per annos,
Pulchra quidem, verum Transtyberina domus.
At mea Vipsanas spectant cœnacula laurus:
Factus in hac ego sum jam regione senex. 4
Migrandum est, ut mane domi te, Galle, salutē:
Es tanti vel si longius illa foret.
Sed tibi non multum est, unum si præsto togatum:
Multum est, hunc unum si mihi, Galle, nego.
Ipse salutabo decima, vel serius hora:
Mane tibi pro me dicat avere liber.

NOTÆ.

3 *At mea*] Laurus Vipsanas intellige ornatam lauris porticum Vipsanii Agrippæ, quem ad summos honores evexit Augustus. *Laurus* autem secundæ & quartæ declinationis est.

Cœnacula] Superiores sunt domus partes in quibus pauperes habitabant. Juvenalis sat. 10.

—— *rarus venit in cœnacula miles.*

Infra epig. 118.

Et scalis habito tribus, sed altis.

5 *Migrandum est*] Migrare proprie est aliò ad habitandum ire, sed hîc significat longe ire, cum addat poeta,

—— *vel si longius illa foret,*

tua domus nempe, attamen etiam lubens te *adirem*.

7 *Si præsto togatum*] Hoc est clientem toga indutum. Sensus est, parvi tibi est momenti ut te summo mane salutem, mea vero maxime interest ut domi maneam.

Sic licet excuses: quia qualiacumque leguntur
Ista, salutator scribere non potuit.

Epig. 71. supra.

9 *Hora decima*] Scilicet ab ortu solis. De horis dicemus epig. 8. lib. 4.

De CATELLA PUBLII. CX.

ISSa est passere nequior Catulli.
Issa est purior osculo columbæ.
Issa est blandior omnibus puellis.
Issa est carior Indicis lapillis.
Issa est deliciæ catella Publii. 5
Hanc tu, si queritur, loqui putabis.
Sentit tristitiamque gaudiumque.
Collo nixa cubat, capitque somnos,
Ut suspiria nulla sentiantur.
Et desiderio coacta ventris. 10
Gutta pallia non fefellit ulla:
Sed blando pede suscitat, toroque
Deponi rogat, & monet levari.
Castæ tantus inest pudor catellæ.
Ignorat Venerem: nec invenimus 15
Dignum tam tenera virum puella.
Hanc ne lux rapiat suprema totam,
Picta Publius exprimit tabella,
In qua tam similem videbis Issam,
Ut sit tam similis sibi nec ipsa. 20
Issam denique pone cum tabella:
Aut utramque putabis esse veram,
Aut utramque putabis esse pictam.

Issa est lascivior passere Catulli. Issa est purior suavio columbæ. Issa est suavior omnibus puellis. Issa pretiosior est gemmis Indiæ. Catella Issa est voluptas Publii. Credes hanc loqui, si queritur, habet sensum doloris & tristitiæ, collo domini innixa recumbit & dormit, sic, ut nulla suspiria audiantur. Et impulsa desiderio alvi, non fœdavit pallia ulla gutta: sed excitat dominum tenero pede, atque orat deponi e lecto, & monet exonerari. Pudica catella tantam habet verecundiam. Non novit Venerem, nec reperimus maritum dignum puella tam delicata. Ne supremus dies auferat totam, Publius hanc effingit picta tabella, in qua spectabis Issam tam similem ut nec ipsa melius exprimat se. Tandem confer Issam cum tabella, vel credes utramque esse veram, vel credes utramque esse effictam.

NOTÆ.

1 *Issa*] Est nomen catellæ Publii.

Passere Catulli] Tacite præfert Martialis hoc epigramma poematio Catulli de passere Lesbiæ, & poematio Stellæ de columba amicæ ejus. Vide epig. 8. supra.

7 *Sentit tristitiam*] Sentit tristitiam nempe & gaudium quibus afficitur Publius.

11 *Pallia*] Propria erant Græcorum, quibus etiam Romani usi sunt in cœna, epig. 24. lib. 1.

Ad cœnam venies: sed sic divisa recumbes,
Ut non tangantur pallia nostra tuis.

Et lecto etiam pallis utebantur. Ovidius 1. amorum, eleg. 2.

Esse quid hoc dicam, quod tam mihi dura videntur
Strata? nec in lecto pallia nostra sedent?

13 *Levari*] Onere scilicet ventris. Alii *lavari*.

Ad VELOCEM, CXI.

postulantem brevia epigrammata.

SCribere me quereris, Velox, epigrammata longa.
Ipse nihil scribis: tu breviora facis.

O Velox, expostulas à me componi epigrammata longa. Ipse nihil componis: tu scribis magis concisa.

NOTÆ.

1 *Scribere me quereris*] Præcedenti elegantissimo epigrammati, quod longius videbatur, recte subjicit hoc distichum, quo irridet Velocem quemdam qui nihil prorsus scriberet. Vide epig. 77. lib. 2.

Ad REGULUM, CXII.

doctum & pium.

Cum æstimeris æquè sapiens ac cultor deorum, nec habeas pietatem inferiorem tuo ingenio: qui miratur donari tibi librum, & thura, nescit æstimare merita donis.

CUM tibi sit sophiæ par fama, & cura deorū,
Ingenio pietas nec minor ipsa tuo.
Ignorat meritis dare munera qui tibi librum,
Et qui miratur, Regule, thura dari.

NOTÆ.

1 *Cum tibi sit*] Liber virum doctum, religiosum verò decet thus, quo dii coluntur, unde stolidus erat qui miraretur hujusmodi munera à Martiale mitti ad Regulum doctum juxta ac pium.

In PRISCUM, CXIII.

avarum.

Cum te non haberem cognitum, appellabam dominum & regem: cum bene te cognovi, jam appellabo te Priscum.

CUM te non nôssem, dominum regemque vocabam:
Cum bene te novi, jam mihi Priscus eris.

NOTÆ.

2 *Jam mihi*] Cum noverim te hominem sordidum atque avarum, jam honoris causa non dominum & regem, sed proprio nomine Priscum appellabo. Lib. 2. epig. 68.
Quod te nomine jam tuo saluto,
Quem regem & dominum prius vocabam, &c.

Ad LECTOREM, CXIV.

ubi libri venales.

Quæcumque olim puer & adolescens jocatus sum, & apinas nostras, o lector, quas nec ipse jam notas habeo, posces a Quincto Pollio Valeriano, cujus opera meæ ineptiæ vindicantur ab interitu. si cupies male insumere bonas horas, & te capiet invidia otii tui.

QUæcunque lusi juvenis & puer quondam,
Apinasq; nostras, quas nec ipse jam novi;
Male collocare si bonas voles horas,
Et invidebis otio tuo, lector:
A Valeriano Pollio petes Quincto, 5
Per quem perire non licet meis nugis.

NOTÆ.

2 *Apinas*] Id est, nugas meas. Plinius lib. 3. cap. 11. *Diomedes delevit urbes duas, quæ in proverbii ludicrum venere, Apinam & Tricam.* Epig. 1. lib. 14.
Sunt apinæ tricæque, & si quid vilius istis.

Ad FAUSTINUM, CXV.

de acerba morte Antullæ.

O Faustine, Telesphorus Fænius possidet [illegible] propinquos, [illegible] & prata [illegible].

HOS tibi vicinos, Faustine, Telesphorus hortos
Fænius, & breve rus, udaque prata tenet.

Condidit

Condidit hic natæ cineres, nomenque sacravit,
Quod legis Antullæ, dignior ipse legi.
Et Stygias æquum fuerat patrē isse sub umbras:
Sed quia non licuit, vivit, ut ossa colat. 6

Hic reposuit filiæ cineres, & ipse dignior ... conjecravit nomen Antullæ quod legis. Par fuerat patrem petere umbras infernas, sed quoniam fas non fuit, vivit, ut veneretur ossa.

N o t æ.

3 *... sacravit*] Sepulchro nempe inscribebat D. M. S. *Diis Manibus Sacrum*, addito nostræ nomine. Vide epig. 89. supra.

4 *Dignior ipse legi*] Ante filios mori debet pater, cujus nomen, non verò Antullæ filiæ sepulchro fuerat inscribendum; nempe non turbato ordine mortalitatis.

In PROCILLUM, CXVI.

invidum.

Quædam me cupit, invide Procille,
Toto candidior puella cycno,
Argento, nive, lilio, ligustro:
Sed quandam volo nocte nigriorem
Formica, pice, graculo, cicada. 5
Jam suspendia sæva cogitabas:
Si novi bene te, Procille, vivis.

O Procille invide, me amat quædam puella candidior toto cycno, argento, nive, lilio, ligustro: sed quandam amo nigriorem nocte, formica, pice, graculo, cicada. Jam meditabaris suspendia fera: si intus te cognovi, O Procille, respiras.

N o t æ.

3 *Ligustro*] Ang. *Privet or Primprint.* Virgilius ecloga 2.

Alba ligustra cadunt.

8 *Vivis*] Alii legunt *vives*, id est, non suspendes te, cum me nigræ puellæ amore perditum videas: etenim præ invidia moriturus erat ille Procillus, si didicisset Martialem amari à formosissima puella quam vicissim redamasset: hæc quippe est natura invidorum, ut alterius felicitatem doleant, malo autem lætentur.

De ANTULLA, CXVII.

rapta morte immatura.

Hoc nemus æterno cinerum sacravit honore,
Fænius, & culti jugera pauca soli.
Hoc tegitur cito rapta suis Antulla sepulchro:
Hoc erit Antullæ mistus uterque parens.
Si cupit hunc aliquis, moneo, ne speret agellū:
Perpetuo dominis serviet iste suis. 6

Fænius perpetuo decore cinerum dedicavit hunc lucum, & pauca jugera agri exculti. Antulla ... velociter ablata ... tumulo, eodem uterque parens ... junctus erit Antullæ ... expetit ... speret illum; ... dominis æternum.

N o t æ.

1 *Æterno honore*] Quod sepulchra in æternum sacra essent.

4 *Hoc erit*] Pro more veterum qui solebant eodem tumulo eos condere quos mutuus amor viventes conjunxisset. Vide epig. 71. lib. 10.

6 *Perpetuo dominis*] Ager enim sepulchro destinatus sacer erat, nec alienari poterat, imo nec aliquando sequebatur heredes. *H. M. H. N. S. hæredes externos ne sequatur.* Horat. sat. 8. lib. 1

Hoc miseræ plebi stabat commune sepulchrum.
Pantolabo scurræ, Nomentanoque nepoti:
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat: hæredes monumentum ne sequeretur.

In LUPERCUM, CXVIII.

avarum, ubi libri venales.

O Luperce, quoties nobis venis obviam, statim interpellas, placet mittam servum tibi, cui des librum epigrammatum, quem cum legero statim remittam? O Luperce, non est quod defatiges servum. Longinquum est, si cogitet venire ad Pyrum, domicilium habeo tribus scalis, sed excelsis. Poteris poscere propius quod rogas: nimirum consuevisti adire Argiletum. Est officina e regione fori Cæsaris, hinc & inde januis totis inscriptis, ut celeriter perlegas omnes poetas. Illinc posce me, ne quæras Atrectum: sic vocatur dominus tabernæ: denariis quinque de primo aut secundo nido tradet tibi Martialem abrasum pumice, & purpura ornatum. Non tanti vales, inquis: O Luperce, sapiens es.

OCcurris quoties, Luperce, nobis:
Vis mittam puerum subinde dicis,
Cui tradas epigrammatôn libellum,
Lectum quem tibi protinus remittam.
Non est, quod puerum, Luperce, vexes. 5
Longum est, si velit ad Pyrum venire,
Et scalis habito tribus, sed altis.
Quod quæris, propius petas licebit:
Argi nempe soles subire letum.
Contra Cæsaris est forum taberna, 10
Scriptis postibus hinc & inde totis,
Omnes ut cito perlegas poetas:
Illinc me pete: ne roges Atrectum,
Hoc nomen dominus gerit tabernæ.
De primo dabit, alterove nido 15
Rasum pumice, purpuraque cultum
Denariis tibi quinque Martialem.
Tanti non es, ais: sapis, Luperce.

NOTÆ.

6 *Ad Pyrum*] Nomen regionis in qua habitabat Martialis, alii insigne esse ædium putant: alii legunt *ad pilam*, ut epig. 23. lib. 5.

Sed Tiburtinæ sum proximus accola pilæ.

7 *Et scalis habito*] Hoc est in cœnaculo alto, de quo, epig. 19. supra.

9 *Argi letum*] Tmesis est seu divisio: *Argiletum* est regio quædam urbis ubi habitabat bibliopola Atrectus, epig. 4. supra.

Argiletanas mavis habitare tabernas.

11 *Scriptis postibus*] In quibus nempe inscripta erant librorum venalium nomina, ut hodie apud nos.

13 *Ne roges Atrectum*] Ne sit opus rogare alios nomen bibliopolæ, Atrectus vocatur. Alii legunt *me roges Atrectum*, hoc est, me petas à bibliopola Atrecto. Alii *nec roges Atrectum.*

15 *De primo dabit*] Hoc est, de primo vel secundo armario.

18 *Tanti non es*] Hoc est, tui libri non valent quinque denariis.

Sapis] Non tam laudat Lupercum, quam sordes ejus & avaritiam irridet.

Ad CÆCILIANUM, CXIX.

apud quem extenuat sua epigrammata.

O Cæciliane, cui non sufficit evolvisse centum epigrammata, nullum illi malum sufficit.

CUI legisse satis non est epigrammata centum,
Nil illi satis est, Cæciliane, mali.

NOTÆ.

1 *Cui legisse*] Longiorem hunc librum modeste excusat, & Cæciliano petenti plura epigrammata respondet ex mente Callimachi apud Athenæum, lib. 3. cap. 1. *Magnum librum magno malo parem esse.*

EPIGRAM-

EPIGRAMMATUM
LIBER II.

Ad DECIANUM, *à quo reprehendi se fingit, quod utatur hac Epistola.*

QUID 1 nobis, inquis, cum epistola? parum ne tibi præstamus, si legimus epigrammata? quid hîc porro dicturus es, quod non possis versibus dicere? Video quare tragœdi epistolam accipiant, 2 quibus pro se loqui non licet: epigrammata 3 Curione non egent, & contenta sunt sua, id est, 4 mala lingua. In quacumque pagina visum est, epistolam faciunt. Noli ergo, si tibi videtur, rem facere ridiculam, 5 & togam saltanti inducere personæ. Denique videas, an te delectet 6 contra retiarium ferula. Ego inter illos sedeo qui protinus

INTERPRETATIO.

Quid nobis rei est, ais, cum epistola? an parum curemur de te, si evolvimus epigrammata? sed quid hîc dicturus es, quod nequeas exponere carminibus? scio cur tragœdi utantur epistola, quibus non est permissum explicare suas cogitationes: Curione non est opus epigrammatibus, & sufficit ipsis sua, hoc est, improba lingua. In quacumque pagina lubet, scribant epistolam. Ne igitur, si ita censes, facias rem absurdam, nec accommodes togam personæ saltanti. Tandem animadvertas, an ferula tibi placeat contra retiarium. Ego sedeo inter illos qui statim contradicunt.

NOTÆ.

1 *Quid nobis*] Fingit poeta Decianum, de quo epig. 40. lib. 1. mirari, quod utatur epistola in principio hujus libri, cum mentem suam versibus explicare possit.

2 *Quibus pro se loqui*] Ideo nempe epistola utuntur tragœdi, ut aliqua de re auditores, vel lectores moneant, quod in tragœdia præter argumentum fabulæ, nihil ipsis proloqui liceat.

3 *Curione non egent*] Hoc est, præcone qui palam legeret epistolam, qua se vel populo, vel principi commendarent tragœdi. De Curione Plinius secundus, epist. 7. lib. 4. *Scripsit publicè ut è Curionibus eligeretur vocalissimus aliquis ex ipsis qui legeret eum populo,* librum intellige, quem *scripserat Regulus de vita filii sui mortui.*

4 *Mala lingua*] *Hoc est,* mordaci & libera, qua mentem suam ubique aperire potest epigrammatum scriptor.

5 *Et togam saltanti*] Gravitatis & dignitatis caussa cives Romani utebantur toga, qua ridiculum pantomimum indui non convenisset. Idcirco poeta, epig. 24. lib. 6. irridet quemdam Carisianum, qui Saturnalium tempore togatus ambulabat, dum alii potius togis syntheses induerent. Sensus est, noli versibus tuis orationem solutam accommodare, hoc enim indecorum videtur.

6 *Contra retiarium ferula*] Id est, inquit Lipsius, Saturnalium Sermonum, lib. 1. cap. 15. *rudis contra tridentem*: rudis autem gladius erat è ligno, retiarius vero tridente ferreo utebatur. Juv. Sat. 8. Movet ecce tridentem. Id [illegible]

O Deciane, mehercule, opinor, loqueris verum, quid, si teneas, cum qua & quam longa epistola ratio tibi intercessura fuerit? quamobrem fiat, quod postulas. Si qui incurrerint in hunc librum, de te promerebuntur, quod non defatigati accedent ad primam paginam.

reclamat. 7 Puto mehercule, Deciane, verum dicis, quid, si scias, cum qua, & quam longa epistola negotium fueris habiturus? Itaque quod exigis, fiat. Debebunt tibi, si qui in hunc librum inciderint, quod ad primam paginam non lassi pervenient.

NOTÆ.

Lipsius Saturnalium sermonum lib. 2. cap. 8. tridens enim sive fuscina illi pro gladio. Domitius existimat proverbium hoc dici in eos qui infirmo præsidio contra maxime instructum pugnabant: sic contra obtrectatores epistola defendere se non debuit Martialis, sed Epigrammate, quo vehementior erat. Sensus est inquit Raderus: Operam ludes, poeta, si te epistola contra Zoilos defendes, ego primus reclamo, & dissuadeo.

7 *Puto mehercule*] Deciano respondet Martialis, & assentitur, atque ita epistolam, quam longam erat facturus, breviter concludit.

Ad LIBRUM suum, Epigr. I.

de commodis libri brevis.

O Libelle, valebas quidem capere trecenta epigrammata; at quis te toleraret, & evolveret totum? sed nunc accipe quæ fiant commoda brevis libri. Hoc primum est, quod minor est jactura mea chartæ: præterea quod scriba transcribet hæc una hora, nec tamdiu iste occupabitur meis ineptiis. Tertium commodum est, quod si quis forsitan te evolvet, quamvis semper sis futilis, non eris molestus. Conviva te evolvet misto quincunce: sed priusquam tepefiat positum poculum. Tanta brevitate existimas te tutum: hei mihi, [illegible] quam multis videberis prolixus.

TErcentena quidem poteras epigrammata ferre:
Sed qui te ferret, perlegeretque liber?
At nunc succincti quæ sunt bona disce libelli.
Hoc primũ est, brevior quod mihi charta perit.
Deinde quod hæc una peragit librarius hora, 5
Nec tantum nugis serviet iste meis.
Tertia res hæc est, quod si cui forte legeris,
Sis licet usque malus, non odiosus eris.
Te conviva leget misto quincunce: sed ante
Incipiat positus quam tepuisse calix. 10
Esse tibi tanta cautus brevitate videris.
Hei mihi, quam multis sic quoq; longus eris.

NOTÆ.

1 *Ferre*] Priori versu continere, posteriore pati & tolerare significat.

7 *Si cui*] Si alicui quis legeris.

9 *Misto*] Enim aqua calida vinum diluebant antiqui: quincunx autem quinque cyathos continet, liber itaque meus legetur antequam vinum aqua calida fervens reducatur ad teporem.

Ad CÆSAREM DOMITIANUM, II.

cujus triumphum de Dacis celebrat.

Creta imposuit magnum nomen, Africa [illegible] quod [illegible]

CReta dedit magnum, majus dedit Africa nomen,
Scipio quod victor, quodque Metellus habet.

NOTÆ.

1 [illegible] à devicta Creta traxit Lucius Metellus: ab Africa vero domita A-

Nobilius.

Nobilius domito tribuit Germania Rheno,
Et puer hoc dignus nomine Cæsar eras.
Frater Idumæos meruit cum patre triumphos:
Quæ datur ex Dacis laurea, tota tua est. 6

Devicto Rheno Germania dedit illarius nomen, & hoc merebaris puer, ó Cæsar. Frater meritus est triumphos Idumæos cum patre, tibi soli debetur laurea quæ conceditur ex Dacis

N o t æ.

3 *Nobilius*] Domitianus admodum juvenis, devictis Germanis qui Rhenum accolunt, nobilius *Germanici* cognomen affecutus est: Germani quippe Afris & Cretensibus bellicosiores sunt. Vide Suetonium in Domitiano cap. 2. & Tacitum, lib. 4. historiar.

5 *Frater*] Titus scilicet qui cum patre Vespasiano Judæos domuit. Suetonius in Tito, cap. 6. Solus vero Domitianus Dacos subegit. Dacia hodie complectitur Transylvaniam, Walachiam, & Moldaviam.

Idumæos] Idumæa regio Palæstinæ inter Arabiam Petræam & Ægyptum, a qua Judæi dicti sunt Idumæi.

Ad SEXTUM, III.

debitorem pauperem.

SExte, nihil debes; nil debes, Sexte, fatemur.
Debet enim, si quis solvere, Sexte, potest.

O Sexte, non es in ære alieno; non es, concedimus, [illegible], Sexte, si quis solvendo est, in ære alieno est.

N o t æ.

2 *Debet enim*] Qui solvendo non est, nihil debet; quod scilicet nihil auferri possit ab eo qui nihil habeat. Lib. 9. epig. 105.

Quod tibi non possum solvere, [illegible], meum est.

In AMIANUM, IV.

quem incesti accusat.

O Quam blandus es, Amiane, matri!
Quam blanda est tibi mater, Amiane!
Fratrem te vocat, & soror vocatur.
Cur vos nomina nequiora tangunt?
Quare non juvat hoc, quod estis, esse? 5
Lusum creditis hoc, jocumque? non est
Mater, quæ cupit esse se sororem;
Nec matrem juvat esse, nec sororem.

O Amiane, quam suavis es matri! O Amiane, quam suavis tibi genetrix! te appellat fratrem, & [illegible] appellatur. Quare nomina deteriora vos [illegible]? Cur non placet esse quod estis? [illegible] putatis esse festivitatem & jocationem? [illegible] genetrix quæ expetit se esse sororem, nec placet ut sit mater [illegible] soror

N o t æ.

3 *Fratrem te vocat*] Fratris & sororis nomine turpitudo tegebatur. Vide epig 20. lib. 12. & epig 65. lib. 10.

7 *Sororem*] In penultimo versu amicam interpretare: in ultimo intellige proprie hoc sensu, nollet esse mater nec soror, sed uxor

Ad DECIANUM, V.

cujus videndi desiderio teneri se dicit.

NE valeam, si non totis, Deciane, diebus,
Et tecum totis noctibus esse velim.

Dispeream, ó Deciane, ni cupiam tecum [illegible] & totis noctibus

Sed sunt duo mille passus qui nos disjungunt. Hi quatuor fiunt, cum reversurus iter faciam. Crebro non es domi, etiam cum sis, crebro diceris abesse: aut das operam caussis duntaxat, aut frequenter tibi. Nihilominus non tædet emetiri duo milliaria, ut fruar tuo conspectu; sed tædet emetiri quatuor, ut non fruar.

Sed duo sunt, quæ nos distinguunt millia passûm.
Quatuor hæc fiunt, cum rediturus eam.
Sæpe domi non es: cum sis quoque, sæpe negaris:
Vel tantum caussis, vel tibi sæpe vacas.
Te tamen ut videam, duo millia non piget ire;
Ut te non videam, quatuor ire piget.

NOTÆ.

5 *Cum sis quoque*] Sic acute carpit Decianum, qui dum sibi vel forensibus orationibus vacaret, salutantes excludebat.

Ad SEVERUM, VI.

lectorem oscitantem.

I nunc, roga me ut publicem libros duabus paginis vix a te lectis, ô Severe, inspicis finem libri, & ducis oscitationes longas. Hæc sunt quæ, relegente me, consueveras erepta describere, sed Vitellianis. Hæc sunt singula quæ sinu gestabas per omnia convivia, per theatra. Hæc sunt aut elegantiora, si tamen quædam ignoras. Quid me juvat liber adeo tenuis, ut nullo umbilico densior sit, si triduum insumas ad illum legendum totum? Nunquam voluptas ignavior. Tam celeriter defatigatus viator langues.

I Nunc, edere me jube libellos,
Lectis vix tibi paginis duabus,
Spectas ἐσχατοκωλικὸν, Severe,
Et longas trahis oscitationes.
Hæc sunt, quæ relegente me solebas 5
Rapta scribere, sed Vitellianis.
Hæc sunt singula, quæ sinu ferebas
Per convivia cuncta, per theatra.
Hæc sunt, aut meliora, si qua nescis.
Quid prodest mihi tam macer libellus. 10
Nullo crassior ut sit umbilico,
Si totus tibi triduo legatur?
Nunquam deliciæ supiniores.
Lassus tam cito deficis viator.

NOTÆ.

1 *I nunc*] Formula indignantis & insultantis, epig. 43. lib. 1.

3 Ἐσχατοκωλικὸν] Τὸ ἐν ἐσχάτῳ κώλῳ γεγραμμένον, id est, quod in ultima parte scriptum est: hoc ex, vix una aut altera pagina lecta, fastidii signa jam ostendis: Correxit Scaliger ἐσχατοκώλιον, & interpretatur partem postremam adglutinatam: sed hæc ipsa interpretatio ostendit verius esse Salmasii ἐσχατοκόλλιον, nam κόλλα, gluten, non κῶλον. Sic alii.

6 *Rapta*] Alii *raptim* metri caussa, ut aiunt, sed vocalis brevis ante [illegible] consonantes potest produci. Sic miratur [illegible], quod tam cito Severus defatigetur lectione epigrammatum, quæ alias recitata [illegible] ore scribebat in suis pugillaribus. Alii *rapta exscribere*.

Sed Vitellianis] Vitelliani erant pugillares, quibus res amatoriæ & lascivæ scribebantur. Vide epig. 8. lib. 14.

8 *Per convivia*] Ubi nempe recitabantur: *sinu ferre* significat carum habere, epig. 5. lib. 3.

9 *Hæc sunt*] Singula epigrammata magnifaciebat Severus. in unum vero librum redacta fastidiebat: quod absurdum videtur.

Si qua nescis] Si tamen quædam sunt epigrammata quæ nondum legeris.

11 *Nullo umbilico*] De quo dictum supra epig. 67. lib. 1. hoc est frustra curavi ut liber umbilici crassitudinem non excederet, si tamen tu delicatus & supinus lector triduum illi legendo insumas. Farnabius.

12 *Si totus*] Videtur legendum *toto*.

13 *Supiniores*] Hoc est, segnes, & oscitanter perceptæ.

Et

Et cum currere debeas Bovillas,
Interjungere quæris ad Camœnas.
I nunc, edere me jube libellos. 15

& cum tibi currendum sit Bovillas, vis immorari ad Camœnas. I nunc, roga me ut publicem libros.

N O T Æ.

15 *Bovillas*] Urbs est in Latio. Plinius, lib. 3. cap. 5. hodie *Babuca*.

16 *Interjungere*] Significat jumenta solvere à jugo. Lib. 3. epig. 67:

Exarsitque dies, & hora lassos
Interjungit equos meridiana.

Seneca de tranquillitate vitæ: *Quidam interjunxerunt, & in pomeridianas operas aliquid levioris operæ distulerunt.* Alii minùs bene, *iter jungere.* Sensus est, non uno decursu perlegis tenuem librum, sed otio... hæres, & differs in triduum.

Camœnas] Templum Camœnarum erat Bovillas inter & Urbem: Sensus est, meos versus legere vix incipis, & jam defatigatus es.

In ATTALUM, VII.

cujus jactationem irridet.

DEclamas belle: caussas agis, Attale, belle.
Historias bellas, carmina bella facis.
Componis belle mimos, epigrammata belle,
Bellus grammaticus, bellus es astrologus.
Et belle cantas, & saltas, Attale, belle. 5
Bellus es arte lyræ, bellus es arte pilæ.
Nil bene cùm facias, facis attamen omnia belle.
Vis dicam quid sis? magnus es ardelio.

O Attale, bene recitas: bene dicis caussas. Componis historias egregias, & versus elegantes. Bene facis mimos, bene epigrammata, bonus es Grammaticus, bonus Astrologus. Bene cantas, & bene, ô Attale, agis choreas. Peritus es arte lyræ, & arte pilæ. Cum nihil agas bene, nihilominus belle agis cuncta. Placet proferam, quid sis? Magnus es ardelio.

N O T Æ.

1 *Declamas*] Declamatio est domestica exercitatio, & umbratilis, quo in genere pueri apud magistros exercentur. De Attalo jam dictum, lib. 1. epig. 80.

3 *Mimos*] Poëmata ridicula in quibus solus risus quærebatur.

8 *Magnus es ardelio*] Proverbialiter ardeliones vocantur illi qui in nihil agendo toti occupati sunt: hoc nomen alii deducunt ab ardore & impetu tentantis multa, nihil verò perficientis: alii ab ardeola ave, quæ sæpissime diu alas quatiens, in aëre veluti pendet, nec loco movetur.

Ad LECTOREM, VIII.

quem accusat, se verò excusat.

SI qua videbuntur chartis tibi, lector, in istis,
Sive obscura nimis, sive Latina parum:
Non meus est error: nocuit librarius illis,
Dum properat versus annumerare tibi.
Quod si non illum, sed me peccâsse putabis: 5
Tunc ego te credam cordis habere nihil.

O Lector, si judicaveris quædam in istis chartis aut nimium obscura, aut parum Latina e mea non sunt menda: scriba obfuit carminibus, dum festinat repræsentare illa tibi. Quod si credis illum non errasse, sed me; tunc ego existimabo te hebetem ingenii.

N O T Æ.

3 *Librarius*] Poëtæ versus, quos in taberna venderet bibliopola, transcribebant librarii, & præ nimia festinatione menda plura faciebant, versus quippe aliquando integros præteribant, aut loco mutabant.

6 *Tunc ego te*] Ramiresius legit forte minus bene, *numne ego te credam cordis habere nihil?* id est, inquit, si dixeris me peccâsse, te cord...

Nihilominus ista mala sunt; quasi non fateamur rem evidentem? hæc quidem mala sunt, tu non componis elegantiora.

Ista tamen mala sunt: quasi nos manifesta negemus:
Hæc mala sunt: sed tu non meliora facis.

NOTÆ.

& sapientem judicabo. Ex conclusione autem evidenter colligitur, quod poëta non se hîc pro more solito vituperet, sed facete irrideat hebetem lectorem.

7 *Ista tamen*] Instat lector, sed tui versus mali sunt, nec librarii vitio, sed tuo.

Quasi nos manifesta] Respondet Poëta malos quidem esse suos versus, sed ab ipsis censoribus elegantiores non componi. Legunt alii, *Quæ si manifesta negamus.* Quam lectionem non intelligo. Alii, *qui sic manifesta negemus?* Videtur bona hæc lectio.

De NÆVIA, IX.

amica.

Scripsi, Nævia nihil rescripsit. Ergo non concedet? Sed opinor, legerat quod scripsi, ergo concedet.

SCripsi, rescripsit nil Nævia: non dabit ergo?
Sed puto, quod scripsi, legerat, ergo dabit.

NOTÆ.

2 *Legerat*] Epistolas enim ab amatore missas cum legit puella, se non inexorabilem fore indicat. Ovidius, lib. 1. de arte amandi:

Legerit, & nolit rescribere: cogere noli:
Tu modo blanditias fac legat ipsa tuas:
Quæ voluit legisse, volet r scribere dictis.
Per numeros veniunt ista, gradusque suos.

In POSTUMUM, X.

malè olentem.

O Postume, placent oscula quæ mihi livas dimidio labro: permitte hinc etiam tollas dimidium, placetne largire majus donum, atque inexplicabile? O Postume, serva tibi totum hoc dimidium.

BAsia dimidio, quæ das mihi, Postume, labro,
Laudo: licet demas hinc quoq; dimidium:
Vis dare majus adhuc & inenarrabile munus?
Hoc tibi habe totum, Postume, dimidium.

NOTÆ.

1 *Quæ das*] Alii, *quod das.* Videat lector.
4 *Hoc tibi habe*] Male quippe olebat iste

Postumus, de quo iterum, epigramm. 12. & 21. infrà.

In SELIUM, XI.

mœstum quod domi esset cœnaturus

O Rufe, quod spectas Selium vultu obscuro, quod tardus ambulator emit[illegible] porticum, quod frons [illegible] sil[illegible] quiddam funestum,

QUod fronte Selium [illegible] la vides, Rufe,
Quod ambulator p[illegible] um terit serus,
Lugubre quiddam quo[illegible] et piger vultus,

NOTÆ.

1 *In [illegible]*] Alii, *ad Rufum de Selio cœnipeta.*
2 *Por[illegible]*] Europæ sane, ubi plerique divites ambulabant, à quibus ad cœnam invitare se sperabat Sel[illegible] Vide epig. 14. infrà.
3 *Lugub[illegible]*] Vultus nempe præ se fert signa tri[illegible]æ.

Quod

Quod pene terram tangit indecens naſus,
Quod dextra pectus pulſat, & comam vellit:
Non ille amici fata luget, aut fratris. 6
Uterque natus vivit, & precor vivat.
Salva eſt & uxor, ſarcinæque, ſervique:
Nil colonus, villicuſque decoxit.
Mœroris igitur cauſſa, quod domi cœnat. 10

quod naſus turpis fere demiſſus eſt ad terram uſque, quod manus percutit pectus, atque evellit capillos; ille non deflet mortem amici, aut fratris. Uterque filius [illegible]vit, & opto ut fruatur. Incolumis eſt uxor, & ſupellex, & mancipia ſalva ſunt: colonus, & cuſtos villæ nihil dilapidavit, ergo doloris ratio eſt, quod cœnat domi.

NOTÆ.

4 *Quod pene*] Per hyperbolen oſtendit poëta, quam demitteret caput Selius præ pudore, & mœſtitia, quod à nemine invitaretur ad cœnam.

10 *Quod domi cœnat*] Alii, *Mœroris igitur cauſſa quæ? domi cœnat*. Judicet lector.

In POSTUMUM, XII.
fœtidum.

ESſe quid hoc dicam, quod olent tua baſia myrrham,
Quodq; tibi eſt nunquam non alienus odor?
Hoc mihi ſuſpectum eſt, quod oles bene, Poſtume, ſemper:
Poſtume, non bene olet, qui bene ſemper olet.

Quid colligam ex eo, quod odor myrrhæ ineſt tuis oſculis, & ex eo quod ſemper habes odorem externum? in eo mihi ſubeſt ſuſpicio, ò Poſtume, quod bene oles ſemper: ò Poſtume, qui ſemper bene olet, non bene olet.

NOTÆ.

4 *Non bene olet*] Sic carpit Poſtumum, qui animæ ſuæ fœtorem, atque oris ſpurcitiem unguentorum accito odore diſſimulare conabatur. Vide epig. 55. lib. 6.

Ad SEXTUM, XIII.
debitorem litigioſum.

ET judex petit, & petit patronus.
Solvas cenſeo, Sexte, creditori.

Et judex exigit, & patronus exigit. O Sexte, ſuadeo ut ſatisfacias creditori.

NOTÆ.

1 *Et judex petit*] Nolentem ſolvere debita Sextum carpit, ſimul & Romanos Judices, qui pecuniam à litigantibus extorquerent. Præſtat ergo, inquit Poëta, abſque hac lite uni creditori ſatisfacere, quam tribus, judici, patrono, & creditori, ſi litigaveris.

Ad PAULINUM de SELIO, XIV.
paraſito.

NIL intentatum Selius, nil linquit inauſum,
Cœnandum quoties jam videt eſſe domi.

Selius nihil non molitur, nihil non audet, quoties ſe ſcit jam ſumendam eſſe cœnam domi.

Currit

Properat ad Europen, & te, ô Pauline, laudibus assidue extollit, & tuos pedes Achilleos. Si nihil profuit Europe, tum transfert se ad Septa, si quid proficiat Phyllirides & Æsonides. Hinc etiam frustratus adit ædes Memphiticas, & sedet prope tuas cathedras, ô juvenca tristis. Inde adit porticum innixam centum columnis, illinc munera Pompeii, & lucum duplicem. Nec contemnit balnea Fortunati, nec Fausti, nec tenebras Grylli, & Æoliam Lupi. Rursum enim & rursum abluitur in balneis omnibus; cum peregit omnia, sed adversante numine.

Currit ad Europen, & te, Pauline, tuosque
Laudat Achilleos, sed sine fine, pedes.
Si nihil Europe fecit, tum Septa petuntur, 5
Si quid Phyllirides præstet, & Æsonides.
Hinc quoque deceptus Memphitica templa frequentat,
Assidet & cathedris, mœsta juvenca, tuis.
Inde petit centum pendentia tecta columnis,
Illinc Pompeii dona, nemusque duplex. 10
Nec fortunati spernit, nec balnea Fausti,
Nec Grylli tenebras, Æoliamque Lupi:
Nam thermis iterum cunctis, iterumq; lavatur;
Omnia cum fecit, sed renuente deo.

Notæ.

3 *Currit ad Europen*] Prope campum Martium porticus fuit, in qua picta erat Europes à Jove in taurum converso raptæ fabula. Strabo, lib. 5. Πλησίον δ' ἐστὶ τῦ πεδίυ τύτυ ᾗ ἄλλο πεδίον, ᾗ στοαὶ κύκλῳ παμπληθεῖς, ᾗ ἄλση, ᾗ θέατρα τρία, &c. Prope hunc campum, *Martium* nempe, alius est campus, porticusque circumcirca permultæ, tum luci, theatra tria, &c. De hoc Selio, vide epig. 11. suprà. Sensus est, Quocunque ibat Selius, ut inveniret aliquem, à quo ad cœnam invitaretur.

4 *Achilleos pedes*] Hoc est, celeritatem tuorum pedum, quam passim Achilli tribuit Homerus: Πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς, velox pedibus Achilles. In campo Martio cursu se exercebant Romani. Lege Strabonem loco citato.

5 *Si nihil Europe*] Si nullum illic reperiat à quo invitetur, se confert ad Septa quæ & ovilia dicta, loca nimirum tabulis vallata, in quibus populus Romanus suffragia laturus claudebatur.

6 *Si quid Phyllirides*] In Septis sane fuit porticus in qua Argonautarum fabula miro artificio erat depicta: inter Argonautas verò fuit Chiron Neptuni & Phyllirae filius, & Jason ab Æsone procreatus, unde Æsonides dicitur. De his picturis fuse agit Plinius, lib. 35. cap. 10.

7 *Memphitica*] Hoc est, Ægyptia: Memphis urbs Ægypti clarissima, de qua epig. 1. lib. Spect. Juven. Sat. 6. vers. 530.

——— *ut spargat in æde*
Isidis, antiquo quæ proxima surgit ovili.

hoc est, prope Septa in campo Martio erat templum Isidis.

8 *Mœsta juvenca*] Io, ut legitur apud Ovidium, lib. 1. Metam. Inachi fluvii filia, à Jove fuit compressa, & in vaccam deinde mutata transiit in Ægyptum, ubi regi Osiridi nupsit, cujus mortem ita deflevit, ut suis lacrymis Nilum auxerit, teste Pausania in Phocicis. Vide Strabonem, lib. 17. Reineccius de Argivorum origine & nomine sic ait: Ex Jaso rege nascitur Iö, quæ destinata Junonis sacerdotio, seu Phœnicum raptu, seu spontanea migratione ad Ægyptum appellit, ubi Telegono matrimonio juncta Epaphum parit, & novo Isidis nomine honoratur. Cognomentum *Isis* in Iö repetitum propter ejus merita & virtutem: nam quæ prima id habuit, cum Osiride, quod nomen aliqui à Mizraim gentis conditore, propagant, fuisse scribitur. Unde postea Antonius cum se Osiridem nominaret, Cleopatram Isidem dixit.

9 *Centum columnis*] Alii porticum Vipsanam de qua epig. 109. lib. 1. & epig. 20. lib. 3. Alii Corinthiam Cn. Octavii fuisse existimant.

10 *Illinc Pompeii*] Porticum Pompeiam intellige. Vide Plinium, lib. 35. cap. 10. Ovidium, lib. 1. de arte amandi:

Tu modo Pompeia lentus spatiare sub umbra.

Nemusque duplex] Vide locum Strabonis suprà citatum, ubi agit de lucis. Alii intelligunt duos Pompeii hortos de quibus Cicero pro Milone.

11 *Fortunati*] Qui fuit balneator quidam ignobilis, sicut Faustus.

12 *Nec Grylli*] Cujus tenebrosa erant balnea. Vide epig. 60. lib. 1.

Æoliamque] Balnea sanè habuit Lupus eo in loco ubi ventus flaret vehementissimus, unde vocat Æoliam à regia Æoli regis ventorum.

Lotus

Lotus ad Europes tepidæ buxeta recurrit, 15
Si quis ibi ſerum carpat amicus iter.
Per te, perque tuam, vector laſcive puellam,
Ad cœnam Selium tu, rogo, Taure, voca.

Ablutus redit ad buxeta Europes tepentis, ſi quis amicus ſerò ambulet illic. O Taure, vector libidinoſe, oro per te & per tuam puellam, tu invita Selium ad cœnam.

Notæ.

15 *Europes tepidæ*] Quia poſt meridiem illic plerique apricabantur. Vide epig. 20. lib. 3.

18 *Voca ad cœnam*] Adime vitam Selio: nam ſi cœnabit cum Jove, è vita diſcedet: quod urbane dixit, cùm aliud ſentire videretur.

In HERMUM, XV.

hominem ſpurcum.

QUod nulli calicem tuum propinas,
Humanè facis, Herme, non ſuperbè.

O Herme, benignè agis, non arroganter, quod nemini propinas tuum poculum.

Notæ.

1 *Quod nulli*] Potes intelligere Hermi calicem fuiſſe venenatum; vel quod magis placet os illius fœtidum fuiſſe. Propinare, eſt propriè prægustato leviter vino poculum alteri offerre.

In ZOILUM, XVI.

ægrotum, ut ſtragula oſtentaret.

ZOïlus ægrotat: faciunt hanc ſtragula febrem.
Si fuerit ſanus, coccina quid facient?
Quid torus à Nilo, quid ſindone tinctus olenti?
Oſtendit ſtultas quid niſi morbus opes?
Quid tibi cum medicis? dimitte Machaonas omneis. 5
Vis fieri ſanus? ſtragula ſume mea.

Zoilus morbo laborat; periſtromata pariunt febrem. Si ſanus fuerit, quid facient coccina? quid thalamus a Nilo, quid ſindon [illegible] tinctu? quid invaletudo demonſtrat præter divitias [illegible]? quid rei eſt tibi cum [illegible]? remove omnes Machaonas. [illegible] bene valere? accipe mea periſtromata.

Notæ.

1 *Zoilus*] Ut opes lecti oſtentaret, ægrotum ſe ſimulabat. Invidi, obtrectatores, oſtentatores Zoïli dicti ſunt à Zoïlo quodam, qui injurioſos in Homerum commentarios ſcripſit. Ælianus, lib. 11. cap. 10. variar. hiſtor.

2 *Si fuerit ſanus*] Si valeret, ſtragula cocco tincta oſtendere non poſſet.

Coccina] Stragula nimirum cocco tincta.

3 *Quid Torus*] Lecti ſcilicet ornamentum maximi pretii habebatur, ſi ex lino Ægyptio; unde dicitur torus à Nilo, id eſt, ab Ægypto.

Quid ſindone tinctus] Hoc eſt, quid ſindon olenti tincturâ? alii legunt *tinctos*, id eſt, torus cinctus ſindone tincta murice olenti. Bayſius, de re veſtiaria, *Sindon*, inquit, eſt amictus ex lino Ægyptiaco, ſic dicta, ut opinor, quia primum in Sidone urbe hujuſmodi amictus fieri cœpit. Ob id Tyria dicta, epig. 19. lib. 4.

5 *Machaonas*] Medici ſic dicti ſunt à Machaone filio Æſculapii.

6 *Vis fieri ſanus*] Ad mentem & ad corpus refer. Vide epig. 84. lib. 6.

Sume mea] Quoniam ea oſtentare non cupies; ſunt enim viliſſima, atque ita fies ſanus. hoc eſt, non ſimulabis te ægrotum.

Ad AMIANUM, XVII.

de tonstrice saccularia.

Tonstrix habitat in aditu Suburæ, ubi sanguinolentæ carnificum virgæ sunt suspensæ, & ubi plures sutores occupant Argiletum. Sed ista tonstrix, Amiane, non tondet. Non tondet, ais? Quid igitur agit? radit.

TOnstrix Suburæ faucibus sedet primis,
Cruenta pendent qua flagella tortorum,
Argique letum multus obsidet sutor.
Sed ista tonstrix, Amiane, non tondet.
Non tondet, inquis? ergo quid facit? radit. 5

NOTÆ.

1 *Suburæ*] Quædam urbis regio erat Subura.

2 *Cruenta*] Hoc est, locus ubi rei puniebantur.

3 *Argique letum*] Divisio est epig. 118. lib. 1. pro *Argiletum*, ubi multæ erant sutrinæ.

4 *Non tondet*] Mœcha nempe quæ nec capillos, nec barbam, sed adolescentum pecunias radebat, id est, eorum marsupium emungebat.

5 *Inquis*] Amiani responsio. Alii, *Non tondit, inquam: quid ergo facit? Radit.*

In MAXIMUM, XVIII.

captatorem servilem.

O Maxime, aucupor tuam cœnam, heu erubesco, sed aucupor: tu aucuparis aliam. Igitur jam æquales sumus. Mane accedo salutem dicturus: comperio te jam ivisse salutatum. Igitur jam sumus æquales. Ipse sum tuus assecla, atque anteambulo regis superbi: tu assecla alterius. Igitur jam sumus æquales. Sufficit esse mancipium: jam nolo esse vicarius. Qui rex est, ô Maxime, non habeat regem.

CApto tuam, pudet heu, sed capto, Maxime, cœnam:
Tu captas aliam. Jam sumus ergo pares.
Mane salutatum venio: tu diceris isse
Ante salutatum. Jam sumus ergo pares.
Sum comes ipse tuus, tumidique anteambulo regis, 5
Tu comes alterius. Jam sumus ergo pares.
Esse sat est servum: jam nolo vicarius esse.
Qui rex est, regem, Maxime, non habeat.

NOTÆ.

5 *Sum comes*] Clientes enim regem suum seu patronum honoris gratia comitabantur.

7 *Vicarius*] Alii erant servi ordinarii, qui conservos in suo peculio habebant, quos vicarios vocabant.

8 *Qui rex est*] Hoc est, qui dominus est, non serviat alteri domino, seu regem non habeat, epig. 52. infrà.

Non bene, crede mihi, servo servitur amico,
Sit liber, dominus qui volet esse meus.

Ad ZOILUM, XIX.

cujus cœna beari solos mendicos dicit.

O Zoile, putas me beatum fieri cœna: an beatum cœna, ô Zoile, & quidem tua?

FElicem fieri credis me, Zoïle, cœna:
Felicem cœna, Zoïle, deinde tua?

Debet Aricino conviva recumbere clivo,
Quem tua felicem, Zoïle, cœna facit.

O Zoile, oportet eum convivam recumbere colli Aricino, quem beat tua cœna.

NOTÆ.

3 *Debet Aricino*] Aricia in via erat Appia 160 ſtadiis ab urbe Roma in clivo ſita. Strabo, lib. 5. ubi erant multi mendici. Juvenalis, ſat. 4.
Cæcus, adulator, diruſque à ponte ſatelles,
Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes.
Ludit in verbo *recumbere*, quod humi jacere, & menſæ accumbere ſignificat.

De PAULLO, XX.
plagiario.

CArmina Paullus emit, recitat ſua carmina Paullus.
Nam quod emas, poſſis dicere jure tuum.

Paullus mercatus eſt verſus; Paullus recitat ſuos verſus. Jure enim poſſis appellare tuum, quod emas.

NOTÆ.

2 *Nam quod emas*] Vide epig. 30. lib. 1. & epig. 12. lib. 6. Nam qui emit, rei emtæ acquirit dominium. Feſtive plagiarium carpit.

In POSTUMUM, XXI.
malè olentem.

BAſia das aliis, aliis das, Poſtume, dextram.
Dicis, utrum mavis, elige? malo manum.

O Poſtume, libas oſcula aliis, porrigis manum aliis: opta, inquis, utrum placet? placet dextera.

NOTÆ.

1 *Das dextram*] Quam tangant alii, nempe velut fidei, & amicitiæ pignus, vel quam oſculentur; quod tamen ſoli imperatores & quidem ſuperbi facere ſolebant. Suetonius in Domitiano, cap. 12.
2 *Malo manum*] Quàm baſia tua malè olentia. Epig. 10. & 12. ſuprà.

De EODEM, XXII.
Muſas ſibi nocere ait.

QUid mihi vobiſcum eſt, ô Phœbe, novemque ſorores?
Ecce nocet vati Muſa jocoſa ſuo.
Dimidio nobis dare Poſtumus ante ſolebat
Baſia, nunc labro cœpit utroque dare.

O Apollo, & novem Muſæ, quid mihi rei eſt vobiſcum? ecce Muſa feſtiva officit ſuo poetæ. Poſtumus prius conſueverat præbere oſcula dimidio labro; cœpit nunc præbere utroque.

NOTÆ.

2 *Ecce nocet*] Antea enim dimidio tantum labro me oſculabatur Poſtumus, epig. 10. ſupra, nunc verò propter verſus me amat, atque impurum os ſuum totum mihi admovet.

De

De EODEM, XXIII.

cujus basia horret.

Non proferam in meo libro, quis sit Postumus; quamvis me assiduè obsecretis, non proferam. Quid enim mihi opus est injuriam facere illis osculis quæ possunt sumere tantam vindictam?

NON dicam, licèt usque me rogetis,
Quis sit Postumus in meo libello.
Non dicam. Quid enim mihi necesse est
Has offendere basiationes,
Quæ se tam bene vindicare possunt?

NOTÆ.

1 *Non dicam*] Caussam reddit cur verum nomen ficti hujus Postumi non proferat; quod nempe, inquit, sub amicitiæ specie libans mihi oscula malè olentia, de me pœnas & quidem acerbissimas sumeret.

In CANDIDUM, XXIV.

ingratum.

Si sors injusta tibi imponat criminationem mœstam, horridus atque accusato pallidior adstabo. Si imperet condemnatum te discedere è terra patria, profugi socius sequar per maria, & scopulos. Tibi largitur opes. Num communicas ista mecum? largiris-ne partem? Nimium est. O Candide, donas-ne aliquid? Igitur mutua est inter nos calamitas. Quod si numen vultu placido assenserit: O Candide, solus eris beatus.

SI det iniqua tibi tristem fortuna reatum,
Squallidus hærebo, pallidiorque reo.
Si jubeat patria damnatum excedere terra,
Per freta, per scopulos exsulis ibo comes.
Dat tibi divitias. Ecquid sunt ista duorum? 5
Das partem? multum est. Candide, das aliquid?
Mecum ergo miser es. Quod si Deus ore sereno
Annuerit: felix, Candide, solus eris.

NOTÆ.

2 *Squallidus hærebo*] Hoc est, si reus factus fueris, ego mutata veste sordidatus quocunque te comitabor: rei autem sordidam vestem induebant, ut judices suos ad misericordiam commoverent.

6 *Das partem*] Dimidiam subintelligere mihi videtur.

Das aliquid] Imo nihil das omnino.

7 *Mecum ergo*] Alii *mecum eris, ergo miser*: at verò, inquit poëta, ego tecum non sum felix, sed prosperâ fortunâ solus frueris.

Ad GALLAM, XXV.

non stantem promissis.

O Galla, semper polliceris petenti, nunquam concedis. O Galla, si semper decipis, nunc oro, recusa.

DAS nunquam, semper promittis, Galla, roganti:
Si semper fallis, jam rogo, Galla, nega.

NOTÆ.

2 *Si semper fallis*] Facetè jocatur poëta, & Gallam irridet, quæ si pollicita semper decipiat, *ubi negaverit, dabit.*

M

Ad BITHYNICUM, XXVI.

inhiantem hæreditati Næviæ tussientis.

QUod querulum spirat, quod acerbum Nævia tussit,
Inque suos mittit sputa subinde sinus :
Jam te rem factam, Bithynice, credis habere ?
Erras : blanditur Nævia, non moritur.

Quod Nævia debilem ducit spiritum, quod [illegible] acerba tussi, & identidem [illegible] effundit in sinus suos : O Bithynice, putasne jam tibi provenisse lucrum ? [illegible] : Nævia adulatur, non interit.

NOTÆ.

1 *Quod acerbum*] Tussis enim signum erat viciniæ mortis. Vide epig. 11. lib. 1.

2 *Inque suos*] Nam præ imbecillitate longius spuere nequibat.

4 *Blanditur Nævia*] Te vana spe lactat, nec moritura, imo diutius victura te hæredem appellat.

De SELIO, XXVII.

adulatore.

LAudantem Selium cœnæ cum retia tendit,
Accipe sive legas, sive patronus agas.
Effœte, graviter, citò, nequiter, euge, beate !
Hoc volui, facta est jam tibi cœna. Tace.

Audi Selium laudantem, sive recites, sive dicas causas, cum ille parat retia cœnæ. [illegible], graviter, expedite, [illegible], præclare, beate ! hoc placet, jam obtinuisti cœnam. Sile.

NOTÆ.

3 *Effœte*] Effœta dicuntur, quæ omnino fœtum emiserunt : per metaphoram Effœte dicitur in laudem illius qui nihil amplius dicendum reliquerit in ea re quam agit. Sic Ramiresius mature & sapienter interpretatur. Raderus. Alii legunt *effecte*, hoc est, plene, ut nihil suprà. *Nequiter* versutè. Alii *naviter*.

4 *Hoc volui*] Verba sunt recitatoris, vel patroni respondentis acclamationibus Selii.

Tace] Satis enim adulatus es, hodie cœnabis mecum.

XXVIII.

Ad RUFUM, XXIX.

de quodam servo literato ad equestrem dignitatem evecto.

RUfe, vides illum subsellia prima terentem,
Cujus & hinc lucet sardonychata manus :
Quæque Tyron toties epotavere lacernæ,
Et toga non tactas vincere jussa nives :

O Rufe, cernis illum occupantem primas sedes, cujus etiam [illegible] ornata sardonyche [illegible] etiam abhinc : & lacernæ quæ toties hauserunt Tyrum, & toga imperata superare [illegible] puras :

NOTÆ.

1 *Illum terentem*] Alii *tenentem*, hoc est, in amphitheatro inter primos equites sedentem in quatuordecim subselliis. Vide epig. 27. lib. 1. & epig. 8. lib. 5. Domitius subsellia judicum intelligit, in quibus sedebant equites. Superbum hunc servum, aut forte alterum ad equestrem dignitatem evectum insectatur poëta, epig. 14. lib. 5.

Sedere primo solitus in gradu semper

2 *Sardonychata*] Habebat quippe annulum Sardonyche ornatum quem gestabant equites Romani.

3 *Quæque Tyron*] Cujus lacernæ toties epotaverunt purpuram, id est, toties Tyrio murice tinctæ sunt. Lacernæ verò togæ superinducebantur, epig. 137. lib. 14.

Cum tegat algentes nostra lacerna togas.

cujus uncti crines redolent totum Marcelianum, & brachia lævia fulgent evulso pilo. Lingula non vulgaris apposita calceis lunatis, pellis coccinea circundat pedem inoffensum; & frequentia emplastra ungunt frontem stellantem, nescis quis sit? amove emplastra, leges.

Cujus olet toto pinguis coma Marceliano, 5
Et splendent vulso brachia tritapilo.
Non extrema sedet lunata lingula planta,
Coccina non læsum cingit aluta pedem,
Et numerosa linunt stellantem splenia frontem.
Ignoras quis sit? splenia tolle, leges. 10

Notæ.

5 *Marceliano*] Unguento delibutus Marcelii unguentarii cujus myropolium exhauserat novus iste eques.

6 *Et splendent*] Pumice lævigata.

7 *Non extrema*] Hoc est, testibus Ramiresio & Farnabio, non vulgaris, sed pretiosa. Legunt alii, & forte meliùs,

Cuique hesterna sedet.

id est, nova, ut notet hunc servum hominem novum, & hodie primum nobilitatum. Hoc sensu, Persius, sat. 3. dixit *hesternos Quirites* pro novis civibus. Judicet lector.

Lingula] Auream vel argenteam fibulam ad formam lingulæ intellige: lunatos autem calceos gestabant nobiles Romani, epig. 50. lib. 1.

Lunata nusquam pellis.

8 *Non læsum*] Nam si læsum fascia coccinea, calceoque molliore fovisset, reprehensione caruisset. Raderus.

9 *Stellantem*] Hoc est, nitentem, splendentem propter candorem fasciæ: vel à stellis fasciæ, seu splenio ornatus caussa attextis. Hæc Raderus. Legunt alii stellantem, hoc est, frontem madidam fluentibus stillis unguenti Marceliani.

Splenia] Emplastra quædam ex unguentis, vel medicamine aliquo ad capitis dolorem, vel oculorum morbum adhibita: ut autem frontis honor & elegantia constaret, fascia candida adhibebatur, inquit Raderus. Porro quidam frontem liniebant unguento, vel cerusa: deinde panniculum, sive fasciam ponebant, quod splenium dicebatur: à quibusdam existimatum oculorum operimentum ad arcendam nimiam lucem. lib. 10. epig. 22.

10 *Leges*] Ex literis fronti ejus inustis cognosces eum fuisse servum stigmaticum.

In CAIUM, XXX.

avarum.

Forte petebam mutuo viginti sestertia, quæ vel danti non erat molestum donum. Etenim petebam à divite, atque ab antiquo socio, & cujus arca premit divitias amplas. Ille mihi respondet, opulentus fies, si dixeris caussas. O Cai, dona quod rogo, non rogo consilium.

MUtua viginti sestertia forte rogabam.
Quæ vel donanti non grave munus erat.
Quippe rogabatur felixque, vetusque sodalis,
Et cujus laxas arca flagellat opes.
Is mihi, dives eris, si caussas egeris, inquit. 5
Quod peto da, Caî, non peto consilium.

Notæ.

4 *Arca flagellat*] Turnebus, lib. 21. cap. 1. Flagellare divitias, & flagellare annonam dicuntur, qui magnas arcis clausas opes tenent, & horreis fruges; quod invitas velut verberibus, & carceribus coërcitas erumpere foras non sinant. Vide epig. 13. lib. 5. epig. 18. lib. 1. & epig. 40. lib. 3. Papinius Statius, lib. 2. Sylvar.

Non tibi sepositas infelix strangulat arca Divitias.

XXXI.

XXXI.

In PONTICUM, XXXII.

cujus servilem & timidum animum arguit.

LIS mihi cum Balbo est, tu Balbum offendere non vis,
Pontice: cum Licino est, hic quoque magnus homo est.
Vexat sæpe meum Patrobas confinis agellum:
Contra libertum Cæsaris ire times.
Abnegat & retinet nostrum Laronia servum: 5
Respondes, orba est, dives, anus, vidua.
Non bene, crede mihi, servo servitur amico.
Sit liber, dominus qui volet esse meus.

Litigo cum Balbo, ô Pontice, tu non vis offensa esse apud Balbum: cum Licino, hic etiam est vir magnus. Patrobas vicinus crebro populatur meum agellum: metuis aggredi libertum Cæsaris. Laronia denegat & servat mancipium nostrum: respondes, est sine liberis, opulenta, vetula, vidua. Mihi fidem adhibe, inhonestum est pati servitutem amici mancipii, qui cupiet esse herus meus, sit liber.

Notæ.

1 *Lis mihi*] Acutè carpit caussidicum hunc Ponticum, qui divitum gratia ductus opem suam negabat ipsi. Usus est poëta nominibus fictis, ut professus est epistola primi libri. De Licino Persius, sat. 2. Patrobii cujusdam liberti Neronis mentionem facit Suetonius in Galba, cap. 20. Laroniæ verò meminit Juvenalis, sat. 2. cujus orbæ hæreditatem cum captaret Ponticus, in eam dicere nolebat.

7 *Non bene*] Epig. 18. suprà.

Esse sat est servum: jam nolo vicarius esse. Ergo deinceps Ponticum colere non vult poëta.

In PHILÆNIM, XXXIII.

deformem.

CUR non basio te, Philæni? calva es.
Cur non basio te, Philæni? rufa es.
Cur non basio te, Philæni? lusca es.
Te qui basiat, hic, Philæni, fellat.

Quare non osculor te, O Philæni? calva es. Quare non do tibi suavium, ô Philæni? rufa es. Quare non libo tibi osculas, ô Philæni? Lusca es. O Philæni, qui te osculatur . . .

Notæ.

1 *Cur non basio te*] Deformem hanc mulierem irridet poëta quam ideo non basiabat, quod ejus caput Priapi speciem præ se fert.

In GALLAM, XXXIV.

anum libidinosam.

CUM placeat, Phileros, tota tibi dote redemptus,
Tres pateris natos, Galla, perire fame.

O Galla, cum ardeas Philerotem a te conductum omni dote, sustines fame interire tres filios.

Notæ.

1 *Redemptus*] Forte illum ex servitute redemerat; vel conduxerat ejus operas, ut interpretatus sum.

2 *Galla*] Tam vetula erat, ut nec jam

. . . .
. . . .
Faxint dii ſemper ames Philerotem, ô genetrix, quâ nec pejor Pontia.

Præſtatur cano tanta indulgentia cunno,
Quem nec caſta poteſt jam decuiſſe Venus.
Perpetuam dî te faciant Philerotis amicam. 5
O mater, quâ nec Pontia deterior.

NOTÆ.

nuptiis legitimis cogitare debuerit: attamen tanta libidine ardebat, ut in ſuum mœchum omne patrimonium effunderet: ſic ergo ſibi decrepitæ nimium indulgebat.

5 *Di te faciant*] Phileros veneficus uxores ſuas veneno necabat: Martialis igitur quaſi prædicens futurum Gallæ interitum, optat ex commiſeratione, ut perpetua ſit Philcroti amica, id eſt, uxor. lib. 10. epig. 43.

Septima jam, Phileros, tibi conditur uxor in agro:
Plus nulli Phileros, quam tibi reddit ager.

8 *Pontia deterior*] Juven. ſat. 6. verſ. 637.

——————*ſed clamat Pontia, feci,*
Confiteor, puerisque meis aconita paravi.

Legunt alii *Pontica*, & Medeam interpretantur quæ ſuos liberos crudeliter necavit.

Ad PHOEBUM, XXXV.

varum.

O Phœbe, cùm habeas crura quæ repræſentent cornua Lunæ, poteras abluere pedes in rhytio.

CUM ſint crura tibi ſimulent quæ cornua Lunæ,
In rhytio poteras, Phœbe, lavare pedes.

NOTÆ.

2 *O Phœbe*] Cornibus Lunæ ſimilia crura habebat Phœbus, ſeu varus erat diductis nempe poplitibus, plantis verò coëuntibus: itaque dicit poëta poſſe Phœbum in rhytio lavari: ῥυτὸν rhythum poculi genus eſt cornibus ſimile, ſed perforatum, ex quo tenuiſſimè profluente vino infernè bibitur. Rhytium verò eſt diminutivum. De Rhyto agit Athenæus, lib. 10. & lib. 11.

In PANNICUM, XXXVI.

effœminatum.

Nolim à te componi crines, ſed nec confundi. Non libet ut cutis niteat, nec libet ſqualeat. Nec habeas barbam mitrarum nec ſontium. O Pannice, non mihi placet vir nimium, aut parum. Nunc crura horreſcunt pilis, & ſtomachus pilis; ſed, ô Pannice, habes animum depilatum.

PEctere te nolim, ſed nec turbare capillos.
Splendida ſit nolo, ſordida nolo cutis.
Nec tibi mitrarum, nec ſit tibi barba reorum.
Nolo virum nimium, Pannice, nolo parum.
Nunc tibi crura pilis, & ſunt tibi pectora ſetis
Horrida: ſed mens eſt, Pannice, vulſa tibi.

NOTÆ.

3 *Nec tibi mitrarum*] Mitræ ſunt ornamenta mulierum. Senſus eſt: Ne barbam omnino reſeces fœminarum more: vel ne elegantius barbam componas, ut ſolent homines effœminati. *Pectere*: alii *flectere*.

Barba reorum] Qui barbam promiſſam & ſqualidam alebant, ut commiſerationem excitarent.

4 *Nimium virum*] Horridum & piloſum, ſed volo teneas medium. Ovidius, lib. 1. de arte amandi:

Forma viros neglecta decet.

6 *Mens eſt*] Alii [illegible]ſt. Metaphora eſt: Mens enim neque hirſuta, neque vulſa eſt: at menti tribuit quod effœminato corpori convenit.

In

In CÆCILIANUM, XXXVII.
helluonem.

QUidquid ponitur hinc & inde verris :
Mammas ſuminis, imbricemque porci,
Communemque duobus attagenam,
Mullum dimidium, lupumque totum,
Murenæque latus, femurque pulli, 5
Stillantemque alica ſua palumbum.
Hæc cum condita ſunt madente mappa
Traduntur puero domum ferenda.
Nos accumbimus otioſa turba.
Ullus ſi pudor eſt, repone cœnam. 10
Cras te, Cæciliane, non vocavi.

Quidquid apponitur hinc & inde, rapis ; papillas ſuminis, & imbricem porci, atque attagenam communem duobus, dimidium mullum, atque integrum lupum, & latus murenæ, & femur pulli, & palumbum ſtillantem ſua alica. Cum hæc involuta ſunt mappa madida, ſervo dantur portanda domum. Nos otioſa turba accumbimus. Si qua verecundia eſt, reſtitue cœnam : O Cæciliane, non te invitavi cras.

NOTÆ.

2 *Suminis*] Quod farcimen erat è papillis porcæ ſtatim ab edito fœtu interfectæ, epig. 44. lib. 13.

Imbricemque porci] Alii interpretantur vertebrum demptis coſtis, alii verò auriculam.

3 *Attagenam communem*] Duobus convivis appoſitam : avis eſt ſaporis exquiſiti, epig. 61. lib. 13.

4 *Mullum & lupum*] Piſces delicatos.

6 *Alica*] Genus præſtantiſſimi tritici, quo ſaginatus erat palumbus : hic ſumitur alica pro pinguedine ipſa, vel pro condimento ex alica confectō, quo perfuſus erat palumbus.

7 *Hæc cum*] Solebant Romani ad convivia mappas ferre, & præcipuè ii, qui rogato convivii rege quoſdam cibos ferre domum volebant, epig. 29. lib. 12.

9 *Otioſa turba*] Collectivum nomen jungitur numero plurali : hoc eſt, accumbimus otioſi, nihil habentes in quo dentes exerceamus.

11 *Non vocavi*] Solœciſmus eſt, ſed argutiſſimus, *cras non vocavi*, nimirum non in craſtinum, ſed hodiernum diem te invitavi, ergo repone cœnam. Domitius repoſuit *vocavi* cum legeretur *vocabo*.

In LINUM, XXXVIII.
quem oderat.

QUid mihi reddat ager, quæris, Line, Nomentanus ?
Hoc mihi reddit ager, te Line, non video.

O Line, rogas quid percipiam ex Nomentano fundo ? id percipio ex fundo, ô Line, non te aſpicio.

NOTÆ.

2 *Non video*] Ut fugeret Linum ſibi inviſum, ſecedebat poëta in agrum, qui alioquin ſterilis, ſatis tamen commodi præſtabat, quod ipſi Lini conſpectum auferret.

De muneribus mœchæ. XXXIX.

Das coccina, & ianthina infami adulteræ. Placet largiri dona, quibus digna est? mitte togam.

COccina famosæ donas, & ianthina mœchæ.
Vis dare, quæ meruit munera? mitte togam.

Notæ.

2 *Mitte togam*] Matronarum stola, meretricum verò & adulterarum deprehensarum toga erat propria. Epig. 52. lib. 10.
Thelin viderat in toga spadonem,
Damnatam Numa dixit esse mœcham.
Juvenalis, sat. 2.
————*est mœcha Labulla,*
Damnetur, si vis, etiam Carphinia, talem
Non sumet damnata togam . . . .
Coccina & ianthina vestes intellig: purpureas & violaceas.

In TONGILIUM, XL.

fingentem se ægrotare ut cibos delicatiores ederet.

Immerito dicitur Tongilius ardere hemitritæo. Mihi compertum est hominis ingenium: premitur fame & siti. Fallaces plagæ tantummodo tenduntur pinguibus turdis, & hamus dirigitur in mullum, & lupum. Cæcuba liquentur, & quæ maturavit annus Opimii: subnigra Falerna apponantur vitro modico. Omnes medici præceperunt ablui Tongilium. O dementes, an putatis esse febrem? belluatio est.

URI Tongilius malè dicitur hemitritæo.
Novi hominis mores: esurit, atque sitit.
Subdola tenduntur crassis modo retia turdis,
Hamus & in mullum mittitur, atque lupum.
Cæcuba saccentur quæq; annus coxit Opimî:
Condantur parco fusca Falerna vitro. 6
Omnes Tongilium medici jussere lavari.
O stulti, febrem creditis esse? gula est.

Notæ.

1 *Tongilius*] Gulosus, qui ut bene cœnaret, febri laborare se simulabat: Hemitritæus est semitertiana febris.

3 *Modò*] Alii *nunc*, hoc est, morbum simulat ut ab amicis turdos, & pisces delicatos statim accipiat. Tongilii cujusdam meminit, Juvenalis, sat. 7.

5 *Cæcuba saccentur*] Id est, colo transmittantur, de vino Cæcubo dicemus, epig. 115. lib. 13. Alii *siccentur*, quæ lectio viris doctis non probatur.

Annus Opimi] Id est, vinum Opimianum; eo enim anno quo L. Opimius consulatum gessit, fuit temperies cœli ad vini maturitatem aptissima. Epig. 27. lib. 1. & epig. 113. lib. 13. de Falerno, epig. 111. lib. 13.

6 *Parco vitro*] Exiguo calice propinatur illi, quod cum esset generosissimum, modice sumptum, vel bibaci sufficiebat.

In MAXIMINAM, XLI.

edentulam.

Pelignus vates, opinor, dixerat, Ride, ô puella, si sapis:

RIde, si sapis, ô puella, ride,
Pelignus, puto, dixerat poëta:

Notæ.

2 *Pelignus poëta*] Ovidius. Peligni populi Italiæ, hodie Valva, Ovidii patria. Domitius putat Martialem alludere ad quosdam versus de Arte amandi, qualis est iste lib. 3.
Spectantem specta: ridenti mollia ride.
Alii putant Ovidii versum esse integrum peti-

Sed

Sed non dixerat omnibus puellis.
Quamvis dixerit omnibus puellis,
Non dixit tibi, Tu puella non es. 5
Et tres ſunt tibi, Maximina, dentes,
Sed planè piceique, buxeique.
Quare ſi ſpeculo, mihique credis,
Debes non aliter timere riſum,
Quam ventum Spanius, manumq; Priſcus: 10
Quam cretata timet Fabulla nimbum:
Ceruſſata timet Sabella Solem:
Vultus indue tu magis ſeveros,
Quam conjux Priami, nuruſque major.
Mimos ridiculi Philiſtionis, 15
Et convivia nequiora vita,
Et quidquid lepida procacitate
Laxat perſpicuo labella riſu.
Te mœſtæ decet aſſidere matri,
Lugentique virum, piumque fratrem, 20
Et tantum tragicis vacare Muſis.
At tu, judicium ſecuta noſtrum,
Plora, ſi ſapis, ô puella, plora.

Sed non dixerat omnibus puellis. Licet dixerit omnibus puellis, non dixit tibi, Tu non es puella. Tu habes tres dentes, ô Maximina, ſed prorſus piceos & buxeos. Quapropter ſi adhibes fidem ſpeculo & mihi, non debes metuere riſum minus, quam Spanius ventum, & Priſcus manum; quam Fabulla cretata metuit pluviam, & Sabella ceruſſata metuit Solem; tu compone vultum ad ſeveritatem magis quam uxor Priami, & nurus major. Fuge mimos ridiculi Philiſtionis, & epulas laſciviores, & quidquid jocularibus dictis pandit labra riſu aperto. Tibi convenit aſſidere genitrici dolenti & mœrenti maritum, & pium fratrem, & ſolummodo operam dare Muſis tragicis. Sed tu obſecuta monitis noſtris, ô puella, lacrymare, ſi ſapis, lacrymare.

NOTÆ.

tum ex Medea. Angelus verò Politianus eſſe ex epigrammatis Ovidii, non ex Medea. Nam quorſum Phalcucium in tragœdia aut Medæa? Ab Angelo Politiano ſtare placet. Hæc ex Radero.

3 *Sed non dixerat*] Quæ enim nigros dentes habent, aut edentulæ ſunt, ridere non debent.

10 *Spanius, & Priſcus*] Hos obiter perſtringit, quorum alter ſtudioſius capillos componebat; alter verò cùm elegantiores haberet veſtes, manu nolebat tangi, epig. 63. lib. 3.

Pallia vicini qui refugit cubiti,

& epig. 83. lib. 10.

11 *Cretata Fabulla*] Plinius, lib. 35. cap. 17. cretæ plura genera enumerat. Alia, inquit, creta argentaria appellatur, nitorem argento reddens; quà ſane utebatur Fabulla, quæ timebat pluviam, ne fucus ille madidus diffiueret.

12 *Ceruſſa*] Genus eſt pigmenti quo illinitur vultus ad candorem conciliandum, & calore Solis liqueſit. De hoc pigmento libro citato.

14 *Conjux Priami*] Quam mœſto & ſevero vultu introducunt poëtæ.

Nurus major] Andromache Hectoris uxor quæ major nurus erat, cum nupſiſſet Hectori primogenito Priami ex Hecuba, minor vero nurus Helena Paridis adultera.

15 *Mimos*] Poëmata ſunt ad excitandum riſum. Philiſtio comicus Sardinianus mortuus eſt Socratis tempore, & quidem riſu immoderato, teſte Suida.

19 *Mœſtæ matri*] Senſus eſt, aſſidere debes Hecubæ mœſtæ, Andromache Hectorem maritum lugenti, & Electræ Oreſtem fratrem deflenti, cùm de illis fabula agitur. Aſſidere autem dixit, quod ſederent antiqui dum mortuos lugerent. Tibullus, lib. 2. elegia 7.

Illius ad tumulum fugiam, ſupplexque ſedebo,
Et mea cum muto fata querar cinere.

20 *Piumque fratrem*] In patrem nempe Agamemnonem, cujus mortem ultus eſt occiſa ſua matre Clytemneſtra; vel in Pyladem pro quo mori cupiebat.

21 *Tragicis vacare Muſis*] Quæ luctuoſa tantum & triſtia exhibent ſpectacula.

In ZOILUM, XLII.
hominem impurum.

O Zoïle, quid contaminas solium abluto podice? ut impurius fiat, immerge caput.

ZOïle, quid solium subluto podice perdis?
Spurcius ut fiat, Zoïle, merge caput.

Notæ.

1 *Solium*] Vas quo in balneis mulieres utebantur, & in quo sedentes lavabantur. Suetonius in Augusto cap. 82. *Contentus hoc erat, ut insidens ligneo solio, quod ipse Hispanico verbo duretam vocabat, manus ad pedes alternis jactaret.* Epig. 81. lib. 6. & 96. lib. 11.

2 *Merge caput*] Quod cum obscœnum sit, magis fœdabit solium.

In CANDIDUM, XLIII.
verbis liberalem, reapse avarum.

O Candide, hæc sunt tua verba, omnia amicorum communia, *quæ tu ostentator jactas die & nocte. Tu togam induis lotam Galeso Lacedæmonio, vel quam donavit Parma de grege electo. Verum* illam induo, *quæ sustinuit furores & cornua tauri, quam suam prædicari recusaverit pila prima. Tellus Cadmi ex Agenore nati misit ad te lacernas: tribus* verò *nummis non vendes coccina nostra. Tu pedibus Indicis fulcis mensas Libycas: ego testa fulcio mensam fagineam. Ingentes mulli implent flava tua chrysendeta: O cammare, rubes eodem colore quo lanx mea.*

CAndide κοινὰ φίλων, hæc sunt tua, Candide, πάντα,
Quæ tu magniloquus nocte dieque sonas.
Te Lacedæmonio velat toga lota Galeso,
Vel quam seposito de grege Parma dedit.
At me quæ passa est Furias & cornua tauri. 5
Noluerit dici quam pila prima suam.
Misit Agenoridæ Cadmi tibi terra lacernas:
Non vendes nummis coccina nostra tribus.
Tu Libycos Indis suspendis dentibus orbes:
Fulcitur testa fagina mensa mihi. 10
Immodici tibi flava tegunt chrysendeta mulli:
Concolor in nostra, cammare, lance rubes.

Notæ.

3 *Toga lota Galeso*] Oves in Galeso fluvio Tarentino lavabantur, ex quarum nobili vellere togæ conficerentur. Lacedæmonium dixit, quia Tarentum condiderunt Lacedæmones.

4 *Parma*] Italiæ urbs nota. Libri 14. epigramm. 155.

Vellere primus primis Apulia, Parma secundis.

6 *Pila prima*] De pilis quæ trita & lacera veste induebantur, ut tauris objicerentur, dictum est lib. Spect. epig. 19. & 22. Dicitur prima, quia ordine disponebantur illæ pilæ, humanæ scilicet effigies vilissimis pannis indutæ: prima autem erat, quæ primum taurorum impetum patiebatur.

7 *Terra Cadmi*] Tyrus nempe tibi mittit vestes purpureas.

8 *Nostra coccina*] Ironicôs pannos suos vocat coccineas lacernas, quas negat valere tribus sestertiis nummis.

9 *Libycos orbes*] Periphrasis mensarum, quæ fiebant e citro quo abundat Atlas mons Libyæ, Epig. 89. lib. 14. Juvenalis, sat. 11. v. 121.

Indis dentibus] Hoc est, pedibus eburneis,

——— *latos nisi sustinet orbes*
Grande ebur. ———

Nempe ex dentibus elephantorum, quibus abundat India. Virgilius Georgicorum lib. 1.

India mittit ebur, molles sua thura Sabæi.

11 *Chrysendeta*] Turnebus, lib. 14. cap. 1. Chrysendeta vasa doctissimi viri explicant crustis aureis illigata & exornata: ut in Martiale, lib. 2. epig. 43. ego vasa gemmata esse puto, quorum gemmæ conserti & contextæ tenerentur.

12 *Cammare*] Vilissimus ex cancrorum specie piscis cammarus mullis suæ lancis rubrum colorem referebat.

Grex

Grex tuus Iliaco poterat certare cinædo.
At mihi succurrit pro Ganymede manus :
Ex opibus tantis veteri fidoque sodali 15
Das nihil, & dicis, Candide, κοινὰ φίλων.

Grex tuus poterat contendere Trojano cinædo. Sed ego pro Ganymede utor manu mea. Ex tantis divitiis nihil largiris antiquo & fideli amico, & prædicas, ô Candide, communia amicorum.

NOTÆ.

13 *Grex tuus*] Pueri tui de elegantia & venustate cum Ganymede disputare possunt. In Ida monte fuit Ganymedes ad cœlum raptus ab aquila Jovis, cui servus à mensa dictus est.

14 *At mihi*] Ego vero mihi ipsi servio : alii aliter explicant ex epigr. 42. lib. 9. & epigr. 74. lib. 11.

In SEXTUM, XLIV.

cujus avaritiam lepide depingit.

EMI seu puerum, togamve pexam,
Seu tres, ut puto, quatuorve libras :
Sextus protinus ille fœnerator,
Quem nostis veterem meum sodalem,
Ne quid forte petam, timet cavetque, 5
Et secum, sed ut audiam, susurrat,
Septem millia debeo Secundo,
Phœbo quatuor, undecim Phileto,
Et quadrans mihi nullus est in arca.
O grande ingenium mei sodalis ! 10
Durum est, Sexte, negare, cum rogaris.
Quanto durius, antequam rogeris !

Sive mercatus sum servum, aut togam politam, sive tres, ut opinor, aut quatuor libras ; subito Sextus ille fœnerator, quem scitis antiquum meum esse amicum, metuit ne quid forte rogem, & cavet & secum mutit, sed ut exaudiam, debeo Secundo septem millia, Phœbo quatuor, Phileto undecim, & nullum habeo quadrantem in arca. O mentem sublimem mei amici ! O Sexte, grave est, recusare, cum a te petitur, quanto gravius priusquam petatur !

NOTÆ.

1 *Togamve*] Pexa toga est nova & polita, epig. 58. infra.

Pexatus pulchre rides mea, Zoile, trita.

2 *Ut puto*] Heraldus legit *supputo*, existimatque, summam esse aliquam pecuniæ quam Martialis secum audiente Sexto forte computabat : attamen cum loquatur poeta de emptionibus suis, alii melius meo judicio retinent, *ut puto*, quod interponitur dubitationis caussa deficiente scilicet memoria, atque argenti facti libras intelligit poeta, forte legendum *libros*, non *libras*. Statim vero, inquit poeta, rationes suas secum tacite computat Sextus, ita tamen ut audiam, ne forte ab ipso pecuniam mutuer. Vide epig. 85. lib. 7. ubi de libra argenti.

10 *O grande*] Per ironiam *ingenium* dixit pro sordibus & avaritia.

11 *Durum est*] Acute Sextum avarum reprehendit, quod preces, atque ejus petitionem occupasset.

Ad GLYPTUM, XLV.

eviratum.

QUÆ tibi non stabat, præcisa est mentula, Glypte.
Demens, cum ferro quid tibi ? Gallus eras.

O Glypte, resecuisti penem, qui non arrigebat. O stulte, quid tibi opus ferro ? Gallus eras.

NOTÆ.

2 *Gallus*] *Galli sacerdotes* Cybeles Samia testa sibi resecabant genitalia : at non debuit Glyptus sibi precidere mentulam, cum esset eviratus : quapropter jam Gallus erat antea.

In NÆVOLUM, XLVI.

amicum avarum.

Quemadmodum florea Hybla depingitur diversis coloribus, cum apes vere depascuntur caducos Siciliæ flores: ita tua prela nitescunt subjectis lacernis: ita arca collucet innumeris synthesibus. Atque tuæ lanæ possunt vestire unam tribum, quas de multis gregibus produxit Apulia. Tu immisericors aspicis frigus sodalis succincti (ô nefas!) & metuis frigus, cui subjiciunt *latus* meum vestes *tritæ. Quanti erat momenti privare duobus pannis! Ne timeas, non te, ô Nævole, sed tineas.*

FLorida per varios ut pingitur Hybla colores,
Cum breve Sicaniæ ver populantur apes:
Sic tua suppositis perlucent prela lacernis:
Sic micat innumeris arcula synthesibus.
Atque unam vestire tribum tua vellera possunt,
Appula non uno quæ grege terra tulit.
Tu spectas hyemem succincti lentus amici,
(Proh scelus!) & lateris frigora trita times.
Quantum erat infelix pannis fraudare duobus!
Ne metuas, non te, Nævole, sed tineas. 10

NOTÆ.

1 *Hybla*] Mons Siciliæ floribus omnis generis abundans, quos breves seu caducos veris tempore depascuntur apes.

3 *Sic tua*] Nam vestes quo nitidiores essent, prelis premi solebant. Vulgata lectio habet,

Sic tua appositis perlucent prela lucernis.

Seneca, lib. 1. de tranquillitate vitæ, cap. 1.

4 *Synthesibus*] Hoc loco accipitur synthesis pro quavis veste, ut plurimum vero significat vestem cœnatoriam. De illius usu varia est mens interpretum. Vide epig. 1. lib. 14.

7 *Lentus*] Id est, sine misericordia. Lenti enim spectare dicuntur, qui nec ad commiserationem, nec ad iracundiam commoventur. *Succincti* vero, hoc est, pene nudi, & quasi ad iter capessendum accincti.

8 *Et lateris*] Hoc est, sodalis; latus enim, ut aiunt interpretes, sumit poeta pro laterone qui latus cingit. *Frigora trita*, id est, frigora quæ admittunt tritæ lacernæ. Lipsius legit *tute frigora*, hoc est, ego, ô Nævole, adeo frigeo, ut tu ipse quantumvis vestibus tuis securus verearis, ne meum frigus ad te perveniat. Forte melius legeretur *frigora tanta mei*, hic locus perobscurus est. Vulgata lectio habet *frigora tuta*, id est, Ego tantopere algeo, ut tu, licet tutus & munitus multis vestibus, nihilominus timeas frigus, quo corripior.

10 *Ne metuas*] Hoc est, quanti erat momenti, ô miser, privare duobus pannis: *ne metuas*, non dico te privare, ô Nævole, sed duobus pannis defraudare tineas, à quibus vestes tuæ in arca inclusæ corroduntur. Legit Heraldus,

Quid renuis? non te, Nævole, sed tineas.

Vulgata lectio habet,

Non metuas mortem, Nævole, sed tineas.

Qua ultima lectione recepta subaudiendum esset, *non te*, post hemistichion *non metuas mortem*. Hoc sensu, ne timeas mortem; non te fraudare, quæro, sed tineas.

XLVII.

Ad RUFUM, XLVIII.

de vita quieta & frugali.

O Rufe, suppedita mihi victu ti cauponem, & lanium, & balneum, tonsorem, tabulamque lusoriam, *& calculos, & paucos libros, sed à me electos, unum amicum mediocriter eruditum, & puellam gratam meo servo,*

CAuponem, laniumque, balneumque,
Tonsorem, tabulamque, calculosque,
Et paucos, sed ut eligam, libellos:
Unum non nimium rudem sodalem,
Et caram puero meo puellam, 5

NOTÆ.

5 *Et caram puero*] Qui amore irretitus domi assiduus esset.

Et grandem puerum diuque lævem :
Hæc præſta mihi, Rufe, vel Bitonti,
Et thermas tibi habe Neronianas.

& grandem puerum diu imberbem : & tu fruere thermis Neronis.

NOTÆ.

7 *Vel Bitonti*] Legunt alii *Bitontis*, obſcurum erat Appuliæ oppidum.
8 *Et thermas*] Cæteris nempe amœniores : ego autem vel in obſcuriſſimo oppido rebus ſupra enumeratis contentus ero.

XLIX, L, LI.

De DASIO, LII.
balneatore.

NOvit loturas Daſius numerare : popoſcit
Mammoſam Spatalen, pro tribus illa dedit.

Daſius cognovit loturas : petiit à mammoſa Spatale, illa dedit pro tribus.

NOTÆ.

1 *Novit loturas*] Hoc eſt, eas quæ lavare cupiunt. Alii *lecturas*, minus bene.
2 *Mammoſam*] Spatales mammæ tantæ erant magnitudinis, ut trium mulierum locum occuparet, atque ita triplicem mercedem ab ipſa exegit balneator. Hic ſenſus præ alia obſcœna explicatione quidem placet : nempe Spatale & duæ illius mammæ trium locum occupabant.

In MAXIMUM, LIII.
qua ratione veram libertatem conſequi poſſit.

VIS fieri liber ? mentiris, Maxime, non vis :
Sed fieri ſi vis, hac ratione potes.
Liber eris, cœnare foris ſi, Maxime, nolis :
Vejentana tuam ſi domat uva ſitim :
Si ridere potes miſeri chryſendeta Cinnæ : 5
Contentus noſtra ſi potes eſſe toga.
Si plebeia Venus gemino tibi vincitur aſſe :
Si tua non rectus tecta ſubire potes :
Hæc tibi ſi vis eſt, ſi mentis tanta poteſtas,
Liberior Partho vivere rege potes. 10

Cupiſ-ne conſequi libertatem ? mentiris, ô Maxime, non cupis : ſed ſi cupis, licet hoc modo. O Maxime, liber fies, ſi recuſes captare alienam cœnam : ſi vinum Veientanum reſtinguit ſitim, ſi potes contemnere chryſendeta infelicis Cinnæ : ſi potes contentus eſſe noſtra toga : ſi domas venerem plebeiam duobus aſſibus : ſi potes incurvus ingredi tuam domum. Si habes hanc vim, & tantum imperium in te, potes ducere vitam liberiorem rege Parthorum.

NOTÆ.

3 *Cœnare foris*] Durum enim eſt aliena vivere quadra, ut docet Juven. ſat. 5. epig. 11. l. 9. *Liber non potes, & guloſus eſſe.*
4 *Veientana*] Vinum ex agro Veientano viliſſimum.
5 *Chryſendeta*] Vaſa gemmis ornata de quibus epig. 43. ſupra.
Miſeri Cinnæ] Præ nimia talium vaſorum cupiditate.
7 *Si plebeia*] *Si meretricibus* contentus non ſectaris matronas.
8 *Si tua non rectus*] Vel caſam humilem intellige, vel quod magis placet, ſuperiores domus contignationes, quæ cœnacula vocabantur, ubi habitabant pauperes, in quæ niſi incurvi aſcendere nequibant.
10 *Liberior*] Parthorum reges libertatem acerrime ſemper propugnaverunt, & regum reges vocabantur, ut docet Suetonius in Caligula, cap. 5.

LIV

LIV.

Ad SEXTUM, LV. superbum.

O Sexte, cupis observari: volebam te diligere. Obtemperandum est tibi: quod imperas, observaberis. Sed si te observo, ô Sexte, non diligam.

VIS te, Sexte, coli: volebam amare.
Parendum est tibi: quod jubes, coleris,
Sed si te colo, Sexte non amabo.

NOTÆ.

1 *Vis coli*] Observantiam à me exigis.

Volebam amare] Te familiariter uti cupiebam.

3 *Non amabo*] Id est, te odio habebo: amor enim, & ea quam exigebàt Sextus observantia, non conveniunt.

De uxore GALLI, LVI. quam adulterii accusat.

O Galle, apud Libyæ populos conjux tua notatur turpi crimine avaritiæ immoderatæ. Sed mendacia pura dicuntur: prorsus illa non consuevit accipere. Quid igitur consuevit? dare.

GEntibus in Libycis uxor tua, Galle, notatur
Immodicæ fœdo crimine avaritiæ.
Sed mera narrantur mendacia: non solet illa
Accipere omnino, quid solet ego? dare.

NOTÆ.

1 *Gentibus in Libycis*] Hinc colligere est hunc Gallum in Libya, magistratum gessisse; cujus uxor à provincialibus munera accipere dicebatur, at illius avaritiam salse excusat poëta: dare quippe verbum est obscœnum hoc loco.

In fictum divitem. LVII.

Hic, quem cernitis tardum passibus incertis, qui amethystinatus dividit media septa; quem lacernis non superat meus Publius, non Cordus ipse primus penulatorum: quem comitatur grex togatus, & comatus.

HIC, quem videtis gressibus vagis lentum
Amethystinatus media qui secat septa;
Quem non lacernis Publius meus vincit,
Non ipse Codrus alpha penulatorum:
Quem grex togatus sequitur, & capillatus, 5

NOTÆ.

1 *Gressibus vagis lentum*] Tardus incessus gravitatis & dignitatis signum.

2 *Amethystinatus*] Hoc est, vestibus conductis ornatus amethysti colorem violaceum referentibus epig 97. lib 1. De septis dictum epig 14. supra.

Media septa] Hoc est, viam sibi aperit per mediam turbam. Ut fastum ficti hujus divitis graphice depingat poëta, hæc subjungit.

3 *Publius*] Qui tamen pretiosis lacernis erat indutus, sicut Codrus.

4 *Non ipse Codrus*] Cujus & vestes erant elegantissimæ. Raderus explicat hunc Codrum à Martiale intelligi principem pauperum, de quo epig. 27. lib. 5. & Juv. sat. 3. hoc est qui habet æque tritas vestes ac Codrus. Prior interpretatio mihi videtur melior: judicet lector.

5 *Togatus grex*] Anteambulonum scilicet, quorum indumentum erat toga, epig. 109. lib. 1.

Capillatus] Grex puerorum, qui longas comas alebant, epig. 62. lib. 10.

Recensque

Recensque sella, linteisque, lorisque:
Oppigneravit ad modo Claudii mensam
Vix octo nummis annulum, unde cœnaret.

& sella nova velis & corrigiis: paulo ante ad Claudii mensam dedit pignori annulum vix octo nummis, quibus emeret cœnam.

N O T Æ.

6 *Recensque sella*] De sella, & linteis quibus velabatur fuse agit Lipsius Elect. lib. 1. cap. 19. Juvenalis sat. 1.

Nova cum veniat lectica Mathonis.

7 *Claudii*] Mensarii nempe. Indicium vero erat extremæ egestatis, annuli vel venditio vel oppigneratio, Juv. sat. 11.

Talibus a dominis post cuncta novissimus exit
Annulus.

In ZOILUM, LVIII.

vestibus alienis ornatum.

PExatus pulchre rides mea, Zoïle, trita.
Sunt hæc trita quidem, Zoïle: sed mea sunt.

O Zoile, tu ornate pexatus derides mea vestimenta vilia. O Zoile, hæc sane vilia sunt; sed pertinent ad me.

N O T Æ.

1 *Pexatus*] Turnebus, libro 5. cap. 14. Vestes illæ pexæ sunt, in quibus nec stamen, nec subtegmen apparet, eminente & operiente villo. Epig. 44. supra.

2 *Mea sunt*] Quas vero tu habes vestes, conduxisti.

De cœnatione micæ. LIX.

MIca vocor, quid sim cernis? cœnatio parva.
Ex me Cæsareum prospicis ecce tholum.
Frange toros: pete vina; rosas cape: tingere nardo:

Mica appellor, vidisne quid sim? diæta exigua. Ex me prospectas tholum Cæsaris. Rumpe lectos: posce vina: accipe rosas: ungere nardo.

N O T Æ.

1 *Mica vocor*] Loquitur cœnatio quam Domitianus extruxerat, & Micam vocaverat propter exiguitatem: cœnatio vero est locus ad cœnandum. Juvenalis, sat. 7. versu 81.

Surgat, & algentem rapiat cœnatio Solem.

Illud addam auctarii loco, antiquorum luxuriam versatilia cœnationum laquearia fecisse, & ita coagmentasse, ut subinde alia facies atque alia succederet, & toties tecta, quoties fercula mutarentur. Sic Philander in c. 3. l. 4. Vitruvii.

3 *Prospicis ecce tholum*] Tholus, teste Philandro ad l. 4. Vitruvii, c. 7. est ædificii camera, quæ altius crescens rotunda forma in fastigiatum cacumen desinit, &c. Si conjecturæ locus est, inquit Ramiresius, existimaverim micam hanc ita esse exædificatam, ut ex ipso triclinio prospiceretur aliquis tholus ædificii, quod sepulchrum alicujus Imperatoris contineret; & ausim affirmare esse Mausoleum D. Augusti. Quo viso, de sua sorte admonebantur convivæ: mortis vero memoriam ad vitæ lautitias illos excitabat. Martialis se ipsum explicuisse videtur epigram. 65. lib. 5.

Jam vicina jubent nos vivere Mausolea,
Cum doceant ipsos posse perire deos.

Raderus, Scaligerum secutus Ausonianarum lectionum, lib. 2. cap. 26. intelligit tholum interiorem ipsius micæ, à quo pendebat cranium, quod convivas de morte admonebat, ut eo largius viverent, & potationibus vacarent. Vide epigram. 71. lib. 1. ubi de tholo jam facta mentio.

3 *Frange toros*] Assiduus accumbe, ut usu diurno nocturnoque frangatur torus seu lectus cui accumbebat conviva. Epig. 8. lib. 4.

Rosas cape] Coronati floribus bibere solebant veteres, epig. 51. lib. 13. Plinius lib. 21. cap. 19. *Crapulam & gravedines capitis impositis coronis, olfactuve discutiunt.* Heraldus hoc loco fuse agit de more illo antiquorum.

Tingere nardo] Ungaris nardino unguento. *Nardinum sive foliatum constat omphacio, balanio, junco, costo, nardo, amomo, myrrha, balsamo.* Plinius, lib. 13. cap. 1.

Ipse

Deus ipse imperat te recordari mortis.

Ipse jubet mortis te meminisse Deus.

NOTÆ.

4 *Te meminisse Deus*] Domitianus ipse Deus extructa aurea diæta, ex qua prospicitur Mausoleum Augusti, vel ex cujus tholo suspensum est cranium, monet ut genio hilariter indulgeas. Idem fere leges apud Petronium in Trimalcionis convivio: *Larvam*, inquit, *argenteam attulit servus, hanc cum super mensam semel iterumque abjecisset, Trimalcio adjecit:*

Heu nos miseros, quam totus homuncio nil est?
Sic erimus cuncti postquam nos auferet orcus.
Ergo vivamus, dum licet esse, bene.

Te meminisse] Alii *dememinisse*, hoc est oblivisci mortis.

LX, LXI, LXII.
In MILICHUM, LXIII.
luxuriosum.

O Miliche, tantum habebas centum sestertia, quæ abstulit Leda empta ex sacra via. O Miliche, intemperantia est, etiamsi locuples amares tanto pretio. Jam respondebis, Non amo; hæc intemperantia major est.

SOla tibi fuerant sestertia, Miliche, centum,
Quæ tulit è sacra Leda redempta via.
Miliche, luxuria est, si tanti dives amares.
Non amo, jam dices: hæc mage luxuria est.

NOTÆ.

2 *Leda*] Alii putant Ledam hanc meretricem fuisse, & centum sestertia à Milicho amatore ei data fuisse: alii vero melius intelligunt servam formæ, vel ministerii caussa emptam, cum subjiciat Milichus se non esse captum amore Ledæ; unde concludit poëta, minus illum esse excusandum, qui nulla motus voluptate tantam pecuniæ summam profuderit. In sacra via servi & res aliæ vendebantur.

In TAURUM, LXIV.
cunctatorem.

Dum te simulas nunc caussidicum, nunc rhetorem, nec statuis, ô Taure, quid cupias amplecti; ætas Peleos, & Priami, vel Nestoris præterit, & jam tardior esses ad desistendum. Incipe, tres rhetores uno anno mortui sunt, si quid ingenii habes, si quid polles in arte. Si non placeat schola, omnia fora plena sunt controversiarum: Marsya ipse potest evadere caussidicus.

DUM modo caussidicum, dum te modo rhetora fingis,
Et non decernis, Taure, quid esse velis:
Peleos, & Priami transit, vel Nestoris ætas,
Et fuerat serum jam tibi, desinere.
Incipe, tres uno perierunt rhetores anno 5
Si quid habes animi, si quid in arte vales.
Si schola damnatur, fora litibus omnia fervent:
Ipse potest fieri Marsya caussidicus.

NOTÆ.

1 *Dum modo*] Caussas dicere in foro, vel in schola docere cogitas.

3 *Peleos*] Græcus genitivus. Peleus pater Achillis longævus fuit, Priamus quoque, & Nestor, de quibus alias.

4 *Et fuerat serum*] Si artem aliquam professus fuisses, jam serum esset ab ea desistere, atque ita tardissimum est incipere.

5 *Tres perierunt*] Quorum nomina ignorantur.

8 *Ipse potest*] Tam facile est caussas dicere, ut vel statua Marsyæ saxea in foro posita dicendi artem addiscere posset. Lipsius, lib. 3. antiquarum lectionum. Ad Marsyæ statuam Romani vadimonia obibant. Legunt alii,

Ipse potes fieri Marsya caussidicus.

hoc est, tu ipse stupidus ut Marsya potes caussas dicere. De Marsya epig. 62. lib. 10.

Eja

Eja age, rumpe moras, quo te spectabimus usque ? 9
Dum, quid sis, dubitas, jam potes esse nihil.

Macte animo, discute cunctationes. Quandiu te expectabimus? Dum ambigis quid sis, jam potes esse nihil.

NOTÆ.

9 *Spectabimus*] Alii *sperabimus* quod expectare significat: nam qui sperat, expectat. Forte legendum *expectabimus*: *spectare* enim vix significet *expectare*, epig. 24. lib. Spect.

10 *Esse nihil*] Vita te deficiet, priusquam vitæ genus amplexus fueris.

In SALETANUM, LXV.

cujus casum non tam deflet, quam doti ejus uxoris invidet.

CUR tristiorem cernimus Saletanum ?
An caussa levis est ? extuli, inquis, uxorem.
O grande fati crimen ! ô gravem casum !
Illa, illa dives mortua est, Secundilla,
Centena decies quæ tibi dedit dotis ? 5
Nollem accidisset hoc tibi, Saletane.

Quare videmus Saletanum mœstiorem ? An levis ratio est ? Extuli uxorem, ais, O ingens scelus fati ! O acerbum infortunium ! An illa, illa locuples Secundilla periit, quæ tibi attulit decies centena millia in dotem ? O Saletane, nollem hoc tibi obvenisset.

NOTÆ.

2 *Extuli*] Verbum est funeris proprium.

3 *Grande crimen*] Fictum Saletani dolorem irridens fatum accusat poëta.

5 *Centena decies*] Millia sc. sestertiûm. Juvenalis, sat. 10. vers. 334.

——— *& ritu decies centena dabuntur*
Antiquo.

Vide epig. 38. lib. 5. epig. 24. lib. 11.

6 *Nollem accidisset*] Hæc nempe uxoris hæreditas, cum videatur dicere : Nollem amisisses tuam uxorem. *Mortua in matrimonio muliere, dos a patre profecta ad patrem revertitur*, quintis in singulos liberos in infinitum relictis penes virum. Quod si pater non sit, apud maritum remanet. Adventitia autem dos penes maritum remanet, præterquam si is qui dedit, *ut sibi redderetur, stipulatus sit, &c.* Ulpianus in suis Fragmentis tit. 6. de dotibus.

In LALAGEN, LXVI.

cui ob insolentiam imprecatur calvitiem.

UNus de toto peccaverat orbe comarum
Annulus, incerta non bene fixus acu.
Hoc facinus, Lalage, speculo, quo viderat, ulta est ;
Et cecidit sectis icta Plecusa comis.

Unus cincinnus non recte fixus acu incerta erraverat ex toto orbe crinium. Lalage repetiit pœnas hujus criminis eo speculo quo aspexerat, & Plecusa percussa concidit capillis laceratis.

NOTÆ.

1 *Incerta acu*] Quæ crines fideliter non constrinxerat. Alii *inserta*.

3 *Hoc facinus*] Errorem nimirum Plecusæ ornatricis in componendis capillis perinde ac delictum puniit furens Lalage. Juvenalis, sat. 6. versu 491.

Compsuit crinem laceratis ipsa capillis,
Nuda humeros Psecas infelix, nudisque mamillis.
Altior hic quare cincinnus ? Taurea punit
Continuo flexi crimen, facinusque capilli.

4 *Et cecidit*] Non quidem interfecta est, sed humi procubit graviter læsa ictu speculi.

Desine

O Lalage, jam cessa componere comas mæstas, nec ulla puella tangat caput furens. Salamandra inficiat illud, aut sæva novacula depilet, ut effigies fiat digna speculo tuo.

Desine jam, Lalage, tristeis ornare capillos, 5
Tangat & insanum nulla puella caput.
Hoc Salamādra notet, vel sæva novacula nudet,
Ut digna speculo fiat imago tuo.

NOTÆ.

5 *Desine jam*] Alii *tam*, hoc est tanta cura. *Tristes* vero dixit, quod ancillæ ornatrici tristitiam parerent.

7 *Hoc Salamandra notet*] Id est, inquit Raderus, caput dignum sanie Salamandræ, qua imbutum totum depiletur, aut certe ferro ad cutem radatur, ut caput sit tam nudum ac ipsum speculum est: nihil autem turpius est calva muliere.

8 *Ut digna*] Vel intellige ut caput calvitie deformatum merito percutiatur eo speculo quo immerito percussa est infelix Plecusa. In hac voce *digna* ultimam producit propter sequentes duas consonantes.

In POSTUMUM, LXVII.

otiosum.

O Postume, ubicunque mihi obvius es, statim vociferaris, & primum verbum tuum hoc est, Quid facis? Una hora si me adiveris decies, hoc dicis, O Postume, ut opinor, tu nihil habes agendum.

OCcurris quocunque loco mihi, Postume, clamas
Protinus, & prima est hæc tua vox, quid agis?
Hoc, si me decies una conveneris hora,
Dicis, habes puto tu, Postume, nil quod agas.

NOTÆ.

2 *Quid agis*] Hac scilicet formula obvios salutabant antiqui. Plinius secundus epist. 20. lib. 3. *Et hercule, quousque illa vulgaria? Eho quid agis? Ecquid commode vales?*

Ad OLUM, LXVIII.

se tandem esse liberum.

Ne existimaveris me superbum, quod jam nomine tuo te saluto quem antea appellabam regem, & dominum. Redemi pilea omnibus sarcinis. Is debet habere reges & dominos, qui sibi non imperat, & appetit quod appetunt reges & domini. Ole, si potes carere servo; potes, Ole, etiam carere domino.

QUod te nomine jam tuo saluto,
Quem regem & dominum prius vocabam,
Ne me dixeris esse contumacem.
Totis pilea sarcinis redemi.
Reges & dominos habere debet, 5
Qui se non habet, atque concupiscit
Quod reges dominique concupiscunt.
Servum si potes, Ole, non habere;
Et regem potes, Ole, non habere.

NOTÆ.

2 *Quem regem*] Vide epig. 113. lib. 1.

4 *Totis pilea*] Hoc est, omni mea suppellectili vendita collegi pecuniam, unde sine tua sportula vivere potero. Antiquitus servi statum mutantes ac manumissi, capite raso pileum accipiebant. Plautus in Amphitryone:

Quod ille faciat Iupiter
Ut ego hodie raso capite calvus capiam pileum.

Hæc sunt servi Sosiæ verba qui optat manumitti. *Nostri poëtæ sensus est,* Non indigeo domino, sed tenui mea re contentus vivo liber.

6 *Qui se*] Is dicitur se habere, qui suas cupiditates coërcet.

7 *Quod reges concupiscunt*] Divitias, servos, clientes. Hæc vero ut acquirant domini, majoribus serviunt dominis, ut hodie nobiliores aulici. Ego vero, inquit poëta, me habeo, nihil quæro aliud.

8 *Servum si*] Qui parce vivit, nec servos nec divitias appetit, carere potest domino, à quo hæc consecuturum se speret.

In

In CLASSICUM, LXIX.
parasitum.

INvitum cœnare foris te, Classice, dicis :
Si non mentiris, Classice, dispeream.
Ipse quoque ad cœnam gaudebat Apicius ire ;
Cùm cœnaret, erat tristior ille, domi.
Si tamen invitus vadis, cur, Classice, vadis ? 5
Cogor, aïs : verum est, cogitur & Selius.
En rogat ad cœnam Melior, te, Classice, rectam.
Grandia verba ubi sunt ? si vires, ecce nega.

O Classice, dicis te non libenter cœnare foris : O Classice, ne vivam, nisi dicis mendacium. Ipse etiam Apicius lætabatur ire ad cœnam. Ille erat mæstior, cum cœnaret domi. Attamen si invitus is, quare is, ô Classice ? Cogor, inquis : verum est, Selius. O Classice, en Melior te invitat ad cœnam rectam. Ubi sunt verba magnifica ? Si vires, ecce renuntia.

NOTÆ.

3 *Apicius*] Sensus est, si ditissimus & luxuriosissimus Apicius, de quo, epig. 22. lib. 3. libenter cœnavit foris, cur tu pauper invitus cœnabis ?

6 *Cogor*] Ab amicis, inquit Classicus.

Cogitur &] Gula nempe cogit vos. De Selio dictum epig. 11. & 14. supra.

7 *Melior*] Cujus tanta fuit mensæ elegantia, ut nitidus fuerit appellatus. Statius, lib. 2. Sylvarum de arbore Atedii.

Stat quæ perspicuus nitidi Melioris opacat Arbor aquas.

Suetonius in Domitiano, cap. 7. *Sportulas publicas sustulit, revocata cœnarum rectarum consuetudine.* Fuit verò cœna recta ea qua simul cum patrono excipiebantur clientes, epig. 10. lib. 8.

8 *Grandia*] Te scil. invitum cœnare foris.

Si vires] Si gulam cohibere potes, dic te nolle ad cœnam Melioris ire.

LXX.

Ad CÆCILIANUM, LXXI.
invidum.

CAndidius nihil est te, Cæciliane : notavi,
Si quando ex nostris disticha pauca legis,
Protinus aut Marsi recitas, aut scripta Catulli.
Hæc mihi das, tanquam deteriora legas,
Ut collata magis placeant mea ? credimus illud.
Malo tamen recites, Cæciliane, tua. 6

O Cæciliane, nihil est simplicius te ; animadverti, si quando legis pauca disticha ex nostris, statim recitas carmina Marsi aut Catulli. Hæc mihi das, tanquam legas pejora ; ut mea comparata magis placeant ; opinamur illud. Attamen, ô Cæciliane, malo recites tua.

NOTÆ.

1 *Candidius*] Candidus ille dicitur, qui ingenue, & absque invidia judicat.

3 *Marsi*] Qui epigrammatum scriptor fuit non ignobilis. Vide epistolam, lib. 1. & epig. 5. lib. 5.

4 *Hæc mihi das*] Carmina Catulli, aut Marsi à te recitata, ut ipse judicem meis versibus esse deteriora.

5 *Credimus*] Per ironiam subjicit poëta, credo te eo fine & animo veterum poëmata recitare, ut meis collata deteriora videantur.

Malo] Tui, enim scriptis collati mei versus facilè meliores judicabuntur. Vel, malo ut tua recites, eaque cum egregiis Catulli versibus conferas.

LXXII, LXXIII.

In SAUFELLUM, LXXIV.

fictum divitem.

CInctum togatis post & ante Saufellum,
Quanta reduci Regulus solet turba,
Ad alta tonsum templa cum reum misit,
Materne, cernis? invidere nolito.
Comitatus iste sit precor tuus nunquam. 5
Hos illi amicos, & greges togatorum,
Fusciculenus præstat, & Faventinus.

O [illegible], an vides Saufellum [illegible] a fronte [illegible] quanta multitudine solet Regulus reduci domum, *cum misit reum tonsum ad templa excelsa? ne invideas. Opto [illegible] habeas talem [illegible]. Fusciculenus & Faventinus comparant illi hos amicos, & greges clientum.*

Notæ.

2 *Quanta reduci*] Insignis fuit caussarum patronus hic Regulus, de quo, epig. 13. lib. 1. domum verò patroni, cum caussas obtinuerant, ab amicis reorum absolutorum deducebantur.

3 *Ad alta tonsum*] Rei nec barbam nec capillos resecabant, epig. 24. suprà: absoluti verò tondebantur, & Jovi Capitolino gratias acturi ascendebant Capitolium, idcirco tonsum reum dixit pro absoluto.

7 *Fusciculenus & Faventinus*] Duo fœneratores, à quibus mutuam pecuniam acceperat Saufellus, qua hunc togatorum comitatum conduceret, epig. 57. supra. Fusciculenus & Faventinus prædia vel vendita vel pignori data, ut esset unde adulatoribus his satisfaceret: nam prædiorum potius quam fœneratorum nomina sunt. Heraldus.

De LEONE, LXXV.

mansueto, sed ad feritatem reverso.

VErbera securi solitus leo ferre magistri,
Insertamq; pati blandus in ora manum:
Dedidicit pacem, subitò feritate reversa,
Quanta nec in Libycis debuit esse jugis.
Nam duo de tenera puerilia corpora turba, 5
Sanguineam rastris quæ renovabat humum,
Sævus & infælix furiali dente peremit.
Martia non vidit majus arena nefas.
Exclamare libet, crudelis, perfide prædo,
A nostra pueris parcere disce lupa. 10

Leo assuetus pati flagella [illegible], & benignus ferre manum immissam in ora; oblitus est patientiæ, immanitate [illegible] reversa, quanta nec esse debuit in montibus Africæ: Nam ferus & miser dente furioso interfecit duos pueros ex turba tenera, quæ [illegible] terram cruentam. Majus scelus [illegible] visum est in arena Romana. Libet exclamare, o [illegible], o perfide prædo, a nostra lupa disce ignoscere pueris.

Notæ.

1 *[illegible] magistri*] Nihil metuentis. Vide epig. [illegible] lib. Spect.

4 *[illegible]*] Libya abundat leonibus.

6 *[illegible]*] Arenam scilicet sanguine & [illegible] & [illegible] cruentam, quam theatrales [illegible] cum rastris versare, ut lubrica [illegible] stabilis fieret & firma ad [illegible] pugnandum. Hoc munus implebant [illegible] cum aliis hi duo pueri à furioso leone dilaniati.

7 *Sævus*] Preter morem suum; *& infelix*, quia ipse postea interfectus est.

8 *Martia arena*] In qua tamen cædes quamplurimæ perpetrabantur.

10 *[illegible] lupa*] Quæ non modo Romulo & Remo infantibus pepercit, sed ipsos uberibus admotis nutrivit. Hæc historia satis nota est ex Plutarcho in Romulo & aliis.

De

De MARIO, LXXVI.

cujus hæredipetam irridet.

ARgenti libras Marius tibi quinque reliquit.
Cui nihil ipse dabas, is tibi verba dedit.

Marius tibi reliquit quinque libras argenti. Is tibi dedit verba, cui ipse nihil donabas.

NOTÆ.

1 *Argenti libras*] Ab instituto hærede Marius hæredipetæ, cujus nomen ignoratur, reliquit tantùm quinque libras argenti, unde deceptus est, relicto nempe exiguo quinque librarum argenti legato, cum totam hæreditatem expectaret captator ille. In eo jocus est, quod cum verba tantùm, non munera, Mario dedisset captator, vicissim Marius verba dedit, seu illum spe sua frustravit.

In COSCONIUM, LXXVII.

quænam sint brevia epigrammata.

COsconî, qui longa putas epigrammata nostra,
Utilis ungendis axibus esse potes.
Hac tu credideris longum ratione colossum,
Et puerum Bruti dixeris esse brevem.
Disce, quod ignoras: Marsi, doctique Pedonis,
Sæpe duplex unum pagina tractat opus. 6
Non sunt longa, quibus nihil est quod demere possis:
Sed tu, Cosconî, disticha longa facis.

O Cosconi, qui existimas epigrammata nostra longa, potes esse aptus ungendis axibus. Hac ratione tu existimaveris colossum esse longum, & dixeris puerum Bruti esse brevem. Disce, quod nescis: sæpe unum opus Marsi, atque eruditi Pedonis occupat duas paginas. Non sunt longa, quæ nihil habent quod possis tollere: verum tu, ô Cosconi, componis disticha longa.

NOTÆ.

2 *Utilis ungendis*] Hoc est, esses aptior aurigæ servus, qui in circo axes ad celeritatem ungeres, cùm sis celeritatis seu brevitatis studiosus, quàm lector epigrammatum. Ramiresius Cosconium hebetem & stolidum per circumlocutionem à poëta dici putat: axes enim unguine unguntur: unguen autem extrahitur ab animalibus obesis: obesi verò homines dicuntur ut plurimùm stolidi. Si ergo ungendis axibus utilis est Cosconius, pinguis, obesus, atque ita stolidus est.

3 *Hac ratione*] Qua tu censes longa esse mea epigrammata, ita dices longum esse colossum, qui longus esse nequit, cùm habeat suam proportionem.

4 *Et puerum Bruti*] Statuam pueri à Bruto amati, qui formosissimus fuit, sed exiguæ staturæ, nec tamen parvus dici debet, utpote qui membra habeat proportionata. Lib. 9. epig. [illegible] lib. 14. epig. 171.

5 *Marsi & Pedonis*] Poëtæ nempe egregii fuerunt, qui vel unum epigramma duabus paginis absolvebant. De Marso supra [illegible], epig. 71. Pedonis verò Albinovani [illegible] consolatio ad Liviam.

8 *Sed tu*] Qui nec venuste quicquam, nec argute dicere potes. Brevis [illegible] ille poëta, qui facit quod instituit, [illegible] aptè pro subjecta materia: longum verò vel unum distichum videri potest, in quo [illegible] superfluum est. Cosconii disticha nulla nempe hoc sensu longissima esse intelligi.

Ad CÆCILIANUM, LXXVIII.

cujus frigidas thermas irridet.

Rogas-ne ubi serves pisc m æstatis tempore? O Cæciliane, serva in tuis thermis.

ÆStivo serves ubi piscem tempore, quæris?
In thermis serva, Cæciliane, tuis.

NOTÆ.

2 *In thermis*] Quæ tamen à calore, qui Græcè θέρμη sic denominantur; sed adeo sunt frigidæ, ut vel æstate pisces à corruptione vindicare possint.

In NASICAM, LXXIX.

cujus fallacias carpit.

O Nasica, tunc me vocas ad cœnam, cum scis me invitatum. Oro, me excuses: cœno domi.

INvitas tunc me, cùm scis, Nasica, vocatum.
Excusatum habeas me, rogo: cœno domi.

NOTÆ.

1 *Vocatum*] Alii, *vocasse*: hoc est, cùm scis, ô Nasica, domi me amicis instruxisse cœnam, tunc me invitas ut tu inviteris. Sed poëta, quasi non intellecta mente Nasicæ, se excusat.

2 *Cœno domi*] Cùm domi cœnaturus esset poëta, facete excusat se, quasi fuisset à Nasica invitatus, cujus cœnam parvi faceret, aut potius tunc invitari se debere ostendit.

De FANNIO, LXXX.

cujus spontaneam mortem arguit.

Fannius ipse se interfecit, cum vitaret inimicum. Quæso, nonne hic furor est, interire, ne intereas?

HOstem cùm fugeret, se Fannius ipse peremit:
Hic, rogo, non furor est, ne moriare, mori?

NOTÆ.

1 *Fannius*] Quem irridet, quod metu mortis ipse sibi mortem consciverit. De hac voluntaria morte, at potius de hoc furore diximus, lib. 1. epig. 9.

2 *Hic, rogo*] Alii, *hoc rogo*.

In ZOILUM, LXXXI.

cui mortem imprecatur.

Fas erit ut tua lectica sit amplior hexaphoris; cum tamen, ô Zoile, [illegible] feretrum.

LAxior hexaphoris tua sit lectica licebit;
Cùm tamen hæc tua sit, Zoïle, sandapila.

NOTÆ.

1 [illegible] Divites, & nobiles Romani circumferebantur vivi, mortui vero efferebantur in lecticis; pauperes & plebeii in sandapilis. Suetonius in Domitiano, cap. [illegible] *Cadaver ejus populari sandapila per vespillones exportatum. Precatur autem poëta ut superbi Zoili lectica sit sandapila, qua dignum illum existimabat*: hexaphorum dicitur lectica quæ à sex servis portatur. In vetusto codice sic legitur ultimus versus:

Cum tamen hæc tua sit, Zoïle, sandapila est.

Argute quidem, cùm vivum cadaver videretur Zoilus.

Ad

Ad PONTICUM, LXXXII.
hominem facinoroſum.

ABſciſſa ſervum quid fingis, Pontice, lingua?
Neſcis tu populū, quod tacet ille, loqui?

O Pontice, quid ſimulas linguam fuiſſe *abſciſſam ſervo? an tu ignoras populum dicere, quod ille ſilet?*

NOTÆ.

1 *Quid fingis*] Cum ipſe Ponticus elinguem reddidiſſet ſervum, ne turpitudinem ejus declararet; fingebat ab alio linguam fuiſſe ſervo abſciſſam; ſed fruſtrà, teſte etiam Juvenale, ſat. 9.

——ſecretum divitis ullum
Eſſe putas? ſervi ut taceant, jumenta loquentur,
Et canis & poſtes, & marmora, &c.

Alii *fœdas*. Senſus manifeſtus eſt.

In ſævum maritum, LXXXIII.

FOEdâſti miſerum, marite, mœchum.
Et ſe qui fuerant prius, requirunt
Trunci naribus, auribuſque vultus.
Credis te ſatis eſſe vindicatum?
Erras. Iſte poteſt & irrumare. 5

O Marite, deformâſti infelicem adulterum. Et truncatæ naribus atque auribus forma quæritur quæ fuerat ante. An *exiſtimas te ſatis vindictæ ſumpſiſſe? Falleris.* . . . . .

NOTÆ.

2 *Et ſe requirunt*] Senſus eſt, ab uxore tua requiritur prior mœchi forma, cùm ſana illi ſuperſit pars qua peccare poſſit, & forte fœdius quàm antea.

LXXXIV.

Ad AMICUM, LXXXV.
à quo lepide petit togam.

VImine clauſa levi niveæ cuſtodia coctæ,
Hoc tibi Saturni tempore munus erit.
Dona quod æſtatis miſi tibi menſe Decembri,
Si quereris, raſam tu mihi mitte togam.

Cuſtodia niveæ coctæ ſepta tenui vimine, tibi donabitur his Saturnalibus. Si expoſtulas quod menſe Decembri tibi miſi munera æſtatis, tu mitte ad me togam raſam.

NOTÆ.

1 *Cuſtodia coctæ*] Hoc eſt, ampulla vitrea vimine ſupertexta qua conſervetur aqua decocta, & ſaccata, & nivibus refrigerata, de qua Juvenalis ſat. 5.

Si ſtomachus domini fervet vinoque, ciboque,
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.

Alii legunt *coctæ*, minus bene: eſt genus placentæ, de qua, epig. 68. lib. 14.

3 *Dona quod æſtatis*] Cum aquam frigidam conſervet hæc ampulla.

4 *Si quereris*] Si ægre fers hyeme tibi mitti munera æſtiva, tu ad me remitte togam æſtivam. De Saturnalibus dicemus, epig. 85 lib. 5.

Ad CLASSICUM, LXXXVI.

se non gloriari novo versuum genere.

O Classice, non sum tam malus poëta, quod nec me jactem versu retrogrado, nec lego carmina recurrentia Sotadis cinædi, quod Græcula Echo nullo in loco reddit vocem, nec elegans Atys mihi dictat Galliambum mollitie effeminatum. Quid si jubeas nolentem Ladam incedere per iter tenue Petauri? Indecorum est laborare ineptias difficiles, & labor nugarum insanus est. Palæmon plebi componat versus: gaudeo gratus esse auribus raris.

QUod nec carmine glorior supino,
Nec retro lego Sotaden cinædum,
Nusquam Græcula quod recantat Echo,
Nec dictat mihi luculentus Atys
Mollem debilitate Galliambon, 5
Non sum, Classice, tam malus poëta.
Quid si per graciles vias Petauri
Invitum jubeas subire Ladam?
Turpe est difficiles habere nugas,
Et stultus labor est ineptiarum. 10
Scribat carmina circulis Palæmon.
Me raris juvat auribus placere.

NOTÆ.

1 *Glorior supino*] Supinus cursus est ille qui retro fit. Ovidius de Ponto, eleg. 5.

Fluminaque in fontes cursu reditura supino.

Itaque carmen supinum intellige illud quod metro stante sic recurrit, ut neque literis motis, nec transpositis, ut ab initio ad finem, sic à fine relegitur ad initium: quale est istud,

Roma tibi subito motibus ibit amor.

2 *Sotaden cinædum*] Dixit Metonymicôs pro eo carmine cujus Sotades Cretensis inventor fuit: scripsit enim obscœna carmina reciproca seu recurrentia. Sotadis meminit Strabo, lib. 14. Lege Scaligerum, lib. 2. Poetices, c. 30.

3 *Græcula Echo*] Echica carmina interpretare maxime in usu apud Græcos, teste Scaligero, lib. 2. Poetices, cap. [illegible]. Sunt in quibus arte ita elaboratum est, ut esset extremæ vocis responsio ac repetitio. Exempli gratia,

Femina dira viri [illegible], & terribilis lis.

Lege cap. 10. lib. 4. Anthologiæ.

5 *Galliambon*] Scaliger Poetices, lib. 2. cap. 21. Galliambicum, inquit, appellarunt: propterea quod Gallis Cybeles Sacerdotibus multa scripserint eo versu posteri: inter quos Catullus pulcherrimum edidit, ita ut & castigandi & imitandi fastulerit occasionem, cujus initium est,

Super alta vectus Atys celeri rate maria.

Fuit autem Atys Phrygius elegantis formæ, quem arsit Cybele: hoc est, non turbo, inquit Martialis, carminis genus molle & elumbe. Vide Macrobium Saturn. lib. 1. cap. 21.

7 *Per graciles*] Scaliger ad hunc versum Manilii, lib. 5.

Corpora quæ valido saliunt excussa Petauro.

Sic de Petauro disserit. Rota in sublimi posita à duobus versabatur. Alter superne, alter inferne nitebatur. Ita fiebat ut alternis dejecti nunc penderent, nunc erecti sederent. Per eandem rotam etiam corpora contento saltu subjecta trajiciebant. Lib. 11. epig. 22.

Quam rota transmisso toties intacta Petauro.

Ladas cursor erat velocissimus de quo epig. 100. lib. 10. qui tamen velocitate sua uti nequibet ad subeundam Petauri machinam, quod scilicet hos ludos exercere more funambulorum non sit solitus: ita non debent nobiles poëtæ minutiis illis & subtilibus ineptiis operam dare.

11 *Circulis*] Hoc est, plebeiorum hominum otiosæ coronæ, ut dixit, epig. 42. lib. 1.

Palæmon] Grammaticorum superbissimus, cujus *arrogantia fuit tanta, ut Marcum Varronem porcum appellaret, secum & natas & morituras literas jactaret.* Suetonius de illustribus Grammaticis, cap. 23. vel forte alius fuit hic Palæmon.

12 *Raris*] Hoc est, paucis sed doctis, Horatius, sat. ult. 1. serm.

—— *Neque te, ut miretur turba, labores,*
Contentus paucis lectoribus.

In

In PHOEBUM, LXXXVII.

deformem.

DIcis amore tui bellas ardere puellas,
Qui faciem sub aqua, Phœbe, natantis habes.

O [illegible], dicis formosas [illegible] ... [illegible] ... sub aqua.

NOTÆ.

2 *Qui faciem*] Pallidam nempe, & turgidam, ex eo quod, ut aiunt, sub aqua augescant omnia. Ludit poëta, inquit Ramiresius, in illa antithesi, *ardere puellas*, & faciem natantis habere, vix enim ejusmodi vultus flammas accendat.

In MAMERCUM, LXXXVIII.

malum poëtam.

NIL recitas, & vis, Mamerce, poëta videri.
Quidquid vis esto, dummodo nil recites.

O Mamerce, nihil recitas, & [illegible] existimari. Esto [illegible] quod placet, dummodo nihil recites.

NOTÆ.

1 *Nil recitas*] Olim poëtæ recens elucubrata poëmata publicè recitabant. Juvenalis, sat. 7. versu 39.

——— At si dulcedine famæ
Succensus recites, Maculonus commodat ædes,
Ac longe ferratæ domus servire jubetur.

2 *Dummodo*] Nos enim importunis tuis recitationibus enecares. Horatius, in fine artis poëticæ:

Indoctum doctumque fugat recitator acerbus:
Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo.

In GAURUM, LXXXIX.

ebriosum & impurum.

QUod nimio gaudes noctem producere vino,
Ignosco: vitium, Gaure, Catonis habes.
Carmina quòd scribis, Musis & Apolline nullo
Laudari debes? hoc Ciceronis habes.
Quod vomis, Antonî: quod luxuriaris, Apicî:
Quod fellas, vitium dic mihi cujus habes? 6

O Gaure, [illegible]

NOTÆ.

2 *Catonis habes*] Horatius, lib. 3 ode 21.
Narratur & prisci Catonis
Sæpe mero caluisse virtus.

Antoni [illegible]
Omnia [illegible]

4 *Hoc Ciceronis*] Qui male scribebat carmina. Juvenalis, sat. 10.
O [illegible] Roma [illegible]

[illegible] Cicero in 2 [illegible] ... [illegible] ... [illegible]

Ad QUINTILIANUM, XC.

de voto suæ vitæ.

O Quintiliane, summe rector juventutis errantis, ô Quintiliane decus togæ Romanæ, ignosce quod inops, necdum senex festino vivere: nullus festinat satis vivere. Proroget hoc, qui cupit superare bona paterna, & qui implet atria multis imaginibus. Focus & domus non aspernans fumos nigros, fons vivus, & gramen naturale me delectant. Habeam servum saturatum: habeam uxorem non doctissimam: dormiam per noctem; & dies prætereat sine lite.

QUintiliane, vagæ moderator summe juventæ,
Gloria Romanæ, Quintiliane, togæ,
Vivere quod propero pauper, nec inutilis annis,
Da veniam: properat vivere nemo satis.
Differat hoc, patrios optat qui vincere census,
Atriaque immodicis arctat imaginibus. 6
Me focus, & nigros non indignantia fumos
Tecta juvant, & fons vivus, & herba rudis.
Sit mihi verna satur: sit non doctissima conjux:
Sit nox cum somno: sit sine lite dies. 10

NOTÆ.

1 *Quintiliane*] Calaguritanus fuit: Calaguris verò urbs est Hispaniæ ad ripas Iberi, hodie *Calahorra* in Castilia veteri. Summo cum splendore rhetoricam docuit Romæ, atque ad senatoriam dignitatem est evectus, ut colligere est ex Juvenalis verbis, sat. 7. sic enim de Quintiliano loquitur,

Appositam nigræ lunam subtexit alutæ.

Aluta autem senatorum & nobilium Romanorum erat ornamentum, epig. 29. supra.

3 *Quod propero*] Properat ille vivere, qui sine ulla mora genio indulget.

5 *Differat hoc*] Non indulgeat genio suo is qui suo patre ditior vult evadere.

6 *Imaginibus*] Majorum imagines, qui præclari aliquid gesserant, collocabantur in atriis, seu in primo intra ædes aditu. Juven. sat. 8.

Quis fructus generis tabulâ jactare capaci,
Corvinum, & posthac multa deducere virga
Fumosos equitum cum dictatore magistros?

7 *Et nigros non*] Hoc est, ædes auro nitidas non ambio, sed vel fuliginosæ non displicerent.

8 *Fons vivus*] Aqua naturalis non factus liquor.

Herba rudis] Gramina sua sponte nascentia, nec otiosis ordinata myrtetis, ut dixit lib. 3. epig. 58.

9 *Verna satur*] Servi saturi alacriter serviunt, nec conqueruntur, nec convivis invident, epig. 58. lib. 3.

Vescuntur omnes, ebrioque non novit
Satur minister invidere convivæ.

Conjux non doctissima] Quæ enim docta, plerumque molesta est. Juvenalis, sat. 6.

Non habeat matrona tibi quæ juncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum, sermone rotato,
Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes.

10 *Sine lite dies*] Epig. 15. lib. 5.

Nec lites tetricas, forumque triste
Nossemus.

Ad CÆSAREM DOMITIANUM, XCI.

à quo petit jus trium liberorum.

O Cæsar, certa salus rerum, decus orbis, quo salvo putamus existere magnos deos: si libris properatis versus nostri toties a te lecti demorati sunt tuos oculos:

RErum certa salus, terrarum gloria, Cæsar,
Sospite quo magnos credimus esse deos:
Si festinatis toties tibi lecta libellis
Detinuere oculos carmina nostra tuos:

NOTÆ.

2 *Sospite quo*] Ex tua incolumitate credimus & deos esse, & rerum humanarum curam suscipere, *lib. 7. epig. 59. lib. 5. epig.* 1.

Sospite quo gratum credimus esse Jovem.

3 *Si festinatis*] Si carmina mea festinata, ac prope ex tempore condita legisti.

Quod

Quod fortuna vetat fieri, permitte videri,
Natorum genitor credar ut esse trium.
Hæc, si displicui, fuerint solatia nobis :
Hæc fuerint nobis præmia, si placui.

5 *concede comparere, quod fieri prohibet fortuna, ut existimer pater trium liberorum. Hæc fuerit nobis consolatio, si displicui; hæc vero nobis fuerit merces, si placui.*

NOTÆ.

5 *Quod fortuna*] Hæc erat formula petendi jus trium liberorum.

6 *Natorum genitor*] Qui tres habebant liberos, multis privilegiis gaudebant. In spectaculis honestior illis locus assignabatur: in honoribus petendis gratia fiebat annorum propter liberos. Codice de decurionibus lege 9. *In albo decurionum præscriptis, patrem non habenti filios anteferri constat.* Juven. sat. 9.

Jura parentis habes, propter me scriberis hæres,
Legatum omne capis, &c.

Gellius, lib. 2. cap. 15. *Sicuti capite septimo legis Juliæ, priori ex Consulibus fasces sumendi potestas sit, non qui plures annos natus est, sed qui plures liberos quam collega, aut in sua potestate habet, aut bello amisit.*

Ad UXOREM, XCII.

ut sibi habeat res suas.

NAtorum mihi jus trium roganti
Musarum pretium dedit mearum,
Solus qui poterat, valebis, uxor.
Non debet domini perire munus.

Ille unicus qui poterat, mihi petenti concessit jus trium liberorum, mercedem mearum Musarum. O conjux, valebis. Donum domini non debet esse inutile.

NOTÆ.

3 *Solus qui*] Nam solus Cæsar concedebat hoc jus de quo præcedenti epig. & epig. 95. lib. 3.

Valebis, uxor] A me discedes. Verba divortii hæc sunt, *Tuas res tibi habeto.* Item hæc, *Tuas res tibi agito.* Leg. 2. D. de divortiis. Alii aliter explicant *valebis*, nimirum moriaris oportet.

4 *Non debet*] Jam enim ex matrimonio liberos suscipere nolo, ne quod mihi beneficium à Domitiano concessum est, paterna lege consequar. Aut intellige τὸ *valebis* pro morere ut tibi succedam : nam pro numero liberorum sibi invicem succedebant vir & uxor. Vide Ulpianum lib. regularum tit. 15. Judicet lector.

Ad REGULUM, XCIII.

requirentem primum librum.

PRimus ubi est, inquis, cum sit liber iste secundus ?
Quid faciam, si plus ille pudoris habet ?
Tu tamen hunc fieri si mavis, Regule, primum :
Unum de titulo tollere iota potes.

Ubi est primus liber, ais, cum iste sit secundus ? Quid agam, si illi plus verecundiæ est ? At tamen, ó Regule, si tu mavis hunc fieri primum, licet demere unum iota ex titulo.

NOTÆ.

1 *Primus ubi*] In lucem prodiit secundus hic liber, primo non edito, forte quia cautior fuit poeta, donec legentium judicia audiret; vel forte quia in primo libro multa scripserat ad laudem Titi, cujus tamen nomen non addiderat, sed Cæsarem tantum dixerat, quæ libenter laturus non erat Domitianus, qui Titi fratris, & patris Vespasiani laudes arrogabat sibi.

4 *Unum de titulo*] Duo II. secundum librum denotant, unum vero I. primum.

EPIGRAMMATUM
LIBER III.

Ad LECTOREM, I.
de Libro Gallicano.

Gallia ſortita nomen à toga Romanorum ad te mittit hæc qualecunque eſt ex remotis regionibus. Evolvis hunc, & forte commendas priorem libellum. Illa quæ magis probas, vel etiam hæc mea ſunt. Magis certe probetur, qui editus eſt in urbe domina. Nam verna liber, Gallo potior eſſe debet.

HOC tibi, quidquid id eſt, longinquis mittit ab oris
Gallia, Romanæ nomine dicta togæ.
Hunc legis, & laudas librum fortaſſe priorem.
Illa, vel hæc mea ſunt, quæ meliora putas.
Plus ſane placeat, domina qui natus in urbe eſt,
Debet enim Gallum vincere verna liber. 6

NOTÆ.

1 *Longinquis*] E foro Cornelii (librum enim illinc fuiſſe miſſum docet epig. 4. infra) hodie *Imola*, quæ urbs eſt Galliæ Ciſalpinæ, dictæ togatæ, quia veſtitum Romanorum aſſumpſerat.

4 *Illa*] Epigrammata ſcilicet primi vel ſecundi libri, quæ tibi ſunt gratiora, mea ſunt, imo & hæc libri tertii mea ſunt. Legunt alii per interrogationem, *Quæ meliora putas?* An illa primi, aut ſecundi, vel hæc tertii libri epigrammata, quæ omnia mea ſunt?

6 *Debet enim*] Vernæ ſervi ſunt domi ſui domini nati, vernam vero priorem librum Romæ ſcriptum appellat, ut opponatur huic tertio in Gallia compoſito.

Ad LIBRUM ſuum, II.
ut ſibi quærat patronum.

O Liber, cui cupis donari? Propera tibi quærere patronum, ne ſubito raptus in fuliginoſam culinam operias cordyllas uvida charta, aut fias cucullus thuris & piperis. Confugiſne in gremium Fauſtini? Recte facis.

CUjus vis fieri, libelle, munus?
Feſtina tibi vindicem parare,
Ne nigram cito raptus in culinam
Cordyllas madida tegas papyro,
Vel thuris piperiſque ſis cucullus. 5
Fauſtini fugis in ſinum? ſapiſti.

NOTÆ.

4 *Tegas cordyllas*] Piſciculi ſunt partus ſcilicet thynnorum, qui poſt elapſum primum annum thynni nuncupantur. Perſius, ſat. 1.

—— *nec ſcombros metuentia carmina, nec thus.*

6 Fauſtini] De quo epig. 26. lib. 1.

Cedro

Cedro nunc licet ambules perunctus,
Et frontis gemino decens honore
Pictis luxurieris umbilicis;
Et te purpura delicata velet, 10
Et cocco rubeat superbus index,
Illo vindice nec Probum timeto.

Nunc fas est incedas perfusus oleo cedrino, & decorus duplici frontis ornamento luxuriose orneris depictis umbilicis; & mollis purpura tegat te, & titulus superbus cocco fulgeat, illo assertore, nec ipsum Probum metue.

NOTÆ.

7 *Cedro nunc*] Synecdochicôs ponitur, pro oleo expresso ex cedro, quo libri ungebantur contra tineas & cariem.

8 *Et frontis gemino*] De librorum ornamentis diximus epig. 67. lib. 1.

12 *Nec Probum*] Grammaticus fuit criticus, cujus meminit Suetonius de Grammaticis.

In MULIEREM deformem corpore, III.

vultu vero formosam.

FOrmosam faciem nigro velamine celas:
Sed non formoso corpore lædis aquas.
Ipsam crede deam verbis tibi dicere nostris,
Aut aperi faciem, vel tunicata lava.

Atro velo obtegis vultum pulchrum; sed deformi corpore corrumpis undas. Puta ipsam deam tibi dicere nostris verbis, vel detege vultum, vel tunicata ablue te.

NOTÆ.

1 *Velamine celas*] Alii *medicamine velas*. Eligat lector. Prior lectio mihi videtur melior.

3 *Ipsam crede*] Aquæ Nympham intellige; fontibus autem numen inesse colligebant veteres ex perennitate scaturiginis.

4 *Aperi*] Aut ex deformi tuo corpore colligemus faciem quoque esse deformem.

Ad LIBRUM suum, IV.

cui abierit Roma, & quando rediturus sit.

ROmam vade, liber, si veneris unde, requiret;
Æmiliæ dices de regione viæ.
Si quibus in terris, qua simus in urbe rogabit:
Cornelii referas me licet esse foro.
Cur absim, quæret: breviter, tu multa fatere,
Non poterat vanæ tædia ferre togæ. 6
Si, quando veniet? dicet: responde, poeta
Exierat: veniet cum citharœdus erit.

O Libelle, proficiscere Romam. Si rogabit Faustinus, unde veneris; responde, de regione viæ Æmiliæ. Si percontabitur, quibus in terris simus, qua in civitate; fas est respondeas me esse in foro Cornelii. Rogabit cur absim: tu breviter fatere multa. Nequibat pati fastidia vanæ togæ. Si dicet, Quando rediturus? Responde, Poeta abiit; revertetur cum citharœdus esse fuerit.

NOTÆ.

2 *Æmiliæ dices*] Illam intellige quam stravit Æmilius Lepidus, qua scilicet iter erat ad forum Cornelii, hodie *Imola*.

5 *Breviter tu multa*] Paucis verbis complectere caussas absentiæ meæ, scilicet me non posse in urbe tot subire vana togatorum officia.

7 *Responde*] Ultima videtur longa; sed priscorum more hoc verbum est tertiæ conjugationis. Legunt alii,

Quando venit? dicet: tu respondeto, poeta.

8 *Cum citharœdus*] Tunc enim temporis Romæ pluris fiebant citharœdi quam poetæ: ita Romanorum mores carpit, epig. 56. lib. 5.

Artes discere vult pecuniosas?
Fac discat citharœdus aut choraules.

Ad EUNDEM, V.

soli Julio esse commendandum.

O exigue libelle, sine me properaturus Romam, cupis-ne commendari multis? An unus sufficiet? Mihi fidem adhibe, unus cui non eris extraneus, sufficiet Julius, cujus nomen prædico assidue. Statim hunc convenias. Nunc vero in introitu primæ domus ille habet domicilium, quod occupavit Daphnis. Habet uxorem quæ manibus & gremio te accipiet, etiamsi advenias pulverulentus. Sive tu conspexeris hos simul, sive hanc prius, aut illum, hoc dices, Marcus nunciat salutem. Hoc sufficit. Alii commendantur literis. Fallitur qui credit se esse commendandum suis amicis.

VIS commendari, sine me cursurus in urbem,
Parve liber, multis? an satis unus erit?
Unus erit, mihi crede, satis, cui non eris hospes,
Julius, assiduum nomen in ore meo. 4
Protinus hunc adeas, primique in limine tecti,
Quos tenuit Daphnis, nunc tenet ille Lares.
Est illi conjux, quæ te manibusque sinuque
Excipiet, vel si pulverulentus eas.
Hos tu seu pariter, sive hanc, illumve priorem
Videris, hoc dices, Marcus avere jubet. 10
Hoc satis est, alios commendas epistola; peccat
Qui commendandum se putat esse suis.

NOTÆ.

5 *Primique*] Julius habitat in prima statim domo ingredientibus Romam via Æmilia, hanc appellat *limen primi tecti*. Julii vero ædes prior possederat Daphnis. Legunt alii,

Protinus hunc prima quæres in limine Tectæ.

Tecta vero erat quædam urbis via, in cujus ingressu erant ædes istius Julii, de quo lib. 1. epig. 16.

7 *Manibusque sinuque*] His verbis gratissimum fore Julio atque ejus uxori hunc librum auguratur.

10 *Marcus*] Martialis. Ut advenientes *ave*, seu *salve*, sic abeuntes & recedentes *vale* dicebant. Suetonius in Augusto, cap. 53. Brissonius de formulis, lib. 8.

Ad MARCELLINUM, VI.

cui assentatur ob natales patris, & resectam primam barbam.

O Marcelline, tu computas diem decimum octavum Maii bis colendum tuis sacrificiis. Hæc prima edidit genitorem in lucem ætheriam: hæc prima tibi decerpit barbam ex genis florentibus: quamvis illa lux concesserit ingens donum vitæ gratæ, nunquam plus largita est patri.

LUX tibi post Idus numeratur tertia Maias,
Marcelline, tuis bis celebranda sacris.
Imputat ætherios ortus hæc prima parenti:
Libat florentes hæc tibi prima genas.
Magna licet dederit jucundæ munera vitæ, 5
Plus nunquam patri præstitit illa dies.

NOTÆ.

1 *Idus*] Martius, Maius, Julius, October, Nonas septimo, Idus decimo quinto die habent. Menses cæteri quinto Nonas, & Idus decimo tertio.

2 *Bis celebranda*] Quod ea die pater natus sit, & ipse Marcellinus deposuerit primam barbæ lanuginem: hæc enim lanugo deponebatur magna conviviorum & ludorum celebritate.

5 *Magna licet*] Quod dies natalis vitam patri dederit, munus est ingens; sed majus est, quod eadem illa die filius vir evaserit: nam viri appellabantur à barba resecta.

De

De SPORTULA, VII.

ſublata, & cœna recta revocata.

CEntum miſelli jam valete quadrantes,
Anteambulonis congiarium laſſi,
Quos dividebat balneator elixus.
Quid cogitatis, ô fames amicorum?
Regis ſuperbi ſportulæ receſſerunt. 5
Nihil ſtropharum eſt: jam ſalarium dandũ eſt.

Jam valete, ô miſeri centum quadrantes merces clientis defatigati, quos diſtribuebat balneator elixus. O fames amicorum, quid cenſetis? Sportulæ regis ſuperbi ſublatæ ſunt. Nihil fallaciarum eſt: ſalarium nunc donandum eſt.

Notæ.

1 *Valete*] Quia ſalarium, id eſt cœna recta datur. Suetonius in Nerone, cap. 16. *Publicæ cœnæ ad ſportulas redactæ.* Nero cœnam rectam clientibus exhibitam à potentioribus redegerat ad ſportulam; quæ calathus fuit, quo primum opſonia, poſtea centum quadrantes dabantur. Domitianus vero abrogato illo Neronis edicto revocavit cœnas rectas. Suetonius in Domitiano, cap. 7. *Sportulas publicas ſuſtulit, revocata cœnarum rectarum conſuetudine.*

2 *Congiarium*] Dicitur donum à congio menſura liquidorum.

3 *Balneator elixus*] Aquarum & vaporum calore prope coctus. Balneator hic ſumitur pro eo qui ſportulam diſtribuebat clientibus ſimul cum domino lavantibus.

4 *O fames*] Exiguam quippe ſportulam largientes patroni fame necabant ſuos clientes.

5 *Regis ſuperbi*] Hoc eſt patroni, quem dominum & regem appellabant clientes: vel Neronis ſuperbi, qui cœnas rectas ſuſtulerat: poſterior hic ſenſus magis mihi placet. Epig. 2. lib. Spect.

Abſtulerat miſeris tecta ſuperbus ager.

Neronis nempe.

6 *Nihil ſtropharum*] Sportulas quandoque imminuebant avari, nec opſonia data æquabant centum quadrantes, & hæ erant ſtrophæ quibus clientes circumveniebantur, & fame peribant: ſtropha fallacia eſt ἀπὸ τοῦ ςρέφειν vertere.

Salarium] Annuas mercedes, & ſtipendia ſignificat, hic vero victum unius diei, & videtur accipiendum pro cœna recta.

In QUINCTUM, VIII.

amatorem.

THaida Quinctus amat, quam Thaida? Thaida luſcam.
Unum oculum Thais non habet, ille duos.

Quinctus ardet Thaida: Quam Thaida? Thaida luſcam. Thais caret uno oculo, ille duobus.

Notæ.

2 *Unum oculum*] Jocus eſt à veritate ad metaphoram: Thais enim vere carebat uno oculo: Quinctus vero metaphoricôs duobus carere dicitur, quod amore ita obcæcabatur, ut vitia illius non deprehenderet.

In CINNAM, IX.

obtrectatorem.

VErſiculos in me narratur ſcribere Cinna.
Non ſcribit, cujus carmina nemo legit.

Cinna dicitur ſcribere carmina adverſus me: ille non ſcribit, cujus verſus a nemine leguntur.

Notæ.

2 *Nemo legit*] Ineptum poëtam irridet, cujus verſus perinde à nemine legebantur, ac ſi nunquam in lucem prodiiſſent. Epig. 64. lib. 6.

De CODRO, XV.

amatore cæco.

In toto civitate nullus magis credit, quam Codrus. Qua ratione, cum adeo egenus sit? Cæcus amat.

PLus credit nemo, quam, tota, Codrus, in urbe.
Cum sit tam pauper, quomodo? cæcus amat.

Notæ.

1 *Credit*] Ludit in ambiguitate verbi *credere*, quod significat fidem adhibere, & dare pecunias mutuo.

2 *Cæcus amat*] Hoc est amore obcæcatus existimat puellam esse formosam, quæ tamen deformis est: vix enim credam vere fuisse cæcum hunc Codrum, qui amaret puellam, quam audierat esse formosam. Epig. 49. lib. 8.

In CERDONEM, XVI.

munerarium.

O Cerdo regule sutorum, exhibes gladiatores, & quod tibi acquirit subula, illud aufert gladius. Temulentus es: nunquam enim id ageres siccus, ut cuperes, ô cerdo, ludere tuo corio. Lusisti: sufficit: at mihi crede, recordare nunc te continere in tua pellicula.

DAS gladiatores, sutorum regule Cerdo,
Quodque tibi tribuit subula, sica rapit.
Ebrius es: nec enim faceres id sobrius unquam.
Ut velles corio ludere, cerdo, tuo.
Lusisti, satis est: sed te, mihi crede, memento 5
Nunc in pellicula, cerdo, tenere tua.

Notæ.

1 *Das gladiatores*] Hunc cerdonem iterum irridet epig. 59. infra, qui Bononiæ munus gladiatorium exhibuerat, quod olim principes tantum civitatis, & magistratus edidere: ut patet ex Suetonio, cap. 28. in Claudio. Cerdo vero & sutor in eo differunt, quod sutor calceos faciat, cerdo resarciat.

2 *Subula*] Quæstum facis, quem sica, gladiatorum nempe, tibi eripit è manibus.

4 *Ut velles corio*] Id est, impensis tuis ludos exhibere.

6 *Nunc in pellicula*] Infra artificii, & conditionis tuæ terminos contine te: huic proverbio locum dedit Asinus Cumatus, qui leonis pellem sibi adaptaverat, qua exutus & agnitus, ad necem usque verberatus est.

In SABIDIUM, XVII.

male olentem.

Scriblita diu circumgestata secundis mensis nimio calore sæva adurebat manus: sed Sabidii gula ardentior erat, statim igitur suis buccis sufflavit ter & quater. Illa quidem tepefacta est, & visa est posse tangi digitis: sed nullus potuit tangere, merda fuit.

CIrcumlata diu mensis scriblita secundis
Urebat nimio sæva calore manus:
Sed magis ardebat Sabidi gula: protinus ergo
Sufflavit buccis terque quaterque suis.
Illa quidem tepuit, digitosq; admittere visa est. 5
Sed nemo potuit tangere: merda fuit.

Notæ.

1 *Scriblita*] Placentæ species.

6 *Sed nemo*] Quia impuro Sabidii halitu fuerat corrupta. Epig. 93. lib. 7.

In MAXIMUM, XVIII.
recitatorem importunum.

PErfrixisse tuas questa est præfatio fauces.
Cum te excusaris, Maxime, quid recitas?

In exordio conquestus es raucas esse tuas fauces. O Maxime, cum te excusaris, cur recitas?

NOTÆ.

1 *Perfrixisse*] Nimio frigore te factum esse raucum.

2 *Cum te excusaris*] Recitare non debuisti, sed tibi & nobis parcere.

De Vipera in ore Ursæ. XIX.

PRoxima centenis ostenditur ursa columnis,
Exornant fictæ qua Platanona feræ.
Hujus dum patulos alludens tentat hiatus
Pulcher Hylas: teneram mersit in ora manū.
Vipera, sed cæco scelerata latebat in ore, 5
Vivebatque anima deteriore fera.
Non sensit puer esse dolo, nisi dente recepto
Dum perit, ò facinus falsa quod ursa fuit!

Ursa videtur vicina centenis columnis, ubi belluæ adumbratæ decorant Platanona. Dum formosus Hylas ludens circum explorat apertas illius fauces; inseruit manum teneram in ora. At vipera improba delitescebat in faucibus tenebrosis, & bellua vivebat spiritu nequiore. Puer non advertit inesse fraudes, nisi dum moritur læsus dente, ô scelus quod fuit ursa ficta.

NOTÆ.

1 *Proxima*] Platanon locus scilicet platanis consitus erat, juxta porticum forte Vipsanam, de qua, epig 14. lib. 2. ubi feræ erant marmoreæ, vel æneæ.

4 *Hylas*] Ejusdem nominis puer ab Hercule adamatus fuit; ab hoc Hyla pueri formosi Hylæ dicti sunt.

5 *Cæco in ore*] Intus enim videre non poterat: legunt alii *in ære*, & ursam æneam fuisse intelligunt.

6 *Vivebatque anima*] Pestifera nempe & exitiali, vipera quippe latebat in ejus faucibus.

8 *Falsa quod*] Vera enim ursa puero tam formoso pepercisset: vel ab ea abstinuisset puer. Alii, *ô facinus asfa quod ursa fuit*. Alii, *o facinus falsa quod ursa facit*.

De CANIO, XX.
ridiculo.

DIC Musa, quid agat, Canius meus Rufus?
Utrum-ne chartis tradit ille victuris
Legenda temporum acta Claudianorum?
An quæ Neroni falsus adstruit scriptor?
An æmulatur improbi jocos Phædri? 5

O Musa, refer quid faciat Canius Rufus meus? Anne committit scriptis non perituris evolvendam historiam temporum Claudianorum? an quæ Neroni tribuit falsus scriptor? an imitatur facetias Phædri malitiosi?

NOTÆ.

1 *Canius*] De quo epig. 70. lib. 1.

3 *Acta Claudianorum*] Claudii Imperatoris & ejus familiæ historia nota est ex Suetonio, & aliis.

4 *An quæ Neroni*] An emendat historiam Neronis quam adulantes ipsi auctores falso scripserant. Tacitus in procemio Annalium. *Tiberii, Caiique, & Claudii, ac Neronis res, florentibus ipsis ob metum falsæ; postquam occiderunt recentibus odiis compositæ sunt.*

5 *Phædri*] Qui fuit Augusti libertus; fabulas Æsopi ex Græco latinas fecit: improbum

an lascivus elegis, an gravis heroicis? an tristis in cothurnis Sophocleis? an feriatus recitat in schola poetarum jocos respersos Attica venustate? hinc si abiit, deambulat in porticu templi. An otiosus emetitur spatia Argonautarum? an post meridiem iterum ad solem sedet inter tepidas buxos delicatæ Europæ? aut ambulat solutus anxietatibus molestis? an Titi, an Agrippæ thermis abluitur? an balneo impuri Tigillini? an potitur villa Tulli, & Lucani? an properat ad Quartum amœnum Pollionis? an jam profectus ad Baias ferventes iners navigat in stagno Lucrino? placet discere quid faciat tuus Canius? ridet.

Lascivus elegis, an severus herois?
An in cothurnis horridus Sophocleis?
An otiosus in schola poetarum
Lepore tinctos Attico sales narrat?
Hinc si recessit, porticum terit templi. 10
An spatia carpit lentus Argonautarum?
An delicatæ Sole rursus Europæ
Inter tepentes post meridiem buxos
Sedet, ambulatve liber acribus curis?
Titi-ne thermis, an lavatur Agrippæ, 15
An impudici balneo Tigillini?
An rure Tulli fruitur, atque Lucani?
An Pollionis dulce currit ad Quartum?
An æstuantes jam profectus ad Baias,
Piger Lucrino naviclatur in stagno? 20
Vis scire quid agat Canius tuus? ridet.

NOTÆ.

verò dixit, quia fictis animalium colloquiis sui temporis mores acute carpit.

6 *Elegis*] Elegiarum materiam sic definit Horatius in Arte poetica,

Versibus impariter junctis querimonia primum,
Post etiam inclusa est voti sententia compos.

Severus herois] Grave est enim heroici carminis argumentum.

7 *Sophocleis cothurnis*] Hoc est, an componit tragœdias? in quibus inducti heroës altis nitebantur calceamentis, quæ dicta sunt cothurni. Sophocles carminis gravitate cæteros tragicos longe superavit.

10 *Porticum terit templi*] Ambulat in porticu templi Isidis, epig. 14. lib. 2. ubi etiam egimus de porticu Argonautarum & Europæ porticu, in qua post meridiem apricabatur Canius.

15 *Titi-ne thermis*] Titi Imperatoris thermas interpretare. Legunt alii *stertitne thermis*, minus bene meo judicio; sed forte bene legeretur,

Stertitne, thermis an lavatur Agrippæ?

Agrippa quoque thermas construxerat, quibus nomen suum imposuerat.

16 *Tigillini*] Alii legunt *Tigellini*: fœdissimus fuit ille temporibus Neronis, de quo Tacitus, lib. 14. Annalium. Juvenalis, sat. 1.

Pone Tigellinum, &c.

17 *Tulli & Lucani*] De his duobus fratribus dictum, lib. 1. epig. 37. hoc est, an rusticatur.

18 *Ad Quartum*] Prædium nempe ad quartum ab urbe lapidem.

19 *An æstuantes*] Aquas calidas Baiarum intellige in Campania, ubi & stagnum Lucrinum. Lib. 1. epig. 63.

In crudelem dominum. XXI.

Servus fronte signatus tuitus est proscriptum. Non fuit hæc salus heri, sed vituperium.

PRoscriptum famulus servavit fronte notatus.
Non fuit hæc domini vita, sed invidia.

NOTÆ.

1 *Proscriptum*] Antium Restionem hunc fuisse putant Interpretes, de quo Macrobius, lib. 1. Saturn. cap. 11.

Fronte notatus] De notis quæ servorum frontibus inurebantur, Epig. 29. lib. 2.

2 *Sed invidia*] Summa enim humanitate usus erga dominum crudelem servus, omnibus eum fecit odiosum.

De APICIO, XXII.
helluone.

DEderas, Apicî, bis tricentiès ventri,
Sed adhuc supererat centies tibi laxum.
Hoc tu gravatus, ne famem & sitim ferres,
Summa venenum potione duxisti.
Nil est, Apicî, tibi gulosius factum. 5

O Apici, donaveras sexcenties abdomini, sed tibi restabat adhuc centies largum. Hoc tu dolens extremo haustu bibisti venenum, ne patereris famem & sitim. O Apici, nihil egisti gulosius.

NOTÆ.

1 *Bis tricenties*] Apicius, de quo Seneca ad Helviam, septingenta millia sestertiûm habebat in bonis; sexcenta millia luxu consumpserat, centum verò millia supererant, at veritus ille ne hac summa explere gulam non posset, venenum bibit.

2 *Centies laxum*] Hoc est, non minus centies, imo verò amplius: Alii legunt *luxu* pro luxui.

5 *Tibi*] Alii *te*.

Gulosius] Is enim omnium gulosissimus videtur, qui centum sestertium millibus dives famem & sitim timeat: vel poeta irridet Apicium, quasi centies emisset summam potionem qua periit, unde cariore pretio nunquam biberat.

In INVITATOREM, XXIII.
apponentem cibos servis non convivis.

OMnia cum retro pueris opsonia tradas:
Cur non mensa tibi ponitur à pedibus?

Cum à tergo porrigas servis omnes cibos, quare non sternis mensam ad pedes.

NOTÆ.

1 *Omnia cum retro*] Discumbentibus dominis ministrantes servi ad pedes stabant. Seneca, lib. 3. de beneficiis, cap. 27. *Ut primum diluxit, servus qui cœnanti ad pedes steterat, narrat quæ inter cœnam ebrius dixisset.* Avarus verò iste invitator cibos omnes pueris tradebat auferendos, ut crastinam in cœnam servarentur: vel forte pueris quos amabat, comedenda opsonia tradebat: ergo debuit mensam ponere à pedibus.

De hernioso haruspice. XXIV.

VIte nocens rosa stabat moriturus ad aras
Hircus, Bacche, tuis victima grata sacris;
Quē Tuscus mactare Deo cum vellet haruspex,
Dixerat agresti forte rudique viro;
Ut cito testiculos peracuta falce secaret, 5
Teter ut immundæ carnis abiret odor.

Hircus reus palmitis corrosi interiturus stabat ad altaria, victima grata tuis sacrificiis, ô Bacche; quem Deo immolare nolens haruspex Tuscus forte dixerat homini agresti atque imperito, ut quamprimum exsecaret testiculos falce peracuta, ut putidus odor fœdæ carnis evanesceret.

NOTÆ.

1 *Vite nocens rosa*] Epig. 19. lib. 13.
Lascivum pecus, & viridi non utile Baccho
Dat pœnas, nocuit jam tener ille deo.
Alii legunt *vite rosea*. Judicet lector.

3 *Quem Tuscus*] Ex Tuscia, sive Hetruria, *hodie la Toscana*, Romam allata est haruspicina. Haruspex autem, teste Donato ad Phormionem Terentii, actu 4. scen. 4. ab haruga nominatur. Nam haruga dicitur hostia ab hara, in qua concluditur & servatur. Alii qui sine aspiratione scribunt, dici putant quia in ara inspicit exta.

Dum ipse haruspex pronus super altaria viridantia cultro resecat cervicem resistentem, & stringit manu. Grande scrotum visum est sacrificiis infensis: rusticus ferro invadit illud, atque secat: existimans hoc requiri ex prisca consuetudine sacrorum, & numina antiqua coli ejusmodi fibris. Sic qui paulo ante fueras Tuscus haruspex, nunc Gallus, dum mactas hircum, ipse evasisti caper.

Ipse super virides aras luctantia pronus
Dum resecat cultro colla, premitque manu:
Ingens iratis apparuit hernia sacris.
Occupat hanc ferro rusticus, atque secat; 10
Hoc ratus antiquos sacrorum poscere ritus,
Talibus & fibris numina prisca coli.
Sic modo qui Tuscus fueras, nunc Gallus haruspex,
Dum jugulas hircum, factus es ipse caper.

NOTÆ.

7 *Virides*] Hoc est stratas herba viridi.

9 *Iratis*] Forte propter irreverentiam haruspicis, cujus hernia apparebat, quam exsecuit rusticus, cum hirci testiculos abscindere debuisset.

13 *Qui Tuscus*] Ludit poeta in voce *Gallus*, quasi ille haruspex patriam commutasset; sed intelligit *Gallum* fuisse factum, hoc est castratum: Sacerdotes enim Cybeles castrati dicebantur Galli.

14 *Ipse caper*] Hircus & caper in eo differunt, quod hic castratus sit, ille verò minime: aliquando tamen confunduntur. Virgilius ecloga 7.

Vir gregis ipse caper.

Ad FAUSTINUM, XXV.

de inepto rhetore.

O Faustine, si vis refrigerari balneum æstuans, quod vix ingrederetur Julianus: ora rhetorem Sabineum, in eo lavetur. Ille temperat thermas Neronianas.

SI temperari balneum cupis fervens,
Faustine, quod vix Julianus intraret:
Roga, lavetur, rhetorem Sabineum.
Neronianas is refrigerat thermas.

NOTÆ.

2 *Julianus*] Qui aquis nonnisi ferventibus lavabat.

3 *Roga*] Secutus sum Aldinam lectionem. Alii,

Roga, lavetur hic rhetor Sabineus.

Alii,

Rogo lavet uti rhetorem Sabineum.

Ineptum nempe, qui orationis frigore aquam etiam ferventem refrigeraverit.

4 *Neronianas*] Cæteris calidiores: refrigerat, alii *refrigeret*: hoc est, qui vel aquam calidissimam refrigerare possit: Jocus est à frigore aëris ad orationis frigus, seu potius ineptias. Videat lector.

In CANDIDUM, XXVI.

avarum, qui excepta uxore, nihil commune habebat cum amicis.

O Candide, solus possides prædia, & solus nummos: solus possides pocula aurea, solus possides myrrhina: solus possides Massica, & solus Cæcuba Opimii: tu solus cordatus es, & solus ingeniosus.

PRædia solus habes, & solus, Candide, nūmos:
Aurea solus habes, myrrhina solus habes:
Massica solus habes, & Opimî Cæcuba solus:
Et cor solus habes, solus & ingenium.

NOTÆ.

1 *O Candide*] De quo jam supra, lib. 2. epig. 43.

2 *Solus habes*] Ex tuis bonis nihil communicas cum amicis.

Myrrhina] De quibus, lib. 14. epig. 113.

3 *Opimî Cæcuba*] De vino Opimiano dictum, epig. 27. lib. 1. De vino Massico, epig. 111. lib. 13.

4 *Et cor*] Solus sapere tibi videris.

Omnia

Omnia solus habes: hoc me puto velle negare:
Uxorem sed habes, Candide, cum populo.

Solus possides cuncta: hoc, opinor, negaturus sum; at tibi, ô Candide, uxor est communis *cum populo.*

NOTÆ.

5 *Hoc me puto*] Negaturus sum, inquit poeta, te unum frui omnibus tuis bonis: alii enim simul cum eo dominantem ejus fundum arabant. Legunt alii,

Hoc nec puto posse negari.

In GALLUM, XXVII.
à quo ad cœnam non revocabatur.

NUnquam me revocas, venias cum sæpe vocatus:
Ignosco, nullum si modo, Galle, vocas.
Invitas alios: vitium est utriusque. Quod? inquis.
Et mihi cor non est, nec tibi, Galle, pudor.

Nunquam me revocas, cum invitatus crebro accedas: O Galle, parco, si modo neminem invitas: vocas alios: dedecus est utriusque. Quod? ais. O Galle, nec ego habeo prudentiam, nec tu verecundiam.

NOTÆ.

4 *Et mihi cor non est*] Nec enim te invitare deberem.

Nec tibi, Galle] Cum me de te bene meritum ad cœnam non revoces.

In NESTOREM, XXVIII.
male olentem.

AUriculam Mario graviter miraris olere.
Tu facis hoc: garris, Nestor, in auriculā.

Tibi mirum est, fœtere aurem Mario. Tu efficis hoc, ó Nestor, garris in aurem.

NOTÆ.

2 *Tu facis hoc*] Tu in caussa es cur illi male oleat auricula, cui graveolentiam affers impuro tuo halitu.

In ZOILUM, XXIX.
quondam servum.

HAS cum gemina compede dedicat catenas,
Saturne, tibi Zoïlus, annulos priores.

O Saturne, cum duplici compede Zoilus tibi consecrat has catenas, annulos priores.

NOTÆ.

1 *Gemina compede*] Servi improbi compedibus vincti opus in ergastulo faciebant.

Dedicat] Servi libertate donati compedes & catenas consecrabant Saturno, qui per annum laneo vinculo alligatus Saturnalibus, mense sc. Decembri solvebatur: Saturnus ergo vinctorum deus: his verbis significat poeta Zoilum fuisse servum.

2 *Annulos*] Cum appellat annulos priores, notat Zoilum ex servo factum esse equitem: si enim ferrei fuerint annuli priores, indicat alios deinde gestavisse Zoilum, & quidem dignitatis equestris insigne. Epig. 38. lib. 11.

Zoile, quid tota gemmam præcingere libra
Te juvat, & miserum perdere sardonycha?
Annulus iste tuis fuerat modo cruribus aptus,
Non eadem digitis pondera conveniunt.

Ad GARGILIANUM, XXX.

pauperem.

Nulla donatur sportula; conviva recumbis gratuito. Rogo, ô Gargiliane, quid agis Romæ? Unde habes togulam, & mercedem gurgustii obscuri? Unde accipis quadrantem? Unde es vir Chiones? Licet dicas te vivere cum summa frugalitate: sine ullo judicio agis quod vivis.

SPortula nulla datur: gratis conviva recumbis.
Dic mihi, quid Romæ, Gargiliane, facis?
Unde tibi togula est, & fuscæ pensio cellæ?
Unde datur quadrans? unde vir es Chiones?
Cum ratione licet dicas te vivere summa: 5
Quod vivis, nulla cum ratione facis.

NOTÆ.

1 *Gratis*] Nulla enim mercede accepta, clientes tunc una cum patrono cœnabant.

4 *Quadrans*] Quo pretio lavabant pauperes. Horatius sat. 3. lib. 1.

——— *dum te quadrante lavatum*
Rex ibis. ———

Chione vero scrotum sui corporis copiam egenis faciebat.

5 *Cum ratione licet*] Jocus est in ambiguo, in priori versu moderationem, in posteriori vero judicium significat: enimvero mori præstaret, quam vitam tam miseram ducere.

Ad RUFINUM, XXXI.

divitem, quem hortatur ad modestiam.

Habes agros valde amplos, fateor, ædes tuæ urbanæ occupant multa prædia: & multi debitores serviunt arcæ herili, & tuæ epulæ nituntur aurea mensa. Attamen, ô Rufine, noli respuere inferiores. Didymus fuit locupletior; Philomelus ditior est.

SUnt tibi, confiteor, diffusi jugera campi,
Urbanique tenent prædia multa Lares:
Et servit dominæ numerosus debitor arcæ,
Sustentatque tuas aurea mensa dapes.
Fastidire tamen noli, Rufine, minores. 5
Plus habuit Didymus, plus Philomelus habet.

NOTÆ.

2 *Urbani Lares*] Dii tui domestici occupant multa ædificia: *Ædificia omnia urbana prædia appellamus*, Justinianus, Instit. lib. 2. tit. 3.

3 *Arcæ dominæ*] Hoc est, multi sunt in ære tuo. Merito arcam dominam appellat; nam pecuniæ omnia obediunt. Epig. 77. lib. 1.

4 *Aurea mensa*] Coronas tantum mensarum, non totas mensas aureas fuisse interpretatur Raderus: vel forte mensam auream dixit, quæ nempe ornata esset multis vasis aureis. Vel simpliciter intellige auream fuisse, aut inauratam.

6 *Didymus*] Malis artibus multa consecutus erat infamis hic Didymus de quo epig. 41. lib. 12. Philomelus vero citharœdus forte fuit tempore Martialis locupletissimus, qui ambo utpote ditiores Rufinum fastidire possint.

In MATRINIAM, XXXII.

decrepitam.

Non possum subagitare vetulam, an expostulas, ô Matrinia? possum & anum: at tu mortua es, non anus.

NON possum vetulam, quereris Matrinia? possum
Et vetulam: sed tu mortua, non vetula es.

NOTÆ.

1 *Non possum*] Legunt alii, *An possim vetulam, quæris Matrinia?* Hæc vetula accusabat Martialem, quod parum vir esset.

Possum

Possum Hecubam, possum Nioben, Matrinia: sed si
Nondum erit illa canis, nondũ erit illa lapis.

O Matrinia, possum Hecubam & Nioben; at si illa nondum erit conversa in canem, nec hæc in lapidem.

NOTÆ.

3 *Possum Hecubam*] Cujus & Niobes notissima est fabula: his verbis significat se posse quidem vetulas, sed si nondum formam mulierum nimia senectute exuerint.

Qualem puellam velit. XXXIII.

INgenuam malo: sed si tamen illa negetur,
Libertina mihi proxima conditio est:
Extrema est ancilla loco: sed vincet utramque,
Si facie nobis hæc erit ingenua.

Ingenua magis placet, at nihilominus si non sit copia illius, libertina mihi est secundo loco: serva ultimo loco est. At si hanc habuero liberali forma, superabit utramque.

NOTÆ.

1 *Ingenuam malo*] Ingenui dicuntur qui statim ut nati sunt, liberi sunt: libertini vero qui justa servitute manumissi sunt.

3 *Sed vincet*] Ancilla vincet ingenuam & libertinam, si formosa fuerit, atque ita solius formæ non conditionis rationem habet poeta.

Ad CHIONEM, XXXIV. nigram.

DIgna tuo cur sis, indignaque nomine, dicam.
Frigida es, & nigra es: non es, & es Chione.

Proferam cur merearis tuum nomen, & non merearis. Gelida es, & atra, es, non es, & es Chione.

NOTÆ.

2 *Chione*] Χιὼν nix est: hæc mulier erat quidem Chione, quia frigida erat ut nix: at cum non esset candida ut nix, sed nigra, non erat Chione.

De piscibus sculptis. XXXV.

ARtis Phidiacæ toreuma clarum,
Pisces adspicis: adde aquam, natabunt.

Vides pisces opus egregium artis Phidiacæ: adjunge aquam, natabunt.

NOTÆ.

1 *Artis Phidiacæ*] Phidias sculptor Atheniensis clarissimus toreuticen invenit, id est artem conficiendorum toreumatum: est autem toreuma opus torno factum, & cœlatum.

2 *Adde aquam*] Adeo naturam æmulantur, ut à veris vix secerni possint.

In FABIANUM, XXXVI.

avarum & arrogantem amicum.

O Fabiane, eadem officia à me exigis, quæ a novo & paucis ante diebus facto amico. Ut primo diluculo tibi incultus nunciem salutem, & tua sella me agat per medium cœnum; ut decima hora vel tardius defatigatus comiter te in thermas Agrippæ, cum ipse laver in thermis Titi. O Fabiane, hocne meritus sum per triginta annos, ut semper sim novus in tua amicitia? O Fabiane, hoc meritus sum toga lacera, & mea, ut nondum existimes me dignum rude?

QUod novus, & nuper factus tibi præstat amicus;
Hoc præstare jubes me, Fabiane, tibi.
Horridus ut primo semper te mane salutem,
Per mediumque trahat me tua sella lutum:
Lassus ut in thermas decima, vel serius hora 5
Te sequar Agrippæ, cùm laver ipse Titi.
Hoc per triginta merui, Fabiane, Decembres,
Ut sim tiro tuæ semper amicitiæ?
Hoc merui, Fabiane, toga tritaque, meaque,
Ut nondum credas me meruisse rudem? 10

NOTÆ.

2 *O Fabiane*] De illo conqueritur, quod cùm vetus esset ejus amicus, nihilominus easdem semper anteambulonis operas, quas à novis amicis exigebat.

5 *Decima hora*] Hoc est, duabus horis tardius solito: æstate enim octava hora lavabant, nona verò cœnabant. De horis fuse diximus, epig. 8. lib. 4.

6 *Cum laver ipse Titi*] Lavante enim in thermis Agrippæ Fabiano, cogebatur Martialis currere ad Titi thermas longe dissitas. Notat arrogantiam Fabiani qui in iisdem thermis lavari secum clientes non pateretur.

9 *Meaque*] Cùm clientes suos vestibus donare soleant alii patroni.

10 *Meruisse rudem*] Hoc est, liberationem officiorum: tractum est à gladiatoribus: nam gladiatores ingravescente ætate rude donabantur, ut apud Horatium in epistolis, & Juvenalem. Qua rude accepta non cogebantur amplius pugnare: sed publica alebantur pecunia. Sensus est: Putas me non demeruisse rudem, ut me alas sine officio? Domitius. Ramiresius putat poëtam ambigue allusisse ad togam rudem, tritæ scilicet oppositam, & villosam, quam pexam dixit, epig. 44. lib. 2.

In irascentes amicos. XXXVII.

O divites amici, scitis tantum succensere. Non decenter agitis, sed prodest hoc agere.

IRasci tantum felices nôstis amici.
Non bellè facitis; sed juvat hoc facere.

NOTÆ.

2 *Non bellè*] Irasci enim amico, amicitiæ leges violare est.

Sed juvat] Quia nihil datis postea amicis, quibus succensetis. Epig. 13. lib. 12.

Ad SEXTUM, XXXVIII.

Romæ non esse locum artibus honestis.

O Sexte, quæ ratio, aut quæ spes certa te accersit Romam? dic quid inde aut speras, aut poscis?

QUÆ te caussa trahit, vel quæ fiducia Romā,
Sexte? quid aut speras, aut petis inde? refer.

NOTÆ.

1 *Quæ te*] Corruptos Romanorum mores arguit poëta, fingendo Sextum quendam decrevisse vivere Romæ.

Causſas, inquis, agam Cicerone diſertius ipſo,
Atque erit in triplici par mihi nemo foro.
Egit Ateſtinus cauſſas, & Civis: utrumque 5
Nôras: ſed neutri penſio tota fuit.
Si nihil hinc veniet, pangentur carmina nobis:
Audieris, dices eſſe Maronis opus.
Inſanis: omnes gelidis quicumque lacernis
Sunt tibi, Naſones Virgilioſque vides. 10
Atria magna colam. Vix treis, aut quatuor iſta
Res aluit: pallet cætera turba fame.
Quid faciam? ſuade. Nam certum eſt vivere Romæ.
Si bonus es, caſu vivere, Sexte, potes.

dicam, ais, cauſſas eloquentius ipſo Cicerone, nec ullum habebo æqualem in triplici foro. Ateſtinus dixit cauſſas, & Civis: cognoveras utrumque: at neuter habuit integram penſionem domus. Si nihil hinc aſſequar, componam verſus: audieris, affirmabis eſſe opus Virgilii. Deſipis: omnes quicumque tibi occurrunt frigidis lacernis, cernis Naſones & Virgilios. Colam magna atria. Vix tribus aut quatuor iſta res ſuppeditavit cibos: reliqua multitudo pallet fame. Quid agam? mone. Nam ſtatui vivere Romæ. Si probus es, o Sexte, potes vivere fortuito.

N O T Æ.

3 *Diſertius*] Alii *diſertior*.
4 *In triplici foro*] Vetus ſeu Romanum unum, alterum Julii Cæſaris, tertium Auguſti intellige.
5 *Egit Ateſtinus & Civis*] Alii *Caius*. Nomina forte ficta aut pauperum cauſſidicorum, qui ex cauſſis non erant conſecuti, unde totam ſolverent annuam conductæ domus penſionem.
9 *Gelidis*] Hoc eſt, tritis lacernis, quæ frigus undique admitterent.
10 *Sunt tibi*] Alii *ſunt ibi*, Romæ ſcilicet.
11 *Atria magna*] Hoc eſt, potentiores colam, in atriis quippe magnum amicum expectabant clientes.
14 *Si bonus*] Solis enim malis certa eſt vivendi ratio, hominis verò probi vita ex caſu pendet. Juvenalis, ſat. 3.
Quid Romæ faciam? mentiri neſcio, &c.

De LYCORI, XXXIX.

quæ licet luſca bene de forma judicabat.

ILiaco ſimilem puerum, Fauſtine, magiſtro
Luſca Lycoris amat. Quam bene luſca videt!

Lycoris luſca ardet puerum parem magiſtro Trojano. Quam perſpicax eſt luſca!

N O T Æ.

1 *Iliaco magiſtro*] Pecoris ſcilicet magiſtro: Paridem forte intelligit. Legunt alii *miniſtro*, id eſt, Ganymedi Jovis pocillatori.

In THELESINUM, XL.

avarum.

MUtua quod nobis ter quinquaginta dediſti
Ex opibus tantis quas gravis arca premit:
Eſſe tibi magnus, Theleſine, videris amicus,
Tun' magnus, quod das? imo ego, quod recipis.

O Theleſine, te exiſtimas magnum amicum, quod nobis credidiſti centum & quinquaginta ex tantis divitiis quas coercet arca ponderoſa: O Theleſine, te exiſtimas magnum amicum, tu ne magnus es quod credis? Immo ego ſum magnus quod reſtituo.

N O T Æ.

1 *Ter quinquaginta*] Millia ſcilicet ſeſtertiûm. Legunt alii *ter quinquagena*, ne finalis in *ginta* corripiatur, verum eſt anceps, reperitur longa, lib. 7. epig. 8. & brevis, lib. 12. epig. 26.
4 *Tun' magnus*] Legunt alii *tu magnus*.
Imo ego] Quia ego pauper reſtituo diviti. Significat poeta plus eſſe ter quinquaginta à paupere reſtitui, quam mutuo dari à divite.

De

De lacerta cælata. XLI.

Lacerta ducta manu Mentoris insculpta phiala spirat, & metuitur argentum.

INserta phialæ Mentoris manu ducta
Lacerta vivit, & timetur argentum.

NOTÆ.

1 *Mentoris*] Qui cælator fuit clarissimus. Lib. 9. epig. 60.

——— *& si qua fuerunt*
Pocula Mentorea nobilitata manu.

Plinius, lib. 33. cap. 11. *Lucius verò Crassus orator duos scyphos Mentoris artificis manu cælatos habuit centum sestertiis.*

Ducta] Proprium est cælatorum & sculptorum verbum. Virgilius, lib. 6. Æneid. v. 42.

Excudent alii spirantia mollius æra:
Credo equidem vivos ducent de marmore vultus.

2 *Et timetur*] Cum lacerta vivere videatur.

In POLLAM, XLII.

tegentem rugas ventris.

O Polla, quod conaris lomento tegere rugas uteri, tibi linis uterum, non mihi labra. Sincere detegatur vitium forte parvum. Majus esse malum existimatur quod occultatur.

LOmento rugas uteri quod condere tentas,
Polla: tibi ventrem, non mihi labra linis.
Simpliciter pateat vitium fortasse pusillum.
Quod tegitur, majus creditur esse malum.

NOTÆ.

1 *Lomento*] Lomentum, teste Roberto Stephano, farina fabacea qua ad eruganda corpora usa est antiquitas. Uterum verò linebat Polla, ut sulcis absconditis puella videretur.

2 *Non mihi labra linis*] Id est, non me decipis hoc fuco, quo sensu Plautus dicit, *os sublinere.* Hæc dicendi formula originem traxit à genere ludi quo dormientibus ora pinguntur, quos cum aliis ludibrio esse vellent antiqui, eos dormientes per jocum liniebant colore aliquo, vel fuligine. Hæc formula potest etiam desumi ab iis qui amaras potiones ægrotis vel pueris exhibentes, labra poculorum melle illinunt, ut hac dulcedine primum decepti potionem hauriant.

4 *Malum*] Alii *nefas.*

In LENTINUM, XLIII.

tingentem capillos.

O Lentine, fingis te juvenem comis coloratis: tam repentè corvus factus, qui paullò ante cycnus eras. Non imponis omnibus. Proserpina novit te canum: illa auferet larvam à tuo capite.

MEntiris juvenem tinctis, Lentine, capillis:
Tam subitò corvus, qui modò cycnus eras.
Non omneis fallis. Scit te Proserpina canum:
Personam capiti detrahet illa tuo.

NOTÆ.

1 *Mentiris juvenem*] Lentinus canos capillos tingebat, ut juvenis videretur.

3 *Scit te Proserpina*] Jovis & Cereris filia, quæ à Plutone rapta est in conjugem, unde inferorum regina dicitur. Qui autem morituri sunt, priusquam à Proserpina tondeantur, animam efflare nequeunt, ut canunt poëtæ. Hanc caussam affert Virgilius cur Dido difficulter animam emitteret, lib. 4. Æneid.

Nondum illi flavum Proserpina vertice crinem
Abstulerat, Stygioque caput damnaverat orco.

4 *Personam*] Persona dicitur ficta imago vultus seu larva: illa verò capillorum tinctura eleganter capitis persona dicitur, qua ablata Lentinus canus videbitur, atque orco damnandus.

In

In LIGURINUM, XLIV.
nimis poëtam.

OCcurrit tibi nemo quod libenter, Quod quacunq; venis, fuga eſt, & ingens Circa te, Ligurine, ſolitudo: Quid ſit ſcire cupis? nimis poëta es. Hoc valde vitium periculoſum eſt. 5 Non tigris catulis citata raptis, Non dipſas medio peruſta Sole, Nec ſic ſcorpius improbus timetur. Nam tantos, rogo, quis ferat labores? Et ſtanti legis, & legis ſedenti, 10 Currenti legis, & legis cacanti. In thermas fugio: ſonas ad aurem. Piſcinam peto: non licet natare, Ad cœnam propero: tenes euntem. Ad cœnam venio: fugas ſedentem. 15 Laſſus dormio: ſuſcitas jacentem. Vis, quantum facias mali, videre? Vir juſtus, probus, innocens timeris.	*O Ligurine, viſ-ne ſcire quid ſit, quod nullus tibi obviam ſit æquo animo, quod omnes fugiunt, & vaſta eſt ſolitudo circum te, in quemcunque locum venis? Nimium poëta es. Hoc vitium periculoſiſſimum eſt. Ablatis catulis tigris feſtina non incutit tantum metum, nec dipſas aduſta medio ſole, nec ſcorpius venenoſus. Quæſo enim, quis patiatur tantas moleſtias? Legis ſtanti, & legis ſedenti: legis properanti, & legis exoneranti ventrem. Fugio in thermas: clamas ad aurem. Eo in piſcinam: non fas eſt natare. Feſtino ad cœnam: moraris euntem. Venio ad cœnam: fugas ſedentem. Defatigatus dormio: excitas cubantem. Cupiſ-ne ſcire quantum mali facias? Metueris* licet *vir juſtus, probus, innocens.*

NOTÆ.

4 *Nimis poëta es*] Lepidè Horatius in fine Artis poëticæ:

Veſanum tetigiſſe timent, fugiuntque poëtam
Qui ſapiunt.

6 *Non tigris*] Quæ tamen periculoſiſſima eſt dum equitem ſuorum catulorum raptorem inſequitur.

7 *Dipſas*] Serpens à quo icti vexantur ſiti & æſtu: δίψα, ſitis unde nomen deducit *peruſta Sole* dicitur, vel quod apricetur ad Solem meridianum, vel quod plaga meridiana vivat,

13 *Piſcinam peto*] Locus erat domi ubi aqua frigida lavabant: fuiſſe etiam piſcinas tepidas conſtat ex Plinio juniore, lib. 5. epiſt. 3. Fuit etiam piſcina publica.

Non licet] Alii *non finis.*

15 *Fugas ſedentem*] Nempe qui ad cœnam maturiùs veniebant, dum ſternerentur lecti ſedebant. Epig. 67. lib. 7.

Sternantur lecti, Cæciliane, ſede.

18 *Vir juſtus*] Importuna tua recitatione adeo intolerabilis es, ut te patienter ferre quamvis probum nemo poſſit.

De EODEM. XLV.

FUgerit an menſas Phœbus cœnamque Thyeſtæ, Ignoro: fugimus nos, Ligurine, tuam.	*Neſcio utrum Sol fugerit menſas & cœnam Thyeſtæ: O Ligurine, nos fugimus tuam.*

NOTÆ.

1 *Fugerit an menſas*] Thyeſtes filius fuit Pelopis ex Hippodamia, & nepos Tantali, qui uxorem fratris ſui Atrei in adulterium pellexit, atque ex ea ſuſcepit filios, quos Atreus in vindictam tanti ſceleris eidem Thyeſtæ comedendos appoſuit. Propterea poëtæ fingunt Solem horrore tantæ immanitatis expalluiſſe, mutatoque ſolito curſu rediiſſe ad auroram. Vide Senecam in Thyeſtem.

2 *Fugimus nos*] Ne cogamur audire te recitantem, epig. 50. infra.

Illa

De lacerta cælata. XLI.

Lacerta ducta manu Mentoris insculpta phialæ spirat, & metuitur argentum.

INserta phialæ Mentoris manu ducta
Lacerta vivit, & timetur argentum.

NOTÆ.

1 *Mentoris*] Qui cælator fuit clarissimus. Lib. 9. epig. 60.
——— *& si qua fuerunt*
Pocula Mentorea nobilitata manu.
Plinius, lib. 33. cap. 11. *Lucius verò Crassus orator duos scyphos Mentoris artificis manu cælatos habuit centum sestertiis.*

Ducta] Proprium est cælatorum & sculptorum verbum. Virgilius, lib. 6. Æneid. v. 42.
Excudent alii spirantia mollius æra:
Credo equidem vivos ducent de marmore vultus.

2 *Et timetur*] Cum lacerta vivere videatur.

In POLLAM, XLII.
tegentem rugas ventris.

O Polla, quod conaris lomento tegere rugas uteri, tibi linis uterum, non mihi labra. Sincere detegatur vitium forte parvum. Majus esse malum existimatur quod occultatur.

LOmento rugas uteri quod condere tentas,
Polla: tibi ventrem, non mihi labra linis.
Simpliciter pateat vitium fortasse pusillum.
Quod tegitur, majus creditur esse malum.

NOTÆ.

1 *Lomento*] Lomentum, teste Roberto Stephano, farina fabacea qua ad eruganda corpora usa est antiquitas. Uterum verò linebat Polla, ut sulcis absconditis puella videretur.

2 *Non mihi labra linis*] Id est, non me decipis hoc fuco, quo sensu Plautus dicit, *os sublinere.* Hæc dicendi formula originem traxit à genere ludi quo dormientibus ora pinguntur, quos cum aliis ludibrio esse vellent antiqui, eos dormientes per jocum liniebant colore aliquo, vel fuligine. Hæc formula potest etiam desumi ab iis qui amaras potiones ægrotis vel pueris exhibentes, labra poculorum melle illinunt, ut hac dulcedine primum decepti potionem hauriant.

4 *Malum*] Alii *nefas.*

In LENTINUM, XLIII.
tingentem capillos.

O Lentine, fingis te juvenem comis coloratis: tam repentè corvus factus, qui paullò ante cycnus eras. Non imponis omnibus. Proserpina novit te canum: illa auferet larvam à tuo capite.

MEntiris juvenem tinctis, Lentine, capillis:
Tam subitò corvus, qui modò cycnus eras.
Non omneis fallis. Scit te Proserpina canum:
Personam capiti detrahet illa tuo.

NOTÆ.

1 *Mentiris juvenem*] Lentinus canos capillos tingebat, ut juvenis videretur.

3 *Scit te Proserpina*] Jovis & Cereris filia, quæ à Plutone rapta est in conjugem, unde inferorum regina dicitur. Qui autem morituri sunt, priusquam à Proserpina tondeantur, animam efflare nequeunt, ut canunt poëtæ. Hanc caussam affert Virgilius cur Dido difficulter animam emitteret, lib. 4. Æneid.
Nondum illi flavum Proserpina vertice crinem
Abstulerat, Stygioque caput damnaverat orco.

4 *Personam*] Persona dicitur ficta imago vultus seu larva: illa verò capillorum tinctura eleganter capitis persona dicitur, qua ablata Lentinus canus videbitur, atque orco damnandus.

In LIGURINUM, XLIV.
nimis poëtam.

OCcurrit tibi nemo quod libenter,
Quod quacunq; venis, fuga eſt, & ingens
Circa te, Ligurine, ſolitudo :
Quid ſit ſcire cupis ? nimis poëta es.
Hoc valde vitium periculoſum eſt. 5
Non tigris catulis citata raptis,
Non dipſas medio peruſta Sole,
Nec ſic ſcorpius improbus timetur.
Nam tantos, rogo, quis ferat labores ?
Et ſtanti legis, & legis ſedenti, 10
Currenti legis, & legis cacanti.
In thermas fugio : ſonas ad aurem.
Piſcinam peto : non licet natare,
Ad cœnam propero : tenes euntem.
Ad cœnam venio : fugas ſedentem. 15
Laſſus dormio : ſuſcitas jacentem.
Vis, quantum facias mali, videre ?
Vir juſtus, probus, innocens timeris.

O Ligurine, viſ-ne ſcire quid ſit, quod nullus tibi obviam ſit æquo animo, quod omnes fugiunt, & vaſta eſt ſolitudo circum te, in quemcunque locum venis ? Nimium poëta es. Hoc vitium periculoſiſſimum eſt. Ablatis catulis tigris feſtina non incutit tantum metum, nec dipſas aduſta medio ſole, nec ſcorpius venenoſus. Quæſo enim, quis patiatur tantas moleſtias ? Legis ſtanti, & legis ſedenti : legis properanti, & legis exoneranti ventrem. Fugio in thermas : clamas ad aurem. Eo in piſcinam : non fas eſt natare. Feſtino ad cœnam : moraris euntem. Venio ad cœnam : fugas ſedentem. Defatigatus dormio : excitas cubantem. Cupiſ-ne ſcire quantum mali facias ? Metueris licet vir juſtus, probus, innocens.

NOTÆ.

4 *Nimis poëta es*] Lepide Horatius in fine Artis poëticæ :

Veſanum tetigiſſe timent, fugiuntque poëtam
Qui ſapiunt.

6 *Non tigris*] Quæ tamen periculoſiſſima eſt dum equitem ſuorum catulorum raptorem inſequitur.

7 *Dipſas*] Serpens à quo icti vexantur ſiti & æſtu : δίψα, ſitis unde nomen deducit *peruſta Sole* dicitur, vel quod apricetur ad Solem meridianum, vel quod plaga meridiana vivat,

13 *Piſcinam peto*] Locus erat domi ubi aqua frigida lavabant : fuiſſe etiam piſcinas tepidas conſtat ex Plinio juniore, lib. 5. epiſt. 3. Fuit etiam piſcina publica.

Non licet] Alii *non finis*.

15 *Fugas ſedentem*] Nempe qui ad cœnam maturiùs veniebant, dum ſternerentur lecti ſedebant. Epig. 67. lib. 7.

Sternantur lecti, Cæciliane, ſede.

18 *Vir juſtus*] Importuna tua recitatione adeo intolerabilis es, ut te patienter ferre quamvis probum nemo poſſit.

De EODEM. XLV.

FUgerit an menſas Phœbus cœnamque Thyeſtæ,
Ignoro : fugimus nos, Ligurine, tuam.

Neſcio utrum Sol fugerit menſas & cœnam Thyeſtæ : O Ligurine, nos fugimus tuam.

NOTÆ.

1 *Fugerit an menſas*] Thyeſtes filius fuit Pelopis ex Hippodamia, & nepos Tantali, qui uxorem fratris ſui Atrei in adulterium pellexit, atque ex ea ſuſcepit filios, quos Atreus in vindictam tanti ſceleris eidem Thyeſtæ comedendos appoſuit. *Propterea poëtæ fingunt* Solem horrore tantæ immanitatis expalluiſſe, mutatoque ſolito curſu rediiſſe ad auroram. Vide Senecam in Thyeſtem.

2 *Fugimus nos*] Ne cogamur audire te recitantem, epig. 50. infra.

Illa quidem splendida est, & ornata epulis lautis: at nihil prorsus gratum est te recitante. Non placet mihi apponas rhombum, aut mullum bilibrem: nec placent boleti, nec ostrea: sile.

Illa quidem lauta est, dapibusque instructa superbis:
Sed nihil omnino, te recitante, placet.
Nolo mihi ponas rhombum, mullumve bilibrem: 5
Nec volo boletos, ostrea nolo: tace.

NOTÆ.

6 *Tace*] Nos enim importunâ recitatione enecas.

Ad CANDIDUM, XLVI.

cui excusat officia anteambulonis, non à se quidem, sed à liberto præstita.

A nobis continuo postulas officia anteambulonis: non vado, sed mitto libertum meum. Non idem est, ais: docebo multo plus esse. Ægre ego subsequor lecticam: ille gestabit. Si incurreris in turbam, umbone propulsabit omnes: ego habeo latus debile, & ingenuum. Quidlibet narraveris in caussis, ipse silebo: sed ille tibi vociferabitur tergeminum sophos. Controversia erit, summa voce ingeret contumelias; verecundia prohibuit me habere vocem altam. Nihil-ne igitur, inquis, tu amicus præstabis nobis? Præstabo, *ô Candide, quidquid non poterit libertus.*

EXigis à nobis operam sine fine togatam:
Non eo, libertum sed tibi mitto meum.
Non est, inquis idem: multò plus esse probabo.
Vix ego lecticam subsequor: ille feret.
In turbam incideris, cunctos umbone repellet:
Invalidum est nobis, ingenuumque latus. 6
Quidlibet in caussis narraveris, ipse tacebo:
At tibi tergeminum mugiet ille sophos.
Lis erit, ingenti faciet convicia voce:
Esse pudor vetuit fortia verba mihi. 10
Ergo nihil nobis, inquis, præstabis amicus?
Quidquid libertus, Candide, non poterit.

NOTÆ.

1 *Operam togatam*] Id est, officium anteambulonis: patronos enim comitabantur clientes toga induti, quam alii cives rarò sumebant. Juvenalis, sat. 3.

Pars magna Italiæ est, si verum admittimus, in qua
Nemo togam sumit, nisi mortuus.

3 *Non est idem*] Majori, inquis, mihi honori esset tuus quam liberti comitatus.

Plus esse probabo] Quæ enim officia præstare ego nequeo, ea præstabit tibi meus libertus.

5 *In turbam incideris*] Ille in turba viam tibi expediet, & velut umbone clypei obstantes rejiciet nisu corporis, aut laterum firmitate. Turnebus, lib. 13. cap. 15, & 19.

6 *Ingenuumque latus*] Debile interpretare, quod ingenui hominis vires oneri ferendo non sint.

8 *At tibi tergeminum*] Meus libertus ad cœlum usque laudibus te efferet. Vide epig. 4. lib. 1.

9 *Lis erit*] Si litigaveris cum aliquo, tuo nomine lacerabit adversarium conviciis.

10 *Esse pudor*] Nam rusticorum est voce alta clamare.

12 *Quidquid*] Officia liberalia præstabo, quæ nec servus nec libertus præstare possunt: famam scilicet, & nominis æternitatem meis versibus tibi conciliabo.

De

De BASSO, XLVII.

cujus rus ſterile irridet.

CApena grandi porta qua pluit gutta,
Phrygiæque matris Almo quà lavat ferrum,
Horatiorum quà viret ſacer campus,
Et quà puſilli fervet Herculis fanum,
Fauſtine, plena Baſſus ibat in rheda, 5
Omneis beati copias trahens ruris.
Illic videres frutice nobili caules,
Et utrumque porrum, ſeſſileſque lactucas,
Pigroque ventri non inutiles betas.
Illic coronam pinguibus gravem turdis, 10
Leporemque læſum Gallici canis dente,
Nondumque victa lacteum faba porcum.
Nec feriatus ibat ante carrucam,
Sed tuta fœno curſor ova portabat.
Romam petebat Baſſus: immo rus ibat. 15

O Fauſtine, Baſſus ibat vehens in rheda plena omnes fructus fertiiis villæ, qua porta Capenæ pluit grandi gutta, & qua Almo abluit ferrum matris Phrygiæ, qua religioſus ager Horatiorum vireſcit, & qua fervet ædes Herculis minoris. In rheda cerneres braſſicas ſtirpe nobili, atque utrumque porrum, & lactucas ſeſſiles, & betas utiles alvo ſtrictæ. Illic videres coronam ponderoſam pinguibus turdis, & leporem vulneratum dente canis Gallici, & lacteum porcellum nondum fracta faba. Nec otioſus curſor incedebat ante rhedam, ſed ferebat ova ſecura fœno. Baſſus ibatne Romam? immo petebat villam.

NOTÆ.

1 *Pluit*] Propter aquæductum quo ſuper eam portam aqua in urbem fluebat. Juven. ſat. 3.

Subſtitit ad veteres arcus, madidamque Capenam.

2 *Phrygiæque*] Cybele deorum mater ex Phrygia Romam fuerat advecta, unde Phrygia mater dicitur. Almo fluvius territorii Romani in Tyberim defluit, hodie *Dachia*. In eo Cybeles Sacerdotes lavabant cultros quibus hoſtias mactabant, ipſum quoque Cybeles ſimulachrum, Ovidius 4. Faſtorum:

Illic purpurea canus cum veſte Sacerdos
Almonis dominam, ſacraque lavit aquis.

3 *Horatiorum*] Nempe extra portam Capenam erat ſepulchrum Horatiorum, & campus ubi cum Curiatiis pugnaverant, quorum ſatis nota eſt hiſtoria ex Livio.

4 *Et qua puſilli*] Puſillum appellat Herculem ad aſſentationem Domitiani, qui ſe majorem Herculem prædicabat, ut patet ex epig. 65. lib. 9. epig. 16. lib. Spect.

Fervet fanum] Hoc eſt, à multis frequentatur.

8 *Utrumque porrum*] Sectivum intellige & capitatum.

Seſſileſque lactucas] Lactucarum genus quoddam ſeſſile dicitur, ſeu Laconicum. Vide Plinium, lib. 19. cap. 8.

9 *Pigroque ventri*] Quem ſolvunt betæ.

10 *Illic coronam*] Factam forte è vimine ex qua ſuſpenſi erant turdi.

11 *Gallici canis dente*] Velociſſimi nimirum utpote lupino ſatu editi. Vide Plinium, lib. 8. cap. 11.

12 *Nondumque victa*] Hoc eſt, porcellum lacteum, qui fabas frangere nondum poſſet.

14 *Sed tuta fœno*] Hoc eſt, munita fœno ne colliſa contererentur.

15 *Romam petebat*] Cùm tot fructus rure naſcentes veheret.

Immo rus] Amœna quidem erat illa Baſſi villa, ſed ſterilis, in quam tot edulia deportare cogebatur.

& mammis, & natibus, & clunibus; & ne defatiger referre singula membra: valebam, ô Chloë, me abstinere à te integra.

Et mammis, natibusque, clunibusque:
Et, ne singula persequi laborem,
Tota te poteram, Chloë, carere.

Ad GALLAM, LIV.

astute negantem.

O Galla, cùm nequeam donare quod petis a me poscente noctem; O Galla, potes recusare multò apertius.

CUM dare non possim, quod poscis, Galla: rogantem,
Multò simplicius, Galla, negare potes.

NOTÆ.

1 *Quod poscis, Galla*] Poëta arguit astutiam Gallæ, quam cùm ille noctem rogaret, poscebat illa multò plus quàm præstare posset, sic ergo non simpliciter quidem, sed artificiosè recusabat Galla.

In GELLIAM, LV.

unguentis delibutam.

Quod credimus Cosmum venire quacumque vadis, & vitro agitato labi cinnama dispersa; O Gellia, nolo tibi jucunda sis externis ineptiis. Credo meum canem posse olere hoc modo.

QUod quacumque venis Cosmum migrare putamus,
Et fluere excusso cinnama fusa vitro;
Nolo peregrinis placeas tibi, Gellia, nugis.
Sic puto posse meum, sic bene olere canem.

NOTÆ.

1 *Cosmum*] Unguentarium, cujus mentionem sæpe facit poëta. Tot verò unguentis delibuta erat Gellia, & tantus odor spargebatur, quacumque iret, ut Cosmus cum pharmacopolio illam sequi videretur. Epig. 88. lib. 1.

3 *Nolo peregrinis*] Unguentis externis, sed naturali oris venustate bene oleas.

4 *Sic puto*] Alii *scis puto*.

De cisterna RAVENNATE. LVI.

Magis mihi placet habere cisternam Ravennæ, quam vitem: cum possim vendere aquam multo pluris.

SIT cisterna mihi, quã vinea, malo Ravennæ:
Cum possim multo vendere pluris aquam.

NOTÆ.

1 *Sit cisterna*] Ravenna urbs in Italia ad mare Adriaticum, ubi erat penuria aquarum potabilium, magna verò vini copia, atque adeo illic pluris aqua, quam vinum vendebatur.

De CAUPONE RAVENNATE. LVII.

Paucis ante diebus versutus caupo me decepit Ravennæ: cum poscerem mixtum, ille vendidit merum.

CAllidus imposuit nuper mihi caupo Ravennæ:
Cùm peterem mixtum, vendidit ille merum.

NOTÆ.

1 *Callidus imposuit*] Patet hoc epigramma ex præcedente: cùm enim aqua Ravennæ carior esset vino, dilutum aqua vinum carius erat mero.

De

De villa Faustini, ad Bassum. LVIII.

Baiana nostri villa, Basse, Faustini
Non otiosis ordinata myrtetis,
Viduaque platano, tonsilique buxeto
Ingrata lati spatia detinet campi :
Sed rure vero, barbaroque lætatur. 5
Hic farta premitur angulo Ceres omni,
Et multa fragrat testa senibus autumnis.
Hic post Novembres, imminente jam bruma,
Seras putator horridus refert uvas ;
Truces in alta valle mugiunt tauri, 10
Vitulusque inermi fronte prurit in pugnam.
Vagatur omnis turba sordidæ cortis.
Argutus anser, gemmeique pavones,
Nomenque debet quæ rubentibus pennis,
Et picta perdix, Numidicæque guttatæ, 15
Et impiorum phasiana Colchorum.
Rhodias superbi fœminas premunt Galli,
Sonantque turres plausibus columbarum.
Gemit hinc palumbus, inde cereus turtur,
Avidi sequuntur villicæ sinum porci, 20
Matremque plenam mollis agnus expectat.
Cingunt serenum lactei focum vernæ,

O Basse, villa Baiana nostri Faustini non composita sterilibus myrtetis, & platano cælibe, & buxeto tonsili occupat sterilia spatia agri ampli : sed gaudet rure vero, & inelegauti. Hic congestum frumentum coacervatur omni angulo, & plures amphoræ bene olent vino vetusto. Hic post Novembres, jam instante hieme, incultus vinitor reportat uvas tardas ; tauri truculenti mugiunt in profunda valle, & vitulus inermi fronte appetit prælium. Omnis turba cortis rusticæ errat, anser argutus, & pavones gemmei, & quæ habet nomen ab alis rubris, & perdix colorata, & Numidicæ guttatæ, & phasiana impiorum Colchorum. Galli superbi comprimunt fœminas Rhodias, & turres resonant plausibus columbarum. Palumbus ingemiscit ex hac parte, ex illa turtur cereus. Porci cupidi sectantur gremium villicæ, atque agnus tener præstolatur matri abundanti lacte. Servuli candidi circundant caminum lucidum,

NOTÆ.

1 *Baiana villa*] Baiis prope Neapolim erat villa Faustini, quam à fructuum abundantia commendat Martialis, rus verò Bassi vituperat à sterilitate, epig. 47. supra.

3 *Platano vidua*] Id est, sterili, metaphora ducta à viduis fœminis quæ liberos non pariunt.

Tonsili buxeto] Myrtetum & buxetum sunt loca myrtis & buxis sterilibus frequentia : buxus verò in varias, ut nunc, animalium & aliarum rerum figuras tondebatur.

5 *Sed rure vero, barbaroque*] Hoc est, fertili, nec arboribus sibi invicem respondentibus ornato.

6 *Ceres*] Cererem frumenti deam pro frumento ipso posuit.

7 *Senibus autumnis*] Vinum intellige à multis annis reconditum ; autumnum usurpat pro fructibus autumni, & quidem præcipuis, vino nimirum.

9 *Seras putator*] Uvas duracinas tarde maturescentes intellige, de quibus epig. 44. lib. 1. & epig. 22. lib. 13.

11 *Inermi fronte*] Sine cornibus. Idem de *hœdo dicit Horatius, ode 13. lib. 3. carm.*

——*cui frons turgida cornibus*
Primis, & venerem & prælia destinat
Frustra.

13 *Argutus anser*] Hoc est, strepens. Virgilius, ecloga 9.

——*sed argutos interstrepere anser olores.*

Gemmeique] Pavonum cauda gemmis varii coloris ornata videtur.

14 *Nomenque debet*] Phœnicopterum intellige, sic dictum ab alis rubris, epig. 71. lib. 13.

Dat mihi penna rubens nomen.

15 *Numidicæque guttatæ*] Hoc est, gallinæ Africanæ, quarum plumæ maculis veluti guttis distinctæ, epig. 73. lib. 13.

16 *Phasiana*] Avis nota sic dicta à Phasi Colchidis fluvio. *Colchorum* autem *impiorum* dixit propter scelus Medeæ.

17 *Rhodias*] Gallinas intellige aliis pretiosiores.

19 *Cereus turtur*] A pinguedine quæ pallidum colorem ceræ similem efficit. Alii colorem illum cereum ad plumas referunt.

20 *Villicæ sinum*] In quo villica fert pastum

& ligna copiosa splendent ad Lares solennes. Non otiosus caupo exalbescit pallida inertia: nec lubricus palæstrita amittit oleum: at tendit plagas fallaces cupidis turdis, vel filo tremente trahit piscem captum, aut reportat damam implicitam plagis. Hortus facilis prabet umbras amœnas, nec imperante præceptore lascivi capillati lætantur obsequi villico, & mollis eunuchus vacat labori: nec accedit agrestis salutator vacuis manibus. *Ille portat cana mella cum suis ceris, & metam lactis de sylva Sassinate. Ille offert somniculosos glires, hic vagientem partum matris villosæ, alius capones coactos non amare. Atque adultæ puellæ bonorum colonorum canistro portant munera matrum. Peracto labore hilaris vicinus invitatur, nec avara mensa servat cibos in crastinum* convivium, *cuncti epulantur, & saturatus servus nescit invidere temulento convivæ.*

Et larga festos lucet ad Lares sylva,
Non segnis albo pallet otio caupo:
Nec perdit oleum lubricus palæstrita: 25
Sed tendit avidis rete subdolum turdis,
Tremulave captum linea trahit piscem,
Aut impeditam cassibus refert damam.
Exercet hilares facilis hortus umbellas,
Et pædagogo non jubente lascivi 30
Parere gaudent villico capillati,
Et delicatus opere fruitur eunuchus:
Nec venit inanis rusticus salutator.
Fert ille ceris cana cum suis mella,
Metamque lactis Sassinate de sylva. 35
Somniculosos ille porrigit glires,
Hic vagientem matris hispidæ fœtum,
Alius coactos non amare capones.
Et dona matrum vimineo ferunt texto
Grandes proborum virgines colonorum. 40
Facto vocatur lætus opere vicinus,
Nec avara servat crastinas dapes mensa,
Vescuntur omnes, ebrioque non novit
Satur minister invidere convivæ.

NOTÆ.

Legunt alii *sonum*: Suculi enim villicæ vocem eos ad pastum vocantis agnoscunt, & sequuntur.

23 *Ad Lares*] Deos domesticos qui ad focum colebantur. Epig. 50. lib. 1.

24 *Non segnis albo*] Caupo exercebatur aucupio & piscatu: in villa viatorum gratia constituebatur caupona.

25 *Nec perdit oleum*] Ungebantur oleo, qui in palæstra erant luctaturi: hic palæstrita cum rure non luctaretur, oleo non utebatur, sed venatione & aucupio se exercebat ut caupo. Oleum verò & operam perdere dicitur, qui male tempus insumit; hoc loco significat poëta, nec palæstritam nec cauponem fuisse otiosos.

29 *Facilis hortus*] Qui facile, & nullo fere labore colitur; rure enim vero & barbaro lætabatur illa villa.

Exercet umbellas] Hoc est, præbet umbras Alii legunt *exercet urbanos*, hoc est, occupat eos qui ex urbe in villam venerunt. Alii legunt *exercet ancillos*, ut ostendat poëta totam Faustini familiam vacare alicui operi. Judicet lector.

31 *Capillati*] Pueri scilicet comam alentes. qui domino in deliciis erant, uni pædagogo parebant, alios servos dicteriis lacessebant. Laudat poeta hanc villam ubi lascivi illi pueri, non cogente pædagogo, ultro obtemperabant villico: vel intellige filios ipsius villici, cui sua sponte obtemperabant.

33 *Nec venit inanis*] Sed affert munera, quæ sequuntur.

35 *Metamque lactis*] Caseum intellige, ut epig. 44. lib. 1.

Sassinate de sylva] Baiis vicina, ut videtur. Legunt alii *Sarsinate*. Sarsina verò Umbriæ urbs, Plauti patria: sed longe distat à Baiis. Videat lector.

37 *Matris hispidæ fœtum*] Hoc est, hœdillum, qui vagitu suo matrem abesse queritur.

38 *Coactos non amare*] Quia sunt castrati.

39 *Et dona matrum*] Agricolarum filiæ à matribus suis afferunt munera. Legunt alii *& ova matrum*, hoc est, gallinarum. Epig. 30. lib. 7.

Raucæ cortis aves, & ova matrum.

44 *Satur minister*] Cum enim in crastinum convivium non serventur cibi, saturantur servi, nec invident convivis, quod secus fit in urbe.

At tu sub urbe possides famem mundam, 45
Et turre ab alta prospicis meras laurus,
Furemque Priapo non timente securus,
Et vinitorem farre pascis urbano,
Pictamque portas otiosus ad villam
Olus, ova, pullos, poma, caseum, mustum. 50
Rus hoc vocari debet, an domus longe?

At tu sub urbe possides famem elegantem, atque ab alta turre spectas tantum lauros: & tutus es Priapo non metuente furem, atque alis vinitorem frumento allato ex urbe, atque ad villam pictam feriatus fers olus, ova, pullos, poma, caseum, mustum. Hoc-ne rus debet appellari, an domus procul?

NOTÆ.

45 *Possides famem mundam*] Jam alloquitur Bassum, cujus amœna quidem erat villa, sed sterilis.

46 *Meras laurus*] Ex quibus nullus fructus percipitur.

47 *Priapo non timente*] Hortorum custode, qui fures quidem non metuebat, cùm illic nulli essent fructus.

49 *Pictamque*] Sterilem, sed visu amœnam, qualis in tabella exprimi solet, epig. 47. supra.

De sutore, & fullone, LIX.

muneratiis.

SUtor cerdo dedit tibi, culta Bononia, munus.
Fullo dedit Mutinæ: nunc ubi, caupo, dabis?

O polita Bononia, sutor cerdo tibi exhibuit spectaculum: fullo exhibuit Mutinæ: O caupo, ubi nunc exhibebis?

NOTÆ.

1 *Sutor cerdo*] Indignatur poëta, quod vilissimi etiam homines edant munera gladiatoria, cum id olim nonnisi clarioribus liceret. Est autem *cerdo* is qui ex quacunque arte lucrum facit, unde sutor cerdo qui ex sutrina, cerdo tonsor ex tonstrina, &c. Bononia verò & Mutina, hodie *Bologne* & *Modena*, epigramm. 16. supra.

In PONTICUM, LX.

non eosdem sibi & convivis cibos apponentem.

CUM vocor ad cœnam, non jam venalis, ut ante:
Cur mihi non eadem, quæ tibi, cœna datur?
Ostrea tu sumis stagno saturata Lucrino:
Sugitur inciso mytilus ore mihi.
Sunt tibi boleti: fungos ego sumo suillos. 5
Res tibi cum rhombo est: at mihi cū sparulo.

Cum invitor ad cœnam, non jam venalis ut prius; quare non iidem cibi mihi apponuntur qui tibi? Tu accipis ostrea nutrita in lacu Lucrino: ego sugo mytilum ore scisso. Tu habes boletos; ego accipio fungos porcinos. Tu sumis rhombum, ego verò sparulum.

NOTÆ.

1 *Non jam venalis*] Alii *non tam*. De sportulis sublatis, & cœna recta a Domitiano revocata, vide epig. 7. supra, edicto Domitiani fraudem fieri conqueritur Martialis, cùm Ponticus rectam quidem cœnam daret, sed non meliorem sportula.

3 *Stagno saturata*] Ostreis optimi saporis abundabat lacus Lucrinus in Campania, hodie *Lago Licola* vel *mare morto*.

4 *Sugitur inciso*] Ego verò, inquit poëta, mytilum sugo, sed illius testa tam dura est, ut mihi sugenti labra scindat. Legunt alii *sumitur*.

5 *Sumo suillos*] Boleti optimi sunt saporis, fungos verò per contemptum suillos vocat.

6 *Cum rhombo*] Qui piscis est exquisitus, sparulus autem vilissimus.

Aureus turtur te saturat clunibus latis, pica mortua in cavea apponitur mibi. O Pontice, cum tecum cœnem, quare cœno sine te? proficiat mihi, sublatam esse sportulam: comedamus idem.

Aureus immodicis turtur te clunibus implet:
Ponitur in cavea mortua pica mihi.
Cur sine te cœno, cùm tecum, Pontice, cœnem?
Sportula quod non est, prosit: edamus idem.

NOTÆ.

7 *Aureus*] Alii *cereus*, ut epig. 58. supra, aureum vocat à colore pinguedinis.

8 *In cavea mortua pica*] Cavea hic significat septum in quo aves & bestiæ includuntur: aliàs locus est ubi populus sedens ludos spectabat.

9 *Cum sine te*] Tecum, sine te, cœno, quia non eosdem cibos comedimus.

10 *Sportula quod non est*] Sublata à Domitiano.

In CINNAM, LXI.

extenuantem suas postulationes.

O Cinna nequam, ais nihil esse quicquid postulas: ó Cinna, si nihil postulas, nihil recuso tibi, ó Cinna.

ESse nihil dicis, quidquid petis, improbe Cinna?
Si nil, Cinna, petis, nil tibi, Cinna, nego.

NOTÆ.

1 *Esse nihil*] Sic lepide omnia importuno Cinnæ omnia negat poëta.

In QUINCTUM, LXII.

non ex impensis, sed ex liberalitate magnum animum existimari docet.

Quod mercaris servos centenis, & sæpe ducentis: quod potas vina recondita sub rege Numa: quod emis decies supellectilem non pulchram: quod libra argenti constat quinque millibus: quod aureus currus emitur pretio fundi: quod nemo pluris mercatus est ædes quàm tu: O Quincte, putasne te hæc emere animo magno? Allucinaris, ó Quincte, abjectus animus hæc mercatur.

CEntenis quod emis pueros, & sæpe ducentis:
Quod sub rege Numa condita vina bibis:
Quod constat decies tibi non speciosa supellex:
Libra quod argenti millia quinque rapit:
Aurea quod fundi pretio carruca paratur: 5
Quod pluris nulli est, quam domus emta tibi:
Hæc animo magno credis te, Quincte, parare?
Falleris: hæc animus, Quincte, pusillus emit.

NOTÆ.

1 *Centenis*] Millibus sestertiûm.

2 *Sub rege Numa*] Hyperbolicôs significat vinum vetustissimum.

3 *Non speciosa*] Alii *non spatiosa*, id est, quæ non occuparet multum spatii: sed pretiosa esset, ita ut una argenti libra affabre cælata quinque millibus constaret.

5 *Aurea carruca*] Currum inauratum intellige, qui tanti constaret quanti fundus.

6 *Quod pluris nulli est*] Alii, *quod pluris mula est*. Videtur hæc lectio melior: quæ enim pretio carrucæ, eadem pretio mulæ accommodatur hyperbole.

7. *Hæc animus*] Qui tantas impensas facit in rebus tam pusillis, non magno sed pusillo est animo: habendus autem magnanimus ille, qui pecuniam pauperibus amicis largitur.

In

In COTILUM, LXIII.
effœminatum.

COtile, bellus homo es, dicunt hoc, Cotile, multi,
Audio: sed quid sit, dic mihi, bellus homo?
Bellus homo est flexos qui digerit ordine crines:
Balsama qui semper, cinnama semper olet:
Cantica qui Nili, qui Gaditana susurrat: 5
Qui movet in varios brachia volsa modos:
Inter fœmineas tota qui luce cathedras
Desidet, atque aliqua semper in aure sonat:
Qui legit hinc, illinc missas, scribitq; tabellas:
Pallia vicini qui refugit cubiti: 10
Qui scit, quã quis amet, qui per convivia currit:
Hirpini veteres qui bene novit avos.
Quid narras? hoc est, hoc est, homo, Cotile, bellus?
Res petricosa est, Cotile, bellus homo.

O Cotile, homo es bellus: ô Cotile, multi id loquuntur, audio: at doce me, quid sit homo bellus? bellus homo est, qui ordine distinguit capillos flexos: qui perpetuo fragrat balsamis, perpetuo cinnamis: qui susurrat cantilenas Ægyptias & Gaditanas: qui versat depilata brachia in diversos modos: qui die integro torpet inter sellas mulierum, & perpetuo susurrat in aure alicujus: qui legit tabellas missas hinc & illinc, & scribit: qui vitat pallia propinqui cubiti: qui novit, quam quis depereat, qui currit per convivia: qui recte tenet avos antiquos Hirpini. Quid ais? hoc est, homo bellus? O Cotile, homo bellus res est petricosa.

NOTÆ.

1 *Cotile, bellus homo*] Docet poëta bellum hominem mollem & effœminatum esse. Cotilus verò se bellum prædicabat, ratus τὸ *bellum* referri tantum ad corporis formam, non ad mores.

3 *Flexo qui*] Alii *flexos*. Ex persona Cotili hominem bellum definit poeta.

4 *Balsama qui*] Effœminatorum est semper unguentis alienis bene olere.

5 *Cantica qui Nili*] Nilus fluvius Ægypti, quem usurpat pro Ægypto: Cantilenæ vero Ægyptiæ, & Gaditanæ choreis atque impudicis motibus accommodatæ: Gaditani populi Hispaniæ hodie *Cadis*, epig. 42. versu 12. & epig. 62. lib. 1.

6 *Brachia volsa*] Alii *vulsa*. Vide epig. 29. lib. 2.

9 *Scribitque tabellas*] Amatorias nempe.

10 *Pallia vicini*] Ne proxime sedens, aut in convivio accumbens, inquinet vestes ejus elegantiores. Vide epig. 41. lib. 2. versu 10.

12 *Hirpini veteres*] Hirpinus equus nobilis multas in circo palmas retulerat, cujus meminit Juvenalis, sat. 8. versu 61. Bellus itaque homo amat circum, & equos victores, quorum stemma studiose recenset.

13 *Quid narras*] Belli hominis definitionem miratur poeta.

14 *Res petricosa*] Id est, salebris & petris impedita: metaphoricôs loquitur. Legunt alii *pertricosa est*. Trica est impedimentum tenue quidem, sed molestum: hoc est, bellus homo levioribus in rebus totus est occupatus.

Ad CASSIANUM, LXIV.
de Canio poeta.

SIrenas hilarem navigantium pœnam,
Blandasque mortes, gaudiumque crudele,

Fraudulentus Ulysses fertur deseruisse Sirenas, suaves exitium navigantium, & jucundum interitum, & sævam lætitiam,

NOTÆ.

1 *Sirenas hilarem*] Nota Sirenum fabula, quæ litus Siculum incolentes suavitate cantus nautas *prætemavigantes in naufragium pelli*cere solebant: unde poëta illas vocat hilarem navigantium pœnam. Legunt alii, hilares navigantium moras.

quas auditas olim nullus relinquebat. Non miror, ô Cassiane, id mirarer, si deseruisset Canium fabulantem.

Quas nemo quondam deserebat auditas.
Fallax Ulysses dicitur reliquisse.
Non miror: illud, Cassiane, mirarer, 5
Si fabulantem Canium reliquisset.

NOTÆ.

4 *Fallax Ulysses*] Ut Sirenas fugeret, navis malo alligari se jussit. Homerus, Odyss. μ.

6 *Si fabulantem Canium*]. Fuit ille poëta Gaditanus, de quo epig. 62. & 70. lib. 1. qui lascivis suis & ridiculis versibus vel ipsum Ulyssem morari potuisset.

Ad DIADUMENUM, LXV.

cujus oscula suaviter olere dicit.

Quod redolet pomum mordente tenera virgine: quod aura, quam exhalat Corycius crocus: quod vitis cum floret alba primis uvis: quod spirant gramina, quæ paullo ante delibavit ovis: quod fragrat myrtus, quod messor Arabs, quod electra attrectata, quod spirat pallida flamma ab Orientis thure: quod cespes cum tenuiter perfunditur æstiva pluvia: quod corona cujus comæ sunt perfusæ nardo; ô Diadumene puer acerbe, id spirant tua oscula. Quid si libares illa integra sine malevolentia?

QUod spirat tenera malum mordente puella:
Quod de Corycio quæ venit aura croco:
Vinea quod primis floret cum cana racemis:
Gramina quod redolent, quæ modo carpsit ovis:
Quod myrtus, quod messor Arabs, quod succina trita, 5
Pallidus Eoo thure quod ignis olet:
Gleba quod æstivo leviter cum spargitur imbre:
Quod madidas nardo sparsa corona comas:
Hoc tua, sæve puer Diadumene, basia fragrant.
Quid, si tota dares illa sine invidia? 10

NOTÆ.

2 *Quod de Corycio*] Corycus mons Ciliciæ, qui bene olenti croco abundabat, epig. 3. lib. Spect. epig. 39. lib. 9. epig. 9. lib. 11.

4 *Ovis*] Alii *apis*, quæ suavissimi odoris herbas fugit, quibus odorem mellis inspirat, & brevi contactu vim sui relinquit, teste Quintiliano declam. 13.

5 *Quod messor Arabs*] In Arabia felici fiebat messis herbarum bene olentium, unde messores gratissimum spirabant odorem.

Quod succina] Tritum manibus electrum bene olet. Lib. 5. epig. 38.

6 *Pallidus Eoo*] Igneus color immisso thure fit pallidus.

8 *Sparsa corona*] Hellenismus est pro sparsis comis: comæ verò hîc sumuntur pro ramusculis florum ex quibus componitur corona.

9 *Diadumene*] Juvenem quendam egregiæ formæ intellige: hæc de puella convenientius dixisset poëta.

10 *Sine invidia*] Id est, sine repugnantia, sed libenti animo.

In

In MARCUM ANTONIUM, LXVI.
de Ciceronis homicidio.

PAR ſcelus admiſit Phariis Antonius armis :
Abſcidit vultus enſis uterque ſacros.
Illud, laurigeros ageres cum læta triumphos :
Hoc tibi Roma caput, cùm loquereris, erat.
Antonî tamen eſt pejor, quam cauſſa Photini :
Hic facinus domino præſtitit, ille ſibi. 6

Antonius facit flagitium ſimile armis Ægyptiis : uterque gladius amputavit ſacra capita. O Roma, tu habebas illud caput cùm hilaris reportares triumphos laureatos ; hoc autem cùm verba faceres. Nihilominus Antonii ratio deterior eſt quàm Photini : hic admiſit ſcelus domino, ille ſibi.

NOTÆ.

1 *Par ſcelus*] Antonius triumvir Ciceronem interfici juſſit, cujus facinus confert poëta cum ſcelere Photini Ægyptii, qui Pompeium magnum interficiendum Ptolemæo ſuaſit. Vide epig. 70. lib. 5.

2 *Abſcidit vultus*] Alii *abſcidit hos vultus*.

3 *Illud, laurigeros*] Pompeio duce triumphavit Roma, & Cicerone Oratore diſerta habita eſt.

6 *Hic facinus domino*] Photinus in gratiam Cæſaris regi Ptolemæo ſuaſit ut Pompeium interfici juberet, Ciceronem verò occidi juſſit Antonius, ut animi ſui crudelitatem expleret : ergo gravius eſt Antonii ſcelus, quam Photini. Pompeii & Ciceronis hiſtoria paſſim obvia eſt.

De pigris nautis. LXVII.

CEſſatis, pueri, nihilque môſtis ?
Vatreno, Eridanoque pigriores.
Quorum per vada tarda navigantes,
Lentos figitis ad Celeuma remos.
Jam prono Phaëtonte ſudat Æthon, 5
Exarſitque dies, & hora laſſos
Interjungit equos meridiana.
At vos tam placidas vagi per undas
Tuta luditis otium carina.
Non nautas puto vos, ſed Argonautas. 10

O Pueri, conquieſcitis, nihilque progreſſi eſtis : ſegniores Vatreno, atque Eridano, per vada quorum tarda navigantes figitis remos lentos ad Celeuma. Æthon ſudat inclinato jam Phaëtonte, & dies inflammatus eſt, & meridies ſolvit equos defatigatos. Sed vos incerti per aquas adeo tranquillas abutimini otio in nave ſecura. Ego non exiſtimo vos nautas, at Argonautas.

NOTÆ.

1 *Nihilque môſtis*] Legunt alii *nôſtis*, alii *poſtis*.

2 *Vatreno*] Vatrenus amnis apud Plinium, qui forum Cornelii, hodie *Imola*, alluit. Leander eum *Santerno* hodie vocat : Vaternus eſt apud Martialem, inquit Ortelius, citans hoc epigramma : Vatrenus, & Vaternus promiſcue dicit Ferrarius. Poëta ait hos nautas tardius navigare, quàm laberentur iſti amnes, quorum curſus erat lentiſſimus. Illuc verò ſeceſſerat Martialis, ut ipſe teſtatur, epig. 1. & 4. ſupra. Legunt alii *Veterno reſinaque*. Alii *Veterno remoraque*. Per hos amnes forte navigabat poëta. Cluverius in Italia antiqua, lib. 1. cap. 35, reſtituit hunc verſum, cujus lectionem ſecuti ſumus : Vatrenum enim lentiſſime fluere affirmat, ut & Padum quem Vatreno auctum proprie *Eridanum vocari exiſtimat*. Alii legunt *Vaterno, Sapique pigriores*. Sapis autem fluvius eſt Æmiliæ ex monte Apennino ſupra Sarſinam oriens, &c. Ferrarius.

4 *Lentos figitis*] Alii *tingitis*] *Celeuma* fit à κελεύω, jubeo : eſt autem hortamentum quo remiges ad navigandum incitantur.

5 *Æthon*] Equus ſolis defatigatus ſole jam vergente ad occaſum.

7 *Interjungit equos*] Hoc eſt, ſolvit à jugo quietis cauſſa. De hoc verbo dictum epig. 6. lib. 2.

9 *Tuta luditis*] Hoc eſt, abutimini otio, velut portum jam ingreſſa navi & ſecura.

10 *Sed Argonautas*] Ludit in hoc verbo : Argonautæ fuerunt heroës fortiſſimi, Jaſon, Theſeus, Hercules, & alii ; hi verò pueri erant Argonautæ, hoc eſt, nautæ inertes & deſidioſi, compoſito nomine ab ἀργὸς, piger, & nauta.

Ad MATRONAM pudicam, LXVIII.

ne sequentia epigrammata legat.

O Matrona, hactenus compositus est liber pro te. Quaris-ne pro quo composita sint subsequentia? pro me. Hac parte gymnasium est, therma, stadium; abi. Denudamur: fuga conspectum nudorum virorum. Inde abjecta jam verecundia, post merum & rosas ebria Terpsichore ignorat quid proferat. Figura non ambigua, sed plane nuncupat illam, quam sexto mense excipit Venus arrogans: quam custodem ponit villicus in medio horto; quam objecta manu aspicit casta puella. Si bene te novi, jam defatigata abjiciebas longum librum: nunc cupida evolves integrum.

HUC est usq; tibi scriptus, Matrona, libellus.
Cui sint scripta rogas interiora? mihi.
Gymnasium, thermæ, stadium est hac parte; recede.
Exuimur: nudos parce videre viros.
Hinc jam deposito post vina, rosasque pudore,
Quid dicat nescit saucia Terpsichore. 6
Schemate non dubio, sed aperte nominat illam,
Quam recipit sexto mense superba Venus:
Custodem medio statuit quam villicus horto;
Opposita spectat quam proba virgo manu. 10
Si bene te novi, longum jam lassa libellum
Ponebas: totum nunc studiosa leges.

NOTÆ.

2 *Interiora*] Id est, subsequentia; ducta metaphora à domo cujus interiores partes dicuntur, quæ à primo limine sunt remotiores: dicit autem poëta hujus libri epigrammata huc usque scripta esse matronis pudicis: quæ verò subsequuntur lasciva prorsus, & castis auribus aliena.

3 *Gymnasium, thermæ*] In iis locis viri denudabantur.

Hac parte] Alii *ex parte*.

4 *Videre viros*] Alii *mares*.

6 *Saucia Terpsichore*] Musam hanc nominavit, quia præest choris & voluptatibus, quibus deinceps indulgebit poëta.

8 *Quam recipit sexto*] Intelligit Priapum, quem mense Sextili, hoc est, Augusto, qui sextus est à mense Martio, à quo annum incipiebant veteres, matronæ ferebant ad Veneris templum, atque illum in illius sinu deponebant.

9 *Custodem medio*] Notum est Priapum custodire hortos.

12 *Studiosa leges*] Res enim obscœnæ plerumque magis placent, quam honestæ. Legunt alii *legis*.

Ad COSCONIUM, LXIX.

poëtam insulsum.

Admiror, probo, quòd componis cuncta epigrammata pudicis vocibus, ...
Nihil castius est te uno: sed nulla mea pagina expers est libidinis. Hæc ergo legant *lascivi adolescentes, & faciles virgines, hæc evolvat senior, at ille qui cruciatur ab amica: sed ô Cosconi, vocabula tua colenda & casta, evolvenda sunt à pueris & puellis.*

OMnia quòd scribis castis epigrāmata verbis,
Inque tuis, nulla est mentula, carminibus;
Admiror: laudo. Nihil est te sanctius uno:
At mea luxuria pagina nulla vacat.
Hæc igitur juvenes nequam, facilesq; puellæ, 5
Hæc senior, sed quem torquet amica, legat:
At tua, Cosconi, venerandaque, sanctaq; verba
A pueris debent, virginibusque legi.

NOTÆ.

7 *At tua, Cosconi*] De quo jam dictum *epig. 77. lib. 2. quem laudat Martialis ironicôs, cum dicat epigrammata ejus tanquam insulsa,* & sine acumine legenda à simplicibus, atque ab indoctis, quales sunt virgines & pueri.

Ad CERVINUM, LXX.

adulterum repudiatæ ſuæ uxoris.

MOEchus es Aufidiæ, qui vir, Cervine, fuiſti.
Rivalis fuerat qui tuus, ille vir eſt.
Cur aliena placet tibi, quæ tua non placet uxor?
Numquid ſecurus non potes arrigere?

O Cervine, qui fuiſti maritus Aufidiæ, adulter es illius. Ille verò eſt maritus, qui fuerat tuus rivalis. Cur amas alienam conjugem, quam non amas tuam? . . . .

Notæ.

1 *Mœchus es Aufidiæ*] A Cervino per faſtidium repudiata Aufidia, nupſit ſuo mœcho, illam verò poſtea deperibat Cervinus: vetita enim improbis magis placent, quàm licita. Legunt alii ad *Scævinum*.

LXXI, LXXII, LXXIII.

In GARGILIANUM, LXXIV.

hominem impurum.

PSilothro faciem lævas, & dropace calvam.
Numquid tonſorem, Gargiliane, times?
Quid facient ungues? nam certe non potes illos
Reſina, Veneto nec reſecare luto.
Deſine, ſi pudor eſt, miſeram traducere calvã. 5
Hoc fieri cunno, Gargiliane, ſolet.

Pſilothro depilas vultum, & calvam dropace. O Gargiliane, metuiſne tonſorem? quid fiet de unguibus? Nequis enim reſecare illos reſina, nec luto Veneto. Si verecundia eſt, omitte infelix notare infamia calvam. . . . .

Notæ.

1 *Faciem lævas*] Faciem depilas Pſilothro, quod erat unguentum evellendis pilis aptum, de quo Plinius, lib. 24. cap. 9. *Amerinæ nigræ ſemen cum ſpuma argenti pari pondere à balneo illitum, pſilothrum eſt.* Vide etiam cap. 1. lib. 22.

Et dropace] Eſt etiam unguentum, quod pilis evellendis inſervit, de quo epig. 65. lib. 10. Legunt alii *pſilothro faciemque lavas*.

2 *Numquid tonſorem*] Poeta irridet Gargilianum, qui pauper tonſorem timere non debuit ad exemplum Dionyſii tyranni. Vel ſic intellige: An adeo mollis es, & timidus, ut novaculam experiri nequeas?

3 *Quid facient ungues*] Veteres ſolebant non ſolùm barbam, ſed & reſecandos ungues tonſoribus præbere: hoc eſt, ſaltem ad reſecandos ungues ferro uti debes. Alii *quid faciens tingis?* minus bene.

4 *Veneto nec*] Mixta aceto terra ex Cypro advehebatur, quam vocabant lutum Venetum, ex quo unguentum fiebat ad evellendos crines. Hæc ex interpretibus.

5 *Traducere*] De hoc verbo dictum libro Spect. epig. 4.

6 *Solet*] In ultimo verſu. Alii *ſoles*. Senſus eſt: O Gargiliane, videris te componere ad fellandum, &c.

LXXV, LXXVI,

Cerva fertur fuisse olim subjecta pro puella, sed nunc subjecta est . . . pro cervo.

Suppositam, famæ est, quondam pro virgine cervam,
At nunc pro cervo mentula supposita est.

NOTÆ.

11 *Pro virgine cervam*] Nota est historia Iphigeniæ, quam in Aulide immolare pater Agamemnon parabat, cùm à Diana fuit rapta, & ejus loco cerva supposita, quam Græci duces pro Iphigenia immolârunt. Ovid. l. 12. Metam.

Supposita fertur mutâsse Mycenida cervas.

12 *Pro cervo*] Servos antiqui appellârunt cervos. Festus in voce *servorum dies*. Alii legunt *pro puero*. Sed prior lectio videtur melior, propter similitudinem cum præcedenti versu.

XCII.

In VETUSTINAM, XCIII.

decrepitam, adhuc libidinosam.

O Vetustina, cùm nata sis trecentos annos, & habeas tres crines, & quatuor dentes, pectus cicadæ, & crusculum formicæ: cum tibi sit vultus rugosior stola, & mammæ similes retibus aranearum: cum ora crocodilo Niliaco arcta sint collata tuis rictibus, & ranæ Ravennates dulcius canant, atque Adriaticus culex edat cantus suaviores, & videas quantum noctuæ vident mane, atque illud oleas quod mariti capellarum; & tibi sit uropygium macilentæ anatis, ... cum balneator extinctis luminibus te intromittat inter scorta bustuaria: cùm frigeas mense Augusto, nec pestis valeat solvere tuam glaciem: delectaris appetere nuptias post interitum ducentorum maritorum,

CUM tibi trecenti consules Vetustina,
Et tres capilli, quatuorque sint dentes,
Pectus cicadæ, crusculumque formicæ:
Rugosiorem cum geras stola frontem,
Et aranearum cassibus pares mammas: 5
Cum comparata rictibus tuis ora
Niliacus habeat crocodilus angusta,
Meliusque ranæ garriant Ravennates,
Et Adriaticus dulcius culex cantet,
Videasque quantum noctuæ vident mane, 10
Et illud oleas, quod viri capellarum,
Et anatis habeas uropygium macræ,
Senemque Cynicum vincat osseus cunnus:
Cum te lucerna balneator extincta
Admittat inter bustuarias mœchas: 15
Cum bruma mensem sit tibi per Augustum,
Regelare nec te pestilentia possit:
Gaudes ducentas nupturire post mortes,

NOTÆ.

1 *Cùm tibi*] Hyperbolicôs significat poëta Vetustinam esse decrepitam, & habere trecentos annos, aut saltem centum quinquaginta, cùm singulis annis duo consules crearentur. Alii *Vetustilla*.

3 *Crusculumque*] Alii *crus coloque*.

8 *Ranæ Ravennates*] De Ravenna supra epig. 56.

9 *Culex Adriaticus*] Hoc est, culex ad littora maris Adriatici. Alii *Adrianus*, in Adria scilicet, quæ Romanorum colonia in Piceno. *Plinius, lib. 3. cap. 13.*

11 *Viri capellarum*] Periphrasis hircorum, qui grave olent.

12 *Uropygium*] Alii *orropygium*: est extremitas illa vertebræ podici proxima, Ang. *The Rump*.

14 *Extincta lucerna*] Ne scilicet illa vetula dignosci posset.

15 *Inter bustuarias*] Extra urbem ad monumenta prostabant scorta vilissima, de quibus supra, lib. 1. epig. 35.

18 *Gaudes ducentas*] Alii *audes*, & pro *nupturire* legunt *nuptum ire*. *Ducentas post mortes* est hyperbole.

Virumque

:umque demens cineribus tuis quæris
ırire. Quid sarrire si velit saxum? 20
.is conjugem, quis te vocabit uxorem,
lomelus aviam, quam vocaverat nuper?
od si cadaver exigis tuum scalpi;
rnatur à Coricle clinico lectus,
alassionem qui tuum dicet solus, 25
:orque tædas præferat novæ nuptæ:
:are in istum sola fax potest cunnum.

atque insana quæris maritum prurientem tuis cineribus. Quid si cupiat sarrire saxum? Quis te appellabit conjugem, quis uxorem, quam nuper aviam appellaverat Philomelus? Quod si optas mortuum tuum corpus scalpi, lectus sternatur à Coricle clinico, qui solus canet tuum Thalassionem, atque ustor præferat tædas tibi *novæ nuptæ: sola fax potest ingredi* . . .

NOTÆ.

Quid sarrire] Hoc est, te saxeam exer:. Sarrire propriè est sarculis fodere, cum ıe à noxiis herbis leviter scalpendo purır segetes.

Sternatur] Vulgata lectio,

Sternatur Acoride triclinio lectus.

rersus emendatus est à Scaligero Ausonian lectionum, lib. 2. cap. 4. Quid sit *cli-* supra dictum est, epigramm. 31. lib. 1. Est medicus & vespillo.

25 *Thalassionem*] Carmen nuptiale, de quo supra, lib. 3. epig. 36.

26 *Ustorque*] Ustores sunt ii qui rogum extruunt, in quo mortui cremantur.

Tædas præferat] Solebant veteres tædas præferre novis nuptis: dicit poëta tædas Vetustinæ esse præferendas ab ustore, aut potius faces quibus rogus incendatur.

In RUFUM, XCIV.

avarum.

Esse negas coctū leporem, poscisque flagella:
. Mavis, Rufe, coquū scindere, quā leporē.

O Rufe, dicis non esse coctum leporem, & petis virgas? mavis scindere coquum, quam leporem.

NOTÆ.

Esse negas] Rufum quendam avarum irriοëta, qui fingebat crudum esse leporem, ne illum scinderet. Similis jocus est in Næviam supra, epig. 13.

In NÆVOLUM, XCV.

inurbanum.

Unquam dicis ave, sed reddis, Nævole, semper
uod prior & Curius dicere sæpe solet.
ıoc expectas à me? rogo, Nævole, dicas:
ım puto nec melior, Nævole, nec prior es.
ıia laudato tribuit mihi Cæsar uterque, 5

O Nævole, nunquam dicis ave, at semper reddis quod Curius & quidem *prior sæpe solet dicere. Quare expectas hoc à me? Quæso, ô Nævole, dicas: etenim, ô Nævole, nec melior, nec prior es. Ego probatus ab utroque Cæsare accepi mercedem,*

NOTÆ.

d reddis] Superbum quendam Nævolum t, qui illum nunquam prior salutabat; ris erat salutem dicere, reddere vero ris.

uod prior & Curius] Quem virum gram ponit poëta pro quovis nobili viro. Legunt alii, *Quod prior & corvus*, Macrobius, lib. 2. Saturn. cap. 4. Corvi salutatoris meminit.

5 *Cæsar uterque*] Titum & Domitianum intellige.

Nato-

Et mihi concessum est jus paternum trium liberorum. Libri mei leguntur à multis, ante obitum fama mihi tribuit nomen celebratum per urbes. Est & aliquis honos in hoc; Roma me spectavit tribunum, atque in eo loco sedeo unde te amovet Oceanus. Opinor te non habere tot servos, quot civitate donavit Cæsar in meam gratiam. . . . . Jam verò ita antecellis, ô Nævole; superas. Ave.

Natorumque dedit jura paterna trium.
Ore legor multo, notumque per oppida nomen
Non expectato dat mihi fama rogo.
Est & in hoc aliquid, vidit me Roma tribunum,
Et sedeo qua te suscitat Oceanus! 10
Quot mihi Cæsareo facti sunt munere cives,
Nec famulos totidem suspicor esse tibi.
Sed pædicaris: sed pulchre, Nævole, ceves.
Jam jam sic prior es, Nævole; vincis. Ave.

NOTÆ.

6 *Natorumque dedit*] De illo trium liberorum jure dictum epig. 91. lib. 2.

9 *Tribunum*] Honorarium nempe, ex beneficio Cæsaris.

10 *Et sedeo*] Inter equites sedeo ex munere imperatoris, non ex censu equestri.

Suscitat] Verbum est theatrale, hoc est, loco amovere. Oceanus autem designator disponendis ordinibus præerat, atque unumquemque in theatro pro sua dignitate sedere jubebat. Epig. 9. lib. 6.

XCVI, XCVII, XCVIII.

Ad CERDONEM, XCIX.

cui excusat suos jocos.

O Cerdo, non debes succensere nostro libro: artem tuam, non mores carpunt versus mei; patere jocos innoxios. Cur mihi non permittatur jocari, si tibi permissum est necare?

Irasci nostro non debes, cerdo, libello.
Ars tua, non vita est carmine læsa meo.
Innocuos permitte sales. Cur ludere nobis
Non liceat, licuit si jugulare tibi?

NOTÆ.

1 *Non debes, cerdo*] De quo supra ep. 16. & 58.

3 *Cur ludere nobis*] Si enim tibi licuit homines jugulare, cum gladiatorium munus exhibuisti, cur mihi non liceat jocari? Juvenalis, sat. 3. versu 34.

Quondam hi cornicines, & municipalis arenæ
Perpetui comites, notaque per oppida buccæ
Quemlibet occidunt populariter.

Ad RUFUM, C.

versus suos dignos esse litura.

O Rufe, hora sexta ad te remisimus cursorem, à quo madidos latos fuisse versus meos arbitror. Casu enim cœlum ruebat pluvia ingenti: Hic libellus alio modo non fuit mittendus.

Cursorem sexta tibi, Rufe, remisimus hora,
Carmina quem madidum nostra tulisse reor.
Imbribus immodicis cœlum nam forte ruebat.
Non aliter mitti debuit iste liber.

NOTÆ.

1 *Hora sexta*] Hoc est, meridie. De horis supra ep. 36. sed ep. 8. l. 4. fusius dicemus.

4 *Non aliter mitti*] Modestè significat poëmala esse sua carmina, & digna quæ aqua deleantur, Epig. 10. lib. 4.

Curre: sed instructum comitetur pumice librum
Spongia: muneribus convenit illa meis.

EPIGRAM-

EPIGRAMMATUM

LIBER IV.

De Natali DOMITIANI. I.

CÆSARIS alma dies, & luce sacratior illa,
Conscia Dictæum qua tulit Ida Jovem,
Longa precor, Pylioque veni numerosior ævo,
Semper & hoc vultu, vel meliore nite.
Hic colat Albano Tritonida multus in auro, 5
Perque manus tantas plurima quercus eat.
Hic colat ingenti redeuntia secula lustro,

INTERPRETATIO.

O Lux alma, & sacratior illo die quo Jovem Cretensem tulit Ida particeps, accede longa, quæso, & diuturnior ætate Nestoris, & semper splende hoc vultu, vel puriore. Hic Domitianus *assiduus in auro Albano veneretur Minervam, & manus* illius *tam magnæ donent multas coronas quernas. Hic celebret* ludos seculares *ingenti lustro recurrentes,*

NOTÆ.

1 *Cæsaris alma*] Hoc est, dies natalis: natus autem est Domitianus 9. Kal. Novembris, Suetonius in ejus vita, cap. 1.

Luce sacratior] Natalem Domitiani diem assentatorie præfert natali Jovis, qui natus vel certe educatus fuit in Ida monte Cretæ, ubi illum Curetibus alendum, ne à Saturno patre devoraretur, clam commisit Rhea mater, unde Ida conscia dicitur illius nempe arcani.

3 *Pylio ævo*] Nestor à Pylo urbe Arcadiæ, teste Strabone, Pylius dictus, nonaginta annos vixit secundùm poëtas Græcos: at verò secundùm Ovidium, atque alios Latinos poetas, vixit trecentos annos: nam sumpserunt γενεὰν, hoc est, generationem vel ætatem, pro seculo, seu centum annis, cùm triginta tantum annos significet.

4 *Semper & hoc vultu*] Millies redi, & semper æque felix, aut felicior præsente.

5 *Multus in auro*] *Celebrabat & in Albano quotannis Quinquatria Minervæ, cui collegium instituerat.* Suetonius in Domitiano, cap. 4. *Aurum Albanum appellat, coronam auream, qua coronatus in Albano monte prope urbem* Quinquatria celebrabat. *Multus in auro,* id est, totus colendæ Minervæ addictus. Lipsius legit, *Albano in arvo,* omnium optime meo judicio, antiquorum tamen codicum lectionem secutus sum. Alii sic explicant: Sæpe honorem habeat Palladi distributis aureis coronis in victores Agonis Albani. Vulgata lectio *cultus,* hoc est, redimitus auro, &c.

6 *Perque manus tantas*] Quas infra epig. 8. ingentes vocat, hoc est, divinas. In Albano, ut patet ex eodem Suetonii capite, ludos scenicos, atque oratorum & poetarum certamina exhibebat Domitianus, quos pro meritis donabat querna corona.

7 *Hic colat ingenti*] Suetonius eodem cap. 4. *Fecit & ludos seculares computata ratione temporum ab anno, non quo Claudius proxime, sed olim Augustus ediderat. Ingenti lustro* dixit poeta, quia ab eo tempore quo seculares ludos celebraverat Augustus, usque ad hos Domitiani ludos, centum anni, legitimum nempe secularium ludorum tempus, fuerant elapsi: alii lustrum simpliciter quinque annorum spatio continet; seculum verò ingens lustrum for-

& sacrificia quæ fiunt in Terento Romuleo. O dii, magna sane poscimus, at debita terris. Quænam postulata sunt injusta pro tanto numine?

Et quæ Romuleus sacra Terentus habet.
Magna quidē, superi, petimus, sed debita terris.
Pro tanto quæ sunt improba vota Deo? 10

NOTÆ.

appellaverit, quod quinquies vicenos annos complecteretur.

8 *Sacra Terentus habet*] De Terento, lib. 1. epig. 70. Locus erat ubi Diti sacra fiebant in campo Martio. Valerius Maximus, lib. 2. cap. 1. describit caussam propter quam instituti sunt ludi seculares.

9 *Sed debita terris*] Vota enim nostra à diis exaudiri debent, & probari, cùm pro tanto Deo, Domitiano nempe, suscipiantur.

10 *Improba*] Hoc est, nimia, injusta.

De HORATIO, II.

spectaculorum die indecenter vestito.

Unus Horatius inter omnes pullis lacernis modo aderat spectaculo, cum plebs, & ordo minor, & maximus albatus sederet cum divo Imperatore. Subitò nix delapsa est ex omni parte cœli. Horatius spectat candidis lacernis.

Spectabat modo solus inter omneis
Nigris munus Horatius lacernis,
Cùm plebs, & minor ordo, maximusque
Sancto cum duce candidus sederet.
Toto nix cecidit repente cœlo: 5
Albis spectat Horatius lacernis.

NOTÆ.

2 *Nigris munus*] Adesse spectaculis non licebat nisi iis qui veste alba induti essent; sed Domitiani tempore usus invaluerat, ut indecenter quidem, sed tamen ludos impune spectarent atrati. Vide epig. 137. lib. 14.

3 *Minor ordo*] Equestris nempe, maximus verò senatorius.

4 *Sancto cum duce*] Domitiano quem sanctum vocat, vel quod summum magistratum gereret, qui sanctus erat, vel quia Deum se prædicabat.

6 *Albis spectat*] Horatium irridet, quem & nix decidens dealbavit.

De NIVIBUS, III.

decidentibus in Domitianum spectantem ludos.

Aspice quam spissum aquarum vellus sine strepitu decidat in faciem & gremium Cæsaris. Nihilominus ille fert Jovem ningentem, & capite immoto deridet aquas conflatas segni frigore, assuetus defatigare sidus Bootæ septentrionalis,

Adspice quam densum tacitarum vellus aquarum
Defluat in vultus Cæsaris, inque sinus;
Indulget tamen ille Jovi, nec vertice moto
Concretas pigro frigore ridet aquas,
Sidus Hyperborei solitus lassare Boötæ, 5

NOTÆ.

1 *Tacitarum vellus*] Periphrasis nivium, quæ veluti lanarum vellera cadunt sine ullo strepitu, unde nives vocat aquas tacitas.

3 *Indulget tamen*] Non recessit Domitianus; *sed sub Jove, id est, aëre, permansit.*

4 *Concretas pigro*] *Hoc est, nivem contemquam affirmat Plinius, lib. 2. cap. 60. Grandinem conglaciato imbre gigni, & nivem eodem humore mollius concreto, &c.*

5 *Sidus Hyperborei*] Domitianus enim adhuc juvenis in Germanos bellum suscepit, atque illic frigus Bootæ, seu Arctophylacis patienter tulit. Suetonius in Domitiano, cap. 2.

Et

Et madidis Helicen dissimulare comis.
Quis siccis lascivit aquis, & ab æthere ludit,
Suspicor has pueri Cæsaris esse nives.

& capillis humidis spernere Helicen. Opinor has esse nives filii Cæsaris, qui lascivit siccis aquis, & jocatur è cœlo.

NOTÆ.

6 *Et madidis Helicen*] Id est, toleravit imbres Septentrionis: Helice verò est Ursa major.

7 *Siccis aquis*] Nivem lepide appellat aquam siccam, id est, ex aquis concretam.

8 *Pueri Cæsaris*] Ne Jove irato decidisse nix videretur, assentatorie innuit poëta filium Domitiani, quem ex Domitia uxore susceptum adhuc infantem amisit, esse in deorum numero, & cum Domitiano patre, velut cum deo, jocari. Heraldus versum penultimum sic legit per interrogationem,

Quis siccis lascivit aquis, & ab æthere ludit?

In BASSAM, IV.
male olentem.

Quod siccæ redolet palus lacunæ,
Crudarum nebulæ quod Albularum,
Piscinæ vetus aura quod marinæ,
Quod pressa piger hircus in capella,
Lassi bardiacus quod evocati, 5
Quod bis murice vellus inquinatum,
Quod jejunia sabbatariorum,
Mœstorum quod anhelitus reorum,
Quod spurcæ moriens lucerna Ledæ,
Quod ceromata fæce de Sabina, 10
Quod vulpis fuga, viperæ cubile,
Malles, quam quod oles, olere Bassa.

Quod spirat palus lacunæ exhaustæ, quod nebula crudarum Albularum, quod vetus flatus piscinæ maritimæ, quod hircus lente comprimens capellam, quod bardiacus evocati defatigati, quod lana bis tincta murice, quod jejunia Judæorum, quod respiratio tristium sontium, quod moriens lucerna sordida Ledæ, quod ceromata ex fæce Sabina, quod fuga vulpis, latibulum viperæ, hoc ipsum, ô Bassa, malles spirare, quam quod spiras.

NOTÆ.

1 *Quod siccæ*] Siccata lacuna gravem emittit fœtorem.

2 *Crudarum nebulæ*] De Albula jam dictum, epig. 15. lib. 1. ubi nebulæ ob sulphur male olent. *Crudarum* dixit, quod solis radiis non bene concocti essent illi vapores.

3 *Piscinæ vetus aura*] Id est, quod vetus piscina redolet in qua sunt aquæ marinæ.

5 *Bardiacus*] Genus est vestis sordidæ, qua induebantur milites, illa autem male olebat propter sudorem & squalorem illorum: evocati autem milites erant ii, qui expletis stipendiis, ducis vel mercedis gratia iterum stipendia merebant: *lassi* verò dixit ob longam militiam, & provectam ætatem; unde fœtor bardiaci major erat. Georgius legit, *Lassi bardiaci os, quod advocati.* Bardiacus autem, inquit, erat advocatus qui post peroratas diutius caussas gravem emittebat halitum. Illius meminit Juvenalis, sat. 16. versu 13.

Bardiacus judex datur hæc punire volenti.

Alii Bardaicus.

6 *Bis murice*] Epig. 50. lib. 1.

Olidæque vestes murice.

7 *Jejunia sabbatariorum*] Deum sabbati religiose colunt Judæi; ob jejunium verò halitus graviter olet.

8 *Mœstorum quod*] Curis enim & anxietatibus stomachi calor dissipatur, unde ex mala concoctione male olent rei.

9 *Lucerna Ledæ*] Quam posuit pro quavis meretrice prostante ad lucernas. Juvenalis, sat. 6. versu 132. de Messalina:

Obscurisque genis turpis, fumoque lucernæ
Fœda lupanaris tulit ad pulvinar odorem.

10 *Quod ceromata*] Unguenta nempe ex luto & oleo, oleum porro Sabinum male olebat.

11 *Quod vulpis fuga*] Vulpes canes fugiens fœtidum effundit lotium.

12 *Malles*] Alii mallem. Bassa quippe ab oris impuritate teterrimam spirabat animam.

Ad FABIANUM, V.

virum probum, cui locum esse Romæ negat.

O Fabiane, qua tua est mens, qui vir probus, & egenus, lingua & corde verus, proficisceris Romam? qui nequis esse leno, nec comessator, nec mœsta voce vocare in jus sontes timidos: nec vales corrumpere conjugem dilecti amici: nec vales . . . . ad frigidas anus: nec vendere inanes fumos circa palatia: nec plaudere Cano, nec Glaphyro. O infelix, qua ratione vives tu, homo fidelis, amicus certus? Id nihil prodest, hoc modo nunquam fies Philomelus.

VIR bonus & pauper, linguaque & pectore verus,
Quid tibi vis, urbem qui, Fabiane, petis?
Qui nec leno potes, nec comessator haberi,
Nec pavidos tristi voce citare reos:
Nec potes uxorem cari corrumpere amici: 5
Nec potes algentes arrigere ad vetulas.
Vendere nec vanos circa palatia fumos:
Plaudere nec Cano, plaudere nec Glaphyro.
Unde miser vives, homo fidus, certus amicus?
Hoc nihil est, nunquā sic Philomelus eris. 10

NOTÆ.

1 *Linguaque*] Verba enim cum mente boni viri consentiunt: hîc Romanorum mores eo modo Martialis carpit, quo Juvenalis, sat. 3.

Quid Romæ faciam? Mentiri nescio.

& fuse Petronius Romam sub nomine Crotonæ describit: *Sed quoscumque homines in hac urbe videritis, scitote in duas partes esse divisos: nam aut captant, aut captantur.*

3 *Nec comessator*] Alii *comissator*: Is nempe est qui esui & potui præter statuta tempora indulget.

4 *Nec pavidos*] Quod præconis erat officium, & quidem quæstuosum, ut patet ex ep. 8. lib. 6.

7 *Vendere nec vanos*] Ut solent Aulici, qui commendationis officia mentiti, Principis gratiam accepto pretio vendunt.

8 *Plaudere nec Cano*] Qui celebris fuit choraules tempore Galbæ, ut patet ex Suetonio in Galba: Glaphyrus verò citharœdus. Juvenalis, sat. 6.

Accipis uxorem, de qua citharœdus Echion,
Aut Glaphyrus fiat pater, Ambrosiusque choraules.

Citharœdi & tibicines Martialis tempore summo erant in pretio, epig. 4. lib. 3.

10 *Hoc nihil est*] Honestis enim artibus locus non erat Romæ.

Philomelus] Hoc est, nunquam fies dives; Philomelus quippe cithara dives factus erat, epig. 31. lib. 3.

In MASSILIANUM, VI.

qui pudicitiam simulabat.

O Massiliane, vis purior haberi puella castâ, & præferre speciem vultus modesti; cum nequior sis, quàm qui in ædibus Stellæ recitat libros scriptos metro Tibulli.

CRedi virgine castior pudica,
Et frontis teneræ cupis videri:
Cum sis improbior, Massiliane,
Quam qui compositos metro Tibulli,
In Stellæ recitat domo libellos. 5

NOTÆ.

2 *Teneræ frontis*] Hoc est, modestæ, qualem habent infantes.

4 *Quam qui*] Effœminatum quendam elegiarum recitatorem intelligit.

Metro Tibulli] Lascivas quippe elegias scripsit Tibullus.

VII.

VII.

Ad EUPHEMUM, VIII.

de hora versibus suis Domitiano legendis apta.

PRima salutantes, atque altera continet hora,
 Exercet raucos tertia caussidicos.
In quintam varios extendit Roma labores,
 Sexta quies lassis, septima finis erit,
Sufficit in nonam nitidis octava palæstris, 5
 Imperat extructos frangere nona toros:
Hora libellorum decima est, Eupheme, meorū,
 Temperat ambrosias cum tua cura dapes.
Et bonus ætherio laxatur nectare Cæsar,
 Ingentique tenet pocula parca manu: 10
Tunc admitte jocos: gressu timet ire licenti
 Ad matutinum nostra Thalia Jovem.

Prima & secunda hora exercet salutantes, tertia occupat raucos caussidicos. Roma vocat diversis operibus in quintam usque, sexta quiescunt defatigati, septima cessant ab *opere, nitidi palæstritæ exercentur ab octava ad nonam, nona jubet frangere lectos paratos. O Eupheme, hora decimâ* apta *est meis libris, cum tua cura moderatur divinas epulas, & bonus Cæsar exhilaratur cœlesti nectare, & magna manu tenet pocula modica. Tunc intromitte ludos: nostra Thalia metuit jocoso incessu convenire matutinum Jovem.*

NOTÆ.

1 *Prima salutantes*] Describit poëta quid singulis diei horis Romæ fieret; de quibus jam dictum est, epig. 36. lib. 3.

Continet] Alii *conterit*. Alii melius *distinet*.

4 *Sexta quies lassis*] Circa sextam paullulum quiescebant Romani: horâ verò septimâ omnino ab opere desistebant.

6 *Imperat extructos*] Id est, mensæ accumbere.

Frangere toros] Hoc est, lectos disturbare, quibus cœnando accumberent veteres.

7 *Hora libellorum*] Inter pocula versus legere moris erat: Euphemus verò structor mensarius Imperatoris fuisse videtur.

8 *Temperat ambrosias*] Hoc est, divinas: Domitianus enim Deum se appellari jubebat, atque ita ambrosiæ deorum dapes ipsi conveniebant.

10 *Pocula parca*] Domitiano assentatur, quem parce bibere innuit.

11 *Tunc admitte*] Hoc est, libros meos Domitiano offer.

Gressu timet] Festiva mea musa matutino tempore coram Domitiano jocari non audet, quippe qui tunc rebus seriis occupetur. Vide epig. 19. lib. 10.

In FABULLAM, IX.

quæ maritum dereliquerat.

SOtæ filia Clinici Fabulla,
 Deserto sequeris Clytum marito,
Et donas, & amas, ἔχεις ἀσώτως.

O Fabulla filia Sotæ clinici, viro derelicto sequeris Clytum, & das, & ardes, perdite te geris.

NOTÆ.

Ἔχεις ἀσώτως] In hac voce ludit poëta, cùm dicit Fabullam esse filiam clinici Sotæ, id est, medici qui aliis salutem restitueret: σώζω enim servo: illam tamen perdite se habere, cùm bona omnia effunderet, & luxuriose viveret. Sotæ es filia, inquit, & asota es, hoc est, prodiga & luxuriosa. De medico clinico dictum, ep. 31. lib. 1. Aristoteles, lib. 4. ad Nicomachum, cap. 1. ἄσωτος γὰρ ὁ δι' αὑτὸν ἀπολλύμενος: asotus enim est qui se ipsum perdit.

Ad FAUSTINUM, X.

cui recens compositum opus mittit.

Dum meus liber recens est, necdum fronte rasa, dum pagina non bene sicca metuit attrectari: ô serve, proficiscere, & deporta tenue donum ad dilectum amicum, qui dignus est ut ipsi primo offerantur meæ ineptiæ. Propera, at munitus: Punica spongia comitetur libellum; illa apta est meis donis. O Faustine, plures lituræ nequeunt corrigere nostros libros: una litura potest.

DUM novus est, neque adhuc rasa mihi fronte libellus,
Pagina dum tangi non bene sicca timet:
I puer, & caro perfer leve munus amico,
Qui meruit nugas primus habere meas.
Curre, sed instructus; comitetur punica librum
Spongia: muneribus convenit illa meis. 6
Non possunt nostros multæ, Faustine, lituræ
Emendare jocos: una litura potest.

NOTÆ.

1 *Nec adhuc rasa*] De iis quæ ad librorum ornamenta pertinerent, dictum est lib. 1. epig 67.

5 *Comitetur Punica*] Spongia optimi generis, cujusmodi sunt spongiæ Africanæ, de quibus Plinius, lib. 9. cap. 45. ut deleantur mea carmina. Alii legunt,

Curre, sed instructum comitetur pumice librum ——— Spongia.

quæ lectio minus probatur: etenim si liber nondum erat pumice æquatus, ut ait primo versu, pumice instructus non erat. Epig. 72. lib. 8. epig. 66. lib. 1.

Sed pumicata fronte si quis est nondum.

Alii sic hanc lectionem interpretantur, ut vel probatus pumice potiatur, vel damnatus spongia deleatur.

7 *Una litura potest*] Quæ scilicet omnia mea carmina, utpote prorsus mala, deleat. Sic modeste deprimit se poëta.

In ANTONIUM SATURNINUM, XI.

qui bellum civile moverat in Germania superiore.

Dum, ô infelix, nimis inflatus vano nomine lætaris, & erubescis esse Saturninus: sub ursa Parrhasia suscepisti bella impia, qualia movit qui meruit sub uxore Ægyptia. Itane eras oblitus fatum illius nominis, quod oppressum est acerba ira freti Actiaci? Rhenusne tibi pollicitus est, quod illi non concessit Nilus, majorque potestas data esset fluminibus Septentrionis?

DUM nimium vano tumefactus nomine gaudes,
Et Saturninum te pudet esse, miser:
Impia Parrhasia movisti bella sub ursa,
Qualia qui Phariæ conjugis arma tulit.
Exciderätne adeo fatum tibi nominis hujus, 5
Obruit Actiaci quod gravis ira freti?
An tibi promisit Rhenus, quod non dedit illi
Nilus, & Arctoïs plus licuisset aquis?

NOTÆ.

2 *Et Saturninum*] Hic vocabatur Lucius Antonius cognomento Saturninus, Germaniæ superioris Præses: nolebat autem Saturninus appellari, sed Antonius: nam pudebat eum esse tantum Germaniæ Præsidem, sed exemplo Antonii imperium orbis affectabat. De illo agit Suetonius in Domitiano cap. 6.

3 *Parrhasia sub ursa*] Hoc est, in Septentrione: ursa Parrhasia dicitur à Parrhasia Arcadiæ urbe, ex qua nata erat Callisto à Jove vitiata, & in ursam commutata.

4 *Phariæ conjugis*] Cleopatræ cujus & Antonii mariti nota est historia.

6 *Obruit Actiaci*] Ad Actium Epiri promontorium ab Augusto victus est Antonius.

Ira freti] Per metonymiam posuit pro ira Cæsaris Augusti.

7 *An tibi*] Sensus est, Si Ægyptus provincia ditissima Antonio vires suppeditare nequivit, quas tibi copias subministrabit superior Germania?

Ille etiam nostris Antonius occidit armis:
Qui tibi collatus, perfide, Cæsar erat. 10

Ille quoque Antonius cecidit nostris armis: qui tecum comparatus, ô perfidiose, erat Cæsar.

In THAIDEM, XII.
scortum publicum.

NUlli, Thaï, negas, sed si te non pudet istud,
Hoc saltem pudeat, Thaï, negare nihil.

O Thaï, nemini recusas: sed si in ea re non erubescis, in hac saltem erubescas, ô Thai, recusare nihil.

NOTÆ.

2 *Negare nihil*] Epig. 72. & 81. lib. 12. & in fine epig. 50. lib. 11.

De Nuptiis Pudentis & Claudiæ. XIII.

CLaudia, Rufe, meo nubit Peregrina Pudenti:
Macte esto tædis, ô Hymenæe, tuis.
Tam bene rara suo miscentur cinnama nardo,
Massica Theseis tam bene vina favis.
Nec melius teneris junguntur vitibus ulmi, 5
Nec plus lotos aquas litora myrtus amat.
Candida perpetuo reside, Concordia, lecto,
Tamque pari semper sit Venus æqua jugo.
Diligat ipsa senem quondã: sed & illa marito,
Tunc quoque cum fuerit, non videatur anus.

O Rufe, Pudens meus uxorem duxit Claudiam Peregrinam: ô Hymenæe, macte esto tuis tædis. Tam bene infrequentia cinnama confunduntur suo nardo, tam bene vina Massica favis Atticis. Nec ulmi aptius copulantur teneris vitibus, nec rivuli loto, nec littora gratiora sunt myrto. O Concordia, remane benigna æterno thalamo, & Venus faveat semper copulationi tam æquali. Illa quondam amet senem: at illa quoque senium adepta tunc vetula non compareat marito.

NOTÆ.

1 *Pudenti*] De quo jam lib. 1. epig. 32. de Claudia nihil reperi.

2 *Macte esto*] *Mactus* idem est ac magis auctus, & in vocativo ut plurimum ponitur, ut macte virtute.

4 *Massica Theseis*] Ex melle & vino mulsum conficiebatur, potio videlicet antiquis gratissima: favos Theseos dicit pro Atticis, quia Theseus regnavit in Attica, significat poeta tam dulces fore nuptias Claudiæ & Pudentis, quam mulsum.

6 *Nec plus lotos*] Arbor notissima ex Homero lib. 9. Odyss. & Plinius describit Loton, lib. 13. cap. 17. est etiam lotos herba in palustrium genere ibidem.

7 *Concordia*] Deam intellige Concordiam, cui templum erexit Vespasianus.

Ad SILIUM, XIV.
poetam, ut legat hæc epigrammata.

SIlî, Castalidum decus sororum,
Qui perjuria barbari furoris

O Sili, ornamentum sororum Castalidum, qui verbis magnificis urges perjuria furoris barbari,

NOTÆ.

1 *Sili Castalidum*] Silium Italicum intellige poetam satis notum. Musæ dicuntur Castalides à *virgine Castalia, quæ Apollinem* fugiens ad radices Parnassi in fontem à se Castalium dictum, & Musis sacrum, versa est.

2 *Qui perjuria*] De bello Punico secundo

que adigis perjuram superbiam Hannibalis, atque inconstantes Pœnos dedere se magnis Africanis: remota paulisper severitate, fac audientiam nostris Musis, dum levi alea December solutus hinc & inde strepit dubiis fritillis, & rota ludit nequiore talo. Nec severo, sed leni vultu evolve libros perfusos lascivis salibus. Hoc fortasse modo tener Catullus ausus est mittere passerem magno Virgilio.

Ingenti premis ore, perfidosque
Fastus Hannibalis, levesque Pœnos
Magnis cedere cogis Africanis: 5
Paullum seposita severitate,
Dum blanda vagus alea December
Incertis sonat hinc & hinc fritillis,
Et ludit rota nequiore talo,
Nostris otia commoda Camœnis, 10
Nec torva lege fronte, sed remissa
Lascivis madidos jocis libellos.
Sic forsan tener ausus est Catullus
Magno mittere passerem Maroni.

NOTÆ.

poëma scripsit Silius; initio primi libri sic habet,

——— *ter Marte sinistro*
Juratumque Jovi fœdus, conventaque patrum
Sidonii fregere duces.

5 *Magnis cedere*] Scipio enim major Africanus cognominatus vicit superbum Hannibalem, & Carthaginenses coëgit pacem à Romanis petere; fuit & alter Scipio ob eversam Numantiam dictus Numantinus, qui Carthagine funditus deleta Africanus minor dictus est: quas res gestas cùm caneret Silius, poëtica metonymia dicit Martialis fieri à Silio id quod canit factum. Sic Horat. lib. 1. sat. ultima.

Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona.

7 *December*] Quo mense talis potissimùm ludebant Romani.

8 *Incertis sonat*] De fritillis, turriculis, talis, & tesseris copiose dicemus lib. 14. tamen per transcursum notandum talum eum esse apud Latinos, quem Græci vocant Astragalum. Plinius, lib. 34. ubi Polycleti meminit, *Fecit*, inquit, *& distringentem se, & nudum telo incessentem, duosque pueros item nudos talis ludentes: qui vocantur Astragalizontes.* Alia pleraque, ut hoc probet, testimonia adducit Calcagninus de talorum ludo. Ad summovendas verò aleatorum fraudes, qui subdola manu uti callent, in pyrgo, seu turricula, sive pyxidem mavis appellare, repositi tali sicut & tesseræ promebantur in abacum. Horatius, lib. 2. sermonum, satyr. 7.

———*qui pro se tolleret atque*
Mitteret in pyrgum talos.

Tesseris quoque ludentes turricula utebantur. Turnebus lib. 27. cap. 3. Turriculam & fritillum distinxit Suidas: idem tamen videtur, cùm scribit Martialis de turricula, lib. 14. ep. 16. Seneca de ludo Claudii:

Nam quoties missurus erat resonante fritillo,
Utraque subducto fugiebat tessera fundo.

9 *Et ludit rota*] Locus hic perobscurus mihi videtur, Raderus intelligit ipsum fritillum dici rotam, quia rotundus fritillus velut turricula, ex qua intus gradatim aspera tali excutiebantur: quare autem dicat, *nequiore talo*, non mihi compertum est, nisi forte, quod tali pruriginem libidinis excitent, ut docet Junius, lib. 4. animadversionum cap. 13. & lib. 2. cap. 4. quod talis lusum est pro fœminis. Ramiresius hunc versum à nemine intellectum, ut ait, intelligere se putat hoc sensu. Rotam accipit pro corona aleatorum, quam sic vocat Martialis à similitudine rotarum: sedebant enim aleatores in orbibus quos cingebant omnes circum: *Nequiore talo*, hoc est, talis manu jactis sine fritillo, in quo jactu manus improba compositiones & nequitias patrare potest; ita ut aleatores alii, ut in versu præcedenti, fritillis uterentur, alii manu luderent, epig. 16. lib. 14. Judicet lector.

13 *Ausus est Catullus*] Ætate Virgilium præcessit Catullus, cujus 3. epig. est *de passere mortuo Lesbiæ*, sed hoc fingit poëta, ut se cum Catullo æquiparet, Silium autem cum Virgilio, quem diligenter imitatus est, conferat epig. 51. lib. 11.

Ad CÆCILIANUM, XV.

stolide petentem mutuum.

Mille tibi nummos hesterna nocte roganti,
  In sex aut septem, Cæciliane, dies,
Non habeo dixi : sed tu caussatus amici
  Adventum, lancem, paucaque vasa rogas.
Stultus es? an stultum me credis, amice? negavi
  Mille tibi nummos: millia quinque dabo?

O Caciliane, hesterna nocte respondi tibi petenti mille nummos in sex aut septem dies, non habeo: at tu prætexens adventum amici petis lancem, & pauca vasa. Demens-ne es, ô amice? an existimas me dementem? tibi recusavi mille nummos, an donabo quinque millia?

NOTÆ.

6 *Millia quinque dabo*] Cæcilianum quendam irridet poëta argumento à minori ad majus: si tibi, inquit, negavi mille nummos, non sum tibi commodaturus vasa emta quinque nummorum millibus, quæ nunquam mihi redderes.

In GALLUM, XVI.

quem turpis in novercam amoris arguit.

Privignum non esse tuæ te, Galle, novercæ
  Rumor erat, conjux dum fuit illa patris.
Non tamen hoc poterat vivo genitore probari.
  Jam nusquam pater est, Galle: noverca domi est.
Magnus ab infernis revocetur Tullius umbris,
  Et te defendat Regulus ipse licet : 6
Non potes absolvi : nam quæ non desinit esse,
  Post patrem, nunquam, Galle, noverca fuit.

O Galle, sermo increbuerat te non esse privignum tuæ novercæ, dum illa fuit uxor genitoris. Nihilominus vivente patre id probari nequibat. O Galle, nunc pater discessit è vita; noverca moratur in ædibus tuis. Quamvis magnus Tullius reducatur ab umbris tartareis, & Regulus ipse te tueatur, liberari nequis: etenim, ô Galle, quæ post patrem mortuum, *non cessat esse noverca, nunquam fuit.*

NOTÆ.

1 *Privignum non esse*] Vivo patre Gallus quidam se cum noverca minus honeste gerebat, quam privignum deceret.

4 *Noverca domi est*] Ex eo quod præter privignorum morem, mortuo patre domi novercam retineat Gallus, illi jampridem turpe cum ea fuisse commercium colligit poëta.

5 *Revocetur*] Regulum, de quo lib. 1. ep. 13. in caussis dicendis Ciceroni assentatorie æquiparare videtur.

Ad PAULLUM, XVII.

de meretrice Lycisca.

Facere in Lyciscam, Paulle, me jubes versus,
  Quibus illa lectis rubeat, & sit irata.
O Paulle, malus es : irrumare vis solus.

O Paulle, vis me scribere carmina in Lyciscam, quibus lectis illa erubescat, & succenseat. O Paulle, nequam es vis solus . . .

NOTÆ.

1 *In Lyciscam*] Meretricem quam urbane carpit poëta, cùm de Paullo conqueri videatur. Lyciscæ meminit Juvenalis, sat. 6.
  Prostitit auratis titulum mentita Lyciscæ.

De puero stillicidio jugulato. XVIII.

Qua pluit porta finitima columnis Vipsanis, & lapis lubricus perfunditur pluvia continua, aqua prægravis hiemali glacie, cecidit in guttur pueri, qui ingrediebatur templa madida. Et cum gladius infelici attulisset acerbam mortem, mollis liquefactus est in plaga calida. Quid non sibi permissum esse voluit crudelis fortuna? aut ubi letum non est, si jugulatis, ô aquæ?

QUA vicina pluit Vipsanis porta columnis,
Et madet assiduo lubricus imbre lapis,
In jugulum pueri, qui roscida templa subibat,
Decidit hiberno prægravis unda gelu.
Cumque peregisset miseri crudelia fata, 5
Tabuit in calido vulnere mucro tener.
Quid non sæva sibi voluit fortuna licere?
Aut ubi mors non est, si jugulatis, aquæ?

NOTÆ.

1 *Qua vicina pluit*] Capenam portam intellige, de qua jam sic locutus est epig. 47. lib. 3. De porticu Vipsana dictum epig. 109. lib. 1.

2 *Lubricus lapis*] Aream lapidibus stratam, seu pavimentum intellige, in quod aqua quam imbrem dicit, ex aquæductu portæ Capenæ assidue destuebat.

4 *Prægravis unda gelu*] Elegans Stiriæ periphrasis.

6 *Mucro tener*] Stiria enim non secus ac mucro puerum jugulavit.

De ENDROMIDE Veste, XIX. cujus varios usus describit.

Crassam hanc alumnam textricis Sequanicæ munus ad te mittimus externam endromida, cui barbara nomen est Lacedæmonium; squalida est, at non contemnenda frigido Decembri. Sive teris molle ceroma, aut trigona tepidum, seu manu arripis pulverulenta harpasta:

HAnc tibi Sequanicæ pinguem textricis alumnam,
Quæ Lacedæmonium barbara nomen habet.
Sordida sed gelido non aspernanda Decembri,
Dona peregrinam mittimus endromida.
Seu lentum ceroma teris, tepidumve trigona, 5
Sive harpasta manu pulverulenta rapis:

NOTÆ.

1 *Hanc tibi*] Endromis vestis erat hirsuta, quam vocat poeta *alumnam textricis Sequanicæ*, quia fuerat confecta à muliere in provincia Galliæ quam vocant hodie *Franche Comté*; licet autem barbara, id est, Sequanica esset, tamen græcum nomen retinebat: eam enim invenerunt Lacedæmones, atque ea usi sunt ἐν τῷ δρόμῳ, id est, in cursu, unde dicta endromis, ne sudantes post cursum repentino frigore corriperentur.

5 *Seu lentum ceroma*] Ceromate, id est, unguento ex oleo & pulvere uncti palæstritæ certabant, quod corpori astrictum variis motibus terebatur.

5 *Tepidumve trigona*] Ut hic locus intelligatur, breviter aliquid dicendum de pilarum genere, & ludo: quatuor ergo fuerunt pilarum genera, quibus ludebant antiqui, follis scilicet, trigonalis, paganica, & harpastum. Follis erat pila magna ex aluta confecta, soloque vento repleta, quæ si major erat, brachiis impellebatur. Propertius, lib. 3.

Cum pila veloces fallit per brachia jactus.

Si minor, pugnis ejiciebatur, atq; pugillaris follis vocabatur, ut apud Plautum in Rudente:

——— *follem pugillatorium faciam*
Extemplo hercle tete.

Trigonalis pila, quæ parva erat, non triquetra figura, sed à loco trigono, vel à numero, figura aut situ ludentium. Stabant enim tres eo ordine, ut trigonum seu triangulum efficerent. Vide epig. 84. lib. 12. *Tepidum* verò dicit, vel quod ludentes calefaceret, vel potius quod attrectata pila ludentium & sudantium manu tepesceret. Paganica, qua in pagis & gymnasiis quoque ludebatur, major trigone, folle vero

Plumea

Plumea seu laxi partiris pondera follis :
Sive levem cursu vincere quæris Atham.
Ne madidos intret penetrabile frigus in artus,
Neve gravis subita te premat Iris aqua. 10
Ridebis ventos hoc munere tectus & imbres.
Non sic in Tyria sindone tutus eris.

seu partiris plumea pondera magni follis : seu cupis superare Atham cursu velocem. Ne frigus penetrabile subeat membra humida, neve Iris fœta repentina pluvia te opprimat. Hoc dono munitus illudes ventis, & pluviæ. Non ita eris securus in Tyria sindone.

NOTÆ.

minor, farciebatur pluma, epig. 32. lib. 7. & epig. 45. lib. 14.

Hæc quæ difficilis turget paganica pluma,
Folle minus laxa est, & minus arcta pila.

Postremum est harpastum à græco verbo ἁρπάζω, *rapio*: pila erat omnium minima ex corio, quam alter ludens alteri rapiebat : in solo pulverulento antiqui ludebant harpasto, ut hîc docet poeta, & lib. 7. epigramm. 32. Hæc ex Mercuriali, lib. 2. cap. 5. de arte gymnastica.

7 *Plumea seu laxi*] Hoc est, inquit Mercurialis, levia ; follis enim vento inflatus levis est : paganica farciebatur pluma, ut diximus supra, quod de folle non constat : *laxi* autem, hoc est, teste Radero, magni, lati, vel minime duri.

Partiris] Id est, metiris, & advertis motum follis plumei seu levis. Videat lector.

8 *Atham*] Puerum cursu velocem. Plinius, lib. 7. cap. 20.

9 *Ne madidos*] Endromis enim defendit corpus à pluvia & frigore.

10 *Iris*] Nuntia est pluviæ pro qua sumitur.

12 *In Tyria sindone*] Quam Julius Pollux, lib. 7. cap. 16. sic explicat : Σινδὼν ἐστιν Αἰγυπτία μὲν, περιβόλαιον δ' ἂν εἴη, τὸ νῦν δίκροσσον καλούμενον. *Sindon quidem est Ægyptiaca ; amiculum verò est, quod nunc utrinque fimbriatum vocant.* Dicta autem est, ut opinatur Baysius, quia primum in urbe Sidone hujusmodi amictus fieri cœpit. Ob id Tyria à Martiali dicta : Erant enim vicinæ urbes Tyrus & Sidon.

De CÆRELIA & GELLIA, XX.
ridiculis mulieribus.

DIcit se vetulam, cùm sit Cærelia puppa.
Puppam se dicit Gellia, cùm sit anus.
Ferre nec hanc possis ; possis, Coline, nec illam.
Altera ridicula est, altera putidula.

Cum Cærelia sit puella, prædicat se anum ; Gellia se prædicat puellam, cum sit vetula. Nequeas, Coline, hanc tolerare, nec illam. Altera inepta est, altera putidula.

NOTÆ.

4 *Altera ridicula*] Gellia nempe, cum modos omnes & puellæ gestus affectaret.

Altera putidula] Cærelia nempe anilem gravitatem imitata omnibus erat fastidio, atque ab ea tanquam à re putida vultum quilibet avertebat.

De SELIO, XXI.
Atheo.

NUllos esse deos, inane cœlum
Affirmat Selius, probatque ; quod se
Factum, dum negat hæc, videt beatum.

Selius asseverat nulla esse numina, cœlum commentitium, & probat ; quod, dum inficiatur hæc, cernit se evasisse divitem.

NOTÆ.

1 *Inane cœlum*] Hoc est, diis vacuum, vel tem commentitiam, ut interpretatus sum.

3 *Videt beatum*] Multa in hanc sententiam vide apud Senecam libro, *Quare bonis mala accidant, cum sit Providentia.*

De

De CLEOPATRA, XXII.

sua uxore fugiente suos amplexus.

Post primos congressus Cleopatra adhuc lenienda à viro se immerserat in lacus perlucidos; dum vitat amplexus; sed aqua patefecit delitescentem: splendebat enim, cùm occultaretur totis undis. Lilia reposita in nitido vitro ita numerantur: hoc modo gemma vetat delitescere teneras rosas. Irrui, atque undis immersus libavi oscula resistentia. O unda nitida, impediistis cætera.

PRimos passa toros, & adhuc placanda marito
Merserat in nitidos se Cleopatra lacus;
Dum fugit amplexus, sed prodidit unda latentem,
Lucebat totis cum tegeretur aquis.
Condita sic puro numerantur lilia vitro: 5
Sic prohibet teneras gemma latere rosas.
Insilui, mersusque vadis luctantia carpsi
Basia. Perspicuæ plus vetuistis aquæ.

NOTÆ.

1 *Primos passa*] Cleopatra Martialis uxor amissa virginitate, subirata marito in aquas se immersit, quam tamen secutus ille invitam deosculatus est.

6 *Gemma*] Lapidem pellucidum intellige vitri instar, quo rosæ in hortis tegebantur. Lib. 8. epig. 68.

Condita perspicua vivit vindemia gemma.

Ad THALIAM, XXIII.

de Brutiano poëta quem Callimacho anteponit.

Dum tu, ô Thalia, nimis cunctaris, & diu dubitas cui des primas, aut secundas: aut quis componet elegans epigramma; ipse Callimachus detulit victoriam de se eloquenti Brutiano. Qui si fastidiens Atticam venustatem, jocatus fuerit urbanitate Romana Minervæ; rogo, mihi des secundas ab illo.

DUM tu lenta nimis, diuque quæris
Quis primus tibi, quisve sit secundus:
Gratum quisve epigramma comparabit;
Palmam Callimachus, Thalia, de se
Facundo dedit ipse Brutiano. 5
Qui si Cecropio satur lepore,
Romanæ sale luserit Minervæ;
Illi me facias, precor, secundum.

NOTÆ.

3 *Gratum*] Alii *Graium*.

4 *Callimachus*] Poëta Cyrenæus præstantissimus, quem in antiquam dignitatem restitutum nuper in lucem edidit erudita Tanaquilli Fabri filia; vixit temporibus Ptolemæi Philadelphi, quo familiariter usus est. Epigrammata, hymnos, & elegias græcè scripsit elegantissimas; à Brutiano tamen illum superari dicit Martialis. Brutiani verò meminit Plinius junior, lib. 6. epist. 22. probitate & rerum gestarum gloria nobilis imperante Trajano floruit: ab illo autem secundus esse optat noster poëta, si à Græcis versibus ad Latinos se contulerit.

Thalia] Una ex novem Musis, quæ jocis præest.

Ad FABIANUM, XXIV.

de Lycori venefica.

O Fabiane, Lycoris extulit omnes amicas quas habuit, ineat amicitiam cum mea conjuge.

OMneis, quas habuit, Fabiane, Lycoris amicas
Extulit, uxori fiat amica meæ.

NOTÆ.

1 *Lycoris*] Quædam fuit meretrix venefica, *quæ æmulas omnes veneno interficiebat.*

2 *Extulit*] Verbum funeris proprium.

Uxori] Ut ab ea quoque efferatur uxor mea.

De litoribus ALTINI, XXV.

& de Aquileia.

ÆMula Baianis Altini litora villis,
Et Phaëtontei conſcia ſylva rogi:
Quæq; Antenoreo Dryadū pulcherrima Fauno
Nupſit, ad Euganeos ſola puella lacus.
Et tu Ledæo felix Aquileia Timavo, 5
Hic ubi ſeptenas Cyllarus haurit aquas;
Vos eritis noſtræ portus, requieſque ſenectæ,
Si juris fuerint otia noſtra ſui.

O littora Altini æmula Baianis villis, & nemus conſcium mortis Phaëtontis: & tu, ô virgo formoſiſſima Dryadum, quam unicam ad Venetas paludes Patavinus Faunus duxit uxorem. Et tu, ô Aquileia, beata Timavo Ledæo, hic ubi Cyllarus bibit ſeptenas undas: vos fietis perfugium & requies meæ ſenectutis, ſi otia noſtra ſe aſſeruerint in libertatem.

NOTÆ.

1 *Altini littora*] Altinum oppidum fuit amœniſſimum ad mare Adriaticum: ἔστι δὲ καὶ τὸ Ἄλτινον ἐν ἕλει, παραπλήσιον ἔχον τῇ Ῥαβέννῃ τὴν θέσιν. Eſt & Altinum in palude, eodem quo Ravenna ſitu. Strabo, lib. 5. Plinius, lib. 3. cap. 18.

2 *Et Phaëtontei conſcia ſylva*] Populos intelligit in quos Phaëtontis ſorores miſerum ejus caſum deflentes ad Padi ripas fuerunt commutatæ. Ovidius, lib. 2. Met. Plinius, l. 3. c. 16.

3 *Quæque Antenoreo*] Antenor capta Troja fugit, atque ad Venetorum littus appulit, ubi Patavium condidit, hodie *Padoua*. Euganei, qui & Heneti, & poſtea Veneti, Italiæ populi ad mare Adriaticum, quorum regio hodie *Marca Traviſana* vocatur. Poëta autem fingit Dryadem, id eſt, nemoris Nympham, nupſiſſe Fauno qui præeſt agro Patavino.

5 *Ledæo Timavo*] Timavus, hodie *Timauo*, fons eſt in Foro Julii, hodie *le Frioul*, ex quo tanta ſcaturit aquarum copia, ut ſeptem oſtiis influat in mare. Virgilius, 1 Æneid. novem oſtia refert,

——fontem ſuperare Timavi
Unde per ora novem, &c.

Ledæum dixit, quia Caſtor Ledæ filius una cum Argonautis ad Timavum venit, in cujus ſeptem oſtiis Cyllarus ejus equus bibiſſe fingitur. Aquileia autem *Aquilegia* urbs Patriarchalis, Cænorum metropolis, &c.

Ad POSTUMUM, XXVI.

amicum avarum.

QUod te mane domi toto non vidimus anno,
Vis dicam, quantum, Poſtume, perdiderim?
Tricenos, puto, bis; vicenos ter, puto, nummos.
Ignoſces, togulam, Poſtume, pluris emo.

O Poſtume, placet proferam quantum amiſerim, quod per annum integrum te mane non ſalutaverim in ædibus tuis? Opinor centum viginti nummos me perdidiſſe. *Veniam dabis, ô Poſtume, pluris mihi conſtat togula.*

NOTÆ.

2 *Vis dicam quantum*] Poëta avarum quendam Poſtumum irridet, qui tenuiſſima clientibus mercede data coli volebat. Martialis ergo dicit, quod Poſtumum non ſalutaverit, parvam feciſſe ſe jacturam centum nempe & viginti nummorum, cùm togam pluris emeret. Legunt alii,

Tricenos puto bis de noſtris computo nummis.

Ad

Ad AUGUSTUM DOMITIANUM, XXVII.

cujus liberalitatem & benevolentiam erga se laudat.

O Auguste, consuevisti frequenter commendare meos libros, en lividus inficiatur: propterea non minus consuevisti. Quid vero, *quod non verbis solis* mihi *laudato largitus es munera, quæ mibi largiri nequibat* alius: *en rursus malevolus corrodit nigros ungues. Tu Cæsar, largire tanto magis ut mœreat.*

SÆpe meos laudare soles, Auguste, libellos,
Invidus ecce negat: non minus ergo soles.
Quid quod honorato non sola voce dedisti,
Non alius poterat quæ dare dona mihi?
Ecce iterum nigros corrodit lividus ungues: 5
Da, Cæsar, tanto tu magis, ut doleat.

NOTÆ.

2 *Non minus ergo*] Hoc loco *ergo* significat propter hanc caussam, idcirco. Sensus est: Licet invidus neget, non idcirco libros nostri poëtæ minus legebat Domitianus. Legunt alii per interrogationem, & forte melius,
——*num minus ergo soles?*

3 *Quid*] Hoc est, quid verò faciet invidus, &c.

4 *Non alius poterat*] De his muneribus dictum epig. 91, & 92. lib. 2.

6 *Da, Cæsar*] Urbane aliquid sibi mendicat ab Imperatore.

Ad CHLOEN, XXVIII.

quæ omnia sua bona effundebat in adolescentem Lupercum.

O Chloe, molli Luperco dedisti Hispanas vestes, *& Tyrias, & coccinas, & togam ablutam tepido Galeso, sardonychas Indos, smaragdos ex Scythia, & centum dominos novæ monetæ, & semper & semper largiris quicquid postulat. Væ glabraria, væ tibi misella, tuus Lupercus denudabit te.*

DOnâsti tenero, Chloë, Luperco
Hispanas, Tyriasque, coccinasque,
Et lotam tepido togam Galeso,
Indos sardonychas, Scythas smaragdos,
Et centum dominos novæ monetæ, 5
Et quidquid petit, usque & usque donas.
Væ glabraria, væ tibi misella,
Nudam te statuet tuus Lupercus.

NOTÆ.

1 *Chloe*] Mulier libidinosa.

3 *Togam Galeso*] De hoc fluvio diximus epig. 43. lib. 2.
Te Lacedæmonio velat toga lota Galeso.
Vestes quoque è lana Bætica summo erant in pretio.

5 *Et centum dominos*] Aureos nummos intelligo Domitiani effigie notatos. Alii legunt *numeros*.

7 *Glabraria*] Propriè dicitur ovis tonsa.

8 *Nudam te*] In Luperci nomine ludit poeta: Luperci enim erant Sacerdotes ab Evandro instituti in honorem Panos, vel, ut alii volunt, à Romulo; qui Lupercales ludos celebrantes nudi per urbem discurrebant, fœminasque sibi obvias percutiebant: quo ictu fœcundæ fieri credebantur. Juvenalis sat. 2.
Nec prodest agili palmas præbere Luperco.
Ovidius 2. Fastorum:
Tertia post Idus nudos aurora Lupercos
Aspicit, & Fauni sacra bicornis erunt.

Ad

Ad PUDENTEM, XXIX.

cui excusat multitudinem epigrammatum.

łat, care Pudens, nostris sua turba libellis,
ectoremq; frequens lassat, & implet opus:
uvant, primis sic major gratia pomis:
bernæ pretium sic meruere rosæ.
oliatricem commendat fastus amicam, 5
ua nec juvenem semper aperta tenet:
s in libro memoratur Persius uno,
ım levis in tota Marsus Amazonide:
ıoque de nostris releges quemcunque libellis,
: puta solum, sic tibi pluris erit. 10

O Dilecte Pudens, sua multitudo officit nostris libris, atque opus ingens defatigat, & saturat lectorem. Rara placent, hoc modo prima poma gratiora sunt: hoc modo hyemales rosæ fuerunt æstimatæ: hoc modo superbia commendat spoliatricem meretricem, nec perpetuo patens janua retinet adolescentem. Uno in libro frequentior fit mentio Persii, quam vani Marsi in tota Amazonide. Tu etiam quemcunque evolves ex nostris libris, crede esse solum, sic pluris facies.

NOTÆ.

e Pudens] De quo epig. 32. lib. 1.
erna pretium] De rosis hybernis epig. 5.
mendat fastus] Superbo enim meretrilio alliciuntur juvenes. Alii legunt ut sit nomen proprium. Quam lectious probo.

7 *Persius*] Poeta satis notus: hoc est, magis placet brevis Persii liber, quam ingens Marsi poema de Amazonibus: Hic autem Marsus, quicumque ille fuerit, alius esse videtur ab eo cujus mentio facta est epistola libri primi.

9 *Quæmcumque*] Alii *quæcumque*, minus bene.

Ad PISCATOREM, XXX.

ut fugiat sacros pisces Baianos.

no procul à lacu monemus,
cator, fuge, ne nocens recedas.
piscibus hæ natantur undæ,
runt dominum, manumque lambunt
qua nihil est in orbe majus: 5
ȷuod nomen habent, & ad magistri
quisque sui venit citatus?
ıondam Libys impius profundo,
rædam calamo tremente ducit.
luminibus repente cœcus 10
n non potuit videre piscem:
c sacrilegos perosus hamos,
s sedet ad lacus rogator:

O Piscator, monemus, longe declina a lacu Baiano, ne reus abeas. Pisces sacri natant his in undis, qui agnoscunt dominum, & lambunt manum illam, qua nihil majus est in mundo. Quid quod nomen est ipsis, & singuli vocati accedunt ad vocem sui magistri? Hoc olim lacu Afer impius, dum calamo tremente trahit prædam, ereptis oculis subito excæcatus nequivit aspicere piscem: & nunc odio habens sacrilegos hamos mendicus sedet ad lacus Baianos.

NOTÆ.

s piscibus] Deo nempe Domitiano 5.
nôrunt] Domitianum: pisces verò fieri docet Ælianus, lib. 8. de ani- cap. 4. *Hoc idem repetit Martialis, ig. 30.*

6 *Quid quod*] Vehementius instandi gratia *Quid quod* in Oratione ponitur. Cicero pro lege Manilia: *Quid quod salus sociorum summum in periculum ac discrimen adducitur?*

8 Libys impius] Miraculum hoc mihi poeticum videtur.

Ar

Sed tu dum licet, innoxius abi cibis non dolosis immissis in aquas, & cole pisces consecratos.

At du, dum potes, innocens recede
Jactis simplicibus cibis in undas, 15
Et pisces venerare dedicatos.

NOTÆ.

16 *Dedicatos*] Alii *delicatos.*

Ad HIPPODAMUM, XXXI.

cujus nomen versibus suis inseri non posse dicit.

Quod optas prædicari & legi in chartis nostris, atque inde putas consequi aliquod decus: dispeream, nisi hoc mihi jucundissimum sit, & cupio te inserere meis libris. At tibi contrario fonte Musarum datum est nomen quod tibi imposuit agrestis genitrix; quod celebrare nequeat Melpomene, nec Polyhymnia, nec pia Calliope cum Apolline. Igitur facias tibi aliquod nomen jucundum Musis: non semper venuste dicitur Hippodamus.

QUod cupis in nostris, dicique, legiq; libellis,
Et nonnullus honos creditur esse tibi:
Ne valeam, si non res est gratissima nobis,
Et volo te chartis inseruisse meis.
Sed tu nomen habes averso fonte sororum 5
Impositum, mater quod tibi dura dedit:
Quod nec Melpomene, nec Polyhymnia possit,
Nec pia cum Phœbo dicere Calliope:
Ergo aliquod gratū Musis tibi nomen adoptes:
Non semper belle dicitur Hippodamus. 10

NOTÆ.

5 *Averso fonte*] Id est, Tuum nomen propter syllabarum contumaciam non convenit carminibus.

7 *Quod nec Melpomene*] Tres Musas pro triplici carminum genere posuit. Melpomene præest tragœdiis & elegiis: unde Horatius, ode 24. lib. 1.

——— *præcipe lugubres*
Cantus Melpomene, &c.

7 *Nec Polyhymnia*] Cui curæ sunt versus lyrici. Horatius, ode 1. lib. 1.

——— *nec Polyhymnia*
Lesboum refugit tendere barbiton.

8 *Calliope*] Versibus heroïcis præsidet. Virgilius, lib. Æneid. 9. versu 525.

Vos, ô Calliope, precor aspirate canenti.

Piam dixit vel quia filii sui Orphei mortem deflevit, vel quia heroum, & maxime deorum laudes canit.

10 *Non semper belle*] Nomen Hippodami poëfiæ quidem non repugnat omnino, sed minus eleganter carmini sæpius accommodaretur.

De ape electro inclusa. XXXII.

Inclusa succino delitescit, & splendet apis, ut videatur condita suo nectare: Illa consecuta est mercedem convenientem tantis laboribus: verisimile est ipsam optavisse hujusmodi interitum.

ET latet, & lucet Phaëtontide condita gutta,
Ut videatur apis nectare clausa suo:
Dignum tantorum pretium tulit illa laborum,
Credibile est ipsam sic voluisse mori.

NOTÆ.

1 *Et lucet Phaëtontide*] Sorores Phaëtontis in populos fuerunt transmutatæ, ex quibus defluit succinum, quod idcirco vocat Phaëtontidem guttam Ovidius, 2. Met. Forte succini *guttæ in apem deciderant,* quibus condensatis *tanquam tumulo claudebatur.* Idem dicit de vipera infra epig. 59. & de formicâ epig. 15. lib. 6.

2 *Nectare clausa*] Id est, suo melle, electrum quippe mellis colorem refert.

3 *Tantorum laborum*] De quibus fus: Virgilius, lib. 4. Georgicorum.

Ad SOSIBIANUM, XXXIII.

cui mortem imprecatur,

PLena laboratis habeas cum ſcrinia libris,
Emittis quare, Soſibiane, nihil ?
Edent hæredes, inquis, mea carmina : quando?
Tempus erat jam te, Soſibiane, legi.

Soſibiane, cùm tibi ſint foruli referti libris elaboratis, cur nihil edis in lucem ? hæredes, ais, publicabunt meos verſus : quando ? O Soſibiane, jam tempus erat te evolvi.

NOTÆ.

4 *Tempus erat*] Soſibianum quendam irridet poëta : videtur enim ipſum hortari ut edat ſuos libros ; ſed cùm nolit Soſibianus legi niſi poſt ſuam mortem, intelligit poëta jam mori illum debuiſſe, quo legi poſſent ejus libri. Heraldus ſic explicat, tempus erat deceſſiſſe te, & oſſa tua eſſe lecta. Nam oſſilegium profectò videtur alludere.

Ad ATTALUM, XXXIV.

ſordida veſte indutum.

SOrdida cùm tibi ſit, verum tamen, Attale, dicit,
Quiſquis te niveam dicit habere togam.

O Attale, cùm habeas veſtem ſpurcam, nihilominus profert veritatem, quiſquis profert tibi niveam eſſe togam.

NOTÆ.

1 *Sordidà cùm tibi ſit*] Attali cujuſdam toga tam attritâ erat, ut fila nuda albeſcerent, unde nivea dici poterat ; vel nivea dicitur, quia frigida. Vide epig. 50. lib. 9. in eo verò jocus eſt, quod toga nivea opponatur ſordidæ.

De pugna damarum. XXXV.

FRontibus adverſis molles concurrere damas
Vidimus, & fati ſorte jacere pari.
Spectavere canes prædam : ſtupuitq; ſuperbus
Venator, cultro nil ſupereſſe ſuo.
Unde leves animi tanto caluere furore ? 5
Sic pugnant tauri, ſic cecidere viri.

Spectavimus imbelles damas congredi adverſis frontibus, & procumbere æquali caſu fati. Canes viderunt prædam : miruniq; feroci venatori viſum eſt, nihil reſtare ſuo cultro. Unde molles animi accenſi ſunt tanta rabie ? hoc modo tauri dimicant, hoc modo viri proſtrati ſunt.

NOTÆ.

3 *Spectavere canes*] Nempe ſe à præda abſtinuerunt, cùm viderent damas illas mutuam in necem adverſa fronte ruere.

4 *Cultro nil*] Cultrum venatorium intellige, quo feras interficere ſolebant venatores in amphitheatri venationibus.

5 *Unde leves animi*] Domitiano adulatur, cujus nomine damas fuiſſe concitatas intelligit poëta.

6 *Sic cecidere*] Gladiatores ſcilicet.

Ad OLUM, XXXVI.
tingentem suos capillos.

Ole, habes barbam canam; habes nigros capillos: nequis colorare barbam, hæc ratio est: at potes capillos.

CAna est barba tibi: nigra est coma: tingere barbam
Non potes, hæc caussa est: sed potes, Ole, comam.

NOTÆ.

1 *Tingere barbam*] Forte quia fucus in barba minus commode quam in capillis tegebatur; vel forte quod Olus eodem morbo laborabat, quo Charinus, de quo epig. 78. lib. 1. unde facile dilueretur fucus.

Ad AFRUM, XXXVII.
suarum divitiarum ostentatorem.

Coracinus debet centum, & Mancinus ducenta, Titius trecenta, Albinus sexcenta, Sabinus decies, & Serranus alterum decies. Ex insulis & fundis tricies plena percipio, ex pecore Parmensi sexcenta. O Afer, id mihi recenses per diem solidum; atque ista mihi notiora sunt meo nomine. Par est des aliquid, ut ferre valeam: nummis compensa tædium quotidianum. O Afer, nequeo auscultare ista gratuito.

CEntum Coracinus, & ducenta Mancinus,
Trecenta debet Titius, hoc bis Albinus,
Decies Sabinus, alterumque Serranus:
Ex insulis, fundisque tricies soldum,
Ex pecore redeunt ter ducena Parmensi. 5
Totis diebus, Afer, hoc mihi narras:
Et teneo melius ista, quam meum nomen.
Numeres oportet aliquid, ut pati possim:
Quotidianam refice nauseam nummis.
Audire gratis, Afer, ista non possum. 10

NOTÆ.

1, 2 *Centum, ducenta, trecenta*] Adjunge millia sestertiûm: adverbiis verò *bis*, *decies*, *tricies*, *ter*, adde centena millia sestertiûm.

4 *Ex insulis*] Ædificia in urbe quæ sola stant ab aliis separata, dicuntur insulæ, ex quarum locatione magnam pensionem percipiebat Afer.

Tricies soldum] Sic epig. 100. lib. 1. dixit *vicies plenum*.

5 *Ex pecore Parmensi*] Oves Parmenses interpretare, quarum lana passim laudatur à nostro poëta.

Ad GALLAM, XXXVIII.
ut interdum neget.

O Galla, recusa; amor expletur, nisi lætitia cruciat: ô Galla, ne recuses diutius.

GAlla, nega: satiatur amor, nisi gaudia torquent;
Sed noli nimium, Galla, negare diu.

NOTÆ.

1 *Galla, nega*] Ejusdem argumenti est epig. 82. infra, & epig. 58. lib. 1.

Ad CHARINUM, XXXIX.

divitem, atque impurum.

Argenti genus omne comparâsti,
Et solus veteres Myronis artes,
Solus Praxitelis manus, Scopæque,
Solus Phidiaci toreuma cœli,
Solus Mentoreos habes labores. 5
Nec desunt tibi vèra Glaniana,
Nec quæ Callaïco linuntur auro,
Nec mensis anaglypta de paternis.
Argentum tamen inter omne miror,
Quare non habeas, Charine, purum. 10

Emisti omnem argenti speciem, & solus possides antiquas artes Myronis, solus opera Praxitelis, & Scopæ, solus toreuma Phidiaci cœli, solus opera Mentoris. Nec vera Glaniana te deficiunt, nec quæ oblinuntur auro Callaico, nec anaglypta de mensis paternis. Nihilominus inter omne argentum, miror, ô Charine, cur tibi non sit purum.

NOTÆ.

1 *Argenti genus omne*] Id est, vasa argentea omnis generis.

2 *Myronis artes*] Vasa nempe cælata ab egregiis his artificibus, Myrone, Praxitele, Scopa, & Phidia; de quibus, vide Plinium, lib. 34. cap. 8.

4 *Phidiaci toreuma*] De quo lib. 3. epig. 35.

5 *Solus Mentoreos*] De Mentore dictum quoque, epig. 41. lib. 3.

6 *Glaniana*] Ex officina Glanii. Vel forte legendum, *Gratiana*, ut legitur apud Plinium, lib. 33. cap. 11. *Vasa ex argento mira inconstantia humani ingenii variat, nullum genus officinæ diu probando, nunc Furniana, nunc Clodiana, nunc Gratiana.* Legunt alii *Gentiana*, pocula scilicet, quæ fiebant in castris Gentianis, in septima urbis regione.

7 *Nec quæ Callaico*] Vasa auro Callaico inaurata summo in pretio fuerunt, epig. 95. lib. 14. Callaici autem populi Hispaniæ, hodie regnum Gallœciæ.

8 *Anaglypta*] Hoc est, vasa in asperitatem excisa, ut scribit Plinius, lib. 33. cap. 11. ab ἀνὰ *sursum*, & γλύφω *scalpo*.

De mensis paternis] Hoc addit ut ostendat illorum poculorum antiquitatem.

10 *Quare non habeas*] De Charino dictum, epig. 78. lib. 1. cùm impurus esset, quicquid tangeret, contaminabatur, & spurcum fiebat: alias argentum purum significat non cælatum, atque ita ludit in ambiguo poëta.

Ad POSTUMUM ingratum. XL.

Atria Pisonum stabant cum stemmate toto,
Et docti Senecæ ter numeranda domus.
Prætulimus tantis solum te, Postume, regnis:
Pauper eras, & eques, sed mihi consul eras.

Atria Pisonum florebant cum toto stemmate, & ter numerandæ ædes periti Senecæ. O Postume, te unum antepsuimus tantis patrociniis: egenus eras, & eques, at te colebam ut consulem.

NOTÆ.

1 *Atria Pisonum*] Clarissima fuit Romæ Pisonum familia in primo autem domus aditu nobilitatis insignia: collocabant antiqui, unde Seneca, lib. 3. de beneficiis, cap. 28. *Qui imagines in atrio exponunt, & nomina familiæ suæ longo ordine, ac multis stemmatum illigata flexuris, in parte prima ædium collocant, noti magis quam nobiles fiunt*, Juvenalis, sat. 8. *stemmata quid faciunt.* Sensus est poëtæ: Poteram colere Pisones, à quibus multa beneficia accepissem.

2 *Et docti Senecæ ter numeranda*] Vel propter Senecam rhetorem, & filium ejus philosophum, & Lucanum nepotem. Vel propter tres filios rhetoris, Annæum, Novatum, & Melam, de quibus plura apud Lipsium, Elect. 1. cap. 1. Hanc opinionem refutat Ramiresius; cùm enim extincta esset Senecarum familia, existimat hanc Senecæ domum nobilem dici propter Pollam Lucani uxorem, quæ vidua Martialis tempore mortuum maritum summo studio colebat, ejusque diem natalem celebrabat, ut constat ex epig. 20, 21, 22. lib. 7. hanc ergo Pollam colere potuisset poeta. Ter numeranda domus

O Postume, tecum consumpsi triginta annos: unum & commune habebamus cubile. Nunc potes largiri, nunc perdere, divitiis abundans, cumulatus honoribus: præstolor, ô Postume, quid agas. Nihil agis: & tardum est mihi comparare alium patronum. O fortuna, hoc-ne tibi arridet? Postumus decepit.

Tecum ter denas numeravi, Postume, brumas:
Communis nobis lectus & unus erat. 6
Jam donare potes, jam perdere, plenus honorū,
Largus opum: expecto, Postume, quid facias.
Nil facis: & serum est aliū mihi quærere regem.
Hoc, fortuna, placet? Postumus imposuit. 10

NOTÆ.

dicitur more græco domus valde memoranda & celebranda.

9 *Nil facis*] Hoc est, nihil donas.

10 *Postumus imposuit*] Me, & fortunam decepit Postumus, quæ illi eo consilio divitias dederat, ut in amicos esset liberalis. Ejusmodi avaros fallaces vocat poeta, epig. 104. lib. 1.

In jus, ô fallax, atque inficiator, eamus.

Vide epig. 43. lib. 2. *hoc, fortuna, placet?* Vel sic intellige. O Fortuna, an locupletâsti Postumum, ut erga me ingratus foret?

In malè recitantem. XLI.

Quid recitaturus cingis collum lanis? illæ auribus nostris aptiores sunt.

QUid recitaturus circumdas vellera collo?
Conveniunt nostris auribus ista magis.

NOTÆ.

1 *Circumdas vellera*] Intellige focalia, quæ erant fasciæ, seu vellera, quibus aures, fauces, & colla muniebant recitaturi, ne frigore corriperentur, nec obstrepentium clamore terrerentur.

2 *Conveniunt nostris*] Ne te ineptum recitatorem audiamus.

XLII, XLIII,

De Vesvio monte, XLIV.

cujus incendium dolet.

Ecce Vesuvius paullo ante virens umbris pampineis; hoc in loco præstantes racemi impleverant humidas cupas. Hi vertices Baccho cariores fuerunt collibus Nysæ: nuper Satyri hoc in monte egerunt choreas. Hæc Veneris habitatio jucundior illi Lacedæmone: hic locus erat celebris nomine Herculis. Omnia sunt profligata flammis, & sepulta mœstis cineribus: nec dii vellent habuisse hanc potestatem.

HIC est pampineis viridis modo Vesvius umbris:
Presserat hîc madidos nobilis uva lacus.
Hæc juga, quam Nisæ colles, plus Bacchus amavit:
Hoc nuper Satyri monte dedere choros.
Hæc Veneris sedes, Lacedæmone gratior illi:
Hic locus Herculeo nomine clarus erat. 6
Cuncta jacent flammis, & tristi mersa favilla:
Nec superi vellent hoc licuisse sibi.

NOTÆ.

1 *Vesvius*] Vel Vesuvius mons prope Neapolim vitibus fertilis, qui flammas interdum evomit. Suetonius in Tito, cap. 8.

2 *Presserat hic*] Hoc est, vinum expressum ex uva nobili impleverat lacus: est autem lacus vas quod excipit vinum prelo expressum, epig. 27. lib. 7.

3 *Quam Nysæ*] *Nysam urbem plerique Indiæ ascribunt, montemque Merum Libero sacrum.* Plinius, lib. 6. cap. 21.

4 *Satyri*] Comites Bacchidi.

5 *Hæc Veneris sedes*] Veneri & Herculi templum in Vesuvio dicatum fuit: Lacedæmone autem colebatur Venus. Pausanias in Laconicis.

8 *Nec superi vellent*] Hyperbolicôs innuit poeta deos ipsos hujus incendii pœnituisse.

Ad

Ad PHOEBUM, XLV.

ut Parthenii filium quinquennem servet incolumem.

HÆC tibi pro nato plena dat lætus acerra,
Phœbe, Palatinus munera Parthenius.
Ut qui prima novo signat quinquennia lustro,
Impleat innumeras Burrus Olympiadas.
Fac rata vota patris: sic te tua diligat uxor, 5
Gaudeat & certa virginitate soror.
Perpetuo sic flore mices: sic denique non sint
Tam longæ Bromio, quā tibi Phœbe, comæ.

O Apollo, Parthenius Palatinus pro filio tibi offert hæc dona pleno thuribulo. Ut Burrus, qui novo lustro claudit primum quinquennium, perficiat plures Olympiadas. Approba vota genitoris: sic te depereat tua conjux, & soror lætetur virginitate non dubia: sic niteas perpetuo juventutis flore: sic tandem, ô Apollo, Bacchus habeat capillos tuis breviores.

NOTÆ.

2 *Parthenius*] Burrhi sui filii quinquennis natalem diem celebrans Phœbo thus adolebat, cui utpote semper juveni commendatur juventus. Parthenius autem in Palatio Imperatori serviebat à cubiculo, de quo Suetonius in Domitiano, cap. 16. & epig. 6. lib. 5.

3 *Lustro*] Lustrum est spatium quinque annorum, Olympias verò quatuor; quarto enim anno expleto, quinto ineunte Olympici ludi celebrabantur. Vide epig. 40. lib. 7.

5 *Diligat uxor*] Daphne, nempe, quam uxorem ducere cupiebat Apollo. Ovid. lib. 1. Met.

6 *Soror*] Diana scilicet, cujus pudicitiam tentaverat Orion. Horat. lib. 3. carm. ode 4.

——— *& integræ*
Tentator Orion Dianæ
Virginea domitus sagitta.

& Callimachus in hymnis,

Δός μοι παρθενίην αἰώνιον, ἄππα, φυλάσσειν.

Des mihi perpetuâ virginitate frui.

7 *Non sint tam longæ*] Bacchus enim ut Apollo gloriatur æterno juventutis flore. Ovidius, lib. 4. Metam.

De SABELLO, XLVI.

ostentatore tenuissimorum munerum Saturnalium.

SAturnalia divitem Sabellum
Fecerunt: meritò tumet Sabellus:
Nec quemquam putat esse, prædicatque
Inter caussidicos beatiorem:
Hos fastus animosque dat Sabello, 5
Farris semodius, fabæque fressæ,
Et thuris, piperisque tres selibræ,
Et Lucanica ventre cum Falisco,

Saturnalia locupletârunt Sabellum: jure inflatur Sabellus: & credit, & commemorat nullum esse locupletiorem inter caussidicos. Hanc arrogantiam, & hos spiritus Sabello conciliat semodius frumenti, & fabæ fractæ, & tres semilibræ thuris & piperis, & Lucanica cum ventre Falisco,

NOTÆ.

1 *Saturnalia*] Quorum tempore patronis suis munera mittebant clientes, lib. 13. Sabellum, atque alios caussidicos irridet, quorum merces Romæ erat perexigua, nisi locupletes essent. Juvenalis, sat. 7.

Quod vocis pretium? Siccus petasunculus, & vas
Pelamidum, &c.

6 *Semodius*] *Mensura aridorum* dimidiam modii partem continebat: modius verò, inquit Raderus, capiebat viginti sex libras, & octo uncias.

Fabæque fressæ] Frendere idem est, ac frangere: fabæ frangebantur ut ex iis puls fieret.

8 *Et Lucanica*] Farciminis genus quod milites à Lucanis, quorum regio hodie *Basilicata*, atque à Faliscis Tusciæ populis ventrem porcinum condire didicerant, lib. 13. epig. 35.

& Syra lagena nigri defruti, atque ficus Africana testa gelata, cum bulbis, & cochleis, & caseo. Accepit etiam cistulam non amplam paucarum olivarum à cliente Piceno, & data est septenariæ synthesis Sagunti elaborata crasso cælo figuli, luteum toreuma rotæ Hispanæ, & mappa variata lato clavo. Decem annis Sabellus non habuit Saturnalia utiliora.

Et nigri Syra defruti lagena,
Et ficus Libyca gelata testa, 10
Cum bulbis, cochleisque, caseoque.
Piceno quoque venit à cliente
Parcæ cistula non capax olivæ:
Et crasso figuli polita cælo
Septenaria synthesis Sagunti, 15
Hispanæ luteum rotæ toreuma,
Et lato variata mappa clavo,
Saturnalia fructuosiora
Annis non habuit decem Sabellus.

Notæ.

9 *Et nigri Syra*] Syra lagena, hoc est, vitrea, quia vitrum in Syria inventum, teste Plinio, lib. 31. cap. 26. Defrutum verò Columella, lib. 12. cap. 21. sic explicat, *Mustum quam dulcissimum decoquitur ad tertias, & decoctum sicut supra dixi, defrutum vocatur.* Idem dicit Plinius, lib. 14. cap. 9.

10 *Et ficus Libyca*] Aliæ sunt ficus hybernæ, aliæ æstivæ. Plinius, lib. 15. cap. 18. testa autem condebantur, epig. 52. lib. 7.

Et Libycæ fici pondere testa gravis.

Gelatam testam dixit, quod brumali tempore missa esset; vel quod ficuum cortex esset tactu frigidus, vel quod re vera ficus gelatæ & condensatæ essent in testa. Judicet lector.

12 *Piceno quoque*] Hodie *Marché d'Ancone*, ubi sunt olivæ optimi saporis.

14 *Et crasso figuli*] Synthesis pro veste sumitur, epig. 46. lib. 2. hic autem synthesis septenaria significat vas capax septuncis: septunx autem septem cyathos continet: nisi malis cum Turnebo, lib. 23. cap. 19. synthesim sumere pro septem poculis Saguntinis.

16 *Toreuma luteum*] Dicitur, quia synthesis illa figuli Saguntini torno facta fuit. *Synthesis* ex Budæo, teste Roberto Stephano in suo Thesauro Linguæ Latinæ, est vasorum compositio qua multa ejusdem generis vasa in se invicem includuntur. Statius, lib. 4. Sylvarum:

Aut unam dare Synthesim, quid horres?
Alborum calicum, atque cacaborum.

17 *Et lato variata*] Mantilia purpureis clavis distingui solebant: latus autem clavus Senatorum erat insigne, angustus verò equitum. Petronius mappam ejusmodi laticlaviam appellat.

18 *Fructuosiora*] Vilissima tamen munera acceperat Sabellus, quem hoc scommate carpit poëta.

De PHAETONTE, XLVII. encausto.

Encaustus Phaëton depictus est in hac tabula. Quæ tua mens est, ô Pictor, qui facis Phaëtonta dipyron?

Encaustus Phaëton tabula depictus in hac est.
Quid tibi vis, dipyron qui Phaëtonta facis?

Notæ.

1 *Encaustus Phaëton*] Encaustice genus est picturæ, quæ in cera vel ebore ignitis instrumentis fiebat, ab ἐγκαίομαι *inuror*. Vide Plinium, lib. 35. cap. 11.

2 *Dipyron*] Alludit ad casum Phaëtontis, qui fulmine ictus in Padum præceps actus est: nunc verò ignitis instrumentis depictus eundem rursus casum subire videtur. *Dipyros* ergo, hoc est, bis ustus, meritò dici potest.

XLVIII.

Ad FLACCUM, XLIX.

res veras non nugatorias tractari epigrammatibus.

NEscis, crede mihi, quid sint Epigrammata, Flacce,
Qui tantum lusus illa, jocosque putas.
Ille magis ludit, qui scribit prandia sævi
Tereos, aut cœnam, crude Thyesta, tuam,
Aut puero liquidas aptantem Dædalon alas, 5
Pascentem Siculas aut Polyphemon oves.
A nostris procul est omnis vesica libellis:
Musa nec insano syrmate nostra tumet.
Illa tamen laudant omnes, mirantur, adorant.
Confiteor: laudant illa, sed ista legunt. 10

O Flacce, mihi fidem adhibe, ignoras quid sint epigrammata: qui credis illa esse duntaxat ludos, atque argutias. Ille magis jocatur, qui memorat prandia crudelis Tereos, aut cœnam tuam, ô sæve Thyesta; vel Dædalum accommodantem puero pennas liquidas, aut Polyphemum pascentem oves in Sicilia. Omnis tumor longe removetur à nostris libris: nec Musa nostra turgescit vesano syrmate. Nihilominus illa omnibus sunt admirationi, celebrantur, coluntur. Fateor: illa commendantur, at hæc evolvuntur.

NOTÆ.

3 *Prandia sævi*] Terei & Thyestæ liberos comedentium historia satis nota est ex Seneca in Thyesta, & Ovidio, lib. 6. Met.

5 *Aut puero liquidas*] Aptantis pennas Icaro Dædali fabula constat ex lib. 8. Met. Ovidii.

Liquidas alas] Ex cera nempe, quæ solis ardore liquefacta est.

6 *Polyphemon*] Cyclopem satis notum maxime ex Idyllio 11. Theocriti.

7 *Omnis vesica*] Hoc est, meum scribendi genus non est tumidum.

8 *Nec insano syrmate*] Syrma vestis est tragica à σύρω trabo, oblonga nempe & solum verrit, quam in tragœdiis trahebant heroës. Metaphoricôs intelligit poëta stylum suum non esse tragicum.

9 *Illa tamen*] Flaccus objicit, tamen laudantur poëmata tragica & epica.

10 *Sed ista legunt*] Respondet Martialis tumida illa & longa poemata laudari, sed sua epigrammata, brevi & venusto argumento scripta, ab omnibus legi.

L.

Ad CÆCILIANUM, LI.

avarum comparatis divitiis.

CUM tibi non essent sex millia, Cæciliane,
Ingenti latè vectus es hexaphoro.
Postquam bis decies tribuit dea cæca, sinumq;
Ruperunt nummi, factus es, ecce pedes:
Quid tibi pro meritis, & tantis laudibus optem?
Dî reddant sellam, Cæciliane, tibi. 6

O Cæciliane, cùm non haberes sex millia, gestatus es hexaphoro valde amplo. Postquam dea cæca concessit vicies, & nummi fregerunt sinum; ecce pedes factus es. Quid tibi precer pro meritis, & tantis præconiis? ô Cæciliane, numina tibi restituant sellam.

NOTÆ.

1 *Sex millia*] Sestertiûm. Carpit Cæcilianum quendam, qui pauper sella vehebatur, factus verò dives pedes incedebat: hexaphorum lectica erat, quæ à sex servis gestabatur.

3 *Postquam bis decies*] Centena sestertiûm millia.

Sinumque] Solebant veteres, ea in sinu reponere quæ secum ferre necesse erat: his verbis pecunia abundâsse Cæcilianum significat.

5 *Et tantis laudibus*] Frugalitatis nempe per ironiam.

6 *Di reddant*] Hoc est, hexaphorum, seu pristinam conditionem reddant, cum fortunæ muneribus abutaris: vel morbos illi precatur poeta, (morbosi enim gestabantur,) cùm videatur opes illi optare.

In ÆDYLUM, LII.

fico laborantem.

O Ædyle, nisi cessas vehi capris junctis, qui paullo ante ficus eras mox caprificus fies.

Gestari junctis nisi desinis, Ædyle, capris,
Qui modo ficus eras, jam caprificus eris.

NOTÆ.

1 *Gestari junctis*] Fico laborans *Ædylus*, seu *Hedylus*, ut scribant alii, de quo morbo dictum epig. 66. lib. 1. Capris simul junctis vehebatur, ut epig. 105. lib. 1. de pardis, cervis, &c. diximus. Illinc colligit poeta illum mox fore caprificum, habita ratione vocum, non veræ significationis; ex capra enim & ficu fit caprificus. Similis jocus est in voce *Argonautas*, epig. 67. lib. 3. Alii has capras meretrices fuisse putant. Hic locus mihi videtur perobscurus.

Ad COSMUM, LIII.

de falso Cynico.

O Cosme, delusus vana specie credis Cynicum esse hunc senem, quem cum baculo, & pera crebro spectas inter penetralia nostræ Palladis, & introitum novi templi; qui habet canos, & putridos capillos, & cui squalida barba labitur in pectus: qui obtegitur abolla uxore cerea nudi grabati, cui multitudo occurrens porrigit cibos extortos latratu. Hic non est Cynicus, ô Cosme: Quid ergo? canis.

Hunc, quē sæpe vides inter penetralia nostræ
Pallados, & templi limina Cosme, novi,
Cum baculo, peraq; senem; cui cana, putrisq;
Stat coma, & in pectus sordida barba cadit:
Cerea quem nudi tegit uxor abolla grabati, 5
Cui dat latratos obvia turba cibos:
Esse putas Cynicum, deceptus imagine falsa.
Non est hic Cynicus, Cosme: quid ergo? canis.

NOTÆ.

1 *Inter penetralia*] Templum intelligit erectum à Domitiano in honorem Minervæ, quam summo studio colebat. Lib. 9. epig. 4.

3 *Cum baculo*] Hæc est descriptio cultus Cynici. Ausonius, epig. 52.

Pera, polenta, tribon, baculus, scyphus, arcta supellex
Ista fuit Cynici ——————

5 *Cerea quem*] Abolla vestis erat duplicis generis, altera militum, altera verò philosophorum propria. Cerea dicitur, nempe quod attrita flavesceret, vel quod sebo & sudore quasi incerata videretur. *Uxor* autem, quod cum ea cubaret Cynicus sola abolla tectus pro lodice. Vide epig. 119. lib. 14.

Nudi grabati] Hoc est, sine sindone & lodice.

6 *Cui dat latratos*] Suis enim latratibus stipem à prætereuntibus extorquebant Cynici. Legunt alii:

Cuique datis latrat obvia turba cibis.

8 *Non est hic*] Sensus est: Iste habitum quidem Cynici præ se fert, doctrinam autem non profitetur, sed mere in canem degeneravit.

Ad COLINUM, LIV.

de vita hilariter agenda.

O Coline, cui fas fuit tangere quercus Capitolinas, & prima fronde circumdare dignos capillos;

O Cui Tarpeias licuit contingere quercus,
Et meritas prima cingere fronde comas;

NOTÆ.

1 *O cui Tarpeias*] Colinus adeptus erat coronam e quercu qua donabantur victores in ludis, quos in honorem Jovis Capitolini instituerat *Domitianus*. Suetonius in Domitiano, cap. 4. & epig. 1. supra, & lib. 8. epig. 82. Juvenalis, sat. 6. versu 387.

Cum farre, & vino Janum, Vestamq; rogabat
An Capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, & fidibus promittere.

2 *Prima fronde*] Vel quod Jovi sacra, vel quod ab Imperatore prima data fuerat omnium victori Colino.

Si

Si sapis, utaris totis, Coline, diebus,
Extremumque tibi semper adesse putes.
Lanificas nulli tres exorare puellas 5
Contigit, observant quem statuere diem;
Divitior Crispo, Thrasea constantior ipso,
Lautior & nitido sis Meliore licet,
Nil adicit penso Lachesis, fusosque sororum
Explicat, & semper de tribus una necat. 10

si sapiens es, fruere diebus integris, & crede semper tibi imminere ultimum. Nemo potuit flectere puellas nentes lanam, custodiunt diem quem decreverunt. Quamvis sis locupletior Crispo, firmior ipso Thrasea, & splendidior nitido Meliore; Lachesis nihil addit penso, atque evolvit fusos sororum, atque una ex tribus semper interficit.

NOTÆ.

5 *Lanificas*] Hoc est, tres Parcas, Cloton, Lachesim, & Atropon; quæ dicuntur metiri vitam hominum ex fusis & staminibus quæ ex sua colu nent, & deducunt. Earum verò officia sic distinguuntur à poëtis, ut velint unam esse quæ vitam hominis ordiatur, alteram, quæ contexat; tertiam demum, quæ filum rescindat. Seneca in Hercule furente choro primo:

Duræ peragunt pensa sorores,
Nec sua retro fila revolvunt.

7 *Divitior Crispo*] Fuit is vitricus Neronis. Suetonius in Nerone, cap. 6. *Sed & Crispi Passieni vitrici sui hæreditate ditatus est.* De Thrasea actum, epig. 9. lib. 1.

8 *Lautior & nitido*] Huic Meliori librum secundum Sylvarum dedicavit Statius. *Nitidus* dicitur, quod laute convivaretur, epigr. 69. lib. 2.

10 *Una necat*] Alii *una secat.* Sensus est: Etiamsi duæ exorari possint, tertia tamen inexorabilis permaneret. Vide epig. 89. lib. 1. lib. 9. epig. 88.

Ad LUCIUM, LV.

quem hortatur ad celebranda Celtiberiæ loca.

Luci, gloria temporum tuorum,
Qui Grajum veterem, Tagumque nostrum
Arpis cedere non sinis disertis;
Argivas generatus inter urbes
Thebas carmine cantet, aut Mycenas, 5
Aut claram Rhodon, aut libidinosæ
Ledæas Lacedæmonis palæstras:
Nos Celtis genitos, & ex Iberis,
Nostræ nomina duriora terræ
Grato non pudeat referre versu, 10

O Luci, decus tui ævi, qui non permittis ut Grajus antiquus, & Tagus noster primas det facundis Arpis; natus in urbibus Græciæ versibus celebret Thebas, aut Mycenas, aut nobilem Rhodon, aut Ledæas palæstras libidinosæ Lacedæmonis: nos verò geniti a Celtis atque ab Iberis, non erubescamus carmine memori dicere asperiora nomina nostra patriæ:

NOTÆ.

1 *Luci*] Is fuit poëta Hispanus egregius, qui floruit tempore Domitiani.

2 *Qui Grajum*] Veterem dixit, quia veteribus Grajus, posteris verò Gravius fluvius scilicet dictus est, ut affirmant interpretes, de quo nihil reperi. *Gravii* populi sunt citerioris Hispaniæ, teste Plinio, lib. 4. cap. 20. Legunt alii *Gaurum*: sed Gaurus mons est Campaniæ in Italiâ: poeta verò de locis Hispaniæ loquitur. Forte ejusdem nominis mons fuit in Hispania.

3 *Arpis cedere*] *Arpi*, urbs Apuliæ, in finibus cujus natus est Horatius. Sensus est: Tu, ò Luci gloria Hispaniæ, qui contendis laude carminis cum Horatio.

4 *Argivas generatus*] Hoc est, Poëtæ græci celebrent suas urbes, nos Hispani nostras commendemus. Idem Horatius, lib. 1. ode 7.

Laudabunt alii claram Rhodon, &c.

6 *Aut libidinosæ*] Ledæas palæstras dixit puellarum luctas, quæ nudæ simul cum viris ludos Lacedæmone exercebant in honorem Ledæ, quæ cum Jovi placuit, nuda erat in balneo. De his ludis agit Propertius, lib. 3. eleg. 12. *Libidinosæ*, vel quod ejusmodi luctæ parum honestæ essent, vel quod Venus præcipue illic coleretur, epig. 44. supra: vel propter Helenam.

8 *Nos Celtis*] Hispaniæ populis ad Iberum, de quibus jam lib. 1. epig. 50.

10 *Grato versu*] Erga patriam.

Bilbilim nobilissimam crudeli metallo, quæ superat & Chalybas, & Noricos, & Plateam strepentem suo ferro, quam circumit Salo temperator armorum fluctu exili, sed turbulento, Tutelamque, & choros Rixamarum, & lætas epulas Carduarum, & Peteron rubrum rosis textis, & Rigas vetera theatra majorum, & Silaos peritos levis jaculi, & lacus Turgentis, & Petusiæ, atque aquas limpidas parvæ Vetonissæ, & sanctum ilicetum Baradonis per quod viator etiam iners ambulat, & agros curvæ Matinessæ, quos Manlius excolit validis tauris. O delicate lector, derides-ne nomina tam agrestia ? Fas erit derideas. Hæc tam agrestia magis mihi placent, quam Britanni.

Sævo Bilbilin optimam metallo,
Quæ vincit Chalybasque, Noricosque,
Et ferro Plateam suo sonantem,
Quam fluctu tenui, sed inquieto
Armorum Salo temperator ambit, 15
Tutelamque chorosque Rixamarum,
Et convivia festa Carduarum,
Et textis Peteron rosis rubentem,
Atque antiqua patrum theatra Rigas,
Et certos jaculo levi Silaos, 20
Turgentisque lacus, Petusiæque,
Et parvæ vada pura Vetonissæ,
Et sanctum Baradonis ilicetum,
Per quod vel piger ambulat viator,
Et quæ fortibus excolit juvencis 25
Curvæ Manlius arva Matinessæ,
Hæc tam rustica, delicate lector,
Rides nomina ? rideas licebit.
Hæc tam rustica malo, quam Britannos.

NOTÆ.

11 *Sævo Bilbilin*] De qua lib. 1. epig. 50. & lib. 12. epig. 18. Fuit patria Martialis.

12 *Quæ vincit Chalybas*] Populi sunt Asiæ minoris ad Pontum Euxinum circa Bithyniam, ubi ferrum optimum.

Noricosque] Germaniæ populos, hodie *Bavaros*, ubi etiam ferrum præstans.

13 *Plateam*] Hispaniæ oppidum ferrariis officinis nobile. Vide epig. 18. lib. 12.

15 *Salo*] Fluvius Celtiberiæ, epig. 50. lib. 1.

16 *Tutelamque*] Forte hodie est *Tudela*, ad Iberum. De aliis urbibus quæ subsequuntur nihil reperio.

Chorosque Rixamarum] Rixamaræ sane choreis gaudebant. Legunt alii *Rixamorum*.

19 *Rigas*] Raderus legit *ripas*, fluminum nempe, juxta quas spectacula edebant antiqui. Sed prior lectio videtur retinenda, nempe juxta urbem *Rigas* erat forte convallis quæ theatrum naturale efficiebat.

23 *Ilicetum*] Locus est in quo consitæ sunt multæ ilices.

24 *Vel piger*] Ea quippe loca tam amœna sunt, ut vel iners viator in iis libenter ambulet.

29 *Quam Britannos*] Hoc est, Licet hæc Hispaniæ loca aspera sint, minus tamen horrida videntur quam Britannica : quasi esset contentio inter Britanniam & Hispaniam. Hoc vix capio. Alii itaque melius meo judicio legunt *Bituntos* vilissimum Apuliæ oppidum, quod nominis rusticitate superat barbara Hispaniæ oppida quæ hic enumerantur : quasi diceret poeta ; ô delicate lector Itale, magis irridere debes tuos Bituntos, de quibus epig. 48. lib. 2. quàm nostra hæc oppida.

In GARGILIANUM, LVI.

captatorem.

O Gargiliane, cupis-ne te appellem liberalem, quod mittis senibus & viduis dona maxima?

MUnera quod senibus, viduisque ingentia mittis,
Vis te munificum, Gargiliane, vocem ?

NOTÆ.

2 *Vis te munificum*] Viduarum & senum hæreditates suis donis captabat, atque ità liberalis haberi non debebat ; sed ejus dona erant insidiæ, quibus senum hæreditates, tamquam pisces esca caperet. Lib. 5. epig. 18. & epig. 60.

Sordidius

Sordidius nihil est, nihil est te spurcius uno,
Qui potes insidias dona vocare tuas.
Sic avidis fallax indulget piscibus hamus : 5
Callida sic stultas decipit esca feras.
Quid sit largiri, quid sit donare, docebo.
Si nescis : dona, Gargiliane, mihi.

Nihil fœdius est, nec turpius te uno, qui potes munera appellare tuas insidias. Hoc modo dolosus hamus obsequitur famelicis piscibus : hoc modo esca versuta fallit feras fatuas. Explicabo quid sit largiri, & donare. Si ignoras, ô Gargiliane, esto munificus in me.

NOTÆ.

6 *Dona*] Tunc enim sine controversia liberalis videberis, cùm nulla à me merces tibi sit expectanda.

Ad FAUSTINUM, LVII.

hyeme Baiis, æstate Tibure manendum.

DUM nos blanda tenent lascivi stagna Lucrini,
Et quæ pumiceis fontibus antra calent :
Tu colis Argivi regnum, Faustine, coloni,
Quo te bis decimus ducit ab urbe lapis. 4
Horrida sed fervent Nemeæi pectora monstri :
Nec satis est, Baias igne calere suo.
Ergo sacri fontes, & littora sacra valete,
Nympharum pariter, Nereïdumque domus.
Herculeos colles gelida vos vincite bruma,
Nunc Tiburtinis cedite frigoribus. 10

Dum fruimur mollibus stagnis lascivi Lucrini, & speluncis quæ fervent pumiceis fontibus ; ô Faustine, tu habitas regnum Argivi Coloni, quo pervenis emensus duo millia passuum ab urbe. At terribile pectus monstri Nemeæi ardet : nec sufficit Baias fervere suo æstu. Itaque valete, ô sacri fontes, & sacra littora, domicilium Nympharum simul, & Nereidum. Vos quidem hyeme frigida superate Herculeos colles, nunc primas date frigoribus Tiburis.

NOTÆ.

1 *Lascivi stagna*] Lucrinus lacus est in Campania, de quo jam epig. 63. lib. 1. lascivum dixit ob delicias, & loci amœnitatem, & hominum illic lascivientium frequentiam.

2 *Et quæ pumiceis*] Hoc est, fontibus è pumice vel topho scaturientibus, quorum aquæ sunt calidæ.

3 *Tu colis*] Hoc est, tu manes Tibure, quod condidit Catillus quidam Argivus qui & Tiburtus dictus est. Vide Statium, lib. 1. Sylvarum in *Tiburtino Manlii*. Horatius, l. 2. ode 6.

Tibur Argeo positum colono.

5 *Nemeæi pectora*] Hoc est, leonis in sylva Nemeæa ab Hercule interfecti, & relati inter astra : Sol autem mense Augusto ingressus Leonem, ardorem auget. *Pectora* dixit, quod in Leonis pectore, inquit Ramiresius, astrum est fulgentissimum ab Astrologis dictum cor Leonis.

6 *Nec satis est*] Aquis enim ferventibus Solis calor additur.

7 *Littora sacra*] Legunt alii *littora grata*, aliis scilicet anni tempestatibus.

8 *Nympharum*] Fontes illi Nymphis sacri, mare verò Nereidibus sacrum.

9 *Herculeos colles*] Tibure enim Hercules colebatur, lib. 1. epig. 13.

Itur ad Herculei gelidas qua Tiburis arces.

In GALLAM, LVIII.

mariti mortem clam deflentem.

IN tenebris luges amissum, Galla, maritum.
Num plorare pudet te, puto, Galla, virum ?

O Galla, secretò defles virum mortuum. O Galla, numquid, opinor, erubescis deflere maritum ?

NOTÆ.

2 *Num plorare*] Galla vivente viro tam impudica fuerat, ut eum mortuum palam deflere, merito illam puderet : vel flebat, quod illam utpote infamem mortuo marito uxorem nullus esset ducturus, *lib. 9. epig. 6.* Epig. verò 34. l. 1. secretas lacrymas laudat noster poeta.

Ille dolet verè, qui sine teste dolet.

Legunt alii,

Nam plorare pudet te, puto, Galla, virum.

De

De vipera electro inclusa. LIX.

Dum vipera serpit per flentes ramos Heliadum; succina gemma lapsa est in feram obsistentem: quæ dum miratur se adstringi humore denso, subito induruit implicita concreto gelu. O Cleopatra, ne te jactes de tumulo regio, si vipera conditur splendidiore monumento.

FLentibus Heliadum ramis dū vipera serpit,
Fluxit in obstantē succina gemma feram:
Quæ dum miratur pingui se rore teneri,
Concreto riguit vincta repente gelu.
Ne tibi regali placeas, Cleopatra, sepulchro, 5
Vipera si tumulo nobiliore jacet.

Notæ.

1 *Flentibus Heliadum*] Heliades dictæ sunt Phaetontis sorores, cujus casum deflentes ad Padi ripas in populos fuerunt conversæ, ex quarum ramis fluit electrum. Vide epig. 25. & 32. supra.

2 *Fluxit in obstantem*] Poetice laudat hujus operis artificium: nam adeo affabre electro inclusa fuerat vipera, ut casu succini visco implicita videretur.

Succina gemma] Legunt alii *succina gutta*, ut epig. 15. lib. 6.

Implicuit tenuem succina gutta feram.

5 *Ne tibi*] De morte Cleopatræ vide Suet. c. 7. in Augusto: *Qui ambobus*, Cleopatræ scilicet & Antonio, *communem sepulturæ honorem tribuit, ac tumulum ab ipsis inchoatum perfici jussit.* Nobilius erat hoc viperæ mausoleum, quippe quod totum electro esset ædificatum.

De CURIATIO, LX.

extincto inter salubres Tiburis aquas.

Solstitio adeamus Ardeam, & rura Pæstana, & agrum qui calet sidere Leonis: cum Curiatius damnet cœlum Tiburis missus ad inferos inter celebratas aquas illius. *Nullo loco possis arcere fata: cum mors accesserit, Sardinia est in medio Tibure.*

ARdea solstitio, Pæstanaque rura petantur.
Quique Cleonæo sidere fervet ager:
Cum Tiburtinas damnet Curiatius auras,
Inter laudatas ad Styga missus aquas.
Nullo fata loco possis excludere: cum mors 5
Venerit, in medio Tibure Sardinia est.

Notæ.

1 *Ardea solstitio*] Æstivo scilicet, quo calor est vehementissimus. Ardea verò urbs erat Latii sub cœlo calidissimo posita, de qua Livius, lib. 1. *Dum Tarquinius obsidet Ardeam, exactus est regno.* Latium hodie *Campania di Roma.*

Pæstanaque rura] Pæstanus sinus in Lucania à Pæsto urbe nomen sortitus, hodie *Golfo di Salerno.*

2 *Quique Cleonæo*] Intellige Leonem, in cœlum relatum, quem Hercules interfecit in Nemeæa Peloponnesi sylva, juxta Cleonam urbem. Augusto mense vehementissimis caloribus terram accendit Leo: ager hic Baianus intelligitur; Baias enim aquis & pectore Leonis fervere dixit supra, epig. 57.

3 *Cum Tiburtinas*] Hoc est, cum Curiatius perierit Tibure loco saluberrimo, hodie *Tivoli.*

4 *Ad Styga*] Fons est Arcadiæ, cujus aqua est frigidissima, omnibus animalibus est exitiosa. Poëtæ fabulantur paludem esse apud inferos.

6 *Sardinia est*] Insula nota: hoc est, Cùm fati necessitas advenerit, perinde morieris Tibure, ac in Sardinia, etsi Tiburis cœlum salubre, Sardiniæ verò pestilens est.

In

In MANCINUM, LXI.

vanum suarum divitiarum narratorem.

DOnâsse amicum tibi ducenta, Mancine,
Nuper superbo lætus ore jactâsti.
Quartus dies est, in schola poëtarum
Dum fabulamur, millibus decem dixti
Emptas lacernas munus esse Pompillæ; 5
Sardonycha verum, lineisque ter cinctum,
Duasque similes fluctibus maris gemmas
Dedisse Bassam, Cæliamque jurâsti.
Here, de theatro, Pollione cantante,
Cum subito abires, dum fugis, loquebaris, 10
Hæreditatis tibi trecenta venisse:
Et mane centum, & post meridiem centum.
Quod tibi sodales fecimus mali tantum?
Miserere jam crudelis, & sile tandem.
Aut, si tacere lingua non potest ista, 15
Aliquando narra quod, Mancine, velimus.

O Mancine, hilaris nuper gloriatus es ore superbo, te dono accepisse ducenta ab amico. Quarta lux est, dum fabulamur in schola poetarum, dixisti lacernas emptas decem millibus esse donum Pompillæ. Jurâsti Bassam & Cæliam tibi donasse sardonycha verum, & circumdatum tribus lineis, & duas gemmas concolores fluctibus maris. Cum heri repente discederes ex theatro, Pollione cantante, dum fugis, dicebas, tibi obvenisse hæreditatem trecentorum: & mane centum, & post meridiem centum. Quo tanto malo te affecimus nos socii? O inhumane, jam miserere, & tandem tace. Aut si ista lingua silere nequit, ô Mancine, aliquando narra quod cupiamus.

NOTÆ.

1 *Ducenta*] Millia sestertiûm.

3 *In schola poetarum*] In quam ad recitandum conveniebant poetæ. Ille autem locus confabulationibus erat aptissimus.

5 *Emptas lacernas*] Lacerna togæ superinduebatur ad arcendum frigus, inquit Baysius.

6 *Sardonycha verum*] Sic epig. 60. lib. 9. *Sardonychas veros mensa quæsivit in omni.* Id est, non adulterinos.

Lineisque ter cinctum] Sardonyx enim tribus lineis, nigra scilicet, candida, & miniata, cingitur. Plinius, lib. 37. cap. 12. *Sardonyches è Cerauniis glutinantur gemmis, ita ut ars deprehendi non possit, aliunde nigro, aliunde candido, aliunde minio sumptis.* Legunt alii, *Sardonychas auro, lineisque ter cinctum.*

7 *Duasque similes*] Forte cyanos, Ang. *Turquoises.*

8 *Bassam Cæliamque*] Nomina mulierum ficta.

9 *Pollione cantante*] Citharœdo nobili de quo Juvenalis, sat. 5. versu 388.

13 *Quid tibi fecimus*] Ut nos vanissimis felicitatum tuarum narrationibus quotidie cruciares.

16 *Aliquando narra*] Te nempe aliquam fecisse jacturam, atque hoc nobis erit auditu jucundissimum; vel narra aliud quidpiam, unde nobis lucrum obvenire possit.

De LYCORI, LXII.

muliere deformi.

TIbur in Herculeum migravit nigra Lycoris,
Omnia dum fieri candida credit ibi.

Nigra Lycoris petiit Tibur dicatum Herculi, dum putat illic albescere omnia.

NOTÆ.

1 *Tibur*] Cujus cœlum erat frigidum, eoque candidior illic mulierum forma. Vide epig. 12. lib. 7.

*Dum Tiburtinis albescere collibus audit
Antiqui dentis fusca Lycoris ebur.*

De CÆRELIA, LXIII.

aquis extincta.

Dum mater Cærelia it Baias à Baulis, demersa periit crimine maris furentis. O undæ, quantum decus amittitis! olim nec imperatæ exhibueratis hæc monstra Neroni.

DUM petit à Baulis mater Cærelia Baias,
Occidit insani crimine mersa freti.
Gloria quãta perit vobis! hæc monstra Neroni,
Nec quondam jussæ præstiteratis aquæ.

NOTÆ.

1 *Dum petit à Baulis*] Villa in littore Campaniæ non procul à Baiis.

3 *Gloria*] Hæc aquarum gloria proveniebat ex eo, quod undæ illæ nequidem jussæ, ut fingit poeta, fuerant obsecutæ Neroni, qui matrem suam Agrippinam his in aquis perire cupierat. Suetonius in Nerone cap. 34. & Tacitus, lib. 14. Annalium: hanc gloriam amiserant illæ aquæ, cum sponte, & ultro Cæreliam hausissent.

Hæc monstra] Naufragium nempe, & mortem.

De hortis Martialis. LXIV.

Pauca jugera Julii Martialis fertiliora hortis Hesperidum recubant in longo vertice Janiculi: ampla solitudines impendent collibus: atque exiguo tumulo cacumen æquum potitur aëre puriore: & solum nitescit proprio lumine, caligine occultante curvas valles: delicata fastigia villæ altæ placide accedunt ad sidera serena. Hinc fas est spectare septem montes dominos, & circumspicere totam Romam & Albana juga, & Tuscula, atque omnia loca frigida suburbana, Fidenas antiquas, & parvas Rubras,

JUlî jugera pauca Martialis
Hortis Hesperidum beatiora
Longo Janiculi jugo recumbunt:
Lati collibus imminent recessus:
Et planus modico tumore vertex 5
Cœlo perfruitur sereniore:
Et curvas nebula tegente valles
Solus luce nitet peculiari:
Puris leniter admoventur astris
Celsæ culmina delicata villæ. 10
Hinc septem dominos videre montes,
Et totam licet æstimare Romam,
Albanos quoque, Tusculosque colles,
Et quodcumque jacet sub urbe frigus,
Fidenas veteres, brevesque Rubras, 15

NOTÆ.

1 *Juli*] Ut epig. 16. lib. 7.
Juli bibliotheca Martialis.
cujus commendat hortum. Huic Martiali mittit sextum librum, ut patet ex primo epigrammate. Male ergo alii scribunt *Tulli Martialis.*

2 *Hesperidum*] Atlantis filiæ, quibus hortos tribuunt poetæ aureis pomis pretiosos. Vide epig. 21. lib. Spect.

3 *Longo Janiculi*] Ab Aventino & Vaticano ad pontem Mulvium, vel Milvium, usque porrigebatur Janiculum.

11 *Hinc septem*] Palatinus, Capitolinus, Quirinalis, Cælius, Esquilinus, Viminalis, Aventinus vocantur, quibus imposita Roma orbis domina.

12 *Æstimare Romam*] Hoc est, prospicere & considerare. Epig. 16. lib. 7.
Ruris bibliotheca delicati
Vicinam videt unde lector urbem.

13 *Albanos*] Colles Latii intellige.

15 *Fidenas veteres*] Quia Roma antiquiores. Rubras verò parvum oppidum circa Tibur fuisse existimat Ortelius.

Et quod virgineo cruore gaudet,
Annæ pomiferum nemus Perannæ,
Illic Flaminiæ, Salariæque
Geſtator patet, eſſedo tacente,
Ne blando rota ſit moleſta ſomno, 20
Quem nec rumpere nauticum celeuma,
Nec clamor valet helciariorum.
Cùm ſit tam prope Mulvius, ſacrumque
Lapſæ per Tyberim volent carinæ,
Hoc rus, ſeu potius domus vocanda eſt, 25
Commendat dominus, tuam putabis:
Tam non invida, tamque liberalis
Tam comi pater hoſpitalitate.
Credas Alcinoï pios Penates,
Aut facti modo divitis Molorchi. 30
Vos nunc omnia parva, qui putatis,
Centeno gelidum ligone Tibur,
Vel Præneſte domate, pendulamque
Uni dedite Sætiam colono:
Dum me judice, præferantur iſtis 35
Julî jugera pauca Martialis.

& ſylvam pomiferam Annæ Perannæ, quæ lætatur virgineo ſanguine. Illic proſpicitur geſtator currus in via Flaminia, & Salaria curru non ſtrepente, ne rota ſit incommoda molli ſomno, quem nec turbare poteſt cohortatio nautarum, nec clamor helciariorum. Licet Mulvius ſit tam vicinus, & naves volent dilapſæ per ſacrum Tiberim. Hæc villa, ſeu potius domus eſt appellanda, commendatur ab hero, exiſtimabis tuam: tam amica, tam benigna, tam liberali hoſpitalitate aperta eſt. Putes piam domum Alcinoï, aut Molorchi paullo ante locupletati. Vos nunc, qui creditis omnia exigua, colite frigidum Tibur centum ligonibus, aut Præneſte, & tradite uni agricultori acclivem Sætiam: dum me arbitro, pauca jugera Julii Martialis anteponantur iſtis.

NOTÆ.

16 *Et quod virgineo*] Anna Peranna, vel Perenna Didonis ſoror in Italia apud Æneam exulavit, atque in amnem Numicum, ut Laviniæ inſidias declinaret, ſe præcipitem dedit, & tandem pro dea culta eſt. Ovid. 3. Faſt.

Ipſa loqui viſa eſt: placidi ſum Nympha Numici,
Amne perenne latens, Anna Perenna vocor.

Macrobius, lib. 8. cap. 12. *Eodem quoque menſe, Martio nempe, & publice & privatim ad Annam Perennam ſacrificatum itur; ut annare, perennareque commode liceat*: hoc eſt, per annos durare. *Virgineum cruorem* dixit propter victimarum ſanguinem, quæ Dianæ virgini in nemore Aricino immolarentur, teſte Strabone, lib. 5. Vel quod illic, ut ait Domitius, flagellis cæderentur pueri, ut Lacedæmone ex ritu Thoantio. Alii *Annam Perennam* affirmant anum fuiſſe ortam Bovillis prope Romam, quæ populo in montem per ſeditionem digreſſo victum tulerit; in cujus memoriam hæc celebritas tandem inſtitura eſt. Hæc eſt Raderi ſententia, quæ mihi veriſimilior videtur.

18 *Flaminiæ*] Via ſic dicta à Flaminio conſule, qui ad lacum Traſimenum ab Annibale interfectus eſt. *Salaria* ducebat in Sabinos, atque à ſale nomen ſortita eſt, quia per eam Sabini ſal à mari Romam deferebant.

19 *Geſtator*] Currus *nempe in quo ambulantes per urbem geſtabantur: etenim pro lecticario ſumi non mihi videtur, propter ſequentia verba *eſſedo tacente*.

21 *Nauticum celeuma*] Eſt verbum græcum, nautarum proprium, latinè cohortatio.

22 *Helciariorum*] Helciarii ſunt ii qui onera moliuntur funibus, vel qui naves deducunt, aut remulco trahunt.

23 *Mulvius*] Alii Milvius, pons hodie *Ponte Molo*, ultra primum ab urbe lapidem.

29 *Credas Alcinoï*] Alcinous regnavit in Corcyra inſula, & benigno hoſpitio Ulyſſem naufragum excepit. Homerus, Odyſſ. lib. 7.

30 *Divitis Molorchi*] Molorchus paſtor venientem ad leonem Nemeæum opprimendum humaniſſime excepit Herculem: factus verò dives dicitur, quia Domitianus Fanum Herculi extruxerat, epig. 65. lib. 3. juxta quod Molorcho ſacellum ædificavit multis donis locupletatum, de quo Statius, lib. 3. Sylvarum.

32 *Centeno ligone*] Hoc eſt, centum ſervis colite fundos ampliſſimos. Tibur & Præneſte Latii urbes, hodie *Tivoli* & *Paleſtrina*. Sætia, alii Setia, Latinorum urbs mediterranea, hodie *Sezza*, epig. 112. lib. 13.

Pendula Pontinos quà ſpectat Setia campos.

35 *Dum me judice*] Senſus eſt: Fundi Tiburtini, Præneſtini, & Setini ſunt optimi: attamen Julii Martialis horti omnibus illis ſunt anteponendi.

De PHILÆNI lusca. LXV.

Philænis perpetuo flet altero oculo. Rogatis qua ratione id fiat? Lusca est.

OCulo Philænis, semper altero plorat.
Quo fiat istud quæritis modo? lusca est.

NOTÆ.

2 *Lusca est*] Obiter naturæ vitium in illa muliere irridet poëta, quæ utroque oculo plorâsset, nisi altero caruisset.

Ad LINUM, LXVI.

sui patrimonii decoctorem.

O Line, semper duxisti vitam municipalem, qua nihil prorsus suavius potest esse. Togula est excussa Idibus, & raris Kalendis: atque una synthesis egit decem annos. Saltus tibi suppeditavit aprum, campus leporem non emptum; sylva vexata præbuit turdos pingues. Piscis allatus est tractus ex voragine fluviali: cadus ruber fudit vina non externa. Nec servus mollis missus ex natione Græca, sed agrestis multitudo foci inculti stetit. . . . . . .

. . . . Nec flamma obfuit ædibus, nec Canicula campis: nec ulla navis tua demersa est mari, nec fluit. Tu nunquam substituisti tesseram talo jucundo:

EGisti vitam semper, Line, municipalem:
Qua nihil omnino dulcius esse potest.
Idibus, & raris togula est excussa Kalendis:
Duxit & æstates synthesis una decem.
Saltus aprum, campus leporem tibi misit inemtum: 5
Sylva graves turdos exagitata dedit.
Raptus flumineo venit de gurgite piscis:
Vina rubens fudit non peregrina cadus.
Nec tener Argolica missus de gente minister,
Sed stetit inculti rustica turba foci. 10
Villica vel duri compressa est nupta coloni:
Incaluit quoties saucia vena mero.
Nec nocuit tectis ignis, nec Sirius agris:
Nec mersa est pelago, nec fluit ulla ratis.
Supposita est blando nunquā tibi tessera talo:

NOTÆ.

1 *Egisti vitam*] Linum quendam ad inopiam redactum irridet poëta. Municipalem vitam dixit pro agresti; in Municipiis enim, quæ erant oppida, civitate donata certa lege, vita ducebatur sobria & frugalis, at verò in urbe lauta & delicata.

2 *Dulcius esse*] Legunt alii *vilius*, alii *durius*.

3 *Togula est excussa*] Alii *est tibi sumpta*. Calendis & Idibus sacrificia publica fiebant, populusque togatus conveniebat. Calendæ autem Junoni, Idus verò sacræ erant Jovi. Ovidius 1. Fastorum,

Vendicat Ausonias Junonis cura Calendas;
Idibus alba Jovi grandior agna cadit.

Excussa, hoc est, explicata est togula, dum enim ex arca depromuntur collectæ vestes, ut plurimum excutiuntur.

4 *Synthesis*] Vestis nempe cœnatoria, de qua, lib. 2. epig. 46.

5 *Saltus aprum*] Hoc est, venaris, piscaris, & vindemias colligis in tuis prædiis.

9 *Nec tener Argolica*] Hoc est, nec Græcus puer ingenti pretio comparatus, sed rustica proles à pedibus stetit.

15 *Supposita est blando*] Hoc est, non decoxisti patrimonium tesseris; lusores autem solebant à minori ludo, à talis nempe incipere, mox animis incalescentibus, depositis talis supponebantur tesseræ, in quibus major erat alea, epig. 15. lib. 14.

Non sim talorum numero par tessera, dum sit
Major, quam talis, alea sæpe mihi.

Alea

Alea sed parcæ sola fuere nuces.
Dic ubi sit decies, mater quod avara reliquit?
Nusquam est: fecisti rem, Line, difficilem.

sed subiisti solam aleam parcarum nucum. Profer, ubi sit decies, quod reliquit avara genitrix? nullibi est: O Line, fecisti rem difficilem.

NOTÆ.

16 *Alea sed parcæ*] Hoc est, sed victoriæ præmium erant nuces.

17 *Ubi sit decies*] Post adverbia *decies*, *tricies*, &c. intellige semper centena millia sestertiûm.

18 *Fecisti rem*] Hoc est, rem familiarem dissipans: fecisti rem difficilem sane, & cujus ratio non apparet. Hic est sensus istius loci, licet referendus videatur ad vitam municipalem gravem & laboriosam: vel forte intelligit secretum Lini flagitium, quod totum ejus patrimonium exhauserat.

In PRÆTOREM, LXVII.
amicum ingratum.

PRætorem pauper centum sestertia Gaurus
Orabat cara notus amicitia,
Dicebatque suis hæc tantum deesse trecentis,
Ut posset domino plaudere justus eques.
Prætor ait: scis me Scorpo, Thalloq; daturū:
Atque utinam centum millia sola darem. 6
Ah pudet ingratæ, pudet ah male divitis arcæ.
Quod non das equiti, vis dare, Prætor, equo?

Gaurus egenus cognitus cara amicitia rogabat Prætorem centum sestertia. Atque aiebat hæc tantum deesse suis trecentis, ut justus eques posset plaudere domino. Prætor respondet: Tenes me donaturum Scorpo, & Thallo: atque utinam donarem tantum centum millia. Ah erubesco arcam ingratam, & male locupletem. O Prætor, placet-ne donare equo quod non donas equiti?

NOTÆ.

3 *Deesse trecentis*] Quadringenta sestertia in censu habere debebant equites. Vide epig. 26. lib. 5.

4 *Posset domino*] Hoc est, ut posset intra equites sedere, & advenienti in amphitheatrum domino Domitiano plausum dare, epig. 34. lib. 6.

5 *Scis me Scorpo*] Thallus & Scorpus nobilissimi erant agitatores: mortem Scorpi deflet poeta, epig. 50, 53, 74. lib. 10. Alii legunt *Thalloque*. Sed legendum *Thallo*, inquit Raderus, adducta veteri inscriptione ubi fit mentio *Thalli*.

7 *Male divitis arcæ*] Quia Prætor abutebatur suis opibus, nec illas cum amicis communicabat.

8 *Equo*] Statuæ equestres inter alia victoriæ præmia agitatoribus excitabantur ab iis qui fautores illorum se profitebantur. *Dare equo*, hoc est statuæ equestri erigendæ, vel homini qui nihil aliud novit quam equos agitare?

Ad SEXTUM, LXVIII.
invitatorem sordidum.

INvitas centum quadrantibus, & bene cœnas.
Ut cœnem invitor, Sexte, an ut invideam?

Vocas ad cœnam centum quadrantibus, tu laute epularis. O Sexte, an vocor ut epuler, an ut invideam?

NOTÆ.

1 *Invitas*] Sexti cujusdam impudentiam carpit, a quo tenui sportulæ pretio fuerat invitatus, hoc est, cibos vilis pretii poetæ, sibi autem lautissimos apponi jusserat Sextus. Vide epig. 7. lib. 3.

Ad PAMPHILUM, LXIX.

veneficum.

O Pamphile, tu quidem semper apponis Setina aut Massica; sed fama inficiatur esse vina tam bona. Diceris quater evasisse viduus hac lagena. Nec opinor, nec fidem adhibeo, ô Pamphile, nec sitio.

TU Setina quidem semper, vel Massica ponis,
Pamphile: sed rumor tam bona vi[illegible]
negat.
Diceris hac factus cœlebs quater esse lagena.
Nec puto, nec credo, Pamphile, nec sitio.

NOTÆ.

1 *Tu Setina*] Du Setia Latii urbe, unde vinum Setinum dictum, epig. 51. supra. De vino Massico egimus, epig. 26. lib. 3.

2 *Sed rumor*] Serpebat quippe rumor vina à Pamphilo apponi infecta veneno.

3 *Diceris hac factus*] Hoc est, quatuor uxores veneno necasse.

4 *Nec puto*] Sensus est: Non credo quidem verum esse illum rumorem: attamen experimento discere nolo.

De AMMIANO, LXX.

hærede relicto à patre.

Genitor occumbens ultimis tabulis nihil reliquit Ammoniano præter aridam vestem. O Maronille, quis credat potuisse fieri ut Ammianus cuperet genitorem non esse defunctum?

NIhil Ammiano præter aridam vestem
Moriens reliquit ultimis pater ceris.
Fieri putet potuisse quis, Maronille,
Ut Ammianus mortuum patrem nollet?

NOTÆ.

1 *Præter aridam vestem*] Hoc est tritam, inquit Domitius: at Lipsius 1. elect. cap. 18. legit *restem*. Sensus est: Pater perdito filio Ammiano restem seu laqueum, quo se suspenderet, testamento reliquit.

2 *Ultimis pater ceris.*] Hoc est, in suo testamento, vel ultima testamenti parte: in prioribus verò ceris alios sane hæredes scripserat: in tabulis autem inceratis scribere solebant veteres; unde quævis scripturæ, vel etiam tabulæ dicerentur ceræ.

4. *Mortuum nollet*] Vivum patrem prodigus Ammianus optabat mortuum, quia sperabat copiosam adepturum se hæreditatem: mortuum optabat vivum, quia moriens nihil ipsi reliquerat præter restem: ab eo autem dum viveret, semper aliquid accipiebat, quo vitam hilarem duceret. Turpior sensus posset colligi ex epig. 4. lib. 2.

Ad SOPHRONIUM, LXXI.

de moribus puellarum Romanarum.

O Sophroni Rufe, diu investigo per totam civitatem, si qua puella recuset: nulla puella recusat. Quasi non æquum sit: quasi inhonestum sit recusare.

QUæro diu totam, Sophroni Rufe, per
urbem,
Si qua puella neget: nulla puella negat.
Tanquam fas non sit, tanquā sit turpe negare;

NOTÆ.

2 *Si qua puella*] Forte negantem puellam quærebat, ne satiaretur ejus amor. Sed lepide carpit libidinem puellarum, in quam tanta propensione feruntur, ut roganti negare nequeant.

Tanquam

Tanquam non liceat, nulla puella negat.
Casta igitur nulla est : castæ sunt mille : quid ergo
Casta facit? non dat : non tamen illa negat.

Quasi non liceat, nulla puella recusat. Ergo nulla est pudica. Mille sunt pudicæ. Quid igitur agit pudica? Non dat ultro : nihilominus illa rogata non recusat.

Ad QUINCTUM, LXXII.

exigentem epigrammata gratis.

EXigis ut donem nostros tibi, Quincte, libellos.
Non habeo, sed habet bibliopola Tryphon.
Æs dabo pro nugis, & emam tua carmina sanus?
Non, inquis, faciam tam fatue : nec ego.

O Quincte, postulas ut tibi dem nostros libros. Illi non sunt penes me, at sunt penes bibliopolam Tryphonem. An dabo pecuniam pro ineptiis, & sanus emam tuos versus? Non tam stulte agam, ais : nec ego.

NOTÆ.

2 *Bibliopola Tryphon*] De quo iterum, epig. 3. lib. 13.

4 *Nec ego*] Hoc est, nec ego tam fatuus ero, qui tibi gratis donem meos libros. Istius Quincti avaritiam argute carpit, qui paucos impendere nummos recusabat, ut sibi hos libros compararet, quos tamen legere summo studio expetebat. Epig. 118. lib. 1.

De VESTINO, LXXIII.

cujus morituri liberalitatem in amicos laudat.

CUM gravis extremas Vestinus duceret horas,
Et jam per Stygias esset iturus aquas;
Ultima volventes orabat pensa sorores,
Ut traherent parva stamina pulla mora.
Jam sibi defunctus, caris dum vivit amicis, 5
Moverunt tetricas tam pia vota deas.
Tum largas partitus opes, à luce recessit:
Seque mori posthac credidit ille senem.

Cum Vestinus ægrotus ageret ultimas horas, & jam esset petiturus undas Stygias, rogavit sorores versantes pensa extrema, ut afferent brevem dilationem nigris staminibus. Jam sibi mortuus dum spiritum ducit pro dilectis amicis, vota tam pia flexerunt deas truces. Distributis tam copiosis divitiis exiit è vita : & deinde existimavit se interire senem.

NOTÆ.

1 *Vestinus*] Filius fuit illius Vestini, teste Lipsio in librum 15. Annalium Taciti, qui damnatus à Nerone præter omnem culpam est interfectus.

3 *Ultima volventes*] Parcas intellige, quæ hominum vitam nere dicuntur : pulla verò earum stamina mortem cito minantur, epig. 58. lib. 6. candida autem protrahunt. Juvenalis, sat. 12. versu 65.

5 *Jam sibi defunctus*] Non vitæ desiderio tenebatur Vestinus : sed hanc moram orabat, ut bona sua amicis partiretur.

8 *Senem*] Idem ingeniose dixit, epig. 53. lib. 10. de Scorpio :

Dum numerat palmas credidit esse senem.

à virtute enim & præclarè factis annis numerare debent mortales.

De DAMIS, LXXIV.

fortiter invicem pugnantibus.

Videsne quam strenua certamina experiantur damæ imbecilles? Quantam iracundiam habeant feræ tam ignavæ? Non dubitant exiguis frontibus oppetere mortem. O Cæsar, placet-ne ignoscere damis? Immitte canes.

ADspicis imbelles tentent quam fortia damæ
Prælia? tam timidis quanta sit ira feris?
In mortem parvis concurrere frontibus audent.
Vis, Cæsar, damis parcere? mitte canes.

NOTÆ.

1 *Adspicis imbelles*] Nota hoc distichum elegantibus antithetis ornari, & vide epig. 35. supra, ubi pugnam huic similem descripsit poeta.

4 *Mitte canes*] Argute epigramma concludit: quid enim magis adhorrent damæ, quam canes? Tam ferociter tamen inter se decertabant damæ, ut essent casuræ, nisi canum latratu à se invicem diremptæ fuissent. Similis est jocus, epig. 49. lib. 1.

Si vitare canum morsus, lepus improbe, quaris
Ad quæ confugias, ora leonis habes.

Sic intelligo: Minus damis timendum est à canibus, quam à semetipsis.

De NIGRINA, LXXV.

quæ cum marito omnes suas opes communicaverat.

O Nigrina beata animo, beata viro, & primum decus inter nurus Latias. Placet communices libenter cum marito divitias paternas, gaudens conjuge socio & consorte. Evadne combusta fuerit immissa in rogum conjugis, nec minus decus extollat Alcestis ad cœlum. Tu melius sane merita es pignore vitæ, ut amor non esset tibi probandus interitu.

O Felix animo, felix Nigrina, marito,
Atque inter Latias gloria prima nurus.
Te patrios miscere juvat cum conjuge census,
Gaudentem socio, participique viro.
Arserit Evadne flammis injecta mariti, 5
Nec minor Alcestin fama sub astra ferat.
Tu melius certe meruisti pignore vitæ,
Ut tibi non esset morte probandus amor.

NOTÆ.

3 *Te patrios*] Nigrinæ liberalitatem commendat, quæ hæreditatem paternam adepta communicavit cum marito.

5 *Arserit Evadne*] Iphiæ filia & uxor Capanei, quem tanto amore prosequebatur, ut, cum mortuum illum cremari videret, in eundem se rogum immiserit. Virg. lib. 6. Æneid. Ovidius Tristium, lib. 4 elegia 3.

Cum cecidit Capaneus subito temerarius ictu,
Non legis Evadnen erubuisse viro, &c.

Et 3. de arte amandi:

Accipe me, Capaneu: cineres miscebimus, inquit,
Iphias, in medios desiluitque rogos.

6 *Alcestin*] Alii Alcestem: Peliæ fuit filia, & uxor Admeti regis Thessaliæ, pro quo lubens se morti objecit, cum Oraculum respondisset brevi Admetum moriturum, nisi aliquis ex propinquis pro eo mortem sponte oppeteret. Ovid. lib. 3. de arte amandi:

Si mea mors redimenda tua, quod abominor, esset
Admeti conjux, quam sequereris, erat.

7 *Tu melius certe*] Vivens nempe pignore vitæ, seu opibus paternis cum viro communicatis, quibus sustentatur, vita melius tuum erga illum amorem probasti, quam morte, lib. 1. epig. 9.

Nolo virum facili redimit qui sanguine vitam:
Hunc volo laudari qui sine morte potest.

Legunt alii, *Tu melius: certo meruisti pignore vitæ.*

In avarum amicum. LXXVI.

MIllia misisti mihi sex, bis sena petenti:
Ut bis sena feram, bis duodena petam.

Misisti ad me sex millia rogantem duodecim: ut duodecim impetrem, rogabo viginti quatuor.

Notæ.

2 *Ut bis sena feram*] Avarum quendam amicum carpit, à quo se petiturum dicit duplum summæ illius, qua sibi opus fuerit, cum ille postulati dimidium concedere solitus sit.

In Zóilum invidum. LXXVII.

NUnquam divitias deos rogavi,
Contentus modicis, meoque lætus.
Paupertas, veniam dabis, recede.
Caussa est tam subiti, novique voti?
Pendentem volo Zoilum videre.

Nunquam petii opes à diis, contentus mediocribus, & gaudens meo. Paupertas, ignosces, abi. An ratio est voti adeo repentini, & novi? cupio aspicere Zoilum suspensum.

Notæ.

4 *Caussa est*] Unde fit, ut ego divitias nunc optem, cum semper paupertatem amaverim? quia, inquit, cum Zoilus ditescere me viderit, rumpetur invidia, & præ livore se suspendet, cujus rei desiderio teneor. Alii, *Caussa est quæ subiti, &c.*

In VARUM, LXXVIII.
invitatorem vanum.

AD cœnam nuper Varus me forte vocavit,
Ornatus dives, parvula cœna fuit.
Auro, non dapibus oneratur mensa, ministri
Apponunt oculis plurima, pauca gulæ.
Tunc ego: Non oculos, sed ventrem pascere veni; 5
Aut appone dapes, Vare, vel aufer opes.

Cum Varus forte me invitavit ad cœnam nuper, opulentus apparatus fuit, parvula verò cœna. Mensa instruitur auro, non cibis, servi objiciunt multa oculis, pauca gulæ. Tunc ego dixi. Non accessi, ut explerem oculos, sed ventrem: Vare, aut appone cibos, aut tolle divitias.

Notæ.

2 *Ornatus dives*] Poeta irridet Varum quendam, qui ornatum quidem divitem, parvulam verò cœnam apponebat: per se patet hoc epigramma, quod aliqui Martialis esse negant. Vide epig. 44. lib. 1. epig. 59. lib. 3. & epig. 68. supra.

In AFRUM, LXXIX.
ambitiose & importune officiosum.

COndita cum tibi sit jam sexagesima messis,
Et facies multo splendeat alba pilo;
Discurris tota vagus urbe, nec ulla cathedra est,

Cum jam natus sis sexaginta annos, & vultus fulgeat canus multo pilo; incertus vagaris per totam civitatem, nec ulla est cathedra,

Notæ.

3 *Nec ulla*] Cathedra significat sellam muliebrem, lib. 3. epig. 63. & lib. 12. epig. 38. Horatius, lib. 1. ser. sat. 10.
Discipulorum inter jubeo plorare cathedras.
Afer iste domo egredientes, vel admissus intro sedentes in cathedris salutabat. De modo salutandi, vide epig. 56. lib. 1.

cui sollicitus non portes matutinum ave. Nec licet ulli tribuno exire sine te, & praestas officia tua utrique consuli, & decies redis in palatia sacro clivo, & praedicas solos Sigerios, & Parthenios. Juvenes agant quidem ista, ô Afer, nihil prorsus est turpius sene ardelione.

Cui non mane feras irrequietus ave.
Et sine te nulli fas est prodire tribuno, 5
Nec caret officio consul uterque tuo,
Et sacro decies repetis pallatia clivo,
Sigeriosque meros, Partheniosque sonas.
Hæc faciant sane juvenes: deformius, Afer,
Omnino nihil est ardelione sene. 10

NOTÆ.

5 *Et sine te*] Hoc est tribunos, & consules domo exeuntes comitaris. Vide epig. 99. lib. 11.

8 *Sigeriosque*] Sigerius & Parthenius duo erant cubicularii Domitiani, quos Afer semper habebat in ore, ut aulicis familiariter uti videretur. Sic Horatius epist. lib. 1. epig. 7.

———— *ex nitido fit rusticus, atque*
Sulcos, & vineta crepat mera.

Sic & Martialis epig. 53. lib. 7.

Semper mane mihi de me mera somnia narras.

Legunt alii *Sigeriosque modos*, &c. & Raderus interpretatur orationem ad Sigerii & Parthenii aures accommodatam, qua illorum amicitiam sibi conciliare conaretur Afer. Musambertius legit *Sigeriosque modo*, hoc est, tantum Sigerios loquitur Afer. Hic sensus in primum recidit.

10 *Ardelione*] Is nempe est, qui totus occupatur in nihil agendo, qui ubique & nusquam est. Vide epig. 7. lib. 2.

Ad MATHONEM emptorem. LXXX.

Matho, semper eras hospes nostri Tiburtini. Hoc mercaris: decepi: tibi vendo tuam villam.

HOspes eras nostri semper, Matho, Tiburtini.
Hoc emis: imposui: rus tibi vendo tuum.

NOTÆ.

1 *Matho*] De quo epig. sequenti, quem facere dicit deceptum fuisse emendo prædium, quo ante emptionem tanquam suo fruebatur. Tibur hodie *Tivoli*, Tiburtina verò villa, teste Ortelio, dicitur hodie *Villa Hadriani*.

In MATHONEM LXXXI.

declamantem in febre.

O Mathon, declamas in febre: si ignoras hanc esse insaniam, ô amice Mathon, insanis. Ægrotus declamas, semitertiana laborans declamas: si nequis aliter sudare, est ratio. Nihilominus est quid arduum. Cum intestina ardent febri discurrente; ô Mathon, est quid arduum silere.

DEclamas in febre, Mathon, hanc esse phrenesim,
Si nescis, non es sanus, amice Mathon:
Declamas æger, declamas hemitritæus.
Si sudare aliter non potes, est ratio:
Magna tamen res est, errans cum viscera febris
Exurit, res est magna tacere, Mathon. 6

NOTÆ.

1 *Mathon*] Insaniæ arguit Mathonem, qui tacere nequiret. De quodam Mathone caussidico loquitur, Juven. sat. 1. Nescio an hic idem sit.

Caussidici nova cum veniat lectica Mathonis
Plena ipso.

3 *Hemitritæus*] ἡμιτριταῖος semitertianus: hoc est semitertiana febre laborans, ep. 92. lib. 12.

Cui gravis, & fervens hemitritæus erat.

subauditur πυρετός: febris verò semitertiana est tertiana imperfecta, & accedens ad quotidianam: quod citius recurrat quam vera tertiana.

5 *Magna tamen*] Respondet Matho, Magna tamen res est in febre declamare.

Errans cum viscera] Subjicit poeta: Cum vehementi febre laboras, summis in doloribus nec clamare, nec ingemiscere, difficile est. Vel sic intellige: Res magna non est in febre declamare; hoc enim phrenesim, seu insaniam notat. At verò tacere, quod est argumentum sanæ mentis, res est sane ardua.

De

De FABULLA, LXXXII.

negante diutius.

EPigramma nostrum cum Fabulla legisset,
Negare nullam quo queror puellarum,
Semel rogata bis terque neglexit
Preces amantis. Jam Fabulla promitte,
Negare jussi, pernegare non jussi. 5

Cum Fabulla evolvisset nostrum epigramma, quo conqueror nullam puellam negare, semel rogata bis & ter contempsit vota amatoris. O Fabulla, jam promitte: volui quidem negare, non jussi prorsus negare.

NOTÆ.

1 *Epigramma*] Supra epig. 71.
5 *Pernegare*] Epig. 58. lib. 1. *Nolo nimis facilem, difficilemque nimis.*

Ad RUFUM, LXXXIII.

ut Venuleio commendet ejus libros.

HOS quoque commenda Venuleio, Rufe, libellos,
Imputet & nobis otia parva, roga.
Immemor & paullum curarum, operumq; suorum
Non tetrica nugas exigat aure meas.
Sed nec post primum legat hæc, summumve trientem, 5
Sed sua cum medius prælia Bacchus amat:
Si nimis est legisse duos, tibi charta plicetur
Altera: divisum sic breve fiet opus.

O Rufe, commenda etiam hos libros Venuleio, atque ora ut nobis faciat brevem audientiam. Et parum oblitus sollicitudinum, & operum suorum examinet meas ineptias aure non severa. At nec evolvat hæc post primum aut ultimum trientem, sed cum suæ pugnæ sunt gratæ medio Baccho. Si nimium est evolvere duos libros, complica alteram chartam: opus divisum hoc modo contrahetur.

NOTÆ.

2 *Imputet*] Hoc est, concedat.
5 *Sed nec post primum*] Triens quatuor cyathorum poculum est: hoc est, nugatoria mea carmina nec legat Venuleius initio mensæ, nec in fine, sed in media cœna cum fervet convivii alacritas.
7 *Si nimis est*] Hoc est, ne nimium defatigeris legens duos libros, divide opus, brevius fiet. Idem dixit lib. 10. epig. 1.
Si nimius videor, seraque coronide longus
Esse liber: legito pauca, libellus ero.

In NÆVOLUM, LXXXIV.

arrogantem in prospera fortuna.

SEcuro nihil est te, Nævole, pejus, eodem
Sollicito nihil est, Nævole, te melius.

O Nævole, nihil est deterius quam tu tranquillus. O Nævole, nihil est melius quam tu idem anxius.

NOTÆ.

1 *Securo nihil est*] Securus, hoc est, sine cura. Nempe cum nihil timeret Nævolus, omnes despiciebat; at vero curis & infortuniis pressus omnes colebat.

Tranquillus nemini reddis salutem, contemnis cunctos. Nec quisquam liber tibi placet, nec ullus servus. Anxius largiris, nuncias salutem domino & regi, vocas ad cœnam. O Nævole, esto anxius.

Securus nullos resalutas, despicis omnes:
Nec quisquā liber, nec tibi gratus homo est:
Sollicitus donas, dominum regemque salutas,
Invitas. Esto, Nævole, sollicitus. 5

NOTÆ.

4 *Gratus homo est*] Vox homo significat servum. Lege 2. ff. *de usu & usufructu, & reditu, &c.* Legunt alii,

Nec quisquam visus, nec tibi notus homo est.

Alii,

Nec liber quisquam, nec tibi notus homo est.

5 *Dominum regemque*] De hac salutatione vide epig. 113. lib. 1.

LXXXV.

In PONTICUM, LXXXVI.

qui conviviis vilia, sibi generosa vina apponebat.

Nos potamus vitro, tu myrrha, ô Pontice: cur? Ne crater perlucidus patefaciat duo vina.

NOS bibimus vitro, tu myrrha, Pontice; quare?
Prodat perspicuus ne duo vina calix.

NOTÆ.

1 *Tu myrrha*] Propter cujus opacitatem vinum perspici nequibat: epig. 113. lib. 14.

Ad Librum suum, LXXXVII.

quem mittit erudito Apollinari.

O Liber si cupis placere auribus Atticis, tibi suadeo & auctor sum, ut arrideas erudito Apollinari; nemo est politior & doctior, at nec humanior & candidior. Si te excipiet amplexu & basio, nec timebis irrisiones invidorum, nec præbebis scombris jucunda tegmina. Si improbaverit, ô libelle, in tergo scribende à pueris, poteris subito properare ad arcam salariorum.

SI vis auribus Atticis probari,
Exhortor, moneoque te, libelle,
Ut docto placeas Apollinari,
Nil exactius, eruditiusque est,
Sed nec candidius, benigniusque. 5
Si te pectore, si tenebit ore,
Nec rhoncos metues maligniorum,
Nec scombris tunicas dabis molestas;
Si damnaverit: ad salariorum
Curras scrinia protinus licebit, 10
Inversa pueris arande charta.

NOTÆ.

1 *Auribus Atticis*] Hoc est, politis: Attici enim cæteris politiores habiti sunt.

3 *Apollinari*] De quo etiam epig. 25. l. 7.

6 *Si tenebit ore*] Vide epig. 4. lib. 1.

8 *Nec scombris*] Carmina quippe inornata, & alia opera minus elegantia scombris involvendis inserviebant, epig. 2. lib. 3. Tunica molesta dicitur, ut conjicit Farnabius, qua non tam involuti, quam frixi fuerint illi pisciculi: metaphora ducta à tunica illa molesta, pice & bitumine illita, qua induti ardebant damnati, epig. 25. lib. 10.

Nam cum dicatur tunica præsente molesta
Ure manum.

11 *Inversa pueris*] In una tantum chartæ facie scribi solebant poemata: unde Juvenalis, Sat. 1. arguens longam cujusdam poëtæ fabulam, ait:

Scriptus & in tergo necdum finitus Orestes.

Salariorum ergo pueri nacti hanc chartam per ludibrium à tergo scribent: *Arare* per metaphoram significat scribere, quod in chartis inceratis stylo literas, veluti sulcos designabant antiqui.

De

De BASSA, LXXXVIII.

quæ ſæpius pedere ſolebat.

INfantem ſecum ſemper tua Baſſa, Fabulle,
Collocat, & luſus, deliciaſque vocat:
Et quod mireris magis, infantaria non eſt,
Ergo quid in cauſſa eſt? pedere Baſſa ſolet.

O Fabulle, tua Baſſa ſecum ſemper conſtituit infantem, atque appellat jocos, & voluptates. Et quod magis mireris, non amat infantes. Quid igitur in cauſſa eſt? Baſſa conſuevit pedere.

NOTÆ.

3 *Infantaria non eſt*] Verbum à poëta fictum, hoc eſt, non eſt amatrix infantium, ſed cum crebro flatum ventris emitteret Baſſa, in infantem rejiciebat culpam.

In diſſimulatorem. LXXXIX.

NUlla remiſiſti parvo pro munere dona,
Et jam Saturni quinque fuere dies:
Ergo nec argenti ſex ſcrupula Septitiani,
Miſſa, nec à querulo mappa cliente fuit.
Antipolitani nec quæ de ſanguine thynni 5
Teſta rubet, nec quæ Coctana parva gerit;
Nec rugoſarum vimen breve Picenarum:
Dicere te poſſes ut meminiſſe mei.
Decipies alios verbis vultuque benigno;
Nam mihi jam notus diſſimulator eris. 10

Pro exiguo munere nulla remiſiſti dona, & jam quinque dies Saturni præterierunt. Itaque nec miſſa ſunt ſex ſcrupula argenti Septitiani, nec mappa fuit miſſa à queribundo cliente. Nec teſta quæ rubra eſt à ſanguine thynni Antipolitani, nec quæ fert exigua Coctana; nec parvum caniſtrum olivarum rugoſarum ex Piceno: ut poſſes dicere, te mei memorem fuiſſe. Dictis, & vultu blando circumvenies alios: jam enim te exiſtimabo diſſimulatorem.

NOTÆ.

2 *Quinque fuere*] Saturnalium tempore dona ſibi invicem mittere ſolebant Romani. Quinque verò diebus durabant Saturnalia, de quibus agit Lipſius, lib. 1. Saturn. cap. 3, & 4.

3 *Sex ſcrupula*] Hoc eſt, exiguum munus. Scrupulum, teſte Roberto Stephano in ſuo Theſauro linguæ Latinæ, eſt nomen ponderis: Latinè obolus dicitur, & ſex ſicilicis conficiebatur, & ex tribus ſcrupulis drachma. Denarium noſtrum valet. Alii *ſcriptula*.

Septitiani] Epig. 71. lib. 8. meminit libræ Septitianæ. Legunt alii *Septitiane*, ad quem ſcribit, epig. 108. lib. 11.

4 *A querulo*] De mappis quæ menſe Decembri mitterentur, ſupra epig. 46. Querulum clientem vocat, quia apud patronum de egeſtate ſemper queritur, atque auxilium rogat.

5 *Antipolitani*] Nec miſſa eſt muria, quæ ex ſanguine thynni optima conficiebatur Antipoli in urbe Aſiæ, ut aiunt interpretes. Vide epig. 103. lib. 13. Antipolis urbs etiam fuit in Gallia Narbonenſi, hodie *Antibe* vel *Ragni*, ut refert Ortelius.

6 *Nec quæ Coctana*] Parvæ ſunt ficus ex Syria, de quibus epig. 28. lib. 13. Olivæ verò optimæ mittebantur ex Piceno, hodie *la Marché d'Ancone*.

8 *Dicere te*] Mittendis in muneribus hæc uſitata fuiſſe videtur formula, ut amicus amici memorem ſe diceret.

10 *Diſſimulator*] Quidam interpretantur ingratum; eſt enim ingratus qui beneficium accepiſſe ſe diſſimulat. Alii ſic explicant, *diſſimulator eris*, quia ſimulas te non intelligere quid velim; munus enim ad te miſi, ut viciſſim munus ad me remitteres. Ergo non mittam ad te deinceps vel levis momenti donum.

De

De Rusticatione. XC.

Interrogatus quid faciam manens rure, respondeo pauca. Diluculo precor Numina, reviso servos, deinde agros, & meis famulis distribuo opus per partes aquas. Hinc lego, atque invoco Apollinem, & provoco Musam. Inde ungo corpus oleo, & lubens comprimo illud *molli palæstra, mente hilari, & solutus fœnore. Pondero, bibo, canto, ludo, lavo, cœno, quiesco, dum exigua lucerna absumat parum olei. Nox concedit nocturnis Musis elaborata hæc* carmina.

RUre morans quid agam, respondeo pauca, rogatus.
Luce deos oro, famulos post arva reviso,
Partibus atque meis justos indico labores.
Inde lego, Phœbumque cio, Musamque lacesso.
Hinc oleo corpusq; frico, molliq; palæstra 5
Stringo libens, animo gaudens, ac fœnore liber.
Pondero, poto, cano, ludo, lavo, cœno, quiesco,
Dum parvus lychnus modicum consumat olivi:
Hæc dat nocturnis nox lucubrata Camœnis.

NOTÆ.

2 *Famulos post arva*] Hoc est, famulos, deinde arva; vel arva reviso, & deinde famulos, si præpositio fuerit.

3 *Justos indico*] Transpositio est, hoc est, indico labores justis partibus. Sic Virgilius, l. 2.

Jura dabat, legesq; viris, operumq; laborem
Partibus æquabat justis, &c.

4 *Phœbumque cio*] Compono carmina.

6 *Stringo*] Unctione laxatur cutis, lucta vero astringitur, vel forte palæstræ pulvere.

7 *Pondero*] Vetus codex sic habet. Alii emendant *prandeo*. Non sæpe quidem, attamen aliquando senes & pueri, imo & sani prandebant. Videat lector.

9 *Lucubrata*] Intellige carmina ad lucernam elaborata. Hoc epigramma à quibusdam rejicitur.

Ad LIBRUM, ut modum teneat. XCI.

Ohe jam sufficit, ohe libelle, jam pervenimus usque ad umbilicos. Tu vis pergere adhuc, & progredi, nec potes consistere in extrema pagina. Sic tanquam non perfeceris rem, quam perfecisti etiam prima pagina, jam lector expostulat, & defessus est: jam & ipse librarius loquitur idem: ohe jam sufficit: ohe libelle.

OHE jam satis est, ohe libelle,
Jam pervenimus usque ad umbilicos.
Tu procedere adhuc, & ire quæris,
Nec summa potes in scheda teneri:
Sic tanquam tibi res peracta non sit, 5
Quæ prima quoque pagina peracta est,
Jam lector queriturque, deficitque,
Jam librarius hoc & ipse dicit,
Ohe jam satis est, ohe libelle.

NOTÆ.

1 *Ohe*] Satietatem & fastidium significat.

2 *Usque ad umbilicos*] Opus absolutum est. De hoc loquendi modo dictum epigramm. 67. lib. 1.

4 *In scheda*] Hoc est, O libelle, tu nec contentus es paginæ extremam etiam partem implere: σχέδη tabella, vel papyrus, aut phylira, aliudve in quo scribebant antiqui.

6 *Quæ prima quoque*] Nam, ô libelle, vel prima pagina lectorem tædio explevisti, & tamen modum tenere non vis.

8 *Librarius*] Ille est qui libros transcribit.

EPIGRAMMATUM
LIBER V.

Ad CÆSAREM DOMITIANUM cui librum mittit. I.

HOC tibi, Palladiæ seu collibus uteris Albæ,
Cæsar, & hinc Triviam prospicis, inde Thetin:
Seu tua veridicæ discunt responsa sorores,
Plana suburbani qua cubat unda freti:
Seu placet Æneæ nutrix, seu filia Solis, 5
Sive salutiferis candidus Anxur aquis;
Mittimus, ô rerum felix tutela, salusque,
Sospite quo gratum credimus esse Jovem.

INTERPRETATIO.

O Cæsar felix præsidium rerum, & salus, quo incolumi putamus Jovem esse memorem; mittimus ad te hunc librum, *seu es in montibus Albæ Palladia, atque ex hac parte spectas* templum *Dianæ, ex illa mare; seu veraces sorores accipiunt tua responsa, quà jacet aqua maris suburbani, sive placet nutrix Æneæ, sive filia Solis, sive albus Anxur undis salubribus.*

NOTÆ.

1 *Palladiæ seu collibus*] In honorem Minervæ Quinquatria quotannis celebrabat Domitianus in monte Albano prope Romam, epig. 1. lib. 4.

2 *Et hinc Triviam*] A monte Albano prospiciebatur hinc Dianæ templum ad Ariciam, hodie *Rizza*, illinc verò Thetis, quam sumit pro mari. Vide epig. 18. lib. 10. & epig. 3. lib. Spect. Dianam jam vocavit Triviam ep. 1. lib. Spect. Eodem libro irrepsit mendum in epig. 26. ubi lege *Thetis*.

3 *Seu tua veridicæ*] Hoc est, sive & Antii ubi sub imagine duarum sororum Fortuna colebatur. Suetonius in Caligula, cap. 57. *monuerunt & sortes Antianæ*.
Horatius, lib. 1. carm. ode 35.

O Diva gratum quæ regis Antium.

Germanas verò sorores dixisse videtur; quod una prospera, altera adversa sit. De fortunæ templis fuse agit Alexander ab Alexandro, c. 13. l. 1. Genialium dierum: Antium hodie *Antio*. *Tua responsa*. His verbis Domitiano adulatur poëta, nam ostendit fortunam à Domitiano velut à majore deo discere responsa, ut inferiores dii à superioribus afflari solent,

4 *Plana suburbani*] Mare enim alluit urbem Antium, atque ita illius suburbium esse videtur.

5 *Æneæ nutrix*] Hoc est, Cajeta urbs maritima in finibus Latii versùs Campaniam, hodie *Gaieta*. Virgil. 7. Æneid.

Tu quoque littoribus nostris Æneïa nutrix
Æternam moriens famam Caïeta dedisti.

Strabo, l. 5. Τὰ γὰρ κοῖλα πάντα Καιάτας οἱ Λάκωνες προσαγορεύουσιν. Omnes enim cavitates Caïattas appellârunt Lacones: non tamen negat ab Æneæ nutrice etiam dictam Caïetam.

Seu filia Solis] Sive es Circeis, hodie *Circelli*, oppidum est Latii maritimum à Circe filia Solis denominatum.

6 *Candidus Anxur*] Latii oppidum hodie *Terracina*, cujus aquæ sunt valdè salutares: dicitur candidus vel à candore saxorum, vel à calce quæ conficitur ex lapidibus inde petitis. Neutrius generis reperitur apud Horat. sat. 5. l. 1.

Impositum latè saxis candentibus Anxur.

8 *Gratum credimus*] Hoc est, memorem beneficii à te accepti: nam bello Vitelliano

Tu

Tu solummodo accipias, ego credam à te lectum esse, & superbus potiar Galla credulitate.

Tu tantum accipias: ego te legisse putabo,
Et tumidus Galla credulitate fruar. 10

NOTÆ.

Domitianus adhuc puer una cum patruo Sabino Capitolinum pro viribus suis defenderat, incensum tamen postea restituit Suetonius in Domitiano, cap. 5. Vide etiam epig. 104. lib. 9.

9 *Accipias*] Alii *accipies*, alii vero *aspicias*.

10 *Galla credulitate*] Galli enim vera simplicitate boni sunt, atque hinc creduli. Strabo, lib. 4. Ἁπλοῦς δὲ ἁπλοῦν καὶ οὐ κακόηθες, supple φῦλον Γαλλικόν. Cæterùm Gallica gens ingenio simplici, ac nulla malignitate devincto.

* Ad lectores, castum esse hunc librum. II.

O Matronæ, juvenes, & puellæ, noster libellus vobis dedicatur. Tu, cui nimis placent lasciviæ petulantiores, & nudi joci, evolve quatuor præcedentes libros petulantes. Quintus libellus ludat cum domino, quem Germanicus sine rubore evolvat, præsente virgine Atheniensi.

Matronæ, puerique, virginesque,
Vobis pagina nostra dedicatur.
Tu, quem nequitiæ procaciores
Delectant nimium, salesque nudi,
Lascivos lege quatuor libellos. 5
Quintus cum domino liber jocetur,
Quem Germanicus ore non rubenti
Coram Cecropia legat puella.

NOTÆ.

* *Ad Lectores*] Alii, De eodem.

7 *Quem Germanicus*] Domitianus à devictis Germanis Germanici nomen assumpsit. Hunc verò librum tam verecundum & castum esse dicit poëta, ut ab Imperatore legi possit *coram puella Cecropia*, hoc est, coram Minerva, quæ Athenis colebatur, quam & summo studio colebat Domitianus. Suetonius in Domitiano, c. 4. Alii interpretantur virginem Palladi sacram, quæ ritu Vestalium viveret.

Ad DOMITIANUM, III.

cui blanditur ob Germanorum legationem.

O Germanice, Degis jam accola nostræ ripæ, qui te adivit ab undis Danubii subditis, hilaris & stupens, paullo ante conspecto moderatore orbis fertur allocutus suos socios: quanto sum felicior fratre meo: cum possim tam prope intueri Deum, quem ille veneratur tam procul.

Accola jam nostræ Degis, Germanice, ripæ,
A famulis Istri qui tibi venit aquis,
Lætus & attonitus, viso modo præside mundi,
Affatus comites dicitur esse suos:
Sors mea quam fratris melior: cui tam prope fas est 5
Cernere, tam longe quem colit ille Deum.

NOTÆ.

1 *Accola jam nostræ*] Hoc est, jam Tiberis accola; Romam enim venerat Degis accola, scil. Danubii, qui nobis nunc subditus est. Ad Domitianum à Germania devicta dictum Germanicum, pacis sanciendæ gratia legatum mitit Decebalus Dacorum rex. Hæc refert Raderus ex fragmento Theodosii, unde tamen non constat qui, Degis ille, vel Diegis fuerit.

6 *Quem colit ille Deum*] Domitianum nempe: eodem sensu Ovidius, 2. de Ponto.

Felices illi, qui non simulachra, sed ipsos,
Quique deum coram corpora vera vident.

In

In Myrtalem vinosam mulierem. IV.

FOEtere multo Myrtale solet vino.
Sed fallat ut nos folia devorat lauri,
Merumque cauta fronde non aqua miscet.
Hanc tu rubentem prominentibus venis
Quoties venire, Paulle, videris contra : 5
Dicas licebit, Myrtale bibit laurum.

Myrtale consuevit male olere multo mero : at comedit frondes lauri ut decipiat nos, & callida temperat vinum fronde non aquâ. O Paulle, quoties conspexeris hanc tibi occurrere rubicundam venis inflatis : poteris dicere, Myrtale potavit laurum.

Notæ.

3 *Merumque cauta*] Lauri folia ebrietatem arcent : laurum ergo comedebat Myrtale, ut ebrietatem, simul & vini graveolentiam vitaret, lauri quippe vis potentior vini odorem obruit. Alii *cauta* jungunt cum fronde. Judicet lector.

6 *Bibit laurum*] Non Baccho, sed Apolline inflata est, cum lauro Phœbo sacra ebrietatem dissimularet Myrtale.

Ad SEXTUM, V.

quem rogat, ut hos libros collocet inter alios epigrammatum scriptores.

SExte, Palatinæ cultor facunde Minervæ ;
Ingenio frueris qui propiore Dei.
Nam tibi nascentes domini cognoscere curas,
Et secreta ducis pectora nôsse licet.
Sit locus & nostris aliqua tibi parte libellis, 5
Qua Pedo, qua Marsus, quâq; Catullus erit.
Et Capitolini cœlestia carmina belli,
Grande cothurnati pone Maronis opus.

O diserte Sexte, cultor Minervæ Palatinæ, qui penitius pervadis mentem Dei : nam tibi fas est notas habere primas cogitationes domini, & discere intimos sensus Imperatoris. Des etiam locum nostris libris aliquâ parte qua collocabitur Pedo, quâ Marsus, & qua Catullus. Et colloca divinos versus belli Capitolini juxta opus sublime cothurnati Virgilii.

Notæ.

1 *Cultor Palatinæ*] Hic Sextus erat Domitiano à sacræ religionis cultu, & à studiis ingenii, atque à consiliis secretioribus, epig. 3. supra, jam Domitianum Deum vocavit.

6 *Qua Pedo*] De quo jam dictum epig. 77. lib. 2. Restat adhuc ex eo elegia ad Liviam de morte Drusi Neronis. De Marso etiam dictum epig. 71. & 77. lib. 2. cujus epigrammata apud antiquos summis laudibus fuerunt celebrata, teste Gyraldo dialogo 10. de historia poëtica : Catullus verò satis est notus.

7 *Et Capitolini*] Puer adhuc Domitianus Capitolium cum patruo Sabino à Vitellianis defendit. Suetonius 1. cap. in Domitiano. Illa propugnatio dicta est bellum Capitolinum, postea descriptum ab ipso forte Domitiano, vel ab ipso Sexto, vel ab aliis, quorum carmina comparat cum Æneide Virgilii, atque eodem in loco reponenda esse dicit. Legunt alii,

Ad Capitolini cœlestia carmina belli.

pone, hoc est, repone, & colloca.

8 *Cothurnati Maronis*] Cothurnus genus fuit calceamenti tragicorum proprium de quo epig. 20. lib. 3. Itaque cothurnatum Maronem dicit, propter gravitatem heroïci ejus poëmatis.

Ad

Ad MUSAS, VI.

ut hunc librum commendent Parthenio.

O Musæ, si non displicet, nec nimis grave est, orate Parthenium vestrum his verbis. Sic tardior senecta, & felix quondam absolvat tuam vitam sospite Imperatore: & sis beatus suffragante invidia. Sic Burrus mox sapiat genitorem, excipias libellum pavidum, & exiguum intra limina aulæ sanctioris. Tibi innotescunt tempora Jovis placidi, cum tranquillus micat & sua fronte, qua consuevit nihil recusare rogantibus. Non est quod timeas obsecrationes injustas. Libellus, qui ornatus cedro & purpura adauctus est nigris umbilicis, nunquam petit res immodicas, nec importunas. Nec obtuleris ista: at habeto præ manibus, sic velut nihil porrigas, & facias. Si novi dominum novem Musarum, sponte poscet librum ornatum purpura.

SI non est grave, nec nimis molestum,
Musæ, Parthenium rogate vestrum.
Sic te serior & beata quondam
Salvo Cæsare finiat senectus:
Et sis, invidia favente, felix. 5
Sic Burrus cito sentiat parentem,
Admittas timidam, brevemque chartam
Intra limina sanctioris aulæ.
Nôsti tempora tu Jovis sereni,
Cum fulget placidus suoque vultu, 10
Quo nil supplicibus solet negare.
Non est quod metuas preces iniquas.
Nunquam grandia, nec molesta poscit,
Quæ cedro decorata, purpuraque
Nigris pagina crevit umbilicis. 15
Nec porrexeris ista: sed teneto,
Sic tanquam nihil offeras, agasque.
Si novi dominum novem sororum,
Ultro purpureum petet libellum.

NOTÆ.

2 *Parthenium*] Cultorem vestrum: Parthenius verò Domitiani cubiculo erat præpositus. Suetonius, cap. 16. in Domit. de quo lib. 4. epig. 45. lib. 8. epig. 28. lib. 11. epig. 1.

3 *Sic te serior*] Oratio Musarum ad Parthenium.

6 *Sic Burrus*] Parthenii filius indolis paternæ det specimen. Vide epig. 45. lib. 4.

8 *Sanctioris aulæ*] Hoc est, intromitte in conclave Cæsaris, seu in intimam aulam, quam sanctam dicit, vel quod illic coleretur Minerva, vel quod Domitianus ipse vellet haberi Deus.

9 *Jovis sereni*] Cæsaris Domitiani.

10 *Suoque vultu*] Vultus quidem Domitiani venustus erat, teste Suetonio in Domit. c. 18.

11 *Nil supplicibus*] Initio enim omnes circa se largissime prosecutus est. Sueton. cap. 9.

15 *Crevit umbilicis*] De quibus dictum ep. 2 lib. 3. umbilici autem erant ornamenta vel ex osse, vel ex ebore, quæ extremis librorum partibus addebantur: significat poëta magna se non petere, sed contentum fore iis, quæ ultro donabit Imperator.

18 *Dominum novem sororum*] Domitianum intellige, qui, teste Suetonio cap. 2. in Domit in primis poëticæ studium simulavit; Musas ergo colebat, imo ipsis imperabat, inquit poëta adulator.

Ad Volcanum, de urbe instaurata. VII.

Quemadmodum flamma instaurat nidos Assyrios, quoties unica ales vixit mille annos:

QUaliter Assyrios renovant incendia nidos,
Una decem quoties secula vixit avis:

NOTÆ.

1 *Qualiter Assyrios*] Urbem incendiis & ruinis vastatam, à Domitiano verò instauratam, confert poëta cum Phœnice, qui constructo in Assyria rogo, cremando se renovatu

Taliter exuta est veterem nova Roma senectâ,
Et sumsit vultus præsidis ipsa sui.
Jam precor oblitus nostræ, Volcane, querelæ 5
Parce, sumus Martis turba, sed & Veneris.
Parce pater: sic Lemniacis lasciva catenis
Ignoscat conjux, & patienter amet.

sic nova Roma deposuit antiquam senectutem, atque ipsa induit frontem juvenilem sui Imperatoris. O Volcane, jam rogo oblitus nostræ querimoniæ ignosce; ducimus quidem genus à Marte, sed à Venere quoque. Ignosce, ô Parens; sic petulans uxor parcat Lemniacis catenis, & placide diligat te.

NOTÆ.

Ovidius, 15. Metam.

Una est, quæ reparet, seque ipse reseminet ales.
Assyrii Phœnica vocat. Nec fruge, nec herbis,
Sed thuris lacrymis, & succo vivit amomi,
Hic ubi quinque suæ complevit secula vitæ,
Ilicis in ramis, tremulæque cacumine palmæ,
Unguibus, & duro nidum sibi construit ore,
Quo simul ac casias, & nardi lenis aristas,
Quassaque cum fulva substravit cinnama myrrha,
Se superimponit, finitque in odoribus ævum.

De Phœnice fuse agit Tacitus, l. 6. Annalium. *Sacrum soli id animal, & ore, ac distinctu pinnarum a cæteris avibus diversum, consentiunt qui formam ejus definiere. De numero annorum varia traduntur, maxime vulgatum, quingentorum spatium. Sunt qui adseverent, mille quadringentos sexaginta unum Phœnicem vivere.* Lege etiam Plinium, lib. 10. cap. 2.

4 *Et sumpsit vultus*] Hoc est, Roma facta est venusta: vultus enim Domitiani venustus erat, ut diximus præcedenti epigrammate.

5 *Oblitus nostræ*] Quæ inter te & nos Martis posteros intercessit. Alii legunt *notæ* melius meo judicio: hoc est, obliviscere querelam omnibus notam, quod scilicet Venerem tuam uxorem compresserit Mars, à quo genus suum repetunt Romani. Vulcanus est deus ignis.

7 *Parce pater*] Vulcanum patrem appellat eo sensu, quo deos omnes patres hominum vocantur; etenim Vulcanus non est Romanorum pater, sed Mars.

Sic Lemniacis] In Lemno insula Ægei maris, hodie dicta *Stalimene*, catenas fabricavit Vulcanus, quibus Martem cum Venere in adulterio deprehensum illigavit. Hæc fabula satis nota. Sensus est: Venus injuriæ à te acceptæ obliviscatur, teque quamvis claudum & deformem patienter amet.

De PHASIDE, VIII.

qui se pro equite gerebat in theatro.

Edictum domini, Deique nostri,
Quo subsellia certiora fiunt,
Et puros eques ordines recepit,
Dum laudat modo Phasis in theatro,
Phasis purpureis ruber lacernis: 5
Et jactat tumido superbus ore;
Tandem commodius licet sedere,

Dum Phasis in theatro, Phasis ruber purpureis lacernis modo commendat edictum Domini, & Numinis nostri, quo sedes certius distinguuntur, atque ordines non permixti cum plebe assignati sunt equiti: atque arrogans gloriatur ore superbo; tandem fas est sedere commodius,

NOTÆ.

1 *Edictum Domini*] Domitiani. Suetonius in Domitiano, cap. 14. *Dominus & Deus noster sic fieri jubet.* Domitianus ergo renovavit legem Rosciam, qua nulli in quatuordecim equitum subselliis sedere liceret, nisi illi qui haberet censum equestrem, quadraginta nempe sestertiûm millia.

2 *Subsellia*] Quæ triplicis fuere generis, in primis sedebant Senatores, in secundis Equites, plebs verò occupabat tertia.

3 *Et puros eques*] Seorsim à plebe ludos spectabant equites.

5 *Phasis*] Libertus qui veste purpurea indutus erat, ut videretur eques. Lib. 4. epig. 2. legimus Romanos, cum spectaculis adessent, vestibus candidis, imo & nigris, hoc autem loco etiam rubris usos fuisse, unde colligere licet, nullam legem jussisse ut candida veste, quamvis solerent, uterentur. Augustus, teste Suetonio in Augusto c. 40. prohibuerat ne quis in foro circove, nisi positis lacernis togatus consisteret: attamen diu non obtinuit.

Nunc

nunc dignitas equestris est restituta, non urgemur multitudine, nec fœdamur. Dum supinus profert hæc & similia, Lectius imperavit surgere lacernas illas purpureas & superbas.

Nunc est reddita dignitas equestris,
Turba non premimur, nec inquinamur,
Hæc, & talia dum refert supinus, 10
Illas purpureas & arrogantes
Jussit surgere Lectius lacernas.

NOTÆ.

8 *Nunc est reddita*] Hoc est, equites amissum bellis civilibus equestrem honorem tandem recuperarunt.

9 *Nec inquinamur*] Sordibus plebis.

11 *Illas purpureas*] Metonymia est, id est, designator Lectius, qui bene noverat Phasidem, jussit illum lacernis purpureis indutum loco dedere, atque ad plebem transire.

In Symmachum medicum. IX.

Flaccescebam: at subito, ô Symmache, me convenisti comitatus centum discipulis. Centum manus gelata Aquilone me attrectavere: non laboravi febre, ô Symmache, nunc laboro.

Languebam: sed tu comitatus protinus ad me
Venisti centum, Symmache, discipulis.
Centum me tetigere manus, Aquilone gelatæ.
Non habui febrem, Symmache: nunc habeo.

NOTÆ.

1 *Languebam*] Nondum plane æger eram, sed me tantum deficiebant vires.

2 *Venisti centum*] Poëta irridet Symmachum quendam medicum, qui cum suis auditoribus illum invisit: cùm verò omnes illius arteriam manu gelata exploravissent, frigidissimo illo attactu febrem contraxisse se dicit.

Ad Regulum, de fama Poetarum postuma. X.

Quid caussæ dicam, cur æstimatio denegetur viventibus, & cur pauci lectores amantes sint sui seculi? O Regule, hæc scilicet natura est livoris, ut semper anteponat veteres novis. Sic immemores cupimus umbram veteris porticûs Pompeianæ, & senes commendant ædem Juliam Catuli.

ESSE quid hoc dicam, vivis quod fama negatur,
Et sua quod rarus tempora lector amat?
Hi sunt invidiæ nimirum, Regule, mores,
Præferat antiquos semper ut illa novis:
Sic veterē ingrati Pompeii quærimus umbram,
Et laudant Catuli Julia templa senes. 6

NOTÆ.

3 *Regule*] De quo lib. 1. epig. 112. semper fastidio esse nova, antiqua verò pluris æstimari demonstrat poeta.

5 *Pompeii quærimus*] De porticu Pompeii dictum epig. 14. lib. 2. Sensus est: Porticus, atque ambulacra Domitiani licet pulcherrima, nos ingrati spernimus, antiquam verò Pompeii porticum præferimus, epig. 48. lib. 11.

6 *Et laudant Catuli*] Lutatius Catulus Syllæ temporibus incensum Capitolium, & à Sylla restauratum dedicavit: cujus *Lutatii Catuli nomen inter tanta Cæsarum opera usque ad Vitellium mansit.* Tacitus. lib. 3. Hist. Julia templa *dixit, quia teste Dione, lib. 43. decretum ut eraso Catuli nomine substitueretur Cæsaris.* Quod decretum executioni mandatum negat Tacitus, cum Lutatii Catuli nomen ad Vitellium usque permanserit. Lipsius existimat inscriptum quidem Capitolio Julii Cæsaris nomen, & Catuli nomen erasum quidem, sed in hominum memoria hæsisse. Alii *Julia templa* interpretantur basilicam Cæsaris in foro Romano, à senibus laudari præ templis novis à Domitiano extructis. Alii verò *Julia templa* intelligunt ædem Veneris à Julio Cæsare ædificatam. Tandem legunt alii *vilia templa* nimirum præ Capitolio à Domitiano instaurato. Vide Suetonium in Julio, cap. 15. Valerium Maximum, lib. 6. cap. 9.

Ennius

Ennius est lectus salvo tibi, Roma, Marone:
Et sua riserunt secula Mæonidem.
Rara coronato plausere theatra Menandro:
Nôrat Nasonem sola Corinna suum. 10
Vos tamen ô nostri ne festinate libelli,
Si post fata venit gloria, non propero.

O Roma, legisti Ennium vivo Virgilio: atque Homerus irrisus est suo ævo. Infrequentia theatra plausere Menandro victori: una Corinna noverat suum Ovidium. Vos itaque, ô nostri libri, ne properate: si decus pendet à morte, non festino.

NOTÆ.

7 *Ennius*] Latinus poëta antiquus, cujus restant adhuc fragmenta.

8 *Mæonidem*] Dicitur Homerus, quod secundùm aliquos in Mæonia regione Asiæ patriam habuerit. Verùm Plutarchus in Homeri vitâ dicit Mæonem Lydorum regem loco filii educavisse Homerum, atque inde Mæonidem fuisse dictum.

9 *Menandro*] Qui Græcè scripsit plures comœdias, de quo Gyraldus de historia poetica, dialogo 7.

10 *Corinna*] Nomen fictum puellæ ab Ovidio adamatæ. Ipse Ovidius de se, libro 4. Tristium:

Noverat ingenium totam cantata per urbem
Nomine non vero dicta Corinna mihi.

De STELLA, XI.

poeta, cujus carmina laudat.

SArdonychas, smaragdos, adamantas, jaspidas uno
Portat in articulo Stella, Severe, meus.
Multas in digitis, plures in carmine gemmas
Invenies: inde est hæc, puto, culta manus.

O Severe, meus Stella gestat uno digito sardonychas, smaragdos, adamantas, jaspidas. Reperies multas gemmas in digitis, plures in versibus: illinc, opinor, hæc manus ornata est.

NOTÆ.

1 *Smaragdos*] Hujus vocis mediam syllabam, quæ longa videtur, corripuit Græcorum exemplo, qui geminas mutas breves faciunt. Sic Theocritus, Idyl. 17. brevem facit secundam ultimæ vocis in hoc versu:

Θωρηχθεὶς ἐπὶ βοισὶν ἀνάρσιος Αἰγυπτίησιν.

Thorace munitus invadens injustè boves Ægyptias.

Varias gemmarum species enumerat poeta, de quibus Plinius libro ultimo. De Stella dictum, epig. 8. lib. 1.

3 *In carmine gemmas*] Elegantiam atque ornamenta versuum appellat gemmas.

4 *Inde est*] Hoc est, Manus Stellæ non tam dicitur culta à gemmis, quam à versuum venustate & elegantia. Farnabius verò sic explicat: Gemmeis annulis ornatur, quod elegantias & lumina in carmine ponere sciat: & gemmas fortè consequebatur ab iis, quorum laudes celebrabat.

De eodem. XII.

QUod nutantia fronte pertinaci
Gestat pondera Masclion superbus,
Aut grandis Linus omnibus lacertis,
Septem quod pueros levat, vel octo:

Quod arrogans Masclion obfirmato capite portat vacillantia pondera, vel quod ingens Linus ambobus brachiis, attollit septem pueros, vel octo:

NOTÆ.

1 *Fronte pertinaci*] Scriverius legit *fronte perticata*, & interpretatur contum, seu perticam *stupendæ molis erectam*, in area frontis gestatam à Masclione.

2 Masclion, Linus] Viri duo maximis viribus præditi. Alii, Masthlion.

non existimo rem arduam, cum Stella meus hoc vel illo digito gestet decem puellas.

Res non difficilis mihi videtur :
Uno cum digito, vel hoc, vel illo
Portet Stella meus decem puellas.

NOTÆ.

7 *Decem puellas*] Lepidè jocatur poëta in gemmis quæ digito gestabat Stella. Varia est hujus loci interpretatio : hoc est, cum Stella uno digito gestet decem annulos à puellis donatos, totidem nempe puellarum pignora, vel pretium decem puellarum, ut intelligit Domitius. Sed meo judicio omnium optime Raderus intelligit decem annulos, in quorum singulis unius puellæ effigies esset insculpta; vel unum tantum annulum gemma ornatum, in qua expressæ viderentur decem puellarum imagines.

In CALLISTRATUM, XIII.

cui licet ditissimo præferri se debere probat.

O Callistrate, confiteor, sum inops & semper fui ; at eques non ignobilis, nec ignotus : at multi legunt meos libros toto orbe, & aiunt, Hic est ; & vivus assequor quod pauci post mortem : sed ædes tuæ fulciuntur centum columnis, atque arca coërcet libertinas divitias : atque ampli fundi Syenes Ægyptiæ sunt in tuo dominio, & Gallica Parma tibi tondet innumerabiles greges. Ego & tu sumus hoc ; sed nequis esse quod sum : quilibet autem è populo potest esse quod tu es.

SUM, fateor, semperque fui, Callistrate, pauper,
Sed non obscurus, nec malè notus eques ;
Sed toto legor orbe frequens, & dicitur, Hic est ;
Quodque cinis paucis, hoc mihi vita dedit :
At tua centenis incumbunt tecta columnis, 5
Et libertinas arca flagellat opes :
Magnaque Niliacæ servit tibi gleba Syenes,
Tondet & innumeros Gallica Parma greges ;
Hoc ego, tuque sumus : sed quod sum, non potes esse,
Tu quod es, è populo quilibet esse potest. 10

NOTÆ.

1 *Callistrate*] Fuit is divitiarum amantissimus, quem irridet poeta.

2 *Non male notus*] Ingenio nempe fuit clarus : attamen equestrem censum quadringenta scilicet sestertiûm millia non possidebat, at jus sedendi inter equites fuerat illi concessum ex munere Cæsaris Domitiani, epig. 94. lib. 3.

——— vidit me Roma tribunum,
Et sedeo qua te suscitat Oceanus.

De censu equestri clare Juvenalis, sat. 14. versu 324.

4 *Quodque cinis*] Sic eodem epig. lib. 3.

Ore legor multo, notumque per oppida nomen
Non expectato dat mihi fama rogo.

& Ovidius, lib. 4. Tristium eleg. 10.

Tu mihi, quod rarum est, vivo sublime dedisti
Nomen ab exequiis quod dare fama solet.

6 *Libertinas*] Prope immensas interpretare, quales possederunt liberti locupletissimi Narcissus & Pallas, Claudio regnante, & Crispinus etiam quem exagitat Juvenalis, sat. 1.

Arca flagellat] Opes quæ vix contineri possunt in arca. Hoc verbo jam usus est l. 2. ep. 30.

7 *Magnaque Niliacæ*] Syene urbs Ægypti quondam nobilissima, epig. 87. lib. 1. glebam dixit pro fundo.

8 *Gallica Parma*] Urbs Galliæ cisalpinæ ad Padum, ubi lana optima, epig. 43. lib. 2.

Vel quam seposito de grege Parma dedit.

9 *Hoc ego*] Ego quidem sum inops, tu verò dives.

Non potes esse] Non intelligit Martialis Callistratum à paupertate posse esse semper immunem, sed nobilem poetam illum evadere posse negat.

10 *Quilibet è populo*] Ignarus enim, & quilibet ex plebe rem facere potest.

De MANNEIO, XIV.

ejecto ex quatuordecim equitum subselliis.

SEdere primo solitus in gradu semper,
Tunc cum liceret occupare Manneius,
Bis excitatus, terque transtulit castra,
Et inter ipsas pene tertius sellas
Post Caiumque Luciumque consedit: 5
Illinc cucullo prospicit caput tectus,
Oculoque ludos spectat indecens uno,
Et hinc miser dejectus in viam transit,
Subsellioque semifultus extremo,
Et male receptus altero genu, jactat 10
Equiti sedere: Lectioque se stare.

Manneius consuetus semper sedere in primo gradu, tunc cum fas esset praecipere locum, bis & ter suscitatus migravit loco, & tertius consedit fere inter ipsas sellas post Caium & Lucium: inde spectat capite operto cucullo, atque indecore prospicit spectacula uno oculo, & hinc infelix expulsus migrat in viam, & semifultus ultimo subsellio, & male receptus altero genu, gloriatur sedere equiti: & se stare Lectio.

NOTÆ.

2 *Cum liceret*] Ante legem theatralem à Domitiano revocatam, qua plebs ab Equite, Eques à Senatore secerneretur in theatro, primi advenientes subsellia prima occupabant.

3 *Transtulit castra*] A designatore coactus est sellam suam in locum remotiorem transferre: & hoc facere dicit transferre castra: sellas verò in theatrum inferre solebant Romani.

5 *Post Caium Luciumque*] Equites scilicet posuerat sellam suam Manneius in ipsis forte gradibus, ex quo loco licet tectus cucullo, & vix uno oculo ludos spectans, nihil minus agnitus à designatore fuit expulsus. De sellis in theatrum allatis, Suetonius in Nerone, cap. 26. Lipsius, cap. 13. de amphitheatro dubitat an sic intelligendus sit hic versus, an sellæ sumendæ pro subselliis graduum ipsorum.

8 *In viam transit*] Ad plebem. Via autem erat interstitium quoddam inter ordines & cuneos. Vide Lipsium de amphitheatro capite citato.

10 *Jactat equiti*] Dimidia corporis parte sedebat Manneius velut eques, altera verò stabat, ut designatori Lectio obtemperaret, metuens ne & illinc expelleretur, ex quo Mannei situ risum captat Martialis.

11 *Equiti sedere*] Alii addunt se, sed contra legem carminis. Equiti sedet, hoc est, velut eques: interpretes omnes sic explicant.

Ad CÆSAREM DOMITIANUM, XV.

à se neminem offensum fuisse dicit.

QUinctus nostrorū liber est, Auguste, jocorū:
Et queritur læsus carmine nemo meo.
Gaudet honorato, sed multus nomine lector,
Cui victura meo munere fama datur.
Quid tamen hæc prosunt quamvis venerantia multos? 5
Non prosunt sane, me tamen ista juvant.

O Auguste, quintus libellus continet nostros ludos, & nullus queritur offensus meis versibus. At multi lectores lætantur nomine cohonestato, quibus fama non peritura donatur meo beneficio. Nihilominus quid hæc proficiunt licet colentia multos? Non proficiunt quidem, attamen iis delector.

NOTÆ.

2 *Et queritur læsus*] Ubi enim laudat aliquem, verum illius nomen ponit: at verò si improbos carpat, fictis nominibus utitur.

3 *Gaudet honorato*] Hoc est, meis carminibus sempiternam nominis memoriam multis conciliavi.

5 *Quid tamen hæc*] Versus mei nullum quidem mihi fructum afferunt, sed tamen me delectant. Hoc idem repetit epigrammate sequenti.

Ad LECTOREM, XVI.

cum quo conqueritur poeta laudari se tantum, nullo autem munere donari.

O amice lector, tu mihi caussa es, cur malim componere res jucundas, cum possim graves, qui evolvis, & canis meos versus tota Roma: at ignoras quanti mihi constet hæc benevolentia. Nam si placeat tueri ædes Tonantis falciferi, & vendere verba reis anxiis: multi nautæ ad me mittent metretas ex Hispania, & sinus sordescet pecunia varii generis. At meus liber nunc vacat conviviis & comessationibus, & nostra carmina jucunda sunt tantum gratuito: at antiqui non satis habuerunt hanc laudem, cum Alexis erat poëtæ minimum donum. Laudibus perpetuis efferemur, dissimulas? opinor, me efficies caussidicum.

Seria cum possim, quod delectantia malim,
  Scribere, tu caussa es, lector amice, mihi,
Qui legis, & tota cantas mea carmina Roma:
  Sed nescis quanti stet mihi talis amor;
Nam si falciferi defendere templa Tonantis, 5
  Sollicitisque velim vendere verba reis:
Plurimus Hispanas mittet mihi nauta metretas,
  Et fiet vario sordidus ære sinus.
At nunc conviva est, comessatorque libellus,
  Et tantum gratis pagina nostra placet: 10
Sed non hac veteres contenti laude fuerunt,
  Cum minimum vati munus Alexis erat:
Belle, inquis, dixti: satis est: laudabimur usque,
  Dissimulas? facies me, puto, caussidicum.

Notæ.

4 *Sed nescis*] O lector, ut meis versibus captem tuam benevolentiam, ad inopiam redigor, sed aliis ex studiis quæ omitto, mercedem consequerer amplissimam.

5 *Nam si falciferi*] Hoc est, si velim caussas perorare in foro, juxta quod Saturno falcem gerenti dicatum erat templum, teste Macrobio, lib. 1. Saturn. cap. 8.

6 *Vendere verba*] Caussas agere.

7 *Metretas*] Metretam, amphoram, & cadum pro eodem genere mensuræ à Romanis usurpari Raderus contendit, & capere 48 sextarios existimat. Alii aliter.

9 *Comessator*] Libri mei apti sunt tantum conviviis, & comessationibus. Est autem comessatio, vel comissatio intempestivum convivium, præsertim nocturnum & quidem post cœnam, cùm non cibis tantum, sed & lasciviæ indulgerent veteres.

10 *Et tantum gratis*] Juvenalis, sat. 7. versu 81.

Gloria quantalibet quid erit, si gloria tantum est?

epig. 4. lib. 11.

——— *nescit sacculus ista meus.*

12 *Munus Alexis*] Puer eleganti forma Virgilio donatus à Mæcenate, vel Pollione, de quo ecloga 2. Virgilii.

14 *Dissimulas*] Surdus es, nec vis intelligere me aliud poscere præter laudem. Vide epig. 26. infra.

Facies me] Cum nihil dones, coges me mutare studia, & caussas agere.

In GELLIAM, XVII.

respuentem ordinis equestris maritum.

Dum recenses proavos atque atavos, & nomina magna, dum fastidis equestrem nostrum ordinem: dum dicis te non posse nubere nisi lato clavo;

Dum proavos, atavosque refers, & nomina magna,
  Dum tibi noster eques sordida conditio est:
Dum te posse negas nisi lato, Gellia, clavo

Notæ.

3 *Lato, Gellia, clavo*] Hoc est, viro Senatorii ordinis, cujus insigne erat latus clavus, quem sic describit Budæus in Pandectas, lib. 1. Ex dictis apparet, inquit, latum clavum tunicam

Nubere:

Nubere: nupsisti, Gellia, cistifero. | O Gellia, nupsisti cistifero.

NOTÆ.

fuisse purpura prætextam, latiorem tunica vulgari, longioremque, ac discinctam, cui toga superinduebatur ut tunicæ. Tranquillus in Augusto 94. *Sumenti virilem togam tunica lati clavi ex utraque parte resuta ad pedes decidit.*

4 *Cistifero*] Turnebus, lib. 3. cap. 21. legit cistigero, quem pro contemptissimo & vilissimo homine poni existimat: erat autem cistifer Cybeles sacrificulus, qui ferebat cistulam, in qua erant quædam Cybeles arcana. Alii Judæum intelligunt, cujus, ut ait Juvenalis, sat. 3.

Cophinus, fœnumque supellex.

Ad QUINCTIANUM, XVIII.

cui se excusat quod libros tantum miserit.

QUod tibi Decembri mense, quo volant mappæ,
Gracilesque ligulæ, cereique, chartæque,
Et acuta senibus testa cum Damascenis,
Præter libellos vernulas nihil misi;
Fortasse avarus videar, aut inhumanus. 5
Odi dolosas munerum & malas arteis.
Imitantur hamos dona: namque quis nescit,
Avidum vorata decipi scarum musca?
Quoties amico diviti nihil donat,
O Quinctiane, liberalis est pauper. 10

Forte existimer parcus, aut inurbanus; quod exceptis libris vernulis ad te nihil misi mense Decembri, quo mappæ circumferuntur, & ligulæ tenues, & cerei, & chartæ, & acuta testa cum prunis Damascenis vetustis. Fraudulentæ & improbæ artes donorum mihi odiosæ sunt. Munera imitantur hamos: etenim quis ignorat, avidum scarum circumveniri hausta musca? O Quinctiane, quoties inops nihil dat amico locupleti, munificus est.

NOTÆ.

1 *Volant mappæ*] Quas patronis mittebant clientes, lib. 4. epig. 89.

2 *Ligulæ*] Lingulam grammatici dicunt, epig. 120. lib. 14. quam Gellius sic definit lib. 10. cap. 25. Existimo lingulam veteres dixisse gladiolum oblongum in speciem linguæ factum. *Ligula* verò in calceis à ligando deducitur. Ligula est etiam apud Plinium, lib. 20. cap. 5. genus mensuræ; hic autem puto sumendam esse pro gladiolo argenteo.

Cerei, chartæque] Dona nimirum quæ mitti solebant, epig. 10, & 11. lib. 14. *Cereos Saturnalibus muneri dabant humiliores potentioribus; quia candelis pauperes, locupletes cereis utebantur,* Festus.

3 *Et acuta*] Vas testaceum intellige plenum prunis Damascenis, quorum mentionem facit Plinius, lib. 13. cap. 5. Damascus, vel Damascum, nobilis Syriæ civitas, alii *Scham*, alii *Siam* à Turcis vocari affirmant. Vide epig. 29. lib. 13.

4 *Libellos vernulas*] Hoc est, domi scriptos.

8 *Scarum*] Piscem. Vide epig. 56. lib. 4. huic simile.

10 *Liberalis est pauper*] Donando enim plus petere videtur, quam donum valeat, unde avaritia est, nedum liberalitas. Vide Isocratis orationem ad Nicoclem.

Ad CÆSAREM DOMITIANUM, XIX.
quem laudibus adulatoriis extollit.

Si credendum veritati, ô maxime Cæsar, nulla secula possunt anteponi tuo ævo. Quando fas fuit videre triumphos nobiliores? quando Numina Palatii plus merita sunt de nobis? *quo sub Imperatore Martia Roma fuit major, atque ornatior? sub quo principe fuit tanta libertas? nihilominus reperitur hoc vitium, at non parvi momenti, quamvis sit unum, quod inops observat ingratos amicos. Quis donat divitias veteri & fideli socio, vel quis dona accipit à vero equite?*

SI qua fides veri, præferri, maxime Cæsar,
Temporibus possunt secula nulla tuis.
Quando magis dignos licuit spectare triũphos?
Quando Palatini plus meruere dei? 4
Pulchrior & major quo sub duce Martia Roma?
Sub quo libertas principe tanta fuit? (num:
Est tamen hoc vitium, sed non leve, sit licet u-
Quod colit ingratas pauper amicitias.
Quis largitur opes veteri, fidoque sodali,
Aut quẽ prosequitur non alienus eques? 10

NOTÆ.

1 *Si qua fides veri*] Imo si qua fides adulationis.

3 *Dignos triumphos*] In spectaculis nempe; nam de hostibus non retulit triumphos nisi indignos, ut colligere est ex Suetonio, cap. 6. in Domitiano.

4 *Quando Palatini*] Hoc est, quando Juno, Minerva, & Jupiter qui colebantur in Palatio, plus de nobis meriti sunt, quam tu, ô Cæsar? Alii aliter explicant: Quando majoribus culti fuerunt honoribus, quam nostro ævo? Summo quippe studio Minervam in Palatio colebat Domitianus. Eligat lector.

6 *Sub quo*] His verbis Domitiano blanditur poeta; nunquam enim minor fuerat libertas, cum nemini de Republica sermones habere liceret.

10 *Non alienus eques*] Triplex Romæ fuit equitum ordo: Alii enim stirpe sua & censu erant equites, & quidem veri equites: Alii qui equo stipendia mererent, atque opponebantur peditibus. Tertius denique equitum ordo sub Cæsaribus primum natus, quibus honoris caussa in quatuordecim gradibus sedere licebat, in quo numero fuit noster poeta: Lipsius in amphitheatro, cap. 14. Hoc verò loco *non alienus eques* stirpe & censu eques. Sensus est: Veri equites neminem prosequuntur donis. Alii aliter. Eques non alienus secundum Turnebum, lib. 9. cap. 24. est ille quem dives aliquis censu equestri donatum equitem fecerit: hoc est, quem patronum deducit, quem regem comitatur eques factus liberalitate ipsius regis seu patroni. Vide epig. 122. lib. 14.

Ad eundem, ut cum alii non dent, det ipse. XX.

Profusio est, misisse ligulam selibræ Saturnalitiæ, aut togam purpuream valentem *decem scrupulis integris, & hæc appellantur dona à superbis dominis. Forte unus erit qui numeret aureolos.*

SAturnalitiæ ligulam misisse selibræ,
Flammatæve togæ scrupula tota decem,
Luxuria est, tumidiq; vocant hæc munera reges,
Qui crepet aureolos, forsitan unus erit.

NOTÆ.

1 *Saturnalitiæ*] Ligula mensuræ genus est: hîc videtur sumi, ut supra epig. 18. pro gladiolo argenteo, qui constaret selibra argentea sane, ut in versu sequenti loquitur de toga, quæ constaret decem scrupulis: interpretes tamen sumunt pro mensura.

2 *Flammatæve*] Togam purpuream intelligit, à flammæ ardentis similitudine, qua micat purpura.

Decem scrupula] Auri nempe; nam decem argenti scrupulis non emeris togam purpuream. Est autem scrupulum vicesima quarta pars unciæ; in libra autem 12. erant unciæ. De scrupulis jam dictum epig. 89. lib. 4.

4 *Qui crepet aureolos*] Nummos aureos clientibus numeret; nam dum numerantur crepitum edunt. Alii hoc epigramma superiori adjungunt.

Quatenus

Quatenus hi non sunt, esto tu, Cæsar, amicus. 5
Nulla ducis virtus dulcior esse potest.
Jam dudum tacito rides, Germanice, naso:
Utile quid non vis, do tibi consilium.

Tu, ô Cæsar, esto amicus, quandoquidem hi non sunt amici. *Nulla virtus Imperatoris potest esse gratior* largitate. *O Germanice, jampridem rides tacito naso: affero tibi consilium fructuosum, quod respuis.*

Ad MARTIALEM, XXI.

de agenda vita beata.

SI tecum mihi, care Martialis,
Securis liceat frui diebus,
Si disponere tempus otiosum,
Et veræ pariter vacare vitæ:
Nec nos atria, nec domos potentum, 5
Nec lites tetricas, forumque triste
Nossemus, nec imagines superbas.
Sed gestatio, fabulæ, libelli,
Campus, porticus, umbra, virgo, thermæ,
Hæc essent loca semper, hi labores. 10
Nunc vivit sibi neuter heu, bonosque
Soles effugere, atque abire sentit,
Qui nobis pereunt, & imputantur.
Quisquam, vivere cùm sciat, moratur?

O dilecte Martialis, si mihi fas sit tecum consumere dies tutos, si frui tempore vacuo, & simul indulgere veræ vitæ: nec cognovissemus aulam, nec ædes divitum, nec caussas molestas, & forum mœstum, nec fastuosas imagines. At gestatio, fabulæ, libri, campus, porticus, umbra, virgo, thermæ, hæc perpetuo essent loca, hæ occupationes. Neuter heu nunc sibi vivit, atque intelligit elabi, atque effluere dies felices, qui occidunt nobis, & nobis *numerantur.* An *quisquam cunctatur vivere, cum nôrit* quid sit vita beata?

NOTÆ.

1 *Si tecum*] Vide epig. 64. lib. 4. de eodem Julio Martiali.

4 *Et veræ*] Lege epig. 16. lib. 1. & epig. 90. lib. 2. vera vita apud nostrum poëtam accipitur pro eo tempore quo indulgemus voluptatibus honestis, ut jam dictum est supra.

7 *Imagines superbas*] Hoc est, non coleremus nobiles superbos, qui de longa stemmatum, atque imaginum serie gloriantur, epig. 90. lib. 2.

Atriaque immodicis arctat imaginibus.

8 *Gestatio*] Significat vectionem, quæ vel lectica, vel vehiculo fieret; significat quoque deambulationem arboribus opacam, atque amœnam. Plinius jun. lib. 2. epist. 17. *Gestatio buxo, aut rore marino, ubi deficit buxus, ambitur.*

9 *Virgo*] Aquam virginem intellige, de qua lib. 6. epig. 42. & Marlianus, lib. 6. cap. 15. & Plinius, lib. 31. cap. 3.

11 *Bonosque*] Nempe ad vivendum hilariter.

13 *Et imputantur*] Hoc est, alius dies non redditur pro eo quem inutiliter absumpsisti, epig. 44. lib. 10.

Gaudia tu differs, at non & stamina differt
Atropos, atque omnis scribitur hora tibi.

De APOLLONIO obliviosо. XXII.

QUinctum pro Decimo, pro Crasso, Regule, Macrum
Ante salutabat rhetor Apollonius.

O Regule, Apollonius rhetor antea salutabat Quinctum pro Decimo, & Macrum pro Crasso.

NOTÆ.

1 *Quinctum*] Apollonium rhetorem facete irridet, qui vel duo amicorum nomina tenere memoria nequiret.

Macrum] Alii Marcum minus bene meo ju-

Nunc salutat utrumque suo nomine, quantum cura, & labor prodest! scripsit, & edidicit.

Nunc utrumque suo resalutat nomine: quantū
Cura, laborque potest! scripsit & edidicit.

NOTÆ.

dicio: jocus est in nominibus ut ostendat ineptiam Apollonii, qui contraria, & secum prorsus pugnantia dicat.

3 *Quantum cura*] Videtur alludere ad illud Virgilii,

——— *labor improbus omnia vincit.*

Apollonius enim assiduo labore edidicit duo amicorum nomina.

In PAULLUM, XXIII.

quem domi mane non repererat.

O Paulle, si meritus sum, atque optavi mane videre te domi, tuæ Exquiliæ à me distent longius. Sed habito prope pilam Tiburtinam, qua agrestis Flora spectat Jovem veterem. Superanda est alta semita clivi suburrani, & saxa cœnosa nunquam gradu sicco. Et vix licet superare longas mandras mulorum, & marmora quæ cernis trahi multis funibus. Illud adhuc molestius, ô Paulle, quod post mille labores mihi defatigato janitor respondet te non esse domi. Hic est eventus laboris inanis, & togulæ madentis, vix tanti fuit mane cernere Paullum. Officioso semper sunt amici inofficiosi; nequis esse meus dominus, nisi dormieris.

MAne domi si te merui, voluique videre,
Sint mihi, Paulle, tuæ longius Exquiliæ.
Sed Tiburtinæ sum proximus accola pilæ;
Qua videt antiquum rustica Flora Jovem.
Alta suburrani vincenda est semita clivi, 5
Et nunquam sicco sordida saxa gradu.
Vixq; datur longas mulorum vincere mandras,
Quæque trahi multa marmora fune vides.
Illud adhuc gravius, quod te post mille labores,
Paulle, negat lasso janitor esse domi. 10
Exitus hic operis vani, togulæque madentis,
Vix tanti Paullum mane videre fuit.
Semper inhumanos habet officiosus amicos:
Rex, nisi dormieris, non potes esse meus.

NOTÆ.

1 *Si te merui*] Hoc est, tua domus à meâ longius distet, non recuso tamen te adire, si merear te domi reperire, & tibi salutem dicere: *si te* legunt alii, *nisi te*, id est, mihi etiam longius iter sit suscipiendum, nisi merear, & cupiam te videre. Eligat lector. Exquiliæ verò locus erat urbis valde distans à pila Tiburtina, ubi erat templum Floræ, unde Capitolium vetus prospiciebatur. Marlianus, lib. 5. cap. 9. & 26.

5 *Alta suburrani*] Ad montem Exquilinum per suburram ascendebatur.

7 *Vincere mandras*] Ovium, boum, mulorum septa, & claustra mandræ propriè appellantur, hîc verò mandra significat longam mulorum seriem & multitudinem. Juvenalis, sat. 3.

——— *stantis convitia mandræ.*

8 *Quæque trahi*] Viarum impedimenta eleganter describit Juvenalis, sat. 3.

10 *Negat lasso*] Idem dixit epig. 5. lib. 2.

11 *Togulæque madentis*] Vel pluvia, vel sudore propter longitudinem itineris.

12 *Vix tanti*] Vix suscipiendus esset tantus labor, etiamsi certus essem te domi futurum, quàm ergo molestè feram, post tot labores domi non reperire te, judices velim.

14 *Rex nisi*] Si cupis esse meus patronus seu dominus, dormi tantisper, donec salutatum te adveniam. His verbis innuit poeta Paullum summo mane exire, ut & ipse alios salutaret, epig. 18. lib. 3.

Ad

Ad BASSUM, XXIV.
fictum equitem.

HErbarum fueras indutus, Basse, colores,
Jura theatralis dum siluere loci.
Quæ postquam placidi censoris cura renasci
Jussit, & Oceanum certior audit eques :
Non nisi vel cocco madida, vel murice tincta 5
Veste nites, & te sic dare verba putas.
Quadringentorum nullæ sunt, Basse, lacernæ :
Aut meus ante omnes Codrus haberet equũ.

O Basse, indueras vestes herbei coloris, dum abrogatæ jacerunt leges loci theatralis : quas renovari postquam imperavit cura benigna censoris, & eques distinctus audit Oceanum : Non splendes nisi vestimento perfuso cocco atque imbuto murice, & sic credis imponere designatori. O Basse, nullæ lacernæ valent quadringentis : aut meus Codrus esset eques præ omnibus.

NOTÆ.

1 *Herbarum fueras*] Vestes virides intelligit poëta : legem verò theatralem, qua equites à plebe in amphitheatro distincti sunt, revocavit Domitianus, quem benignum censorem vocat. Epig. 8, & 14. supra.

6 *Veste nites*] Ut videaris verus eques.

7 *Quadringentorum*] Quamvis vestibus purpureis sis indutus, illæ tamen non æstimantur quadringentis millibus sestertiûm, quæ censum equestrem constituebant.

8 *Aut meus*] Licet enim pauperrimus, ut vidimus, lib. 2. epig. 57. lacernam tamen coccineam posset sibi comparare. Legunt alii *Cordus*.

De HERMETE, XXV.
præstantissimo gladiatore.

HErmes Martia seculi voluptas,
Hermes omnibus eruditus armis,
Hermes & gladiator, & magister,
Hermes turba sui tremorque ludi,
Hermes, quem timet Ælius, sed unum, 5
Hermes, cui cadit Advolans, sed uni,
Hermes vincere nec ferire doctus,
Hermes suppositius sibi ipsi,
Hermes divitiæ locariorum,
Hermes cura, laborque ludiarum, 10

Hermes deliciæ Martiæ hujus temporis ; Hermes doctus omni genere armorum ; Hermes gladiator & magister ; Hermes perturbatio & terror sui ludi ; Hermes, quem veretur Ælius, at solum ; Hermes a quo sternitur Advolans, at solo ; Hermes sciens superare, nec percutiendo ; Hermes qui sibi ipsi sufficitur ; Hermes divitiæ locariorum ; Hermes amor & sollicitudo ludiarum,

NOTÆ.

3 *Et gladiator*] Is nempe est qui in arena spectante populo pugnat. Magister verò gladiatorum Lanista dicitur, qui toti familiæ præest, illamque docet artem gladiatoriam.

4 *Tremorque ludi*] Quem arma gerentem reformidat omnis gladiatorum familia.

5 *Quem timet Ælius*] Gladiator proximus ab Hermete.

6 *Advolans*] Alter gladiator nobilis.

7 *Nec ferire*] Sic enim adversarium implicabat, ut sine ictu illum vinceret, vel qui victo adversario parcebat. Vulgata lectio, *sed ferire*.

8 *Suppositius*] Gladiatores suppositirii erant ii qui defatigatis & victis aliis sufficerentur : Hermes vero pugnando nunquam defatigabatur, atque ita non indigebat supposititio.

9 *Divitiæ locariorum*] Pauperes qui loca commoda in spectaculis à se occupata divitibus tarde venientibus locarent, locarii dicebantur.

10 *Laborque ludiarum*] Uxores vel amicæ gladiatorum ludiæ dicebantur, quæ omnes Her-

Hermes

In Mamercum obtrectatorem. XXIX.

O Aule, nullis moribus vale as consequi, ut Mamercus recte loquatur & cogitet. Quamvis pietate superes Curtios fratres, tranquillitate Nervas, affabilitate Rufones, integritate Marcos, æquitate Mauricos, eloquentia Regulos, salibus Paullos. Exedit omnia rubiginosis dentibus. Tu fortè putes hominem malitiosum, ego puto esse infelicem, cui nullus arridet.

UT bene loquatur, sentiatque Mamercus,
Efficere nullis, Aule, moribus possis:
Pietate fratres Curtios licet vincas,
Quiete Nervas, comitate Rufones,
Probitate Marcos, æquitate Mauricos, 5
Oratione Regulos, jocis Paullos.
Rubiginosis cuncta dentibus rodit.
Hominem malignum forsan esse tu credas:
Ego esse miserum credo, cui placet nemo.

NOTÆ.

1 *Sentiatque*] A persona Mamerci cujusdam maledici occasionem captat laudandi nobiles Romanorum familias, quarum cuique propriam quandam virtutem tribuit poeta. Alii lemma scribunt *ad Aulum*.

3 *Fratres Curtios*] Alii *Curios*, sed repugnat legi hujus carminis; nam syllaba prima est brevis. Juvenalis, sat. 2.

Qui Curios simulant, &c.

Attamen per ectasin posset produci. Itaque judicet lector.

4 *Quiete Nervas*] Nervam, qui Domitiano successit, intelligunt interpretes, cujus mite ingenium fuisse testatur Xiphilinus.

4 *Comitate Rufones*] Alii *Drusones*, de quibus nihil reperi.

5 *Mauricos*] Junii Maurici mentionem facit Plinius junior, lib. 4. epist. 22.

6 *Oratione Regulos*] Vide epig. 112. lib. 1. & epig. 16. lib. 4.

9 *Ego esse miserum*] Vere quidem miser est, cui nihil placet, qui nullam amat, nec à quoquam amatur. Epig. 61. infra.

Ad Gelliam mulierem deformem. XXX.

O Gellia, si quando ad me mittis leporem: O Marce, inquis, eris pulcher per septem dies Si non ludis, ô lux mea, si profers veritatem: O Gellia, tu nunquam comedisti leporem.

SI quando leporem mittis mihi, Gellia, dicis,
Formosus septem, Marce, diebus eris.
Si non derides, si verum, lux mea, narras:
Edisti nunquam, Gellia, tu leporem.

NOTÆ.

2 *Formosus*] Vulgi erat opinio, eum nempe per septem dies pulchrum fore, qui comedisset leporem. Plinius, lib. 28. cap. 19. explicat quis usus sit leporis mulieribus.

4 *Edisti*] Quia deformis es.

Ad Varronem egregium poetam, ut legat ejus libros. XXXI.

O Varro non amovende à cothurno Sophocleo, nec minus admirande in lyra Calabra,

VArro Sophocleo non inficiande cothurno,
Nec minus in Calabra suspiciende lyra,

NOTÆ.

1 *Varro Sophocleo*] Tragicum poetam fuisse Varronem constat ex hoc epigrammate: dixit enim cothurnum Sophocleum, pro stilo tragico quo claruit Sophocles, de quo dictum est ep. 20. lib. 3.

2 *In Calabra*] Per Calabram lyram alii

Differ

Differ opus: nec te facundi scena Catulli
Detineat, cultis aut elegia comis,
Sed lege fumoso non aspernanda Decembri 5
Carmina, mittuntur quæ tibi mense suo.
Commodius nisi forte tibi, potiusque videtur,
Saturnalitias perdere, Varro, nuces.

intermitte laborem: nec scena eloquentis Catulli te occupet, aut elegia capillis exornatis. At evolve versus non contemnendos fumoso Decembri, qui ad te mittuntur mense suo. Nisi, ô Varro, forte opportunius & gratius tibi videtur amittere nuces Saturnalitias.

NOTÆ.

intelligunt versus lyricos, quorum princeps Horatius Venusinus Calabriæ vicinus, ut ipse testatur sat. 1. lib. 2.

——— *Lucanus, an Appulus anceps.*

Alii vero intelligunt versus heroicos, quibus floruit Ennius Calaber, natus quippe Aletii, hodie *Lecci*. Judicet lector.

3 *Scena Catulli*] Mimos forte intelligit à Catullo scriptos. Juvenalis sat. 8.

——— *clamosum ageres ut phasma Catulli.*

Hoc est fabulam dictam phasma, id est spectrum, à Catullo mimographo scriptam. Raderus interpretatur suavitatem versuum Catulli, & amœnitatem, quæ omnes etiam Scenarum voluptates superet.

4 *Cultis aut elegia*] Stilum cultum requirit elegia. Hinc cultus Tibullus dicitur.

5 *Sed lege fumoso*] Hoc enim mense calet focus, & fumum mittit.

6 *Quæ tibi mense suo*] Hæc nempe epigrammata læto Decembri conveniunt, quo aguntur Saturnalia.

8 *Saturnalitias*] Nisi mavis ludere talis & perdere nuces. Sic maxime deprimit se Martialis, qui suorum versuum lectioni etiam præferendas nugas censere videtur; aut potius ipsos nugatores carpit.

De ludo puerorum cum juvencis. XXXII.

ADspice, quam placidis insultet turba juvencis,
Et sua quam facilis pondera taurus amet!
Cornibus hic pendet summis: vagus ille per armos
Currit, & in toto ventilat arma bove,
At feritas immota riget, non esset arena 5
Tutior, & possent fallere plana magis.
Nec trepidant gressus, sed de discrimine palmæ
Securus puer est, sollicitumque pecus.

Vide quam mansuetos in tauros insiliat agmen puerorum, & quam leni juvenco placeant sua pondera! Hic suspensus est summis cornibus: ille errans currit per humeros, & vibrat arma per totum taurum. Sed immanitas immobilis torpet, arena non esset securior, & plana possent magis decipere. Nec incessus titubat, at puer est tutus de periculo victoria, pecus vero *anxium.*

NOTÆ.

1 *Insultet turba*] Puerorum nempe tauris insidentium.

4 *Et in toto*] Hoc est vibrat tela ex omnibus taurorum partibus.

5 *At feritas*] Illi quippe tauri vel certe defatigati, vel potius erant cicures.

6 *Et possent*] Alii & *poterant.*

7 *Nec trepidant gressus*] Hoc est, Taurus incedens figit pedem sine ulla trepidatione. Alii legunt *gestus.*

8 *Sollicitumque pecus*] Hoc est, Pueri certi sunt de victoria; tauri vero timent ne victoriæ impedimentum afferant.

Ad Faustinum, de Crispo helluone. XXXIII.

O Faustine, Crispus suo testamento non donavit quadrantem conjugi. Cui ergo donavit? Sibi.

QUadrantem Crispus tabulis, Faustine, supremis
Non dedit uxori: cui dedit ergo? sibi.

NOTÆ.

1 *Quadrantem Crispus*] Nihil uxori moriens reliquerat; nam omnia vivus decoxerat.
2 *Sibi*] Hoc est ventri suo.

In Caussidicum maledicum. XXXIV.

Caussidicus dicitur reprehendere meos versus; ignoro qui qui sit. Si didicero, væ tibi, ô caussidice.

CArpere caussidicus fertur mea carmina, qui sit,
Nescio: si sciero, væ tibi, caussidice.

De Erotio defuncta. XXXV.

O Fronto genitor tibi, & Flaccilla mater commendo hanc puellam basia, atque amores meos. Ne Erotium pallida formidet umbras nigras, atque ora portentosa canis inferni. Jamjamque completura fuit sextum annum, nisi illa vixisset sex dies minus. Lasciva ludat inter tam veteres patronos, & garriat nomen meum ore balbutiente. Nec gleba dura tegat tenera ossa, nec illi ponderosa fueris, ô tellus, non fuit illi tibi ponderosa.

HAnc tibi Fronto pater, genitrix Flaccilla puellam,
Oscula commendo, deliciasque meas.
Pallida nec nigras horrescat Erotion umbras,
Oraque Tartarei prodigiosa canis.
Impletura fuit sextæ modo frigora brumæ, 5
Vixisset totidem ni minus illa dies;
Inter tam veteres ludat lasciva patronos,
Et nomen blæso garriat ore meum.
Mollia nec rigidus cespes tegat ossa, nec illi
Terra gravis fueris, non fuit illa tibi. 10

NOTÆ.

Epitaphium] Inscribunt alii *de Erotio*, alii addunt *puella*. Gronovius contendit corruptum esse hoc lemma, & scribendum, *Epitaphium Erotii ad Frontonem patrem*. Et primum versum sic explicat: Ego Flaccilla genitrix tibi, ô Fronto pater, commendo nostrum Erotion, ita ut mater adhuc superstes defuncto marito commendet filiam. Sed hic sensus vix congruat cum sequente versu:

Inter tam veteres, &c.

Erotium & Erotion dicitur, ut apud Terentium Glycerion, & Glycerium. Alii primum distichon dividunt à sequenti, sed male meo judicio; quod ipse cohærens verborum sensus demonstrat. Defunctis ergo parentibus puellam vernulam suam commendat poeta, ut scilicet animam ejus benigne excipiant, illamque à larvis & monstris inferis tueantur.

7 *Lasciva patronos*] Hoc est, inter patrem & matrem antiquos defensores ludat in campis Elysiis.

8 *Blæso ore*] Balbutiunt enim infantes.

9 *Mollia nec rigidus*] Solennis fuit hæc bene precandi mortuis formula, *sit tibi terra levis*, tam à Græcis quam Latinis usurpata. Inde vero originem sumpsit, quod sepulcros incantationibus esse obnoxios, quas hac pia precatione amoveri crederent veteres; terram autem incantatis gravem esse, nec facile animæ patere iter ad sepulchrum in parentalibus existimabant. Brissonius, lib. 1. de Formulis agit de his precationibus.

De

De Euclide ficto equite. XXXVI.

CUM ſibi redire de patruelibus fundis
Ducenta clamat coccinatus Euclides,
Corinthioque plura de ſuburbano:
Longumque pulchra ſtemma repetit à Leda,
Et ſuſcitanti Lectio reluctatur; 5
Equiti ſuperbo, nobili, locupleti,
Cecidit repente magna de ſinu clavis.
Nunquam, Fabulle, nequior fuit clavis.

Cum Euclides coccinatus vociferatur ſe percipere ducenta ex fundis patruelibus, & plura ex ſuburbano Corinthio: & ducit longum genus à formoſa Leda, & reſiſtit Lectio expellenti illum; ſubito magna clavis è ſinu lapſa eſt equiti arroganti, illuſtri, diviti. O Fabulle, nunquam clavis fuit improbior.

NOTÆ.

1 *De patruelibus*] Hoc eſt, ex fundis relictis ſibi a fratribus patruelibus ducenta ſeſtertia percipere ſe dicebat Euclides. Legunt alii & forte melius *Patrenſibus*. Patræ autem urbs erat ad ſinum Corinthiacum.

2 *Coccinatus*] Veſte coccinea indutus epig. 24. ſupra.

3 *Corinthioque*] Atque ex agro qui erat in ſuburbio Corinthi, quia Euclides Corinthius fingitur.

4 *A Leda*] Matre Caſtoris & Pollucis, cujus ſatis nota hiſtoria.

5 *Lectio*] Deſignatori, cujus munus erat unicuique in theatro locum aſſignare.

7 *De ſinu clavis*] Quæ prodidit Euclidem, oſtenditque vel eſſe ſervum, qui geſtabat claves ædium, vel ſaltem egenum, qui famulum non haberet, ſed ſuæ domus clavem ipſe geſtare cogeretur.

Ad Fauſtinum de quodam diſſimulatore. XXXVII.

LAudatus noſtro quidam, Fauſtine, libello
Diſſimulat, quaſi nil debeat; impoſuit.

O Fauſtine, quidam celebratus noſtro libro diſſimulat, quaſi nihil debeat; me decepit.

NOTÆ.

1 *Laudatus*] Suis verſibus Romanos celebrabat Martialis, ut ab illis munus aliquod acciperet; hic vero, de quo loquitur, finxit ſe neſcire dandum eſſe poetæ præmium, atque ita ſpem ejus defraudavit.

De Erotio puella, XXXVIII.

cujus mortem deflet, & ridet Pætum.

PUella ſenibus dulcior mihi cycnis,
Agna Galeſi mollior Phalantini,

Puella mihi ſuavior ſenibus cycnis, tenerior agna Galeſi Phalantini,

NOTÆ.

1 *Puella*] De qua jam dictum epig. 25. ſupra: ſenes cycni eximio pollent candore, & ſuaviſſime, ut multis placet, ante mortem cantant.

2 *Agna Galeſi*] Galeſus eſt agri Tarentini fluvius, ubi multæ oves, quarum lana eſt nobiliſſima, epig. 43. lib. 2. Duce Phalanto reſtauratum & habitatum Tarentum. Ergo bene legitur *Phalantini*, non *Phalanini*.

Concha

delicatior concha lacus Lucrini: cui nec anteponas gemmas Erythræas, nec dentem elephanti modo politum, & primas nives, & lilium illibatum; quæ coma superat vellus gregis Bætici, & nodos Rheni, atque auream nitellam; ore spiravit idem quod rosæ Pæstanæ, quod prima mella cerarum Atticarum; quod gleba electri extorta ex manu, cui collatus pavo erat deformis, insuavis sciurus, & phœnix creber: Erotium adhuc tepescit busto recenti, quam confecit lex avara fatorum improbissimorum sexto anno, nec tamen absoluto, nostras delicias, & lætitiam, & ludos. Et meus Pætus prohibet me lugere: & pectus tundens, simul & evellens capillos, non erubescis lugere interitum vernulæ? Ego, inquit, extuli uxorem cognitam, arrogantem, illustrem, divitem, & nihilominus respiro: quid constantius esse potest nostro Pæto? accepit ducenties, & tamen respirat.

Concha Lucrini delicatior stagni:
Cui nec lapillos præferas Erythræos,
Nec modo politum pecudis Indicæ dentem, 5
Nivesque primas, liliumque non tactum;
Quæ crine vincit Bætici gregis vellus,
Rhenique nodos, aureamque nitellam;
Fragravit ore quod rosarium Pæsti,
Quod Atticarum prima mella cerarum, 10
Quod succinorum rapta de manu gleba;
Cui comparatus indecens erat pavo,
Inamabilis sciurus, & frequens phœnix:
Adhuc recenti tepet Erotion busto,
Quam pessimorum lex avara fatorum 15
Sexta peregit hyeme, nec tamen tota,
Nostros amores, gaudiumque, lususque,
Et esse tristem me meus vetat Pætus,
Pectusque pulsans, pariter & comam vellens,
Deflere non te vernulæ pudet mortem? 20
Ego conjugem, inquit, extuli, & tamen vivo,
Notam, superbam, nobilem, locupletem:
Quid esse nostro fortius potest Pæto?
Ducenties accepit, & tamen vivit.

NOTÆ.

3 *Lucrini stagni*] Lacus ille est in Campania prope Baias.

4 *Lapillos præferas*] Pretiosos nempe, hoc est, gemmas natas in mari rubro.

7 *Bætici gregis*] Oves Bæticæ nativo colore rutilabant. Vide epig. 135. lib. 14. Bætis fluvius in Hispania hodie *Guadalquivir*.

8 *Rhenique nodos*] Germani enim Rheni accolæ crines in nodum colligebant, epig. 3. lib. Spect.

Nitellam] Nitellæ sunt micæ pulveris aurei inter arenas respersæ.

9 *Rosarium Pæsti*] Rosæ Pæsti oppidi in Lucania hodie *Pesti*, suavissimum emittebant odorem. Lucania vero hodie dicitur *principauté citerieure* in regno Neapolitano. Attica regio abundat melle optimo.

11 *Quod succinorum*] Electrum manu tritum bene olet, epig. 64. lib. 3.

13 *Frequens phœnix*] Erotium tam pulchra fuit, ut phœnice rarior videretur, de quo diximus epig. 7. supra.

24 *Ducenties*] Centena millia: argute irridet Pætum, qui tam ampla hereditate accepta læto animo uxoris mortem ferebat.

In CALLIODORUM, XXXIX.

quem negat esse equitem divisis bonis cum fratre.

O Sexte, est census equestris Calliodoro (quis ignorat?) sed & frater est Calliodoro:

Calliodorus habet censum, quis nescit? equestrem,
Sexte: sed & fratrem Calliodorus habet.

Quadrin-

Quadringenta fecat, qui dicit σῦκα μέριζε,
Uno credis equo poffe federe duos ?
Quid cum fratre tibi, quid cum Polluce molefto ?
Non effet Pollux fi tibi, Caftor eras. 5
Unus, cum fitis duo, Calliodore, fedetis.
Surge : folœcifmum, Calliodore, facis.
Aut imitare genus Ledæ ; aut cum fratre federe
Non potes : alternis, Calliodore, fede. 10

feparat quadringenta, qui dicit, divide ficus, an putas duos poffe federe uno equo ? quid tibi negotii cum fratre, quid cum importuno Polluce ? fi non haberes Pollucem, eras Caftor. O Calliodore, furge : facis folœcifmum. Aut imitare filios Ledæ ; aut nequis federe cum fratre. O Calliodore, fede alternatim.

NOTÆ.

3 *Quadringenta*] Seftertia nempe quæ cenfum equeftrem efficiebant. Calliodorus autem fratrem habebat cum quo dividenda erant illi quadringenta.

Σῦκα μέριζε] Hoc eft, divide ficus. Proverbium hoc dicitur de iis qui cum parvam adierint hæreditatem, eam tamen inter plures cohæredes dividere coguntur.

4 *Uno credis*] Calliodorus unà cum fratre cenfum equeftrem habebat : Ergo, inquit poeta, fi ex cenfu communi eftis equites, equo pariter communi federe debetis, & communi fubfellio, quod ridiculum eft.

6 *Non effet Pollux*] Pollux & Caftor filii Ledæ ex Jove, quorum ille pugil, hic verò eques, unde in nominibus facetus eft poetæ lufus.

7 *Unus cum*] Neque enim licet dicere, Unus fedetis ; & tamen deberet dici : hoc eft, Unum tantum deberetis occupare fubfellium, cum unum habeatis cenfum equeftrem. Apage ergo, ô Calliodore, facis folœcifmum. Poffet aliter interpungi, *unus cum fitis :* hoc eft, eques.

9 *Aut imitare*] Pollux enim & Caftor alternis diebus moriuntur & revivifcunt, nec unquam fimul effe illis conceffum eft : Calliodorus pariter cum fratre fimul eques effe nequibat.

In CHARINUM, XL.

fæpius mutantem teftamentum.

SUpremas tibi tricies in anno
Signanti tabulas, Charine, mifi
Hyblæis madidas thymis placentas.
Defeci : miferere jam, Charine.
Signa rarius, aut femel fac illud, 5
Mentitur tua quod fubinde tuffis.
Excuffi loculofque, facculumque.
Crœfo divitior licèt fuiffem,
Iro pauperior forem, Charine,

O Charine tibi tricies in anno fignanti teftamentum mifi liba uncta Hyblæis thymis. Exhauftus fum : ô Charine, jam miferere. Signa rarius, aut femel fac id quod tua tuffis mentitur identidem. Excuffi crumenam & facculum. Quamvis fuiffem locupletior Crœfo, ô Charine, effem pauperior Iro,

NOTÆ.

3 *Hyblæis madidas*] Melle Siculo imbutas : Hybla mons Siciliæ, ubi thymus vel thymum frutex nobilis, unde flores melli conficiendo aptiffimos decerpunt apes. Videtur poeta captatorem fe fingere, quo argutius captatorum artes patefaciat.

4 *Miferere*] Id eft, morere, aut rarius fcribe teftamentum.

6 *Mentitur tua*] Sæpius enim interitum tuum pollicita fpem noftram defraudavit.

8 *Crœfo*] Lydiæ rex fuit ditiffimus, cujus nota eft hiftoria ex Herodoto

9 *Iro pauperior*] Fuit Irus homo pauperrimus, de quo Homerus, Odyff. σ.

[S]i toties comedisses meam conchem.

Si conchem toties meam comesses. 10

NOTÆ.

10 *Si conchem*] Conchis fabæ genus, sive edulium ex faba. Juvenalis, sat. 3.
Cujus conche tumes?
Sensus est: Si quoties signas testamentum, toties conchem tantum, non verò mellitas placentas misissem, ad extremam tamen paupertatem essem redactus.

Ad ARTEMIDORUM, XLI.

rudem pictorem.

Pinxisti Venerem: ô Artemidore, veneraris Minervam; & obstupescis opus tuum injucundum fuisse?

Pinxisti Venerem: colis, Artemidore, Minervam,
Et miraris, opus displicuisse tuum?

NOTÆ.

1 *Pinxisti Venerem*] Cui anteponebat Minervam, quam coleret Artemidorus; unde mirum videri non debet, Veneri deesse Veneres. Vide epig. 103. lib. 1.

In DIDYMUM, XLII.

effœminatum.

Cùm sis effœminatior molli spadone, & delicatior Celenæo concubino, quem vociferatur castratus Gallus sacerdos matris Cybeles, prædicas theatra, & gradus, & edicta, & trabeas, & Idus, & fibulas, & census: atque ostendis egenos manu lævi. Considerabo, an tibi fas sit sedere in subselliis equitum: non fas est maritorum.

Spadone cùm sis eviratior fluxo,
Et concubino mollior Celenæo,
Quem sectus ululat matris Entheæ Gallus,
Theatra loqueris, & gradus, & edicta,
Trabeasque, & Idus, fibulasque, censusque: 5
Et pumicata pauperes manu monstras.
Sedere in equitum liceat an tibi scamnis,
Videbo, Didyme: non licet, maritorum.

NOTÆ.

2 *Et concubino*] Atyn intellige puerum à Cybele amatum.

Celenæo] Urbs Phrygiæ, in qua natus est Atys.

3 *Matris Entheæ*] Hoc est, Cybeles sacerdotes nempe suos in furorem vertentis.

4 *Theatra loqueris*] Hoc est, ore superbo sermonem facis de edictis Domitiani in theatro servandis, epig. 8. supra.

5 *Trabeas*] De quibus Baysius de re vestiaria, cap. 10. Vestes interpretare purpureas quas gestabant equites, cum Idibus Juliis, quo die victoriam olim reportaverant, coronati frondibus oleæ transveherentur, initio pompæ facto ab æde Martis. De hac pompa agit Dionysius Halic. lib. 6. Antiquitatum Rom. & Valerius Maximus, lib. 11. cap. 11.

Fibulasque] Quas in trabea vel chlamyde gestabant equites ut nobilitatis insignia.

6 *Et pumicata*] Hoc est, pumice polita manu per contemptum monstras pauperes.

8 *Videbo*] An sis verus eques, si nempe designatores permiserint sedere te in quatuordecim subselliis.

Non licet] Sedere in scamnis maritorum, quia spado es, vel effœminatus ut spado. Ordinem verò maritorum olim in theatro constituerat Augustus. Suetonius in Augusto, cap. 44.

Amicis

Amicis esse donandum. XLIII.

CAllidus effracta nummos fur auferet arca.
Prosternet patrios impia flamma Lares.
Debitor usuram pariter, sortemque negabit.
Non reddet sterilis semina jacta seges.
Dispensatorem fallax spoliabit amica. 5
Mercibus extructas obruet unda rates.
Extra fortunam est quidquid donatur amicis.
Quas dederis, solas semper habebis opes.

Fur versutus abripiet nummos effracta arca: ignis impius prosligabit ædes paternas. Debitor negabit fœnus simul, & sortem. Ager sterilis non restituet semina commissa. Amica fraudulenta denudabit dispensatorem: aqua opprimet naves oneratas mercibus. Non est obnoxium fortunæ quidquid datur amicis. Perpetuo possidebis solas divitias, quas donaveris.

NOTÆ.

Amicis esse] Inscribunt alii *Amicis quod datur, non perire.*

1 *Callidus effracta*] Partium enumeratione probat poëta divitias omnis generis casu perire posse, præter eas quæ donantur amicis.

5 *Dispensatorem*] Servus nempe qui familiæ rationes administrat, domini pecuniam amicæ donare potest.

8 *Quas dederis*] Memores amici accepta beneficia reponunt.

De Thaïde & Lecania, quarum dentes irridet. XLIV.

THaïs habet nigros, niveos Lecania, dentes.
Quæ ratio est? emtos hæc habet, illa suos.

Thaïdi nigri sunt dentes, candidi Lecaniæ. Quæ de caussa? Hæc habet emptos, illa verò suos.

NOTÆ.

1 *Thaïs habet*] De emtis dentibus, lib. 1. epig. 73. & epig. 23. lib. 12. *Emptos hæc habet* nimirum Lecania.

In DENTONEM helluonem. XLV.

QUid factum est, rogo, quid repente factum?
Ad cœnam mihi, Dento, quod vocanti,
Quis credat, quater ausus es negare.
Sed nec respicis, & fugis sequentem:
Quem thermis modo quærere, & theatris, 5
Et conclavibus omnibus solebas.
Sic est: captus es unctiore cœna,
Et major rapuit canem culina
Jam te: sed citò cognitum, & relictum,
Cum fastidierit popina dives, 10
Antiquæ venies ad ossa cœnæ.

Quid contigit, quæso, quid subito contigit? O Dento, quis putet quod non dubitasti quater recusare mihi invitanti te ad cœnam? Sed nec respicis, & vitas sequentem: quem consueveras paullo ante requirere thermis & theatris, atque omnibus conclavibus. Ita se res habet: allectus es cœna pinguiore, & culina amplior jam attraxit te canem: at cum popina locuples fastidio te habuerit brevi cognitum & derelictum, redibis ad ossa veteris cœnæ.

NOTÆ.

1 *Quid factum*] Facete irridet istum Dentonem; quater ad cœnam vocatus recusaverat, qui aliàs per totam urbem sequi poetam soleret. *Jocum etiam quærit Martialis* à nomine Dentonis, quod videtur ex dentibus deduci. Vide epig. 14. lib. 2. Canem porro illum vocat, quod culinam unctiorem odoratus alliceretur.

7 *Unctiore cœna*] Alii unctiore mensa.

In BASSAM mulierem deformem. XLVI.

O Bassa, te prædicas pulchram & puellam. Bassa solet prædicare hoc quod non est.

Dicis formosam, dicis te, Bassa, puellam.
Istud quod non est, dicere Bassa solet.

NOTÆ.

1 *Bassa*] De qua jam dictum, epig. 91. lib. 7.

2 *Istud quod non est*] Alii, *istud quæ non est.*

Ad DIADUMENUM formosum. XLVII.

Dum recuso oscula, nisi quæ libavi coacta; & gratior est ira tua, quam vultus: ô Diadumene, sæpe tibi cedo, ut te sæpe exorem. Sic hoc nanciscor, ut me neo metuas, nec diligas.

Basia dum nolo, nisi quæ luctantia carpsi:
Et placet ira mihi plus tua, quam facies:
Ut te sæpe rogem, cedo, Diadumene, sæpe.
Consequor hoc, ut me nec timeas, nec ames.

NOTÆ.

3 *Cedo*] Alii *cado.* Epig. 65. lib. 3. de Diadumeno diximus.

De PHILONE inope. XLVIII.

Philo jurat se nunquam cœnâsse domi, & hoc est verum, nam non cœnat, quoties à nemine invitatus est.

Nunquam se cœnâsse domi Philo jurat, & hoc est,
Non cœnat, quoties nemo vocavit eum.

NOTÆ.

1 *Nunquam*] Alii *nusquam.* Philo, inquit poëta, non cœnat quidem domi, cum non habeat unde cœnet.

De ENCOLPO, XLIX.

Pudentis puero, qui ex voto capillos secuit.

Ad quid non impellit amor? Encolpus totondit crines invito hero, nec vetante tamen. Pudens concessit, & lacrymatus est. Sic genitor tradidit habenas conquestus de temerario Phaetonte. Talis Hylas raptus, talis agnitus Achilles lætus abjecit capillos mœrente genetrice.

Quid non cogit amor? secuit nolente capillos
Encolpus domino, nec prohibente tamen.
Permisit, flevitque Pudens. Sic cessit habenis
Audaci questus de Phaëtonte pater.
Talis raptus Hylas, talis deprensus Achilles 5
Deposuit gaudens, matre dolente, comas.

NOTÆ.

2 *Encolpus domino*] Vide epig. 32. lib. 1. Phœbo capillos suos voverat iste puer, si quando Pudens suus dominus primipilus fieret, nunc exsolvit votum domino primipilarem dignitatem adepto.

3 *Sic cessit*] Sic invito animo Phœbus permisit Phaëtonti suum currum moderari: nota hæc fabula ex Ovidio.

5 *Talis raptus*] Hercules monuerat Hylam ne iret aquatum, attamen petenti puero recusare nequivit, unde raptus est à Nymphis, epig. 19. lib. 3. Alii aliter explicant.

Talis deprensus] Nota Achillis historia, qui ab Ulysse apud Lycomedem deprensus Trojam profectus est lugente Thetide, utpote sciente quod fatum maneret Achillem.

Sed

Sed tu nec propera, brevibus nec crede capillis,
Tardaque pro tanto munere, barba, veni.

At tu, ô barba, nec festina, nec crede crinibus brevibus, & sera cresce tanti doni gratia.

NOTÆ.

7 *Brevibus nec crede*] Ex eo quod breves capillos habeat Encolpus, ne credas, ô barba, illum jam virum evasisse: delicati pueri comas tondebant anno 17.

Ad LABIENUM calvum. L.

VIdissem modo forte cum sedentem
Solum te, Labiene: treis putavi,
Calvæ me numerus tuæ fefellit,
Sint illinc tibi, sunt & hinc capilli,
Quales nec puerum decere possint. 5
Nudum est in medio caput, nec ullus
In longa pilus area notatur.
Hic error tibi profuit Decembri,
Tunc cum prandia misit Imperator,
Cum panariolis tribus redîsti. 10
Talem Geryonem fuisse credo.
Vites censeo porticum Philippi,
Si te viderit Hercules, perîsti.

O Labiene, cùm forte paullo ante te spectassem solum sedentem: existimavi tres, numerus tuæ calvæ me decepit, habes ex hac & illa parte crines, quales nec possint ornare puerum. Caput nudum est in medio, nec ullus pilus spectatur in longa area. Hic error te juvit mense Decembri; tunc cum Imperator misit prandia: reversus es cum tribus panariolis. Existimo Geryonem fuisse tibi similem. Moneo ut fugias porticum Philippi: si Hercules te aspexerit, occidisti.

NOTÆ.

2 *Tres putavi*] Tempora Labieni erant capillata, medium vero caput erat glabrum; atque ita tria fuisse capita facete dicit, ep. 83. lib. 10.

5 *Quales nec*] Etiamsi ad ornandum pueri caput paucissimi requirantur.

7 *In longa area*] Hoc est, in summa calva.

8 *Decembri*] Hoc est, Saturnalibus, quibus ultro citroque dona mittebantur.

9 *Cum prandia*] Tunc enim Domitianus opsonia plebi distribuebat, unus autem Labienus cùm trium hominum speciem referret, tres quoque sportulas referre debuit.

11 *Talem Geryonem*] Qui triceps victus est ab Hercule. Hæc nota historia, de qua iteru infra epig. 66.

12 *Porticum*] Ubi erat Herculis statua. Jocus elegans quæsitus à calva Labieni; ut enim Domitianus erravit in sportulis distribuendis, uni tibi tres largitus, ita errans Hercules te pro Geryone invadet.

In CHAROPINUM, cœnæ captatorem importunum. LI.

COEno domi quoties, nisi te, Charopine, vocavi,
Protinus ingentes sunt inimicitiæ;
Meque petis stricto mediam transfigere ferro,
Si nostrum sine te scis caluisse focum.
Nec semel ergo mihi furtum fecisse licebit? 5
Improbius nihil est hac, Charopine, gula:
Desine jam nostram, precor, observare culinam,
Atque aliquando meus det tibi verba coquus.

O Charopine, quoties cœno domi, nisi te invitavi, statim graves inimicitiæ intercedunt; & quæris me transfigere educto gladio, si novisti caluisse nostrum focum sine te. Nec igitur mihi permittetur semel fecisse furtum? O Charopine, nihil pejus est hac helluatione: jam cessa speculari nostram culinam, & meus coquus aliquando te circumveniat

NOTÆ.

4 *Si nostrum*] Hoc est, si scis me domi cœnasse, te non vocato.

5 Nec semel] Id est, non licebit mihi vel semel domi cœnare te inscio?

Ad RUFUM, de caussidico inurbano. LII.

Hic qui gestat sinistram onustam libellis, quem circumdat mollis corona notariorum, qui accommodat grave supercilium epistolis, & codicillis hinc & hinc oblatis, par Catoni, & Ciceroni, & Bruto; ô Rufe, quamvis fidiculæ cogant, nequit proferre ave latinum, nec χαῖρε *græcum. Si credis à me excogitari istud, salutemus* illum.

HIC qui libellis prægravem gerit lævam,
Notariorum quem premit chorus lævis,
Qui codicillis hinc & inde prolatis,
Epistolisque commodat gravem vultum,
Similis Catoni, Tullioque, Brutoque; 5
Exprimere, Rufe, fidiculæ licet cogant,
Ave Latinum, χαῖρε non potest Græcum.
Si fingere me istud putas, salutemus.

NOTÆ.

1 *Prægravem gerit*] Libellos vel supplices, vel accusatorios palam ferebat in via hic caussidicus, ut negotiorum suorum multitudinem populo ostentaret. De notario vide lib. 14. epig. 208. *Lævis* male *levis* propter legem carminis.

3 *Qui codicillis*] Hoc est, qui attente, & sublato supercilio aures præbet codicillis. Sunt autem codicilli, parvi quidam & breves codices, in quibus veteres supremas suas voluntates scribebant, non adhibitis iis solennitatibus, quæ in testamentis requirebantur. Porro codices erant tabulæ ligneæ unde codicilli dicti, in quibus scribebant veteres.

5 *Similis Catoni*] Non humanitate quidem, aut moribus, sed negotiorum multitudine & gravitate. Cato, Tullius, & Brutus percussor Cæsaris, viri sunt notissimi.

6 *Fidiculæ*] Adeo inurbanus est, ut nec tormentis cruciatus possit adduci ad reddendam salutem vel Græce, vel Latine. Raderus aliter: hoc est, inquit, adeo imperitus est hic caussidicus, ut ave Latinum quidem proferre possit, græcum verò nequeat χαῖρε, i. e. ave. Eligat lector. Fidiculæ quæ in tormentis numerantur, inquit Turneb. l. 4. c. 3, mihi videntur lascivia quadam joci nomen invenisse, quod ut in fidibus nervi, item quoque ut nervi hinc & inde multis funibus homines distendebantur, sic & illa machina funes multos ut nervos habebat.

In POSTUMUM, passim commemorantem sua beneficia. LIII.

Recordor eorum *quæ in me contuleris, & recordabor in æternum: cur ergo sileo, ô Postume?* quia *tu loqueris. Quoties exordior narrare alicui tua munera, statim exclamat, ipse mihi narraverat. Quædam non fiunt convenienter à duobus, unus par est huic operi: si placet, ut loquar, ipse tace. O Postume, crede mihi, licet des ingentia, intereunt loquacitate sui auctoris.*

QUÆ mihi præstiteris memini, semperque tenebo:
Cur igitur taceo, Postume? tu loqueris.
Incipio quoties alicui tua dona referre,
Protinus exclamat, Dixerat ipse mihi.
Non belle quædam faciunt duo, sufficit unus 5
Huic operi: si vis, ut loquar, ipse tace.
Crede mihi, quamvis ingentia, Postume, dones,
Auctoris pereunt garrulitate sui.

NOTÆ.

2 *Tu loqueris*] Lege Senecam, lib. 2. de beneficiis, cap. 10, & 11. dantem oportet oblivisci, inquit poëta, meminisse verò solùm accipientem.

7 *Quamvis ingentia dones*] Alii, *Quamvis ingentia, Postume, dona.*

8 *Pereunt*] Beneficia enim à se collata commemoranti nulla amplius gratia debetur.

Ad

Ad BASSUM, vilem Poëtam. LIV.

COlchida quid ſcribis, quid ſcribis, amice, Thyeſten ?
Quid tibi vel Niobe, Baſſe, vel Andromache ?
Materia eſt, mihi crede, tuis aptiſſima chartis
Deucalion, vel, ſi non placet hic, Phaëton.

O amice, quid componis fabulam Medeæ & Thyeſtæ ? O Baſſe, quid Niobe aut Andromache tibi materia eſt? Mihi crede, Deucalion eſt argumentum convenientiſſimum tuis ſcriptis; aut, ſi hic non arridet, Phaëton.

NOTÆ.

1 *Colchida*] Colchis, hodie *Mengrelia*, patria Medeæ pro qua ſumitur: ejus verò hiſtoria ficut & Thyeſtæ ſatis nota. Epig. 45. lib. 3. & Andromaches uxoris Hectoris ex Seneca & Euripide: Niobes in ſaxum converſæ ex Ovidio, lib. 6. Metam. Poëta carpit hunc Baſſum, qui argumentum ſuis verſibus conveniens non ſumeret: argutiſſime autem dicit Deucalionem & Phaëtontem materiam eſſe idoneam malo poëtæ; atq; ita indicat carmina Baſſi vel aquis vel flammis eſſe digna. Deucalion fuit tempore diluvii, & illum ponit pro diluvio: Phaëton flammis periit, pro quibus hoc loco uſurpatur. Simile eſt epigramma in Anthologia, lib. 2. εἰς ζωγράφους.

2 *Quid tibi vel Niobe*] Legunt alii,

Quid tibi vel Nioben, Baſſe, vel Andromachen ?

& ſubintelligendum, *ſcriptio eſt:* hoc eſt, quid ſcribis Nioben, &c. Sic apud Plautum in Aularia,

Quid tibi meam tactio eſt ?

hoc eſt, Quid meam tangis ? Judicet lector.

De Rhetore oblivioſo. LV.

EXtemporalis factus eſt meus Rhetor:
Calpurnium non ſcripſit, & ſalutavit.

Extemporalis evaſit meus Rhetor: non ſcripſit Calpurnium, & ſalutavit.

NOTÆ.

1 *Extemporalis*] Poëta irridet Apollonium rhetorem, de quo ſupra epig. 22. qui adeo infelicis erat memoriæ, ut nomina eorum, quos erat ſalutaturus, ſcriberet, ut ea memoriter ediſceret: jam verò tantum exercitatione profectum fecerat, ut ex tempore aliquem nominare poſſet, etſi nomen ejus antea non ſcripſerat.

De Aquila portante Jovem. LVI.

DIC mihi quem portes, volucrum regina ? Tonantem:
Nulla manu quare fulmina geſtat ? amat:
Quo calet igne deus ? pueri. Cur mitis aperto
Reſpicis ore Jovem ? de Ganymede loquor.

O avium regina, dic mihi quem feras ? Jovem: cur nulla fulmina gerit manu ? Amore captus eſt: qua flamma uritur Deus ? Pueri. Cur lenis reſpicis Jovem ore patenti ? Loquor de Ganymede.

NOTÆ.

De Aquila] Inſcribunt alii, *Cum aquila portante Jovem dialogiſmus.*

1 *Dic mihi*] Per ſe patet hoc epigramma: aquila enim Jovem portans à poeta interrogata, reſpondet.

Ad LUPUM sollicitum de filio erudiendo. LVII.

O Lupe, anxius perquiris cui præceptori committas filium, & diu periculum facis. Suadeo ut fugias omnes grammaticos & rhetoras: non legat libros Ciceronis aut Virgilii, non curet existimationem Rutilii: si componit carmina, averte illum à poësi: An cupit discere artes quæstuosas? Da operam evadat citharœdus aut choraules. Si puer videtur mentis stupidæ, efficias illum præconem aut architectum.

CUI tradas, Lupe, filium magistro
Quæris sollicitus, diuque tentas:
Omnes grammaticosque rhetorasque
Devites, moneo: nihil sit illi
Cum libris Ciceronis, aut Maronis, 5
Famæ Rutilium suæ relinquat:
Si versus facit, abdices poëtam.
Artes discere vult pecuniosas?
Fac, discat citharœdus, aut choraules.
Si duri puer ingeni videtur, 10
Præconem facias, vel architectum.

NOTÆ.

2 *Diuque tentas*] Alii,
Quæris sollicitus diu, rogasque.
Scribitur *solicitus* atque *sollicitus*.

3 *Omnes grammaticos*] Hoc Lupo consilium affert per ironiam, quod tunc Romæ non esset locus honestis artibus.

6 *Famæ Rutilium*] Videtur is esse quem commendat Cicero 1. de Oratore, & Suetonius in Augusto, cap. 89.

9 *Fac, discat citharœdus*] Græcus dicendi modus: hoc est, discat fieri citharœdus. Choraules is est qui tibiam in choro inflat: citharœdi verò & choraulæ ars tunc summo fuit in pretio. Sic poeta acutè carpit mores sui temporis.

10 *Si duri puer*] Architectus sanè ingenio valere debet, & multis semper laudibus fuit celebrata architectura. Sed hoc invidiose dicit Martialis, quòd plus architectis & præconibus, quàm viris doctis & poëtis faverent Romani.

Ad CINNAM, quem dominum vocabat. LVIII.

O Cinna, cùm te appello dominum, noli te efferre: sic quoque crebro saluto meum servum.

CUM voco te dominum, noli tibi, Cinna, placere:
Sæpe etiam servum sic resaluto meum.

NOTÆ.

1 *Noli tibi*] Alii *nolo*, minus bene. Cinnam dominum assentatoriè vocabat poeta, cum aliquid ab eo impetrare vellet: sic & servum appellabat, vel cùm ipsi blandiretur, vel cum illum irrideret.

Ad POSTUMUM, LIX.
de percipiendis voluptatibus sine mora.

O Postume, perpetuo prædicas cras te fruiturum vita: O Postume, dic mihi quando illucescit istud cras? quam procul est cras istud, ubi est, aut undè accersendum?

CRAS te victurum, cras dicis, Postume, semper:
Dic mihi cras istud, Postume, quando venit?
Quam longe cras istud, ubi est, aut unde petendum?

NOTÆ.

1 *Cras te*] Idem est argumentum epig. 16. lib. 1. Voluptates nempe sine mora esse percipiendas. Ludit poeta in frequenti repetitione istius *cras*.

Numquid

Numquid apud Parthos, Armeniosq; latet?
Jam cras istud habet Priami vel Nestoris annos,
Cras istud quanti dic mihi possit emi? 6
Cras vives: hodie jam vivere, Postume, serum est;
Ille sapit, quisquis, Postume, vixit heri.

Num delitescit apud Parthos & Armenios? Jam cras istud habet annos Priami vel Nestoris. Dic mihi quo pretio istud cras comparari possit? Cras vives: tardum est, ô Postume, jam vivere hodie. O Postume, ille sapiens est quisquis vixit heri.

NOTÆ.

4 *Apud Parthos*] Parthia Asiæ regio, quam hodie vocant alii *Arach*, alii *Chorasan*. Armenia duplex: major hodie *Turcomania*; minor hodie, secundum aliquos, *Anaduole*; secundum alios, *Pegian*.

5 *Jam cras istud*] Moram vitæ hilari interponens annos Nestoris vel Priami assecutus es, quorum ætas & historia omnibus nota est.

8 *Ille sapit*] Idem dixit epig. 16. lib. 1.

Ad STELLAM cui parva munera miserat. LX.

QUOD non argentum, quod non tibi misimus aurum,
Hoc facimus caussa, Stella diserte, tua:
Quisquis magna dedit, voluit sibi magna remitti;
Fictilibus nostris exoneratus eris.

O Stella facunde, quod ad te non misimus argentum nec aurum, hoc facimus in tuam gratiam. Quisquis donavit ingentia, cupiit ad se remitti ingentia: fictilia nostra te levabunt onere.

NOTÆ.

1 *Quod non*] Hoc est, ad te mitto parva munera, ut facile, si volueris, par pari referas: odit enim poeta, ut ipse dicit epig. 18. hoc libro,

Dolosas munerum & malas artes.

Vide epig. 56. lib. 4.

4 *Exoneratus*] Liberatus eris onere ad me munera remittendi, cum nostra vasa fictilia parvi sint momenti.

Ad detractorem cui famam denegat. LXI.

ALlatres licet usque nos, & usque,
Et gannitibus improbis lacessas:
Certum est hanc tibi pernegare famam,
Olim quam petis in meis libellis,
Qualiscumque legaris ut per orbem. 5
Nam te cur aliquis sciat fuisse?
Ignotus pereas, miser necesse est;
Non deerunt tamen hac in urbe forsan
Unus, vel duo, tresve, quatuorve,
Pellem rodere qui velint caninam. 10
Nos hac à scabie tenemus ungues.

Quamvis allatres nos semper, & semper provoces perfidiosis gannitibus: ratum est tibi recusare hanc existimationem, quam jam diu quæris in meis libris, ut qualitercunque sis notus per orbem: Cur enim aliquis noverit te vixisse? O ærumnose, oportet te mori incognitum. Nihilominus hac in urbe forte reperientur unus, vel duo, aut tres, aut quatuor, quibus placeat rodere pellem caninam. Nos cohibemus ungues ab hac scabie.

NOTÆ.

2 *Gannitibus*] Hoc est, maledictis & conviciis.

10 *Pellem rodere*] Hoc est, qui velint te canem insectari maledictis; invidi quippe & maledici canibus comparantur. Horatius epodon 6.

Quid immerentes hospites vexas, canis
Ignavus adversum lupos?

11 *Nos hac a scabie*] A libidine maledicendi me cohibebo, nec unquam meis in versibus legetur nomen tuum, unde famam qualemcunque colligeres.

In

In MARIANUM, LXII.

quem imprudentiæ accusat.

O Mariane, quis est iste crispulus qui semper adhærescit tuæ conjugi? quis est iste crispulus qui susurrat in teneram aurem dominæ nescio quid, & incumbit cathedræ cubito dexteriore, per cujus omnes digitos fluit levis annulus, cujus crura non sunt polluta ullo pilo? Nihil-ne mihi respondes? Iste, ais, administrat negotia meæ conjugis: expertus quidem & gravis est homo; qui fronte ipsa exprimat procuratorem: Chius Aufidius non erit asperior hoc crispulo. *O Mariane, quam mereberis colaphos Latini, ego puto te occupaturum locum Panniculi. Procurat-ne negotia uxoris? Iste crispulus nulla* procurat *negotia: iste non curat res uxoris,* sed *tuas.*

CRispulus iste quis est, uxori semper adhæret
Qui, Mariane, tuæ? Crispulus iste quis est
Nescio quid dominæ tenerā qui garrit in aurē;
Et sellam cubito dexteriore premit:
Per cujus digitos currit levis annulus omnes: 5
Crura gerit nullo qui violata pilo?
Nil mihi respondes? uxoris res agit, inquis,
Iste meæ: sane certus, & asper homo est,
Procuratorem vultu qui præferat ipso:
Acrior hoc Chius non erit Aufidius. 10
O quam dignus eras alapis, Mariane, Latini,
Te successurum, credo ego, Panniculo.
Res uxoris agit? res nullas Crispulus iste:
Res non uxoris, res agit iste tuas.

NOTÆ.

1 *Crispulus*] Poeta irridet Marianum, qui inepte crederet, quendam crispulum, hoc est, mollem, & capillis crispis juvenem uxoris suæ esse procuratorem.

6 *Qui violata pilo*] Cujus crura lævia suat, & depilata.

8 *Sane certus*] Hoc est, eruditus, quem nulla ratio rei gerendæ fallit.

10 *Non erit Aufidius*] Mœchus notissimus ex Juvenalis satyra 9. versu 25. Sensus est: Aufidius Chius non esset procurator gravior, nec certior hoc crispulo.

11 *Alapis Latini*] O digne, inquit Farnabius, qui in spectaculis theatralibus risum moveas alaparum contumeliis exceptus, non secus ac Panniculus mimus, à Latino mœchi partes agente cæsus, epig. 72. lib. 2.

Os tibi præcisum, quanto non ipse Latinus
Vilia Panniculi percutit ora sono.

14 *Res agit iste tuas*] Mœchus quippe mariti partes sustinet.

Ad hospites quibus hortos offert sine supellectili. LXIII.

O Hospes, potes pro jure tuo commorari in nostris hortis, si potes recumbere in terra nuda: vel si tecum fertur magna supellex: mea enim jam sustulit digitum hospitibus. Nulla culcitra nec detrita operit cubilia fracta:

JUre tuo nostris maneat licet hospes in hortis;
Si potes in nudo ponere membra solo:
Aut si portatur tecum tibi magna supellex:
Nam mea jam digitum sustulit hospitibus. 4
Nulla tegit fractos, nec inanis culcitra lectos;

NOTÆ.

4 *Nam mea*] Hoc est, mea supellex consumpta est frequenti hospitio. Metaphora est petita à gladiatoribus, qui cum essent victi digitum tollebant in signum victoriæ adversario concessæ. *Mea supellex sustulit digitum hospitibus*, hoc est, [illegible] est, atque attrita ab hospitibu[illegible] [illegible]c metaphora petitur à licitationibus in quibus, teste Festo, in verbo *manceps* digito sublato emptorem se aliquis profitebatur. Et sensus erit: Mea supellex emta est ab aliis hospitibus, id est, alii hospites supellectilem meam tanquam à se emptam consumpserunt. Eligat lector.

Putris

Putris & abrupta fascia reste jacet.
Sit tamen hospitium nobis commune duobus;
Emi hortos, plus est: instrue tu, minus est.

& institia putrida jacet fune disrupto. Nihilominus diversorium commune sit nobis ambobus; mercatus sum hortos, plus est: tu adorna, minus est.

NOTÆ.

6 *Putris & abrupta*] Fasciæ lecti seu institæ humi demissæ sunt, ruptis nempe funibus quibus fulciebantur.

Ad Ponticum scriptorem ineptum. LXIV.

QUid sentis, inquis, de nostris, Marce, libellis?
Sic me sollicitus, Pontice, sæpe rogas.
Admiror, stupeo: nihil est perfectius illis,
Ipse tuo cedit Regulus ingenio.
Hoc sentis? inquis, faciat tibi sic bene Cæsar, 5
Sic Capitolinus Jupiter; immo tibi.

O Marce, quid censes, ais, de nostris scriptis? O Pontice, crebro anxius sic me interrogas. Admiror, stupeo; nihil est elegantius illis, Regulus ipse primas dat tuæ solertiæ. Hocne censes? ais, sic utaris propitio Cæsare, sic Jove Capitolino; imo tu.

NOTÆ.

1 *Quid sentis*] Ponticum deridet, cujus versus nonnunquam laudabat, ut ipsi blandiretur, licet pessimos judicaret.

4 *Regulus*] Caussidicus celebris de quo epig. 13. lib. 1.

5 *Faciat tibi sic*] Sic particula sæpe usurpatur in precationibus. Ponticus precatur ut sic Jupiter bene faciat Martiali, ut de ejus scriptis bene senserat.

6 *Immo tibi*] Precationem Pontico regerit poeta: mala enim erat, cum male sensisset de Pontici versibus.

Ad suos ministros, LXV.

genialiter esse vivendum, cum moriendum sit.

SExtantes, Calliste, duos infunde Falerni:
Tu super æstivas, Alcine, funde nives.
Pinguescat nimio madidus mihi crinis amomo,
Lassenturque rosis tempora sutilibus.
Jam vicina juvent nos vivere Mausolea: 5
Cum doceat ipsos posse perire deos.

O Calliste, infunde duos sextantes Falerni: tu Alcine super Falernum funde nives æstivas. Capillus madens amomo pinguescat mihi, & tempora defatigentur rosis consutis. Jam propinqua monumenta hortantur nos indulgere genio: cum argumento sint posse mori ipsos deos.

NOTÆ.

1 *Sextantes*] Sextans est sexta pars assis, atque in duabus unciis constat; cum de mensuris agitur, duos continet cyathos.

2 *Tu super*] Hoc est, aquam gelidam e nivibus expressam funde. Alii legunt *solve*.

3 *Pinguescat*] Unguentis madidi, & floribus coronati convivabantur veteres. *Amomo*, hoc est unguenta ex amomo arbore odorifera expresso: rosas vero *sutiles* dixit pro corona ex rosis facta, & consuta.

5 *Jam vicina*] Hoc est, sepulchrum Augusti ad similitudinem Mausolei ab Artemisia extructi, de quo epig. 1. lib. Spect. nos invitat ad voluptates alacriter percipiendas. Legunt alii *Tam vicina*, quod sepulchrum Augusti proximum esset ei loco, in quo potabat Martialis. *Vivere* hîc est voluptatibus indulgere, & epig. 16. lib. 1. epig. 59. lib. 2.

6 *Ipsos deos*] Cæsares intellige, quos tanquam deos colebat populus.

Ad CÆSAREM DOMITIANUM, LXVI.
cujus spectacula commendat.

Hercules licet noverca impediente assecutus est sidera & cœlum propter victum leonem terrorem Nemeæ, atque aprum Arcadiæ: & punitum ceroma palæstræ Africæ; atque Erycem gravem prostratum in pulvere Siculo: & Cacum tremorem sylvarum, qui latentibus dolis solebat ducere boves aversas in speluncas. Ista, ô Cæsar, quota portio est tuæ arenæ, lux nova mane exhibet majora certamina. Quot pondera procumbunt graviora monstro Nemeæo? Quot sues Mænalios sternit tua hasta? si triplex certamen pastoris Iberi renovetur, habes eum qui valeat superare Geryonem. Quamvis crebro prædicetur bellua Lernæ Arcadiæ, quomodo Hydra pestifera potest comparari feris Nili? O Auguste, dii pro tantis meritis celeriter donaverunt Herculem cœlo, at te donabunt tarde.

Astra, polumque dedit, quamvis obstante noverca,
Alcidæ, Nemeæ terror, & Arcas aper.
Et castigatum Libycæ ceroma palæstræ:
Et gravis in Siculo pulvere fusus Eryx:
Sylvarumq; tremor, tacita qui fraude solebat 5
Ducere nec rectas Cacus in antra boves.
Ista tuæ, Cæsar, quota pars spectatur arenæ?
Dat majora novus prælia mane dies.
Quot graviora cadunt Nemeæo pondera monstro?
Quot tua Mænalios collocat hasta sues? 10
Reddatur si pugna triplex pastoris Iberi,
Est tibi, qui possit vincere Geryonem.
Sæpe licet Graiæ numeretur bellua Lernæ,
Improba Niliacis quid facit Hydra feris?
Pro meritis cœlum tantis, Auguste, dederunt 15
Alcidæ cito dii, sed tibi sero dabunt.

NOTÆ.

1 *Obstante noverca*] Junone quæ oderat Alcmenam Amphitryonis uxorem, Jovis pellicem, & Herculis matrem.

2 *Nemeæ terror*] In Nemeæa sylva Argolidis leo, in Arcadia vero aper Mænalius interfectus est ab Hercule. Vide epig. 27. lib. Spect.

3 *Lybicæ ceroma*] Antæum intellige, pro quo per metonymiam dixit ceroma, id est unguentum ex oleo, pulvere; & cera mixtum, quo ungebantur athletæ. Libycæ palæstræ: in Libya enim cum Antæo pugnavit Hercules, cujus certamen fuse describit Lucanus, lib. 4.

4 *Fusus Eryx*] Veneris filius cæstuum certamine in Sicilia victus est ab Hercule.

6 *Cacus*] Vulcani filius, latro insignis, qui boves in antrum suum cauda retro traxerat, ne earum vestigia deprehenderentur. Hoc modo bovem Herculi rapuerat, à quo deprehensus in Albano monte interfectus est. Virg. 8. Æn.

7 *Ista*] Omnia nempe Herculis facta, ô Cæsar, cum tuis spectaculis collata quotam partem efficient?

8 *Mane dies*] Mane cum bestiis pugnabant gladiatores, post meridiem vero inter se. Seneca epist. 7. *Mane leonibus & ursis homines, meridie spectatoribus suis objiciuntur. Interfectores interfecturis jubentur objici, & victorem in aliam detinent cædem, &c.*

10 *Collocat hasta*] Epig. 15. lib. Spect. dixit poeta,

—— longo porrexit vulnere pardum.

Ex hoc versu, & duobus sequentibus colligunt interpretes hoc epigramma referri ad Carpophorum, de quo lib. Spect. epig 27. & Domitiano tribuit quicquid venator ejus Carpophorus facit.

11 *Pastoris Iberi*] Geryonis nempe tricipitis victi ab Hercule in Hispania.

12 *Est tibi*] Carpophorus nimirum.

13 *Bellua Lernæ*] Lerna est Achaiæ locus, & palus in qua erat Hydra novis capitibus in locum abscissorum renascentibus perniciosa, quam tamen domuit Hercules.

14 *Niliacis feris*] Crocodilos intellige, qui in spectaculis exhibiti interficiebantur, cum quibus ipsam Hydram conferendam esse negat poeta.

16 *Sed tibi sero*] Majora sunt tua gesta Herculis factis, atque dignior es cœlo, quo tamen tarde donaberis, ut diu rempublicam administres.

In

In PONTILIANUM inurbanum. LXVII.

SÆpe salutatus, nunquam prior ipse salutas:
Sic eris æternum, * Pontiliane, vale.

Crebro salutatus, nunquam ipse salutas prior: O Pontiliane, sic erit æternum vale.

Notæ.

* *O Pontiliane*] Quem poeta ut inurbanum & agrestem hominem carpit, qui neminem unquam ipse prior salutaret.

2 *Sic eris*] Sic solebant antiqui salutare mortuos. Virgilius:

——— salve mi maxime Palla,
Æternumque vale,

Sensus est: Te in posterum mortuum existimabo, cum omnis in te mortua sit humanitas.

De HIRUNDINE, LXVIII.

quæ hyeme in Africam non avolârat.

HIbernos peterent solito cum more recessus
Atthides, in nidis una remansit avis.
Deprendere nefas ad tempora verna reversæ,
Et profugam volucres diripuere suæ.
Sero dedit pœnas, discerpi noxia mater 5
Debuerat: sed tunc, cum laceravit Itym.

Cum hirundines more solito peterent hyemalia receptacula, una volucris remansit in nidis. Primo vere reversæ agnoverunt scelus, atque aves suæ speciei discerpserunt fugitivam. Tarde punita est, nefanda mater dilanianda erat: at tunc, cum dilaniavit Itym.

Notæ.

2 *Atthides*] Sic hirundines dictæ sunt à Progne Pandionis regis Atticæ filia, quæ in hirundinem fuit conversa. Ovidius 6. Metam.

3 *Deprendere nefas*] Nefas vocat, quod ista hirundo ab aliarum more desciverit, nec cum reliquis avolârit.

5 *Noxia mater*] Progne in hirundinem conversa tunc, inquit, fuit discerpenda, cum Itym suum filium dilaniatum Tereo marito apposuit comedendum, ob stupratam ab illo Philomelam suam sororem.

Ad LESBIAM, LXIX.

cujus flavam comam vituperat.

ARctoa de gente comam tibi, Lesbia, misi:
Ut scires quanto sit tua flava magis.

O Lesbia, ad te misi cæsariem ex septentrionali natione, ut cognosceres quanto tua sit magis flava.

Notæ.

1 *Arctoâ de gente*] Ex Germania, quæ est sub Arcto ad Septentrionem: Germani vero flavam comam alunt, at Romæ nigram alebânt matronæ, flavam meretrices. Sic Poeta Lesbiæ impudicitiam ostendit, quæ flavos crines affectaret. Juvenalis de Messalina, sat. 6. versu 121.

Et nigrum flavo crinem abscondente galero
Intravit calidum veteri centone lupanar.

In MARCUM ANTONIUM, LXX.

Ciceronis interfectorem.

O Antoni nihil oppositure Photino Ægyptio, & minus nocens tota proscriptorum tabula quam uno Cicerone: O insane, quid educis ensem in ora Romanorum? Nec ipse Catilina fecisset hoc scelus. Impius miles corrumpitur improbo auro: & tanta pecunia vox una silet tibi. Quid juvant cara silentia sacræ linguæ? Omnes incipient loqui pro Cicerone.

ANtonî Phario nil objecture Photino,
Et levius tabula quam Cicerone nocens!
Quid gladium, demens, Romana stringis in ora?
Hoc admisisset nec Catilina nefas.
Impius infando miles corrumpitur auro: 5
Et tantis opibus vox tacet una tibi.
Quid prosunt sacræ pretiosa silentia linguæ?
Incipient omnes pro Cicerone loqui.

NOTÆ.

1 *Antoni*] Nota est Antonii triumviri historia, qui multos cives Romanos proscriptione durante interfici jussit, scelus tamen minus alios omnes interficiens, quam unum Ciceronem opprimens admisit: Photinus Ægyptius Pompeium magnum jussu Ptolemæi occidit.

3 *Romana stringis*] Ultimam vocalem vocis præcedentis brevem produxit propter duas consonantes sequentis dictionis. Sic Virgilius: ——— *date tela, scandite muros.*

Romana in ora] Hoc est Ciceronem. Unde epig. 65. lib. 3. de eodem Cicerone:
Hoc tibi, Roma, caput, cum loquereris, erat.

4 *Nec Catilina*] Notus ex Salustii historia.

5 *Miles corrumpitur*] Percussor Ciceronis.

7 *Pretiosa*] Hoc est, Magno pretio silentium frustra emisti, ô Antoni, cum totus populus dicat, quod jam tacet Ciceró, epig. 82. lib. 2.

De SYRISCO decoctore. LXXI.

Syriscus errans in sellariolis popinis circum quatuor balnea consumpsit centies laxum nuper sibi donatum a patrono. O quanta est helluatio decoxisse centies! quanto major adhuc non accumbere!

INfusum sibi nuper à patrono
Plenum maxime centies Syriscus
In sellariolis vagus popinis
Circa balnea quatuor peregit.
O quanta est gula, centies comesse! 5
Quanto major adhuc, nec accubare!

NOTÆ.

2 *Plenum centies*] Centena scilicet sestertiûm millia integra. Syriscus itaque manumissus dictam summam à patrono acceperat, quam breviter consumpsit *in popinis sellariolis*, quæ tabernæ erant in quibus ganeones non accumbendo, ut mos erat honestorum virorum, sed sedendo ventri indulgebant.

4 *Circa balnea quatuor*] Thermas Neronianas, Grylli, Titi, & Agrippæ, ut putant interpretes.

Ad FAUSTINUM, LXXII.

quem vocat in agrum Trebulanum.

Ubi uda Trebula deprimit frigidas valles, atque ager virens friget mensibus Cancri;

HUmida qua gelidas summittit Trebula valles,
Et viridis Cancri mensibus alget ager;

NOTÆ.

1 *Trebula*] Vicus aut oppidum in Sabinis æstate frigidissimum.

2 *Cancri mensibus*] Mense scilicet Julio, quo Cancer signum cœleste fervet; & mense

Rura Cleonæo nunquam temerata leone,
Et domus Æolio semper amica Noto,
Te, Faustine, vocant, longas his exige messes 5
Collibus, hibernum jam tibi Tibur erit.

rura nunquam violata Cleonæo leone, & villa semper objecta Austro Æolio te invitat, ô Faustine: his collibus age longos dies æstivos, jam frueris Tibure hyemis tempore.

NOTÆ.

Augusto, quo Leo ardet; Cleonæus dictus, quia prope Cleonas oppidum Peloponnesi leonem, inter astra deinde relatum, interfecit Hercules.

4 *Noto*] Ventus meridianus pulviosus, Æolius autem dicitur, quod in ditione Æoli sint venti.

6 *Hibernum*] Hoc est, Trebulanus ager adeo frigidus est, ut æstate non jam frigido Tibure, sed Trebulæ mansurus sis. Vide ep. 57, 60. & 62. l. 4.

De origine BACCHI. LXXIII.

QUI potuit Bacchi matrem dixisse tonantem,
Ille potest Semelen dicere, Rufe, patrem.

Cui licuit vocare Jovem matrem Bacchi, illi licet, ô Rufe, vocare Semelen patrem.

NOTÆ.

1 *Qui potuit*] Διμήτωρ à Græcis dictus est Bacchus, hoc est habens duas matres, Semelen nempe Cadmi filiam, & Jovem ex cujus femore natus esse dicitur. Hæc nota est fabula.

2 *Potest Semelen*] Nam ut Jupiter vir & tamen mater, ita Semele licet fœmina potest dici pater; aut si hoc absurdum, erit & illud.

Ad THEODORUM ineptum scriptorem. LXXIV.

NON donem tibi cur meos libellos
Oranti toties, & exigenti,
Miraris, Theodore? magna caussa est,
Dones tu mihi ne tuos libellos.

O Theodore, mirarisne cur non dem tibi meos libros toties roganti atque expostulanti? Magna caussa est; ne tu mihi des tuos libellos.

NOTÆ.

1 *Non donem*] Per se patet hoc epigramma, cui simile plane est epigramma 2 lib. 7.

De POMPEIO & filiis. LXXV.

POmpeios juvenes Asia, atque Europa, sed ipsum
Terra tegit Libyes, si tamen ulla tegit.
Quid mirum toto si spargitur orbe? jacere
Uno non poterat tanta ruina loco.

Asia atque Europa condunt Pompeios juvenes, at terra Libyæ condit ipsum Pompeium, si tamen ulla condit. Quid mirum si diffunditur per universum mundum? Tanta ruina nequibat jacere uno loco.

NOTÆ.

1 *Asia atque Europa*] Nobile elogium Pompeii & filiorum. Cneius, Pompeii magni filius periit in Hispania à Cæsare victus ad urbem *Mundam*: Sextus vero à militibus Antonii *Mileti* interceptus in Asia interiit: Pompeius pater in Africa ad Pelusium occisus est, de cujus morte jam dictum epig. 65. lib. 3.

2 *Si tamen ulla tegit*] Non constat enim sepultum fuisse Pompeium, ut patet ex hoc distticho:

Marmoreo in tumulo Licinus jacet, at Cato parvo,
Pompeius nullo, quis putat esse deos?

3 *Toto orbe*] Hoc est in tribus orbis partibus tunc cognitis, de quibus Pompeius magnus triumphârat, teste Cicerone pro lege Manilia.

Ad

Ad QUINCTUM, mœchum. LXXVI.

O Quincte, potes ne vocare legitimam uxorem Læliam, quæ tibi nupsit propter legem?

QUÆ legis caussa nupsit tibi Lælia, Quincte,
Uxorem potes hanc dicere legitimam?

NOTÆ.

1 *Quæ legis caussa*] Legem Juliam in adulteros revocavit Domitianus, de qua Juvenalis, sat. 2.

———*qui tunc leges revocabat amaras.*

Lælia ergo adultera Quincto mœcho nupsit, ne puniretur. Legitima uxor dicitur quæ secundum leges nubit: in quo verbo ludit poeta, cùm metu legis Juliæ nupsisset adultera hæc Lælia, quæ legi obsecuta aliquo modo uxor legitima videri poterat: lege epig. 7. lib. 6.

Ad CINNAM pauperem, LXXVII.

Sæpe hausto veneno consecutus est Mithridates, ne virus crudele posset obesse sibi. Tu etiam, ô Cinna, cœnando semper tam male, providisti ne posses unquam necari fame.

PRofecit poto Mithridates sæpe veneno,
Toxica ne possent sæva nocere sibi.
Tu quoque cavisti cœnando tam male semper,
Ne posses unquam, Cinna, perire fame.

NOTÆ.

1 *Profecit poto*] Plinius, l. 25. c. 2. *Uni ei* (Mithridati) *excogitatum quotidie venenum bibere, præsumptis remediis, ut consuetudine ipsa innoxium fieret. Primo inventa genera antidoti, ex quibus unum etiam nomen ejus retinet. Illius inventum autumant sanguinem anatum Ponticarum miscere antidotis, quoniam veneno vivebant.* De eo agit etiam Gellius, l. 17. c. 16.

Ad MARULLUM assentatorem, LXXVIII.

O Marulle, quidam refertur lepide dixisse, qui dixit te instillare oleum in auriculam.

NArratur belle quidam dixisse, Marulle,
Qui te ferre oleum dixit in auriculam.

NOTÆ.

1 *Qui te ferre*] Assentatores enim dum potentioribus blandiuntur, in eorum aures oleum infundere videntur. Alii aliter explicant hoc adagium, & legunt *in auricula*, ut sit sensus: Marullum rigida & supina aure fuisse, id est, omnia aversantem & fastidientem aliorum dicta. Sic epig. 42. lib. 6.

Non attendis, & aure me supina
Jamdudum quasi negligenter audis.

Metaphora ducta à gestu eorum, quibus aliquid in aurem infusum est; &, ne effluat, aurem supinant. Qui loqui non posset, apud antiquos dicebatur oleum ore gestare: ita qui nihil audit videtur oleum ferre in auricula. Vel poeta irridet Marullum ita caput incurvantem, ac si in ea oleum tulisset. Eligat lector.

Ad TURANIUM, LXXIX.

quem invitat ad tenuem cœnam.

O Turanî, si habes domi cœnam tristem, licet tibi esurire mecum.

SI tristi domicœnio laboras,
Turanî, potes esurire mecum.

NOTÆ.

1 *Domicœnio*] Nova vox lepide ficta à domo & cœno. Turanius singularis fuit nostri poetæ amicus, de quo iterum epistola, lib. 9.

2 *Esurire mecum*] Hoc est, contentus esse frugali mensa.

Non

Non deerunt tibi, si soles προπίνειν,
Viles Cappadocæ, gravesque porri.
Divisis cybium latebit ovis, 5
Ponetur digitis tenendus unctis
Nigra cauliculus virens patella,
Algentem modo qui reliquit hortum,
Et pultem niveam premens botellus,
Et pallens faba cum rubente lardo. 10
Mensæ munera si voles secundæ,
Marcentes tibi porrigentur uvæ,
Et nomen pyra quæ ferunt Syrorum,
Et quas docta Neapolis creavit,
Lento castaneæ vapore tostæ; 15
Vinum tu facies bonum bibendo,
Post hæc omnia forte si movebit
Bacchus, quam solet, esuritionem,
Succurrunt tibi nobiles olivæ,
Piceni modo quas tulere rami, 20
Et fervens cicer, & tepens lupinus.
Parva est cœnula, quis potest negare?
Sed finges, nihil, audiesve fictum,
Et vultu placidus tuo recumbes,
Nec crassum dominus leget volumen, 25
Nec de Gadibus improbis puellæ
Vibrabunt sine fine prurientes
Lascivos docili tremore lumbos;

Si soles propinare, viles Cappadocæ, & porri succo gravi non tibi deerunt. Cybium delitescet ovis sectis, cauliculus viridis qui modo allatus est ex horto frigido tractandus digitis unctis apponetur in nigra patella, & botellus impositus candidæ pulti, & pallida faba cum rubente larido. Si dona mensæ secundæ tibi placebunt, marcentes uvæ tibi apponentur, & pyra quæ denominantur à Syris, & castaneæ tostæ calore moderato, quas produxit erudita Neapolis; potando probabis vinum esse bonum; post hæc omnia, si vinum excitabit solitam famem, præstantes olivæ tibi præsto erunt, quas modo produxerunt oleæ Picenæ, & fervens cicer apponetur, & tepens lupinus. Exigua est cœnula, (quis potest inficiari?) At nihil dissimulabis, nec audies quicquam excogitatum, & accubabis fronte tua serena, nec herus leget densum volumen, nec prurientes sine fine puellæ ex lascivis Gadibus agitabunt petulantes lumbos docili tremore.

NOTÆ.

3 *Si soles* προπίνειν] Nimirum tibi non deerunt quæ bibendi desiderium excitent. Merula legit,

Non deerunt tibi sessiles propinquæ.

hoc est, sessiles lactucæ ex vicinis hortis, de quibus, lib. 3. epig. 47. Plinius, lib. 19. cap. 7. facit mentionem Cappadocarum. *Diligentiores*, inquit, *plura genera* (lactucarum) *faciunt, purpureas, crispas, Cappadocas, Græcas.*

5 *Cybium*] Est piscis genus, ex quo cibus conficiebatur simul cum ovis modice sectis.

6 *Unctis*] Teste Lipsio propter infusum caulibus oleum. Alii legunt *ustis*, propter antithesim algentis horti.

9 *Et pultem*] De pultibus scribit Apicius, lib. 5. cap. 1. Nivea dicitur, hoc est, ex farina tritici candida. Lib. 2. cap. 5. Sic botellum describit: *Botellum sic facies ex ovi vitellis coctis, nucleis pineis concisis, quibus cepam & porrum concisum, thusque crudum admiscebis, cum pipere modico, atque ita intestinum farcies adjectoque liquamine, & vino decoquas.*

10 *Rubente lardo*] *Rubens* dicitur laridum vetus & fumosum.

12 *Marcentes uvæ*] Alii intelligunt maturas: alii, liquore perfusas.

16 *Vinum tu*] Hoc est, si hilariter vinum meum biberis, qualecunque sit, ostendes tibi sapere.

17 *Si movebit*] Prava vina bibebant antiqui, ut vomitu purgarent stomachum, quo major deinde foret edendi & bibendi appetentia.

20 *Piceni modo*] De olivis Picenis dictum, lib. 1. epig. 44.

21 *Et fervens cicer*] Genus est pisi vel ab igne cocti, vel natura fervidi. *Lupinus tepens* dicitur, quia aqua tepenti macerabatur: est verò genus leguminis.

22 *Parva est cœnula*] Sed jucunda, qualis esse solet inter amicos, in qua quidquid in buccam venerit, quisque garriet sine ullo delatorum timore.

24 *Vultu tuo*] Hoc est, non composito in alterius gratiam, nec tibi, inquit, ero molestus longi voluminis lectione.

26 De Gadibus] De quibus, epig. 42. lib. 1. unde puellæ saltatriculæ levitate & lasciv

ut tibia parvi condyli sonabit, quod nec molestum sit, nec illepidum. Hæc est cœnula: sequeris Claudiam, quam tu optas adesse prius quam nos.

Sed, quod non grave sit, nec infacetum,
Parvi tibia condyli sonabit. 30
Hæc est cœnula, Claudiam sequeris,
Quam nobis cupis esse tu priorem.

NOTÆ.

famosæ Romam ducebantur, epig. 42. lib. 2.

30 *Tibia condyli*] Condylus tibicen fuisse videtur. Alii putant loqui poetam de tibia quæ parvum haberet foramen instar condyli, qui proprie nodus est in digitis incurvis extans. Prior sensus mihi videtur melior.

31 *Claudiam*] Hoc est, aderit & Claudia à te amata, quam libenter sequeris, & omnium primam adesse cupis. Legunt alii,

Quæ nobis cupit esse te priorem.

Vulgata lectio,

Quam nobis cupis esse turpiorem.

Ne illius amore capiamur, ut nempe solus ea potiaris.

In ZOILUM, LXXX.

suarum vestium ostentatorem.

O Zoile, surrexisti undecies una cœna, atque undecies mutavisti synthesim, ne sudor retentus remaneret in veste perfusa, & tenuis aura noceret remissæ cuti. Cur, Zoile, ego non sudo, qui cœno tecum? Una enim synthesis caussa est magni frigoris.

UNdecies una surrexti, Zoïle, cœna,
Et mutata tibi est synthesis undecies,
Sudor inhæreret madida ne veste retentus,
Et laxam tenuis læderet aura cutem.
Quare ego non sudo, qui tecum, Zoïle, cœno?
Frigus enim magnum synthesis una facit. 6

NOTÆ.

1 *Undecies*] Zoilum hunc de quo jam lib. 2. epig. 16. carpit, qui alia de caussa synthesim non mutabat, nisi ut suarum vestium copiam ostentaret. Synthesis vestis est qua domini utebantur Romani in cœna, & foris Saturnalium tempore, epig. 46. lib. 2.

4 *Laxam cutem*] Propter sudorem.

6 *Frigus enim*] Solus sudas, alii frigent, quippe unus multas habes syntheses, quas ostentare cupis. Epig. 16. lib. 2.

Ad SEVERUM, LXXXI.

cui librum suum emendandum mittit.

O Severe, si otium erit, concedas mihi horam non totam; & licet adscribas muneri, grave est amittere otia dum evolvis atque examinas nostras ineptias, oramus patiaris & feras hoc damnum. Quod si evolveris ista cum eloquenti Secundo (at nunquid sumus impudentes)

NON totam mihi, si vacabis, horam,
Dones, & licet imputes, Severe,
Dum nostras legis, exigisque nugas,
Durum est perdere ferias, rogamus,
Jacturam patiaris hanc, ferasque. 5
Quod si legeris ipsa cum diserto,
(Sed numquid sumus improbi) Secundo,

NOTÆ.

2 *Et licet imputes*] Hoc est, per me licet ut me semihoræ mihi concessæ debitorem facias.

7 *Sumus improbi*] Hoc est, Numquid sum impudens, qui te rogem ut meos libros legas, cum tu gravioribus negotiis operam des. Secundi jam meminit lib. 1. epig. 2.

Plus

Plus multo tibi debiturus hic est,
Quam debet domino suo libellus.
Nam securus erit, nec inquieta 10
Lassi marmora Sisyphi videbit,
Quem censoria cum meo Severo
Docti lima momorderit Secundi.

hic libellus tibi debiturus est multo plus quam suo auctori. Nam tutus erit, nec spectabit inquieta saxa defatigati Sisyphi, quem momorderit censoria lima eruditi Secundi simul cum *meo Severo.*

NOTÆ.

10 *Nec inquieta*] Nota Sisyphi fabula, qui in inferis ingens saxum sine ulla quiete movet. Sensus est: Meus libellus non adibit inferos. Dicebant veteres poemata adire inferos, & interire, cum non legerentur.

13 *Lima*] Egregia metaphora. Lima habet suos dentes, unde dicitur mordere ferrum, cum illud polit. Sic eruditi viri emendando versus impolitos mordent, seu poliunt.

Ad ÆMILIANUM, LXXXII.

solos divites facere rem.

SEmper eris pauper, si pauper es, Æmiliane:
Dantur opes nulli nunc nisi divitibus.

O Æmiliane, semper eris egenus, si egenus es: nunc nulli donantur divitiæ nisi locupletibus.

NOTÆ.

1 *Semper eris*] Mores sui temporis carpit poeta, quo soli divites rem faciebant. Idem queritur Juvenalis, sat. 3. cum de Codro paupere, & Arturo divite agit.

IN GAURUM avarum. LXXXIII.

QUID promittebas mihi millia, Gaure, ducenta:
Si dare non poteras millia, Gaure, decem?
An potes, & non vis? rogo, non est turpius istud?
I, tibi dispereas, Gaure: pusillus homo es.

O Gaure, cur mihi pollicebaris ducenta millia; si nequibas, ô Gaure, largiri decem millia? An potes, & non placet? Nonne illud, quæso, inhonestius est? I, tibi, dispereas, es homo sordidus.

NOTÆ.

2 *Si dare non poteras*] Vel fœnori, vel gratis.

3 *Rogo non est*] Hoc est: Si potes dare, & non vis, cur mihi promittebas? Nunquid hoc turpius est quam si mihi ab initio petenti denegasses?

4 *I, tibi dispereas*] Hæc lectio mihi videtur perobscura: omnium optime meo judicio legit Heraldus:

An potes, & non vis? rogo, non est turpius istud
Sic tibi? Dispeream, Gaure, pusillus homo es.

Ad DINDYMUM, LXXXIV.

cujus diversa erant à suis studia.

INsequeris, fugio; fugis, insequor: hæc mihi mens est:
Velle tuum nolo, Dindyme, nolle volo.

Insequeris, fugio; fugis insequor: hæc est mea sententia: quod vis, mihi non placet: quod non vis, gratum est.

NOTÆ.

1 *Insequeris, fugio*] Per se patet hoc epigramma quo lepide docet poeta, Dindymi voluntatem à sua esse diversam.

Ad GALLAM, LXXXV.

quæ Saturnalibus donum nullum poetæ miserat.

JAM triſtis nucibus puer relictis
Clamoſo revocatur à magiſtro:
Et blando male proditus fritillo
Arcana modo raptus è popina,
Ædilem rogat udus aleator. 5
Saturnalia tranſiere tota,
Nec munuſcula parva, nec minora
Miſiſti mihi, Galla, quæ ſolebas.
Sane ſic abeat meus December.
Scis certe, puto, veſtra jam venire 10
Saturnalia, Martias Kalendas.
Tunc reddam tibi, Galla, quod dediſti.

Jam puer mœſtus abjectis nucibus revocatur a clamoſo præceptore: & madidus aleator incommode proditus ſono blandi fritilli modo abreptus ex ſecreta popina obteſtatur Ædilem. Saturnalia omnino effluxerunt, nec miſiſti ad me, ô Galla munuſcula exigua, nec minora, quæ conſueveras. Sic hercle effluat meus December. Tenes, opinor, Martias Kalendas veſtra Saturnalia jam appropinquare. Tunc, ô Galla, tibi reſtituam quod donaſti.

NOTÆ.

1 *Nucibus relictis*] Nucibus ludere ſolebant pueri Romani Saturnalium tempore, menſe ſcilicet Decembri, quo vacabant à ſtudio. Quinque verò erant legitimi Saturnalium dies, epig. 53. lib. 7. & 84. lib. 4. quibus finitis ad ſtudium revocabantur.

3 *Et blando*] Saturnalium tempore conceſſum erat juvenibus viriſque alea ludere; at præteritis Saturnalibus ſi ludentes deprehenderentur ab Ædili, magiſtratu nempe cui id curæ erat, puniebantur. Fritillus, pyrgus, ſeu turricula eſt, ex qua mittebantur teſſeræ in tabulam luſoriam.

6 *Saturnalia tranſiere*] Quibus nempe ſolebant amici ad ſeſe invicem munera mittere.

9 *Meus December*] Quo menſe Saturnalia virorum celebrabantur; Kalendis verò Martiis Saturnalia fœminarum. Suet. in Veſpaſiano; *Sicut Saturnalibus dabat viris apophoreta, ita & Kalendis Martii fœminis.* Macrobius, lib. 1. cap. 12. *Et ſervis* (menſe Martio) *cœnas apponebant matronæ: ut domini Saturnalibus.* Juvenalis, ſat. 9. verſu 53.

Munera fœmineis tractes ſecreta Kalendis.

EPIGRAM-

EPIGRAMMATUM

LIBER VI.

Ad Julium Martialem, ut emendet suum Librum. Epigr. I.

Sextus mittitur hic tibi libellus,
In primis mihi care Martialis:
Quem si terseris aure diligenti,
Audebit minus anxius, tremensque
Magnas Cæsaris in manus venire.

INTERPRETATIO.

O mihi dilectissime Martialis, mitto tibi hunc sextum Librum: quem si emendaveris sedula censura, minus sollicitus & pavidus audebit venire in manus ingentes Cæsaris.

NOTÆ.

1 *Sextus mittitur*] Huic epigrammati deest titulus in antiquis codicibus, in novis verò reperitur *ad Julium Martialem*, de quo jam ep. 21. lib. 5. & lib. 10. epig. 47. & lib. 4. epig. 64.

3 *Si terseris*] Alludit ad spongiam, de qua lib. 4. epig. 10. hoc est, si acri judicio, quæ sunt delenda, accurate deleveris, & emendaveris. *Aure diligenti*] dixit quod superbissimum sit aurium judicium.

5 *Magnas*] Epig. 8. lib. 4. sic jam de Domitiano locutus est.

Ingentique tenet pocula parca manu.

Legunt alii, *magni*.

Adulatorium ad Domitianum. II.

Lusus erat sacræ connubia fallere tædæ:
Lusus & immeritos execuisse mares.
Utraque tu prohibes, Cæsar, populisque futuris
Succurris, nasci quos sine fraude jubes.
Nec spado jam, nec mœchus erit, te præside, quisquam, 5
At prius, ô mores, & spado mœchus erat.

Jocus erat decipere conjugia sacri matrimonii, & jocus erat castrare mares sine caussa. O Cæsar, tu vetas utraque, & subvenis populis venturis, quos imperas gigni sine dolo. Nec jam ullus spado erit, nec adulter, te Imperatore, sed prius, ô mores, etiam spado erat adulter.

NOTÆ.

1 *Lusus erat*] Hoc est, antea lusus erat adulteria committere, & mares castrare, quod utrumque fieri prohibuit Domitianus, teste etiam Suetonio in Domitiano, cap. 7.

4 *Sine fraude*] Id est, legitime, non ex adulterio.

5 *Nec spado*] Qui ducebat uxorem non sibi, sed aliis, unde ipse erat adulter suæ uxoris. Juvenalis, sat. 1.

Cum tener uxorem ducat spado, &c.

vel potius intellige etiam spadones mulieribus, quæ parere nollent, gratos fuisse, infra ep. 67. Juvenalis, sat. 6. versu 367.

Sunt, quas eunuchi imbelles, & mollia semper Oscula delectent.

De filio DOMITIANI, III.

O nomen promissum Dardanio Iulo, orire, ô vera progenies Numinum; ô magne puer orire. Cui immortales habenas committat genitor post secula: & qui senex gubernes mundum cum seniore patre. Julia ipsa candido pollice ducet pro te aurea fila, & nebit totam ovem Phryxi.

NAscere Dardanio promissum nomen Iulo,
Vera deum soboles: nascere magne puer.
Cui pater æternas post secula tradat habenas:
Quique regas orbem cum seniore senex.
Ipsa tibi niveo trahet aurea pollice fila, 5
Et totam Phryxi Julia nebit ovem.

NOTÆ.

1 *Nascere Dardanio*] Iulo nempe filio Æneæ promiserant fata aliquando nasciturum hunc puerum.

2 *Vera deûm*] Domitianus enim ejus pater Dominus & Deus appellabatur, epig. 8. lib. 5.

Magne puer] Ex Domitia uxore, cujus mentionem facit Suetonius in Domit. cap. 3. non ex Julia Titi ejus fratris filia, cujus amore misere peribat Domitianus, quam conceptum abigere coegit, teste eodem Suetonio, cap. 22. in Domit. *ut etiam caussa mortis illius extiterit.*

3 *Habenas*] Hoc est, imperium administrandum, postquam Domitianus diu illud rexerit.

5 *Ipsa tibi*] Julia, à Domitiano patruo adamata, te filium ejus amabit, & Parcarum partibus fungetur, tibique ducet fila aurea, quæ summam felicitatem portendunt.

6 *Et totam ovem*] Hoc est, tibi nebit totum vellus aureum, quale erat arietis illius, quo vectus mare trajecerat Phryxus. Ex Hetruscorum autem doctrina aries aureo vellere ornatus Imperatori omnium rerum copiam portendebat. Sic Virgilius, Augustum felicem forte conjiciens ait, Eclog. 4.

Ipse sed in patris aries jam suave rubenti
Murice, jam croceo mutabit vellera luto.

Adulatorium ad Domitianum, IV.

O censor maxime, & princeps principum, cum Roma jam tibi debeat tot triumphos, tot templa nova, tot restituta, tot spectacula, tot Numina, tot civitates: tibi debet plus, quod casta est.

CEnsor maxime, principumque princeps
Cum tot jam tibi debeat triumphos,
Tot nascentia templa, tot renata,
Tot spectacula, tot deos, tot urbes:
Plus debet tibi Roma, quod pudica est. 5

NOTÆ.

1 *Censor maxime*] Vide Suetonium in Domitiano, cap. 8. Domitianus revocavit legem Juliam de adulteriis puniendis, mares castrari vetuit. Vestalium impudicitiam severe coercuit; Corneliam enim virginem maximam absolutam olim, dehinc convictam defodi imperavit; unde merito maximus censor dicitur.

Principumque princeps] Romanorum enim Imperatori exterarum gentium reges tributa solvebant.

2 *Tot triumphos*] De Dacis, Cattis, & Sarmatis, de quibus, supra.

3 *Nascentia templa*] Lege Suetonium in Domit. cap. 5.

4 *Tot spectacula*] Suetonius, cap. 4. epig. 19. lib. 5.

Tot deos] Ipsum Domitianum, intellige, patrem ejus, & fratrem Titum, quos in deorum numerum referri voluit.

Tot urbes] Populorum quos vicit.

5 *Plus debet*] Revocatis legibus quæ impudicitiam coercerent, plus meritus es de urbe Roma. Suet. in Domit. cap. 7, & 8. illas leges recenset. Vide epig. 2. supra.

Ad CÆCILIANUM fœneratorem. V.

Rustica mercatus nummis ſum prædia multis.
Mutua des centum, Cæciliane, rogo.
Nil mihi reſpondes, tacitum te dicere credo:
Non reddes: ideo, Cæciliane, rogo.

Multis nummis emi poſſeſſiones ruſticas, ô Cæciliane, oro mihi des centum mutuo. Nullum mihi das reſponſum, puto te tacitum dicere: non reddes: idcirco, ô Cæciliane, oro.

NOTÆ.

2 *Des centum*] Millia ſcil. ſeſtertiûm.
4 *Ideo rogo*] Si enim eſſem redditurus, non rogarem, quia non gratis dares, ſed poſcerem nec precibus uterer.

Ad LUPERCUM Paullæ amatorem. VI.

Comœdi tres ſunt: ſed amat tua Paulla, Luperce,
Quatuor: & κωφὸν Paulla πρόσωπον amat.

Tres ſunt comœdi: at tua Paulla, ô Luperce, amat quatuor: & Paulla ardet perſonam mutam.

NOTÆ.

1 *Sed amat tua*] Paullam irridens, eam excuſat quod amaret quatuor comœdos, nec eam facere præter legem dramatis oſtendit: licet enim in Scena tres tantum colloqui inter ſe conveniat: Horatius,

Nec quarta loqui perſona laboret;

tamen quarta perſona poteſt induci, quæ vel muta ſit, vel parce loquatur. Tacite intelligit poeta, omnes comœdos quotquot ſint à Paulla amari.

De THELESINA adultera. VII.

Julia lex populis ex quo, Fauſtine, renata eſt,
Atque intrare domos juſſa pudicitia eſt,
Aut minus, aut certe non plus triceſima lux eſt,
Et nubit decimo jam Theleſina viro.
Quæ nubit toties, non nubit; adultera lege eſt.
Offendor mœcha ſimpliciore minus. 6

O Fauſtine, ex quo lex Julia revocata eſt in gratiam populorum, & caſtitas juſſa eſt ingredi domos, ſunt triginta dies aut minus, aut ſane non plus, & Theleſina jam nubit decimo viro. Quæ nubit toties, non nubit: mœcha eſt lege. Adultera publica minus mihi diſplicet.

NOTÆ.

1 *Julia lex*] De qua epig. 2, & 4. ſupra.
5 *Adultera lege eſt*] Theleſina enim, ne adulterii accuſaretur, à marito repudiata nubebat mœcho, atque conjugii nomine prætexebat adulterium. Sicut erat adultera legitima, ut dixit epig. 76. lib. 5. & epig. 22. infra.
6 *Mœcha ſimpliciore*] Illa quippe nullam fraudem facit legi, nec adulterat nuptias quas non contrahit.

Ad SEVERUM, in mores ſui temporis. VIII.

Prætores duo, quatuor tribuni,
Septem cauſſidici, decem poetæ,

Duo prætores, quatuor tribuni, ſeptem cauſſidici, decem poetæ,

NOTÆ.

1 *Prætores duo*] Per ſe patet hoc epigramma, bonas nempe artes contemni, præcones vero & citharœdos pluris fieri: quod jam dixit epig. 57. lib. 5.

paullo ante rogabant quendam senem conjugium cujusdam puellæ: ille sine mora tradidit virginem præconi Eulogo. O Severe, quid egit dignum stulto?

Cujusdam modo nuptias petebant
A quodam sene: non moratus ille
Præconi dedit Eulogo puellam. 5
Dignum quod fatuo, Severe, fecit?

NOTÆ.

6 *Dignum quid fatuo*] Imo sapienter fecit; nam tunc præconis ars erat pecuniosa, alii autem honestiores artes spernebantur. Legunt alii,

Dic nunquid fatuo, Severe, fecit?

Ad LÆVINUM fictum equitem. IX.

O Lævine, dormis in theatro Pompeii: attamen quereris, si Oceanus te suscitat.

IN Pompeiano dormis, Lævine, theatro,
Et quereris, si te suscitat Oceanus?

NOTÆ.

2 *Si te suscitat*] Dormire se simulabat Lævinus, ne ex quatuordecim subselliis ejiceretur, cum censum equestrem non haberet. Illum irridet poeta, & ludit in ambiguitate hujus verbi *suscitat*, id est, removet: aliàs potest significare, à somno excitat. Oceanus verò erat designator, cui curæ erat unicuique locum suum assignare, de quo diximus epig. 94. lib. 3.

Petit latenter à Domitiano pecuniam. X.

Cum nuper forte peterem a Jove pauca millia, Ille donabit, inquit, qui mihi donavit ædem. Ille quidem donavit ædem Jovi, sed nulla millia largitus est nobis: pudeat petiisse a Jove pauca. Sed quam non acerbus, quam nulla iracundia nubilus legerat nostras rogationes! Tali fronte concedit Dacis abjectis coronam, & petit Capitolium, & redit. Dic rogo, ô virgo conscia nostri Tonantis, si recusat hac fronte, qua igitur solet donare? Sic ego quærebam: sic paucis Pallas respondit deposita Gorgone: quæ nondum donata sunt, ô fatue, credis-ne recusata?

PAuca Jovem nuper cum millia forte rogarem,
Ille dabit, dixit, qui mihi templa dedit.
Templa quidem dedit ille Jovi, sed millia nobis
Nulla dedit: pudeat pauca rogâsse Jovem.
At quam non tetricus, quam nulla nubilus ira,
Quam placido nostras legerat ore preces: 6
Talis supplicibus tribuit diademata Dacis,
Et Capitolinas itque reditque vias:
Dic precor, ô nostri dic conscia virgo Tonantis,
Si negat hoc vultu, quo solet ergo dare? 10
Sic ego; sic breviter, posita mihi Gorgone Pallas,
Quæ nondum data sunt, stulte, negata putas?

NOTÆ.

1 *Pauca millia*] Sestertiûm nempe; non latenter imò aperte à Domitiano pecuniam petit poeta.

2 *Qui mihi*] Respondet Jupiter, in cujus honorem Capitolium incendio absumptum restituit Domitianus. Suetonius in Domitiano, cap. 5.

4 *Pudeat*] Alii *pudet heu*. A magnis viris magna petere decet, & forte, ut intelligere videtur, nihil dedit Jupiter, seu potius Cæsar, quod nihil dignum ipso petierat Martialis.

7 *Diademata*] Hoc est, Dacis victis concessit uti suis legibus, epig. 3. lib. 5.

8 *Et Capitolinas*] Et talis triumphans in Capitolium ascendit.

9 *Conscia virgo*] Minerva familiare erat numen Domitiani. Vide epig. 1. lib. 4. Palladem astute interrogat poeta, quod ipsum Domitianum indecenter interrogaret.

Nostri Tonantis] Domitiani.

11 *Posita Gorgone*] Hoc est, posito clypeo, in cujus medio depictum erat caput Medusæ dirum ac terribile, quod qui intuerentur, statim in lapides commutabantur. Forte alludit poeta ad simulachrum Palladis in Capitolio positum sine Ægide: quod factum erat in gratiam Domitiani, cujus statua Ægidem gestabat, ep. 179. l. 14.

12 *Negata putas*] Quasi dicat, Jamjam dabit.

In

In MARCUM, XI.
qui mirabatur nullam esse tunc veram amicitiam.

QUod non sit Pylades hoc tempore, non sit Orestes,
Miraris? Pylades, Marce, bibebat idem.
Nec melior panis, turdusve dabatur Oresti:
Sed par, atque eadem cœna duobus erat.
Tu Lucrina voras: me pascit aquosa Peloris, 5
Non minus ingenua est & mihi, Marce, gula.
Te Cadmæa Tyros, me pinguis Gallia vestit:
Vis te purpureum, Marce, sagatus amem?
Ut præstem Pyladē, aliquis mihi præstet Orestē:
Hoc non fit verbis: Marce, ut ameris, ama. 10

An mirum tibi videtur quod hoc ævo non existat Pylades, nec Orestes? O Marce, Pylades potabat idem. Nec melior panis, aut turdus apponebatur Oresti: at ambo habebant æqualem cœnam, atque eandem. Tu voras ostrea Lucrina: me verò alit aquosa Peloris, ô Marce, non habeo gulam minus delicatam. Cadmæa Tyros te vestit, me Gallia pinguis: ô Marce, placet-ne ut ego sagatus diligam te purpureum? Aliquis mihi præbeat Orestem, ut præbeam Pyladem: hoc non fit verbis. O Marce, dilige ut diligaris.

NOTÆ.

1 *Quod non sit*] Caussam affert poeta, cur nulla esset vera amicitia; quod nempe inter eos qui amici esse cuperent, nulla esset rerum communio. Vide epig. 43. lib. 2. & epig. 59. lib. 3. Pylades verò & Orestes inter se fuerunt conjunctissimi, quorum satis nota est historia. Vide etiam epig. 11.

5 *Tu Lucrina*] Lacus Lucrini ostrea optimi sunt saporis, epig. 59. lib. 3.

Aquosa Peloris] Ostrei genus est Peloris, quam aquosam dicit, hoc est, flaccidam; nempe sine callo, ut ait Raderus, quo multum commendantur ostrea.

7 *Cadmæa Tyros*] Hoc est, te vestit purpura ex Tyro, me vero tegit sagum Gallicum rude, & crassi fili, epig. 19. lib. 4.

10 *Non fit verbis*] Sed re. Seneca epist. 9. *Ego tibi monstrabo amatorium sine medicamento, sine herba, sine ullius venefica carmine. Si vis amari, ama.*

De FABULLA ornata comis emptitiis. XII.

JUrat capillos esse, quos emit, suos
Fabulla: numquid illa, Paulle, pejerat?

Fabulla jurat suos esse crines, quos mercata est. O Paulle, nunquid illa pejerat?

NOTÆ.

1 *Jurat*] Ludit in hac voce *suos*: Meus enim est quod mihi natura tribuit, vel quod ab alio emi. Epig. 20. lib. 2.

Nam quod emas, possis dicere jure tuum.

Unde Fabulla nec jusjurandum, nec fidem negligebat, licet crines non nativos suos esse diceret.

De Statua JULIÆ. XIII.

QUis te Phidiaco formatam, Julia, cælo,
Vel quis Palladiæ non putet artis opus?

O Julia, quis non credat te effictum cælo Phidiæ, aut opus artis Palladiæ?

NOTÆ.

1 *Quis te Phidiaco*] Amore Juliæ, ut vidimus jam epig. 3. supra, ardebat Domitianus, cui statuam miro artificio elaboratam erigi curavit. De Phidia sculptore nobilissimo dictum epig. 35. lib. 3.

2 *Palladiæ artis*] Præstantiora opera Palladi, ut artium inventrici, tribuuntur.

Candida Lygdos simulachro non silente respondet, & naturalis pulchritudo micat in ore sereno. Manus at tenera ludit baltheo Veneris, quem eripuit ex tuo collo, ô parve Cupido. Juno & ipsa Venus a te petat baltheum, ut revocetur amor Martis & supremi Jovis.	Candida non tacita respondet imagine Lygdos, Et placido fulget vivus in ore decor. Ludit Acidalio, sed non manus aspera, nodo, Quem rapuit collo, parve Cupido, tuo. 6 Ut Martis revocetur amor summique Tonantis, A te Juno petat ceston, & ipsa Venus.

NOTÆ.

3 *Candida Lygdos*] Hoc est, marmor candidissimum Lygdinum dictum, in monte Tauro repertum, epig. 42. infra, quod formam Juliæ sic repræsentabat, ut loqui videretur.

4 *In ore decor*] Turnebus, lib. 23. cap. 28. legit *in ore liquor* pro mollitudine quadam & teneritate. Gronovius verò sic explicat: *Liquor vivus* est succus ille & sanguis faciei, qui splendet è viventi, viva, veraque facie: ille fulget in hac statua, loqui putes, & vivo succo os accendi.

5 *Ludit Acidalio nodo*] Hoc est, blanda manu Julia gerit ceston Veneris, quæ dicta est Acidalia ab Acidalio fonte in Bœotia, in quo lavare Gratiæ dicebantur: in eo autem cingulo omnes Gratiæ & Veneres inerant, quo qui percutiuntur, percutientis amore accenduntur.

8 *Juno petat*] Hoc est, si Juno Jovem sibi conciliare velit, & Venus Martem, utantur baltheo quo Domitianum percussit Julia. His verbis indicat poeta Juliam esse pulchriorem Junone, & ipsa Venere.

In LABERIUM, poëtam ostentatorem. XIV.

O Laberi, asseveras te posse componere docta carmina: cur igitur non placet? qui potest condere docta carmina, ô Laberi, non condat, existimabo eum virum.	VErsus scribere posse te disertos Affirmas, Laberi; quid ergo non vis? Versus scribere qui potest disertos, Non scribat, Laberi, virum putabo.

NOTÆ.

1 *Versus scribere*] Fictum est nomen hujus Laberii: alterius verò mimorum scriptoris meminit Macrobius, lib. 2. Saturn. cap. 7. Suetonius in Julio, cap. 39.

4 *Virum putabo*] Hoc est, fortissimi esse animi eum putabo, qui famam nominis sui contemnat, & qui versus disertos cum possit scribere, se tamen à scribendo cohibeat. Sic Laberium carpit, qui sane à scribendo non se abstinuisset, si versus facere disertos valuisset, ut ipse jactabat.

De formica succino inclusa. XV.

Dum formica errat in umbra populea, gutta electri intricavit exilem feram: sic quæ paullo ante nullius erat pretii dum viveret, nunc evasit pretiosa sua morte.	DUM Phaëtontea formica vagatur in umbra, Implicuit tenuem succina gutta feram: Sic modo quæ fuerat vita contemta manante, Funeribus facta est nunc pretiosa suis.

NOTÆ.

1 *Dum Phaëtontea*] Dum formica reperet sub frondibus populorum, in quas conversæ fuerunt sorores Phaëtontis, in liquorem succini è populo fluentis lapsa est, quo implicita lucebat nobilem sortita tumulum. Idem argumentum est de ape, epig. 32. & de vipera, epig. 59. lib. 4.

XVI.

In

In CINNAMUM, XVII.
qui syllabam detraxerat ex suo nomine.

Cinnam: Cinname, te jubes vocari;
Non est hic, rogo, Cinna, barbarismus?
Tu si Furius ante dictus esses,
Fur ista ratione diceteris.

O Cinname, vis appellari Cinna. Quæso, ô Cinna, non-ne est hic barbarismus? Si prius tu vocatus fuisses Furius, hac ratione vocareris Fur.

NOTÆ.

1 *Cinname*] Exemplo Furii & Furis allato poeta irridet hunc Cinnamum, qui detracta ultima sui nominis syllaba Cinnam vocari se jubebat, ut nempe ab antiqua Cinnarum stirpe genus suum repeteret.

2 *Barbarismus*] Est, cum verbum aliquod vitiose profertur. Cinnamus tonsor fuit, de quo epig. 63. lib. 7.

Ad PRISCUM, de Salonino mortuo. XVIII.

Sancta Salonini terris requiescit Iberis, (mos,
Qua melior Stygias non videt umbra do-
Sed lugere nefas; nam, qui te, Prisce, reliquit,
Vivit, quâ voluit vivere parte magis.

Sancta umbra Salonini requiescit in terris Iberis, qua probior non spectat sedes Tartareas. At non licet mærere; nam, ô Prisce, qui te reliquit, vivit ea parte qua magis cupiit vivere.

NOTÆ.

1 *Sancta Salonini*] Manes à veteribus sancti proprie dicti sunt. Vide Macrobium, lib. 3. Saturn. cap. 3. Iberus *Ebro* fluvius Hispaniæ Tarracon.

3 *Sed lugere nefas*] Nam Saloninus mortuus in te, ô Prisce, qui alter es Saloninus, vivit, & præterea vivit fama & gloria recte factorum. Sic Horatius, lib. 3. ode 30.
Non omnis moriar: multaque pars mei
Vitabit Libitinam.

In POSTUMUM, ineptum caussidicum. XIX.

Non de vi, neque cæde, nec veneno,
Sed lis est mihi de tribus capellis:
Vicini queror has abesse furto:
Hoc judex sibi postulat probari.
Tu Cannas, Mithridaticumque bellum, 5
Et perjuria Punici furoris,

Habeo controversiam non de vi, nec occisione, nec veneno, at de tribus capellis. Expostulo has deesse furto propinqui: judex petit probationem hujus furti. Tu magna voce, & tota manu clamas Cannas, bellum Mithridaticum, & perjuria furoris Punici,

NOTÆ.

2 *De tribus capellis*] Fac verba de re cujus controversia movetur, nec figurarum tumore & vana rerum alienarum à nostra caussa commemoratione judices obtundas.

5 *Cannas*] Ignobilis est Apuliæ vicus, ad quem funditus ab Hannibale cæsi sunt Romani: quam cladem fuse describit Livius.

Mithridaticum] Gestum à Lucullo, Sulla, alii Sylla, & Pompeio contra Mithridatem.

6 *Et perjuria*] Silius Italicus lib. 1. de bello Punico sic canit:
——— *ter Marte sinistro*
Juratumque Jovi fœdus conventaque patrum
Sidonii fregere duces, &c.
Omnibus verò notum civile bellum inter Sullam & Marium.

& Sullas, & Marios, & Mucios. Jam, ô Postume, fac verba de tribus capellis.

Et Sullas, Mariosque, Muciosque
Magna voce sonas, manuque tota.
Jam dic, Postume, de tribus capellis.

NOTÆ.

7 *Mucios*] Porsennæ bellum intelligit, in quo Mucius Scævola manu in ignem immissa immortalem gloriam consecutus est, ep. 22. l. 1.

8 *Manuque tota*] Hoc est, omni conatu, totis viribus gestum agens.

9 *Jam dic*] Invehitur in caussidicos, qui otiosorum controversias rhetorum à foro alienas proponebant, nec ad rem quicquam dicebant.

In PHOEBUM fœneratorem. XX.

O Phœbe, à te petii centum sestertia mutuo, posteaquam mihi dixeras, igitur nihil postulas? inquiris, hæres, differs, & decem diebus afflictas te & me: ô Phœbe, jam oro, recusa.

MUtua te centum sestertia, Phœbe, rogavi,
Cum mihi dixisses, exigis ergo nihil?
Inquiris, dubitas, cunctaris, meque diebus,
Teque decem crucias: jã rogo, Phœbe, nega.

NOTÆ.

2 *Exigis ergo nihil*] His verbis sæpius Martialem hortatus fuerat Phœbus, ut ab eo aliquid peteret: jam verò cùm ille petiisset centum sestertia, & quidem mutuo, Phœbus non ausus apertè negare, longa mora se & poetam cruciabat: itaque illum rogat Martialis, ut tandem neget, cum nihil gravius sit quam diu pendere, epig. 42. infra.

De IANTHIDE & STELLA conjugibus. XXI.

Dum Venus hilaris copulat Ianthida in perpetuum cum poeta Stella, dixit: Nequivi plus donare. Hæc præsente domina: at garriit in aurem illud improbius, Tu cave, ô improbe, ne quid pecces. Ego furens crebro percussi lascivum Martem, cum vagaretur ante legitimum connubium. At ex quo meus est, non me offendit ulla concubina; Juno optaret habere Jovem ita temperantem. Locuta est, & secreto baltheo læsit cor. Vulnus placet: at tu, ô diva, jam percute duos.

PErpetuam Stellæ dum jungit Ianthida vati
Læta Venus, dixit: Plus dare non potui.
Hæc coram domina: sed nequius illud in aurē,
Tu ne quid pecces exitiose vide.
Sæpe ego lascivum Martem furibunda cecîdi, 5
Legitimos esset cum vagus ante toros.
Sed postquam meus est, nulla me pellice læsit:
Tam frugi Juno vellet habere Jovem.
Dixit, & arcano percussit pectora loro.
Plaga juvat: sed tu jam dea cæde duos. 10

NOTÆ.

1 *Perpetuam Stellæ*] De Stella, l. 1. ep. 8. qui Violantillam, cujus amore jam diu deperiit, duxit uxorem. Violantilla autem græce citur Ianthis ab ἴον viola, & ἄνθος flos.

3 *Coram domina*] Violantilla.

4 *Ne quid pecces*] Amori Stellæ insultat Venus illum monens, ne Violantillæ anteponat iam puellam.

5 *Cecidi*] Cestos de quo supra epig. 13. ut licet mihi Martem conciliarem.

6 *Esset vagus*] Alii *isset vagus*, hoc est, cum quam ipsi nuberem, mœcharetur. Legitimum Veneris maritum fuisse Martem vix reperias; sed idem hic de Venere dici posse existimo, quod de Didone, Virg. l. 4. Æn. ver. 171.

Nec jam furtivum Dido meditatur amorem,
Conjugium vocat, hoc prætexit nomine culpam.

9 *Arcano loro*] Hoc est, cesto cujus erat arcana virtus, epig. 13. supra.

10 *Plaga juvat*] Placet Stellæ.

Cæde duos] Ut mutuo amore ardeat Violantilla.

In

In PROCULINAM adulteram. XXII.

QUod nubis, Proculina, concubino,
Et mœchum modo, nunc facis maritum,
Ne lex Julia te notare possit:
Non nubis, Proculina, sed fateris.

O Proculina, quod nubis mœcho, & nunc facis maritum paullo ante adulterum; ne lex Julia queat te punire: O Proculina, non nubis, at confiteris.

NOTÆ.

3 *Ne lex Julia*] Quæ vetabat adulteria, ep. 7. supra, & 75. lib. 1.

4 *Sed fateris*] Te cum illo mœchatam fuisse.

XXIII.

De CARISIANO paupere. XXIV.

NIL lascivius est Carisiano:
Saturnalibus ambulat togatus.

Nihil petulantius est Carisiano: togatus incedit Saturnalibus.

NOTÆ.

2 *Saturnalibus*] Quo tempore equites & senatores togam deponebant, & synthesim, id est, vestem cœnatoriam assumebant, epig. 1. lib. 14. Cum verò Carisianus pauper non haberet synthesim, sed tantum togam, ambulabat togatus. Ludens autem poeta paupertatis caussam adscribit lasciviæ, quasi lasciviens contra morem incederet Carisianus.

Ad MARCELLINUM militantem in Dacia. XXV.

MArcelline, boni soboles sincera parentis,
Horrida Parrhasio quem tegit ursa jugo:
Ille vetus pro te, patriusque quid optet amicus,
Accipe, & hæc memori pectore vota tene:
Cauta sit ut virtus: ne te temerarius ardor 5
In medios enses, sævaque tela ferat.
Bella velint, Martemque ferū rationis egentes:
Tu potes & patriæ miles, & esse decus.

O Marcelline, vera progenies patris probi, quem tegit ursa horrida cœlo Septentrionis: audi quid expetat pro te ille antiquus, & patrius amicus, & serva hæc vota corde memori: ut virtus tua sit provida, ne ardor temerarius te rapiat in medios gladios, & fera tela. Carentes ratione expetant bella & sævum Martem: tu potes esse miles, & ornamentum patriæ.

NOTÆ.

2 *Horrida*] Marcellinus iste militabat in Dacia, hodie *Moldavia*, &c. epig. 79. lib. 7. & epig. 46. lib. 9. ad eundem Marcellinum.

Et Getici tuleris sidera pigra poli.

Strabo, l. 7. Γέτας μὲν, τοὺς πρὸς τὸν Πόντον κεκλιμένους, καὶ πρὸς τὴν ἕω· Δάκους δὲ, τοὺς εἰς τἀναντία πρὸς Γερμανίαν, καὶ τὰς τοῦ Ἴστρου πηγὰς, οὓς οἶμαι Δαύους καλεῖσθαι, τὸ παλαιόν. *Getæ qui versus Pontum & Orientem inclinant: Daci qui in diversum ad Germaniam, & Istri fontes vergunt, quos puto antiquitus esse Davos appellatos.*

2 *Jugo Parrhasio*] Hoc est, Septentrione, nempe sub ursa quæ dicta est Parrhasia, ab Arcadiæ urbe unde erat Calisto in ursam à Jove commutata. Vide epig. 11. lib. 4.

3 *Patriusque*] Ex his verbis colligit Domitius Marcellinum fuisse Hispanum Martialis popularem, sed potius à patre Marcellini patrius amicus fuisse mihi videtur.

7 *Bella velint*] Hoc est, temerè pugnent furiosi; nec enim vetat Marcellinum pugnare, sed tantum monet, ne in hostes temere irruat.

8 *Tu potes*] Potes patriæ esse ornamento tempore belli & pacis. Legunt alii,

Tu potes & patris miles, & esse ducis.

quæ lectio non placet.

XXV

XXVI.

Ad NEPOTEM, XXVII.

quem hortatur ad genialem vitam.

O Nepos bis vicine (nam tu etiam habitas in locis propinquis Floræ, atque etiam in antiquis Ficeliis) habes filiam testem maternæ castimoniæ quæ refert imaginem paterni vultus. Nihilominus ne nimis te abstineas à veteri Falerno; & potius relinque cados plenos pecuniâ. Filia sit pia, sit dives, sed bibat mustum. Amphora nunc recens senescat cum domina. Cæcuba vindemia non alat solos orbos: licet & patribus vivere mihi, adhibe fidem.

BIS vicine Nepos (nam tu quoque proxima Floræ
Incolis, & veteres tu quoque Ficelias)
Est tibi, quæ patrii signatur imagine vultus,
Testis maternæ nata pudicitiæ.
Tu tamen annoso nimium ne parce Falerno: 5
Et potius plenos ære relinque cados.
Sit pia, sit locuples, sed potet filia mustum.
Amphora cum domina nunc nova fiat anus.
Cæcuba non solos vindemia nutriat orbos:
Possunt & patres vivere, crede mihi. 10

NOTÆ.

1 *Bis vicine*] Duplici modo Nepotem sibi esse vicinum dicit poeta: primo quidem Romæ, circa templum Floræ, de qua epig. 23. lib. 5. tum in Sabinis in Ficeliarum oppido, inter quod & Nomentum Martialis prædium habuit. Sic Cluverius Ital. lib. 2. cap. 9.

5 *Tu tamen*] Licet habeas filiam, noli tamen nimium defraudare genium: sufficiet enim si illi cados pecuniâ plenos reliqueris; ipse porro bibe Falernum à multis annis reconditum.

7 *Mustum*] Hoc est, vinum annosum ne relinquas filiæ; sed mustum, seu vinum recens, quod ipsa leverit, & quod cum ipsa simul consenuerit.

9 *Cæcuba*] Non solùm iis qui liberis carent, bibere vinum Cæcubum, sed & iis qui liberos habent, liceat hilariter vivere. De vino Cæcubo vide epig. 115. lib. 13.

Epitaphium Glauciæ ad viatorem. XXVIII.

Glaucias ille cognitus libertus Melioris, qui interiit tota Roma mœrente, deliciæ breves patroni dilecti, hoc sub marmore sepultus jacet tumulo juncto viæ Flaminiæ: purus moribus, integer pudore, promptus ingenio, florens pulchritudine: Puer adjungebat vix unum annum duodecim

LIbertus Melioris ille notus,
Tota qui cecidit dolente Roma,
Cari deliciæ breves patroni,
Hoc sub marmore Glaucias humatus,
Juncto Flaminiæ jacet sepulchro: 5
Castus moribus, integer pudore,
Velox ingenio, decore felix.
Bis senis modo messibus peractis

NOTÆ.

1 *Libertus Melioris*] Vide apud Statium, lib. 2. Sylvarum, *Epicedion in Glauciam Melioris.* Melior Atedius vir sane clarissimus fuit, ad quem sunt Statii arbor & psittacus.

5 *Flaminiæ*] Viæ nempe extra urbem, ad quam frequentes erant tumuli.

7 *Velox ingenio*] Homerum enim recitabat, stupentibus omnibus. Vide Statium loco citato.

8 *Messibus*] Hoc est, annis. Quidam male legunt *mensibus*; nam quod ingenium bimulo?

Vix unum puer applicabat annum,
Qui fles talia, nil fleas viator. 10

messibus paullo ante absolutis. O viator qui luges casum ejusmodi, nihil lugeas deinceps.

NOTÆ.

10 *Nil fleas*] Hoc est, ô viator qui mortem hujus pueri defles, opto nihil habeas unquam deflendum: id est, felix esto.

De EODEM, XXIX.

NON de plebe domus, nec avaræ verna catastæ,
Sed domini sancto dignus amore puer:
Munera cum posset nondum sentire patroni,
Glaucia libertus jam Melioris erat. 4
Moribus hoc formæq; datũ, quis blandior illo?
Aut quis Apollineo pulchrior ore fuit?
Immodicis brevis est ætas, & rara senectus:
Quidquid amas, cupias non placuisse nimis.

Puer fuit non verna plebeiæ domus, nec avaræ catastæ, at dignus sancto amore heri sui: Glaucia jam erat libertus Melioris, cum nondum posset intelligere dona patroni. Hoc concessum moribus & pulchritudini, quis suavior illo; aut quis Apollineo ore formosior fuit? Eximia sortiuntur brevem ætatem, & raram senectam: Optes non arridere nimis quicquid diligis.

NOTÆ.

1 *Non de plebe domus*] Lege epigramma præcedens. Glaucia, inquit, non erat de plebe servili, nec verna venalitius, qui cum reliquis servis in catasta exponeretur. Erat autem catasta locus, vel potius machina lignea longa compedis instar, ubi venales servi exponerentur. Avaram dixit, quia avari erant mangones, qui ex venditione servorum quæstum faciebant.

6 *Aut quis*] Hoc est, quis vel etiam formosus ut Apollo fuit pulchrior Glaucia?

7 *Immodicis*] Quibus est præcox ingenium, & gratissima infantia, ii cito moriuntur. Hoc dicere videtur poeta secundùm impiam opinionem, qua credebant antiqui nimiæ hominum gloriæ deos invidere.

8 *Cupias non placuisse*] Ne cito pereat.

In PÆTUM, XXX.

qui tarde dederat quod promiserat.

SEX sestertia si statim dedisses,
Cum dixti mihi, Sume, tolle, dono;
Deberem tibi, Pæte, pro ducentis.
At nunc cum dederis diu moratus,
Post septem, puto, vel novem Kalendas; 5
Vis dicam tibi veriora veris?
Sex sestertia, Pæte, perdidisti.

Si subito donâsses sex sestertia, cum mihi dixisti, Accipe, aufer, largior; ô Pæte, essem tibi debitor ducentorum. Sed cum diu cunctatus modo donaveris, post septem, opinor, vel novem menses; placet-ne tibi dicam aliquid verius veritate? O Pæte, amisisti sex sestertia.

NOTÆ.

1 *Sex sestertia*] Poetæ daturum se promiserat Pætus, quæ si donâsset sine mora, tantum illi debuisset Martialis, quantum pro ducentis.

7 *Perdidisti*] Fere enim nulla est gratia tardè concessa: at verò bis dat qui cito dat.

XXXI.

De

De morte OTHONIS. XXXII.

Cum Enyo belli civilis esset adhuc in ancipiti, & forte effœminatus Otho posset superare, improbavit Martem non staturum nisi multo sanguine, & transfodit nudum pectus manu non dubia. Cato, dum vivit, sit hercle major vel ipso Cæsare; dum interit, an fuit major Othone?

CUM dubitaret adhuc belli civilis Enyo,
Forsitan & posset vincere mollis Otho,
Damnavit multo staturum sanguine Martem,
Et fodit certa pectora nuda manu.
Sit Cato dum vivit, sane vel Cæsare major; 5
Dum moritur, numquid major Othone fuit?

NOTÆ.

1 *Cum dubitaret*] Enyo, id est, Bellona Martis soror, cum adhuc dubitaret cui victoriam concederet, an Vitellio, an Othoni. Vide Suetonium in Othone.

3 *Damnavit Martem*] Hoc est, bellum quod stare seu cessare nequibat sine multo sanguine; nisi forte sumas stare pro constare.

Staturum] Legunt alii *saturatum*, vel *saturum jam*. Prior lectio magis placet.

6 *Numquid major*] Desperatis enim rebus, metu hostium se interfecit Cato: Otho vero prope integris pectus transfodit, unde moriendo plus gloriæ quàm Cato adeptus videtur.

XXXIII.

Ad DIADUMENUM puerum formosum. XXXIV.

O Diadumene, liba nobis oscula pressa; quot ais? Imperas à me recenseri fluctus Oceani, & conchas sparsas per littora maris Ægæi, atque apes quæ errant in monte Cecropio, & voces & manus quæ applaudunt pleno theatro, cum populus intuetur vultum repentini Cæsaris. Nolo quot exorata Lesbia libavit concinno Catullo: pauca optat, qui potest recensere.

BAsia da nobis, Diadumene, pressa; quot inquis?
Oceani fluctus me numerare jubes;
Et maris Ægæi sparsas per littora conchas,
Et quæ Cecropio monte vagantur apes;
Quæque sonant pleno vocesque, manusque theatro, 5
Cum populus subiti Cæsaris ora videt.
Nolo quot arguto dedit exorata Catullo
Lesbia: pauca cupit, qui numerare potest.

NOTÆ.

1 *Basia da nobis*] De Diadumeno jam actum epig. 64. lib. 3. & epig. 47. lib. 5.

4 *Et quæ Cecropio*] Hymettum intellige, de quo Pausanias in Atticis: Ὑμηττὸς φύει νόμας μελίτταις ἐπιτηδειοτάτας. *Hymettus pastiones habet apibus aptissimas. Cecropius verò dicitur, id est, Atticus.*

7 *Nolo quot*] Lege Catulli epig. 5. ad Lesbiam:

Da mihi basia mille, deinde centum,
Dein mille altera, dein secunda centum, &c.

Hæc verò basia utpote numerabilia pauca esse existimat noster Poeta.

Ad

Ad CÆCILIANUM, molestum caussidicum. XXXV.

SEptem clepsydras magna tibi voce petenti,
Arbiter invitus, Cæciliane, dedit.
At tu multa diu dicis: vitreisque tepentem
Ampullis potas semisupinus aquam.
Ut tandē saties vocemque, sitimque, rogamus, 5
Jam de clepsydra, Cæciliane, bibas.

O Cæciliane, judex non libenter, tibi postulanti magna voce concessit septem clepsydras. Sed tu profers multa diu: & semisupinus bibis vitreis phialis tepentem aquam. Ut tandem expleas vocem, & sitim, oramus, o Cæciliane, jam potes de clepsydra.

NOTÆ.

1 *Septem clepsydras*] Clepsydra, seu hydrologium, aquarium est horologium. Vasculum quippe erat aut ex vitro, aut ex alia materia, per quod aqua inclusa guttatim defluens demetiebatur tempus. Nam orantibus in foro e more Atheniensium præscriptum erat tempus: attamen sæpe liberæ erant actiones, nec ad certum tempus dicere jubebantur patroni. Quantum verò temporis dimensa fuerit una clepsydra, mihi compertum non est. Sunt qui singulas horas singulis clepsydris definiant, in qua sententia est Domitius: alii clepsydræ mediam horam, alii tribus clepsydris horam tribuunt. Plinius junior, lib. 2. epist. 11. sic de clepsydra: *Dixi*, inquit, *horis pene quinque: nam decem clepsydris quas spatiosissimas acceperam, sunt additæ quatuor.* Nisi hic locus variè legeretur, rem definiret; etenim alii legunt pro decem clepsydris, viginti, alii duodecim, alii tribus; tandem pro longo temporis spatio septem clepsydras hîc posuit poeta.

3 *Vitreisque*] Nonnunquam autem comedisse, & bibisse oratores in ipsa actione disce à Quintiliano, lib. 11. cap. ult. *Bibere*, inquit, *aut etiam esse inter agendum, quod multis moris fuit, & est quibusdam, ab oratore meo procul absit, &c.*

6 *Jam de clepsydra*] Aquam bibe, ut ineptæ tuæ orationi finem breviter imponas.

XXXVI, XXXVII.

De filio REGULI, XXXVIII.

cujus infantis adhuc indolem laudat.

ADspicis ut parvus, nec adhuc trieteride plena,
Regulus auditum laudet & ipse patrem;
Maternosque sinus viso genitore relinquat,
Et patrias laudes sentiat esse suas?
Jam clamor centumq; viri, densumq; coronæ 5
Vulgus, & infanti Julia tecta placent.
Acris equi soboles magno sic pulvere gaudet,
Sic vitulus molli prælia fronte cupit.

Videsne ut parvus Regulus, nec adhuc tribus annis peractis, celebret & ipse auditum genitorem; & deserat gremium genitricis conspecto patre, atque intelligat decus paternum esse suum? jam clamor & centum viri, & plebs frequens cœtu, & Julia templa sunt jucunda infanti. Sic progenies fortis equi lætatur magno pulvere; sic vitulus tenera fronte appetit pugnam.

NOTÆ.

1 *Nec adhuc trieteride*] Quæ est spatium trium annorum.

2 *Regulus*] Filius scilicet infans jam lætabatur cum orantem in foro patrem audiret. Vide Plinium juniorem, epist. 2. lib. 4. ubi describit mortem hujus pueri.

5 *Centumque viri*] Erant judices quorum munus describit Cicero, lib. 1. de Oratore.

6 *Julia templa*] Alii *Julia tecta*. Juliam basilicam intellige, in qua scilicet jus reddebant centum viri, quos ingens populi multitudo circumstabat. Lege Plinium juniorem, epist. 21. lib. 5.

7 *Acris equi*] Videtur respicere illud Horatii,

Fortes creantur fortibus.

O dii, servate, oro, sua vota genitrici, & genitori, ut Regulus audiat filium, illa verò ambos.

Dî, servate, precor, matri sua vota, patrique,
Audiat ut natum Regulus, illa duos. 10

NOTÆ.

9 *Di servate*] Solennis antiquorum bene precandi formula.

10 *Audiat ut natum*] Orantem scilicet, *Illa duos*: mater nempe audiat maritum, & aliquando filium agentem caussas.

In CINNAM, XXXIX.

de adulteriis uxoris.

O Cinna, ex Marulla uxore suscepisti septem non liberos, namque nec quisquam est tuus, nec filius amici, aut vicini; at concepti in grabatis, & tegetibus indicant suis capitibus adulteria matris. Hic Maurus, qui ambulat retorta coma, fatetur se esse progeniem Cogisantræ: sed ille depressa nare; tumidis labris, simillimus est Pannico palæstritæ: quis nescit tertium esse Pistoris, quicumque cognovit & spectat Lippum Damam? . .

. . . .

. . . .

Quis verò inficietur filium esse Sannionis Gyrthæ hunc acuto capite, atque auribus longis, quæ sic moventur, ut solent asellorum? duæ sorores, illa nigra, & hæc rufa genitæ sunt à Croto choraulâ, atque à Carpo villico. Jamque haberes gregem plenum hybridarum, si Corculus & Dindymus non essent spadones?

Pater ex Marulla, Cinna, factus es septem
Non liberorū, namque nec tuus quisquam,
Nec est amici, filiusve vicini;
Sed in grabatis, tegetibusque concepti
Materna produnt capitibus suis furta. 5
Hic qui retorto crine Maurus incedit,
Sobolem fatetur esse se Cogisantræ:
At ille sima nare, turgidis labris,
Ipsa est imago Pannici palæstritæ:
Pistoris esse tertium quis ignorat, 10
Quicumque lippum novit, & videt Damam?
Quartus cinæda fronte, candido vultu,
Ex concubino natus est tibi Lygdo:
Præcide si vis filium, nefas non est.
Hunc verò acuto capite, & auribus longis, 15
Quæ sic moventur, ut solent asellorum,
Quis morionis filium neget Gyrthæ?
Duæ sorores, illa nigra, & hæc rufa,
Croti choraulæ, villicique sunt Carpi.
Jamq; hybridarum grex tibi foret plenus, 20
Si spado Corculus, Dindymusque non esset?

NOTÆ.

1 *Pater ex Marulla*] Adulteria Marullæ facete narrat, quæ servorum amore debacchaetur.

4 *Sed in grabatis*] Hoc est, lectis servorum propriis, & tegetibus, hoc est, mattis, quibus utebantur meretrices pro lectis. Juvenalis, sat. 6. de Messalina Claudii uxore loquens sic ait,

Ausa Palatino tegetem præferre cubili.

7 *Cogisantræ*] Servi Mauri. Legunt alii *coci Santræ.*

9 *Palæstritæ*] Pannici dantis operam palæstræ, epig. 57. lib. 3.

11 *Et videt Damam*] Tertius vero filius lippus genitus erat à pistore Dama, qui & ipse lippus erat.

17 *Gyrthæ*] Alii, *Gyrrhæ.*

20 *Jamque hybridarum*] Hybrida est fœtus ex imparibus parentibus, ut ex apro, & sue; sic filios ex matre ingenua & patre servo hybridas vocat poeta.

21 *Si spado Corculus*] Alii, *Corefus.*

Ad

Ad LYCORIM, XL.

quam amaverat olim.

FOEmina præferri potuit tibi nulla, Lycori,
Præferri Glyceræ fœmina nulla poteſt.
Hæc erit hoc, quod tu : tu non potes eſſe, quod hæc eſt
Tempora quid faciunt ! hanc volo, te volui.

O Lycori, nulla olim mulier potuit tibi anteponi, nulla nunc mulier poteſt anteponi Glyceræ. Hæc fiet hoc quod tu es : tu nequis eſſe quod hæc eſt. Quid efficiunt tempora ! Hæc placet mihi, tu placuiſti.

NOTÆ.

3 *Hæc erit hoc*] Fiet anus. | *Tu non potes*] Fieri juvenis.

In raucum poetam colla lana tegentem. XLI.

QUI recitat lana fauces, & colla revinctus,
Hic ſe poſſe loqui, poſſe tacere negat.

Qui recitat gutture & collo circumdato lana, hic affirmat ſe nec poſſe loqui, nec poſſe ſilere.

NOTÆ.

1 *Qui recitat*] Raucum hunc poetam carpit Martialis: etenim cùm ille faucibus focale adhiberet, ne frigore corriperetur, oſtendebat ſe non poſſe niſi ægre loqui : oſtendebat pariter ſe tacere non poſſe, cum licet raucus vellet recitare. Vide epig. 41. lib. 4. & Gellium, lib. 1. cap. 15. de inani loquacitate. *Epicharmium quoque*, inquit, *illud non inſcite ſe habet.*

Οὐ λέγειν δεινὸς, ἀλλὰ σιγᾷν ἀδύνατος.

Ex quo profectò ſumptum eſt, qui cum loqui non poſſet, tacere non poterat.

De Etruſci thermis. XLII.

ETruſci niſi thermulis laveris,
Illotus morieris, Oppiane.
Nullæ ſic tibi blandientur undæ,
Nec fontes Aponi rudes puellis,
Non mollis Sinueſſa, fervidique 5
Fluctus Paſſeris, aut ſuperbus Anxur,
Non Phœbi vada, principeſque Baiæ.

Oppiane, interibis illotus, niſi laveris thermulis Etruſci. Nullæ aquæ ſic tibi palpabuntur, nec fontes Aponi intacti puellis, non mollis Sinueſſa, & calidi fluctus Paſſeris, aut altus Anxur, nec vada Phœbi, & Baiæ nobiliſſimæ.

NOTÆ.

1 *Etruſci niſi*] Papinius, lib. 1. Sylvarum, balneum Etruſci fuſe deſcribit.

2 *Illotus*] Aliæ enim aquæ ſordes tuas, & malum colorem, de quo, epig. 3. lib. 7. eluere non poterunt.

4 *Nec fontes Aponi*] Juxta Patavium. Suetonius, cap. 14. in Tiberio, *rudes puellis.* Caſſiodorus, epig. 39. lib. 2. ait lavacrum illud ſingulari pudicitiæ diſciplina ſanctum eſſe ; in eam enim aquam in qua viri recreantur, ſi mulier deſcendat, calore exuritur. Vel forte poeta reſpicit ad Patavinatum pudicitiam, quam commendat Plinius junior, epiſt. 14. lib. 1. & poeta noſter, epig. 17. lib. 11.

5 *Mollis Sinueſſa*] Urbs Campaniæ maritima, hodie, ut aiunt, *Rocca di Mondragone.* Tacitus, lib. 12. Annalium de Claudio : *Refovendis viribus mollitie cœli, & ſalubritate aquarum Sinueſſam perrexit.*

6 *Fluctus Paſſeris*] Aquæ blandiſſimæ in Campania ad mare inferum, ut putant interpretes. De his nihil reperi.

Anxur] Hodie *Terracina*, epig. 1. lib. 5.

7 *Phœbi vada*] Cumanum littus intelligunt

Nullibi serenitas tam nitida splendet: lux ipsa est longior illic, nec serius dies abit ab ullo loco. Onyx pinguis emittit siccos fervores. Illic metalla Taygeti virescunt, & varia pulcritudine contendunt lapides, quos altius excidit Phrygius & Afer, atque Ophitæ fervent lento igne. Si mores Lacedæmoniorum tibi arrideant, contentus arido vapore immergi in frigidam aquam *virginem, atque Martiam: quæ tam pura & tam nitida micat, ut suspiceris nullas* esse *aquas illic, & putes splendere Lygdinum* marmor *vacuum. Non auscultas, & jam diu quasi oscitanter me audis aure negligente. Oppiane, interibis illotus.*

Nusquam tam nitidum micat serenum :
Lux ipsa est ibi longior, diesque,
Nullo tardius à loco recedit. 10
Siccos pinguis onyx anhelat æstus.
Illic Taygeti virent metalla,
Et certant vario decore saxa,
Quæ Phryx, & Libys altius cecîdit,
Et flamma tenui calent Ophitæ, 15
Ritus si placeant tibi Laconum,
Contentus potes arido vapore,
Cruda virgine, Martiaque mergi :
Quæ tam candida, tam serena lucet,
Ut nullas ibi suspiceris undas, 20
Et credas vacuam nitere Lygdon.
Non attendis, & aure me supina,
Jamdudum quasi negligenter audis :
Illotus morieris, Oppiane.

NOTÆ.

interpretes, ubi nempe celebre fuit Apollinis templum, Virgilius 6. Æneid. Cluverius Italiæ, lib. 2. cap. 2. intelligit aquas Apollinares calidas, & nobiles olim *Cæretanas* dictas, juxta Cære Etruriæ oppidum.

11 *Pinguis onyx*] Genus quoddam marmoris, de quo Plinius, lib. 36. cap. 7. aliàs gemma, & vas etiam unguentarium dicitur. Onychem tamen in his thermis fuisse negat Papinius loco supra citato :

Mœret onyx longe, queriturque exclusus ophites:
Pinguis dicitur, hoc est, *sudans*, inquit Raderus. *Æstus siccos*, nempe similes radiis solis.

12 *Taygeti*] Montis in Laconia, in quo marmor quod metallum vocat, cum tamen proprie non dicatur nisi de ferro, auro, &c.

14 *Quæ Phryx*] Hoc est, ex Phrygia atque ex Libya.

15 *Ophitæ*] Marmor nempe maculis distinctum instar serpentis.

16 *Ritus si placeant*] Quos explicat ipse poeta versibus sequentibus : hoc est, Si placet sudare sicca cella, frigida verò lavare. De aqua virgine, sic dicta quod fluens in urbem declinaret à rivo Herculis jam dictum, epig. 21. lib. 5. de qua Plinius, lib. 31. cap. 3. & ibidem de aqua Martia, ab Anco Martio rege, deinde à Q. Martio prætore in urbem invecta, ut aiunt interpretes.

21 *Lygdon*] Locus nempe erat in Tauro monte, ubi marmor candidissimum.

22 *Aure me supina*] Vide epig. 78. lib. 5. Auris supina significat habitum prope dormientis, qui caput in humeros inclinat, & negligenter auscultat.

Ad CASTRICUM rusticantem Baiis. XLIII.

O Castrice, dum frueris amœnis Baiis ; & natatur Nympha cana undis sulphureis : quies villæ Nomentanæ me corroborat,

DUM tibi felices indulgent, Castrice, Baiæ:
Canaq; sulphureis nympha natatur aquis:
Me Nomentani confirmant otia ruris,

NOTÆ.

2 *Canaque*] Sensus est, natas in aqua cana, quia sulphurea, & Nympham posuit pro lympha, seu aqua.

3 *Confirmant*] Ex hoc verbo licet colligere Martialem fuisse ægrotum, atque tunc incepisse convalescere in agro suo Nomentano non procul ab urbe, de quo epig. 38. lib. 2.

Et

Et casa jugeribus non onerosa suis.
Hîc mihi Baiani soles, mollisque Lucrinus : 5
Hîc vestræ mihi sunt, Castrice, divitiæ.
Quondā laudatas quocunque libebat ad undas
Currere, nec longas pertimuisse vias.
Nunc urbi vicina juvant, facilesque recessus,
Et satis est, pigro si licet esse mihi. 10

& domus non gravis suo fundo. Hic fruor Baianis solibus, & molli Lucrino : ô Castrice, fruor vestris opibus. Olim placebat currere quocunque ad aquas commendatas, nec reformidare longum iter. Nunc secessus faciles, & loca juxta urbem placent, & sufficit, si fas est mihi segni esse.

NOTÆ.

4 *Non onerosa*] Hoc est, pro modo, & ratione fundi ædificata, nec nimis magna nec parva nimis.

10 *Et satis est*] Olim currebam ad aquas amœnas etiam remotissimas, nunc verò me ætate provectum, & pigrum, juvant loca urbi vicina, & sufficit, si mihi liceat otiosam vitam agere.

In CALLIODORUM impurum scurram. XLIV.

FEstivè credis te, Calliodore, jocari,
Et solum multo permaduisse sale.
Omnibus arrides, dicteria dicis in omnes,
Sic te convivam posse placere putas.
At si ego non belle, sed vere dixero quiddam :
Nemo propinabit, Calliodore, tibi. 6

O Calliodore, putas te cavillari lepide, & te unum perfusum esse multis facetiis. Subrides cunctis, cavillationibus lacessis cunctos, hoc modo credis esse conviva jucundus. At si ego non facete, sed vere protulero quiddam : ô Calliodore, nemo propinabit tibi.

NOTÆ.

2 *Permaduisse*] Putas te solum esse facetum, & jucundum divitibus, quorum cœnam captas.

6 *Nemo propinabit*] Propter oris tui impuritatem nemo tibi suum poculum tradet in quo bibas, id est, nemo te invitabit ad cœnam. Vide epig. 15. lib. 2.

XLV.

Ad CATIANUM, de Veneto auriga. XLVI.

VApulat assiduo Veneti quadriga flagello,
Nec currit : magnam rem, Catiane, facit.

Quadriga Veneti perpetuo cæditur virgis, nec properat : O Catiane, agit magnam rem.

NOTÆ.

1 *Vapulat*] Quidam auriga ex Venetorum factione equos quadrijugos assidue verberabat, nec tamen illi properabant ; illum irridet poeta, quasi magnam rem faciat, qui cum equos verberibus dirumpat, non currant tamen ; vel qui cum tali quadriga audeat venire in certamen. Erant autem quatuor factiones, Venetorum nempe, qui cœruleum ferebant, cœlo & mari sacri : Prasinorum, qui viridem, terræ seu veri, & floribus dicati ; Russatorum, qui igni, & Marti ; Alborum, qui albos viridi mixtos gerebant pannos. Sic Raderus. Plura vide apud Bulengerum.

Ad Ianthida Nympham Stellæ. XLVII.

O Nympha mei Stellæ, quæ domestica fluis fonte puro, atque ingrederis ædes gemmeas: sive uxor Numæ te misit à specu Dianæ, seu venis nona de grege Musarum: hac virgine porca Martialis se liberat votis tibi factis, qui ægrotus furtim hausit aquam tuam. Tu jam placata meo scelere expiato tuta præbe gaudia fontis tui: sit mihi sana sitis.

NYmpha mei Stellæ, quæ fonte domestica puro
Laberis, & domini gemmea tecta subis:
Sive Numæ conjux Triviæ te misit ab antro:
Sive Camœnarum de grege nona venis:
Exsolvit votis hac se tibi virgine porca 5
Marcus, furtivam quod bibit æger aquam.
Tu contenta meo jam crimine, gaudia fontis
Da secura tui: sit mihi sana sitis.

NOTÆ.

1 *Nympha mei Stellæ*] Alii, *meo*. Laudat Stellæ fontem, cujus Numen seu Nympham Ianthidem appellat à nomine Ianthidis uxoris Stellæ, de qua epig. 21. supra.

3 *Sive Numæ conjux*] Ægeria nempe de qua Florus in Numa. Ovidius 3. Fastorum agit de fonte Ægeriæ:

Ægeria est, quæ præbet aquas, dea grata Camœnis,
Illa Numæ conjux, consiliumque fuit.

Triviæ] Hoc est, Dianæ, epig. 1. lib. Spect. quæ in valle Aricina colebatur.

4 *Sive Camœnarum*] Hoc est, seu laberis ex fonte Musarum, vel seu venis una ex novem Musis.

5 *Exsolvit*] Huic Nymphæ, seu huic fonti vota nuncupaverat Martialis, se nempe porcam intactam immolaturum, quod ægrotus furtim bibisset aquam ex illo fonte. Horatius, ode 13, lib. 3. hœdum immolat fonti Blandusiæ.

7 *Gaudia fontis*] Hoc est: Tu, ô Nympha jam secura meo scilicet scelere expiato, fac mihi copiam salubrium tuarum aquarum. Vel *secura* refer ad *gaudia*.

8 *Sit mihi sana sitis*] Jam à morbo recreatus nunc ita sitiam, ut olim æger sitiebam.

In POMPONIUM, poëtam ineptum. XLVIII.

Quod turba togatorum exclamat tibi tam grande sophos, non tu, ô Pomponi, sed convivium tuum facundum est.

QUod tam grande sophos clamat tibi turba togata:
Non tu, Pomponi, cœna diserta tua est.

NOTÆ.

1 *Grande sophos*] De hac exclamatione egimus, lib. 1. epig. 4. Versus suos coram amicis ad cœnam vocatis recitare solebant veteres. Poeta hunc Pomponium irridet, qui non laudaretur propter versus, sed propter cœnam lautam. Sic Persius, sat. 1.

———*calidum scis ponere sumen.*
Scis comitem horridulum trita donare lacerna.

XLIX.

De THELESINO, L.

qui familiariter usus impuris hominibus dives evasit.

Cum Thelesinus inops observaret amicos pudicos, sordidus vagabatur in frigida togula.

CUM coleret puros pauper Thelesinus amicos,
Errabat gelida sordidus in togula.

NOTÆ.

1 *Cum coleret puros*] Sensus est: Nihil consecutus est Thelesinus, dum coluit amicos castos; at verò dives factus est, statim ac coluit homines turpes, quorum libidinis conscius fuit. Juvenalis, sat. 3.

Quis nunc diligitur, nisi conscius, &c.

Obscœnos

Obſcœnos poſtquam cœpit curare cinædos,
Argentum, menſas, prædia, ſolus emit.
Vis fieri dives, Bithynice ? conſcius eſto.
Nil tibi, vel minimum, baſia pura dabunt.

Ex quo cœpit colere turpes cinædos, ille unus mercatur argentum, menſas, fundos. O Bithynice, cupis locupletari ? conſcius eſto. Oſcula pudica conferent tibi nihil, vel minimum.

NOTÆ.

4 *Argentum*] Vel cælatum, vel purum.

Ad LUPERCUM avarum. LI.

QUod convivaris ſine me tam ſæpe, Luperce :
Inveni, noceam qua ratione tibi.
Iraſcar, licet uſque voces, mittaſque, rogeſque.
Quid facies ? inquis. quid faciam ? veniam.

O Luperce, excogitavi quo modo te lædam, quod epularis ſine me tam crebro. Succenſebo, quamvis ſemper invites & mittas, atque ores. Quid ages ? ais. Quid agam ? ibo.

NOTÆ.

1 *Quod convivaris*] Carpit Lupercum, qui raro eum ad cœnam invitaret.

4 *Veniam*] Cœnabo apud te, atque avaritiæ tuæ pœnas dabis.

Epitaphium PANTAGATHI tonſoris. LII.

HOC jacet in tumulo, raptus puerilibus annis
Pantagathus, domini cura, dolorq; ſui,
Vix tangente vagos ferro reſecare capillos
Doctus, & hirſutas excoluiſſe genas.
Sis licet inde ſibi tellus placata, leviſque, 5
Artificis levior non potes eſſe manu.

Pantagathus mortuus annis puerilibus, amor & mœror ſui heri, jacet in hoc ſepulchro, ſciens reſecare errantes crines ferro vix tangente, atque expolire malas piloſas. O terra, quantumvis deinceps ſis illi placata & levis, nequis eſſe levior manu artificis.

NOTÆ.

2 *Pantagathus*] Raptus fato immaturo, amor nempe domini dum viveret, dolor verò ex quo mortuus. Ipſius forte poëtæ fuit ſervus.

5 *Sis licet inde ſibi*] De hac bene precandi formula, vide epig. 35. lib. 5. *tellus ſis ſibi*, hoc eſt, ei, qui modus eſt loquendi Græcus, quem & Latini uſurpant. Alii legunt, *ſis licet ut debes*. Videat lector. Senſus eſt : O terra, quantumvis ſis levis, nequis tamen eſſe levior manu Pantagathi, dum tonderet : quæ propria tonſoris laus eſt.

De ANDRAGORA, LIII.

cujus repentinæ mortis cauſſam rejicit in medicum Hermocratem.

LOtus nobiſcum eſt hilaris, cœnavit & idem.
Inventus manè eſt mortuus Andragoras.

Andragoras lætus lavit nobiſcum, & idem cœnavit, mane repertus eſt defunctus.

NOTÆ.

1 *Lotus nobiſcum*] Huic ſimile eſt epigramma Græcum, lib. 2. Anthologiæ, εἰς ἰατρὀς, Poeta carpit Hermocratem, qui proculdubio multos ægros ſua imperitia necaret.

O Faustine, rogas caussam tam repentini interitus? Medicus Hermocrates apparuerat illi in somnis.

Tam subitæ mortis caussam, Faustine, requiris?
In somnis medicum viderat Hermocratem.

LIV.

In CORACINUM, LV.

variis unguentis opprimentem fœtidum halitum.

O Coracine, irrides nos nihil fragrantes, quod tu semper unctus casia & cinnamomo, & nido avis superbæ oles Nicerotiana plumbea: magis placet nihil olere, quam bene olere.

QUod semper casiaque, cinnamoque,
Et nido niger alitis superbæ
Fragras plumbea Nicerotiana,
Rides nos, Coracine, nil olentes;
Malo, quam bene olere, nil olere.

NOTÆ.

1 *Quod semper*] Iste Coracinus variis odoribus animæ fœtorem compescebat, quibus non opus est nihil olenti.

Casia cinnamoque] Frutices sunt odoris suavissimi.

2 *Et nido niger*] Hoc est, unctus iis herbis odoriferis, quibus nidum conficit phœnix, ut aiunt poetæ, quæ vera esse negat Plinius, lib. 12. cap. 19. Vide epig. 7. lib. 5.

3 *Plumbea*] Redoles unguenta, quæ vasis plumbeis in umbra, teste Plinio, lib. 13. cap. 2. concoquebantur. *Nicerotiana* dicuntur à Nicerote unguentario, de quo lib. 10. epig. 38. & lib. 12. epig. 66. Alii *Niceroniana*.

5 *Nil olere*] Cur malit nihil olere, explicuit poeta, lib. 2. epig. 12.

Hoc mihi suspectum est, quòd oles bene, Postume, semper;
Postume, non bene olet qui bene semper olet.

LVI.

In PHOEBUM calvum, LVII.

O Phœbe, unguento dissimulas falsas comas, & turpis calva operitur picta cæsarie. Non est opus admovere tonsorem capiti. O Phœbe, spongia potest radere te melius.

MEntiris fictos unguento, Phœbe, capillos,
Et tegitur pictis sordida calva comis.
Tonsorem capiti non est adhibere necessum;
Radere te melius spongia, Phœbe, potest.

NOTÆ.

1 *Mentiris fictos*] Turnebus, lib. 25. cap. 27. Olim qui erant toto capite calvi, sibi solebant unguento perfusi velut fila capillorum imitari. Vide epig. 74. infra.

4 *Radere te*] Hoc est, abstergere pictos crines, & delere potest spongia. *Radere* non dicitur proprie nisi de novacula.

Ad

Ad AULUM Pudentem, LVIII.

de morbo, quo pene interiit.

'nere Parrhafios dum te juvat, Aule, Triones,
minus & Scythici fidera ferre poli;
am pene tibi Stygias ego raptus ad undas
yfiæ vidi nubila fufca plagæ!
nvis laffa tuos quærebant lumina vultus, 5
que erat in gelido plurimus ore Pudens.
hi lanificæ ducunt non pulla forores
ımina, nec furdos vox habet ifta deos;
te me fofpes Latias reveheris ad urbes,
referes pili præmia clarus eques. 10

O Aule, dum tibi placet cominus spectare Triones Parrhasios, & tolerare astra Poli Scythici: O quam fere ego tibi raptus ad undas Stygias spectavi atra nubila regionis Elysiæ! Oculi licet graves quærebant tuos vultus, & gelido ore sæpissime loquebar de meo Pudente. Si lanificæ sorores trahunt mibi stamina non nigra, nec ista vox pervenit ad surda Numina: me salvo salvus remeabis ad urbes Latii, atque eques illustris reportabis præmia primipili.

NOTÆ.

rnere Parrhasios] Gellius, lib. 2. cap. 21. *quidem*, inquit, *cum Lælio, & Varrone qui Triones rustico vocabulo appellatos scri- uasi quosdam teriones: hoc est arandæ co- ae terræ idoneos. Itaque hoc sidus, quod a ositura que ipsa, quia simile plaustri vide- ntiqui Græcorum ἅμαξαν dixerunt: nostri veteres a bubus junctis, Septentriones ap- it: id est, a septem stellis, ex quibus quasi triones figurantur.* Vide epig. 11. lib. 4. 25. fupra. De Aulo Pudente jam di- ctum lib. 1. epig. 32. & lib. 5. epig. 49.

2 *Sidera ferre*] Alii, *fidera pigra.*

3 *O quam*] Hoc eft, quam pene mortuus fum.

7 *Non pulla*] Quæ mortem minantur, epig. 73. lib. 4.

10 *Et referes*] Hoc eft, primipili, feu primi centurionis legionis honore, & equeftribus ornamentis decoratus redibis: qui enim primipilus fiebat, ftatim in ordinem equeftrem afcribebatur, tefte Lipfio, lib. 2. de militia Romana.

In BACCARAM veftium oftentatorem. LIX.

' dolet, & queritur, fi non contingere frigus,
opter fexcentas Baccara gaufapinas;
ıt & obfcuras luces, ventofque, nivefque,
dit & hibernos, fi tepuere, dies;
l fecere mali noftræ tibi, fæve, lacernæ, 5
ollere de fcapulis quas levis aura poteft?
nto fimplicius, quanto eft humanius illud,
enfe vel Augufto fumere gaufapinas.

Baccara mœret atque expostulat, se non corripi frigore, propter sexcentas gausapinas: expetit dies nubilos, & ventos, & nives; odit & dies hibernos, si tepuere. O acerbe, quid in te peccarunt nostræ lacernæ, quas levis aura potest auferre ex humeris? quanto simplicius, & quanto humanius illud est, uti gausapinis vel mense Augusto.

NOTÆ.

Et dolet, & queritur] Ifte Baccara dole- yemem non fævire, ut poffet oftentare inas; penulas nempe villofas, quibus u- ır Romani hiberno tempore frigido; Si- aorbo laborabat Zoilus, de quo epig. 16.

Obfcuras luces] Hoc eft, cœlum nubilum.

5 *Sæve*] Alii legunt, *Sævæ*: nomen eft fictum, inquit Raderus, feu fœminæ, feu viri, placet accipere pro virili, nefcio an fœminis geftatæ gaufapinæ.

7 *Quanto fimplicius*] Hoc eft, humanius faceres, fi aperte fatereris tuum morbum, gaufapinas geftando vel media æftate.

De POMPILLO, LX.

qui libros componebat invita Minerva.

O Faustine, Pompillus gessit rem feliciter; evolvetur, & diffundet nomen suum per totum mundum: sic valeat gens mobilis flavorum Usipiorum, & quisquis non favet Imperio Romano. Nihilominus scripta Pompilli dicuntur ingeniosa. At mihi fidem adhibe, hoc non sufficit famæ. Quam multi eloquentes alunt tineas, & blattas! Et soli coci emunt versus eruditos! Nescio quid plus est, quod conciliat immortalitatem scriptis, liber victurus debet habere genium.

REM factam Pompillus habet, Faustine; legetur,
Et nomen toto sparget in orbe suum:
Sic leve flavorum valeat genus Usipiorum,
Quisquis & Ausonium non amat imperium.
Ingeniosa tamen Pompilli scripta feruntur: 5
Sed famæ non est hoc, mihi crede, satis.
Quam multi tineas pascunt, blattasque diserti!
Et redimunt soli carmina docta coci!
Nescio quid plus est, quod donat sæcula chartis,
Victurus genium debet habere liber. 10

NOTÆ.

1 *Rem factam*] De hoc loquendi modo dictum epig. 28. lib. 1. & epig. 26 lib. 2. dicitur de eo qui putat sine dubio consecuturum se quod optat.

3 *Sic leve*] Sic valeant hostes populi Romani, ut libri Pompilli; hoc est, utinam sic pereant, ut libri Pompilli perituri sunt. Usipii vero populi sunt Germaniæ Rheni accolæ ex Tacito, lib. 4. historiarum, qui eos conjungit cum Chattis, & Mattiacis; Ptolemæus tamen Usipios ad Istrum ponit. Ita Raderus. Leves dicuntur, quod à Romanis defecissent.

5 *Ingeniosa tamen*] Imperiti nempe censent ingeniosa esse scripta Pompilli; poeta respondet hoc non sufficere ad consequendam famam.

7 *Blattas*] Vermes qui rodunt libros.

8 *Carmina*] Quibus scilicet piper, pisces, & cætera ejusmodi involvantur.

10 *Genium*] Hoc est, leporem, & gratiam nativam: Unde Horatius:

Tu nil invita dices faciesve Minerva.

In invidum. LXI.

Mea Roma celebrat, diligit, & canit nostros libros, & versor in gremio & manu omnium. Ecce quidam rubet, pallet, obstupescit, oscitatur, odit. Hoc volo: nunc versus nostri sunt nobis jucundi.

LAudat, amat, cantat nostros mea Roma libellos:
Meque sinus omnis, me manus omnis habet.
Ecce rubet quidam, pallet, stupet, oscitat, odit.
Hoc volo: nunc nobis carmina nostra placent.

NOTÆ.

1 *Mea Roma*] Hoc est, mihi amica & benevola.

3 *Ecce rubet*] Describit poeta animi motus quibus cruciantur invidi.

Oscitat] Ore hiscit, quod signum est fastidii.

4 *Nunc nobis*] Nunc, inquit, mea mihi placent carmina, cum displiceant invidis.

Ad APIANUM, LXII.

captatorem hæreditatis.

Silanus genitor perdidit unigenum: O Apiane, an moraris mittere dona?

AMisit pater unicum Silanus,
Cessas mittere munera, Apiane?

NOTÆ.

2 *Cessas mittere*] Iste Apianus, alii Oppianus, quidam fuit hæreditatum captator, quem carpit poeta.

Heu

Heu crudele nefas, malæque Parcæ!
Cujus vulturis hoc erit cadaver?

heu ſcelus inhumanum, atque improba Parca! cui vulturi continget hoc cadaver?

N o t æ.

4 *Cujus vulturis*] Seneca epiſt. 95. *Ærico agro aliquis aſſidet, probamus: at hoc ſi hæreditatis cauſſa fecit, vultur eſt, cadaver expectat.*

Ad MARIANUM, LXIII.

qui captatorem ſcripſerat hæredem.

SCis te captari: ſcis hunc, qui captat, avarum:
Et ſcis qui captat, quid, Mariane, velit:
Tu tamen hunc tabulis hæredē, ſtulte, ſupremis
Scribis, & eſſe tuo vis, furioſe, loco?
Munera magna quidem miſit, ſed miſit in hamo;
Et piſcatorem piſcis amare poteſt? 6
Hiccine deflebit vero tua fata dolore?
Si cupis, ut ploret, des, Mariane, nihil.

O Mariane, ſcis te allici, noſti avarum eſſe hunc qui allicit: & noſti quæ ſit mens illius qui allicit, nihilominus tu, ô demens, inſtituiſti hunc hæredem ultimo teſtamento, & vis, ô veſane, illum tibi ſuccedere? Miſit quidem magna dona, at miſit in hamo: & piſcis poteſt-ne diligere piſcatorem? An hic lugebit tuam mortem vero mœrore? O Mariane, ſi placet ut fleat, nihil dones.

N o t æ.

1 *Scis te captari*] Marianum hunc irridet poeta, qui blanditiis & muneribus allici ſe patiebatur.

2 *Quid velit*] Nempe tuam mortem, ut poſſideat tua bona.

5 *Sed miſit in hamo*] Vide epig. 18. lib. 5.

7 *Vero tua fata*] Fictæ erunt ejus lacrymæ; hæredis enim fletus ſæpiſſime riſus eſt. Alii *mea*.

8 *Des nihil*] Vana expectatione deluſus tunc vere flebit.

In detractorem. LXIV.

CUM ſis nec rigida Fabiorum gente creatus,
Nec qualem Curio, dum prandia portat aranti,
Hirſuta peperit rubicunda ſub ilice conjux:
Sed patris ad ſpeculum tonſi, matriſque togatæ,
Filius, & ſponſam poſſit te ſponſa vocare: 5
Emendare meos, quos novit fama, libellos,
Et tibi permittis felices carpere nugas: (tam,
Has, inquam, nugas, quibus aurem advertere to-

Cum nec ſis oriundus ex ſeveræ familia Fabiorum, nec talis, qualem Curio genuit rubicunda uxor ſub ilice frondoſa, dum fert prandia ipſi aranti: ſed filius patris tonſi ad ſpeculum, & matris togatæ, & cum poſſit ſponſa te appellare ſponſam: tibi facis poteſtatem corrigendi meos libros quos celebrat fama, & ſugillandi felices nugas: has, inquam, ineptias quibus præbere aurem,

N o t æ.

1 *Fabiorum gente*] Studiis belli aſperrima & nobiliſſima.

2 *Curio*] M. Curium Dentatum intellige, de quo Cicero de Senectute: *In hac vita* (ruſticana) *M. Curius cum de Samnitibus, de Sabinis, de Pyrrho triumphaſſet, conſumpſit extremum ætatis.*

4 *Ad ſpeculum tonſi*] Id eſt, filius effœminati patris qui pilos vellebat ad ſpeculum, mollis Othonis inſtar, de quo Juvenalis, ſat. 3.

Ille tenet ſpeculum pathici geſtamen Othonis.

Matriſque togatæ] Hoc eſt, adulteræ: fœminæ enim adulterii convictæ togam ferre cogebantur: epig. 39. lib. 2.

5 *Et ſponſam*] Quia effœminatus es.

non dedignantur principes urbis & fori, & quæ includuntur in armariis immortalis Silii, & toties ore diserto repetuntur a Regulo, & commendantur à Sura propinquo Dianæ Aventinæ, qui spectat propius pugnas magni circi: ipse etiam dominus Cæsar sub tanto pondere rerum non aspernatur bis & ter relegere. At tu habes plus ingenii, Minerva poliente tuoi judicium acrius, & subtiles Athenæ informarunt pectus tuum. Dispeream, si non multo altius sapit illud cor, quod cum intestinis laxis, & cum pede grandi, & vetus pulmone corrupto, & metuendum nasis circumfert sævus lanius per omnia compita. Insuper audes componere in me carmina quæ nemo legerit, chartas infelices. At si æstus nostræ iræ tibi quid inusserit, durabit, & hærebit, & legetur in toto orbe. Nec Cinnamus arte callida tollet stigmata: at miserere tui, nec miser ora furenti experiaris fumantem nasum vivi ursi. Quamvis sit tranquillus, & lambat digitos & manus, si impellatur dolore, & bili, & justa ira, ursus fiet: defatiges dentes in pelle mortua, & latens quæras carnem quam possis rodere.

Non aspernantur proceres urbisque, forique,
Quas & perpetui dignantur scrinia Sili, 10
Et repetit toties facundo Regulus ore;
Quique videt propius magni certamine Circi,
Laudat Aventinæ vicinus Sura Dianæ:
Ipse etiam tanto dominus sub pondere rerum,
Non dedignatur bis terq; revolvere Cæsar. 15
Sed tibi plus mentis, tibi cor limante Minerva
Acrius, & tenues finxerunt pectus Athenæ.
Ne valeam, si non multo sapit altius istud
Quod cum panticibus laxis, & cum pede grandi,
Et rubro pulmone vetus nasisq; timendum, 20
Omnia crudelis Lanius per compita portat.
Audes præterea, quos nullus noverit, in me
Scribere versiculos, miseras & perdere chartas.
At si quid nostræ tibi bilis inusserit ardor,
Vivet, & hærebit, totoque legetur in orbe. 25
Stigmata nec vafra delebit Cinnamus arte;
Sed miserere tui, rabido nec perditus ore
Fumantem nasum, vivi tentaveris ursi.
Sit placidus licet, & lambat digitosq; manusq;
Si dolor, & bilis, si justa coëgerit ira, 30
Ursus erit: vacua dentes in pelle fatiges,
Et tacitus quæras, quam possis rodere carnem.

NOTÆ.

10 *Sili*] De Silio Italico poeta vide epig. 14. lib. 4. de Regulo dictum epig. 13. lib. 1.

12 *Quique videt*] Sura orator clarissimus habitabat in monte Aventino, ubi Diana colebatur, unde poterat despicere in circum maximum vicinum. Suræ meminit Suetonius in Domitiano, cap. 13.

15 *Cæsar*] Domitianus.

16 *Sed tibi*] Tu nempe unus omnium Romanorum sapientissimus.

17 *Finxerunt*] Alii minus bene, *fixerunt*.

18 *Ne valeam*] Hoc est, dispeream si non plus sapit cor pecudis quod venale circumfert lanius per totam urbem. Legunt alii, *Quid cum*, minus bene.

20 *Nasisque timendum*] Quia putridum.

24 *At si quid*] Hoc est, At si ego iratus versus in te scripsero, non peribunt, tibique sempiternam infamiæ notam inurent.

26 *Stigmata*] Notas infamiæ intellige, quas fugitivorum servorum fronti imprimere solebant Romani.

Cinnamus] Tonsor, de quo lib. 7. epig. 63.

28 *Fumantem*] Sensus est: Noli me adversus te incitare, aliter iracundum me ursum senties. *Nasum* dixit, quia in naso iræ sedes est. Χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται, *bilis in nare sedet.* Theocritus Idyll. 1.

31 *Vacua dentes*] Canes imitare, pellem mortuam rode, me vero vivum ne tangas.

Ad

Ad TUCCAM, LXV.
epigrammatum censorem.

HExametris epigramma facis, scio dicere Tuccam,
Tucca solet fieri: denique Tucca, licet.
Sed tamen hoc longum est, solet hoc quoque Tucca licere,
Si breviora probas, disticha sola legas.
Conveniat nobis, ut fas, epigrammata longa 5
Sit transire tibi: scribere Tucca mihi.

Non ignoro Tuccam dicere, scribis epigrammata hexametris: O Tucca, hoc solet fieri: denique, O Tucca, fas est. At nihilominus hoc longum est, ô Tucca, hoc etiam solet permitti: si breviora placent, evolvas sola disticha. Paciscamur inter nos ut liceat tibi præterire longa epigrammata, mihi facere, ô Tucca.

NOTÆ.

1 *Hexametris*] Superius epigramma ut longum, atque hexametris scriptum, sane redarguerat Tucca: quod utrumque fieri posse docet poeta.

De præcone puellam vendente. LXVI.

FAmæ non nimium bonæ puellam,
Quales in media sedent Subura,
Vendebat modo præco Gellianus.
Parvo cum pretio diu liceret,
Dum puram cupit approbare cunctis 5
Attraxit prope se manu negantem:
Et bis, terque, quaterque basiavit.
Quid profecerit osculo, requiris?
Sexcentos modo qui dabat, negavit.

Paullo ante præco Gellianus vendebat puellam existimationis non nimis integræ, quales versantur in media Subura. Cum diu æstimaretur parvo pretio, dum vult ostendere omnibus illam esse pudicam, prope se attraxit manu recusantem, atque osculatus est bis & ter, & quater. Rogas, quid sit assecutus basio? Qui paullo ante deferebat sexcentos, recusavit.

NOTÆ.

2 *Quales in*] Subura urbis erat regio in qua habitabant meretrices.

6 *Manu negantem*] Puella illa erat quidem facilis, at instructa arte meretricia negabat, quo magis placeret.

7 *Basiavit*] Atque impuro suo ore tam impuram reddidit puellam, ut qui modo sexcentos sestertios nummos offerret, jam neget.

Ad PANNICUM, LXVII.
de Gellia amante solos Eunuchos.

CUR tantum eunuchos habeat tua Gellia, quæris
Pannice? vult futui Gellia, non parere.

O Pannice, sciscitaris cur Gellia habeat tantum eunuchos? Gelliæ placet subagitari, non autem parere.

NOTÆ.

2 *Non parere*] Juvenalis, sat. 6.
Sunt quas eunuch. imbelles, ac mollia semper
Oscula delectent, &c.

De morte Eutychi pueri aquis extincti. LXVIII.

O Naiades, deplorate vestrum scelus, at deplorate toto Lucrino, atque ipsa Thetis audiat vestram *mœstitiam. Puer Eutychus periit raptus inter undas Baianas: Ille, ô Castrice, qui blandus* ad-hærebat *tuo lateri. Hic erat particeps tuarum sollicitudinum, & dulce levamentum: hic amor, hic Alexis nostri poetæ. Numquid Nympha petulans te aspexit nudum sub aquis vitreis, & remisit Hylam Herculi? An dea allecta amplexu viri teneri jam aspernatur fœmineum Hermaphroditum? Utut est, quæcunque est caussa repentini raptus; precor ut terra sit tibi lenis & aqua.*

FLete nefas vestrum, sed toto flete Lucrino,
Naiades, & luctus sentiat ipsa Thetis.
Inter Baianas raptus puer occidit undas
Eutychus: ille tuum, Castrice, dulce latus.
Hic tibi curarum socius, blandumq; levamen;
Hic amor, hic nostri vatis Alexis erat. 6
Numquid te vitreis nudum lasciva sub undis
Vidit, & Alcidæ nympha remisit Hylam?
An dea fœmineũ jã negligit Hermaphroditum,
Amplexu teneri sollicitata viri? 10
Quidquid id est, subitæ quæcunque est caussa rapinæ,
Sit, precor, & tellus mitis, & unda tibi.

NOTÆ.

1 *Flete nefas*] Eutychus puer Castrici aquis Baianis extinctus est, cujus mortem deflet poeta.
2 *Ipsa Thetis*] Thetis Nerei filia, & uxor Pelei, pro ipso mari ponitur. Sensus est: Thetis audiat, vel forte ipsa experiatur vestrum dolorem. Lucrinus vero in Campania, hodie *Mar morto*, vel *Lago di Licola*.
6 *Alexis*] Eutychus tibi erat in deliciis, ut Virgilio Alexis. Virgil. Eclog. 2.
8 *Nympha remisit*] Te rapuit Hyla pulchriorem, quem restituit Herculi. Epig. 49. lib. 5.
9 *An dea*] Salmacis Hermaphroditum Veneris & Mercurii filium amavit. Ovidius 4. Metamorph.
10 *Sollicitata*] Eutychi amplexu.
12 *Sit, precor*] Mortuis bene precandi formula. Epig. 35. lib. 5.

De BASSA aquam bibente. LXIX.

Non miror, quod tua Bassa bibit aquam, ô Catulle: miror, quod filia Bassi bibit aquam.

NON miror, quod potat aquam tua Bassa, Catulle:
Miror, quod Bassi filia potat aquam.

NOTÆ.

1 *Non miror*] Oris forte erat impuri hæc Bassa, ut Lesbia de qua epig. 50. lib. 2. unde merito aquam potabat, qua os impurum purgaret: at cum esset temulenti Bassi filia, miratur poeta illam à patre ebrio sic degenerasse, ut aquam biberet.

Ad MARTIANUM, LXX.

vivere nihil aliud esse quam bene valere.

O Martiane, Cottæ explevit annum sexagesimum, atque opinor, jam secundum.

SExagesima, Martiane, messis
Acta est, & puto jam secunda Cottæ.

Nec

: tædia lectuli calentis
:um meminit die vel uno.
lit digitum, sed impudicum, 5
i, Dasioque, Symmachoque.
tri bene computentur anni,
.ntum tetricæ tulere febres,
nguor gravis, aut mali dolores,
meliore separentur: 10
:s sumus, & senes videmur.
n Priamique, Nestorisque
m qui putat esse, Martiane,
n decipiturque, falliturque,
t vivere, sed valere, vita. 15

Nec meminit se vel uno die sensisse molestias lectuli calentis. Porrexit digitum at impurum Alconti, & Dasio, & Symmacho medicis. Sed nostri anni diligenter revocentur ad calculos, & removeatur à vita meliore, quicquid abstulerunt sævæ febres, aut languor gravis, vel improbi mœrores; infantes sumus, & senes apparemus. O Martiane, qui credit longam esse ætatem Priami & Nestoris, multum errat, & decipitur. Vita non est vivere, sed bene valere.

NOTÆ.

a lectuli calentis] Hoc est, non meminam ardenti febre laborâsse; propter lescit lectus.
lit digitum] Medium nempe per con- epig. 28. lib. 2. Juvenalis, sat. 10. —— *mediumque ostenderet unguem.*

8 *Et quantum*] Quot annos abstulerunt febres, &c.
14 *Decipitur*] Nam qui diu vivunt, ut Priamus & Nestor, qui gravi animi & corporis dolore cruciati sunt, non fruuntur vita longa, sed qui semper sani sunt, & vitam hilarem agunt.

De THELESINA, lasciva puella. LXXI.

: lascivos ad Bætica crusmata gestus,
t Gaditanis ludere docta modis.
: quæ tremulum Pelian, Hecubæque maritum
t ad Hectoreos sollicitare rogos, 4
excruciat dominum Thelesina priorē;
idit ancillam, nunc redimit dominam.

Thelesina sciens agere gestus lascivos ad sonitus Bæticos, & ludere modulationibus Gaditanis. Quæ posset ad libidinem incendere trementem Pelian, atque excitare maritum Hecubæ prope rogum Hectoris, Thelesina adurit & torquet priorem herum: venundedit servam, nunc redimit dominam.

NOTÆ.

lascivos] Eum deridet poeta, qui Thelesinam, vel Telethusam ser- postea ejus amore captus redemit.
] Hoc est, sonitus à verbo κρέκω ica, hoc est, Hispana; Bætis enim uvius, hodie *Guadalquivir*. Puellæ paniæ, maxime Gaditanæ choreas agebant valde lascivas; epig. 42. lib. 1. & epig. 79. lib. 5.
3 *Pelian*] Senex longævus fuit Thessaliæ rex, de quo Ovidius, 7. Metam. Priamus verò maritus Hecubæ fuit, cujus senectus & historia satis nota.

De CILICE fure. LXXII.

notæ nimium rapacitatis
npilare Cilix volebat hortum:

Cilix fur rapacitatis nimium compertæ cupiebat furtum facere in horto:

NOTÆ.

æ] Simile est epig. Græcum lib. 2. Anthologiæ cap. 25. cum nihil in horto surripi- reniret fur, ipsum horti custodem surripuit.

Ingenti

at, ô Fabulle, nihil erat in horto immenso præter Priapum marmoreum; dum Cilix non vult reverti manu vacua, furatus est ipsum Priapum.

Ingenti sed erat, Fabulle, in horto
Præter marmoreum nihil Priapum;
Dum non vult vacua manu redire, 5
Ipsum surripuit Cilix Priapum.

De PRIAPO Hilari. LXXIII.

Non imperitus colonus formavit me falce rudi: vides egregium opus dispensatoris. Nam Hilarus notissimus cultor agri Ceretani possidet hos colles, & jugera læta. Vide quam bene effictio vultu compaream non ligneus, nec gestem arma . . . . . comburenda . . . . O Vicini, moneo colite sanctum Priapum, atque abstinete à quatuordecim jugeribus.

NON rudis indocta fecit me falce colonus:
Dispensatoris nobile cernis opus.
Nam Ceretani cultor notissimus agri!
Hos Hilarus colles, & juga læta tenet.
Adspice, quam certo videar non ligneus ore, 5
Nec devota focis inguinis arma geram:
Sed mihi perpetua nunquam moritura cupresso
Phidiaca rigeat mentula digna manu.
Vicini, moneo, sanctum celebrate Priapum,
Et bis septenis parcite jugeribus. 10

NOTÆ.

1 *Non rudis*] De Priapo hortorum custode sæpius dictum.

2 *Dispensatoris*] Videtur esse nomen peritissimi cujusdam artificis. Aliàs dispensator servus appellatur, qui familiæ rationes dispensat, peculiique administrationem habet. l. 51. & l. 62. ff. de solutionibus.

8 *Phidiaca*] Epig. 35. lib. 3. de Phidia dictum.

Ad ESCULANUM, LXXIV.

de calvo & edentulo.

Ille qui imus accubat in medio lecto calva trifili sulcata unguento, & scalpit ora ampla politis lentiscis, mentitur, Esculane, illi non sunt dentes.

MEdio recumbit imus ille qui lecto
Calvam trifilem segmentatus unguento,
Foditque tonsis ora laxa lentiscis:
Mentitur, Esculane, non habet dentes.

NOTÆ.

1 *Medio recumbit*] In Romanorum cœnaculis tres erant lecti, quorum singuli ut plurimum tres convivas accumbentes capiebant: medius verò lectus aliis erat honoratior, & medius locus in medio lecto omnium honoratissimus; tribus ergo uno in lecto recumbentibus summus dicebatur, qui ad caput lecti recumbebat, imus vero qui ad pedes recumbentis in medio accubabat. De his fuse Lipsius, lib. 3. antiquarum lectionum.

2 *Calvam trifilem*] Hunc locum explicat Turnebus, lib. 25. cap. 27. Ille enim, inquit, etiam unguento comam sibi in capite calvo pinxerat, & effinxerat: sed quæ trium filorum essent, & capillorum: vel calvam haberet, cui reliqui essent tres capilli. Et cum in capite sulcos duxisset unguenti lituris, & veluti vias secuisset, *semitatus* dixit. Quæ est antiquorum librorum scriptura: ut mirer quid sit quod & contra sententiam, & versûs rationem multi *segmentatus* & defendant, & declarent. Judicet lector. Legunt alii *semitactus*: tangere quippe est oleo ungere ut aiunt. Porro segmentatum illud dicitur quicquid ex tenuissimis segmentis vermiculatim compositum est.

3 *Lentiscis*] Lentiscus arbor est cujus frondea cuspide dentium sordes purgabant.

In

In PONTIAM veneficam. LXXV.

CUM mittis turdumque mihi, quadramve placentæ,
Sive femur leporis, sive quid his simile:
Buccellas misisse tuas te, Pontia, dicis.
Has ego nec mittam; Pontia, sed nec edam.

Cum ad me mittis turdum, aut frustum placentæ, aut femur leporis, aut aliquid hujusmodi, ô Pontia: dicis te misisse tuas buccellas. O Pontia, nec mittam has ad alios, at nec manducabo.

NOTÆ.

1 *Quadramve*] Aliquando quadra significat mensam. Juvenalis, sat. 5.
—aliena vivere quadra.
Hîc sumitur pro frusto, nam in quadrata frusta secabantur placentæ. Sic lib. 3. epig. 76.
Nec te liba juvant, nec secta quadra placentæ.

3 *Buccellas*] Hoc est, frusta optimorum ciborum tibi appositorum, quanta nempe bucca capere potest. Alii aliter.
Pontia] Forte enim veneno imbutæ sunt illæ buccellæ. Pontia quippe venefica erat improbissima, de qua lib. 2. epig. 34.

Epitaphium FUSCI, LXXVI.
qui in Dacia pugnans interfectus est.

ILLE sacri lateris custos, Martisque togati,
Credita cui summi castra fuere ducis:
Hic situs est Fuscus. Licet hoc fortuna fateri.
Non timet hostiles jam lapis iste minas.
Grande jugum domita Dacus cervice recepit, 5
Et famulum victrix possidet umbra nemus.

Ille custos sacri lateris, & Martis togati, cui fuit commissus exercitus summi Imperatoris: hic jacet Fuscus. Fas est, ô Fortuna, hoc confiteri. Jam iste lapis non metuit minas hostium. Grande jugum impositum est subactæ cervici Daci, & umbra victrix tenet sylvam subditam.

NOTÆ.

1 *Ille sacri*] Domitiani Præfectus Prætorii.
Martis togati] Domitiani in urbe residentis, & per duces bellum gerentis, qui idcirco togatus dicitur. Vel Martis togati custos dicitur, quod Prætorianæ cohortis esse Præfectus, quæ nempe urbis muros custodiret.
3 *Hic situs est*] Fusci meminit Suetonius in Domitiano, cap. 6. Ad Fuscum est epigramma 27. lib. 7. cujus cineres sane Romam allati fuerant.
Licet hoc] O Fortuna quæ Fusco invidisti, invita tamen fateri debes Fuscum licet mortuum, cui sane in Dacia tumulus fuerat erectus, jam non timere hostes victos, unde umbra victrix dicitur. De Dacia sæpius dictum.

In AFRUM mendicum. LXXVII.

CUM sis tam pauper, quam nec miserabilis Irus;
Tam juvenis, quam nec Parthenopæus erat;

Cum sis tam inops, quam nec erat infelix Irus; tam juvenis, quam nec Parthenopæus;

NOTÆ.

1 *Irus*] De quo epig. 4. lib. 5. arrogantem & mendicum Afrum carpit, qui lectica perinde ac si ditissimus veheretur.

2 *Parthenopæus*] Juvenis pulcherrimus simul & fortissimus, quem celebrat Papinius, 4. Thebaidos.

tam robustis, quam nec Artemidorus, cum vinceret; cur placet gestari à sex Cappadocibus? Irrideris, ô Afer, & multo majori es ludibrio, quam si nudus ambulares medio foro. Non aliter ostenditur Atlas cum mulo compare, & nigra bellua quæ portat Libyn. Rogas, quantum odium tibi concíliet lectica? Ne mortuus quidem *debes gestari hexaphoro.*

Tam fortis, quam nec, cum vinceret, Artemidorus;
Quid te Cappadocum sex onus esse juvat?
Rideris, multoque magis traduceris, Afer,
Quam nudus medio si spatiere foro.
Non aliter monstratur Atlas cũ compare mulo,
Quæque vehit similem bellua nigra Libyn.
Invidiosa tibi quam sit lectica requiris?
Non debes ferri mortuus hexaphoro. 10

NOTÆ.

3 *Artemidorus*] Pugil forte vel gladiator.
4 *Cappadocum sex*] Hoc est, quid gestaris à sex servis è Cappadocia?
5 *Traduceris*] De hoc verbo vide quæ diximus epig. 4. lib. Spect.
7 *Monstratur Atlas*] Hoc est, si Atlas nanus mulum pumilionem conscendat, ludibrio erit. Sic Angelus Politianus hunc locum explicat, Miscell. cap. 23. *cum compare mulo.* Legit Scriverius, *cum compare ginno,* hoc est, parvulo mulo. Vetus codex habet *cum compare gibbo.* Cujusdam nani, qui Atlas vocaretur, meminit Juvenalis, sat. 8. Sic & Libys seu Afer vulgo ridetur ubi concolorem sibi elephantem conscendit.
10 *Non debes*] Quid sit hexaphorum diximus epig. 81. lib. 2. Divites mortui efferebantur hexaphoro, pauperes verò sandapila, qua mortuus hic Afer efferendus erat, utpote pauper.

Ad AULUM, de lusco potatore. LXXVIII.

O Aule, Phryx egregius potator erat captus uno oculo, & lippus altero: Medicus huic dicit, Vide ne potes vinum: si potaveris, nihil videbis. Phryx ridens dicit oculo suo, *Valebis. Statim imperat sibi porrigi deunces, sed frequentes. Rogas eventum? Phryx hausit merum, oculus virus.*

POtor nobilis, Aule, lumine uno
Luscus Phryx erat, alteroque lippus:
Huic dicit medicus: Bibas caveto
Vinum: si biberis nihil videbis.
Ridens Phryx oculo, Valebis, inquit: 5
Misceri sibi protinus deunces,
Sed crebros jubet: exitum requiris?
Vinum Phryx, oculus bibit venenum.

NOTÆ.

5 *Valebis*] Ludit in hoc verbo, quasi dicit *sanaberis*: sed intellige hoc sensu, quo epig. 67. lib. 5. hoc est, *peribis.*
8 *Oculus bibit venenum*] Nam vino extinctus est oculus. Cætera per se patent.

Ad Lupum intempestivè tristem. LXXIX.

Mæstus es, & beatus; vide ne fortuna hoc *discat: si didicerit, ô Lupe, te vocabit immemorem.*

TRistis es, & felix: sciat hoc fortuna, caveto:
Ingratum dicet te, Lupe, si scierit.

NOTÆ.

2 *Ingratum*] Cum grato & læto animo beneficia quæ in te contulit plurima non accipis.

De

De rosis ad CÆSAREM missis. LXXX.

UT nova dona tibi, Cæsar, Nilotica tellus
Miserat hibernas ambitiosa rosas:
Navita derisit Pharios Memphiticus hortos,
Urbis ut intravit limina prima tuæ.
Tantus veris honos, & odoræ gratia Floræ, 5
Tantaque Pæstani gloria ruris erat.
Sic quacunque vagus, gressumque oculosque ferebat,
Textilibus sertis omne rubebat iter.
At tu Romanæ jussus jam cedere brumæ,
Mitte tuas messes; accipe, Nile, rosas. 10

O Cæsar, terra Ægyptia fastosa ad te miserat hyemales rosas ut nova munera: nauta Memphiticus contempsit hortos Ægyptios, ubi ingressus est primum aditum tuæ urbis. Tantum erat decus veris, & honor Floræ odoriferæ, & tanta pulchritudo Pæstani agri, Sic quacunque errans iret aut aspiceret, omnis via rubebat sertis textilibus. At tu, ô Nile, coactus dare primas hyemi Romanæ, mitte tua frumenta, atque accipe nostras rosas.

NOTÆ.

2 *Ambitiosa*] Propter flores quos hyemé nasci alibi non credebant Ægyptii.

3 *Navita Memphiticus*] Hoc est, ex urbe Memphi, de qua epig. 1. lib. Spect. Ille scilicet Ægyptius hortos patriæ suæ contempsit, statim atque vidit rosета Romanorum.

5 *Tantus veris honos*] Id est, tanta erat rosarum copia, quibus abundat Pæstanus ager, de quo epig. 38. lib. 5.

8 *Textilibus sertis*] Hoc est, coronis textis ex rosis. Alii legunt *sutilibus*: coronas nempe ex rosarum foliis consuere solebant veteres. Vide epig. 65. lib. 5. & epig. 95. lib. 9. de qua lectione judicet lector.

9 *Cedere brumæ*] Hoc est, cedere rosis quæ hyemis tempore Romæ nascuntur.

10 *Tuas messes*] Frumentis abundat Ægyptus, unde dicta est Reipublicæ Romanæ horreum.

LXXXI.

Ad RUFUM, LXXXII.

à quo lepide petit lacernas.

QUidam me modo, Rufe, diligenter
Inspectum, velut emptor, aut lanista
Cum vultu digitoque subnotâsset,
Tune es, tune, ait, ille Martialis,
Cujus nequitias jocosque novit 5
Aurem qui modo non habet Batavam?

Cum paullo ante quidam velut emptor aut lanista me accurate consideratum subnotâsset oculis & manibus, Tune es, tune, inquit, ille Martialis, cujus lascivias & sales tenet qui modo non habet aurem Batavam?

NOTÆ.

2 *Velut emptor*] Cum mangones servos empturi essent, eos diligenter inspiciebant, & manibus attrectabant. *Lanista* magister fuit gladiatorum quos domi habebat, atque instituebat, ut illos deinde locaret & venderet.

6 *Non habet Batavam*] Hoc est, rusticam & barbaram, duri quippe & barbari habebantur Batavi, hodie Hollandi. Alii legunt, *severam*: sed placet prior lectio; nec enim ullam nationem antiquis suis dotibus spoliare decet, at reddendum unicuique quod suum est. Scriverius legit quidem *Batavam*, sed aliter explicat; exponit nempe sibi gratulari poëtam, quod legatur ab omnibus Romæ, præterquam à Batavis, qui armis & duriori vitæ assueti, corporis Augusti custodes, non ita curabant jocos istos. Hæc sunt Scriverii verba, de quibus judicet lector.

Subrisi

Subrisi parum: & levi nutu fassus sum me esse quem dixerat. Quare igitur, inquit, sunt tibi lacernæ viles? Quia sum vilis poeta. O Rufe, mitte mihi elegantes lacernas, ne hoc frequentius contingat vati.

Subrisi modice: levique nutu
Me, quem dixerat esse, non negavi.
Cur ergo, inquit, habes malas lacernas?
Respondi: quia sum malus poeta. 10
Hoc ne sæpius accidat poetæ.
Mittas, Rufe, mihi bonas lacernas.

NOTÆ.

9 *Lacernas*] Vestes quæ togis superinducebantur.

10 *Quia sum malus*] Hoc urbane respondet Martialis; nec enim ideo tritis lacernis erat indutus, quia malus poeta, sed propter hoc ipsum, quod *amor ingenii neminem unquam divitem fecerit*, ut ait Petronius.

Ad CÆSAREM DOMITIANUM, LXXXIII.

cujus clementiam laudat.

Quantum sors patris debet filio Etrusco inquieto, tantum tibi debet uterque, ô summe ducum. Tu enim retraxisti fulmina jacta tua dextera: Optarem ut talis esset natura fulminum Jovis. O Cæsar, si summus Jupiter habeat tuam indolem, manus ejus raro emittet totum fulmen. Etruscus filius *testatur* se consecutum *hoc utrumque tuo dono, quod & licuit illi esse comiti, & reduci.*

QUantum sollicito fortuna parentis Etrusco,
Tantum, summe ducum, debet uterque tibi.
Nam tu missa tua revocâsti fulmina dextra;
Hos cuperem mores ignibus esse Jovis.
Si tua sit summo, Cæsar, natura tonanti, 5
Utetur toto fulmine rara manus.
Muneris hoc utrumque tui testatur Etruscus,
Esse, quod & comiti contigit, & reduci.

NOTÆ.

1 *Quantum*] Duo fuere Etrusci, pater & filius, ille à Domitiano missus est in exilium, hic patrem sponte comitatus est, cujus reditum tandem impetravit. Vide Papinii Sylvam 3. & epig. 39. lib. 7.

4 *Hos cuperem*] Hoc est, optarem ut tantam clementiam haberet Jupiter; raro enim fulmen vibraret totum.

7 *Hoc utrumque*] Nempe ipsi fuisse permissum & comitari patrem, & simul cum eo redire ab exilio. Sic poeta laudat clementiam Domitiani.

De PHILIPPO lectica vecto. LXXXIV.

O Avite, Philippus sanus vehitur octaphoro: O Avite, si tu hunc existimas sanum, insanis.

OCtaphoro sanus portatur, Avite, Philippus:
Hunc tu si sanum credis, Avite, furis.

NOTÆ.

1 *Octaphoro*] Lectica scilicet ab octo servis gestata, epig. 81. lib. 2.

Sanus] Corpore.

2 *Hunc tu si sanum*] Animo nempe; etenim nimiæ erat arrogantiæ ab octo servis gestari.

Flet

Flet mortem RUFI. LXXXV.

EDitus est sextus sine te, mî Rufe, Camœnis:
Nec te lectorem sperat, amice, liber.
Impia Cappadocum tellus, & numine lævo
Visa tibi, cineres reddit, & ossa patri.
Funde tuo lacrymas, orbata Bononia, Rufo, 5
Et resonet tota planctus in Æmilia.
Heu qualis pietas, heu quam brevis occidit ætas!
Viderat Alphei præmia quinque modo.
Pectore tu memori nostros evolvere lusus,
Tu solitus nostros, Rufe, tenere jocos. 10
Accipe cum fletu mœsti breve carmen amici,
Atque hæc absentis thura fuisse puta.

O mî Rufe, te absente edidi sextum librum Musis: nec confidit, ô amice, te habere lectorem. A te conspecta impia terra Cappadocum, & deo aversante restituit genitori tuo cineres, atque ossa tua. O Bononia privata tuo Rufo, effunde lacrymas, & lamentationes personent in tota Æmilia. Heu qualis pietas, heu quam brevis ætas periit! Paullo ante spectaverat quinque præmia Alphei. O Rufe, tui moris erat legere nostros ludos, & memoriter scire nostras facetias. Accipe cum lacrymis brevem versum amici tristis, atque existima hæc fuisse thura absentis.

NOTÆ.

1 *Editus est*] Est editus à me sextus liber Camœnis, Musis, id est, liber carminum. Quæ enim carmine scribuntur, Musis carminum præsidibus eduntur. Sic hunc versum explicat Raderus. Alii legunt, *Rufe Camoni*, cujus familiæ meminit lib. 9. epig. 76, & 78.

2 *Nec te*] Quia interiisti.

3 *Impia*] Cappadoces impii dicuntur à poeta vel propter pravam indolem, vel propter mortem Rufi pestilenti Cappadociæ aëre interfecti.

5 *Bononia*] Italiæ urbs nota, patria Rufi.

6 *Æmilia*] De via Æmilia, quæ Bononiam ducit, dictum lib. 3. epig. 4.

8 *Viderat Alphei*] Poeta intelligit Olympica certamina, quæ ad Alpheum amnem, cujus fons in Arcadia, quarto quoque anno celebrabantur teste Suida; atque ita sensus est, Rufum interiisse viginti annos natum, vel forte viginti quinque, si Olympiadem pro lustro intelligat poëta, ut epig. 39. lib. 7.

In bibentes aquam. LXXXVI.

SEtinum, dominæque nives, densique trientes,
Quando ego vos, medico non prohibente, bibam?
Stultus, & ingratus, nec tanto munere dignus,
Qui mavult hæres divitis esse Midæ.

O Setinum, & nives jucundæ, & densi trientes, quando ego vos potabo, medico non vetante? Qui mavult succedere locupleti Midæ, demens est, atque immemor, nec dignus tanto dono.

NOTÆ.

1 *Setinum*] Vinum nobile è Setia Campaniæ oppido.

Dominæ nives] Optatæ, quibus scilicet vinum refrigeratur: vocat autem nives dominas, quod illum allicerent, traherentque, epig. 65. lib. 5.

Densique trientes] Hoc est, frequentes, triens verò quatuor cyathos continet.

4 *Qui mavult*] Possidere divitias Midæ regis Phrygiæ ditissimi, Ovidius, Met. lib. 11. quam bibere Setinum nivibus refrigeratum, ille stultus est, atque in deos ingratus.

Qui mihi commendat aquam calidam, bibat illam, & fruatur messibus Africa, & Hermo, & Tago.

Possideat Libycas messes, Hermumque, Tagumque,
Et potet calidam qui mihi laudat aquam. 5

NOTÆ.

5 *Libycas messes*] Hoc est, Africanos agros frumentis abundantes, & Hermum Asiæ, & Tagum Hispaniæ amnes auriferos habeat Melicus, vel quilibet alius, dummodo aquam calidam potet; mihi verò pauperi vinum bibendum relinquat.

6 *Qui mihi laudat*] Turnebus, lib. 25. c. 27. Reperio, inquit, in veteribus, qui mihi *libat*, ut sit ne liberaliter quidem præbet, sed ministrat parce, & maligne, ut si libaret, & tamen laudat, nos quoque laudamus. Alii *livet*, hoc est, invidet:

Et potet calidam, qui mihi livet, aquam.

Ad CÆSAREM, LXXXVII.

à quo aliquid petit.

O Cæsar, à te, atque à diis consequaris quæcumque mereris: consequar à te atque à diis, quæ cupio, si dignus sum.

DI tibi dent, & tu, Cæsar, quæcumque mereris:
Dî mihi dent, & tu, quæ volo, si merui.

NOTÆ.

1 *Dî tibi*] O Domitiane, non indiges ab aliis quam à te ipso atque à diis quicquam expectare, cum omnium mortalium ditissimus, & ipse deus sis. Ego verò à diis atque à te consequar quæ meritus sum.

Ad CÆCILIANUM, LXXXVIII.

quem non appellaverat suum dominum.

Forte mane salutavi te vero nomine: nec appellavi meum dominum. O Cæciliane, rogas quanti constet mihi tanta licentia? illa me privavit centum quadrantibus.

MAne salutavi vero te nomine casu,
Nec dixi dominum, Cæciliane, meum.
Quanti libertas constet mihi tanta, requiris?
Centum quadrantes abstulit illa mihi.

NOTÆ.

4 *Centum quadrantes*] Clientes vocabant patronos, quos colebant, dominos, à quibus solebant consequi centum quadrantum sportulam, quam amisit Martialis, cùm forte salutâsset Cæcilianum, nec dominum appellâsset.

De PANARETO potore. LXXXIX.

Cum Panaretus ebrius digito crepante posceret feram matellam media jam nocte:

CUM peteret seram media jam nocte matellam
Arguto madidus pollice Panaretus:

NOTÆ.

1 *Matellam*] Vas ad effundendum lotium.

2 *Arguto pollice*] Crepitu nempe digitorum poscebatur matella, epig. 80. lib. 3.

Spoletina

Spoletina data est, sed quam siccaverat ipse:
Nec fuerat soli tanta lagena satis.
Ille fide summa testæ sua vina remensus 5
Reddidit œnophori pondera plena sui.
Miraris, quantum biberat, cepisse lagenam?
Desine mirari, Rufe: merum biberat.

Spoletina porrecta est, at quam exhauserat ipse: nec tanta lagena sufficerat illi soli. Ille summa fide remensus testa sua vina restituit pondera completa sui œnophori. An miraris lagenam continuisse quantum potaverat? O Rufe, cessa mirari: potaverat merum.

NOTÆ.

1 *Spoletina*] Lagena quæ Spoleti in urbe Umbriæ facta erat, vel quæ plena esset vino Spoletino.

5 *Remensus*] Hoc est, tantum lotii effudit, quantum vini biberat, atque œnophorum seu vas vinarium omnino implevit.

8 *Merum biberat*] Si vinum aqua dilutum bibisset Panaretus ille, plus lotii, pro ratione aquæ infusæ, effudisset, quam lagena capere potuisset: at summa fide remensus est quod exhauserat.

De GELLIA mœcha. XC.

MOEchum Gellia non habet, nisi unum.
Turpe est hoc magis, uxor est duorum.

Gellia non habet nisi unum mœchum. Hoc fœdius est, conjux est duorum.

NOTÆ.

2 *Uxor est duorum*] Mariti scilicet & adulteri. Seneca, 3. de beneficiis, cap. 16. *Infrunita*, hoc est, insulsa, *& antiqua est, quæ nesciat matrimonium vocari unius adulterium.* Hæc ergo Gellia excusabat se, quod unicum haberet mœchum: poëta verò probat hoc illi turpius esse, quam innuptæ plures habere mœchos. Etenim repugnat unam fœminam duorum esse conjugem, quod tamen contingit, cùm unum habeat mœchum.

XCI.

In AMIANUM, XCII.
bibentem vinum pessimum.

CÆlatus tibi cum sit, Amiane,
Serpens in patera Myronis arte,
Vaticana bibis, bibis venenum.

O Amiane, cum habeas in patera insculptum serpentem arte Myronis, potas vina Vaticana, potas toxicum.

NOTÆ.

2 *Myronis arte*] Sculptoris nobilis, de quo epig. 39. lib. 4.

3 *Vaticana bibis*] Quæ erant pessima. Vide epig. 19. lib. 1. Vinum vero Vaticanum, seu toxicum, ut dixit citato epigrammate, mire convenit cum serpente expresso in patera, quæ est poculi genus latum ac patens.

De THAIDE male olente. XCIII.

TAM male Thaïs olet, quam non fullonis avari
Testa vetus, media, sed modo fracta via.

Thaïs olet putidius quam vetus amphora fullonis avari, at paullo ante rupta media via.

NOTÆ.

1 *Quam non fullonis*] In triviis amphoras collocabant fullones ad excipiendum lotium, magnum verò pretium pro vestibus purgandis exigebant: quam ob caussam, ut putat Raderus, avari dicuntur. Camelorum *urinam fullonibus utilissimam esse tradunt*, inquit Plin. l. 28. c. 8.

Hircus à coitu recenti, ora leonis, pellis Transtiberina ablata a cane. Pullus cum corrumpitur in ovo abortivo, amphora rupta putrido garo. Quoties veste abjecta adit balnea, ut fraudulenta commutet hanc graveolentiam alio odore; nitescit psilotro, aut delitescit delibuta creta acida, aut ter & quater operitur faba opima. Cum credidit se bene munitam per mille dolos: cum molita est omnia, Thaïs olet Thaida.

Non ab amore recens hircus, non ora leonis,
Non detracta cani Transtiberina cutis.
Pullus abortivo nec cum putrescit in ovo, 5
Amphora corrupto nec vitiata garo.
Virus ut hoc alio fallax permutet odore,
Deposita quoties balnea veste petit:
Psilotro nitet, aut acida latet oblita creta:
Aut tegitur pingui terque quaterq; faba. 10
Cum bene se tutam per fraudes mille putavit:
Omnia cum fecit, Thaïda Thaïs olet.

NOTÆ.

3 *Non ab amore*] Vide epig. 4. lib. 4. Plinius, lib. 11. cap. 53. Animæ leonis virus grave.

4 *Transtiberina*] Vide epig. 42. lib. 1. in regione urbis trans Tiberim sordida exercebantur opera.

5 *Nec pullus*] Nec pejus olet pullus abortivus in ovo putrido.

6 *Garo*] Quod ex intestinis & sanguine scombrorum conficiebatur, lib. 13. epig. 102.

9 *Psilotro*] Unguentum, de quo ep. 74. l. 3. *Aut acida*] Id est, creta aceto macerata, qua faciem oblinebat Thaïs.

10 *Faba*] Unguento facto ex farina fabarum, quod lomentum vocari putat Domitius, epig. 42. lib. 3.

11 *Cum bene se tutam*] A graveolentia scilicet, semper nativum odorem omnium pessimum olet Thaïs.

De CALPETIANO paupere. XCIV.

Semper apponuntur chrysendeta Calpetiano, seu cum cœnat foris, seu domi in urbe. Sic quoque semper cœnat in diversorio, sic in villa: an igitur non habet aliud? Imò non habet suum.

POnuntur semper chrysendeta Calpetiano,
Sive foris, seu cum cœnat in urbe domi.
Sic etiam in stabulo semper, sic cœnat in agro:
Non habet ergo aliud? non habet immo suū.

NOTÆ.

1 *Chrysendeta*] Quæ sic explicat Turnebus, l. 14. c. 3. Vasa doctissimi viri explicant crustis aureis illigata, & exornata, ut in Martiale, l. 2. epig. 43. Ego vasa gemmata esse puto, quorum gemmæ consertæ & contextæ tenerentur.

4 *Non habet*] Interrogat lector. Calpetianus ergo non habet alia vasa præter chrysendera? *Immo*] Respondet poeta, imò ea vasa quibus utitur, non sunt sua, sed mutuo sumpta.

EPIGRAM-

EPIGRAMMATUM LIBER VII.

Ad DOMITIANUM, de lorica. Epigr. I.

ACcipe belligeræ crudum thoraca Minervæ,
Ipſa Meduſeæ quem timet ira (deæ.
Dum vacat hæc, Cæſar, poterit lorica vocari,
Pectore cum ſacro ſederit, Ægis erit.

O Cæſar, indue ſævum thoraca bellicoſæ Minervæ, quem ipſa dea Meduſea etiam irata metueret. Poterit hæc lorica appellari dum otioſa eſt: cum munierit ſacrum pectus, vocabitur Ægis.

NOTÆ.

1 *Accipe*] Hoc epigramma ad Sarmaticam expeditionem referri videtur, de qua Suet. in Domit. cap. 6.

2 *Ipſa Meduſeæ*] Alii,

Ipſa Meduſeæ quo tumet ira deæ.

hoc eſt, quo irata Pallas utitur, & quo induta ferocior evadit, quæ Meduſea dicitur, quod illius ope Meduſam interfecerit Perſeus. Legunt alii,

Ipſa Meduſeæ quem timet ira comæ.

hoc eſt, quem thoraca vel ipſa Meduſa ſerpentibus, quos pro capillis gerebat, munita timeret. Eligat lector.

4 *Ægis erit*] Lorica qua dii utuntur, Ægis dicitur, quæ eſt clypeus Palladis factus ex Amaltheæ capræ corio, in cujus medio erat Gorgonis caput: quo clypeo ſi Numen aliquod munierit pectus, Ægis dicitur, lorica autem, cum illo uſus fuerit mortalis. Cæſar Domitianus deus haberi volebat. Sequens epigramma cum hoc primo conjunxit Domitius, & inſcripſit *ad loricam Domitiani:* at eſſe diſtinguendum contendit Raderus: hîc enim, inquit, Cæſarem ipſum alloquitur, loricam vero ſequentibus diſtichis. Ego cum Radero exiſtimo eſſe novum epigramma, ſed illud non notabo ut ſecundum, ne indicis ordo perturbetur.

Ad Loricam Domitiani.

INvia Sarmaticis domini Lorica ſagittis,
Et Martis Getico tergore fida magis;
Quam vel ad Ætolæ ſecuram cuſpidis ictus,

O Lorica domini impenetrabilis jaculis Sarmatarum, & tutior Getico tergore Martis: quam tutam vel ab ictibus teli Ætoli

NOTÆ.

1 *Invia Sarmaticis*] Vide epigr. ſuperius: Sarmatia duplex eſt, inquit Ortelius, Europæa, & Aſiatica, Europæam *Ruſſiam* hodie vocat, Aſiaticam vero, *Tartariam.*

2 *Et Martis Getico*] Mars deus belli apud Getas colebatur, indutus lorica facta ex pellibus animalium.

3 *Quam vel ad*] Ætolam cuſpidem intellige telum Meleagri in Ætolia nati; vel Ætolam cuſpidem interpretare lanceam, & quidem acutiſſimam, Ætoli enim, inquit Raderus, Plinio teſte, lanceas invenerunt.

Texuit

texuerunt politi ungues multorum aprorum: Nacta es felicem sortem, cui licebit tangere sacrum pectus, & calefieri mente Numinis nostri. Ito socia, atque illæsa, merere magnos triumphos, & quamprimum restitue Imperatorem togæ palmatæ.

Texuit innumeri lubricus unguis apri;
Felix sorte tua es, sacrum cui tangere pectus
Fas erit, & nostri mente calere dei. 6
I comes, & magnos illæsa merere triumphos,
Palmatæque ducem, sed cito, redde togæ.

NOTÆ.

4 *Lubricus unguis*] Hæc Domitiani lorica erat contexta vel ex laminis æneis aprorum ungues referentibus, vel forte ex veris aprorum unguibus.

6 *Dei*] Domitiani.

8 *Palmatæque*] Hoc est, urbi restitue Imperatorem triumphantem: nam palmata vestis in qua nempe depictæ erant palmæ, triumphantium erat propria.

Ad PONTILIANUM poetam ineptum. II.

O Pontiliane, quare non mitto ad te meos libros? ne tu, ô Pontiliane, mittas ad me tuos.

Cur non mitto meos tibi, Pontiliane, libellos?
Ne mihi tu mittas, Pontiliane, tuos.

NOTÆ.

1 *Cur non*] Per se patet hoc epig. ejusdem argumenti est epig. 74. lib. 5.

De OPPIANO pallido. III.

O Castrice, cum Oppianus haberet malum colorem, incœpit componere carmina.

Esset, Castrice, cum mali coloris,
Versus scribere cœpit Oppianus.

NOTÆ.

1 *Esset*] Oppianus iste, de quo jam epig. 42. lib. 6. poesi animum applicuit ratus propter pallorem ex morbo contractum, se habitum iri nobilem poetam, quales erant ii qui chartis impallescerent. Persius, sat. 5. Horat. epist. 19. lib. 1.

Decipit exemplar vitiis imitabile, quod si
Pallerem casu, biberent exangue cuminum.

Ad CÆSAREM DOMITIANUM, IV. ut redeat in urbem.

O Cæsar, si moveris amore populi, & patrum, & vera lætitia togæ Latiæ, restitue te deum vehementibus votis Romanorum: *Roma invidet suo hosti, quamvis frequens laurea afferatur. Ille propius spectat dominum orbis; & barbarus terretur tuo vultu, sed fruitur.*

Si desiderium, Cæsar, populique patrumque
Respicis, & Latiæ gaudia vera togæ;
Redde deum votis poscentibus: invidet hosti
Roma suo, veniat laurea multa licet.
Terrarum dominum propius videt ille; tuoque
Terretur vultu barbarus, & fruitur.

NOTÆ.

2 *Latiæ gaudia*] Hoc est, Romanorum togatorum.

3 *Redde deum*] Hoc est, redi in urbem.

Invidet hosti] Quod nempe fruitur tua præsentia.

4 *Veniat laurea*] Hoc est, licet ad nos literæ laureatæ sæpe afferantur, victoriarum, quas ex Sarmatis reportas, nunciæ. Vide epig. sequens.

De

De fama reditus Domitiani. V.

ıid hyperboreis ad nos conversus ab oris
ıusonias Cæsar jam parat ire vias ?
abest auctor, sed vox hoc nunciat omnis.
lo tibi, verum dicere, Fama, soles.
ı victrices testantur gaudia chartæ : 5
tia laurigera cuspide pila virent.
Io magnos clamat tibi Roma triũphos,
ctusque tua, Cæsar, in urbe sonas.
n lætitiæ quo sit fiducia major,
ıaticæ laurus nuntius ipse veni.

Ecquid Cæsar ad nos conversus à regionibus Septentrionis meditatur suscipere iter Italiæ? auctor manifestus non apparet, at vox omnis nunciat hunc reditum. *O Fama, tibi adhibeo fidem, tui moris est dicere verum. Laureatæ literæ confirmant publicam lætitiam : pila Martia virescunt cuspide laureata. Roma iterum clamat Io tibi magnos triumphos, atque tua in urbe, ô Cæsar, invictus proclamaris. At jam ipse redi renunciaturus victoriam Sarmaticam, ut sit major securitas nostri gaudii.*

NOTÆ.

id hyperboreis] De Sarmatia regione ıtrion... ...de epig. 1. supra.
ıias] Italas. Italia enim Ausonia di... Ausone ... & Calypsus filio.
m dicere] ...no falsum dicere solet fa... ɾg. 4. Æneid.
ta atque infecta canit.
ıidetur poeta intelligere tunc famam ...ere verum, cum constanti omnium aliquid celebratur ; Domitiani vero ımnes renunciabant. Vel quod facile quod cupimus.

5 *Victrices chartæ*] Reportata victoria solebant duces Romani vel ad Senatum, vel ad principem mittere laureatas literas indices victoriæ, cujus insigne est laurus. Livius Decad. 1. lib. 5. *Literæ*, inquit, *a Postumio laureatæ sequuntur victoriam populi Romani.*

6 *Martia laurigera*] Milites hastarum, & pilorum cuspidem lauro circumdabant in signum lætitiæ ex reportata victoria.

7 *Rursus Io*] Vox triumphi solennis. Vide Horat. ode 9. lib. Epod.

Ad CÆSAREM DOMITIANUM, VI.

de amore & desiderio populi Romani erga ipsum absentem.

ɾrna quamvis Arctos, & rudis Peuce,
t ungularum pulsibus calens Ister,
sque cornu jam ter improbo Rhenus,
: domantem regna perfidæ gentis,
nme mundi rector, te parens orbis, 5
nostris non tamen potes votis.

O Summe moderator mundi, & pater orbis, licet hyemalis Arctos, & barbara Peuce, & Danubius calefactus agitationibus ungularum, & jam ter cornu fracto Rhenus rebellis retineat te vincentem regna nationis perfidiosæ : Nihilominus nequis remotus esse à nostris votis.

NOTÆ.

ɾrna] Vide superiora epigrammata : quamvis te longe à nobis bella detine... ...ionibus Septentrionis, nostris tamen præsens es.
Peuce] Insula magna ad ostia Istri, ıbone, lib. 7.
ngularum] Vide Ovidium, Tristium ...g. 10.
uleos ventis latices durantibus Ister
Congelat, & tectis in mare serpit aquis :
Quaque rates ierant, pedibus nunc itur :
& undas
Frigore concretas ungula pulsat equi, &c.

3 *Fractusque cornu*] Metonymia est : fractum Rhenum dicit pro victis Batavis & Germanis : alludit autem noster poeta ad fluviorum cornua. Virgilius 8. Æneid.
Corniger Hesperidum fluvius regnator aquarum.
& vide etiam epig. 104. lib. 9.
Cornua Sarmatici ter perfida contudit Istri.

Ibi, ô Cæsar, adsumus & oculis, & mentibus, atque ita tu unus occupas cogitationes omnium, ut ipsa multitudo circi magni ignoret, utrumne Passerinus currat, an Tigris.	Illic & oculis & animis sumus, Cæsar, Adeoque mentes omnium tenes unus, Ut ipsa magni turba nesciat Circi Utrumne currat Passerinus, an Tigris. 10

NOTÆ.

8 *Adeoque*] Omnes enim à spectaculis avertuntur cum aliquid narratur aut de tuo reditu, aut de tuis victoriis.

10 *Passerinus, an Tigris*] Ambo cursu certabant, reliquosque longe superabant, lib. 12. epig. 36.

Vis cursu, pedibusque gloriari ?
Tigrim vince, levemque Passerinum.

De reditu DOMITIANI. VII.

O Musæ nunc lætæ, nunc canite, si unquam mihi cecinistis: Deus restituitur victor ab orbe Othrysio. O December, tu primus reddis certa vota populi: jam fas est clamare summa voce, Venit. Beatus sorte tua poteras non dare primas Jano, si nobis pareres lætitiam quam pariet ille. Miles coronatus jocabitur contumelias festivas, cum socius sequetur inter equos laureatos. O Cæsar, liceat tibi audire ludos, & versus leviores, si triumphus ipse admittit jocos.	NUNC hilares, si quando mihi, nunc ludite Musæ: Victor ab Othrysio redditur orbe Deus. Certa facis populi tu primus vota December: Jam licet ingenti dicere voce, Venit. Felix sorte tua, poteras non cedere Jano, 5 Gaudia si nobis, quæ dabit ille, dares. Festa coronatus ludet convicia miles, Inter laurigeros cum comes ibit equos. Fas audire jocos, levioraque carmina, Cæsar, Sit tibi: si lusus ipse triumphus amat. 10

NOTÆ.

2 *Ab Othrysio*]. Othrys mons Thraciæ: melius fortè legunt alii, *Odrysio*. Odrysæ enim populi sunt Thraciæ, quos aliqui hodie vocant *Moldavenses*. Claudianus tamen de 3. Conf. Honorii,

Otrisium pariter Getico fœdavimus Hebrum
Sanguine. ———

3 *Certa facis*] Mense enim Decembri literæ Romam sunt allatæ de reditu Domitiani.

5 *Poteras non*] Sensus est: Si mense Decembri urbem ingressurus esset Cæsar, poterat ille non cedere Januario, à Jano deo, in cujus honorem multa sacrificia fiebant, sic dicto, Ovidius 1. Fastorum, quo nempe mense Romam erat rediturus Cæsar.

7 *Festa coronatus*] Triumphum comitari milites lauro coronati, & in ipsum Imperatorem jocosa convicia jacere solebant.

8 *Inter laurigeros*] Ovidius lib. 4. Tristium eleg. 2.

Vinclaque captiva reges cervice gerentes
Ante coronatos ire videbit equos.

9 *Levioraque*] Hoc est, audire mea epigrammata.

De CASSELIO tarde ingenioso. VIII.

Cum Casselius natus sit sexaginta annos, solers est; quando erit eloquens?	CUM sexaginta numeret Casselius annos, Ingeniosus homo est: quando disertus erit?

NOTÆ.

1 *Cum sexaginta*] Jam senex iste Casselius ingeniosus videri volebat, quem poeta irridet, quod nempe tardius ad discendum eluxisset ejus ingenium.

In

In OLUM obtrectatorem. IX.

PRÆdicatur Oros, fellat Linus, Ole, quid ad te?
De cute quid faciat ille, vel illa sua?
Centenis futuit Matho millibus, Ole, quid ad te?
Non tu propterea, sed Matho pauper erit.
In lucem cœnat Sertorius, Ole, quid ad te? 5
Cum liceat tota stertere nocte tibi?
Septingenta Tito debet Lupus, Ole, quid ad te?
Assem ne dederis, crediderisve Lupo.
Illud dissimulas, ad te quod pertinet, Ole.
Quodque magis curæ convenit esse tuæ. 10
Pro togula debes, hoc ad te pertinet, Ole.
Quadrantem nemo jam tibi credet: & hoc.
Uxor mœcha tibi est: hoc ad te pertinet, Ole.
Poscit jam dotem filia grandis: & hoc. 14
Dicere quindecies poterā, Quid pertinet ad te?
Sed quid agas, ad me pertinet, Ole nihil.

. . . . . Ole, Sertorius cœnat ad diem usque: quid spectat ad te, cum tibi fas sit arcte & graviter dormire tota nocte? Lupus debet septingenta Tito, Ole, quid ad te? Ne assem quidem donaveris aut credideris Lupo. Ole, taces id, quod spectat ad te, & quod congruit magis tuæ solicitudini: debes pro togula, Ole, hoc pertinet ad te. Nullus jam tibi mutuo dabit quadrantem: & hoc pertinet ad te. *Habes conjugem adulteram: hoc ad te attinet, Ole. Filia jam grandis petit dotem: & hoc. Poteram quindecies repetere, Quid pertinet ad te? At, Ole, nihil attinet ad me quid facias.*

NOTÆ.

5 *In lucem*] Suas compotationes protrahit Sertorius.
7 *Septingenta*] Sestertia nempe.
8 *Crediderisve*] Nam si nihil Lupo credideris, tunc cura vacabis.
11 *Pro togula*] Quam nondum solvisti, & tamen aliorum debita recenses.
12 *Quadrantem*] Hoc est quartam assis partem.
14 *Poscit jam dotem*] Filiæ debitor est pater, cum illam dotare teneatur Leg. 19. ff. de ritu nuptiarum.
15 *Dicere quindecies*] Sensus est: Ole, tam curiosus es in alienis negotiis, ut pluries repetere potuerim, Quid ad te?
16 *Sed quid agas*] Poetæ objicere poterat Olus; Quid tu, ô Martialis, satagis rerum mearum? Quapropter illi præoccupat Poeta.

Ad PUDENTEM, X.

qui petierat epigrammata manu poetæ scripta.

COgis me calamo, manuque nostra
Emendare meos, Pudens, libellos.
O quam me nimium probas, amasque,
Qui vis archetypas habere nugas!

O Pudens, me cogis corrigere meos libros calamo & manu propria. O quam nimium probas me, & diligis, qui vis habere ineptias autographas!

NOTÆ.

1 *Cogis me*] De Pudente jam dictum epig. 82. lib. I. Nescio an hic idem sit: utut est, Poetæ erat amicissimus, qui in memoriæ simul & amicitiæ argumentum ab illo peteret versus propria ejus manu scriptos, & emendatos, quos Martialis vocat *nugas archetypas.*
3 *Nimium probas*] Nam si in meis versibus aliqua fuerint menda, in librarium culpam rejicere non potero.

Ad FAUSTINUM, XI.

de suis libellis innocuis.

O Faustine, dominus ita legat me vultu benigno, & excipiat meos ludos, aure qua consuevit: ut mei libri nec offendunt quos jure oderunt, & fama non est grata mihi de rubore cujusquam. Quid juvat cum quidam velint existimari nostra, si quædam tela perfunduntur sanguine Lycambeo, atque effundant venenum vipereum sub nostro nomine, qui fatentur se non posse pati radios solis & lucem? Jocamur vocibus innocuis; hoc juro per genium Famæ potentis, & chorum Musarum; & per aures tuas mihi instar Numinis, ô lector aliene à crudeli invidia.

SIC me fronte legat dominus, Faustine, serena,
Excipiatque meos qua solet aure jocos:
Ut mea nec juste quos odit, pagina lædit,
Et mihi de nullo fama rubore placet.
Quid prodest, cupiant cum quidam nostra videri, 5
Si qua Lycambeo sanguine tela madent?
Vipereumq; vomant nostro sub nomine virus,
Qui Phœbi radios ferre, diemque negant?
Ludimus innocuis verbis, hoc juro potentis
Per genium famæ, Castalidumq; gregem: 10
Ferque tuas aures magni mihi numinis instar,
Lector, inhumana liber ab invidia.

NOTÆ.

1 *Sic me fronte*] Hoc est, Sic me legat & amet Domitianus, ut ego nec lædo quos jure odi.

6 *Si qua Lycambeo*] Archilochus poeta Lacedæmonius versus Iambicos tam acerbos scripsit in Lycamben, quod desponsam ipsi suam filiam negavisset, ut laqueo suspendere se simul cum filia illum coegerit. Sensus est: Quid prodest occulto poetæ versus mordaces & contumeliosos edere, cum omnes noverint candidum meum ingenium? Vide epist. lib. 1.

8 *Qui Phœbi radios*] Qui non audent versus suo nomine edere in lucem.

9 *Innocuis verbis*] Alii legunt,
Ludimus innocui: scis hoc bene.

10 *Castalidumque gregem*] Hoc est, chorum Musarum, quæ à fonte Castalio sibi atque Apollini sacro Castalides dicuntur.

De LYCORIDE fusca. XII.

Dum fusca Lycoris audit ebur antiqui dentis album fieri collibus Tiburis, petiit Herculeos colles: quid potest aura excelsi Tiburis? brevi tempore nigra revertitur.

DUM Tiburtinis albescere collibus audit
Antiqui dentis fusca Lycoris ebur,
Venit in Herculeos colles: quid Tiburis alti
Aura valet? parvo tempore nigra redit.

NOTÆ.

1 *Dum Tiburtinis*] De Lycoride idem est argumentum lib. 4. epig. 62. ubi egimus de cœlo Tiburtino. 2 *Antiqui dentis*] Id est vetusti eboris.

De sua PUELLA, XIII.

lugente mortem cujusdam adolescentis.

O Aule, ingens flagitium contigit nostræ puellæ: perdidit ludos atque amores suos;

ACcidit infandum nostræ scelus, Aule, puellæ:
Amisit lusus, deliciasque suas:

NOTÆ.

1 *Infandum scelus*] Parcarum nempe: ad finem usque epigrammatis mentem lectoris lepide suspendit poeta.

Non

n quales teneri ploravit amica Catulli
,esbia, nequitiis passeris orba sui;
Stellæ cantata meo, quam flevit Ianthis, 5
Cujus in Elysio nigra columba volat.
x mea non capitur nugis, nec amoribus istis,
Nec dominæ pectus talia damna movent.
denos puerum numerantem perdidit annos,
Mentula cui nondum sesquipedalis erat. 10

non quales deflevit Lesbia amica blandi Catulli, privata lasciviis sui passeris; vel celebrata a meo Stella, quam ploravit Ianthis, cujus nigra columba volat in campis Elysiis. Lux mea non capitur ineptiis, nec istis deliciis, nec cor meæ dominæ movetur talibus jacturis. Amisit puerum natum viginti annos . . . .

NOTÆ.

Lesbia] Vide Catullum, epig. 2. de passmortuo Lesbiæ.
Vel Stellæ cantata] Id est columba, de qua . 8. lib. 1. De Ianthide uxore Stellæ epig. 21. lib. 6.

6 *In Elysio*] Hoc est, cujus columbæ umbra est apud inferos secundum antiquorum opinionem, qui existimabant mortuorum omnium animalium umbras esse in inferis.

Ad ARGINUM puerum Ianthidos. XIV.

Uis puer hic nitidis absistit Ianthidos undis,
Et fugit ad dominam Naiada? nunquid Hylas?
bene, quod sylva colitur Tyrinthius ista,
Et quod amatrices tam prope servat aquas!
urus licet hos fontes, Argine, ministres: 5
Nil faciunt nymphæ: ne velit ipse, cave.

Quis puer hic refugit aquas puras Ianthidos, & fugit ad dominam Naiada? Nunquid est Hylas? O factum bene, quod Hercules colitur in isto nemore, & quod tam prope custodit amatrices undas? O Argine, fas est tutus ministres has undas: Nymphæ nihil faciunt: adverte ne ipse cupiat te rapere.

NOTÆ.

Ianthidos undis] De hoc fonte vide epig. ib. 6. In ædibus Stellæ erat fons, cujus npham à Violantilla seu Ianthide Stellæ e Ianthidem denominat, ad quam Violan n confugiebat hic servus, ne à Nymphis etur. Vide epig. 21. lib. 6.
Nunquid Hylas] De quo epig. 49. lib. 5.

3 *O bene*] In vicino scilicet nemore colitur Hercules, qui te tuebitur à Nymphis.
6 *Nil faciunt*] Tute potes haurire aquam ex hoc fonte, & ministrare; nec enim hujus fontis Nymphæ te rapient: sed cave ab ipso Hercule.

Ad REGULUM, XV.

à quo lepide petit pecuniam.

ERA domi non sunt, superest hoc, Regule, tantum,
Ut tua vendamus munera: nunquid emis?

Non habeo pecuniam domi, ô Regule: hoc unum restat ut vendamus tua dona: nunquid emis?

NOTÆ.

Superest hoc] Nihil quicquam habeo præ- unera quæ à te accepi: hoc autem facete poeta sperans Regulum ea non redemptu-rum, sed liberaliter subventurum suæ inopiæ. De Regulo dictum, epig. 13. lib. 1.

Ad

Ad Bibliothecam Julii Martialis. XVI.

O Bibliotheca amœna villa, ex qua lector aspicit propinquam urbem, si quis fuerit locus jocosa Thalia inter versus sanctiores, colloces licet vel infimis forulis hos septem libros, quos ad te misimus emendatos calamo sui auctoris: hæc litura constituit illis pretium. Sed tu, ô Bibliotheca Julii Martialis donata parvo munere, quæ cognita celebraberis toto orbe, serva hoc pignus mei amoris.

RUris Bibliotheca delicati,
Vicinam videt unde lector urbem,
Inter carmina sanctiora si quis
Lascivæ fuerit locus Thaliæ,
Hos nido licet inseras vel imo, 5
Septem quos tibi misimus libellos
Auctoris calamo sui notatos:
Hæc illis pretium facit litura.
At tu munere dedicata parvo,
Quæ cantaberis orbe nota toto: 10
Pignus pectoris hoc mei tuere,
Julî Bibliotheca Martialis.

NOTÆ.

1 *Ruris Bibliotheca*] Hoc rus longo Janiculi collo recumbebat, ut dictum est epig. 64. lib. 4.

4 *Lasciva Thalia*] Hoc est, jocosis meis carminibus. Vide epig. 8. lib. 4.

5 *Nido vel imo*] Hoc est vel in ultimo ordine colloces velim.

XVII.

De fragmento *navis* Argus. XVIII.

Fragmentum quod credis contemptum, atque inutile lignum, hæc fuit prima carina maris incogniti; quæ olim nec potuit frangi ruinis Cyaneis, nec sævi ore ira Scythici freti, victa est seculis; ac licet cesserit annis, exigua tabella augustior est nave integra.

FRagmentum, quod vile putas, & inutile lignum,
Hæc fuit ignoti prima carina maris;
Quam nec Cyaneæ quondam potuere ruinæ
Frangere, nec Scythici tristior ira freti.
Secula vicerunt; sed quamvis cesserit annis, 5
Sanctior est salva parva tabella rate.

NOTÆ.

1 *Fragmentum*] Navis scilicet Argûs, quod Romæ tunc extabat. De illa nave & Argonautis vide Valerium Flaccum.

2 *Hæc fuit*] Ante Argonautas mare navibus tentatum non fuit, ut canunt poetæ.

3 *Cyaneæ ruinæ*] Cyaneæ seu Symplegades secundum Ptolemæum, duæ sunt insulæ, vel saxa adjacentia Bosphoro Thracio, hodie *Canal de Constantinople*, quæ non sine magno periculo transmiserunt Argonautæ.

4 *Ira freti*] Hoc est tempestas Ponti Euxini. Alii legunt, *unda freti*.

6 *Sanctior*] Propter venerationem quæ debetur antiquitati.

In SANCTRAM, helluonem & avarum. XIX.

Nihil eſt miſerius nec guloſius Sanctra,
Rectam vocatus cum recurrit ad cœnam,
Quam tot diebus noctibuſque captavit;
Ter poſcit apri glandulas, quater lumbum,
Et utramque coxam leporis, & duos armos, 5
Nec erubeſcit pejerare de turdo,
Et oſtreorum rapere lividos cirros.
Dulci placenta ſordidam linit mappam.
Illic & uvæ collocantur ollares,
Et Punicorum pauca grana malorum, 10
Et excavatæ pellis indecens vulvæ,
Et lippa ficus, debiliſque boletus.
Sed mappa cum jam mille rumpitur furtis,
Roſos tepenti ſpondylos ſinu condit,
Inde vorato capite turturem truncum 15
Colligere longa turpe nec pudet dextra
Analecta, quidquid & canes reliquerunt.
Nec eſculenta ſufficit gulæ præda,
Miſto lagenam replet ad pedes vino.
Hæc per ducentas cum domum tulit ſcalas, 20
Seque obſerata clauſit anxius cella,
Guloſus ille poſtero die vendit.

Nihil eſt infelicius & guloſius Sanctra, cum invitatus properat ad cœnam rectam, quam aucupatus eſt tot diebus & noctibus; ter petit glandulas apri, quater lumbum, atque utramque coxam leporis, & duos armos; nec pudet illum pejerare de turdo, & ſubducere lividos cirros oſtreorum. Dulci placenta inficit ſordidam mappam. Illic & uvæ ollares, & pauca grana malorum Punicorum apponuntur, & pellis indecora vulvæ exeſæ, & ficus lippa, & debilis boletus. At cum jam mappa frangitur mille furtis, calido ſinu occultat ſpondylos exeſos, nec deinde exiſtimat inhoneſtum porrecta manu colligere turturem mutilum devorato capite, & fruſta, & quicquid reliquerunt canes. Nec præda eſcaria ſufficit helluationi, vino miſto replet amphoram jacentem ad pedes. Cum hæc omnia portavit domum per ducentos gradus, & ſollicitus ſe abſcondit cella clauſa, poſtridie ille belluo vendit hæc fruſta.

Notæ.

2 *Rectam vocatus*] Quam revocaverat Domitianus ſublatis ſportulis. Vide epig. 69. lib. 2.

4 *Glandulas*] Vide epig. 81. lib. 3. lumbus verò eſt media pars apri in tres partes diviſi.

5 *Utramque coxam*] Coxa poſteriorum pedum pars eſt ſuperior, armus anteriorum.

6 *Pejerare*] Hoc eſt, cum ſubduxit turdos, non pudet ipſum jurare ſibi non fuiſſe appoſitos.

7 *Oſtreorum lividos cirros*] Cirri propriè crines ſunt, ſed hîc ſumuntur pro fibris oſtreorum carnis colorem referentibus, unde *lividos* vocat. Senſus eſt, ab illo helluone rapi etiam oſtrea.

8 *Dulci placenta*] Quam & clam ſubductam mappa involvebat. Legunt alii, *buccis placentæ*, hoc eſt, fruſtis: alii, *dulcis placenta*. Videat lector.

9 *Uvæ ollares*] Quæ nempe in ollis ſervabantur.

11 *Et excavatæ*] Exeſa enim carne ſola pellis ſupererat.

12 *Et lippa ficus*] E qua lacteus humor lippitudinis inſtar fluit.

Debiliſque boletus] Quia parum durat, non optimus, inquit Farnabius: immo reciſus vel nullo aut debili caule. Gronovius.

13 *Mille furtis*] Hoc eſt, eſculentis in mappa involutis.

14 *Spondylos*] Quos puto hîc ſumi pro quodam piſcium genere, aliàs ſpondylus eſt vertebra dorſi, Plinius, lib. 32. cap. 11.

15 *Inde vorato*] Alii, *Et devorato*.

17 *Analecta*] Reliquias & fruſta intellige, quæ ſervi colligerent, epig. 80. lib. 14.

19 *Miſto lagenam*] Subducit etiam vinum aqua temperatum, quod ſervi ad pedes bibebant.

20 *Per ducentas ſcalas*] His verbis indicat Sanctram iſtum ſub tegulis pauperum more habitâſſe, epig. 118. lib. 1.

22 *Vendit*] Non helluationem tantùm, ſed & Sanctræ avaritiam carpit.

De natali LUCANI. XX.

O Polla, hæc est illa lux, quæ testis magni partus edidit Lucanum populis & tibi. Heu, sæve Nero, nec odiosior propter ullam aliam umbram: saltem hoc non debuit tibi permissum fuisse.

HÆC est illa dies quæ magni conscia partus,
Lucanum populis, & tibi, Polla, dedit.
Heu Nero crudelis, nullaque invisior umbra;
Debuit hoc saltem non licuisse tibi.

NOTÆ.

1 *Hæc est illa dies*] Quarta scilicet aut tertia Nonas Novembris. Lucani opera commentariis illustravit Lambertus Hortensius, & vitam illius poetæ copiose describit.

2 *Polla*] Lucani uxor, quem interfici jussit Nero, quòd conjuraverat contra eum Lucanus, cum ab ipso prohiberetur sua carmina in lucem edere.

3 *Nulla invisior*] Hoc est, O Nero, nullius cædes majus tibi odium conciliavit.

4 *Non licuisse*] Interficere tam egregium poetam. Videtur ad Neronis dictum respicere, qui multis occisis nescisse hactenus Cæsarem, quantum Imperatori liceret, dicebat. Raderus.

De eodem. XXI.

Dies revertitur celebrandus magno ortu poetæ Apollinei: O musæ, estote propitiæ sacrificiis. O Lucane, cum Bætis te donasset orbi, hoc assecutus est ut misceretur undæ Castaliæ.

VAtis Apollinei magno memorabilis ortu
Lux redit: Aonidum turba, favete sacris.
Hæc meruit, cum te terris, Lucane, dedisset,
Mixtus Castaliæ Bætis ut esset aquæ.

NOTÆ.

2 *Turba favete*] Turba est nomen collectivum, quapropter verbum ponitur in plurali.

3 *Hæc meruit*] Alii sic explicant: Hæc dies vel propter te, ô Lucane, editum meruit, ut Bætis patrius Lucani fluvius numeraretur inter fontes Musarum. Judicet lector.

4 *Bætis*] Cordubæ natus est Lucanus, quæ est ad Bætim Hispaniæ Bæticæ fluvium, hodie *Guadalquivir*, qui fluvius inter fontes Musarum numeratur, quoniam tulit poetam Lucanum; de fonte autem Castalio jam sæpius dictum.

De eodem, ad PHOEBUM. XXII.

O Apollo veni, at quantus eras, cum ipse bella cantanti concederes plectra secunda lyræ Latinæ. Quid optabo pro die tam memoranda? tu, ô Polla, crebro colas conjugem, atque ille intelligat se coli.

PHœbe veni, sed quantus eras cum bella canenti,
Ipse dares Latiæ plectra secunda lyræ,
Quid tanta pro luce precer? tu, Polla, maritũ,
Sæpe colas, & se sentiat ipse coli.

NOTÆ.

1 *Veni*] Nempe ad hæc sacra, quæ facimus natalem Lucani diem celebrantes.

Bella canenti] Alii, *tonanti*.

2 *Plectra secunda*] Hoc est, cui Lucano tu ipse, ô Phœbe, secundam à Virgilio carminis epici gloriam concessisti.

3 *Tu, Polla*] Diu vivas, ut maritum sæpius colere possis.

In MALEDICUM, XXIII.

qui Juvenalem cum Martiale committere tentaret.

CUM Juvenale meo quæ me committere tentas,
Quid non audebis, perfida lingua, loqui ?
Te fingente nefas, Pyladen odisset Orestes :
Thesea Pirithoï destituisset amor.
Tu Siculos fratres, & majus nomen Atridas, 5
Et Ledæ poteras dissociare genus.
Hoc tibi pro meritis, & talibus imprecor ausis,
Ut facias illud quod, puto, lingua facit.

O Lingua improba, quæ experiris committere me cum meo Juvenale, quid non audebis dicere? Orestes odisset Pyladen te excogitante scelus, atque amor Pirithoi deseruisset Thesea. Tu valebas disjungere Siculos fratres, atque Atridas sortitos *majorem famam, & stirpem Ledæ. Hoc tibi exopto pro meritis, & talibus ausis, ut facias illud quod, opinor, lingua facit.*

NOTÆ.

1 *Cum Juvenale*] Hoc est, O lingua, quæ tentas contentionis & dissidii semina jacere inter me & Juvenalem poetam satis notum.

3 *Pyladen*] Horum heroum historia omnibus nota est.

5 *Siculos fratres*] Intellige Amphinomum & Anapiam natos Catanæ, hodie *Catania* in urbe Siciliæ, non longe à monte Ætna, quorum pium in parentes amorem refert Strabo, lib. 6.

Atridas] Agamemnonem & Menelaum celebriores Siculis istis fratribus.

6 *Ledæ genus*] Castorem & Pollucem.

8 *Facit*] Alii, *facis*. Videtur enim alloqui linguam, cui precatur, ut adhæreat rebus turpibus, epig. 61. lib. 2.

In malum poetam. XXIV.

DUlcia cum tantum scribas epigrammata semper,
Et ceruſſata candidiora cute :
Nullaque mica salis, nec amari fellis in illis
Gutta sit ? ô demens, vis tamen illa legi !
Nec cibus ipse juvat morsu fraudatus aceti : 5
Nec grata est facies, cui gelasinus abest.
Infanti melimela dato, fatuasque mariscas :
Nam mihi, quæ novit pungere, Chia sapit.

Cum perpetuò componas epigrammata solum dulcia, & candidiora pelle ceruſſata : nec aspergatur ulla mica salis, nec gutta fellis amari : O fatue, nihilominus vis illa evolvi ! Nec ipse cibus placet destitutus acerbitate aceti : nec vultus arridet, cui deest gelasinus. Trade puero poma mellita, & mariscas insulsas : ego enim amo Chiam, quæ scit pungere.

NOTÆ.

1 *Dulcia cum*] Insulsa, nec imbuta illa mordacitate quæ his versibus convenit.

2 *Candidiora*] Hoc est, in quibus inest sensus candidior ceruſſa, quæ erat eximii candoris. Vide epig. 73. lib. 1. Candidus verò album quidem significat, sed & simplex etiam ut sumitur hîc.

3 *Nulla mica salis*] Hoc est, nulla urbanitas, nec acerbitas.

5 *Nec cibus ipse*] Acerba enim irritant stomachum, lectorem quoque alliciunt sales.

6 *Gelasinus*] Gelasini sunt sulculi qui à ridentibus in ore fiunt, inquit Raderus. Robertus Stephanus in suo Thesauro ait : Gelasini sunt lineæ quæ ridendo efficiuntur, & summam gratiam ori conciliant. Gelasini sunt etiam dentes anteriores, qui ridendo nudantur. Gelasinus scurram quoque significat.

7 *Mariscas*] Genus quoddam ficus insulsæ ; infantibus enim placent dulcia.

8 *Chia*] Ficus nempe acerbi saporis : hoc est, mihi placet epigramma mordax. De Chia ficu, epig. 23. lib. 12.

SCAZONTA mittit ad APOLLINAREM. XXV.

O Scazon, adi meum Apollinarem: licet otiosus sit, ne importunus accedas, trades hoc qualecumque, cujus aliquam partem effecit ipse: aures illius emendent festivum hunc versum. Si videris te exceptum toto vultu, rogabis ut te ferat gratia solita. Tenes quanto ardeat studio mearum ineptiarum: nec ipse possum te diligere magis. Si vis esse securus adversus improbos, ô Scazon, adi meum Apollinarem.

APollinarem conveni meum, Scazon,
Etsi vacabit, ne molestus accedas,
Hoc qualecumque, cujus aliqua pars ipse est,
Dabis; hoc facetum carmen imbuant aures.
Si te receptum fronte videris tota, 5
Noto rogabis ut favore sustentet.
Quanto mearum scis amare nugarum
Flagret: nec ipse plus amare te possum.
Contra malignos esse si cupis tutus,
Apollinarem conveni meum, Scazon. 10

NOTÆ.

1 *Apollinarem*] Doctissimum sane virum, de quo epig. 87. lib. 4. Scazon Iambus est claudicans; in sexto enim pede ponitur spondæus.

2 *Etsi vacabit*] Tamen tempus maximè opportunum captabis. *Vacare* Impersonale est hîc. Virgilius, lib. 2. Æneid.

Sed si tantus amor casus cognoscere nostros,
Et vacet annales nostrorum audire laborum.

3 *Cujus aliqua pars*] Nam nostri poetæ versus emendabat Apollinaris.

4 *Hoc facetum*] Quomodo facetum, quod modo vocabat qualecunque? Cui modestiæ istud haudquaquam convenit: scribe *facetæ*: aures *facetas* vocat ejus qui scit eleganter audire. Hæc Gronovius.

* De apro sibi à Dextro misso. XXVI.

O Aper vastator Tuscæ glandis, & jam piger multa ilice, fama proxima ab Ætola fera, quem interfecit Dexter fulgenti venabulo, procumbis præda odiosa nostris focis. Penates madidi pinguescant hilari nidore, & culina læta ardeat cæsis lignis. At coquus impendet ingentem cumulum piperis, atque adjunget Falerna mixta interiori garo.

TUscæ glandis aper populator, & ilice multa
Jam piger Ætolæ fama secunda feræ,
Quem meus intravit splendenti cuspide Dexter,
Præda jaces nostris invidiosa focis.
Pinguescant madidi læto nidore Penates, 5
Flagret & exciso festa culina jugo.
Sed coquus ingentē piperis consumet acervum,
Addet & arcano mista Falerna garo.

NOTÆ.

* *De apro*] Legunt alii, *De apro à se occiso*, & in tertio versu *culter* pro *Dexter*: sed huic lectioni repugnat ultimum distichum: ad Dextrum enim suum amicum videtur remittere aprum, cui condiendo non sufficerent suæ opes. Alii, *Ad aprum missum*.

1 *Tuscæ glandis*] In agro nempe Tusco aper glandibus saginatus lente incedebat.

2 *Ætolæ famæ*] Hic scilicet aper proximus erat ab ingenti apro Calydonio, quem in Ætolorum agros immiserat irata Diana, Vide epig. 15. lib. Spect.

4 *Præda jaces*] Alii, *jacet invidiosa*, hoc est, major quam ferat mea conditio.

5 *Madidi læto*] Legunt alii, *madido læti*. Alii, *madido tetri*. Eligat lector. Penates verò dii sunt domestici sumpti pro ipsa domo. Sensus est, Lauta cœna instruatur.

6 *Exciso jugo*] Montis nimirum, id est, cæsa ligna largius reponantur super focum.

8 *Addet & arcano*] Hoc est, meliori & interiori. De garo dictum epig. 93. lib. 6.

Ad

Ad dominum redeas: noster te non capit ignis,
Conturbator aper. vilius esurio. 10

Revertaris ad dominum: O aper decoctor, non te capiunt nostri Lares. Fames mea constat viliores.

NOTÆ.

Genus erat liquaminis, de quo iterum, lib. 13. epig. 102.
Exspirantis adhuc scombri de sanguine primo
Accipe fastosum munera cara garum.

9 *Ad dominum*] Dextrum scilicet.
Noster te] Nostra culina non habet unde te condiat; seu in quo apro condiendo conturbaretur culina, & decoquerentur opes meæ.

Ad FUSCUM, XXVII.

cui librum emendandum mittens omnia fausta precatur.

SIC Tiburtinæ crescat tibi silva Dianæ,
Et properet cæsum sæpe redire nemus.
Nec Tartessiacis Pallas tua, Fusce, trapetis
Cedat, & immodici dent bona musta lacus.
Sic fora mirentur, sic te palatia laudent, 5
Excolat & geminas plurima palma fores:
Otia dum medius præstat tibi parva December,
Exige, sed certa quos legis aure jocos.
Scire libet verum, res est hæc ardua, sed tu
Quod tibi vis dici, dicere, Fusce, potes. 10

Sic nemus Dianæ Tiburtinæ tibi augescat, & sylva excisa festinet crescere. Nec oleæ tuæ, ô Fusce, cedant prælis Bæticis, atque ingentes cupæ præbeant bona musta. Sic fora mirentur, sic palatia commendent te, & multa palma exornent geminas fores: dum medius December concedit tibi brevem quietem, examina, sed aure attenta, ludos quos evolvis. Placet scire veritatem, hæc est res difficilis: at tu, ô Fusce, potes dicere quod cupis dici tibi.

NOTÆ.

1 *Sic Tiburtinæ*] Tibure sylvam habebat iste Fuscus doctus sane caussidicus, quæ Dianæ utpote nemorum præsidis esse dicitur.

3 *Nec Tartessiacis*] Pallas seu Minerva inventrix fuit olivæ pro qua & ipsa sumitur. Sensus est: nec tua olivera cedant olivetis Bæticis: Bætis verò fluvius est Hispaniæ, hodie *Guadalquivir*, qui olim dictus est Tartessus, ad quem multæ sunt oleæ, & quidem optimæ: trapes autem, seu trapetum, est mola olearia, & sumitur pro ipso prælo.

4 *Lacus*] Cupæ sunt in quas vinum prælis expressum labitur.

5 *Sic fora mirentur*] Te agentem caussas.
Palatia laudent] Hoc est, Imperator ipse te laudet.

6 *Excolat & geminas*] Solebant veteres palmis exornare fores caussidicorum, qui in caussis agendis vicissent. Juvenalis,

——ut tibi lasso
Figantur virides scalarum gloria palmæ.

7 *Otia dum*] Saturnalium tempore à foro vacabant caussidici.

8 *Exige*] Hoc est, diligenter examina. Alii, *excipe*.

9 *Scire libet*] Alii, *scire licet*. Fusci oratio esse videtur metuentis veritatem proferre, quæ sæpius odium parit.

10 *Quod tibi vis*] Subjungit poëta: Dic, ô Fusce, quod tibi in simili occasione dici velles.

Ad TESTILUM puerum. XXVIII.

TEstile, Victoris tormentum dulce Voconi,
Quo nemo est toto notior orbe puer:

O Testile, suavis cura Voconii Victoris, quo nullus notior est toto orbe:

NOTÆ.

1 *Victoris*] Poetæ qui Testilum suum puerum amabat.

Sic quoque pulcher diligaris tortis crinibus, & nulla puella grata sit tuo poetæ: aliquantum remove eruditos libros heri, dum lego paucos versus tuo Victori: cum Virgilius caneret Alexim ipsi Mæcenati, nihilominus fusca Melænis Marsi erat quoque nota.

Sic etiam positis formosus amêre capillis,
Et placeat vati nulla puella tuo:
Paullisper domini doctos sepone libellos, 5
Carmina Victori dum lego pauca tuo:
Et Mæcenati Maro cùm cantaret Alexim,
Nota tamen Marsi fusca Melænis erat.

NOTÆ.

7 *Et Mæcenati*] De formoso Alexi, quem ardebat Virgilius, elegantissimam eclogam scripsit ad Mæcenatem, qui tamen non desinebat legere carmina Marsi poetæ Virgilio minus politi, quibus ille Marsus puellam suam & quidem fuscam celebrabat: ita, inquit Martialis, Voconius mea epigrammata suis versibus longe inferiora non aspernabitur.

XXIX.

Ad REGULUM, XXX.

cui empta in foro munera mittere se ait.

Putas me tibi misisse de mea villa aves raucæ cortis, atque ova gallinarum, & ficus Chias flavas temperato calore, & rudem fœtum gementis capellæ, & olivas jam cedentes frigori, & brassicam canam pruinis frigidis. O Regule, quam data opera falleris. Agelli nostri nihil ferunt, nisi me. Quicquid villicus Umber, aut colonus, aut Tusci, aut Tusculi mittunt ad te, aut villa ad tertium lapidem; id mihi gignitur tota Subura.

Raucæ cortis aves, & ova matrum,
Et flavas medio vapore Chias,
Et fœtum querulæ rudem capellæ,
Nec jam frigoribus pares olivas,
Et canum gelidis olus pruinis, 5
De nostro tibi rure missa credis.
O quam, Regule, diligenter erras.
Nil nostri nisi me, ferunt agelli.
Quidquid villicus Umber, aut colonus,
Aut Tusci tibi, Tusculive mittunt 10
Aut rus marmore tertio notatum;
Id tota mihi nascitur Subura.

NOTÆ.

1 *Raucæ cortis*] Propter raucum strepitum avium domesticarum, quas describit noster poeta epig. 57. lib. 3.

Vagatur omnis turba sordida cortis,
Argutus anser, gemmeique pavones, &c.

2 *Et flavas medio*] Hoc est, ficus Chias moderato calore exsiccatas, de quibus supra epig. 24. & epig. 23. lib. 13.

3 *Et fœtum*] Hoc est, hœdillum de quo sollicita est capella.

4 *Nec jam*] Nec olivas frigore constrictas.

5 *Et canum gelidis*] Hoc est, modo ex horto lectum, atque adhuc gelu constrictum.

7 *O quam*] Dedita nempe opera erras fingens te nescire sterilissimum esse meum agellum. De Regulo dictum, epig. 83. lib. 1.

11 *Marmore tertio*] Hoc est, rus ad tertium ab urbe milliare; singula enim milliaria lapidibus notabantur.

12 *Nascitur Subura*] Regio urbis erat Subura, in qua hæc omnia vendebantur.

Ad

Ad ATTICUM, XXXI.

cujus exercitationem currendi laudat.

ATtice, facundæ renovas qui nomina gentis,
Nec finis ingentem conticuisse domum:
Te pia Cecropiæ comitatur turba Minervæ,
Te secreta quies, te sophos omnis amat.
At juvenes alios fracta colit aure magister; 5
Et rapit immeritas sordidus unctor opes.
Non pila, non follis, non te paganica thermis
Præparat, aut nudi stipitis ictus hebes:
Vara nec injecto ceromate brachia tendis:
Non harpasta vagus pulverulenta rapis: 10
Sed curris niveas tantum prope virginis undas,
Aut ubi Sidonio taurus amore calet.
Per varias arteis, omnis quibus area servit,
Ludere, cum liceat currere, pigritia est.

O Attice, qui revocas nomina familiæ disertæ, nec pateris illustrem domum esse in oblivione; pia turba Minervæ Atheniensis tibi adhæret, quies seclusa te, omnis sapiens diligit te. At magister instituit alios juvenes aure fracta, atque avarus aliptes rapit immeritam pecuniam. Non pila, non follis, nec paganica præparat te ad balnea, vel retusus ictus nudi stipitis: nec tendis brachia vara injecto ceromate: nec incertus surripis harpasta pulverulenta: at solum curris juxta aquas niveas virginis, vel ubi taurus uritur amore Sidonio. Inertia est ludere variis artibus quibus inservit area, cum fas sit currere.

NOTÆ.

1 *Facundæ renovas*] Memoriam nempe Pomponii Attici, cujus vitam scripsit Cornelius Nepos, ad quem epistolas scripsit Cicero, quæ inscribuntur ad Atticum, quem moribus & doctrina imitabatur hic Atticus.

3 *Te pia*] Hoc est, Græci philosophi tibi semper adhærent. Cur Minerva Cecropia dicatur, vide epig. 40. lib. 1.

4 *Te secreta quies*] Hoc est, non agis causas, nec ambis magistratus, sed remotus à turba operam das philosophiæ.

5 *Fracta colit aure*] Hoc est, Gymnasiorum exercitor alios juvenes magnis clamoribus instituit: vel *fracta aure* dixit, quod cum exercitor pugilatum doceret juvenes, eorum aures verberibus contundebat. Virgilius, lib. 5.

> ——— *erratque aures, & tempora circum,*
> *Crebra manus, duro crepitant sub vulnere malæ.*

Vide Turnebum, lib. 24. cap. 28.

6 *Rapit immeritas*] Hoc est, juvenes spoliat pecunia immerita quidem, quia operam illis non utilem impendit. Legit Turnebus, lib. 24. cap. 28.

> *Et rapit innumeras sordidus unctor opes.*

Judicet lector.

7 *Non pila*] Nempe trigonalis. De quatuor pilarum generibus, scilicet de trigonali, folli, paganica, & harpasto fuse diximus, epig. 19. lib. 4.

8 *Aut nudi stipitis*] In terram figebatur palus, contra quem tanquam adversarium se exercebant tyrones. Juvenalis, sat. 6. vers. 247.

> ——— *aut quis non vidit vulnera pali*
> *Quem cavat assiduis sudibus scutoque lacessit.*

9 *Vara nec*] Hoc est, nec luctaris: ita vero in lucta athletæ implicabant brachia, ut vara viderentur. Legunt alii, *rara*, minus bene. *Ceroma* autem erat unguentum ex oleo & luto confectum, quo ungebantur athletæ, Vide epig. 57. lib. 3.

11 *Prope virginis undas*] Sensus est: Sed exerces te cursu ad aquam virginem, de qua epig. 21. lib. 5. Vel ad porticum Europes, ubi depictus erat Jupiter in taurum conversus, qualis per mare in Cretam vexit Europen filiam Agenoris, qui Sidonem condiderat.

14 *Ludere, cum liceat*] His verbis omnibus aliis exercitationibus cursum anteponit.

In CINNAM, XXXII.

cujus sordida toga fœdabat calceos albos.

O Cinna, cum habeas togam sordidiorem luto, calceum verò candidiorem prima nive: ô demens, quid madefacis pedes veste demissa? ô Cinna, attolle togam, en calceus inquinatur.

SOrdidior cœno cum sit toga, calceus autem
Candidior prima sit tibi, Cinna, nive:
Dejecto quid, inepte, pedes perfundis amictu?
Collige, Cinna, togam, calceus ecce perit.

N o t æ.

2 *Candidior*] Hinc colligere est, Romanos calceis albis usos fuisse: hunc autem Cinnam toga sordida indutum, & calceis albis utentem lepide irridet poeta.

Ad SEVERUM, de balneis Charini. XXXIII.

O Severe, rogas qua ratione fieri possit ut Charinus homo omnium improbissimus recte egerit unam rem? Dicam, at breviter, quid improbius Nerone? Quid tamen melius thermis Neronianis? En statim adest aliquis ex malitiosis, qui sic loquatur ore fœtido, ut quid anteponis thermas Neronianas ædificiis Domini & Dei nostri: Ego antepono illas balneis cinædi.

QUO possit fieri modo, Severe,
Ut vir pessimus omnium Charinus
Unam rem bene fecerit, requiris?
Dicam, sed cito, quid Nerone pejus?
Quid thermis melius Neronianis? 5
Non deest protinus ecce de malignis,
Qui sic rancidulo loquatur ore,
Ut quid tu domini, deique nostri
Præfers muneribus Neronianas:
Thermas præfero balneis cinædi. 10

N o t æ.

2 *Ut vir pessimus*] De quo homine impurissimo dictum, epig. 39. lib. 4. licèt improbissimus in gratiam populi, ut Nero thermas, sic ille balnea extruxit nobilissima.

7 *Rancidulo*] Metaphora ducta à cibo vitiato jam, & prope corrupto. *Rancidulum* dixit, hoc est, os putidum & corruptum calumniis atque adulationibus.

9 *Muneribus*] Hoc est, ædificiis quibus urbem decoravit Domitianus.

10 *Thermas præfero*] Aliorum ædificia non antepono ædificiis Domitiani; sed Neronis thermas balneis Charini præfero.

XXXIV.

Ad STELLAM, à quo vestem petit. XXXV.

Cum rudis villa nequiret tolerare imbres & cœlum pluvium, atque inundaretur aquis hyemalibus, tuo dono multæ tegulæ ad me allatæ sunt, quæ possent emittere pluvias: en December horrens fremit strepitu aquilonis: O Stella, tegis villam, non tegis agricolam.

CUM pluvias, madidumque Jovem perferre negaret,
Et rudis hibernis villa nataret aquis,
Plurima quæ posset subitos effundere nimbos,
Muneribus venit tegula missa tuis.
Horridus ecce sonat Boreæ stridore December:
Stella tegis villam, non tegis agricolam.

N o t æ.

1 *Cum pluvias*] Sensus epigrammatis est: O Stella, ut tuum munus omni ex parte absolutum sit, mitte togam qua tegar, quemadmodum tegulas misisti, quibus tegeretur mea villa.

Ad

Ad CASTRICUM, de Theta, XXXVI.

quod signum est mortis.

Nosti mortiferum quæstoris, Castrice, signum?
Est operæ pretium discere theta novum.
Exprimeret quoties rorantem frigore nasum,
Lethalem juguli jusserat esse notam:
Turpis ab inviso pendebat stiria naso, 5
Cum flaret madida fauce December atrox.
Collegæ tenuere manus, quid plura requiris?
Emungi misero, Castrice, non licuit.

O Castrice, an tibi comperta est lethalis nota quæstoris? expedit discere theta inusitatum. Quoties emungeret nasum stillantem frigore, imperaverat esse mortiferum indicium juguli: turpis stiria pendebat ab odioso naso, cum sævus December flaret humida fauce. Collegæ cohibuerunt manus, quid rogas plura? O Castrice, infelix non potuit emungere se.

NOTÆ.

1 *Mortiferum quæstoris*] Lege 2. ff. de origine juris officium quæstoris sic definitur. *Constituti sunt quæstores, qui pecuniæ præessent, & dicti sunt ab eo, quod inquirendæ & conservandæ pecuniæ caussa creati erant: & quia de capite civis Romani injussu populi non erat lege permissum Consulibus jus dicere, propterea quæstores constituebantur a populo, qui capitalibus rebus præessent. Hi appellabantur quæstores parricidii*; de quibus agit poeta. Theta vero signum erat mortis, quæ græce θάνατος dicitur.

5 *Stiria*] Stilla est congelata; hic significat gallice *roupie*, Angl. *an Icicle*.

6 *Cum flaret*] Alii *fleret*, alii, *flaret*, prior lectio magis placet.

7 *Collegæ tenuere*] Atque ita nasum emungere nequivit, quod signum esset hominis interficiendi.

De POLYPHEMO servo, & SCYLLA serva, XXXVII.

miræ magnitudinis.

Tantus es, & talis nostri, Polypheme, Severi,
Ut te mirari possit & ipse Cyclops:
Sed nec Scylla minor; quod si fera monstra duorum
Junxeris, alterius fiet uterque timor.

O Polypheme, nostri Severi tam magnus, & talis es, ut possit vere admirationem & ipsi Cyclopi: aut nec Scylla minor: quod si junxeris sæva portenta amborum, sibi invicem incutient terrorem.

NOTÆ.

3 *Nec Scylla minor*] Nimirum ipso Polyphemo conservo: tantæ ergo magnitudinis erant servus iste Polyphemus, & Scylla serva, ut & ipsi Cyclopi noto ex Theocrito, & Virgilio, admirationem movere possent; imo & alter alteri terrori esse posset. Legunt alii,
Sed nec Scylla minus.
Prior lectio placet Turnebo, lib. 24. c. 28. hoc est, nec Scylla servus, aut serva, ut sentiunt interpretes, minor est Polyphemo conservo. Quidam intelligunt duas fuisse statuas ingentis magnitudinis, sed intelligendum potius de duobus servis, ut opinor, tam deformibus & tam magnis, ut sibi invicem terrori esse potuerint.

De CÆLIO, XXXVIII.

podagram fingente ne mane cogeretur salutem potentioribus nunciare.

Discursus varios, vagumque mane,
Et fastus, & ave potentiorum,
Cum perferre, patique jam negaret,
Cœpit fingere Cælius podagram.

Cum Cælius jam nollet pati & tolerare varios discursus, atque terrores matutinos, & superbiam, & salutationes potentiorum; incepit simulare podagram;

NOTÆ.

1 *Vagumque mane*] De matutinis salutationibus dictum, epig. 56. lib. 1.

Quam

quam dum nimis cupit demonstrare veram, atque oblinit, & illigat plantas sanas, atque ambulat incessu molesto, (ô quantum valet cura & ars doloris!) Cælius cessavit simulare podagram.

Quam dum vult nimis approbare veram,
Et sanas linit, obligatque plantas,
Inceditque gradu laborioso,
Quantum cura potest, & ars doloris!
Desit fingere Cælius podagram.

NOTÆ.

8 *Quantum cura*] Eadem usus est ironia, epig. 22. lib. 5.
9 *Desit*] Per contractionem pro *desiit*, nam re ipsa correptus est podagra.

Epitaphium patris Etrusci. XXXIX.

Hic jacet ille senex cognitus in aula Augusta passus utrumque Deum corde non abjecto; quem pietas liberorum conjunxit sanctis manibus uxoris: umbra habitat in Elysio nemore. Illa prior interiit privata viridi juventute; hic fere vidit octodecim Olympiadas. At quisquis spectavit tuos fletus, ô Etrusce, putavit illum tibi ablatum fuisse morte immatura.

HIC jacet ille senex Augusta notus in aula,
Pectore non humili passus utrumq; Deum:
Natorum pietas sanctis quem conjugis umbris
Miscuit: Elysium possidet umbra nemus.
Occidit illa prior viridi fraudata juventa; 5
Hic prope ter senas vidit Olympiadas.
Sed festinatis raptum tibi credidit annis,
Adspexit lacrymas quisquis, Etrusce, tuas.

NOTÆ.

1 *Hic jacet*] De Etrusco patre, & Etrusco filio dictum, epig. 83. lib. 6.
2 *Passus utrumque Deum*] Domitianum nempe propitium, atque adversum, qui iratus in exilium miserat Etruscum, placatus vero eundem revocaverat. Lib. 6. epig. 83.
3 *Natorum pietas*] Hoc est, eodem sepulchro conditus est cum uxore sua.
4 *Possidet umbra*] Alii forte melius legunt *ambo* pro ambos, Etruscum scilicet, atque uxorem. Sic Virgil. lib. 11.
Si duo præterea tales Idæa tulisset
Terra viros, &c.
6 *Hic prope ter senas*] Poeta videtur sumpsisse Olympiadem pro lustro, seu quinquennio: Papinius enim lib. 3. in Sylva, quæ inscribitur *Lacryma Etrusci*, sic de Etrusco canit:
Dextra bis octonis fluxerunt secula lustris,
Atque ævi sine nube tenor, &c.
Ex his versibus constat Etruscum feliciter egisse octoginta annos, antequam mitteretur in exilium. Ovidius etiam de Ponto, lib. 4. eleg. 6. Olympiadem sumpsit pro lustro:
In Scythia nobis quinquennis Olympias acta est
Jam tempus lustri transit in alterius.
Apud historicos vero Olympias accipitur pro quatuor annis integris, de quibus jam dictum supra. Si ergo Olympiadem pro quatuor annis acciperet, 70 annos circumcirca vixisset Etruscus, atque ita contra Papinium diceret, Martialis.
7 *Sed festinatis*] Hoc est, ô Etrusce fili, licet Etruscus pater tuus senior interierit, fato tamen immaturo abreptum tibi illum credidit, quisquis vidit tuos planctus. Legunt alii,
Raptum te credidit annis.
In hoc versu, Etruscum patrem, in ultimo Etruscum filium alloqueretur poeta, ut aiunt. Melior longe mihi videtur prior lectio.

Ad SEMPRONIUM TUCCAM, XL.

qui se Cosmici nomine jactaret.

O Semproni Tucca, credis te esse Cosmicum: ô Semproni, cosmica æque bona ac mala sunt.

COsmicos esse tibi, Semproni Tucca videris:
Cosmica Semproni tā mala, quā bona sunt.

NOTÆ.

1 *Cosmicos*] Κοσμικός, hoc est, mundanus. Hoc epigramma sic explicat Turneb. l. 25. c. 24. Credo, inquit, Sempronium voluisse videri Socratis, & philosophorum imitatorem, qui se mundanos dicebant, non alicujus certi definitique loci municipes: ac se mundanum esse respondit interroganti, cujus esset Socrates: Martialis autem qui mundum tantundem boni, quantum mali habere sciret, & multos intelligeret ambitioso philosophi nomine magna vitia occultare, cosmica & bona & mala esse dicit, ne eo nomine se Sempronius circumspiceret.

Ad

Ad CASTRICUM, XLI.

cui se inferiorem fatetur & muneribus & carminibus.

MUneribus cupiat si quis contendere tecum,
Audeat hic etiam, Castrice, carminibus.
Nos tenues in utroque sumus, vincique parati,
Inde sopor nobis, & placet alta quies.
Tam mala cur igitur dederim tibi carmina, quæris?
Alcinoo nullum poma dedisse putas? 6

O Castrice, si quis velit certare tecum donis, hoc quoque audeat versibus. Nos sumus mediocres in utroque, & prompti ad cedendum, hinc amo soporem atque otium nimium. Rogas, cur ergo dederim tibi tam malos versus? An credis Alcinoum à nemine accepisse poma?

NOTÆ.

1 *Muneribus*] Hic Castricus & divitiis & doctrina abundavit, cui primas dat poeta.

5 *Tam mala*] Rationem reddit, cur ad Castricum versus miserit, quia, nempe, inquit, & Alcinoo Phæacum regi in insula Corcyra hodie Corfu, cujus horti pomis nobilissimis abundarunt, aliquis forsan obtulit poma, & quidem suis longe inferiora. Hujus Alcinoi hortos describit Homerus 6. Odyss.

In CINNAM, XLII.

vel cito dandum, vel cito esse negandum.

PRimum est, ut præstes, si quid te, Cinna, rogabo:
Illud deinde sequens, ut cito, Cinna, neges.
Diligo præstantem: non odi, Cinna, negantem.
Sed tu nec præstas, nec cito, Cinna, negas.

O Cinna, primum est ut des, si quid petam a te, deinde illud sequens, ut recuses sine mora. O Cinna, amo dantem, non odi recusantem. At tu, ô Cinna, nec das, nec recusas celeriter.

NOTÆ.

1 *Primum est*] Vide epig. 20, & 30. lib. 6.

Ad OVIDIUM, de imagine Maximi Cæsonii. XLII.

MAximus ille tuus, Ovidi, Cæsonius hic est,
Cujus adhuc vultum vivida cera tenet.
Hunc Nero damnavit: sed tu damnare Nerone
Ausus es, & profugi, non tua fata sequi.
Æquora per Scyllæ magnus comes exsulis isti,
Qui modo nolueras consulis ire comes. 6
Si victura meis mandantur nomina chartis,
Et fas est cineri me superesse meo:

Ovidi, hic est ille tuus Maximus Cæsonius, cujus faciem adhuc exprimit cera vivida. Damnatus est à Nerone, aut tu ausus es condemnare Neronem, & sequi sortem exulis, non tuam. Tu potens comitatus es profugum per mare Siculum, qui paulo ante recusaras comitari illum Consulem. Si nomina non peritura traduntur meis chartis, & licet me vivere superstitem mei cineri:

NOTÆ.

1 *Maximus ille*] In cera nempe ad vivum expressus Cæsonius, qui damnatus à Nerone in conjuratione Pisoniana, in exilium aut in Siciliam aut in Africam fuit missus. De eo Tacitus, lib. 15. Annal.

3 *Sed tu damnare*] Cum sponte tua Cæsonium ut innocentem secutus es.

5 *Æquora per Scyllæ*] Scylla scopulus est in mari Siculo.

6 *Consulis ire comes*] In Africam, quam paulo ante administraverat Cæsonius.

præsentes & posteri scient hæc, te illi fuisse, quod ille fuit suo Senecæ.

Audiet hæc præsens, venturaque turba, fuisse
Illi te, Senecæ quod fuit ille suo. 10

NOTÆ.

10 *Senecæ quod fuit*] Hinc colligere est Cæsonium in Corsicam comitatum fuisse Senecam exulem.

Ad eundem, de eadem imagine. XLIV.

Potens amicus diserti Senecæ proximus Caro, aut prior Sereno, hic est ille Maximus, quem salutat felix epistola frequenti pagina; hunc tu comitatus per mare Siculum, Ovidi celebrande omnibus linguis, contempsisti furores domini irati. Antiquitas praedicet suum Pyladem, qui comitatus est exulem matris: quis conferat pericula amborum? Secutus es exulem Neronis.

FAcundi Senecæ potens amicus,
Caro proximus, aut prior Sereno,
Hic est Maximus ille quem frequenti
Felix litera pagina salutat:
Hunc tu per Siculas secutus undas, 5
O nullis, Ovidî tacende, linguis,
Sprevisti domini furentis iras.
Miretur Pyladem suum vetustas,
Hæsit qui comes exuli parentis.
Quis discrimina comparet duorum? 10
Hæsisti comes exuli Neronis.

NOTÆ.

2 *Caro proximus*] In amore nempe erga Senecam. Carus autem & Serenus, & hic Maximus Cæsonius, Senecæ amicissimi fuerunt: Vide Senecæ epistolam 87.

3 *Quem frequenti*] Ad quem Cæsonium toties scripsit Seneca.

4 *Felix litera*] Dicitur, ut opinor, quod bearet ipsum Cæsonium.

5 *Hunc tu*] Vide epigramma præcedens.

7 *Domini*] Neronis.

8 *Miretur Pyladem*] Qui se comitem adjunxit Oresti exulanti, ne à matre sua Clytemnestra, ut Agamemnon pater, interficeretur. Euripides in Oreste, & Sophocles in Electra. Deinde reversus matrem occidit, & rursum exulavit.

10 *Duorum*] Pyladis nempe & Ovidii: ille enim Orestem secutus non tantum periculum expertus est, quantum adiit Ovidius damnatum à Nerone sævissimo tyranno Cæsonium comitatus.

Ad PRISCUM, XLV.

ne munus sibi egenti promissum carminibus exornet.

Dum vis versibus commendare mihi tuum donum, & cupis canere eloquentius Homero, & te & me similiter exanimas multis diebus: & tua Thalia, o Prisce, tibi grata est cum nostro dispendio:

COmmendare tuum dum vis mihi carmine munus,
Mæonioque cupis doctiùs ore loqui:
Excrucias multis pariter, me, teque diebus:
Et tua de nostro, Prisce, Thalia placet.

NOTÆ.

1 *Commendare tuum*] Dum enim carmina meditaretur Priscus, interim noster poeta egebat.

2 *Mæonio*] Cur Homerus vocaretur Mæonius dictum lib. 5. epig. 15.

4 *Et tua de nostro*] Et tibi jucundum est me ditari carmina cum meo damno: munus enim promissum non mittis. Turnebus, lib. 24. cap 28. legit, *Thalia tacet.* Quod enim, inquit, versus se scribere accuratos simularet Priscus, vel etiam meditaretur, nec interea dona remitteret: silentium ejus merito sibi conqueritur damnosum Martialis. Judicet lector.

Divitibus

Divitibus poteris Musas, elegosque sonantes 5
Mittere, pauperibus munera pexa dato.

Licebit mittere locupletibus Musas, atque elegos sonantes, largire egenis munera pexa.

NOTÆ.

6 *Munera pexa*] Raderus vestem pexam intelligit. Vide epigramm. 58. lib. 2. Legunt alii, *plana*, id est, sine carminibus. Alii, *plena*, hoc est, inquit Farnabius, quorum gratia non diminuitur mora.

Ad LICINIUM SURAM, XLVI.

quem ex gravi morbo convaluisse lætatur.

DOctorum Licinî celeberrime Sura virorum,
Cujus prisca graves lingua reduxit avos;
Redderis heu quanto fatorum munere nobis,
Gustata Lethes pene remissus aqua!
Perdiderant jam vota metum securaq; flebat 5
Tristitia; & lacrymis jamque peractus eras,
Non tulit invidiam taciti regnator Averni,
Et raptas fatis reddidit ipse colos.
Scis igitur, quantas hominum mors falsa querelas
Moverit, & frueris posteritate tua. 10
Vive velut rapto, fugitivaque gaudia carpe:
Perdiderit nullum vita reversa diem.

O Licini Sura, celeberrime hominum eruditorum, cujus antiqua lingua revocavit severos avos: heu quanto dono fatorum restitueris nobis fere remissus libata unda Lethes! Jam vota amiserant timorem, & mœror tutus lacrymabatur, & jam deploraveramus te. Rex silentis Orci non fuit par odio nostro, atque ipse restituit pensa erepta à fatis. Ergo novisti quantas querimonias hominum excitârit tuus interitus falsus, & frueris tua posteritate. Vive velut rapto, & percipe lætitiam fugacem: vita reddita nullum amiserit diem.

NOTÆ.

1 *Licini*] Cujus mentionem facit Plinius junior, epist. 30. lib. 4. *Attulit tibi*, inquit, nempe Licinio Suræ, *ex patria mea pro munusculo quæstionem altissima ista eruditione tua dignissimam.* Legunt alii,

——— *celeberrime, summe,*

quæ lectio non videtur bona.

2 *Cujus prisca*] Cujus oratio gravitatem & mores antiquorum sapit.

4 *Gustata Lethes*] Lethe inferorum fluvius, hoc est, fere mortuus vitæ restitueris.

5 *Vota metum*] Spe enim tuæ vitæ deposita jam desieramus timere, & certam tuam mortem lugebamus. Legunt alii,

——— *securaque flebant*

Tristitia cum lacrymis, &c.

prior lectio mihi videtur melior, nisi forte melius legas,

——— *securaque flebant:*

nempe vota,

Tristitia & lacrymis jamque peractus eras.

7 *Regnator Averni*] Pluto.

8 *Reddidit*] Parcis pensa restituit, quæ à fatis ablata fuerant.

10 *Frueris posteritate tua*] Ipse velut redivivus scis quam fueris carus nobis, tuis nimirum posteris, cum mortuum te crediderimus.

11 *Vive velut rapto*] Hoc est, percipe voluptates perinde ac si ex rapto viveres. Vide epig. 16. lib. 1.

De ANNIO, XLVII.

cujus cœnam ambulatoriam damnat.

CUM mensas habeat fere ducentas,
Pro mensis habet Annius ministros:

Cum mensæ prope ducentæ sint Annio, sunt famuli loco mensarum.

NOTÆ.

1 *Fere ducentas*] Numerus est certus pro incerto.

2 *Pro mensis*] Hoc est, mensarum vicibus funguntur ipsi ministri cibos & obsonia

Transcur-

paropsides transcurrunt, & lances volant. O divites, servate vobis has dapes. Cœna ambulans lædit nos.

Transcurrunt gabatæ, volantque lances.
Has vobis epulas habere lauti.
Nos offendimur ambulante cœna. 5

NOTÆ.

in gabatis seu paropsidibus circumferentes, nec quicquam apponunt convivis. Turnebus, lib. 25. cap. 24. sic explicat hos versus. Puto, inquit, ita intelligendum: suppetunt illi plurimæ mensæ ad ducentas. non tamen in eis opsonia reponit: sed eas semper servi gerunt, nec epulis frui possunt convivæ, ita ambulatoriam cœnam potius spectant, quam comedunt: cum ministri celeriter paropsides, & gabatas ante convivas præferant, &c. Mensas accipere videtur Turnebus pro gabatis ipsis, & lancibus.

5 *Nos offendimur*] Qui ambulatoriis his epulis frui non possumus.

Ad SEVERUM, XLVIII.

cui munus mittit ex villa sua.

O Severe, mittimus exigua munuscula suburbani horti; ova tuis faucibus, poma gulæ.

Parva suburbani munuscula mittimus horti;
Faucibus ova tuis: poma, Severe, gulæ.

NOTÆ.

2 *Faucibus ova*] Hoc est, quæ tuæ raucitati medeantur; poma autem, quæ palato grata sint, famemque stimulent.

Ad fontem IANTHIDOS. XLIX.

O Fons dominæ, regina loci, quo delectatur Ianthis, decus, & voluptas splendidæ domus: cum tua ripa decoretur tot candidis famulis, atque aqua splendeat choro Ganymedeo; quid agit Hercules sacratus in ista sylva? quare Deus occupat tam propinquas tibi speluncas? num custodit cognitos amores Nympharum, ne tam multi Hylæ similiter rapiantur?

Fons dominæ, regina loci, quo gaudet Ianthis,
Gloria conspicuæ, deliciumque domus:
Cum tua tot niveis ornetur ripa ministris,
Et Ganymedeo luceat unda choro:
Quid facit Alcides sylva sacratus in ista? 5
Tam vicina tibi cur tenet antra Deus?
Nunquid nympharum notos observat amores?
Tam multi pariter ne rapiantur Hylæ?

NOTÆ.

1 *Ianthis*] Vide epig. 47. lib. 6. epig. 14. supra.

Ad URBICUM, L.

ut adeat Pompeium Auctum, si velit scire epigrammata, nec emere.

O Urbice, si tædet te emere nostras ineptias, & nihilominus placet tenere versus lascivos: quæras Pompeium Auctum, & forte novisti, habitat in æde prima Martis ultoris.

Mercari nostras si te piget, Urbice, nugas:
Et lasciva tamen carmina nôsse libet:
Pompeium quæras, & nostri forsitan, Auctum,
Ultoris prima Martis in æde sedet.

NOTÆ.

4 *Ultoris primæ*] Quam Marti bello Philippensi pro ultione paterna suscepto voverat Augustus. Suet. in Augusto cap. 29.

Jure

ure madens, varioque togæ limatus in usu, 5
Non lector meus hic, Urbice, sed liber est.
ic tenet absentis nostros, cantatque libellos:
Ut pereat chartis litera nulla meis.
enique, si vellet, poterat scripsisse videri,
Sed famæ mavult ille favere meæ. 10
unc licet à decima (nec enim satis ante vacabit)
Solicites: capiet cœnula parva duos:
lle leget, bibe tu: nolis licet, Ille sonabit:
Et cum jam, satis est, dixeris, Ille leget.

Imbutus jurisprudentia, atque exercitatus in vario usu togæ, 6 Urbice, hic non est meus lector, sed liber. Ita scit & canit nostros libros non præsentes, ut nulla syllaba desit meis scriptis. Tandem si liberet, poterat videri composuisse: at ille mavult studere meæ existimationi. Potes hunc provocare à decima: (nec enim prius erit ipsi satis otii) exigua cœnula apponetur ambobus. Ille leget, tu pota: quamvis nolis, ille recitabit: & cum jam dixeris, sufficit: ille leget adhuc.

NOTÆ.

5 *Jure madens*] Alii intelligunt, coqui instar jusculo unctum fuisse hunc Auctum, cujus etiam toga, qua ad varios usus uteretur, attrita esset; ego vero & jurisperitum fuisse, & studiis pacis, & vario caussarum genere exercitatum libenter dixerim. Vide epig. 68. infra, & epig. 40 lib. 1.

7 *Sic tenet absentis*] Pro absentes, ita & alii auctores locuti sunt. Sensus est: ita ad unguem Pompeius Auctus tenet mea carmina, ut ea memoriter sine ullo errore recitare possit. Heraldus mavult *absentis* esse in genitivo, Martialis scilicet.

11 *Licet à decima*] Prius enim propter sua negotia non vacabat Auctus. Hora vero nona cœnare incipiebant antiqui. De horis dictum epig. 8. lib. 4. Sensus est: Si Auctum rogaveris ut mea carmina legat, te ad cœnam invitabit, & leget ad nauseam usque.

Ad AUCTUM, LI.

quod legeret Celeri ejus epigrammata.

GRatum est, quod Celeri nostros legis, Aucte, libellos,
Si tamen & Celerem quod legis, Aucte, juvat,
Ille meas gentes, & Celtas rexit Iberos,
Nec fuit in nostro certior orbe fides.
Major me tanti reverentia turbat: & aures 5
Non auditoris, judicis esse puto.

O Aucte, jucundum est quod recitas Celeri nostros libros, si tamen & placet Celeri, quod recitas. Ille administravit meam nationem, & Celtas Iberos, nec fides sanctior fuit in nostro orbe. Major observantia in tantum virum terret me; atque existimo aures esse judicis, non auditoris.

NOTÆ.

1 *Quod Celeri*] De Aucto vide epigramma præcedens. Celeris vero mentionem facit Plinius junior, lib. 4. epist. 11. qui ob Corneliam Vestalem incesti accusatam in comitio virgis cæsus est: de quo sane hîc non loquitur poeta, sed de altero, qui præfectus fuit Hispaniæ patriæ Martialis. Celtæ autem Iberi ripas incolentes, dicti sunt Celtiberi.

4 *In nostro orbe*] In Hispania patria mea, quæ mari & Pyrenæis montibus clausa, quasi orbis alter est.

6 *Non auditoris*] Nec enim auditorem tantum, sed ut Celtiberorum, sic & Musarum judicem vereor Celerem. In superiori versu alii legunt *tanto* pro *tanti*.

In

In UMBRUM, LII.

cujus munera Saturnalibus sibi missa irridet.

O Umber, Saturnalibus misisti ad me omnia dona, quæ tu acceperas quinque diebus: misisti duodecim triplices, & septem dentiscalpia: his adjuncta est spongia, mappa, calix, & semodius fabæ, cum cistella Picenarum olivarum, & nigra amphora sapæ Laletanæ: atque exigua coctana accesserunt cum prunis canis, & testa gravis pondere fici Libycæ. Credo omnia dona, quæ portarunt octo grandes Syri, vix valuisse triginta nummis. Quanto facilius servus potuit nullo labore ferre quinque libras argenti?

OMnia misisti mihi Saturnalibus, Umber,
Munera, contulerant quæ tibi quinq; dies:
Bis senos triplices, & dentiscalpia septem:
His comes accessit spongia, mappa, calix,
Semodiusque fabæ cum vimine Picenarum, 5
Et Laletanæ nigra lagena sapæ:
Parvaque cum canis venerunt coctana prunis,
Et Libycæ fici pondere testa gravis,
Vix puto triginta nummorum tota fuisse
Munera, quæ grandes octo tulere Syri. 10
Quanto commodius nullo mihi ferre labore
Argenti potuit pondera quinque, puer?

NOTÆ.

1 *Misisti*] De Saturnalibus dictum ep. 25. l. 5.
3 *Bis senos triplices*] Hoc est, duodecim pugillares: dicuntur autem triplices à tribus foliis: fiebant ex citro, ebore, &c.
Dentiscalpia] Quibus dentes purgantur. Vide epig. 74. lib. 6. & epig. 22. lib. 14.
4 *Spongia*] Ad tergendas mensas, epig. 144. lib. 14.
5 *Semodiusque*] Epig. 46. lib. 4.
6 *Et Laletanæ*] Hoc est, vinum fæcis plenum ex Laletania in Hispania Tarraconensi.
Sapæ] Proprie vinum est decoctum.
7 *Coctana*] De quibus epig. 28. lib. 13. & lib. 4. epig. 89.
8 *Et Libycæ fici*] Vide epig. 46. lib. 4.
10 *Syri*] Hoc est, servi ex Syria.
12 *Argenti pondera*] Hoc est, quinque libras argenti.

In NASIDIANUM, LIII.

cujus somniis quotidie turbabatur.

Semper mane exponis mihi mera somnia de me, quæ agitant atque angant mentem meam. Jam prior vindemia, sed & hæc redacta est ad fæcem, dum saga placat mihi tuas noctes. Exhausi & salsas molas, atque acervos thuris: greges diminuti sunt, dum crebra agna immolatur. Non porcus, non aves cortis, non ova restant. O Nasidiane, aut vigila, aut dormi tibi.

SEmper mane mihi de me mera somnia narras,
Quæ moveant animum sollicitentque meum.
Jam prior ad fæcem, sed & hæc vindemia venit,
Exorat noctes dum mihi saga tuas.
Consumpsi salsasq; molas, & thuris acervos: 5
Decrevere greges, dum cadit agna frequens.
Non porcus, non cortis aves, non ova supersunt.
Aut vigila, aut dormi, Nasidiane, tibi.

NOTÆ.

1 *Semper mane mihi*] Ut munera captaret à poeta, Nasidianus fingebat plena terroris somnia quæ aliquid mali portenderent Martiali: atque ab illo modo thus modo vinum petebat ad ea placanda: Quid autem de somniis crediderint antiqui, vide Macrobium in Somnio Scipionis.
3 *Jam prior*] Vinum superioris vindemiæ & hornotinæ jam consumptum est.
4 *Exorat noctes*] Id est, dum saga expiat infausta tua somnia.
5 *Consumpsi salsasque*] In sacrificiis, quæ fiebant ad omen aliquod avertendum, antiqui adhibebant vinum, hostiam, thus, & salsas molas, id est, far tostum & sale mixtum.
8 *Aut dormi tibi*] Hoc est, aut de te somnia tuo damno.

LIV.

Ad RABIRIUM, architectum egregium. LV.

AStra polumque tua cepisti mente, Rabirî:
Parrhasiam mira qui struis arte domum.
Phidiaco si digna Jovi dare templa paravit,
Has petat à nostro Pisa tonante manus.

O Rabirî, mente tua complexus es cælum & sidera; qui ædificas domum Palatinam mirabili artificio. Si Pisa cogitavit extruere templa convenientia Jovi Phidiaco, postulet à nostro Tonante has manus Rabirii.

NOTÆ.

1 *Astra polumque*] Sensus est: Palatium tam superbum Domitiano extruxerat Rabirius, ut cœlum ipsum mente concepisse videretur, ad cujus imaginem palatium illud ædificaverat. Rabirii rursus meminit, lib. 10. epig. 71.

2 *Parrhasiam*] Id est, Palatinam, in monte nempe Palatino, ubi Evander Arcas ex urbe Parrhasia primus domum extruxit. Sic interpretes hunc locum explicant, Virg. lib. 11. Æneid.

——*Parrhasio Evandro*
Armiger ante fuit.

3 *Phidiaco si digna*] Hoc est, Si Pisa urbs Peloponnesi ad fluvium Alpheum voluerit Jovi extruere templum dignum illo simulachro, quod ex ebore Phidias statuarius nobilissimus formavit, à Domitiano nostro Jove petat Rabirium.

Paravit] Turnebus, lib. 24. cap. 28. legit *parabit*.

De ACHILLA censum equestrem adepto. LVI.

CAstora de Polluce Gabinia fecit Achillam:
Pyxagathos fuerat, nunc erit Hippodamus.

Gabinia ex Polluce fecit Achillam Castora, pyxagathos fuerat, nunc erit Hippodamus.

NOTÆ.

1 *Gabinia*] Dives fœmina equestri censu donavit Achillam, ut eques fieret. Alludit autem ad illum versum Homeri:

Κάϛορα δ' ἱππόδαμον, καὶ πὺξ ἀγαθὸν
Πολυδεύκεα:

hoc est, Castora equorum domitorem, & Pollucem pugnis fortem. Achillas ergo antea quidem pugil erat strenuus: jam verò est equorum domitor: id est, eques factus est, & Gabiniam inibit. Lib. 3. epig. 90.

LVII.

De CÆCILIANO helluone. LVIII.

NON cœnat sine apro noster, Tite, Cæcilianus,
Bellum convivam Cæcilianus habet.

O Tite, Cæcilianus noster non cœnat sine apro: Cæcilianus habet egregium convivam.

NOTÆ.

1 *Sine apro*] Unde Juvenalis, satyra 1. vers. 141.

——*quanta est gula quæ sibi totos*
Ponit apros, animal propter convivia natum, &c.

Aprum ergo sibi soli apponebat Cæcilianus, quem facete ejus convivam appellat. Domitius tamen mavult de apro homine intelligere, cujus meminit poeta, lib. 10. epig. 15. Eligat lector.

Ad JOVEM, LIX.

cujus ope indigere se negat, modo salvus sit Domitianus.

O venerande gubernator aulæ Tarpeiæ, quem Tonantem putamus, salvo Imperatore, cum quilibet pro se te fatiget votis, & petat ea munera, quæ dii præstant: O Jupiter, ne irascaris mihi nihil petenti pro me, velut arroganti. Debeo orare te pro Cæsare: at debeo orare Cæsarem pro me.

TArpeiæ venerande rector aulæ,
Quem salvo duce credimus Tonantem,
Cum votis sibi quisque te fatiget,
Et poscat dare, quæ dei potestis;
Nil pro me mihi Juppiter petenti, 5
Ne succensueris, velut superbo.
Te pro Cæsare debeo rogare:
Pro me debeo Cæsarem rogare.

NOTÆ.

1 *Tarpeiæ*] Hoc est, Capitolii, in quo colebatur Jupiter.

2 *Quem salvo*] Quem Jovem deum credimus, salvo Domitiano. Sic epig. 1. lib. 5.

4 *Quæ dei potestis*] Alii, *quæ dei potestas*. Idem est sensus.

8 *Pro me debeo*] Potest enim Domitianus mihi suppeditare quæ sunt necessaria. Turpis hæc est erga Domitianum adulatio; quasi verò ille velut Deus potuisset Martialem tueri ab omnibus casibus quibus obnoxia est humana vita.

Ad CÆSAREM DOMITIANUM, LX.

de urbe laxata.

Inconsideratus mercator occupaverat totam urbem, & nullum limen erat in suo limine. O Germanice, imperasti laxari vicos angustos: & qui paullo ante trames fuerat, factus est via. Nulla pila est referta catenatis lagenis: nec prætor cogitur ambulare medio cœno. Nec cœca novacula nudatur in frequenti turba, aut fumosa popina tenet totas vias.

ABstulerat totam temerarius institor urbem,
Inque suo nullum limine limen erat.
Jussisti tenues, Germanice, crescere vicos:
Et modo quæ fuerat semita, facta via est.
Nulla catenatis pila est præcincta lagenis: 5
Nec prætor medio cogitur ire luto.
Stringitur in densa nec cœca novacula turba,
Occupat aut totas nigra popina vias.

NOTÆ.

1 *Abstulerat totam*] Passim mercatores erant media via, ut vix locus esset ambulantibus per urbem; Domitianus verò, quem Germanicum ob devictos Germanos vocat, vicos laxari jussit. Institor is est qui in taberna mercibus vendendis præpositus est.

2 *Inque suo*] Hoc est, nullum ante ædes suas liberum euntibus per urbem transitum relinquebant mercatores.

5 *Nulla catenatis*] Pilæ erant columnæ ad quas libri vendebantur. Horatius, sat. 4. lib. 1.

> *Nulla taberna meos habeat, neque pila libellos.*

Quibus etiam affixæ erant connexæ inter se lagenæ, signum nempe vini venalitii.

6 *Nec prætor*] Vicis enim laxatis jam transitus liber est juxta tabernas.

7 *Stringitur in densa*] Hoc est, inquit Domitius, novacula non nudatur amplius media via; cellæ enim tonsoriæ media via collocatæ, uti & cauponum tabernæ dejectæ sunt, & jam tonsores domi tondere coguntur. Raderus conjicit hoc referri posse ad saccularios, qui media in turba marsupia exsecarent. *Cœca novacula* dicitur vel quod sit recondita theca sua, vel quod non videatur in turba, cum res brevis sit & exigua. Hic locus obscurus mihi videtur. Judicet lector.

Tonsor,

Tonſor, caupo, coquus, lanius ſua limina ſervant:
Nunc Roma eſt, nuper magna taberna fuit.

Tonſor, caupo, coquus, lanius manent domi ſuæ: nunc Roma eſt, nuper fuit magna officina.

NOTÆ.

9 *Limina ſervant*] Hoc eſt, hi omnes non extruunt amplius tabernas media via, ſed domi ſuæ exercent ſuas artes.

10 *Roma eſt*] Idem ferè dixit, epig. 2. lib. Spect. *reddita Roma ſibi eſt*, quæ antea magna videbatur officina.

LXI.

De SILIO, LXII. primum cauſidico, deinde poeta.

PErpetui nunquam moritura volumina Silî,
Qui legis, & Latia carmina digna toga;
Pierios tantum vati placuiſſe receſſus
Credis, & Aoniæ Bacchica ſerta comæ?
Sacra cothurnati non attigit ante Maronis, 5
Implevit magni quam Ciceronis opus.
Hunc miratur adhuc centum gravis haſta virorum:
Hunc loquitur grato plurimus ore cliens.
Poſtquam bis ſenis ingentem faſcibus annum
Rexerat, aſſerto qui ſacer orbe fuit: 10
Emeritos Muſis, & Phœbo tradidit annos:
Proque ſuo celebrat nunc Helicona foro.

O Lector, qui evolvis libros non perituros Silii non morituri, & verſus dignos toga Latia; an putas poetam amaviſſe tantum receſſus Muſarum, & coronas Bacchicas comæ Aoniæ? non prius ſe tradidit ſacris cothurnati Maronis quam abſolvit opus magni Ciceronis. Gravis haſta centum virorum hunc miratur adhuc; multi clientes hunc prædicant ore memori. Poſtquam duodecim faſcibus adminiſtraverat ingentem annum, qui fuit ſacer mundo vindicato in libertatem: dedit emeritos annos Muſis, & Phœbo: & nunc commendat Helicona pro ſuo foro.

NOTÆ.

1 *Perpetui*] De Silio Italico poeta, vide ep. 14. lib. 4. & epiſtolam 7. Plinii, lib. 3.

2 *Et Latia*] Hoc eſt, inquit Domitius, digna rebus geſtis Romanorum. Silius enim ſcripſit ſecundum bellum Punicum: Farnabius interpretatur carmina digna majeſtate Oratoris Romani, & Conſulis: Raderus verò intelligit carmina tam egregia, quam natus in urbe poeta ſcribere poterat; Silium enim natum in urbe *Italica* metropoli Pelignorum, ex qua dictus eſt *Italicus*, affirmat. Secundum alios *Italica*, hodie *Sevilla la veja*, urbs fuit Hiſpaniæ Bæticæ, patria Silii poetæ. Legunt alii,

Latia carmina digna lyra.

3 *Pierios*] Vide epig. 77. lib. 1. Senſus eſt: Credis-ne Silium poeſi tantum vacaviſſe?

4 *Serta*] Quibus more Bacchico caput coronant Muſæ Aoniæ.

5 *Cothurnati*] Propter [illegible] gravitatem. De cothurno, lib. 5. epig. [illegible].

6 *Implevit magni*] Hoc eſt, non prius ſe Muſis tradidit, quam Ciceronis opera impleviſſet legendo, & imitando.

7 *Centum gravis haſtæ*] De centum virorum judicio, vide epig. 38. lib. 6.

8 *Hunc loquitur*] Quos defendit clientes illum prædicant.

9 *Poſtquam*] Fuit conſul eo anno, quo interfecto Nerone imperium aſſertum fuit in libertatem: idcirco annum illum vocat ingentem.

11 *Emeritos*] Id eſt, accepta rude ex cauſſis forenſibus, inquit Domitius.

12 *Proque*] Pro cauſſis agendis, jam Muſis vacat.

In Cinnamum exulem, & olim tonsorem. LXIII.

O Cinname, qui fueras tonsor celeberrimus tota urbe, & deinde factus eques dono dominæ; profectus es in urbes Siculas, & regna Ætnæa, cum vitares grave judicium fori. Qua arte nunc inutilis sustentabis graves annos? Quid agit otium miserum, & fugitivum? Tu non potes esse rhetor, nec grammaticus, aut ludimagister, nec Cynicus, nec Stoicus, nec vendere vocem Siculis, & plausum theatris: quod reliquum est, ô Cinname, rursus eris tonsor.

QUI tonsor fueras tota notissimus urbe,
Et posthæc dominæ munere factus eques:
Sicanias urbes, Ætnæaque regna petîsti,
Cinname, cum fugeres tristia jura fori.
Qua nunc arte graves tolerabis inutilis annos?
Quid facit infelix, & fugitiva quies? 6
Non rhetor, non grammaticus, ludive magister,
Non Cynicus, non tu Stoïcus esse potes,
Vendere nec vocem Siculis, plausumq; theatris,
Quod superest, iterum, Cinname, tonsor eris.

NOTÆ.

2 *Dominæ*] Amicæ nempe, quæ censu equestri Cinnamum donaverat.

3 *Ætnæaque*] Ætna mons est Siciliæ.

4 *Cum fugeres*] In jus enim vocatus Cinnamus Siciliam petiit, ut grave judicium fugeret.

5 *Graves annos*] Hoc est, senectutem.

6 *Fugitiva quies*] Qua frueris in tuo exilio.

7 *Ludive magister*] Literatorem intelligit Raderus; nam ut à rhetore, inquit, ad grammaticum, ita à grammatico ad literatorem descendit poëta: hoc sensu ludimagister sumitur, epig. 62. lib. 10. Lanistam interpretatur Domitius. Raderi explicatio mihi videtur melior.

9 *Vendere nec*] Nec potes sollicitis reis verba vendere; hoc est, nequis esse caussidicus, epig. 16. lib. 5. Intelligunt alii de præcone: quod minus placet.

Plausumque] Hoc est, nec histrio, nec citharœdus esse potes.

In Gargilianum, à viginti annis litigantem. LXIV.

O Gargiliane, tribus foris una lis consumit te a viginti annis. Ah infelix & fatue, an quisquam litigat viginti annis? ô Gargiliane, cui fas est cedere?

LIS te bis decimæ numerantē frigora brumæ,
Conterit una tribus, Gargiliane, foris.
Ah miser, & demens, viginti litigat annis,
Quisquam? cui vinci, Gargiliane, licet?

NOTÆ.

2 *Conterit una tribus*] De triplici foro egimus, lib. 5. epig. 38.

4 *Cui vinci*] Qui enim semel vincitur, plus lucri facit, quam si lite ad tot annos prorogata, tandem vincat adversarium.

De LABIENO hærede instituto. LXV.

Fabius instituit hæredem Labienum ex asse: nihilominus Labienus dicit plus se meruisse.

HÆredem Fabius Labienum ex asse reliquit:
Plus meruisse tamen se Labienus ait.

NOTÆ.

1 *Ex asse*] Id est, hæredem omnium bonorum: hæreditas enim vulgò dividitur in 12 uncias quibus constat as.

2 *Plus meruisse*] Labienus enim multis donis captaverat hæreditatem Fabii decoctoris, atque ita hæres institutus ex asse minus acceperat, quam donaverat. Sensus est: Labienus dicit se plus meruisse, hoc est, dignum esse majori præmio, cum intelligat poëta, illum majori pœna esse dignum, qui malis artibus hæreditatem Fabii captavisset.

LXVI.

Ad RUFUM INSTANTIUM, LXVII.

ne ejus epigrammata commendet socero suo.

COmmendare meas, Instantî Rufe, Camœnas
Parce precor socero, seria forsan amat.
Quod si lascivos admittit & ille libellos,
Hæc ego vel Curio, Fabricioque legam.

O Rufe Instanti, quæso ne commendes socero meas Musas, forte diligit graves versus. Quod si & liberi jocosi placent ipsi, ego legam hæc vel Curio, vel Fabricio.

NOTÆ.

1 *Instanti*] Socero, inquit Raderus: ego verò puto esse in vocativo & referri ad Rufum, cujus meminit poeta, lib. 8. epig. 51. *Instanti litera Rufi*, & lib. 12. epig. 92.

4 *Hæc ego*] Carmina legam viris vel gravissimis. Curius & Fabricius noti ex Livio & aliis, sumuntur pro viris gravissimis. Juv. sat. 2. *Qui Curios simulant.*

De Theophila, ad Canium poetam. LXVIII.

HÆC est illa tibi promissa Theophila, Canî,
Cujus Cecropia pectora voce madent.
Hanc sibi jure petat magni senis Atticus hortus:
Nec minus esse suam Stoïca turba velit.
Vivet opus quodcumq; per istas miseris aures:
Tam nec fœmineum, nec populare sapit. 6
Non tua Parthenis nimium se præferat illi,
Quamvis Pierio sit bene nota choro,
Carmina fingentem Sappho laudârit amatrix:
Castior hæc, & non doctior illa fuit. 10

O Cani, hæc est illa Theophila desponsa tibi, cujus mens imbuta est literis Græcis. Hortus Atticus magni senis jure vendicet hanc sibi; nec turba Stoica minus cupiat habere illam discipulam. *Quodcunque opus subjeceris his auribus, non peribit: tam valet illa judicio nec muliebri, nec vulgari: Tua Parthenis ne nimis se anteponat illi, licet chorus Musarum bene noverit illam. Sappho amatrix commendaverit* Theophilam *condentem versus: hæc fuit purior, nec illa fuit eruditior.*

NOTÆ.

1 *Promissa Theophila*] Puella erudita sponsa Canii, de quo epig. 10. lib. 3.

2 *Cujus Cecropia*] Hoc est, erudita literis Græcis: hunc loquendi modum explicuimus, lib. 1. epig. 40. Alii, *dote madent.*

3 *Atticus hortus*] Sensus est: hanc sibi discipulam jure vendicet Plato, vel quilibet alius magister, qui Philosophiam doceat in horto ab heroë Academo Athenis in usum Scholæ consecrato. Sunt qui referant hunc hortum ad Epicurum, qui ut ait Raderus, hortum 80 minis emerat, & vixit nonaginta circiter annos, unde magnus senex dicitur. Judicet lector. Alii, *altus in hortis.*

4 *Stoïca turba*] Theophilam expetant quoque Stoici.

7 *Non tua Parthenis*] Eruditam nescio quam poetriam intelligere videtur.

9 *Laudârit*] Vel *laudaret*: Alii verò, *laudavit*, hoc est, ipsa Sappho poetria nobilis, cujus historia satis nota est, & cujus restant adhuc carmina aliis poetis lyricis juncta, laudaret Theophilam. Amatricem vocat Phaonis scilicet Lesbii juvenis formâ egregiâ, à quo cum repulsam pateretur, se in mare præcipitem dedit.

10 *Castior hæc*] Theophila nimirum. *Non doctior illa*, Sappho scilicet.

LXIX.

De familia ficosa. LXX.

Conjux est ficosa, & ipse vir ficosus; filia est ficosa, & gener & socer, nec dispensator caret fœdo ulcere, nec villicus, nec durus fossor, at nec arator. Cum juvenes & senes sint æqualiter ficosi: mirum videtur, solus ager non habet ficos.

FIcosa est uxor, ficosus & ipse maritus:
Filia ficosa est, & gener atque socer:
Nec dispensator, nec villicus ulcere turpi,
Nec rigidus fossor, sed nec arator eget.
Cum sint ficosi pariter juvenesque senesque: 5
Res mira est, ficos non habet unus ager.

NOTÆ.

1 *Ficosa est uxor*] Tota hæc familia turpi ulcere laborabat, quod ficum vocant medici. Vide epig. 66. lib. 1. & epig. 52. lib. 4.

6 *Ficos non habet*] Ludit in ambigua significatione *fici*: hoc est, solus ager non habet ficos, vel ficus, poma nempe, epig. 66. lib. 1.

Ad PAULLUM, assertorem suorum epigrammatum. LXXI.

O Paulle, sic December sit jucundus tibi: nec futiles triplices tibi donentur, & breves mappæ, nec leves selibræ thuris; at vel reus dives, vel potens amicus mittat lances aut pocula avorum: sive quod te delectat & tenet. Sic superes Novium & Publium clausos mandris & vitreo latrone:

GRatus sic tibi, Paulle, sit December:
Nec vani triplices, brevesque mappæ,
Nec thuris veniant leves selibræ;
Sed lances ferat, aut scyphos avorum,
Aut grandis reus, aut potens amicus: 5
Seu quod te potius juvat capitque.
Sic vincas Noviumque, Publiumque
Mandris, & vitreo latrone clausos:

NOTÆ.

1 *Sit December*] Saturnalia tibi sint fructuosa. Vide epig. 46. lib. 4. *Sic* bene vel male precandi formula.

2 *Vani triplices*] Pugillares nullius pretii, epig. 52. supra.

4 *Sed lances*] Epig. 47. supra.

Scyphos avorum] Hoc est, pocula antiqua, & magni pretii.

5 *Grandis reus*] Cliens dives quem defendisti.

7 *Noviumque Publiumque*] Peritissimos nempe calculorum lusores. Calcagninus de calculorum ludo, sic calculos explicat: Quin & latronum, & canum nomine celebratos calculos agnosco: erant scilicet in abaco, quem & πλίνθιον vocaverunt, seu tu laterculum dixeris, regiones lineis distinctæ, has urbes nuncupabant. Erant hæ regiones plerumque quinque lineolis, transversariisq; & decussationibus alternatim dimensæ, quinque & viginti numero: singulis latrones singuli insidebant, præter mediam, cui tantum quatuor tribuebantur: excubabant itaque utrinque latrones, seu canes mavis dicere coloribus distincti, hostili animo insidiantes. Ea fuit ludi ratio; ut si unus ex hostili agmine incomitatus deprehenderetur, ita ut circumveniri posset, captivus ex acie traheretur. Et paullo infra: *De calculis*, inquit, *meminerunt Martialis*, l. 14. ep. 20.

Insidiosorum si ludis bella latronum,
Gemmeus iste tibi miles, & hostis erit.

& Ovidius de arte amandi:

Sive latrocinii sub imagine calculus ibit,
Fac pereat vitreo miles ab hoste tuus.

Nec tamen me præterit, sic pergit Calcagninus, gemmeos quin & vitreos à Martiale calculos appellari:

Sic vincas Noviumque, Publiumque
Mandris, & vitreo latrone clausos.

Mandras enim dictas puto, quas regiones Pollux vocat, & Eustathius: cum verò distincti forent suis coloribus calculi, & ex iis ille deperiret qui inter duos deprehensus facile circumveniri

Sic

Sic palmam tibi de trigone nudo
Unctæ det favor arbiter coronæ, 10
Nec laudet Polybî magis sinistras.
Si quisquam mea dixerit malignus
Atro carmina quæ madent veneno,
Ut vocem mihi commodes patronam,
Et, quantum poteris, sed usque, clames, 15
Non scripsit meus ista Martialis.

sic favor turbæ unctæ judex tibi addicat præmium de trigone nudo, nec magis commendet sinistras Polybii. Si quisquam malevolus dixerit esse mea carmina quæ perfunduntur atro veneno, ut concedas mihi vocem patronam, & clames, at semper, & quantum valebis: Meus Martialis non composuit ista.

NOTÆ.

posset, hinc ab eodem Martiale dictum putamus:

Discolor hic gemino victus ab hoste perit.

Idem Calcagninus putat hunc calculorum ludum diversum esse à scapis, Gallice *Eschets*, quos alii latrunculos vocant.

9 *De trigone nudo*] De hoc pilæ genere, l. 4. ep. 19. quem ludum nudi & uncti exercebant.

11 *Polybi*] Lusoris sane periti sinistra non magis laudetur quam tua: Observa sinistram maxime usui fuisse in hoc ludo: vide epig. 46. lib. 14.

12 *Si quisquam*] Meo nomine famosa carmina ediderit, me ab hac calumnia defendas rogo.

Ad MAXIMUM, plures domos habentem. LXXII.

Esquiliis domus est, domus est tibi colle Dianæ,
Et tua patricius culmina vicus habet:
Hinc viduæ Cybeles, illinc sacraria Vestæ,
Inde novum, veterem prospicis inde Jovem.
Dic, ubi conveniam: dic, qua te parte requiram.
Quisquis ubique habitat, Maxime, nusquam habitat. 6

Habes ædes Esquiliis, habes ædes in colle Dianæ, & domicilium tibi est in vico Patricio: ex hac parte vides sacraria viduæ Cybeles, ex illa Vestæ, inde novum Jovem, inde veterem. Dic ubi conveniam, dic qua parte quæram te? Quisquis ubique habet domicilium, nullo in loco habet.

NOTÆ.

1 *Esquiliis*] Vide epig. 23. una nempe erat urbis regio.

Colle Dianæ] Hoc est, monte Aventino ubi templum Dianæ, epig. 64. lib. 6.

Laudat Aventinæ vicinus Sura Dianæ.

2 *Et tua patricius*] *Patricius vicus Romæ dictus, eo quod ibi patricii habitaverunt, jubente Servio Tullio.* Festus.

3 *Hinc viduæ Cybeles*] Hoc est, matris deûm templum hinc vides. Viduam vocat propter Atym puerum mortuum, quem illa deperibat. Lipsius legit, *hinc biviræ*, propter Saturnum & Atym. Videat lector. De templo Cybeles & Vestæ dictum jam epig. 71. lib. 1.

4 *Inde novum*] Hoc est, Capitolium novum & vetus.

6 *Quisquis ubique*] *Nusquam est qui ubique est.* Seneca, epist. 2.

Ad MERCURIUM, pro Caro & Norbana votum. LXXIII.

Cyllenes, cœlique decus, facunde minister,
Aurea cui torto virga dracone viret:
Sic tibi lascivi non desit copia furti,
Sive cupis Paphien, seu Ganymede cales:

O diserte minister, gloria Cyllenes, & cœli, cui virescit virga aurea torto dracone: . . .
. . . .

NOTÆ.

1 *Cyllenes*] Montis in Arcadia, ubi Maia à Jove compressa peperit Mercurium.

2 *Aurea cui torto*] Caduceum intellige, draconibus masculo & fœmina involutum. Hæc ad generationem spectare putabant Ægyptii; qua de caussa Mercurium invocat, ut Norbanæ & Cari nuptiis propitius sit.

Idus maternæ decorentur frondibus sacris, atque avus senior prematur parvo pondere: Narbona cum Caro marito perpetuo celebret hunc diem, quo conjuncti sunt matrimonio. Hic pius sacerdos colit sapientiam, hic & ipse fidelis Jovi te invocat thure.

Maternæque sacris ornentur frontibus Idus,
Et senior parca mole prematur avus:
Hunc semper Narbona diem cum conjuge Caro
Læta colat, primis quo coïere toris.
Hic pius antistes sophiæ sua dona ministrat,
Hic te thure vocat fidus & ipse Jovi.

NOTÆ.

5 *Maternæque*] Turnebus, lib. 25. cap. 24. ait: De Mercurii natali & feriis intelligendum est, ut ostendit versiculus ille lib. 12. epig. 68. *Maia Mercurium creastis Idus.*

6 *Et senior parca*] Atlas scilicet Maiæ pater, qui cœlum humeris sustinere dicitur.

9 *Hic pius*] Carus nempe colit sapientiam & eloquentiam, cujus tu deus es.

10 *Fidus & ipse Jovi*] Domitiano nostro Jovi, quemadmodum & tu fidus es Jovi cœlesti.

LXXIV.

Ad PHILOMUSUM scurram. LXXV.

Quod ditiores te rapiunt in conviviis, deambulationibus, theatris, & gratum est, quoties sic occurristi, tecum gestari, & gratum est lavari: ne nimis tibi tribuas. O Philomuse, delectas, non diligeris.

QUod te diripiunt potentiores
Per convivia, porticus, theatra,
Et tecum, quoties ita incidisti,
Gestari juvat, & juvat lavari:
Nolito nimium tibi placere.
Delectas, Philomuse: non amaris.

NOTÆ.

1 *Diripiunt*] Hoc est, certatim invitant, ut alius huc, alius illuc te trahat.

6 *Delectas*] Ridiculis tuis dictis moves illis risum.

In TUCCAM sordidum & avarum. LXXVI.

O Tucca, postulas ut dem tibi nostros libros. Non dabo; nam vis vendere, non legere.

EXigis ut nostros donem tibi, Tucca, libellos.
Non faciam: nam vis vendere, non legere.

In PAPILUM, LXXVII.

sibi parcum, sed erga alios magnificum.

Cum cauda lacerti saxetani apponatur tibi, si verò cœnas lautè, conchis sine oleo: mittis sumen, aprum, leporem, boletos, ostrea, mullos. O Papile, nec tibi est cor, nec genium.

CUM saxetani ponatur cauda lacerti,
Et bene si cœnas, conchis inuncta tibi est:
Sumen, aprum, leporem, boletos, ostrea, mullos,
Mittis: habes nec cor, Papile, nec genium.

NOTÆ.

1 *Cum saxetani*] Piscis nempe vilissimi: *Saxitani à patria Bætica* meminit Plinius, l. 32. cap. 11. & forte sic legendum.

2 *Conchis inuncta*] Faba valde insulsa, nisi multo oleo perfundatur: inunctus tamen sumitur etiam pro uncto. Horatius:
Cum tua pervideas oculis male lippus inunctis.

4 *Habes nec cor*] Hoc est, stultus es: homo enim prudens cordatus dicitur.

Nec genium] Cui non indulges: optimos enim cibos aliis mittis, tu vilissimos comedis, & cum foris lautus videri velis, domi laboras inopia.

Ad

Ad SEVERUM, LXXVIII.

de vino consulari quod biberat.

POtavi modo consulare vinum.
Quæris quam vetus atque liberale;
Ipso consule conditum, sed ipse
Qui ponebat, erat, Severe, consul.

Paulo ante bibi vinum consulare, rogas-ne quam antiquum, & nobile? Ipso consule conditum, at ipse qui apponebat, ô Severe, erat consul.

NOTÆ.

1 *Consulare vinum*] In hoc verbo ludit poeta; nam consulare vinum, ut vulgo sumitur, vetus est vinum & quidem sæpe Opimianum, de quo epig. 27. lib. 1.

3 *Ipso consule conditum*] Proindeque novum.

Ad FAUSTINUM, LXXIX.

ut libellos suos Marcellino mittat.

QUatenus Odrysios jam pax Romana Triones
Temperat, & tetricæ conticuere tubæ,
Hunc Marcellino poteris, Faustine, libellum
Mittere, jam chartis, jam vacat ille jocis.
Sed si parva tui munuscula quæris amici 5
Commendare, ferat carmina nostra puer:
Non qualis Geticæ satiatus lacte juvencæ
Sarmatica gelido ludit in amne rota:
Sed Mitylenæi roseus mangonis ephebus,
Vel non cæsus adhuc matre jubente Lacon:
At tibi captivo famulus mittetur ab Istro, 11
Qui Tiburtinas pascere possit oves.

Quandoquidem pax Romana moderatur Odrysios Triones, & tristes tubæ siluere, ô Faustine, poteris mittere Marcellino hunc librum. Jam dat operam scriptis, & ludis. At si libet commendare exigua munuscula tui amici, puer ferat nostros versus: non qualis satiatus lacte juvencæ Geticæ ludit trocho Sarmatico in fluvio gelato: at roseus adolescens mangonis Mitylenæi, aut Lacedæmonius nondum verberatus, matre imperante. At remittet tibi servum à Danubio victo, qui possit pascere oves Tiburtinas.

NOTÆ.

1 *Odrysios*] Vel *Othrysios*, ut scribunt alii: hoc est, hyperboreos, Geticos, vide epigr. 7. supra. *Triones*, id est, ursam, epig. 58. lib. 6.

3 *Hunc Marcellino*] Ad quem est epig. 25. lib. 6. victis autem Dacis, & Getis pax concessa fuerat.

7 *Satiatus lacte*] Getarum enim & Sarmatarum pueri lacte vescebantur.

8 *Sarmatica gelido*] Inculti quippe erant illi pueri, qui trocho luderent super glaciem fluminis frigore concreti. De trocho epigr. 168. libr. 14.

9 *Sed Mitylenæi*] Mitylene urbs est Lesbi insulæ, unde formosi pueri accersebantur.

10 *Vel non cæsus*] Ad aram Dianæ pueros verberibus cædere solebant Lacedæmonii, ut ferendis laboribus illos assuefacerent. Plutarchus in Lycurgo.

11 *Captivo Istro*] Hoc est, à Dacia devicta.

12 *Qui Tiburtinas*] Tibure villam habebat Faustinus, lib. 4. epig. 57.

Ad

Ad LAUSUM, de bono libro. LXXX.

Triginta sunt epigrammata mala toto libro: O Lause, si totidem sunt bona, libellus est bonus.

TRiginta toto mala sunt Epigrammata libro:
Si totidē bona sunt, Lause, liber bonus est.

NOTÆ.

1 *Triginta*] Carpit Lausum, qui forte in uno libro triginta epigrammata mala esse judicaret, & illum docet bonum nihilominus judicandum esse librum, modo totidem bona reperiantur, epig. 17. lib. 1.

Sunt bona, sunt quædam mediocria, sunt mala plura.
Quæ legis, hic aliter non fit, Avite, liber.

LXXXI.

De EUTRAPELO, tonsore lento. LXXXII.

Dum Eutrapelus tonsor circuit ora Luperci, atque expingit genas, altera barba succrescit.

EUtrapelus tonsor dum circuit ora Luperci,
Expingitque genas: altera barba subit.

NOTÆ.

1 *Expingitque*] Scite radit, & pingit. Alii, *expungit*, hoc est, pilos evellit: sed male, inquit Gruterus. Vide epig. 52. lib. 8.

Ad LIBRUM, quem mittit Cæcilio Secundo. LXXXIII.

Dum mea imago effingitur Cæcilio Secundo, & tabella spirat expressa manu perita: O liber, pete Geticam Peucen, & silentem Danubium: ille Cæcilius regit hæc loca devictis populis. Donabis dilecto socio exigua munera, at grata: vultus erit certior in nostro versu. Hic vivet nullis casibus, nec ullis annis delebilis, cum peribit opus Apellis.

DUM mea Cæcilio formatur imago Secundo,
Spirat & arguta picta tabella manu;
I liber ad Geticam Peucen, Istrumque tacentē:
Hæc loca perdomitis gentibus ille tenet.
Parva dabis caro, sed dulcia dona sodali, 5
Certior in nostrō carmine vultus erit.
Casibus hic nullis, nullis delebilis annis,
Vivet, Apelleum cum morietur opus.

NOTÆ.

1 *Dum mea*] Raderus & Farnabius putant hunc Cæcilium esse Plinium secundum qui Pontum & Bithyniam provincias obtinuit, ut patet ex ejus vita: quisquis tandem ille fuerit, imaginem nostri poetæ ad se mitti optaverat.

3 *Ad Geticam Peucen*] Insulam nempe ad Danubii ostia, de qua epig. 6. supra. Getæ autem Danubii ostia incolebant.

Istrumque tacentem] Vel quod undas placide volvat, vel quod frigore concrescat. Vide epig. 7. supra. Legunt alii, *Instrumque jacentem*.

6 *Certior in nostro*] Hoc est, versibus meis melius quam ullo penicillo exprimetur mea imago.

7 *Hic*] In meis carminibus nullis casibus obnoxia erit imago.

8 *Apelleum*] Vivent mei versus, cum opera Apellis pictoris nobilissimi peribunt. De quo Plinius, lib. 35. cap. 10.

Ad

Ad SABELLUM, vanum Poetam. LXXXIV.

ƆD non infulſe ſcribis tetraſticha quædam:
icha quod belle pauca, Sabelle, facis,
), nec admiror, facile eſt epigrammata belle
bere: ſed librum ſcribere, difficile eſt.

O Sabelle, laudo, nec admiror, quod non inepte componis quædam tetraſticha, quod bene condis pauca diſticha. Nihil negotii eſt bene componere epigrammata; at operoſum eſt componere libellum.

NOTÆ.

librum] In quo nempe conficiendo magna rerum varietate, & largo ingenii fonte

In SEXTUM avarum. LXXXV.

natalitias dapes vocabar,
ſſem cum tibi, Sexte, non amicus.
factum eſt, rogo, quid repente factum
ɔt pignora noſtra, poſt tot annos,
ſum præteritus vetus ſodalis? 5
ɿuſſam ſcio, nulla venit à me
ti tibi libra poſtulati,
:vis toga, nec rudes lacernæ;
:ſt ſportula, quæ negotiatur;
munera, Sexte, non amicos; 10
.ices mihi, Vapulet vocator.

O Sexte, cum non uterer te familiariter, invitabar ad convivium natalitium. Poſt tot pignora amicitiæ, poſt tot annos, quid accidit, quæſo, quid ſubito accidit, quod vetus ſodalis ſum præteritus? at teneo cauſſam, nullam miſi ad te libram poſtulati, nec tenuem togam, nec rudes lacernas. Non eſt ſportula, quæ facit mercaturam: O Sexte, quæris dona, non amicos. Jam dices mihi, Vocator det pœnas.

NOTÆ.

natalitias] Natalem diem ſolenni con-
ebrabant antiqui, ad quod iſte Sextus
t ignotos, à quibus ſcilicet munera
t.
ra poſtulati] Poſtulatum, vel puſulatum
:atur Turnebus, lib. 24. cap. 2. argen-
um, quodque puſtulas & tumores habet.
puſtulari mentionem facit Suetonius
ɿe, cap. 44. Legunt alii,
'genti tibi libra poſtulanti.
puſulati fit mentio in lege 31. ff. *Locati*,
n vide notas Gothofredi in verbo
m. Cujacius, lib. 7. obſervat. c. 39.
exiſtimat, poſtulatum vel puſtulatum, idem valere quod puſulatum, Gallice *argent de coupelle*.

8 *Rudes lacernæ*] Novæ, inquit Raderus, quæ togis injiciebantur.

9 *Non eſt ſportula*] Sed potius mercatura, cum ſportulam gratis non des, ſed ex ea majora te accepturum munera ſperes.

11 *Vapulet vocator*] Hoc eſt, jam te mihi excuſabis culpam rejiciens in eum ſervum, qui curam habet invitandi tuos amicos, quaſi me oblivione prætererit. Legunt alii, *Vah pudet, vocetur*.

De

De se, & aliorum deliciis. LXXXVI.

Si Flaccus delectatur aurita lagopode, si Canius potitur Æthiope deformi, si Publius ardet amore parvæ catellæ, si Cronus amat similem cercopithecon: si exitiosus ichneumon placet Mario: si tu, ô Lause, amas picam salutatricem: si Glacilla involvit collum frigido dracone: si Thelesina erexit tumulum philomelæ: qui cernit hæc monstra grata esse suis dominis, cur non amet os tenerum formosi Labycæ?

SI meus aurita gaudet lagopode Flaccus:
Si fruitur tristi Canius Æthiope:
Publius exiguæ si flagrat amore catellæ,
Si Cronus similem cercopithecon amat:
Delectat Marium si perniciosus ichneumon:
Pica salutatrix si tibi, Lause, placet:
Si gelidum collo nectit Glacilla draconem:
Luſciniæ tumulum si Thelesina dedit:
Blanda cupidinei cur non amet ora Labycæ, 9
Qui videt hæc dominis monstra placere suis?

Notæ.

1 *Gaudet lagopode*] Sensus totius epigrammatis est, si alii aves aut alia animalia amant, cur ego, inquit poeta, non amabo formosum puerum. Lagopodem vero avem esse docet Plinius, lib. 10. cap. 48. sic dictam à pedibus leporinis. Horatius, sat. 2. lib. 2. primam hîc productam corripuit:

Nec scarus, aut poterit peregrina juvare lagopis.

Itaque Raderi & Farnabii judicio melius legit Scaliger *Glaucopide*, & interpretantur ululam, seu bubonem. Sic vero loquitur Scaliger lib. 4. Elegia 3. Propertii. Primum lagopodem non esse auritam. Est lagopus quam perdicem albam Inalpini vocant: deinde prima syllaba corripitur. Postremo avis illa est pulcherrima, ideoque non videtur inter monstra & portenta numeranda: cum tamen hoc agat Martialis, ut ostendat monstra placuisse illis viris, quos ordine recenset, at contra Glaucopis, seu bubo, & aurita est, & sane non inter venusta animalia enumeranda.

2 *Tristi Canius*] De Canio poeta Gaditano, lib. 3. epig. 20. *tristi*, hoc est, atro, vel quia infausti ominis erat, si mane quis occurrisset Æthiopi. Juv. sat. 6. vers. 602.

3 *Publius*] De Catella Publii. Vide epig. 100. lib. 1.

4 *Similem*] Dixit an Æthiopi, an catellæ, an ipsi Crono similem dicat? Judicet lector.

Cercopithecon] Cercopithecus est caudatus, cætera simio similis, epig. 202. lib. 14.

Callidus emissas eludere simius hastas
Si mihi cauda foret, cercopithecus eram.

5 *Ichneumon*] Quem describit Plinius, lib. 8. cap. 24. perniciosum dicit aspidi præsertim, & crocodilo, quibus est hostis infensissimus.

6 *Pica salutatrix*] Epig. 76. lib. 14.

7 *Gelidum*] Æstivis enim mensibus dracones sinu gerebant, quibus & collum involvebant mulieres Romanæ, ut se refrigerarent.

9 *Blanda cupidinei*] Cur mihi non liceat amare Labycam forma parem Cupidini?

De suis libris, qui Viennæ legerentur. LXXXVII.

Si fama est vera, pulchra Vienna dicitur habere meos libellos inter voluptates suas. Illic omnis senior, & juvenis, & puer, & puella pudica legit me coram marito moroso. Hoc mihi gratius est quam si canant meos versus qui potant aquas Nili *primo deprensi:*

FErtur habere meos, si vera est fama, libellos,
Inter delicias pulchra Vienna suas.
Me legit omnis ibi senior, juvenisque, puerque,
Et coram tetrico casta puella viro. 4
Hoc ego maluerim, quā si mea carmina cantent
Qui Nilum ex ipso protinus ore bibunt.

Notæ.

2 *Pulchra Vienna*] Urbs est Galliæ ad Rhodanum, hodie *Vienne*.

6 *Qui Nilum*] Hoc est, remotissimi Æthiopes. De fontibus Nili dictum epig. 3. lib. Spect.

Et qui prima bibit deprensi flumina Nili.

Quam

Quam meus Hispano si me Tagus impleat auro,
Pascat & Hybla meas, pascat Hymettos apes:
Non nihil ergo sumus, nec blandæ murmure linguæ 9
Decipimur: credam jam puto, Lause, tibi.

quam si meus Tagus impleat me auro Hispano, & Hybla, & Hymettos pascant meas apes: Ergo sumus aliquid, nec fallimur sermone lingua adulatoria: o Lause, opinor, jam tibi adhibebo fidem.

N o t æ.

8 *Hybla*] Mons est Siciliæ apibus & melle abundans, ut & Hymettos mons Atticæ.

9 *Blanda murmure*] Alii, *blanda munere*. Sensus est: Cum Viennæ legantur mei libri, credam tot in illis bona esse epigrammata, quot mala, atque adeo bonos esse, licet, ô Lause, aliter sentias. Vide epig. 80. supra.

Ad Rosam quam mittit Apollinari. LXXXVIII.

I Felix rosa, mollibusque sertis
Nostri cinge comas Apollinaris:
Quas tu nectere candidas sed olim,
Sic te semper amet Venus, memento.

Ito, ô Rosa fortunata, & delicatis sertis circumda capillos nostri Apollinaris: quos tu memento nectere canos at olim, sic semper placeas Veneri.

N o t æ.

2 *Apollinaris*] De quo epig. 87. lib. 4. Felicem rosam dixit, quod Apollinaris comas circumdatura esset.

3 *Candidas sed olim*] Hoc est, canas sed multis abhinc annis. Sic optat poeta diu vivere Apollinarem.

4 *Amet Venus*] Cui dedicata es.

Ad Criticum, librum inæqualem bonum esse. LXXXIX.

JActat inæqualem Matho me fecisse libellum:
Si verum est, laudat carmina nostra Matho.
Æquales scribit libros Calvinus, & Umber.
Æqualis liber est, Critice, qui malus est.

Matho prædicat me scripsisse librum inæqualem: si verum est, Matho commendat meos versus. Calvinus & Umber componunt libellos æquales. O Critice, æqualis est liber qui malus est.

N o t æ.

1 *Matho*] De quo jam dictum ep. 80. l. 4.

4 *Æqualis liber*] Malus est, quia, ut dixit poeta ep. 17. l. 1. in uno libro quædam sunt bona, & quædam mediocria, plura verò mala: liber ergo æqualis malus est, quia Martialis judicio nunquam liber totus bonus est.

Critice] Legunt alii, *Cretice*, ut sit nomen proprium.

XC.

In Baccharam non stantem suis promissis. XCI.

SI quid opus fuerit, scis me non esse rogandum,
Bis nobis dicis, Bacchara, terque die.
Appellat rigida tristis me voce Secundus:
Audis, sed nescis, Bacchara, quid sit opus.

O Bacchara, bis & ter die dicis nobis, scis me non esse orandum, si quid opus fuerit. Secundus creditor mœstus me vocat aspera voce: audis, sed ignoras, ô Bacchara, quid sit opus.

N o t æ.

3 *Appellat*] Creditor scilicet à me exigit fœnus.

Pensio

Te præsente pensio petitur aperte & manifeste. Auscultas, at ignoras, ô Bacchara, quid sit opus. Expostulo me habere lacernas leves, & laceras: auscultas, at ignoras, ô Bacchara, quid sit opus. Hoc opus est, ô Bacchara, repente elinguis evadas, percussus sidere, ne proferre queas quid sit opus.

Pensio te coram petitur clareque, palamq
Audis, sed nescis, Bacchara, quid sit o
Esse queror gelidasque mihi, tritasque lace
Audis, sed nescis, Bacchara, quid sit o
Hoc opus est, subito fias ut sidere mutus,
Dicere ne possis, Bacchara, quid sit opu

NOTÆ.

5 *Pensio*] Ædium nempe conductarum.

9 *Fias ut sidere*] Sideratio morbus est, quo læsæ arbores arescunt: hinc siderationis nomen translatum est ad hominem cujus corpus arescit. Sensus est: Sidere percussa tua lingua arescat. Idem dixit epig. 86. lib. 11.

Sidere percussa est subito tibi, lingua.

10 *Quid sit opus*] Ne proferas hæc quibus circumvenis amicos, qui credunt promissis staturum.

Ad Narniam urbem, ne diutius detineat Quinctum. XCI

O Narnia vix adeunda jugo ancipiti, quam cingit amnis albus sulphureo gurgite: cur placet tam frequenter auferre nobis meum Quinctum, & detinere mora lenta? Cur facis damnum Nomentano meo agello, qui carus erat propter vicinum Quinctum? *At jam ignosce mihi, ô Narnia, nec abutere Quincto. Sic fas sit tibi habere pontem perpetuum.*

NArnia sulphureo quam gurgite can
amnis
Circuit, ancipiti vix adeunda jugo. (
Quid tam sæpe meum nobis abducere (
Te juvat, & lenta detinuisse mora?
Quid Nomentani caussam mihi perdis age
Propter vicinum qui pretiosus erat?
Sed jam parce mihi, nec abutere Narnia (
Perpetuo liceat sic tibi ponte frui.

NOTÆ.

1 *Narnia*] Umbriæ urbs, hodie *Narni* quam cingit amnis *Nar*, hodie *Negra*.

2 *Ancipiti jugo*] Hoc est gemino nempe jugo montis Apennini.

3 *Abducere Quinctum*] Ovidium scilicet de quo epig. 44. lib. 10.

5 *Caussam*] Hoc loco caussa sumitur, ut opinor, pro emolumento. Et sensus est: O Narnia, cur me privas emolumento agri mei Nomentani, in quo scilicet jam habitare nequeo propter absentiam Quincti. D sic interpretatur: O Narnia, cur aufers c amandi illum recessum, & voluptate ego percipiebam propter Quinctum v Judicet lector.

8 *Perpetuo liceat*] O Narnia, sic in sis cum eximio tuo ponte, qui duos a montes (quos anceps jugum vocat) s beate flumine jungebat.

De PAPILO male olente. XCIII.

Unguentum fuerat, quod paulo ante continebat exigua onyx: postquam Papilus odoratus est, ecce garum est.

UNguentum fuerat, quod onyx mod
va gerebat:
Olfecit postquam Papilus, ecce garu

NOTÆ.

1 *Onyx*] Hoc est vas unguentarium ex onyce factum.

2 *Olfecit*] Papilus adeo male olebat, ut afflatu suo unguenta etiam nobilissima corr

Garum est] Liquamen nempe pisci quo dictum epig. 93. lib. 6.

In LINUM, importunum basiatorem. XCIV.

ma est, & riget horridus December,
udes tu tamen osculo nivali
:s obvios hinc & hinc tenere,
tam, Line, basiare Romam.
possis graviusque sæviusque 5
ssus facere atque verberatus ?
ne frigore basiet nec uxor,
lis filia nec rudis labellis.
u dulcior, elegantiorque,
livida naribus caninis 10
ndet glacies, rigetque barba,
em forcipibus metit supinis,
or Cinyphio Cilix marito.
ım occurrere malo cunnilingis :
allum timeo minus recentem. 15
e si tibi sensus est, pudorque :
ınas, Line, Basiationes
ensem rogo differas Aprilem.

O Line, hyems est, & horridus December riget : nihilominus tu audes frigido basio hinc & hinc morari omnes occurrentes, atque osculari totam Romam. Quid læsus aut verberatus possis facere gravius aut acerbius ? Hoc frigore nec conjux me osculetur, nec rudis filia teneris labris. At tu suavior atque ornatior tibi videris, ex cujus caninis naribus suspensa est glacies livida, & barba riget qualem secat tonsor Cilix supinis forcipibus Cinyphio marito . . . . & minus metuo gallum recentem. Quapropter si habes mentem & verecundiam ; ô Line, oro rejicias oscula hyemalia in mensem Aprilem.

Notæ.

Dependet glacies] Hoc est stiria, gallice ... Angl. *an Icicle*.

Qualem forcipibus] Hoc est, qualem ... habent hirci Cinyphii à Cilice caprario ...

...pibus supinis] Hoc est acie erecta, & ...rio deorsum tendente. Cinyps, inquit ...s, fluvius est Africæ. Strabo, lib. 17. *Cinipbus*, ad quem magna est hircorum ... Tamen videtur esse Ciliciæ fluvius, ...cat Cinyphium maritum seu hircum à tonderi.

15 *Gallum timeo*] Turnebus, lib. 25. cap. 24. sic explicat hunc versum: Puto, inquit, significari malum odorem, quem corpore suo emittebant Galli Romam venientes, recentesque, cum intemperantius viverent, & labore itineris virus intemperantiæ augerent. An forte gallum sacerdotem Cybeles intelligit, cui recens castrato gravissima erat anima ? An intelligit gallum Bæticum, de quo vide epig. 80. lib. 3.

Epitaphium Urbici pueri. XCV.

...nditus hîc ego sum, Bassi dolor, Urbicus
infans :
...i genus, & nomen maxima Roma dedit.
mihi de prima deerant trieteride menses,
...perunt tetricæ cum mala pensa deæ.

Ego Urbicus infans, mœror Bassi, sepultus sum hic, qui accepi ortum & nomen à maxima Roma. Sex menses mihi deerant de primo triennio, cum deæ severæ fregerunt mala pensa.

Notæ.

...ui genus] Hoc est, qui natus sum in ...atque ab ea nomen sumpsi : Urbicus e...ctus est hic puer.

4 *Cum mala*] Cum vitæ filum absciderunt Parcæ.

Quid

Quid forma, quid lingua, quid ætas profecit mihi! Tu qui legis ista, sparge lacrymas meo sepulchro. Sic quem cupies superesse tibi, non petat undas Lethæas nisi senior Nestore.

Quid species, quid lingua mihi, quid profuit ætas?
Da lacrymas tumulo, qui legis ista, meo.
Sic ad Lethæas, nisi Nestore senior, undas
Non eat, optabis quem superesse tibi.

NOTÆ.

5 *Quid lingua*] Balbutiens adhuc.
Quid profuit ætas] Tam tenera: etenim duos tantum annos & sex menses natus erat Urbicus cum mortuus est.

8 *Non eat*] Non moriatur. Lethe inferorum fluvius est satis notus. Nestor verò diu vixit, de quo epig. 64. lib. 2.

Ad Librum suum quem mittit Cæsio Sabino. XCVI.

O Liber, si bene compertus est tibi Cæsius Sabinus, gloria montanæ Umbriæ, municeps mei Auli Pudentis: tu donabis hæc illi vel impedito. Quamvis urgeatur & prematur mille curis, nihilominus incumbet ad meos versus. Ille enim amat me, & leget secundum ab egregiis libellis Turni. O quanta fama manet me! quod decus! quam frequens amator! celebraberis in conviviis, in foro, in ædibus, in compitis, in porticibus, in tabernis. Mitteris uni, legeris ab omnibus.

NOsti si bene Cæsium, libelle,
Montanæ decus Umbriæ Sabinum,
Auli municipem mei Pudentis:
Illi tu dabis hæc vel occupato.
Instent mille licet, premantque curæ, 5
Nostris carminibus tamen vacabit.
Nam me diligit ille, proximumque
Turni nobilibus leget libellis.
O quantum mihi nominis paratur!
O quæ gloria, quam frequens amator? 10
Te convivia, te forum sonabit,
Ædes, compita, porticus, tabernæ.
Uni mitteris, omnibus legeris.

NOTÆ.

2 *Sabinum*] De quo Plinius junior, lib. 4. epist. 10. & Martialis iterum, epig. 59. lib. 9. De Aulo Pudente dictum epig. 32. lib. 1.
8 *Turni*] Poetæ cujusdam de quo lib. 11. epig. 11.

9 *O quantum mihi*] Alii, *tibi*.
10 *Quam frequens*] Hoc est, quam multi me amabunt.
13 *Omnibus legeris*] Sabinus enim te omnibus commendabit, & legendum dabit.

Ad CASTOREM ementem quidlibet. XCVII.

O Castor, mercaris cuncta: sic continget ut vendas cuncta.

OMnia, Castor, emis: sic fiet ut omnia vendas.

NOTÆ.

1 *Ut omnia*] Hoc est, cum præter facultates multa emas lauta & nitida, tandem urgente inopia cogeris omnia vendere. Turnebus, lib. 25. cap. 24. ait se huic carmini appensum reperisse pentametrum in quodam codice:
Nil uxore tamen nudius esse potest.

Ad

Ad CRISPINUM, XCVIII.

quem rogat ut suum librum commendet Domitiano.

SIC placidum videas semper, Crispine, Tonantem :
Nec te Roma minus, quā tua Memphis amet :
Carmina Parrhasia si nostra legentur in aula :
Namque solent sacra Cæsaris aure frui :
Dicere de nobis, ut lector candidus, aude, 5
Temporibus præstat non nihil iste tuis.
Nec Marso nimiū minor est, doctoque Catullo.
Hoc satis est ; ipsi cætera mando Deo.

O Crispine, sic semper spectes Jovem serenum : nec Roma diligat te minus quam tua Memphis ; si versus nostri legentur in aula Palatina : namque solent pervenire ad sacras aures Cæsaris : aude, ut lector sincerus, affirmare de nobis, iste affert aliquod ornamentum *tuo ævo. Nec nimis inferior est Marso, atque erudito Catullo. Hoc sufficit : commendo reliqua ipsi Deo.*

NOTÆ.

1 *Crispine*] De quo, Juvenalis, sat. 1. Is autem Ægyptius fuit, & multum gratia valuit apud Domitianum.

2 *Tua Memphis*] Urbs Ægypti nobilissima, de qua, epig. 1. lib. Spect.

3 *Parrhasia*] In Palatio Domitiani. Vide epig. 55. supra.

5 *Aude*] Hoc scilicet elogium mihi impertire. Legunt alii, *audet*.

7 *Nec Marso*] De his duobus poetis, qu epigrammata scripserunt, vide epig. 71, & 72. lib. 2.

8 *Mando Deo*] Domitiano, cui curæ erit, laboris præmium mihi persolvere.

Ad PONTICUM, scurram. XCIX.

POntice, per reges discurris, & omnia lustras :
Magna quidem sequeris, Pontice, magnus homo es.
Pontice, si qua facis, sine teste facis, sine turba :
Non adhibes multos, Pontice, cautus homo es.
Pontice, te celebrem forma natura creavit : 5
Dignus eras Helena, Pontice, pulcher homo es.
Pontice, voce tua posses adamanta movere :
Vox tua dulce sonat, Pontice, dulcis homo es.
Pontice, sic alios, sic te quoque decipit error ?
Vis dicam verum, Pontice, nullus homo es.

O Pontice, discurris per ædes patronorum, & peragras cuncta : sane sequeris magna, ô Pontice, magnus homo es. Pontice, si agis aliquid, agis sine teste, sine multitudine : non adhibes multos, Pontice, homo es callidus. Pontice, natura produxit te spectabilem pulchritudine : dignus eras Helena, Pontice, formosus es homo. Pontice, tua voce posses movere adamanta : vox tua suave sonat, Pontice, homo es suavis. Pontice, sic error fallit alios, sic te etiam : placet proferam veritatem ? Pontice, nullus homo es.

NOTÆ.

1 *Pontice*] Hoc epigramma pro legitimo non agnoscit Raderus, nec Farnabius, ut & duo sequentia. E veteri exemplari Anglicano transcripta sunt, quæ Martialis acumen parum sapiunt, ut ait idem Farnabius. Judicet lector.

Per reges] Per domos patronorum, quos salutes.

3 *Sine teste facis*] Infandi sceleris Ponticum accusare videtur.

10 *Nullus homo es*] Hoc est, nullius omnino pretii.

Ibidem, de Vetula deformi. C.

Grata es tactui & auditui: si non videaris, tota grata es: si videaris, neutro grata es.

TActa places, audita places : si non videare,
Tota places: neutro, si videare, places.

NOTÆ.

2 *Neutro*] Hoc est, neque ex hac parte, neque ex illa : hoc est, nec tactum nec auditum delectas. Forte melius legeretur, *nulli*.

Ibidem, de Milone, CI.

quo absente, uxor mœchabatur.

Milo non est domi : agri otiosi sunt Milone longe profecto : idcirco non minus uxor gignit. Dicam qua de caussa arva sint sterilia, qua vero de caussa uxor lactitet : ager non habet quo fodiatur, uxor habet.

MIlo domi non est : peregre Milone profecto
Arva vacant : uxor non minus inde parit.
Cur sit ager sterilis, cur uxor lactitet, edam;
Quo fodiatur ager non habet, uxor habet.

NOTÆ.

3 *Uxor lactitet*] Hoc est, cur habeat ubera plena lactis, quo lactet infantem.

4 *Quo fodiatur*] Hoc est, ager non habet colonum, mœchum habet uxor.



EPIGRAM-

EPIGRAMMATUM
LIBER VIII.

Imperatori Domitiano Cæsari Augusto, Germanico, * *Dacio, Valerius Martialis salutem dicit.*

OMNES quidem libelli mei, Domine, quibus tu famam, id est, vitam dedisti, tibi supplicant: & puto propter hoc leguntur. Hic tamen: qui operis nostri octavus inscribitur, [1] occasione pietatis frequentius fruitur. Minus itaque ingenio laborandum fuit, [2] in cujus locum materia successerat, quam quidem subinde aliqua jocorum mistura variare tentavimus, ne cœlesti verecundiæ tuæ laudes suas, quæ facilius te fatigare possunt, quam nos satiare, omnis versus ingereret. Quamvis autem epigrammata severissimis quoque, [3] & supremæ fortunæ viris ita scripta sint, ut [4] nimiam verborum licentiam affectasse videantur: ego [5] tamen illis non permisi tam lascivè loqui, quam solent, cum pars libri & major & melior ad majestatem sacri nominis tui alle-

INTERPRETATIO.

Omnes quidem libelli mei, Domine, quibus tu parasti nomen, hoc est, vitam, prosternunt se tibi: & credo evolvuntur propter hanc caussam. Nihilominus hic qui inscribitur octavus nostri operis, sæpius celebrat tuam pietatem. Quapropter minus laborandum fuit ingenio, in cujus locum suffecta erat materia. Quam quidem identidem distinguere aliquibus admixtis salibus conati sumus, ne omnia carmina renovarent divino tuo pudori memoriam suorum præconiorum, quæ possunt facilius afferre tibi tædium, quam nobis satietatem. Licet autem viri etiam gravissimi, & supremæ fortunæ ita fecerint epigrammata, ut videantur affectasse nimiam licentiam verborum: nihilominus ego non concessi illis loqui tam libere, quam solent, cum pars libri & major & melior dirigatur ad majestatem sacri tui nominis.

NOTÆ.

* *Dacio*] Alii, *Dacico*: sæpius supra de his nominibus actum. Hunc verò librum in quo nullam fore verborum licentiam profitetur, Domitiano dedicat: omnes autem libros suos victuros sperat, quod illius nomen celebrent.

1 *Occasione pietatis*] Argumentum hic liber petit à tua pietate, atque à tuis victoriis, &c.

2 *In cujus locum*] Amplæ quippe materiæ verba non desunt.

3 *Et supremæ fortunæ*] Alii, *summæ*: Quos viros enumerat Plinius junior, lib. 5. epist. 3. dum ostendit epigrammata quidem lasciva, sed gravissimorum virorum exemplo scripsisse se.

4 *Nimiam verborum*] Alii legunt, *mimicam*: alii *mimam*.

5 *Tamen illis*] Epigrammatibus nempe, quibus conveniunt lasciviæ.

Recordetur non debere adire templa nisi purgatus lustratione religionis. Quod me observaturum ut teneant lectores, placuit id polliceri brevissimo epigrammate in ipso principio hujus libri.

gata sit. Meminerit 6 non nisi religionis purificatione lustratus accedere ad templa debere. Quod ut custoditurum me lecturi sciant, in ipso libelli hujus limine profiteri brevissimo placuit epigrammate.

NOTÆ.

6 *Non nisi*] Deus enim est Domitianus, epig. 8. lib. 5. Deos vero adire non licet nisi purgato. Legunt alii, *Non nisi religiosa purificatione.*

Ad Librum suum, Epigr. I.

ut verborum simul & rerum verecundiam discat.

O liber ingressure laureatam domum domini, disce loqui castius ore pudico. Nuda Venus remove te, iste liber non tibi dicatur. Tu ô Pallas Cæsariana, tu accede ad me.

Laurigeros domini liber intrature Penates,
Disce verecundo sanctius ore loqui.
Nuda recede Venus: non est tuus iste libellus.
Tu mihi, tu, Pallas Cæsariana, veni.

NOTÆ.

1 *Laurigeros*] Hoc est, victricem Domitiani domum, ille enim lauream Jovi Capitolino de Sarmatis retulit. Suetonius in Domit.

3 *Nuda recede Venus*] Hoc est, nimia verborum licentia & lascivia.

4 *Tu Pallas*] Quam scilicet mira superstitione coluit Domitianus. Suet. in ejus vita, cap. 15. Ab hoc autem libro removet Venerem lasciviæ deam, Minervam pudicitiæ patronam invocat, quod Domitiano dicatus sit hic liber.

Ad JANUM, II.

obstupescentem viso Domitiano Sarmatarum victore.

Cum paullo ante Janus fastorum parens & pater spectaret victorem Danubii, non credidit sufficere sibi tot vultus, atque expetiit habere plures oculos, & simul omni lingua locutus; pollicitus est domino orbis, & deo rerum quater senectutem Nestoris; O Jane pater, obsecramus adjungas tuam.

Fastorum genitor, parensque Janus,
Victorem modo cum videret Istri,
Tot vultus sibi non satis putavit,
Optavitque oculos habere plures,
Et lingua pariter locutus omni, 5
Terrarum domino, deoque rerum,
Promisit Pyliam quater senectam;
Addas, Jane, tuam pater rogamus.

NOTÆ.

1 *Fastorum genitor*] Fasti sunt libri qui singulorum annorum gesta continent, quorum patrem Janum dicit, quia ille, ut dicit infra epig. 8. principium dat velocibus annis. Fuit autem Janus rex Italiæ antiquissimus, cui mortuo atque inter deos relato primus anni mensis dicatus est.

2 *Victorem Istri*] Id est, Sarmatarum incolentium ripas Danubii seu Istri.

3 *Tot vultus*] Janum bifrontem, alii quod annum elapsum respiciat, incipientem verò prospiciat; alii quadrifrontem dixere, propter quatuor anni tempestates, aut quatuor elementa. Lege Ovidium primo fastorum.

4 *Optavitque oculos*] His verbis vehemens videndi Cæsaris desiderium exprimit poeta.

7 *Pyliam senectam*] De ætate Nestoris egimus supra. Ovidius in epistola 1.

Nos Pylon, antiqui Neleia Nestoris arva Misimus.

8 *Addas tuam*] Immortalem nempe; Janus enim utpote Deus immortalis est.

Ad

Ad MUSAM, III.

à qua incitatum se fingit ad scribenda adhuc epigrammata.

QUinque satis fuerant, vel sex, septemque libelli,
Et nimium: quid adhuc ludere, Musa, juvat?
Sit pudor, & finis, jam plus nihil addere nobis
Fama potest: teritur noster ubique liber.
Et cum rupta situ Messalæ saxa jacebunt, 5
Altaque cum Licini marmora pulvis erunt:
Me tamen ora legent, & secū plurimus hospes
Ad patrias sedes carmina nostra feret.
Finieram, cum sic respondit nona sororum,
Cui coma, & unguento sordida vestis erat. 10
Tune potes dulces, ingrata, relinquere nugas?
Dic mihi, quid melius desidiosus ages?
An juvat ad tragicos soccum transferre cothurnos,
Aspera vel paribus bella tonare modis,
Prælegat ut tumidus rauca te voce magister, 15
Oderit & grandis virgo bonusque puer?
Scribant ista graves nimium, nimiumq; severi,
Quos media miseros nocte lucerna videt.

Quinque libri, vel sex & septem satis superque erant, & quidem nimis: O Musa, quid placet jocari adhuc? Sit verecundia & terminus: fama jam nihil amplius potest adjungere nobis: noster liber attrectatur ubique. Et cum saxa Messalæ fracta situ eversa erunt, & marmora excelsa Licini redigentur in pulverem: nihilominus legar ab hominibus, & multi peregrini secum portabunt nostros versus in patriam. Dixeram, cum sic reposuit nona sororum, quæ habebat cæsariem & vestem sordidatam unguento: O immemor, poteris tu missas facere suaves ineptias? Dic mihi quid tu otiosus facies melius? An placet transferre soccum ad cothurnos tragicos, aut paribus metris tonare acerba bella, ut turgidus magister prælegat te rauca voce, & adulta puella oderit, & bonus puer? Nimis graves, & nimis austeri componant ista, quos media nocte infelices spectat lucerna.

NOTÆ.

Ad Musam] Inscribunt alii, *De suo epigrammatum scribendorum studio.*

1 *Vel sex*] Alii,

——nam sex, septemve libelli
Est nimium.——

5 *Messalæ saxa*] Hoc est, tumuli lapidei & marmorei citius peribunt quam mei versus, epig. 2. lib. 10.

Marmora Messalæ findit caprificus.

Quintilianus, lib. 10. *Messala nitidus, & candidus, & quodammodo præ se ferens in dicendo nobilitatem suam*; quem & disertum vocat Horatius de Arte poetica.

6 *Cum Licini*] Hoc est, cum jacebunt marmoreæ ædes, aut potius marmorea sepulchra Licini, de quo, lib. 2. epig. 32. & Seneca, epist. 120. Fuit autem Licinus libertus Augusti ditissimus, de quo illud distichum:

Marmoreo Licinus tumulo jacet, at Cato parvo:
Pompeius nullo: quis putet esse deos?

9 *Nona sororum*] Thaliam intelligunt interpretes, cum illam unguento sordidam dicat poeta: etenim ante cœnam ungebantur antiqui; Thalia verò, inquiunt Raderus & Farnabius, apta erat conviviis.

13 *Ad tragicos*] Soccus comœdorum erat proprius, cothurnus tragœdorum, epigramm. 20. lib. 3. Hoc est, An placet missos facere versus leviores, graves scribere.

14 *Tonare modis*] Heroicis versibus arma canere.

15 *Prælegat*] Ut hodie in scholis Virgilius, Homerus, & alii præleguntur. Alii, *perlegat.*

16 *Oderit & grandis*] Hinc liquet & ipsas puellas olim legendis, & memoriter discendis auctoribus operam dedisse, quæ cum aliquando vapularent, quod versus memoriter non tenerent, ipsis libris irascebantur, quos etiam lacerabant.

18 *Lucerna videt*] Noctu ad lucernam opera sua componebant graves auctores. Juvenalis, sat. 1.

Hæc ego non credam Venusina digna lucerna?

Notum est hoc verbum, τὸν λύχνον ὄζει, Latine, lucernam olet, de sermone multo studio elucubrato.

Sed tu imbue festivos libros sale Romano: vita intelligat & legat suos mores. Quamvis videaris canere tenui avena, modo tua avena superet tubas multorum.

At tu Romano lepidos sale tinge libellos:
Agnoscat mores vita, legatque suos. 20
Angusta cantare licet videaris avena,
Dum tua multorum vincat avena tubas.

NOTÆ.

20 *Agnoscat*] Hoc est, homines meis in libris agnoscant sua vitia & suas virtutes.

21 *Angusta avena*] Licet tenues & leviores videantur tui versus.

22 *Dum tua*] Hoc est, modo plus laudis consequaris quam poëtæ heroïci, epig. 49. lib. 4.

Ad CÆSAREM DOMITIANUM, IV.

cui deos & homines gratulari de reditu dicit.

Quantus Io concursus ex orbe toto nuncupat, & solvit vota ad altaria Romana pro suo Imperatore! Soli enim homines, ô Germanice, non lætantur; at, opinor, ipsa & Numina dant operam rebus divinis.

QUantus Io Latias mundi conventus ad aras
Suscipit, & solvit pro duce vota suo!
Nam non hæc hominum, Germanice, gaudia tantum,
Sed faciunt ipsi, nunc puto, sacra dei.

NOTÆ.

2 *Suscipit*] In venturum annum, & solvit suscepta anno elapso pro incolumitate Domitiani reversi ex Sarmatia. Idem argumentum est lib. 10. epistolæ 44. Plinii junioris ad Trajanum. Vide Suetonium in Caligula, cap. 14.

3 *Nam non*] Alii, *non sunt*.

4 *Sed faciunt ipsi*] Hoc est, ipsi dii quibus tot templa erexisti, & quos tam assidue colis, lætantur de tuo adventu. Vide epigramm. 4. lib. 9.

Ad MACRUM luxuriosum. V.

O Macer, dum das annulos puellis: ô Macer, desiisti habere annulos.

DUM donas, Macer, annulos puellis,
Desîsti, Macer, annulos habere.

NOTÆ.

1 *Puellis*] Alii, *amicis*, hoc est, meretricibus.

2 *Desîsti*] Hoc est, desiisti esse eques. Annulus enim equitum erat insigne; equites verò qui patrimonium dilapidaverant, annulos equestres deponere cogebantur.

In EUCTUM, VI.

poculorum suorum ostentatorem.

Nihil est molestius archetypis seniori Eucti. Cymbia plus mihi placent formata ex luto Saguntino. Cum loquax refert fumosa stemmata sui argenti, & vina contrahunt mucorem ex verbis ejus.

ARchetypis vetuli nihil est odiosius Eucti,
Ficta Saguntino cymbia malo luto.
Argenti fumosa sui cum stemmata narrat
Garrulus, & verbis mucida vina facit.

NOTÆ.

1 *Archetypis*] Archetypa pocula intellige vetustissima & primi exemplaris.

2 *Saguntino*] Fictiles cyathos interpretare ex argilla Saguntina, vide ep. 46 l. 4. *Cymbia vero*, inquit Macrob. Saturn. lib 5. c. 21. sunt pocula a cymbis dicta: quod & apud Græcos, & apud nos ab illis trahentes, navigii genus est, &c.

3 *Fumosa sui*] Alii legunt, *jurio a*. Sed placet prior lectio: sic enim Cicero & Seneca *fumosas imagines* dixere, obductas nempe caligine, & Juvenalis, sat. 8.

Fumosos equitum cum dictatore magistros.

Lao-

Laomedonteæ fuerant hæc pocula mensæ, 5
Ferret ut hæc, muros ſtruxit Apollo lyra.
Hoc cratere ferox commiſit prælia Rhœtus
Cum Lapithis: pugna debile cernis opus.
Hi duo longævo cenſentur Neſtore fundi:
Pollice de Pylio trita columba nitet. 10
Hic ſcyphus eſt, in quo miſceri juſſit amicis
Largius Æacides, & bibit ipſe merum.
Hac propinavit Bytiæ pulcherrima Dido,
In patera Phrygio cum data cœna viro eſt.
Miratus fueris cum priſca toreumata multum,
In Priami cyathis Aſtyanacta bibes. 16

Hæc pocula, inquit, appoſita fuerant menſæ Laomedontis, ut hæc conſequeretur, Apollo lyra ædificavit mœnia: vehemens Rhœtus hoc cratere pugnavit cum Lapithis: vides opus comminutum illo certamine. Hi duo fundi æſtimantur ſenis Neſtoris cauſſa: columba pugnat attrectata micat in ſylis. Hic eſt ſcyphus, in quo Achilles imperavit plenius infundi amicis, & ipſe potavit merum. Formoſiſſima Dido in hac patera propinavit Bytiæ, cum cœna data eſt Phrygio marito. Cum multum miratus fueris antiqua toreumata, potabis Aſtyanacta in cyathis Priami.

NOTÆ.

Senſus eſt ergo: Dum nobilitatem & antiquitatem ſuorum poculorum verboſius narrat Euctus, vinum interim effuſum muceſcit, & vappa fit. Poeta oſtendit nimia loquacitate corrumpi cibos etiam optimos, hoc eſt, convivis ingratos fieri.

5 *Laomedonteæ*] Laomedon fuit rex Trojæ, qui Neptuno & Apollini certum auri pretium promiſerat, ut Trojam muris cingerent. Poeta poſuit pocula aurea pro auro. Ovid. 11. Met.

——— *Phrygiæque tyranno*
Ædificant muros pacto pro mœnibus auro.

7 *Prælia Rhœtus*] Lapitharum & Centaurorum pugnam lege apud Ovidium, lib. 12. Metam. Sed Rhœtus, inquit Ovidius, torre pugnavit, Theſeus verò cratere.

8 *Pugna debile*] Hoc eſt, craterem illa pugna imminutum.

9 *Hi duo*] Senſus eſt: Hoc poculum, quod habet duos fundos pluris æſtimatur, propter ſenem Neſtorem ad quem pertinuit. Ab Homero Iliad. Λ. deſcribitur, atq; ab Euſtathio fuſe explicatur. Variæ ſunt Grammaticorum opiniones, opuſne fuerit unum, an gemini crateres alterque alteri impoſitus, ἀμφικύπελλα vocant Græci. Turnebus, lib. 23. cap. 23. Heſychius ἀμφικύπελλον dicit περιφερὲς ποτήριον hoc eſt, rotundum poculum. Athenæus, lib. 11. ait, poculum illud habuiſſe duos fundos. Vide animadverſiones Caſauboni, cap. 12. lib. citato.

10 *Trita columba*] Hoc eſt, ſæpius attrectata columba, quæ prominebat inſculpta in illo poculo: quo enim magis aurum teritur, tanto magis niteſcit. De Pylio Neſtore ſæpius dictum.

11 *Juſſit amicis*] Ulyſſi, Ajaci, Phœnici, qui ab Agamemnone ad placandum ipſum Achillem miſſi fuerant.

12 *Et bibit ipſe merum*] Alii, *uſque merum*. Alii, *vividiuſque merum*.

13 *Bytiæ*] Virgil. 1. Æneid. convivium deſcribit, quo Æneam Phrygium excipit Dido:
Tum Bytiæ dedit increpitans, &c.

15 *Priſca toreumata*] Quæ ſunt opera torno facta. Epig. 39. lib. 4.

16 *Bibes Aſtyanacta*] Id eſt, ut aiunt interpretes: Novum vinum bibendum porriget Euctus in poculis vetuſtiſſimis. Notus eſt ſenex Priamus, cujus nepos fuit Aſtyanax Hectoris filius. Hunc verſum non intelligo. Aſtyanacta enim pro vino novo ſumi, mente aſſequi nequeo. Videat lector.

In CINNAM cauſſidicum, lingua hæſitantem. VII.

HOC agere eſt cauſſas, hoc dicere, Cinna, diſerte,
Horis, Cinna, decem, dicere verba novem?
Sed modo clepſydras ingenti voce petiſti
Quatuor, ô quantum, Cinna, tacere potes!

O Cinna, proferre novem verba decem horis, an hoc eſt orare cauſſas, & ornatè dicere? at paullo ante ſumma voce poſtulaſti quatuor clepſydras, ô Cinna, quantum potes ſilere!

NOTÆ.

3 *Sed modo clepſydras*] Quæ erant horologia aquaria, de quibus, & de temporis ſpatio, quod metirentur ſingulæ clepſydræ, diximus, lib. 6. epig. 35. Senſus eſt: O Cinna, cum nondum orationem abſolviſſes decem horis, quatuor adhuc clepſydras à judicibus petiiſti ad dicendum.

4 *Quantum Cinna tacere potes*] Hoc eſt, adeò lente verba profers, ut potius ſilere quam loqui videaris.

Ad JANUM, de reditu Cæsaris. VIII.

O Jane, quamvis des initium annis fugacibus, & tuo vultu reducas longa secula: pia thura primum supplicent tibi, & vota fiant tibi: & beata purpura, & omnis dignitas veneretur te: nihilominus magis hoc tibi placet, quod accidit urbi Latiæ, spectare deum reversum mense tuo.

PRincipium des, Jane, licet velocibus annis,
Et revoces vultu secula longa tuo;
Te primum pia thura rogent, te vota salutent:
Purpura te felix, te colat omnis honos: 4
Tu tamen hoc mavis, Latiæ quod contigit urbi,
Mense tuo reducem, Jane, videre deum.

NOTÆ.

1 *Principium des*] Vide epig. 2. supra.

2 *Et revoces*] Alii, *renoves vultu tuo*, hoc est, tuis calendis, à quibus annus ducit initium.

3 *Te primum*] Ut Janus qui limina servat, ad alios deos supplicibus aditum patefaciat, hac de caussa, inquit Ovidius 1. Fastorum, primum Jano supplicabant antiqui.

4 *Purpura*] Hoc est, purpurati consules, qui mense Januario fasces sumebant. Ovid. 1. Fastorum,

Jamque novi praeunt fasces; nova purpura fulget, &c.

Omnis honos] Hoc est, quilibet magistratus.

5 *Hoc mavis*] Domitianum nempe reducem videre, quam coli ab omnibus magistratibus mense Januario tibi dedicato.

Ad QUINCTUM, IX.

ut mediam creditæ pecuniæ partem accipiat, ne totam summam perdat.

O Quincte, nuper Hylas lippiens volebat tibi solvere novem uncias: captus uno oculo vult dare sex; accipe statim: occasio quæstus faciendi brevis est: Si Hylas excœcatus fuerit, nihil tibi solvet.

SOlvere dodrantem nuper tibi, Quincte, volebat
Lippus Hylas: luscus vult dare dimidium.
Accipe quamprimum: brevis est occasio lucri:
Si fuerit cœcus, nil tibi solvet Hylas.

NOTÆ.

1 *Solvere dodrantem*] Hoc est novem uncias: plerumque summa credita, sicut hæreditas, dividitur in duodecim uncias, quæ assem efficiunt: hic verò Hylas debitor cùm lippiret, novem tantum uncias propter hunc morbum Quincto suo creditori solvere volebat, mox amisso uno oculo, sex tantum reddere voluit, quas breviter accipiendas festivè monet poeta, ne Hyla cœco facto solidum assem perderet Quinctus.

De BASSO, X.

qui vestes emerat, nec solverat.

Bassus mercatus est decem millibus lacernas Tyrias optimi coloris; lucratus est. Adeone vili pretio mercatus est? imo non solvit.

EMit lacernas millibus decem Bassus
Tyrias coloris optimi; lucrifecit.
Adeo bene emit? inquis, immo non solvit.

NOTÆ.

1 *Decem millibus*] Sestertiûm scilicet; de lacernis quæ togis superinducerentur ad arcenda frigora, sæpius dictum supra.

3 *Immo non solvit*] Vel quod solvendo non esset, vel quod illas lacernas forte suffuratus esset Bassus.

Ad CÆSAREM DOMITIANUM, X.
ex Septentrione Romam reversum.

PErvenisse tuam jam te scit Rhenus in urbem :
Nam populi voces audit & ille tui.
Sarmaticas etiam gentes, Istrumque, Getasq;
Lætitiæ clamor terruit ipse novæ.
Dum te longa sacro venerantur gaudia circo,
Nemo quater missos currere sensit equos. 6
Nullum Roma ducem, nec te sic, Cæsar, amavit,
Te quoque jam non plus, ut velit ipsa, potest.

Rhenus jam novit te rediisse in tuam urbem : nam & ille audit acclamationes tui populi. Clamor ipse novi gaudii terrefecit gentes Sarmaticas, & Danubium, & Getas. Dum applausus diuturni colunt te sacro clivo, nullus sensit currere equos quater emissos. O Cæsar, Roma nullum Imperatorem sic dilexit, nec te ipsum antea. *Jam etiam nequit amare te magis, licet ipsa cupiat.*

NOTÆ.

1 *Rhenus*] Hoc est, Rheni accolæ.

Tuam urbem] Quia magnificis operibus fuerat à Domitiano exornata, & quasi denuò extructa Roma.

3 *Sarmaticas*] De quibus supra.

5 *Longa gaudia*] Interpretor applausus diuturnos, qui nempe, inquit Raderus, ad duas aliquando horas durarent.

6 *Nemo quater*] Adeo omnes ad te unum intenti sunt, ut è carceribus emitti currus non animadvertant.

7 *Nec te sic*] Hoc est, nec te ipsum tantum olim, quantum nunc amavit ; nec plus amare potest. Argute quidem concludit, sed parum vere. Occisum enim Domitianum populus indifferenter tulit, Senatus vero valde lætatus est. Suetonius in Domit. cap. 23. Legunt alii,

Nullum Roma ducem nisi te, sic, Cæsar, amavit.

Ad PRISCUM, de uxore locuplete. XII.

UXorem quare locupletem ducere nolim
Quæritis ? uxori nubere nolo meæ.
Inferior matrona suo sit, Prisce, marito,
Non aliter fuerint fœmina virque pares.

Rogatis cur nolim ducere uxorem locupletem ? nolo nubere uxori meæ. O Prisce, matrona sit inferior suo viro, vir & uxor aliter non fuerint æquales.

NOTÆ.

2 *Nubere*] Quod proprium est fœminarum, hoc est, nolo servire meæ uxori. Juvenalis Sat. 6.

Intolerabilius nihil est quam fœmina dives, &c.

4 *Non fuerint*] Alii, *non fiunt*, concordes nempe ; uxor par est marito, jam impar est conjugium, uxoris quippe est parere, mariti vero imperare.

Ad GARGILIANUM, falsum venditorem. XIII.

MOrio dictus erat, viginti millibus emi.
Redde mihi nummos, Gargiliane : sapit.

Stolidus habitus erat : mercatus sum illum viginti millibus. O Gargiliane, restitue mihi nummos ; sapiens est.

NOTÆ.

1 *Morio*] Illi dicebantur moriones, qui naturali stoliditate risum excitabant. Vide epig. 210. lib. 14.

In

In crudelem amicum. XIV.

PAllida ne Cilicum timeant pomaria brumā,
Mordeat & tenerum fortior aura nemus:
Hibernis objecta notis specularia puros
Admittunt soles, & sine fæce diem.
At mihi cella datur, non tota clausa fenestra, 5
In qua nec Boreas ipse manere velit.
Sic habitare jubes veterem crudelis amicum?
Arboris ergo tuæ tutior hospes ero.

Ne pallida pomaria Cilicum metuant hyemem, & ventus vehementior urat nemus tenerum. Specularia opposita ventis hyemalibus excipiunt soles nitidos, & lucem serenam. Sed cella mihi conceditur, fenestra non clausa ex omni parte, in qua nec Aquilo velit habitare. O inhumane, an imperas sic habitare antiquum amicum? igitur securius diversabor apud tuam arborem.

Notæ.

1 *Pallida*] Ob hyemem qua pallescunt folia, imo & decidunt. *Pomaria Cilicum* intellige arbores e Cilicia translatas, quas summa cura colebat ille amicus.

2 *Tenerum nemus*] Succrescentes surculos interpretare.

3 *Specularia*] Quibus tegebantur arbores adversus ventos: specularia autem intellige lapides pellucidos, quibus, ut hodie nos vitro, sic vitri instar utebantur Romani.

4 *Et sine fæce*] Hoc est, sine nive, pluvia, & pulvere.

6 *In qua nec Boreas*] Tam frigidum, inquit, mihi cubiculum dedisti, ut nec Boreas ventorum frigidissimus in eo habitare sustineat.

8 *Arboris ergo*] Undequaque enim tectæ & munitæ erant arbores adversus frigus.

Ad DOMITIANUM, XV.

de laurea quam Jovi Capitolino ex bello Sarmatico retulit.

DUM nova Pannonici narratur gloria belli,
Omnis & ad reducē dum litat ara Jovem;
Dat populus, dat gratus eques, dat thura senatus,
Et ditant Latias tertia dona tribus;
Hos quoq; secretos memorabit Roma triūphos,
Nec minor ista tuæ laurea pacis erit. 6
Quid tibi de sancta credis pietate tuorum?
Principis est virtus maxima, nôsse suos.

Dum novum decus belli Pannonici celebratur, & dum fiunt sacrificia in omnibus templis pro Jove reverso; Populus, eques memor, & senatus incendunt thura, & munera tertia locupletant tribus Latias; Roma celebrabit etiam hos secretos triumphos, nec ista laurea pacis à te concessæ minor erit. Quid tu censes de sancta pietate tuorum civium? maxima est virtus Imperatoris cognoscere suos.

Notæ.

1 *Pannonici*] Hoc est, Sarmatici, licet Pannonia sit regio alia à Sarmatia, de quibus vide Cluverium: tamen, ut arbitror, Pannoniam sumit poeta pro Sarmatia. Suet. in Domit. cap. 6. *De Cattis, Dacisque post varia prælia duplicem triumphum egit; de Sarmatis lauream modo Capitolino Jovi retulit.* De qua laurea hîc loquitur poeta.

Narratur] Alii, *numeratur.*

4 *[illegible] Latias*] Bis jam de Cattis & Dacis [illegible] Domitianus, atque ita jam bis [illegible] dona distribuerat; jam vero victoria [illegible] reportata tertio munere populum [illegible] quippe convivio excepit. Vide [illegible]. Georgius Merula legit:

Et libant Latiæ tertia dona tribus.

hoc est, inquit, urbes, & oppida quæ habent jus Latii jam tertio sacrificant pro tertia victoria de Sarmatis relata. Videat lector.

5 *Hos quoque*] Justum de Sarmatis triumphum agere noluit Domitianus, sed lauream tantum retulit, quam vocat poeta triumphum secretum; porro celebrem fore dicit, concessa nempe perdomitis gentibus pace.

7 *Pietate tuorum*] Hoc est, quid sentis de populi pietate erga te?

8 *Nosse suos*] Hoc est, suorum civium animos perspectos habere: etenim odioso principi intimos animi sensus nemo aperit.

In

In CIPERUM, XVI.

qui ex pistore factus erat caussidicus.

PIstor qui fueras diu, Cipere,
Nunc caussas agis, & ducenta quæris :
Sed consumis, & usque mutuaris.
A pistore, Cipere, non recedis,
Et panem facis, & facis farinam. 5

O Cipere, qui fueras pistor diu, nunc dicis caussas, & quæris ducenta : at dissipas, & semper accipis mutuo. O Cipere, non mutas mores pistoris, & facis panem, & facis farinam.

NOTÆ.

2 *Et ducenta*] Alii, *ducena*, sestertia scilicet, seu ducenta millia sestertium, hoc est, vis locupletari in caussis agendis.

5 *Et panem facis*] Sic hunc locum explicat Domitius. Facere panem, inquit, & facere farinam dicitur pistor, qui pinsit far, & coquit panem & farinam. Facere item panem & farinam dicitur, qui liberalitate, aut prodigalitate sua aliis panem & farinam subministrat : cum igitur Ciperus nunc multos pascat prodigalitate sua, æque pistor videtur, ac olim erat, cum panem & farinam faceret. Farnabius vero sic explicat : In pistrino farinam pinsebas, deinde panem conficiebas, è cujus pretio rursus farinam comparasti, atque adeo in circulum laborans, vivebas in diem : ita hic quæris, deinde consumis, rursus mutuaris, &c. *Et panem facis*, id est, decoquis, inquit Heraldus.

Ad SEXTUM, XVII.

quod sibi plus debeatur ex caussa amissa, quam si vicisset.

EGI, Sexte, tuam pactus duo millia caussam.
Misisti nummos quot mihi ? mille, quid est ?
Narrasti nihil, inquis, & à te prodita caussa est:
Tanto plus debes, Sexte, quod erubui.

O Sexte, constituta mercede duorum millium dixi tuam caussam ; quot nummos misisti mihi? mille, quid est ? nihil dixisti, & prodidisti caussam : O Sexte, tanto plus debes, quod puduit me.

NOTÆ.

3 *Narrasti nihil*] Hoc est, male caussam egisti.

A te prodita] Alii, *perdita* : placet prior lectio, nec enim prævaricatores tantum caussam perdunt, sed & ii qui caussam agendam suscipiunt, quam non intelligunt.

4 *Tanto plus*] Nam si vicissem, laus mihi præmii loco fuisset, at in solatium famæ amissæ majorem mercedem præstare debes : faceta prorsus est hæc ratio.

Ad CIRINIUM, XVIII.

rarum esse amicum qui ingenio cedere velit.

SIC tua, Cirinî, promas epigrammata vulgo,
Ut mecum possis vel prior ipse legi :

O Cirini, sic edas in lucem tua epigrammata, ut possis legi mecum, aut prior:

NOTÆ.

2 *Ut mecum*] Hoc est, ut tua epigrammata aut cum meis legantur, aut aliis anteponantur.

Sed

at habes tantam rationem antiqui amici, ut plus ames meam existimationem quam tuam. Sic nec Virgilius aggressus est versus Horatii Calabri, cum posset vincere modos Pindaricos: & cessit Vario laudem cothurni Romani, cum posset ore tragico loqui vehementius. Multi amici dabunt aurum, & divitias, & agros: pauci erunt qui velint inferiores esse ingenio.

Sed tibi tantus inest veteris respectus amici,
Carior ut mea sit, quam tua fama tibi.
Sic Maro nec Calabri tentavit carmina Flacci,
Pindaricos posset cum superare modos; 6
Et Vario cessit Romani laude cothurni,
Cum posset tragico fortius ore loqui.
Aurum, & opes, & rura frequens donabit amicus:
Qui velit ingenio cedere, rarus erit. 10

NOTÆ.

3 *Sed tibi tantus*] Sincere loqui videtur poeta, cum Cirinium Virgilio comparet, qui volens quidem potuisset versus lyricos scribere: Attamen Raderus & Domitius censent per ironiam illum loqui, cum concludat vix inveniri posse eum qui ingenio cedat.

5 *Calabri Flacci*] Venusia enim Horatii patria urbs est in finibus Calabriæ.

6 *Pindaricos*] Pindarus poeta Græcus lyricorum princeps satis notus. *Posset*, alii, *nosset*.

7 *Et Vario*] Quem epicum fuisse colligere est ex Horatio ode 6. lib. 1. cum tamen in tragœdia excelluisse illum intelligat Martialis.

De CINNA, vere paupere. XIX.

Cinna cupit videri egenus, & est egenus.

PAuper videri Cinna vult, & est pauper.

NOTÆ.

1 *Pauper*] Hic Cinna suam inopiam ostentans volebat videri divitias dissimulare, at vero ostendit poeta nihil opus esse simulatione, cum re vera pauper sit.

Ad VARUM, de versibus extemporalibus. XX.

O Vare, cum quotidie condas ducenta carmina, nihil recitas; insipiens es, & sapiens.

CUM facias versus nulla non luce ducentos,
Vare, nihil recitas: non sapis, atque sapis.

NOTÆ.

2 *Non sapis*] Inepti enim est tot versus offundere, & frustra laborare: attamen sapiebat Varus, qui versus tam celeriter factos non recitaret. Vide Horatium de Arte poetica.

Ad LUCIFERUM, de adventu Cæsaris. XXI.

O Lucifer, restitue lucem: quid affers moram nostræ lætitiæ? Cæsare venturo, ô Lucifer, restitue lucem.

PHosphore, redde diem: quid gaudia nostra moraris?
Cæsare venturo, Phosphore, redde diem.

NOTÆ.

1 *Phosphore*] Pridie quam in urbem ex Septentrione rediret Cæsar, ad sidera orationem convertit poeta, ut noctem præcipitent: tantum enim esse videndi Domitiani desiderium, ut nox longissima videatur. *Phosphorus* est Veneris stella, quæ ante solis ortum Lucifer, post solis vero occasum Vesper dicitur.

Gaudia nostra] Cæsarem Domitianum.

Roma

Roma rogat: placidi numquid te pigra Bootæ
Plauſtra vehunt, lento quod nimis igne venis?
Ledæo poteras abducere Cyllaron aſtro: 5
Ipſe ſuo cedet nunc tibi Caſtor equo.
Quid cupidum Titana tenes? jam Xanthus, & Æthon
Fræna volunt: vigilat Memnonis alma parens.
Tarda tamen nitidæ non cedunt ſidera luci,
Et cupit Auſonium Luna videre ducem. 10
Jam, Cæſar, vel nocte veni: ſint aſtra licebit,
Non deerit populo, te veniente, dies.

Roma obſecrat. An tardi currus ſegnis Bootæ vehunt te, quod accedis flamma nimis lenta? Poteras abripere Cyllaron aſtro Ledæo: ipſe Caſtor nunc commodabit tibi ſuum equum. Quid retardas properantem ſolem? Jam Xanthus & Æthon appetunt habenas: alma mater Memnonis excubat: Nihilominus lenta ſidera non dant locum luci ſplendidæ, & Luna vult ſpectare Imperatorem Romanum. O Cæſar, jam veni vel media nocte: eſto aſtra remaneant, lux non deerit populo te accedente.

Notæ.

3 *Roma rogat*] Ut diem ſubito reducas.
Pigra Bootæ] Bootes Latine bubulcus tarde movetur, quia polo vicinus, de quo epig. 3. lib. 4.
5 *Abducere Cyllaron*] In cœlum tranſlatus eſt Cyllarus equus Caſtoris: Ledæum aſtrum intellige Caſtorem & Pollucem.
7 *Xanthus & Æthon*] Scilicet equi ſolis, Ovidius 2. Metam. quatuor ſolis equos numerat, nec Xanthum nominat, quem forte ſic Martialis vocat, quod ſol flavus ſit.
8 *Memnonis alma parens*] Aurora cujus hiſtoria nota.
11 *Sint aſtra*] Alii, *ſtent*, quæ nolunt diei locum cedere, ut & ipſa ingredientem in urbem Domitianum videant.
12 *Non deerit*] Ubicunque enim es, O Domitiane, dies eſt; tu enim ſol es Romanorum: licet aſtra ſtent adhuc, media tamen nocte perinde ac die videberis.

In GALLICUM, XXII.

à quo circumveniri ſe negat.

INvitas ad aprum, ponis mihi, Gallice, porcum.
Hybrida ſum, ſi das, Gallice, verba mihi.

Vocas ad aprum, ô Gallice, apponis mihi porcum. O Gallice, ſum hybrida ſi circumvenis me.

Notæ.

2 *Hybrida*] Quodcunque animal eſt ex fero & manſueto natum transfertur etiam ad eos homines qui ex diverſa conditione procreati ſunt, ut ſi quis ex matre libera & patre ſervo, vel ex patre Romano & matre peregrina natus ſit. Vide epig. 39. lib. 6. Senſus eſt: Re vera ego eſſem hybrida, niſi intelligerem loco apri mihi appoſitum fuiſſe porcum: etenim hybrida participans naturam utriuſque animalis diverſi, vix unum ab altero diſtinguat.

Ad RUSTICUM, XXIII.

artificem quemque eſſe caſtigandum, cum peccat in ſuam artem.

ESſe tibi videor ſævus, nimiumque guloſus,
Qui propter cœnam, Ruſtice, cædo cocum?

O Ruſtice, an nimium crudelis atque helluo videor tibi, qui verbero cocum propter cœnam?

Si

Hispania lavit te etiam in unda Hispana? An tua lana numeravit multa ostia Timavi, in quo prius bibit Cyllarus ore astrifero? Nec convenit infici te veneno Amyclæo: nec Miletus digna erat tuo vellere. Tu candore superas lilia, & ligustra nondum jacentia, & ebur quod candet monte Tiburtino. Olor Spartanus, & Paphiæ columbæ dabunt tibi primas: gemma extracta rubro mari dabit tibi primas. At quamvis hæc munera æmulentur intactas nives, non sunt candidiora suo Parthenio. Ego non anteposuerim texta Babylonica magnifice picta, quæ distinguuntur acu Semiramia. Non mihi plus placeam in auro Athamanteo, si mibi des, ô Phryxe, vellus Æolium. O quantos risus excitabit nostra lacerna simul visa trita toga Palatina.

Bætis in Hesperia te quoque lavit aqua?
An tua multifidum numeravit lana Timavum,
Quem prius astrifero Cyllarus ore bibit?
Te nec Amyclæo decuit livere veneno:
Nec Miletus erat vellere digna tuo. 10
Lilia tu vincis, nec adhuc delapsa ligustra,
Et Tiburtino monte quod albet ebur.
Spartanus tibi cedet olor, Paphiæq; columbæ:
Cedet Erythræis eruta gemma vadis.
Sed licet hæc primis nivibus sint æmula dona, 15
Non sunt Parthenio candidiora suo.
Non ego prætulerim Babylonica picta superbe
Texta, Semiramia quæ variantur acu.
Non Athamanteo potius me mirer in auro,
Æolium dones si mihi, Phryxe, pecus. 20
O quantos risus pariter spectata movebit,
Trita palatina nostra lacerna toga.

NOTÆ.

7 *Multifidum*] Timavus fons multis ostiis illabitur in mare. Vide epig. 25. lib. 4. ubi & de Cyllaro Castoris equo diximus, & epig. 21. supra.

9 *Amyclæo veneno*] Amyclæum venenum alii existimant esse colorem viridem, alii vero purpureum. Amyclæ civitas est Laconiæ, Miletus autem Ioniæ in Asia minore, ubi lana summo fuit in pretio.

11 *Ligustra*] Flores eximii candoris. Virgilius eclog. 2.

Alba ligustra cadunt.

12 *Et Tiburtino*] Vide epig. 62. lib. 4. Cœlum enim Tiburtinum utpote frigidum ebori candefaciendo inserviebat.

13 *Spartanus olor*] Cycnum intellige candidissimum, cujus formam induit Jupiter cum Ledam Spartanam compressit.

Paphiaque] Veneri scilicet dicatæ, sic dictæ ab insula Papho, ubi colebatur.

14 *Erythræis*] Vide Plinium juniorem lib. 9 epist. 33. in mari rubro nobilissimæ nascuntur margaritæ, epig. 38. lib. 5.

16 *Parthenio*] De quo lib. 4. epig. 45.

Candidiora] Refer ad animum Parthenii sincerum.

17 *Babylonica*] Alii, *Babylonis*. Plinius refert lib. 8. cap. 48. varios picturæ colores quos vestibus intexebant Babylonii.

18 *Acu Semiramia*] Hoc est, Babylonica; Semiramis enim Babylone regnavit.

19 *Non Athamanteo*] Vestis Phryxi ex aureo vellere confecta non mihi gratior foret: Athamas autem Phryxi pater fuit, Ovidius, lib. 4. Met.

20 *Æolium*] Æolus Thebarum rex pater fuit Athamantis, & avus Phryxi. *Æolium pecus* interpretare arietem, quo vectus Phryxus Æoli nepos trajecit mare. De his legenda historiæ. Alii, *Æolium decus.*

22 *Trita*] Quanto ludibrio ero omnibus, qui me toga nobili ornatum, & trita lacerna superinjecta indutum viderint. His verbis lacernam quoque petit à Parthenio, ut munus sit perfectum. Legunt alii,

Trita Palatina vestra lacerna toga.

Alii,

Cum pallatina nostra laserna toga.

De

De Diſtichis. XXIX.

DIſticha qui ſcribit, puto, vult brevitate placere.
Quid prodeſt brevitas, dic mihi, ſi liber eſt?

Qui componit diſticha, opinor, vult placere brevitate: quid proficit brevitas, age, ſi liber componitur?

NOTÆ.

1 *Diſticha qui*] Superius epigramma paullo longius excuſare videtur, cum enim juſtum volumen ſcribere velit, perinde eſſe ait, ſi illud aut duorum aut plurium verſuum epigrammatibus conficiat. Epig. 65. lib. 6.

De ſpectaculo Scævolæ, XXX,

qui dextram accenſo ad ſacrificium igne combuſſit.

QUI nunc Cæſareæ luſus ſpectantur arenæ:
Temporibus Bruti gloria ſumma fuit.
Adſpicis, ut teneat flammas, pœnaque fruatur
Fortis, & attonito regnet in igne manus!
Ipſe ſui ſpectator adeſt, & nobile dextræ 5
Funus amat: totis paſcitur illa ſacris.
Quod niſi rapta foret nolenti pœna, parabat
Sævior in laxos ire ſiniſtra focos.
Scire piget poſt tale decus quid fecerit ante:
Quam vidi, ſatis eſt hanc mihi nôſſe manum.

Ludi Amphitheatri Cæſarei qui nunc videntur, fuere ſummum decus ævo Bruti. Vides ut manus ſtrenua cohibeat flammas, & triumphet de ſupplicio, & dominetur in igne ſtupente! Ipſe adeſt ſpectator ſui, & diligit illuſtre funus dextræ: illa paſcitur toto igne. Quod niſi ſupplicium ereptum fuiſſet invito, ſiniſtra ferocior prompta erat immittere ſe in flammas ingentes. Poſt tale decus nolim inquirere, quid fecerit antea: mihi ſufficit cognoſcere hanc manum quam ſpectavi.

NOTÆ.

1 *Qui nunc*] Temporibus Domitiani fortiores viros exiſtere quam Bruti ſeculo docet poeta: nam quod olim fortiſſimus Scævola in re ſeria, id ipſum nunc per jocum fit: ep. 7. lib. Spect. Rei quippe damnati perſonas agebant Dædali, Orphei & Laureoli; ita hic fictus Scævola ad exemplum Mutii Scævolæ manum in flammas immiſſam combuſſit. Epig. 22. lib. 1.

Dum peteret regem decepta ſatellite dextra
Injecit ſacris ſe peritura focis.

2 *Temporibus Bruti*] Quibus vixit Scævola. Vide Livium 1. Decad. lib. 2.

Summa fuit] Id fuit tunc ſumma gloria, quod nunc luſus eſt.

3 *Pœnaque fruatur*] Hoc eſt, pœnam in ſuam laudem vertat: ſic loquitur Juno apud Senecam in Hercule furente:

——*ſuperat & creſcit malis,*
Iraque noſtra fruitur, &c.

5 *Ipſe ſui*] Ipſe fictus Scævola ad exemplum veri Scævolæ manum igne comburi ſpectavit, & delectatus eſt in illo ſpectaculo.

6 *Totis paſcitur*] Hoc eſt, comburitur toto igne ad ſacra facienda accenſo. Forte melius explices; delectatur toto igne. Quo ſenſu, ni fallor, verbum paſci uſurpatur à Cicerone, lib. 4. epiſtolarum ad Atticum, epiſtola 9. *Ego*, inquit, *hic paſcor bibliotheca Fauſti.*

7 *Quod niſi*] Fictum hunc Scævolam flammis eripi juſſiſſet Domitianus, ut olim verum Scævolam ab igne amoveri imperavit Porſena, epig. 22. lib. 1.

Et raptum flammis juſſit abire virum.

Siniſtram ſane pariter combuſſiſſet.

8 *In laxos focos*] Alii, *laſſos*, hoc eſt, in flammas victas, & cedentes tantæ virtuti.

9 *Poſt tale decus*] Poſt tam egregium facinus: etenim ſi ob ſcelus damnatus manum combuſſerit, ſummam laudem conſecutus eſt: at verò ſi libens ejuſmodi virtutis ſuæ ſpecimen ſpectante Domitiano ediderit, licet colligere, illum antea egregia quoque præſtitiſſe facinora.

In DENTONEM, XXXI.

jus trium liberorum petentem à Domitiano.

O Dento, non decore fateris de te nescio quid, qui ducta uxore, petis jura paterna. At jam cessa defatigare Imperatorem supplicibus libellis, & tarde revertere ab urbe in patriam. Dum enim tu quaeris tres liberos longe & diu conjuge derelicta, reperies quatuor.

NEscio quid de te non belle, Dento, fateris,
Conjuge qui ducta jura paterna petis.
Sed jam supplicibus dominum lassare libellis
Desine, & in patriam serus ab urbe redi.
Nam dum tu longe deserta uxore, diuque, 5
Tres quæris natos, quatuor invenies.

NOTÆ.

1 *Nescio quid de te*] Te nempe parum esse virum, vel delectari te turpi libidinis genere. De jure trium liberorum egimus, ep. 92. lib. 2.

4 *Serus*] Externus nempe erat Dento quem monet poeta, ut in patriam reditum differat, atque ita liberos ex adulterio uxoris susceptos illum domi repertum affirmat.

5 *Diuque*] Alii, *domoque*.

De Columba Aretullæ. XXXII.

Suavis columba delapsa per aerem placidum decidit in ipsum gremium sedentis Aretullæ. Id factum erat casu, nisi remaneret incustodita, & nollet evolare fuga sibi concessa. Si licet piæ sorori expectare meliora, & preces possunt exorare dominum orbis: fratre redituro, hæc avis nuncia forte accedit ad te ex Sardinia ubi exulat.

AEra per tacitum delapsa sedentis in ipsos
Fluxit Aretullæ blanda columba sinus.
Luserat hoc casus, nisi inobservata maneret,
Permissaque sibi nollet abire fuga.
Si meliora piæ fas est sperare sorori, 5
Et dominum mundi flectere vota valent:
Hæc à Sardoïs tibi forsitan exsulis oris,
Fratre reversuro, nuntia venit avis.

NOTÆ.

3 *Luserat*] Id casu factum videbatur, nisi ultro mansisset in gremio Aretullæ.

5 *Si meliora*] Hujus Aretullæ frater in Sardinia exulabat, cujus reditum à Domitiano impetraturam se sperabat Aretulla: poeta autem dicit hanc columbam omen esse fratris ab exilio revocandi: sæpius enim aves ominis caussa ultro ad homines advolasse scribit Valerius Maximus, lib. 1. cap. 4.

7 *Exulis oris*] Ex regionibus fratris tui exulis, hoc est, ex regionibus ubi exulat frater tuus.

Ad PAULLUM, de Phiala, XXXIII.

tenuissima, & rebus tenuissimis comparata.

O Paulle, mittis ad me folium ex corona prætoris, & vis illud vocari phialam.

DE prætoricia folium mihi, Paulle, corona
Mittis, & hoc phialæ nomen habere jubes.

NOTÆ.

1 *De prætoricia*] Poeta avaritiam Paulli deridet, à quo phialam dono acceperat tam tenuem, ut nullius vel parvi esset pretii. In ludis prætores solebant victoribus dare coronas aureis vel argenteis bracteis insignes, quæ flores & folia exprimerent. Sensus est: Folium seu laminam tenuissimam potius quam phialam misisti mihi.

Hac

Hac fuerat nuper nebula tibi pegma perunctū,
Pallida quam rubri diluit unda croci.
An magis astuti derasa est ungue ministri 5
Bractea, de fulcro quod reor esse tuo?
Illa potest culicem longe sentire volantem,
Et minimi penna papilionis agi.
Exiguæ volitat suspensa vapore lucernæ,
Et leviter fuso rumpitur icta mero. 10
Hoc linitur sputo Jani caryota Kalendis,
Quam fert cum parvo sordidus asse cliens.
Lenta minus gracili crescunt colocasia filo:
Plena magis nimio lilia Sole cadunt:
Nec vaga tam tenui discursat aranea tela: 15
Tam leve nec bombyx pendulus urget opus.
Crassior in facie vetulæ stat creta Fabullæ:
Crassior offensæ bulla tumescit aquæ.
Fortior intortos servat vesica capillos;
Et mutat Latias spuma Batava comas. 20
Hac cute Ledæo vestitur pullus in ovo:
Talia lunata splenia fronte sedent.
Quid tibi cum phiala, ligulam cum mittere possis?
Mittere cum possis vel cochleare mihi?
Magna nimis loquimur, cochleam cum mittere possis. 25
Denique cum possis mittere, Paulle, nihil.

Nuper pegma fuerat a te perfusum hac nebula, qua dissoluta est aqua pallida croci rubri. An potius ungue vafri famuli lamina derasa est de tuo fulcro, quod puto contigisse? Illa potest sentire volantem culicem procul, & moveri penna minimi papilionis. Suspensa agitatur vapore parvæ lucernæ, & tacta leviter vino infuso frangitur. Caryota Calendis Jani involvitur hoc sputo, qua portatur à sordido cliente cum exiguo asse. Colocasia flexibilia distenduntur filo minus tenui: lilia magis spissa decidunt nimio sole: errans aranea non vagatur tela tam subtili: nec pendulus bombyx incumbit in opus tam tenue. Creta densior hæret vultui vetulæ Fabullæ: bulla aqua percussæ turgescit crassior. Fascia fortior retinet intortos crines, & spuma Batava mutat cæsariem Romanam. Pullus in ovo Ledæo induitur hac pelle: splenia hujusmodi hærent lunatæ fronti. Quid tibi cum phiala, cum possis mittere ligulam, aut cum possis mittere ad me cochleare? Prædicamus nimis grandia cum possis mittere cochleam; tandem, ô Paulle, cum liceat mittere nihil.

NOTÆ.

3 *Hac fuerat*] Sic intelligunt interpretes. Pegma de quo lib. Spect. epig. 2. nuper fuerat hac lamina inauratum, quam nebulam vocat, hoc est, tenuem instar nebulæ, & quæ diluta seu ablata est croci aspersione, de qua epig. 3. lib. Spect. *Pallida unda* dicitur hîc, quod crocus vino dulci mixtus flavum colorem referret.

6 *De fulcro*] Lecti, & eorum fulcra bracteis argenteis erant ornata. Suetonius in Caligula, cap. 22. *Romæ publico epulo servum, ob detractam lectis argenteam laminam carnifici confestim tradidit.*

11 *Hoc linitur sputo*] Tenui corio, crusta, vel tectorio exponit Scaliger ad librum 1. Tibulli, an forte in deaurando, sputo utebantur vice gummi? inquit Farnabius. *Caryota* verò palmarum fructus est, quæ ad patronos Calendis Januariis mittebatur à clientibus, ep. 27. lib. 13.

13 *Colocasia*] Fabæ sunt Ægyptiæ, quæ coctæ instar filorum tenduntur, epig. 57. lib. 13. & Plinius, lib. 21. cap. 15.

17 *Stat creta*] Qua ad poliendam cutem utebatur Fabulla.

19 *Servat vesica*] Reticulum tenue instar vesicæ, quo retinebantur capilli.

20 *Et mutat Latias*] Hoc est, nec phiala crassior est lixivio, quo Romani ad exemplum Batavorum capillos illinebant, ut flavescerent.

21 *Hac cute*] Hoc est, ova cycni habent cutem æque crassam.

22 *Splenia*] Fasciæ sunt, epig. 29. lib. 2. quæ ita in fronte componebantur, ut Lunæ cornua exprimerent.

23 *Ligulam*] De qua, epig. 20. lib. 5. & epig. 120. lib. 14. erat gladiolus, vel spathula, vel mensura.

24 *Cochleare*] Erat quoque liquidorum mensura, sed minor ligula, epigrammi. 121. lib. 14. Cochlea limacis testa est sane minoris etiam pretii quam cochlear. Melius verò cum poeta egisset Paullus nihil mittendo, quam phialam tam tenuem.

In Jactatorem. XXXIV.

Prædicas te habere argentum archetypum Myos: quod factum est sine te, hoc magis archetypum est.

ARchetypum Myos argentū te dicis habere,
Quod sine te factum est, hoc magis archetypum est.

Notæ.

1 *Archetypum*] Hoc distichum sic explicat Turnebus, lib. 21. cap. 24. Ego, inquit, argutiam jocumque epigrammatis latere puto in vocabulo, *factum est*, hoc sensu: Dicis te habere toreumata argentea operis antiqui, quæ quidem magni ab omnibus olim æstimabantur. Jocans Martialis ait: Tu ista verbosa ostentatione argenti tui, & jactatione ventosa multum detrahis pretio, & efficis ut vasa tua convivis molestiæ & tædio sint, adeo ut argentum factum, id est, vasa, argenti enim facti nomine vasa censentur argentea, si sine te sit, & si absis, magis sit archetypum: id est, pluris censeatur, antiquiusque videatur. Vide epig. 6. supra.

Myos] Cælatoris egregii.

2 *Quod sine te*] Hoc est, inquit Raderus, vasa quæ tu non attigisti nec adulterâsti, magis archetypa sunt. Eligat lector.

In pessimos conjuges. XXXV.

Cum sitis similes & pares vita, uxor improbissima, vir improbissimus, mirum mihi videtur, vos non concordare.

CUM sitis similes, paresque vita,
Uxor pessima, pessimus maritus,
Miror, non bene convenire vobis.

Notæ.

3 *Miror, non*] Similes enim similibus gaudent.

Ad CÆSAREM DOMITIANUM, XXXVI.

cujus superbum palatium laudat.

O Cæsar, deride regia miracula pyramidum: Memphis barbara jam silet ædificia extructa ad Orientem. Opus Ægyptium quota est pars Aulæ Palatinæ? Sol nihil spectat splendidius in toto mundo. Putes similiter attolli septem montes. Thessalicus Pelios impositus est Ossæ minori. Fastigium conditum splendidis astris sic subit æthera, ut serenum tonet nube subjecta.

REgia pyramidum, Cæsar, miracula ride:
Jam tacet Eoum barbara Memphis opus.
Pars quota Parrhasiæ labor est Mareoticus aulæ?
Clarius in toto nil videt orbe dies.
Septenos pariter credas assurgere montes, 5
Thessalicum brevior Pelion Ossa tulit.
Æthera sic intrat, nitidis ut conditus astris
Inferiore tonet nube serenus apex.

Notæ.

1 *Regia pyramidum*] De quibus diximus, epig. 1. lib. Spect.

2 *Jam tacet*] Tuum enim palatium longe superat has pyramides.

3 *Parrhasiæ aulæ*] Hoc est, aulæ Palatinæ seu Palatii, epig. 55. lib. 7. *Labor Mareoticus*, hoc est, Ægyptius, à Mareotide celeberrima Ægypti palude.

5 *Septenos*] Septem palatii turres tam miræ molis & altitudinis affirmat, ut superent Ossam & Pelion Thessaliæ montes, quos congestos in cœlum struxisse feruntur gigantes, Ovidius 1. Metam.

7 *Æthera sic intrat*] Id est, tam altum est hoc palatium, ut nubes altitudine superet, atque ita infra tonet Jupiter.

Et

Et prius arcano satietur lumine Phœbi,
Nascentis Circe quam videt ora patris. 10
Hæc, Auguste, tamen, quæ vertice sidera pulsat,
Par domus est cœlo: sed minor est domino.

Et prius satietur arcano lumine Phœbi, quam Circe intueatur ora genitoris orientis. Nihilominus, ô Auguste, hæ ædes quæ culmine tangunt astra, pares sunt cœlo: sed sunt angustiores domino.

NOTÆ.

9 *Et prius arcano*] Hoc est, palatii apex prius offunditur lumine solis, quam cacumen montis Circes, quæ solis filia dicta est, Ovidius Metam. 14. *Arcano*, quia scilicet prius quam alibi appareat lumen, jam sol illustravit tuum palatium.

12 *Par domus*] Licet tua domus, ô Domitiane, altitudine atque amplitudine cœlum æquet; tamen non est satis ampla, quæ te Deum capere possit.

Ad POLYCARMUM, XXXVII.

qui liberalis haberi volebat.

QUod Cajetano reddis, Polycarme, tabellas,
Millia te centum num tribuisse putas?
Debuit hæc, inquis, tibi habe, Polycarme, tabellas,
Et Cajetano millia crede tuo.

O Polycarme, an credis te dedisse centum millia Cajetano, quod reddis tabulas: Debuit hæc, ais: O Polycarme, serva tibi tabulas, & mutuo da millia tuo Cajetano.

NOTÆ.

2 *Te centum*] Alii, *tercentum*, millia nempe sestertiûm.

Num tribuisse] Alii, *non*, minus bene. Sensus est: O Polycarme, creditor liberalis haberi nequis, quod nomen, creditæ pecuniæ argumentum, reddideris Cajetano, qui nempe solvendo non est, atque ita licet non reddidisses, pecuniam tamen mutuo datam nunquam recuperasses.

4 *Millia crede*] Rursus pecuniam da mutuo, sic vere munificus videberis.

Ad MELIOREM, XXXVIII.

eum vere esse liberalem qui mortuis aliquid dat.

QUI præstat pietate pertinaci
Sensuro bona liberalitatis
Captet forsitan, aut vicem reposcat.
At si quis dare nomini relicto
Post manes, tumulumque perseveret, 5
Quærit quid nisi parcius dolere?
Refert sis bonus, an velis videri.
Præstas hoc, Melior, sciente fama:

Qui constanti pietate donat alicui experturo bona munificentiæ, forte aucupetur, aut repetat parem gratiam. Sed si quis post manes & sepulchrum persistat donare nomini superstiti, quid sperat nisi lenire mœrorem? Interest an sis probus, an cupias videri. O Melior, hoc facis, fama renunciante:

NOTÆ.

3 *Captet forsitan*] Melior duos pueros habuit, Glauciam & Blæsum, & utrumque mortuum luxit, epigramm. 28, & 29. lib. 6. At verò, inquit poeta, qui munera confert in vivos, aut ab iis majora sperat, aut eorum hæreditatem captat.

4 *Nomini relicto*] Hoc est, mortuo amico si quis officia pietatis præstat, nihil aliud nisi suo dolori lenimen quærit. Vide epistolam 17. Plinii junioris, lib. 1. De his qui defunctorum amicorum memoriam colunt.

8 *Præstas hoc*] Id est, te probe geris, non ut probus videaris, sed quia sic faciendum existimas.

qui sollicitus non permittis ut diebus solennibus pereat memoria Blæsi sepulti, & quod ex arca liberali munificus largiris grata & pia turba scribarum ad celebrandum diem natalitium, ipse tribuis hoc Blæso. Hoc diuturnum reponetur tibi, quandiu vives, hoc & reponetur post mortem.

Qui solennibus anxius sepulti
Nomen non sinis interire Blæsi, 10
Et de munifica profusus arca
Ad natalitium diem colendum
Scribarum memori, piæque turbæ
Quod donas, facis ipse Blæsianum.
Hoc longum tibi vita dum manebit, 15
Hoc & post cineres erit tributum.

NOTÆ.

9 *Qui solennibus*] Hoc est, qui natalitium diem Blæsi celebras.

13 *Scribarum memori*] Quia & Blæsus fuerat scriba.

14 *Facis ipse Blæsianum*] Hoc est, nullam gratiam expectas; sed quod donas, id omne Blæso tribuis.

15 *Hoc longum*] Quandiu vives, imo & mortuus ex tanta pietate gloriam & famam consequeris.

Ad DOMITIANUM, XXXIX.

in laudem sui palatii.

Antea non erat locus qui contineret convivia, atque ambrosias epulas mensa Palatina. O Germanice, fas est hic bibere sacrum nectar, & pocula porrecta manu Ganymedea. Lubeat, quæso, tarde convivari cum Tonante: sed si tu festinas, ô Jupiter, ipse veni.

QUI Palatinæ caperet convivia mensæ,
Ambrosiasque dapes, non erat ante locus.
Hic haurire decet sacrum, Germanice, nectar,
Et Ganymedea pocula mixta manu.
Esse velis, oro, serus conviva Tonantis. 5
Et tu si properas, Juppiter, ipse veni.

NOTÆ.

3 *Hic haurire decet*] Nempe in tuo palatio: epig. 36. supra.

4 *Et Ganymedea*] Hoc est, haurire pocula quæ à tuis pueris formoso Ganymedi similibus porriguntur.

5 *Esse velis*] Tarde adeas cœlum, seu diu vivas.

6 *Et tu si*] O Jupiter, si tanto Domitiani desiderio tenearis, descende in terras, ut cum illo conviveris.

Ad PRIAPUM, XL.

cui minatur flammas, nisi custodiat sylvam.

O Priape, qui custodis nec hortum, nec vineam fertilem, sed nemus non densum, ex quo formatus es & potes formari denuo; moneo removeas manus furum, & conserves sylvam camino heri. Si hoc defuerit, & ipse es lignum.

NON horti, neque palmitis beati,
Sed rari nemoris, Priape, custos,
Ex quo natus es, & potes renasci,
Furaces moneo manus repellas,
Et sylvam domini focis reserves. 5
Si defecerit hoc, & ipse lignum es.

NOTÆ.

3 *Ex quo natus es*] Vide sat. 8. Horat. lib. 1. *Olim truncus eram ficulnus inutile lignum, &c.*

6 *Si defecerit*] Lignum nemoris, cum & ipse lignum sis te comburam. Alii, *si defecerit hæc*, nempe sylva.

Ad FAUSTINUM, XLI.

de Athenagora qui Saturnalibus nihil ad poetam miserat.

TRiſtis Athenagoras non miſit munera nobis,
Quæ medio brumæ mittere menſe ſolet.
An ſit Athenagoras triſtis, Fauſtine, videbo:
Me certe triſtem fecit Athenagoras.

Mœſtus Athenagoras non miſit dona ad me, quæ conſuevit mittere medio menſe brumæ. O Fauſtine, examinabo an Athenagoras doleat: Athenagoras me ſane affecit mœſtitia.

NOTÆ.

1 *Triſtis Athenagoras*] De quo epig. 97. lib. 9. Senſus eſt: Mœſtus mihi videtur Athenagoras, quod nihil ad me miſerit Saturnalium tempore: Ego, inquit poeta, neſcio an vere doleat, at ego vere doleo quod nihil acceperim, epig. 46. lib. 4.

2 *Medio brumæ*] Hoc eſt, menſe Decembri: bruma verò ſignificat dies hyemis breviſſimos. Cicero 2. de natura deorum: *Solis acceſſum diſceſſumque brumis ſolſtitiiſque fieri.*

Ad MATHONEM, XLII.

ſectantem divitum menſas.

SI te ſportula major ad beatos
Non corruperit, ut ſolet: licebit
De noſtro, Matho, centies laveris.

Si ſportula major non te tranſtulerit ad divites, ut ſit; ô Matho, poteris lavare centies de noſtro.

NOTÆ.

1 *Sportula*] De Mathone egimus epig. 80. lib. 4. De ſportula diximus, epig. 7. lib. 3.

3 *De noſtro*] Hoc eſt, de noſtra ſportula centum quadrantum poteris & lavare, atque à balneis cœnare, niſi nidore majoris culinæ illectus & correptus divites adieris.

In FABIUM, & CHRISTILLAM, XLIII.

quorum ille multas uxores, hæc multos maritos extulerat.

EFfert uxores Fabius, Chriſtilla maritos,
Funereamque toris quaſſat uterque facē.
Victores committe Venus, quos iſte manebit
Exitus, una duos ut Libitina ferat.

Fabius effert uxores, Chriſtilla maritos, atque uterque concutit funeream facem thalamis. O Venus, committe victores quibus continget iſte eventus, ut Libitina ſimul rapiat utrumque.

NOTÆ.

1 *Effert*] Verbum eſt funeris proprium: conjuges veneno forte necabant Fabius & Chriſtilla.

2 *Funereamque*] Cum deberent adhibere tædas nuptiales.

3 *Victores*] Fac ut matrimonio juncti ſimul congrediantur. Fabius quidem uxorum victor, Chriſtillà vero victrix maritorum.

4 *Una duos*] Ut Libitina mortis dea utrumque mutuis artificiis occiſum ſimul rapiat.

Ad TITULLUM, XLIV.

ut genio indulgeat, nec ampla bona ingratis hæredibus relinquat.

O Titulle, moneo, ſemper vive genialiter: hoc tardum eſt, quamvis cœperis ſub præceptore, tardum eſt. Sed tu, ô infelix Titulle, nec vivis vetulus: ſed ſalutator adis omnia limina, & mane ſudas madidis baſiis civitatis, & foro triplici vagus ante omnes equos, & templum Martis, & coloſſum Auguſti, curris per omnes tertias, & quinctas. Rape, accumula, aufer, poſſide, relinquendum eſt. Superba arca palleat ſpiſſis nummis, aperiantur centum paginæ Calendarum: hæres jurabit te nihil reliquiſſe, & te exporrecto ſuper pluteum aut lapidem, dum torus circumdatus papyro extruitur tibi, arrogans oſculabitur plorantes eunuchos, ...
. . . .

Titulle, moneo, vive ſemper: hoc ſerum eſt:
Sub pædagogo cœperis licet, ſerum eſt.
At tu, miſer Titulle, nec ſenex vivis:
Sed omne limen conteris ſalutator,
Et mane ſudas urbis oſculis udus, 5
Foroque triplici ſparſus ante equos omneis,
Ædemque Martis, & coloſſon Auguſti,
Curris per omnes tertiaſque, quinctaſque.
Rape, congere, aufer, poſſide: relinquendũ eſt.
Superba denſis arca palleat nummis, 10
Centum explicentur paginæ Kalendarum:
Jurabit hæres, te nihil reliquiſſe,
Supraque pluteum te jacente, vel ſaxum,
Fartus papyro dum tibi torus creſcit,
Flentes ſuperbus baſiabit eunuchos, 15
Tuoque triſtis filius, velis nolis,
Cum concubino nocte dormiet prima.

NOTÆ.

2 *Sub pædagogo*] Hoc eſt, quamvis à prima juventute genialiter vivere cœperis, tamen tardius eſt: epig. 16. lib. 1.

4 *Sed omne limen*] De matutinis his ſalutationibus diximus epig. 79. lib. 4.

5 *Urbis oſculis*] Quos enim ſalutabant, eos oſculabantur veteres.

6 *Foroque triplici*] Lege epig. 38. lib. 3.

Ante equos omnes] Hoc eſt, inquiunt Domitius & Raderus, ante equites: judices enim erant equeſtris ordinis. Forte intelligit ſtatuas equeſtres in foro poſitas.

7 *Coloſſon Auguſti*] Quem deſcribit Marlianus, lib. 3. cap. 6.

8 *Per omnes tertias*] Decurias judicum intelligunt alii, quæ primo tres, quibus Auguſtus quartam, Caligula quintam addidit: Alii verò horas interpretantur, epig. 67. infra.

10 *Palleat*] Argento nempe, cujus color pallidus eſt. Alii legunt, *pullulet*. Videat lector.

11 *Centum explicentur*] Centum creditorum tabulæ aperiantur, negabit hæres quicquam à defuncto relictum, quo ipſis debita pecunia ſolvatur: ſingulis verò Calendis uſuræ à debitoribus exigebantur.

14 *Fartus papyro*] Qua utebantur ad rogum ſtruendum: epig. 97. lib. 10.

Ad FLACCUM, de reditu Priſci Terentii. XLV.

O Flacce, Priſcus Terentius redit ad me a regionibus Siciliæ: calculus albus ſignet hunc diem.

Priſcus ab Ætnæis mihi, Flacce, Terentius oris
Redditur: hanc lucem lactea gemma notet.

NOTÆ.

1 *Priſcus*] Ad quem poeta mittit librum duodecimum. Hujus Priſci Terentii reditum ex Sicilia, ubi eſt mons Ætna, celebrat Martialis.

2 *Lactea gemma*] Albo calculo proſperos, nigro dies infauſtos notabant antiqui: quem morem alii à Scythis, à Thracibus alii ortum putant: epig. 53. lib. 9. lib. 11. epig. 37.

Defluat,

Defluat, & lento splendescat turbida limo,
Amphora centeno consule facta minor.
Continget nox quando meis tam candida mensis?
Tam justo dabitur quando calere mero? 6
Cum te, Flacce, mihi reddet Cythereïa Cypros,
Luxuriæ fiet tam bona caussa meæ.

Et lagena imminuta centum annis defluat, & turbida splendescat lento limo. Quando meæ mensæ nanciscentur noctem tam felicem? Quando licebit calefieri vino tam justo? Cum tu, Flacce, redibis ad me ex Cypro Cythereia, habebo tam bonam caussam meæ intemperantiæ.

NOTÆ.

3 *Et lento splendescat*] Vinum enim centum annorum ex amphora effusum, si commoveretur, turbidum fiebat. De amphora annosa vide epig. 106. lib. 1.

4 *Facta minor*] Quia subinde longo senio aliquid deperit.

5 *Continget*] Hoc est, quando erit caussa tam justa lautè cœnandi?

7 *Cythereïa*] Cyprus quippe insula Veneri sacra est.

XLVI.

In variè se tondentem. XLVII.

PArs maxillarum tonsa est tibi, pars tibi rasa est,
Pars vulsa est: unum quis putet esse caput?

Pars genarum tonsa est tibi, pars rasa est tibi, pars vulsa est: quis credat esse unum caput?

NOTÆ.

1 *Pars maxillarum*] Forcipibus nimirum, quibus utebantur juvenes jam adulti: *rasa*, novacula scilicet, quam adhibebant viri: *vulsa*, volsellis nempe, quibus fœminæ & juniores utebantur. Cum ergo triplicem istam ætatem capite suo referret hic quisquis fuerit, non unum, imò triplex caput habere videbatur.

De abolla CRISPINI, XLVIII.
subducta ab aliquo fure.

NEscit cui dederit Tyriam Crispinus abollā,
Dum mutat cultus, induiturque togam.
Quisquis habes, humeris sua munera redde precamur,
Non hoc Crispinus te, sed abolla rogat:
Non quicumque capit saturatas murice vestes,
Nec nisi deliciis convenit iste color. 6
Si te præda juvat fœdique insania lucri,
Quo possis melius fallere, sume togam.

Crispinus ignorat cui dederit purpuream abollam custodiendam, dum mutat suos ornatus, atque induit togam. Quisquis habes, oramus, restitue humeris sua ornamenta: Crispinus non petit hoc à te, sed abolla ipsa: vestes imbutæ murice non conveniunt cuicumque, nec iste color aptus est nisi lautioribus. Si præda placet tibi, & furor turpis lucri, furare togam, ut possis melius latere.

NOTÆ.

1 *Crispinus*] De quo egimus epigramm. 98. lib. 7. cui ut ablatam abollam restituat, furem hortatur poëta, & Crispinum ipsum deridet, qui nesciret cui dedisset servandam abollam, de qua epig. 53. lib. 4.

5 *Non quicumque*] Hoc est, non cujusvis est gestare purpuram.

7 *Fœdi lucri*] Furti.

8 *Sume togam*] Magno enim in togatorum numero tu togatus delitesces.

De

De ASPRO, XLIX.

amatore puellæ nunquam visæ.

Asper, sed cæcus amat pulchram sane puellam. Igitur, ut res est, Asper amat plus quam videt.

FOrmosam plane, sed cœcus diligit Asper.
Plus ergo, ut res est, quam videt Asper, amat.

NOTÆ.

1 *Formosam*] Poeta deridet istum cœcum, qui puellæ nunquam visæ amore flagraret. Juvenalis sat. 4. v. 119.

Qui nunquam visæ flagrabat amore puellæ.

Ad CÆSAREM DOMITIANUM, L.

de ejus convivio.

Quantum convivium celebratur post victoriam de gigantibus relatam, & quanta illa nox fuit omnibus diis, qua bonus pater accubuit cum plebe deorum, & fas fuit faunis petere merum a Jove: tanto epulo, ô Cæsar, celebratur tua victoria: dii ipsi afficiuntur nostra lætitia. Omnes equites, populus, & patres epulantur tecum, & Roma accipit ambrosiae epulas cum Imperatore. Pollicitus grandia, quanto majora præstitisti! Sportula nobis promissa est, recta data est.

QUanta gigantei memoratur mensa triumphi,
Quantaq; nox superis omnibus illa fuit,
Qua bonus accubuit genitor cum plebe deorum,
Et licuit Faunis poscere vina Jovem,
Tanta tuas celebrant, Cæsar, convivia laurus,
Exhilarant ipsos gaudia nostra deos. 6
Vescitur omnis eques tecum, populusque, patresque,
Et capit ambrosias cum duce Roma dapes.
Grandia pollicitus quanto majora dedisti! 9
Promissa est nobis sportula, recta data est.

NOTÆ.

3 *Accubuit genitor*] Jupiter nempe cum diis minoribus.

Plebe] Vetus codex habet *Phœbe*.

6 *Exhilarant ipsos*] Tanta est nostra lætitia, ut deos ipsos afficiat, qui nobiscum accumbere vellent.

8 *Ambrosias*] Hoc est, divinas. Deus enim haberi volebat Domitianus.

9 *Grandia pollicitus*] Epiphonema est, quo Domitiani liberalitatem extollit poeta. Alii, *pollicitis*.

10 *Sportula*] Quam sustulit Domitianus, revocata cœna recta. Suetonius in Domitiano, cap. 7. Vide etiam epig. 7. lib. 3.

De phiala RUFI, LI.

qua miro artificio elaborata donatus fuerat.

Quis labor in phiala? An periti Myos, an vero Myronis? An hæc manus est Mentoris, an tua, ô Polyclete?

QUIS labor in phiala? docti Myos, anne Myronis?
Mentoris hæc manus est, an Polyclete tua?

NOTÆ.

1 *Docti Myos*] An opus est Myos cælatoris egregii, epig. 24. supra. Myronis Mentoris, & Polycleti mentionem facit Plinius, lib. 33. cap. 12.

Livescit

Livescit nulla caligine fusca, nec odit
Exploratores nubila massa focos.
Vera minus flavo radiant electra metallo, 5
Et niveum felix pustula vincit ebur.
Materiæ non cedit opus: sic alligat orbem,
Plurima cum tota lampade Luna nitet.
Stat caper Æolio Thebani vellere Phryxi
Cultus ab hoc mallet vecta fuisse soror. 10
Hunc nec Cinyphius tonsor violaverit, & tu
Ipse tua pasci vite Lyæe velis.
Terga premit pecoris geminis Amor aureus alis,
Palladius tenero lotos ab ore sonat.
Sic Methymnæo gavisus Arione delphin 15
Languida non tacitum per freta vexit onus.
Imbuat egregium digno mihi nectare munus,
Non grege de domini, sed tua, Ceste, manus.
Ceste decus mensæ, misce Setina: videtur
Ipse puer nobis, ipse sitire caper. 20
Det numerum cyathis Instantis litera Rufi:
Auctor enim tanti muneris ille mihi.
Si Telethusa venit, promissaque gaudia portat:
Servabor dominæ, Rufe, triente tuo.

Nulla caligine fusca massa livescit; nec obscura odit ignem exploratorem: vera electra splendent metallo minus flavo, atque elaborata pustula superat candidum ebur. Opus non superatur à materia: Sic luna claudit orbem, cum plena splendet tota lampade. Caper prominet ornatus Æolio vellere Phryxi Thebani, cujus soror mallet vecta fuisse ab hoc. Nec tonsor Cinyphius violaverit hunc, & tu, ô Bacche, ipse sinas illum vesci tua vite. Amor aureus geminis alis urget dorsum pecoris, lotos Palladius sonat ab ore delicato. Sic delphin lætatus Arione Methymnæo portavit onus sonorum per placida maria. Non servus ex grege domini, sed tua manus, ô Ceste, tingat mihi præstans donum pretioso nectare. O Ceste, ornamentum mensæ, ministra Setina: ipse puer videtur nobis sitire, & ipse caper. Litera Instantis Rufi assignet numerum cyathis; nam ille me affecit tanto dono. Si Telethusa accedit, atq; affert promissam lætitiam; servabor dominæ, hausto tuo triente, ô Rufe.

NOTÆ.

3 *Livescit nulla caligine*] Hoc est, phiala sincera est, & pura ab omni macula.

Nec odit] Sicut aurum adulterinum quod igne exploratum evanescit.

5 *Vera minus*] Sensus est, inquit Raderus: Vera electra, seu succinum, minus radiant quam hujus phialæ flavum metallum, id est, aurum. *Vera electra* dixit ad differentiam electri factitii, quod fiebat ex quinta argenti portione auro admixta. Vel sic intellige hunc versum: Hæc phiala ex electro factitio composita magis fulget quam verum electrum. Eligat lector.

6 *Et niveum*] Alii, *& nimium*: minus bene. De argento pustulato diximus epig. 85. l. 7. *Felix pustula* dicitur, vel quod feliciter & ingeniose esset elaborata, vel quod nostrum poetam bearet.

7 *Sic alligat orbem*] Hoc est, phiala splendore & figura similis est Lunæ plenæ.

9 *Stat caper*] Sic Juvenalis Sat. 1. v. 76.

Argentum vetus, & stantem extra pocula caprum.

Æolio] Nempe iste caper ornatus erat aureo vellere, quale habebat aries, quo vectus cum sorore Helle trajecit mare Phryxus filius Athamantis regis Thebanorum, cujus Æolus pater fuit, epig. 28. supra.

11 *Nec Cinyphius*] Epig. 94. lib. 7.

12 *Ipse tua*] Grata est Baccho victima hircus, epig. 24. lib. 3. Attamen iste tam affabre erat formatus, ut sua vite libens illum pasceret Bacchus.

13 *Terga premit*] Capro insidebat Cupido.

14 *Palladius lotos*] Hoc est, tibia. *Lotos ad tibiarum cantus expetitur*, inquit Plinius, lib. 13. cap. 17. *Palladius* dici videtur, quod frequens in Africa nascatur non procul à Tritone lacu sacro Minervæ.

15 *Sic Methymnæo*] Methymna Lesbi insulæ urbs fuit patria nempe Arionis, cujus historiam lege apud Herodotum, lib. 1.

16 *Non tacitum onus*] Hoc est, ipsum Arionem lyra canentem.

17 *Imbuat egregium*] In phialam vinum primo infundat non quivis ex servis, sed Cestus puer formosissimus.

19 *Misce Setina*] Vina nata Setiæ in urbe Campaniæ.

20 *Ipse puer*] Cupido cælatus in phiala.

21 *Det numerum*] De more bibendi pro numero literarum nominis, vide epig. 72. lib. 1.

Instantis litera Rufi] Legunt alii *Instanti* pro *Instantii*, de quo epig. 67. lib. 7. & 97. lib. 12. Attamen prior lectio placere Radero propter sequentem versum:

Si dubia est, septunce trahar.

Si

Si incerta est, hauriam septuncem: si decipit amantem, potabo utrumque nomen, ut conficiam sollicitudines.

Si dubia est, septunce trahar: si fallit amantem, 25
Ut jugulem curas, nomen utrumque bibam.

NOTÆ.

Cum enim dominæ essent venturæ parcius bibebant antiqui, epig. 107. lib. 1. Idcirco dicit poeta: Si venit Telethusa, trientem tantum hauriam pro numero quatuor literarum quas habet *Rufi* nomen in vocativo; at vero si incertum sit, num ad me ventura sit, hauriam septuncem pro numero septem literarum quas habet nomen *Instantis* in recto. Si legeretur *Instanti*, in recto esset *Instantius*: deuncem ergo haurire deberet. Videat lector. Difficilis mihi videtur iste locus. Forte Instans, aut Instantius Rufus promiscue dicebatur: vel alter erat.

26 *Nomen utrumque*] Hoc est, undecim cyathos, seu deuncem.

Ad CEDITIANUM, LII.

de puero tonsore.

O Ceditiane, ego rogatus commodavi Rufo ad radendas semel genas puerum tonsorem, sed talem arte, qualis nec fuit Thalamus tonsor Neronis, cui contigere barbæ Drusorum radendæ. Dum imperatus repetit pilos eosdem Rufi censura speculi regente manum, atque expingit cutem, & facit diuturnam detractionem detonsis capillis: tonsor barbatus rediit ad me.

TOnsorem puerum, sed arte talem,
Qualis nec Thalamus fuit Neronis,
Drusorum cui contigere barbæ,
Æquandas semel in genas rogatus
Rufo, Ceditiane, commodavi. 5
Dum jussus repetit pilos eosdem,
Censura speculi manum regente,
Expingitque cutem, facitque longam
Detonsis epaphæresim capillis:
Barbatus mihi tonsor est reversus. 10

NOTÆ.

2 *Nec Thalamus*] Nomen tonsoris Neronis. Lipsius, lib. 1. epist. quæst. 5.

3 *Drusorum*] Hoc est, Neronum.

6 *Pilos eosdem*] Hoc est, dum iterum atque iterum radit barbam Rufi, Legit Farnabius.

Dum jussus repetit] Hoc est, dum nimio studio ad speculi censuram pilos iterum atque iterum castigat.

8 *Expingit*] Alii, *expungit*: ep. 82. lib. 7.

10 *Barbatus*] Hoc verbo diutius à Rufo detentum fuisse Rufum significat poeta.

In CATULLAM, LIII.

raram esse concordiam formæ atque pudicitiæ.

Quæ pulcherrima fuere vel sunt, sed vilissima quæ fuere vel sunt: ô Catulla, quam optarem te fieri minus pulchram, aut magis castam!

FOrmosissima quæ fuere, vel sunt,
Sed vilissima quæ fuere vel sunt.
O quam te fieri, Catulla, vellem,
Formosam minus, aut magis pudicam!

NOTÆ.

1 *Formosissima*] Hoc est, Fœminæ quæ fuerunt formosissimæ, fuerunt quoque vilissimæ, quia omnibus prostituræ.

Ad

Ad CÆSAREM DOMITIANUM, LIV.

non illum propter munera, sed munera propter ipsum amari.

MAgna licet toties tribuas, majora daturus
Dona, ducum victor, victor & ipse tui:
Diligeris populo non propter præmia, Cæsar;
Propter te populus præmia, Cæsar, amat.

O Ducum victor, atque ipse victor tui, quamvis toties largiaris magna munera, largiturus adhuc *majora*; *ô Cæsar, amaris à populo non propter munera*; *ô Cæsar, populus diligit munera propter te.*

NOTÆ.

1 *Magna licet*] Congiarium enim populo ter dederat Domitianus. Suetonius in Domitiano.

2 *Victor &*] Hoc est, qui nihil agis præter rationem, quæ victoria omnium difficillima videtur.

4 *Propter te*] Domitiano blanditur poeta, quem populo esse cariorem, quam munera, affirmat.

Ad eundem, de Leone exhibito in arena. LV.

AUditur quantũ Massyla per avia murmur,
Innumero quoties sylva leone furit,
Pallidus attonitos ad plena mapalia pastor
Cum revocat tauros, & sine mente pecus:
Tantus in Ausonia fremuit modo terror arena: 5
Quis non esse gregem crederet? unus erat.
Sed cujus tremerent ipsi quoque jura leones,
Cui diadema daret marmore picta Nomas.
O quantum per colla decus, quem spargit honorem,
Aurea lunatæ cum stetit unda jubæ! 10
Grandia quam decuit latum venabula pectus,
Quantaque de magna gaudia morte tulit!
Unde tuis, Libye, tam felix gloria sylvis?
A Cybeles numquid venerat ille jugis? 14
An magis Herculeo, Germanice, misit ab astro
Hanc tibi vel frater, vel pater ipse feram?

Quantum murmur auditur in solitudinibus *aviis Massyliæ, quoties sylva fremit innumeris leonibus, cum pastor pallidus reducit tauros stupefactos, atque attonitum armentum ad casas plenas: paullo ante tantus terror fremuit in arena Romana: Quis non putaret adesse gregem? Unus erat. At cujus leges reformidarent ipsi etiam leones, quem regem constitueret Numidia picta marmore. O quantum ornamentum per colla, quod decus explicuit, cum unda aurea jubæ lunatæ arrecta est! quam par fuit amplum pectus magnis venabulis, & quantam lætitiam percepit Leo ex præclara morte! O Africa, unde decus tam felix tuis sylvis? Nunquid ille venerat ex montibus Cybeles? An potius, ô Germanice, frater aut genitor misit tibi hanc feram ab astro Herculis.*

NOTÆ.

1 *Massyla*] Libyæ pars est Massylia, in qua sunt multi leones.

3 *Pallidus*] Leonum rugitu exanimatus.

Ad plena mapalia] Alii, *Ad Pœna mapalia*, hoc est, Punica.

7 *Ipsi quoque*] Hoc est, Tantus erat leo ille exhibitus in arena, ut inter alios leones rex videri posset.

8 *Picta Nomas*] Variato enim marmore abundat Numidia.

9 *O quantum*] Hoc est, quam præstans erat juba arrecta instar mediæ Lunæ.

11 *Grandia quam decuit*] Ingenti Domitiani venabulo convenit tam amplum leonis pectus.

12 *Gaudia morte tulit*] Quod nempe Domitiani manu ceciderit.

14 *A Cybeles*] Hoc est, ab Ida monte Phrygiæ, cui præest Cybele, quam à quatuor leonibus vehi fabulantur poetæ.

15 *An magis Herculeo*] Astrum Herculeum intellige leonem ab Hercule interfectum, atque inter Zodiaci signa relatum: epig. 57. lib. 4. Germanicum vocat Domitianum à devictis Germanis.

16 *Hanc tibi*] Vespasianus pater, vel Titus frater inter deos relati.

Ad

Ad FLACCUM, LVI.

nullos esse suis temporibus egregios poetas, quod à nemine vigiliarum suarum mercedem accipiant.

Cum ætas avorum det primas nostro seculo, & Roma magis aucta fuerit cum suo Imperatore; tibi mirum videtur desiderari ingenium sacri Maronis, nec quemquam canere bella tam magna buccina. O Flacce, adsint Mæcenates, non desiderabuntur Marones, & vel tua villa suppeditabit tibi Virgilium. Tityrus amiserat jugera finitima infelici Cremonæ, atque ægrotus lamentabatur oves abductas. Tuscus eques risit, & propulsavit malignam inopiam, & coëgit discedere celeri fuga. Accipe divitias, inquit, atque esto maximus poetarum: & licet tu ardeas nostrum Alexin. Ille formosissimus astabat mensis heri fundens fusca Falerna manu marmorea, & porrigebat carchesia degustata labris roseis, quæ poterant commovere ipsum Jovem. Poeta attonitus oblitus est rudem Galateam, & Thestylem ustam rubras genas messibus. Repente concepit Italiam, & arma virumque, qui paulo ante ore rudi vix fleverat culicem. Quid commemorabo Varos, & Marsos, & locupletata nomina poetarum quos enumerare magnus erit labor?

Temporibus nostris ætas cum cedat avorum,
Creverit & major cum duce Roma suo;
Ingenium sacri miraris abesse Maronis,
Nec quemquam tanta bella sonare tuba.
Sint Mæcenates, non dêrunt, Flacce, Marones, 5
Virgiliumque tibi vel tua rura dabunt.
Jugera perdiderat miseræ vicina Cremonæ,
Flebat & abductas Tityrus æger oves.
Risit Tuscus eques, paupertatemque malignam
Reppulit, & celeri jussit abire fuga. 10
Accipe divitias, & vatum maximus esto:
Tu licet & nostrum, dixit, Alexin ames.
Adstabat domini mensis pulcherrimus ille,
Marmorea fundens nigra Falerna manu,
Et libata dabat roseis carchesia labris, 15
Quæ poterant ipsum solicitare Jovem.
Excidit attonito pinguis Galatea poetæ,
Thestylis & rubras messibus usta genas:
Protinus Italiam concepit, & arma, virumque,
Qui modo vix culicem fleverat ore rudi. 20
Quid Varos, Marsosq; loquar, ditataque vatum
Nomina, magnus erit quos numerare labor?

NOTÆ.

2 *Cum duce*] Domitiano scilicet, epig. 19. lib. 5.

Pulchrior & major quo sub duce Martia Roma.

4 *Tanta tuba*] Stylo tam heroico & sublimi.

5 *Sint Mæcenates*] Qui muneribus poetas afficiant.

7 *Jugera*] Vide Virgilii eclogam 1, & 9. Cremona Bruti & Cassii partes secuta veteranis Augusti militibus præmii loco attributa fuerat, quibus cum non sufficeret, vicinum agrum Mantuanum Virgilii patriam assignari jussit Augustus. Itaque suo fundo spoliatus Virgilius Romam petiit, ubi propter ingenium carus Mæcenati, non tantum possessionem suam impetravit, sed & munera amplissima consecutus est.

9 *Tuscus eques*] Mæcenas nempe ordinis equestris à regibus Etruscis ortus, Horatius, lib. 1. Od. 1. & epig. 4. lib. 12.

12 *Et nostrum Alexin*] Quem tamen non Mæcenatis, sed Pollionis puerum fuisse affirmant quidam. Vide Turnebum lib. 29. cap. 14.

13 *Domini mensis*] Mæcenatis.

14 *Marmorea*] Hoc est, candidissima & politissima.

15 *Carchesia*] Pocula certi generis, de quibus Athenæus, lib. 11. cap. 13.

17 *Pinguis Galatea*] Sensus est: Non amplius humilia scripsit carmina de agresti Galatea, & Thestyli, cujus genæ æstivo calore adustæ erant.

18 *Usta genas*] Hoc est, secundum genas: hellenismus est: sed Æneidem aggressus est cujus initium, *Arma virumque cano, &c.*

20 *Vix culicem*] Breve poema de culice.

21 *Quid Varos*] Vari mentionem facit Virgilius Ecloga 6.

Ergo ero Virgilius, si munera Mæcenatis
Des mihi? Virgilius non ero, Marsus ero.

An ergo fiam Virgilius, si largiaris mihi dona Mæcenatis? Non fiam Virgilius, Marsus fiam.

NOTÆ.

24 *Marsus ero*] Epicus quidem non ero poeta, sed scribam epigrammata, qualia Marsus, de quo epig. 71. lib. 2. Heraldus scribit *Marcus ero*, hoc est, inquit, Marcus ero Martialis, & huic nomini non minus celebritatis conciliabo, quam Virgilius olim conciliavit suo.

De PICENTE edentulo. LVII.

TReis habuit dentes, pariter quos exspuit omnes,
Ad tumulum Picens dum sedet ipse suum:
Collegitque sinu fragmenta novissima fracti
Oris, & aggesta contumulavit humo.
Ossa licet quondam defuncti non legat hæres:
Hoc sibi jam Picens præstitit officium.

Tres fuerunt dentes Picenti, quos omnes simul exspuit, dum ipse sedet ad suum sepulchrum, & sinu collegit ultima frusta oris rupti, & sepelivit terra aggesta. Quamvis hæres aliquando non legat ossa mortui; Picens jam sibi præstitit hoc officium.

NOTÆ.

3 *Collegitque*] Defunctorum ossa & cineres colligere atque inhumare solebant veteres: Picens verò iste, ut jocatur poeta, non erit inhumatus; jam enim sui partem, dentes scilicet, terræ mandavit.

In Artemidorum, indutum crassis lacernis. LVIII.

CUM tibi tam crassæ sint, Artemidore, lacernæ,
Possim te Sagarum jure vocare meo.

O Artemidore, cum habeas lacernas tam crassas, liceat jure meo appellare te Sagarum.

NOTÆ.

1 *Artemidore*] Artemidorus tam crassam gestabat lacernam, ut sagum videri posset. Vocat ergo illum Sagarum, quasi sagatum. Hæc Raderus, qui plura alia subjungit, ut explicet hoc epigramma.

2 *Meo*] Alii, *meum*. Porro Lipsius, lib. 1. epist. 5. ait: Sagari dicti qui munus aliquod theatrale fungerentur.

In luscum furem. LIX.

ADspicis hunc uno contentum lumine, cujus
Lippa sub attrita fronte lacuna patet:
Ne contemne caput, nihil est furacius illo.

Vides hunc contentum uno oculo, sub cujus attrita fronte conspicitur stillans lacuna: Ne spernas caput, nihil est furacius illo.

NOTÆ.

1 *Uno contentum*] Quod unus illi oculus sufficiat ad furandum.

2 *Lippa lacuna*] Oculi scilicet amissi.

3 *Ne contemne caput*] Hoc est, hominem, pars pro toto sumitur. Sensus est: Ne desinas observare hunc hominem, licèt luscum.

Non

Autolyci manus non fuit tam piceata. Tu cautus recordare evitare hunc convivam: tunc insanit, & luscus aspicit utroque oculo. Famuli anxii amittunt pocula, & ligulas, & multa mappa delitescunt in tepido ejus sinu, & novit subtrahere pallia lapsa a cubito, & crebro discedit coopertus duabus lænis: nec fraudulentum puduit eripere vernæ dormitanti lucernam, quamvis illa ardeat. Si nihil occupavit, arte fallaci circuit servum suum, atque ipse furatur suas soleas.

Non fuit Autolyci tam piceata manus.
Hunc tu convivam cautus vitare memento: 5
Tunc furit, atque oculo luscus utroque videt:
Pocula solliciti perdunt, ligulasque ministri,
Et latet in tepido plurima mappa sinu.
Lapsa nec à cubito subducere pallia nescit,
Et tectus lænis sæpe duabus abit: 10
Nec dormitantem vernam fraudare lucerna
Erubuit fallax, ardeat illa licet.
Si nihil invasit, puerum tunc arte dolosa
Circuit, & soleas surripit ipse suas.

NOTÆ.

4 *Autolyci*] Cujus meminit Homerus, Iliad. x. Fuit ille Mercurii filius, furtis simillimus patri.

Tam piceata manus] Cui scilicet adhærent omnia quæ tangit. Legunt alii, *tam piperata manus*, hoc est, callida, quod piceare Latine non dicatur, sed picare.

5 *Cautus vitare*] Alii, *servare*.

7 *Ligulasque*] Epigramm. 33. supra. Ligula cochlear est, & spathula, &c.

8 *Et latet*] Et furatur mappas, quas in sinu condit. Læna vero, ut ait Bayfius de re vestiaria, genus est vestis militaris, qua etiam in cœna utebantur antiqui, ut constat ex hoc loco.

11 *Vernam*] Est servus domi natus.

14 *Et soleas*] Pueri ad pedes convivarum soleas custodiebant: convivæ enim sine calceis mensæ accumbebant: iste verò luscus suas ipse soleas surripiebat, ne furandi artem dedisceret.

In CLAUDIAM, LX.

cujus proceram staturam ridet.

O Claudia, si fieres brevior uno pede & dimidio, poteras æquare verticem Colossi palatini.

Summa palatini poteras æquare Colossi,
Si fieres brevior, Claudia, sesquipede.

NOTÆ.

1 *Colossi*] De quo diximus epig. 2. lib. Spect.

In CARINUM invidum. LXI.

Pallet Carinus, rumpitur, insanit, flet, & quærit altos ramos ex quibus suspendatur: Non jam quod totus orbis celebrat atque evolvit meos versus, nec quod ornatus umbilicis, & cedro spargor per omnes nationes quibus imperat Roma: at quod mihi est rus æstivum sub urbe, & vehor mulis non conductis ut antea. O Severe, quid imprecabor invido? Hoc opto, ut habeat mulas, & rus suburbanum.

Livet Carinus, rumpitur, furit, plorat,
Et quærit altos, unde pendeat, ramos:
Non jam quod orbe cantor, & legor toto:
Nec umbilicis quod decorus, & cedro
Spargor per omnes Roma quas tenet gentes: 5
Sed quod sub urbe rus habemus æstivum,
Vehimurque mulis non ut ante conductis.
Quid imprecabor, ô Severe, liventi?
Hoc opto, mulas habeat, & suburbanum.

NOTÆ.

4 *Umbilicis decorus*] Epig. 67. l. 1. & ep. 2. l. 3. librorum ornamenta explicuimus.

6 *Rus æstivum*] Hoc est, rus ad æstivandum.

9 *Mulas habeat*] Quas oleribus ex horto suburbano decerptis onustas agat per urbem, & vendat illa olera, unde victum sibi quæritur. Domitius vero sic intelligit: Habeat mulas meis similes, & suburbanum meo simile: hoc est, suas amplas divitias amittat, atque ad meam conditionem redigatur, seu pauper fiat.

De

De PICENTE, inepto poeta. LXII.

SCribit in averſa Picens epigrammata charta,
Et dolet averſo quod facit illa deo.

Picens ſcribit epigrammata in tergo chartæ, & mœret quòd componit illa invito Apolline.

NOTÆ.

1 *Scribit in averſa*] In una tantum parte chartæ ſolebant ſcribere veteres; qui verò ad nauſeam uſque, in tergo etiam ſcribebant. Juvenalis, ſat. 1.

Scriptus & in tergo necdum finitus Oreſtes.

2 *Et dolet averſo*] Epig. 89. lib. 2.

Carmina quod ſcribis Muſis, & Apolline nullo, &c.

Horatius:

Tu nihil invita facies, diceſve, Minerva.

LXIII.

In CLYTUM, LXIV.

qui ſæpius in anno natalitium diem celebrabat, ut ab amicis acciperet munera.

UT poſcas, Clyte, munus, exigaſque,
Uno naſceris octies in anno,
Et ſolas puto, treſve, quatuorve
Non natalicias habes Kalendas.
Sit vultus tibi lævior, licebit 5
Tritis litoris aridi lapillis,
Sit moro coma nigrior caduco,
Vincas mollitie tremente plumas,
Aut maſſam modo lactis alligati,
Et talis tumor excitet papillas, 10
Quales cruda viro puella ſervat:
Tu nobis, Clyte, jam ſenex videris.
Tam multos quis enim fuiſſe credat
Natales Priamive, Neſtoriſve?
Sit tandem pudor, & modus rapinis. 15
Quod ſi ludis adhuc, ſemelque naſci,
Uno jam tibi non ſat eſt in anno,
Natum te, Clyte, nec ſemel putabo.

O Clyte, ut petas donum, atque extorqueas, octies naſceris in uno anno, & celebras omnes calendas natalitias, exceptis, opinor, ſolis tribus aut quatuor. Quamvis habeas vultum politiorem tritis lapillis litoris ſicci, capilli nigredine ſuperent cadentia mora, mollitie tremente ſuperes plumas, vel metam lactis recens coagulati, & tali tumore turgeſcant papillæ tuæ, quales marito ſervat virgo intacta. O Clyte, jam vetulus videris nobis. Quis enim putet tam multos fuiſſe dies natalitios Priami, aut Neſtoris? Tandem ſit verecundia, & finis rapinis. Quod ſi ludificas iterum, & jam tibi non ſufficit ſemel naſci in uno anno, ô Clyte, nec credam te ſemel natum.

NOTÆ.

2 *Naſceris octies*] Hoc eſt, natalitium diem octies celebras, ut toties munera accipias.

5 *Sit vultus*] Toties natalem diem celebrâſti, ut licet juvenis, tamen ſenior Priamo & Neſtore videaris, de quibus jam dictum.

7 *Nigrior caduco*] Hoc eſt, maturo, epig. 73. lib. 1.

15 *Sit pudor*] Pudeat te, & finis imponatur tuis rapinis.

18 *Nec ſemel putabo*] Hoc eſt, te negligam perinde ac ſi nunquam natus eſſes, nec unquam munera ad te mittam.

Ad DOMITIANUM, LXV.

de templo Fortunæ, atque area triumphali, quem sibi erigi jussit.

Nuper felix area erat hic, ubi splendidæ ædes fortunæ reducis late fulgent. Hic stetit Cæsar emittens è vultu purpureum splendorem [illegible] pulvere belli Sarmatici. Hic Romani capillis ornati lauro, & candidis vestibus induti salutaverunt Imperatorem voce & manu. Atque altera dona demonstrant ingens meritum illius loci: arcus triumphalis erectus est de nationibus subactis. Hic duæ quadrigæ numerant multos elephantos. Aurum ipse par est ingentibus jugis. O Germanice, hæc porta convenit tuis triumphis: par est urbem Martis habere hos introitus.

HIC ubi fortunæ reducis fulgentia late
  Templa nitent, felix area nuper erat:
Hic stetit Arctoï formosus pulvere belli
  Purpureum fundens Cæsar ab ore jubar.
Hic lauro redimita comas, & candida cultu 5
  Roma salutavit voce, manuque ducem.
Grande loci meritum testantur & altera dona:
  Stat sacer edomitis gentibus arcus ovans.
Hic gemini currus numerant elephanta frequenter.
  Sufficit immensis aureus ipse jugis. 10
Hæc est digna tuis, Germanice, porta triūphis:
  Hos aditus urbem Martis habere decet.

NOTÆ.

1 *Fortunæ reducis.*] Cui propter Domitiani reditum ædificatum est templum.

2 *Felix area*] Vel quod in ea templum fortunæ destinatum sit, vel potius quod illic reversum Imperatorem primo salutaverit populus.

3 *Arctoï*] Sarmatici, epig. 5. lib. 7.

4 *Purpureum jubar*] Hoc est, ruborem. Suetonius, cap. 18. in Domitiano: *Statura fuit procera, vultu modesto, ruborisque pleno.*

5 *Et candida cultu.*] Albis vestibus induti triumphum comitabantur Romani. Juvenalis, Sat. 10.

——*Et niveos ad frænæ Quirites.*

Antiquus codex habet, *candida vultu.*

6 *Manuque*] Refer ad plausum quo exceptus est Imperator.

7 *Et altera dona*] Arcum triumphalem, & templum Fortunæ intellige, præterquam quod ibi populus benigne à Domitiano exceptus fuit.

9 *Hic gemini currus*] Supra arcum collocatæ erant duæ quadrigæ, propter duplicem ex Dacis victoriam, quibus elephanti juncti erant, quos aurea Domitiani statua regebat.

Elephanta frequenter] Quid si legas, *frequentem?*

De Consulatu SILII. LXVI.

O Musæ, offerte Domitiano pia thura, & victimas pro nostro Silio: ecce imperat redire duodecim fasces filio facto consule, & nobili virga pulsari Castaliam domum poetæ.

AUgusto pia thura, victimasque,
  Pro nostro date Silio, Camœnæ,
Bis senos jubet en redire fasces
Nato consule, nobilique virga,
Vatis Castaliam domum sonare. 5

NOTÆ.

2 *Pro nostro Silio.*] Cujus filius à Domitiano factus est Consul: Silius enim pater semel tantum Consul fuit [illegible] quo periit Nero, ut constat ex epistola [illegible] Plinii junioris, lib. 3. qui vitam simul et mortem Silii Italici breviter narrat. Vide etiam epig. 62 lib. 7.

3 *[illegible]*] Nempe in familiam Silii Italici, *quam* Castaliam dicit, hoc est, Musis deditam: nam egregium poema de secundo bello Punico scripsit Silius.

4 *Nato consule*] Filio Silii consulatum adepto.

5 *Castaliam*] Alii, *Castalii.*

Domum sonare] Quoties domum suam aut alienam adibat Consul, ad significandum ejus adventum lictor præcedens virga sua fores pulsabat.

Rerum

Rerum prima salus, & una, Cæsar,
Gaudenti superest adhuc quod optet
Felix purpura, tertiusque consul.
Pompeio dederit licet senatus,
Et Cæsar genero sacros honores, 10
Quorum pacificus ter ampliavit
Janus nomina, Silius frequentes
Mavult sic numerare consulatus.

O Domitiane, primum & unicum præsidium rerum, superest adhuc exultanti aliquid quod cupiat, nempe felix purpura, & tertius Consulatus. Quamvis Senatus concesserit Pompeio sacros honores, atque Augustus genero Agrippæ, quorum nomina ter illustravit Janus pacificus, magis placet Silio sic numerare crebros Consulatus.

Notæ.

7 *Quod optet*] Ut nempe minor ejus filius Consul quoque fiat, cujus mortem refert Plinius junior, epistola 7. lib. 3.

10 *Et Cæsar genero*] Agrippæ Juliam filiam in matrimonium collocavit Augustus, cumque ter Consulem evexit.

11 *Quorum pacificus*] Hoc est, quorum nomina relata sunt in fastos qui erant in tutela Jani pacifici quidem sub Augusto, quo regnante clausum est templum Jani tertio.

13 *Mavult sic*] Duos filios gerere Consulatum, quam ipse ter esse Consul, ut Pompeius & Agrippa.

In CÆCILIANUM, LXVII.

qui præmature ad cœnam venerat.

Horas quinque puer nondum tibi nunciat, & tu
Jam conviva mihi, Cæciliane, venis.
Cū modo distulerint raucæ vadimonia chartæ,
Et Floralicias lasset arena feras;
Curre, age, & illotos revoca, Calliste, ministros:
Sternantur lecti, Cæciliane, sede. 6
Caldā poscis aquam, sed nondum frigida venit:
Alget adhuc nudo clausa culina foco.
Mane veni potius: nam cur te quincta moretur?
Aut cur non sero, Cæciliane, venis? 10

O Cæciliane, nondum servus tibi nunciat horam quintam, & tu conviva jam venis ad me. Cum modo raucæ chartæ prorogarint vadimonia, atque arena defatiget feras Floralicias; o Calliste, propera, age, & revoca illotos servos: lecti adornentur, Cæciliane, sede. Petis aquam calidam, at nondum frigida allata est: culina clausa friget adhuc nudo foco. Veni potius mane; cur enim quincta retardet te? aut cur non venis sero, o Cæciliane?

Notæ.

1 *Horas quinque*] Cœnare verò hora tantum nona solebant Romani, epig. 8 lib. 4.

Imperat extructos frangere nona toros.

3 *Cum modo*] Cum modo in alterum diem dimissa sint vadimonia, & caussæ forenses quæ hora tertia agebantur, epig. 8. lib. 4.

Exercet raucos tertia causidicos.

Vadimonium verò sponsio est sistendi in judicio. Legunt alii,

raucæ vadimonia ceræ.

id est, libelli forenses, inquit Domitius. Raucæ chartæ dicuntur, meo judicio, pro ipsis raucis caussidicis. Alii legunt,

———*vadimonia quartæ.*

Hora enim quarta differebantur lites, ut aiunt.

4 *Et Floralicias*] De ludis in honorem Floræ celebratis dictum epig. 3. lib. 1. In his lepores, capreæ, atque alia animalia exhibebantur ab Ædilibus.

5 *Illotos*] Hora octava lavabant veteres.

6 *Sternantur lecti*] In triclinio nempe.

7 *Caldam poscis*] Qua vinum temperabatur, epig. 12. lib. 1.

8 *Nudo clausa*] Hoc est, nondum adsunt ligna quibus excitetur ignis.

10 *Aut cur non sero*] Post cœnam nimirum. Alii,

Ut jentes, sero, Cæciliane, venis.

Et sic explicat Salmasius: Hora jentaculi tertia aut quarta erat: Unde Martialis eum, qui ad quintam venerat prandium, serò venire dixit, ut jentaret: nimis tempori ut pranderet.

Ad ENTELLUM, LXVIII.

cujus rus amœnissimis Alcinoï hortis præfert.

Qui spectavit pomaria regis Corcyræi, ô Entelle ille anteponat rus tuæ domus. Ne hyems invida urat purpureos racemos, & ne frigus gelidum noceat muneribus Bacchi, racemi conditi gemma pellucida congelantur, atque uva felix tegitur, nec tamen delitescit. Sic muliebre corpus splendet per bombycina: sic calculus numeratur in pura unda. Quid non voluit natura licere ingenio? Hyems sterilis cogitur producere fructus autumnales.

QUI Corcyræi vidit pomaria regis,
Rus, Entelle, quæ præferat ille domus.
Invida purpureos urat ne bruma racemos,
Et gelidum Bacchi munera frigus edat;
Condita perspicua vivit vindemia gemma, 5
Et tegitur felix, nec tamen uva latet.
Fœmineum lucet sic per bombycina corpus:
Calculus in nitida sic numeratur aqua.
Quid non ingenio voluit natura licere?
Autumnum sterilis ferre jubetur hyems. 10

NOTÆ.

1 *Qui Corcyræi*] Alcinoï, de cujus hortis in insula Corcyra, hodie *Corfu*, epig. 64. lib. 4 & epig. 41. lib. 7.

3 *Urat ne bruma*] Inter alias arbores vitis præsertim uritur frigore, cùm ab eo circumobsessus calor naturalis interius contrahitur.

4 *Bacchi munera*] Vites quibus valde inimicum est frigus.

5 *Perspicua gemma*] Lapidibus specularibus, epig. 14. supra.

7 *Per bombycina*] Hoc est, per vestes sericas, quas recte vitreas dixeris, & Juvenalis, sat. 2. vocat multitia.

9 *Quid non*] Sensus est: Quid non efficere potest solertia ingenii?

In VACERRAM, LXIX.

qui solos poetas mortuos laudabat.

O Vacerra, soli antiqui movent tibi admirationem, nec commendas nisi defunctos poetas. O Vacerra, rogamus, parcas: non tanti facio mortem, ut tibi gratus sim.

MIraris veteres, Vacerra, solos,
Nec laudas nisi mortuos poetas.
Ignoscas petimus, Vacerra: tanti
Non est ut placeam tibi, perire.

NOTÆ.

2 *Nec laudas*] Lib. 5. epig. 10.
Hi sunt invidiæ nimirum, Regule, mores
Præferat antiquos semper ut illa novis.

3 *Tanti non est*] Sensus est: Non tanti facio tuas laudes, ut mori velim, quo à te laudari possim. Forte non male legeris,
———— *tanti*
Non est, ut peream, tibi placere.

De NERVA, LXX.

poeta quidem nobili, sed qui talem profiteri se præ pudore nollet.

Quanta quies, tanta est eloquentia Nervæ: at vires & ingenium coërcentur modestia.

QUanta quies placidi, tanta est facundia Nervæ:
Sed cohibet vires, ingeniumque pudor.

NOTÆ.

1 *Quanta quies*] Nervam Imperatorem fuisse poetam testatur Plinius junior, epist. 3. Vide epig. ... lib. 9. Animo præterea placidissimo fuit Nerva.

Cum

Cum siccare sacrum largo Parmessida posset
Ore, verecundam maluit esse sitim :
Pieriam tenui frontem redimire corona 5
Contentus, famæ nec dare vela suæ.
Sed tamen hunc nostri scit temporis esse Tibullum,
Carmina qui docti nota Neronis habet.

Cum largo ore posset exhaurire sacrum Parmessida, maluit sitire modeste : contentus adornare frontem poeticam exigua corona, nec obsecundare suæ gloriæ. At nihilominus qui novit versus periti Neronis, novit hunc esse Tibullum nostri ævi.

NOTÆ.

3 *Cum siccare sacrum*] Parmessis fons labitur ex Parnasso : hoc est, modice bibit ex fonte Musarum, seu pauca scribit carmina, cum alioqui plura, & quidem egregia scribere posset. Scribunt alii, *sacram Parmessida*.

5 *Tenui corona*] Ex hedera nempe qua leviores poetæ, epici verò querna corona cingebantur, epig. 54. lib. 4. Juvenalis, sat. 6. vers. 386. De corona querna fuse Scaliger Ausonian. lect. lib. 1. cap. 10. Carminibus heroïcis quernam coronam consequi poterat Nerva, sed elegiis & epigrammatibus hederaceam mereri contentus fuit.

8 *Carmina qui docti*] A dulcedine carminis Nervam suum Tibullum dixerat Nero in suis versibus.

In POSTUMIANUM, LXXI.

priora beneficia posterioribus esse cumulanda.

Quatuor argenti libras mihi tempore brumæ,
Misisti ante annos, Postumiane, decem.
Speranti plures (nam stare, aut crescere debent
Munera) venerunt plusve, minusve duæ.
Tertius, & quartus multo inferiora tulerunt. 5
Libra fuit quincto Septiciana quidem :
Bessalem ad scutulam sexto pervenimus anno,
Post hunc in cotula rasa selibra data est.
Octavus ligulam misit sextante minorem,
Nonus acu levius vix cochleare tulit. 10
Quod mittat nobis, decimus jam non habet annus:
Quatuor ad libras, Postumiane, redi.

O Postumiane, ante decem annos misisti ad me tempore brumæ quatuor libras argenti. Duæ plusve minusve allatæ sunt expectanti plures : nam dona debent stare, vel augescere. Tertius & quartus tulerunt longe inferiora. Quincto libra quidem Septiciana missa est ; sexto anno redacti sumus ad scutulam bessalem, post hunc rasa selibra donata est in cotula. Octavus misit ligulam minorem sextante : nonus vix tulit cochleare levius acu. Jam decimus annus non habet quod mittat nobis : O Postumiane, revertere ad quatuor libras.

NOTÆ.

1 *Tempore brumæ*] Mense Decembri, quo celebrabantur Saturnalia, & munera amicis mittere solebant Romani.

3 *Nam stare aut*] Plinius junior, epist. 3. lib. 4. *Est enim ita natura comparatum, ut antiquiora beneficia subvertas, nisi illa posterioribus cumules*, &c.

6 *Septiciana quidem*] Duodecim unciis constabat libra Romana, quæ tamen secundo bello Punico urgente ad novem uncias cum semuncia redacta est, & libra Septiciana, ut existimat Raderus, à *Septis* ubi Romani negotiabantur atque ad pondus vendebant, sic dicta, ut conjicit Farnabius.

7 *Bessalem ad scutulam*] Bes significat octo uncias ; scutula verò vas capit octo uncias.

8 *In cotula*] Vel *cotyla*, mensuræ est genus, quod sex uncias capiebat.

Rasa selibra] Forte intelligit simul cum cotyla datam fuisse selibram argenti. Alii, *rasa* referunt ad cotylam, sed quantitas repugnat.

9 *Octavus ligulam*] Genus mensuræ. Plures alias significationes habet ligula, epig. 33. supra. Sextans duæ sunt unciæ.

10 *Nonus acu levius*] Legunt alii,
Nonus aculeolos in cochleare tulit.
Sensus prioris lectionis patet. De cochleari dictum, epig. 33. supra. Alii,
Nonus permodicum vix cochleare tulit.

12 *Quatuor ad*] Sic lepide mendicat poeta.

Ad Librum suum, LXXII.

quem dono dat Artano amico redeunti Narbonem in Galliam.

O liber, tu nondum ornatus purpura, nec politus aspero morsu sicci pumicis, festinas comitari Artanum; quem amœnissima Narbo patria eruditi Votieni cogit reverti ad leges, atque annuos fasces: quod tibi optandum est pari desiderio, teneris illo loco, & hoc amico. Quam cuperem fieri meus liber!

Nondum murice cultus, asperoque
 Morsu pumicis aridi politus,
Artanum properas sequi, libelle:
Quem pulcherrima jam redire Narbo,
Docti patria Narbo Votieni 5
Ad leges jubet annuosque fasces,
Votis quod paribus tibi petendum est,
Continget locus ille, & hic amicus.
Quam vellem fieri meus libellus!

Notæ.

1 *Murice cultus*] De ornamentis librorum vide epig. 67. lib. 1. & epig. 2. lib. 3.

4 *Narbo*] Galliæ civitas, hodie *Narbonne*; quæ erat colonia Romana ad Reipublicæ Romanæ imaginem administrata. Romæ erat Senatus, sic in coloniis erant decuriones. Ex decurionibus juridicundo duumviri creabantur singulis annis, qui Romanos Consules repræsentabant. Hinc poeta Artanum revocari dicit ad leges, hoc est, ad jus dicendum, & ad fasces, id est, ad Magistratum gerendum.

7 *Votis quod*] Nempe frui illo loco, atque Artano amico.

9 *Quam vellem*] Hoc est, quam optarem ipse vice libelli comitari Artanum.

Ad INSTANTIUM, LXXIII.

amore incitari ingenium.

O Instanti, quo nec alter æstimatur sincerior corde, nec prior candida simplicitate; si cupis corroborare atque excitare nostram Thaliam, & poscis versus non perituros; da, quod amem. O lascive Properti, Cynthia fecit te poetam: formosa Lycoris erat ingenium Galli: formosa Nemesis parit æstimationem acuto Tibullo, erudite Catulle, Lesbia dictavit tibi. Nec Pelignus, nec Mantua contemnit me poetam, si quandam Corinnam, si quendam Alexim habuero.

Instanti, quo nec sincerior alter habetur
 Pectore, nec nivea simplicitate prior:
Si dare vis nostræ vires, animosque Thaliæ,
 Et victura petis carmina; da, quod amem.
Cynthia te vatem fecit, lascive Propertî: 5
 Ingenium Galli pulchra Lycoris erat:
Fama est arguti Nemesis formosa Tibulli:
 Lesbia dictavit, docte Catulle, tibi.
Non me Pelignus, nec spernet Mantua vatem,
 Si qua Corinna mihi, si quis Alexis erit. 10

Notæ.

3 *Animosque Thaliæ*] Amor quippe felicem ingenio materiam suppeditat: noti sunt poetæ, atque eorum amicæ, quas recenset noster poeta.

9 *Pelignus*] Alii, *Peligni* populi Italiæ Marsis finitimi, quorum caput Corsinium: in Pelignis autem natus Ovidius Corinnam amicam versibus celebravit: Mantua autem patria Virgilii, qui ardebat Alexim. Sensus est: Mea etiam carmina legentur a Pelignis & Mantuanis, licet Ovidio illi, hi Virgilio multum faveant.

In malum Medicum. LXXIV.

HOplomachus nunc es, fueras ophthalmicus ante:
Fecisti medicus quod facis hoplomachus.

Nunc es hoplomachus, prius fueras ophthalmicus: medicus egisti quod agis hoplomachus.

Notæ.

1 *Hoplomachus*] Is est, qui armis pugnat, hoc est, gladiator: ophthalmicus verò medicus est qui curat oculos, sic dictus ab ophthalmia, quæ mala est oculi affectio.

2 *Fecisti medicus*] Imperitia homines necâsti, cum esses medicus, quos & nunc occidis gladiator.

De GALLO LINGONO, LXXV.

qui percusso ad lapidem pede jacens in sandapila à vespillonibus domum reportatus est.

DUM repetit sera conductos nocte Penates
Lingonus à recta Flaminiaque recens:
Expulit offenso vitiatum pollice talum,
Et jacuit toto corpore fusus humi. 4
Quid faceret Gallus, qua se ratione moveret?
Ingenti domino servulus unus erat.
Tam macer, ut minimam posset vix ferre lacer-(nam:
Succurrit misero casus, opemque tulit.
Quatuor inscripti portabant vile cadaver,
Accipit infelix qualia mille rogus. 10
Hos comes invalidus submissa voce precatur,
Ut quocumque velint, corpus inane ferant.
Permutatur onus, stipataque tollitur alte
Grandis in angusta sarcina sandapila.
Hic mihi de multis unus, Lucane, videtur, 15
Cui merito dici, mortue Galle, potest.

Dum Lingonus [illegible] recta via & Flaminia [illegible] domum conductam nocte [illegible] ruptum talum [illegible], & [illegible] humi [illegible]. Quid ageret Gallus [illegible] modo moveret se? [illegible] habebat unum servulum tam tenuem, ut [illegible] portare minimam lacernam: [illegible] infelici, & [illegible]. Quatuor [illegible] ferebant vile cadaver [illegible] mille capit miser rogus. [illegible] comes [illegible] voce submissa, ut portent corpus inane, quocumque libeat. Onus permutatur, ingens sarcina alte [illegible] arctam sandapilam. O [illegible], ex [illegible] hunc [illegible], [illegible] dici potest, O Galle mortue.

Notæ.

2 *Lingonus*] Sic dictus, ut aiunt interpretes, à civitate Lingonum in Gallia, hodie *Langres*.

A recta] Via recta Flaminiæ erat proxima, Marlianus, lib. 6. cap. ult.

6 *Ingenti domino*] Hoc est, corpore valde obeso.

9 *Quatuor inscripti*] Sic dicti à notis & literis, quæ improborum frontibus inurebantur.

10 *Infelix rogus*] Hoc est, pauperum rogus, in quem scilicet multi simul conjicerentur.

11 *Precatur*] Hos nempe vespillones.

12 *Corpus inane*] Hoc est, mortuum deponant, quocumque in loco voluerint: jacentem vero suum dominum tollant. Alii putant poetam alludere ad Gallos Cybeles sacerdotes, qui castrati inanes seu impotentes erant ad generandum. Videat lector.

13 *Stipata*] Hoc est, Gallus obesus valde coarctatus ponitur in sandapila, quæ erat pauperum feretrum. Vel [illegible] dicitur a quatuor nempe inscriptis servis ustitinariis, qui mortuos efferrent.

16 *Mortue Galle*] Dicterium est in Gallos Cybeles sacerdotes, qui impotentes ad generandum, & effeminati, merito mortui nuncupabantur. Hic autem Lingonus à vespillonibus elatus poterat jure mortuus vocari.

In GALLICUM, LXXVI.

quem male agere caussas festive ostendit poeta.

O Marce, dic mihi veritatem, dic quaeso: nihil est quod libentius audiam: sic, ô Gallice, me oras semper & rogas, cum recitas tuos libros, & quoties dicis caussam clientis. Difficile est me recusare tibi quod postulas. Igitur audi verius vero quid sit: O Gallice, non libenter audis veritatem.

DIC verum mihi, Marce: dic amabo:
Nil est quod magis audiam libenter:
Sic & cum recitas tuos libellos,
Et caussam quoties agis clientis,
Oras, Gallice, me rogasque semper. 5
Durum est me tibi, quod petis, negare.
Vero verius ergo quid sit audi.
Verum, Gallice, non libenter audis.

NOTÆ.

1 *Dic verum*] Idem est argumentum, epig. 64. lib. 5. & epig. 27. lib. 7.

8 *Non libenter*] Etenim si verum dixero, non te laudabo, imo dicam te male agere caussas.

Ad LIBERUM amicum, LXXVII.

ut genio indulgeat.

O Liber, suavissimum studium tuorum amicorum, Liber digne vivere in æterna rosa: si sapis, capilli semper tibi niteant Assyrio amomo, & corona florea circumdent caput. Crystalla alba nigrescant vetulo Falerno, & blandus lectus caleat tenero amore. Qui sic vixit mortuus vel media ætate, hic habuit longiorem vitam, quam concessa fuit.

LIber, amicorum dulcissima cura tuorum,
Liber, in æterna vivere, digne, rosa:
Si sapis, Assyrio semper tibi crinis amomo
Splendeat, & cingant florea serta caput.
Candida nigrescant vetulo crystalla Falerno, 5
Et caleat blando mollis amore torus.
Qui sic vel medio finitus vixit in ævo,
Longior huic facta est, quam data vita fuit.

NOTÆ.

2 *In æterna rosa*] Hoc est, in perpetuis voluptatibus.

3 *Assyrio*] Hoc est, unguento ex Assyrio amomo.

5 *Candida nigrescant*] Poculum enim ex crystallo vini infusi colorem trahit: Falernum verò nigrum est.

7 *Vel medio*] Qui voluptatibus sic se immiscuit, etiam si vel media ætate occidat, diutius tamen vixit, quam dii concesserint: poeta enim non numero dierum, sed voluptatibus vitam longiorem æstimat. Epig. 16. lib. 1.

De Ludis STELLÆ, LXXVIII.

quibus Domitiani triumphum celebravit.

Stella celebrator triumphi Hyperborei exhibuit ludos, quos suos optaret victoria Phlegræa, quos tuos optaret pompa Indica,

QUos cuperet Phlegræa suos victoria ludos,
Indica quos cuperet pompa Lyæe tuos,

NOTÆ.

1 *Phlegræa suos*] Victoriam Phlegræam intellige, quam de gigantibus retulit Hercules in planitie Campana, quæ olim Phlegræa dicebatur propter flammas illic erumpentes. Natalis Comes, lib. 7. cap. 2. Videndus & Strabo, lib. 5.

2 *Indica pompa*] Quos etiam ludos cuperet

Fecit

Fecit Hyperborei celebrator Stella triumphi :
O pudor ! O pietas ! & putat esse parum.
Non illi satis est turbato sordidus auro 5
Hermus, & Hesperio qui sonat orbe Tagus.
Omnis habet sua dona dies, nec linea dives
Cessat, & in populum multa rapina cadit.
Nunc veniunt subitis lasciva numismata nimbis :
Nunc dat spectatas tessera larga feras. 10
Nunc implere sinus securos gaudet, & absens
Sortitur dominos, nec laceretur avis.
Quid numerem currus, terdenaq; præmia palmæ,
Quæ dare non semper consul uterque solet ?
Omnia sed, Cæsar, tanto superantur honore, 15
Quod spectatorem te tua laurus habet.

ô Bacche : O pudor ! O pietas ! & credit esse parum. Illi non sufficit Hermus turbidus auro mixto, nec Tagus qui strepit orbe Hesperio. Omnis dies habet sua munera, nec dives linea cessat, & multa diripienda mittuntur in populum. Nunc lascivi nummi sparguntur repentinis nimbis ; nunc munifica tessera donat spectatas feras. Volucres non exhibita lætantur tuto foveri sinu, & sortito capiunt heros, ne discerpantur. Quid numerem currus, & triginta præmia victoriæ, quæ largiri non semper solent ambo consules ? At, ô Cæsar, omnia inferiora sunt tanto honore, quod tu spectas tuam lauream Sarmaticam.

Notæ.

Bacchus editos in triumpho quem de India egit, hos Stella exhibuit, ut Domitiani victoriam de Sarmatis celebraret. Triumphum Bacchi cum illa Herculis victoria conjunxit etiam Silius, l. 1.

Qualis odoratis descendens Liber ab Indis
Egit pampineos frænata tigride currus ;
Aut cum Phlegræos confecta mole gigantes
Incessit campis tangens Tirynthius astra.

5 *Non illi*] Tagus fluvius Hispaniæ, Hermus vero Lydiæ arenas aureas vehunt, quæ Stellæ liberalitati non sufficerent.

7 *Omnis habet*] Ludi celebrabantur per plures dies, quibus singulis in populum munera spargebantur. Suetonius, cap. 11. in Nerone : *Sparsa & populo missilia omnium rerum per omnes dies singula quotidie millia avium cujusque generis multiplex genus : tesseræ frumentariæ, vestis, aurum, argentum, gemmæ, margarita, tabulæ pictæ, mancipia, jumenta, atque etiam mansuetæ feræ, novissime naves, insulæ, agri.* Hoc loco utitur Turnebus, lib. 29. cap. 9. ut sequentes versus explicet, *Nec linea dives.* Ego, inquit, interpretor gemmas & margaritas, resque pretiosas in linea, quod ego gallice explico *filet de perles.* Sic etiam explicat Salmasius. Alii lineam divitem sumunt pro ordine subselliorum, & pro orchestra in qua spectabat Senatus. Lipsius in notis ad Raderum missis sic explicat, ut refert ipse Raderus : *Mihi,* inquit, *videbatur linea pro ordine subselliorum capienda, & interpretabar non solum populum habere quod caperet in missilibus, sed & Senatum. Dives igitur linea orchestra.* Hæc sententia placet Radero ; poeta enim, inquit, videtur consulto distinxisse popularia ab orchestra, cum subjecit

——— *& in populum multa rapina cadit.*

Sic Ovidius in Amoribus lineam accipit pro ordine sedentium :

Quid frustra refugis ? cogit nos linea jungi.

Lineam divitem libenter explicarem schedulam, in qua scriptum esset quid pretiosum, quod referenti schedulam donaretur : in tesseris vero seu globulis ligneis scripta erant ferarum nomina, quæ distribuebantur rapientibus tesseras. De linea margaritarum agitur lege 26. ff. *ad legem Falcidiam,* & lege ultima ff. *de auro, argento, mundo, &c.*

9 *Nunc veniunt*] E loco nempe superiore sparguntur nummi sestertii, quos lascivos vocat, quod forte populum ad se alliciant vel recreent.

10 *Nunc dat*] Turnebus loco citato sic explicat hunc versum : tesseræ globuli erant certæ speciei notis inscripti, quæ ei qui jactam tesseram rapuerat, dabatur. Vide Xiphilinum in Nerone.

11 *Nunc implere*] Hoc est, ut mihi videtur Aves absentes, seu in arena non exhibitæ tesseris inscriptæ dantur iis, quibus forte contigit tessera : at vero si aves emissæ fuissent, à diripientibus laceratæ fuissent.

12 *Nec laceretur*] Alii, *nec laceratur.*

14 *Quæ dare*] Sensus est : Plura victoribus præmia dedit Stella , quam ambo Consules, cum simul edunt ludos.

15 *Tanto superantur*] Stellæ ludi per se quidem celebres, tua præsentia, ô Domitiane, celeberrimi facti sunt.

In FABULLAM, LXXIX.

affectantem pulchritudinem.

Omnes tuæ amicæ aut sunt vetulæ, aut turpes, & deformiores vetulis: tibi adjungis has comites, & trahis tecum per convivia, porticus, theatra. O Fabulla, sic pulchra, sic puella es.

OMnes aut vetulas habes amicas,
Aut turpes, vetulisque fœdiores:
Has ducis comites, trahisque tecum
Per convivia, porticus, theatra.
Sic formosa, Fabulla, sic puella es. 5

NOTÆ.

5 *Sic formosa*] Hoc est, collata cum illis vetulis tibi videris formosa.

In DOMITIANUM, LXXX.

qui pugillatione revocata antiquorum simplicitatem repræsentaverat.

O Domitiane, restituis nobis miracula sanctorum avorum, nec sinis prisca secula perire: Cum antiquæ consuetudines Romanæ arenæ revocentur, & virtus certet manu simpliciore. Sic, te Imperatore, decus servatur antiquis templis, & casa est in veneratione sub Jove tam culto. Sic, Auguste, dum construis nova, renovas antiqua: quæ sunt & quæ fuerunt, debentur tibi.

SAnctorum nobis miracula reddis avorum,
Nec pateris, Cæsar, secula cana mori:
Cum veteres Latiæ ritus renoventur arenæ,
Et pugnet virtus simpliciore manu.
Sic priscis servatur honos te præside templis, 5
Et casa tam culto sub Jove numen habet.
Sic nova dum condis, revocas, Auguste, priora:
Debentur quæ sunt, quæque fuere tibi.

NOTÆ.

1 *Sanctorum nobis*] Hoc est, pugiles in arena exhibuisti, quos mirabatur antiquitas.

2 *Nec pateris*] Prisca secula excidere ex nostra memoria.

4 *Simpliciore manu*] Pugnis tantum, & cæstibus, non ferro, tridente, &c. Raderus.

5 *Sic priscis servatur*] Quemadmodum ludos veteres renovas, sic & templa antiqua veneraris.

6 *Et casa*] Hoc est, antiquum Jovis templum humile quidem & vile à te restauratum in veneratione est.

Sub Jove tam culto] Quem nimirum tam assidue colis, & cui tot & tanta donaria offers.

7 *Sic nova dum*] Domitianus plura templa condidit, atque antiqua plura restauravit. Suetonius in Domitiano. Atque ita, ait poeta, omnia Reipublicæ tempora sub illo recurrere.

In GELLIAM, LXXXI.

cui gemmæ vita cariores erant.

Gellia non jurat per sacra mystica Dindymenes, nec per bovem juvencæ Niliacæ, tandem per nullos deos, nec deas: at per uniones.

NON per mystica sacra Dindymenes,
Nec per Niliacæ bovem juvencæ,
Nullos denique per deos, deasque,
Jurat Gellia: sed per uniones.

NOTÆ.

1 *Sacra Dindymenes*] Id est, Cybeles sic dictæ à Dindymo Phrygiæ monte ubi colebatur. Dicitur etiam Berecynthia mater, per cujus sacra jurare solebant antiqui, epig. 43. lib. 4.
Juro per Berecynthios furores.

2 *Niliacæ bovem*] Hoc est, nec per Apim bovem, sub cujus specie Ægyptii colebant Osirim, cui nupsit Isis Ægyptiorum dea ex Ioveca. Sic Farnabius.

Hos amplectitur, hos deosculatur :
Hos fratres vocat, & vocat sorores :
Hos natis amat acrius duobus.
His si quo careat misella casu,
Victuram negat esse se nec horam.
Eheu quam bene nunc, Papiriane, 10
Annæi faceret manus Sereni.

Fovet hos sinu, hos suaviatur. Hos appellat fratres, atque appellat sorores ; hos diligit vehementius duobus liberis. Si quo casu infortunata privetur his, affirmat se non esse victuram, nec horam. Eheu, ô Papiriane, quam bene nunc faceret manus Annæi Sereni.

Notæ.

11 *Annæi*] Annæum furem fuisse conjiciunt interpretes, qui utinam, inquit poëta, Gelliæ uniones subduxisset, illa præ dolore moreretur digna quidem morte, quippe quæ uniones vehementius liberis, imo & diis ipsis amet.

Ad DOMITIANUM, LXXXII.

quem laudat, quod levioribus etiam poetis faveat.

DAnte tibi turba querulos, Auguste, libellos.
Nos quoque qui domino carmina parva damus :
Posse deum rebus pariter, Musisque vacare,
Scimus, & hæc etiam serta placere tibi.
Fer vates, Auguste, tuos : nos gloria dulcis, 5
Nos tua cura prior, deliciæque sumus.
Non quercus te sola decet, nec laurea Phœbi :
Fiat & ex edera civica nostra tibi.

O Auguste, turba tibi offerente supplices libellos, nos etiam qui porrigimus domino leves versus, novimus Deum posse simul dare operam negotiis & Musis, atque has quoque coronas tibi gratas esse. O Auguste, fave tuis poetis : nos sumus decus, nos tua prior cura, & deliciæ sumus. Non quercus sola tibi convenit, nec laurea Apollinis : & nostra civica corona fiat tibi ex edera.

Notæ.

1 *Dante tibi*] Per libellos supplices principem adibat populus : queruli vero dicuntur libelli, per quos nempe conquerimur de infortunio vel injuria, atque auxilium petimus.

3 *Posse deum*] Domitianum scil. posse & Musis vacare, & terrarum orbem administrare.

5 *Nos gloria dulcis*] Hoc est, poesim amas.

7 *Non quercus*] Hoc est, non solæ coronæ ex quercu vel ex lauro te decent, ob servatos cives & devictos hostes, sed & coronæ ex edera quæ nobis poetis & civibus tuis conveniunt. Virgilius Augustum alloquens, eclog. 8. sic canit :

——— *atque hanc sine tempora circum*
Inter victrices ederam tibi serpere lauros.



EPIGRAMMATUM
LIBER IX.

Martialis Torannio suo salutem.

Ave, mi Toranni, frater dilectissime. Scripsimus ad Stertinium virum clarissimum epigramma quod est extra ordinem paginarum, qui voluit collocare imaginem meam in sua bibliotheca. De quo scribendum ad te existimavi: ne ignorares, quis iste Avitus nominaretur. Vale, atque adorna hospitium.

AVE, mî Toranni, frater carissime. [1] Epigramma quod extra ordinem paginarum est, ad Stertinium clarissimum virum scripsimus, qui [2] imaginem meam ponere in bibliotheca sua voluit. De quo scribendum tibi putavi, ne ignorares, Avitus iste quis vocaretur. Vale, & para hospitium.

NOTÆ.

1 *Epigramma*] Sequens nempe separatum à reliquis, ita ut primum hujus libri sit *de templo Flaviæ gentis*: Stertinium verò Avitum etiam nominat.

2 *Imaginem meam*] Moris erat antiqui, doctorum virorum imagines in bibliothecis ponere. Cicero, lib. 4. epist. ad Atticum epist. 9. Juvenalis, sat. 7.

Qui facis in parva sublimia carmina cella,
Ut dignus venias hederis, & imagine macra.

Alii hanc epistolam scribunt post sequens epigramma, quod in MS. exemplari abest, quo usus est Junius.

Ad AVITUM, Epigr. I.
cujus ingenium laudat, suum verò deprimit.

Non te occultabis poeta sublimi pectore, quem merita mercede donabit mors tarda. O Avite, breve hoc carmen tibi vivat sub nostra imagine, quam jungis præstantibus viris.

NON te celabis sublimi pectore vates,
Cui referet serus præmia digna cinis.
Hoc tibi sub nostra breve carmē imagine vivat,
Quam non obscuris, jungis, Avite, viris.

NOTÆ.

1 *Non te celabis*] Jam de Avito diximus, lib. 5. epig. 17. Nescio an hic idem fuerit. Utut est, Martialis imaginem in sua bibliotheca collocaverat. Legunt alii,

Note, licet nolis sublimi pectore vates.

Alii, *Late lucebis, &c.*

2 *Cui referet*] Horatius, lib. 2. epig. 1.

Urit enim fulgore suo qui prægravat artes
Infra se positas: extinctus amabitur idem.

Ille ego sum nulli nugarum laude secundus: 5
Quem non miraris, sed puto lector amas.
Majores majora sonent: mihi parva locuto
Sufficit in vestras sæpe redire manus.

Ille ego sum nulli secundus laude nugarum, quem non miraris, at, opinor, diligis, ô lector. Majores canant majora, satis est mihi canenti parva, attrectari manibus vestris.

N O T Æ.

5 *Ille ego*] Avitum rogat ut hæc quatuor carmina subscribat imagini ejus, quam inter viros præclaros posuerat in sua bibliotheca.

De templo Flaviæ gentis. II.

DUM Janus hyemes, Domitianus autumnos,
Augustus annis commodabit æstates:
Dum grande famuli nomen asseret Rheni,
Germanicarum magna lux Kalendarum:
Tarpeïa summi saxa dum patris stabunt: 5
Dum voce supplex, dumque thure placabit
Matrona divæ dulce Juliæ numen:
Manebit altum Flaviæ decus gentis,
Cum Sole, & astris, cumque luce Romana. 9
Invicta quidquid condidit manus, cœlum est.

Dum Janus commodabit hyemes, Domitianus autumnos, Augustus æstates; dum magnus dies Calendarum Germanicarum sibi vendicabit ingens nomen Rheni subacti: dum saxa Tarpeïa summi Jovis manebunt: dum matrona voce supplex, & dum thure placabit suave numen divæ Juliæ: summus honos Flaviæ familiæ durabit cum Sole & sideribus, & cum gloria Romana. Quicquid ædificavit manus invicta, cœlum est.

N O T Æ.

1 *Dum Janus hyemes*] Janus nomen imposuit mensi Januario, qui pro hyeme; Domitianus Octobri, qui pro autumno; Augusto, antea Sextili, qui pro æstate sumitur: hoc est, quandiu erunt illæ anni tempestates, tandiu gentis Flaviæ templum durabit. De quo Suetonius in Domitiano, cap. 17.

4 *Germanicarum*] Hoc est, primus dies Septembris, quem & Octobrem ex appellationibus suis Germanicum, Domitianumque transnominavit Domitianus. Suetonius, cap. 13. in Domitiano.

5 *Tarpeïa*] Hoc est, dum durabit Capitolium.

7 *Matrona divæ*] Juliam Titi nempe filiam perdite amavit Domitianus, teste Suetonio in Domitiano, cap. 22. quam mortuam ut deam coli jussit.

Dulce numen] Id est, carum Domitiano, aut Romanis ipsis gratum atque optabile. Legunt alii,

Matrona dives dulce Julium Numen.

Prior lectio anteponenda videtur.

8 *Altum decus*] Hoc est, superbum illud templum.

10 *Cœlum est*] Hoc est, immortale, atque æternum ut cœlum.

III.

Ad DOMITIANUM, IV.

De ejus ædificiis in honorem deorum.

QUantū jam superis, Cæsar, cœloque dedisti,
Si repetas, & si creditor esse velis;
Grandis in ætherio licet auctio fiat Olympo,

O Cæsar, si reposcas quantum jam donasti diis & cœlo, & velis esse creditor: quamvis magna auctio fiat in Olympo æthereo,

N O T Æ.

3 *Auctio*] Quæ publica est venditio, in qua pretium ab emptoribus certatim augetur: hoc est, licet hastæ subjiciantur bona deorum & dearum, & sic publicè vendantur, pecunia tamen inde collecta non sufficit ut te creditorem dimittant.

Cogan-

& superi cogantur vendere omnia sua bona: Atlas conturbabit, nec erit integra uncia, qua genitor deorum transigat tecum. Quid enim potest tibi reddere pro templis Capitolinis, quid pro gloria Tarpeiæ frondis? Quid uxor Jovis pro geminis delubris? Omitto Minervam: illa procurat tua negotia. Quid commemorem Herculem atque Apollinem, & pios Laconas: quid templa Flavia addita Latio polo? O Auguste, oportet te expectare & supersedere: nam arca Jovis non habet unde solvat tibi.	Coganturque dei vendere quidquid habe Conturbabit Atlas, & non erit uncia tota, Decidat tecum qua pater ipse deum. Pro Capitolinis quid enim tibi solvere temp Quid pro Tarpeiæ frondis honore potes Quid pro culminibus geminis matrona Ton Pallada prætereo: res agit illa tuas. (1 Quid loquar Alciden, Phœbumque, pios Laconas: Addita quid Latio Flavia templa polo Expectes, & sustineas, Auguste, necesse e Nam tibi quod solvat, non habet arca Jo

NOTÆ.

5 *Conturbabit Atlas*] Atlas, qui cœlum humeris gestat, proscribet cœlum, nec unciam seu duodecimam debitorum partem colliget: uncia pars est duodecima assis, qui pro integro debito accipitur. Conturbare significat dissipare. Farnabius interpretatur τὸ *conturbabit*, cedet foro. Bud. cœlum totum tibi decoquet.

7 *Pro Capitolinis*] Capitolinum incensum restituit Domitianus.

8 *Quid pro Tarpeiæ*] Vide epig. 54. lib. 4. in honorem Jovis Capitolini ludos instituit Domitianus, in quibus laureæ & coronæ quernæ dabantur. Suetonius in Domitiano, cap. 5.

9 *Quid pro culminibus*] Ex his verbis colligere est Junoni duo templa consecrasse Domitianum.

10 *Pallada prætereo*] Quam superstitiose coluit, in cujus honorem quinquatria insti Suetonius in Domitiano.

Res agit] Hoc est, Numen est tibi fa are: cum tibi serviat Minerva, ab ea deb exigere non oportet.

11 *Quid loquar Alciden*] Herculi tem erexit: & Phœbi forte, sic Castoris & Po templum incendio absumptum restituit. tonius in Domitiano, cap. 5. *Plurima & pulcherrima incendio absumpta restituit*, ter nempe. Laconas pios dixit, quod Casto Pollux Lacænæ Ledæ filii alternatim vi De his supra.

12 *Templa polo*] Quæ culmine cœlum gere viderentur, epig. 35. infra, & epig lib. 10. Alii legunt, *Latio foro?* quod j forum, ut aiunt, extructum esset Flaviæ g templum, de quo epig. 2. supra.

V.

In PAULLAM infamem. VI.

O Paulla, cupis nubere Prisco; sapis. Priscus non vult ducere te: & ille sapit.	Nubere vis Prisco, non miror, Paulla: sap Ducere te non vult Priscus, & ille sap

NOTÆ.

1 *Paulla*] De qua epig. 75. lib. 1. nubere volebat Prisco nobili sane & diviti.

Ad DOMITIANUM, VII.

quod mares castrari edicto prohibuisset, atque adulteria sustulisset.

ımme Rheni domitor, & parens orbis,
lice princeps, gratias agunt urbes :
habebunt : parere jam scelus non est.
r avari sectus arte mangonis
is damna mœret ereptæ : 5
n superbus computet stipem leno,
tituto misera mater infanti,
cubili fuerat ante te quondam
esse per te cœpit & lupanari.

O summe victor Rheni, & pater orbis, caste princeps, urbes tibi agunt gratias : frequentabuntur: jam non est crimen gignere. Puer castratus arte mangonis avari non luget amplius jacturam virilitatis : nec infortunata genitrix dat infanti prostituto stipem, quam numeret leno arrogans. Tua opera cœpit esse verecundia in lupanari, quæ olim ante te nec fuerat in toro nuptiali.

NOTÆ.

Q[illegible] adulteria prohibuisset. [illegible] Infanda enim libido tuo [illegible]
[illegible] Quia non sunt amplius adulte[illegible] lib. [illegible]
[illegible] Vide epig. 2, & 4. lib 6.

7 *Dat prostituto*] Prostituendos quippe infantes à matribus conducebant lenones.

8 *Qui nec cubili*] Hoc est, su[illegible] latis adulteriis non solum pudica sunt matrimonia, sed & pudor est in lupanari, ubi jam non licet prostituere pueros.

In AFRUM superbum. VIII.

de Lybicis reduci tibi gentibus Afer
tinuis volui quinque diebus ave.
t, aut dormit, dictum bis, terq; reverso.
ıtis est : non vis, Afer, avere : vale.

O Afer, quinque diebus continuis volui dicere salutem tibi reverso ex Africa. R[illegible] mihi reverso bis [illegible] vacat, vel dormit. Jam sufficit : O Afer, non vis avere : vale.

NOTÆ.

[illegible] avere] Hoc est, si non vis ut tibi salutem dicam, vale, hoc est, morere, epig. 67.

Ad DOMITIANUM, IX.

quod i[illegible] prostitui vetuerit.

am parva foret sexus injuria nostri,
andos populo prostituisse mares :
e leonis erant, ut ab ubere raptus :
a vagitu posceret æra puer.
ı dabant infandas corpora pœnas : 5

Quasi esset parva injuria sexus nostri, prostituere populo mares [illegible] : jam cunabula [illegible] ad lenonem, ut puer ereptus ab ubere, peteret [illegible] suo vagitu. Corpora immatura luebant pœnas infandas :

NOTÆ.

[illegible]] Hujus epigrammatis idem est argumentum ac epig. 7. supra.
[illegible] Alii, *cura.*

Non

Pater Italiæ non passus est talia portenta: idem qui nuper subvenit delicatis pueris, ne crudelis libido faceret steriles viros. Pueri, juvenes & senes amaverunt te antea; sed nunc, ô Cæsar, infantes etiam diligunt te.

Non tulit Ausonius talia monstra pater:
Idem qui teneris nuper succurrit ephebis,
Ne faceret steriles sæva libido viros.
Dilexere prius pueri, juvenesque senesque:
At nunc infantes te quoque, Cæsar, amant.

NOTÆ.

6 *Ausonius pater*] Domitianus. 7 *Succurrit ephebis*] Ne castrarentur: supra ep. 6. & ep. 2. lib.

Ad BITHYNICUM captatorem. X.

O Bithynice, Fabius nihil tibi legavit, cui tu donabas sex millia annua, si memini. Ille nulli donavit plus: O Bithynice, noli conqueri: tibi legavit sex millia annua.

NIL tibi legavit Fabius, Bithynice, cui tu
Annua, si memini, millia sena dabas.
Plus nulli dedit ille: queri, Bithynice, noli:
Annua legavit millia sena tibi.

NOTÆ.

4 *Annua legavit*] Quæ tu quotannis solebas illi donare, ut tibi eum conciliares: nam deinceps nihil donabis.

In CANTHARUM parasitum. XI.

O Canthare, cum libenter cœnas foris: vociferaris, & obtrectas, & minaris. Suademus exuas mentem ferocem: nequis esse liber, atque belluo.

COEnes, Canthare, cum foris libenter;
Clamas, & maledicis, & minaris.
Deponas animos truces, monemus:
Liber non potes, & gulosus esse.

NOTÆ.

4 *Liber non potes*] Etenim parasitus debet iis, à quibus invitatur, blandiri. Lib. 2. ep. 5
Liber eris, cœnare foris, si, Maxime, nolis.

De EARINO, DOMITIANI, XII.

puero, cujus nomen delicatum molliori versu celebraret, nisi contumaces syllabæ repugnaren

O Nomen natum cum violis & rosis, quo denominatur optima pars anni, quod redolet Hyblam & flores Atticos,

NOmen cum violis, rosisque natum,
Quo pars optima nuncupatur anni,
Hyblam quod sapit, Atticosque flores,

NOTÆ.

De Earino. Ἔαρ, Latinè ver; Earinus ergo vernus est, cujus tres primæ syllabæ breves non possunt ingredi tenerum versum.

2 *Pars optima*] Ver enim pulcherrima est anni tempestas, qua nempe violæ & rosæ, atque omne florum genus nascitur.

3 *Hyblam*] Montem Siciliæ, ubi multi res, unde melle abundat.

Atticosque flores] Quos delibant apes in Hymetto Atticæ monte.

Quod nidos olet alitis superbæ?
Nomen nectare dulcius beato, 5
Quo mallet Cybeles puer vocari,
Et qui pocula temperat Tonanti:
Quod si Parrhasia sones in aula,
Respondent Veneres, Cupidinesque.
Nomen nobile, molle, delicatum 10
Versu dicere non rudi volebam:
Sed tu, syllaba contumax, repugnas.
Dicunt Earinon tamen poetæ,
Sed Græci, quibus est nihil negatum,
Et quos ἄρες ἄρες decet sonare: 15
Nobis non licet esse tam disertis,
Qui Musas colimus severiores.

quod olet nidos avis superbæ: O nomen suavius felici nectare, quo appellari mallet puer Cybelis, & qui miscet pocula Jovi: quod si loquaris in aula Palatina, Gratiæ, & Cupidines respondent: volebam celebrare tenero carmine nomen clarum, tenerum, delicatum: at tu, ô syllaba contumax, adversaris. Nihilominus poetæ dicunt Earinon, at Græci, quibus concessum est quidlibet: & quibus convenit dicere ἄρες ἄρες: non est concessum nobis esse tam eloquentibus qui veneramur Musas severiores.

NOTÆ.

4 *Alitis superbæ*] Hoc est, Phœnicis. Vide epig. 55. lib. 6. & epig. 86.

6 *Cybeles puer*] Atys nempe, de quo lib. 2. epig. 86.

7 *Et qui pocula*] Ganymedes scilicet.

9 *Respondent*] Hoc est, cum tu loqueris, omnis suavitas atque elegantia fluit ab ore tuo.

13 *Earinon tamen*] Cujus primam brevem producunt Græci poetæ.

15 Ἄρες ἄρες] Hoc est, ô Mars, ô Mars, Homerus, Iliad. ε. in primo pede producit primam, in secundo corripit.

16 *Nobis non licet*] Eadem licentia uti nobis poetis Latinis non licet.

De eodem. XIII.

Si daret autumnus mihi nomen, ὀπωρινός essem:
Horrida si brumæ sidera, χειμέρινος.
Dictus ab æstivo θέρινος tibi mense vocarer.
Tempora cui nomen verna dedere, quis est?

Si duberent nomen ab autumno, autumnalis essem; si ab horridis astris hyemis, hybernus. Denominatus ab æstivo mense appellarer à te æstivus. Quis est, qui nomen duxit à verno tempore?

NOTÆ.

3 *Tibi mense*] Alii legunt *mihi*, minus bene: idem est argumentum ac præcedentis epigrammatis.

4 *Quis est*] Ἐαρινός nimirum, hoc est, vernus.

De eodem. XIV.

Nomen habes, teneri quod tempora nuncupat anni,
Cum breve Cecropiæ ver populantur apes.
Nomen, Acidalia meruit quod arundine pingi,

Tibi nomen est, quod denominat tempora anni teneri, cum apes Atticæ depascunt caducos flores veris. Nomen quod meruit pingi calamo Veneris,

NOTÆ.

1 *Nomen habes*] Vide duo præcedentia epigrammata: Earini nomen à vere deductum est.

2 *Cum breve*] Hoc est, flores veris, qui breviter marcescunt, epig. 46. lib. 2. idem dixit.

3 *Acidalia meruit*] Venus Acidalia dicta est, epig. 13. lib. 6. quæ cum veri præsideat flores variis coloribus pingere fertur.

quod scribere sua acu lætatur Venus. Nomen quod signet litera composita gemmis, & succinum attrectatum manibus Heliadum. Quod penna scribente attollant grues ad astra, quod dignum est existere in solis ædibus Cæsaris.

Quod Cytherea sua scribere gaudet acu.
Nomen, Erythræis quod litera facta lapillis, 5
Gemma quod Heliadum pollice trita notet.
Quod penna scribente grues ad sidera tollant,
Quod decet in sola Cæsaris esse domo.

NOTÆ.

5 *Nomen Erythrais*] Uniones, & margaritas intellige, quæ in Erythræo seu rubro mari reperiuntur, epig. 38. lib. 5.

6 *Gemma quod Heliadum*] Succinum intellige, quod tritum manibus suavius olet, epig. 59. lib. 4. egimus de sororibus Phaëtontis, seu Heliadibus.

Flentibus Heliadum ramis dum vipera serpit,
Fluxit in obstantem succina gemma feram.

7 *Quod penna scribente*] Grues, inquiunt interpretes, gregatim volando literam Y efficiunt, quæ affinitatem habet cum latina litera V veris scilicet prima litera. Vide epig. 75. lib. 13. Alii forte melius legunt, *penna stridente*, suo enim adventu veris quoque adventum nunciant, & celebrant grues, atque ita Earini nomen à vere deductum videntur pariter celebrare. Judicet lector.

In fictos amicos. XV.

An credis esse pectus fidæ amicitiæ hunc, quem amicum cœna, quem tibi conciliavit mensa? diligit aprum, & mulos, & sumen, atque ostrea; non te. Si tam laute cœnem, noster erit amicus.

HUnc, quem cœna tibi, quem mensa paravit amicum,
Esse putas fidæ pectus amicitiæ?
Aprum amat, & mulos, & sumen, & ostrea; non te.
Tam bene si cœnem, noster amicus erit.

NOTÆ.

1 *Hunc quem*] Imo gulosus, non amicus est. *Erit*; alii, *eris*.

De CHLOE, XVI.

quæ septem maritos extulerat.

Famosa Chloë inscripsit sepulchro septem maritorum, se fecisse: quid potest apertius?

INscripsit tumulo septem celebrata virorum,
Se fecisse Chloe: quid pote simplicius?

NOTÆ.

1 *Celebrata*] Solennia busta intelligit Domitius, sed sane epithetum est quod refertur ad Chloën: hoc est, famosa Chloe, unde alii legunt *scelerata*: hæc nempe erat inscriptio tumuli.

2 *Chloe fecisse*] Epitaphium nempe, vel tumulum septem maritis, quos ab ea sublatos veneno intelligit poeta.

De

De coma Earini oblata Æsculapio. XVII.

Consilium formæ speculū, dulcesque capillos
Pergameo posuit dona sacrata Deo,
Ille puer tanto domino gratissimus aula,
Nomine qui signat tempora verna suo.
Felix, quæ tali censetur munere tellus, 5
Nec Ganymedeas mallet habere comas.

Ille puer in palatio jucundissimus tanto domino, qui notat ver nomine suo, obtulit Deo Pergameo munera sacra, speculum consilium pulchritudinis, & suavem cæsariem. O beatum solum quod decoratur tali dono, nec mallet habere capillos Ganymedis.

Notæ.

1 *Consilium formæ*] Earinus Domitiani puer, de quo supra, detonsam suam comam pro antiquorum more misit Æsculapio Deo patrio; nam Pergameus erat Earinus. Lege Papinium, lib. 3. Sylvarum in Sylva quæ inscribitur *Coma Earini*: Pergamus verò urbs fuit Phrygiæ, ubi colebatur Æsculapius. Speculum autem consilium formæ dicitur, quod consulatur ad ornandam formam.

3 *Domino gratissimus*] Hoc est, quem Domitianus amabat præ cæteris omnibus pueris sui palatii. Legunt alii, *Ille puer tota*. Alii, *Ille puer tanta domino gratissimus aula*. quæ lectio non contemnenda videtur.

4 *Nomine qui*] Earinus enim à vere nomen duxit.

Ad ÆSCULAPIUM, XVIII.
de eadem Earini coma.

Latonæ venerande nepos, qui mitibus herbis
Parcarum exoras pensa, brevesque colos:
Hos tibi laudatos dominorum voce capillos
Ille tuus Latia misit ab urbe puer.
Addidit & nitidum sacratis crinibus orbem, 5
Quo felix facies judice tota fuit.
Tu juvenile decus serva, ne pulchrior ille
In longa fuerit, quam breviore coma.

O colende nepos Latonæ, qui lenibus herbis moraris stamina Parcarum, & breves colos: tuus ille puer ab urbe Roma misit ad te comam commendatam voce dominorum. Adjunxit quoque sacris capillis splendidum orbem, quo arbitro totus vultus fuit venustus. Tu conserva ipsi venustatem juventutis, ne ille formosior fuerit in longa cæsarie, quam in breviore.

Notæ.

1 *Latonæ venerande*] Latona peperit Apollinem, ex quo & Coronide Nympha natus est Æsculapius medicinæ inventor.

2 *Parcarum exoras*] Ab Æsculapio enim Hippolytum vitæ restitutum fabulantur poetæ: de Parcis quæ hominum fata moderantur jam sæpius dictum.

4 *Ille tuus*] Earinus quippe Pergameus erat, epig. præcedenti.

5 *Addidit & nitidum*] Speculum, quod consilium formæ vocavit superiori epig. judicem appellat & quidem incorruptum; nam acceptam formæ speciem sincere reddit.

7 *Tu juvenile*] Hoc est, ô Æsculapî, fac ut Earinus tam formosus sit tonsus, quam fuerit antea intonsus.

Ad CÆSAREM DOMITIANUM, XIX.

à quo aquæ Martiæ veniam petit ad irrigandam domum.

O Cæsar, est mihi villa minima, & opto ut sit, te diu imperante; sunt etiam in urbe exigua ædes. At curva antlia effert ex valle brevi aquas magno labore, quibus irriget hortos aridos. Ædes aridæ expostulant nullo se rore irrigari, cum aqua Martia mihi obstrepat vicino fonte. O Auguste, quam aquam concesseris nostris ædibus, existimabo hanc Castaliam, aut pluviam Jovis.

EST mihi, sitque precor longum te præside, Cæsar,
Rus minimum: parvi sunt & in urbe Lares.
Sed de valle brevi, quas det sitientibus hortis,
Curva laboratas anthlia tollit aquas.
Sicca domus queritur nullo se rore foveri, 5
Cum mihi vicino Martia fonte sonet.
Quam dederis nostris, Auguste, Penatibus undā,
Castalis hæc nobis, ut Jovis imber erit.

NOTÆ.

1 *Est mihi*] De suburbano Martialis prædio jam dictum est, epig. 61. lib. 8.

4 *Curva laboratas*] Antlia erat machina, qua magno labore aquæ hauriebantur: à verbo ἀντλέω haurio, alii, *cura*.

6 *Martia*] De qua egimus, lib. 6. epig. 42.

8 *Castalis hæc nobis*] Hoc est, illa aqua æque mihi grata erit, ac si è fonte Musarum aut ab ipso Jove daretur; imbrem aureum, in quem conversus fuit Jupiter cum adiit Danaën, forte intelligit. De aqua Castalia, epig. 21. lib. 7.

In SABELLUM parasitum. XX.

O Sabelle, trecentis carminibus celebras balnea Pontici cœnantis lautè. O Sabelle, cupis cœnare, non lavari.

LAudas balnea versibus trecentis
Cœnantis bene Pontici, Sabelle.
Vis cœnare, Sabelle, non lavari.

NOTÆ.

1 *Laudas balnea*] Non quod illa probabat, sed quod cœnam captabat, epig. 14. lib. 2.

Ad DOMITIANUM, XXI.

de templo Flaviæ Gentis condito eo in loco ubi natus est.

Hæc tellus quæ facilis aditu tota tegitur & marmore, & auro, fuit conscia domini infantis. Beata quæ sonuit tantis vagitibus, & quæ spectavit & fulsit manus reptantes. Hic venerabiles ædes steterunt, quæ dederunt mundo, quod Rhodos, & quod pia Creta cœlo stellifero.

HÆC quæ tota patet, tegiturque & marmore, & auro,
Infantis domini conscia terra fuit.
Felix quæ tantis sonuit vagitibus, & quæ
Vidit reptantes, sustinuitque manus.
Hîc steterat veneranda domus, quæ præstitit orbi,
Quod Rhodos, astrifero quod pia Creta polo.

NOTÆ.

1 *Hæc quæ tota patet*] Illic enim conditum est templum Flaviæ gentis marmoreum atque inauratum, quod possunt omnes adire.

2 *Infantis domini*] Hic locus nascentem Domitianum excepit.

5 *Quæ præstitit*] Domitianum Deum, ut Rhodus Neptunum, & Creta Jovem quem aluit, quamobrem pia dicitur, epig. 1. lib 4.

Cretenses

Cretenses texere Jovem crepitantibus armis,
Semiviri poterant qualia ferre Phryges.
At te protexit superûm pater, & tibi Cæsar
Projaculo & parma fulmen & Ægis erat. 10

Cretenses tuiti sunt Jovem armis crepitantibus, qualia portare valebant semiviri Phryges. Sed, ô Cæsar, genitor deorum defendit te, atque habebas fulmen & Ægida pro telo & scuto.

NOTÆ.

7 *Cretenses*] Alii, *Curetes.* Jovem clam subductum Saturno aluerunt in Creta insula. Hanc fabulam lege apud Natalem Comitem, lib. 9. cap. 7. & Lucretium, lib. 2. ubi de Curetibus sic loquitur:

——— *qui Jovis ullum*
Vagitum in Creta quondam occultasse feruntur,
Cum pueri circum puerum pernice chorea
Armati in numerum pulsarunt æribus æra.

8 *Semiviri*] Corybantes seu Curetes Cybeles comites castrati ex Phrygia orti, epig. 71. lib. 1. & epig. 90. lib. 3.

9 *At te protexit*] Vitelliano bello delitescentem in Capitolio. Suetonius in Domitiano. De Ægide dictum, epig. 1. lib. 7.

Ad AUCTUM, XXII.

de puero quem dato agro emerat Artemidorus.

ARtemidorus habet puerum: sed vendidit agrum:
Agrum pro puero Calliodorus habet.
Dic, uter ex istis melius rem gesserit, Aucte?
Artemidorus amat, Calliodorus arat.

Artemidorus puer est: at vendidit agrum: Calliodoro ager est pro puero. Dic, Aucte, uter ex istis melius consuluerit suis rebus? Artemidorus amat, Calliodorus arat.

Ad PASTOREM, XXIII.

se divitias expetere, ut donare atque ædificare possit.

CRedis ob hoc me, Pastor, opes fortasse rogare,
Propter quod vulgus, crassaque turba rogat:
Ut Setina meos consumat gleba ligones,
Et sonet innumera compede Tuscus ager:
Ut Mauri Libycis centum stent dentibus orbes,
Et crepet in nostris aurea lamna toris: 6
Nec labris nisi magna meis crystalla terantur,

O Pastor, putas forte me petere divitias ea de caussa propter quam vulgus & crassa turba petit: ut vites Setinæ consumant ligones meos, & Tusci agri strepant multis compedibus: ut mensæ ex Mauritania fulciantur centum dentibus eburneis, & aurea lamina sonet in nostris lectis: nec terantur meis labris nisi ingentia crystalla,

NOTÆ.

1 *Pastor*] Forte is est cujus mentionem facit Plinius junior, epist. 18. lib. 1.

2 *Propter quod*] Ad luxum nempe & voluptates plerique optant divitias.

3 *Ut Setina*] Setia civitas Latii, ubi optimum vinum, epig. 64. lib. 4.

4 *Innumera compede*] Hoc est, ut innumeri servi compedibus vincti opus faciant in meis Etruriæ agris.

5 *Ut Mauri Libycis*] Hoc est, mensæ allatæ ex Mauritania impositæ dentibus Libycis, id est, dentibus eburneis elephantorum, quibus abundat Libya, epig. 43. lib. 2.

Tu Libycos Indis suspendis dentibus orbes.

τὸ *centum.* Forte refertur ad *orbes.*

6 *Et crepet in*] Aurea nempe bractea lecti quibus accumbebant, ornabantur, epigram. 33. lib. 8.

7 *Crystalla*] Quæ apud Romanos summo erant in pretio.

& nostra Falerna infuscent nives: ut Syrus canusinatus sudet sub nostra lectica, & mea sella stipetur multis clientibus ornatis: ut ebrius conviva ardeat nostrum famulum, quem nec permutatum velim Ganymede: ut mula luto aspersa mihi inquinet purpureas lacernas, & virga regat equum Massyleum. Nihil opto ex his: testes adhibeo deos & astra, quid igitur? O Pastor, ut donem & ædificem.

Et faciant nigras nostra Falerna nives:
Ut canusinatus nostro Syrus assere sudet,
Et mea sit culto sella cliente frequens: 10
Æstuet ut nostro madidus conviva ministro,
Quem permutatum nec Ganymede velim:
Ut lutulenta linat Tyrias mihi mula lacernas,
Et Massyleum virga gubernet equum.
Est nihil ex istis: superos, ac sidera testor. 15
Ergo quid? ut donem, Pastor, & ædificem.

NOTÆ.

8 *Et faciant nigras*] Quia Falernum est nigrum, epig. 65. lib. 5.

9 *Ut canusinatus*] Hoc est, ut servi ex Syria missi vestibus induti ex lana canusina confectis, de qua epig. 127. & 129. lib. 14.

Sudet suo assere] Id est, sub lecticæ ligno prominenti, cui servi humeros subjiciunt: Canusium verò Apulorum Dauniorum oppidum.

13 *Tyrias mihi*] Ut mihi mula vecto vestes purpureas inquinentur.

14 *Et Massyleum*] Massyli seu Numidæ virga non frænis regunt equos. Virgilius, lib. 4. Æneid. Lucanus, lib. 4.

Et gens quæ nudo residens Massylia tergo
Ora levi flectit frænorum nescia virga, &c.

Ad CARUM, XXIV.

victorem in ludis celebratis in honorem Minervæ.

O Care, cui contigit flavescere auro virgineo, dic ubi posueris ornamentum Palladis? Vides en faciem domini splendentem marmore, nostra corona sponte accessit ad hos capillos. Pia quercus potest invidere Albanæ olivæ, quod illa potior circumdederit invictum caput.

O Cui virgineo flavescere contigit auro,
Dic ubi Palladium sit tibi, Care, decus?
Adspicis en domini fulgentes marmore vultus,
Venit ad has ultro nostra corona comas.
Albanæ livere potest pia quercus olivæ, 5
Cinxerit invictum quod prior illa caput.

NOTÆ.

1 *O cui*] Quærit à Caro suo amico, ubinam posuerit auream coronam, qua donatus fuerat in ludis celebratis in honorem Minervæ, ep. 55. lib. 4. unde aurum virgineum dicitur, quasi ab ipsa virgine Minerva donatum.

3 *Adspicis en*] Respondet Carus marmoreæ Domitiani statuæ se imposuisse suam coronam.

5 *Albanæ livere*] Subjungit Martialis: quercus corona quam solet ferre Imperator, epig. 82. lib. 8. poterit invidere huic olivæ Albanæ, hoc est, coronæ aureæ factæ in similitudinem foliorum olivæ, quam tu, ô Care, in Albano monte, ubi celebrabantur Quinquatria, reportâsti, & qua coronâsti statuam Cæsaris, pia autem quercus dicitur, quod Jovi dicata sit.

Ad EUNDEM, XXV.

de statua marmorea Domitiani.

Quis Romano marmore superavit ebur Phidiacum imitatus simulachro vultus Palatinos:

QUis Palatinos imitatus imagine vultus
Phidiacum Latio marmore vicit ebur?

NOTÆ.

1 *Palatinos vultus*] Hoc est, quis statuarius Domitiani formam tam bene expressit, ut ipsum *Phidiam cælando ebore præstantem*, de quo epig. 13. lib. 6. superaverit.

Hæc

Hæc mundi facies, hæc sunt Jovis ora sereni:
Sic tonat ille Deus, cum sine nube tonat.
Non solam tribuit Pallas tibi, Care, coronam,
Effigiem domini, quam colis, illa dedit.

hæc est facies mundi, hæc sunt ora Jovis placidi: sic ille Deus tonat, cum tonat serenus. O Care, non tantum Minerva tibi concessit coronam, illa donavit quoque imaginem domini, quam veneraris.

NOTÆ.

3 *Hæc mundi*] Hoc est, illa imago marmore expressa nitet ut facies mundi, seu Sol meo judicio.

4 *Cum sine nube tonat*] Hoc est, sine ira, quæ frontis serenitatem turbet.

Non solam] Minerva dedit coronam de qua epig. præced. sed & hanc Domitiani statuam, cujus mirum artificium nulli potest nisi ipsi tribui.

In AFRUM, XXVI.

qui puerum suum à convivis adspici ægre ferebat.

DAntem vina tuum quoties adspeximus Hylum,
Lumine nos, Afer, turbidiore notas.
Quid rogo? quod scelus est mollem spectare ministrum?
Adspicimus solem, sidera, templa, deos:
Avertam vultus, tanquam mihi pocula Gorgon
Porrigat, atque oculos, oraque nostra tegam? 6
Trux erat Alcides: sed Hylam spectare licebat.
Ludere Mercurio cum Ganymede licet.
Si non vis teneros spectet conviva ministros:
Phineas invites, Afer, & Oedipodas. 10

O Afer, quoties intuiti sumus Hylum tuum ministrantem vina, conjicis in nos torvos oculos. Quid quæso? Quod crimen est intueri tenerum famulum? intuemur solem, astra, templa, numina: an avertam faciem, quasi Medusa mihi ministret pocula, & velabo oculos, atque os? Hercules erat atrox: at fas erat aspicere Hylam. Concessum est Mercurio jocari Ganymede. Si non vis, ut conviva intueatur molles famulos, ô Afer, invites Phineas, atque Oedipodas.

NOTÆ.

5 *Avertam vultus*] Hoc per ironiam dicit poeta. Vide epig. 98. lib. 10.

Gorgon] Hoc est, Medusa, quæ aspectu suo homines in lapides convertebat, cujus historia satis nota.

7 *Sed Hylam*] Herculis puerum de qua egimus, epig. 49. lib. 5.

8 *Cum Ganymede*] Jovis puero.

10 *Phineas*] Accusativus est Græcus: Phineus duas uxores duxit, secundæ suasu susceptos ex priore liberos excæcavit, quam ob caussam & ipse à diis excæcatus est. OEdipi verò historia nota est ex Euripide in Phœnissis, qui cognitis suis sceleribus sibi ipse oculos effodit. Sensus est: O Afer, invites cæcos.

De NERVA, egregio poeta. XXVII.

AUdet facundo qui carmina mittere Nervæ,
Pallia donavit Glaucina, Cosme, tibi.

Qui audet mittere versus diserto Nervæ, ô Cosme, tibi dedit pallia Glaucina.

NOTÆ.

1 *Nervæ*] Cujus versus jam laudavit ep. 70. lib. 8. & Plinius junior, epist. 3. lib. 5.

2 *Pallia Glaucina*] Glauci coloris vestes, quæ viles habebantur, mittit Cosmo purpureas habenti. Nescio an hic sit Cosmus de quo lib. 1. epig. 88. & lib. 4. epig. 53.

Donabit violas, atque alba ligustra colono Pæstano, & mella Corsica Hyblæis apibus. Sed nihilominus tenues versus placent aliquo modo: vilis oliva appetitur lupo apposito. Nec mireris quod nostra Thalia conscia poetæ mediocris timeat judicium tuum. Ipse quoque Nero fertur veritus tuas aures cum juvenis tibi recitavit opus lascivum.

Pæstano violas, & cana ligustra colono,
Hyblæis apibus Corsica mella dabit.
Sed tamen & parvæ nonnulla est gratia Musæ:
Appetitur posito vilis oliva lupo. 6
Nec tibi sit mirum, modici quod conscia vatis
Judicium metuat nostra Thalia tuum.
Ipse tuas etiam veritus Nero dicitur aures,
Lascivum juvenis cum tibi lusit opus. 10

NOTÆ.

2 *Pæstano*] Ager Pæstanus omni florum genere abundavit, epig. 38. lib. 5.

4 *Corsica mella*] Amari nempe saporis: de Hybla, epig. 87. lib. 7.

6 *Posito lupo*] Pisce delicato. *Vilis*, alii, *jugis*.

7 *Nec tibi*] Nervam alloquitur, cujus aurem censoriam timebat ipse Nero, epig. 70. lib. 8.

XXVIII.

Epitaphium LATINI excellentis mimi. XXIX.

Ille ego sum Latinus, suave ornamentum scenæ, fama ludorum, plausus, & tua voluptas: qui potuissem allicere Catonem ad spectacula, & recreare Curios atque austeros Fabricios. At mores mei nihil acceperunt à theatro, & mimus dicor sola tantum arte: nec poteram placere domino sine moribus castis: ille deus penitius intuetur mentes. Vos vocate me parasitum laurigeri Phœbi, dum Roma teneat me esse servum sui Jovis.

DUlce decus scenæ, ludorum fama, Latinus
Ille ego sum, plausus, deliciæque tuæ:
Qui spectatorem potui fecisse Catonem,
Solvere qui Curios, Fabriciosque graves.
Sed nihil à nostro sumsit mea vita theatro: 5
Et sola tantum scenicus arte feror:
Nec poteram gratus domino sine moribus esse:
Interius mentes suspicit ille deus.
Vos me laurigeri parasitum dicite Phœbi,
Roma sui famulum dum sciat esse Jovis. 10

NOTÆ.

1 *Latinus*] Temporibus Domitiani mimus celebris, epig. 5. lib. 1.

3 *Fecisse Catonem*] Virum nempe omnium gravissimum, lib. 1. epig. 3.

4 *Solvere qui*] Hoc est, risum excitare Curiis & Fabriciis viris gravissimis, de quibus Livius, & passim alii.

5 *Sed nihil*] Hoc est, gestu quidem lascivus fui, at moribus probus, sic Martialis de se ipso, epig. 5. lib. 1.

Lasciva est nobis pagina, vita proba est.

6 *Et sola arte*] Moribus enim probus sum.

8 *Ille deus*] Domitianus.

9 *Parasitum dicite Phœbi*] Turnebus, lib. 21. cap. 24. mimi & histriones dicti sunt parasiti Apollinis: aliquando parasitos Apollinis interpretatur Verrius mimos secundarum partium, quod ludis Apollinaribus in mimis fere essent parasiti illarum partium actores, &c.

10 *Roma sui*] Hoc est, dum sciat Roma me exercuisse artem scenicam propter Domitianum deum, non autem propter alios.

Epitaphium Philænis Vetulæ. XXX.

O Philæni, permensa sæcula senectutis Nestoreæ, tam velociter rapta es ad undas Stygias Plutonis?

SÆcula Nestoreæ permensa, Philæni, senectæ,
Rapta es ad infernas tam cito Ditis aquas?

NOTÆ.

1 *Nestoreæ permensa*] Hoc est, quæ attigisti annos Nestoris, qui nonaginta annos vixit, ut diximus alibi: de Philæni vero epig. 66. lib. 7.

2 *Tam cito*] Hoc est, tam mature: per ironiam hoc dicit poeta.

Euboïcæ

Euboïcæ nondum numerabas longa Sibyllæ
Tempora: major erat mensibus illa tribus.
Heu quæ lingua silet! non illam mille catastæ
Vincebant, nec quæ turba Serapin amat: 6
Nec matutini cirrata caterva magistri,
Nec quæ Strymonio de grege ripa sonat.
Quæ nunc Thessalico Lunā deducere rhombo,
Quæ sciet hos illos vendere lena toros? 10
Sit tibi terra levis, mollique tegaris arena,
Ne tua non possint eruere ossa canes.

Nondum numerabas longos annos Sibyllæ Euboicæ: illa major erat tribus mensibus. Heu quæ lingua tacet! mille catastæ non superabant illam, nec turba quæ diligit Serapin: nec caterva crispa matutini magistri, nec ripa quæ reboat clangoribus *gregis Strymonii. Quæ saga nunc sciet rhombo Thessalico deripere Lunam, quæ lena vendere hos & illos toros? Experiaris terram levem, & tegaris molli arena, ut canes valeant effodere tua ossa.*

NOTÆ.

3 *Euboïcæ Sibyllæ*] Hoc est, Cumanæ, de qua Virgilius, Ecloga 4. quæ à Phœbo impetraverat, ut tot annos viveret, quot arenarum corpuscula manu capere posset. Ovid. 14. Met.

4 *Major erat*] Fingit poeta tribus tantum mensibus minus Sibylla vixisse hanc vetulam.

5 *Lingua silet*] Loquacissimam fuisse ostendit. Alii, *siles.*

Mille catastæ] De catasta lignea machina, epig. 29. lib. 6. ubi servi natura sua loquacissimi venales exponebantur.

6 *Turba Serapin*] Deum Ægyptiorum, cujus solemnia festa celebrabant Ægyptii magnis clamoribus. Strabo, lib. 17.

7 *Nec matutini*] Hoc est, nec pueri, qui summo mane magistrum adibant. Juvenalis, sat. 7. alloquens magistrum:

Dummodo non pereat mediæ quod noctis ab hora
Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat,
Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
&c.

8 *Strymonio de grege*] Strymon fluvius est Thraciæ, ad quem multæ sunt grues. Virgilius, 1. Georg.

Strymoniæque grues.

quæ gregatim vivere solent.

9 *Thessalico*] Thessalia olim veneficiis atque incantationibus fuit famosa. *Rhombus* turbo erat, quem in orbem agebant veneficæ. Theocritus in Pharmaceutria, Horatius, epod. 17.

Canidia parce vocibus tandem sacris,
Citumque retro solve, solve turbinem.

& noster poeta, lib. 12. epig. 57.

10 *Lena*] Amorum est conciliatrix.

11 *Sit tibi*] De hac bene precandi mortuis formula dictum epig. 89. lib. 1. quam in diram imprecationem vertit.

De ANTISTIO RUSTICO, XXXI.

cujus mortem & lacrymas uxoris ejus describit.

CAppadocum sævis Antistius occidit oris
Rusticus: ô tristi crimine terra nocens!
Retulit ossa sinu cari Nigrina mariti,
Et questa est longas non satis esse vias:
Cumque daret sanctam tumulis, quibus invidet, urnam, 5
Visa sibi est rapto bis viduata viro.

Antistius Rusticus interiit crudelibus regionibus Cappadocum: O tellus rea diri sceleris! Nigrina sinu reportavit ossa dilecti conjugis, & doluit iter non esse satis longum: & cum conderet sanctam urnam sepulchris, quibus invidet, sibi visa est bis orbata rapto conjuge.

NOTÆ.

1 *Cappadocum*] Impiam Cappadocum terram dixit, epig. 85. lib. 6.

4 *Et questa est*] Quamvis ex Cappadocia longum esset iter Romam, tamen quia illic mariti reliquias tumulo condere debebat Nigrina, cupiebat etiam longius esse, ne tam cito reliquias, quas sinu fovebat, deponeret.

5 *Quibus invidet*] Utpote qui condunt suos amores.

6 *Bis viduata*] Primo cum occidit maritus, & rursus cum ejus ossa condere coacta est.

De

De VIBII voto. XXXII.

Dum Vibius comitaretur arma Sarmatica Cæsaris, pro Imperatore vovit Marti hanc avem. Luna nondum absolverat octo orbes, jam deus Mars petebat vota sibi debita. Ipse anser hilaris festinavit ad sua altaria, atque exigua victima cecidit sanctis focis. An cernis octo nummos pendere ex patenti rostro alitis? hi nuper erant conditi præcordiis. Immolata victima, quæ pro te litat argento, non sanguine, demonstrat jam non esse opus ferro.

DUM comes Arctoïs hæreret Cæsaris armis
Vibius, hanc Marti pro duce vovit avem.
Luna quater binos non tota peregerat orbes,
Debita poscebat jam sibi vota deus.
Ipse suas anser lætus properavit ad aras, 5
Et cecidit sanctis hostia parva focis.
Octo vides patulo pendere numismata rostro
Alitis? hæc extis condita nuper erant.
Quæ litat argento pro te, non sanguine, cæsa
Victima, jam ferro non opus esse docet. 10

NOTÆ.

1 *Dum comes Arctoïs*] De expeditione Sarmatiæ, quæ est ad Septentrionem, jam sæpius dictum. Vide epig. 5. lib. 7. Vibii mentio nem facit Suetonius in Domitiano, cap. 3. Alii, *Vebius*.

2 *Vovit avem*] Anserem nempe Romani Imperii custodem, epig. 47. lib. 13.

3 *Luna quater*] Hoc est, nondum elapsi erant octo menses, quibus Sarmaticum bellum est confectum.

5 *Ipse suas anser*] Cum autem renitens ibat ad aras, quibus immolanda erat victima, omen infaustum erat.

7 *Octo vides*] Ad Martis sane statuam posita fuit argentea anseris effigies, ex cujus rostro pendebant octo nummi, qui octo menses in peragendo bello Sarmatico insumpti significarent.

Hæc extis] Nempe anseris præcordiis condita erant numismata, dum bellum fieret.

9 *Quæ litat argento*] Intelligere videtur poeta, temporibus Domitiani argenteam ætatem rediisse, cum dicat, jam non opus esse ferro. Forte intelligit, non sanguine, nec pugna, sed argento à barbaris redemptam fuisse pacem, ut patet ex Dionis fragmento, inquit Raderus, quod significare videbatur victima: at hic sensus carminis intellectus Vibio sane & Martiali gravissimum damnum attulisset. Judicet lector.

XXXIII, XXXIV.

In laudem DOMITIANI, XXXV.

de templo Flaviæ gentis.

Jupiter irrisit mendacia monumenti Cretensis, dum aspicit Flavia templa poli Augusti: atque inter mensas multo jam haustu nectare, dum ipse porrigeret pocula suo Marti: intuitus Apollinem, simul & sororem Apollinis,

JUpiter Idæi risit mendacia busti,
Dum videt Augusti Flavia templa poli.
Atque inter mensas largo jam nectare fusus,
Pocula cum Marti traderet ipse suo:
Respiciens Phœbum pariter, Phœbique sororẽ,

NOTÆ.

1 *Idæi busti*] Mendaces enim Cretes finxerunt Jovem interiisse, cui condiderunt tumulum, quem vocat poeta bustum Idæum, quod sane esset prope Idam Cretæ montem. Vide Callimachum in hymno Jovis. Illum verò tumulum irridet Jupiter superbum intuitus templum, quod Domitianus in honorem suæ gentis extruxerat, epig. 2. supra.

2 *Templa poli*] Hoc est, templa altissima, epig. 4. supra. Legunt alii, *tholi*.

3 *Nectare fusus*] Hoc est, madidus.

Cum quibus Alcides, & pius Arcas erat,
Cnossia vos, inquit, nobis monumenta dedistis:
Cernite quam plus sit Cæsaris esse patrem.

cum quibus erat Hercules, & pius Mercurius: Vos, ait, mihi extruxistis tumulum Cnossium, aspicite, quam plus sit genuisse Domitianum.

NOTÆ.

6 *Et pius Arcas*] Hoc est, Mercurius in urbe Cylleno vel Cyllene Arcadiæ monte natus, qui pius dicitur, quod deorum sacra instituit. Horatius, ode 10. lib. 1.

8 *Cernite quam plus*] Mihi nempe à vobis conditum monumentum Vespasiani tumulo multò inferius est, atque ita videtur optare Jupiter potius esse Domitiani, quam cæterorum deorum pater.

In PHILOMUSUM, XXXVI.

narrantem semper aliquid novi, ut cœnam aucuparetur.

ARtibus his semper cœnam, Philomuse, mereris,
Plurima dum fingis, sed quasi vera refers.
Scis quid in Arsacia Pacorus deliberet aula,
Rhenanam numeras, Sarmaticamque manū.
Verba ducis Daci Cattis mandata resignas: 5
Victricem laurum, quam venit, ante vides.
Scis quoties Phario madeat Jove fusca Syene:
Scis quota de Libyco littore puppis eat.
Cujus Iuleæ capiti nascantur olivæ,
Destinet ætherius cui sua serta pater. 10
Tolle tuas artes, hodie cœnabis apud me,
Hac lege, ut narres nil, Philomuse, novi.

O Philomuse, semper mereris cœnam his artibus, dum excogitas multa, & narras tanquam vera. Tenes quid consultet Pacorus in aula Arsacia, recenses copias Germanicas & Sarmaticas. Aperis verba ducis Daci commissa Cattis: vides victricem laurum priusquam veniat. Novisti quoties nigra Syene perfundatur Ægyptia pluvia: novisti quot naves solvant ex littore Libyco. Cujus capiti nascantur olivæ Iuleæ, cui pater ætherius destinet suas coronas. Omitte tua artificia, hodie cœnabis apud me, ea conditione, ô Philomuse, ut nihil novi referas.

NOTÆ.

3 *Pacorus*] Parthorum rex: *Aula* verò *Arsacia* sic dicta est ab Arsace Parthorum rege.

5 *Verba ducis Daci*] Cujus arcana perinde tibi comperta esse garris, ac si illius literas Cattis scriptas resignavisses: Catti autem populi Germaniæ Visurgim, Daci vero Danubium incolebant. De his epig. 2. lib. 2.

6 *Victricem laurum*] Hoc est, victoriam futuram.

7 *Phario Jove*] Jupiter sumitur pro media aëris regione, ex qua imbres emittuntur.

Fusca Syene] A colore incolarum. De hac urbe epig. 87. lib. 1. Illic perraro pluit.

9 *Iuleæ olivæ*] Hoc est, Scis nomina eorum qui in Quinquatribus victores coronandi sunt à Domitiano. *Iuliæ coronæ*, hoc est, Cæsareæ, ab Ascanio cognomine Iulo Æneæ filio, à quo ortum se prædicabat Julius Cæsar.

10 *Ætherius pater*] Jupiter Capitolinus, cui & ludos instituit Domitianus. Suetonius in Domitiano, cap. 4.

11 *Tolle tuas artes*] Nam hodie te invito ea lege, ut sileas.

De

De GANYMEDE & JOVE, XXXVII.

colloquentibus de Earino & aliis Domitiani pueris.

Phryx puer aspexerat famulum Ausonium modo deposita coma, delicias notas alterius Jovis. O supreme moderator, inquit, tu permitte tuo ephebo, quod ecce permisit tuus Cæsar suo. Jam prima mea lanugo tegitur longis comis: jam ludibrio sum tuæ Junoni, & appellat me virum. Cui reposuit pater æthereus: ô suavissime minister, res ipsa recusat tibi quod petis, non ego recuso. Cæsari nostro sunt mille famuli similes tibi, & tam ampla ejus aula vix capit formosos mares. Sed si tonsis capillis indueris faciem virilem, quem habebo alterum qui ministret nectar?

Viderat Ausonium posito modo crine ministrum
Phryx puer, alterius gaudia nota Jovis.
Quod tuus ecce suo Cæsar permisit ephebo,
Tu permitte tuo, maxime rector, ait.
Jam mihi prima latet longis lanugo capillis; 5
Jam tua me ridet Juno, vocatque virum.
Cui pater ætherius, puer ô dulcissime, dixit,
Non ego quod poscis, res negat ipsa tibi.
Cæsar habet noster similes tibi mille ministros,
Tantaque sidereos vix capit aula mares. 10
At tibi si dederit vultus coma tonsa viriles,
Quis mihi, qui nectar misceat, alter erit?

NOTÆ.

1 *Ausonium ministrum*] Intellige Earinum, de quo epig. 17, & 18. supra. Ausonius dicitur, quod duci Ausonio seu Domitiano epig. 21. lib. 8. serviret.

2 *Phryx puer*] Ganymedes vidit Earinum tonsum, & petiit à Jove ut sibi pariter liceret deponere capillos.

Alterius gaudia] Per appositionem vocat Earinum delicias Domitiani, quem jam appellavit Jovem, epig. 29. supra. Vel refert ad ipsum Ganymedem delicias alterius Jovis, cui Domitianum præferre videretur.

3 *Suo ephebo*] Hoc est, puberi Earino.

8 *Res negat*] Hoc est, ipsa necessitas: Domitiano enim non desunt alii pueri, & quidem siderei seu formosissimi, & digni qui in cœlum evehantur: At vero ego, inquit Jupiter, alterum pincernam non inveniam, si tonsis capillis vir factus fueris.

XXXVIII.

Ad AGATHINUM, XXXIX.

quem laudat ab agilitate.

O Agathine, quamvis agilis contemnas summa pericula, nihilominus non efficies ut tuus clypeus decidat. Sequitur te invitum, & rediens per tenues auras, hæret vel pedi vel tergo, cluni vel ungui. Licet theatra sint lubrica aspersionibus croceis,

Summa licet velox, Agathine, pericula ludas,
Non tamen efficies ut tibi parma cadat.
Nolente sequitur, tenuesque reversa per auras
Vel pede vel tergo, clune vel ungue sedet.
Lubrica Corycio quamvis sint pulpita nimbo, 5

NOTÆ.

1 *Summa licet*] De pilariis & ventilatoribus Quinctilianus, lib. 10. cap. 7. *quo constant miraculo illa in scenis pilariorum ac ventilatorum, ut ea quæ miserint ultro venire in manus credas, & quà jubent decurrere.* Ex eorum numero erat Agathinus, qui parmam seu parvum clypeum in altum jaciebat, recipiebatque sic, ut nunquam caderet. *Clune*, alii, *crine*.

5 *Lubrica*] Pulpita hîc significant theatra in quibus ludebant pilarii: lubrica autem fiebant aspersionibus è croco, & vino dulci, epig. 3. lib. Spect.

Et

Et rapiant celeres vela negata Noti:
Securos pueri neglecta perambulat artus,
Et nocet artifici ventus, & unda nihil.
Ut peccare velis, cum feceris omnia, falli 9
Non potes: arte opus est ut tibi parma cadat.

& vehementes venti auferant vela inconcessa; neglectus clypeus pervadit membra tuta pueri Agathini, & ventus, & aqua nihil obsunt artifici. Licet cupias errare, cum absolveris omnia, nequis falli: opus est arte ut tibi clypeus decidat.

N o t æ.

6 *Et rapiant celeres*] Velis tegebatur theatrum, quæ ventis negari dicebantur, cum summa cura ligata, tamen vehementioribus ventis abripiebantur: data verò ventis, quando negligenter illis permittebantur, epig. 22. lib. 11. Sensus est: Ventus vehemens, nec aqua in theatro sparsa impediunt Agathinum, quominus missam in altum parmam excipiat.

Celeres] Alii, *madidi*.

7 *Neglecta*] Parma scilicet, quam nec cogitans excipit.

10 *Arte opus est*] Hoc est: Alii, ne errent, artem adhibent; Agathini autem tanta est industria ut arte indigeat, si errare velit.

De natali CÆSONIÆ. XL.

PRima Palatino lux est hæc orta Tonanti,
Optâsset Cybele qua peperisse Jovem.
Hac & sancta mei genita est Cæsonia Rufi:
Plus debet matri nulla puella suæ.
Lætatur gemina votorum sorte maritus: 5
Contigit hunc illi quod bis amare diem.

Hic dies primus illuxit Palatino Tonanti, quo Cybele cupiisset genuisse Jovem. Hoc & casta Cæsonia mei Rufi nata est: nulla genitrix plus merita est de sua puella. Maritus gaudet duplici sorte votorum: quod contigit illi bis amare hanc lucem.

N o t æ.

1 *Prima Palatino*] Nono Kalendas Novembris natus est Domitianus teste Suetonio in Domitiano, quem noster poeta Palatinum Tonantem dicit, & Jovem appellavit supra.

2 *Cybele*] Deorum mater.

3 *Hac & sancta mei*] Alii, *sancta meo*. Alii, *hac & Sanctonici*; Sanctones vero populi sunt Galliæ, hodie *Saintonge*.

4 *Plus debet matri*] Quod nata sit hoc die.

6 *Bis amare diem*] Quod eo die uxor Cæsonia & Domitianus natus sit, quorum communem natalem celebrat.

XLI, XLII.

Ad APOLLINEM, XLIII.

ut Stellæ impetret consulatum à Domitiano.

CAmpis dives Apollo, sic Myrinis,
Sic semper senibus fruare cycnis,

O Apollo, sic locuples possideas campos Myrinos, sic semper cycnos senes,

N o t æ.

1 *Campis dives*] Hoc est, sic semper colaris in campis Myrinis, & semper tibi canant cycni. Strabo, lib. 13. Εἶτα πολίχνιον Μυριναίων, Γρύνιον, καὶ ἱερὸν Ἀπόλλωνος, καὶ μαντεῖον ἀρχαῖον, καὶ νεὼς πολυτελὴς λίθου λευκοῦ. *Oppidulum deinde Myrinæorum, Grynium, & fanum Apollinis, vetusque oraculum, & templum sumptuosum ex albo lapide.* Hæ nempe urbes sunt in Æolide Asiæ minoris regione: hoc Strabonis loco fretus hanc lectionem aliis pluribus anteposui. Turnebus verò, lib. 21. cap. 24. aliter legit.

2 *Senibus fruare cycnis*] Qui non sine caussa Apollini dicati sunt, quod ab eo divinationem habere videantur: providentes enim quid in morte boni sit, cum cantu, & voluptate moriuntur. Lib. 13. epig. 77.

Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator cycnus funeris ipse sui.

Docta

sic erudita sorores tibi famulentur, nec tua Delphis ulli dicat mendacia, sic palatia venerentur te & diligant: te orante bonus Cæsar deferat, atque annuat Stellæ consulatum. Tunc ego beatus & debitor voti ducam juvencum cornibus aureis immolandum tibi ad aras rusticas. O Phœbe, victima nata est, quid cunctaris?

Doctæ sic tibi serviant sorores,
Nec Delphis tua mentiatur ulli,
Sic Palatia te colant, amentque: 5
Bis senos cito me rogante fasces
Det Stellæ bonus annuatque Cæsar.
Felix tunc ego, debitorque voti
Casurum tibi rusticas ad aras
Ducam cornibus aureis juvencum. 10
Nata est hostia, Phœbe, quid moraris?

NOTÆ.

3 *Sorores*] Novem Musas intellige.

4 *Nec Delphis tua*] Pythia sacerdos Apollinis.

5 *Sic palatia*] Hoc est, Cæsares te venerentur.

6 *Me rogante*] Alii, *te rogante.*

7 *Det Stellæ*] De quo dictum, lib. 1. epig. 8. duodecim fasces erant consulatus insignia, & sumuntur à poeta pro ipso consulatu.

9 *Rusticas ad aras*] Hoc est, in meo prædio suburbano.

10 *Cornibus aureis*] Ad majorem pompam victimarum cornua inaurabantur. Juvenalis, sat. 6.

Auratam Junoni cæde juvencam.

Et Virgilius, lib. 9.

Et statuam ante aras aurata fronte juvencum.

11 *Quid moraris*] A Domitiano impetrare consulatum meo Stellæ.

De statua HERCULIS, XLIV.

cujus varios dominos recenset.

Hic magnus deus in ære parvo, qui sedens mitigat duritiem saxorum substrata pelle leonis, & resupino vultu aspicit astra quæ portavit, cujus sinistra gestat clavam, dextra poculum; non est fama recens, nec decus nostri cæli: cernis eximium donum, atque opus Lysippi. Pellæus tyrannus adhibuit hunc deum suæ mensæ,

HIC, qui dura sedens porrecto saxa leone
Mitigat exiguo magnus in ære deus,
Quæque tulit, spectat resupino sidera vultu,
Cujus læva calet robore, dextra mero:
Non est fama recens, nec nostri gloria cæli:
Nobile Lysippi munus, opusque vides. 6
Hoc habuit numen Pellæi mensa tyranni,

NOTÆ.

De statua Herculis] Inscribunt alii, *de Herculis sigillo apud Vindicem.*

1 *Hic qui dura*] Solebant antiqui deorum simulachra mensæ adhibere. Papinius, l. 4. Sylvarum in Sylva, quæ inscribitur, VINDICIS HERCULES EPITRAPEZIOS.

2 *Exiguo magnus*] Ærea quidem illa statua erat pedalis. Papinius, loco citato.

———*parvusque videri*
Sentirique ingens, & cum mirabilis intra,
Stet mensura pedem.

3 *Quæque tulit*] Hoc est, cœlum suspicit, quod olim cum Atlante humeris sustinuit.

4 *Calet robore*] Hoc est, clava facta ex robore, quod est quercus species durissima.

5 *Non est fama*] Jam diu celebris est hæc statua. Legunt alii, *Non est forma recens,* hoc est, opus est antiquum.

Nec nostri gloria] Cælum cælatorum & statuariorum instrumentum est. Sensus est, nostris temporibus non fuit formata illa statua.

6 *Nobile Lysippi*] Alexandri magni temporibus vixit Lysippus statuarius nobilissimus, qui hanc Herculis statuam effinxit, qua donavit Alexandrum.

7 *Pellæi mensa*] Hoc est, Alexandri regis qui natus erat Pellæ in urbe Macedoniæ. Vox *tyrannus* olim sumebatur in bonam partem.

Qui

Qui cito perdomito victor in orbe jacet.
Hunc puer ad Libycas juraverat Hannibal aras:
Jusserat hic Syllam ponere regna trucem:
Offensus variæ tumidis terroribus aulæ, 11
Privatos gaudet nunc habitare Lares.
Utque fuit quondā placidi conviva Molorchi,
Sic voluit docti Vindicis esse deus.

qui victor jacet in orbe celeriter subacto. Puer Hannibal juravrat per hunc ad altaria Africa: ab hoc jussus est atrox Sylla deponere dictaturam offensus fastosis timoribus multorum principum nunc latatur coli in privatis adibus. Atque ut olim deus convivatus est apud mitem Molorchum, sic optavit convivari apud eruditum Vindicem.

NOTÆ.

8 *Qui cito perdomito*] Nempe intra duodecim annos Asiam fere totam subegit, & Babylone juvenis adhuc veneno sublatus est. Vide Q. Curtium.

9 *Hunc puer*] Aliter sentit Silius, lib. 1.

——*juro nostri per Numina Martis,*
Per manes, regina, tuos, &c.

Sed noster poeta, ut opinor, vult tantum significare hanc Herculis statuam fuisse in potestate Hannibalis, ut canit Papinius loco citato.

10 *Jusserat hic Syllam*] Quem trucem vocat ob crudelitatem, quam in victos cives exercuit. Vide Salustium, Appianum, & Velleium. Sylla ergo hunc etiam Herculem possedit, à quo, ut fingit poeta, dictaturæ imperium deponere jussus est.

11 *Offensus variæ*] Cœpit nempe fastum, & tyrannidem aversari, atque in privata Vindicis mensa coli maluit. Sic & Papinius loco citato:

Hic igitur tibi læta quies, fortissime divum
Alcide: nec bella vides pugnasque feroces.

13 *Conviva Molorchi*] Pastoris de quo lib. 4. epig. 64.

De eadem Statua. XLV.

ALciden modo Vindicis rogabam,
Esset cujus opus, laborque felix.
Risit: nam solet hoc: levique nutu,
Græce numquid ait, poeta, nescis?
Inscripta est basis, indicatque nomen, 5
Λυσίππυ lego, Phidiæ putavi.

Paullo ante quærebam ab Hercule Vindicis, a quo effictus, & feliciter formatus fuisset. Risit: nam solet hoc: & levi nutu respondit, ô poeta, an ignoras linguam Græcam? basis inscripta est, atque ostendit nomen. Lysippi lego, credidi opus Phidiæ.

NOTÆ.

1 *Alciden modo Vindicis*] Alii,

Alcides modo Vindicem rogabam.

Vindicem enim rogare videtur poeta, cujus sit opus Hercules, quem domi colebat. Sed priorem lectionem probat Raderus his verbis: Interrogabam ego Alciden, à quo esset artifice factus? Risit, inquit, deus, & ut id de deo credibile videretur, ait Herculem hoc solere, nam facies statuæ non erat torva, sed hilaris, & epulis apta. Papinius, lib. 4. Sylvarum.

Non torva effigies, epulisque aliena remissis.

Et paullo infra,

Sic mitis vultu, veluti de pectore gaudens
Hortetur mentes.

6 Λυσίππυ] Lusippi egregii statuarii opus intellige.

Phidiæ] Qui statuarius ipso Lysippo nobilior fuit, & Jovem effinxit inter orbis miracula numeratum.

Ad MARCELLINUM, XLVI.

eunteṁ in Sarmatiam & Scythiam.

O Marcelline, brevi tolerabis Triones Hyperboreos, atque astra lenta cœli Getici. En fabulosus mons, & saxa Promethei quam prope sunt lustranda nunc tuis oculis. Cum aspexeris saxa conclamata immensis lamentationibus senis, inquies, Ille fuit durior. Et poteris adjungere illud, qui fuit par tolerandis his malis, ille jure formaverat genus humanum.

Miles Hyperboreos modo, Marcelline, Triones,
Et Getici tuleris sidera pigra poli.
Ecce Prometheæ rupes, & fabula montis:
Quam prope sunt oculis nunc adeunda tuis.
Videris immensis cum conclamata querelis 5
Saxa senis, dices, durior ille fuit.
Et licet hoc addas, potuit qui talia ferre,
Humanum merito finxerat ille genus.

Notæ.

1 *Hyperboreos Triones*] Describit Septentrionem, ubi Marcellinus multa toleraturus erat incommoda. De Trionibus Stellis nempe dictum epigramm. 58. lib. 6. & 79. lib. 7. De Marcellino epigramm. 6. lib. 3. & epig. 25. lib. 6.

2 *Sidera pigra*] Hoc est, Ursas & Boöten lente se moventem. Vide epig. 58. lib. 6. De Getis egimus, lib. 7. epig. 1.

3 *Ecce Promethea rupes*] Caucasum montem interpretare, cujus vertici affixum fuisse Prometheum fabulantur Ovidius, Hesiodus, Æschylus.

5 *Conclamata*] Hoc est, contusa clamoribus Promethei, inquit. Domitius. Malim interpretari saxa quæ summis clamoribus vocabat Prometheus, & quæ testabatur se nempe indigna pati à Jove.

6 *Durior ille fuit*] Qui tot & tantos cruciatus ferre potuerit.

8 *Humanum*] Nempe ab auctore tam duro, hominum genus durum est.

In GELLIUM, XLVII.

fingentem se semper aliquid ædificare, ut nihil amicis donaret.

Gellius semper ædificat, nunc ponit limina, nunc accommodat claves foribus, & mercatur seras: nunc mutat has fenestras, nunc illas, & resarcit. Dummodo ædificet, facit ille quidlibet: ut Gellius possit reponere amico roganti nummos unicum illud verbum, Ædifico.

Gellius ædificat semper, modo limina ponit,
Nunc foribus claves aptat, emitq; seras:
Nunc has, nunc illas mutat, reficitque fenestras.
Dum tamen ædificet, quidlibet ille facit:
Oranti nummos ut dicere possit amico 5
Unum illud verbum Gellius, Ædifico.

Notæ.

4 *Dum tamen*] Alii, *dum tantum*.

Quidlibet] Sibi quidlibet facere videtur.

6 *Ædifico*] Atque hoc prætextu nihil amicis donat, quippe qui sua pecunia egeat ad ædificandum.

In

In PANNICUM, XLVIII.
mollissimum hominem, sed gravia loquentem.

DEmocritos, Zenonas, inexplicitosque Platonas,
Quidquid & hirsutis squalet imaginibus,
Sic quasi Pythagoræ loqueris successor, & hæres:
Præpendet mento nec tibi barba minor.
Sed quid & hircosis serum est; & turpe pilosis,
In molli rigidum clune libenter habes? 6
Tu qui sectarum caussas, & pondera nôsti,
Dic mihi, præcidi Pannice, dogma quod est.

Sic quasi successor, & hæres Pythagoræ prædicas Democritos, Zenonas, atque intricatos Platonas, & quidquid squalet hispidis imaginibus: nec barba minus promissa pendet ex tuo mento.
. . . .
. . . .

NOTÆ.

1 *Democritos*] Sensus est: O Pannice, semper prædicas graviores philosophos, atque ut illorum barba, sic & tua promissa est, at molliter vivis, epig. 25. lib. 1, & Juvenalis, sat. 2.

In GALLICUM, XLIX.
à quo in spem hæreditatis vocatus circumventus fuerat.

HÆredem cum me partis tibi, Gallice, quartæ
Per tua jurares sacra, caputque tuum,
Credidimus, (quis enim damnet sua vota libenter?)
Et spem muneribus fovimus usque datis:
Inter quæ rari Laurentem ponderis aprum, 5
Misimus, Ætola de Calydone putes.
At tu continuò populumque, patresque vocâsti,
Ructat adhuc aprum callida Roma meum.
Ipse ego (quis credat?) conviva nec ultimus hæsi:
Sed nec costa data est, caudave missa mihi. 10
De quadrante tuo quid sperem, Gallice? nulla
De nostro nobis uncia venit apro.

O Gallice, cum per tua sacra & caput tuum jurares me tibi fore hæredem ex quadrante, adhibuimus fidem: (quis enim libenti animo improbet sua vota? & hactenus aluimus spem donis collatis: inter quæ misimus Laurentem aprum ponderis ingentis, credas de Calydone Ætola. At tu subitò invitasti populum & patres, versuta Roma exhalat adhuc meum aprum. Ego ipse (quis credat?) nec infimus conviva accubui: sed nec costa mihi data est, aut cauda missa. O Gallice, quid expectem ex tuo quadrante? Nulla uncia nobis allata est de nostro apro.

NOTÆ.

1 *Partis quartæ*] Hoc est, quadrantis: tota verò hæreditas in duodecim uncias ut plurimum dividitur.

2 *Per tua sacra*] Hoc est, per deos Penates quos domi colis.

3 *Damnet sua vota*] Libenti quippe animo credimus quod optamus.

5 *Laurentem aprum*] Captum in Laurente saltu.

6 *Ætola de Calydone*] Calydon urbs Ætoliæ, ubi erat ingens aper quem interfecit Meleager, epig. 26. lib. 7. & epig. 17. lib. Spect.

8 *Callida Roma*] Hoc est, callidi Romani, qui lautioros cœnas sectabantur.

9 *Nec ultimus hæsi*] Hoc est, nec fui vocatus, ut saltem sederem ultimo loco.

11 *Quid sperem*] Legunt alii, *qui sperem?* hoc est, quomodo.

12 *De nostro*] Sensus est: Si mihi nihil dedisti de meo, nihil daturus es de tuo.

De Toga à Parthenio sibi data. L.

Hæc est illa toga multum celebrata meis scriptis, quam novit meus lector & diligit. Partheniana fuit, olim nobile donum poetæ Parthenii: hac indutus ambulabam eques spectabilis: dum recens, dum micans splendebat lana fulgenti, & dum erat digna nomine sui auctoris: nunc vetus, & vix accipienda trementi tribuli, quam possis merito appellare niveam. O longa dies, ô anni, quid non conteritis? Hæc toga jam non est Partheniana: mea est.

HÆC est illa meis multum cantata libellis,
Quam meus edidicit lector, amatq; togā.
Partheniana fuit, quondam memorabile vatis
Munus: in hac ibam conspiciendus eques:
Dum nova, dum nitida fulgebat splendida lana,
Dumque erat auctoris nomine digna sui: 6
Nunc anus, & tremulo vix accipienda tribuli,
Quam possis niveam dicere jure tuo.
Quid non longa dies, quid non consumitis anni?
Hæc toga jam non est Partheniana: mea est.

NOTÆ.

1 *Multum cantata*] Vide epig. 28. lib. 8.
3 *Vatis*] Parthenii, de quo epig. 6. lib. 5.
Musa Parthenium rogate vestrum, &c.
& lib. 12. epig. 11.
Parthenio dic Musa tuo salutem;
Nam quis ab Aonio largius amne bibit?
4 *Conspiciendus eques*] Non quidem censu, sed munere principis. Lib. 5. epig. 13. lib. 12. epig. 26.
6 *Auctoris*] Parthenii.
7 *Tribuli*] Ex tribu civem Romanum significat tribulis, qui sumitur hîc pro paupere plebeio, qui totus frigore horreat.
8 *Niveam*] Adeo tritam, ut fila alba appareant.
10 *Non Partheniana*] Hoc est, non amplius Parthenio auctore, sed me paupere digna est. Tacite novam togam à Parthenio petere videtur.

In GAURUM, poetam ineptum. LI.

O Gaure, hoc modo probas me habere parum ingenii, quod condam versus, qui placent brevitate: fateor: at tu qui viginti libris narras magna certamina Priami, magnus es homo. Nos exprimimus vivum puerum Bruti, & Lagona: tu, ô Gaure, magnus exprimis luteum giganta.

Ingeniū mihi, Gaure, probas sic esse pusillum,
Carmina quòd faciam, quæ brevitate placent.
Confiteor: sed tu bis denis grandia libris
Qui scribis Priami prælia, magnus homo es.
Nos facimus Bruti puerum, nos Lagona vivum:
Tu magnus luteum, Gaure, giganta facis.

NOTÆ.

4 *Magnus homo*] Nempe tibi videris: epig. 32. lib. 2, & epig. 99. lib. 7.
5 *Bruti puerum*] De quo lib. 14. epig. 171.
Gloria tam parvi non est obscura sigilli:
Istius pueri Brutus amator erat.
Nos Lagona] Puerum formosum de quo sic Plinius, lib. 34. *Lyciscus Lagonem puerum subdola ac fucata vernilitatis fecit.* Sensus est: Ego facio carmina brevia quidem, at similia formosis his pueris: tu verò, ô Gaure, magnos componis similes gigantibus luteis, qui cito pereunt: magnus enim liber magnum malum. Vide epigramma ultimum libri 1. Horatius, sat. 10. lib. 1.
——————*dumque*
Diffingit Rheni luteum caput, &c.
Ex quo loco epigramma hoc desumptum existimat Heinsius in Horatium.

De

De LUCANO & TULLO, LII.
fratribus sibi invicem carissimis.

QUod semper superos, invito fratre, rogâsti,
Hoc, Lucane, tibi contigit, antè mori.
Invidet ille tibi: Stygias nam Tullus ad undas
Optabat, quamvis sit minor, ire prior.
Tu colis Elysios, nemorisque habitator amœni
Esse tuo primum nunc sine fratre cupis. 6
Et si jam nitidis alternus venit ab astris,
Pro Polluce mones Castora ne redeat.

O Lucane, quod semper à diis petiisti, nolente fratre, hoc impetrasti, interire prius. Ille invidet tibi: Tullus enim, licet sit junior, cupiebat prior petere undas Stygias. Tu habitas Elysios, & nunc primum gaudes esse incola voluptarii nemoris sine tuo fratre. Et si jam vice sua venit ab astris splendidis, mones Castora ne revertatur pro Polluce.

NOTÆ.

2 *Lucane*] De his duobus fratribus dictum est, epig. 37. lib. 1. ubi poeta jam illos Castori & Polluci alternatim viventibus comparavit.

8 *Mones Castora*] Ut scilicet inter vivos maneat: jam enim Pollux exemplo tuo motus ad superos reverti non vult, sicut & tu optas, ut Tullus perpetua luce fruatur.

Ad QUINCTUM OVIDIUM, LIII.
cujus diem natalicium celebrat, suoque anteponit.

SI credis mihi, Quincte, quod mereris,
Natales, Ovidi, tuos Apriles,
Ut nostras amo Martias Kalendas.
Felix utraque lux, diesque nobis
Signandi melioribus lapillis. 5
Hic vitam tribuit, sed hic amicum:
Plus dant, Quincte, mihi tuæ Kalendæ.

O Quincte Ovidi, si mihi adhibes fidem, diligo natalitias tuas Calendas Apriles (quod mereris) tanquam meas Martias. Utraque lux beata, & dies uobis notandi melioribus lapillis. Hic impertiit vitam, sed hic amicum: O Quincte, tua Calenda plus largiuntur mihi.

NOTÆ.

2 *Tuos Apriles*] De Quincto actum, epig. 92. lib. 7.

5 *Signandi*] De hac formula diximus, lib. 8. epig. 45.

7 *Plus dant*] Etenim amicitia vitæ anteponenda est.

Ad eundem, à quo petit natalitia munera. LIV.

NAtali tibi, Quincte, tuo dare parva volebam
Munera, tu prohibes: imperiosus homo es.
Parendū est monitis, fiat quod uterq; jubemus;
Et quod utrumq; juvat, tu mihi, Quincte, dato.

O Quincte, tuo natali volebam tibi donare exigua dona. Tu vetas: es homo imperiosus. Obtemperandum est jussis tuis, fiat quod jubemus uterque: & tu, ô Quincte, dona mihi quod placet utrique.

NOTÆ.

1 *Natali*] Quo nempe moris erat munera mittere. Vide epig 64. lib. 8.

3 *Uterque jubemus*] Alii, volumus.

4 *Et quod utrumque*] Nimirum in amicos libenter confers munera, quæ & ego libenter accipio. Sic festive mendicat poeta.

Ad COGNATUM, LV.

cui excusat munera agrestia.

Si haberem turdum saginatum oliva Picena, aut nostra retia tenderentur in sylva Sabina, aut præda educeretur arundine crescente in aquis, & viscata virga teneret volucres irretitas: cara cognatio daret tibi celebre donum, nec frater, nec avus mihi potior esset. Nunc querimonia inopum sturnorum, & fringuillarum audiuntur in agro, & canorus passer renovat ver. Inde agricola salutatus respondit picæ: hinc milvus rapax volat fere ad summa usque sidera. Igitur mittimus ad te munuscula parva cortis, qualia si recipis, sæpe eris propinquus.

SI mihi Picena turdus palleret oliva,
Tenderet aut nostras sylva Sabina plagas,
Aut crescente vadis traheretur arundine præda,
Pinguis & implicitas virga teneret aves:
Cara daret solenne tibi cognatio munus, 5
Nec frater nobis, nec prior esset avus.
Nunc sturnos inopes, fringuillarumq; querelas
Audit, & arguto passere vernat ager.
Inde salutatus picæ respondit arator:
Hinc prope summa rapax milvus in astra volat. 10
Mittimus ergo tibi parvæ munuscula cortis,
Qualia si recipis, sæpe propinquus eris.

NOTÆ.

1 *Picena oliva*] Vide epig. 44. lib. 1.

2 *Tenderet*] Hoc est, aut si liceret venari in sylvis Sabinorum.

3 *Aut crescente*] Alii interpretantur virgam recens abscissam & flexibilem, qualia sunt arbuscula, at verò mihi videtur intelligenda esse virga, quæ crescat in locis paluſtribus. Legunt alii, *aut crescente levis.*

5 *Cara daret*] *Convivium etiam solenne majores instituerunt, idque charistia appellarunt, cui præter cognatos & affines nemo interponebatur: ut si qua inter necessarios querela esset orta, apud sacra mensæ, & inter hilaritatem animorum fautoribus concordiæ adhibitis tolleretur.* Valerius Maximus. De ejusmodi convivio loquitur poeta. Alii legunt, *clara:* sed melior prior lectio, illa enim festa dicebantur *cara cognatorum.*

7 *Sturnos inopes*] Gallicè, *étourneaux:* inopes vocat, quod pauperibus conveniant. *Fringuillarum*, avium scilicet. Legunt alii, *fringillarum*, & *frigillarum*, quæ sic appellantur quòd frigore cantent, ut ait Festus.

8 *Vernat ager*] Poeta notat tempus quo celebrabantur hæc charistia, vere nempe.

9 *Picæ respondit*] Picam salutatricem dixit, epig. 86. lib. 7.

11 *Munuscula cortis*] Hoc est, aves domesticas, epig. 30. lib. 7.

——— *raucæ cortis aves.*

12 *Sæpe propinquus eris*] Hoc est, tibi tanquam propinquo ejusmodi munera mittam.

Ad FLACCUM, LVI.

cui se excusat, quòd in charistiis nec ipsi nec Stellæ munera mittat.

O Flacce, dum tibi, dum Stellæ præparo turdos die propinquorum, quo mittuntur multæ aves: turba ingens, & molesta se offert nobis, in qua quisque existimat se primum, & meum cognatum.

LUce propinquorum, qua plurima mittitur ales,
Dum Stellæ turdos, dum tibi, Flacce, paro:
Succurrit nobis ingens, onerosaque turba,
In qua se primum quisque meumque putat.

NOTÆ.

1 *Luce propinquorum*] Vide præcedens epigramma. De charistiis, Ovidius, 1. Fastorum.

Proxima cognati dixere charistia cari,
Et venit ad socios turba propinqua deos.

2 *Dum Stellæ*] Poetæ, de quo epigramm. 8. lib. 1. Flaccus verò poeta scripsit Argonautica. epig. 77. lib. 1.

Demeruisse

Demeruisse duos, votum est: offendere plures,
Vix tutum: multis mittere dona, grave est.
Qua possum sola veniam ratione merebor:
Nec Stellæ turdos, nec tibi, Flacce, dabo.

Opto bene mereri de duobus: vix tutum est *lædere multos: molestum verò mittere munera pluribus. Merebor veniam sola ratione, qua possum: O Flacce, nec tibi, nec Stellæ donabo turdos.*

NOTÆ.

8 *Nec Stellæ*] Ut nullus conqueratur. Sic festivè se excusat poeta.

De SPLENDOPHORO, LVII.

formoso Domitiani armigero eunte in Africam.

SPlendophorus Libycas domini petit armiger urbes:
Quæ puero dones, tela Cupido para:
Illa quibus juvenes figis mollesque puellas.
Sit tamen in tenera levis & hasta manu.
Loricam, clypeumq; tibi, galeamq; remitto: 5
Tutus ut invadat prælia, nudus eat.
Non jaculo, non ense fuit, læsusve sagitta,
Casside dum liber Parthenopæus erat.
Quisquis ab hoc fuerit fixus, morietur amore.
O felix, si quem tam bona fata manent! 10
Dum puer es, redeas, dum vultus lubricus, & te
Non Libye faciat, sed tua Roma virum.

Splendophorus armiger domini proficiscitur in urbes Africæ: O Cupido, adorna tela quæ des puero: illa quibus lædis juvenes, & virgines teneras. Nihilominus habeat etiam teneram hastam in blanda manu. Ad te remitto thoracem, scutum, & cassidem: nudus eat, ut securus irruat in certamina. Parthenopæus non fuit vulneratus jaculo, nec gladio, aut sagitta, dum non erat munitus galea. Quisquis fuerit fixus ab hoc, perit amore. O felix, si cui destinatur sors tam bona! revertaris, dum puer es, dum facies lubrica, nec Africa faciat te virum, sed tua Roma.

NOTÆ.

1 *Splendophorus*] Alii, *Sphendophorus*.

Domini] Domitiani, ut interpretantur omnes interpretes.

6 *Nudus eat*] Forma eximia à vulneribus illum tuebitur.

8 *Parthenopæus*] Formosissimus Meleagri atque Atalantæ filius fuit, quem ad bellum Thebanum profectum à vulnere defendit pulchritudo. Vide epig. 77. lib. 6. Papinium, lib. 4. Sylvarum. Euripides sic ait in Phœnissis:

Ὅδ' ἐστὶ Παρθενοπαῖος, Ἀταλάντης γόνος.

11 *Vultus lubricus*] Horat. ode 19. lib. 1.

Et vultus nimium lubricus aspici.

Lubricus verò dicitur metaphora ducta à via lubrica, in qua difficile est sine prolapsione insistere. Sic difficile est formosum vultum aspicere, quin amore labefactetur animus.

In HEDYLUM, hominem impurum. LVIII.

NIL est tritius Hedyli lacernis,
Non ansæ veterum Corinthiorum,
Nec crus compede lubricum decenni,

Nihil est tritius lacernis Hedyli, non ansæ antiquorum Corinthiorum, nec crus attritum vinculis decem annorum,

NOTÆ.

1 *Nihil est tritius*] Cinædi nempe quem acutè carpit.

2 *Veterum Corinthiorum*] Vasa intellige facta ex veteri ære Corinthio.

3 *Nec crus*] Servorum nempe epig. 21. supra.

nec recutita colla rupta mulæ, nec salebra quæ secant Flaminiam, nec lapilli qui splendent in littoribus, nec ligo nitens vite Tusca, nec pallida toga tribulis defuncti, nec fracta rota inertis mulionis, nec latus bisontis rasum cavea, nec dens jam senior sævi apri. Nihilominus una res est, ipse non inficiabitur. . . . . .

Non ruptæ recutita colla mulæ,
Nec quæ Flaminiam secant salebræ, 5
Nec qui littoribus nitent lapilli,
Nec Tusca ligo vinea politus,
Nec pallens toga mortui tribulis,
Nec pigri rota quassa mulionis,
Nec rasum cavea latus bisontis, 10
Nec dens jam senior ferocis apri.
Res una est tamen, ipse non negabit,
Culus tritior Hedyli lacernis.

NOTÆ.

4 *Recutita colla*] Cute nempe, quæ labore & verberibus detracta fuerat, renovata.

5 *Salebra*] Sunt loca inequalia & aspera, saxis tritis & lævigatis, quæ sine saltu prætetiri non possunt. De via Flaminia, epig. 64. lib. 4.

7 *Nec Tusca*] Ligonem interpretare lævigatum in fodiendis Hetruriæ vineis, ep. 23. supra.

8 *Nec pallens toga*] Qua amicti efferebantur mortui. Juvenalis, sat. 3.

Pars magna Italiæ est (si verum admittimus) in qua
Nemo togam sumit nisi mortuus.

De tribuli dictum epig. 50. supra.

10 *Nec rasum*] Nec latus bovis sylvestris attritum cavea ubi includitur, epig. 105. lib. 1.

Ad Nympham Sabini, cui libros mittit. LIX.

O Nympha regina sacri lacus, cui Sabinus pio dono extruxit ædes acceptas & duraturas: sic montana Umbria semper veneretur tuos fontes, nec tua Sarsina magis optet aquas Baianas: leniter accipe anxios libros mea munera: tu fueris unda Pegasis meis Musis. Quisquis dat suos versus templis Nympharum, ipse monet quid sit agendum de libris.

Nympha sacri regina lacus, cui grata Sabinus,
Et mansura pio munere templa dedit:
Sic montana tuos semper colat Umbria fontes,
Nec tua Baianas Sarsina malit aquas:
Excipe sollicitos placide, mea dona, libellos: 5
Tu fueris Musis Pegasis unda meis.
Nympharum templis quisquis sua carmina donat,
Quid fieri libris debeat, ipse monet.

NOTÆ.

1 *Nympha sacri*] Vide epig. 96. lib. 7. Librum autem ad Nympham fontis Sabini idcirco mittit, ut si displiceat ipsi Sabino, in aquas immergatur.

2 *Templa dedit*] Numina quippe fontibus inesse credebant Veteres, atque illa colebant. De his jam dictum.

3 *Sic montana*] Epig. 96. lib. 7.

4 *Nec tua*] Hoc est, nec Baianas aquas tuis anteponant Sarsinates. *Sarsina* Umbriæ urbs.

5 *Sollicitos*] De judicio Sabini.

6 *Pegasis unda*] Hoc est, te existimabo Hippocrenen fontem Musis sacrum, quem Pegasus ungula sua aperuit: unde & Musæ dictæ sunt Pegasides. Ovidius, 4. Metam.

Fama novi fontis nostras pervenit ad aures,
Dura Medusæi quem præpetis ungula rupit.

8 *Quid fieri*] Nimirum in undas mergendos esse, si displicuerint.

In MAMURRAM, paupertatis dissimulatorem. LX.

IN septis Mamurra diu, multumque vagatus,
Hic ubi Roma suis aurea vexat opes.
Inspexit molles pueros, oculisque comedit:
Non hos, quos primæ prostituere casæ;
Sed quos arcanæ servant tabulata catastæ, 5
Et quos non populus, nec mea turba videt.
Inde satur mensas, & opertos exuit orbes,
Expositùmque alte pingue poposcit ebur,
Et testudineum mensus quater hexaclinon,
Ingemuit citro non satis esse suo. 10
Consuluit nares, an olerent æra Corinthon:
Culpavit statuas & Polyclete tuas.:
Et turbata brevi questus crystallina vitro,
Myrrhina signavit, seposuitque decem.
Expendit veteres calathos, & si qua fuerunt 15
Pocula Mentorea nobilitata manu.
Et virides picto gemmas numeravit in auro,
Quidquid & in nivea grandius aure sonat.
Sardonychas veros mensa quæsivit in omni,
Et pretium magnis fecit iaspidibus. 20
Undecima lassus cum jam discederet hora,
Asse duos calices emit, & ipse tulit.

Mamurra diu & multum vagatus in septis, hic ubi Roma aurea vexat suas opes, intuitus est teneros pueros, & pavit oculos: non ex his quos exposuere primæ tabernæ, sed quos custodiunt tabulata secreta catastæ, & quos non spectat populus, nec mea turba. Deinde satiatus retexit mensas, atque orbes opertos, & petiit densum ebur sublime expositum, & quater emensus testudineum hexaclinon, ingemuit non sufficere mensæ suæ citreæ. Consuluit nares, an æra olerent Corinthum: atque improbavit tuas statuas, ô Polyclete, conquestus crystallina vitiata modico vitro, signavit decem myrrhina, & semovit. Examinavit antiquos calices, & si qua pocula fuerunt ornata manu Mentoris. Et numeravit virides gemmas in picto auro, & quicquid sonat in aure candida. Quæsivit in omni mensa veros sardonychas, & detulit pretium magnis jaspidibus. Cum defatigatus abiret hora undecima, asse mercatus est duos calices, atque ipse portavit.

NOTÆ.

1 *In septis*] In campo nempe Martio erant septa, de quibus epig. 14. lib. 2.

2 *Vexat opes*] Dum nempe manibus attrectantur, ostentantur, atque illis pretium defertur. Vide epig. 80. lib. 10.

3 *Inspexit molles*] Quasi empturus. Juvenalis, sat. 7. versu 132.

Perque forum juvenes longo premit assere Medos,
Empturus pueros, argentum, Myrrhina, villas.

5 *Sed quos*] Catasta machina erat lignea in qua servi exponebantur venales. Supra epig. 30, & epig. 29. lib. 6.

6 *Nec mea turba*] Hoc est, nec turba pauperum mihi similium.

8 *Poposcit*] Dentes nempe eburneos quibus mensæ fulcirentur, epig. 43. lib. 2.

9 *Et testudineum hexaclinon*] Hoc est, lectum discubitorium sex hominibus capiendis aptum, & testudinis putaminibus ornatum. Juvenalis, sat. 11. versu 95.

Nemo inter curas & seria duxit habendum,
Qualis in Oceani fluctu testudo nataret,
Clarum Trojugenis factura, ac nobile fulcrum.

10 *Non satis esse*] Hoc est, non satis amplum esse, ut par esset citreæ suæ mensæ.

11 *An olerent*] An statuæ essent ex ære Corinthio: Polycleti meminit epig. 51. lib. 8.

14 *Myrrhina*] Vasa scilicet, epig. 26. lib. 3.

15 *Calathos*] Vasa vinaria hoc loco intelligere videtur poeta, epig. 107. lib. 14. Virgilius, eclog. 5.

Vina novum fundam calathis Arvisia nectar.

17 *Et virides gemmas*] Smaragdos interpretare, epig. 109. lib. 14.

18 *In aure sonat*] Margaritæ nempe atque uniones pendebant ex auribus mulierum.

19 *Sardonychas veros*] Sunt enim & adulterini, epig. 61. lib. 4.

21 *Undecima*] Hoc est, una hora ante noctem, epig. 8. lib. 4.

22 *Et ipse tulit*] Quia tam pauper erat, ut nec servum haberet.

De Corona rosea. LXI.

Seu tu nata es in agris Pæstanis, seu Tiburis, seu terra Tuscula rubuit tuo flore; seu villica te carpsit in horto Prænestino, seu paullo antea eras decus ruris Campani; ut formosior corona compareas nostro Sabino, existimet te natam esse in meo Nomentano.

SEU tu Pæstanis genita es, seu Tiburis arvis,
Seu rubuit tellus Tuscula flore tuo:
Seu Prænestino te villica legit in horto,
Seu modo Campani gloria ruris eras:
Pulchrior ut nostro videare corona Sabino, 5
De Nomentano te putet esse meo.

NOTÆ.

1 *Seu tu*] Recenset varia loca quæ rosis abundarent, de quibus sæpius dictum. Sabino autem gratiorem fore missam coronam sperat, si crediderit factam fuisse ex rosis natis in agro suo Nomentano, de quo epigramm. 38. lib. 2.

De platano CORDUBENSI, LXII.

sata à Julio Cæsare.

Domus est in terra Bætica, ubi locuples Corduba amat tranquillum Bætin: ubi flava vellera pallent naturali metallo, & viva lamina inaurat Hispanas oves: in mediis ædibus stat platanus Cæsariana densis ramis complexa totam domum: quam sevit victrix dextra invicti hospitis, & virga cœpit crescere ex illa manu. Nemus videtur sentire auctorem, & dominum: sic viret, & ramis fertur in alta astra. Sæpe Fauni ebrii luserunt sub hac arbore, & fistula sera incussit terrorem quietis ædibus; & dum agrestis Dryas fugit nocturnum Pana per arva deserta, sæpe delituit sub hac fronde. Atque ædes oluerunt comissatore Baccho,

IN Tartessiacis domus est notissima terris,
Qua dives placidum Corduba Bætin amat;
Vellera nativo pallent ubi flava metallo,
Et linit Hesperium bractea viva pecus:
Ædibus in mediis totos amplexa Penates 5
Stat platanus densis Cæsariana comis:
Hospitis invicti posuit quam dextera felix,
Cœpit & ex illa crescere virga manu.
Auctorem, dominumque nemus sentire videtur:
Sic viret, & ramis sidera celsa petit. 10
Sæpe sub hac madidi luserunt arbore Fauni:
Terruit & tacitam fistula sera domum:
Dumque fugit solos nocturnum Pana per agros,
Sæpe sub hac latuit rustica fronde Dryas.
Atque oluere lares comissatore Lyæo, 15

NOTÆ.

1 *In Tartessiacis*] Idem est Tartessus ac Bætis Hispaniæ fluvius, epig. 28. lib. 8.

2 *Corduba*] Urbs Hispaniæ nota ad Bætin.

3 *Vellera*] Ubi nempe aureum vellus habent oves: epig. 100. lib. 12.

Bætis olivifera crinem redimite corona
Aurea qua nitidis vellera tingit aquis.

& Juvenalis, sat. 12. versu 42.

Atque alias, quarum generosi graminis ipsum
Infecit natura pecus, sed & egregius fons
Viribus occultis, & Bæticus adjuvat aer.

9 *Dominumque nemus*] Alii, *Dominumque suum*. Placet prior lectio; nam platanum nemus appellat propter ejus magnitudinem.

11 *Fauni*] Numina agrestia.

12 *Fistula sera*] Syrinx Pana fugiens in arundinem conversa fuit, ex qua facta est fistula qua utebatur Pan.

Terruit &] Hoc pentametron mutatum, & sequentis pentametri loco positum invenitur: sed minus bene, ut Grutero videtur.

14 *Dryas*] Sylvarum nympha.

15 *Comissatore*] Is est qui intempestivis conviviis indulget. Vide epig. 5. lib. 4.

Crevit

Crevit & effuso lætior umbra mero:
Hesternisque rubens delecta est herba coronis,
Atque suas potuit dicere nemo rosas.
O dilecta deis, O magni Cæsaris arbor,
Ne metuas ferrum, sacrilegosque focos. 20
Perpetuos sperare licet tibi frondis honores:
Non Pompeianæ te posuere manus.

atque amœnior umbra crevit vino effuso: & herba rubra decerpta est ad hesternas coronas, nec ullus potuit appellare suas rosas. O chara Numinibus, O arbor magni Cæsaris, ne timeas ferrum, & sacrilegos focos: fas est tibi sperare perpetuum decus ramorum: manus Pompeii non severunt te.

NOTÆ.

16 *Crevit & effuso*] Platanos vino irrigare solebant veteres, ut melius crescerent. Macrobius Saturn. lib. 3. cap. 13. Vide & lib. 1. Anthol. εἰς οἶνον.

18 *Atque suas*] Quia sponte natæ erant.

20 *Ne metuas*] Cum sis dictatori Cæsari sacra.

21 *Perpetuos frondis*] Hoc est, perpetuam viriditatem.

22 *Non Pompeianæ*] Victæ scilicet, atque infausti ominis manus.

De PHILÆNI, male olente. LXIII.

Tinctis murice vestibus quod omni
Et nocte utitur, & die Philænis,
Non est ambitiosa, nec superba:
Delectatur odore, non colore.

Quod Philænis omni die ac nocte utitur vestibus tinctis murice, non est ambitiosa, nec arrogans: capitur odore, non colore.

NOTÆ.

De Philæni] Alii, *De Philænide*, de qua epig. 66. lib. 7. Hæc mulier purpureis utebatur vestibus, ut vehementi odore impuri sui oris fœtorem obrueret.

LXIV.

De statua DOMITIANI, referentis Herculem. LXV.

Herculis in magni vultus descendere Cæsar
Dignatus Latiæ dat nova templa viæ:
Qua Triviæ nemorosa petit dum regna viator,
Octavum domina marmor ab urbe legit.

Cæsar dignatus referre imaginem magni Herculis extruit nova templa in via Latia, qua viator legit octavum lapidem ab urbe domina, dum adit nemorosa regna Dianæ.

NOTÆ.

2 *Dignatus*] Quasi Hercules Domitiano inferior esset.

Latiæ viæ] Videtur poeta intelligere viam Appiam, quam templo decoravit Domitianus, in quo sub Herculis imagine coli volebat. Vide epig. 104. infra.

3 *Qua Triviæ*] Hoc est, Dianæ, epigr. 1. lib. Spect.

Nemorosa regna] Templum intellige, cui lucus Dianæ Aricinæ sacer adjacebat. Ovidius 3. Fastorum describit locum & lucum.

Viator] Pedes scil. equiti enim nemus illud adire non licebat. Ovidius loco citato:

Unde nemus nullis illud aditur equis.

4 *Octavum marmor*] Hoc est, octavum ab urbe milliarium. Sic dominam Romam dixit, epig. 4. lib. 1.

De eadem Statua. LXVI.

Precibus, & largo sanguine antea venerabimini majorem Herculem Domitianum, *nunc minor ipse veneratur* illum. *Alter petit ab hoc majori divitias, alter petit dignitates; tuto nuncupat vota minora illi* minori.

ANte colebatis votis, & sanguine largo
Majorem Alciden, nunc minor iste colit.
Hunc magnas rogat alter opes, rogat alter honores;
Illi securus vota minora facit.

NOTÆ.

1 *Majorem Alciden*] Alii hos quatuor versus conjungunt cum superiori epigrammate Domitianum intellige, quem precibus & victimis colebant Romani: eum rursus anteponit Herculi, epig. 104. infra.

3 *Hunc*] Domitianum nempe.

4 *Illi securus*] Quia Hercules non ægre fert à se minori deo peti minora, quam à Domitiano deo majori.

Ad HERCULEM, de eadem statua. LXVII.

O Hercules, nunc agnoscende à Jove Capitolino, postquam induisti formosum vultum Domitiani dei, si tunc habuisses hoc ornamentum, & hanc speciem, cum sæva monstra domita sunt tuis manibus; nationes non spectassent te servum obtemperare tyranno Argolico, & ferre acerbum imperium. At tu imperasses Eurystheo, nec fraudulentus Lichas tulisset ad te perfidiosa munera Nessi. Immunis lege Oetæi rogi tutus petiisses sidera summi genitoris, quæ consecutus es supplicio. Nec deduxisses Lydia pensa dominæ arrogantis, nec spectasses Styga, nec canem inferorum. Nunc Juno tibi propitia est, nunc amaris à tua Hebe: si Nympha nunc aspiciat te, remittet Hylan.

ALcide Latiò nùnc cognoscende tonanti,
Postquam pùlcra deĩ Cæsaris ora geris,
Si tibi nunc isti cultus habitusque fuissent,
Cesserunt manibùs cum fera monstra tuis,
Argolico famulum non te servire tyranno 5
Vidissent gentes, sævaque regna pati.
Sed tu jussisses Eurysthea, nec tibi fallax
Portâsset Nessi perfida dona Lichas.
OEtæi sine lege rogi securus adisses
Astra patris summi, quæ tibi pœna dedit. 10
Lydia nec dominæ traxisses pensa superbæ:
Nec Styga vidisses, Tartareumque canem.
Nunc tibi Juno favet, nunc te tua diligit Hebe:
Nunc te si videat nympha, remittet Hylan.

NOTÆ.

1 *Cognoscende*] Hoc est, digne qui agnoscaris à Jove tuo patre.

5 *Argolico tyranno*] Eurystheo regi Argolico qui ope Junonis prior Hercule natus erat: quamobrem jus habuit in Herculem, ipsique imperavit, ut atrocissima subiret pericula. Hæc historia satis nota.

7, 8 *Fallax Lichas*] Servus nempe Dejaniræ nomine vestem Nessi centauri Herculi portavit, quam vocat perfidum munus, quia veneno imbutam muneris loco illam Dejaniræ reliquerat Centaurus, qua indutus Hercules furore correptus in flammas se immisit. Vide Ovidium in *Dejanira*, & Senecam in Hercule furente.

9 *OEtæi sine lege*] Hoc est, non combustus in rogo extructo in OEta monte cœlum adiisses, sed à morte immunis inter deos relatus fuisses.

11 *Lydia nec dominæ*] Omphalen reginam Lydiæ intellige, quæ Herculem amore perditum ad fila deducenda compulit.

12 *Nec Styga vidisses*] Hoc est, nec ab Omphale jussus, ut videtur Martialis intelligere, aut potius ab Eurystheo, ut aliis placet, descendisses ad inferos.

13 *Hebe*] Junonis filia sine patre dea juventutis, quæ uxor data est Herculi in cœlum relato.

14 *Nunc te*] Referentem Domitiani effigiem videat Nympha, quæ tibi Hylan rapuit, illum reddet, epig. 49. lib. 5.

Ad

Ad FABULLUM debilem. LXVIII.

UXor cum tibi ſit formoſa, pudica, puella,
Quid tibi natorum jura, Faballe, trium?
Quod petis à noſtro ſupplex dominoq; deoque,
Tu dabis ipſe tibi, ſi potes arrigere.

O Fabulle, cum habeas pulchram conjugem, caſtam, juvenem, quid tibi proderunt jura trium liberorum? quod ſupplex rogas noſtrum dominum, & deum, tu ipſe à te ipſo impetrabis.

NOTÆ.

2 *Quid tibi*] Alii, *Quo*, hoc eſt, quorſum tibi opus eſt jure trium liberorum? de quo epig. 91. lib. 2, & epig. 31. lib. 8. cujus argumentum fere idem eſt.

3 *A noſtro*] Sic Domitianum appellavit dominum, epig. 4. lib. 5.

LXIX.

In MAGISTRUM ludi, LXX.

cui iraſcitur ob matutinas vociferationes.

QUid tibi nobiſcum eſt ludi ſcelerate magiſter,
Inviſum pueris virginibuſque caput?
Nondum criſtati rupere ſilentia galli:
Murmure jam ſævo verberibuſque tonas.
Tam grave percuſſis incudibus æra reſultant, 5
Cauſſidicum medio cum faber aptat equo.
Mitior in magno clamor furit amphitheatro,
Vincenti parmæ cum ſua turba favet.
Vicini ſomnum non tota nocte rogamus:
Nam vigilare leve eſt, pervigilare grave. 10
Diſcipulos dimitte tuos, vis, garrule, quantum
Accipis, ut clames, accipere ut taceas?

O Ludimagiſter improbe, caput odioſum pueris & virginibus, quid tibi rei eſt nobiſcum? nondum galli criſtati rupere ſilentia: jam tonas acerbo clamore & verberibus. Tam graviter percrepant æra percuſſis incudibus, cum faber collocat cauſſidicum in medio equo. Clamor lenior ſævit in magno amphitheatro, cum ſua turba applaudit parmæ ſuperanti. Nos vicini non petimus ſomnum integra nocte: nam facile eſt vigilare, moleſtum vero pervigilare. Dimitte tuos diſcipulos, ô loquax, placetne accipere tantum ut ſileas, quantum accipis ut vociferaris.

NOTÆ.

2 *Virginibuſque*] Verbera timentibus. Vide epig. 62. lib. 10.

3 *Nondum criſtati*] Hoc eſt, nondum galli cecinere.

6 *Cauſſidicum medio*] Hoc eſt, cum cauſſidico ſtatua equeſtris fabricatur. Juvenalis, ſat. 7.

Æmilio dabitur quantum petit, &c.

Quod nempe ſuis in veſtibulis ſtatuam equeſtrem haberet, quæ tunc temporis multos clientes conciliabat cauſſidico.

8 *Vincenti parmæ*] Nomen proprium putat Domitius; alii ſic interpretantur, cum nempe turba gladiatorum parma pugnanti, & victori ex ſua factione gladiatori applaudit. Videat lector.

10 *Pervigilare*] Hoc eſt, tota nocte vigilare graviſſimum eſt.

LXXI.

In

In CÆCILIANUM improbum. LXXII.

Olim Cicero dixerat, O mores, ô tempora, cum Catilina moliretur scelus sacrilegum, cum gener & socer confligerent armis infestis, & sordidata terra maderet sanguine civium. O Cæciliane, quare dicis nunc, O mores! O tempora. Quid est quod non arrideat tibi? Nulla sævitia est ducum, nullus furor armorum: fas est frui pace certa, & lætitia. O Cæciliane, non mores nostri, sed tui sunt in caussa, cur fastidias tua tempora.

Dixerat, ô mores! ô tempora! Tullius olim,
Sacrilegum strueret cum Catilina nefas:
Cum gener atque socer diris concurreret armis,
Mœstaque civili cæde maderet humus.
Cur nunc ô mores! cur nunc ô tempora! dicis? 5
Quod tibi non placeat, Cæciliane, quid est?
Nulla ducum feritas, nulla est insania ferri:
Pace frui certa, lætitiaque licet.
Non nostri faciunt, tua quod tibi tempora sordent,
Sed faciunt mores, Cæciliane, tui. 10

NOTÆ.

1 *Dixerat, O mores*] Cum in patriam arma civilia moverentur. Nota est Catilinæ conjuratio ex Sallustio, & aliis.

3 *Cum gener atque socer*] Cæsar nempe, & Pompeius qui Juliam Cæsaris filiam uxorem duxerat: quorum historia passim obvia.

10 *Tui mores*] Perditi scilicet. Sic astute blanditur Domitiano, cujus tempora laudat vituperata ab improbo Cæciliano.

De LEONE & ARIETE, LXXIII.

quorum concordiam miratur.

Leo decus montium Massyliæ, & vir pecoris lanigeri, mirum, qua fide consenserunt. Ipse potes spectare, stabulantur in una cavea, & simul uterque vescitur communi cibo. Nec lætantur fœtu sylvarum, nec mitibus herbis: at rudis agna saturat feram concordem. Quid meruit terror Nemees, quid portitor Helles, ut lucida signa alti cœli splendeant? Si pecudes & feræ possent mereri astra, hic aries atque hic leo digni erant sideribus.

Massyli leo fama jugi, pecorisque maritus
Lanigeri, mirum, qua posuere fide.
Ipse licet videas, cavea stabulantur in una,
Et pariter socias carpit uterque dapes.
Nec fœtu nemorum gaudent, nec mitibus herbis: 5
Concordem satiat sed rudis agna feram.
Quid meruit terror Nemees, quid portitor Helles,
Ut niteant celsi lucida signa poli?
Sidera si possent, pecudesque, feræque mereri,
Hic aries astris, hic leo dignus erat.

NOTÆ,

1 *Massyli*] Libyæ pars est Massylia, in qua sunt leones ingentis magnitudinis: epig. 55. lib. 8.

Pecorisque maritus] Aries nempe. Sic Virgilius ecloga 7.

Vir gregis ipse caper, &c.

2 *Posuere*] Sine addito significat *sedati sunt*, hoc est consenserunt. Virgilius 7. Æn.

Cum venti posuere, &c.

nempe iram. Alii legunt, *coiere*.

5 *Nec fœtu*] Hoc est, nec leo desiderat feras, nec aries herbas quibus vesci solet.

6 *Sed rudis agna*] Quod mirum videtur, arietem scilicet agne vesci. *Feram*, alii, *famem*.

7 *Terror Nemees*] Leo ab Hercule interfectus, de quo epig. 66. lib. 5.

Quid portitor] Phryxi aries, de quo epig. 51. lib. 8.

Ad Liberum, amicum, LXXIV.

à quo cibos sine vino acceperat.

Liber Amyclæa frontem redimite corona,
 Qui quatis Ausonia verbera Graja manu:
Clausa mihi texto cum prandia vimine mittas,
 Cur comitata dapes nulla lagena venit?
Atqui digna tuo si nomine munera ferres. 5
 Scis, puto, debuerint quæ mihi dona dari.

O Liber, redimite caput corona Amyclæa, qui manu Itala infligis verbera instar Græcorum: Cum ad me mittas prandia clausa canistro vimineo, quare nulla amphora comitata est cibos? Atqui si mitteres dona digna tuo nomine, novisti, opinor, qua munera mihi donanda fuerint.

Notæ.

1 *Liber*] Ad quem scripsit, epig. 77. lib. 8. *Amyclæ*] Civitas est Laconiæ, in qua maxime exercebantur pugilatus, unde corona Amyclæa dicitur ea qua donantur pugiles victores.

Frontem redimite] Hellenismus est, de quo sæpius dictum.

2 *Qui quatis*] Hoc est, qui Italus exerces Græcorum certamen, scilicet pugilatum.

3 *Clausa*] Hoc est, cur simul cum sportula non misisti lagenam?

5 *Digna tuo*] Liber enim Bacchus dicitur, atque ita Bacchi munera mittere debuit.

In Sutorem, factum divitem. LXXV.

Dentibus antiquas solitus producere pelles,
 Et mordere luto putre vetusque solum:
Prænestina tenes defuncti rura patroni,
 In quibus indignor si tibi cella fuit.
Rumpis & ardenti madidus crystalla Falerno, 5
 Et pruris domini cum Ganymede tui.
At me literulas stulti docuere parentes:
 Quid cum grammaticis, rhetoribusque mihi?
Frange leves calamos, & scinde, Thalia, libellos,
 Si dare sutori calceus ista potest. 10

Solitus dentibus extendere antiquas pelles, & mordere soleam veterem & putridam luto: possides rura Prænestina patroni mortui, in quibus ægre fero si habuisti cellam. Atque ebrius ardenti Falerno frangis crystalla . . .

. . . .

Sed parentes dementes me docuerunt literulas: quid mihi rei est cum grammaticis & rhetoribus? O Thalia, frange leves calamos, & scinde libros: si calceus potest donare ista sutori.

Notæ.

1 *Antiquas pelles*] Hoc est, vetera coria.

2 *Solum*] Sumitur hîc pro solea calcei rupti, quem reficit sutor.

3 *Prænestina*] Legata tibi à patrono, quem sane malis artibus captaverat sutor. De Prænestino rure epig. 64. lib. 4.

4 *Si tibi cella fuit*] Hoc est, nec cella, nec minima domus parte dignus eras.

7 *At me literulas*] Per contemptum utitur hoc verbo, atque insanos vocat parentes, quod illum artes nobiliores neglectis pecuniosis docuerint, quæ nullum ipsi fructum afferrent.

9 *Frange leves*] Sic etiam Juvenalis, sat. 7. versu 28.

Frange miser calamos, vigilataque prælia dele.

hoc est, O Musa, abjice studia, siquidem plus prodest ars sutoria.

De effigie CAMONI infantis. LXXVI.

Pictura servat tantum effigiem pueri Camoni, & manet forma primæ ætatis. Pius genitor nulla tabella expressit florentem faciem, dum metuit spectare muta ora.

EFfigiem tantum pueri pictura Camoni
Servat, & infantis prima figura manet.
Florentes nulla signavit imagine vultus,
Dum timet ora pius muta videre pater.

Notæ.

1 *Pueri Camoni*] Qui natus viginti annos epig. 78. infra, mortuus erat, cujus effigiem more veterum, non quidem adulti, sed infantis exprimi curavit pater; ne si adultus pingeretur, majore dolore conficeretur, dum illum videret mutum.

3 *Florentes*] Ætate scilicet.

De balneo TUCCÆ. LXXVII.

Tucca non extruxit balneum silice duro, aut structili cæmento, non latere cocto, quo Semiramis cinxit longam Babylona; sed magna strue lignorum, & pineis tabulis conjunctis, ut Tucca queat navigare balneo. Idem splendidus ædificat thermas sumptuosas ex omni marmore, quod reperit Carystos, quod Phrygia Synnas, quod afra Nomas fert, & quod lavit Eurotas fonte virenti: sed ligna desunt, admove balneum thermis.

NON silice duro, structilive cæmento,
Nec latere cocto, quo Semiramis longam
Babylona cinxit, Tucca balneum fecit:
Sed strage nemorum, pineaque compage,
Ut navigare Tucca balneo possit. 5
Idem beatas lautus exstruit thermas
De marmore omni, quod Carystos invenit,
Quod Phrygia Synnas, Afra quod Nomas
mittit,
Et quod virenti fonte lavit Eurotas:
Sed ligna desunt: subjice balneum thermis. 10

Notæ.

3 *Babylona*] Epig. 1. lib. Spect.

Tucca] De quo sæpius supra, quem irridet poëta, quod balneum ex ligno, thermas vero ex marmore extruxisset. Balneum autem sumitur hic pro cella frigidaria, quæ potius ex marmore extruenda erat, ut pote quod aquæ frigidæ melius conveniat: thermæ autem in quibus aqua calida lavabantur, ex ligno erant ædificandæ, quod aquæ calefaciendæ non nihil contulisset.

7 *De marmore omni*] Varia quippe præstantissimi marmoris genera enumerat. Vide epig. 24. lib. 6.

Carystos] Oppidum Eubœæ insulæ, hodie *Nigroponte*. Strabo, lib. 10. Κάρυϛος δ' ἐςὶν ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ Ὀχῇ, πλησίον δὲ τὰ Στύρα, ϗ τὸ Μαρμάριον, ἐν ᾧ τὸ λατόμιον, τῶν Καρυςίων κιόνων, ἱερὸν ἔχον Ἀπόλλωνος Μαρμαρίνου, &c. Carystus sub monte Ocha sita est, in propinquo Styra, & Marmarium, ubi Carystiæ exscinduntur columnæ, & templum ibi marmorei Apollinis.

8 *Quod Phrygia Synnas*] Hæc ultima vox deest in multis codicibus, in quibus claudicat versus. Strabo, lib. 12. Σύνναδα ἐςὶν οὐ μεγάλη πολίς, Synnada urbs est non magna. Deinde addit ἐπέκεινα δ' ἐςὶ Δοκιμία κώμη, ϗ τὸ λατόμιον τοῦ Συνναδικοῦ λίθου. Ab altera parte est Docimia pagus, & lapidicinæ Synnadici lapidis. Hoc loco Phrygiam describit Strabo. Alii,

Quod Phrygia, sive Afra quod Nomas
mittit.

Afra Nomas] Numidia Africæ provincia, epig. 55. lib. 8.

9 *Eurotas*] Fluvius Laconiæ ad quem est marmor viride, quod Lacedæmonium & Laconicum dicitur.

10 *Subjice balneum*] Ut nempe calefiant thermæ.

De Effigie CAMONI. LXXVIII.

HÆC sunt illa mei, quæ cernitis, ora Camoni:
Hæc pueri facies, primaque forma fuit.
Creverat hic vultus bis denis fortior annis,
Gaudebatque suas pingere barba genas, 4
Et libata semel summos modo purpura cultus
Sparserat: invidit de tribus una soror.
Et festinatis incidit stamina pensis,
Absentemque patri rettulit urna rogum.
Sed ne sola tamen puerum pictura loquatur,
Hæc erit in chartis major imago meis. 10

Hæc sunt illa ora mei Camoni quæ videtis: hic vultus infantis, & prima species fuit. Hæc facies fortior creverat viginti annis, & barba gaudebat pingere suas genas, & modo lanugo semel resecta sparserat summum decus: una trium sororum invidit, & resecuit stamina festinatis pensis, atque urna reportavit genitori absentem rogum. Sed nihilominus ne sola pictura celebret puerum, hæc erit major imago in meis libris.

NOTÆ.

1 *Hæc sunt*] Vide epig. 76. supra.
3 *Bis denis annis*] Hoc est, viginti annos natus interiit.
5 *Et libata*] Sensus est, inquit Raderus, & semel illi barba resecta erat.
Summos cultus] Alii, *cultros*, hoc est novaculas.
Purpura] Barba forte subrufa, aut prima lanugo, quæ flavescit potius. Videtur tamen rufam insinuare.
6 *De tribus una*] Sic epig. 54. lib. 4.
——— *& semper de tribus una necat.*
8 *Absentemque*] Longe enim à patre mortuus & crematus fuerat Camonus.
10 *Hæc erit in chartis*] Non perituris scilicet. Sic epig. 83. lib. 7.
Certior in nostro carmine vultus erit.

De convivio PRISCI. LXXIX.

QUod optimum sit disputat convivium,
Facunda Prisci pagina:
Et multa dulci, multa sublimi refert,
Sed cuncta docto pectore.
Quod optimum sit quæritis convivium? 5
In quod choraules non venit.

Disertus liber Prisci disputat, quod convivium optimum sit: & narrat multa suaviter, multa excellenter, sed omnia perite. An rogatis quod convivium sit optimum? Cui non adest choraules.

NOTÆ.

1 *Quod optimum sit*] Sensus est, Quid opus est multo sermone? Uno scilicet verbo definiri potest optimum nempe convivium illud esse à quo abest musicorum strepitus, & in quo quieta est mensa.
6 *Choraules*] Is est qui tibia canit, ep. 57. l. 6.

Ad PICENTINUM veneficum. LXXX.

FUnera post septem nupsit tibi Galla virorum,
Picentine: sequi vult puto Galla viros.

O Picentine, Galla tibi nupsit post mortem septem maritorum, Gallæ, opinor, placet sequi maritos.

NOTÆ.

1 *Funera post septem*] Maritos forte septem veneno sustulerat ista Galla, ut Cloe, de qua epig. 16. supra. Vide epig. 43. lib. 8.
2 *Sequi vult*] Hoc est, à te venefico necari.

Ad

Ad DOMITIANUM, LXXXI.

cujus, & familiæ ejus benignitatem laudat.

Antea Roma oderat servos Imperatorum, & minorem turbam, atque arrogantiam Palatii: sed, ô Auguste, nunc omnes adeo amant tuam familiam, ut quilibet minus amet suam domum. Tam benigne, tam reverenter, tam quiete, tam verecunde se gerunt erga nos. Nullus Cæsarianus (hæc est natura aulæ potentis,) habet suos mores, sed domini.

ODerat ante ducum famulos, turbamq minorem,
Et Palatinum Roma supercilium:
At nunc tantus amor cunctis, Auguste, tuorū
Ut sit cuique suæ cura secunda domus.
Tam placidæ mentes, tanta est reverentia nostr
Tam pacata quies, tantus in ore pudor.
Nemo suos (hæc est aulæ natura potentis)
Sed domini mores Cæsarianus habet.

NOTÆ.

1 *Turbamque minorem*] Legunt alii, *turbamque priorem*, recte, inquit Gruterus: nam *turba prior* sunt liberti, qui præ servis odiosissimi, tanquam qui procuratores provinciarum, exactores tributorum, vectigalium, &c. Legunt alii, *turbamque priorum*, Imperatorum nempe, aut Aulicorum qui comitarentur Imperatorem. Videat ctor.

2 *Palatinum supercilium*] Vel ipsorum I peratorum, vel Aulicorum fastum intellige.

5 *Tanta est reverentia nostri*] Alii, *vestri*.

8 *Cæsarianus*] Hoc est Aulici, & servi C saris constituti sunt juxta mores illius.

LXXXII.

Ad AULUM, LXXXIII.

de judicio inepti poetæ.

O Aule, nostri libri placent lectori atque auditori: sed quidam poeta negat esse limatos. Hoc parum movit me; nam malim cibos nostræ cœnæ gratos esse convivis, quam cocis.

LEctor & auditor nostros probat, Aule, bellos:
Sed quidam exactos esse poeta negat.
Non nimium curo: nam cœnæ fercula nost
Malim convivis, quam placuisse cocis.

NOTÆ.

2 *Exactos*] Alii, *excoctos*. Videat lector, quasi petita esset metaphora ab arte coci.

3 *Fercula*] Hoc est, *cibos*. Alias sunt vasa, & deorum simulachra, atque id genus alia quæ in pompa vel triumpho ferebant Romani.

4 *Malim convivis*] Sensus est: Malim carmina placere lectoribus atque auditori quam poetis æmulis. Sic cibi non cocis, convivis parantur.

In CINNAM, decoctorem. LXXXIV.

O Cinna, Astrologus dixerat te periturum brevi, nec, opinor, mentitus ille dixerat tibi;

DIxerat astrologus periturum te cito, Cin
Nec puto mentitus dixerat ille tibi:

NOTÆ.

In Cinnam] Alii, *in Munnam*, l. 10. ep. 36.

1 *Dixerat Astrologus*] Ludit in ambigua voce *perire*, quam astrologus ad vitam effer poeta vero ad opes.

Nam tu dum metuis, ne quid post fata relinquas,
Hausisti patrias luxuriosus opes.
Bisque tuum decies non toto tabuit anno: 5
Dic mihi, non hoc est, Cinna, perire cito?

Tu enim dum times, ne quid relinquas post mortem, asotus decoxisti paternas divitias. Et tuum vicies consumptum est anno non integro: dic mihi, ô Cinna, numquid hoc est perire brevi?

NOTÆ.

4 *Luxuriosus*] Hoc est intemperans, & luxui deditus.

5 *Bisque tuum decies*] Scil. patrimonium constans vicies centenis millibus sestertium. Alii legunt, *bis quartum decies.*

Ad CÆSAREM DOMITIANUM, LXXXV.

quod interdixisset histrionibus scenam.

INter tanta tuæ miracula, Cæsar, arenæ;
Quæ vincit veterum munera clara ducum,
Multum oculi, sed plus aures debere fatentur
Se tibi, quod spectant, qui recitare solent.

O Cæsar, inter tanta miracula tuæ arenæ, quæ superavit magnifica spectacula antiquorum Imperatorum, multum quidem *oculi, sed aures fatentur plus se debere tibi, quod spectant, qui solent recitare.*

NOTÆ.

3 *Sed plus aures*] Propter edictum quo histrionibus interdixerat scenam, intra domum quidem exercendi artem jure concesso. Suet. in Domit. cap. 7. Nec enim jam spectatorum aures obscœnis carminibus obtundent histriones.

4 *Quod spectant*] Histriones nimirum.

Ad NORBANUM, LXXXVI.

cui libros collectos mittit.

CUM tua sacrilegos contra, Norbane, furores
Staret pro domino Cæsare sancta fides:
Hæc ego Pieria ludebam tutus in umbra,
Ille tuæ cultor notus amicitiæ.
Me tibi Vindelicis raptum narrabat in oris, 5
Nescia nec nostri nominis Arctos erat.
O quoties veterem non inficiatus amicum
Dixisti, Meus est iste poeta, meus!
Omne tibi nostrum, quod bis trieteride juncta
Ante dabat lector, nunc dabit auctor opus.

O Norbane, cum sancta tua fides esset a partibus domini Cæsaris adversus impios furores: ego notus ille cultor tuæ amicitiæ securus ludebam hæc in umbra Pieria. Fama in regionibus Vindelicis narrabat me tibi abreptum, nec nostrum nomen ignotum erat in Septentrione. O quoties dixisti fassus me veterem amicum, Meus est iste poeta, meus! Nunc auctor donabit tibi omne nostrum opus, quod donabat lector sexennio ante.

NOTÆ.

1 *Sacrilegos*] Hoc est, contra Antonium Saturnium Germaniæ superioris præsidem, qui bellum civile moverat, epig. 11. lib. 4.

3 *Hæc ego Pieria*] Umbra enim, & quiete delectantur poetæ, epig. 77. lib. 1.

5 *Me tibi Vindelicis raptum*] Hoc est, fama narrabat me fato functum: febri enim laboraverat Martialis, epig. 47. lib. 6. Cluverius, lib. 3. cap. 4. suæ introductionis, *Rhæti Alpes tantum incoluere, & earum valles, a Septentrione ad lacum usque Brigantinum, sub Alpibus ad Danubium usque fuere inter dictum lacum & Ænum flumen Vindelici.* Legunt alii,

Me tibi Vindelicis Rhætus narrabat in oris.

Addictum nempe: nam carminum suorum famam, non mortis eo pervenisse dicit poeta, ut aiunt. Judicet lector.

6 *Arctos*] Hoc est, populi Septentrionis noverunt me.

9 *Trieteride*] Trieteris triennium est.

De PAULLO, LXXXVII.

fingente morbum, ne invitaret convivas.

O Atili, si aliquando Paullus noster est infirmior, ille non se dispendat, sed convivas suos. Tu sane languore infirmitatis repentinae, & fictae: at, o Paulle, mea sportula extendit pedes.

Languidior noster si quando est Paullus, Atili,
  Non se, convivas abstinet ille suos.
Tu languore quidem subito, fictoque laboras:
  Sed mea porrexit sportula, Paulle, pedes.

Notæ.

2 *Non se*] Ipse non se abstinet à conviviis, sed convivas non vocat. Legunt alii,

Non se convivis abstinet ille suis.

male: Paullum enim ipsum dissimulationis accusare videtur.

4 *Sed mea porrexit*] Hoc est, morbus tuus non tibi, sed mihi, seu sportulæ lethalis est. Metaphora ducta à modo componendi mortuos, qui depositi ad januam versus viam extendebant pedes. Persius, sat. 3.

Hinc tuba, candelæ, tandemque beatulus alto
Compositus lecto, crassisque lutatus amomis,
In portam rigidos calces extendit, &c.

De filio SILII, LXXXVIII.

lugentis immaturam ejus mortem.

Cum Silius non semel vehemens eloquentia Romana, lugeret immaturam mortem Severi sui filii: cum choro Musarum, & Phœbo mœrens [illegible] querebar, sed ipse, inquit [illegible], luxi meum Linum. [illegible] intuitus est suam Calliopen, [illegible] proxima sedebat, & [illegible] agnoscis mœrore. Vide [illegible] Tarpeium, & Palatinum, [illegible] Lachesis ausa nefas offendit utrumque Jovem. Cum [illegible] fatis, possis liberare illos odio.

Festinata sui gemeret cum fata Severi
  Silius, Ausonio non semel ore potens:
Cum grege Pierio mœstus, Phœboq; querebar,
  Ipse meum flevi, dixit Apollo, Linon.
Respexitq; suam, quæ stabat proxima fratri 5
  Calliopen, & ait, Tu quoque vulnus habes.
Adspice Tarpeium, Pallatinumque Tonantem:
  Ausa nefas Lachesis læsit utrumque Jovem.
Numina cum videas duris obnoxia fatis,
  Invidia possis exonerare deos. 10

Notæ.

2 *Silius*] Italicus, de quo epig. 62. lib. 7. & 60. lib. 8. quem solatur poeta exemplo deorum, quorum & illi acerbo fato rapti sunt.

Ausonio non semel] Hoc est, non eloquentia [illegible] genere, egregius quippe orator fuit, & poeta, epig. 62. lib. 7.

3 *Cum grege*] Ego, inquit Martialis, querebar cum Phœbo, & Musis quæ Pierides dictæ sunt, epig. 77. lib. 1.

4 *Linon*] Apollinis, & Terpsichores filium, quem ab Hercule occisum ferunt poetæ: Pausanias in Corinthiacis refert Linum Apollinis & Psamathe filium; in Bœoticis verò Linum alium Uraniæ & Amphimari filium Poetam egregium fuisse affirmat.

6 *Tu quoque vulnus habes*] Occiso scilicet Orpheo ejus filio, cujus historia satis nota.

7 *Adspice Tarpeium*] Cujus filius Sarpedon ad Trojam periit. Virgil. lib. 10.

——— *Trojæ sub mœnibus altis,*
Tot nati cecidere deum; quin occidit una
Sarpedon mea progenies.

Pallatinumque] Domitianum, cujus filius infans adhuc mortuus est; de quo jam diximus lib. 6. epig. 3.

8 *Lachesis*] Una Parcarum.

10 *Invidia possis*] Sensus est, non debes diis irasci, qui & ipsi natorum acerbum fatum lugent.

Ad LUPERCUM, versipellem. LXXXIX.

SEptem post calices Opimiani
Denso cum jaceam triente blæsus,
Affers nescio quas mihi tabellas,
Et dicis, Modo liberum esse jussi:
Zenas servulus est mihi paternus: 5
Signa, cras melius, Luperce, fiet.
Nunc signat meus annulus lagenam.

Post septem calices Opimiani cum jaceam balbutiens crebris trientibus, affers mihi nescio quas tabellas, & dicis, Modo dedi libertatem: habeo Zenam paternum servulum; signa. O Luperce, cras fiet melius, nunc meus annulus signat lagenam.

NOTÆ.

1 *Opimiani*] De hoc vino dictum, epig. 27. lib. 1.

2 *Triente*] Qui capit quatuor cyathos.

3 *Nescio quas*] Suppositas nempe, quas manumissionis esse dicebat Lupercus: cum tamen essent testamentariæ falsæ nempe, aut aliunde astringentes.

5 *Zenas servulus*] Legunt alii,
——— *modo liberum esse jussi.*
Zenam: ———

6 *Signa*] Inquit Lupercus, ut constet de manumissione.

Cras melius fiet] Cum sobrii erimus, tunc enim distinguere poterimus, an revera de libertate tantum agatur.

7 *Nunc signat*] Ne servi vinum hauriant. Horat. epist. 2.
——— *posset qui ignoscere servis,*
Et signo læso non insanire lagenæ.

Ad RUFUM, XC.

amicos donis conciliatos, donis quoque esse alendos.

DUM me captares, mittebas munera nobis:
Postquam cepisti, das mihi, Rufe, nihil.
Ut captum teneas, capto quoq; munera mitte,
De cavea fugiat ne male pastus aper.

Dum me illiceres, ad me mittebas dona; postquam captasti, o Rufe, nihil donas mihi. Ut teneas illectum, mitte etiam dona illecto, ne aper male pastus fugiat ex cavea.

NOTÆ.

4 *De cavea*] Hoc à simili dicit poeta; ut enim fera esuriens fugit, sic ego renunciabo tuæ amicitiæ. Est autem cavea septum in quo feræ includuntur: est etiam locus ubi populus ludos spectabat.

Ad STELLAM, XCI.

versus extemporales esse malos.

LEge nimis dura convivam scribere versus
Cogis, Stella: licet scribere nempe malos.

O Stella, nimis dura conditione imperas carmina condi à conviva: licet condere nimirum mala.

NOTÆ.

1 *Lege nimis*] Nempe ipse Martialis à Stella jussus ex tempore versus scribere, composuit hoc distichum.

Ad FLACCUM, XCII.

quem in Cypro insula [illegible] monet, ut caveat a nimio [illegible] calore.

Sic recumbens [illegible] viridante herba, quæ rivis hinc & inde gemmantibus [illegible] in curva aqua, [illegible], semper glaciei nigrum trientem habens [illegible] sutilibus coronis: . . . . .
O Flacce, moneo [illegible], caveas Cyprum [illegible] nimio calore, cum messes crepantes terentur in area, & juba fulvi leonis [illegible]. Sed tu, o regina Paphi, [illegible] remitte juvenem salvum. Sic calendæ Martiæ celebrentur in tuum honorem, atque ad altaria candida multa quadra placentæ [illegible] tibi [illegible], cum thure, & mero, & victima.

SIC in gramine floreo reclinis,
Qua gemmantibus hinc, & inde rivis
Curva calculus excitatur unda,
Exclusis procul omnibus molestis,
Perfundas glaciem triente nigro,
Frontem sutilibus ruber coronis:
Sic uni tibi sit puer cinædus,
Et castissima pruriat puella.
Infamem nimio calore Cypron
Observes, moneo, precorque, Flacce, 10
Messes area cum teret crepantes,
Et fulvi juba sæviet leonis.
At tu diva Paphi remitte nostris
Illæsum juvenem, remitte votis.
Sic Martis tibi serviant Kalendæ, 15
Et cum thure, meroque, victimaque
Libetur tibi candidas ad aras
Secta plurima quadra de placenta.

NOTÆ.

5 *Perfundas glaciem*] Vide epig. 65. lib. 5.
Tu super æstivas, Alcime, funde nives.
Triente nigro] Continens poculum sumit pro vino contento.
6 *Frontem ruber*] Hellenismus est epig. citato,
Lassenturque rosis tempora sutilibus.
9 *Cypron*] Epig. 15. lib. 8.
Cum te, Flacce, mihi reddet Cytherea Cypros.
11 *Messes crepantes*] Quia aridæ & siccæ.
12 *Et fulvi juba*] Mense scilicet Augusto, quo Sol in Leone summos excitat calores, epig. 57. lib. 1.
13 *Diva Paphi*] Venus nempe: Paphus verò urbs est Cypri, ubi colebatur Venus.
15 *Sic Martis tibi*] Kalendæ Martiæ à fœminis celebrabantur in honorem Veneris, epig. ultimo, lib. 5.
17 *Candidas ad aras*] Diis manibus nigras, superis verò candidas aras erigebant antiqui.
18 *Secta*] Vide epig. 76. lib. 3. & epig. 75. lib. 6.

Adulatur DOMITIANO, XCIII.

cujus cœnam Jovis epulis præfert.

Si hinc invitator Cæsaris, illinc Jovis, ad cœnam me invitaret in diversum cœtum; quamvis sidera Jovi propius, palatia vero longius, redderem hæc responsa referenda ad superos: Quærite alium qui malit convivari cum Tonante, en meus Jupiter in terris possidet me.

AD cœnam si me diversa vocaret in astra
Hinc invitator Cæsaris, inde Jovis:
Astra licet propius, Pallatia longius essent,
Responsa ad superos hæc referenda darem:
Quærite qui malit fieri conviva Tonantis: 5
Me meus in terris Juppiter ecce tenet.

NOTÆ.

1 [illegible] Hoc est, Si me Jupiter vocaret ad sua astra, & Domitianus ad sua, seu ad suum palatium, (hic enim Deus est, epig. 8. lib. 5. palatium ejus cœlum vocat;) tamen adirem Domitianum.

Ad

Ad CONDYLUM, XCIV.

servi conditionem meliorem esse quam domini.

QUÆ mala sunt domini, quæ servi commoda nescis,
Condyle, qui servum te gemis esse diu.
Dat tibi securos vilis lecticula somnos:
Pervigil in pluma Caius ecce jacet:
Caius à prima tremebundus luce salutat 5
Tot dominos: at tu, Condyle, nec dominum.
Quod debes, Caî, redde, inquit Phœbus, & illinc
Cinnamus: hoc dicit, Condyle, nemo tibi.
Tortorem metuis? podagra, cheragraq; secatur
Caius, & mallet verbera mille pati. 10
Quod nec mane vomis, nec cunnum, Condyle, lingis,
Non mavis, quam ter Caius esse tuus?

O Condyle, ignoras quæ sunt mala heri, & quæ commoda servi, qui doles te diu esse in servitute. Vilis lecticula commodat tibi tutos somnos: en Caius pervigil jacet in pluma. Summo mane Caius tremebundus salutat tot dominos: sed tu, ô Condyle, nec dominum salutas. O Cai, solve debitum, ait Phœbus, atque illinc Cinnamus: O Condyle, nullus tibi dicit hoc. An times tortorem? Caius ardet podagra, & cheragra, & mallet pati mille flagella . . . . .
. . . .

NOTÆ.

4 *Lecticula*] Significat parvum lectum. Legunt alii, *tegeticula*.
5 *Caius*] Dominus tuus.
6 *Tot dominos*] Quot nempe habet patronos.
Nec dominum] Caium scilicet.
7, 8 *Phœbus & Cinnamus*] Fœneratores.
9 *Tortorem*] A quo aliquando vapulas.
Podagra cheragraque] Quæ sunt vehementes in pedum & manuum articulis dolores, Gallice *les Goutes*. Angl. *the Gout*.

Ad CALATISSUM, pocillatorem. XCV.

ADdere quid cessas, puer, immortale Falernū,
Quadrantem duplica de seniore cado.
Nunc mihi dic, quis erit, cui te, Calatisse, deorū,
Sex jubeo cyathos fundere? Cæsar erit.
Sutilis aptetur decies rosa crinibus, ut sit, 5
Qui posuit sacræ nobile gentis opus.
Nunc bis quina mihi da basia, fiat ut illud
Nomen, ab Othrysio quod Deus orbe tulit.

O puer, quid moraris fundere immortale Falernum? Geminus quadrantem de amphora seniore. Nunc dic mihi in gratiam *cujus deorum volo te porrigere sex cyathos? Cæsar erit. Capilli decies coronentur sutili rosa, ut efficiatur* ejus nomen, *qui condidit nobile templum gentis sacræ. Nunc decies osculare me, ut fiat illud nomen quod Deus consecutus est ab Othrysio orbe.*

NOTÆ.

1 *Immortale Falernum*] Vel quod difficile corrumpi, vel quod dignum sit ut à diis ipsis bibatur.
2 *Quadrantem duplica*] Hoc est, infunde sex cyathos vini vetusti.
4 *Cæsar erit*] Habet enim sex literas, soluta nimirum dipthongo: tot verò cyathos haurire solebant veteres, quot essent literæ in nomine illius in cujus gratiam bibebant, epig. 73. lib. 4
5 *Sutilis aptetur*] Epig. 65. lib. 5. *Decies*, quia in suo nomine decem literas habet *Domitianus*, qui Flaviæ genti templum dicavit, epig. 2. supra.
7 *Fiat ut illud*] *Germanicus* vel *Sarmaticus*: quod nomen à Germania & Sarmatia subacta sumpsit Domitianus. De Othrysio vel Odrysio orbe, seu Septentrione dictum, epig. 7. lib. 7.

De HIPPOCRATE, XCVI.

petente mulsum pro absinthio.

Hippocrates mihi donavit pocula imbuta virga Santonica. O impudentiam hominis, à me petit mulsum. O Glauce, nunquam tam bardus nec tu, opinor, fuisti, qui dederas aurea arma donanti aerea. An aliquis petit donum dulce pro amaro? accipiat, sed si haurit in elleboro.

Santonica medicata dedit mihi pocula virga:
Os hominis! mulsum me rogat Hippocrates.
Tam stupidus nunquam nec tu puto, Glauce, fuisti,
Chalcea donanti Chrysea qui dederas.
Dulce aliquis munus pro munere poscit amaro?
Accipiat, sed si potat in elleboro. 6

NOTÆ.

1 *Santonica*] Hoc est, imbuta absinthio, de quo sic Plinius, lib. 17. cap. 7. *Absinthii genera sunt plura. Santonicum appellatur à Galliæ civitate, Ponticum à Ponto ubi pecora pinguescunt illo.* Legunt alii, *Sardoa*: in Sardinia nempe multæ sunt herbæ venenatæ.

2 *Mulsum*] Potio est ex vino & melle confecta.

3 *Glauce*] Qui aurea sua arma æreis permutavit cum Diomede, Homer. Iliad. 5.

6 *Sed si potat*] Hoc est, ea lege mulsum dabo, ut illud potet simul cum elleboro, quod insaniam purgat, hoc est, si fateatur se insanire.

XCVII.

De HERODE, medico, fure. XCVIII.

Herodes clinicus surripuerat trullam ægroto: deprehensus dixit ô demens, quid igitur potas?

Clinicus Herodes trullam subduxerat ægro;
Deprensus dixit, stulte, quid ergo bibis?

NOTÆ.

1 *Clinicus*] De medico clinico egimus, lib. 1. epig. 31.

Trullam] Vas nempe ad bibendum.

2 *Deprensus dixit*] Sic nimirum furtum excusat Herodes, quasi trullam removisset, ne æger biberet, quod illi lethale esset.

Ad JULIUM, de quodam invido. XCIX.

O dilectissime Juli, quidam laceratur invidia, quod Roma legit meos libros, laceratur invidia. Laceratur invidia, quod in omni turba monstramur digito, laceratur invidia. Laceratur invidia, quod uterque Cæsar mihi concessit jus trium liberorum, laceratur invidia. Laceratur invidia, quod habeo amœnam villam suburbanam, & parvas ædes in urbe, laceratur invidia.

Rumpitur invidia quidam, carissime Juli,
Quod me Roma legit, rumpitur invidia.
Rumpitur invidia, quod turba semper in omni
Monstramur digito, rumpitur invidia.
Rumpitur invidia, tribuit quod Cæsar uterque 5
Jus mihi natorum, rumpitur invidia.
Rumpitur invidia, quod rus mihi dulce sub urbe est,
Parvaque in urbe domus, rumpitur invidia.

NOTÆ.

Ad Julium] Martialem, de quo epig. 16. lib. 1. & epig. 16. lib. 7.

1 *Rumpitur invidia*] Vide epig. 61. lib. 6.

5 *Cæsar uterque*] Titus & Domitianus. Vide epig. 94. lib. 3.

7 *Quod rus mihi*] De quo dictum ep. 61. l. 8.

Rumpitur invidia, quod sum jucundus amicis,
Quod conviva frequens, rumpitur invidia. 10
Rumpitur invidia, quod amamur, quodque probamur.
Rumpatur, quisquis rumpitur invidia.

Laceratur invidia, quod placeo amicis, quod sæpe invitor ad cœnam, laceratur invidia. Laceratur invidia, quod diligimur, & laudamur: laceretur, quisquis laceratur invidia.

NOTÆ.

12 *Rumpatur*] Sic Virgilius, Ecloga 7. ——*invidia rumpantur ut ilia Codro.*

Ad OVIDIUM, C.

de Corano, perfido caupone.

VIndemiarum non ubique proventus
Cessavit, Ovidî: pluvia profuit grandis.
Centum Coranus amphoras aquæ fecit.

O Ovidi, fructus vindemiarum non defecerunt ubique. Ingens pluvia profuit. Coranus fecit centum amphoras aquæ.

NOTÆ.

2 *Pluvia profuit*] Alii, *profluit*. Prior lectio mihi videtur melior.

3 *Centum Coranus*] Quidam sane perfidus caupo, qui in summa vini caritate, aquam multam infundebat vino, quod pro mero vendebat.

Ad ATTICUM, CI.

de Marco Antonio Gallo, cui placebant libri Martialis.

MArcus amat nostras Antonius, Attice, Musas,
Charta salutatrix si modo vera refert:
Marcus Palladiæ non inficianda Tolosæ
Gloria, quem genuit pacis amica quies.

O Attice, Marcus Antonius probat nostros versus, si modo epistola salutatrix renunciat mihi veritatem: Marcus decus non denegandum Palladiæ Tolosæ, quem peperit quies amica pacis.

NOTÆ.

1 *Marcus*] De quo lib. 10. epig. 23, & 32. Suetonius in Vitellio, cap. ultimo: *Siquidem ab Antonio primo adversariarum partium duce oppressus est, cui Tolosæ nato cognomen in pueritia Becco fuerat, id valet gallinacei rostrum.*

3 *Palladiæ Tolosæ*] Quæ urbs est Galliæ satis nota, in qua nempe florebant literæ.

4 *Pacis amica quies*] Hoc forte subjicit poeta, ut ostendat illum non esse ex familia Antonii triumviri, hominis scilicet seditiosi. Legunt alii, *pacis alumna quies*, nec hoc epigramma à sequente distinguunt.

Ad LIBRUM, CII.

quem Antonio mittit in Galliam.

TU qui longa potes dispendia ferre viarum,
I, liber, absentis pignus amicitiæ.
Vilis eras, fateor, si te nunc mitteret emptor,
Grande tui pretium muneris auctor erit.

O libelle, vade pignus amicitiæ absentis, tu qui potes pati longos labores itinerum. Vilis esses, fateor, si emptor nunc mitteret te, at auctor constituet magnum pretium tuo dono.

NOTÆ.

1 *Tu qui*] Vide epigramma præcedens.

3 *Si te nunc*] Longe enim carior atque emendatior est liber ab ipso auctore missus. Legunt alii,

——— *si te nunc mittere tento.*

Quæ lectio vitiosa videtur.

Ad PHOEBUM fœneratorem. CV.

O Phœbe, reddis mihi tabellas quadringentorum: O Phœbe, potius crede mihi centum. Quære alium, apud quem te oſtentes tam vano dono: O Phœbe, quod nequeo ſolvere, pertinet ad me.

QUadringentorum reddis mihi, Phœbe, tabellas :
Centum da potius mutua, Phœbe, mihi.
Quære alium, cui te tam vano munere jactes:
Quod tibi non poſſum ſolvere, Phœbe, meum eſt.

NOTÆ.

1 *Quadringentorum*] Ejuſdem argumenti eſt epig. 37. lib. 8.

Tabellas] Syngrapham intellige, qua conſtabat Martialem Phœbo debere quadringenta.

2 *Da potius*] Ut liberalis habearis.

4 *Quod tibi non*] Epig. 3. lib. 2.

Sexte, nihil debes; nil debes, Sexte, fatemur:
Debet enim, ſi quis ſolvere, Sexte, poteſt.

De GEMINIS FRATRIBUS, CVI.

quos Polluci & Caſtori ſimiles eſſe dicit, & formoſiores ipſa Helena.

Quæ nova Leda peperit tibi ſervos tam ſimiles? Quæ Lacæna arſit alium cycnum? Pollux commodat vultum Hiero, Caſtor commodat Aſillo: & ſoror Tyndaris nitet in ore utriuſque. Si talis pulchritudo fuiſſet Therapnæis Amyclis, cum dona inferiora ſuperârunt duas deas: O Helene manſiſſes, & Dardanius Paris reverſus eſſet in urbem Phrygiam cum gemino Ganymede.

QUÆ nova tam ſimiles genuit tibi Leda miniſtros ?
Quæ capta eſt cycno, nupta Lacæna alio?
Dat faciem Pollux Hiero, dat Caſtor Aſillo :
Atque in utroque nitet Tyndaris ore ſoror.
Iſta Therapnæis ſi forma fuiſſet Amyclis, 5
Cum vicere duas dona minora deas :
Manſiſſes Helene, Phrygiamque rediſſet in urbē
Dardanius gemino cum Ganymede Paris.

NOTÆ.

1 *Genuit tibi*] Neſcio quem alloquatur poeta. Ledæ Lacedæmoniæ hiſtoria ſatis nota eſt, quæ nempe compreſſa à Jove cycni forma induto peperit Pollucem & Caſtorem.

4 *Tyndaris ſoror*] Hoc eſt, Helena Caſtoris & Pollucis ſoror, Jovis filia ex Leda uxore Tyndari regis Laconiæ.

5 *Iſta Therapnæis*] Caſtor & Pollux nati ſunt Amyclis, quæ urbs eſt Laconiæ prope Therapnas; ubi ſi adfuiſſent Hierus & Aſillus, (cum Juno ac Pallas contendentes de pomo aureo à Venere victæ ſunt, promittente Paridi judici Helenam, quæ nempe donum erat inferius quam imperium promiſſum à Junone, & ſapientia promiſſa à Pallade) contempta Helena à Paride rapti fuiſſent.

EPIGRAM-

EPIGRAMMATUM
LIBER X.

Singulis paginis ter aut quater librum abſolvi. Epigr. I.

SI nimius videor, ſeraque coronide longus
Eſſe liber: legito pauca libellus ero.
Terque, quaterque mihi finitur carmine parvo
Pagina facta tibi, quam cupis eſſe brevem.

INTERPRETATIO.

Si videor eſſe liber nimius, & longus tarde impoſita *coronide: evolve pauca, ero libellus. Brevi verſu ter & quater abſolvo ſcriptam tibi paginam, quam optas eſſe brevem.*

NOTÆ.

1 *Si nimius*] Liber alloquitur lectores: alii putant hoc epigramma eſſe finem libri noni, alii verò initium decimi. Videat lector: lemma autem deeſt in antiquis codicibus. Scriverius inſcribit, *Liber ad Lectorem.*

Coronide] Quam ſic explicat Cælius Rhodiginus, lib. 15. cap. 20. Coronis ſignificat ultimam rei manum admotam, nec effectum opus, ſed prorſus completum, finitumque: ſiquidem coronis eſt quandoque montis vertex, aut ſtructuræ ſummum, quandoque vero quod in fine libri ponitur. Coronis ſignificat & navis puppim, quod ſit in ejus apice curvatum roſtrum, unde deductum hunc loquendi modum putant nonnulli.

3 *Terque quaterque*] Cum ſingulis in paginis tria aut quatuor epigrammata contineantur, quibus lectis, alia omittere poteſt lector. Legunt alii,

Pagina: fac tibi me quam cupis eſſe brevem. hoc eſt, ô lector, inquit liber, potes me contrahere quantum cupis.

Ad LECTOREM, II.

ut faveat huic libro, quem præpropere editum revocavit, & emendavit.

FEſtinata prior decimi mihi cura libelli
Elapſum manibus nunc revocavit opus.
Nota leges quædam, ſed limâ raſa recenti;
Pars nova major erit, lector, utrique fave.

Prior cura decimi libri à me properata nunc revocavit opus elapſum manibus. Evolves quædam tibi comperta, ſed polita recenti limâ. Major erit pars addita, ô lector, fave utrique.

NOTÆ.

1 *Feſtinata prior*] Hunc nempe librum nimia feſtinatione editum revocavit, atque emendavit.

3 *Nota*] Scilicet in priori editione.

4 *Utrique fave*] Hoc eſt, prioribus, & novis additis verſibus fave.

O lector divitiæ nostræ, quem cum mibi donasset Roma, dixit, Nihil habemus majus, quod tibi donemus. Hujus opera vitabis pigra flumina Lethes, & eris superstes meliore parte tui. Caprificus aperit marmora Messalæ, & mulio audax irridet equos dimidios Crispi. Sed nec furta officiunt scriptis, nec secula præsident, & hæc sola monumenta nesciunt perire.

Lector opes nostræ, quem cum mihi Roma dedisset, 5
Nil tibi quod demus majus habemus, ait.
Pigra per hunc fugies ingratæ flumina Lethes,
Et meliore tui parte superstes eris.
Marmora Messalæ findit caprificus, & audax
Dimidios Crispi mulio ridet equos. 10
At chartis nec furta nocent, nec sæcula præsunt,
Solaque non nôrunt hæc monumenta mori.

NOTÆ.

5 *Lector opes nostræ*] Per appositionem hoc addit, hoc est, quo benigno, atque benevolo lectore nihil majus mihi dare Roma poterat.

7 *Flumina Lethes*] Hoc est, te ab hominum oblivione vindicabis. Lethe inferorum fluvius est, qui præteritarum omnium rerum memoriam delet: λήθη enim Latinè oblivio est.

8 *Superstes eris*] Quia semper legeris, & celebraberis.

Meliore parte] Fama scilicet ingenii.

9 *Marmora Messalæ*] Ædes marmoreas, vel potius sepulchra marmorea intellige, quæ Corvinus Messala Augusti ævo orator clarissimus, & ditissimus extruxit. Vide epig. 3. lib. 8.

Caprificus] Ficus est sylvestris, quæ vel durissimos lapides findit.

10 *Dimidios equos*] De Crispo dictum ep. 54. lib. 4. cujus statuæ equestres vetustate corruptæ, & fractæ irridentur à mulionibus, atque aurigis. Juvenalis, sat. 8.

Et Curios jam dimidios, &c.

11 *Nec furta*] Legunt alii, & forte melius, *fata*: bona enim carmina non pereunt. Vide Horatium, ode 8. lib. 4.

Ad PRISCUM, III.

in clancularium poetam qui famosa carmina nomine ejus spargebat.

Quidam poeta occultus spargit dicta vernaculorum, fœdam mordacitatem, & turpia convitia linguæ circulatricis, quæ proxeneta nolit emere sulphurato ramento Vatiniorum fractorum, & cupit censeri nostra. O Prisce, an putas hoc, ut psittacus loquatur voce coturnicis?

Vernaculorum dicta, sordidum dentem,
Et fœda linguæ probra circulatricis,
Quæ sulphurato nolit emta ramento
Vatiniorum proxeneta fractorum,
Poeta quidam clancularius spargit, 5
Et vult videri nostra: credis hoc, Prisce,
Voce ut loquatur psittacus coturnicis?

NOTÆ.

1 *Vernaculorum dicta*] Hoc est, vernarum, & scurrarum dicta, epig. 42. lib. 1.

2 *Linguæ circulatricis*] Circulator est circumforaneus homo, vulgaris, vagus, sordidus, quem citato epig. Transtiberinum ambulatorem vocavit.

3 *Quæ sulphurato*] Vide epig. citatum. Sensus est, illa dicta ramentis sulphuratis, Anglicè, *Matches*, nolit emere negotiator vasorum vitreorum fractorum, quæ sic dicta sunt à Vatinio Beneventano artifice, lib. 14. epig. 96.

Vilia sutoris calicem monumenta Vatini,
Accipe, &c.

Sunt autem proxenetæ conciliatores, & interventores, quasique conglutinatores hominum inter se stipulantium, aut quemvis contractum ineuntium.

7 *Psittacus*] Docilis nempe, atque humanæ vocis imitator, cui se Martialis, maledicum vero illum poetam coturnici comparat, cujus vox injucundissima est.

Et concupiſcat eſſe Canus aſcaules ?
Procul à libellis nigra ſit meis fama.
Quos rumor alba gemmeus vehit penna. 10
Cur ego laborem notus eſſe tam pravè,
Cùm ſtare gratis cum ſilentio poſſim ?

& Canus peroptet eſſe aſcaules ? nigra fama longè removeatur à meis libris, quos vehit rumor felix candida penna. Cur ego ſtudeam cognoſci tam improbè, cùm poſſim tacendo notus eſſe gratis ?

NOTÆ.

8 *Canus*] Nobiliſſimus tibicen, de quo lib. 4. epig. 5. Aſcaules autem dicitur utricularius, ſeu qui utrem inflat, quem imitari nolit Canus.

9 *Nigra fama*] Comparata nempe ex aliorum infamia, epig. 11. lib. 7.

Et mihi de nullo fama rubore placet.

10 *Quos rumor gemmeus*] Hoc eſt, candidus, & felix.

Albâ penna] His verbis bonam famam ſignificat.

11 *Tam pravè*] Hoc eſt, cur ex aliorum dedecore mihi nomen comparem, cum laudans alios, & ipſe laudari poſſim.

12 *Cum ſtare gratis*] Meo judicio ſenſus eſt, cùm poſſim innoteſcere ſine detrimento famæ alienæ, & cum mea fama ſic ſtare poſſit. Legunt alii,

Conſtare gratis cum ſilentio poſſim.

Conſtare ſignificat patere, perſpicuum eſſe, hoc eſt, cùm poſſim notus eſſe gratis, ſeu ſine alieno rubore. Alii legunt,

Conſtare gratis cum ſilentium poſſit.

hoc eſt, cum meum ſilentium poſſit innoteſcere hominibus gratis erga me, quod parcam eorum moribus, quos carpere poſſem.

Ad LECTOREM, IV.

epigrammata ſua omnibus fabulis eſſe utiliora.

QUI legis OEdipodem, caligantemque Thyeſten,
Colchidas, & Scyllas quid niſi monſtra legis ?
Quid tibi raptus Hylas, quid Parthenopæus, & Atys ?
Quid tibi dormitor proderit Endymion ?
Exutuſve puer pennis labentibus ? aut qui 5
Odit amatrices Hermaphroditus aquas ?
Quid te vana juvant miſeræ ludibria chartæ ?
Hoc lege, quod poſſis dicere jure, meum eſt.

Quod evolvis fabulas de OEdipode, de Thyeſte caliginoſo, de Medea, de Scyllis : quid evolvis niſi portenta ? quid proficiet tibi raptus Hylas, quid Parthenopæus, & Atys, quid dormitor Endymion ? & puer ſpoliatus pennis labentibus, aut Hermaphroditus qui odit amatrices undas ? quid tibi proſunt vanæ ludibria infelicis chartæ ? hoc evolve, quod poſſis jure dicere, meum eſt.

NOTÆ.

1 *Quid legis OEdipodem*] OEdipus, qui matrem Jocaſten duxit uxorem, notus eſt ex Euripide in Phœniſſis ; & Thyeſtes, qui caligans dicitur, propterea quod ne manducantem filium ſibi ab Atreo fratre appoſitum videret Sol, refugit ; & Medea noti ſunt ex Euripide, & Seneca poeta, & multis aliis. De Scyila vide Ovidium, lib. 4. Met.

3 *Raptus Hylas*] Epig 49. lib. 5.

Parthenopæus] Ep. 77. l. 6, & ep. 57. l. 9.

Atys] Epig. 80. lib. 2.

4 *Dormitor Endymion*] Qui primus Lunæ curſum obſervavit, unde fabulantur poëtæ illum à Luna fuiſſe adamatum, atque ab ea in Latmo Cariæ monte ſopitum fuiſſe, ut eum poſſet commode oſculari.

5 *Exutuſve puer*] Icarum intellige notum ex Ovidio, lib. 8. Met. apud quem & Hermaphroditi fabulam leges, lib. 4. Metam.

7 *Miſeræ ludibria*] Hoc eſt, fabularum ludos.

8 *Hoc lege*] Quod ſpectat ad tuos mores. De Centauris Ovid. l. 12. Met. Gorgones verò Phorci filiæ, Meduſa, Sthenyo, alii Sthino, & Euryale. Aliæ quoque Gorgones fuere quas recenſet Natalis Comes, l. 7. Mythol. c. 12.

Non

Non hic reperies Centauros, nec Gorgonas, nec Harpyïas: nostri libri agunt de homine. Sed non vis, ò Mamurra, habere compertos tuos mores, nec te noscere: evolvas caussas Callimachi.

Non hîc Centauros, non Gorgonas, Harpyïasque
Invenies: hominem pagina nostra sapit. 10
Sed non vis, Mamurra, tuos cognoscere mores,
Nec te scire: legas αἴτια Callimachi.

NOTÆ.

9 *Harpyïasque*] Neptuni & terræ filiæ à poetis finguntur rapaces, volatiles, virgineo vultu, & manibus uncis. Tres enumerantur à Virgilio, Helle, Ocypete, & Celæno. Vide Natalem Comitem, lib. 7. cap. 6.

10 *Hominem pagina*] Mores enim corrigunt, atque instituunt libri mei.

12 *Legas αἴτια*] Intellige caussas, hoc est, legas librum quem scripsit Callimachus de caussis & originibus rerum. De Callimacho dictum lib. 4. epig. 23. Sensus est: cum nolis cognoscere te ipsum, lege opus Callimachi de caussis, quod somnia Callimachi vocat Propertius. Legunt alii,

Nec te scire juvat ethea Callimachi.

hoc est, Nec juvat te legere librum, quem de moribus scripsit Callimachus, vel poeta, vel alius grammaticus sic dictus. Quæ lectio non placet interpretibus. Vide Turnebum, lib. 30. cap. 30.

In maledicum Poetam, V.

cui multa mala imprecatur.

Quisquis contemptor aut stolæ aut purpuræ offendit impio carmine quos observare debet; profugus vagetur per pontes urbis, & clivos, atque inter raucos mendicos ultimus petat canina frusta panis improbi: December longus, atque hyems madida, & fornix clausus producat illi triste frigus, appellet, & clamitet fortunatos, qui efferuntur in sandapila. Et cum fila ultima horæ, & dies tardus venerint: experiatur litem canum, & moto panno expellat malas volucres: nec mors afferat finem pœnis illius rogatoris.

QUisquis stolæve purpuræve contemptor,
Quos colere debet, læsit impio versu:
Pontes per urbis erret exsul, & clivos,
Iterque raucos ultimus rogatores
Oret caninas panis improbi buccas: 5
Illi December longus & madens bruma,
Claususque fornix triste frigus extendat:
Vocet beatos, clamitetque felices,
Orciniana qui feruntur in sponda.
Et, cum supremæ fila venerint horæ, 10
Diesque tardus, sentiat canum litem,
Abigatque moto noxias aves panno;
Nec finiantur morte supplicis pœnæ:

NOTÆ.

1 *Quisquis stolæ*] Aspere invehitur in eundem sane poetam, de quo epig. 3. supra. *Stola* propria erat matronarum, epig. 36. lib. 1. Attamen Baysius de re vestiaria, cap. 1. existimat stolam vocem esse communem ad omne genus vestimenti: purpura verò olim solius Magistratus erat insigne: at labente disciplina lacernis purpureis usi sunt fere omnes, lib. 5. epig. 8.

3 *Pontes per urbis*] Ubi mendici rogunt stipem. Suo inimico idem imprecatur Ovidius in Ibin. Juvenalis, sat. 4.

——— *dirusque à ponte satelles*
Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes.

Pontes per urbis: recte enim conjungitur cum sequente voce *exsul*: quomodo enim exsul, inquit Raderus, si in urbe? At *exsul* sumitur hîc meo judicio pro errone & vago homine. Alii,

Erret per urbem pontis exsul, & clivi.

7 *Claususque fornix*] In quo nempe sine igne mendici latebant hyeme.

9 *Orciniana sponda*] Sandapila sic dicta est ab orco, quòd mortui ad orcum eant.

11 *Diesque tardus*] Mortis nempe, quam jamdiu expetebat.

Sentiat canum litem] Hoc est, jam moriturus sentiat canes litigantes de cadavere ejus laniando.

12 *Noxias aves*] corvos, vultures, &c.

13 *Supplicis pœnæ*] Id est, mendici & rogatoris. Alii legunt, *simplices pœnæ*, habita scilicet ratione aliorum suppliciorum quæ in inferis subiturus est.

Sed

[A]d modo severi sectus Æaci loris,
[N]unc inquieti monte Sisyphi pressus 15
[N]unc inter undas garruli senis siccus,
[D]elasset omnes fabulas poetarum,
[E]t, cum fateri Furia jusserit verum,
[P]rodente clamet conscientia. Scripsi.

At modo cæsus loris acerbi Æaci, nunc obrutus saxo Sisyphi non quiescentis, nunc siccus inter aquas senis loquacis, defatiget omnes fabulas poetarum: & cum Furia jusserit confiteri veritatem, prodente conscientia vociferetur. Composui.

NOTÆ.

14 *Æaci*] Quem tantopere justitiæ amantem fuisse ferunt, ut apud inferos à Plutone delectus fuerit animarum judex cum Minoë & Rhadamanto.

15 *Monte Sisyphi*] Quem fabulantur poetæ eo supplicii genere plecti apud inferos, ut saxum ingens perpetuo volvat.

16 *Garruli senis*] Hoc est, Tantali, qui invitatus ad cœnam deorum secreta vulgaverat. Illius historia satis nota: mediis in aquis perpetua siti laborat, ut canunt poetæ.

19 *Scripsi*] Hoc est, famosa carmina vulgavi nomine Martialis.

De adventu CÆSARIS TRAJANI, VI. ex Germania.

FElices, quibus urna dedit spectare coruscum
Solibus Arctoïs, sideribusque ducem.
Quando erit ille dies, quo campus, & arbor, & omnis
Lucebit Latia culta fenestra nuru?
Quando moræ dulces, longusque à Cæsare pulvis,
Totaque Flaminia Roma videnda via? 6
Quando, eques, & picti tunica Nilotide Mauri
Ibitis, & populi vox erit una, Venit?

Beati, quibus sorte contigit videre Imperatorem micantem solibus, atque astris Septentrionis. Quando adveniet ille dies, quo campus & arbor, atque omnis fenestra fulgebit ornata mulieribus Latiis? Quando grata impedimenta, & longus pulvis excitatus à Cæsare, & tota Roma conspicienda in via Flaminia? O eques, & Mauri picti tunica Nilotide, quando præibitis, atque una vox erit populi, Venit?

NOTÆ.

1 *Quibus urna dedit*] In qua sunt omnium hominum nomina, qui moriuntur, prout serius aut ocyus sors exierit. Alii intelligunt urnam electionis, seu sortem qua lecti mittebantur ad Principem Legati: Alii sortem simpliciter & quidem bonam: hoc sensu, felices quibus bona quadam sorte contigit ut Trajanum viderent. Eligat lector. De Arctois sideribus sæpius dictum. Germania autem est ad Septentrionem, ex qua rediturus erat Trajanus. Vide ep. seq.

4 *Lucebit Latia*] Hoc est, quo die omnes Latii mulieres ex fenestris Trajanum redeuntem spectabunt.

6 *Flaminia*] Qua iter est in Germaniam.

7 *Quando, eques, & picti*] Hoc est, equites Mauri induti veste Ægyptia variis coloribus picta. Vide epig. 13. infra.

Et Libys in longo pulvere sudet eques.

Ad RHENUM, de eodem. VII.

NYmpharum pater, amniumque Rhene,
Quicumque Othrysias bibunt pruinas,

O Rhene, pater Nympharum atque fluviorum, quicumque excipiunt pruinas Othrysias,

NOTÆ.

2 *Quicumque Othrysias*] De hac voce dictum ep. 7. lib. 1. Alii, *Odrysias*, Odrysæ Thracia est: quæ vox latiùs sumitur à poeta pro Septentrione; Rhenus enim Thraciam non alluit.

Pruinas] Glaciem, & nives liquefactas intellige.

Sic

sic semper habeas aquas fluentes, nec barbara rota injuriosi bubulci conterat te calcatum: sic & cornibus receptis aureus & Romanus fluas utraque ripa: dominus Tibris orat te, remittas Trajanum populis suis, & urbi.

Sic semper liquidis frueris undis,
Nec te barbara contumeliosi
Calcatum rota conterat bubulci: 5
Sic & cornibus aureus receptis,
Et Romanus eas utraque ripa:
Trajanum populis suis, & urbi,
Tibris te dominus rogat, remittas.

NOTÆ.

4 *Nec te barbara*] Hoc est, nec te gelu constrictum premant plaustra bubulcorum.

6 *Sic & cornibus*] In duas præcipuè partes, quæ cornua vocantur, dividitur Rhenus, quorum alterum cornu, inquit Domitius, habebant transrhenani: alterum vero erat in imperio Romanorum.

Aureus] Dicitur, ut opinatur Raderus, vel propter aurifodinas Germaniæ, vel propter auream & flavam Germanorum comam, vel quod in triumphis flumina auro depicta gestarentur.

7 *Romanus eas*] Hoc est, Germania cis transque Rhenum serviat Romanis.

9 *Tibris dominus*] Nempe quod Romam orbis dominam alluat.

De PAULLA vetula. VIII.

Paulla optat nubere mihi, ego nolo ducere Paullam, vetula est: optarem, si magis esset vetula.

NUbere Paulla cupit nobis: ego ducere Paullam
Nolo, anus est: vellem, si magis esset anus.

NOTÆ.

2 *Si magis esset anus*] Cito enim moreretur, & me hæredem relinqueret.

De se. IX.

Ego ille Martialis populis notus hendecasyllabis, & multis facetiis, nec tamen procacibus, quid invidetis? Non sum notior Andremone caballo.

UNdenis pedibusque, syllabisque,
Et multo sale, nec tamen protervo,
Notus gentibus ille Martialis,
Et notus populis, quid invidetis?
Non sum Andremone notior caballo. 5

NOTÆ.

1 *Undenis pedibus*] Versus intellige constantes undecim syllabis, ita ut singulæ unum pedem efficiant: & dicitur etiam carmen Phaleucium.

3 *Notus gentibus*] Vide epig. 1. lib. 1.

5 *Andremone caballo*] Epig. 42. lib. 1. quemdam scurram vocavit Sextium caballum. Hic etiam forte intelligit scurram: Alii volunt esse nomen cujusdam equi Circensis.

In PAULLUM, consulem, & salutatorem. X.

Cum tu, qui aperis annum fascibus laurigeris, mane salutator obeas mille limina;

CUM tu laurigeris annū qui fascibus intras,
Mane salutator limina mille teras:

NOTÆ.

1 *Cum tu laurigeris*] Anno ineunte fasces laureati gestabantur ante novos Consules. De salutatoribus dictum epig. 18. lib. 2.

Hic

Hic ego quid faciam ? quid nobis, Paulle, relinquis,
Qui de plebe Numæ, densaq; turba sumus ?
Qui me respiciat, dominum, regemq; vocabo ?
Hoc tu, sed quanto blandius, ipse facis. 6
Lecticam, sellamque sequar ? nec ferre recuso:
Per medium pugnas sed prior ire lutum.
Sæpius assurgam recitanti carmina ? tu stas,
Et pariter geminas tendis in ora manus. 10
Quid faciet pauper, cui non licet esse clienti ?
Divisit nostras purpura vestra togas.

hic ego quid agam ? O Paulle, quid nobis relinquis, qui sumus vilis turba, & de plebe Numæ ? An vocabo dominum, & regem, qui me respiciat ? Tu ipse (sed quanto suavius) agis hoc. An sequar lecticam & sellam ? Nec recuso portare: at tu contendis, ut prior eas per medium lutum. An sæpius assurgam recitanti versus ? Tu stas, & simul tendis ambas manus in faciem. Quid aget inops, qui nequit esse cliens ? Vestra purpura removit nostras togas.

NOTÆ.

4 *De plebe Numæ*] Qui nempe pauper fuit inter reges. Sensus est : Quid facient pauperes, cum viri clari & nobiles eorum officia obeant.
5 *Qui me respiciat*] Alii, *respiciet.*
7 *Sellamque*] Alii, *sellamve.*
Nec ferre recuso] Alii, *recusas.*
8 *Sed prior*] Alii, *& prior.*
9 *Assurgam recitanti*] Ut applaudam.
10 *Et pariter geminas*] Signum est applaudentis & adulantis.
12 *Divisit nostras*] Hoc est, vos purpurati clientes removistis nos pauperes, & exclusistis ab officiis præstandis. Alii, *dimisit*, eodem sensu. Videat lector.

In CALLIODORUM, XI.

muneribus nullum posse videri verum amicum.

NIL aliud loqueris quam Thesea, Perithoumque,
Teque putas Pyladi, Calliodore, parem.
Dispeream, si tu Pyladi præstare matellam
Dignus es, aut porcos pascere Perithoi.
Donavi tamen, inquis, amico millia quinque, 5
Et lotam, ut multum terq; quaterq; togam.
Quid quod nil unquā Pyladi donavit Orestes :
Qui donat quamvis plurima, plura negat.

O Calliodore, nihil aliud loqueris quam Thesea, Perithoumque, & credis te æqualem Pyladi. Dispeream, si mereris porrigere matellam Pyladi, aut pascere porcos Perithoi. Nihilominus dedi, ais, amico quinque millia, & togam lotam ter & quater ad summum. Quid quod Orestes nihilne unquam dedit Pyladi ? qui dat licet plurima, recusat plura.

NOTÆ.

1 *Thesea, Perithoumque*] Alii scribunt, *Pirithoum*. De his jam epig. 23. lib. 7. eorum historia omnibus obvia.
4 *Dignus es*] Hoc est, si dignus es vel vilissimum obire munus, ut matellam præstare, vel porcos pascere.
5 *Millia quinque*] Sestertiorum.
6 *Et lotam, ut multum*] Hoc est fere novam.
7 *Quid quod*] Vehementius instandi gratia, *quid* adsciscit *quod.*
8 *Plura negat*] Quia qui donat, omnia sua bona cum amico non communicat, alioquin nihil haberet quo careret alter, atque ita nihil donare posset.

Ad DOMITIUM, XII.

cui secessionem felicem, & reditum precatur.

O Domiti, qui adis gentes Æmiliæ, atque Apollineas Vercellas, atque agros Padi Phaetontei: Dispeream, nisi libenter te incito, licet te absente, nulla lux mihi sit jucunda. Sed tanti facio desiderium tuum, ut vel una æstate refixias colla perusta servitute urbana. Proficiscere, precor & combibe totos soles avida cute, quam pulcher eris, dum peregrinaberis, & redibis non agnoscendus albis amicis, & pallida turba osculabitur tuas genas. At Roma celeriter auferet colorem, quem dederit iter, etiamsi revertaris niger ore Ægyptio.

ÆMiliæ gentes, & Apollineas Vercellas,
Et Phaetontei qui petis arva Padi:
Ne vivam nisi te, Domitî, permitto libenter,
Grata licet sine te sit mihi nulla dies.
Sed desiderium tanti est, ut messe vel una 5
Urbano releves colla perusta jugo.
I precor, & totos avida cute combibe soles,
Quam formosus eris, dum peregrinus eris!
Et venies albis non cognoscendus amicis,
Libabitque tuas pallida turba genas. 10
Sed via quem dederit, rapiet cito Roma colorē,
Niliaco redeas tu licet ore niger.

NOTÆ.

1 *Æmiliæ gentes*] Æmilia hodie regio Italiæ partem Longobardiæ Cispadanæ & Romaniolam complectitur. *Vercellas* hodie *Vercelli*. *Apollineas* dicit, vel quod illic Apollo coleretur, vel à liberalibus disciplinis, vel ab auro Apollini sacro, quod ibi effoderetur, ut conjiciunt interpretes.

2 *Phaetontei*] Quia in Padum curru Solis excussus Phaeton cecidit.

Qui petis] Alii, *quæ petis*.

3 *Permitto*] Alii, *præmitto, permuto, dimitto*: sed retine *permitto* hoc sensu quo Livius dixit,

Concitant equos, permittuntque in hostem.

5 *Sed desiderium tanti*] Sed tanti facio desiderium, quo flagras rus eundi, ut libenter sinam te abire, ut nempe negotiis atque officiis urbanis defatigatum te recrees.

6 *Colla perusta*] Id est, attrita urbanis officiis.

7 *Combibe Soles*] Hoc est, aprication vaca, quam cuti colorandæ optimam esse credebant veteres.

9 *Albis amicis*] Hoc est, Sole non coloratis, utpote qui in urbe manserint; vel refer ad togas candidas. Vide epig. 56. lib. 1. vel potius, ut refert Heraldus διὰ σκιατροφίαν, hoc est; propter vitam quam in umbra ducebant veteres.

10 *Pallida turba*] Ob vigilias & officia urbana, atque vitam umbratilem.

12 *Niliaco redeas*] Ægyptii enim sunt fusci.

Ad TUCCAM, XIII.

cujus miseriam ex bonorum suorum affluentia nasci dicit.

Cum rheda ferat tibi molles pueros, & Afri equites sudent in longo pulvere, & triclinia instructa cingant non unas Baias,

CUM cathedralicios portet tibi rheda ministros,
Et Libys in longo pulvere sudet eques,
Strataque non unas cingant triclinia Baias,

NOTÆ.

1 *Cathedralicios*] Hoc est, pueros molles atque effœminatos, quasi fœminas, non viros; cathedra enim fœminarum erat propria, epig. 79. lib. 4. Juvenalis, sat. 6. versu 92.

——— *famam contempserat olim*
Cujus apud molles minima est jactura cathedras.

2 *Et Libys in longo*] Epig. 6. supra. Turnebus, lib. 3. cap. 3.

3 *Strataque*] De Baiis dictum, epig. 61. lib. 1. ubi erant nobilissimæ thermæ, unde & hîc Baiæ sumuntur pro thermis, juxta quas extruebantur triclinia.

Non unas] Id est, *multas*. *Cingant*, al. *tangant*.

Et

Et Thetis unguento palleat uncta tuo,
Candida Setini rumpant cryſtalla trientes, 5
Dormiat in pluma nec meliore Venus:
Ad nocturna jaces faſtoſæ limina mœchæ,
Et madet heu lacrymis janua ſurda tuis:
Urere nec miſerum ceſſant ſuſpiria pectus. 9
Vis dicam, male ſit cur tibi, Tucca? bene eſt.

& Thetis palleat uncta tuo unguento, & trientes Setini frangant cryſtalla candida, nec Venus dormiat in pluma meliore; nocta jaces ad limina adultera arrogantis, & janua ſurda eheu perfunditur tuis lacrymis: nec ſuſpiria deſinunt incendere miſerum pectus. O Tucca, vis dicam, cur male te habeas? Bene te habes.

NOTÆ.

4 *Et thetis*] Sumitur hîc pro balneis amplis inſtar maris, quæ redolebant unguentum undique ſparſum. Vide lib. 8. epig. 12. Θέτις dea & nympha maris, filia Nerei, &c. Τηθὺς Tethys uxor Oceani, & pro mari ſæpius accipitur, epig. 3. lib. Spect.

5 *Candida Setini*] Hoc eſt, cum trientes vini Setini, de quo ſæpius dictum, calore ſuo rumpant pocula cryſtallina, vel ſplendore ſuo cryſtallum quodammodo findere videantur.

6 *In pluma nec meliore*] In pluma autem olorina dormit Venus.

7 *Ad nocturna*] Perſius, ſat. 5. v. 164.

——— *an rem patriam rumore ſiniſtro*
Lamen ad obſcœnas frangam, dum Chryſidis udas
Ebrius ante fores extincta cum face canto?

10 *Bene eſt*] Atque ita cruciaris nimia divitiarum abundantia.

Ad CRISPUM, XIV.

verbo non re amicum.

Cedere de noſtris nulli te dicis amicis.
Sed, ſit ut hoc verum: quid rogo, Criſpe, facis?
Mutua cum peterem ſeſtertia quinq; negaſti:
Non caperet nummos cum gravis arca tuos.
Quando fabæ nobis modium farriſq; dediſti, 5
Cum tua Niliacus rura colonus aret?
Quando brevis gelidæ miſſa eſt toga tempore brumæ?
Argenti quando miſſa ſelibra mihi eſt?
Nil aliud video, quo te credamus amicum, 9
Quam quod me coram pedere, Criſpe, ſoles.

Dicis te nulli cedere ex noſtris amicis; at quæſo, Criſpe, quid agis ut hoc ſit verum? Cum rogarem quinque ſeſtertia mutua, recuſaſti; cum gravis arca non poſſet continere tuos nummos. Quando donâſti me uno modio fabarum aut farris, quamvis verna Ægyptiacus colat tuos fundos? Quando miſiſti togam brevem tempore frigidæ hyemis? Quando miſiſti mihi ſelibram argenti? Nihil aliud ſuperest, quo exiſtimemus te amicum, ô Criſpe, quam quod tui moris eſt pedere me præſente.

NOTÆ.

6 *Niliacus*] Hoc eſt, cum habeas multos fundos in Ægypto.

10 *Coram pedere*] Hoc familiare quidem, ſed honeſte parum. Sic Criſpum avarum acute carpit poeta.

De APRO, interfectore uxoris. XV.

Dotatæ uxoris cor arundine fixit acuta:

Aper acuta arundine trajecit pectus uxoris locupletis:

NOTÆ.

1 *Cor arundine fixit*] Fingens ſe ludere ſagittis.

at dum Aper ludit, Aper novit ludere.

Sed dum ludit Aper, ludere novit Aper.

NOTÆ.

2 *Novit Aper*] Hoc sensu, per errorem uxorem interfecisse videtur Aper, quod forte nesciret luderé sagittis, imò novit optime ludere; occisa enim uxore factus est dives. Legunt alii, *ladere novit Aper*. Poeta ludit, ut aiunt, in his vocibus *ludere* & *ladere*. Minus tamen arguta videtur hæc lectio.

In CAIUM, vana promittentem, XVI.

O Cai, si vocas donare, polliceri, nec dare; superabo te donis, & muneribus meis; accipe quicquid fodit Astur in agris Callaicis, & quicquid habet aurea unda divitiis Tagi; quicquid reperit niger Indus in Erythræa alga, & quicquid unica avis servat in nidis: quicquid improba Tyros congregat aeno Agenoreo: accipe, quomodo donas, quicquid possident omnes.

SI donare vocas promittere, nec dare, Cai:
Vincam te donis muneribusque meis.
Accipe Callaicis quicquid fodit Astur in arvis,
Aurea quicquid habet divitis unda Tagi;
Quicquid Erythræa niger invenit Indus in alga,
Quicquid & in nidis unica servat avis; 6
Quicquid Agenoreo Tyros improba cogit aëno:
Quicquid habet omnes, accipe quomodo das.

NOTÆ.

2 *Vincam te donis*] Nam ut canit Ovidius, *Pollicitis dives quilibet esse potest.*

3 *Callaicis*] Asturia Hispaniæ provincia, in qua erant aurifodinæ: Callaica verò arva dicuntur, à Gallæcia, quæ regio est Asturiæ proxima.

4 *Divitis unda*] In Tago Hispaniæ fluvio aureæ sunt arenæ.

5 *Quicquid Erythræa*] Lapillos Erythræos intellige, de quibus dictum, epig. 38. lib. 5.

6 *In nidis*] Phœnix avis omne aromatum genus servat in suo nido, epig. 7. lib. 5.

7 *Quicquid Agenoreo*] Agenor condidit Tyrum, in qua inventus est modus conficiendæ purpuræ, quæ superbiæ & luxui inservit, unde Tyrus illius inventrix improba dicitur. Aeno vase scilicet in quo tingitur purpura. Legunt alii, *aheno*, quod idem est.

De MACRO, ad MUSAM. XVII.

O Musa, inutiliter optas privare Macrum tributo Saturnalicio: non fas est, ipse poscit: & postulat solennes jocos, & versus festivos, & queritur siluisse meas ineptias. At nunc ille dat operam longis libris geometrarum. O Appia, quid facies, si Macer evolvet ista?

SAturnalicio, Macrum fraudare tributo
Frustra, Musa, cupis: non licet, ipse petit;
Solenneisque jocos, nec tristia carmina poscit:
Et queritur nugas obticuisse meas.
Mensorum longis sed nunc vacat ipse libellis.
Appia, quid facies, si leget ista Macer? 6

NOTÆ.

1 *Saturnalicio*] Saturnalium tempore epigrammata Macro scribere solebat poeta, quæ idcirco vocat tributum. Vide epig. 46. lib. 4.

5 *Mensorum*] Qui de spatiis itinerum, & ratione viarum scripserunt: libros verò geometricos legebat Macer, quia in sternenda via Appia occupatus erat.

6 *Appia quid*] Quasi dicat, negligeris, ô Appia.

De MARIO paupere patrono. XVIII.

NEC vocat ad cœnam Marius, nec munera mittit,
Nec spondet, nec vult credere, sed nec habet.
Turba tamen non deest, sterilem quæ curet amicum.
Heu quam perfatuæ sunt tibi, Roma, togæ!

Marius nec invitat ad cœnam, nec mittit dona, nec spondet, nec vult credere: at nec habet. Nihilominus non deest multitudo quæ colat sterilem amicum. O Roma, quam stolidos habes togatos!

NOTÆ.

2 *Nec vult credere*] Hoc est, dare mutuam pecuniam.

4 *Heu quam perfatuæ*] Alii, *eheu quam fatuæ*, toga sumitur hîc pro togato: togati verò sunt clientes, quos stolidos vocat, quod gratis serviant suis patronis.

Mittit librum suum ad Plinium. XIX.

NEC doctum satis, & parum severum,
Sed non rusticulum nimis libellum,
Facundo, mea, Plinio, Thalia,
I, perfer: brevis est labor peractæ
Altum vincere tramitem Suburæ. 5
Illic Orphea protinus videbis
Udi vertice lubricum theatri,
Miranteisque feras, avemque regis,
Raptum quæ Phryga pertulit Tonanti.
Illic parva tui domus Pedonis 10
Cælata est aquilæ minore penna.
Sed ne tempore non tuo disertam
Pulses ebria januam, videto.
Totos dat tetricæ dies Minervæ,

O mea Musa, vade, perfer eloquenti Plinio librum nec satis eruditum, & parum gravem, at non nimis rusticulum: non grave est prægredi excelsum tramitem Suburæ superatæ. Statim illic spectabis Orpheum madidum in vertice humidi theatri, & mirantes feras, atque avem regis, quæ portavit Jovi raptum Phryga. Illic exiguæ ædes tui Pedonis signatæ sunt minore penna aquilæ. At cave, ne temulenta intempestive pulses facundas fores. Confert totos dies morosæ Minervæ,

NOTÆ.

3 *Plinio*] Cujus epistolam ultimam, lib. 3. lege, in qua facit mentionem hujus epigrammatis his verbis: *Alloquitur Musam*, Martialis nempe, *mandat ut domum meam in Esquiliis quærat, adeat reverenter*, &c. De Thalia quæ præest conviviis dictum, epig. 8. lib. 4.

4 *Brevis est labor*] Sensus est: Facile proclivem Suburam vinces, quæ non longe distat ab ædibus Plinii.

Peractæ] Hoc est, superatæ Suburæ, epig. 23. lib. 5.

Alta Suburani vincenda est semita clivi.

Raderus explicat: Labor hic ut adeas Plinium facilis est, posteaquam, ô Thalia, es absoluta, & perfecta, atque adeo parata ut exeas. Alii, *paratæ*.

6 *Illic Orphea*] Statuam Orphei intellige collocatam in cacumine theatri, perfusam nempe odoratis illis aspersionibus, de quibus, epig. 3. lib. Spect.

8 *Mirantes*] Lyra canentem Orpheum.

Avemque] Aquilam quæ rapuit Ganymedem.

10 *Pedonis*] Poetæ, de quo, epig. 5. lib. 5. Alium tamen caussidicum fuisse constat ex Juvenalis sat. 7. quem forte intelligit, ut aiunt interpretes. Malim tamen ad poetam referre, cum dicat *tui*, hoc est, domus Pedonis, qui te colit, in cujus scilicet domus fastigio cælata erat aquila minor quam illa quæ Ganymedem rapuit.

12 *Tempore non tuo*] Tempus legendis suis versibus conveniens definit, epig. 8. lib. 4.

14 *Tetricæ Minervæ*] Hoc est, vacat rebus forensibus, à quibus joci absunt.

dum parat auribus centum virorum hoc, quod secula, & posteri possint etiam conferre scriptis Ciceronis; tutior ibis ad seras lucernas. Hæc hora est tua, dum Bacchus furit, cum rosa regnat, cum comæ madent unguentis, tunc me legant vel severi Catones.

Dum centum studet auribus virorum 15
Hoc, quod secula, posterique possint
Arpinis quoque comparare chartis :
Seras tutior ibis ad lucernas.
Hæc hora est tua, dum furit Lyæus,
Cum regnat rosa, cum madent capilli, 20
Tunc me vel rigidi legant Catones.

NOTÆ.

15 *Centum auribus*] De centum virorum judiciis egimus, epig. 62. lib. 7.

17 *Arpinis*] Cicero enim fuit Arpinas.

20 *Cum regnat rosa*] Rosis coronati genio indulgebant veteres.

Ad MANIUM, XX.

cujus caussa in patriam rediturum se dicit.

O Mani, tu mihi carus à teneris annis, & cultus amicitia prætextata, quo non est gratior in terris Iberis, nec dignior vero amore, tu in caussa es, cur Celtiber Salo ducat me ad regiones auriferas, & cur placeat revisere domos pendentes meæ patriæ. Mapalia vel Gætula Pœni aridi, & casæ Scythicæ poterant placere mihi hospiti tecum. Si mecum consentis, & mutuo diligis me, ubique Roma erit ambobus.

Ducit ad auriferas quod me Salo Celtiber oras,
Pendula quod patriæ visere tecta libet,
Tu mihi simplicibus, Manî, dilectus ab annis,
Et prætextata cultus amicitia,
Tu facis, in terris, quo non est alter Iberis 5
Dulcior, & vero dignus amore magis.
Tecum ego vel sicci Gætula mapalia Pœni,
Et poteram Scythicas hospes amare casas.
Si tibi mens eadem, si nostri mutua cura est,
In quocumque loco Roma duobus erit. 10

NOTÆ.

1 *Ducit ad auriferas*] Hoc est, Tu, ô Mani, in caussa es, cur redire velim in Hispaniam aurifodinis celebrem, epig. 16. supra ; & revisere Salonem fluvium, & Bibilim, cujus urbis domus erant pendulæ, quia sita erat in loco declivi, & præcipiti, epig. 50. lib. 1.

4 *Prætextata*] Prætexta vestis erat, qua potissimum pueri ad annum usque septemdecim utebantur. Hoc est, O Mani, quem à teneris annis colui.

5 *Terris Iberis*] Intellige eam regionem quæ est ad Iberum Hispaniæ fluvium satis notum.

7 *Gætula mapalia*] Gætulia Africæ provincia est.

Pœni sicci] Pœni dicti sunt etiam Carthaginenses: hîc autem sumuntur pro ipsa Africa sicca & arida. Sensus est: Tecum, ô Mani, vel in Africa, vel in Scythia inhospitali lubens habitarem.

Ad SEXTUM, cujus scripta erant obscura. XXI.

O Sexte, quid tibi placet componere, quæ vix interpretetur ipse Modestus, & vix Claranus ?

Scribere te, quæ vix intelligat ipse Modestus
Et vix Claranus, quid, rogo, Sexte, juvat ?

NOTÆ.

1 *Modestus*] Grammaticus nempe, cujus meminit Suetonius de illustribus Grammaticis, cap. 20. *Clarani* vero mentionem facit Seneca epist. 66.

Non lectore tuis opus est, sed Apolline libris:
Judice te, major Cinna Marone fuit.
Sic tua laudentur: sane mea carmina, Sexte, 5
Grammaticis placeant, & sine grammaticis.

Tui libri non indigent lectore, sed Apolline: te arbitro, Cinna superavit Virgilium. Sic tua laudentur: mea quidem carmina, ô Sexte, grata sint grammaticis, & sine grammaticis.

NOTÆ.

3 *Apolline*] Cujus est explicare res obscuras. Unde Virgilius, Ecloga 3.

Dic quibus in terris, & eris mihi magnus Apollo,
Tres pateat cœli spatium non amplius ulnas.

4 *Cinna*] Poeta egregius quidem, sed cujus obscura sanè erant poemata. Virgilius, Ecloga 9.

Nam neque adhuc Varo videor, nec dicere Cinna
Digna.——————

5 *Sic tua laudentur*] Nimirum propter obscuritatem.

6 *Et sine grammaticis*] Hoc est, lector non indigeat interpretibus ad intelligenda mea epigrammata.

In PHILÆNIM, XXII.

Mulierem deformem.

CUR spleniato sæpe prodeam mento,
Albave pictus sana labra cerussa,
Philæni, quæris? basiare te nolo.

O Philæni, rogas, cur sæpe exeam spleniato mento, aut labris sanis pictis, tamen *alba cerussa? Nolo te osculari.*

NOTÆ.

1 *Spleniato*] Splenia erant emplastra, de quibus vide epig. 29. lib. 2. Unde dicitur *spleniatus*. De Philæni dictum epig. 33. lib. 2.

2 *Pictus labra*] Hellenismus est.

Cerussa] Epig. 73. lib. 1.

Cerussata sibi placet Lycoris.

3 *Basiare te nolo*] Quia & calva, & rufa, & lusca erat, epig. 33. lib. 2.

De M. ANTONIO, XXIII.

cui gratulatur de vita feliciter acta.

JAM numerat placido felix Antonius ævo
Quindecies actas Primus Olympiadas:
Præteritosque dies, & totos respicit annos:
Nec metuit Lethes jam propioris aquas.
Nulla recordanti lux est ingrata, gravisque: 5
Nulla fuit cujus non meminisse velit.
Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus: hoc est,
Vivere bis, vita posse priore frui.

Jam Antonius Primus beatus numerat quindecim Olympiadas actas tranquilla vita; & respicit elapsos dies, & totos annos, nec timet undas Lethes jam vicinioris. Nulla lux injucunda est, & molesta recordanti; nulla præteriit, cujus recordatio non sit grata. Vir probus auget sibi spatium ætatis: hoc est, vivere bis, posse frui priore vita.

NOTÆ.

1 *Antonius Primus*] De quo epigramm. 101. lib. 1.

2 *Quindecies actas*] De Olympiadibus dictum epig. 39 lib. 7. & epig 45. lib. 4. quas pro quinquennio aliquando poetæ, historici vero pro quadriennio semper sumunt.

4 *Nec metuit Lethes*] Hoc est, nec timet mortem imminentem, epig. 2. supra.

8 *Vita posse priore*] Hoc est, voluptatem percipere ex vita probè acta.

Ad CALENDAS MARTIAS, XXIV.
quibus natus erat.

O Calendæ Martiæ mihi natales, dies pulchrior omnibus calendis, quo virgines etiam mittunt ad me donum: adjungimus vestris focis quinquagesima liba, & & hanc septimam acerram. Vos (si tamen juvat rogantem) adjungite bis, quæso, annos octodecim; ut nondum piger nimia senectute, sed peractis tribus aureis vitæ adeam lucos puellæ Elysiæ. Post hæc tempora, nec petam unum *diem.*

Natales mihi Martiæ kalendæ,
Lux formosior omnibus kalendis,
Qua mittunt mihi munus & puellæ:
Quinquagesima liba, septimamque
Vestris addimus hanc focis acerram. 5
His vos, si tamen expedit, roganti
Annos addite bis precor novenos:
Ut nondum nimia piger senecta,
Sed vitæ tribus aureis peractis
Lucos Elysiæ petam puellæ. 10
Post hæc tempora, nec diem rogabo.

Notæ.

3 *Qua mittunt*] Munera mittebantur ad eum qui natalem diem celebraret. Vide epig. 44. lib. 8.

4 *Quinquagesima liba*] Hoc est, Jam quinquagies septies sacrificiis celebro natales Calendas: quæ autem hujusmodi sacrificiis adhibebentur, explicuit epig. 92. lib. 9. ubi de placentis seu libis, & thure diximus.

5 *Vestris focis*] Id est, vestris aris.

Acerra] Vas est, quo thus crematur.

7 *Bis precor novenos*] Octodecim annos addite quinquaginta septem, & erunt 75. Alii, *ter novenos*, sed minus bene; essent enim anni 84, & sic senectus decrepita contra votum poetæ.

9 *Tribus aureis*] Hoc est, septuaginta quinque annis peractis: aureus enim Romæ æstimabatur viginti quinque denariis; tres verò aurei efficiunt 75 denarios, numerum scilicet annorum quos optat poeta. Ita Raderus & Farnabius. At verò Turnebus, lib. 30. cap. 3. legit, *tribus areis*. Et tria vitæ spatia intelligit, pueritiam nempe, juventutem, & senectam. Judicet lector.

10 *Elysiæ puellæ*] Proserpinæ, id est, moriar.

De MUCIO, XXV.
urente manum.

Nuper in arena mane spectatus est Mucius, qui admovit flammis suos artus: si existimas illum patientem, & fortem, & durum: habes cor plebis Abderitanæ.

In matutina nuper spectatus arena
Mucius, imposuit qui sua membra focis;
Si patiens, fortisque tibi, durusque videtur:
Abderitanæ pectora plebis habes.

Notæ.

De Mucio] Scriverius legit de rei supplicio sub persona Mucii Scævolæ, de quo vide epig. 22. lib. 1. & epig. 30. lib. 8.

1 *In matutina*] Duplex uno die exhibebatur spectaculum, mane cum bestiis pugnabant gladiatores, post meridiem verò ii qui superfuerant inter se dimicabant. Suetonius in Claudio, cap. 34. de his fuse Lipsius, lib. 2. Saturn. cap. 15.

4 *Abderitanæ*] Hoc est, stolidus es. Abdera urbs Thraciæ, cujus incolæ cœli vitio ad insaniam propensi sunt, illic autem natus Democritus, de quo Juvenalis, sat. 6.

——cujus prudentia monstrat,
Summos posse viros, & magna exempla daturos
Vervecum in patria, crassoque sub aere nasci.

Nam

Nam cum dicatur tunica præsente molesta: 5
Ure manum: plus est dicere, non faciam.

Nam cum dicatur præsente tunica molesta, ure manum: fortioris est animi *respondere, nolo.*

NOTÆ.

5 *Tunica præsente*] Pice, resina, cæterisque flammarum alimentis imbuta tunica; quam induere coactus fuisset, si manum comburere jussus noluisset.

De VARO, mortuo in Ægypto. XXVI.

VAre, Parætonias Latia modo vite per urbes
Nobilis, & centū dux memorande viris:
At nunc Ausonio frustra promissa Quirino
Hospita Lagæi littoris umbra jaces.
Spargere non licuit frigentia fletibus ora, 5
Pinguia nec mœstis addere thura rogis:
Sed datur æterno victurum carmine nomen.
Nunquid & hoc, fallax Nile, negare potes?

O Vare, paullo ante Romanæ vite insignis per urbes Ægypti, & dux celebrande centum viris: sed nunc umbra jaces hospita Lagæi littoris nequicquam promissa Ausonio Quirino. Non licuit perfundere lacrymis frigidum vultum, nec addere pinguia thura mœstis rogis: sed nomen datur victurum æterno carmine. O Nile fallax, potesne etiam recusare hoc?

NOTÆ.

1 *Parætonias*] Parætonium & Pelusium duo cornua Ægypti vocat Florus, ut refert Ortelius. Parætonium dicitur hodie, secundum aliquos *Porto-Rassa*, secundum alios Berton. Ovidius, lib. 9. Met.

Isi, Parætonium, Mareoticaque arva, Pharumque.

Latia vite] Quæ erat insignia Centurionis, qua nempe castigabantur milites, Tacitus, lib. 1. Annal. & Lucanus, lib. 6.

2 *Et centum*] Ex Livio & Polybio constat sexaginta tantum militibus præfuisse centurionem; sed sane poeta rationem habet legionis à Romulo institutæ, quæ tribus hominum millibus constabat, & distributa erat in triginta manipulos, quibus præerant triginta centuriones.

3 *Ausonio frustra*] Romulus dictus est Quirinus: vide Livium, lib. 1. & sumitur hîc pro populo Romano, ad quem rediturum se promiserat Varus.

4 *Lagæi*] Hoc est, Ægypti, à Lago patre Ptolemæi cognomento magni.

7 *Sed datur æterno*] Vide epig. 85. lib. 6. hoc est, saltem licebit versibus non perituris Vari nomen celebrare, nec Ægyptus quæ Varo reditum negavit, poterit hoc mihi negare, Ægyptii verò fallaces habiti sunt, pro quibus sumitur Nilus.

Ad DIODORUM ignobilem, sed divitem. XXVII.

NAtali, Diodore, tuo conviva Senatus
Accubat, & rarus non adhibetur eques:
Et tua tricenos largitur sportula nummos:
Nemo tamen natum te, Diodore, putat.

O Diodore, tuo natali Senatores convivæ accumbunt, & frequentes equites admoventur, & tua sportula distribuit triginta nummos: O Diodore, nihilominus nemo putat te natum.

NOTÆ.

1 *Natali*] Quem conviviis celebrabat.

3 *Et tua tricenos*] Cum alias decem tantum nummi sestertii darentur pro sportula: singuli valebant decem quadrantes, unde sportula erat centum quadrantum, epig. 70. infra. De sportula jam dictum, epig. 81. lib. 1.

4 *Nemo tamen*] Hoc est, omnes tamen te terræ filium, seu ignobilem, & obscurissimo genere ita natum sciunt, quasi natus non esses, & te nataliciis muneribus indignum existimant.

Ad

Ad JANUM, ut det pacem. XXVIII.

O pulcherrime genitor annorum, atque orbis nitidi, qui primus celebraris publicis votis & precibus, antea pervius habebas domicilium in parvis ædibus, qua frequentes Romani faciebant medium iter. Nunc tua ostia ornantur muneribus Cæsareis, & numeras tot fora, ô Jane, quot habes vultus. Sed tu, sancte parens, pro tanto dono memor custodi ferrea claustra sera perpetua.

ANnorū, nitidique sator pulcherrime mundi,
Publica quem primum vota precesque canunt,
Pervius exiguos habitabas ante Penates,
Plurima qua medium Roma terebat iter.
Nunc tua Cæsareis cinguntur limina donis,
Et fora tot numeras, Jane, quot ora geris.
At tu, sancte pater, tanto pro munere gratus,
Ferrea perpetuâ claustra tuere serâ.

NOTÆ.

1 *Annorum*] Epig. 2. lib. 8.
Fastorum genitor, parerfque Janus, &c.
2 *Publica quem*] Epig. 8. lib. 8.
Te primum pia thura rogent, &c.
Lege Macrobium, lib. 1. Saturn. cap. 9.
3 *Pervius*] Quia, ut collegit Raderus ex Servio, Jani templum quatuor portas habebat in foro transitorio, & Jani olim transitiones dictæ sunt, quod passim transeuntibus paterent. Vide Marlianum, lib. 4. cap. 8. Cicero, lib. 2. de natura deorum, ait: *Cumque in omnibus rebus vim haberent maximam prima & extrema, principem in sacrificando Janum esse voluerunt; quod ab eundo nomen est ductum: ex quo transitiones perviæ Jani, foresque in liminibus prophanarum ædium Januæ nominantur.*
5 *Nunc tua Cæsareis*] Nempe donis Domitiani & Nervæ: Templum enim inchoavit Domitianus, quod Nerva absolvit.
6 *Et fora tot*] De frontibus Jani diximus, epig. 2. lib. 8. De foris fuse agit Lipsius in Admirandis, lib. 3. cap. 7.
8 *Ferrea perpetua*] Hoc est, nobis concilia pacem æternam. Jani enim templum tempore belli apertum, pacis tempore clausum fuit.

Ad SEXTILIANUM amatorem. XXIX.

O Sextiliane, misisti tuæ dominæ lancem, quam mittebas mihi tempore Saturnalium; & de toga, quam mihi donabas Martiis Calendis emisti viridem synthesim. Jam inchoasti conciliare tibi puellas gratuito. . . .

QUam mihi mittebas Saturni tempore lancem,
Misisti dominæ, Sextiliane, tuæ:
Et quam donabas dictis à Marte kalendis,
De nostra prasina est synthesis empta toga.
Jam constare tibi gratis cœpere puellæ. 5
Muneribus futuis, Sextiliane, meis.

NOTÆ.

1 *Saturni tempore*] Ep. 46. l. 4. & 85. lib. 5.
3 *Dictis à Marte*] Quibus natus erat Martialis, epig. 24. supra.
4 *Synthesis empta*] Tuæ puellæ emisti synthesim, vestem nempe cœnatoriam, ep. 46. l. 2.
5 *Constare tibi gratis*] Quia muneribus quæ ad me mittenda essent, illas tibi concilias. Cicero 7. in Verrem, *Navis tibi constat gratis*, hoc est, navem comparâsti gratis.

De

De littore FORMIANO. XXX.

O Temperatæ dulce Formiæ littus,
Vos, cum ſeveri fugit oppidum Martis,
Et inquietas feſſus exuit curas,
Apollinaris omnibus locis præfert.
Non ille ſanctæ dulce Tibur uxoris, 5
Nec Tuſculanos Algidoſve ſeceſſus,
Præneſte nec ſic Antiumve miratur.
Non blanda Circe, Dardaniſve Caieta
Deſiderantur, nec Marica, nec Liris,
Nec in Lucrina lota Salmacis vena. 10
Hic ſumma leni ſtringitur Thetis vento:
Nec languet æquor: viva ſed quies ponti
Pictam Phaſelon adjuvante fert aura.
Sicut puellæ non amantis æſtatem
Mota ſalubre purpura venit frigus; 15
Nec ſeta longo quærit in mari prædam,
Sed à cubiclo, lectuloque jactatam
Spectatus altè lineam trahat piſcis.
Si quando Nereus ſentit Æoli regnum,
Ridens procellas tuta de ſua menſa, 20
Piſcina, rhombum paſcit, & lupos vernas.
Natat ad magiſtrum delicata muræna.

O temperatæ Formiæ littus amœnum, Apollinaris vos antepomit omnibus locis, cum fugit urbem rigidi Martis, & fatigatus recreat ſe a moleſtis anxietatibus. Ille non ſic miratur ſuave Tibur conjugis pudicæ, nec Tuſculanos aut Algidos ſeceſſus, nec ſic Præneſte aut Antium. Nec grata Circe, aut Dardania Cajeta expetuntur, nec Marica, nec Liris, nec Salmacis lota in unda Lucrina. Hic ſummum mare permulcetur aura ſuavi: nec æquor languet: at viva quies Ponti portat pictam Phaſelum aura adjuvante. Et ſalutare frigus venit ſicut mota purpura puellæ non amantis calorem. Nec ſeta quærit prædam longe in mari, at piſcis viſus in profundo trahit lineam jactatam a cubiculo & lectulo. Si quando Nereus experitur poteſtatem Æoli, piſcina ſecura de ſua menſa irridens tempeſtates rhombos paſcit, & lupos vernas. Delicata muræna natat ad magiſtram.

NOTÆ.

1 *Formiæ*] Hoc eſt, quæ eſtis littus amœnum: Formiæ verò oppidum erat maritimum in finibus Latii verſus Campaniam, ubi amœna fuit villa Apollinaris, de quo epig. 87. lib. 4. & epig. 25. lib. 7.

2 *Oppidum Martis*] Romam intellige conditam à Romulo Martis filio.

5 *Non ille ſanctæ*] Intellige villam Tiburtinam uxoris non æque gratam fuiſſe Apollinari.

6 *Nec Tuſculanos*] Agros ſcilicet Latii amœniſſimos recenſet, de quibus ſupra.

8 *Non blanda Circe*] Promontorium amœnum, epig. 36. lib. 8.

Dardaniſve Cajeta] Quia à Trojanis qui Dardanidæ dicti ſunt, condita: hodie *Caeta*. Virgilius, 7. Æneid.

9 *Nec Marica*] Quæ Lirim, alii Lyrim, amnem Campaniæ incolebat, & regi Fauno nupſit, eique Latinum peperit. Virgilius, 7. Æneid.

Hunc (Latinum) Fauno & Nympha genitum Laurente Marica
Accipimus——

Ad illius amnis ripas lucum Maricæ ſacrum fuiſſe teſtatur, lib. 13. epig. 82.

10 *Nec in Lucrina*] De lacu Lucrino ſæpius actum, cujus aquas deliciatiſſimas comparat Salmacis fonti, de quo Ovidius, lib. 5. Met. Etenim in Lucrino non lavit Salmacis.

15 *Mota*] Hoc eſt, tam grata eſt Formiani littoris aura, ac illa quam puellæ excitant mota veſte purpurea, vel flabello.

16 *Nec ſeta*] Lineam piſcatoriam interpretare.

18 *Spectatus alte*] Hoc eſt, in profundo, quia aqua maris illic pellucida.

19 *Si quando Nereus*] Deus maris, Nympharum pater, & pro ipſo mari ſumitur.

Æolus] Rex ventorum: hoc eſt, ſi mare tempeſtatibus horreſcit

20 *Ridens procellas*] Quia in piſcina ſervantur piſces.

21 *Lupos vernas*] Piſces illic natos.

22 *Natat ad*] Vide epig. 30. lib. 4.

Nomen-

Nomenculator vocat mugilem cognitum, & senes mulli accedunt jussi adesse. Sed, ô Roma, quando finis frui istis? Quot Formianos dies tribuit annus implicato operosis negotiis urbis? O vinitores, & villici beati, ista parantur dominis, serviunt vobis.

Nomenculator mugilem citat notum,
Et adesse jussi prodeunt senes mulli.
Frui sed istis quando Roma permittis? 25
Quot Formianos imputat dies annus
Negotiosis rebus urbis hærenti?
O vinitores, villicique felices,
Dominis parantur ista, serviunt vobis.

NOTÆ.

23 *Nomenculator*] Is erat servus qui nomina accedentium ad dominum proferret.
26 *Formianos*] Serenos intellige.
29 *Vobis serviunt*] Quia vos soli his deliciis fruimini.

In CALLIODORUM, helluonem. XXXI.

O Calliodore, heri vendidisti servum mille & ducentis nummis, ut lautè cœnares semel: nec lautè cœnâsti, mullus quatuor librarum à te emptus, fuit pompa cœnæ & caput. Exclamare juvat, ô improbe, non est hoc, non est piscis, homo est. O Calliodore, exsorbes hominem.

Addixti servum nummis here mille ducentis,
Ut bene cœnares, Calliodore, semel:
Nec bene cœnâsti: mullus tibi quatuor emtus
Librarum cœnæ pompa, caputque fuit. 4
Exclamare libet, non est hoc, improbe, non est
Piscis: homo est. hominem, Calliodore, voras.

NOTÆ.

1 *Addixti*] Addicere verbum est solenne in judiciis, hoc est, adjudicare pluris licitanti: significat etiam simpliciter vendere, ut hîc.
4 *Cœna pompa*] Cœna dividebatur in tres partes, in antecœnam, ut aiunt interpretes, in cœnæ caput, & secundas mensas: pompa verò & caput cœnæ idem est.
6 *Hominem voras*] Hoc est, servum quem vendidisti, ut emeres mullum.

De imagine M. Antonii Primi, ad Cæcilianum. XXXII.

O Cæciliane, quæris-ne quam faciem exprimat hæc pictura, quam veneror violis & rosis? erat Marcus Antonius Primus florente ætate: senex se videt juvenem in hoc vultu. Utinam ars valeat exprimere mores & mentem! nulla tabella in terris esset formosior.

HÆC mihi quæ colitur violis pictura, rosisque,
Quos referat vultus, Cæciliane, rogas?
Talis erat Marcus mediis Antonius annis
Primus: in hoc juvenem se videt ore senex.
Ars utinã mores, animumque effingere possit: 5
Pulchrior in terris nulla tabella foret.

NOTÆ.

3 *Talis erat*] De quo diximus ep. 101. l. 9. & epig. 23. supra, annos ejus computavit.
5 *Ars utinam*] Virtus enim, si pingi posset, vehementissimos sui amores excitaret.

Ad

Ad NUMATIUM GALLUM, XXXIII.
ut sit ejus carminum defensor.

Simplicior priscis, Numatî Galle, Sabinis,
Cecropium superas qui bonitate senem :
Sic tibi cum soceri claros retinere Penates
Perpetua natæ det face casta Venus :
Ut tu, si viridi tinctos ærugine versus 5
Forte malus livor dixerit esse meos,
Ut facis, à nobis abigas : nec scribere quenquā
Talia contendas carmina, qui legitur.
Hunc servare modum nostri novere libelli,
Parcere personis, dicere de vitiis. 10

O Numatî Galle, qui candidior antiquis Sabinis vincis probitate senem Atheniensem ; sic pudica Venus tibi concedat remanere in ædibus magnificis tui soceri cum perpetuo matrimonio ejus filiæ : Ut tu à me expellas pro tuo more, si forte improba invidia prædicarit quod carmina imbuta viridi ærugine sunt mea : & contendas ejusmodi versus non componi a quoquam qui legitur. Nostri libri sciunt servare hunc modum, ignoscere personis, carpere vitia.

NOTÆ.

1 *Priscis Sabinis*] Qui morum simplicitate, & animi candore excelluerunt.

2 *Cecropium senem*] Alii Socratem, alii Epicurum intelligunt.

4 *Perpetua natæ*] Nempe tuæ uxoris, hoc est, tuum matrimonium non solvatur, at semper vivas cum tua uxore in ædibus tui soceri.

3 *Cum soceri*] Legunt alii, *consoceri*. Ita explicat Raderus : Sic tibi det casta Venus perpetua face natæ, consoceri claros Penates retinere : hoc est, Venus tibi connubium natæ, cum consoceri filio initum, in ædibus generi & soceri æternum firmet, uti concordes gener & nurus, consocerique simul vivatis. Consocer est quorum alter filium alterius filiæ in matrimonium dedit. Judicet lector.

5 *Tinctos æruginε*] Quæ rubigo est : sed hîc sumitur pro maledicentia, quam atrum venenum dixit epig. 71. lib. 7. Vide etiam epig. 11. lib. 7.

10 *Parcere personis*] A veris scilicet personarum nominibus abstinere se, jam dixit epistola libri 1.

Ad TRAJANUM, XXXIV.
de jure patronorum restituto.

Di tibi dent quicquid, princeps Trajane, mereris :
Et rata perpetuo, quæ tribuere, velint :
Qui sua restituis spoliato jura patrono :
Libertis exul non erit ille suis.
Dignus es, ut possis totum servare clientem : 5
Ut liceat tantum vera probare, potes.

O Princeps Trajane, dii tibi concedant quicquid mereris, & velint semper firma esse, quæ concessere : qui reddis spoliato patrono sua jura ; illi non eripientur sui liberti. Dignus es ut possis servare totum clientem : & potes dummodo liceat probare veritatem.

NOTÆ.

3 *Qui sua*] Quæ præcipue consistunt in operis & successione libertorum : Domitianus verò patronos hoc jure spoliaverat.

4 *Libertis exul*] Exul, ut aiunt interpretes, hîc sumitur pro proscripto ; patrono nempe, cui cum jus succedendi in bona liberti esset ereptum, videbatur proscriptus.

5 *Totum clientem*] Hoc est, civem Romanum integræ suæ dignitati restituere, quem vocat clientem ipsius Imperatoris.

6 *Ut liceat*] Hoc est, potes quidem servare dummodo possit probare se esse patronum, Legunt alii,

Ut liceat tantum : vera probare potes.

hoc est : Modo detur occasio, potes probare vera esse quæ dixi.

De

De SULPICIA, XXXV.

cujus versus de amore conjugum laudat.

Omnes virgines legant Sulpiciam, quæ volunt placere uni marito: omnes mariti legant Sulpiciam, qui volunt placere uni uxori. Hæc non agit de furore Medeæ, nec narrat prandia crudelis Thyestæ, nec putat extitisse Scyllam, nec Byblida: at docet puros & pios amores, jocos, delicias, & festivitates. De cujus versibus qui recte judicaverit, nullam dixerit esse castiorem. Existimaverim ejusmodi fuisse ludos Ægeriæ sub humida spelunca Numæ. Hac condiscipula, aut hac magistra, ô Sappho, esses doctior & casta. Sed durus Phaon diligeret Sulpiciam tecum pariter & simul spectatam. Inutiliter: etenim illa nec uxor Jovis facta, nec Bacchi, nec puella Apollinis viveret privata Caleno suo marito.

OMnes Sulpiciam legant puellæ,
Uni quæ cupiunt viro placere.
Omnes Sulpiciam legant mariti,
Uni qui cupiunt placere nuptæ.
Non hæc Colchidos asserit furorem,
Dari prandia nec refert Thyestæ,
Scyllam, Byblida nec fuisse credit:
Sed castos docet & pios amores,
Lusus, delicias, facetiasque.
Cujus carmina qui bene æstimârit
Nullam dixerit esse sanctiorem.
Tales Ægeriæ jocos fuisse
Udo crediderim Numæ sub antro.
Hac condiscipula vel hac magistra
Esses doctior, & pudica Sappho.
Sed tecum pariter, simulque visam
Durus Sulpiciam Phaon amaret.
Frustra: namque ea nec Tonantis uxor,
Nec Bacchi, nec Apollinis puella
Erepto sibi viveret Caleno.

NOTÆ.

5 *Non hæc Colchidos*] Medeæ amores & scelera intelligit, quæ vera esse sane negabat Sulpicia. Vide epig. 54. lib. 5. ubi & de prandio Thyestæ egimus: vide etiam epig. 4. supra, ubi & de Scylla dictum.

7 *Byblida*] Quæ fratris sui Cauni amore arsit, & tandem in fontem conversa fuit. Sulpicia vero non credit extitisse talia monstra, quia ipsa pudica est.

10 *Cujus carmina*] Post hunc versum alii addunt istum,

Nullam dixerit esse nequiorem.

Etenim lusus & delicias conjugum scripserat Sulpicia, ex quibus nequior haberi poterat; at consideratis ejus moribus, castissima judicari debuit.

12 *Ægeriæ*] Quæ fuit Numæ conju[gis] qua epig. 47. lib. 6. A qua divinitus se in antro Aricino fingebat Numa. C[...] 3 Fastorum:

Ægeria est quæ præter aquas, dea[...]
Camœnis
Illa Numæ conjux consiliumque fu[...]

15 *Sappho*] Poetria celebris de qua ep[...] lib. 7. quæ Phaonem perdite amavit, [...] fuit contempta; at, inquit poeta, Sul[...] arsisset, nec ægre tulisset Sappho.

19 *Nec Bacchi*] Ariadne nempe: E[...] verò ab Apolline adamata. Horum o[...] nota historia.

20 *Caleno*] De quo epig. 38. infra.

In MUNNAM, XXXVI.
de peſſimo vino Maſſilienſi.

Improba Maſſiliæ quicquid fumaria cogunt,
Accipit ætatem quiſquis ab igne cadus,
A te, Munna, venit: miſeris tu mittis amicis
Per freta, per longas toxica ſæva vias.
Nec facili pretio, ſed quo contenta Falerni 5
Teſta ſit, aut cellis Setia cara ſuis.
Non venias quare tam longo tempore Romam,
Hæc puto cauſſa tibi eſt, ne tua vina bibas.

O Munna, à te mittitur quicquid concervant improba fumaria Maſſilia, & quiſquis cadus matureſcit impoſitus igni: tu mittis infelicibus amicis ſæva venena per maria, & longa itinera. Nec parvo pretio, ſed quo ematur teſta Falerni, aut Setia cara ſuis cellis. Hanc, opinor, habes cauſſam, cur tam longo tempore non venias Romam, ne potes tua vina.

NOTÆ.

1 *Improba Maſſiliæ*] Fumaria loca erant ubi fumo vina coquebantur. *Improba* dixit, quia corrumpebant vinum. Vide epig. 81. lib. 3.
Vel cocta fumis muſta Maſſiliamis.

4 *Toxica ſæva*] Hoc eſt, vina peſſima, epig. 13. lib. 1.

6 *Setia cara*] Hoc eſt, vina Setina generoſa, de quibus ſæpius dictum.

8 *Ne tua vina*] Hoc eſt, Ne vina tam aſpera ad nos miſſa nobiſcum bibere tu quoque cogaris.

Ad MATERNUM, XXXVII.
jureconſultum & municipem ſuum.

JUris & æquarum cultor ſanctiſſime legum,
Veridico Latium qui regis ore forum,
Municipi, Materne, tuo veterique ſodali
Callaicum mandas ſi quid ad Oceanum,
An Laurentino turpes in littore ranas, 5
Et ſatius tenues ducere credis acos?
Ad ſua captivum quam ſaxa remittere mullum,
Viſus erit libris qui minor eſſe tribus?
Et fatuam ſumma cœnare Pelorida menſa,
Quoſque tegit levi cortice concha brevis? 10
Oſtrea Bajanis quam non liventia teſtis,

O Materne integerrime cultor juris, & legum juſtarum, qui regis Latium forum ore veridico, ſi quid mandas tuo municipi, atque antiquo ſodali ad Oceanum Callaicum; an putas præſtare piſcari ranas turpes in littore Laurentino, & tenues acos? quam remittere ad ſua ſaxa mullum captum, qui viſus fuerit minor tribus libris? & ſumma menſa comedere inſulſam Peloridam, & quos tegit concha brevis levi cortice? quam oſtrea non invidentia Baianis teſtis,

NOTÆ.

2 *Latium*] Hoc eſt, qui Romæ de jure reſpondet.

3 *Materne*] Cujus meminit epig. 74. lib. 2. & epig. 97. lib. 1.

4 *Callaicum*] Hoc eſt, Hiſpanum. Vide ep. 16. ſupra. Hîc oratio deficit, nec addit poeta quod rediturus eſſet in ſuam, & Materni patriam.

5 *An Laurentino*] Quod diſtat ab urbe Roma decem & ſeptem millibus paſſuum. Plinius junior, epiſt 17. lib. 2.

6 *Acos*] Viliſſimos piſces intellige.

9 *Summa menſa*] Hoc eſt, lautiſſima, inquit Domitius, cui aſſentit Farnabius. An ultimam intelligit poeta, an locum forte excelſum in menſa, ubi ponerentur piſces?

Pelorida] Viliſſimum quoque piſcem, epig. 11. lib. 6.

10 *Quoſque tegit*] Incluſos conchis mitulos piſciculos intelligunt interpretes. Horatius, ſat. 4. lib. 2.
Mitulus, & viles pellent obſtantia conchæ.

11 *Oſtrea Baianis*] Hoc eſt, quæ non cedunt oſtreis natis in lacu Lucrino prope Baias, quæ ſunt optimi ſaporis.

Quæ

quæ exsorbeant servi hero non vetante? Hic clamosus ages in retia vulpem male olentem, & fœtida præda mordebit tuos canes. Illic humida lina modo vix extracta ex profundo piscoso irretient lepores meos. Dum loquor, en piscator revertitur vacua sporta: venator accedit superbus capta marte. Omnis cœna affertur ab urbano macello ad mare: si quid mandas ad oceanum Callaicum, sum profecturus.

Quæ domino pueri non prohibente vorent?
Hic olidam clamosus ages in retia vulpem,
Mordebitque tuos sordida præda canes.
Illic piscoso modo vix educta profundo 15
Impedient lepores humida lina meos.
Dum loquor, ecce redit sporta piscator inani,
Venator capta marte superbus adest.
Omnis ab urbano venit ad mare cœna macello.
Callaicum mandas si quid ad Oceanum. 20

NOTÆ.

12 *Quæ domino*] In Hispaniæ littoribus ostreorum optimorum magna est copia.

13 *Hic olidam*] Dum enim à canibus urgetur vulpes, lotium emittit pessime olens, epig. 4. lib. 4.

Quod vulpis fuga, &c.

16 *Lepores meos*] Quia sunt in meis agris.

17 *Sporta*] Est canistrum vimineum.

18 *Capta Marte*] Anglicè, *a Polecat,* animal satis notum. Legunt alii, *capta mele,* Anglicè, *a Badger.*

Superbus] Quasi præda opima onustus.

19 *Omnis ab*] In Italia pisces ex urbe ad villas etiam maritimas feruntur.

Ad CALENUM, XXXVIII.

de annis felicibus, quibus vixit cum Sulpicia sua uxore.

Calene, ô dulces quindecim annos quos tibi concessit & perfecit Deus cum tua Sulpicia! ô nox omnis, & hora quæ signata est pretiosis lapillis littoris Indici!

. . . .

. . . .

O Calene, vixisti tribus lustris: tu computas totam hanc ætatem, & numeras solos dies mariti. Ex illis si Atropos tibi restitueret vel unam lucem diu petitam, malles quam Pyliam quater senectam.

O Molles tibi quindecim, Calene,
Quos cum Sulpicia tua jugales
Indulsit Deus, & peregit, annos!
O nox omnis, & hora, quæ notata est
Caris littoris Indici lapillis! 5
O quæ prælia, quas utrinque pugnas
Felix lecticulus, & lucerna vidit,
Nimbis ebria Nicerotianis:
Vixisti tribus, ô Calene, lustris:
Ætas hæc tibi tota computatur, 10
Et solos numeras dies mariti.
Ex illis tibi si diu rogatam
Lucem redderet Atropos, vel unam,
Malles, quam Pyliam quater senectam.

NOTÆ.

1 O *molles*] Vide epig. 35. supra.

5 *Caris littoris*] Hoc est, gemmis in mari Indico natis. Vide epig. 45. lib. 8.

8 *Nimbis ebria*] Hoc est, madent aspersionibus odoratis quas confecerat Niceros unguentarius, epig. 55. lib. 6.

9 *Tribus lustris*] Hoc est, quindecim annis.

10 *Ætas hæc tota*] Tu existimas hos quindecim annos implevisse totam tuam ætatem.

14 *Malles*] Vel unum ex illis diebus tibi redditum præferres longævæ ætati Nestoris, de quo epig. 30. lib. 9.

In

In LESBIAM, vetulam. XXXIX.

COnsule te Bruto quid juras, Lesbia, natam?
Mentiris, nata es, Lesbia, rege Numa.
Sic quoque mentiris: namque ut tua secula narrant,
Ficta Prometheo diceris esse luto.

O Lesbia, quid juras te natam consule Bruto? Mentiris, ô Lesbia, nata es rege Numa. Sic etiam mentiris: etenim ut computantur tui anni, diceris esse ficta ex luto Promethei.

Notæ.

2 *Numa*] Qui fuit secundus Romanorum rex: hoc est, antiquior es omnibus consulibus.

4 *Ficta*] Hoc est, tam annosa & turpis es, ut videaris ficta fuisse ex luto Promethei, de quo epig. 46. lib. 9. Huic simile est, epig. 67. infra, & epig. 101. lib. 1.

XL.

In PROCULEIAM, XLI.

quæ avaritiæ caussa à marito discessit.

MEnse novo Jani veterem, Proculeia, maritũ
Deseris, atque jubes res sibi habere suas.
Quid, rogo, quid factum est? subiti quæ causa doloris?
Nil mihi respondes? dicam ego, Prætor erat.
Constatura fuit Megalensis purpura centum 5
Millibus, ut nimium munera parca dares:
Et populare sacrum bis millia dena tulisset.
Dissidium non est hoc, Proculeia: lucrum est.

O Proculeia, novo mense Januario discedis ab antiquo viro, & jubes habere sibi res suas. Quid, quæso, quid contigit? Quæ caussa repentini doloris? Nullumne mihi das responsum? Ego dicam, Prætor erat. Purpura Megalensis fuit constatura decem millibus, quantumvis parcos exhiberes ludos: & viginti millia insumpta fuissent in populari sacro. O Proculeia, hoc non est divortium; quæstus est.

Notæ.

2 *Res sibi*] In repudiis comprobata sunt hæc verba, *Tuas res tibi habeto*: item hæc, *Tuas res tibi agito*, Lege 2. ff. *de divortiis & repudiis*.

4 *Prætor erat*] Atque ita ornatus purpura ludos Megalenses in honorem Cybeles suis impensis exhibere debuit: cum autem pauper esset, pecuniam illi suppeditare coacta fuisset Proculeia: Megalenses verò ludi sic dicti sunt à templo Megalesio Pesinunte in urbe Phrygiæ, unde Romam advecta fuit dea: de quibus fuse agit Ovidius, lib. 4. Fastorum. Lege Rosinum, lib. 5. Antiquitatum Romanarum, cap. 12. Alexander ab Alexandro Genialium dierum, lib. 6. cap. 19. ait: Prætores & Magistratus purpurati in toga & prætexta, atque in ornatu maximo celebrarunt, nempe ludos Megalenses: quare purpura Megalensis in vulgi proverbium venit.

7 *Et populare sacrum*] Florales ludos intelligit Merula, in quibus missio fiebat in populum ab iis qui gratiam plebis quærerent. Persius, sat. 5.

——— vigila & cicer ingere large
Rixanti populo, nostra ut Floralia possint
Aprici meminisse senes.

Subjungitur Merula Floralia edita fuisse Ædilibus arbitris. *Popularia sacra, ut ait Labeo, quæ omnes cives faciunt, nec certis familiis attributa sunt.* Festus. Ergo, addit Raderus, populare sacrum est generatim dictum.

Ad DINDYMUM, puerum mollem. XLII.

Habes lanuginem tam dubiam, tam teneram, ut halitu, & solibus, & levi aura teratur. Ventura Cydonia teguntur simili lana, quæ refulgent nudata manu puellæ . . . .

TAM dubia est lanugo tibi, tam mollis, ut illam
 Halitus, & soles, & levis aura terat.
Celantur simili ventura Cydonia lana,
 Pollice virgineo quæ spoliata nitent.
Fortius impressi quoties tibi basia quinque, 5
 Barbatus labris, Dindyme, fio tuis.

NOTÆ.

1 *Tam dubia*] De hoc Dindymo, vide epig. 42. & 84. lib. 5.

Ad PHILEROTEM, XLIII.

de septem uxoribus ejus mortuis.

O Phileros, jam septem uxores à te humatæ sunt in agro. O Phileros, ager nemini reddit plus quam tibi.

SEptima jam, Phileros, tibi conditur uxor in agro.
 Plus nulli, Phileros, quam tibi reddit ager.

NOTÆ.

1 *Septima*] A te nempe veneno sublata, ut intelligere videtur poeta. Vide epig. 19. lib. 9.

2 *Reddit ager*] Dotes nempe mortuarum uxorum. De agris ad sepulchrorum usum consecratis dictum, epig. 115. & 117. lib. 1.

Ad Q. OVIDIUM iturum in Britanniam. XLIV.

O Quincte Ovidi aditure Caledonios Britannos, & viridem Tethyn, atque Oceanum patrem: igitur deseres colles Numæ, & Nomentanam quietem? Nec rus & focus retinent te senem? Interponis moram lætitiæ; sed Atropos nullam interponit staminibus, atque omnis hora rotatur tibi. Probaveris caro amico, (quis non commendet hoc?) te vitæ præferre sanctam fidem.

QUincte, Caledonios, Ovidî, visure Britannos,
 Et viridem Tethyn, Oceanumq; patrem;
Ergo Numæ colles, & Nomentana relinques
 Otia? nec retinet rusque focusque senem?
Gaudia tu differs: at non & stamina differt 5
 Atropos, atque omnis scribitur hora tibi.
Præstiteris caro (quis non hoc laudet?) amico,
 Ut potior vita sit tibi sancta fides.

NOTÆ.

1 *Quincte*] Cujus mentio facta est, epig. 43. lib. 7. qui Cæsonium à Nerone damnatum in exilium comitatus vitæ antepofuit amicitiam.

Caledonios Britannos] Hodie Scotos. Vide epig. 7. lib. Spect.

2 *Et viridem Tethyn*] Quæ sumitur pro ipso mari; illius maritum Oceanum fluviorum fontiumque patrem fingunt poetæ.

3 *Numæ colles*] Romam intelligunt alii: Sabinorum verò regionem montanam alii, unde oriundus Numa. De Nomentano prædio dictum, epig. 92. lib. 7. & 106. lib. 1.

5 *Gaudia*] Sed, ut dixit poeta, lib. 1. epig. 16.

Gaudia non remeant, sed fugitiva volant.

Vide epig. 54. lib. 4.

Nil adicit penso Lachesis, &c.

Sed

Sed reddare tuis tandem mansure Sabinis:
Teque tuas numeres inter amicitias. 10

At tandem mansure restituaris tuis Sabinis: & te ipsum existimes inter tuos amicos.

NOTÆ.

10 *Teque tuas*] Te enim ipsum amare debes, ut virum probum decet: hoc est, tibi ipsi tandem sis amicus.

In delicatum Lectorem. XLV.

Si quid lene mei dicunt & dulce libelli:
Si quid honorificum pagina blanda sonat:
Hoc tu pingue putas, & costam rodere mavis,
Illa Laurentis cum tibi demus apri.
Vaticana bibas, si delectaris aceto: 5
Non facit ad stomachum nostra lagena tuū.

Si quid blandum & suave est in meis libris; si tenera pagina refert quid honorificum; tu hoc existimas rude; & cum tibi apponimus ilia Laurentis apri, mavis rodere costam. Potes Vaticana, si acetum placet tibi: nostra lagena non convenit tuo stomacho.

NOTÆ.

1 *Si quid lene*] Amatorium puta, aut nuptiale.
2 *Si quid honorificum*] Si quid ad laudes spectat.
3 *Costam rodere*] Metaphora est, cujus est hic sensus: Carmen maledicum tibi potius placeret, quam tenerum & blandum.
5 *Vaticana*] Vina scilicet acerbi saporis, epig. 19. lib. 1.
6 *Nostra lagena*] Hoc est, nostri versus tibi non conveniunt.

In MATHONEM, caussidicum ineptum. XLVI.

Omnia vis belle, Matho, dicere: dic aliquando
Et bene: dic neutrum: dic aliquando male.

O Matho, vis dicere omnia belle: dic aliquando & apte dic: neutrum: dic aliquando male.

NOTÆ.

1 *Matho*] De quo, epig. 80. lib. 4. qui omnia eleganter dicere volebat.
2 *Et bene*] Hoc est, ad rem propositam.
Aliquando male] Hoc est, neglige interdum rhetoricæ præcepta, & nudam veritatem expone: vel, ut ait Farnabius, interdum vel potentissimo vitia exprobra, nec semper dicas omnia ad assentationem divitum.

Ad JULIUM MARTIALEM, XLVII.

de iis quæ necessaria sunt ad vitam beatam.

Vitam quæ faciunt beatiorem,
Jucundissime Martialis, hæc sunt:
Res non parta labore, sed relicta:

O carissime Martialis, hæc sunt quæ efficiunt vitam feliciorem; res non acquisita labore, sed relicta:

NOTÆ.

Ad Julium Martialem] De quo egimus, epig. 64. lib. 4. & epig. 1. lib. 6. In veteri codice inscribitur *ad seipsum*.
3 *Sed relicta*] Testamento nempe, aut alio modo.

ager non sterilis, focus perpetuus, lis nunquam, rara toga, tranquillus animus, vires modicæ, corpus sanum, prudens simplicitas, pares amici, facilis convictus, mensa sine arte: nox non temulenta, sed libera anxietatibus: uxor non mœsta, attamen casta: somnus qui faciat brevem noctem, quod sis, esse velis, & nihil malis: nec timeas ultimum diem, nec optes.

Non ingratus ager, focus perennis,
Lis nunquam, toga rara, mens quieta, 5
Vires ingenuæ, salubre corpus,
Prudens simplicitas, pares amici,
Convictus facilis, sine arte mensa:
Nox non ebria, sed soluta curis:
Non tristis torus, attamen pudicus: 10
Somnus qui faciat breves tenebras:
Quod sis, esse velis, nihilque malis:
Summum nec metuas diem, nec optes.

NOTÆ.

4 *Focus perennis*] Metonymia est, & focum pro victu posuit, inquit Raderus.

5 *Toga rara*] Hoc est, rara officia urbana: clientes enim togati comitabantur suos patronos.

6 *Vires ingenuæ*] Hoc est, modicæ, nam qui viribus freti sunt, cum aliis sæpe rixantur.

7 *Pares amici*] Impares enim genere & fortuna rarò mutua se complectuntur amicitia.

12 *Quod sis, esse velis*] Contentus sis tua sorte.

Parat convivium. XLVIII.

Sua turba nunciat Phariæ juvencæ octavam, & cohors depilata revertitur, & jam adest. Hæc temperat thermas, hora præcedens emittit nimios vapores, & sexta calet immodico Nerone. O Stella, Nepos, Cani, Cerealis, Flacce, adestis: Sigma capit septem, sex sumus, adjunge Lupum.

NUnciat octavam Phariæ sua turba juvencæ,
Atque pilata redit, jamq; subitq; cohors.
Temperat hæc thermas, nimios prior hora vapores
Halat, & immodico sexta Nerone calet.
Stella, Nepos, Canî, Cerealis, Flacce, venitis. 5
Septem sigma capit, sex sumus, adde Lupum.

NOTÆ.

1 *Nunciat octavam*] De horis dictum lib. 1. epig. 8.

Phariæ juvencæ] Isidi, quæ Romæ colebatur sacris ex Ægypto petitis. De illa dictum epig. 14. lib. 2.

Assidet & cathedris mœsta juvenca tuis.

Mœsta nempe propter amissum Osirim maritum, quem diu quæsivit: hanc verò indagationem quotidie repræsentabant ejus sacerdotes, & absolvebant hora à meridie secunda.

2 *Atque pilata redit*] Ab indagatione scilicet redeunt calvi & depilati, epig. 56. lib. 6. utitur hoc verbo:

Extirpa mihi crede pilos de corpore toto,
Teque pilare tuas testificare nates.

Calvos autem fuisse Isidis sacerdotes testatur poeta lib. 12. epig. 29.

Linigeri fugiunt calvi, sistrataque turba.

Legunt alii, & *pilata redit*, à pilo ferro nempe quo brachia atque humeros vulnerabant illi sacerdotes. Gronovius interpretatur cohortem *prætorianorum militum* pilis armatorum, quæ ad palatium illo die excubias egerat. Illa igitur pilata cohors *jamque rediit*, nempe in castra prætoriana, & *subiit*, nempe altera illius vices excipiens.

Jamque subitque] Hoc est, Jam ingreditur templum deæ Isidis in campo Martio Videtur unum *que* redundare: quare dubitat Raderus num scribendum sit, *jtatque subitque cohors*. Nam reversi illi sacerdotes stantes deam adorabant, epig. 29 lib. 12.

Inter adorantes cum stetit Hermogenes.

Videat lector.

3 *Temperat hæc*] Scilicet hora octava, qua lavabant antiqui.

Prior hora] Septima nimirum.

4 *Et immodico*] Hoc est, immodicè æstuantibus thermis Neronianis.

5 *Stella, Nepos*] Amici & convivæ Martialis.

6 *Sigma capit*] Lectus erat mensæ accommodatus instar sigma literæ Græcæ, epig. 87. lib 14.

Exone-

Exoneraturas ventrem mihi villica malvas
Attulit, & varias, quas habet hortus, opes:
In quibus est lactuca sedens, & sectile porrum:
Nec deest ructatrix mentha, nec herba salax.
Secta coronabunt rutatos ova lacertos, 11
Et madidum thynni de sale sumen erit.
Parvus in his una ponetur cœnula mensa
Hœdus, inhumani raptus ab ore lupi.
Et quæ non egeant ferro structoris ofellæ, 15
Et faba fabrorum, prototomique rudes.
Pullus ad hæc, cœnisque tribus jam perna superstes
Addetur: saturis mitia poma dabo.
De Nomentana vinum sine fæce lagena,
Quæ bis Frontino consule prima fuit. 20
Accedent sine felle joci, nec mane timenda
Libertas, & nil quod tacuisse velis.
De Prasino conviva meus, Venetoq; loquatur:
Nec facient quemquam pocula nostra reum.

Villica mihi attulit malvas soluturas ventrem, & varias opes quas habet hortus: inter quas est lactuca sedens, & sectile porrum: nec ructatrix mentha deest, nec herba salax. Secta ova coronabunt lacertos rutatos, atque sumen erit profusum sale thynni. Inter hæc parvus hœdus raptus ab ore crudelis lupi cœnula apponetur pro *una mensa. Atque ofellæ quæ non egeant cultro structoris, & faba fabrorum, & rudes prototomi. Pullus adjungetur his, & petaso superstes tribus cœnis: apponam saturis mitia poma.* Dabo *vinum sine fæce de Nomentana lagena, quæ prima fuit* condita *Frontino iterum consule. Cavillationes permittentur sine felle, & libertas non metuenda mane, & nihil quod velis siluisse. Conviva meus loquatur de Prasino, & Veneto: nec pocula nostra constituent quemquam reum.*

NOTÆ.

7 *Malvas*] Quas molles dixit, ep. 88. lib. 3. De lactucis & porris dictum, epig. 47. lib. 3.

10 *Ructatrix mentha*] Quia ructum movet.

Herba salax] Erucam intelligunt interpretes, quæ libidinem excitat.

11 *Rutatos*] Hoc est, ruta herba conditos lacertos, epig. 77. lib. 7.

Dum saxetani ponatur cauda lacerti.

12 *Et madidum*] Hoc est, ut ait Farnabius: Papillæ suis primiparæ sumen salso thynni liquore imbutum, epig. 56. lib. 13.

13 *Parvus in his*] Alii, *parvus onyx.* Male. Scriverius legit, *Gustus in his.* Et sic explicat: Priora illa in promulside & gustu: sequitur caput cœnæ, hœdus, ofellæ, &c.

Una cœnula mensa] Hoc est, hœdus apponetur, qui totus una mensa comedetur.

15 *Ofellæ*] Carnes sunt conditæ, concisæ, atque instar globi accumulatæ: sic non opus est ut illas scindat is qui ornat & componit fercula.

16 *Et faba fabrorum*] Quibusdam herbis condita faba dicebatur fabrilis.

Prototomi] Hoc est, primi caules qui succiduntur. Vide epig. 101. lib. 14.

17 *Perna superstes*] Quæ nempe jam tribus cœnis inserviit.

18 *Saturis*] Hoc est, secundis mensis apponam poma.

19 *De Nomentana*] Vini Nomentani mentionem fecit, epig. 106. lib. 1.

20 *Prima fuit*] Id est, vinum reconditum secundo consulatu Frontini. Legunt alii, *plena fuit.*

21 *Nec mane timenda*] Nullus nempe jocos nostros deferet ad Cæsarem.

23 *De Prasino*] De aurigarum factionibus dictum epig. 46. lib. 6. periculosum verò fuit iis non favere, quibus favebant Cæsares.

In COTTAM, convivatorem sordidum. XLIX.

CUM potes amethystinos trientes,
Et nigro madeas Opimiano,
Propinas modo conditum Sabinum:

Cum bibas trientes amethystinos, atque ebrius sis nigro Opimiano, propinas Sabinum modo reconditum.

NOTÆ.

1 *Amethystinos*] Hoc est, scyphos amethystis ornatos; vel forte respicit ad colorem vini, De vino Opimiano dictum, epig. 27. lib. 1. Sabinum vero vinum recens pessimum erat.

& dicis mihi, O Cotta, vis in auro? quisquam-ne vult vina plumbea in auro?

Et dicis mihi, Cotta, vis in auro?
Quisquam plumbea vina vult in auro?

NOTÆ.

5 *Plumbea vina*] Vilissima intellige.

De SCORPO, auriga nobilissimo, L.

cujus mortem deflet.

Victoria mœsta frangat palmas Idumæas: O favor, percute nuda pectora manu sæva. Honor mutet ornamenta, & tu, ô gloria mœsta, i jice coronatas comas dona inquis flammis. Heu nefas, ô Scorpe, peris privatus prima juventute, & tam velociter jungis equos atros. Cur tam prope fuit illa meta tuæ vitæ semper properata & brevis tuis curribus?

FRangat Idumæas tristis Victoria palmas:
Plange, Favor, sæva pectora nuda manu.
Mutet Honor cultus, & inquis munera flammis
Mitte coronatas, Gloria mœsta, comas.
Heu facinus, prima fraudatus, Scorpe, juventa
Occidis? & nigros tam cito jungis equos. 6
Curribus illa tuis semper properata, brevisque
Cur fuit, & vitæ tam prope meta tuæ?

NOTÆ.

1 *Frangat Idumæas*] Idumæa regio est ab occidua parte Jordanis abundans palmis, quæ sunt insignia victoriæ: quam poeta hortatur, simul & favorem, & honorem, & gloriam, numina semper Scorpo propitia, ut ejus mortem defleant.

3 *Mutet honor*] In luctu enim, ut hodie, vestem mutare solebant veteres.

4 *Mitte coronatas*] Suetonius, cap. 84. in Julio recenset ea quæ in mortui rogum injicerentur.

6 *Et nigros*] Hoc est, Plutonis equos: veteres quippe existimabant eodem munere mortuos fungi apud manes, quod obiissent viventes.

8 *Et vitæ tam prope*] In circo currus ducens ut victoriæ sæpissime, cur & vitæ metam attingere properasti?

Ad FAUSTINUM, LI.

verni temporis descriptio.

Jam Taurus Tyrius respicit sidera agni Phryxei, & hiems fugit alternum Castora. Ridet ager, terra virescit, & arbor virescit: pellex Attica deflet Ityn Ismarium: O Faustine, quibus diebus, quali Ravennæ privat te Roma! O soles, ô tunicata otia!

SIdera jam Tyrius Phryxei respicit agni
Taurus, & alternum Castora fugit hiems.
Ridet ager, vestitur humus, vestitur & arbos:
Ismarium pellex Attica plorat Ityn. (nam
Quos, Faustine, dies, qualem tibi Roma Raven-
Abstulit! ô soles, ô tunicata quies! 6

NOTÆ.

1 *Sidera jam Tyrius*] Taurus vector Europes Tyriæ, ep. 14. lib. 2. præest mensi Aprili: respicit verò arietem mensi Martio præfectum, qui vexit Hellen, & Phryxum, epig. 73. lib 9.

Quid meruit terror Nemees, quod portitor Helles,
Ut niteant celsi lucida signa poli.

2 *Et alternum Castora*] Geminos intellige qui Maio tribuuntur. Vide epig. 39. lib. 5. ubi de Castore & Polluce alternatim viventibus.

4 *Ismarium pellex Attica*] Hoc est, Philomela regis Atheniensium filia deflet Ityn Ismarium, id est Thracium, quem interfecit Progne Terei uxor, epig. 68. lib. 5. Dicitur *pellex*, quod illam Tereus Thraciæ rex stuprasset. Ovidius 6. Metam.

5 *Qualem tibi*] Veris amœnitate Ravennæ frui posses, nisi Romæ esses impeditus.

6 *O tunicata quies*] In villa quippe tunica utebantur Romani, in urbe toga, quod

O

O nemus, ô fontes, ſolidumque madentis arenæ
Littus, & æquoreis ſplendidus Anxur aquis,
Et non unius ſpectator lectulus undæ,
Qui videt hinc puppes fluminis, inde maris!
Sed nec Marcelli, Pompeianumque nec illic 11
Sunt triplices thermæ, nec fora juncta quater:
Nec Capitolini ſummum penetrale Tonantis,
Quæque nitent cœlo proxima templa ſuo.
Dicere te laſſum quoties ego credo Quirino, 15
Quæ tua ſunt tibi habe: quæ mea, redde mihi.

O nemus, ô fontes, ô ſolidum littus madidæ arenæ, & ſplendidus Anxur æquoreis undis, & lectulus ſpectator non unius aquæ, qui proſpicit hinc puppes fluvii, illinc maris! at nec theatrum Marcelli, nec Pompeii, nec illic ſunt triplices thermæ, nec quatuor fora, nec excelſæ ædes Jovis Capitolini, & templa quæ refulgent vicina ſuo cœlo: quoties arbitror te defatigatum dicere Quirino, Tibi ſerva quæ tua ſunt; reſtitue mihi quæ mea ſunt.

NOTÆ.

patronos colerent togati: epigramm. 47. ſupra. *Lis nunquam, toga rara, mens quieta.*

7 *Madentis arenæ*] Maris nempe fluctibus.

8 *Anxur*] Vide lib. 5. epig. 1. *Sive ſalutiferis candidus Anxur aquis.*

9 *Et non unius*] Senſus eſt, Ex ipſo lectulo vel cubiculari, vel tricliniari licet proſpicere hinc mare, illinc flumen.

11 *Sed nec Marcelli*] Theatrum ab Auguſto excitatum Marcelli Octaviæ ſuæ ſororis filii gratia. Lege Marlianum, lib. 6. cap. 2. De theatro Pompeii jam dictum epig. 9. lib. 6.

12 *Sunt triplices thermæ*] Hoc eſt, thermæ Agrippinæ, Neronianæ, & Titianæ. Alii intelligunt tres cellas in thermis, frigidariam nempe, tepidariam, & caldariam, de quibus Plinius, epiſt. 6. lib. 5.

Nec fora juncta] De quatuor foris fuſe agit Lipſius in Admirandis, lib. 3. cap. 7.

14 *Quæque nitent*] Hoc eſt, templa Flaviæ gentis, epig. 2, & 4. lib. 9.

15 *Quirino*] Conditorem urbis pro ipſa urbe ponit: hoc eſt, O Roma, ſerva tibi tuos honores, & permitte ut fruar meis villis.

De SPADONE, effœminato. LII.

THelin viderat in toga Spadonem,
Damnatam Numa dixit eſſe mœcham.

Numa ſpectaverat Thelin Spadonem in toga, dixit eſſe adulteram damnatam.

NOTÆ.

2 *Damnatam*] Matronæ enim adulterii damnatæ non prodibant in publicum niſi togatæ, epig. 39. lib. 2. ut dignoſcerentur à ſtolatis.

Epitaphium SCORPI, aurigæ nobiliſſimi. LIII.

ILle ego ſum Scorpus, clamoſi gloria circi,
Plauſus, Roma, tui deliciæque breves,
Invida quem Lacheſis raptum trieteride nona,
Dum numerat palmas, credidit eſſe ſenem.

O Roma, ego ſum ille Scorpus, decus clamoſi circi, plauſus tui, & deliciæ breves, quem raptum nona trieteride invida Lacheſis putavit eſſe vetulum, dum numerat victorias.

NOTÆ.

1 *Ille ego*] Vide epig. 50. ſupra.

3 *Trieteride nona*] Hoc eſt, natum viginti & ſeptem annis; trieteris enim triennium eſt, epig. 38 lib. 6.

4 *Dum numerat palmas*] Quas in circo pluriinas reportavit Scorpus.

In OLUM, convivatorem ineptum. LIV.

Ole, apponis bonos cibos; at apponis tectos. Ineptum est, hoc modo possum ego habere lautos.

MEnsas, Ole, bonas ponis: sed donis opertas.
Ridiculum est: possum sic ego habere bonas.

NOTÆ.

1 *Mensas*] Olus laudabat cibos quos apponebat, sed ita tectos ut à convivis sumi nequirent, unde festive illum irridet poeta: sic enim posse se lautum esse jocatur.

LV.

In GALLUM. LVI.

de patronorum avaritia.

O Galle, imperas me tibi famulari totis diebus, atque ire ter & quater per tuum Aventinum. Cassellius evellit, aut curat dentem ægrum. O Higine, uris pilos noxios oculis. Fannius non scindit, & tamen aufert uvam stillantem: Heros delet tristia stigmata servorum. Hermes dicitur Podalirius herniarum. O Galle, dic mihi, quis curet ruptos?

TOris, Galle, jubes tibi me servire diebus,
Et per Aventinum ter quater ire tuum.
Eximit, aut reficit dentem Cassellius ægrum,
Infestos oculis uris, Higine, pilos.
Non secat, & tollit stillantem Fannius uvam: 5
Tristia servorum stigmata delet Heros.
Enterocelarum fertur Podalirius Hermes.
Qui sanet ruptos, dic mihi, Galle, quis est?

NOTÆ.

2 *Et per Aventinum*] Montem nempe in quo habitabat Gallus.

3 *Cassellius*] Chirurgus.

4 *Higine*] Qui oculorum morbo medebatur. Scribunt alii *Higyne*, alii *Hegine*.

5 *Stillantem uvam*] Tuberculum nempe in faucibus à similitudine uvæ sic dictum. Celsus, lib. 5. cap. 14.

6 *Stigmata servorum*] Vide epig. 64. lib. 6. Alii, *saxorum*.

Stigmata nec vafra delebit Cinnamus arte.

7 *Enterocelarum*] Hoc est, hemiarum, cum intestina in scrotum delabuntur.

Podalirius] Frater Machaonis, & Æsculapii filius, hic sumitur pro medico: hoc est, Hermes curat hernias.

8 *Qui sanet ruptos*] Non herniosos intelligit, sed officiis patronorum defatigatos, & quorum vestes sunt attritæ & laceræ: quasi diceret, omni morborum generi remedium quidem invenitur; at clientibus defatigatis & laceris nullus patronus fert opem.

Ad SEXTUM, LVII.

conqueritur munera minui.

Mittebas libram argenti; redacta est ad selibram, at piperis. O Sexte, non emo tanti piper.

ARgenti libram mittebas, facta selibra est,
Sed piperis. tanti non emo, Sexte, piper.

NOTÆ.

1 *Argenti*] O Sexte, cùm antea mitteres libram argenti, jam mittis tantùm dimidiam libram, & quidem piperis.

Ad

Ad FRONTINUM, LVIII.

qui excusat neglectum salutandi officium.

ANxuris æquorei placidos, Frontine, recessus,
Et propius Baias, littoreamque domum,
Et quod inhumanæ Cancro fervente cicadæ
Non novere nemus, flumineosque lacus,
Dum colui: doctas tecum celebrare vacabat 5
Pieridas, nunc nos maxima Roma terit.
Hic mihi quando dies meus est? jactamur in (alto
Urbis, & in sterili vita labore perit.
Dura suburbani dum jugera pascimus agri,
Vicinosque tibi, sancte Quirine, Lares. 10
Sed non solus amat, qui nocte dieq; frequentat
Limina, nec vatem talia damna decent.
Per veneranda mihi Musarum sacra, per omnes
Juro deos, & non officiosus amo.

O Frontine, dum colui tranquillos recessus maritimi Anxuris, & propius Baias, & domum littoream & flumineos lacus, & nemus quod non novere inhumanæ cicadæ Cancro fervente, licebat tecum celebrare doctas Pieridas, nunc maxima Roma consumit nos. Hic quando fruor die? Jactamur in altis urbis fluctibus, & vita consumitur in sterili labore. Dum colimus jugera agri suburbani, atque lares vicinos tibi, ô sancte Quirine. Sed non ille solus amat, qui terit limina die & nocte: talia incommoda non conveniunt poetæ. Juro per sacra Musarum mibi veneranda, & per deos omnes, amo licet non obsequiosus.

NOTÆ.

1 *Anxuris æquorei*] Vide epig. 54. supra, & epig. 1. lib. 5.

2 *Et propius Baias*] Colui nempe recessus.

Littoream domum] Palatia intellige Baiis ad mare posita.

3 *Et quod*] Sylvam, & agrum Rheginum de quo Plinius, lib. 11. cap. 27. *At in Rhegino silent omnes cicadæ, ultra flumen in Locrensi canunt.*

Cancro fervente] Hoc est, mense Julio.

4 *Flumineosque lacus*] Alicem amnem intelligit Raderus ex Leandro, in magna Græcia, ubi Locri & Rhegium.

7 *Dies meus est?*] Legunt alii fine interrogatione, & hunc accommodant sensum: Quando liber sum ab officiis patronorum, habito in alta semita, nempe in monte Quirinali, &c. Videat lector. Illa interpretatio minùs bona mihi videtur.

Jactamur in alto] Metaphora est. Sensus est: Officiis curis & negotiis occupamur, & vita consumitur in officiis præstandis, ex quibus nullum fructum percipimus.

9 *Dura suburbani*] Infra epig. 72.

10 *Vicinosque tibi*] Nempe in monte Quirinali.

12 *Nec vatem*] Epig. 71. lib. 1.

Si dicet, [Proculus nempe,] *quare non tamen ipse venit?*
Sic licet excuses, qui quàlia cunque leguntur
Ista salutator scribere non potuit.

14 *Et non officiosus*] Hoc est, licet quotidie domum tuam non adeam salutem tibi dicturus, tamen te amo.

In delicatum Lectorem. LIX.

COnsumpta est uno si lemmate pagina, transis,
Et breviora tibi, non meliora placent.
Dives, & ex omni posita est instructa macello

Si unum lemma implevit paginam, transis, & amas breviora non meliora. Cœna tibi apposita est dives, atque ornata ex omni macello

NOTÆ.

1 *Uno si*] Lemma est breve orationis vel poematis argumentum, seu inscriptio & titulus, lib. 14. epig. 2. Sumitur hîc pro ipso epigrammate, hoc est, si unum epigramma tam longum sit ut impleat totam paginam.

3 *Dives, & ex omni*] Sua epigrammata comparat cœnæ lautæ & instructæ ex omni ciborum genere.

Cœna.

Sed sola cupedia tibi placent. Non indigemus lectore nimium guloso: hunc volo, qui saturetur non sine pane.

Cœna tibi, sed te mattya sola juvat.
Non opus est nobis nimium lectore guloso: 5
Hunc volo, qui fiat non fine pane satur.

N o t æ.

4 *Sed te mattya*] Suetonius in Calig. c. 38. *Et multis macteas venenatas misit.* Sunt autem macteæ, cupediæ, & jucunda edulia, unde forte legendum *mattea*, non *mattya*. Græcè tamen ματτύη dicitur, & cibi genus est delicatissimi, & omnia pretiosa edulia significari hoc nomine scribit Athenæus, lib. 14. Vetus codex habet, *mattya sola juvant.*

5 *Non opus est*] Eandem continuat metaphoram. Sensus est, Mihi placet lector ille, qui non solis jocis, & nugis; sed delectatur etiam gravibus carminibus. Sic conviva placet, qui non solis cupediis expleri vult, sed pane etiam vescitur.

De MUNNA, ludimagistro triviali. LX.

Munna petiit à Cæsare jus trium discipulorum, solitus docere duos.

JUra trium petiit à Cæsare discipulorum,
Assuetus semper Munna docere duos.

N o t æ.

1 *Jura trium*] Jocus petitur à jure trium liberorum, de quo epig. 91, & 92. lib. 2.

Epitaphium EROTII. LXI.

Hic jacet Erotium morte immatura, quam interfecit sexta hiems crimine fati: O tu, quisquis possidebis nostrum agellum post me, fac anniversaria sacra manibus exiguis. Sic Lare perpetuo, sic tota familia salva habeas unum hunc lapidem stabilem in tua terra.

HIC festinata requiescit Erotion umbra,
Crimine quam fati sexta peremit hiems.
Quisquis eris nostri post me regnator agelli,
Manibus exiguis annua justa dato.
Sic Lare perpetuo, sic turba sospite solus 5
Flebilis in terra sit lapis iste tua.

N o t æ.

1 *Requiescit Erotion*] De qua puella dictum epig. 35, & 38. lib. 5. quæ nondum sex annos integros nata interiit.

4 *Manibus exiguis*] Hoc est, umbræ Erotii puellæ, lib. 5. epig. 35.

5 *Sic Lare perpetuo*] Sic agenti salva tibi sit, atque incolumis familia. *Lare perpetuo*, hoc est, domo perpetua, in qua nimirum nullus moriatur. Sic epig. 28. lib. 6.

Qui fles talia, nil fleas viator.

Ad MAGISTRUM Ludi, LXII.

ut æstate desinat sævire in discipulos.

O Magister ludi, ignosce simplici turbæ: sic frequentes capillati audiant te, & chorus delicatæ mensæ amet te:

LUdi magister, parce simplici turbæ:
Sic te frequentes audiant capillati,
Et delicatæ diligat chorus mensæ:

N o t æ.

2 *Capillati*] Romani enim pueri comas alebant, donec pubescerent genæ.

3 *Chorus mensæ*] Hoc est, ameris à delicatis tuis discipulis, qui circum mensam tibi assident. Legunt alii, *chorus Musæ*; atque interpretantur pueros deditos Musis. Prior lectio mihi melior videtur, ut sequentes versus docent.

Nec

Nec calculator, nec notarius velox
Majore quisquam circulo coronetur. 5
Albæ leone flammeo calent luces,
Tostamque fervens Julius coquit messem.
Scuticaque loris horridis Scythæ pellis,
Qua vapulavit Marsyas Celænæus,
Ferulæque tristes sceptra pædagogorum, 10
Cessent, & Idus dormiant in Octobris:
Æstate pueri si valent, satis discunt.

nec quisquam calculator, nec notarius velox cingatur majore corona. Dies nitidi calent leone igneo, & Julius fervens maturat segetem tostam. Et Scutica Scythica pellis loris horrendis, qua verberatus est Marsyas Celænæus, & graves ferulæ sceptra pædagogorum cessent, & dormiant in Idus Octobris; si pueri valent æstate, satis discunt.

NOTÆ.

4 *Nec calculator*] Qui arithmeticam docet; notarius verò is est, qui notis quibusdam docentis verba breviter excipere docet. Lib. 14. epig. 208. de Notario.

Currant verba licet, manus est velocior illis,
Nondum lingua suum, dextra peregit opus.

8 *Scuticaque*] Flagellum ex loris corii.

Scythæ pellis] Hoc est, Scythicæ: Scythæ verò ex pellibus conficiebant scuticas, quibus servos delinquentes castigarent. Legunt alii,

Cirrata loris horridis Scythæ pellis, &c.

Cirrata pellis, &c. ipsa est scutica multorum lororum, &c. *Marsyas* autem ad Celænas oppidum Phrygiæ canens tibia victus est ab Apolline, & castigatus. Ovidius, lib. 6. Metam. de Marsya sic canit,

Ah piget, ah non est clamabat tibia tanti,
Clamanti cutis est summos direpta per artus.

11 *Et Idus*] Quibus remissus erit calor.

EPITAPHIUM nobilis matronæ. LXIII.

MArmora parva quidem, sed non cessura, viator,
Mausoli saxis, Pyramidumque leges.
Bis mea Romano spectata est vita Terento,
Et nihil extremos perdidit ante rogos.
Quinque dedit pueros, totidem mihi Juno puellas:
Clauserunt omnes lumina nostra manus. 6
Contigit & thalami mihi gloria rara, fuitque
Una pudicitiæ mentula nota meæ.

O viator, marmora quidem parva sunt, sed leges non cessura saxis Mausoli, & Pyramidum. Mea vita bis visa est Terento Romano, & nihil amisit ante extremos rogos. Juno mihi concessit quinque pueros, & totidem puellas: Omnes illorum manus clauserunt nostros oculos. Et mihi contigit rarum decus thalami, & habui unicum maritum.

NOTÆ.

1 *Marmora*] Sensus est: parvum quidem spectabis marmoreum tumulum, sed facta leges æternæ memoriæ consecrata. Alii, *legis*, alii, *pyramidumque jugis.*

2 *Mausoli saxis*] Vide epig. 1. lib. Spect.

3 *Bis mea Romano*] Hoc est, ut interpretatur Raderus ex Politiano, bis ludis secularibus interfui Claudii Imperatoris, qui sunt celebrati ab urbe condita 800 annis, & Domitiani, ab urbe condita 841. Suetonius in Claudio, c. 21. *Fecit & seculares, quasi anticipatos ab Augusto, nec legitimo tempori reservatos, &c.* In Domitiano verò, cap. 4. *Fecit & ludos seculares, computata ratione temporum, ab anno, non quo Claudius proxime, sed quo olim Augustus ediderat.* Terentus autem de quo epig. 70. lib. 1. locus erat in campo Martio insignis templo Ditis ad cujus aram ludis secularibus immolabantur victimæ. Lipsius legit, *vitta Terento*, & refert ad conjugium, hoc est, binos seculares, inquit, vidi nupta. Videat lector. Perobscurus mihi videtur hic locus.

4 *Et nihil extremos*] Hoc est, ad mortem usque felix fui.

5 *Juno*] Quæ præsidet puerperiis.

6 *Clauserunt*] Hoc est, omnes liberi superstites mihi clauserunt oculos, quod fuit propinquorum officium.

Ad POLLAM, LXIV.

uxorem Lucani, ut patienter ferat lasciva epigrammata.

O Polla dives, si forte contigeris meos libros, ne excipias nostros ludos vultu severo. Ille tuus poeta decus nostri Heliconis cum caneret sæva bella tuba Pieria, nihilominus non erubuit dicere lascivo versu . . . .

Contigeris regina meos si, Polla, libellos,
Non tetrica nostros excipe fronte jocos:
Ille tuus vates Heliconis gloria nostri,
Pieria caneret cum fera bella tuba,
Non tamen erubuit lascivo dicere versu, 5
Si nec pædicor, Cotta, quid hîc facio?

NOTÆ.

1 *Polla*] De qua, & Lucano dictum epig. 20, & 21. lib. 7. Reginam vocat eo sensu, quo clientes suos patronos appellabant Reges.

3 *Heliconis nostri*] Hoc est, Latinæ poëseos decus.

4 *Fera bella*] Civilia scilicet inter Pompeium & Julium Cæsarem.

In CARMENIONEM, effœminatum. LXV.

O Carmenion, cùm te prædices municipem Corinthiorum, nemine quidem negante, cur appellas fratrem me genitum ex Celtiberis, & civem Tagi? an videmur esse similes vultu? tu cultus vagaris calamistratis capillis: ego horridus Hispanis capillis. Tu politus dropace quotidiano: ego sum hispidis cruribus, & genis. Tu habes os blæsum, & linguam debilem; mea filia habet vocem magis virilem. Columba non est tam dissimilis aquilæ, nec dorcas fugax sævo leoni. Quamobrem cessa appellare me fratrem, ne te, ô Carmenion, appellem sororem.

Cum te municipem Corinthiorum
Jactes, Carmenion, negante nullo,
Cur frater tibi dicor ex Iberis,
Et Celtis genitus, Tagique civis?
An vultu similes videmur esse? 5
Tu flexa nitidus coma vagaris:
Hispanis ego contumax capillis.
Levis dropace tu quotidiano:
Hirsutis ego cruribus, genisque.
Os blæsum tibi, debilisque lingua est? 10
Nobis filia fortius loquetur,
Tam dispar aquilæ columba non est,
Nec dorcas rigido fugax leoni.
Quare desine me vocare fratrem,
Ne te, Carmenion, vocem sororem. 15

NOTÆ.

1 *Municipem*] Gellius, lib. 16. cap. 13. fuse explicat quid sit municipium: & quomodo differat à colonia: Corinthii verò molles, & voluptatibus dediti.

2 *Negante nullo*] Cùm perditi tui mores te Corinthium probent.

4 *Et Celtis genitus*] Vide epig. 62. lib. 1.
Nec me tacebit Bilbilis.

7 *Ego contumax*] Hîc sumitur pro horrido & inculto, aliàs pro superbo: in bonam quoque partem sumitur pro constanti, & pro eo qui flecti nequit. Quo ultimo sensu capilli Martialis erant contumaces, seu inculti & horridi, quod flecti nequirent.

8 *Levis dropace*] De quo epig. 73. lib. 3. fuit unguenti genus quo utebantur effœminati ad evellendos pilos.

10 *Os blæsum*] Quo vitio utplurimum laborant molliores, & pinguiores.

11 *Nobis filia*] Hunc versum interpretatus sum ut alii. Judicet lector. Alii,
Non nobis lea fortius loquetur.
id est, rugiet.

13 *Dorcas*] Quæ inter sylvestres capras numeratur.

14 *Me vocare fratrem*] Hoc est, mollem & effœminatum: quo sensu sæpe reperitur apud Petronium.

15 *Sororem*] Tu enim magis fœmina, quam vir videris.

De

De THEOPOMPO, LXVI.

puero formoso, facto coco.

QUis rogo tam durus, quis tam fuit ille superbus,
Qui jussit fieri te, Theopompe, cocum?
Hanc aliquis faciem nigra violare culina
Sustinet? has uncto polluit ungue comas? 4
Quis potius cyathos, aut quis crystalla tenebit?
Qua sapient melius mixta Falerna manu?
Si tam sidereos manet exitus iste ministros,
Juppiter utatur jam Ganymede coco.

O Theopompe, quis, quaeso, tam inhumanus, quis fuit ille tam arrogans qui imperavit te fieri cocum? Aliquisne potest foedare hunc vultum nigra culina? An inquinat hos capillos manu uncta? Quis elegantius tenebit cyathos, aut quis crystalla? Qua manu melius sapient mixta Falerna? Si servi tam formosi nanciscuntur hunc eventum, Jupiter utatur jam Ganymede coco.

NOTAE.

4 *Polluit ungue*] Alii, *uncto igne*, culinae scilicet.

7 *Sidereos*] Hoc est, pulchros. Vide epig. 37. lib. 9.

Epitaphium vetulae libidinosae. LXVII.

PYrrhae filia, Nestoris noverca,
Quam vidit Niobe puella canam,
Laertes aviam senex vocavit,
Nutricem Priamus, socrum Thyestes,
Jam cornicibus omnibus superstes, 5
Hoc tandem sita prurit in sepulcro
Calvo Plotia cum Melanthione.

Filia Pyrrhae, noverca Nestoris, quam canam vidit Niobe puella, Laertes senex appellavit aviam, Priamus nutricem, Thyestes socrum, jam superstes cornicibus omnibus, Plotia prurit tandem jacens in hoc sepulcro cum calvo Melanthione.

NOTAE.

1 *Pyrrhae filia*] Epig. 39. supra, quod est etiam in vetulam: Pyrrha verò Deucalionis uxor fuit, cujus historia satis nota, sicut & eorum omnium quorum hîc mentionem facit poeta.

5 *Jam cornicibus*] Hyperbolem continuat poeta: cornices diutissime vivunt. Plinius, lib. 7. cap. 48.

6 *Prurit*] Vetulam tam libidinosam fuisse dicit, ut etiam mortua pruriat.

LXVIII.

De POLLA domina sui mariti. LXIX.

CUstodes das, Polla, viro, nec accipis ipsa,
Hoc est uxorem ducere, Polla, virum.

O Polla, das custodes marito, ipsa verò non accipis: O Polla, hoc est virum nubere uxori.

NOTAE.

1 *Das, Polla*] Alia sane est à Polla uxore Lucani, de qua epig. 64. supra.

Nec accipis ipsa] Atque ita tu non observata promissam marito fidem violas. Alii, *non*.

2 *Hoc est uxorem*] Hoc non est nubere viro, sed potius virum nubere uxori, seu servire, epig. 12. lib. 8.

Ad POTITUM, LXX.

de urbanis suis occupationibus.

O erudite Potite, tu me accusas inertiæ, quòd toto anno vix edam unum librum. Sed quanto æquius mirere, quòd edam unum, cum sæpe integri dies fluant mihi nihil scribenti. *Nunc nocturnus specto resalutantes amicos, gratulor & multis, nullus vero mihi, ô Potite. Nunc mea gemma signat ad luciferam Dianam, nunc prima* hora *me rapit, nunc quinta. Nunc Consul aut Prætor moratur, aut reduces choreæ: sæpe poeta auditur solido die. Sed nec tuto possis negare caussidico, nec si rhetor aut grammaticus te rogent: post decimam defatigatus peto balnea, & centum quadrantes. O Potite, quando componetur liber?*

QUòd mihi vix unus toto liber exeat anno,
  Desidiæ tibi sum, docte Potite, reus.
Justius at quanto mirere, quòd exeat unus,
  Labantur toti cùm mihi sæpe dies.
Nunc resalutanteis video nocturnus amicos, 5
  Gratulor & multis: nemo, Potite, mihi:
Nunc ad luciferā signat mea gemma Dianam:
  Nunc me prima sibi, nunc sibi quinta rapit.
Nunc consul, prætorve tenet, reducesq; choreæ,
  Auditur toto sæpe poëta die. 10
Sed nec caussidico possis impune negare,
  Nec si te rhetor; grammaticusve rogent:
Balnea post decimā lasso, centumque petuntur
  Quadrantes. fiet quando, Potite, liber?

NOTÆ.

5 *Nunc resalutanteis*] Quos mane salutaverat poeta, & quibus dixerat ave, vesperi pro more Romanorum illum resalutabant, ipsique vale dicebant.

6 *Gratulor & multis*] Aut adeptis honores, aut meliorem fortunam nactis; at nullus mihi gratulatur, utpote qui nihil gratulatione dignum adipiscar.

7 *Nunc ad*] Ego rogatus annuli mei gemma signo testamenta, aut alias tabulas, in monte Aventino, ubi Lucina seu Diana colitur, quæ Lucifera dicitur, quod nascentibus præsit, vel quod illic una cum Lucifero coleretur, ut ait Domitius.

8 *Nunc me prima*] De horis dictum epig. 8. lib. 4.

9 *Nunc Consul*] Quem comitor, & domum deduco: Vel intellige caussas forenses & judicia, quibus aliquando forte occupabatur poeta.

Reducesque choreæ] An reducentium patronos? An sacerdotum Isidis, ut supra epig. 48? An histrionum vel saltatricularum? Sic Farnabius.

10 *Auditur sæpe*] Juvenalis, sat. 1.

Semper ego auditor tantum, &c.

11 *Nec caussidico*] Caussidici, ut & rhetores & grammatici, recitabant. Plinius, lib. 5. epist. 3.

13 *Balnea post*] Cum tamen hora octava aut nona lavare solerent Romani; sed Martialis negotiis & officiis urbanis impeditus non lavabat nisi decima, qua & sportulam petebat, epig. 60. lib. 1.

Dat Baiana mihi quadrantes sportula centum.

De RABIRIO, LXXI.

cujus pietatem erga parentes mortuos laudat.

Tu quisquis optas felicem & tardam mortem tuis parentibus, dilige brevem inscriptionem hujus marmoris. Rabirius condidit hac tellure caras umbras, nulli senes requiescunt sorte feliciore.

QUisquis læta tuis, & sera parentibus optas
  Fata, brevē titulū marmoris hujus ama.
Condidit hac caras tellure Rabirius umbras:
  Nulli sorte jacent candidiore senes.

NOTÆ.

3 *Rabirius*] Domitiani architectus, de quo epig. 55. lib. 7.

x lustra tori, nox mitis & ultima clusit. 5
;erunt uno funera bina rogo.
amen, ut primis raptos sibi quærit in annis,
probius nihil his fletibus esse potest.

Nox blanda & ultima terminavit duodecim lustra tori nuptialis, & duo funera cremata sunt uno rogo. Nihilominus Rabirius *quærit hos ut raptos sibi in primis annis: nihil potest esse improbius istis lacrymis.*

NOTÆ.

5 *Sex lustra*] Sexaginta annos.
...era bina] Pater & mater eadem nocte & simul cremati sunt.

8 *Improbius nihil*] Cum defleat parentes longa feliciqne vita functos.

ADULATORIUM, LXXII.

de Trajano apud quem nullum blanditiis locum esse dicit.

ıstra, blanditiæ, venitis ad me
.ttritis, miserabiles, labellis:
rus dominum, deumque non sum.
ıon est locus hac in urbe vobis:
ırthos procul ite pileatos, 5
rpes humilesque, supplicesque
:um sola basiate regum.
est hic dominus, sed Imperator,
ıstissimus omnium senator:
uem de Stygia domo reducta est 10
rustica veritas capillis.
ub principe, si sapis, caveto,
.s, Roma, prioribus loquaris.

O Assentationes miserabiles attritis labris inutiliter acceditis ad me: non sum dicturus dominum, & deum; jam non est locus vobis hac in urbe: procul ite ad Parthos pileatos, & fœdæ atque abjectæ, & supplices osculamini soleas regum pictorum. His non est dominus, sed Imperator, sed Senator æquissimus omnium: qui ab inferis reduxit veritatem rusticam comis siccis. O Roma, si sapiens es, cave ne sub hoc principe loquaris prioribus verbis.

NOTÆ.

...ritis, miserabiles] Loquitur poeta de Romanorum assentationibus, quæ in t temporibus Domitiani, qui deum ap- e jussit, epig. 8. lib. 5. quasi homines int labra, vel pedes ejus osculando, assidue blandiendo.
Parthos] Nempe natos ad servitutem, dicit, quod præter Romanorum morem ncederent, vel à similitudine servorum, rtatem adepti pileum sumebant, ut o- poeta Parthos esse conditionis servilis.

7 *Pictorum*] Ad vestes & purpuram refer; reges suos adorabant Parthi, quorum pedes osculabantur.
8 *Non est hic*] Trajanus nimirum, de cujus modestia agit Plinius junior in suo panegyrico.
11 *Siccis*] Incultis, veritas enim non est fucata.
13 *Verbis prioribus*] Hoc est, servilibus atque adulatoriis, quibus nempe Romani utebantur sub Domitiano.

Ad MARCUM, LXXIII.

cujus epistolam & togam sibi missam laudat.

ra facundi gratum mihi pignus amici
Pertulit, Ausoniæ dona severa togæ.

Epistola attulit gratum mihi pignus docti amici, dona severæ togæ Italicæ.

NOTÆ.

...era facundi] Marci nempe Antonii le quo epig. 101. lib. 9, & 32. supra.
...æ] Scilicet togam, quam per appositi-...ocat.

2 *Dona severa*] Quod toga uterentur, cum reges suos colerent: synthesi autem, cum rebus lætis operam darent, epig. 1. lib. 14.

Qua

Qua uti nollet Fabricius, sed Apicius vellet, & Mæcenas eques Cæsarianus. Existimassem hæc viliorem alio mittente: victima non litat immolata quacunque manu. O Marce, nisi possem amare tuum donum, poteram amare meum nomen. At officium, & judicium viri eruditi plus est dono, & jucundius ipso nomine.	Qua non Fabricius, sed vellet Apicius uti, Vellet Mæcenas Cæsarianus eques. Vilior hæc nobis alio mittente fuisset : 5 Non quacumque manu victima cæsa litat. A te missa venit. possem nisi munus amare, Marce, tuum : poteram nomen amare meum. Munere sed plus est, & nomine gratius ipso, Officium docti, judiciumque viri. 10

NOTÆ.

3 *Fabricius*] Ille nempe paupertatis cultor, cujus meminit epig. 67. lib. 7. De luxurioso Apicio dictum, epig. 69. lib. 2.

4 *Mæcenas*] Satis notus ex Horatio. Juvenalis, sat. 12.

——————————vestem
Purpuream teneris quoque Mœcenatibus aptam.

Cæsarianus] Nam à partibus Cæsaris Augusti stetit, cujus fuit familiarissimus.

6 *Litat*] Hoc est, non est grata diis.

8 *Nomen amare*] Poeta enim Marcus quoque vocatur.

Ad ROMAM, LXXIV.

conqueritur aurigas consequi majora præmia, quam clientes.

O Roma, jam dimitte defatigatum gratulatorem, defatigatum clientem : quandiu salutator inter anteambulones, & togatulos toto die merebor centum plumbeos ? cùm victor Scorpus una hora consequatur quindecim graves saccos auri ferventis : ego non exoptem Apulos campos mercedem meorum librorum, (quid enim merentur ?) non Hybla, non ferax spicarum Nilus movet me, nec delicata uva, quæ ex arce Setini collis prospicit paludes Pontinas. Rogas, quid igitur expetam ? dormire.	JAM parce lasso, Roma, gratulatori, Lasso clienti : quandiu salutator Anteambulones, & togatulos inter Centum merebor plumbeos die toto ? Cùm Scorpus una quindecim graves hora 5 Ferventis auri victor afferat saccos : Non ego meorum præmium libellorum, (Quid enim merentur ?) Apulos velim campos Non Hybla, non me spicifer capit Nilus, Nec quæ paludes delicata Pontinas 1 Ex arce clivi spectat uva Setini. Quid concupiscam quæris ergo ? dormire.

NOTÆ.

3 *Anteambulones*] De quibus, & togatis sæpius dictum.

4 *Centum merebor*] Hoc est, sportulam centum quadrantum, quos per contemptum *plumbeos* vocat, cum tamen essent ex ære.

5 *Cum Scorpus*] Auriga, de quo epig. 50. supra : aurigæ verò victores in certamine circi præmia summi pretii referebant.

6 *Ferventis auri*] Hoc est, radiantis colore rutilo, inquit Farnabius.

Afferat] Alii, *auferat*.

9 *Hybla*] Mons Siciliæ melle abundans.

11 *Uva Setini*] Setia urbs Latii juxta Pontinas paludes, ubi vinum optimum, epig. 6 lib. 4.

12 *Dormire*] Juvenalis, sat. 3. versu 55.

——————tanti tibi non sit opaci,
Omnis arena Tagi, quodque in mare v
vitur aurum,
Ut somno careas.

LXXV.

A

De MÆVIO, LXXVI.

conqueritur muliones locupletari, poetas verò negligi.

HOC, fortuna, tibi videtur æquum?
Civis non Syriæve, Parthiæve,
Nec de Cappadocis eques cataftis,
Sed de plebe Remi, Numæque verna,
Jucundus, probus, innocens, amicus, 5
Lingua doctus utraque, cujus unum eft,
Sed magnum vitium, quod eft poeta,
Pullo Mævius alget in cucullo:
Cocco mulio fulget Incitatus.

O Fortuna, an hoc cenfes juftum? civis non aut Syriæ, aut Parthiæ, nec eques, de cataftis Cappadocis, fed verna de plebe Remi & Numæ, jucundus probus, innocens, amicus, peritus utrinfque linguæ, qui habet unicum vitium, fed magnum, quod eft poeta, Mævius friget in atro cucullo, mulio Incitatus fplendet cocco.

Notæ.

2 *Civis non Syriæ*] Hoc eft, non ex Syro aut Partho factus civis Romanus, nec ex fervo Cappadociæ factus eques: de catafta machina, nempe ubi exponerentur fervi venales dictum, lib. 9. epig. 60.

4 *Sed de plebe*] Sed Mævius poeta liber & Romanus: verna enim non hîc fumitur pro fervo, fed pro eo qui Romæ natus eft.

6 *Lingua doctus*] Græca & Latina.

9 *Cocco*] Purpura fulget mulio Incitatus, de quo epig. 1. lib. 11.

De CARO, medico, LXXVII.

repentina febri extincto.

NEquius à Caro nihil unquam, Maxime, factum eft,
Quam quod febre perit: fecit & illa nefas.
Sæva nocens febris faltem quartana fuiffet,
Servari medico debuit illa fuo.

O Maxime, Carus nihil unquam fecit improbius, quam quod extinguitur febre: & illa admifit fcelus. Utinam nocens febris faltem fuiffet fæva quartana; illa debuit fervari fuo medico.

Notæ.

2 *Quam quod*] Nam crucem illi, non tam lene fatum optat poeta.

Fecit & illa] Alii, *ille*, male; hoc eft, quæ tam cito fuftulit Carum.

3 *Quartana fuiffet*] Alii legunt, *fuiffes*. Videat lector.

4 *Servari medico*] Carus nempe, qui multos imperitia necaverat, quartanæ medicum fe profitebatur, qua diu cruciandus erat, priufquam moreretur.

Ad MACRUM, LXXVIII.

de felicitate Dalmatiæ quam erat adminiftraturus.

IBis litoreas, Macer, Salonas.
Ibit rara fides, amorque recti,

O Macer, ibis Salonas litoreas, rara fides, & amor juftitiæ ibit,

Notæ.

1 *Litoreas Salonas*] Maritimum effe Dalmatiæ oppidum conftat ex hoc, & fequente verfu *udo Dalmata*, &c. atque ex Strabone, lib. 7. Suidas in verbo Διοκλητιανός. Salonas effe

& ducet secum pudorem comitem. Semper pauperior revertitur potestas. O Dalmata, beate colone terræ auriferæ, remittes rectorem vacuo sinu, atque cupies dilationes, & lætitia flebili sequeris abeuntem. Nos, ô Macer, petimus truces Celtiberos, cum desiderio tui. At nihilominus quæcunque nostra pagina signata calamo Tagi piscosi illic scribetur, nominabit Macrum. Sic legar inter antiquos poetas, nec mihi anteponas multos veteres, sed me existimes inferiorem solo Catullo.

Et secum comitem trahet pudorem.
Semper pauperior redit potestas.
Felix auriferæ colone terræ, 5
Rectorem vacuo sinu remittes,
Optabisque moras & exeuntem
Udo, Dalmata, gaudio sequeris.
Nos Celtas, Macer, & truces Iberos
Cum desiderio tui petemus. 10
Sed quæcumque tamen feretur illic
Piscosi calamo Tagi notata,
Macrum pagina nostra nominabit.
Sic inter veteres legar poetas,
Nec multos mihi præferas priores, 15
Uno sed tibi sim minor Catullo.

NOTÆ.

Illyrici urbem dicit, quod in idem recidit; Dalmatia enim est Illyrici pars.

4 *Semper pauperior*] Hoc est, magistratus integer ex provincia quam administravit, semper pauperior redit.

5 *Felix auriferæ*] De Dalmatiæ aurifodinis. Plinius, lib. 33. cap. 4.

6 *Vacuo sinu*] Sensus est, Macer Romam redibit nihil in Dalmatia prædatus.

8 *Udo gaudio*] Hoc est, Dalmata erit lætus, quod bonis spoliatus non fuerit; flebit autem quod te abeuntem viderit.

9 *Nos Celtas*] Ego verò, inquit poeta, sum rediturus in patriam cum summo tui desiderio: æquis enim legibus Hispaniam administraverat Macer, lib. 12. epig. 100.

11 *Sed quæcunque*] Hoc est, quæcunque ad ripas Tagi componam, carmina, sonabunt tuum nomen. *Illic*, alii *illinc*, nempe ex Hispania Romam feretur seu mittetur. Judicet lector.

16 *Minor Catullo*] Vide epig. 5. lib. 5. & 71. lib. 2.

De TORQUATO, & OTACILIO, LXXIX.

paupere, qui Torquatum divitem æmulabatur.

Torquatus habet prætoria ad quartum milliarium: Otacilius emit breve rus ad quartum quoque. Torquatus ædificavit thermas fulgentes vario marmore: Otacilius fecit cucumam. Torquatus disposuit lauretum in suo agro: Otacilius sevit centum castaneas. Consul Torquatus; ille fuit magister vici, nec se existimavit inferiorem in tanta dignitate.

Ad lapidem Torquatus habet prætoria quartum:
Ad quartum breve rus emit Otacilius.
Torquatus nitidas vario de marmore thermas
Exstruxit: cucumam fecit Otacilius.
Disposuit Daphnona suo Torquatus in agro: 5
Castaneas centum sevit Otacilius.
Consul Torquatus: vici fuit ille magister,
Nec minor in tanto visus honore sibi.

NOTÆ.

1 *Prætoria*] Hoc est, villas magnificas. Suetonius in Augusto, cap. 72. *Alias prætorium significat ducum & Imperatorum in castris tabernaculum.*

3 *Thermas vario de*] Epig. 42. lib. 6.

4 *Cucumam*] Hoc est, vas aquæ calefaciendæ aptum, Ang. fort. *a Kettle*, & sumitur hîc pro balucolo.

5 *Daphnona*] Vox Græca, Latinè lauretum.

7 *Consul Torquatus*] Supple fuit. Alii, *Consule Torquato.*

Vici fuit ille] Vici Romæ erant 424. ut refert Casaubonus in Augusto, quibus præerant vicomagistri, qui etiam viocuri dicti sunt. Sueton. in Aug. c. 30. & Tib. c. 76.

8 *Nec minor*] Per irrisionem hoc dicit poeta.

Grandis ut exiguam bos ranam ruperat olim,
Sic puto Torquatus rumpet Otacilium. 10

Ut ingens bos quondam ruperat parvam ranam, sic, credo, Torquatus rumpet Otacilium.

NOTÆ.

9 *Grandis ut exiguam*] Fabulam vide apud Horatium, lib. 2. serm. sat. 3. Sensus est: prius Otacilius rumpetur, quam Torquatum æquare possit.

De EROTE, LXXX.

cupiente ornatam supellectilem.

PLorat Eros, quoties maculosæ pocula myrrhæ
Inspicit, aut pueros, nobiliusve citrū.
Et gemitus imo promit de pectore, quod non
Tota miser coemat septa, feratque domum.
Quā multi faciunt, quod Eros, sed lumine sicco!
Pars major lacrymas ridet, & intus habet. 6

Eros flet, quoties spectat pocula myrrhæ maculosæ, aut pueros, aut citrum nobilius, atque ex imo pectore edit singultus, quod infelix non mercatur tota septa, & portet domum. Quam multi faciunt, quod Eros facit, sed oculis siccis: major pars ridet fletus, & intus habet.

NOTÆ.

1 *Maculosæ*] Hoc est, variis maculis distinctæ, epig. 60. lib. 9. In Mamurram, qui omnia quæ in septis venalia exponerentur, emere volebat.

4 *Coëmat*] Alii, *cœnat.*

6 *Pars major*] Hoc est, multi quidem in speciem rident, qui acerbo animi dolore cruciantur, quod ipsos pariter pecunia deficiat.

LXXXI.

Ad GALLUM, LXXXII.

à quo deprecatur officium anteambulonis.

SI quid nostra tuis adicit vexatio rebus,
Mane, vel à media nocte togatus ero,
Stridentesque feram flatus Aquilonis iniqui,
Et patiar nimbos, excipiamque nives.
Sed si non fias quadrante beatior uno, 5
Per gemitus nostros, ingenuasque cruces:
Parce precor lasso, vanosque remitte labores,
Qui tibi non prosunt, & mihi, Galle, nocent.

Si nostri labores addunt aliquid tuis rebus, togatus adero mane, vel à media nocte. Et tolerabo stridentes flatus iniqui Aquilonis, & patiar nimbos, atque excipiam nives. At si suspiria nostra, atque ingenua tormenta non augeant tuam rem vel uno quadrante: parce, quæso, defatigato, & remitte vanos labores, qui tibi non proficiunt, ô Galle, & mihi obsunt.

NOTÆ.

2 *Togatus*] De togatorum atque anteambulonum officiis sæpius dictum, epig. 46. lib. 3. & 74. lib. 2.

6 *Ingenuasque cruces*] Hoc est, per servilia officia quæ non decent hominem ingenuum. Crux erat supplicium servorum, ita isti labores erant cruces ingenuorum anteambulonum.

Ad MARINUM, LXXXIII.

cujus calvitium irridet.

O Marine, hinc & hinc colligis raros crines, & temporibus comatis tegis latum campum nitidæ calvæ: sed moti imperante vento redeunt, & repetunt suum locum, atque hinc & inde grandibus cirris cingunt nudum caput. Credes stare Halmyroten Cidæ opus inter Splendophorum & Telesphorum. Placetne magis ingenue fateri te senem? Ut tandem videaris unus esse, jam tonsor tondeat reliquos crines, nihil est deformius calvo comato.

RAros colligis hinc & hinc capillos,
Et latum nitidæ, Marine, calvæ
Campum temporibus tegis comatis:
Sed moti redeunt jubente vento,
Redduntúrque sibi, caputque nudum 5
Cirris grandibus hinc & inde cingunt.
Inter Splendophorum, Telesphorumque,
Cidæ stare putabis Halmyroten.
Vis tu simplicius senem fateri?
Ut tandem videaris unus esse, 10
Tonsor jam reliquos metat capillos.
Calvo turpius est nihil comato.

Notæ.

1 *Raros colligis*] Vide epig. 50. lib. 5. de Labieno calvo.

5 *Caputque nudum*] Epig. citato.
Sunt illinc tibi, sunt & hinc capilli:
Nudum est in medio caput, &c.

7 *Inter Splendophorum*] Cujus mentionem fecit, epig. 57. lib. 9. Telesphori verò, epig. 27. lib. 11. Sensus est: Credes stare *Halmyroten*, Latinè Marinum, inter duos pueros comatos: ita, lib. 5. epig. 50. Labienum calvum Geryoni tricipiti comparavit.

8 *Cidæ*] Quem aut *Halmyrotæ* patrem, aut dominum, aut pictorem, vel statuarium intellige. Flosculus Statii auctoritate fretus existimat Cidam artificem fuisse, atque effinxisse Halmyroten. Legunt alii, *Hermeroten*, nomen scilicet compositum ex Mercurio & Amore. Denique Heraldus emendat hunc versum, & legit:
Sic adstare putabis Halmyroten.

De AFRO, ad CÆCILIANUM, LXXXIV.

de uxore deformi.

O Cæciliane, mirarisne cur Afer non eat cubitum? Cernis cum qua cubet.

MIraris, quare dormitum non eat Afer?
Accumbat cum qua, Cæciliane, vides.

Notæ.

2 *Cum qua*] Nimirum uxore deformi, sine qua satius est vigilare, quam cum illa dormire.

De LADONTE, nauta. LXXXV.

Jam senior Ladon nauta Tiberinæ navis emit fundum juxta aquas amatas: quem cum sæpe vastaret Tibris exundans aquis rapidis, & rumperet agros lacu biemali:

JAM senior Ladon Tiberinæ nauta carinæ
Proxima dilectis rura paravit aquis.
Quæ cum sæpe vagus premeret torrentibus undis
Tibris, & hiberno rumperet arva lacu:

Notæ.

1 *Tiberinæ*] Ladon nempe non erat marinus sed fluviatilis nauta.

2 *Dilectis aquis*] Tiberim enim amabat, in cujus undis pecuniam sibi paraverat Ladon, unde emeret fundum.

Emeritam

Emeritam puppim, ripa quæ ſtabat in alta, 5
Implevit ſaxis, oppoſuitque vadis.
Sic nimias avertit aquas, quis credere poſſet?
Auxilium domino merſa carina tulit.

lapidibus implevit navem quæ ſtabat in alta ripa, atque objecit undis. Sic removit aquas exundantes, quis poſſet credere? Demerſa navis ſuccurrit domino.

NOTÆ.

5 *Emeritam*] Hoc eſt, quæ jam erat otioſa, cum à duro nautæ labore ceſſaſſet Ladon: emeritus proprie dicitur, qui legitimum ſtipendiorum tempus confecit.

8 *Merſa carina*] In eo jocus eſt, quod demerſa hæc navis Ladontem ſervavit, aut potius fundum, cum alias demerſa navis domino afferat mortem.

De LAURO optimo olim pilæ luſore. LXXXVI.

NEmo nova caluit ſic inflammatus amica,
Flagravit quanto Laurus amore pilæ.
Sed qui primus erat luſor, dum floruit ætas;
Nunc poſtquam deſit ludere, prima pila eſt.

Nemo ſic arſit incenſus nova amica, quanto amore pilæ incenſus eſt Laurus. Sed qui erat primus luſor, dum ætas floruit; nunc poſtquam ſe abſtinuit à ludo, eſt prima pila.

NOTÆ.

4 *Prima pila*] Hoc eſt, ad ſummam paupertatem redactus pannis laceris indutus eſt inſtar primæ pilæ, quæ erat effigies in compitis ſuſpenſa, vel tauris objecta. Vide epig. 43. lib. 2.

De Natali RESTITUTI, LXXXVII.

præclari cauſſidici.

OCtobres age ſentiat Kalendas
Facundi pia Roma Reſtituti.
Linguis, omnibus & favete votis.
Natalem colimus, tacete lites.
Abſit cereus aridi clientis, 5
Et vani triplices, breveſque mappæ
Exſpectent gelidi jocos Decembris.
Certent muneribus beatiores.

Age pia Roma ſentiat Calendas Octobres eloquentis Reſtituti. Cum ſilentio adeſtote omnibus ſacris. Celebramus natalem: ſilete lites. Cereus pauperis clientis abſit, & vani triplices, & breves mappæ expectent ludos frigidi Decembris. Ditiores certent donis.

NOTÆ.

2 *Reſtituti*] Cauſſidici, de quo, Plinius junior epiſt. 17. lib. 6. & epiſt. 1. lib. 7.

3 *Linguis*] Favere linguis eſt tacere, votis verò favere eſt accedere ad vota ſacerdotum. Ferias celebrantes à litibus abſtinebant ſe antiqui, & ſacris publicis vacabant. Ovidius 1. Faſtorum.

5 *Abſit cereus*] Munera mittere ſolebant ad eum, cujus natalem celebrabant antiqui, epig. 64. lib. 8. Senſus eſt: Ad Reſtitutum non mittantur vilia munera, cerei nempe, pugillares, & mappæ, quæ mittebantur Saturnaliorum tempore. Macrobius Saturn. lib. 1. cap. 7. *Illud quoque* inquit, *in literis invenio quod cum multi occaſione Saturnaliorum per avaritiam a clientibus ambitioſe munera exigerent, idque onus tenuiores gravaret: Publicius tribunus plebis tulit, ut non niſi cerei ditioribus miſſitarentur, &c.* Alias præterea cauſſas affert: *triplices* verò pugillares ſunt trium paginarum.

8 *Certent muneribus*] Hoc eſt, ditiores clientes & amici munera certatim mittant ad Reſtitutum.

Superbus mercator Agrippæ ferat lacernas municipes Cadmi, reus pugnorum, & ebriæ noctis mittat cœnatoria caussidico. Sed puella dedecorata vicit maritum; ipsa donet veros sardonychas. Senex admirator veterum avorum det toreuma Phidiaci cæli. Venator ferat leporem, colonus hœdum, piscator rapinas maris. Si quisque mittat sua, ô Restitute, quid putas tibi missum iri à poeta.

Agrippæ tumidus negotiator
Cadmi municipes ferat lacernas. 10
Pugnorum reus, ebriæque noctis
Cœnatoria mittat advocato.
Infamata virum puella vicit:
Veros sardonychas sed ipsa tradat.
Mirator veterum senex avorum 15
Donat Phidiaci toreuma cæli.
Venator leporem, colonus hœdum,
Piscator ferat æquorum rapinas.
Si mittit sua quisque, quid poetam
Missurum tibi, Restitute, credis. 20

NOTÆ.

9 *Agrippæ*] Hoc est, inquit Farnabius, qui in Agrippæ porticu, & septis de quibus epig. 60. lib. 9. superbas, & pretiosas merces vendebat.

10 *Cadmi municipes*] Tyrias, seu purpureas, epig. 43. lib. 2.

11 *Pugnorum reus*] Hoc est, reus de vi, quam ebrius alicui intulit, cœnatorias vestes mittat Restituto, à quo defendi possit.

13 *Infamata*] Adulterii rea.

14 *Sardonychas veros*] Vide epig. 60. lib. 9.

15 *Avorum*] Alii, *laborum*.

18 *Æquorum rapinas*] Hoc est, pisces.

19 *Quid poetam*] Carmina nempe mittet poeta.

Ad COTTAM, furem. LXXXVIII.

O Cotta, sectaris locellos prætorum, atque accipis ceras: homo es officiosus.

OMnes persequeris prætorum, Cotta, locellos,
Accipis & ceras: officiosus homo es.

NOTÆ.

1 *Omnes persequeris*] Sensus est: Velut officiosus comitaris prætores, & cupis gestare locellos, seu crumenam, aut marsupium, in quibus forte nomina litigantium erant, quæ subduceret, simul & ceras seu tabulas corrumperet corruptus ipse pecunia. Videat lector.

2 *Accipis & ceras*] Ut scilicet illas feras, & corrumpas.

Officiosus] Ironia est.

De Statua JUNONIS, LXXXIX.

miro artificio effícta.

O Polyclete, Juno tuum opus, & decus quam felix, à se effictam cuperet Phidias, splendet ore tanto, quanto vicisset in Ida deas convictas arbitro non ambigente. O Polyclete, nisi frater diligeret suam Junonem, frater poterat diligere tuam.

JUno labor, Polyclete, tuus, & gloria felix,
Phidiacæ cuperent quam meruisse manus,
Ore nitet tanto, quanto superasset in Ida
Judice convictas non dubitante deas.
Junonem, Polyclete, suam nisi frater amaret, 5
Junonem poterat frater amare tuam.

NOTÆ.

1 *Polyclete*] Qui statuarius fuit celebris, de quo ep. 51. l. 8. de Phidia dictum ep. 35. l. 3.

3 *In Ida*] Phrygiæ monte, ubi Paris Junoni, Minervæ, & Veneri de pulchritudine contendentibus judex datus est. Hæc fabula satis nota.

5 *Nisi frater*] Jupiter nempe Junonis frater. Virgilius lib. 1. Æneid. Junonem sic loquentem inducit:

Ast ego, quæ divûm incedo regina, Jovisque
Et soror, & conjux, &c.

XC.

XC, XCI.

Ad MARIUM, XCII.

cui agrum suum commendat in Hispaniam rediturus.

MAri, quietæ cultor & comes vitæ,
Quo cive prisca gloriatur Atina:
Has tibi gemellas barbari decus luci
Commendo pinus, ilicesque Faunorum,
Et semidocta villici manu structas 5
Tonantis aras, horridique Silvani,
Quas tinxit agni sæpe sanguis, & hœdi,
Dominamque sancti virginem deam templi,
Et quem sororis hospitem vides castæ
Martem mearum principem Kalendarum, 10
Et delicatæ laureûm nemus Floræ,
In quod Priapo persequente confugit.
Hoc omne agelli mite parvuli numen,
Seu tu cruore, sive thure placabis:
Ubicumque noster Martialis est, dices, 15
Hæc ecce mecum dextera litat vobis
Absens sacerdos, vos putate præsentem,
Et date duobus, quidquid alter optârit.

O Mari, cultor & comes vitæ tranquillæ, quo cive gloriatur antiqua Atina, commendo tibi has geminas pinus gloriam rustici nemoris, atque ilices Faunorum, atque aras Jovis, erectas semidocta manu villici, & aras Silvani horridi, quas sæpe imbuit sanguis agni, & hædi, & virginem deam dominam sancti templi, & Martem principem mearum Calendarum, quem spectas hospitem pudicæ sororis, & laureum nemus Floræ teneræ, in quod confugit Priapo persequente. Seu sanguine, seu thure placabis omnia hac blanda numina exigui agelli, ubicunque est noster Martialis, inquies, Sacerdos absens ecce mecum vobis litat hac mea *manu, vos existimate præsentem, & concedite ambobus quicquid expetierit alter.*

NOTÆ.

1 *Quietæ cultor*] His verbis ostendit privatum hunc Marium vitæ rusticæ fuisse deditum.

2 *Atina*] De qua Virgilius, 7. Æneid.

Tela novant Atina potens, Tiburque superbum.

In Sicilia fuit urbs hujus nominis, & in Italia plures. Videndus Ortelius.

3 *Has tibi gemellas*] Pinus, atque ilices Faunis sacræ sunt, epig. 50. lib. 8.

6 *Horridique Silvani*] Qui nemorum deus est, & pingitur ut Faunus, cornuta fronte, &c. Natalis Comes, lib. 5. cap. 9.

7 *Quas tinxit agni*] Horatius, lib. 1. ode 4.

Nunc & in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
Seu poscat agnam, sive malit hœdum.

8 *Dominamque*] Hoc est, Dianam sylvarum deam, cui dicatum erat eo in loco templum: Diana verò & Mars ex Jove nati sunt.

10 *Principem mearum*] Calendis nempe Martiis natus est Martialis, epig. 24. supra.

16 *Hæc ecce*] Hoc est, Martialis licet absens manu mea vobis faciat hæc sacra.

Ad CLEMENTEM, XCIII.

cujus uxori mittit carmina nondum vulgata.

SI prior Euganeas Clemens Helicaonis oras,
Pictaque pampineis videris arva jugis,

O Clemens, si prior adveneris in regionem Euganeam Helicaonis, & in agros pictos pampineis collibus:

NOTÆ.

1 *Si prior Euganeas*] Hoc est, Patavinam regionem: Euganei *qui* & *Heneti*, & postea *Veneti* dicti. Italiæ sunt populi, Venetorum hodie imperii. Eorum regio Marca Trevisana vocatur

Perfer Atestina Sabina versus nondum editos, sed modo tectos purpurea toga. Ut grata est rosa quæ carpitur prima manu, sic libri novi nec sordidi barba placent.

Perfer Atestinæ nondum vulgata Sabinæ
Carmina, purpurea sed modo culta toga.
Ut rosa delectat, metitur quæ pollice primo:
Sic nova, nec mento sordida charta juvat.

NOTÆ.

Sic Ortelius. Vide Livium, lib. 1. ubi describit quomodo Agenor fugarit populos qui illas terras tenerent.

Helicaonis] Qui fuit filius Antenoris, à quo conditum fuit Patavium. Legunt alii,
——— *Heliconis in oras.*
male. Vide epig. 152. lib. 14.
Nos Helicaonia de regione sumus.

4 *Purpurea sed*] Vide epig. 2. lib. 3. ubi librum alloquitur poeta:
Et te purpura delicata velet.

5 *Metitur quæ*] Tunc enim pulchrior, sed manibus attrectata marcescit.

6 *Nec mento sordida*] Hoc est, quæ multorum basiantium barba facta est sordida, epig. 67. lib. 1.
Quæ trita duro non inhorruit mento.

Munusculum pomorum. XCIV.

Massylus serpens non custodit mea pomaria, nec regius ager Alcinoi pertinet ad me, sed hortus tuus germinat Nomentana arbore, nec plumbea poma metuunt furem. Mittimus ergo hæc flaventia poma mei Autumni, quæ mihi creverunt media Subura.

NON mea Massylus servat pomaria serpens,
Regius Alcinoï nec mihi servit ager:
Sed Nomentana securus germinat hortus
Arbore, nec furem plumbea mala timent.
Hæc igitur, media quæ sunt mihi nata Subura,
Mittimus Autumni cerea poma mei.

NOTÆ.

1 *Non mea Massylus*] De aureis Hesperidum hortis in Massylia custoditis à serpente egimus, epig. 104. lib. 9. & epig. 64. lib. 4. ubi & de hortis Alcinoï; & epig. 41. lib. 7.

3 *Sed Nomentana*] Jam de Nomentano suo prædio egit poeta epig. 43. lib. 6. in quo poma plumbea, hoc est, vilia & immitia, tuta erant à furibus.

5 *Mihi nata Subura*] Hoc est, empta Romæ: Subura quippe vicus erat ubi poma & herbæ vendebantur, epig. 61. lib. 9.

Mihi nata] Alii, *modo nata*.

6 *Autumni*] Id est, horti, vel matura Autumni tempore.

XCV.

Ad AVITUM, XCVI.

Hispanos agros Romanis anteponendos esse.

O Avite, miraris quod ego factus senex Romæ in urbe sæpe nimis prædicem remotas nationes, & sitiam auriferum Tagum, & Salonem patrium, & redeam in sordidos agros casæ fertilis.

SÆpe loquar nimium gentes quod, Avite, remotas
Miraris, Latia factus in urbe senex;
Auriferumque Tagū sitiam, patriumque Salonē,
Et repetam saturæ sordida rura casæ.

NOTÆ.

1 *Remotas*] Hispanas intellige.

3 *Tagum sitiam*] Gratas Tagi undas, quas sitiebat poeta, intellige: Domitius male videtur intelligere *Sitiam* Hispaniæ urbem.

Salonem] De quo fluvio dictum epig. 50. lib. 1.

Illa placet tellus, in qua res parva beatum 5
Me facit, & tenues luxuriantur opes.
Pascitur hîc, ibi pascit ager, tepet igne maligno
Hîc focus, ingenti lumine lucet ibi.
Hîc pretiosa fames, conturbatorque macellus,
Mensa ibi divitiis ruris operta sui. 10
Quatuor hîc æstate togæ, pluresve teruntur:
Autumnis ibi me quatuor una tegit.
I, cole nunc reges, quidquid non præstat amicus,
Cum præstare tibi possit, Avite, locus.

Amo illam terram, in qua res exigua beat me, in qua tenues opes sufficiunt luxui. Hîc pascitur ager, illic pascit, hîc caminus calet maligna flamma, illic splendet ingenti luce. Hîc fames cara est, & macellus decoctor, illic mensa extruitur opibus sua villa. Hîc æstate quatuor togæ aut plures teruntur: illic una tegit me quatuor autumnis. Age nunc, cole patronos, ô Avite, cum locus possit tibi præbere quicquid non præbet amicus.

NOTÆ.

7 *Pascitur hîc*] Ita epig. 58. supra, cultura nimirum & stercoratione pascuntur agri: hoc est, Romana rura sterilia sunt platanis tantum & lauris consita.

Igne maligno] Quia Romæ emebantur ligna.

9 *Conturbatorque macellus*] Ubi venduntur omnia ciborum genera, quæ ad victum necessaria sunt. *Conturbator* eo sensu dicitur, quo aper lib. 7. epig. 26. hoc est, tanto pretio res ad victum necessariæ Romæ venduntur, ut facile decoquatur patrimonium. Legunt alii,

——— *conturbatrixque macelli*
Mensa.———

Alii, *conturbaturque macellus.*

12 *Autumnis quatuor*] I. e. quatuor annis.

14 *Locus*] I. e. patria.

De NUMA, XCVII.

qui scripto hærede Martiali convaluit.

DUM levis arsura struitur Libitina papyro,
Dum myrrham & casiam flebilis uxor emit:
Jam scrobe, jam lecto, jam pollinctore parato
Hæredem scripsit me Numa: convaluit.

Dum levis Libitina struitur papyro arsura, dum flebilis uxor mercatur myrrham & casiam; jam tumulo, jam lecto, jam pollinctore instructo, Numa instituit me hæredem: evasit ex morbo.

NOTÆ.

1 *Libitina*] Dea funerum præses, epig. 43. lib. 8. hîc sumitur pro iis quæ ad curandum funus pertinent: hoc est, dum rogus paratur, in quo præter arida ligna papyrus quoque ponebatur, ut facilius cremaretur corpus, epig. 44. lib. 8.

Fartus papyro dum tibi torus crescit.

Levis dicitur: structus enim papyro rogus videtur esse levis; vel forte melius inconstantem Libitinam hîc intelligas, quæ pepercerit Numæ.

2 *Dum myrrham*] Aromata quippe in rogum injiciebantur.

3 *Pollinctore*] Qui corpus mortui lavat atque ungit, pollinctor dicitur, quasi pellis unctor, Turnebus, lib. 22. cap. 31.

4 *Convaluit*] In hac voce jocus est, quasi dicat ideo convaluisse Numam, ut ipse infelix ejus hæreditatem non consequeretur.

In PUBLIUM, XCVIII.

ægre ferentem à Martiali inspici formosos ministros.

ADdat cum mihi Cæcubum minister
Idæo resolutior cinædo,

Cum mihi fundat Cæcubum servus mollior Idæo cinædo,

NOTÆ.

2 *Idæo cinædo*] Hoc est, Ganymede.

quo nec ornatior filia, nec uxor, nec genitrix tua, nec soror recumbit. Visne ut aspiciam potius tuas lacernas, & citrum antiquum, & dentes Indicos? Nihilominus ne recumbam suspectus tibi, præbe mihi de grege, & sordida villa filios male olentis subulci tonsos, horridulos, rudes, pusillos. Hic pudor perdet te. O Publi, nequis habere hos mores & hos servos.

Quo nec filia cultior, nec uxor,
Nec mater tua, nec soror recumbit?
Vis spectem potius tuas lacernas,
Et citrum vetus, Indicosque dentes?
Suspectus tibi ne tamen recumbam,
Præsta de grege, sordidaque villa
Tonsos, horridulos, rudes, pusillos
Hircosi mihi filios subulci.
Perdet te pudor hic: habere, Publi, 11
Mores non potes hos, & hos ministros.

NOTÆ.

6 *Et citrum vetus*] Mensam citream operis antiqui, & dentes eburneos quibus fulcitur, epig. 43. lib. 2.

7 *Suspectus tibi*] Epig. 26. lib. 9.

10 *Subulci*] Gallice, *Porcher*. Anglicè, *a Swine-herd*.

11 *Perdet te pudor*] Quo afficeris dum spectantur tui ministri: hoc est, ille pudor nocebit tuæ famæ: pudor enim dicitur ob aliquam rem sordidam timor.

12 *Mores*] Castos mores habere nequis, & tam formosos pueros.

De figura SOCRATIS. XCIX.

Si hic vultus Socratis Romanus foret, talis fuisset qualis est Julio Rufo in suis Satyris.

SI Romana forent hæc Socratis ora, fuissent
Julius in Satyris qualia Rufus habet.

NOTÆ.

1 *Si Romana*] Hoc est, Si hic Socratis vultus Romano more esset formatus, similis foret severæ fronti Julii Rufi, qui gravitate Socratica in suis Satyris vitia carpit. De Rufo Plinius, lib. 5. epist. 21. & lib. 7. epist. 25. Scriverius aliter explicat: hoc est, inquit: Si hæc Socratis imago Romano cultu effingeretur, certe ad vivum exprimeret gravitatem Julii Rufi, qualis deridetur à Satyricis, *vel* qui refert Satyrum. Namque & Socrates fuit naso simo, & oculis emissitiis, Sileno haud absimilis, ut describitur à Platone & Xenophonte. *Vel*: Si hæc Socratis imago cultu Romano expressa esset, posset quidem haberi pro effigie Julii Rufi, quæ posita est in Satyris, loco quodam octava regione urbis, ubi spectantur quatuor Satyrorum imagines. Judicet lector.

In commiscentem versus operi suo. C.

O Demens, quid confundis tua carmina cum nostris? O infelix, quid tibi rei est cum libro litigante? Quid quæris conjungere vulpes cum leonibus, & facere bubones similes aquilis?

QUid, stulte, nostris versibus tuos misces?
Cum litigante quid tibi miser libro?
Quid congregare cum leonibus vulpes,
Aquilisque similes facere noctuas quæris?

NOTÆ.

1 *Quid, stulte*] Vide ep. 54, & 73. lib. 1.

2 *Cum litigante*] Qui tibi litem intendit, & tibi dicit, Fur es, epig. 54. lib. 1.
Stat contra, dicitque tibi tua Pagina, Fur es.

3 *Quid congregare*] Sensus est: Quid nobilibus atque egregiis versibus conjungis tuos ineptos & viles?

Habeas

Habeas licebit alterum pedem Ladæ,
Inepte, fruſtra crure ligneo curres. 5

Quamvis habueris alterum pedem Ladæ, ô inepte, fruſtra curres crure ligneo.

NOTÆ.

9 *Habeas licebit*] Hoc eſt, commiſcens tua carmina cum meis, non magis eris bonus poeta, quàm curſor egregius eſſes, ſi haberes alterum pedem Ladæ curſoris velociſſimi, epig. 86. lib. 2. cum aliunde alterum habeas ligneum.

De CAPITOLINO, CI.

quem laudat ab urbana dicacitate, & Galbæ anteponit.

ELyſio redeat ſi forte remiſſus ab agro
Ille ſuo felix Cæſare Galba vetus,
Qui Capitolinum pariter, Galbamque jocantes
Audierit: dicet, ruſtice Galba, tace.

Si forte antiquus ille Galba felix ſuo Cæſare revertatur remiſſus à campis Elyſiis, qui audierit Capitolinum ſimul & Galbam cavillantes: dicet, ô inurbane Galba, ſile.

NOTÆ.

2 *Galba vetus*] Scurra Cæſaris Auguſti, ep. 42. lib. 1.
Qui Galbam ſalibus tuis, &c.
Si comparetur cum Capitolino, de quo nihil invenio, ruſticus atque inſulſus videbitur.

CII.

Ad municipes Bilbilitanos. CIII.

MUnicipes auguſta mihi quos Bilbilis acri
Monte creat, rapidis quos Salo cingit aquis:
Ecquid læta juvat veſtri vos gloria vatis?
Nam decus & nomen, famaque veſtra ſumus.
Nec ſua plus debet tenui Verona Catullo, 5
Meque velit dici non minus illa ſuum.
Quatuor acceſſit trigeſima meſſibus æſtas,
Ut ſine me Cereri ruſtica liba datis:
Mœnia dum colimus dominæ pulcherrima Romæ,
Mutavere meas Itala regna comas. 10

O Municipes, quos mihi producit auguſta Bilbilis monte aſpero, quos circundat Salo velocibus undis: nunquid vobis placet læta gloria veſtri poetæ? Nam ornamentum & nomen, & fama veſtra ſumus. Nec elegans Catullus plus meritus eſt de ſua Verona, nec illa minus cupiat me dici ſuum. Dum me abſente offertis Cereri liba ruſtica, quatuor & triginta anni elapſi ſunt. Dum colimus pulcherrimos muros Romæ dominæ, Itala regna mutaverunt meos capillos.

NOTÆ.

Ad Bilbilitanos] Alii addunt, *agros.*
1 *Municipes*] Hoc eſt, O cives Bilbilitani mei populares.
Bilbilis acri] Alii, *Bilbilis agri*, alii, *Bilbilis alto*, epig. 50. lib. 1.
Videbis altam, Liciane, Bilbilim.
Ubi egimus etiam de Salone fluvio.
3 *Ecquid læta*] Vide epig. 62. lib. 1. A claris poetis multum illuſtrantur civitates. *Tenuem* Catullum vocat, hoc eſt, elegantem vel levem, quòd verſus leviores, teneros & delicatiſſimos ſcripſerit, epig. 62. lib. 1.
8 *Ruſtica liba*] Quæ fiebant ex lacte, ſeſamo, & melle; Cererem verò ut frugum inventricem colebant ruſtici.
10 *Mutavere meas*] Hoc eſt, canæ factæ ſunt meæ comæ.

Accedimus, si lubenti animo excipitis reducem: si geritis corda aspera, fas erit reverti.

Excipitis reducem placida si mente, venimus:
Aspera si geritis corda, redire licet.

Ad LIBRUM, CIV.

Flacco comitem iturum in Hispaniam.

O Liber, comitare nostrum Flaccum per longum mare, sed unda placida, & cursu facili, & secundis ventis adi arces Tarraconis Hispanæ. Illinc currus vehet te, & celer quinto forte vehiculo spectabis altam Bilbilim, & tuum Salonem. Rogas quid committam tibi? Ut statim ab ipsa via salutes paucos sodales, & antiquos, nec visos e triginta quatuor annis, atque identidem admoneas nostrum Flaccum, ut loco salubri instruat mihi secessus gratos, nec molestos ipsi, qui afferant inertiam tuo patri. Hæc sunt mea mandata. *Jam magister arrogans vocat atque increpat moras, & aura melior aperuit portum. Vale libelle, opinor, non ignoras, unus non moratur navem.*

I nostro comes, i, libelle, Flacco,
Longum per mare sed faventis undæ,
Et cursu facili, tuisque ventis
Hispanæ pete Tarraconis arces.
Illinc te rota tollet, & citatus 5
Altam Bilbilin, & tuum Salonem
Quincto forsitan essedo videbis.
Quod mandem tibi quæris? ut sodales
Paucos, & veteres, & ante brumas
Triginta mihi quatuorque visos 10
Ipsa protinus à via salutes,
Et nostrum admoneas subinde Flaccum,
Jucundos mihi nec laboriosos
Secessus spatio paret salubri,
Qui pigrum faciant tuum parentem. 15
Hæc sunt. jam tumidus vocat magister,
Castigatque moras, & aura portum
Laxavit melior: vale, libelle,
Navem scis, puto, non moratur unus.

NOTÆ.

1 *Flacco*, Alii, *Flavo*.

4 *Tarraconis*] Urbis celebris in Hispania, hodie *Tarragona*, a qua denominatur provincia Tarraconensis, in qua erat Bilbilis. Vide epigramma præcedens. Sensus est: Tarraconem usque navigabis, unde Bilbilim essedo veheris.

7 *Quincto essedo*] Essedum genus vehiculi, quo vectus quincto itineris die pervenies Bilbilim.

11 *Ipsa protinus à via*] Hoc est, statim à tuo adventu.

14 *Spatio salubri*] Legunt alii, *pretio salubri*, hoc est, modico pretio.

15 *Qui pigrum*] Carmina sunt ingenii partus, quorum auctores parentes dicuntur: hoc est, Flaccus, sive Flavus, ut scribunt alii, mihi paret hospitium, ubi in otio consenescam.

16 *Tumidus*] Hoc est, imperiosus navarchus. Similis est locus apud Juvenalem, sat. 3.

Num mihi commota jamdudum mulio virga
Innuit, &c.

18 *Laxavit*] Solventibus nempe è portu navibus.

EPIGRAM-

EPIGRAMMATUM

LIBER XI.

Ad librum quem exiturum, atque affectantem palatia coërcet. I.

QUO tu, quo liber otiose tendis
Cultus sindone non quotidiana?
Numquid Parthenium videre tentas?
Vadas & redeas inevolutus:
Libros non legit ille, sed libellos: 5
Nec Musis vacat, aut suis vacaret.
Ecquid te satis æstimas beatum,
Contingunt tibi si manus minores?
Vicini pete porticum Quirini:
Turbam non habet otiosiorem 10
Pompeius, vel Agenoris puella,
Vel primæ dominus levis carinæ.

O Liber otiose, quo tu vadis ornatus sindone non vulgari? Nonne conaris videre Parthenium? Eas, & revertaris non explicatus. Ille non evolvit libros, sed libellos supplices: nec dat operam Musis, aut daret suis. Nunquid te putas satis felicem, si manus minores terunt te? Adi porticum vicini Quirini: Pompeius vel filia Agenoris, vel inconstans dominus primæ navis non habet turbam otiosiorem.

NOTÆ.

1 *Liber otiose*] Quia absolutus erat, atque ita domi otiosus.

2 *Cultus sindone*] Hoc est, purpura involutus. Vide epig. 42. lib. 3. & epig. 6. lib. 5. & epig. 45. lib. 4. ubi egimus de Parthenio qui Domitiano erat à cubiculo. Cum autem, teste Aurelio Victore, Parthenius interfectus fuerit initio imperii Nervæ, hic verò liber in lucem prodierit, imperante Trajano; dicendum mihi videtur, hunc librum vivo Parthenio inchoatum, & mortuo absolutum atque editum; nisi dicas rationem temporum in epigrammatum libris à poeta fuisse neglectam.

3 *Videre tentas*] Alii, *videre? certe.*

4 *Inevolutus*] Hoc est, non lectus. Alii, *irrevolutus*, contra legem carminis.

6 *Nec Musis vacat*] Poëtam fuisse Parthenium jam dixit poeta.

8 *Manus minores*] Vulgi nimirum, non aulicorum.

9 *Vicini pete*] De templo Quirini dictum epig. 58. lib. 10. ubi nempe erat porticus, ad quam multi conveniebant confabulaturi.

11 *Pompeius*] Hoc est, porticus Pompeiana, de qua epig. 14. lib. 2. ubi & de porticu Europes, quæ filia fuit Agenoris.

12 *Vel primæ dominus*] Jasonem intelligit, quem sumit pro porticu Argonautarum, epigramm. 14. lib. 2. & epigramm. 20. lib. 3. Jason verò omnium primus navigâsse fertur à poetis.

Levis] Ad navem Argo referunt aliqui, quæ levis dicta est à celeritate: ἀργὸς enim Latine velox dicitur: sed ad Jasonem melius referas, qui suis in amoribus inconstans fuit.

Sunt

Ibi sunt duo, aut tres, qui excutiant tineas mearum ineptiarum: at cum sponsio & fabulæ absolutæ fuerint de Scorpo, vel Incitato.

Sunt illic duo, tresve, qui revolvant
Nostrarum tineas ineptiarum:
Sed cum sponsio, fabulæque lassæ 15
De Scorpo fuerint, & Incitato.

NOTÆ.

14 *Tineas*] Hoc est, mea carmina, quæ tineis escæ relinqui deberent.

15 *Sed cum sponsio*] Turneb. l. 8. c. 4. Sponsiones populi depositis pignoribus aut pecunia de alicujus agitatoris victoria factas intelligit.

16 *De Scorpo*] Nobili agitatore actum epig. 50. lib. 10. *Incitatus* fuit etiam auriga, ep. 76. lib. 10. *Incitatus* tamen apud Suetonium, cap. 55. in Caligula, equus fuit, cui Consulatum destinasse traditur Caligula.

Ad Lectores, graves ut recedant. II.

O grave supercilium, & frons austera tristis Catonis, & filia Fabricii aratoris, & personati fastus, & regula morum, & quicquid non sumus noctu; facessite hinc. En mea carmina clamant, io Saturnalia; & placet, & licet, ô Nerva, sub te principe.

TRiste supercilium, durique severa Catonis
Frons, & aratoris filia Fabricii,
Et personati fastus, & regula morum,
Quidquid & in tenebris non sumus, ite foras.
Clamant ecce mei, io Saturnalia, versus, 5
Et libet, & sub te præside Nerva licet.

NOTÆ.

2 *Aratoris filia*] Patris nempe gravissimi mores referens.

3 *Et regula morum*] Hoc est, censura.

4 *Quidquid*] Hoc est, castitas & pudicitia, hinc etiam recedite; in tenebris enim nullus pudor.

5 *Clamant ecce mei*] Saturnaliorum tempore magna erat licentia. Macrobius Saturn. lib. 1. cap. 10.

6 *Et libet*] Alii, *licet*, minus bene.

Sub te præside] Tunc enim magna libertate fruebantur Romani.

Ad Lectores tetricos. III.

O Lectores severi, mandate memoriæ durum Sanctram: nihil habeo agendum vobiscum: hic liber meus est.

LEctores tetrici, salebrosũ ediscite Sanctram:
Nil mihi vobiscũ est: iste liber meus est.

NOTÆ.

1 *Sanctram*] Qui poeta nec lepidus nec numerosus fuit, epig. 19. lib. 7. Sanctræ cujusdam gulosi meminit poeta.

2 *Iste liber meus*] Nec vobis convenit propter jocos & facetias.

De suis libellis, IV.

quos ubique legi, sed nullum inde fructum percipere se dicit.

Non sola quies urbis delectatur mea Pimpleide, nec damus ista otiosis auribus:

NON urbana mea tantũ Pimpleide gaudent
Otia, nec vacuis auribus ista damus:

NOTÆ:

1 *Non urbana*] Hoc est, Non soli cives otiosi delectantur meis versibus. Musæ dictæ sunt Pimpleides à Pimplæo Macedoniæ fonte ipsis sacro.

Sed

Sed meus in Geticis ad Martia signa pruinis
A rigido teritur centurione liber.
Dicitur & nostros cantare Britannia versus, 5
Quid prodest ? nescit sacculus ista meus.
At quam victuras poteramus pangere chartas,
Quantaque Pieria prælia flare tuba !
Cum pia reddiderint Augustum numina terris,
Et Mæcenatem si mihi Roma daret ! 10

sed meus liber attrectatur à duro centurione in pruinis Geticis prope signa Martia. Britannia quoque fertur canere mea carmina, quid proficit ? Mea crumena ignorat ista. At quam poteramus scribere versus non perituros, & quanta certamina canere tuba Pieria ! cum dii pii restituerint Augustum terris, si Mæcenatem quoque mihi daret Roma !

NOTÆ.

3 *In Geticis*] De Getis dictum epig. 11. lib. 8. & epig. 104. lib. 9. In Getas verò expeditionem suscepit Trajanus, in cujus castris legebantur versus Martialis.

6 *Nescit sacculus*] Hoc est, inde non colligo pecuniam.

9 *Augustum*] Nervam alii. Melius intelligunt alii Trajanum alterum Augustum Romæ restitutum à diis : At mihi, inquit poeta, nullus Mæcenas datur, cujus munificentia in Horatium nota est.

Precatur deos pro Nerva Trajano. V.

SAcra [illegible]resque Phrygum, quos Trojæ maluit hæres,
Quam rapere arsuras Laomedontis opes :
Scriptus es æterno nunc primum Juppiter auro,
Et soror, & summi filia tota patris :
Et qui purpureis jam tertia nomina fastis 5
Jane, refers Nervæ, vos precor ore pio.
Hunc omnes servate ducem, servate senatum :
Moribus hic vivat principis, ille suis.

O Sacra, & Lares Phrygum, quos auferre maluit hæres Trojæ, quam urendas opes Laomedontis : O Jupiter, nunc primum factus es ex auro æterno, & soror & filia tota genitoris summi : & tu, ò Jane, qui jam tertio refers nomen Nervæ in fastis purpureos, vos oro ore pio. O vos omnes, servate Senatum : hic vivat moribus Principis, ille verò suis.

NOTÆ.

Precatur] Alii, *Votum pro Nerva Trajano, & Senatu.*

1 *Trojæ hæres*] Hoc est, Æneas. Virgilius, 2. Æneid.

Tu genitor cape sacra manu, patriosque Penates, &c.

Legunt alii, *Trojæ heros*, & forte melius: Æneas enim non fuit filius Priami, atque ita nec successor, superstitibus nempe aliis Priami filiis aut nepotibus.

2 *Laomedontis opes*] Laomedon pater fuit Priami : à pietate poeta laudat Æneam, qui neglectis opibus deos flammis eripuit.

3 *Æterno auro*] Hoc est, aurea imagine nunquam peritura effictus es à Trajano.

4 *Et soror*] Juno, & Minerva quæ tota est patris Jovis, è cujus cerebro producta sine matre.

5 *Jam tertia*] De Jano epig. 2. lib. 8. cui sacer mensis Januarius, quo consulum nomina referebantur in Fastos.

6 *Nervæ*] Trajani scilicet adoptati à Nerva, cujus nomen retinuit.

8 *Ille suis*] Sanctissimis nempe.

In laudem Nervæ Trajani. VI.

TAnta tibi est recti reverentia Cæsar, & æqui,
Quanta Numæ fuerat : sed Numa pauper erat.

O Cæsar, tam colis justitiam & æquitatem, quam Numa coluerat : sed Numa egenus erat.

Ardua

Hæc est res difficilis, non corrumpi mores a divitiis, atque esse Numam, cum superaveris tot Crœsos. Si prisci patres, ingentia nomina, revertantur, & fas sit evacuare Elysium nemus: Camillus invictus pro libertate expetet principem, *Fabricius expetet aurum te donante: Brutus lætabitur te Imperatore: Sylla cruentus tibi cedet imperium, cum erit depositurus, & Magnus* Pompeius *diliget te cum Cæsare privato: & Crassus dabit tibi omnes* suas *divitias. Si ipse etiam Cato restituatur revocatus ab umbris infernis Plutonis, Cæsarianus erit.*

Ardua res hæc est, opibus non tradere mor
Et cum tot Crœsos viceris, esse Numam.
Si redeant veteres, ingentia nomina, patres,
Elysium liceat si vacuare nemus.
Te volet invictus pro libertate Camillus,
Aurum Fabricius te tribuente volet.
Te duce gaudebit Brutus: tibi Sylla cruen
Imperium tradet, cum positurus erit.
Et te privato cum Cæsare Magnus amabit
Donabit totas & tibi Crassus opes.
Ipse quoque infernis revocatus Ditis ab umb
Si Cato reddatur, Cæsarianus erit.

NOTÆ.

4 *Tot Crœsos*] Hoc est, tot divites, Crœsus quippe rex fuit ditissimus, cujus historia nota ex Herodoto.

5 *Ingentia nomina*] Per appositionem, hoc est, quorum veterum nomina summa in admirazatione sunt.

6 *Elysium*] Vide epig. 58. lib. 6.

7 *Pro libertate*] Alii, *præ libertate.* Videat lector. Camillus exul Dictator creatus ab obsidio Gallorum ingratam patriam liberavit. Livius, lib. 5. Decadis 1.

8 *Fabricius*] De cujus abstinentia Gellius, lib. 1. cap. 14.

9 *Brutus*] Qui exactis Tarquiniis Romam in libertatem asseruit; Livius, lib. 1. Decad. 1. aut alterum Brutum Cæsaris percussorem intellige.

Sylla] Cujus crudelitas in cives Romanos nota ex Plutarcho, Salustio, & aliis.

11 *Magnus*] Pompeius nempe, qui cum Julio Cæsare bellum civile gessit [illegible] scrip à Lucano.

12 *Crassus*] Romanus civis diti[illegible], V rius Maximus, lib. 6. cap. 11. Plinius, lib cap. 23.

14 *Cato*] Uticensis, qui seipsum interfe ne in Julii Cæsaris manus incideret vivus: a men licet Cæsaris imperium occupantis ini cissimus, se tibi mitissimo principi ultro i mitteret.

Ad ROMAM, & DINDYMUM, VII.

de Saturnalibus hilariter celebrandis.

Lautis diebus falciferi senis, quibus dominatur regnator fritillus, ô pileata Roma, finis, opinor, jocari carmine non molesto. Risisti: igitur fas est, nec prohibemur. Anxietates pallidæ, recedite hinc longe:

Unctis falciferi senis diebus,
Regnator quibus imperat fritillus,
Versu ludere non laborioso
Permittis, puto, pileata Roma.
Risisti: licet ergo, nec vetamur.
Pallentes procul hinc abite curæ:

NOTÆ.

1 *Falciferi*] Saturni falcem gerentis.

2 *Imperat fritillus*] Tunc alea impune ludebant omnes: fritilli sunt turriculæ ex quibus ejiciuntur aleæ. Vide ep. 14. l. 4. & 85. l. 5.

4 *Pileata Roma*] Saturnalium tempore servi velut domini pileati incedebant. Turnebus, lib. 8. cap. 4. Romani Saturnalibus pileum gerebant, aliis diebus nudo capite er aut caput veste velabant. Itaque vet nullæ Romanorum statuæ cum pileo visun &c. Lipsius etiam videndus de Amphitl tro, cap. 19.

5 *Risisti*] Risu consentire visa es. De entibus alibi.

Qu

Quidquid venerit obvium loquamur,
Morosa sine cogitatione.
Misce dimidios, puer, trientes,
Quales Pythagoras dabat Neroni: 10
Misce, Dindyme, sed frequentiores.
Possum nil ego sobrius, bibenti
Succurrent mihi quindecim poetæ.
Da nunc basia, sed Catulliana,
Quæ si tot fuerint, quod ille dixit, 15
Donabo tibi passerem Catulli.

loquamur quicquid venerit in buccam sine tetrica cogitatione. O serve, funde dimidios trientes, quales fundebat Pythagoras Neroni: O Dindyme, funde, sed frequentiores. Ego siccus nihil possum scribere: quindecim poetæ subvenient mihi potanti. Nunc liba oscula, sed Catulliana, quæ si tot fuerint quot dixit ille, dabo tibi passerem Catulli.

NOTÆ.

10 *Pythagoras*] Cui in modum solennium conjugiorum nupsit Nero, Tacitus, lib. 15. Annalium.

12 *Bibenti*] Hoc est, inquit Farnabius, calens mero fundam carmina, & exprimam ingenia quindecim simul poetarum.

16 *Donabo tibi*] Componam versus non minus gratos iis quos de passere Lesbiæ scripsit Catullus.

In PAULLAM mœcham. VIII.

JAM certe stupido non dices, Paulla, marito,
Ad mœchum quoties longius ire voles,
Cæsar in Albanum jussit me mane venire,
Cæsar Circeios: jam stropha talis abit.
Penelope licet esse tibi sub principe Nerva: 5
Sed prohibet scabies ingeniumque vetus.
Infelix, quid ages? ægram simulabis amicam?
Hærebit dominæ vir comes ipse suæ:
Ibit & ad fratrem tecũ, matremque patremque.
Quas igitur fraudes ingeniosa paras? 10
Dicet & ictericam se forsitan altera mœcha
In Sinuessano velle sedere lacu.
Quanto tu melius, quoties placet ire fututum,
Quæ verum mavis dicere, Paulla, viro.

O Paulla, quoties voles longius ire ad adulterum, jam sane non dices hebeti viro, Cæsar imperavit mane me adire Albanum, aut Circeios. Jam talis dolus sublatus est. Potes esse Penelope sub principe Nerva: sed impedit scabies & natura inveterata. Misera, quid facies? Finges ne ægrotare amicam? Maritus ipse comitabitur suam dominam: atque adibit tecum fratrem, & patrem, & matrem. Quos igitur dolos artificiosa moliri? Forte altera adultera dicit, se ictericam velle sedere in lacu Sinuessano. Quanto tu melius . . . . ô Paulla, quæ mavis proferre veritatem marito.

NOTÆ.

1 *Paulla*] De qua jam epig. 75. lib. 1.

3 *Cæsar*] Domitianus, cujus jussu in Albanum, ubi quinquatria celebrabantur, epig. 1. lib. 4. ire se dicebat Paulla: mortuo autem Domitiano hoc prætexere nequibat.

4 *Circeios*] Promontorium Latii.

Stropha] Fallacia est, epig. 7. lib. 3.

5 *Penelope*] Cujus pudicitia à poetis celebrata est.

6 *Scabies*] Pruritus, & vetus tua libido.

11 *Ictericam*] Galliè, *qui a la jaunisse.* Anglice, *the Jaundies*, Turnebus, lib. 8. cap. 4. legit *hystericam*, ut morbus vulvæ intelligatur, qui libidine plerumque levatur. Ὑστέρα, *vulva*. Vide epig. 72. infra.

12 *In Sinuessano*] Cujus aquæ erant saluberrimæ. Plinius, lib. 31. cap. 2.

14 *Quæ verum mavis*] Quæ mavis fateri libidinem, quam dolosa excusatione uti.

IX.

De statua MEMORIS, poetæ tragici. X.

Memor insignis fronde Jovis, & decus Romani cothurni, expressus arte Apellea spirat.

CLarus fronde Jovis, Romani fama cothurni,
Spirat Apellea redditus arte Memor.

NOTÆ.

De statua] Melius *de pictura*, cum Apelles pictor fuit nobilissimus, non verò statuarius, epig. 83. lib. 7.

1 *Clarus fronde Jovis*] Hoc est, ornatus querna corona. Vide epig. 54. lib. 4.

Cothurni] Qui tragicorum proprius fuit, epig. 20. lib. 3.

2 *Spirat Apellea*] Alii, *Apollinea*, ut statuam Memoris, inquit Raderus, in Apollinis templo inter aliorum poetarum imagines collocatam intelligas. Videat lector.

De TURNO, poeta satyrico. XI.

Turnus applicuit ingentia pectora ad satyras, cur non ad versus Memoris? Frater erat.

COntulit ad satyras ingentia pectora Turnus.
Cur non ad Memoris carmina? frater erat.

NOTÆ.

1 *Turnus*] Cujus meminit epig. 96. lib. 7. non scripsit tragœdias, ne fratris Memoris æmulus videretur.

Ad PUERUM suum, XII.

veterum pocula esse revocanda.

Serve, aufer calices, & toreumata tepidi Nili, & manu tuta mihi porrige pocula trita labris patrum, & pura tonso ministro, priscum decus reddatur mensis. O Sardanapale, mereris bibere in poculo *gemmato, qui frangis Mentora ad* conficiendum *scaphium tua adultera.*

TOlle, puer, calices, tepidiq; toreumata Nili,
Et mihi secura pocula trade manu,
Trita patrum labris, & tonso pura ministro,
Antiquus mensis restituatur honor.
Te potare decet gemma, qui Mentora frangis
In scaphium mœchæ, Sardanapale, tuæ. 6

NOTÆ.

1 *Toreumata*] Vide epig. 39. lib. 4. Poeta intelligit vasa crystallina, quæ ex Ægypto Romam afferebantur.

2 *Secura manu*] Hoc est, pocula quæ è manibus lapsa non frangantur; vel quorum fractorum parva sit jactura.

3 *Trita patrum*] Quibus usi sunt majores.

Et tonso pura] Ministrata non à comato & delicato, sed à rudi atque simplici puero.

5 *Qui Mentora*] Hoc est, Tu, ô Sardanapale (forte alludit ad Sardanapalum illum regem effœminatum, (de quo Diodorus Siculus, lib. 8.) qui frangis

Pocula Mentorea nobilitata manu,

ut dixit epig. 60. lib. 9. ut nempe matula conficiatur tuæ mœchæ, dignus es qui bibas impuro illo poculo gemmis ornato. Alii sic legunt,

Te potare decet gemma, qui Mentora frangis
In scaphio mœcha, Sardanapale, tua.

hoc est: Magis tibi convenit matula tuæ mœchæ, in qua bibas, quam pocula gemmata quæ frangis.

In

In ZOILUM ignobilem. XIII.

JUS tibi natorum vel ſeptem, Zoile, detur,
Dum matrem nemo det tibi, nemo patrem.

O Zoile, obtineas jus vel ſeptem liberorum, modo nullus tibi det genitorem, nullus genitricem.

NOTÆ.

1 *Jus tibi*] Non petebatur jus niſi trium liberorum, epig. 91. lib. 2. At, inquit poeta, vel ſeptem, vel plurium liberorum jus obtineat Zoilus, ſemper tamen obſcurus erit, & terræ filius.

Epitaphium PARIDIS hiſtrionis. XIV.

QUiſquis Flaminiam teris, viator,
Noli nobile præterire marmor.
Urbis deliciæ, ſaleſque Nili,
Ars & gratia, luſus & voluptas,
Romani decus, & dolor theatri, 5
Atque omnes Veneres, Cupidineſque,
Hoc ſunt condita, quo Paris, ſepulcro.

O Viator, quiſquis ambulas per Flaminiam, ne prætereas illuſtre marmor. Deliciæ urbis, & ſales Nili, ars & gratia, jocus & voluptas, honor & mœror Romani theatri, atque omnes Veneres & Cupidines, ſepulta ſunt hoc tumulo, quo Paris.

NOTÆ.

1 *Quiſquis Flaminiam*] Vide epig. 28. l. 6. huic ſimile, & epig. 29. lib. 9.

2 *Marmor*] Id eſt, ſepulcrum marmoreum.

3 *Saleſque Nili*] Ægyptii nempe lepido atque acuto ingenio valent.

5 *Romani decus*] Plauti epitaphium apud Gellium, lib. 1. cap. 24. huic ſimile eſt.

7 *Paris*] Suetonius in Domitiano, cap. 3. *Deinde uxorem ſuam Domitiam, ex qua in ſecundo ſuo conſulatu filium tulerat, Paridis hiſtrionis amore deperditam repudiavit.* Paridem vero interfici juſſit Domitianus, ut conſtat ex Dione in Domitiano. Hujus Paridis meminit Juvenalis.

De COLONO brevi. XV.

HÆredes nolite brevem ſepelire colonum.
Nam terra eſt illi quantulacumq; gravis.

O hæredes, nolite humare brevem colonum. Nam quantulacumque terra eſt gravis illi.

NOTÆ.

1 *Sepelire colonum*] Qui cum ſit brevis ſtaturæ, vel leviſſimæ terræ ferendæ non erit par: poeta autem ludit in hac formula, *ſit tibi terra levis*, de qua epig. 89. lib. 1.

De LIBRO ſuo, XVI.

quem aliis nequiorem eſſe dicit.

SUnt chartæ mihi, quas Catonis uxor,
Et quas horribiles legant Sabinæ.
Hic totus volo rideat libellus,
Et ſit nequior omnibus libellis:

Habeo libros, quos uxor Catonis, & quos evolvant incultæ Sabinæ. Placet ut hic integer libelius rideat, & ſit laſcivior omnibus libellis:

NOTÆ.

1 *Sunt mihi*] Alii mei libri poſſunt legi vel à graviſſimis & caſtiſſimis Sabinis.

qui madeat vino, nec erubescat sordere pingui Cosmiano. Jocetur cum pueris, diligat puellas: nec per circuitus dicat illam parentem omnium, ex qua gignimur, quam sanctus Numa appellabat . . . . Nihilominus, ô Apollinaris, recordare hæc carmina esse Saturnalicia: meus hic liber caret moribus.

Qui vino madeat, nec erubescat 5
Pingui sordidus esse Cosmiano.
Ludat cum pueris, amet puellas:
Nec per circuitus loquatur illam
Ex qua nascimur omnium parentem,
Quam sanctus Numa mentulam vocabat. 10
Versus hos tamen esse tu memento
Saturnalicios, Apollinaris,
Mores non habet hic meus libellus.

NOTÆ.

6 *Cosmiano*] Hoc est, unguento Cosmi, de quo epig. 88. lib. 1.

12 *Saturnalicios*] Usos licentia Saturnalibus permissa, epig. 2. supra.

Ad LECTORES graves, ut recedant. XVII.

O Lector qui nimis severus es, potes jam hinc abire quo placet, scripsimus ista toga urbana: mea enim pagina lascivit carmine Lampsacio, & pulsat æra manu Hispana. . . . . Lucretia erubuit, atque abjecit meum librum: at coram Bruto, ô Brute, recede, evolvet.

QUI gravis es nimium, potes hic jam lector abire
Quo libet, urbanæ scripsimus ista togæ.
Nam mea Lampsacio lascivit pagina versu,
Et Tartessiaca concrepat æra manu.
O quoties rigida pulsabis pallia vena, 5
Sis gravior Curio, Fabricioque licet!
Tu quoque nequitias nostri lususque libelli,
Uda puella leges: sis Patavina licet.
Erubuit, posuitque meum Lucretia librum:
Sed coram Bruto, Brute recede, leget. 10

NOTÆ.

2 *Urbanæ togæ*] Plebi, & levioribus personis.
3 *Lampsacio*] Priapeio: Lampsacus urbs est Mysiæ, ubi Priapus colebatur. Ortelius ab aliquibus fuisse collocatum dicit inter Parium & Priapum ad Hellespontum. Ovidius:
Et te ruricola, Lampsace, tuta tuo.

4 *Tartessiaca*] Vide epig. 27. lib. 7.
Concrepat æra manu] Epig. 71. lib. 6.
Edere lascivos ad Bœtica crusmata gestus, &c.

10 *Sed coram Bruto*] Ipsa Lucretia, absente Bruto viro gravissimo, leget meos libros.

Ad SABINUM, XVIII.

non omnes suos versus esse lascivos.

Lasciva non est omnis pagina nostri libri: O Sabine, reperies, & quod legas mane.

NON omnis nostri nocturna est pagina libri:
Invenies, & quod mane, Sabine, legas.

NOTÆ.

1 *Nocturna*] Petulans, atque impudica.
2 *Invenies*] Versus scilicet, quos etiam sobrius possis legere salva verecundia.

In

In LUPUM, de prædiolo sibi dato. XIX.

Donasti, Lupe, rus sub urbe nobis :
Sed rus est mihi majus in fenestra.
Rus hoc dicere, rus potes vocare !
In quo ruta facit nemus Dianæ,
Argutæ tegit ala quod cicadæ, 5
Quod formica die comedit uno,
Clausæ cui folium rosæ corona est :
In quo non magis invenitur herba,
Quam costi folium, piperve crudum :
In quo nec cucumis jacere rectus, 10
Nec serpens habitare tuta possit.
Erucam male pascit hortus unam,
Consumto moritur culex salicto,
Et talpa est mihi fossor, atque arator.
Non boletus hiare, non mariscæ, 15
Ridere, aut violæ patere possunt.
Fines mus populatur, & colono
Tamquam sus Calydonius timetur,
Et sublata volantis ungue Procnes
In nido seges est hirundinino, 20
Et cum stet sine falce, mentulaque,
Non est dimidio locus Priapo.
Vix implet cochleam per[illegible] messis,
Et mustum nuce condimus [illegible]ata.
Errasti, Lupe, litera sed una. 25
Nam quo tempore prædium dedisti,
Mallem tu mihi prandium dedisses.

O Lupe, mihi dedisti prædium suburbanum, sed habeo majus prædium in fenestra. Potesne hoc dicere prædium, potesne appellare prædium? In quo ruta efficit nemus Dianæ, quod tegitur ala canoræ cicadæ, quod comeditur à formica uno die, cui corona est folium rosæ clausæ: in quo non magis herba reperitur quam folium costi, aut piper crudum; in quo nec cucumis possit jacere rectus, nec serpens secura habitare. Hortus male pascit unam erucam, culex perit consumpto salicto, atque habeo talpam fossorem, atque aratorem. Nec boletus hiare, nec mariscæ ridere, nec violæ possunt explicari. Mus vastat fines, & colonus metuit illum veluti aprum Calydonium, & seges sublata ungue volantis Procnes ponitur in nido hirundinis, & locus deest dimidio Priapo, quamvis stet sine falce . . . .
. . . .
Messis absoluta vix implet cochleam, & condimus mustum nuce picata. O Lupe, errasti sed una litera. Quo enim tempore donasti prædium, mallem tu mihi donasses prandium.

NOTÆ.

2 *Majus in fenestra*] Sic prædium sibi à Lupo datum per varias comparationes valde extenuat poeta.

4 *Ruta*] Herbæ genus, Anglicè, *Rue*, nemora verò Dianæ sacra fuisse sæpius dictum.

9 *Quam costi folium*] Radix est peregrina eximio odore, Plinius, lib. 12. cap. 12. Piper *crudum* dixit, hoc est, acre, vel nondum maturum.

15 *Mariscæ*] Ficus sunt insipidæ: aliàs marisca ulceris genus est.

18 *Sus Calydonius*] De quo epig. 15. lib. Spect.

19 *Procnes*] Quæ fuit in hirundinem mutata, cujus historia satis nota: hoc est, tota seges mei prædii vix sufficit conficiendo uni hirundinis nido.

24 *Nuce picata*] Resina nempe & pice oblinebantur vasa, quibus vinum condebatur, ne spiritus vini subtiliores evanescerent.

27 *Mallem tu*] Hoc est, litera una mutata mallem prandium quam prædium.

 XX.

XX, XXI, XXII, XXIII, XXIV.

Ad LABULLUM, XXV.

à quo deprecatur officium clientis, propter studium epigrammatum.

O Labulle, dum te comitor & reduco domum, dum accommodo aurem tibi garrienti, & laudo omnia tua dicta & facta, quot carmina poterant componi? Tu non existimas hoc esse damnum, si propter te perit, quod legit Roma, requirit hospes, non deridet eques, tenet senator, probat caussidicus, arguit poeta. O Labulle, hocne æquum est? Quisquam-ne patiatur hoc, ut habeas majorem numerum tuorum togatulorum, ego verò habeam minorem meorum librorum: Jam certe triginta diebus vix absolvi unam paginam: sic fit, cum poeta non vult cœnare domi.

DUM te prosequor, & domum reduco;
Aurem dum tibi præsto garrienti,
Et quidquid loqueris, facisque, laudo,
Quot versus poterant, Labulle, nasci?
Hoc damnum tibi non videtur esse, 5
Si quod Roma legit requirit hospes,
Non deridet eques, tenet senator,
Laudat caussidicus, poeta carpit,
Propter te perit? hoc, Labulle, verum est?
Hoc quisquam ferat, ut tibi tuorum 10
Sit major numerus togatulorum,
Librorum mihi sit minor meorum?
Triginta prope jam diebus una est
Nobis pagina vix peracta: sic est,
Cum cœnare domi non vult poeta. 15

NOTÆ.

8 *Poeta carpit*] Poetæ enim invidet poeta.
9 *Hoc verum est*] An æquum est. Sic Horat. *An quodcunque facit Mæcenas, te quoque verum est Tanto dissimilem, &c.*
14 *Sic est*] Ut negligantur studia, dum tecum cœnare cupio.

XXVI, XXVII, XXVIII, XXIX, XXX, XXXI.

In CÆCILIUM, XXXII.

qui convivis apponebat cibos confectos ex unis cucurbitis.

Cæcilius Atreus cucurbitarum sic dilaniat, & secat illas in mille partes, quasi filios Thyestæ: statim comedes has in ipso gustu, prima aut secunda cœna feret has, tertia cœna tibi reponet illas. Ex his instruet feras epidipnidas,

ATreus Cæcilius cucurbitarum
Sic illas quasi filios Thyestæ
In partes lacerat, secatque mille.
Gustu protinus has edes in ipso,
Has prima feret, alterave cœna, 5
Has cœna tibi tertia reponet.
Hinc feras epidipnidas parabit,

NOTÆ.

1 *Atreus*] Hoc est, qui dissecat cucurbitas, veluti Atreus filios fratris sui Thyestæ. Seneca in Thyesta.
4 *Gustu protinus in ipso*] Hoc est, in cœnæ exordio, epig. 31. lib. 10. in secunda pariter & tertia mensa apponebantur cucurbitæ.
7 *Epidipnidas*] Bellaria intellige, quæ in secundis mensis apponebantur, à verbo ἐπιδειπνέω, id est, secundam cœnam perago.

Hinc

Hinc pistor fatuas facit placentas,
Hinc & multiplices struit tabellas,
Et notas caryotidas theatris : 10
Hinc exit varium coco minutal,
Ut lentem positam, fabamque credas,
Boletos imitatur, & botellos,
Et caudam cybii brevesque mænas :
Hinc cellarius experitur artes. 15
Ut condat vario vafer sapore
In rutæ folium capellianæ.
Sic implet gabatas, paropsidasque,
Et leves scutulas, cavasque lances.
Hoc lautum vocat, hoc putat venustum, 20
Unum ponere ferculis tot assem.

ex his pistor conficit insulsas placentas, ex his parat multiplices tabellas, & caryotidas notas theatris; ex his cocus conficit minutal varium, ut putes lentem positam, & fabam, imitatur boletos & botellos, & caudam cybii, & breves mænas : ex his promus experitur artes, ut callidus vario sapore condat in folium rutæ capellianæ. Sic implet gabatas, & paropsidas, & leves scutulas, & cavas lances. Hoc appellat lautum, hoc credit venustum, impendere unum assem in tot fercula.

NOTÆ.

9 *Tabellas*] Hoc est, quadras de placenta, ut dixit epig. 76. lib. 3.

Nec te liba juvant, nec secta quadra placentæ.

10 *Caryotidas*] Quæ sunt baccæ palmarum, epig. 33. lib. 8.

11 *Minutal*] Cibus erat ex variis rebus minutatim concisis factus.

12 *Ut lentem*] Hoc est, ut pultem existimes confectam ex lente & faba.

13 *Botellos*] Genus nempe farciminis, de quo epig. 79. lib. 5. ubi & de cybio pisce dictum.

14 *Mænas*] Pisciculos, de quibus Plinius, lib. 32. cap. 7.

17 *In rutæ folium*] Id est, instar folii rutæ capellianæ, sic denominatæ vel à capillorum multitudine, vel à capris sylvestribus quæ illam depascunt. Legunt alii,

In ruta folium capelliana.

male.

18 *Gabatas paropsidasque*] Lances sunt varii generis.

In NESTOREM egenum. XXXIII.

NEC toga, nec focus est, nec tritus cimice lectus,
Nec tibi de bibula sarta palude teges :
Nec puer, aut senior, nulla est ancilla, nec infans,
Nec sera, nec clavis, nec canis, atque calix.
Tu tamen affectas, Nestor, dici, atque videri 5
Pauper, & in populo quæris habere locum.
Mentiris, vanoque tibi blandiris honore :
Non est paupertas, Nestor, habere nihil.

Nec habes togam, nec focum, nec cubile tritum cimice, nec tegetem confectam ex herba udæ paludis. Nec habes puerum aut seniorem, nec ancillam, nec infantem, nec seram, nec clavem, nec canem, nec poculum. Nihilominus, ô Nestor, tu affectas dici & videri pauper, & quæris habere locum in populo. Mentiris, & tibi blandiris vano honore : O Nestor, non est paupertas, habere nihil.

NOTÆ.

2 *Teges*] Gallicè, *Natte.* Anglicè, *a Mat.*

4 *Nec sera*] Sensus est : Nec habes servum atriensem, nec canem qui januam custodiat.

5 *Tu tamen*] Epig. 19. lib. 8.

Pauper videri vult Cinna, & est pauper.

8 *Non est paupertas*] Sed mera mendicitas; pauperes enim non sunt qui nihil omnino habent, sed mendici appellandi.

De PRASINO, XXXIV.

victore, cui Nero faverat.

Post mortem Neronis Prasinus sæpe refert palmam, & victor reportat plura præmia: I nunc, invidia edax, dic te cessisse Neroni: vicit nimirum, non Nero, sed Prasinus.

SÆpius ad palmam Prasinus post fata Neronis
Pervenit, & victor præmia plura refert.
I nunc livor edax: dic te cessisse Neroni:
Vicit nimirum, non Nero, sed Prasinus.

NOTÆ.

1 *Prasinus*] De aurigarum factionibus dictum epig. 46. lib. 6. Nero favebat Prasinæ, cujus victoriam sæpius reportatam favori tribuebant invidi: at cum vinceret etiam mortuo Nerone, Prasinum, seu factionem Prasinam merito vicisse concludit poeta.

De APRO, XXXV.

cujus tenebricosam domum irridet.

Aper emit domum, sed quam nec esse suam vellet bubo, adeo atrum & vetus tugurium est. Maro nitidus possidet hortos vicinos illi. Aper cœnabit bellè, non habitabit bellè.

ÆDes emit Aper, sed quas nec noctua vellet
Esse suas, adeo nigra, vetusque casa est.
Vicinos illi nitidus Maro possidet hortos.
Cœnabit bellè, non habitabit Aper.

NOTÆ.

1 *Ædes emit*] Optimo quidem consilio, ut nempe sæpius ad cœnam invitaretur à nitido & lauto Marone suo vicino.

Ad FABULLUM, XXXVI.

solum esse se, dum cœnaret cum ignotis.

Cum invites trecentos ignotos tibi, miraris, & quereris, & litigas, cur non eam invitatus à te. O Fabulle, non lubenter cœno solus.

IGnotos mihi cum voces trecentos,
Quare non veniam vocatus à te,
Miraris, quererisque, litigasque.
Solus cœno, Fabulle, non libenter.

NOTÆ.

4 *Solus cœno*] Cum ignotis enim sibi videbatur cœnare solus.

De

De CAIO PROCULO, XXXVII.
praeter ſpem vitæ reſtituto.

CAïus hanc lucem gemma mihi Julius alba
Signat, ïo votis redditus ecce meis.
Deſperaſſe juvat, veluti jam rupta ſororum
Fila; minus gaudent, qui timuere nihil.
Hypne, quid exſpectas piger? immortale Falernum 5
Funde, ſenem poſcunt talia vota cadum.
Quincunces & ſex cyathos, beſſemq; bibamus,
Caïus ut fiat Julius, & Proculus.

Io en Caius Julius reſtitutus meis votis notat mihi hunc diem gemma candida. Jucundum eſt deſperaſſe, tanquam jam rupta fuiſſent fila Parcarum, minus lætantur, qui nihil metuerunt. O ſegnis Hypne, quid moraris? funde immortale Falernum, cadus vetus debetur hujuſmodi votis. Potemus quincunces, & ſex cyathos, & beſſem, ut fiat Caius Julius, & Proculus.

NOTÆ.

1 *Gemma alba*] De hac formula dictum epig. 45. lib. 8. Hujus vero Proculi mentionem fecit poeta, epig. 71. lib. 1.

3 *Deſperaſſe*] Vitam Proculi.

7 *Quincunces*] De hoc bibendi more dictum epig. 72. lib. 1.

Nævia ſex cyathis, ſeptem Juſtina bibatur.

In ZOILUM ſuperbum. XXXVIII.

ZOile, quid tota gemmam præcingere libra,
Te juvat & miſerum perdere ſardonycha?
Annulus iſte tuis fuerat modo cruribus aptus:
Non eadem digitis pondera conveniunt.

O Zoile, quid te juvat circumdare gemmam integra libra auri, & perdere miſerum ſardonycha? paulo ante iſte annulus convenerat tuis cruribus: non eadem pondera apta ſunt digitis.

NOTÆ.

1 *Quid tota gemmam*] Juvenalis Sat. 1. ſic invehitur in Criſpinum:

Ventilet æſtivum digitis ſudantibus aurum,
Nec ſufferre queat majoris pondera gemmæ.

2 *Et miſerum*] Hoc eſt, occultare nimio auro.

3 *Annulus iſte*] Vide epig. 29. lib. 3.

Has cum gemina compede dedicat catenas,
Saturne, tibi Zoilus, anulos priores.

Nam ex ſervo factus erat eques Zoilus, cujus cruribus magis quam digitis conveniebant annuli; ſive *anuli*, ut ſcribebant veteres.

De MULIONE ſurdo. XXXIX.

MUlio viginti venit modo millibus, Aule.
Miraris pretium tam grave? ſurdus erat.

Paullo ante mulio venditus eſt viginti millibus, Aule: an miraris mercedem tam ingentem? erat ſurdus.

NOTÆ.

2 *Surdus erat*] Atque ita delator eſſe nequibat, ſi forte ejus dominus liberius quid dixiſſet; nec de criminibus ſui domini à quoquam interrogandus erat.

In

In CHARIDEMUM, XL.

libertum, à quo adhuc objurgabatur jam adultus.

O Charideme, fueras motor mearum cunarum, & custos pueri, atque assiduus comes. Jam sudaria nigrescunt tonsa mea barba, & puella puncta meis labris queritur: at non adolevi tuo judicio: noster villicus horret te, dispensator, domus ipsa timet te. Nec tu permittis nobis jocari, nec amare: nihil vis mihi, & vis omnia licere tibi. Reprehendis, observas, quereris, suspiras, & iracundia tua vix cohibet manum à ferulis. Si sumpsi Tyrios cultus, aut unxi comas; exclamas, Nunquam genitor fecerat ista, & contracta fronte numeras nostros trientes, veluti ille cadus sit de tua cella. Cessa: nequeo pati libertum Catonem. . . .

CUnarum fueras motor, Charideme, mearum
Et pueri custos, assiduusque comes.
Jam mihi nigrescunt tonsa sudaria barba,
Et queritur labris puncta puella meis.
Sed tibi non crevi: te noster villicus horret:
Te dispensator, te domus ipsa pavet.
Ludere nec nobis, nec tu permittis amare:
Nil mihi vis, & vis cuncta licere tibi.
Corripis, observas, quereris, suspiria ducis,
Et vix à ferulis abstinet ira manum.
Si Tyrios sumsi cultus, unxive capillos:
Exclamas, Nunquam fecerat ista pater.
Et numeras nostros adstricta fronte trientes,
Tamquam de cella sit cadus ille tua.
Desine: non possum libertum ferre Catonem
Esse virum jam me dicet amica tibi.

Notæ.

1 *Motor*] Hoc est, mihi infanti cunas movisti. Alii, *monitor*, minus bene.

3 *Sudaria*] Lintea quæ barbam tonsam excipiunt.

5 *Sed tibi non crevi*] Sed nondum adolevisse me existimas, & me ut impuberem redarguis.

11 *Si Tyrios*] Vestes purpureas intellige.

13 *Et numeras*] Sensus est: Numeras q[uos] hauriam cyathos.

15 *Catonem*] Hoc est, libertum tolerare [ne]queo, qui Catonem, seu censorem se gerat.

XLI.

De AMYNTA, XLII.

cujus casu monet Lygdum ne arbores conscendat.

Dum pastor Amyntas nimis curat pecus, & lætatur fama, & pinguedine gregis; superavit ramos impares oneri, atque arborem fatiscentem ipse secutus opes excussas.

INdulget pecori nimium dum pastor Amyntas
Et gaudet fama, luxuriaque gregis;
Cedentes oneri ramos, sylvamque fluentem
Vicit, concussas ipse secutus opes.

Notæ.

2 *Et gaudet fama*] Hoc est, inquit Farnabius, dum laudem quærit ex pinguibus factis suibus.

Luxuria] Hîc significat pinguedinem.

3 *Cedentes*] Sensus est: Amyntas conscendit quercum glandibus onustam, & incu[rva]tam, cujus ramis fatiscentibus, & cedenti oneri, nec tamen fractis cecidit Amyntas; [at]que excussas opes, hoc est, glandes, secutus [r]uit.

Tri

: nemus diræ vetuit ſupereſſe rapinæ, 5
mnavitque rogis noxia ligna pater.
ıes, Lygde, ſues habeat vicinus Iölas:
ſatis eſt nobis annumerare pecus.

Pater prohibuit nemus triſte ſupereſſe crudeli caſui, & damnavit noxia ligna rogis Amyntæ. *O Lygde, vicinus Iolas habeat pingues ſues: nobis ſufficit à te numerari pecus.*

N o t æ.

ra rapinæ] Amyntæ ſcilicet ſui filii, in ogo arborem patulam nempe exciſam i juſſit.

ingues] Senſus eſt: O Lygde, ne invideas alieno pecori, nec noſtrum nimis cures, ſed cave tibi à ſimili caſu; ſufficit enim te nullum ex ſuibus noſtris amittere.

In CÆCILIANUM, XLIII.

carmen egregium ſine egregio argumento fieri non poſſe.

ᴠida cũ poſcas epigrammata, mortua ponis
Lemmata: quid fieri, Cæciliane, poteſt?
a jubes Hyblæa tibi, vel Hymettia naſci,
thyma Cecropiæ Corſica ponis api?

O Cæciliane, cum requiras vegeta epigrammata, præbes mortua argumenta, quid poteſt fieri? Viſ-ne tibi naſci mella Hyblæa, aut Hymettia, cum appenis thyma Corſica api Atticæ?

N o t æ.

vida] Hoc eſt, nobilia & præclara.

tua] Vilia atque abjecta.

yblæa] Vide epig. 46. lib. 2. & epig. . 7.

4 *Et thyma Corſica*] Amara ſcilicet, ex quibus vel apes Atticæ mel dulce conficere nequeant. Sic ſe api, argumentum vero flori comparat poeta.

XLIV.

Ad ſenem orbum, XLV.

ne credat captatorem verum eſſe ſibi amicum.

ıbus es, & locuples, & Bruto conſule natus,
ſe tibi veras credis amicitias? (bebas.
veræ: ſed quas juvenis, quas pauper ha-
ui novus eſt, mortem diligit ille tuam.

Orbus es, & dives, & natus Bruto conſule, an putas te habere veros amicos? Sunt veri, ſed quos habebas juvenis atque inops: qui recens eſt amicus, ille amat tuum interitum.

N o t æ.

ruto conſule] Hoc eſt, decrepitus es: Bruactis regibus primus conſul fuit.

4 *Mortem*] Atque ita inſidiatur tuæ hæreditati.

XLVI, XLVII, XLVIII.

In

In Silium Italicum. XLIX.

Silius qui possidet villam eloquentis Ciceronis, colit hæc monumenta magni Maronis. Nec Maro, nec Cicero optaret alium hæredem, & dominum sui sepulchri, & domus.

SIlius hæc magni celebrat monument
Jugera facundi qui Ciceronis habet
Hæredem, dominumque, sui tumulique
Non alium mallet, nec Maro, nec

NOTÆ.

1 *Silius*] De quo ep. 62. l. 7. Virgilii sepulcrum in agro Neapolitano assidue coluit Silius, & Ciceronis villam emit teste Plin. l
4 *Non alium*] Fuit enim orator,

In PHYLLIDA, L.

semper aliquid petentem.

O Phylli, nullam præteris horam; qua non spolies me perditum amore tui; tam callide rapis. Nunc fraudulenta ancilla flet speculo attrito, vel gemma decidit à digito, vel lapis ab aure. Nunc bombycina furtiva possunt lucro cedere. Nunc siccus onyx Cosmi ostenditur mihi. Nunc poscitur amphora mucida nigri Falerni, ut saga loquax procuret tuos somnos. Nunc ut emam aut grandem lupum, aut mullum bilibrem, dives amica invitavit se ad tuam cœnam. Tandem habeas verecundiam, & rationem veri, & æqui: ô Phylli, nihil tibi recuso . . . .

NUlla est hora tibi qua non me, furentem
Despolies: tanta calliditate rapis.
Nunc plorat speculo fallax ancilla rel
Gemma vel à digito, vel cadit aur
Nunc furtiva lucri fieri bombycina po
Profertur Cosmi nunc mihi siccus on
Amphora nunc petitur nigri cariosa Fa
Expiet ut somnos garrula saga tuos.
Nunc ut emā grandemve lupum, mull
Indixit cœnam dives amica tibi.
Sit pudor, & tandem veri respectus &
Nil tibi, Phylli, nego: nil mihi, Phyl

NOTÆ.

3 *Speculo relicto*] Hoc est, amisso, vel attrito; res enim relictæ, ut ait Domitius, consumptæ dicuntur.
4 *Vel lapis*] Pretiosus nempe.
5 *Nunc furtivæ*] Sericæ vestes furtivæ, ait ancilla, tam vili pretio emi possunt, ut lucri fieri videantur.
6 *Siccus onyx*] Pyxidem intellige, quam Cosmi unguentis impleri postulat P Cosmo egimus, epig. 88. lib. 1. & lib. 3.
7 *Cariosa*] Vinum vetus petitur.
8 *Expiet*] Vide epig. 53. lib. 7.
Jam prior ad faciem sed & mia venit,
Exorat noctes, dum mihi s

De Silio, cultore Virgilii. LI.

Jam pauper, & solus erat, qui veneraretur cineres fere derelictos, & sancta nomina Maronis.

JAM prope desertos cineres, & sancta
Nomina qui coleret pauper, & unu

NOTÆ.

1 *Jam prope desertos*] Idem argumentum ac epig. 49. supra. De Virgiliano prædio apud Arpinates à Silio empto: non fuit tumulus Virgilii Arpini, sed duobus millibus passuum ab urbe Neapoli, ut Servius, & ex Servio Leander docet in Campania, ubi fat hodie certum tumuli Virgiliani locu ergo hîc memoriam Virgilii inter mens est Martialis, cum subjungit *no ronis.* Ita Raderus.

Triste nemus diræ vetuit superesse rapinæ, 5
Damnavitque rogis noxia ligna pater.
Pingues, Lygde, sues habeat vicinus Iölas:
Te satis est nobis annumerare pecus.

Pater prohibuit nemus triste superesse crudeli casui, & damnavit noxia ligna rogis Amyntæ. *O Lygde, vicinus Iolas habeat pingues sues: nobis sufficit a te numerari pecus.*

Notæ.

5 *Diræ rapinæ*] Amyntæ scilicet sui filii, in cujus rogo arborem patulam nempe excisam comburi jussit.

7 *Pingues*] Sensus est: O Lygde, ne invideas alieno pecori, nec nostrum nimis cures, sed cave tibi à simili casu; sufficit enim te nullum ex suibus nostris amittere.

In CÆCILIANUM, XLIII.

carmen egregium sine egregio argumento fieri non posse.

Vivida cū poscas epigrammata, mortua ponis
Lemmata: quid fieri, Cæciliane, potest?
Mella jubes Hyblæa tibi, vel Hymettia nasci,
Et thyma Cecropiæ Corsica ponis api?

O Cæciliane, cum requiras vegeta epigrammata, præbes mortua argumenta, quid potest fieri? Vis-ne tibi nasci mella Hyblæa, aut Hymettia, cum apponis thyma Corsica api Atticæ?

Notæ.

1 *Vivida*] Hoc est, nobilia & præclara.
Mortua] Vilia atque abjecta.

3 *Hyblæa*] Vide epig. 46. lib. 2. & epig. 87. lib. 7.

4 *Et thyma Corsica*] Amara scilicet, ex quibus vel apes Atticæ mel dulce conficere nequeant. Sic se api, argumentum vero flori comparat poeta.

XLIV.

Ad senem orbum, XLV.

ne credat captatorem verum esse sibi amicum.

Orbus es, & locuples, & Bruto consule natus,
Esse tibi veras credis amicitias?
Sunt veræ: sed quas juvenis, quas pauper habebas.
Qui novus est, mortem diligit ille tuam.

Orbus es, & dives, & natus Bruto consule, an putas te habere veros amicos? Sunt veri, sed quos habebas juvenis atque inops: qui recens est amicus, *ille amat tuum interitum.*

Notæ.

1 *Bruto consule*] Hoc est, decrepitus es: Brutus exactis regibus primus consul fuit.

4 *Mortem*] Atque ita insidiatur tuæ hæreditati.

XLVI, XLVII, XLVIII.

In

In Silium Italicum. XLIX.

Silius qui possidet villam eloquentis Ciceronis, colit hæc monumenta magni Maronis. Nec Maro, nec Cicero optaret alium hæredem, & dominum sui sepulchri, & domus.

Silius hæc magni celebrat monumenta Maronis,
Jugera facundi qui Ciceronis habet.
Hæredem, dominumque, sui tumulique, Larisq;
Non alium mallet, nec Maro, nec Cicero.

NOTÆ.

1 *Silius*] De quo ep. 62. l. 7. Virgilii sepulcrum in agro Neapolitano assidue coluit Silius, & Ciceronis villam emit teste Plin. l. 31. c. 1.

4 *Non alium*] Fuit enim orator, & poeta.

In PHYLLIDA, L.

semper aliquid petentem.

O Phylli, nullam præteris horam; qua non spolies me perditum amore tui; *tam callide rapis Nunc fraudulenta ancilla flet speculo attrito, vel gemma decidit à digito, vel lapis ab aure. Nunc bombycina furtiva possunt lucro cedere. Nunc siccus onyx Cosmi ostenditur mihi. Nunc poscitur amphora mucida nigri Falerni, ut saga loquax procuret tuos somnos. Nunc ut emam aut grandem lupum, aut mullum bilibrem, dives amica invitavit se ad* tuam *cœnam. Tandem habeas verecundiam, & rationem veri, & æqui: ô Phylli, nihil tibi recuso* . . . . . .

Nulla est hora tibi qua non me, Phylli, furentem
Despolies: tanta calliditate rapis.
Nunc plorat speculo fallax ancilla relicto:
Gemma vel à digito, vel cadit aure lapis,
Nunc furtiva lucri fieri bombycina possunt: 5
Profertur Cosmi nunc mihi siccus onyx.
Amphora nunc petitur nigri cariosa Falerni,
Expiet ut somnos garrula saga tuos.
Nunc ut emā grandemve lupum, mullumve bilibrē,
Indixit cœnam dives amica tibi. 10
Sit pudor, & tandem veri respectus & æqui.
Nil tibi, Phylli, nego: nil mihi, Phylli, nega.

NOTÆ.

3 *Speculo relicto*] Hoc est, amisso, vel attrito; res enim relictæ, ut ait Domitius, consumptæ dicuntur.

4 *Vel lapis*] Pretiosus nempe.

5 *Nunc furtivæ*] Sericæ vestes furtivæ, ait ancilla, tam vili pretio emi possunt, ut lucri fieri videantur.

6 *Siccus onyx*] Pyxidem intellige, quam Cosmi unguentis impleri postulat Phyllis. De Cosmo egimus, epig. 88. lib. 1. & epig. 81. lib. 3.

7 *Cariosa*] Vinum vetus petitur.

8 *Expiet*] Vide epig. 53. lib. 7.

Jam prior ad faciem sed & hæc vindemia venit,
Exorat noctes, dum mihi saga tuas.

De Silio, cultore Virgilii. LI.

Jam pauper, & solus erat, qui veneraretur cineres fere derelictos, & sancta nomina Maronis.

JAM prope desertos cineres, & sancta Maronis
Nomina qui coleret pauper, & unus erat.

NOTÆ.

1 *Jam prope desertos*] Idem argumentum ac epig. 49. supra. De Virgiliano prædio apud Arpinates à Silio empto: non fuit tumulus Virgilii Arpini, sed duobus millibus passuum ab urbe Neapoli, ut Servius, & ex Servio Leander docet in Campania, ubi fatetur nesciri hodie certum tumuli Virgiliani locum. Cineres ergo hîc memoriam Virgilii interpretare, ut mens est Martialis, cum subjungit *nomina Maronis*. Ita Raderus.

Silius Arpino tandem succurrit agello,
Silius & vatem non minus ipse tulit.

Tandem Silius subvenit agello Arpino, atque ager ille non minus servit poetæ.

NOTÆ.

3 *Silius Arpino*] Prope Arpinum possederat hunc agellum Virgilius, quem emerat Silius, ut ejus memoriam illic celebraret. Legunt alii,

Silius optatæ succurrere censuit umbræ.

Alii,

Silius Andinô tandem succurrit agello.

Andes vero Maronis patria, Lombardiæ transpadanæ vicus, Mantuani territorii. Judicet lector.

4 *Non minus*] Ille non minus serviit domino vati, nempe Silio, quam antea Virgilio, Lipsius lib. 1. epist. 5. legit,

Et vatem non minor ipse colit.

Quæ lectio videtur melior.

LII.

Ad JULIUM CEREALEM, LIII:
quem invitat ad cœnam.

COEnabis belle, Julî Cerealis, apud me:
Conditio est melior si tibi nulla, veni.
Octavam poteris servare, lavabimur una:
Scis quam sint Stephani balnea juncta mihi.
Prima tibi dabitur ventri lactuca movendo 5
Utilis, & porris fila resecta suis.
Mox vetus, & tenui major cordyla lacerto:
Sed quam cum rutæ frondibus ova tegant.
Altera non deerunt tenui versata favilla,
Et Velabrensi massa recocta foco. 10
Et quæ Picenum senserunt frigus olivæ,
Hæc satis in gustu: cætera nôsse cupis?
Mentiar ut venias, pisces, conchylia, sumen,
Et cortis saturas, atque paludis aves:
Quæ nec Stella solet rara nisi ponere cœna. 15

O Juli Cerealis, bene cœnabis apud me: si nullam habes conditionem meliorem, accede. Poteris observare horam *octavam; lavabimur simul: novisti, quam vicina sint mihi balnea Stephani. Prima tibi opponetur lactuca idonea solvendo ventri, & fila resecta ex suis porris; mox vetus cordyla, & major tenui lacerto; sed quam operiunt ova cum foliis rutæ. Altera ova non deficient versata tenui favillâ; & massa recocta foco Velabrensi: Et olivæ quæ expertæ sunt frigus Picenum. Hæc sufficiunt in gustu. Visne scire cætera? ut venias mentiar pises, conchylia, sumen, & pingues aves cortis, & paludis: quæ nec apponere solet Stella nisi rara cœna.*

NOTÆ.

1 *Juli Cerealis*] Qui fuit poeta illustris, de quo Plinius junior, lib. 2. epist. 19. Vide epig. 8. lib. 4.

4 *Stephani*] Cujus mentionem fecit Suetonius in Domit. nescio an sit idem.

5 *Lactucæ*] De lactucis & porris ep. 47. l. 3.

7 *Cordylæ*] De hoc genere piscis epig. 2. lib. 3. & epig. 1. lib. 13.

8 *Sed quam*] Epig. 8. lib. 10.

Secta coronabunt rutatos ova lacertos.

9 *Tenui versata*] Sorbilia ova intellige. Sic Ovid. 8. Metam.

Ovaque non acri leviter versata favilla.

10 *Et Velabrensi*] Caseum Velabrensem interpretare foco & fumo induratum, epig. 32. l. 13. Velabrum vero regio erat urbis Romæ.

Massa recocta] Gruterus ex Palatino codice legit, *Massa coacta.*

11 *Et quæ Picenum*] Epig. 44. lib. 1.

12 *Hæc satis in gustu*] Hoc est, in exordio cœnæ, epig. 32. supra; Sensus est, inquit Raderus, caput cœnæ lautius apponam verbis. In lautioribus conviviis locum præcipuum habebant pisces, ut fuse explicat Heraldus. *Conchylia* sunt ostrea. *Sumen* autem papilla suis effœtæ, epig. 44. lib. 13.

15 *Quæ nec Stella*] De quo epig. 8. lib. 1.

Ad Severum, virum eruditum. LVIII.

O Erudite Severe, miraris quòd mittam versus erudito Severo, & quòd te invitem ad cœnam. Jupiter satur est ambrosia, & vivit nectare. Nihilominus nos offerimus Jovi exta, thura, & vinum. Cum dii tibi concesserint omnia, si recusas quod habes, ergo quid accipies?

MIraris docto quòd carmina mitto Seve
Ad cœnam quòd te, docte Severe, vo
Juppiter Ambrosia satur est, & nectare vivi
Nos tamen exta Jovi, thura, merumq; dan
Omnia cùm tibi sint dono concessa deorum
Si quod habes non vis, ergo quid accipi

NOTÆ.

1 *Miraris docto*] Vide epig. 27. lib. 9.

3 *Jupiter ambrosia*] Dona tamen nostra non respuit.

6 *Si quod habes*] Si ea daremus tantum bus indiges, tibi omnium rerum copia danti nihil quicquam dare possemus.

LIX.

De CHARINO, LX.

paupere quidem, sed opes ostentante.

Omnibus digitis Charinus gestat senos annulos, neque exuit nocte aut inter lavandum. An rogatis caussam? Non habet dactylothecam.

SEnos Charinus omnibus digitis gerit,
Nec nocte ponit annulos.
Nec cum lavatur: caussa quæ sit, quæriti
Dactylothecam non habet.

NOTÆ.

4 *Dactylothecam*] Repositorium nempe in quo reponuntur & servantur annuli, quos ad c tantum dies conducebat Charinus. Alii, *dactyliothecam.*

LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV.

In JUSTINUM, LXVI.

de convivio ejus natalicio.

O Justine, sexcenti cœnant à te invitati ad solennitatem diei, quo natus es: inter quos, memini, solebam non esse ultimus: nec locus hic nobis pariebat invidiam. Sed reddis solennes reliquias mensæ festæ: hodie natus eris sexcentis, cras verò mihi.

SExcenti cœnant à te, Justine, vocati
Lucis ad officium, quæ tibi prima fu
Inter quos, memini, non ultimus esse soleba
Nec locus hic nobis invidiosus erat.
Postera sed festæ reddis sollennia mensæ:
Sexcentis hodie, cras mihi natus eris.

NOTÆ.

2 *Lucis ad officium*] Hoc est ad natalicium tuum convivium.

Officium] Verbum est hìc omnino proprium, quod tamen interpretatus sum intelligentiæ caussa. Juvenalis, sat. 2. versu 134.

Quæ caussa officii? &c.

4 *Nec locus hic*] Quia non primarius quidem, sed nec erat ultimus.

5 *Postera sollennia*] Hoc est, convivi quias, ad quas scilicet me invitas.

6 *Sexcentis hodie*] Sic explicant interp A te invitati hodie ad te mittant munera licia, ego vero cras mittam: hoc est, nun mittam. Sed lubentius ego cum Grutero pliciter interpreter, quod poeta malit se pc die ad reliquias convivii invitari, quam natali die, propter nimiam convivarum tu

In VACERRAM, LXVII.

quem malis suis artibus non locupletatum miratur.

ET delator es, & calumniator:
Et fraudator es, & negotiator:
Et fellator es, & lanista: miror
Quare non habeas, Vacerra, nummos.

Et delator es, & calumniator: & fraudator, & mercator: . . . . & lanista: miror, ô Vacerra, quare non habeas nummos.

NOTÆ.

3 *Lanista*] De quo, epig. 82. lib. 6.

In MARONEM, LXVIII.

cujus hæreditatem expectabat.

NIL mihi das vivus: dicis post fata daturum.
Si non es stultus, scis, Maro, quid cupiam.

Vivus nihil mihi donas, dicis te donaturum post mortem; si non es demens, ô Maro, tenes quid expetam.

NOTÆ.

2 *Quid cupiam*] Nempe tuam mortem, ut consequar quod mihi vivus promittis.

Ad MATHONEM, LXIX.

ne parva quidem munera impetrantem à divitibus.

PArva rogas magnos: sed non dant hæc quoque magni.
Ut pudeat levius te, Matho, magna roga.

Petis res exiguas à magnis; sed nec has etiam impetras à magnis. O Matho, ut minus pudeat te, pete magnas.

NOTÆ.

2 *Ut pudeat levius*] Minor quippe ignominia erit, si magnæ rei, quam si parvæ repulsam patiaris. De Mathone caussidico sæpius dictum.

Epitaphium Canis LYDIÆ, LXX.

AMphitheatrales inter nutrita magistros
Venatrix, sylvis aspera, blanda domi,
Lydia dicebar domino fidissima dextra,
Qui non Erigones mallet habere canem:

Nutrita inter amphitheatrales magistros venatrix, acerba sylvis, mitis domi, Lydia appellabar dextra fidissima hero, qui non magis optaret habere canem Erigones:

NOTÆ.

1 *Amphitheatrales*] In amphitheatro venationes sæpe exhibitæ. Vide lib. Spect.

Magistros] Qui venationibus præerant.

3 *Lydia dicebar*] Canis ipsa loquens inducitur.

Fidissima dextra] Tam fida hero meo, quam dextra propria. Alii legunt, *Dextro*, ut sit nomen proprium heri sui.

4 *Erigones*] Fuit filia Icarii, qui canem Meram secum duxerat cum Atticam peragrans interfectus est à pastoribus. Erigone autem, cane Mera duce, reperit cadaver Icarii mortui, quo viso se suspendit puella, & Mera canis, seu Neæra, ut volunt alii, desiderio dominorum con-

nec eum qui de gente Cretensi secutus Cephalum, similiter translatus est ad sidera deæ luciferæ. Longa dies, nec ætas decrepita me rapuit, qualis mors contigit cani Dulichio: sum interfecta fulmineo dente spumantis apri, quantus erat tuus, ô Calydon, aut tuus, ô Erymanthe. Nec conqueror licet immature rapta sub infernas umbras, non potui perire morte præstantiore.

Nec qui Dictæa Cephalum de gente secutus
Luciferæ pariter venit ad astra deæ.
Non me longa dies, nec inutilis abstulit æta
Qualia Dulichio fata fuere cani:
Fulmineo spumantis apri sum dente peremp
Quantus erat Calydon, aut Erymanthe, tu
Nec queror, infernas quamvis cito rapta
umbras:
Non potui fato nobiliore mori.

NOTÆ.

tabuit, & in cœlum translata canis cœlestis dicitur: *Erigone* verò Virgo, & Astræa. Raderus ex Hygino.

5 *Nec qui Dictæa*] In Creta canes egregii: hoc est, nec canis Lælaps, quem marito suo Cephalo dederat Procris, quorum historia satis nota, domino carior fuit; nunc in cœlum translatus, Sirius ardor, & Canicula dicitur stellarum fulgentissima, atque infesta humanis corporibus. Sic idem Raderus ex eodem Hygino.

6 *Luciferæ*] Dianam seu Lunam intellige, quæ venationi dedita gaudet canibus.

8 *Dulichio*] Argus canis Ulyssis celebratur carmine Homeri Odyss. lib. 17. Dulichium insula Ulyssi quondam subjecta cum Ithaco monte. Sic Raderus ex Mela, & aliis. Dulichii insulæ meminit Strabo lib. 10. quam ean cum Cephallenia quidam affirmarunt, sed n ut refert idem Strabo ex Homero, testimonio ostendit neque Dulichium esse phalleniam, neque ad Cephalleniam perti quod Andro scripsit: cum Dulichium Epe tinuerint, totam Cephalleniam Cephalle hique Ulyssi paruerint, illi Megeti. Ju lector.

10 *Calydon*] De apro Calydonio, epig lib. Spect.

Erymanthe] Mons est Arcadiæ, ubi Aper dictus Erymanthius, quem interfecit cules.

12 *Fato nobiliore*] Nempe interfecta à tam præstanti.

LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI,

Ad PÆTUM, creditorem suum. LXXVII.

O Pæte, cogis me solvere tibi decem sestertia: quoniam Bucco te fraudaverat ducentis. Quæso, ne aliena delicta obsint mihi: tu qui potes amittere ducenta, amitte decem.

SOlvere, Pæte, decem tibi me sestertia cogi
Perdiderat quoniam Bucco ducenta tibi
Ne noceant, oro, mihi non mea crimina: tu q
Bis centena potes perdere, perde decem

NOTÆ.

1 *Pæte*] Qui nempe iratus quod à Buccone fraudatus fuisset, reliquos suos debitores aspere invasit, inter quos fuit Martialis, qui festive à Pæto petit, ut ducentis amissis, perdat a decem quæ ipse debebat.

In VACERRAM gulosum. LXXVIII.

IN omnibus Vacerra quod conclavibus
Consumit horas, & die tota sedet;
Cœnaturit Vacerra, non cacaturit.

Quod Vacerra consumit horas in omnibus conclavibus, & sedet tota die; Vacerra cupit cœnare, non cacare.

NOTÆ.

1 *In omnibus*] De Vacerra jam supra, epig. 67. Compescendi autem alvi gratia sedere, & remanere se fingebat, ut invitaretur cum cœna esset instructa.

LXXIX.

Ad PÆTUM, LXXX.

cujus mulas tardissimas irridet.

AD primū decima lapidē quod venimus hora,
Arguimur lentæ crimine pigritiæ.
Non est ista quidem, non est mea, sed tua culpa,
Misisti mulas qui mihi, Pæte, tuas.

Me accusas de crimine tardæ inertiæ, quod hora decima veni ad primum lapidem. O Pæte, ista quidem non est mea, sed tua culpa, qui misisti ad me tuas mulas.

NOTÆ.

1 *Ad primum lapidem*] Hoc est, ad tuam villam mille passibus distantem ab urbe veni horâ decima; id est duabus horis ante noctem.
4 *Mulas tuas*] Tardissimas nempe.

De BAIIS amœnis, LXXXI.

quibus gloriam & valetudinem suam anteponit.

LItus beatæ Veneris aureum Baias,
Baias superbæ blanda dona naturæ,
Ut mille laudem, Flacce, versibus Baias,
Laudabo digne non satis tamen Baias:
Sed Martialem malo, Flacce, quam Baias. 5
Optare utrumque pariter, improbi votum est.
Quod si deorum munere hoc tibi detur:
Quid gaudiorum est Martialis & Baiæ!

O Flacce, quamvis mille carminibus celebrem Baias litus aureum beatæ Veneris, Baias delicata munera naturæ magnifica: nihilominus non satis pro dignitate celebrabo Baias: O Flacce, sed Martialis mihi carior est Baiis. Votum est improbi expetere utrumque simul: quod si hoc tibi concedatur dono deorum, quanta est lætitia Martialis, & Baiæ simul!

NOTÆ.

1 *Baias*] Amœnissimas, epig. 63. lib. 1.
5 *Sed Martialem*] Hoc est, Malo meæ gloriæ & valetudini servire, quam in sinu Baiano deliciis & voluptatibus indulgere.
6 *Optare utrumque*] Delicias nempe, & gloriam aut valetudinem.
Improbi votum] Alii, *improbum*.
7 *Hoc tibi detur*] Ut simul & sapientiæ & voluptatibus operam des, vel ut simul deliciis indulgeas, & valetudini consulas.
8 *Quid gaudiorum*] Hoc est, inquit Raderus, Quid nobis erit beatius, quibus contingat & Martialis simul & Baiæ: hoc est, ut sim Martialis auctor, & clarus scriptis meis, & simul otio Baiano beatus; vel ut simul bene valeam, & Baianis voluptatibus fruar; ut tu, ô Flacce, & bene vales, & Baianis voluptatibus una frueris.

LXXXII.

De PHILOSTRATO temulento. LXXXIII.

Philostratus nocte cogente conviva rediens ab aquis Sinuessanis domum conductam, crudeli morte prope exstinctus, est imitatus Elpenora, dum præceps ruit per longos gradus ad imum. O Nymphæ, non subiisset tanta pericula, si potius ille potasset vestras undas.

A Sinuessanis conviva Philostratus undis
Conductum repetens nocte jubente larem,
Pæne imitatus obit sævis Elpenora fatis,
Præceps per longos dum ruit usque gradus.
Non esset, Nymphæ, tam magna pericula passus,
Si potius vestras ille bibisset aquas. 6

NOTÆ.

1 *Sinuessanis*] De Sinuessa dictum, epig. 42. lib. 6. ubi erant balnea saluberrima, unde ebrius iste redibat domum conductam & altam, quibus verbis poeta significat illum fuisse pauperem.

3 *Elpenora*] Ulyssis socium qui ebrius per scalarum gradus lapsus periit, Homer. Odyss. x.

Ad SOSIBIANUM, captatorem hæreditatum. LXXXIV.

Nullus nisi locuples & orbus habet domicilium gratis apud te. O Sosibiane, nullus pluris locat ædes.

Nemo habitat gratis, nisi dives & orbus apud te.
Nemo domum pluris, Sosibiane, locat.

NOTÆ.

1 *Nemo*] Hac enim nova arte divitum atque orborum hæreditates captabat.

Ad ANTIOCHUM, tonsorem imperitum. LXXXV.

Qui nondum cupit adire undas infernas, evitet tonsorem Antiochum, si sapit. Candida brachia dilaniantur cultris minus crudelibus, cum turba furiosa sævit ad modos Phrygios. Alcon blandior secat enterocelas intricatas, & fabrili manu exscindit rupta ossa. Hic radat egenos Cynicos, & menta Stoicorum, & tondeat pulveream jubam equinorum collorum.

QUI nondum Stygias descendere quærit ad undas,
Tonsorem fugiat, si sapit, Antiochum.
Alba minus sævis lacerantur brachia cultris,
Cum furit ad Phrygios enthea turba modos.
Mitior implicitas Alcon secat enterocelas, 5
Fractaque fabrili dedolat ossa manu.
Tondeat hic inopes Cynicos, & Stoïca menta,
Collaque pulverea nudet equina juba.

NOTÆ.

4 *Ad Phrygios*] Hoc est, ad strepitum tympanorum; primum verò in Phrygia Cybeles sacra à Corybantibus celebrata sunt.

4 *Enthea*] Hoc est, deo plena turba sacerdotum nempe Isidis, ut & Cybeles, qui illarum sacra celebrabant, & divino furore perciti humeros sibi & brachia vulnerabant.

5 *Alcon*] Chirurgus quidam, ἐντεροκήλη herniæ genus est, lib. 10. epig. 56.
Enterocelarum fertur Podalirius Hermes.

7 *Et Stoica*] Stoici, & Cynici barbati erant.

8 *Juba*] Crines sunt ex equorum, atque aliarum bestiarum collo pendentes.

Hic

Hic miserũ Scythica sub rupe Promethea radat:	Hic radat infelicem Prometheum sub rupe Scythica: nudo pectore alat avem carnificem. Barbara tela Antiochi crepitent duntaxat, Pentheus fugiet ad genetricem, Orpheus ad Mænadas. Hæc quæcunque stigmata numerasti in meo mento, qualia hærent in picta fronte senis, non impressa sunt ab iracundis unguibus molesta uxoris; sed à ferro, & scelerata manu Antiochi: ex omnibus animalibus unus hircus sapit: barbatus vivit ne experiatur Antiochum.
Carnificem nudo pectore pascat avem. 10	
Ad matrem fugiet Pentheus, ad Mænadas Orpheus;	
Antiochi tantũ barbara tela sonent.	
Hæc quæcumq; meo numerâsti stigmata mento,	
In vetuli picta qualia fronte sedent,	
Non iracundis fecit gravis unguibus uxor: 15	
Antiochi ferrum est, & scelerata manus.	
Unus de cunctis animalibus hircus habet cor:	
Barbatus vivit, ne ferat Antiochum.	

NOTÆ.

9 *Promethea*] Ab aquila dilaniatum, lib. 9. epig. 46.

11 *Pentheus*] Echionis regis Thebarum, atque Agaves filius, qui Bacchi sacra contemnens, à matre, cæterisque Mænadibus discerptus est.

Ad Mænadas Orpheus] A quibus dilaniatus est.

13 *Stigmata*] Notas impressas, atque incisiones intellige, quales habent servi stigmatiæ, de quibus, epig. 29. lib 2.

14 *In vetuli picta*] Alii scribunt, *in vetuli Pycta*, & nomen esse volunt pugilis cicatricibus deformis.

LXXXVI.

In PARTHENOPÆUM, LXXXVII.

tussi gulosa laborantem.

LEniat ut fauces medicus, quas aspera vexat	O Parthenopæe, ut medicus mitiget tuas fauces, quæ perpetuo cruciantur acerba tussi; jubet tibi dari mella, & nucleos, & dulces placentas, & quicquid facit pueros blandos. Sed tu non desinis tussire totis diebus. O Parthenopæe, non est hæc tussis, belluatio est.
Assidue tussis, Parthenopæe, tibi:	
Mella dari, nucleosq; jubet, dulcesq; placentas,	
Et quidquid pueros non sinit esse truces.	
At tu non cessas totis tussire diebus. 5	
Non est hæc tussis, Parthenopæe: gula est.	

NOTÆ.

4 *Quicquid pueros*] Hoc est, ea omnia bellaria, quibus pueri lugentes placantur, aut truces mitescunt,

6 *Gula est*] Tussis enim ut tibi dentur bellaria.

LXXXVIII, LXXXIX.

Ad POLLAM, suam amicam. XC.

INtactas quare mittis mihi, Polla, coronas?	O Polla, cur mittis ad me intactas coronas? Malo tenere rosas attrectatas à te.
A te vexatas malo tenere rosas.	

NOTÆ.

2 *A te vexatas*] Et tuas manus redolentes rosæ recentibus atque intactis mihi gratiores erunt.

In CHRESTILLUM, probantem antiquos poetas. XCI.

Nulli versus placent tibi, qui fluunt via blanda, sed qui cadunt per salebras, & rupes excelsas. Et tu existimas quid majus versu Homerico, Hic jacet Metrophanes columella Lucilii; atque stupens legis terrai frugiferai, & quicquid vomunt Pacuvius atque Accius. O Chrestille, visne ut imiter antiquos tuos poetas?

Carmina nulla probas, molli quæ limite currunt,
Sed quæ per salebras, altaque saxa cadunt.
Et tibi Mæonio quod carmine majus habetur,
Lucilî columella hic situs Metrophanes:
Attonitusque legis terrai frugiferai, 5
Accius & quidquid Pacuviusque vomunt.
Vis imiter veteres, Chrestille, tuosque poetas?
Dispeream si scis, mentula quid sapiat.

NOTÆ.

2 *Sed quæ per salebras*] Hoc est, non amas versus teneros & molles, sed duros atq; asperos.

3 *Quod majus*] Alii, *res major.*

4 *Lucili*] Legunt alii,

Lucilei columellæ heic situ' Metrophan' est.

De Lucilio Horatius, sat. 4. lib. 1.

——— *durus componere versus:*

Nam fuit hoc vitiosus, &c.

Domitius existimat Columellam Metrophanem servum Lucilii fuisse: sed Georgius censet Columellam non esse nomen proprium, at apud veteres majoris domus servos dictos fuisse columellas, quasi columina. Judicet lector.

5 *Terrai*] Pro *terra*, diphthongo in duas vocales resoluta.

6 *Accius & Pacuvius*] Antiqui fuerunt poetæ lutulenti, & duri.

8 *Si scis*] Alii, *ni scis*, hoc sensu: Tu qui laudas durum carmen, nihilominus molliter vivis. Vel sic interpretare vulgatam lectionem: Tam bardus es, ut acumen versus teneri non sentias.

Epitaphium CANACES, puellæ septennis. XCII.

Canace ex Æolidis, cui parvæ septima hiems fuit ultima, jacet humata hoc tumulo. Ah scelus, ah facinus! ô viator, quid festinas lacrymari? Non fas est hic conqueri de brevitate vitæ? Genus mortis gravius est morte: horrida lues corrupit faciem, atque hæsit tenero ori: sævi morbi corroserunt ipsa basia, nec labra integra data sunt atræ pyræ. Si fata ventura erant tam præcipiti volatu, debuerant venire alia via. Sed mors festinavit obstruere iter teneræ voci, ne lingua posset exorare immites deas.

Æolidō Canace jacet hoc tumulata sepulcro,
Ultima cui parvæ septima venit hiems.
Ah scelus, ah facinus! properas quid flere viator?
Non licet hic vitæ de brevitate queri.
Tristius est leto leti genus: horrida vultus 5
Abstulit, & tenero sedit in ore lues:
Ipsaque crudeles ederunt oscula morbi,
Nec data sunt nigris tota labella rogis.
Si tam præcipiti fuerant ventura volatu,
Debuerant alia fata venire via. 10
Sed mors vocis iter properavit cludere blandæ,
Ne posset duras flectere lingua deas.

NOTÆ.

1 *Æolidon*] Alludit poeta, ut aiunt interpretes, ad Canacem regis Æoli filiam, cujus meminit Ovidius in suis epistolis. Dicitur *Æolidon Canace* pro *Æolidarum*: alii, *Æolidos*: alii, *Æolis heu Canace*: Æolis verò dicitur, quod forte in Æolia nata esset.

4 *De brevitate*] Sed licet conqueri de mortis genere; misere enim periit Canace cancro corrosa.

12 *Deas*] Parcas scilicet, quæ voce tam blanda flecti potuissent.

In

In ZOILUM, hominem prorſus perditum. XCIII.

MEntitur, qui te vitioſum, Zoile, dixit.
Non vitioſus homo es, Zoile, ſed vitium.

O Zoile, qui nominavit te vitioſum, mentitur: non es homo vitioſus, ſed vitium ipſum.

NOTÆ.

1 *Mentitur qui*] Excuſans Zoilum magis accuſat.

De THEODORO, malo poeta. XCIV.

PIerios vatis Theodori flamma Penates
Abſtulit: hoc Muſis, hoc tibi, Phœbe, placet?
O ſcelus, O magnum facinus, crimenq; deorum,
Non arſit pariter quod domus, & dominus.

Igne abſumptæ ſunt ædes Pieriæ Theodori poetæ: ô Phœbe, an hoc arridet tibi, & Muſis? ô ſcelus, ô magnum facinus, & crimen deorum, quod ædes, & dominus ſimul non ſunt incenſi.

NOTÆ.

1 *Pierios*] Quia Theodorus erat poeta. Vide epig. 77. lib. 1.

4 *Et dominus*] Utpote poeta peſſimus.

XCV, XCVI,

Ad GERMANUM, XCVII.

arcentem puerum ab aqua haurienda.

MArtia non Rhenus ſalit hîc, Germane, quid obſtas,
Et puerum prohibes divitis imbre lacus?
Barbare, non debet ſubmoto cive miniſtro
Captivam victrix unda levare ſitim.

Martia ſalit hic non Rhenus, ô Germane, quid impedis, & arces puerum ab aqua largi lacus? O barbare, repulſo cive miniſtro non debet unda victrix lenire ſitim captivi.

NOTÆ.

1 *Martia*] De aqua Martia dictum epig. 42. lib. 6. Senſus totius epigrammatis eſt, Romanos victores à Germanis devictis non eſſe arcendos ab aqua Martia.

3 *Cive miniſtro*] Legit Gronovius *ſubmoto cive miniſtri*, hoc eſt, captivi, & famuli, qualis tu es, ô Germane.

XCVIII,

Ad BASSUM, XCIX.

de baſiatoribus quos effugere nemo poſſet.

EFfugere non eſt, Baſſe, baſiatores.
Inſtant, morantur, perſequuntur, occurrunt,

O Baſſe, baſiatores vitari nequeunt. Urgent, morantur, perſequuntur, obviam fiunt,

NOTÆ.

1 *Baſiatores*] De quibus jam dictum epigramm. 94. lib. 7.

& hinc & illinc, usquequaque, quacumque. Non ulcus acre, aut pustulæ igneæ, nec squalidum mentum, & sordidi lichenes, nec labra oblita pingui ceroto, nec gutta nasi congelati proficiet. Osculantur & sudantem, & frigentem, & reservantem osculum nuptiale. Caput tectum cucullis non tuebitur te, nec lectica tuta velo, & pelle, nec sæpius clausa sella liberabit te. Basiator ingredietur per omnes rimas. Basiator non amovebitur nec ab ipso consulatu, nec tribunatu, nec sævis fascibus, nec superba virga clamosi lictoris. Quamvis tu sedeas in excelso tribunali, atque è curuli sella dicas jus populis: basiator ascendet illa, atque illa: osculabitur febricitantem, & flentem. Libabit osculum oscitanti, & natanti: libabit & cacanti. Unicum est remedium mali, ineas amicitiam cum eo quem osculari nolis.

Et hinc & illinc, usquequaque, quacumque.
Non ulcus acre, pustulæve lucentes,
Nec triste mentum, sordidique lichenes,
Nec labra pingui delibuta ceroto,
Nec congelati gutta proderit nasi.
Et æstuantem basiant, & algentem,
Et nuptiale basium reservantem.
Non te cucullis asseret caput tectum, 10
Lectica nec te tuta pelle, veloque,
Nec vendicabit sella sæpius clausa:
Rimas per omneis basiator intrabit.
Non consulatus ipse, non tribunatus,
Sævique fasces, nec superba clamosi 15
Lictoris abiget virga basiatorem.
Sedeas in alto tu licet tribunali,
Et è curuli jura gentibus reddas:
Adscendet illa basiator, atque illa:
Febricitantem basiabit & flentem. 20
Dabit oscitanti basium, natantique:
Dabit & cacanti. remedium mali solum est,
Facias amicum, basiare quem nolis.

N O T Æ.

4 *Non ulcus*] Hoc est, nullum morbi genus deterrebit eos.

5 *Sordidique lichenes*] Galli[illegible]rtres, *gratelle*. Angl. *Ring-worms*.

6 *Nec labra*] Delibuta unguento è cerâ, aut cerussa ad fissuras, & ulcera. Farnab[illegible].

9 *Et nuptiale*] Hoc est, atque eum basiant qui pura sua oscula servat uxori, vel sponsæ.

18 *Curuli*] Sella nempe eburnea, in qua sedentes magistratus jus dicebant.

[illegible] *Facias amicum*] Ut basiis nihil sit opus, quibus tuam sibi amicitiam concilies basiator.

C, CI.

Ad FLACCUM, de Thaide valde exili. CII.

O Flacce, potuistine intueri Thaida tam exilem? O Flacce, opinor, tu potes intueri quod non est.

Thaida tam tenuem potuisti, Flacce, videre?
Tu, puto, quod non est, Flacce, videre potes.

N O T Æ.

2 *Tu puto*] Sensus est: Oculi tui, ô Flacce, perspicacissimi sunt, qui Thaida tam exilem deprehendere potuerint.

In LYDIAM insulsam. CIII.

O Lydia, non est mentitus, qui dixit mihi te habere pulchram carnem, non faciem. Ita est, si sileas, & si recumbas tam muta, quam tacet vultus in cera atque in tabula.

NON est mentitus qui te mihi dixit habere
Formosam carnem, Lydia, non faciem.
Est ita, si taceas, & si tam muta recumbas,
Quam silet in cera vultus, & in tabula.

Sed quoties loqueris, carnem quoque, Lydia, perdis, 5
Et sua plus nulli, quam tibi lingua nocet.
Audiat ædilis ne te, videatque, caveto.
Portentum est, quoties cœpit imago loqui.

At quoties loqueris, ô Lydia, amittis etiam carnem, nec ulli magis obest sua lingua, quam tibi. Caveto, ne ædilis audiat te, aut videat. Prodigium est, quoties imago cœpit loqui.

NOTÆ.

5 *Carnem quoque*] Nam injucundis, atque insulsis tuis sermonibus corporis pulchritudinem deturpas, aut simpliciter intellige deformitatem oris Lydiæ, dum loqueretur.

7 *Ædilis*] Expiabat portenta: imaginem verò loqui portentum erat: idcirca autem Lydiam vocat imaginem, quod formosa quidem esset, sed immobilis, atque illecebris careret. De Ædilis muneribus epig. 85. lib. 5.

Ad SOPHRONIUM, CIV.

quem factum esse patrem miratur.

TAnta tibi est animi probitas, orisque, Sophronî,
Ut mirer fieri te potuisse patrem.

O Sophroni, habes tantam animi & vultus probitatem, ut mirer te potuisse fieri genitorem.

NOTÆ.

2 *Ut mirer*] Te duxisse uxorem, atque ex ea suscepisse liberos.

CV.

Ad GARRICUM, CVI.

à quo solita dona non accipiebat.

MIttebas librā: quadrantē, Garrice, mittis.
Saltem semissem, Garrice, solve mihi.

Mittebas libram, ô Garrice, mittis quadrantem. O Garrice, saltem solve mihi semissem.

NOTÆ.

2 *Saltem semissem*] Nam per semissem seu [illegible] descendere debeas ad quadrantem. Vide epig. 71. lib. 8.

Ad ALBIUM MAXIMUM inertem. CVII.

ALbî Maxime, si vacabit hora,
Hoc tantum lege: namque & occupatus,
Et non es nimium laboriosus.
Transis hos quoque quatuor. sapisti,

Albî Maxime, si per tempus licebit, hoc tantum lege: namque & es occupatus, nec nimis laboriosus. Omittis hos etiam quatuor versus. Sapisti.

NOTÆ.

4 *Sapisti*] Hos enim si legeres, notatam tuam inertiam animadverteres.

Ad

Ad SEPTICIANUM, CVIII.

qui librum evolverat quidem, sed non legerat.

O Septiciane, ad me reportas librum explicitum usque ad cornua, & quasi absolutum. An legisti omnia? puta; scio, lætor, verum est. Ego etiam sic legi tuos libros.

EXplicitum nobis usque ad sua cornua li
Et quasi perfectum, Septiciane, refe
Omnia legisti; credo, scio, gaudeo, verum
Perlegi libros sic ego quinque tuos.

NOTÆ.

1 *Explicitum*] Apertum *ad cornua*, hoc est, ad extrema usque verba: de cornibus quibus libri ornarentur. Vide epig. 67. lib. 1.

2 *Perfectum*] Alii, *perlectum*. Minus

4 *Sic ego*] Explicui nempe tuos libr rursus involvi.

Ad LECTOREM, CIX.

hunc librum aliis muneribus augeri potuisse.

O Lector, licet possis satur esse tam longo libro, adhuc me rogas pauca disticha. Sed Lupus petit fœnus, & servi petunt diaria. O lector, solve. siles, & dissimulas. vale.

QUamvis tam longo possis satur esse lib
Lector, adhuc à me disticha pauca p
Sed Lupus usuram, puerique diaria posc
Lector, solve. taces, dissimulasque. val

NOTÆ.

3 *Diaria*] Hoc est, quotidianum victum petunt servi.

4 *Vale*] Cum fingas te non intellige rogem.



EPIGRA

EPIGRAMMATUM

LIBER XII.

Val. Martialis Prisco suo salutem.

SCio me patrocinium debere contumacissimæ triennii desidiæ: quæ absolvenda non esset inter illas quoque occupationes urbicas, quibus facilius consequimur, ut molesti potius quam officiosi esse videamur: ne dum in hac provinciali solitudine, ubi nisi etiam intemperanter studeamus, & sine solatio & sine excusatione secessimus. Accipe ergo rationem, in qua hoc maximum & primum est, quod [2] civitatis aures quibus assueveram, quæro, & videor mihi in alieno foro litigare. Si quid est enim in libellis meis quod placeat, dictavit auditor. Illam judiciorum subtilitatem, illud materiarum ingenium, bibliothecas, theatra, conventus, in quibus [3] studere se voluptatibus non sentiunt: ad summam omnium ea quæ delicatè reliquimus, quasi destituti desideramus.

INTERPRETATIO.

Novi me debere defensare valde obfirmatam inertiam triennii: quæ nec excusanda esset inter illa etiam officia urbana, quibus facilius assequimur, ut potius importuni esse appareamus, quam obsequiosi: non modo in hoc provinciali secessu, ubi nisi etiam immoderate studeamus, & sine consolatione, & sine caussa semigravimus. Disce igitur caussam, in qua hoc maximum, & præcipuum est, quod requiro aures urbis, quibus assueveram, & videor mihi litigare in alieno foro. Nam siquid extat in meis scriptis unde capiatur delectatio, hoc auditoribus tribuendum. Requirimus *illam subtilitatem judiciorum, illud ingenium materiarum, bibliothecas, theatra, conventus, in quibus,* qui adsunt, *non intelligunt se favere delectationibus* poetarum: *postremo veluti derelicti requirimus ea, quæ molliter reliquimus.*

NOTÆ.

1 *Scio*] Per tres annos, à quibus secesserat in patriam, nihil scripserat Martialis: diuturni verò silentii caussas explicat Proculo advenienti ab urbe Roma in Hispaniam; & petenti epigrammata, obsecutus est. Itaque librum hunc duodecimum paucissimis diebus composuit, & Prisco suo amico obtulit.

2 *Civitatis aures*] Nempe politos auditores desidero, quibus placeant mea carmina: enimvero excitat auditor studium.

3 *Studere se voluptatibus*] Hoc est, auditores non sentiunt se argumentum præbere versibus, quos poetæ cum voluptate & delectatione componunt. Unde infra dicit, *quæ a gelidis fieri solebant.* Vel intellige ipsos poetas etiam non cogitantes, dum spectaculis adsunt, studere cum animi delectatione, quod nempe reversi domum faciant versus de iis quæ ante viderint, aut audierint.

Accessi

Additur his malevolentia municipum meorum, atque invidia loco judicii, & unus aut duo mali, multi quidem in exiguo loco, quos patienter ferre quotidie difficile est. Ergo ne tibi mirum sit esse abjecta cum indignatione, quæ soleant fieri cum voluptate. Ne quid tamen & advenienti tibi ab urbe, & petenti recusarem, erga quem non sum gratus, si tantum ea præsto, quæ possim, imperabo mihi, cui obsequi solitus eram; & decrevi paucissimis diebus, ut exciperem adventoria sua aures tuas mihi familiarissimas. Te rogo ut accurate ista perpendas, & patienter exigas, quæ solum apud te tuta sunt, & quod tibi difficillimum est, judices de nugis nostris benignitate remota, ne, si ita censueris, Romam mittamus librum non Hispaniensem, sed Hispanum.

Accedit his municipalium rubigo dentium, judicii loco livor, & [4] unus, aut alter mali, pusillo loco multi, adversus quos difficile e[st] habere quotidie bonum stomachum. Ne m[i]reris igitur abjecta ab indignante, quæ à g[e]stiente fieri solebant. Ne quid tamen & a[d]venienti tibi ab urbe, & exigenti negare[m] [5] cui non refero gratiam, si tantum ea præst[o] quæ possim, [6] imperabo mihi, cui indulg[e]re consueveram, [7] & statui paucissimis dieb[us] ut familiarissimas mihi aures tuas exciperem [8] adventoria [sua.] Tu velim ista quæ ta[n]tum apud te non periclitantur, diligenter æsti[]mare, & excutere non graveris, &, quod tib[i] difficillimum est, de nugis nostris judices [9] ni[]tore sepofito, ne Romam, si ita decreveri[s] [10] non Hispaniensem librum mittamus, se[d] Hispanum.

NOTÆ.

4 *Unus aut alter*] Quamvis pauci sint forte duo, qui carpant mea epigrammata, ratione tamen loci exigui, plures videntur.

5 *Cui non refero gratiam*] Eleganter hanc sententiam expressit Cicero, lib. 4 epist. octava. *Reliquum est igitur, ut tibi me in omni re eum præbeam, præstemque, ut ad omnia quæ tui intersint; ita sim præsto, ut me non solum omnia debere tua caussa, sed ea quoque, etiam quæ non possim, putem.*

6 *Imperabo*] Id est, vel nolens te jubente scribam versus. Alii, *imperavi*, alii, *impetravi*.

7 *Et statui*] Alii, *studui*.

8 *Adventoria sua*] Turneb. lib. 30. cap. 26. sic explicat hunc locum. De libro autem, i[d est] *de adventoria cœna* loquitur, qua excipere so[le]mus amicos peregre redeuntes, aut longo inte[r]vallo ad nos venientes.

9 *Nitore sepofito*] Raderus recte nitorem [ex]ferre videtur ad elegantiam & humanitatem quam Priscus ad carmina Martialis adfer[re] solebat.

10 *Non Hispaniensem*] Id est, scriptum i[n] Hispania, sed prorsus Hispanum, seu inelega[n]tem, & rudem. Hispaniensis autem est ille qui incolit Hispaniam, licet aliunde oriundus sit: Hispanus vero est ille qui natus est in Hispa[]nia, quem hic sumit pro barbaro & inculto.

Ad PRISCUM, I.

cui nihil agenti offert librum legendum.

Dum retia conquiescunt, & Molossi latratores, & silva jacet non reperto apro: O Prisce, poteris dare operam brevi libro, nec est hora æstiva, nec perdis illam totam.

RETia dum cessant, latratoresque Molossi,
Et non invento silva quiescit apro:
Otia, Prisce, brevi poteris donare libello.
Hora nec æstiva est, nec tibi tota perit.

NOTÆ.

1 *Retia dum*] Dum non est venandi tempus. *Molossi*] Canes acerrimi sic dicti à Molossis Epiri populis, ubi erant optimi.

4 *Nec æstiva est*] Hoc est, non opus est hora longissima ad legendum meum librum: diem æstivum, ut & hibernum in duodecim partes dividebant veteres, unde necessario horæ æstivæ hibernis multò longiores erant. Vide epig. 8. lib. 4. Hinc constat hunc librum Prisc[o] oblatum fuisse vel extremo autumno, aut b[ru]mæ tempore, quod aptissimum sit venatio[ni] aprorum. Alii aliter explicant, nempe, Nec est hora æstiva, quia scilicet æstatis tempo[re] præ nimio calore facile defatigatur lector.

Nec tibi tota perit] Etenim liber non est ta[m] malus, quin ex eo fructum aliquem percipias.

Ad sua Carmina, quæ mittit Romam. II.

QUÆ modo littoreos ibatis, carmina, Pyrgos,
Ite sacra, jam non pulverulenta via est.

O Versus, qui modo petebatis Pyrgos maritimos, ite via sacra, jam iter non est pulverulentum.

NOTÆ.

1 *Quæ modo*] Ex urbe quondam libros meos misi Pyrgos, ut inde in alias orbis partes mitterentur: jam vero ex Hispania illos mitto in urbem. Pyrgi oppidum fuit Hetruriæ maritimum.

2 *Ite sacra*] Hinc colligere est hunc librum missum esse vel vere, vel autumno, quia tunc humidum est cœlum. Vide epigramma præcedens.

Ad Librum suum, quem mittit Romam. III.

AD populos mitti qui nuper ab urbe solebas,
Ibis tu Romam nunc, peregrine liber.
Auriferi de gente Tagi, tetricique Salonis
Dat patrios Manes quæ mihi terra potens. 4
Non tamen hospes eris, nec jam potes advena dici,
Cujus habet fratres tot domus alta Remi.
Jure tuó veneranda novi pete limina templi,
Reddita Pierio sunt ubi templa choro.
Vel si malueris, prima gradiere Sabura:
Atria sunt illic consulis alta mei. 10
Laurigeros habitat facundos Stella Penates,
Clarus Hianteæ Stella petitor aquæ.
Fons ibi Castalius vitreo torrente superbit,
Unde novem dominas sæpe bibisse ferunt.
Ille dabit populo, patribusque, equitiq; legendũ,
Nec nimium siccis perleget ipse genis. 16
Quid titulũ poscis? versus duo tresve legantur,
Clamabunt omnes te, liber, esse meum.

O Liber peregrine, qui nuper solebas ab urbe mitti ad populos, tu nunc petes Romam ex provincia auriferi Tagi, & Salonis rustici, quæ terra potens mihi præbet Manes patrios. Nihilominus non eris externus, nec jam dici potes advena, cujus tot sunt fratres in superbis ædibus Remi. Jure tuo adi colenda limina novi templi, ubi templa sunt restituta choro Pierio. Vel si libuerit, ibis prima Sabura: ibi est superba domus mei consulis. Stella disertus habitat ædes laurigeras, insignis Stella sititor aquæ Hianteæ, ubi Castalius fons superbit vitreis aquis, unde sæpe bibisse dicuntur novem dominæ. Ille dabit te legendum populo, & patribus, & equitibus, & ipse perleget genis non nimium siccis. Quid petis titulum? Legantur duo aut tres versus: ô liber, clamabunt omnes te esse meum.

NOTÆ.

1 *Ad populos*] Hoc epigramma ejusdem argumenti est cum superiore.

3 *Salonis*] De quo epig. 50. lib. 1. quem tetricum vocat propter agrestes, seu tetricos ejus accolas.

4 *Dat patrios Manes*] In qua scilicet terra conditi sunt cineres meorum parentum, & quæ patria mea est.

6 *Cujus habet fratres*] Romæ quippe, quam Remi domum vocat, præcedentes libros scripserat: Romæ autem triginta & quatuor annis manserat, epig. 104. lib. 10.

8 *Reddita Pierio*] In palatio Musarum atque Apollinis templum excitaverat Augustus, ubi probata poetarum scripta reponebantur, quod Nerva deinde restituit in gratiam chori Pierii seu Musarum, & ipsorum etiam poetarum.

9 *Prima Sabura*] In cujus aditu habitabat Stella, de quo epig. 8. lib. 1. De fonte Ianthidos vide epig. 49. & 13. lib. 7. & epig. 47. lib. 6. Gronovius contendit scribendum esse *Hyantea*, ut scribitur etiam in antiquis codicibus: Hyantea aqua, inquit, est unda Castalia. Ausonius, *Hyantea Aganippe*. Statio, *Hyanteæ sorores*, &c.

12 *Petitor*] Alii, *sititor*.

14 *Novem dominas*] Musas intellige.

16 *Nec nimium siccis*] Præ desiderio mei flebit.

17 *Quid titulum*] Hoc est, nomen auctoris.

Ad

Ad PRISCUM TERENTIUM, IV.

suum Mæcenatem.

Qualis Mæcenas eques natus ab atavis regibus fuit Horatio, & Vario, & summo Maroni, ô Prisce Terenti, talem te mihi fuisse fama loquax, & charta [illegible] narrabit gentibus & populis. Ingenium meum pendet à te, & si quid posse videmur, tu muneribus donas ingenuam inertiam.

QUod Flacco, Varioque fuit, summoq; Maroni
Mæcenas, atavis regibus ortus eques,
Gentibus & populis hoc te mihi, Prisce Ter[enti],
Fama fuisse loquax, chartaque dicet an[us].
Tu facis ingenium, tu, si quid posse videm[ur],
Tu das ingenuæ munera pigritiæ.

NOTÆ.

1 *Vario*] Cujus meminit epig. 18. lib. 8.
2 *Mæcenas*] Alludit ad illum Horatii versum ode 1. lib. 1.
Mæcenas atavis edite regibus, &c.
4 *Chartaque*] Hoc est, te meis in versibus donabo immortalitate.
6 *Tu das ingenuæ*] Legunt alii,
Tu das ingenuæ jus mihi pigritiæ.
Eligat lector.
Ingenuæ pigritiæ] Otium literarium [in]d[i] homine ingenuo dignum. Sex ultimos [v]... epigrammatis sexti huic conjungendos [c]... Turnebus, lib. 30. cap. 26. Sed tam [?]... quam Prisco convenire posse videntur.

Ad CÆSAREM, V.

de libris suis contractis.

Contraxi longiorem laborem undecimi & decimi libelli, & opus breve factum est. Otiosi legant pura quibus concessisti securam quietem. O Cæsar, tu lege hæc, forsan & leges illa.

LOngior undecimi nobis, decimique libel[li]
Arctatus labor est, & breve rasit opu[s].
Plura legant vacui, quibus otia tuta dedist[i]:
Hæc lege tu, Cæsar: forsan & illa lege[s].

NOTÆ.

1 *Longior*] Editum jam decimum atque undecimum librum revocavit & contraxit, ad nos tamen integros pervenisse merito existimat Raderus; sunt enim æque longi ac priores.
2 *Breve rasit*] Hoc est, castigando & emendando multa erasit. Alii, *vasit*, hoc est, [?]...
4 *Hæc lege*] Hoc est, hos libros contract[os] ... alios verò longiores legendos iis relinque, ... bus tu, ô Cæsar, otium tutum concessisti, carebant regnante Domitiano.

In commendationem Nervæ. VI.

Nerva lenissimus procerum datus est Imperio Romano: nunc f[as est] frui toto Helicone. Recta fides, hilaris clementia, provida potestas jam revertuntur: longi timores evanuerunt. O pia Roma, populi, & gentes tuæ rogant hoc, ut semper habeas talem Imperatorem, & istum diu.

COntigit Ausoniæ procerum mitissimus a[ulæ]
Nerva: licet toto nunc Helicone fru[i].
Recta fides, hilaris clementia, cauta potes[tas]
Jam redeunt: longi terga dedere metus.
Hoc populi, gentesq; tuæ, pia Roma, precantu[r]:
Dux tibi sit semper talis, & iste diu.

NOTÆ.

2 *Nerva*] De Trajano hoc epigramma & præcedens intelligi potest; Trajanus enim à Nerva adoptatus dictus est Nerva Trajanus.
Helicone frui] Hoc est, libere Musis vacare.
4 *Longi metus*] Quibus percellebantur [Ro]mani regnante Domitiano.
6 *Talis*] Qualis est Nerva.

Ma[?]

Macte animi, quem rarus habet, morumque tuorum,
Quos Numa, quos hilaris posset habere Cato.
Largiri, præstare, breves extendere census,
Et dare quæ faciles vix tribuere dei. 10
Nunc licet, & fas est: sed tu sub principe duro,
Temporibusque malis, ausus es esse bonus.

O Nerva macte animi, qui contigit paucis, & macte tuorum morum, quos habere posset Numa, & Cato hilariter. Nunc fas est donare, præstare, augere breves census, & dare, quæ vix concessere dii faciles. At tu sub Imperatore inhumano, & ausus es esse bonus temporibus malis.

NOTÆ.

7 *Macte animi*] Sensus est; Beatus & felix sis illo animo, atque illis moribus quibus ornari se crederet Numa, & lætaretur Cato, quantumvis morosus, & Stoicæ frontis.

9 *Largiri*] Id est, Nunc liberalitatem exercere potes, tu qui etiam sub principe crudeli bonus esse ausus es.

De LIGIA calva. VII.

TOto vertice quot gerit capillos,
Annos si tot habet, Ligia, trina est.

Si Ligia habet tot annos, quot crines gestat toto vertice, triennis est.

In commendationem Trajani. VIII.

TErrarum dea, gentiumque Roma,
Cui par est nihil, & nihil secundum,
Trajani modo læta cum futuros
Tot per sæcula computaret annos,
Et fortem, juvenemque, Martiumque 5
In tanto duce militem videret:
Dixit præside gloriosa tali,
Parthorum proceres, ducesque Serum,
Thraces, Sauromatæ, Getæ, Britanni,
Possum ostendere Cæsarem, venite. 10

Roma dea terrarum & nationum, cui nihil est par & nihil secundum, cum modo hilaris computaret annos futuros Trajani per tot sæcula, & spectaret militem & fortem, & juvenem, & Martium in tanto Imperatore; dixit superba tali duce; O proceres Parthorum, duces Serum, Thraces, Sauromatæ, Getæ, Britanni, accedite, possum vobis monstrare Cæsarem.

NOTÆ.

8 *Parthorum*] Quos bello superaverat Trajanus.

Ducesque Serum] Cluverius, lib. 5. suæ Introductionis, cap. 2. Sericam Scythiam hodie Cataiæ regnum esse dicit. De sequentibus populis sæpius actum supra.

10 *Venite*] Pacem scilicet oraturi: habeo enim Trajanum, qui vos à me deficientes castigare poterit. De virtutibus Trajani fuse Plinius junior in suo Panegyrico.

Ad CÆSAREM, IX.

de tranquillitate Hispaniæ.

PAlma regit nostros, mitissime Cæsar, Iberos,
Et placido fruitur pax peregrina jugo.

O Clementissime Cæsar, Palma gubernat nostros Hispanos, & pax peregrina fruitur jugo tranquillo.

NOTÆ.

1 *Palma*] Cujus Præfecti Syriæ, & Trajano gratissimi, mentionem facit Dio in Trajano: iterum meminit in Adriano à quo interfectus est Palma. Alii hoc loco Palmam sumunt pro symbolo victoriæ.

2 *Pax peregrina*] Nempe in Hispania.

Ergo

†

Ergo hilares agimus gratias pro tanto dono: misisti mores tuos in nostras regiones.

Ergo agimus læti tanto pro munere grate
Misisti mores in loca nostra tuos.

NOTÆ.

4 *Misisti*] Palmam præfectum, & tuorum morum æmulum.

De Africano avaro. X.

Africanus habet millies, & nihilominus aucupatur. Fortuna nimium largitur multis, satis verò nemini.

HAbet Africanus millies, & tamen ca
Fortuna multis dat nimis, satis nu

NOTÆ.

1 *Millies*] Centena scilicet sestertiûm millia.

Et tamen captat] Hoc est, servilibus officiis rem facere quærit.

2 *Satis nulli*] Argutè Aristophanes in Pluto:

Ὡς' οὐδὲ μεςός σοῦ γέγον' οὐδεὶς πω
Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἔστι πάντων πλη
Hoc est, Neque quenquam hominem,
quam (supple ô Plute) cepit satiet
aliarum rerum satietas est omnium.

Mittit librum ad Parthenium. XI.

O Musa, saluta nostrum Parthenium, & tuum: quis enim largius potat ab amne Aonio? cujus lyra nobilior exit ab antro Pimplæo? quis de grege Pierio magis diligitur à Phœbo? & si forte feriabitur, sed vix hoc sperandum est: ora ut ipse offerat versus nostros Imperatori, & commendet meticulosum & brevem librum quatuor tantum verbis: tua Roma legit hunc.

PArthenio dic, Musa, tuo, nostroque sal
Nam quis ab Aonio largius amne bi
Cujus Pimplæo lyra clarior exit ab antr
Quem plus Pierio de grege Phœbus a
Et si forte, sed hoc vix est sperare, vacabi
Tradat ut ipse duci carmina nostra, r
Quatuor & tantum, timidumque breve
libellum
Commendet verbis: hunc tua Roma l

NOTÆ.

1 *Parthenio*] Vide epig. 6. lib. 5. Suetonius in Domitiano, cap. 16.

2 *Nam quis*] Hoc est, quis est poeta nobilior? De antro Pimplæo epig. 4. lib. 11.

4 *Pierio de grege*] Hoc est, e poetis, ep. 77. l. 1.

6 *Tradat ut*] Idem rogavit Parth epig. 6. lib. 5.

Duci] Nervæ, aut potius Trajano, nor. Vide epig. 1. lib. 11.

In POSTUMUM, XII.

ebrium promittentem quidlibet.

Polliceris cuncta, cum potâsti tota nocte: mane nihil præstas, ô Postume, pota mane.

OMnia promittis, cum tota nocte bibi
Mane nihil præstas: Postume, mane

NOTÆ.

2 *Mane bibe*] Ut promittas, atque eodem die memor præstes; dormienti enim tibi pr excidunt ex memoria.

Ad AUCTUM, de divitibus iracundis. XIII.

GEnus, Aucte, lucri divites habent iram.
Odisse quam donare vilius constat.

O Aucte, locupletes percipiunt genus lucri ex ira. Vilius constat odisse, quam donare.

NOTÆ.

1 *Genus lucri*] Nimirum divites fingebant iram, ne aliquid donarent, lib. 3. epig. 37.

Ad PRISCUM, XIV.

ne in venatione leporum præcipiti equo imprudentius feratur.

PArcius utaris moneo rapiente veredo,
Prisce, nec in lepores tam violentus eas.
Sæpe satisfecit prædæ venator, & acri
Decidit excussus, nec rediturus, equo.
Insidias & campus habet, nec fossa, nec agger,
Nec sint saxa licet, fallere plana solent. 6
Non deerunt qui tanta tibi spectacula præstent:
Invidia fati sed leviore cadunt.
Si te delectant animosa pericula: Tuscis,
Tutior est virtus, insidiemur apris. 10
Quid te fræna juvant temeraria? sæpius illis,
Prisce, datum est equitem rumpere, quam leporem.

O Prisce, hortor moderatius utaris celeri veredo, nec tanto impetu insequaris lepores. Sæpe venator dedit pœnas prædæ, atque acri equo excussus cecidit, nec reversurus. Et agri habent insidias, & quamvis non sint saxa, nec fossa, nec agger, plana solent circumvenire. Non deerunt qui exhibeant tibi tanta spectacula, sed cadunt minore invidia fati. Si pericula animosa tibi placent, insidiemur apris Tuscis, virtus est cautior. Quid te delectant cursus præcipites? O Prisce, contigit sæpius illis frangere equitem, quam leporem.

NOTÆ.

1 *Rapiente veredo*] Turnebus, lib. 18. cap. 1. Opinio est, inquit, veredum equum esse, qui vehat rhedam: sed ego veredum equum puto, qui neque rhedam, neque cisium trahat, &c. Gallice possis interpretari, *un coureur*. Anglicè, *a Racer*.

7 *Non deerunt*] Alii scilicet, qui te comitabuntur.

8 *Sed leviore*] Sed minor est aliorum jactura, & levior inde invidia in deos. Vide epig. 13. lib. 1.

9 *Animosa*] In quibus opus est magna fortitudine.

Tuscis] Ingentibus & ferocibus, quales habet Tuscia, lib. 7. epig. 26.

Tuscæ glandis aper populator.

Legunt alii, *tu scis*, hoc est, tu novisti rem ita se habere. Eligat lector.

10 *Tutior est virtus*] Nam ab insidiis magis sibi cavent venatores.

12 *Equitem rumpere*] In hac leporum venatione sæpius venator incautus periit, quam lepus.

Adulatorium de Trajani liberalitate. XV.

QUidquid Parrhasia nitebat aula,
Donatum est oculis, deisque nostris.

Quicquid fulgebat in aula Palatina, datum est oculis, & numinibus nostris.

NOTÆ.

1 *Parrhasia*] Id est, Palatina, epig. 55. lib. 7.

2 *Donatum est*] Templis consecratum est ab omni populo spectandum.

Jupiter miratur Scythicas flammas auri virentis, & superbus stupet delectamenta regis, & graves lusus. Hæc sunt pocula, quæ conveniunt Tonanti: hæc sunt quæ conveniunt ministro Phrygio. Omnes nunc sumus felices cum Jove. Sed nuper, pudet, ab pudet fateri, omnes eramus inopes cum Jove.

Miratur Scythicas virentis auri
Flammas Juppiter, & stupet superbus
Regis delicias, gravesque lusus, 5
Hæc sunt pocula, quæ decent Tonantem:
Hæc sunt, quæ Phrygium decent ministrum.
Omnes cum Jove nunc sumus beati:
At nuper, pudet, ah pudet fateri,
Omnes cum Jove pauperes eramus. 10

Notæ.

3 *Miratur Scythicas*] Vide epig 28. lib. 4. hoc est, smaragdos virides: nam cum poculis aureis inseruntur, communicant suum colorem.

4 *Superbus*] Alii, *superbi.*

5 *Regis*] Domitiani, quem vivum summis laudibus extulit, jam mortuum vituperat poeta.

Gravesque lusus] Ut ornaret templa, spectacula ederet, & suis voluptatibus indulgeret, Romanos spoliabat Domitianus, unde ejus lusus graves erant populo. Legunt alii, *gravesque luxus.*

7 *Phrygium ministrum*] Ganymedem nempe; pocula Domitiani Jovi consecravit Trajanus.

8 *Cum Jove*] Quem donis ingentibus cumulavit Trajanus.

9 *Pudet, ah pudet*] Alii, *pudet, at piget.*

10 *Omnes cum Jove pauperes*] Attamen epig. 4. lib. 9. dixit poeta Jovem non fore solvendo si ab eo Domitianus repetiisset impensas quas in templis Capitolinis fecerat. Melius autem, ut opinor, aliter explicabis, cum Jove, hoc est, cum Domitiano, qui alterum Jovem haberi se volebat. Vide epig. 37. lib. 9.

XVI.

In LENTINUM, XVII.

cujus febricitantis luxum irridet.

O Lentine, semper conquereris, & rogas, cur tam multis diebus febris non discedat à te. Tecum gestatur in sella, & simul lavatur; cœnat boletos, ostrea, sumen, aprum; sæpe fit temulenta Setino, & sæpe Falerno: nec bibit Cæcuba nisi post aquam niveam; circundata rosis, & nigra amomo recumbit, & dormit in pluma & cubili purpureo, cum febris tua tam eleganter & tam belle vivat apud te, visne ut potius corripiat Dammam?

Quare tam multis à te, Lentine, diebus
Non abeat febris, quæris, & usq; gemis.
Gestatur tecum sella, pariterque lavatur:
Cœnat boletos, ostrea, sumen, aprum.
Ebria Setino fit sæpe, & sæpe Falerno: 5
Nec nisi post niveam Cæcuba potat aquam.
Circumfusa rosis, & nigra recumbit amomo,
Dormit & in pluma, purpureoque toro.
Cùm sic tam pulchrè, tam bellè vivat apud te,
Ad Dammam potius vis tua febris eat? 10

Notæ.

1 *Quare tam*] A vino generoso & delicatis dapibus se non abstinebat Lentinus, unde merito illum poeta irridet conquerentem, quod semper febri laboraret.

10 *Ad Dammam*] Nomen servi, à quo scilicet pessime exciperetur.

Ad

Ad JUVENALEM, XVIII.

de otio quo fruebatur Bilbili.

DUM tu forſitan inquietus erras
Clamoſa, Juvenalis, in Subura,
Aut collem dominæ teris Dianæ :
Dum per limina te potentiorum
Sudatrix toga ventilat, vagumque 5
Major Cælius, & minor fatigant :
Me multos repetita poſt Decembres
Accepit mea, ruſticumque fecit
Auro Bilbilis, & ſuperba ferro.
Hic pigri colimus labore dulci 10
Bothrodum, Plateamque : Celtiberis
Hæc ſunt nomina craſſiora terris.
Ingenti fruor, improboque ſomno,
Quem nec tertia ſæpe rumpit hora,
Et totum mihi nunc repono, quidquid 15
Terdenos vigilaveram per annos.
Ignota eſt toga : ſed datur petenti
Rupta proxima veſtis è cathedra.
Surgentem focus excipit ſuperba
Vicini ſtrue cultus iliceti, 20
Multa villica quem coronat olla.
Venator ſequitur : ſed ille, quem tu
Secreta cupias habere ſilva.
Diſpenſat pueris, rogatque longos
Levis ponere villicus capillos. 25
Sic me vivere, ſic juvat perire.

O Juvenalis, dum tu fortè ſolicitus vagaris in clamoſa Subura, aut teris collem dominæ Dianæ: dum ſudatrix toga ventilat te per limina potentiorum, & major Cælius, & minor defatigant te errantem: mea Bilbilis ſuperba auro & ferro repetita poſt multos annos excepit me, & fecit ruſticum. Hic otioſi ſuavi labore colimus Bothrodum, & Plateam: terræ Celtiberæ habent hæc nomina rudiora. Fruor alto atque ingenti ſomno, qui ſæpe nec rumpitur hora tertia, & nunc mihi rependo totum, quicquid vigilaveram per triginta annos. Toga ignota eſt: ſed mihi *poſcenti traditur proxima veſtis* ſuſpenſa *ex cathedra rupta.* Me *ſurgentem excipit focus inſtructus alta ſtrue vicini iliceti, quem multis ollis cingit villica. Venator ſequitur* . . . . *Villicus tonſus mandat* officia *ſervis, atque orat ut deponantur longæ* eorum *comæ. Placet mihi ſic vivere, & ſic mori.*

NOTÆ.

2 *Juvenalis*] Poeta ſatyricus ſatis notus.

Clamoſa Subura] Ubi nempe frequens clamor, quod illic eſſet forum rerum venalium, lib. 7. epig. 30.

3 *Collem Dianæ*] Montem Aventinum intellige, in quo erat templum Dianæ ſacrum, epig. 64. lib. 6.

5 *Sudatrix toga*] Clientes toga induti adibant ſuos patronos.

6 *Major & minor Cælius*] Montes. Majorem olim Querquetulanum dictum ſcribit Tacitus. Cælium poſtea à Cæle Vibenna Hetruſcæ gentis duce; minor Cæliolus, aut Cælicolus dictus. Vide Marlianum, lib. 4. cap. 18.

7 *Multos poſt Decembres*] Poſt annos nempe 34. epig. 104. lib. 10. De Bothrodo aut Botrodo, epig. 50. lib. 1. De Platea verò egimus, lib. 4. epig. 55.

14 *Tertia hora*] Nimirum ab ortu ſolis. Vide epig. 8. lib. 4.

17 *Ignota eſt toga*] Senſus: Officia togatorum hîc nulla ſunt.

18 *Rupta proxima*] Morem oſtendit hominis ruſticantis, qui ſolutus curis dum it dormitum, veſtem conjicit in cathedram. Sic Domitius.

19 *Surgentem focus*]

Vicina in ipſum ſilva deſcendet focum.

epig. 50. lib. 1.

24 *Diſpenſat*] An officia, aut cibaria?

Rogatque] Villicus ſcilicet ad cutem raſus rogat herum, ut ſibi liceat tondere ſervos, quo aptiores fiant operi ruſtico.

De ÆMILIO guloso. XIX.

Æmilius in thermis comedit lactucas, ova, lacertum, & negat cœnare se foris.

IN thermis sumit lactucas, ova, lacertum,
Et cœnare foris se negat Æmilius.

Notæ.

1 *In thermis*] Divites iis quibuscum lavabant, cibos in ipsis thermis distribuebant, hos Æmilius vorabat, ita ut non indigeret cœnare foris: interim prædicabat se non captare alienam cœnam, quasi perinde non esset in aliis thermis, aut in alienis ædibus cœnare, epig. infra, de Apro.
Sobrius à thermis nescit abire domum.

Ad FABULLUM, XX.

de Themisonte libidinoso.

O Fabulle, rogas cur Themison non habeat uxorem: habet sororem.

QUare non habeat, Fabulle, quæris
Uxorem Themison: habet sororem.

Notæ.

1 *Habet sororem*] Hoc est, amicam. Vide epig. 4. lib. 2.

Ad MARCELLAM, XXI.

suam uxorem, quam laudat à morum suavitate.

O Marcella, quis credat te esse popularem rigidi Salonis, & genitam esse in nostra regione? tam rarum, tam suave est tuum ingenium: Palatia vendicabunt te sibi, si audiverint te vel semel. Nulla nec genita vel in media Subura, nec alumna collis Capitolini contendet tecum. Nec gloria peregrini partus cito ridebit, cui magis conveniat esse nurui Romanæ. Tu in caussa es cur minus ægre feram desiderium urbis dominæ: tu una mihi efficis Romam.

MUnicipem rigidi quis te, Marcella, Salonis
Et genitam nostris quis putet esse *locis*?
Tam rarum, tam dulce sapis: Pallatia dicent
Audierint si te vel semel, esse suam.
Nulla nec in media certabit nata Subura,
Nec Capitolini collis alumna tibi.
Nec cito ridebit peregrini gloria partus
Romanam deceat quam magis esse nurum.
Tu desiderium dominæ mihi mitius urbis
Esse jubes: Romam tu mihi sola facis.

Notæ.

1 *Marcella*] Poetæ uxor, de qua epig. 31. infra.
Rigidi Salonis] Epig. 55. lib. 4.
Armorum Salo temperator.
5 *Certabit*] Alii, *certarit*, hoc est, nec ulla mulier vel media in urbe nata tecum contendet de elegantia & comitate morum, &c.
7 *Nec cito*] Hunc versum sic explicat Raderus,
Nec gloria peregrini partus.
id est, nec ulla puella extra urbem nascetur, quæ nata arridebit patri, aut matri, quam magis deceat existimari Romanam vel ab ipsis Romanis, ac te, ô Marcella. Virgilius, Eclog. 4.
Incipe, parve puer, risu cognoscere matrem.
8 *Deceat*] Alii, *ducat*.

De PHILÆNIDE deformi. XXII.

QUam sit lusca Philænis indecenter,
Vis dicam breviter tibi, Fabulle ?
Esset cæca decentior Philænis.

O Fabulle, placet definia paucis verbis, quam indece lusca sit Philænis ? Philænis cæ ca esset venustior.

NOTÆ.

3 *Decentior*] Capta enim utroque oculo minus deformis videretur, epig. 33. lib. 2.

In LÆLIAM, XXIII.

edentulam & calvam.

DEntibus atque comis, nec te pudet, uteris emtis.
Quid facies oculo, Lælia ? non emitur.

O Lælia, uteris dentibus & capillis emptis, nec erubescis, quid facies oculo ? non emitur.

NOTÆ.

2 *Quid facies oculo*] Qua arte oculi deformitatem teges ? oculi, ut capilli & dentes, non emuntur.

Ad JUVENCUM, de covino curru, XXIV.

quem acceperat ab Heliano.

O Jucunda, covine, solitudo,
Carruca magis, essedoque gratum
Facundi mihi munus Heliani :
Hic mecum licet, hic, Juvence, quidquid
In buccam tibi venerit, loquaris. 5
Non vector Libyci niger caballi,
Succinctus neque cursor antecedit.
Nusquam est mulio : mannuli tacebunt.
O si conscius esset hic Avitus,
Aurem non ego tertiam timerem. 10
Totus quam bene sic dies abiret !

O Covine, amœna solitudo, donum diserti Heliani mihi jucundius carruca, atque essedo, Juvence, hic mecum, hic fas est dicas quicquid tibi venerit in buccam. Non vector niger equi Libyci, nec cursor expeditus anteit. Nusquam est mulio : mannuli silebunt. O si Avitus socius hic adesset, ego non metuerem tertiam aurem. Quam festive sic laberetur totus dies !

NOTÆ.

1 *Covine*] Vehiculi falcati genus est, quo Galli in præliis utebantur.

Jucunda solitudo] Nempe propter umbram covini tecti & velati, ut ait Raderus : sed melius, meo judicio, Farnabius covinum solitudinem dici à poeta censet, quod regeretur sine mulione.

2 *Carruca, essedoque*] Sunt etiam curruum genera.

3 *Heliani*] Alii, *Æliani* : alii verò, *Hadriani*

6 *Non vector*] Alii, *rector*. Maurum intellige insidentem equo Massyleo, epig. 23. lib. 9.

8 *Mannuli*] Parvi equi qui sermones nostros non deferent, à quibus scilicet trahebatur covinus.

9 *Avitus*] De quo epistola lib. 9. & epig. 1

10 *Aurem non*] Aviti scilicet qui verba nostra insidiose non exciperet.

In THELESINUM avarum. XXV.

Cum peto à te nummos sine pignore, Non habeo, ais. Tu idem habes, si agellus spondet pro me. O Thelesine, quod non credis mihi antiquo socio, credis colliculis atque arboribus meis. En Carus accusavit te reum, agellus ferat opem. Quaeris-ne comitem exilii? Agellus eat.

CUM rogo te nummos sine pignore, Non habeo, inquis:
Idem, si pro me spondet agellus, habes.
Quod mihi non credis veteri, Thelesine, sodali,
Credis colliculis, arboribusque meis.
Ecce reum Carus te detulit: adsit agellus. 5
Exilii comitem quæris? agellus eat.

NOTÆ.

5 *Carus*] Delator nequissimus.
6 *Agellus eat*] Cui nempe, non mihi, credis pecuniam.

In avarum amicum. XXVI.

Cum tu senator mane teras sexaginta limina, ego videor tibi esse eques otiosus; quod à primo diluculo non discurram per urbem, & defatigatus reportem mille oscula in ædes meas. Sed tu discurris ut inscribas nova nomina purpureis fastis, aut adeas nationes Numidarum, aut Cappadocum: sed ego, quem cogis abrumpere medios somnos, & aspergi atque infici luto matutino, quid peto? cum pes solutus exit, pelle rupta, & repentinus imber crassa aqua decidit: Nec verna nomenclator accedit ablatis lacernis; sed servus accedit ad frigidam auriculam, & dicit, Lætorius orat ut cœnes secum: an non gratior est cœnacula empta viginti nummis?

SExaginta teras, cum limina mane senator,
Esse tibi videor desidiosus eques,
Quod non à prima discurram luce per urbem,
Et referam lassus basia mille domum.
Sed tu purpureis ut des nova nomina fastis, 5
Aut Numidûm gentes, Cappadocúmve petas:
At mihi, quem cogis medios abrumpere somnos,
Et matutinum ferre, patique lutum.
Quid petitur? rupta cum pes vagus exit aluta,
Et subitus crassæ decidit imber aquæ: 10
Nec venit ablatis clamator verna lacernis,
Accedit gelidam servus ad auriculam,
Et, rogat, ut cœnes secum Lætorius, inquit:
Viginti nummis non ego malo famem?

NOTÆ.

1 *Sexaginta*] Hoc est, cum tu senator discurras, ego vero dignitate inferior, eques scilicet, & quidem fine censu tibi videor desidiosus, qui summo mane potentioribus non nunciem salutem.

4 *Et referam*] De his salutantium basiis diximus, epig. 94. lib. 7.

5 *Sed tu purpureis*] Hoc est, ut consul fias; consulum enim nomina in fastos purpura illitos referebantur.

6 *Aut Numidûm*] Numides vocantur auctore Stephano populi circa Nilum fluvium; Cappadoces verò Asiæ minoris sunt populi, de quibus jam supra. Sensus est: Tu colis potentiores, ut obtineas provinciam cum imperio.

7 *At mihi quid petitur*] Hoc est, quid spero cum rupta est aluta pellis, nempe ex qua conficiebantur calcei.

8 *Et matutinum*] Vide epig. 36. lib. 3.

10 *Et subitus*] Et pluvia repentina perfusus domum redeo. *Aquam crassam* sudorem interpretatur Domitius. Judicet lector.

11 *Nec venit*] Hoc est, nec detritis meis lacernis aut humidis servus adest, qui novas afferat, detritas tollat, sed duntaxat à divite quodam Lætorio venit servus, qui me defatigatum invitet ad cœnam. *Ablatis*, forte legendum, *adlatis*.

14 *Viginti nummis*] Hoc est, nonne domi mihi gratior esset frugalis cœna? Legunt alii,
Et, rogat, ut cœnes secum Lætorius, inquit:
Viginti nummis. Non ego. Malo famem.
Quam sit cœna mihi, &c.
Non ego, forte legendum *non eo*.

Quod

Quod sit cœna mihi, tibi sit provincia merces,
Et faciamus idem, nec mereamur idem. 16

cum habeam cœnam pro mercede, tu vero provinciam, & faciamus idem, nec mereamur idem.

NOTÆ.

15 *Quod sit cœna mihi*] Hoc est, ideo summo mane per urbem non discurro, quod similia mea & tua officia simili mercede non remunerentur. Legunt, alii, *Cur sit cœna*, &c.

XXVII.

In CINNAM ebriosum. XXVIII.

POto ego sextantes: tu potas, Cinna, deunces,
Et quereris quod non, Cinna, bibamus idem.

Ego bibo sextantes; tu, ô Cinna, bibis deunces, atque, ô Cinna, quereris, quod non potemus idem vinum.

NOTÆ.

1 *Sextantes*] Hoc est, duos cyathos bibo, tu vero undecim, unde immerito conquereris tibi non apponi optimum vinum; nimium enim bibis.

De HERMOGENE fure. XXIX.

HErmogenes tantus mapparum, Pontice, fur est,
Quantus nummorum vix, puto, Massa fuit,
Tu licet observes dextram, teneasque sinistrā:
Inveniet, mappam qua ratione trahat.
Cervinus gelidum sorbet sic halitus anguem: 5
Casuras alte sic rapit Iris aquas.
Nuper cum Myrino peteretur missio læso:
Subduxit mappas quatuor Hermogenes.
Cretatam prætor cum vellet mittere mappam:
Prætori mappam surripit Hermogenes. 10
Attulerat mappam nemo, dum furta timentur:

O Pontice, Hermogenes tam surripit mappas, quam, opinor, vix Massa surripuit nummos. Quamvis tu caveas à dextra, & adstringas lævam, excogitabit qua arte subducat mappam. Halitus cervi sic attrahit frigidum anguem: sic Iris evehit undas casuras desuper. Nuper cum peteretur missio Myrino vulnerato, Hermogenes subripuit quatuor mappas. Cum prætor vellet facere candidam mappam, Hermogenes subduxit mappam prætori. Nullus attulerat mappam: dum furta metuuntur:

NOTÆ.

1 *Hermogenes*] Hoc est, ab Herme seu Mercurio genitus, qui nempe est furum deus: poeta ergo aptissimum furi hoc nomen finxit.

2 *Massa*] Plinius junior, epist. ult. lib. 9. *Dederat me senatus cum Herennio Senecione advocatum provinciæ Bæticæ contra Bæbium Massam: damnatoque Massa, censuerat ut bona ejus publice custodirentur.*

5 *Cervinus gelidum*] Cervus absorpto angue vitam producit.

6 *Iris*] Arcus scilicet cœlestis. Aristoteles, lib. 3. Meteor. Ὅτι μὲν ἐν ἀνάκλασις ἡ ἶρις τῆς ὄψεως πρὸς τὸν ἥλιον φανερόν. *Quod ergo Iris sit refractio aspectus ad solem, manifestum est*, &c. Plinius, lib. 2. cap. 59.

7 *Cum Myrino*] De quo epig. 20. lib. Spect. hoc est, cum Myrino gladiatori missio peteretur à populo, vel ab ipso Myrino læso peteretur: læsi enim gladiatores arma submittebant, & vitam aliquando impetrabant ab Imperatore, aut à populo, dum staret Respublica.

9 *Cretatam*] Signum nempe quod mittendis quadrigis dabatur in ludis Circensibus. Raderus ex Cedreno refert, hanc fuisse occasionem mappæ in circum mittendæ, quod magistratus ante missionem super fornices carcerum eo loco unde spectabant, convivium curarent, mappamque in tempore mappario mittendam traderent.

11 *Attulerat mappam*] Ad convivia singuli afferebant suas mappas: mantile vero, inquit Raderus, linteum scilicet tergendis manibus aptum à convivatore parabatur,

Hermogenes subduxit mantile è mensa. Si hoc etiam defecerit, non dubitat radere lectos, & pedes mensarum. Licet spectacula caleant vehementi sole; vela colliguntur cum Hermogenes accedit. Nautæ meticulosi festinanter contrahunt carbasa, quoties Hermogenes visus est ad portum. Calvi linigeri fugiunt, & sistrata turba fugit, cum Hermogenes stetit inter adorantes. Nunquam Hermogenes apportavit mappam ad cœnam; Hermogenes semper à cœna reportavit.

Mantile è mensa surripit Hermogenes.
Hoc quoque si deerit: medios distringere lectos,
Mensarumque pedes non timet Hermogenes.
Quamvis non modico caleant spectacula Sole;
Vela reducuntur, cum venit Hermogenes. 16
Festinant trepidi substringere carbasa nautæ,
Ad portum quoties paruit Hermogenes.
Linigeri fugiunt calvi, sistrataque turba,
Inter adorantes cum stetit Hermogenes. 20
Ad cœnam Hermogenes mappam non attulit umquam:
A cœna semper rettulit Hermogenes.

NOTÆ.

13 *Distringere*] Hoc est, stragula lectorum, quibus accumbebant, subripere: vel forte melius, laminas aureas vel argenteas lectis deradere.

14 *Mensarumque pedes*. Eburneos nimirum, aut potius intellige ab Hermogene argenteas bracteas mensarum pedibus derasas fuisse. epig. 33. lib. 8.

16 *Vela reducuntur*] Epig. 39. lib. 9. Vela autem colligebantur ne ab Hermogene surriperentur.

19 *Linigeri*] Isidis sacerdotes interpretatur, quorum vestes ex lino confectæ candidissimæ erant: illos sistratam turbam vocat, quod sistra, seu crepitacula quaterent sacra sua celebrantes.

Ad APRUM, XXX.

se nolle amicum sobrium.

Aper siccus & sobrius est: quid ad me pertinet? Talis mihi placet servus, non amicus.

Siccus, sobrius est Aper: quid ad me?
Servum sic ego laudo, non amicum.

NOTÆ.

2 *Non amicum*] Quem genio suo indulgere volo.

De hortis MARCELLÆ uxoris. XXXI.

Hoc nemus, hi fontes, textilis hæc umbra proni palmitis, & hic ductilis fluvius aquæ riguæ: & prata, & rosaria non inferiora Pæsto bifero; atque olus quod virescit mense Januario, nec friget: & familiaris anguilla quæ natat aquis clausis, atque alba turris in qua sunt volucres ejusdem coloris.

Hoc nemus, hi fontes, hæc textilis umbra supini
Palmitis, hoc riguæ ductile flumen aquæ:
Prataque, nec bifero cessura rosaria Pæsto:
Quodque viret Jani mense, nec alget olus:
Quæq; natat clusis anguilla domestica lymphis,
Quæque gerit similes candida turris aves: 6

NOTÆ.

1 *Textilis umbra*] Propter palmites cum foliis atque arborum ramis contextos.

2 *Ductile flumen*] Rivulum intellige ab aliquo vicino fonte ductum in hortos Marcellæ, vel forte aquæductum.

3 *Bifero Pæsto*] Hoc est, bis in anno florenti. Vide epig. 38. lib. 5.

4 *Nec alget*] Nec frigidum est.

5 *Clusis lymphis*] Hoc est, in piscina.

6 *Turris candida*] Candidas columbas continebat.

Munera

Munera sunt domino: post septima lustra reverso
Has Marcella domos, parvaque regna dedit.
Si mihi Nausicaë patrios concederet hortos,
Alcinoo possem dicere, malo meos. 10

Sunt dona domino: Marcella donavit mihi reverso post septem lustra has ades, atque exigua regna. Si Nausicaë mihi daret paternos hortos, liceret dicere Alcinoo, Plus placent mei.

NOTÆ.

7 *Munera sunt domino*] Alii, *domina*, nempe meæ uxoris.

Post septima] Triginta & quatuor annis poeta manserat Romæ, & anno trigesimo quarto rediit in Hispaniam. Vide epig. 103. lib. 10.

9 *Nausicaë*] Filia scilicet Alcinoi, de cujus amœnissimis hortis, epig. 64. lib. 4.

In VACERRAM, XXXII.

cujus paupertatem irridet.

O Juliarum dedecus Kalendarum,
Vidi, Vacerra, sarcinas tuas, vidi:
Quas non retentas pensione pro bima
Portabat uxor rufa crinibus septem,
Et cum sorore cana mater ingenti. 5
Furias putavi nocte ditis emersas.
Has tu priores frigore, & fame siccus,
Et non recenti pallidus magis buxo
Irus tuorum temporum sequebaris.
Migrare clivum crederes Aricinum. 10
Ibat tripes grabatus, & bipes mensa,
Et cum lucerna, corneoque cratere
Matella curto rupta latere meiebat.
Focum ferentis suberat amphoræ cervix.
Fuisse gerres, aut inutiles mænas 15
Odor impudicus urcei fatebatur,
Qualem marinæ misit aura piscinæ.

O infamia Juliarum Calendarum, ô Vacerra, vidi tuam supellectilem, spectavi: quam non retentam pro mercede biennii ferebat uxor rufa septem capillis, & cana genitrix cum ingenti sorore. Existimavi furias emersas ex tenebris inferorum. Tu aridus frigore & esurie, & pallidior buxo veteri, Irus tui seculi sequebaris has præeuntes. Putares mendicos omnes clivi Aricini ire alio. Lectulus tripes incedebat, & mensa bipes, & cum lucerna, & corneo cratere matella fracta brevi latere meiebat. Cervix portantis focum subjecta erat amphora. Fœtidus odor urcei, qualis emissa est ab aura piscina marina, testificabatur in eo fuisse gerres, aut mænas inutiles.

NOTÆ.

1 *Juliarum*] Quo nempe tempore novas ædes conducere solebant Romani. Suetonius in Tiberio cap. 35. *Senatori latum clavum ademit, cum cognovisset sub Calendas Julii demigrasse in hortos, quo vilius post diem ædes in urbe conduceret.*

3 *Quas non retentas*] Hoc est, quas conductarum à te ædium dominus pro pensione biennii, utpote viliores pignoris loco retinere noluit.

4 *Crinibus septem*] Hoc est, uxor tua calva.

5 *Sorore ingenti*] Ætate scilicet, secundum Raderum: adulta autem & carente viro, secundum Domitium. *Ingenti* forte melius referas tantum ad immanem corporis proceritatem.

8 *Non recenti*] Hoc est, arido buxo pallidior.

9 *Irus*] Omnium mortalium pauperrimus, de quo epig. 40. lib. 5.

10 *Clivum Aricinum*] Ubi erant multi mendici. Vide epig. 19. lib. 2.

11 *Tripes grabatus*] Vilis nimirum lectus, cui ut & mensæ deerat unus pes: mensæ enim utplurimum tribus pedibus fulciebantur.

13 *Meiebat*] Hoc est, ex qua rupta effluebat urina.

14 *Focum ferentis*] An impositam Vacerræ, an servi capiti amphoram cui focus inerat? Videat lector. Legendus Juvenalis Sat. 3. v. 251. Legunt alii,

Foco virenti suberat amphora cervix.

Quam lectionem non intelligo.

15 *Gerres*] Genus nempe locustarum, epig. 77. lib. 3.

Mænas] Pisciculos de quibus lib. 11. ep. 32.

Nec quadra casei Tolosatis deficiebat, nec corona quadrima nigri pulei, & calvæ restes & allio, & cepis, nec olla matris tuæ plena fœtida resina, qua Summœnianæ uxores glabrantur. O Vacerra, quid quæris domum, & illudis villicos, cum possis habere domicilium gratis? Hæc pompa sarcinarum apta est ponti.

Nec quadra deerat casei Tolosatis,
Quadrima nigri nec corona pulei,
Calvæque restes allioque, cepisque,
Nec plena turpi matris olla resina,
Summœnianæ qua pilantur uxores.
Quid quæris ædes, villicosque derides,
Habitare gratis, ô Vacerra, cum possis?
Hæc sarcinarum pompa convenit ponti.

NOTÆ.

18 *Casei Tolosatis*] Mali scilicet saporis. Tolosa urbs Galliæ satis nota.

19 *Quadrina*] Hoc est, pulegium à quatuor annis servatum, eoque deterius, nempe cibariis rusticorum condiendis inserviebat.

20 *Calvæ restes*] Sensus est: alii & cepæ ex funibus seu restibus pendentes, quas calvas vocat, quod cepæ sint glabræ.

22 *Summœnianæ*] Hoc est, meretrices. V. de epig. 81. lib. 3.

23 *Quid quæris*] Hoc est, inquit Famab... quid quæris villam ruri, quasi lautiorum ... per æstatem rusticaturus sis!

Villicosque derides] Cum solvendo non s...

25 *Ponti*] Ubi nempe habitant mendici.

XXXIIII.

Ad JULIUM, XXXIV.

vitæ tranquillitatem perturbari nimia erga sodales amicitia.

O Juli, si memini, vixi tecum triginta & quatuor annis; quorum suavitas non fuit sine amaritie, at nihilominus plures fuere dulces. Et si calculus omnis diversus, & bicolor distribuatur huc & illuc, albus numerus superabit nigriorem. Si cupias declinare quasdam molestias, & vitare acerbos morsus animi, cum nullo ineas nimiam amicitiam. Lætaberis minus, & mœrebis minus.

TRiginta mihi quatuorque messes
Tecum, si memini, fuere, Julî:
Quarum dulcia mixta sunt amaris,
Sed jucunda tamen fuere plura.
Et si calculus omnis huc & illuc
Diversus, bicolorque digeratur:
Vincet candida turba nigriorem.
Si vitare velis acerba quædam,
Et tristes animi cavere morsus
Nulli te facias nimis sodalem. 10
Gaudebis minus, & minus dolebis.

NOTÆ.

Ad Julium] Addunt alii, *Martialem*. Vide epig. 99. lib. 9.

1 *Triginta*] Quibus manserat Romæ, ep. 104. lib. 10.

5 *Et si calculus*] Lapidibus albis fausti dies, nigris vero infausti notabantur, epig. 45. lib. 8.

7 *Vincet candida*] Plures numerabuntur dies felices, quam mœsti.

9 *Animi morsus*] Hoc est, mœrorem à quo conficitur animus.

11 *Gaudebis minus*] Amicorum enim prospera atque adversa fortuna nimis nos afficit.

XXXV.

In LABULLUM, XXXVI.

qui exiguis muneribus liberalis haberi volebat.

Libras quatuor aut duas amico,
Algentemque togam, brevemque lænam,
Interdum aureolos manu crepanteis:
Possint ducere qui duas kalendas,
Quod nemo, nisi tu, Labulle, donas, 5
Non es, crede mihi, bonus quid ergo?
Ut verum loquar, optimus malorum.
Pisones, Senecasque, Memmiosque,
Et Crispos mihi redde, sed priores:
Fies protinus ultimus bonorum. 10
Vis cursu pedibusque gloriari;
Tigrim vince, levemque Passerinum.
Nulla est gloria præterire asellos.

O Labulle, quod tu solus largiris amico libras quatuor, aut duas argenti, *frigidam togam, & lænam curtam aliquando aureolos sonantes in manu; quibus sustentari possit* amicus *duobus mensibus; crede mihi, non es bonus. Quid igitur? optimus malorum, ut dicam veritatem. Mihi restitue Pisones, & Senecas, & Memmios, & Crispos, sed antiquos: repente evades ultimus bonorum. Placetne gloriari cursu, & pedibus? Supera Tigrim, & levem Passerinum. Nullus est honor præcurrere asinos.*

NOTÆ.

1 *Libras*] Vide epig. 44. lib. 2.

2 *Algentem*] Hoc est, ita tritam, ut frigus facile admittat: Læna vero erat vestis quæ hyeme pallio superinduebatur, teste Baysio.

3 *Aureolos*] Epig. 20. lib. 5.

Qui crepet aureolos forsitan unus erit.

7 *Optimus malorum*] Hoc est, tu es inter avaros munificentissimus.

8 *Pisones*] Quibus de arte poetica librum dedicavit Horatius. De Crispo & Seneca supra dictum: Memmio vero suum poema dedicavit Lucretius.

10 *Ultimus bonorum*] Hoc est, munificis his viris longe inferior eris.

12 *Tigrim & Passerinum*] Alii, equos velocissimos fuisse, alii cursores affirmant, epig. 6. lib. 7.

In nasutum scurram ineptum. XXXVII.

NAsutus nimium cupis videri.
Nasutum volo, nolo polyposum.

Vis haberi nimis nasutus, placet nasutus, displicet polyposus.

NOTÆ.

1 *Nasutus*] Irrisores dicuntur nasuti, ep. 4. lib. 1.

Et pueri nasum rhinocerotis habent.

Sensus est: Volo urbanum & acutum, non putidum & ineptum derisorem. Polypus vero est nasi morbus, de quo Celsus, lib. 6. cap. 8. qui eo morbo laborant polyposi dicuntur, quos hoc loco sumit poeta pro putidis & rancidulis scurris.

Ad CANDIDUM, XXXVIII.

de effœminato quodam homine.

HUnc qui fœmineis noctesq; diesq; cathedris
Incedit tota notus in urbe nimis,

O Candide, non est quod metuas hunc, qui nimium notus in tota urbe, adit noctes & die cathedras fœminarum nitens coma,

NOTÆ.

1 *Cathedris*] De quibus dictum epig. 62. lib. 3.

2 *Incedit*] Forte melius legendum esset, *insedit.* Nempe mollem & cinædum intelligit.

Crine

niger unguento, [illegible] ostro, ore delicatus, [illegible] pectore, levis crure, qui [illegible] improbus comes hæret tua conjugi.

Crine nitens, niger unguento, perlucidus ostro,
Ore tener, latus pectore, crure glaber,
Uxori qui sæpe tuæ comes improbus hæret:
Non est quod timeas, Candide: non fut[illegible]

In S[illegible]llum ineptum. XXXIX.

O Sabelle, odi te, quoniam bellus es. Res est fœtida bellus & Sabellus, tandem malo bellum, quam Sabellum. O Sabelle, utinam marcescas belle!

ODI te, qui bellus es, Sabelle.
Res est putida bellus, & Sabellus,
Bellum denique malo, quam Sabellum,
Tabescas utinam, Sabelle, belle!

Notæ.

1. *Odi te*] Hunc Sabellum jam carpsit poeta, epig. 84. lib. 7.

Bellus] Hoc est ineptus. Vide epigramma 7. lib. 2.

3 *Bellum denique*] Bellus enim homo vitiosus est tantum, Sabellus vero est ipsum vi[illegible], inquit Raderus. Sed magis placet bellum h[illegible] loco sumi pro ipsa belli contentione.

4 *Tabescas*] Ut res putida. *Belle* potest [illegible] quintus casus, vel adverbium.

In PONTILIANUM, XL.

quem assidue colebat, à quo tamen nihil accipiebat.

O Pontiliane, mentiris, adhibeo tamen fidem: recitas versus ineptos, probo: cantas, canto: potas, poto: pedis, dissimulo: placet ludere gemma, superor. Unica res est, quam agis sine me, & fileo. Nihilominus nihil prorsus donas mihi; Defunctus, ais, bene excipiam te. Nihil peto; at pereas.

MEntiris, credo: recitas mala carmina, laudo:
Cantas, canto: bibis, Pontiliane, bibo.
Pedis, dissimulo: gemma vis ludere, vincor.
Res una est sine me, quam facis, & taceo.
Nil tamē omnino præstas mihi: mortuus, inquis,
Accipiam bene te: nil volo: sed morere.

Notæ.

1 *Credo*] Officii caussa fingo me credere, licet sciam te mentiri.

2 *Cantas*] Similis est adulatoris effigies apud Juvenalem sat. 3.

3 *Gemma ludere*] Hoc est, latronibus ludere, ut aiunt interpretes. Vide epig. 71. lib. 7. & epig. 20. lib. 14.

Insidiosorum si ludis bella latronum,
Gemmeus iste tibi miles, & hostis erit.

6 *Sed morere*] Ut nempe promissam mihi tuam hæreditatem accipiam.

In Tuccam gulosum. XLI.

O Tucca, non sufficit quod es belluo, & vis haberi, & vis videri.

NON est, Tucca, satis, quod es gulosus:
Et dici cupis, & cupis videri.

XLII, XLIII.

Ad

Ad M. Unicum poetam elegiacum. XLIV.

UNice, cognato junctum mihi sanguine nomen,
Quique geris studiis corda propinqua meis:
Carmina cum facias soli cedentia fratri,
Pectore non minor es, sed pietate prior.
Lesbia cum tenero te posset amare Catullo, 5
Te post Nasonem blanda Corinna sequi.
Nec deerant Zephyri, si te dare vela juvaret:
Sed tu litus amas, hoc quoque fratris habes.

O Unice, qui habes nomen mihi junctum cognato sanguine, & cor accedens ad mea studia; cum componas versus cedentes soli fratri, non inferior es pectore, sed superior pietate. Lesbia posset diligere te cum tenero Catullo, & blanda Corinna hærere tibi post Nasonem. Nec Zephyri deficiebant, si tibi placeret dare vela: at litus tibi gratum est; & hoc etiam te probat fratrem.

NOTÆ.

2 *Corda propinqua*] Hoc est, qui iisdem studiis deditus es.

3 *Carmina*] Unicus habebat fratrem qui versus heroicos componebat, à quibus se abstinebat, ne famæ fratris noceret. Idem dixit poeta de Turno & Memore, epig. 11. lib. 11.

4 *Sed pietate prior*] Quia das ipsi primas.

5 *Lesbia, & Corinna*] Amicæ scilicet Catulli, & Ovidii, teneris horum poetarum elegiis assuetæ, tuas tamen amare possent.

7 *Nec deerant Zephyri*] Hoc est, non deerat tibi grande ingenium, si carmina heroica condere voluisses.

8 *Hoc fratris*] Cum fratris caussa grande tuum ingenium coerceas.

Ad Phœbum calvum. XLV.

HOEdina tibi pelle contegenti
Nudæ tempora, verticemque calvæ,
Festive tibi, Phœbe, dixit ille,
Qui dixit caput esse calciatum.

O Phœbe, ille lepide dixit tibi hœdina pelle tegenti tempora, & verticem nudæ calvæ, qui dixit caput esse calciatum.

NOTÆ.

1 *Hœdina pelle*] Hoc est, galericulo ex hœdi pelle facto, quo utebatur Phœbus ad tegendum calvitium. Vide epig. 50. lib. 14.

4 *Calciatum*] Alii, *calceatum:* fiunt vero calcei ex pellibus, quibus cum Phœbus tegeret caput, merito calceatum dici poterat.

Ad CLASSICUM, XLVI.

de Gallo & Luperco, poetis.

VEndunt carmina Gallus, & Lupercus.
Sanos, Classice, nunc nega poetas.

Gallus & Lupercus vendunt versus. O Classice, nunc nega poetas sapere.

NOTÆ.

1 *Gallus & Lupercus*] Mali scilicet poetæ, qui tamen cum inepta sua carmina venderent, non ipsi, sed emptores insaniebant.

In

In habentem varios mores. XLVII.

Tu idem es asper, comis, suavis, acerbus: nec licet vivere tecum, nec sine te.

Difficilis, facilis, jucundus, acerbus es idem:
Nec tecum possum vivere, nec sine te.

Notæ.

2 *Nec tecum*] Propter acerbos tuos mores.
Nec sine te] Propter comitatem.

In lautum Invitatorem. XLVIII.

Si apponis boletos, & aprum tanquam abjecta, & credis hæc non appeti a me: volo. Si existimas me fieri felicem, & cupis hæres institui propter quinque ostrea ex Lucrino; vale. Nihilominus sumptuosa est cœna, fateor, sumptuosissima: at nihil supererit cras, imo hodie, imo repente nihil, quod sciat infelix spongia virga damnatæ, aut quicunque canis, aut amphora propinqua viæ. Hic est finis mullorum, & leporum, & suminis, color nempe pallidus, & pedes podagrosi. Nolim tanti facere comissationem Albanam, nec epulas Capitolii, & pontificum: ipse deus ratiocinetur mecum de nectare dato, fiet acetum, & perfida vappa cadi Vaticani. O Moderator cœnarum, quære alios convivas qui delectentur lautissimis cibis tua mensæ: meus amicus me vocet ad ofellas repentinas: amo cœnam, quam possum reddere.

Boletos & aprum si tanquam vilia ponis,
Et non esse putas hæc mea vota: volo.
Si fortunatum fieri me credis, & hæres
Vis scribi, propter quinque Lucrina: vale.
Lauta tamen cœna est: fateor lautissima: sed cras 5
Nil erit, immo hodie, protinus immo nihil;
Quod sciat infelix damnatæ spongia virgæ,
Vel quicumque canis, junctaque testa viæ:
Mullorum, leporumq; & suminis exitus hic est,
Sulfureusque color, carnificesque pedes. 10
Non Albana mihi sit comissatio tanti,
Nec Capitolinæ, pontificumque dapes:
Imputet ipse deus nectar mihi, fiet acetum,
Et Vaticani perfida vappa cadi.
Convivas alios cœnarum, quære, magister, 15
Quos capiant mensæ regna superba tuæ:
Me meus ad subitas invitet amicus ofellas:
Hæc mihi, quā possum reddere, cœna placet.

Notæ.

1 *Boletos*] Quos si mihi apposueris tanquam cibos delicatissimos, ut sc. captes meam hæreditatem, nolo, sin minus ludens cœnabo apud te.
Vilia] Hoc est, tanquam res viles.
4 *Quinque Lucrina*] Vide epig. 11. lib. 6.
6 *Immo hodie*] Nam statim à cœna nulla superest gulæ voluptas.
7 *Quod sciat infelix*] Spongia, inquit Farnabius, ligno adhærens damnata in vile ministerium, ad emundanda scilicet obscœna, ut de bestiario quodam refert Seneca, epist. 70. *Nuper in ludio bestiariorum unus è Germanis, cum ad matutina spectacula pararetur, secessit ad exonerandum corpus. Nullum aliud illi dabatur sine custode secretum. Ibi lignum illud, quid ad emundanda obscœna adhærente spongia positum est, totum in gulam farsit, & vi praclusis faucibus spiritum elisit.*
8 *Vel quicunque canis*] Qui nimirum ad vomitum accurrat.
Junctaque testa viæ] Urnæ scilicet in trivii erant collocatæ, in quas meierent præterеuntes.
11 *Albana*] Lautissimum scilicet epulum quale exhibuit in Albano monte in Quinquatriis Minervæ suæ Domitianus. Farnabius. De comessatione dictum epig. 5. lib. 4.
12 *Nec Capitolinæ*] Hoc est, epulum Jovi in Capitolio instructum, cujus meminit Valer. Maximus, lib. 2. cap. 1.
Pontificumque dapes] Lautissimæ scil. quas describit Macrobius cap. 13. lib. 3.
14 *Et Vaticani*] Vini vilissimi fæx, ep. 1 lib. 1. *Ofellæ*, genus farciminis.
17 *Subitas*] Hoc est, sine apparatu conditas.

A

Ad Pædagogum cuſtodem unionum. XLIX.

CRinitæ, Line, pædagoge turbæ,
Rerum quem dominum vocat ſuarum,
Et credit cui Poſtumilla dives
Gemmas, aurea, vina, concubinos:
Sic, te perpetua fide probatum, 5
Nulli non tua præferat patrona,
Succurras miſero precor furori,
Et ſerves aliquando negligenter
Illos qui male cor meum perurunt:
Quos & noctibus & diebus opto. 10
In noſtro cupidus ſinu videre,
Formoſos, niveos, pares, gemellos,
Grandes non pueros, ſed uniones.

O Line, pædagoge turbæ capillatæ, quem Poſtumilla locuples nominat moderatorem rerum ſuarum, & cui committit gemmas, aurea, vina, concubinos: patrona tua ſic te comprobatum perpetua fide anteponat omnibus: oro ſubvenias miſero furori, atque aliquando cuſtodias indiligenter illos, qui male perurunt pectus meum, quos ſpectare in noſtro ſinu avidus expeto die & nocte: pulchros, niveos, pares, gemellos, non adultos pueros ſentio, ſed uniones.

NOTÆ.

1 *Crinitæ*] Pueri nempe comas alebant, ut formoſiores viderentur.

4 *Concubinos*] Alii, *concubinas*, nempe gemmas quibuſcum cubabat. In eo eſt acumen epigrammatis, quod ſuſpenſum habeat lectorem, quaſi eſſet petiturus pueros, cum appetat ſolos uniones.

In habentem amœnas ædes. L.

DAphnonas, platanos, ac aërias cypariſſos,
Et non unius balnea ſolus habes,
Et tua centenis ſtat porticus alta columnis,
Calcatuſque tuo ſub pede lucet onyx,
Pulvereumque fugax hippodromon ungula plaudit, 5
Et pereuntis aquæ fluctus ubique ſonat.
Atria longa patent: ſed nec cœnantibus uſquam,
Nec ſomno locus eſt, quam bene non habitas!

Solus poſſides laureta, platanos, atque excelſas cypariſſos, & balnea non unius, atque excelſa tua porticus erecta eſt centum columnis, atque onyx preſſus ſub tuo pede ſplendet, & celeres equi dant plauſum hippodromo pulverulento, & fluctus aquæ pereuntis reſonat ubique. Atria ſunt ampla: ſed nuſquam locus eſt cœnantibus, nec ſomno. Quam incommoda eſt tua habitatio!

NOTÆ.

2 *Et non unius*] Tam enim ampla ſunt, ut vel publica dici poſſint: platani & lauri umbræ gratia ſerebantur.

4 *Onyx*] Lapis nobilis, quo ſtrata erat domus.

5 *Hippodromon*] Vox eſt græca, quid ſignificat ſpatium in quo de equorum celeritate certabatur.

6 *Et pereuntis aquæ*] Fontium artificia in illa domo fuiſſe amœniſſima intellige.

8 *Quam bene*] Imperitus quippe omiſerat, quod maxime neceſſarium, nempe triclinium.

† De

De Fabullo, probo viro. LI.

O Aule, quid miraris tam frequenter circumveniri nostrum Fabullum? vir probus semper tiro est.

TAM sæpe nostrum decipi Fabullum, qu
Miraris, Aule? semper bonus homo tiro
[illegible]

Notæ.

2 *Tiro est*] Hoc est, vir probus & simplex semper decipitur, utpote qui aliis non diffida

Ad Semproniam, Epitaphium Rufi. LII.

O Sempronia, hic ille tuus Rufus solitus cingere caput corona Pieria, & vox non minus commendata reis stupentibus, hic jacet, cujus & ipsi cineres ardent amore erga te. Grata fabula narratur de te in campo Elysio, atque ipsa Helena stupet ad raptus tuos. Tu probior, quæ reversa es derelicto raptore: Illa nec repetita sustinuit sequi maritum. Menelaus ridet, atque audit Trojanos amores; vestra rapina excusat Phrygium Parim. Cum aliquando amœna loca piorum excipient te, non erit umbra notior in ædibus Stygiis. Proserpina non aversa, sed amica videt raptas: iste amor devinxit tibi dominam.

TEmpora Pieria solitus redimire corona,
Nec minus attonitis vox celebrata reis,
Hîc situs est, hic ille tuus, Sempronia, Rufus:
Cujus & ipse tui flagrat amore cinis.
Dulcis in Elysio narraris fabula campo,
Et stupet ad raptus Tyndaris ipsa tuos.
Tu melior, quæ deserto raptore redîsti:
Illa virum voluit nec repetita sequi.
Ridet, & Iliacos audit Menelaus amores:
Absolvit Phrygium vestra rapina Parim.
Accipient olim cum te loca læta priorum,
Non erit in Stygia notior umbra domo.
Non aliena videt, sed amat Proserpina rapta
Iste tibi dominam conciliavit amor.

Notæ.

1 *Tempora Pieria*] Rufus poeta fuit, atque orator celebris, qui nempe reos defenderet.

5 *In Elysio campo*] Vide epig. 94. lib. 1.

6 *Et stupet ad raptus*] Id est, Helena Tyndari filia stupet te raptam sponte rediisse ad maritum tuum Rufum. Alii intelligunt Rufum non fuisse ejus maritum, sed raptorem: propter hæc verba *vestra rapina*.

8 *Illa virum*] Legunt alii,

Noluit illa virum vel repetita sequi.

Menelaum intellige, qui lætus audit idem marito Semproniæ contigisse, quod & ipse passus erat. Amores vero Rufi erga Sempronia *Iliacos* vocat, quia Semproniam rapuit Ru ut Helena rapta est à Paride, qui tamen exemplo excusatur.

11 *Accipient olim*] Hoc est, cum mo migrabis in campos Elysios, eris nota & lebris.

13 *Proserpina*] Propitia raptis, cum & i à Plutone rapta fuerit.

14 *Conciliavit*] Nimirum amor raptoris ga te jam tibi conciliavit Proserpinam. A *conciliabit*.

In PATERNUM, avarum. LIII.

NUmmi cùm tibi ſint, opeſque tantæ,
Quantas civis habet, Paterne, rarus:
Largiris nihil, incubaſque gazæ,
Ut magnus draco, quem canunt poetæ
Cuſtodem Scythici fuiſſe luci. 5
Sed cauſſa, ut memoras, & ipſe jactas,
Diræ filius eſt rapacitatis.
Et quid tu fatuos, rudeſque quæris,
Illudas quibus, auferaſque mentem?
Huic ſemper vitio pater fuiſti. 10

O Paterne, cum habeas nummos & tantas divitias, quantas poſſidentur vix à nullo cive, nihil donas atque incubas theſauro, ut ingens draco, a quo cuſtoditum fuiſſe lucum Scythicum narrant poetæ. Sed filius diræ rapacitatis cauſſa eſt, ut narras atque ipſe prædicas. Et quid tu quæris dementes atque imperitos, quibus imponas atque auferas mentem? Semper pater fuiſti huic vitio?

NOTÆ.

4 *Ut magnus draco*] A quo vellus aureum cuſtodiebatur in luco Colchidis in Scythia.

8 *Et quid*] Alii, *ut quid*: hoc eſt, An putas nos eſſe dementes, quos facile hac excuſatione uſus decipias, prætexens nempe tui filii rapacitatem. Forte legendum *ecquid*, ut epig. 1. lib. 11.

10 *Huic ſemper*] Huic tuo filio omnia neceſſaria avare recuſans cauſſa fuiſti rapacitatis. Alii ſic interpretantur: Tu ſemper fuiſti pater hujus vitii, avaritiæ nimirum & rapacitatis. Judicet lector.

In ZOILUM, LIV.

quem à deformitate improbum judicat.

CRine ruber, niger ore, brevis pede, lumine læſus,
Rem magnam præſtas, Zoile, ſi bonus es.

Ruber capillis, niger ore, brevis pede, captus oculo, ò Zoile, facis rem magnam, ſi probus es.

NOTÆ.

2 *Zoile*] De quo ſæpius dictum ſupra. Lineamenta verò corporis ſunt animi argumenta.

LV.

Ad POLYCARMUM, LVI.

ſæpius ſingentem morbum.

ÆGrotas uno decies, aut ſæpius anno,
Nec tibi, ſed nobis hoc, Polycarme, nocet.
Nam quoties ſurgis, ſoteria poſcis amicos.
Sit pudor: ægrota jam, Polycarme, ſemel.

O Polycarme, ægrotas uno anno decies, aut frequentius, nec hoc officit tibi, ſed nobis. Nam quoties convaleſcis, petis ſoteria ab amicis, ſit verecundia: O Polycarme, jam ægrota ſemel.

NOTÆ.

3 *Soteria poſcis*] Hoc eſt, munera quæ dabantur amicis à morbo recreatis, unde morbus fictus Polycarmo non nocebat, ſed ejus amicis à quibus petebat ſoteria.

4 *Ægrota jam ſemel*] Hoc eſt morere, atque uno morbo abſolve tuam vitam: & argute quidem hoc intelligit poeta, cum videatur ſentire, ut ſemel tantum in anno ægrotet Polycarmus, epig. 40. lib. 5. verſ. 5.

Ad SPARSUM, LVII.

Strepitus urbis in causa est, cur secedat in villam Nomentanam.

Rogas, cur sæpe in agellum ex[illegible] Nomenti [illegible] [illegible] *tur rhombo Colcho.*

CUR sæpe sicci parva rura Nomenti,
Laremque villæ sordidum petam, quæris?
Nec cogitandi, Sparse, nec quiescendi
In urbe locus est pauperi, negant vitam
Ludimagistri mane, nocte pistores, 5
Ærariorum marculi die toto.
Hinc otiosus sordidam quatit mensam
Neroniana nummularius massa:
Illinc paludis malleator Hispanæ
Tritum nitenti fuste verberat saxum. 10
Nec turba cessat entheata Bellonæ,
Nec fasciato naufragus loquax trunco,
A matre doctus nec rogare Judæus,
Nec sulfuratæ lippus institor mercis.
Numerare pigri damna qui potest somni, 15
Dicet quot æra verberent manus urbis,
Cum secta Colcho Luna vapulat rhombo.

NOTÆ.

1 *Nomenti*] De quo, epig. 106. lib. 1. Similis est huic epigrammati Juven. sat. 3. Vide epig. 74. lib. 10.

3 *Nec cogitandi, Sparse*] Legunt alii, *nec cogitandi* [illegible]. At prior lectio videtur melior.

5 *Ludimagistri*] De quibus, epig. 70. lib. 9.

6 *Ærariorum*] Fabrorum scilicet.

8 *Neroniana massa*] Suetonius in Nerone, cap. 44. *Exegitque ingenti fastidio & acerbitate nummum asperum, argentum pusulatum, aurum ad obrussam.* Hoc est: Nummularii, Argentarii, aurum & argentum Neronis versant in suis mensis, & tinnitum edunt.

9 *Illinc paludis*] Turnebus, lib. 30. cap. 26. legit, *balucis*. Sic enim, inquit, massas quasdam auri vocari in Hispania scribere Plinius, lib. 33. cap. 4. Alii legunt, *paludis*, quod vocabulum, inquit ille idem, à vocis propinquitate facile deflecti potuit. Mihi quidem non satis accommodatum hoc esse videtur *paludis* nomen, licet Tagi ramenta aurea interpretentur. Sic Turnebus. Illud ergo aurum rude ex Hispania Romam afferebatur, ubi in bracteas tenuissimas extendebatur. Saxum verò tritum dicit, propter frequentem malleatoris percussionem. Farnabius retinet *paludis*, & sic explicat hoc est liri & setabi, quod in paludosis Hispaniæ locis fertur. Quod enim, inquit, Turnebus legit, *balucis*, nullatenus convenit aureæ operæ cum fuste. Videat lector.

11 *Nec turba*] Sacerdotes intellige, qui sanguine suo Bellonæ numen piacabant, & furentes vaticinabantur. Lucanus,

> ——— *quos sectis Bellona lacertis*
> *Sæva movet,* &c.

Bellona autem est belli dea, & soror Martis nuncupatur.

12 *Nec fasciato*] Juvenalis, sat. 14.

> ——— *naufragus assem*
> *Dum rogat, & picta se tempestate tuetur.*

14 *Nec sulfuratæ*] Hoc est, non cessat proclamare. Vide epig 42. lib. 1. & epig. 3. lib. 10. Lippus verò dicitur, nempe à sulfure, quod semper manibus terit.

16 *Quot æra*] Cum Luna à cœlo deducitur magicis incantationibus, epig. 30. lib. 9. *Spumosus Thessalico Lunam deducere rhombo.* Colcho dicitur, id est magico, propter Medeam quæ erat Colcha. Sensus est: Tot sunt manus quæ pulsant æra quibus deducitur Luna, ut numerari nequeant: ita nec somni impedimenta numerari possunt.

Tu,

Tu, Sparse, nescis ista, nec potes scire,
Petilianis delicatus in regnis,
Cui plana summis despicit domus montes, 20
Et rus in urbe est, vinitorque Romanus.
Nec in Falerno monte major autumnus,
Intraque limen clausus essedo cursus,
Et in profundo somnus, & quies nullis
Offensa linguis, nec dies nisi admissus. 25
Nos transeuntis risus excitat turbæ,
Et ad cubile est Roma: tædio fessis
Dormire quoties libuit, imus ad villam.

O Sparse, tu delicatius [illegible] *Petilianis ig*[illegible] *discere, cui pl*[illegible] *domus* [illegible] *montes excelsos, & rus in urbe est, & vinitor Romanus. Nec major autumnus in Falerno monte, & cursus* [illegible] *limitatus intra limen*, [illegible] *somnus* [illegible], *& quies non* [illegible] *nullis linguis, nec lux nisi* [illegible]. *Nos verò excita*[illegible] *multitudinis, & Roma* [illegible] *ante cubile: quoties placuit nobis tædio fatigatis dormire, petimus villam.*

NOTÆ.

19 *Petilianis*] Petiliana regna vocat domum, & agrum L. Petilii scribæ sub Janiculo, ubi rex Numa, teste Livio, fuit sepultus. Ita Raderus. Vide epig. 64. lib. 4.

21 *Vinitorque Romanus*] Quia scilicet vinea est in ipsa urbe.

22 *Falerno monte*] Campaniæ nempe, ubi vites sunt amœnissimæ. *Autumnum* dixit pro ipsa vindemia.

23 *Intraque limen*] Hoc est, intra ædium tuarum [illegible] spatium est gestationi & curriculo [illegible]. Legunt alii, [illegible] *essedo* [illegible]: essedum verò genus est vehiculi.

25 *Nisi admissus*] Cum aperis tu[illegible] fenestras.

26 *Ad cubile*] Tantus scilicet est ad meas fores strepitus, ut tota Roma illic stare mihi videatur.

Ad ALAUDAM libidinosum. LVIII.

ANcillariolum tua te vocat uxor, & ipsa
Lecticariola est: estis, Alauda, pares.

Conjux tua te appellat ancillariolum, & ipsa lecticariola est: [illegible], *estis æquales.*

NOTÆ.

1 *Ancillariolum*] Qui amore ancillarum captus est, & in eis libidinatur: & *lecticariola*, quæ se prostituit servis lecticam succollantibus: quæ sordidissima libido est. Turnebus, lib. 30. cap. 26.

De importunis Basiatoribus. LIX.

TAntum dat tibi Roma basiorum
Post annos modo quindecim reverso,
Quantum Lesbia non dedit Catullo:
Te vicinia tota, te pilosus
Hircoso premit osculo colonus. 5
Hinc instat tibi textor, inde fullo,
Hinc sutor modo pelle basiata,
Hinc menti dominus pediculosi,

Roma modo tibi reverso post quindecim annos [illegible], *quot Lesbia non* [illegible] *Catullo. Vicinia tota*, [illegible] *te constringit* [illegible]. *Hinc textor te* [illegible], *hinc sutor pelle* [illegible], *hinc dominus menti pediculosi,*

NOTÆ.

3 *Quantum Lesbia*] Amica scilicet Catulli.

Hinc

ex hac parte lusus, ex illa lippus . . . Jam non debuisti tanti facere reditum tuum.

Hinc defioculus, & inde lippus,
Fellatorque, recensque cunnilingus. 11
Jam tanti tibi non fuit redire.

NOTÆ.

9 *Defioculus*] Cui desit, seu deest oculus.

11 *Jam tanti*] Siquidem reversus hæc passurus. Vide epig. 99. lib. 11.

Ad suum Natalem. LX.

O Dies alumne Martis, quo primum aspeximus roseum lumen atque ora ingentia dei siderei: si te tædebit coli rure, & ad altaria viridantia, quem coluerans Romæ in urbe; ignosce quod nolo servire tuis calendis, & placet vivere genialiter die, quo natus sum.

MArtis alumne dies, roseam quo lampada primum,
Magnaque siderei vidimus ora dei:
Si te rure coli, viridesque pigebit ad aras,
Qui fueras Latia cultus in urbe mihi:
Da veniam, servire tuis quod nolo Kalendis, 5
Et qua sum genitus, vivere luce volo.

NOTÆ.

1 *Martis alumne*] Hoc est, ô calendæ Martiæ, quibus natus erat poeta, epig. 53. lib. 9. & epig. 24. lib. 10.

Lampada siderei dei] Hoc est solem.

3 *Virides ad aras*] Factas nempe ex cespite.

5 *Tuis calendis*] In sexto casu: hoc est, quod tuis calendis nolo in urbe occupari officiis præstandis; sed malo rure genialiter vivere; quod in urbe fieri nequibat, ut docent sequentes versus, quos novum epigramma constituere negant multi: sed ne ordo indicis confundatur, nihil mutavi.

De SABELLO, LXI.

de stulta natalis celebrandi cura.

Anxium esse suo natali, ne aqua calida deficiat Sabellum, atque ut Alauda bibat merum liquidum, & sacco solicito defæcare Cæcuba turbida, atque ire & redire inter suas mensas. Excipere hos, illos, & tota cœna surgere calcantem marmora frigidiora gelu. Quæ caussa est cur hæc perferas, & patiaris sponte tua, quæ nolis facere, si rex & dominus imperet tibi?

NAtali pallere suo ne calda Sabello
Desit, & ut liquidum potet Alauda merũ,
Turbida sollicito transmittere Cæcuba sacco,
Atque inter mensas ire, redire suas.
Excipere hos, illos, & tota surgere cœna 5
Marmora calcantem frigidiora gelu.
Quæ ratio est, hæc sponte tua perferre, patiq;
Quæ te si jubeat rex, dominusque, neges?

NOTÆ.

1 *Natali pallere*] In veteri codice sic distinguitur hoc epigramma à præcedenti, & lemma scribitur *de Sabello*. Sed melior videtur inscriptio quam subjecimus ex Radero. Alaudam pro quovis obvio conviva nominavit poeta. Hîc ergo agitur tantum de nimia natalis celebrandi cura, quo die uni genio indulgendum docet Martialis, atque ita est præcedentis epigrammatis continuatio.

Ne calda] De qua, epig. 12. lib. 1.

3 *Cæcuba*] De quibus, epig. 40. lib. 2. hoc est, magna præcipitatione colare. Vide epig. 104. lib. 14.

6 *Marmora*] Nudis pedibus mensæ accumbebant veteres; advenientem verò convivam excepturi præ nimia festinatione soleas petere nequibant, atque ita nudis pedibus calcabant marmora, quibus strata erant cœnacula.

De LIGURRA, homine inepto. LXII.

VErſus, & breve, vividumque carmen
In te ne faciam times, Ligurra,
Et dignus cupis hoc metu videri:
Sed fruſtra metuis, cupiſque fruſtra.
In tauros Libyci ruunt leones, 5
Non ſunt papilionibus moleſti.
Quæras cenſeo, ſi legi laboras,
Nigri fornicis ebrium poetam,
Qui carbone rudi, putrique creta
Scribit carmina, quæ legunt cacantes. 10
Frons hæc ſtigma non meo notanda eſt.

O Ligurra, metuis ne ſcribam in te verſus, & vividum & breve carmen, atque optas videri dignus hoc timore: at nequicquam times, & optas nequicquam. Libyci leones ruunt in tauros, non vexant papiliones. Si curas legi, moneo ut quæras ebrium poetam nigri fornicis, qui rudi carbone & creta putrida ſcribit verſus quos evolvunt cacantes: hæc tua frons non eſt ſignanda meo ſtigmate.

NOTÆ.

1 *Vividumque carmen*] Vide epig. 64. lib. 6. Sic & epig. 43. lib. 11.

Vivida cum poſcas epigrammata, mortua ponis, &c.

5 *In tauros Libyci*] Hoc eſt, in feras minores non ſæviunt leones, & quidem generoſiores. Sic poeta ſe leoni, Ligurram papilioni comparat.

7 *Si legi laboras*] Si cupis eſſe cognitus.

8 *Nigri fornicis*] Hoc eſt, obſcuri loci & vilis notæ poetam quæras.

9 *Qui carbone rudi*] Carbonis aut cretæ nota cito evaneſcit: ſic obſcuri poetæ carmina cito pereunt.

11 *Frons hæc*] Id eſt, Servilis tua frons non eſt digna cui ego imprimam victuri carminis notas. Vide epig. 64. lib. 6.

Ad SATURNUM, LXIII.

quem invitat ad Saturnale epulum Priſco Terentio in Hiſpaniam reduci extructum.

ANtiqui rex magne poli, mundique prioris,
Sub quo pigra quies, nec labor ullus erat,
Nec regale nimis fulmen, nec fulmine digna,
Sciſſa nec ad Manes, ſed ſita dives humus:
Lætus ad hæc, faciliſque veni, ſollennia Priſci 5
Gaudia, cum ſacris te decet eſſe tuis.
Tu reducem patriæ ſexta, pater optime, bruma
Pacifici Latia reddis ab urbe Numæ.
Cernis ut Auſonio ſimilis tibi pompa macello
Pendeat, & quantus luxurietur honos? 10

O ſumme dominator priſci cœli, & prioris ſeculi, ſub quo otium iners, nec ullus labor erat, nec fulmen nimis imperioſum, nec terra digna fulmine, nec effoſſa ad inferos uſque, ſed locuples jacebat: hilaris & facilis, accede ad hanc ſolemnem lætitiam Priſci, cum par eſt te adeſſe tuis ſacris. Tu, ô pater optime, reſtituis patriæ reverſum ſexto anno ab urbe Latia pacati Numæ. Vides ut pompa tibi pendeat ſimilis macello Romano, & quanta ornamenta affluant?

NOTÆ.

2 *Pigra quies*] Aureum quippe Saturni ſeculum fuiſſe canunt poetæ.

3 *Nec fulmine digna*] Scelera enim tunc non perpetrabantur digna fulmine, necdum erant opes repertæ, ſed in viſceribus terræ aurum atque argentum erant recondita.

7 *Tu reducem patriæ*] Nempe poſt ſexennium menſe Decembri ab urbe Roma in Hiſpaniam reverſus eſt Priſcus.

9 *Pompa*] Hoc eſt, apparatus carnis tantus eſt in Hiſpania ad celebranda Saturnalia, quantus Romæ.

[illegible]

Quam non parca manus, largæque nomismata mensæ,
Quæ, Saturne, tibi pernumerentur opes?
Ut sit his pretium meritis, & gratia major,
Et pater, & frugi sic tua sacra colit.
At tu, sancte, tuo sic semper amere Decembri:
Hic illi jubeas sæpe redire dies. 16

NOTÆ.

11 [illegible] Hæc est [illegible] multa [illegible]

13 [illegible] tiam. Sensus est: O Saturne, ut [illegible] gratior [illegible] sit hæc celebritas, ipse pater Prisci, vir tamen parcus, lætè colit tua Saturnalia.

16 *Hic illi*] Nempe Prisco, aut ejus patri concede vitam longævam.

Ad CORDUBAM, LXIV.

In Cordubensem poetam ineptum & plagiarium.

O Corduba amœnior [illegible] *Venafro,* [illegible] *Histri,* [illegible] *Galesi* [illegible] *gregibus tinctis* [illegible] *nativo; dic, quæso, vestro poetæ ipsum pudeat, ne impune recitet meos libros.* [illegible] *si bonus poeta* [illegible] *cui tribuere* [illegible] *eptus poeta.*

UNcto Corduba lætior Venafro,
Histra nec minus absoluta testa,
Albi quæ superas oves Galesi,
Nullo murice, nec cruore mendax,
Sed tinctis gregibus colore vivo: 5
Dic vestro, rogo, sit pudor poetæ,
Ne gratis recitet meos libellos.
Ferrem, si faceret bonus poeta,
Cui possem dare mutuos honores.
Corrumpit sine talione cœlebs. 10
Cæcus perdere non potest quod aufert.
Nil est deterius latrone nudo:
Nil securius est malo poeta.

NOTÆ.

1 *Corduba*] Urbs Hispaniæ ad Bætim, ferax olearum, [illegible] Venafrum ab oleis quæ in Venafrano Campaniæ agro nascuntur [illegible]

2 *Histra*] Histria est [illegible] Illyrico [illegible] Vide Plinium [illegible] cap. 2.

3 *Galesi*] [illegible] est ad Tarentum, ubi oves [illegible] habebant candidissimas, epig. 45. lib. 2.

4 *Nullo murice*] Bæticarum enim etiam lana nullo fuco imbuta, sed nativo colore erat tincta, epig. 100. infra.

9 *Cui possem*] Ejus quippe versus pro meis recitans, parem ipsi gratiam referrem.

10 *Cœlebs*] Qui si alienam uxorem corrumpat, cum uxore ipse careat, talionis pœnam, qua par pari refertur, subire nequit.

11 *Quod aufert*] Si nempe alteri effodiat oculum.

12 *Latrone nudo*] Cui nihil eripi potest.

13 *Nil securius est*] Nam inepti poetæ carmina quis furetur?

De CINNA gulofo. LXV.

VIncentem rofeos, facieque, comaque mini ftros
Cinna cocum fecit. Cinna gulofus homo eft.

Cinna co[illegible] cocum [illegible] [illegible] [illegible] capillis. Ci[illegible] [illegible].

NOTÆ.

2 *Cinna gulofus*] Qui, ut gulæ fuæ fatisfaceret, fuftinuit tantam pueri pulchritudinem violare nigra culina, ut jam dixit de Theopompo epig. 66. lib. 10.

LXVI.

Ad AMOENUM, fraudulentum venditorem. LXVII.

BIS quinquagenis domus eft tibi millibus empta,
Vendere quam fumma vel breviore cupis.
Arte fed emptorem vafra corrumpis, Amœne,
Et cafa divitiis ambitiofa latet.
Gemmantes prima fulgent teftudine lecti, 5
Et Maurufiaci pondera rara citri.
Argentum atque aurum non fimplex Delphica portat:
Stant pueri, dominos quos precer effe meos.
Deinde ducenta fonas, & ais, non effe minoris.
Inftructam vili vendis, Amœne, domum. 10

Centum millibus [illegible] mer, quam [illegible] vel mi[illegible]. [illegible] arte callida [illegible] rem, & cafa [illegible] divitiis, [illegible] gem[illegible] prima teftu[illegible] ra citri Maurufiaci. [illegible] menfa [illegible] to [illegible] [illegible] ducenta, & dici [illegible] ris. O Amœne, vili vendis ædes ornatas.

NOTÆ.

2 *Vel breviore*] Centum millibus feftertiûm male materiatas ædes emerat Amœnus, quas vel minori pretio libens vendidiffet: attamen eas multis divitiis ornatas ducentis millibus æftimabat.

5 *Gemmantes prima*] Primam teftudinem intelligit Raderus, atrium, & veftibulum ædium, ubi ponebantur lecti geniales. Horatius:

Lectus genialis in aula eft.

Forte melius intelliges lectos ornatos teftudine prima, hoc eft, omnium pretiofiffima: gemmantes verò dixit, quod gemmis effent locupletati illi tori, vel quod effent pavonini: Vide epig. 85. lib. 14. & epig. 58. lib. 3.

Gemmeique pavones.

6 *Et Maurufiaci*] Et menfæ citreæ pretiofiffimæ ex Mauritania, de quibus epig. 43. lib. 2.

7 *Non fimplex Delphica*] Hoc eft, ornata laminis auri vel argenti: Delphicæ menfæ, inquit Heraldus, marmoreæ erant, ut colligitur eft ex Cicerone, lib 6. in Verrem. Cujacius, lib. 10. Obfervationum cap. 13. de Delphicis agens probat fuiffe abacos ex quibus vina miniftrarentur.

10 *Inftructam vili*] Senfus eft: Equidem, ô Amœne, domum fic inftructam vili pretio vendere videris; fed cum omnem fupellectilem atque ornatum fublaturus fis, nimis cara eft tua domus.

De Idibus Maronis. LXVIII.

O Maiæ Idus, genuistis Mercurium. Diana colitur Idibus Augustis. Maro consecravit Idus Octobres. Sæpe celebres has & illas Idus, qui colis Idus magni Maronis.

MAiæ Mercurium creastis Idus.
Augustis redit Idibus Diana.
Octobres Maro consecravit Idus.
Idus sæpe colas & has & illas,
Qui magni celebras Maronis Idus. 5

NOTÆ.

1 *Maiæ*] Ausonius Idyllio de feriis Romanis:
Et medias Idus Maii, Augustique recursu
Quas sibi Mercurius, quasque Diana dicat.

4 *Idus sæpe colas*] Hoc est, diu vivas, & sic possis colere Idus Mercurii & Dianæ, qui Virgilii natalem colis.

Ad Clientes, ut recedant. LXIX.

O Cliens matutine, caussa cur secesserim ab urbe, si sapias, colas limina potentiorum. Ego non sum caussidicus, nec idoneus amaris litibus, sed iners, & senior, & comes Musarum. Quies & somnus mihi placent, quæ mihi negavit magna Roma: revertor, si hic quoque vigilatur.

MAtutine cliens, urbis mihi caussa relictæ,
Atria, si sapias, ambitiosa colas.
Non sum ego caussidicus, nec amaris litibus aptus:
Sed piger, & senior, Pieridumque comes.
Otia me, somnusque juvant, quæ magna negavit 5
Roma mihi: redeo, si vigilatur & hîc.

NOTÆ.

6 *Si vigilatur & hic*] Romam, inquit, sum rediturus, si nec Bilbili per clientes importunos mihi liceat dormire.

Ad PAULLUM avarum. LXX.

O Paulle, omnes, amici tibi sunt archetypi, veluti tabulæ, & scyphi.

SIC tamquam tabulas, scyphosque, Paulle,
Omnes archetypos habes amicos.

NOTÆ.

1 *Sic tanquam*] Sensus est: Nihil das veteribus amicis, quos habes veluti pocula archetypa. Vide epig. 33. lib. 8. Paulius quidem avarus ornabatur ab amicis, à quo illi nihil accipiebant, sed quibus veluti archetypis poculis utebatur, quæ nullas domino impensas, multum vero laudis afferunt.

De APRO, LXXI.

sobrio paupere, ebrioso autem facto divite.

Cum nuper jejunus vernula portaret lintea ad Aprum, & lusca anus sederet super togulam;

LIntea ferret Apro vacuus cum vernula nuper,
Et supra togulam lusca sederet anus:

NOTÆ.

1 *Lintea*] Quibus Aper lotus abstergeretur.

2 *Et supra togulam*] Ne subduceretur, nec enim habebat servos qui illam custodirent.

Atque

Atque olei stillam donaret Opelicus unctor:
Nudorum tetricus censor & asper erat.
Frangendos calices, effundendumque Falernū
Clamabat, biberet qui modo lotus eques. 6
A sene sed postquam nummi venere trecenti:
Sobrius à thermis nescit abire domum.
O quantū diatheca valent, & quinque comati!
Tunc, cum pauper erat, non sitiebat Aper. 10

& Opelicus unctor daret stillam olei; acerbus & severus erat censor nudorum. Vociferabatur frangenda pocula, atque effundendum Falernum, illius *qui modo lotus eques potaret. Sed postquam accepit trecentos nummos a sene: a thermis siccus nequit redire domum. O quantum possunt diatheca, & quinque* pueri *comati! tunc Aper non sitiebat, cum erat egenus.*

NOTÆ.

2 *Atque olei*] In balneis ungebantur veteres, sed tam pauper erat Aper, ut nec satis olei ad bene ungendum corpus emere posset. *Opelicus*, legunt alii, *enterocelicus*, hoc est, herniosus.

4 *Nudorum*] Toto quippe corpore nudi lavabant antiqui. Legunt alii, *udorum*, vino scilicet madidorum.

5 *Frangendos*] Clamabat Aper tollendas potationes, & frangendos calices illius equitis, qui modo lotus biberet. Legunt alii, *biberes*, hoc est, si tu eques, qui modo exibas è balneis, biberes.

7 *A sene*] Cum trecentos nummos sibi relictos cujusdam senis testamento accepisset. Legunt alii melius, ut opinor:

A sene sed postquam patruo venere trecenta.

Millia nempe sestertiûm, quæ summa longe major.

9 *O quantum diatheca*] Διαθήκη testamentum est: intellige bona relicta testamento. Turnebus, lib. 27. cap. 31. legit *diatreta*, & diatretos calices interpretatur clavatos, quibus nimirum insertæ sint gemmæ: alii intelligunt calices cælatos & tornatiles. Videat lector.

10 *Tunc, cum pauper*] Seneca, lib. 1. de beneficiis, cap. 9. *Detestantur hæc in felicibus, eadem si potuerint facturi.*

LXXII.

Ad PANNICUM, LXXIII.

qui derelicto foro sibi fructuoso agros steriles emerat.

JUgera mercatus prope busta latentis agelli,
Et male compactæ culmina fulta casæ,
Deseris urbanas, tua prædia, Pannice, lites,
Parvaque sed tritæ præmia certa togæ.
Frumentum, milium, ptisanamque, fabamque solebas 5
Vendere pragmaticus: nunc emis agricola.

O Pannice, emptis jugeribus juxta busta latentis agelli, & fultis culminibus casæ male materiatæ, derelinquis urbanas lites, tuos fundos, & exiguam, sed certam mercedem tritæ togæ. Pragmaticus solebas vendere triticum, milium, & ptisanam, & fabam: nunc agricultor mercaris hæc.

NOTÆ.

1 *Prope busta*] Gallica intelligunt interpretes: ubi nempe Galli in depresso, seu latente loco fuerant sepulti à Camillo deleti, vel pestilentia interempti in obsidione Romæ. Livius, lib. 5. primæ decadis.

3 *Deseris*] Forum scilicet, ex quo majores & certiores fructus, quam ex fundo empto, percipiebas.

5 *Frumentum*] Munera intellige, quibus donabatur Pannicus: ptisanam interpretare hordeum ex quo sæpius fit.

6 *Pragmaticus*] Est is qui recte juris formulas novit, atque oratoribus leges & consuetudines suggerit. Juvenalis, sat. 7. versu 123.

Ad CATULLUM, LXXIV.

à quo institutus heres dicebatur.

O Catulle, prædicas me esse tuum hæredem. Non credam, nisi legero.

HÆredem tibi me, Catulle, dicis.
Non credam, nisi legero, Catulle.

NOTÆ.

2 *Nisi legero*] Hoc est, nisi mortuus fueris: tabulæ enim testamentariæ non aperiebantur nisi mortuo testatore: Vel intellige, *nisi legero* tua scilicet ossa; sic tacite Catullo mortem optat, quo citius ejus bona possideat.

Ad FLACCUM, LXXV.

cui mittit calices vitreos cognomento audaces.

Cum puer Ægyptius tibi afferat crystalla, sume calices de circo Flaminio. An hi sunt audaciores, an qui mittunt ejusmodi dona? sed licet viles inserviunt duplici usui. O Flacce, nullum furem invitant hæc toreumata, nec franguntur aquis nimis calidis. Quid, quod conviva bibit tuto servo, nec tremulæ manus metuerunt casum? et hoc etiam est alicujus momenti, quod tu, ô Flacce, propinabis in istis, cum fracturus fueris poculum.

CUM tibi Niliacus portet crystalla ca
Accipe de circo pocula Flaminio.
Hi magis audaces, an sunt qui talia mi
Munera? sed geminus vilibus usus i
Nullum sollicitant hæc, Flacce, toreum
rem,
Et nimium calidis non vitiantur aqu
Quid, quod securo potat conviva mini
Et casum tremulæ non timuere man
Hoc quoq; nō nihil est, quod propinabis
Frangendus fuerit si tibi, Flacce, cal

NOTÆ.

1 *Catastus*] Turnebus, lib. 30. cap. 26. *catap'us*, sic legendum est ut sit navigatio Ægyptiorum: nam ex Ægypto & annona, & merces plurimæ Romam advehebantur. Sed Vitruvius, lib. 8. cap. 4. sic ait, *Ideoque transmari os catastos emere formosos, &c.* Itaque catasti sunt pueri formosi, ut constat etiam ex Plinio, lib. 35 cap. 18. De his noster poeta videtur agere lib. 4. epig. 42.

Niliaci primum puer hic nascatur in oris.

2 *Flaminio*] Ubi vendebantur fictilia, aut vitrea vasa.

3 *Hi magis*] Videtur poeta allusisse ad *calices audaces*, de quibus epig 94. lib. 14. audaces vero vocabantur, quod specie quadam crystallina pocula imitari auderent.

4 *Sed geminus vilibus*] Hæc nempe moda vilibus poculis insunt, quod alliciant, nec aqua calida rumpantur *mata* vocat, quod torno formarentur alii,

——*Sed gemmis utilis usus i*

Objectio est Flacci: at gemmæ m sunt in pellendis morbis & venenis. lib. 37. cap. 2. Judicet lector.

7 *Securo ministro*] At verò cum pocula porrigerent servi, ne manib rent valde metuebant.

10 *Frangendus fuerit*] Cum nemp hujusmodi poculo aliquis ore impu olenti biberit: at verò crystallinu magna jactura frangitur.

LXXVI.

De caritate vini. LXXVII.

AMphora vigessis, modius datur ære quaterno.
Ebrius, & crudus nil habet agricola.

Amphora venditur viginti assibus, modius quatuor, agricola ebrius & satur nihil habet.

NOTÆ.

1 *Datur ære quaterno*] Hoc est, inquit Farnabius, tam vili pretio venditur annona, ut malit agricola ingurgitare sese ad crapulam usque & ebrietatem, quam tantulo pretio vinum & frumentum vendere. Gronovius vero intelligit beatos quidem esse agricolas, cum abundent vino & frumento; at infelices, quia ex frumento & vino vendito nihil nummorum reficere possunt in tanta annonæ vilitate. Quare inscribunt, *de vilitate vini & frumenti*. Alii, *de agricola*. Eligat lector.

2 *Ebrius, & crudus*] Hoc est, agricola cœnam potentiorum captat; atque ita in magna vini & frumenti caritate, licet pauper sit, tamen semper ebrius & satur est.

Crudus] Dicitur, qui nimios, quos comedit, cibos coquere nequit. Vel intellige, inquit Raderus, agricolam seu agricultorem, si vel semel potet, vel cœnet lautius ad egestatem redigi.

De ÆTHONTE, LXXVIII.
qui crepuerat in templo Capitolino.

MUltis dum precibus Jovem salutat,
Stans summos resupinus usq; in ungueis,
Æthon in Capitolio pepedit.
Riserunt comites: sed ipse divûm
Offensus genitor trinoctiali 5
Affecit domicœnio clientem.
Post hoc flagitium misellus Æthon,
Cum vult in Capitolium venire,
Sellas ante petit Patroclianas,
Et pedit deciesque, viciesque : 10
Sed quamvis sibi caverit crepando,
Compressis natibus Jovem salutat.

Dum Æthon adhibet Jovi multas preces, stans resupinus usque in summos ungues, crepuit in Capitolio. Socii riserunt: sed ipse pater deorum læsus mulctavit clientem trinoctiali domicœnio. Post hoc flagitium cum misellus Æthon vult petere Capitolium, prius ad sellas Patroclianas & crepat decies & vicies: sed licet pedendo sibi providerit, compressis natibus salutat Jovem.

NOTÆ.

2 *Stans summos*] Mos erat precantium, ut cœlum respicientes resupini summis pedum digitis insisterent. Domitius.

4 *Comites*] Legunt alii, *homines*.

9 *Patroclianas*] Publicas quasdam latrinas interpretare.

12 *Compressis*] Æthon parasitus pedendi vitio sic laborabat, ut licet sibi cavisset, crepitum semper comprimere cogeretur.

De eodem. LXXIX.

ANte Jovis statuam crepuit satur histrio: pœnam
Juppiter indixit vivere de proprio.

Histrio satiatus pepedit ante simulachrum Jovis: Jupiter mulctavit hac pœna vivere de proprio.

NOTÆ.

2 *Vivere de proprio*] Cum vero pauper esset iste Æthon, domi jejunare cogebatur.

Ad Bithynicum incredulum. LXXX.

O Bithynice, nihil scripsi in te: non vis credere, & imperas jurare: malo satisfacere.

NIL in te scripsi, Bithynice: credere non
Et jurare jubes, malo satisfacere.

NOTÆ.

2 *Malo satisfacere*] Hoc dicit poeta ex more fori: cui enim jusjurandum defertur, nisi j[urat] tenetur solvere. Sensus est: Malo scribere in te, quam jurare me nihil scripsisse.

LXXXI.

De Callistrato, laudatore omnium. LXXXII.

Callistratus commendat omnes, ne commendet dignos. Qui neminem existimat malum, quem existimat bonum?

NE laudet dignos, laudat Callistratus om-
nes.
Cui malus est nemo, quis bonus esse pot[est]?

NOTÆ.

1 *Ne laudet dignos*] Invidia, aut judicii infirmitate omnes laudabat Callistratus: boni [enim] tantum laudandi, atque à malis distinguendi sunt.

De Umbro avaro. LXXXIII.

Umber pauper mittebat mihi aliculam diebus brumæ, & feriis Saturni: nunc mittit alicam: nam evasit dives.

BRumæ diebus, feriisque Saturni
Mittebat Umber aliculam mihi pauper:
Nunc mittit alicam: factus est enim dives.

NOTÆ.

1 *Brumæ diebus*] Epig. 14. lib. 10.
Quando brevis gelidæ missa est toga tempore brumæ.

2 *Aliculam*] Invenio, inquit Turnebus, lib. 18. cap. 23. & in antiquo vocabulario *aliculam* genus vestis esse. Lex 25. §. 2. ff. de auro, argento, mundo. *Puerilia*, vestimenta nempe, *sunt, quæ ad nullum alium usum pertinent, nisi puerilem, veluti togæ prætextæ, aliculæ, chlamydes, pallia, quæ filiis nostris comparamus.* Aliculæ, inquit Gothofredus, sunt togæ breves. De alica, lib. 13. epig. 6. quæ potus est: hic jocus est, quod *alicula* videatur diminutivum ab *alica*.

De Menogene, captatore cœnæ. LXXXIV.

Impossibile est evitare Menogenem in thermis & circa balnea, quamvis tu cupias omni industria.

EFfugere in thermis, & circa balnea non est
Menogenen, omni tu licet arte velis.

NOTÆ.

1 *Effugere in thermis*] Alii, è thermis.

Captabit

:t tepidum dextra, lævaque trigonem,
tet exceptas ut tibi sæpe pilas.
, & referet lapsum de pulvere follem,
jam lotus, jam soleatus erit. 6
i sumas, nive candidiora loquetur,
icet infantis sordidiora sinu.
; secto comentem dente capillos,
Achilleas dispofuisse comas. 10
feret ipse tropin de fæce lagenæ,
is & humorem colliget usque tuæ.
laudabit, mirabitur omnia, donec
ssus dicas tædia mille, veni.

Dextra & læva prehendet tepidum trigonem, ut tibi imputet pilas sæpe exceptas. Colliget de pulvere lapsum follem, & referet, etsi jam lotus erit, jam soleatus. Si accipias lintea, dicet esse candidiora nive, quamvis sint sordidiora sinu infantis. Prædicabit comas Achilleas dispositas esse a te comente capillos raros secto dente. Ipse subministrabit tropin de fæce fumosæ lagenæ, atque assidue colliget sudorem tui vultus. Omnia laudabit cuncta, ... donec tu ... mille fastidia, dicas, Veni.

N o t æ.

[...]it tepidum] De trigonali pila, & [...]lum epig. 71. lib. 7.

[...]t] Hoc est, ut excepta pila, & tibi jam apud te ineat gratiam.

[...]] Alii, *laxum*.

[...]leatus. Post lotionem soleas ponecœnaturi deponebant. Sensus est: è balneis exiturus remanebit sua præstiturus.

] Ad corpus abstergendum.

9 *Secto dente*] Hoc est, pectine.

10 *Achilleas comas*] Hoc est, tuas esse flavas, & pulchras, quales Achillis comas laudat Homerus.

11 *Tropin*] Quæ est infima navis pars, & hîc sumitur pro vino vapido quod est in lagenæ fundo. Hujusmodi vino utebantur veteres, vel ad corpora abluenda in balneis, vel ad vomitum ante cœnam ciendum, inquit Raderus.

14 *Veni*] Ad cœnam.

De Fabiano facto hernioso. LXXXV.

[...]r Fabianus herniarum,
[...]nes quem modo colei timebant
[...] tumidas in hydrocelas,
[...]n nec duo dicerent Catulli.
[...]is subito Neronianis 5
miser, & tacere cœpit.

Fabianus derisor scrotorum, quem paullò ante carpentem turgidas hydrocelas metuebant omnes testiculi, quantum nec carperent duo Catulli, infelix derepente spectavit se in thermis Neronianis, & cœpit silere.

N o t æ.

[...]las] Morbus erat ex genere ente[...] [...]empe cum intestina dilabuntur in [...] [...]nglice, *Burstenness*.

4 *Quantum nec duo*] Catullus in hasce res venereas hyperbolicôs dicit.

6 *Tacere cœpit*] Factus & ipse herniosus.

Ad POLYTIMUM, LXXXVI.

cujus comas incidi permisit.

[...]ram, Polytime, tuos violare capillos:
[...]d juvat hoc precibus me tribuisse tuis.

O Polytime, nolueram violare tuas comas: sed placet hoc a me concessum tuis precibus.

N o t æ.

[...]t] Tonsis enim capillis lactea tua colla videntur, quæ comis tegebantur.

In TUCCAM, XCVI.

æmulum omnium suorum studiorum.

Faciebamus carmen heroicum: cœpisti facere, destiti, ne mei versus essent æmuli tuorum. Nostra Thalia traduxit se ad tragicos cothurnos: tu etiam accommodasti tibi longum syrma. Movi fila lyræ exculta doctis Camœnis: nobis eripis plectra ambitione nova. Aggredimur satyras: conaris esse Lucilius. Scribo leves elegos: tu etiam scribis idem. Quid potest esse minus? Cœpi facere epigrammata: hinc etiam tibi comparas meam famam. Elige quid recuses, nam quæ verecundia est aggredi omnia? Et si quid fastidis, ô Tucca, relinque mihi.

SCribebamus epos: cœpisti scribere: :
Æmula ne starent carmina nostra t
Transtulit ad tragicos se nostra Thali
thurnos:
Aptâsti longum tu quoque syrma tib.
Fila lyræ movi doctis exculta Camœnis:
Plectra rapis nobis ambitione nova.
Audemus satyras: Lucilius esse laboras.
Ludo leves elegos: tu quoque ludis
Quid minus esse potest? epigrammata si
cœpi:
Hinc etiam petitur jam mea fama tibi
Elige quid nolis. Quis enim pudor omnia
Et si quid non vis, Tucca, relinque m

NOTÆ.

3 *Cothurnos*] Hoc est, scripsi tragœdias. Vide epig. 20. lib. 3.

4 *Syrma*] Tragicorum vestis est, epig. 49. lib. 4.

5 *Fila lyræ*] Hoc est, versus lyricos composui, quorum princeps Horatius.

7 *Lucilius*] Qui primus inter Latin satyras scripsit.

8 *Elegos*] Quales Tibullus, Properti dius. Ludere dicuntur poetæ cum ve res scribunt.

9 *Quid minus*] Quàm scribere epigr

XCVII, XCVIII, XCIX,

Ad Bætim fluvium, de adventu Instantii. C.

O Bætis redimite comas corona olivifera, qui tingis aurea vellera undis pellucidis: quem Bacchus, quem Pallas diligit, cui dominator aquarum aperit iter navigerum per cana freta: Instantius ingrediatur nostras regiones auspiciis faustis, & hi populi habeant hunc annum similem priori. Instantius non ignorat quod onus sit succedere Macro. Qui metitur sua pondera, portare valet.

BÆtis olivifera crinem redimite coror
Aurea qui nitidis vellera tingis ac
Quem Bromius, quem Pallas amat, cui
aquarum
Albula navigerum per freta pandit it
Ominibus lætis nostras Instantius oras
Intret, & hic populis, ut prior, annus
Non ignorat, onus quod sit succedere M
Qui sua metitur pondera, ferre potest

NOTÆ.

1 *Bætis olivifera*] Vide epig. 28. lib. 2. Ad Bætim fluvium Hispaniæ sunt multæ oleæ.

3 *Quem Bromius*] Illic nempe magna est & vini atque olei copia.

Rector aquarum] Neptunus. Albula freta dicit: canum quippe, seu spumosum es maximè ubi se in illud exonerant fluvii.

5 *Instantius*] De quo ep. 73. l. 6. qui ministratione Hispaniæ successurus erat viro integerrimo, de quo epig 78. lib. 10

In EFFRONTEM. CI.

OS atavi, patris nasum, duo lumina patris,
Et matris gestus dicis habere tuæ.
Cum referas priscos, nullamq; in corpore partē
Mentiris; frontem dic mihi cujus habes?

Prædicas te habere os atavi, nasum patris, duos oculos genitoris, & gestus matris tuæ. Cum exprimas majores, nec ullam partem mentiris in corpore, dic mihi cujus habes frontem?

NOTÆ.

1 *Os atavi*] Tria hæc ultima epigrammata per se loquuntur, quæ Martialis esse negant multi.

Ad MATTUM, importunum. CII.

QUI negat esse domi se, tunc cum limina pulsas,
Quid, dicat, nescis? Dormio, Matte, tibi.

Qui dicit se non esse domi, tunc cum pulsas fores, an ignoras quid dicat? O Matte, inquit, dormio tibi.

Ad MILONEM, lenonem suæ uxoris. CIII.

THura, piper, vestes, argentū, pallia, gemmas,
Vendere, Milo, soles cū quibus emptor abit.
Conjugis utilior merx est: quæ vendita sæpe,
Vendentem nunquam deserit, aut minuit.

O Milo, tui moris est vendere thura, piper, vestes, argentum, pallia, gemmas, quæ secum aufert emptor. At merx uxoris fructuosior est; quæ sæpe vendita nunquam dereliquit venditorem, nec minuit.

EPIGRAMMATUM LIBER XIII.

Cui XENIA *inditum Nomen.*

Ad LECTOREM, piſcibus involvendis aptos eſſe ſuos libros. I.

O Muſæ, conſumite Niliacas papyros meas jacturas, ne cordylæ careant toga, & oliva pænula, aut fœda blatta timeat egenam eſuriem: en Saturnalia temulenta petunt novos jocos. Mea teſſera non decertat cum generoſo talo, nec ſenio cum cane quatit noſtrum ebur. Hæc charta mihi eſt loco nucum & fritilli: nec accipio detrimentum nec quæſtum ex iſta alea.

NE toga cordylis & pænula deſit olivis,
Aut inopem metuat ſordida blatta famem:
Perdite Niliacas, Muſæ, mea damna papyros:
Poſtulat ecce novos ebria bruma ſales.
Non mea magnanimo depugnat teſſera talo, 5
Senio nec noſtrum cum cane quaſſat ebur.
Hæc mihi charta nuces, hæc eſt mihi charta fri-
Alea nec damnũ, nec facit iſta lucrũ. (tillus:

NOTÆ.

Xenia] Quæ ſic explicat Vitruvius, lib. 6. cap. 10. *Nam cum fuerunt Græci delicatiores, & ab fortuna opulentiores hoſpitibus advenientibus extruebant triclinia, cubicula cum penu, cellas; primoque die ad cœnam invitabant, poſtremo mittebant pullos, ova, olera, poma, reliquaſque res agreſtes. Ideo pictores ea quæ mittebantur hoſpitibus picturis imitantes xenia appellaverunt.* Xenia dicta ſunt, quod τοῖς ξένοις, hoc eſt hoſpitibus maxime, necnon & amicis mitterentur. Cum autem pauper eſſet poeta, xeniorum loco mittebat diſticha.

1 *Ne toga cordylis*] Deeſt lemma in editione Junii. Vide epig. 2. lib. 3. huic ſimile. Blatta, quæ rodit chartas, genus eſt vermis.

3 *Niliacas papyros*] Quia in Ægypto naſcuntur papyri, quas per appoſitionem vocat ſua damna: mali enim verſus perdunt bonas chartas. Juvenalis ſat. 1. verſu 15.

Stulta eſt clementia, cum tot ubique
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.

4 *Ebria bruma*] Saturnalia intellige, quibus genio indulgebant Romani. De his ſupra.

5 *Non mea magnanimo*] Vide quæ jam de talis & teſſeris dicta ſunt, epig. 14. lib. 4. Calcagninus de teſſeris ſic ait: Duabus, tribuſve teſſeris, quatuor autem ad minimum talis contendebatur in acie luſoria. Unde talis pares non ſunt teſſeræ, ſed [illegible]res, epig. 15. lib. 14.

Non ſim tal[illegible] numero par teſſera, dum ſit
Major, quam t[illegible] alea ſæpe mihi.

Hæc ratio ad explicandum τὸ *magnanimo* mihi quidem levior videtur, ſed meliorem non reperi. Judicet lector.

6 *Senio*] [illegible] cum in jactis talis ſenarius apparet; canis autem cum unicum ſenario oppoſitum punctum apparet. *Ebur noſtrum*, ex quo ſcilicet fiebant teſſeræ, ut & tali, quos hoc loco intelligi cenſet idem Calcagninus *de teſſeris*.

7 *Hæc mihi*] Senſus eſt: Ego, inquit poeta, Saturnalium tempore, nec teſſeris, nec nucibus, nec talis ludo, ſed Muſis vaco. De fritillo copioſe dictum eſt, epig. 14. lib. 4.

In

In Detractorem. II.

NAsutus sis usque licet, sis denique nasus,
Quantum noluerit ferre rogatus Atlas,
Et possis ipsum tu deridere Latinum,
Non potes in nugas dicere plura meas,
Ipse ego quam dixi: quid dentem dente juvabit 5
Rodere? carne opus est, si satur esse velis.
Ne perdas operam: qui se mirantur, in illos
Virus habe, nos hæc novimus esse nihil.
Non tamen hoc nimium nihil est, si candidus aure,
Nec matutina si mihi fronte venis. 10

Quantumvis sis nasutus, & tandem sis nasus, quantum portare recusaverit jussus Atlas; tu possis illudere ipsum Latinum, nequis proferre plura in meas ineptias, quam ego ipse protuli: quid proderit rodere dentem dente? Opus est carne, si cupias expleri. Ne profundas laborem: evome virus in illos qui sibi placent: nos scimus hæc esse nihil. Nihilominus hoc non est omnino nihil, si sincerus auditor, nec matutina fronte accedis ad me.

1 *Nasutus*] Licet sis maximus derisor; nasus enim irrisionis sedes est. Vide epig. 4. lib. 1.

2 *Atlas*] Qui tamen cœlum humeris gestat.

3 *Latinum*] Mimum nempe, epig. 5. lib. 1.
——— *derisoremque Latinum.*

5 *Ipse ego quam*] Passim pro nihili habendos esse suos versus dicit Martialis.

Quid dentem] Sensus est: quid carpis me, qui lædi nequeam?

6 *Carne opus est*] Hoc est: Si velis explere invidiam, carpe illos poetas qui grandia promittunt, & se in monte Parnasso somniasse dicunt.

9 *Non tamen*] Hoc est: tamen hi versus non sunt plane abjiciendi, sed placebunt lectoribus candidis, atque iis qui genio indulgent.

10 *Matutina fronte*] Hoc est tristi supercilio: mane enim non pransi homines, sunt severi.

Ad LECTOREM, III.

de pretio hujus libri.

OMnis in hoc gracili xeniorum turba libello
Constabit nummis quatuor emta tibi.
Quatuor est nimium, poterit constare duobus,
Et faciet lucrum bibliopola Tryphon.
Hæc licet hospitibus pro munere disticha mittas, 5
Si tibi tam rarus, quam mihi, nummus erit.
Addita per titulos sua nomina rebus habebis:
Prætereas, si quid non facit ad stomachum.

Tu emes omnem turbam xeniorum in hoc tenui libro quatuor nummis: quatuor nimium est: poteris emere duobus, & bibliopola Tryphon consequetur adhuc *quæstum. Fas est mittere hospitibus hæc disticha pro dono; si habueris tam paucos nummos, quam ego. Tibi erunt nomina sua adjuncta rebus per titulos: omittas, si quid non placet stomacho.*

3 *Est nimium*] Addunt alii punctum interrogationis.

4 *Tryphon*] De quo jam dictum, epig. 72. lib. 4.

5 *Disticha mittas*] Vide quæ diximus initio hujus libri: xenia quippe hospitibus mitti solebant.

6 *Si tibi tam*] Malum scilicet omnibus fere poetis familiare.

7 *Per titulos*] Lemmata, seu argumenta intellige.

8 *Non facit ad*] Hoc de suis versibus dicit poeta; sed alludit ad esculenta xeniorum, quæ hoc libro describuntur.

Thus. IV.

Offer pia thura Jovi, ut Germanicus regnet diu in terris, tarde in cœlo.

SErus ut ætheria Germanicus imperet aula,
Utque diu terris, da pia thura Jovi.

1 *Germanicus*] Domitianum intelligunt interpretes, unde colligunt, non extremis Martialis annis, sed vivo adhuc Domitiano, scripta esse hæc disticha. Vide epig. 39. lib. 8.
2 *Pia thura*] Religioni nempe & superis destinata sunt. Plinius lib. 12. cap. 4. agit de thure.

Piper. V.

Cum forte tibi donatur pinguis ficedula, quæ splendet lato lumbo, si sapis, adjunge piper.

CErea quæ patulo lucet ficedula lumbo,
Cum tibi forte datur, si sapis, adde piper.

1 *Cerea*] Hoc est pinguis, epig. 57. lib. 3. inde cereus turtur. De ficedula infra epig. 49.
Lucet] Præ pinguedine.
2 *Adde piper*] Insipida quippe est ficedula.

Alica. VI.

Nos mittimus alicam, locuples poterit mittere mulsum. Si locuples recusaverit mittere, mercare.

NOS alicam, mulsum poterit tibi mittere dives.
Si tibi noluerit mittere dives, eme.

1 *Alicam*] Videndum epig 37. lib. 2. *Alica dicitur*, inquit Festus, *quod alit corpus*. Genus est præstantissimi tritici, unde fiebat potio quæ dicebatur alica. Ita Raderus. Videtur non multum differre ab ea potione, quam Angli vocamus *Ale*.

Conchis faba. VII.

Si habeas pallidam conchem spumantem testa rubra, potes sæpe carere cœnis potentum.

SI spumet rubra conchis tibi pallida testa,
Lautorum cœnis sæpe negare potes.

1 *Si spumet*] Scilicet dum coquitur: conchis verò faba est viridis, quæ oleo uncta optimi est saporis, & elixa pallescit. Vide epig. 77. lib. 7. Juven. sat. 14. vers. 31. & sat. 3. vers. 293. *cujus conche tumes.*
Rubra testa] Hoc est, vase fictili rubro.
2 *Lautorum cœnis*] Nam fabam bene conditam comedens domi laute cœnabis.

Far. VIII.

Imple ollas plebeias Clusinis pultibus, ut expletus potes suavia musta in ollis exhaustis.

IMbue plebeias Clusinis pultibus ollas,
Ut satur in vacuis dulcia musta bibas.

1 *Imbue plebeias*] Hoc disticho præcipit Martialis, ut in ollas quæ Clusini farris pulte imbutæ fuerint, mustum mittatur, quod eo tanquam condiatur, & ad bonitatem proficiat, commendeturque. Turnebus lib. 25. cap. 28. Clusium verò maritimum Tusciæ oppidum est, hodie *Chiusi*. De farre vide Plinium lib. 18. cap. 8.

Lens.

Lens. IX.

ACcipe Niliacam, Pelusia munera, lentem:
Vilior est alica, carior illa faba.

Accipe lentem Niliacam, dona Pelusia: illa inferior est alica, pretiosior autem faba.

1 *Niliacam*] In Ægypto nempe circa oppidum Pelusium nascitur lens optima. Virgilius . Georgic. *Nec Pelusiacæ curam aspernabere lentis.* & Plinius, lib. 18. cap. 12. De alica & faba supra dictum.

Simila ex tritico. X.

NEC poteris similæ dotes numerare, nec usus,
Pistori toties cum sit & apta coco.

Nec valebis referre dotes similæ, nec usus, cum tot modis pistor & cocus utantur illa.

1 *Similæ*] Quæ est flos farinæ. *Dotes*] Hoc est, varios usus. 2 *Pistori toties*] Cum variis & placentarum & cibariorum generibus condiendis inserviat.

Hordeum. XI.

MUlio quod non det tacituris accipe mulis.
Hæc ego cauponi, non tibi dona dedi.

Sume quod non donet mulio mulis tacituris, ego largitus sum hæc munera cauponi, non tibi.

1 *Mulio*] Hoc distichum sic explicat Turnebus lib. 25. cap. 28. Hordeum accipe, quo quadrupedes sæpe defraudat mulio: quanquam cum hordeum pecudum pabulo potius serviat quam hominum: dedi quod tu potius cauponi vendes, quam comedes: nam cauponibus eo est opus ad jumentorum pastus.
Tacituris] Hoc est non dicturis, quod defraudati sint hordeo.
Quod non det] Alii, *quod non des.* De hordeo fuse, Plinius lib. 18. cap. 7. & alibi passim.

Frumentum triticeum. XII.

TErcentum Libyci modios de messe coloni
Sume, suburbanus ne moriatur ager.

Accipe trecentos modios ex messe coloni Libyci, ne ager suburbanus sterilescat.

1 *Tercentum Libyci*] Cuidam amico mittit frumentum Libycum, ne frequenti satione, seu continua cultura ager ejus sterilis fiat. De generibus tritici lege Plinium, lib. 18. cap. 7.

Betæ. XIII.

UT sapiant fatuæ fabrorum prandia betæ,
O quam sæpe petet vina, piperq; cocus!

O quam sæpe cocus poscet vina, & piper, ut betæ insipidæ prandia fabrorum sapiant.

1 *Ut sapiant*] Insipidæ quippe sunt betæ, nisi bene condiantur. *Fabrorum prandia*] Hoc est, cibus hominum plebeiorum.

Lactuca. XIV.

Dic mihi, cur lactuca sit initium nostrarum epularum, quæ solebat esse finis cœnæ avorum.

CLaudere quæ cœnas lactuca solebat avorum,
Dic mihi, cur nostras inchoat illa dapes?

2 *Dic mihi*] Caussam attulit ipse, epig. 53. lib. 11.
Prima tibi dabitur ventri lactuca movendo.
In fine verò cœnæ lactucam apponebant veteres, quoniam insita frigiditate ebrietatem retundit.

Ligna acapna. XV.

O rustice, si colas agros juxta Nomentum, moneo ut portes ligna ad villam.

SI vicina tibi Nomento rura coluntur,
Ad villam moneo, rustice, ligna feras.

Ligna acapna] Hoc est, quæ incensa non fumant. Nomentum autem oppidum erat Latinorum, ad decimum ab urbe lapidem situm, ubi multæ paludes, unde illic ligna non erant sicca, proindeque non igni, sed fumo excitando idonea, atque ita ferenda illuc ligna acapna monet poeta, quæ scilicet fumum non exhibent.

Rapa. XVI.

Romulus in cœlo solet comedere hæc rapa, quæ tibi donamus gaudentia hiemali frigore.

HÆC tibi brumali gaudentia frigore rapa
Quæ damus, in cœlo Romulus esse solet.

1 *Gaudentia frigore*] Quo nempe dulciora fiunt, & majora, Plinius, lib. 18. cap. 13.
2 *In cœlo Romulus*] Turnebus lib. 18. cap. 13. Credidisse videntur prisci non tantum nectare & ambrosia deos pasci; verum etiam vilibus quibusdam cibis, ut Romulum rapis. Credo de paupertate illius seculi, quo Romulus vixerat, proinde quasi in cœlo iisdem cibis victitet, quibus in terra alebatur.

Coliculi. XVII.

Ne caules pallidi tibi afferant nauseam, brassica viridis efficiatur aqua nitrata.

NE tibi pallentes moveant fastidia caules,
Nitrata viridis brassica fiat aqua.

2 *Nitrata*] De nitro fuse tractat Plinius lib. 31. cap. 10.

Porri sectivi. XVIII.

Quoties manducasti fila porri Tarentini graviter redolentia, osculare ore clauso.

FIla Tarentini graviter redolentia porri
Edisti quoties, oscula clausa dato.

1 *Fila*] Porrum sectivum intellige, qui optimus Tarenti nascitur, & crescit in multa stamina veluti fila; eo autem comeso male olet os; unde dicit poeta, non esse aperiendum ad danda oscula. Vide Plinium lib. 19. cap. 6.

Porri

Porri capitati. XIX.

MIttit præcipuos nemoralis Aricia porros:
In niveo virides ſtipite cerne comas.

Nemoralis Aricia producit porros præſtantes: vide comas virides in candido ſtipite.

1 *Aricia*] Latii civitas, in qua porrus capitatus optimus, ut Tarenti ſectivus naſcebatur. Dicitur *nemoralis* à nemore vicino.

2 *Virides comas*] Caput porri viride intelligi, cujus ſtipes albus eſt ubi maturuit. Vide Columellam, lib. 11. de re ruſtica, cap. 3.

Napi. XX.

HOS Amiternus ager felicibus educat hortis:
Nurſinas poteris parcius eſſe pilas.

Ager Amiternus alit hos fecundis hortis, licebit parcius comedere pilas Nurſinas.

Napi] Qui parum differunt à rapis. Colum. lib. 2. cap. 10. Amiternum eſt Italiæ civitas.
1 *Hos*] Alii, *nos*.
2 *Nurſinas pilas*] Rapa rotunda interpretare: Nurſia vero civitas eſt Sabinorum, hodie *Norza*.
Parcius eſſe] Vel quod Nurſinæ illæ pilæ napis Amiternis cariores ſint, vel injucundiores.

Aſparagi. XXI.

MOllis in æquorea quæ crevit ſpina Ravenna,
Non erit incultis gratior aſparagis.

Mollis ſpina quæ nata eſt maritima Ravenna, non erit jucundior aſparagis ſilveſtribus.

1 *Ravenna*] De qua epig. 55. lib. 3.
Mollis ſpina] Plinius lib. 21. cap. 15. *in totum ſpina eſt aſparagus.* Senſus eſt epigrammatis: Aſparagi ſilveſtres & inculti non cedunt Ravennatibus aſparagis cultis & ſatis, de quibus Plinius, lib. 19. cap. 4. & cap. 8. *Nullum gratius his ſolum, quam Ravennatium hortorum. Trium librarum aſparagum Ravenna aliquando produxit.*

Uva duracina. XXII.

NON habilis cyathis, & inutilis uva Lyæo:
Sed non potanti me, tibi nectar ero.

Sum uva non idonea poculis, & inutilis Baccho: ſed nectar ero tibi non bibenti me.

Uva duracina] Plinius, libr. 14. cap. 1. *Uva non alicubi gratior callo, ut inde poſſit invenisse nomen duracini.* Legunt alii, *duracina.* Columella, lib. 3. de re ruſtica cap. 1. appellat uvas duri acini: acinus autem vel acinum eſt granum.
1 *Non habilis*] Quia ex ea vinum exprimi nequit.
2 *Non potanti*] Sed comedenti nectar ero.

Chia ficus. XXIII.

CHia ſeni ſimilis Baccho, quam Setia miſit:
Ipſa merum ſecum portat, & ipſa ſalem.

Chia ſimilis vino veteri, quam produxit Setia, ipſa ſecum fert merum, & ſalem.

1 *Chia*] Chios eſt inſula Ægæi maris, unde tranſlata ficus produxit fructus. Setia in oppido Campaniæ, hodie *Sezza*. Fuit alia Setia urbs Cretæ, ex qua allatam hanc ficum vix crediderim.
2 *Ipſa merum*] Hoc eſt, ſapit merum & ſalem. Vide epig. 24. lib. 7.

Cydonia. XXIV.

Si cotonea imbuta melle Atti- apponentur tibi, potes has ap- pellare melimela.

SI tibi Cecropio saturata cydonia melle
Ponentur: dicas hæc melimela licet.

1 *Saturata*] Hoc est, melle in cocta, ut do- -t Plinius, lib. 15. cap. 17. Dicta sunt cydo- -a à Cydone urbe Cretæ.

2 *Melimela*] Quasi μέλι καὶ μῆλον, hoc est, mel & pomum, ut si dicas mellitum pomum.

Nuces pineæ. XXV.

Poma sumus sacra *Cybele*: ô -iator, longe hinc abi, ne nostra -ina labatur in caput infelix.

POma sumus Cybeles: procul hinc discede viator,
Ne cadat in miserum nostra ruina caput.

1 *Cybeles*] Cui nempe sacra erant propter -tyn ab ea adamatum, & in pinum conversum. De nucibus pineis Plinius, lib. 15. cap. 10.

2 *Ne cadat*] Hoc est, ne cadamus in tuum caput. Alii, *nec*.

Sorba. XXVI.

Sumus sorba astringentia al- vum nimis lubricam: donabis hæc poma convenientius puero, quam tibi.

SOrba sumus molles nimium durantia ventres:
Aptius hæc puero, quam tibi poma dabis.

1 *Sorba*] Gallicè, *des cormes*. Anglicè, *Service-berries*.
2 *Aptius hæc puero*] Sæpe enim alvi profluvio laborant pueri.

Spathalion caryotarum. XXVII.

Aurea caryota donatur calen- dis Januariis: nihilominus hoc solet esse donum inopis.

AUrea porrigitur Jani caryota kalendis:
Sed tamen hoc munus pauperis esse solet.

Spathalion] Σπάθη præter alias suas signi- cationes significat palmam, & ramum palmæ. Spathalion diminutivum est ex quo pendent ca- ryotæ seu fructus palmarum, Gallice, *des dattes*, Anglicè, *Dates*: quales aurea crusta illitas divitibus mittebant pauperes calendis Januariis. Lege Plinium, lib. 13. cap. 4. & epigramm. 31. lib. 8.

Coctana. XXVIII.

Hæc coctana, quæ ad te missa sunt posita in meta torta, si grandiora essent, ficus erat.

HÆC tibi quæ torta venerunt condita meta,
Si majora forent coctana, ficus erat.

1 *Hæc tibi*] Plinius, lib. 13. cap. 3. In fico- rum genere autem carycas, & minores ejus ge- neris, quæ cottana vocant. Scribunt alii, *cot- tana*, epig. 89. lib. 4.
Torta meta] Hoc est, è tortis juncis texta sporta, vel testa turbinata in metæ formam, ut epig. 44. lib. 1. quam lib. 5. epig. 18. dixit acutam testam. Ita Farnabius. Legunt alii, *torta mentha*, hoc est, inquit Domitius, cocta- na coronata mentha torta ut recentia servaren- tur. Videat lector. Aliud lemma ponit Scri- verius, nempe *vas coctanorum*.

Pruna

Pruna Damascena. XXIX.

PRuna peregrinæ carie rugosa senectæ
Sume: solent duri solvere ventris onus.

Accipe pruna rugosa carie peregrinæ senectæ, solent laxare onus alvi astrictæ.

1 *Peregrinæ*] Nempe pruna allata ex Syria, cujus Damascus est civitas. Vide epig. 18. lib. 5. Inscribunt alii, *vas Damascenorum*, alii, *Damascenarum*.

Caseus Lunensis. XXX.

CAseus Etruscæ signatus imagine Lunæ,
Præstabit pueris prandia mille tuis.

Caseus notatus imagine Lunæ Etruscæ suppeditabit mille prandia tuis pueris.

1 *Imagine*] Etruriam inter & Liguriam *Lunæ portus*, hodie *Porto Venere*. Oppidum maritimum erat, unde Romam mittebantur casei tanti ponderis, ut unus multis prandiis sufficeret. Vide Plinium, lib. 11. cap. 42.

Caseus Vestinus. XXXI.

SI sine carne voles jentacula sumere frugi:
Hæc tibi Vestino de grege massa venit.

Si cupies jentare frugaliter sine carne, hæc massa ad te mittitur de grege Vestino.

2 *Hæc massa*] Hoc est, hic caseus, nempe è lacte in massam coagulato de quo Plinius, lib. 11. cap. 42. Vestini verò Italiæ sunt populi ad mare superum, circa Matrinum fluvium. Alii sunt in Campania ad inferum mare.

Caseus Velabrensis. XXXII.

NON quemcumque focum, nec fumum caseus omnem,
Sed Velabrensem qui bibit, ipse sapit.

Ille caseus sapit non qui hausit quemcumque focum, nec omnem fumum, sed Velabrensem.

Caseus Velabrensis] Alii, *fumosus*.
2 *Sed Velabrensem*] Velabrum locus erat Romæ ubi caseos infumabant Romani cunctis præferendos, ut ait Plinius, lib. 11. cap. 42.

Casei Trebulani. XXXIII.

TRebula nos genuit, commendat gratia duplex,
Sive levi flamma, sive domamur aqua.

Pressi sumus Trebulis, laudamur ob duplicem usum, sive paramur levi flamma, sive aqua.

1 *Trebula*] De qua epig. 72. lib. 5. unde casei Romam afferebantur qui grati erant saporis sive tosti, sive aqua macerati.

Bulbi. XXXIV.

CUM sit anus conjux, & sint tibi mortua membra,
Nil aliud bulbis quam satur esse potes.

Cum habeas uxorem vetulam, & membra languida, non debes saturari nisi bulbis.

2 *Bulbis*] Romani bulbum vocant allium agreste, alii marinum. Genus est cepæ non absimile ascaloniæ. Venerem maximè excitat.

Lucanica

Lucanica. XXXV.

Lucanica mittor nata porcæ Picenæ, hinc datur grata corona pultibus niveis.

FIlia Picenæ venio Lucanica porcæ ;
Pultibus hinc niveis grata corona datur.

1 *Lucanica*] Facta ſcilicet ex carnibus concisis porcæ natæ in agro Picentino, ep 46. lib. 4.
2 *Pultibus*] Hoc eſt, ora patinæ coronam pultibus niveis de quibus epig. 79. lib. 5.

Olivæ. XXXVI.

Hæc oliva quæ affertur ſubtracta prælis Picenis, incipit, atque eadem terminat epulas.

HÆC quæ Picenis venit ſubducta trapetis,
Inchoat, atque eadem finit oliva dapes.

Olivæ] Alii, *ciſtella olivarum*.
1 *Subducta*] Hoc eſt, oliva integra ex qua ſcilicet oleum non eſt expreſſum. Ep. 44. l. 1.
Nec de Picenis venit oliva cadis.
2 *Inchoat*] Ut cibi appetentiam incitet.
Finit] Ut faſtidium arceat.

Mala citrea. XXXVII.

Aut hæc poma ſunt ex frondibus horti Corcyræi, aut hæc erant Maſſyli draconis.

AUT Corcyræi ſunt hæc de frondibus horti,
Aut hæc Maſſyli poma draconis erant.

1 *Aut Corcyræi*] Hæc poma, inquit, ſunt decerpta aut ex Heſperidum horto. Vide epig. 94. lib. 10. & epig. 64. lib. 4.

Coloſtrum. XXXVIII.

Donamus coloſtra, quæ ſubduxit paſtor ex primo lacte matrum, nondum lactentibus hœdis.

SUrripuit paſtor quæ nondum ſtantibus hœdis,
De primo matrum lacte coloſtra damus.

Coloſtrum] Vocatur prima à partu ſpongioſa denſitas lactis, quæ maxime prodeſt ſtomacho.
1 *Nondum ſtantibus*] Hoc eſt, antequam capræ uberibus ora admoviſſent hœdi.

Hœdi. XXXIX.

Laſcivum pecus, & non utile viti virenti pendit pœnas: ille tener jam læſit Bacchum.

LAſcivum pecus, & viridi non utile Baccho,
Dat pœnas : nocuit jam tener ille Deo.

1 *Laſcivum pecus*] Hœdus qui victima eſt Baccho ſacra, quod ſoleat corrodere vites.
2 *Dat pœnas*] Alii, *det*, hoc eſt, mactetur.

Ova. XL.

Si aqua alba circumfluit vitellos flavos, Heſperius liquor ſcombri temperet ova.

CAndida ſi croceos circumfluit unda vitellos,
Heſperius ſcombri temperet ova liquor.

1 *Candida*] Ova recentia undam albam, ſeu liquorem lacteum habent, quem cum ſcombrorum garo commiſcendum eſſe docet poeta. Dicitur *Heſperius liquor*, hoc eſt, Hiſpanus, quia ex Hiſpania Romæ mittebantur ſcombri de quibus ſupra. De garo infra epig. 102.

Porcellus

Porcellus lactens. XLI.

LActe mero pastum pigræ mihi matris alumnum
Ponat, & Ætolo de sue dives edat.

Dives apponat mihi alumnum pigræ matris nutritum solo lacte, & ipse manducet de sue Ætolo.

1 *Lacte*] Hoc est, porcellus lactens plus mihi sapit quam aper. De apro Ætolo, epig. 15. lib. Spect.

Apyrina & tuberes. XLII.

NON tibi de Libycis tuberes, & apyrina ramis,
De Nomentanis sed damus arboribus.

Tibi donamus Tuberes & Apyrina non de ramis Lybiæ, sed ex arboribus Nomenti.

1 *Tuberes*] Poma quæ in Africa nascuntur optima, Plinius, lib. 15. cap. 14. Tubera verò sunt genus fungorum. De Apyrinis, quæ sic dicuntur ab α privativo, & πυρήνη nucleus, id est, sine nucleo. Plinius, lib. 13. cap. 19. Punica mala intellige. De villa sua Nomentana egit poeta epig. 106. lib. 1.

Idem. XLIII.

LEcta suburbanis mittuntur apyrina ramis,
Et vernæ tuberes: quid tibi cum Libycis?

Apyrina decerpta ex ramis suburbanis, & vernæ tuberes mittuntur: quid quæris Libycos?

2 *Vernæ tuberes*] Hoc est, nati domi, qui cum sint optimi, quid petis peregrinos tuberes? Quorum meminit Suetonius in Domitiano cap. 16.

Sumen. XLIV.

ESse putes nondum sumen: sic ubere largo
Effluit, & vivo lacte papilla tumet.

Credas nondum esse sumen: sic papilla effluit ubere copioso, & turget vivo lacte.

1 *Sumen*] Farcimen nempe quod fiebat ex mammis suillis post primum partum resectis, antequam illis os admovisset fœtus: tanta autem lactis copia redundabant papillæ in sumine, ut sui adhærere adhuc viderentur.

Pulli gallinacei. XLV.

SI Libycæ nobis volucres, & Phasides essent,
Acciperes: at nunc accipe cortis aves.

Si haberem Numidicas gallinas, & phasianos, mitterem, at nunc accipe aves domesticas.

1 *Si Libycæ*] Vide epig. 57. lib. 3.

Persica

Persica, Nucipersica. XLVI.

Vilia præcocia fueramus in ramis maternis, nunc sumus cara Persica in adoptivis.

Villia maternis fueramus præcoqua ramis :
Nunc in adoptivis Persica cara sumus.

Persica] Nempe ex Perside allata, Anglicè, *Peaches*: *nucipersica* verò dicuntur, quòd à nucleo difficulter solvantur.

1 *Vilia*] An quia in nativa stirpe vilia, pruno insita sunt nobilia : an quia in sua Perside noxia & venenosa : Sed translata sunt dulcia, ex Columellæ opinione. Ita Farnabius.

Panes Picentini. XLVII.

Picentina Ceres sic turget nectare, ut levis spongia tumescit aqua accepta.

PIcentina Ceres niveo sic nectare crescit,
Ut levis accepta spongia turget aqua.

1 *Ceres*] Hoc est, panem Picentinum aridum ex alicæ materia factum intellige, quem non nisi lacte madefactum comedi posse dicit Plinius, lib. 18. cap. 11.

Boleti. XLVIII.

Facile est mittere argentum atque aurum, & lanam, & togam: difficile est mittere boletos.

ARgentum, atque aurum facile est, lænamque togamque
Mittere : boletos mittere difficile est.

1 *Lanamque togamque*] Epigramm. 36. lib. 12.

2 *Boletos*] Genus fungi delicatissimi intellige.

Ficedula. XLIX.

Cum ficus nutriat me, cum pascar dulcibus uvis, cur non potius desumo nomen ab uva?

CUM me ficus alat, cum pascar dulcibus uvis,
Cur potius nomen non dedit uva mihi?

2 *Cur potius*] Non dicor uvedula quam ficedula?

Tubera. L.

Nos *tubera frangimus terram nutricem tenero vertice: sumus poma secunda à boletis.*

RUmpimus altricem tenero de vertice terram
Tubera : boletis poma secunda sumus.

1 *Rumpimus altricem*] Teste Dioscoride, *Tubera rotundæ radices sunt sine caule, sine foliis flavescentes, vere effodiuntur, crudæ & coctæ eduntur.* Et Plinius, cap. 2. lib. 19. *Nec utique extuberante loco, in quo gignuntur, aut rimas urgente, nec ipsa terra cohærent.*

Tenero de vertice] Foris quippe prodeunt tubera, ubi terra mollior est. Vocat poma improprie. Juvenalis, sat. 5. versu 116. ait tubera fieri tonitribus.

Turdo-

Turdorum corona. LI.

TExta rosis fortasse tibi, vel divite nardo,
At mihi de turdis facta corona placet.

Texta ex rosis, & pretiosi nardo forte tibi, at mihi grata est corona composita ex turdis.

Turdorum corona] *Decuria* legitur in veteribus codicibus, ut ait Turnebus, lib. 25. c. 28. Intellige coronam textam turdis, nempe e vimine undique pendentibus.

1 *Texta rosis*] Qua coronabantur veteres in lautis conviviis. Plinius, lib. 21. cap. 3.

2 *Corona*] De qua epig. 47. lib. 3.

Anas. LII.

TOta quidem ponatur anas: sed pectore tantum,
Et cervice sapit: cætera redde coco.

Tota quidem anas apponatur sed sapit tantum pectore, & cervice: restitue coco reliqua.

1 *Sed pectore*] Pectus enim & cervix gratioris sunt saporis.

Turtur. LIII.

DUM pinguis mihi turtur erit, lactuca valebis,
Et cochleas tibi habe: perdere nolo famem.

Dum habebo pinguem turturem, ô lactuca, valebis, & serva cochleas: nolo amittere esuriem.

2 *Et cochleas*] Hoc est, nolo cochleas, quæ sunt species conchyliorum: hoc est, dum habebo cibos delicatiores, à vilioribus me abstinebo.

Perdere nolo famem] Hoc est, nolo consumere famem in comedendis lactucis & cochleis quæ ad irritandam gulam dabantur, cum turturem habeam.

Perna. LIV.

CErretana mihi fies, vel massa licebit
De Menapis: lauti de petasone vorent.

Faciam massam ex Cerretanis vel etiam ex Menapis: delicatiores edant de petasone.

1 *Cerretana massa*] Dicitur à poeta perna allata ex Cerretanis Hispaniæ populis ad montes Pyrenæos. Athenæus, lib. 14. *Convalles montium*, inquit, *tenent Cerretani maxima Hispanorum natio, apud quos excellentes pernæ conficiuntur, quæ vel cum Cantabricis de principatu contendunt*. Turnebus, lib. 16. cap. 18. de hoc epigrammate & sequenti: Ego putem, inquit, petasonis partem pernam vocari. Vel Athenæo auctore, cujus hæc verba sunt lib. 14. ἐπεὶ πελασῶνος μέρος ἑκάσῳ κεῖται ἣν πέρνα καλέοι. Scribunt alii Cæretana à Cære oppido Hetruriæ: quod minus placet. *Massa* alii, *missa*.

2 *De Menapis*] Qui Mosam fluvium incolebant. Hodie vocantur Geldrenses, Juliacenses ubi pernæ multum etiam nunc laudantur.

Petaso. LV.

MUsteus est: propera, caros nec differ amicos.
Nam mihi cum vetulo sit petasone nihil.

Recens est, festina, ne moreris caros amicos: nam siccus petaso mihi non apponatur.

1 *Musteus*] Recens est & plenus succi: nam, inquit poeta, non amo vetulum & durum petasonem.

Vulv-

Vulva. LVI.

Forte tu magis delectaris vulva virginis porca, ego delector materna suis gravida.

TE fortasse magis capiet de virgine po
Me materna gravi de sue vulva ca

Vulva] Vide Plinium, lib. 11. cap. 37. & supra epig. 44.

Colocasia. LVII.

Deridebis caulem Ægyptium, & lanas sequaces, cum morsu, & manu duces fila mala.

NIliacum ridebis olus, lanasque sequ
Improba cum morsu fila, manuqu
hes.

1 *Niliacum*] Plinius, lib. 21. cap. 15. *In Ægypto nobilissima est colocasia, quam cyamon vocant aliqui. Hanc à Nilo metunt, caule, cum coctus est, araneoso in mandendo, &c.*

2 *Fila trahes*] Epig. 33. lib. 8.
Lenta minus gracili crescunt colocasi
Hinc constat colocasia esse foeminini g
neutrius.

Jecur anseris. LVIII.

Vide quam turgeat jecur majus magno ansere: attonitus dices, Hoc, ubi crevit, quaeso?

ADspice quam tumeat magno jecur
majus,
Miratus dices, hoc rogo crevit ubi?

1 *Jecur majus*] Fartum scilicet mulso, lacte, ficu & carica. Sic Farnabius. Horatius, serm. 2. sat. 8.
Pinguibus & ficis pastum jecur anseris albi.

Juvenalis, sat. 5.
Anseris ante ipsum magni, jecur
bus par.

Glires. LIX.

Dormio tota hieme, & pinguior sum illo tempore, quo nutrior solo somno.

TOta mihi dormitur hiems, & pingui
Tempore sum, quo me nil nisi s
alit.

Glires] De quibus fuse Plinius, lib. 8. cap. 52. & lib. 29. cap. ultimo.

Cuniculus. LX.

Cuniculus amat habitare in speluncis effossis: ille ostendit hostibus tacitum iter.

GAudet in effossis habitare cuniculus
Monstravit tacitas hostibus ille v

2 *Monstravit*] *Aliud genus oppugnationis est subterraneum, atque secretum, quod cuniculum vocant: a leporibus, qui cavernas sub terris fodiunt, ibique conduntur.* Vegetius, cap. 24.

Ata

Atagenæ. LXI.

Inter sapores fertur alitum primus
Ionicarum gustus atagenarum.

Gustus Ionicarum Atagenarum dicitur primas tenere inter sapores avium.

Atagenæ] Aves nempe sunt gustui gratissimæ, Iönicæ dicuntur, quod maxime in Iönia nascuntur. Vide Plinium, lib. 10. 49.

Gallina altilis. LXII.

Ascitur & dulci facilis gallina farina,
Pascitur & tenebris: ingeniosa gula est.

Gallina facilis alitur & dulci farina, alitur & obscuritate: gula est ingeniosa.

Gallina altilis] Ea dicitur quæ domi sagina- farina quidem & tenebris, *quod motus earum lux pinguedini inimica.* Varro, l. 3. c. 9.

2 *Ingeniosa gula est*] Plinius, lib. 10. cap. 50. *Invenit mille artes viasque deliciarum luxus, & gula.*

Capo. LXIII.

Ne nimis exhausto macresceret inguine gallus,
Amisit testes: nunc mihi Gallus erit.

Ne gallus macer fieret enervatus coïtu, castratus fuit; nunc illum existimabo Gallum.

Ne nimis] Gallus gallinaceus facilius sagi- tur postquam castratus est.

Gallus erit] Hoc est, castratus erit, instar sacerdotum Cybeles, qui Galli dicebantur exsectis virilibus.

Idem. LXIV.

Uccumbit steriIi frustra gallina marito:
Hanc matris Cybeles esse decebat avem.

Incassum gallina subjacet marito sterili: conveniebat illam esse volucrem matris Cybeles.

Avem] Cum maritum haberet Gallum seu castratum.

Perdix. LXV.

Ponitur Ausoniis avis hæc rarissima mensis:
Hanc in lautorum mandere sæpe soles.

Hæc avis rarissima apponitur mensis Italis: frequenter consuevisti hanc comedere in mensis *divitum.*

Rarissima] Hoc est, pretiosissima.
Hanc in lautorum], Perdix enim magni est pretii.

Columbini. LXVI.

Ne violes teneras præduro dente columbas,
Tradita si Cnidiæ sunt tibi sacra deæ.

Ne violes columbas teneras præduro dente, si tu doctus es sacra deæ Cnidiæ.

Columbas] Quæ nempe sacræ sunt Veneri Cnidiæ deæ: Cnidos enim insula non longe ia, maxime coluit Venerem.

Palum

Palumbus torquatus. LXVII.

Palumbi torquati morantur, & retundunt Venerem: qui vult esse libidinosus, non manducet hanc avem.

INguina torquati tardant, hebetantque lumbi: (li
Non edat hanc volucrem, qui cupit

1 *Torquati*] Sic dicti à signo torquis, quod collo gestant.

Galbula. LXVIII.

Galbula avis circumvenitur calamis, & laqueis, cum uva rudis adhuc tumet viridi mero.

GAlbula decipitur calamis, & retibus
Turget adhuc viridi cum rudis uva

Galbula] Quam alio nomine vocat Plinius, lib. 30. cap. 11. *Avis icterus vocatur à colore*, flavo scilicet, *quæ si spectetur, sanari id malum tradunt, & avem mori. Hanc puto Latine vocari Galgulum.* Alii tamen affirmant sanari eos qui comedunt hanc avem, vident.

1 *Calamis*] Viscatis nimirum.

2 *Viridi mero*] Hoc est, cum uva huc immaturæ.

Cattæ. LXIX.

Numquam Umbria nobis donavit Pannonicas cattas: Pudens mavult mittere domino hæc munera.

PAnnonicas nobis nunquam dedit U cattas:
Mavult hæc domino mittere dona Pu

Cattæ] Avis quoddam genus est, ut putant interpretes. Alii mustelas sylvestres esse opinantur. Cattas è Pannonia missas Pudenti habitanti in Umbria, ut diximus epig 96. lib. 7. Romam misit domino, quem alii num, alii divitem quendam ligunt.

Pavo. LXX.

Stupes quoties aperit gemmantes alas, & potes, ô inhumane, tradere hunc coco crudeli?

MIraris quoties gemmantes explicat al
Et potes hunc sævo tradere dure

2 *Et potes*] Sensus est: Cùm tam pulchra spectacula edat pavo explicatis alis, co tradi non deberet laniandus: sed gula nec elegantiæ nec venustati parcit.

Phœnicopterus. LXXI.

Nomen mihi imponitur à penna rubra: sed nostra lingua sapit helluonibus: quid si lingua esset loquax?

DAT mihi penna rubens nomen, se gua gulosis
Nostra sapit: quid si garrula lingua

1 *Dat mihi*] De Phœnicoptero egimus epig. 57. lib. 3 Cujus lingua optimi est saporis.

2 *Quid si garrula*] Cum tacita tam grata sit. Forte alludit poeta ad patinam Æsopi tragici histrionis refertam lingui canorarum. Plinius, lib. 10. cap. 51.

Phasianus. LXXII.

ARgiva primum sum transportata carina,
Ante mihi notum nil, nisi Phasis, erat.

Primum sum translata navi Argiva: antea nihil cognoscebam nisi Phasim.

1 *Argiva carina*] Qua nempe vecti sunt Argonautæ, de quibus jam dictum.

2 *Phasis*] Colchorum fluvius, unde dicti & allati sunt phasiani. Vide epig. 57. lib. 3.

Numidicæ. LXXIII.

ANsere Romano quamvis satur Hannibal esset,
Ipse suas nunquam barbarus edit aves.

Licet Hannibal esset expletus ansere Romano, nunquam ipse barbarus comedit suas aves.

1 *Satur Hannibal*] Dum bellum gessit in Italia pastus est anseribus, & abstinuit se gallinis Numidicis, licet delicatioribus, quia tunc illæ nondum mensis apponebantur, ut aiunt interpretes. De Numidicis dictum, epig. 57. lib. 4. Vel potius intellige Numidicas displicuisse Hannibali.

Anser. LXXIV.

HÆC servavit avis Tarpeii templa Tonantis,
Miraris? nondum fecerat illa deus.

Hæc avis custodivit ædes Jovis Tarpeii: mirarisne? nondum extructæ fuerant à Numine.

1 *Templa*] Quæ à Gallis obsidentibus expugnata fuissent, nisi anseris clangoribus excitati fuissent vigiles. Livius lib. 5.

2 *Nondum fecerat illa*] Domitianus qui incensum Capitolium restituit, quod jam alio custode quam Domitiani numine non indiget.

Grues. LXXV.

TUrbabis versus, nec litera tota volabit,
Unam perdideris si Palamedis avem.

Turbabis ordines, nec litera integra volabit, si amiseris unam avem Palamedis.

1 *Nec litera tota*] Alii intelligunt Υ, alii verò Δ: quæ sententia videtur melior. Cicero 2. de natura deorum sic ait: *Illud verò ab Aristotele animadversum, à quo pleraque quis potest non mirari? Grues, cum loca calidiora petentes, maria transmittant, trianguli formam efficere. Ejus à summo angulo aer ab iis adversus pellitur: deinde sensim ab utroque latere, tanquam remis, ita pennis cursus avium levatur. Basis autem trianguli, quam grues efficiunt, ea tanquam a puppi ventris adjuvatur, &c.* His verbis Δ Græcum plane exprimitur. Grues verò Palamedis aves esse dicuntur: ex earum enim volatu quasdam literas didicerat, atque illas homines docuerat Palamedes. Lege Plinium lib. 7. cap. 56. Vide etiam epig. 14. lib. 9.

Rusticula. LXXVI.

RUstica sum perdix: quid refert, si sapor idem est?
Carior est perdix: sic sapit illa magis.

Sum perdix rustica: quid interest, si est idem sapor? Perdix carior est: idcirco illa magis sapit.

1 *Rustica sum*] Rusticam autem dictam puteni ad contentionem alterius perdicis, quæ elegantior est. Raderus. Legunt alii, *Rustica sim, an perdix.*

2 *Sic sapit illa magis*] Hoc est, nimis sapiunt quæ pluris emuntur. Sic Petronius, *Quicquid quæritis optimum videtur*, & Horatius sat. 2. lib. ser. 2. *Sic*, alii, *nec.*

Cycnus. LXXVII.

Cycnus ipse cantator suæ mortis canit suaves versus lingua moriente.

DUlcia defecta modulatur carmina lingu[a]
Cantator cycnus funeris ipse sui.

1 *Defecta lingua*] Hoc est, fere destituta vitali motu.
2 *Cantator*] Affirmant multi cycnum morti vicinum canere: quod negat Plinius, li[b.] cap. 22. *Olorum morte narratur flebilis ca[ntus,] falso, ut arbitror, aliquot experimentis.*

Porphyriones. LXXVIII.

Tam exigua avis habet nomen magni gigantis, & habet nomen Prasini Porphyrionis.

NOmen habet magni volucris tam p[arva]
gigantis,
Et nomen Prasini Porphyrionis habet.

Porphyriones] Aves scilicet quibus rostra & prælonga crura rubent, Plinius, cap. 46. lib. 10.
Magni gigantis] Qui dictus est Porphyrion. Horatius, lib. 3. ode 4.
Sed quid Typhœus & validus Mimas
Aut quid minaci Porphyrion statu, &c.
2 *Prasini Porphyrionis*] Alii, [purpurei,] quod idem est, qui nempe fuit auriga N[...] factionis Prasinæ seu viridis. Vide ep[ig.] lib. 10. Sensus est, hanc avem licet exig[uam] habere nomen commune cum magno gi[gante] & licet rubram habere nomen auriga [factionis] viridis.

Mullus. LXXIX.

Mullus spirat in unda importata, sed jam iners flaccescit: da mare vivum, erit fortis.

SPirat in advecto, sed jam piger æquore mull[us]
Languescit: vivum da mare, fortis erit.

1 *Spirat in advecto*] De mullo sæpius jam dictum, qui captus languescit, [nisi] in aqua m[ari]na feratur.

Muræna. LXXX.

Murana grandis qua natat in mari Siculo, nequit mergere cutem exustam Sole.

QUÆ natat in Siculo grandis muræna pr[o]
fundo,
Non valet exustam mergere Sole cutem.

2 *Non valet*] Summa enim aqua innatans Sole exuritur, nec amplius potest curvare se i[n] immergere.

Rhombus. LXXXI.

Licet patella lata gestet rhombum, nihilominus rhombus latior est patella.

QUamvis læta gerat patella rhombum,
Rhombus latior est tamen patella.

2 *Rhombus*] Piscis scilicet de quo fuse agit Juvenalis, sat. 4. Ravennæ optimum inve[niri] dicit Plinius, cap. 54. lib. 9.

Ostr

Ostrea. LXXXII.

EBria Baiano veni modo concha Lucrino:
Nobile nunc sitio luxuriosa garum.

Paullo ante concha ebria veni ex Lucrino Baiano: nunc luxuriosa sitio garum nobile.

1 *Ebria*] Hoc est, saturata & pasta in lacu Lucrino prope Baias. Macrobius, lib. 3. cap. 15. *Sergius Orata primus optimum saporem ostreis Lucrinis adjudicavit.*

2 *Nobile garum*] Quo nempe liquamine capta conditur ostrea. De garo infra epig. 102.

Squillæ. LXXXIII.

CÆruleus nos Liris amat, quem silva Maricæ
Protegit: hinc squillæ maxima turba sumus.

Diligimur à Liri cæruleo qui defenditur silva Maricæ: hinc squillæ sumus maxima turba.

1 *Cæruleus Liris*] Fluvius scilicet Campaniæ qui Minturnas alluit. Horatius, lib. 1. ode 31.

Non rura quæ Liris quieta
Mordet aqua, taciturnus amnis.

Ad illum fluvium est silva sacra Maricæ nymphæ, illius fluvii accolæ, quæ regi Fauno nupsit. Vide Horatium, lib. 3. ode 17.

2 *Hinc squillæ*] Ex Liri fluvio pisciculi nimirum qui gregatim natant, unde *maxima turba* dicitur. Vide Plinium lib. 9. cap. 42. Aliis *scilla*, sive *squilla*, herba bulbo insigni prædita.

Scarus. LXXXIV.

HIC Scarus, æquoreis qui venit obesus ab undis,
Visceribus bonus est: cætera vile sapit.

Hic scarus qui pinguis allatus est ab aquis maritimis habet intestina sapida, cætera verò insipida.

1 *Æquoreis*] In pisciuis servatus ingrati est saporis. Plinius, cap. 17. l. 9. *Nunc scaro datur principatus, qui solus piscium dicitur ruminare.*

2 *Cætera*] Subaudi κατὰ Græcorum more.

Coracinus. LXXXV.

PRinceps Niliacis raperis, Coracine, macellis:
Pellææ prior est gloria nulla gulæ.

O Coracine princeps Niliaci macelli raperis, nullus bonos potior est gulæ Pellææ.

1 *Niliaci macelli*] Alii, *Niliacis macellis*: Hoc est, nullus piscis delicatior habetur Alexandriæ, quæ est urbs Ægypti Pellæa dicta ab Alexandro conditore, qui ipse Pellæus nominatur à Pella urbe Macedoniæ ubi natus est. Plinius, lib. 32. *Coracini pisces Nilo quidem peculiares sunt: sed nos hæc omnibus terris demonstramus.*

2 *Nulla gloria*] Hoc est, nullius piscis laus tanta est ut sit gratior Alexandrinis.

Echinus. LXXXVI.

ISte licet digitos testudine pungat acuta,
Cortice deposito mollis echinus erit.

Quamvis iste Echinus pungat digitos acuta testa, mollis erit deposito cortice.

2 *Cortice deposito*] Hoc est, testa spinosa deposita.
Mollis] Hoc est, cibus erit gratus.

Murices. LXXXVII.

O immemor, induis lacernas imbutas nostro sanguine, & hoc non sufficit: nos comedis.

SAnguine de nostro tinctas, ingrate, l
nas
Induis, &, non est hoc satis, esca sum

1 *Sanguine de nostro*] De murice dictum, epig. 24. lib. 5.
Non nisi vel cocco madida vel murice tincta
Veste nitet.
2 *Esca sumus*] Hoc est, inter alia c
lia mensæ apponimur.

Gobius. LXXXVIII.

Quamvis sint convivia opipara in terris Venetis, mos est incipere cœnam a gobio.

IN Venetis sint lauta licet convivia terr
Principium cœnæ gobius esse solet.

1 *In Venetis*] Veneti sunt populi ad mare Adriaticum: in Britannia minore alii sunt populi dicti Veneti, hodie *Vennes*.
2 *Gobius*] Pisciculus, qui in Veneto
cunis frequens est ori gratissimus, de qu
nus, lib. 3. de alimentorum facultatibus.

Lupus. LXXXIX.

Laneus lupus excipit ora Timavi Euganei nutritus aquis dulcibus cum æquoreo sale.

LAneus Euganei lupus excipit ora Tim
Æquoreo dulces cum sale pastus aq

1 *Lupus*] Piscis scilicet de quo sic Plinius, lib. 9. cap. 17. *Luporum laudatissimi, qui appellantur lanati a candore mollitiaque carnis.*
Euganei Timavi] Fontis nempe de quo dictum, epig. 15. lib. 4. qui in mare Adriaticum illabitur, ad cujus ostia sunt lupi pisce quibus Macrobius, lib. 3. cap. 16.
2 *Æquoreo*] Salsa enim & dulci aqu
ti lupi erant gratissimi saporis.

Aurata. XC.

Non qualibet aurata digna est laude, & pretio, sed quæ pascetur sola concha Lucrina.

NON omnis laudem, pretiumque au
meretur:
Sed cui solus erit concha Lucrina cibus

1 *Aurata*] Macrobius, lib. 3. cap. 15. *Sergius Orata cognominatus est, quod ei pisces, qui auratæ vocantur, carissimi fuerint*, Plinius, cap. 5. lib. 32. *Venenatum mel diximus ubi nasceretur: auxilio est piscis aurata in cibo.* Conchas Lucrinas optimi esse saporis diximus, epi supra, quibus pastas auratas suavissimas mat poeta. Dicitur aurata Græce χρύσ quod auri colorem referat ejus caput.

Acipe

Acipensis. XCI.

AD Pallatinas acipensem mittite mensas :
Ambrosias ornent munera rara dapes.

Mittite acipensem ad mensas Palatii, & dona infrequentia instruant epulas divinas.

1 *Ad Pallatinas*] Hoc est, ad Cæsarum mensas.

Acipensem] De quo Macrobius, lib. 3. cap. 16. *Nec acipenser, quem maria prodigis nutriunt, illius seculi delicias evasit, &c.* Dicitur acipenser, & acipensis, quem aliqui eundem esse cum helope, quod his verbis negat Plinius, lib. 32. cap. 11. *Helopem quoque dicit esse nostris incognitum undis : ex quo apparet falli eos qui eundem acipenserem existimaverunt, &c.*

2 *Ambrosias*] Hoc est, divinas dapes Cæsarum quasi deorum.

Munera rara] Plinius, lib. 9. cap. 17. *Apud antiquos piscium nobilissimus habitus acipenser, unus omnium squamis ad os versis, contra aquam nando meat : nullo nunc in honore est : quod quidem miror, cum sit rarus inventu.*

Lepus. XCII.

INter aves turdus, si quis me judice certet,
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

Turdus inter volucres tenet principatum, lepus vero inter quadrupedes, si quis contendat me arbitro.

1 *Si quis*] Alii,
——— *si quid me judice certum est.*

2 *Gloria*] Alii, *mattya*, quæ vox significat cupedia, epig. 59. lib. 10.
——— *sed te mattya sola juvat.*
De turdis jam sæpius dictum : de lepore vero, lib. 5. epig. 30.

Aper. XCIII.

QUI Diomedæis metuendus setiger agris
Ætola cecidit cuspide, talis erat.

Similis erat, qui setiger timendus agris Diomedæis interfectus est telo Meleagri Ætoli.

1 *Diomedæis*] Hoc est, Ætoliæ arvis quorum incola fuit Diomedes, de quo Homerus, Il. ζ.

2 *Ætola cuspide*] Meleagri de quo epig 15. lib. Spect.

Damæ. XCIV.

DEnte timetur aper ; defendunt cornua cervum :
Imbelles damæ quid nisi præda sumus?

Aper metuitur propter dentem, cornua tuentur cervum : ignavæ damæ, quid sumus præter prædam ?

1 *Cornua cervum*] Alii, *taurum.*

2 *Imbelles damæ*] Quæ sola pedum velocitate se à canibus defendere possunt.

Oryx. XCV.

MAtutinarum non ultima præda ferarum
Sævus oryx, constat qui mihi morte canũ.

Canum morte emo ferum orygem, non ultimam prædam ferarum matutinarum.

1 *Matutinarum*] Seneca, epist. 7. lib. 1. *Mane leonibus & ursis homines, meridie spectatoribus suis objiciebantur.* Diximus jam ep. 25. lib. 10. homines mane pugnavisse cum feris.

2 *Sævus oryx*] Plinius, l. 2. c. 40. *Orygem appellat Ægyptus feram, quam in exortu ejus* (caniculæ) *contra stare, & contueri tradit, ac velut adorare cum sternuerit.* Cap. 46. lib. 11. *Unicorne bisulcum oryx.* Vide Ælian. l. 7. c. 8.

Constat qui] Alii, *constat quot, &c.* Hæc lectio non displicet. Sensus est : In venatione matutina quæ nempe dabatur in amphitheatro, oryx captus vel interfectus multos canes prius interfecit.

Cervus.

Cervus. XCVI.

O Cyparisse, hic erat ille domitus tuo frœno: An potius, ô Silvia, iste cervus erat tuus?

HIC erat ille tuo domitus, Cyparisse, pistro.
An magis iste tuus, Silvia, cervus era

Cervus] Similis illi quem domuerat Cyparissus, de quo Ovidius, lib. 10. Met.
Sed tamen ante alios Cœa pulcherrima gentis
Gratus erat, Cyparisse, tibi: tu pabula cervum
Ad nova, tu liquidi ducebas fon undas, &c.
Vel similior illi quem caussam belli fuis Virgilius, 7. Æneid.

Lalisio. XCVII.

Cum onager tener est, & lalisio nutritur solo lacte matris, sic infans vocatur, sed brevi tempore.

CUM tener est onager, solaque lalisio n
Pascitur: hoc infans, sed breve no habet.

1 *Onager*] Silvestris asinus, de quo Plinius, lib. 8. cap. 44. *Onagro & asina genitus omnes antecellit.. Onagri in Phrygia & Lycaonia pracipui. Pullis eorum ceu præstantibus sapore Africa gloriatur, quos lalisiones appellant.*
2 *Sed breve nomen*] Statim atque La lacte depellitur, vocatur onager.

Oleum Venafranum. XCVIII.

Hoc tibi expressum est ex bacca Venafri Campani: quoties accipis, & istud fragrat unguentum.

HOC tibi Campani sudavit bacca Venaf
Unguentum, quoties sumis, & istud

1 *Hoc tibi*] De Venafro Campaniæ agro, ubi præstantissimæ sunt olivæ, egimus jam epig. 64. lib. 11.
Bacca] Hoc est, oliva.
2 *Sumis*] Ad ungendum corpus.

Dorcas. XCIX.

Dabis dorcada delectamentum parvo filio, populus consuevit hanc mittere jactatis togis.

DElicium parvo donabis dorcada nato:
Jactatis solet hanc mittere turba tog

1 *Delicium*] A pueris enim tractari se patiuntur dorcades.
2 *Jactatis*] Turnebus, lib. 25. cap. 28. sic explicat: suspicor hujus distichi sententiam esse, dorcada in arenam mitti, dato à Quiritibus signo vestis jactatæ sinu, ut & ab O lib. 3. Amorum elegia 2. scribitur:
Favimus ignavo: sed eum revocate rites:
Et date jactatis undique signa tog

Caprea. C.

Spectabis capream suspensam ex cacumine saxi: speres casuram, illa fallit canes.

PEndentem summa capream de rupe vide
Casuram speres: decipit illa canes.

2 *Decipit illa canes*] Qui illam casuram sperant. Alii, *despicit.*

Ona

Onager. CI.

PUlcher adeſt onager: mitti venatio debet
Dentis Erythræi: jam removete ſinus.

Formoſus onager adeſt: relinquenda eſt venatio elephanti Erythræi; jam auferte retia.

1 *Onager*] De quo ſupra epig. 97.
Mitti] Quia ſcilicet pulchrius eſt onagrorum pugnantium quam elephantorum ſpectaculum. Alii ſic intelligunt immittendos in arenam elephantos cum onagris pugnaturos. Videat lector.
2 *Dentis Erythræi*] Hoc eſt, elephantorum, qui ſunt ad mare Erythræum ſeu rubrum. Legunt alii, *gentis Erythrææ*: quod in eundem ſenſum recidit.
Removete ſinus] Hoc eſt, retia quibus non erat opus ad venationem onagrorum.

Garum ſcombrorum. CII.

EXſpirantis adhuc ſcombri de ſanguine primo,
Accipe fæcoſum munera cara garum.

Accipe fæcoſum garum dona pretioſa ex primo ſanguine ſcombri palpitantis adhuc.

Garum ſcombrorum] Plinius, lib. 31. c. 7, & 8. Aliud etiamnum liquoris exquiſiti genus, quod garon vocavere, inteſtinis piſcium, cæteriſque quæ abjicienda eſſent ſale maceratis, ut ſit illa putreſcentium ſanies. Hoc olim conficiebatur ex piſce, quem Græci garon vocabant. Nunc è ſcombro piſce laudatiſſimum in Carthaginenſis ſpartariæ cetariis: ſociorum id appellatur. Singulis millibus nummûm permutantibus congios pene binos, &c. Alii legunt, *garum ſociorum*, & forte melius ſecundum Plinii verba, Hiſpanorum ſcilicet: nova enim Carthago eſt in Hiſpania Tarraconenſi: & ſupra epig. 40.
Heſperius ſcombri temperet ova liquor.
2 *Fæcoſum*] Legunt alii, *faſtoſum*, quia ſcilicet munus erat, & quidem divitibus dignum. Videat lector.

Muria. CIII.

ANtipolitani, fateor, ſum filia thynni:
Eſſem ſi ſcombri non tibi miſſa forem.

Fateor, ſum filia thynni Antipolitani: ſi eſſem ſcombri, ad te non mitterer.

Muria] Liquaminis genus quod ex thynnis piſcibus conficiebatur. Antipolis hodie *Antibe*, urbs eſt Galliæ Narbonenſis unde thynni afferebantur.
2 *Eſſem ſi*] Hoc eſt, ſi eſſem garum, de quo ſupra, non ad te pauperem, ſed ad divitem mitterer.

Mel Atticum. CIV.

HOC tibi Theſei populatrix miſit Hymetti
Pallados à ſilvis nobile nectar apis.

Apis populatrix Hymetti Theſei ad te mittit hoc præſtans nectar ex ſilvis Pallados.

1 *Theſei Hymetti*] Montis in Attica ſic dicti à Theſeo Athenienſi.
2 *Pallados a ſilvis*] Atticæ enim præſidet Pallas.
Nobile nectar] Hoc eſt, mel Atticum omnium præſtantiſſimum.

Favi Siculi. CV.

CUM dederis Siculos mediis de collibus Hyblæ,
Cecropios dicas tu licet eſſe favos.

Cum donaveris favos Siculos è mediis collibus Hyblæ, licet cognominare Atticos.

1 *Hyblæ*] Montis in Sicilia, cujus melli dat ſecundas, imo & æque nobile ac mel Atticum, dicit poeta.
2 *Cecropios*] Atticos: Cecrops enim Athenis regnavit.

Passum. CVI.

Cnossia vindemia Cretæ Minoa produxit hoc tibi, quod solet esse mulsum inopis.

CNossia Minoæ genuit vindemia Cretæ
Hoc tibi, quod mulsum pauperis esse sol[et].

Passum] Plinius, lib. 14. cap. 9. *Passum à Cretico Cilicium probatur & Africum, & in Italia provinciisque finitimis. Fieri certum est ex uva, quam Græci Sticam vocant, nos Apianam. Item scirpula, diutius in vite sole adustis, aut fervente oleo, &c.*

1 *Cnossia*] Hoc est, Cretensis: Gnoss[us] Cnossus urbs est Cretæ. De mulso infra ep. [...]

Picatum vinum. CVII.

Ne ambigas hæc picata allata esse Vienna vitifera: Romulus ipse misit mihi.

HÆC de vitifera venisse picata Vienn[a]
Ne dubites: misit Romulus ipse mih[i].

Picatum vinum] Plinius, lib. 14. cap. 1. *Jam inventa vitis per se in vino picem resipiens, Viennensem agrum nobilitans, Arverno, Sequanoque & Helvetico generibus non pridem illustrata. Atque hæc Virgilii vatis ætate incognita, a cujus obitu nonaginta aguntur anni.*

1 *Vienna*] Urbs est in Delphinatu ad Rhodanum, hodie *Vienne*.

2 *Misit Romulus*] Si Vienna Allobrogum ex Narbonensi provincia sunt allata hæc picata, ut ex Plinio doctum, quomodo Romulus [...] misit? An idem in Italia postea natum, [...] vel illatum? Nam Romulus pro Italico [...] haud dubie. Raderus. Picatum hoc vinum [...] ipsa urbe Roma factum arte ex picis fluxu [...] picis gratiam olet, ut dubites an nativum [...] picatum à Vienna Allobrogum. Farnabius. Forte melius intelliges mercatorem Viennensem dictum Romulum & quidem celebrem.

Mulsum. CVIII.

O Mella Attica, turbatis Falernum nectareum: par est hoc merum porrigi à Ganymede.

ATtica nectareum turbatis mella Falernum:
Misceri decet hoc à Ganymede merum.

1 *Falernum*] Vinum generosissimum. Plin. lib. 22. cap. 24. *Semper mulsum ex vetere vino utilissimum, facillimeque cum melle concorporatur, quod in dulci nunquam evenit.*

2 *Misceri*] Hoc est, subministrari, Jovi nempe. Epig. 78. lib. 6.

Misceri sibi protinus deunces,
Sed crebros jubet, &c.

Vide etiam epig. 6. lib. 8.

Albanum. CIX.

Dulcis vindemia misit hoc ex Cæsareis cellis, quæ gloriatur monte Iuleo.

HOC de Cæsareis mitis vindemia cellis
Misit, Iüleo quæ sibi monte placet.

Albanum] Plinius, cap. 6. lib. 14. *Albana, vina, urbi vicina prædulcia ac rara in austero.* Juvenalis, sat. 13. versu 210.

——— *Albani veteris pretiosa senectus*
Displicet, &c.

1 *De Cæsareis cellis*] Hoc est, de monte Albano, in quem secedere solebat Cæsar Domitianus, ut jam sæpius dictum. Dicitur *Iuleus* ab Iulo Æneæ filio, Albæ conditore.

Surren-

Surrentinum. CX.

SUrrentina bibis, nec murrhina picta, nec aurum
Sume: dabunt calices hæc tibi vina suos.

Potas Surrentina, nec accipe murrhina picta nec aurum: hæc vina suppeditabunt tibi sua pocula.

1 *Surrentina*] Plinius, lib. 14. cap. 6. *Item Surrentina in vineis tantum nascentia, convalescentibus maxime probata, propter tenuitatem salubritatemque. Tiberius Cæsar dicebat consensisse medicos, ut nobilitatem Surrentino darent: alioquin esse generosum acetum. C. Cæsar, qui successit illi, nobilem vappam.*

Nec murrhina] Hoc est, pocula Surrentina, fictilia nempe, idonea sunt ad bibendum vinum Surrentinum, nec opus est murrhinis nec aureis calicibus, de quibus epig. 113. lib. 14. Surrentum vero urbs est Picentorum, non longe ab urbe Neapoli.

Falernum. CXI.

DE Sinuessanis venerunt massica prælis.
Condita quo quæris consule? nullus erat.

Massica allata sunt ex prælis Sinuessanis. Rogas quo consule fuerint condita? Nullus erat.

1 *De Sinuessanis*] Plinius, lib. 3. cap. 5. *Oppidum Sinuessa extremum in adjecto Latio, quam quidam Sinopen dixere vocitatam.* Idem Plinius, lib. 14. cap. 6. *Falernus ager à Ponte Campano læva petentibus urbanam coloniam Syllanam nuper Capuæ contributam incipit.* Idem Plinius, lib. 3. cap. 5. Massicos montes à Falernis distinguit: *His junguntur Falerni, Caleni. Dein consurgunt Massici, Gaurani, Surrentinique montes.* Poeta tamen vinum Falernum à Massico non distinguit, quod sane esset æque generosum.

2 *Nullus erat*] Sic hyperbolicôs innuit poeta vetustissima esse hæc vina Massica.

Setinum. CXII.

PEndula Pontinos quæ spectat Setia campos,
Exigua vetulos misit ab urbe cados.

Pendula Setia, quæ aspicit agros Pontinos, misit ab urbe parva cados seniores.

1 *Pendula Setia*] Epig. 74. lib. 10.
Nec quæ paludes delicata Pontinæ
Ex arce clivi spectat uva Setini.

Alii, *Pomptinos*. Plinius, lib. 14. cap. 6. *Divus Augustus Setinum prætulit cunctis: nascitur supra forum Appii.*

Fundanum. CXIII.

HÆC Fundana tulit felix autumnus Opimî:
Expressit mulsum consul, & ipse bibit.

Beatus autumnus Opimii produxit hæc Fundana, Consul expressit mulsum, & ipse hausit.

1 *Fundana*] Vina scilicet à Fundis oppido Campaniæ sic dicta. Plinius, lib. 14. cap. 6. *In vineis arbustisque nascuntur Fundana.*

Felix autumnus] Plinius, cap. 14. lib. 14. *Apothecas fuisse & diffundi solita vina anno 633. urbis apparet, indubitato Opimiani vini argumento, jam intelligente suum bonum Italia.* Vide epig. 27. lib. 1.

Testa sed antiqui felix siccatur Opimi.

2 *Expressit mulsum*] Hoc est, vinum tam dulce, ut mulso non esset inferius. Legunt alii, *mustum*, hoc est, vinum decoctum & diffusum, vel vinum recens intellige.

Ipse bibit] Laus vini est, quod eo anno quo expressum, esset jam mulsum: hoc est, mulsum videretur. Domitius.

Trifoli-

Trifolinum. CXIV.

Ego trifolina non exprimo vinum præstantius: nihilominus ero vitis septima inter vina.

NOn sum de primo fateor trifolina Lyæo,
Inter vina tamen septima vitis ero.

1 *Trifolina*] Plinius, lib. 14. cap. 6. *Campania nuper excitavit novis nominibus auctoritatem, sive cura, sive casu ad quartum à Neapoli lapidem Trebellicis, juxta Capuam Caulinis, & in sui agro Trebulanis alioqui semper plebeia, & Trifolinis gloriata.*

Lyæo] Est Bacchus, qui pro vino sumitur. 2 *Septima*] Supra sex vini species enumeravit poeta: jam Trifolino dat septimam locum.

Cæcubum. CXV.

Cæcuba præstantia coquuntur Fundanis Amyclis, & vitis nata in media palude virescit.

CÆcuba Fundanis generosa coquuntur Amyclis:
Vitis & in media nata palude viret.

1 *Cæcuba*] Quorum mentionem facit Horatius, lib. 1. od. 37. lib. 2. od. 14. & pluribus aliis locis. Plinius, lib. 14. cap. 6. *Antea Cæcubo erat generositas celeberrima in palustribus populetis, sinu Amyclano, &c.* Terracinam inter Cajetam. Aliæ sunt Amyclæ in Laconia, è quibus ep. 74. l. 9. De Amyclis Italiæ Plin. lib. c. 29. In Italia Amyclæ à serpentibus deletæ.

Signinum. CXVI.

Bibes Signina sistentia alvum solutam: ne nimium moreantur, habeas sitim moderatam.

POtabis liquidum Signina morantia ventrem:
Ne nimium sistant, ut tibi parca sitis.

1 *Signina*] Plinius, lib. 14. cap. 5. *Nam quod Signiæ nascitur, austeritate nimia continendo utile alvo, inter medicamina numeratur.* Signia autem urbs Latii hodie *Segna*, seu *Segni*.

Mamertinum. CXVII.

Si amphora Mamertina Nestorea senectute tibi donetur, potest habere nomen quodlibet.

AMphora Nestorea tibi Mamertina senecta
Si detur, quodvis nomen habere potest.

Mamertinum] Plinius, lib. 14. cap. 6. *Quartum curriculum publicis epulis obtinuere à divo Julio (is enim primus auctoritatem his tribuit, ut in epistolis ejus apparet) Mamertina, circa Messanam in Sicilia genita.*

1 *Nestorea senecta*] Hoc est, Mamertina vetustissima.

2 *Quodvis nomen*] Hoc est, vel Falernum, vel Setinum, vel Cæcubum, &c. nominari potest; his enim vini speciebus æquiparari potest. Vide epig. 106. lib. 1.

Tarraconense. CXVIII.

Tarraco produxit hæc vina æmula vino Tusco, primas datura duntaxat vino Campano.

TArraco, Campano tantum cessura Lyæo,
Hæc genuit Tuscis æmula vina cadis.

1 *Tarraco*] Civitas Hispaniæ nobilis, hodie *Tarragona*, ubi vinum erat tam egregium, ut præter Campaniæ vina, de quibus supra, cum aliis Italiæ vinis comparari posset. Vide Plinium, lib. 14. cap. 6.

Nomen-

Nomentanum. CXIX.

NOmentana meum tibi dat vindemia Bacchum :
Si te Quinctus amat, commodiora bibes.

Nomentana vindemia offert tibi meum vinum : Si es amicus Quincti, potabis meliora.

1 *Nomentana*] De vitibus Nomentanis agit Plinius, lib. 14. cap. 2. De agro suo Nomentano egit poeta epig. 106. lib. 1. epig. 92. lib. 7. Ex quo constat, juxta Nomentanum Martialis agrum, Quinctum villam habuisse, ubi vinum præstantius erat, quod diligentius agrum coleret Quinctus.

Spoletinum. CXX.

DE Spoletinis quæ sunt cariosa lagenis
Malueris, quam si musta Falerna bibas.

Rugosæ lagenæ vini Spoletini plus tibi placuerint, quam si potes musta Falerna.

Spoletinum] In Umbria populi sunt Spoletini, hodie *Spoleto*, unde vinum allatum à vetustate commendat poeta : nec minus esse dulce, ait, quam Falernum recens expressum vel decoctum. Plinius, lib. 14. cap. 19. *Decoquitur* (mustum) *ut dulcescat portione virium, nec durare ultra annuum spatium tale proditur. Aliquibus in locis decoquunt ad sapas musta, infusisque his ferociam frangunt.*

Pelignum. CXXI.

MArsica Peligni mittunt turbata coloni :
Non tu, libertus sed bibat illa tuus.

Peligni coloni mittunt Marsica turbata. Non tu, sed libertus tuus potet illa.

1 *Marsica*] Marsi Pelignis sunt vicini, partem faciunt regionis illius quæ dicitur *Abruzzo ulterieure*. Legunt alii, *Massica*, male ; longe enim à Pelignis distant Massici montes. Vide epig. 111. supra.

2 *Non tu*] Nimis enim austera sunt vina Marsica.

Acetum. CXXII.

AMphora Niliaci non sit tibi vilis aceti :
Esset cum vinum, vilior illa fuit.

Ne contemnas amphoram aceti Niliaci : illa fuit magis contemnenda, cum esset vinum:

1 *Amphora Niliaci*] Acetum ex vino Ægyptio confectum carius est quam vinum ex quo fit. Juvenalis, satyra 13.
Pharioque madentis aceto.

Massilianum. CXXIII.

CUM tua centenos expugnet sportula cives,
Fumea Massiliæ ponere vina potes.

Cum tua sportula tibi conciliet centum cives, potes apponere vina infumata Massiliæ.

1 *Cum tua*] Hoc est, cum sis tam dives ut centum clientes alere possis, cur convivis apponis vinum Massilianum vile & infumatum ? Vide epig. 36. lib. 10. Sic interpretantur qui legunt cum interrogatione. Sed potes ita explicare : Cùm habeas centum clientes, quos alis, appone ipsis vinum ingratum vilis pretii.

Cære-

Cæretanum. CXXIV.

Nepos apponat Cæretana, existimabis Setina: non apponit illa turbæ, potat cum tribus amicis.

CÆretana Nepos ponat, Setina putabis
Non ponit turbæ, cum tribus illa b

Cæretanum] Cære urbs est Tusciæ de qua epig. 54. supra, cujus vinum laudat, & cum Setino comparat, de quo ep. 112. supra. Nepotis sui amici jam mentionem fecit poeta ep. 48. l. 10. *Cære*, hodie *Cervetere*, in n patrimonii D. Petri. Vide epist. 54. sup

2 *Non ponit turbæ*] Sed nobile illud bibit cum intimis suis amicis.

Tarentinum vinum. CXXV.

Aulon & celebris lanis, & beatus vitibus, donet tibi pretiosa vellera, mihi vina.

NObilis & lanis, & felix vitibus Aulo
Det pretiosa tibi vellera, vina mihi

Tarentinum] Plinius, lib. 14. cap. 6. *Verum & longinqua ora Italiæ ab Ausonio mari non carent gloria, Tarentina & Servitiana, &c.* Et eodem lib. cap. 3. *Necnon Tarentinum genus aliqui fecere, præduici uva.* Lib. vero 8 cap. 48. agit de lanis Tarentinis.

1 *Aulon*] Urbs est in ora occidentali Macedoniæ, teste Ferrario referente hunc v Martialis. *Aulon* tamen seu *Caulon* ab dicitur oppidum magnæ Græciæ, hodie *vetere*, in ora Calabriæ ulterioris, juxta montorium Cocynthum. De hoc oppido videtur poeta.

Unguentum. CXXVI.

Nunquam relinquas hæredi unguentum, nec vina. Ille consequatur nummos, tu consume hæc tota.

UNguentum hæredi nunquam, nec vina
linquas,
Ille habeat nummos: hæc tibi tota da

1 *Nec vina relinquas*] Idem dixit epig. 27. lib. 6. Vide etiam epig. 77. lib. 8.

Corona rosea. CXXVII.

Cæsar, bruma tibi producit coronas præmaturas. Olim rosa nascebatur vere, nunc nascitur tuo jussu.

DAT festinatas, Cæsar, tibi bruma coron
Quondam veris erant, nunc tua fa
rosa est.

1 *Bruma*] Solstitium hibernum intellige. Vide epig. 80. lib. 6. Ubi de rosis hibernis in gratiam Domitiani hieme nasci assentatorie dicit poeta.

EP

EPIGRAMMATUM LIBER XIV.

Cui Apophoreta *inditum Nomen.*

Ad Lectorem, de celebratione Saturnaliorum. Epigr. I.

Synthesibus dum gaudet eques, dominusque senatus.
Dumque decent nostrum pilea sumpta Jovem:
Nec timet ædilem moto spectare fritillo,
Cum videat gelidos jam prope verna lacus:
Divitis alternas, & pauperis accipe sortes: 5
Præmia convivæ det sua quisque suo.

INTERPRETATIO.

Dum synthesis placent equiti, & domino senatui, & dum noster Jupiter decore gestat pileum. Nec verna metuit aspicere ædilem agitato fritillo, cum jam prope spectet frigidos lacus: disce sortes alternas locupletis, atque egeni: quisque largiatur suo convivæ sua munera.

Apophoreta] Quæ sic explicat Turnebus, cap. 23. lib. 9. Ego, inquit, eo nomine existimo significari munera, quæ convivis dantur, ut ea domum referant, unde & nomen adepta sunt, scilicet ab ἀποφέρω. Epig. 1. poeta videtur sic accipere apophoreta:

Præmia convivæ det sua quisque suo.

Suetonius in Vespasiano, cap. 19 *Sicut Saturnalibus dabat viris apophoreta, ita & Kalend. Mart. &c.*

1 *Synthesibus*] Baysius de re vestiaria cap. 10. Saturnalibus, inquit, per quinque dies S. P. Q. R. togas reponebant, & synthesibus utebantur, & erant viliores vestes. Infra epig. 14.

Dum toga per quinas gaudet requiescere luces,
Hos poteris cultus sumere jure tuo.

Erat synthesis vestis cœnatoria, epig. 46. lib. 2. & epig. 80. lib. 5.

Undecies una surrexti, Zoïle, cœna;
Et mutata tibi est synthesis undecies.

Si fuisset vilior vestis, ut ait Baysius, quid illam ostentasset Zoilus? Verùm Saturnaliorum tempore synthesi utebantur Equites & Senatores, quod tunc continua convivia agerent. Alii, *dominisque Senatus*, servis scilicet quibus tunc serviebant Senatores, & alii domini.

2 *Dumque decent nostrum*] Hoc est, Domitianum, quem sæpius Jovem appellavit. Vide epig. 4. lib. 13. Saturnalibus verò pileati incedebant Romani, epig. 7. lib. 11.

Permittis puto pileatæ Romæ.

3 *Nec timet ædilem*] Vide ep. 85 l. 5. Præteritis enim Saturnalibus ab ædilibus castigabantur aleatores. De fritillo dictum ep 14. l. 4.

4 *Cum videat gelidos*] Hoc est, cum sentiat adesse frigus, quo lacus gelu constringuntur.

5 *Divitis alternas*] Hunc versum sic explicat Turnebus, lib. 9. cap. 23. quod nempe in hoc libro missa pauperum & divitum munera vicissim contineantur, quod si interdum, inquit, plura lemmata unius sortis contineantur: subjiciuntur tamen diversa, alternanturque divitum & pauperum sortes.

Sunt

Sunt nugæ, & ineptiæ, & si quid vilius istis. Quis ignorat, vel quis inficiatur rem tam evidentem? At, ô Saturne, quid melius faciam temulentis diebus, quos tibi concessit filius ipse pro cœlo; Placet-ne scribam casus Thebarum, & Trojæ, & improbarum Mycenarum? Lude nucibus, ais: nolo amittere nuces. Quocumque loco potes absolvere hunc librum, omne hoc opus absolutum est duobus carminibus.

Sunt apinæ, tricæque, & si quid vilius istis.
Quis nescit? vel quis tam manifesta negat?
Sed quid agã potius madidis, Saturne, diebus
Quos tibi pro cœlo filius ipse dedit? 10
Vis scribam Thebas, Trojamque, malasque
Mycenas?
Lude, inquis, nucibus: perdere nolo nuces:
Quoviscumque loco potes hunc finire libellum;
Versibus explicitum est omne duobus opus.

7 *Sunt apinæ*] Sic respondet lector. De apinis vero epig. 114. lib. 1.
8 *Quis nescit*] Hoc lectori subjicit poeta.
10 *Pro cœlo*] E cœlo nempe Saturnus à Jove filio ejectus fuit. Hæc fabula satis nota.
11 *Vis scribam Thebas*] Bellum Thebanum, Trojanum, aut raptam Helenam, expeditionemque Agamemnonis qui rex Mycenarum fuit, quas vocat malas propter scelera illic à Pelopidis commissa.

Apophoreta. II.

Si rogas cur tituli sint adscripti, dicam; ut legas solos titulos, si libuerit.

LEmmata si quæris cur sint adscripta, docebo:
Ut, si malueris, lemmata sola legas.

Apophoreta] Vide supra. Hinc constat 13. & 14. saltem libri lemmata seu argumenta esse ipsius Martialis. Hoc distichum aliqui non separant à primo epigrammate.

Pugillares citrei. III.

Nisi essemus ligna divisa in tenues laminas, essemus onus præstans dentis eburnei.

SEcta nisi in tenues essemus ligna tabellas,
Essemus Libyci nobile dentis onus.

Pugillares] Vide epig. 52. lib. 7.
2 *Essemus*] Hoc est, mensæ citreæ essemus fultæ eburneis pedibus, epig. 43. lib. 2.
Tu Libycos Indis suspendis dentibus orbes.

Quincuplices. IV.

Beata altaria domini calent tauris immolatis, cum summus honor defertur quincuplici cera.

CÆde juvencorum domini calet area felix,
Quincuplici cera cum datur altus honor.

1 *Domini*] Domitiani scilicet, ut ep. 8. l. 5.
Edictum domini, deique nostri,
in cujus honorem immolabantur hostiæ, cum aut consulatus aut triumphus illi esset decretus. Vide epig. 15. lib. 8. & epig. 4.
2 *Quincuplici cera*] Id est, denunciatur honor hoc genere pugillarium: quincuplices verò dicuntur à quinque foliis.

Pugillares eburnei. V.

Ne ceræ mœstæ officiant oculis debilitatis, ebur candidum pingatur litera atra.

LAnguida ne tristes obscurent lumina ceræ,
Nigra tibi niveum litera pingat ebur.

2 *Nigra tibi*] Literæ quippe nigræ in albo inscriptæ facilius leguntur.

Triplices

Triplices. VI.

TUnc triplices noſtros non vilia dona putabis,
Cum ſe ventura ſcribet amica tibi.

Cum amica ad te ſcribit ſe adfuturam, tunc non exiſtimabis triplices noſtros munera contemnenda.

Triplices] Qui à tribus foliis ſic dicti rebus amatoriis & levioribus ſcribendis inſerviebant: dona vero pauperum erant.

Pugillares membranei. VII.

ESſe puta ceras, licet hæc membrana vocetur:
Delebis, quoties ſcripta novare voles.

Crede eſſe ceras, quamvis hæc membrana appelletur: obliterabis, quoties placebit ſcribere res novas.

1 *Eſſe puta*] Alii, *putes*. Membranas vero Pergami repertas fuiſſe ex Varrone refert Plin. c. 11. l. 13. Literæ autem in pugillaribus membraneis ſcriptæ ut in cereis facile delebantur.

Vitelliani. VIII.

NOndum legerit hos licet puella,
Novit quid cupiant Vitelliani.

Quamvis puella nondum legerit hos, ſcit quid velint Vitelliani.

Vitelliani] De quibus epig. 6. lib. 2. Pugillares nempe in quibus res amatoriæ ſcribebantur, atque ad puellam mittebantur.

Iidem Vitelliani. IX.

QUod nummos cernis, mitti nos credis amicæ:
Falleris, & nummos iſta tabella rogat.

Quod nummos vides, putas nos mitti ad amicam: allucinaris, & hæc tabella petit nummos.

1 *Quod nummos*] Alii, *quod minimos*. Sic loquuntur Vitelliani, nempe non mitti ſe ad amicam ad noctem petendam, vel rogandum aliquid ejuſmodi: ſed mitti ſe ad aliquem fœneratorem aut divitem ad petendam pecuniam. Videat lector. Vulgatam lectionem retinet Domitius, & dicit Vitellianos fuiſſe loculos ex corio confectos, quos ſic explico: Cùm in illis Vitellianis eſſent nummi, ad amicam illos mitti credere potuiſſet aliquis; at mutuo erant accepti & forte ab ipſa amica. Alii ſic interpretantur: Nummos, quorum mentio in his pugillaribus, non mitto amicæ, ſed poſco ab illa.

Chartæ majores. X.

NON ſunt munera quæ putas, puella,
Cum donat vacuas poeta chartas.

Non ſunt dona quæ credis, ô puella, cum vates donat inanes chartas.

1 *Non ſunt*] Legunt alii,
Non eſt munera quod putes puſilla.
Quæ putas] Alii, *petis*: cum in iis nec ſunt nummi nec carmina.

2 *Cum donat vacuas*] Chartæ majores ſunt loculi chartei, grandiores, quæ puellæ mittuntur inanes, ut ſupra ſunt Vitelliani. Domitius.

Chartæ

Chartæ epiſtolares. XI.

Iſta charta ſeu miſſa ad hominem mediocriter cognitum, ſeu ad ſocium dilectum, conſuevit omnes appellare ſuos.

SEU leviter noto, ſeu caro miſſa ſodali,
Omnes iſta ſolet charta vocare ſuos.

1 *Seu leviter noto*] Nam ſeu ad hominem parum notum, ſeu ad amicum ſciberent ... epiſtol... ſemper hæc præfigebatur inſcriptio, *ſuo* vel *ſuis* : v. g. M. T. Cicero Attico ſuo, ...

Loculi eburnei. XII.

Non convenit implere hos loculos niſi moneta flava. Ligna contemnenda geſtent argentum.

HOS niſi de fulva loculos implere mo...
Non decet, argentum vilia ligna fe...

1 *Loculos*] Capſulam ex ebore intelli... quam auro tantum implendam dicit poeta.
2 *Ligna vilia*] Hoc eſt, loculi lignei.

Loculi lignei. XIII.

Si quid adhuc reliqui eſt in fæce noſtri locelli, donabo : nihil eſt, donabo ipſam crumenam.

SI quid adhuc ſupereſt in noſtri fæce locelli,
Munus erit : nihil eſt, ipſe locellus erit.

1 *Si quid*] Hoc eſt, ſi quid æris ſupererit in fundo meæ capſulæ, donabo : ſin minus, ... ipſam crumenam.

Tali eborei. XIV.

Cum nullus talus tibi ſteterit eadem figura, inquies te à me affectum fuiſſe magnis donis.

CUM ſteterit nullus vultu tibi talus eodem,
Munera me dices magna dediſſe tibi.

1 *Cum ſteterit*] De talis jam diximus ep. 14. lib. 4. epig. 2. lib. 13. Calcagninus de talis : Sex ſunt, inquit, tali latera, etſi quatuor tantum in uſu ludentium ſint ; nam duo ſunt ita incurva, ut illis talus vix poſſit conſiſtere. Has κεραίας, id eſt, antennas, videtur Ariſtoteles appellaſſe. Proinde ſcitum eſt in talo Binarium & Quinarium, qui duo numeri ſunt in teſſeris oppoſiti, deſiderari. Ex reliquis quatuor tali partibus, una ſupina, altera prona dicitur : quæ duæ ternarii & quaternarii vices obeunt. Unitas autem & ſenio duabus reliquis partibus tribuuntur : ſenionem vero Coum, unitatem Chium vocabant. *Et paullo infra* : Sed omnes caſus talorum ex conſuetudine ludentium annumerati erant quinque & triginta, quorum quidam à diis, alii ab heroïbus, alii à claris hominibus aut à meretricibus nomen accipiebant : nonnulli vero ab eventibus qui cum laude aut probro acciderant, denominabantur. Senio autem à Venere nuncupatim ſeparatur apud Suetonium cap. 71. in Epiſtola Auguſti ad Tiberium : Luſimus, mi Tiberi, γερονтικῶς heri & hodie. Talis jactatis ut quiſque canem aut ſenionem miſerat, in ſingulos talos ſingulos denarios conferebat, quos tollebat univerſos qui Venerem jecerat. *Idem Calcagninus*: Sed quoties tali ita excidebant, ut diverſa eſſet omnibus facies ; qui jactus inter eos, quos quinque & triginta Euſtathius dixit, ultimus numerabatur : tum felix ille caſus, qui Veneris nomine cenſebatur, affulgebat ; cum nempe unus talus canem, alter ternarium, tertius quaternarium, quartus ſenionem. Hinc clara & hujus diſtichi ſententia.

2 *Munera*] Vincebat enim qui Venerem jecerat.

Teſſera.

Tessera. XV.

NON sim talorum numero par tessera, dum sit
Major, quam talis, alea sæpe mihi.

Ego tessera vincar numero talorum, dum sæpe mihi sit major fortuna, quam talis.

Tessera] Vitruvius, lib. 5. *Cubus est corpus ex sex lateribus æquali latitudine planitierum quadratum. Is cum est jactus, quam in partem incubuit, dum est intactus, immotam habet stationem: ut sunt etiam tesseræ, quas in alveo ludentes jaciunt.* Macrob. l. 2. c. 2. *Tessera Græco nomine* κύβος *appellatur.*

1 *Non sim numero par*] Duabus enim tribusve tesseris, quatuor autem ad minimum talis, contendebatur in acie lusoria. Calcagninus de tesseris. Vide epig. 1. lib. 13.

2 *Major alea*] Hoc est, dum major pecunia meo ludo, quam talis committatur.

Turricula. XVI.

QUærit compositos manus improba mittere talos:
Si per me misit, nil nisi vota facit.

Manus dolosa quærit jacere talos compositos: si per se jecit, nihil facit nisi vota.

Turricula] Quæ nempe inventa est ad vitandas in ludo talorum fraudes veteratorum. Vide epig. 14. lib. 4.

1 *Compositos*] Aleatores enim ita in manu talos componunt, ut optata puncta apparerent.

2 *Si per me*] Si per me turriculam nempe ex qua seu pyrgo cum emittuntur tali, nullus dolo sed fortunæ tantùm locus est.

Tabula lusoria. XVII.

HIC mihi bis seno numeratur tessera puncto,
Calculus hic gemino discolor hoste perit.

Hic numero tesseram duodecim punctis: hic discolor calculus vincitur a gemino hoste.

1 *Hic mihi*] In tabula scilicet lusoria, quæ tesserarum & calculorum ludo serviebat.

Bis seno] Duabus tesseris sæpe ludebatur; & cum in altera atque altera forent sex puncta, punctorum duodecim summa reddebatur. Sic Calcagninus de tesseris.

2 *Calculus*] Qui à duobus aliis discoloribus circundatus peribat. Vide epig. 71. lib. 7. & epig. 20. infra.

Nuces. XVIII.

ALea parva nuces, & non damnosa videtur:
Sæpe tamen pueris abstulit illa nates.

Alea levis nec damnosa videtur in nucibus: nihilominus sæpe illa nudavit nates puerorum.

Nuces] De quibus jam epig. 85. lib. 5. Hic ludus ultra Saturnalia non permittebatur pueris; unde si præteritis Saturnalibus luderent nucibus, cædebantur virgis, licet ille ludus parum quæstuosus aut damnosus esset.

Theca calamaria. XIX.

SOrtitus thecam calamis armare memento:
Cætera nos dedimus, tu leviora para.

Nactus thecam recordare ornare illam calamis: nos donavimus reliqua, tu instrue leviora.

2 *Cætera nos dedimus*] Thecam nempe calamis reponendis idoneam.

Tu leviora para] Calamos, scilicet stilum, &c.

Calculi.

Calculi. XX.

Si ludis pugnam latronum fraudulentorum, tu habebis istum gemmeum militem, & hostem.

INsidiosorum si ludis bella latronum,
Gemmeus iste tibi miles, & hostis erit.

1 *Insidiosorum*] De calculis fuse egimus, epig. 71. lib. 7. Hinc in alveo erant grassatores, illinc insidiatores diversicolores. Gemmeum vocat poeta utriusque partis calculum, quod utreus uterque esset, inquit Raderus.

Graphiarium. XXI.

Tu habebis graphiaria munita suo ferro: si des puero, non erit parvum donum.

HÆC tibi erunt armata suo graphiaria ferro:
Si puero dones, non leve munus erit.

Graphiarium] Theca est graphiorum: graphium autem stilus est scriptorius, seu librarius stilus.

1 *Armata suo ferro*] Hoc est, suo stilo ferreo.

Dentiscalpium. XXII.

Lentiscum melius expurgat: at si careas frondea cuspide, penna potest expurgare dentes.

LEntiscum melius: sed si tibi frondea cuspis
Defuerit, dentes penna levare potest.

Dentiscalpium] Vide quidem munus quo nempe circumpurgabantur dentes. Vide epig. 74. lib. 6.

Foditque tonsis ora laxa lentiscis.

Plinius lib. 14. *Optimam tenuissimamque picem fundunt lentisci, quam & masticen vocant.* Lentiscus arbor est ex qua fiebat lentiscum instrumentum, ut ait Domitius.

1 *Frondea cuspis*] Lentisci scilicet.

2 *Penna*] Alii, *pinna*. Vide epig. 82. lib. 3.

——— *suggeritque ructanti*
Pinnas rubentes, cuspidesque lentisci.

Auriscalpium. XXIII.

Si auris tua vexatur molesto pruritu, porrigimus arma convenientia tantis titillationibus.

SI tibi morosa prurigine verminat auris,
Arma damus tantis apta libidinibus.

1 *Verminat*] Hoc est, torquetur vermibus: quo sensu non sumitur hîc, sed pro *titillatur*: alio quippe remedio quam auriscalpio opus esset ad curandum hunc morbum.

Acus aurea. XXIV.

Ne tænia serica conturbet capillos madidos, acus figat, & fulciat capillos tortos.

TÆnia ne madidos violet bombycina crines,
Figat acus tortas, sustineatque comas.

1 *Violet*] Sic Turnebus legendum docet, lib. 9. cap. 23. dicitur enim *tæma*, *tæniæ*. Virgilius 7. Æneid.

——— *fit longa tænia vitta.*

Male ergo legunt alii, *violent*. Alii,

Splendida ne madidos ———

Alii, *teruia* cum synalæphe, & τὸ *bombycina* nomen esset substantivum pluralis numeri. Turnebi lectio mihi videtur melior. Hoc est, ne versum seu tænia confundat capillos compositos, & unguento delibutos, acu sustinere illos oportet. Juven. sat. 6. de capillis mulieris compositis:

Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
Ædificat caput.

Forte à contrario hunc versum intelligit Martialis, ut sit sensus: Acu figendi sunt capilli, ne madidi bombycinam seu sericam tæniam inquinent.

Pecten

Pectten ad calvum. XXV.

QUid faciet nullos hic inventura capillos,
Multifido buxus quæ tibi dente datur?

Quid aget buxus multifido dente, quæ tibi donatur nullos hic repertura crines?

1 *Quid faciet*] Pectine buxeo calvum quendam donat, quo non ipsi opus erat, atque ita illum irridet poeta.

Crines sapo. XXVI.

CAusticaTeutonicos accendit spuma capillos:
Captivis poteris cultior esse comis.

Capilli Germanorum rufantur ignea spuma: poteris esse elegantior comis captivorum Germanorum.

· *Sapo*] Plinius l. 28. cap. 12. *Prodest & sapo: Gallorum hoc inventum rutilandis capillis, ex sevo & cinere. Optimus fagino & caprino, duobus modis, spissus ac liquidus: uterque apud Germanos majore in usu viris quam fœminis.*

2 *Captivis comis*] Germanorum scilicet quos subegerat Domitianus: hoc est, si sapone utaris, Germanorum elegantiam in rufandis comis superare poteris.

Mattiacæ pilæ. XXVII.

SI mutare paras longævos cana capillos,
Accipe Mattiacas, quo tibi calva? pilas.

Si tu vetula intendis tingere comas seniles, accipe Mattiacas pilas, cui bono, ô calva?

2 *Accipe Mattiacas*] Turnebus lib. 9. cap. 23. Mattiacas pilas interpretatur saponis quoddam vile genus, quo tincti capilli cani nigrescunt. Mattiacæ à Mattiaco oppido Germaniæ, *Baden*. Sic Farnabius. Ortelius verò congruere ait cum *Marpurg*.

Umbella. XXVIII.

ACcipe quæ nimios vincant umbracula soles,
Sit licet & ventus, te tua vela tegent.

Accipe umbracula quæ retundant soles vehementiores: quamvis & ventus flet, tua vela tegent te.

Umbella] Gall. *parasol.* Angl. *an Umbrella.*
2 *Sit licet*] Alii, *si licet.*
Te tua vela tegent] Vela quibus circumdabatur theatrum, dum exhiberentur spectacula, aliquando vento vehementiori agitata Solem admittebant, ad quod arcendum incommodum umbella erat utilissima. *Te tua vela*, hoc est tua umbella.

Gausapa. XXIX.

IN Pompeiano tectus spectabo theatro:
Nam ventus populo vela negare solet.

Tectus spectabo in theatro Pompeiano: nam ventus solet removere vela a populo.

Gausapa] Alii, *Causia.* Lipsius cap. 18. de amphitheatro sic explicat. Duplex iis etiam tegmen, sive pilei, sive umbellæ. Pilei quidem Thessalici, ut supra ex Dione retuli; quem eumdem cum Petaso aliqui fecerit. Ubi & *Gausapis*, an *Causia* loco illius pilei? Nam varia hæc in Martiale lectio: (& citat hoc distichum) significat diserte, usum se tegmine causiæ contra Solem, si ventus invidisset vela.

Venabula. XXX.

Hæc sustinebunt apros, & exspectabunt leones: vulnerabunt ursos, dummodo manus sit vegeta.

EXcipient apros exspectabuntque leones:
Intrabunt ursos, sit modo firma manus.

1 *Excipient*] Venabula scilicet quæ sunt venaticæ hastæ, tela vel spicula.

2 *Sit modo firma*] Secus enim ictum declinarent ursi & leones, & venatorem ipsum invaderent.

Culter venatorius. XXXI.

Si dolebis depulsa esse venabula longo rostro apri, hic brevis culter propius petet ingentem aprum.

SI dejecta gemes longo venabula rostro,
Hic brevis in grandem cominus ibit aprum.

1 *Si dejecta gemes*] Alii, *geres.*

2 *Hic brevis*] Cum venabuli ictum eluserat aper, opus erat cultro ad illum conficiendum: aliter vitæ periculum subiisset venator.

Parazonium. XXXII.

Hoc ornamentum militiæ, & nomen decoris jucundi, arma sunt quæ merentur cingere latus Tribuni.

MIlitiæ decus hoc, & grati nomen honoris:
Arma tribunicium cingere digna latus.

Parazonium] Παραζώνιον cingulum cum ense. Alii dicunt gladii genus est quod ad zonam accingebatur. Honoris causa ab Imperatoribus tribuni donabantur hoc gladio. Sic Trajanus Suræ gladium quo accingendus erat, porrexit: τὸ ξίφ☉ ὃ παραζώννυσθαι αὐτὸν ἐχρῆν ὤρεξεν. Dio in vita Trajani. Parazonii quoque mentionem fecit Athenæus, lib. 4.

Pugio. XXXIII.

Pugio, in quo venæ curvæ imprimuntur brevi orbita, crepitans tinctus est aquis frigidis Salonis.

PUgio, quem curvis signat brevis orbita venis,
Stridentem gelidis hunc Salo tinxit aquis.

1 *Brevis orbita*] Circulos venarum curvarum appellat orbitam: venæ autem apparent in ferro polito, & temperato. Sic Raderus.

2 *Stridentem*] Dum enim ferrum candens aqua temperatur, strepitum edit.

Salo] De quo, epig. 50. lib. 1.

Quibus remissum corpus adstringat brevi
Salone, qui ferrum gelat.

Falx ex ense. XXXIV.

Rata pax Imperatoris curvavit me in usus tranquillos: nunc sum agriculturis, antea fui militis.

PAX me certa ducis placidos curvavit in usus:
Agricolæ nunc sum, militis ante fui.

1 *Certa ducis*] Domitiani scilicet. Vide epig. 2.

Nulla ducum feritas, nulla est insania ferri:
Pace frui certa lætitiaque licet.

Ducis placido. Alii, *domus dociles.*

2 *Militis*] Nempe cum essem telum militare. Virgilius, 1. Georg.

Et curvæ rigidum falces conflantur in ensem.

Securicula.

Securicula. XXXV.

CUM fieret tristis solvendis auctio nummis,
Hæc quadringentis millibus empta fuit.

Cum auctio mœsta fieret ad solvendos nummos, hæc fuit comparata quadringentis millibus.

Securicula] Est parva securis.
1 *Cum fieret*] Cum bellorum civilium tempore civium proscriptorum bona sub hasta venderentur, hæc securicula summo pretio vendita fuit, quod tunc ferrum rebus aliis omnibus carius esset, cum omnes ad arma concurrerent. An forte pretiosa fuit ab artificis opere? Videat lector.

Ferramenta tonsoria. XXXVI.

TOndendis hæc arma tibi sunt apta capillis:
Unguibus hæc longis, utilis illa genis.

Hæc arma tibi inservient tondendis comis: hæc idonea unguibus longis resecandis, illa genis radendis.

2 *Unguibus hæc*] Forfex, cujus etiam aliud genus capillis tondendis inserviebat.
Utilis illa] Novacula scilicet.

Scrinium. XXXVII.

COnstrictos nisi des mihi libellos,
Admittam tineas, trucesque blattas.

Nisi præbeas colligatos libros, locus erit tineis, atque atrocibus blattis.

1 *Constrictos*] Alii, *constructos*. Prior lectio videtur melior: in arcula quippe coarctandi sunt libri, ne soluti corrumpantur vermibus. *Tinea* & *blatta* parum differunt.

Fasces calamorum. XXXVIII.

DAT chartis habiles calamos Memphitica tellus:
Texantur reliqua tecta palude tibi.

Terra Memphitica producit calamos accommodatos chartis. Tu operias tecta calamis aliarum paludum.

1 *Dat chartis habiles*] Memphis Ægypti urbs nobilissima. Vide epig. 1. lib. Spect. Plinius, lib. 16. cap. 36. *Chartisque serviunt calami Ægyptii maxime cognatione quadam papyri. Probatiores tamen Gnidii, & qui in Asia circa Anaiticum lacum nascuntur.* Ægyptios tamen calamos præ aliis omnibus laudat poeta, & alios lectis muniendis inservire debere censet.

Lucerna cubicularia. XXXIX.

DUlcis conscia lectuli lucerna,
Quidquid vis facias licet, tacebo.

Ego lucerna testis jucundi lectuli, fas est agas quidquid placet: silebo.

Candela. XL.

Casus tibi donavit candelam ancillam lucernæ, quæ ardens expellit tenebras innoxias.

ANcillam tibi sors dedit lucernæ,
Tutas quæ vigil exigit tenebras.

1 *Ancillam*] Lucerna utebantur divites, candela vero pauperes, quam ancillam lucernæ vocat instar pauperiorum fœminarum quæ ditioribus ancillantur.

2 *Tutas*] Hoc est, licet lucernæ ancilla sit candela, tamen idem tibi officium præstat: lucernæ enim candela nihil offendes. *Tutas*, alii, *totas*.

Lucerna polymyxos. XLI.

Cum meis flammis illuminem tot is epulas, & habeam tot ellychnia, appellor una lucerna.

ILluſtrem cum tota meis convivia flammis,
Totque geram myxos, una lucerna vocor.

1 *Tota convivia*] Triclinium intellige, ubi celebrantur convivia.

2 *Totque geram myxos*] Μύξα humor est ex naribus profluens: item μύξαι nares: unde lucerna δίμυξος, & πολύμυξος ab ellychniorum numero dicta est.

Cereus. XLII.

Hic cereus tibi exhibebit nocturnas flammas: etenim lucerna subrepta est tuo servo.

HIC tibi nocturnos præſtabit cereus ignes:
Subducta eſt puero namque lucerna tuo.

1 *Cereus*] Saturnalibus cereos donari solitos jam diximus, epig. 18. lib. 5.
2 *Subducta*] Vide epig. 59. lib. 8.

Nec dormitantem vernam fraudare lucerna
Erubuit fallax, ardeat illa licet.

Candelabrum Corinthium. XLIII.

Candelæ nobis imposuerunt nomina vetera, uncta lucerna non erat nota frugalibus majoribus.

NOmina candelæ nobis antiqua dederunt.
Non nôrat parcos uncta lucerna patres.

1 *Nomina candelæ*] Candelabra Corinthia ex ære summo erant in pretio, de quibus Plinius, cap. 3. lib. 34. & cap. 2. ejusdem libri: *Ex illa autem antiqua gloria Corinthium maxime laudatur: hoc casus miscuit. Corintho, cum caperetur, incensa, mireque circa id multorum affectatio fuit, &c.* A candelis vero quæ imponebantur candelabris, & quibus utebantur veteres nondum inventa lucerna, dicta sunt candelabra. Candelabrum Corinthium divitis erat munus, ligneum autem pauperis.

Candelabrum ligneum. XLIV.

Cernis esse lignum: nisi custodias lumina, magna lucerna tibi efficietur ex candelabro.

ESſe vides lignum: ſerves niſi lumina, fiet
De candelabro magna lucerna tibi.

1 *Serves nisi lumina*] Incendent nempe candelabrum ligneum.

Pila

Pila paganica. XLV.

HÆC quæ difficilis turget paganica pluma,
Folle minus laxa est, & minus arcta pila.

Hæc operosa paganica quæ farcta est pluma, laxior est folle, remissior vero pila.

Pila paganica] Sic dicta à pagis, ubi primum inventa ad voluptatem rusticorum. Difficilem vocat, quod forte hoc genus pilæ aliis pilarum generibus difficilius esset. Vide epig. 19. lib. 4. & epig. 41. lib. 7.

Pila trigonalis. XLVI.

SI me nobilibus scis expulsare sinistris,
Sum tua: si nescis, rustice, redde pilam.

Si manibus industriis novisti expellere me, sum tua: si non novisti, ô rustice, restitue pilam.

1 *Si me nobilibus*] Industria quippe opus erat ad hunc ludum. Vide epig. 19. lib. 4. & epig. 31. lib. 7.

Sic palmam tibi de trigone nudo
Uncta det favor arbiter coronæ,
Nec laudet Polybi magis sinistras.

Unde Scriverius hîc legit aliter:

Si me scis Polybi levis expulsare sinistris.

Judicet lector. Vel forte legendum:

Si me mobilibus, &c.

Follis. XLVII.

ITE procul juvenes: mitis mihi convenit ætas,
Folle decet pueros ludere, folle senes.

O adolescentes, longe recedite: imbellis ætas mihi convenit: decet pueros & senes ludere folle.

1 *Mitis*] Etenim non opus est magna vi, unde robustiores adolescentes alio ludi genere exercere se debent.

2 *Folle*] Pila scilicet vento inflata, qua pueri & senes exercebant. Vide epig. 19. lib. 4.

Harpasta. XLVIII.

HÆC rapit Antæi velox in pulvere draucus,
Grandia qui vano colla labore facit.

Draucus celer Antæi qui inutili labore extendit collum, rapit hæc harpasta in pulvere.

Harpasta] Pilæ nempe erant ex corio factæ, epig. 19. lib. 4.

Sive harpasta manu pulverulenta rapis.

1 *Antæi draucus*] Id est, palæstræ studiosus, & quasi Antæi *discipulus*, inquit Raderus. De Antæo diximus epig. 104. lib. 9.

2 *Grandia qui*] Palæstritæ enim ut fortiores essent, collum producere solebant. Juven. Satyr. 3.

Et longum invalidi collum, cervicibus æquat
Herculis Antæum procul a tellure tenentis.

Vano labore] Quo nempe otiosi homines exercentur. Hoc distichum aliter explicat Turnebus, lib. 9. cap. 23.

Halteres. XLIX.

[illegible]

QUid pereunt ftulto fortes haltere lacerti?
Exercet melius vinea foffa viros.

Halteres] Dicti funt ab ἅλλεσθαι [illegible]. Erant autem maffæ lapideæ, vel metallicæ, anfa vel manubrio addito, quo commode levari poffent ab athletis. De halteribus agit Galenus, lib. 1. de fanitate tuenda. Juvenalis, fatyra 6.

Et laffata manu ceciderunt brachia maffa.
quod de halteribus accipiendum.

Galericulum. L.

Ne turpe ceroma contaminet comas nitidas, poteris hac pelle tegere crines unctos.

NE lutet immundam nitidos ceroma capillos,
Hac poteris madidas condere pelle comas.

1 *Ceroma*] De quo vide epig. 4. l. 4. Galericulum inferviebat & ad tegendam calvitiem, ut fupra epig. 45. lib. 12. & defendendos capillos à ceromate quo [illegible] palæftrita.
2 *Hac pelle*] Ex qua fcilicet factus erat pravus galerus.

Strigiles. LI.

Hæ allatæ funt Pergamo, rade corpus ferro curvo, fullo non tam crebro eluet tua lintea.

PErgamus has mifit, curvo diftringere ferro:
Non tam fæpe teret lintea fullo tibi.

1 *Pergamus*] Urbs Afiæ minoris, in qua fabricantur ftrigiles, inftrumenta fcilicet quibus antequam balnea ingrederentur antiqui, cutem radebant. Perfius, fatyra 5.

I puer, & ftrigiles Crifpini ad balnea defer.

Diftringere] Imperativus eft vocis paffivæ.
2 *Non tam*] Hoc eft, fi corpus ftrigibus bene diftrinxeris, in balneo minus inquinabis lintea quibus te abfterges, atque ita non tam fæpe fullonis opera indigebis, qui purget veftes contaminatas.

Guttus corneus. LII.

Paullo ante taurus me portavit fronte: exiftimabis me verum rhinocerota.

GEftavit modo fronte me juvencus.
Verum rhinocerota me putabis.

Guttus] Vas fcilicet ex cornu tauri factum, in quo oleum præfertim fervabatur. Vide Gellium, lib. 17. cap. 8. Eo etiam antiqui utebantur in facrificiis, Plinius, lib. 16. cap. 38. *Marcus Curius juravit fe ex præda nihil attigiffe præter guttum fagineum quo facrificaret.*
2 *Verum*] Alii adverbialiter fumunt. Hic eft, tantus eft guttus, ut ex rhinocerotis cornu factus videatur. De rhinocerote agit Plinius, lib. 8. cap. 20.

Rhinoceros. LIII.

Tu habebis hunc nuper vifum in arena Romana domini, qui in altum jaciebat taurum ut pilam.

NUper in Aufonia domini fpectatus arena
Hic erit ille tibi, cui pila taurus erat.

. *Rhinoceros*] Hoc eft, guttus ex cornu rhinocerotis: quo fenfu rhinoceros fumitur apud Juvenalem, fatyra 7.

—————— *exitus hic eft*
Tongilli magno cum rhinocerote lavari.

1 *Domini*] Imperatoris Domitiani.
2 *Cui pila*] Idem dixit de rhinocerote, epig. 9. & 19. lib. Spect.

Crepita-

Crepitaculum. LIV.

SI quis plorator collo tibi vernula pendet,
Hæc quatiat tenera garrula sistra manu.

Si quis vernula flens suspensus est ex tuo collo, manu tenera pulset canora hæc sistra.

1 *Vernula*] Infans nempe servulus domi natus.
2 *Sistra*] Instrumenta canora ex metallo, quæ quatiebantur in sacris Isidis, ep. 29. l. 12. Percusso autem crepitaculo, lacrymas tenent pueri.

Flagellum. LV.

PRoficies nihil hoc, cædas licet usque flagello,
Si tibi purpureo de grege currit equus.

Nihil tibi proderit, quamvis semper verberes his virgis, si habes currentem equum ex purpureo grege.

2 *Si tibi purpureo*] Hoc est, equi factionis purpureæ tam segnes sunt, ut illos licet assidue verberes, velocius tamen non current. Hoc dixit de factione Veneta, epig. 46. lib. 6.

Vapulat assiduo Veneti quadriga flagello,
Nec currit, magnam rem, Catiane, facit.

De factionibus aurigarum egimus supra.

Dentifricium. LVI.

QUid mecum est tibi? me puella sumat,
Emtos non soleo polire dentes.

Quid habes agendum mecum? Puella accipiat me, non soleo polire dentes emptos.

1 *Quid mecum*] Dentifricium alloquitur anum aliquam, quæ habebat dentes emptitios, quibus poliendis non inservire se, sed puellarum dentibus usui esse dicit: ex caninorum vero dentium cinere cum melle fit dentifricium, Plinius, lib. 30. cap. 3. Capite autem 20. lib. 36. *Arabus lapis ebori similis, dentifriciis accommodatur crematus.*

Myrobalanum. LVII.

QUod nec Virgilius, nec carmine dixit Homerus,
Hoc ex unguento constat, & ex balano.

Quod nec Virgilius, nec Homerus expressit versu, hoc componitur ex unguento & balano.

Myrobalanum] Hujus vocis plures syllabæ breves carmini non conveniunt, unde nec ab Homero nec à Virgilio fuit usurpata. Myrobalanum, teste Plinio, lib. 12. cap. 21. *Troglodytis & Thebaidi & Arabiæ quæ Judæam ab Ægypto disterminat, commune est, nascens unguento, ut ipso nomine apparet. Quo item indicatur & glandem esse arboris heliotropio, quam dicemus inter herbas, simili folio: Fructus magnitudine avellanæ nucis.*

Aphronitrum. LVIII.

RUsticus es, nescis quid Græco nomine dicar.
Spuma vocor nitri, dicor & aphronitrum.

Indoctus es, ignoras quid vocer Græco nomine, spuma nitri nominor, & aphronitrum appellor.

Aphronitrum] Ἀφρὸς *spuma*, νίτρον *nitrum*, Plinius, lib. 31. cap. 10. *Proxima ætas medicorum aphronitrum tradit in Asia colligi in speluncis molibus distillans.*

Opobal-

Opobalsama. LIX.

Balsama continent me, hæc unguenta conveniunt viris: ô nurus, vos spirato voluptates Hini.

BAlsama me capiunt, hæc sunt unguenta virorum:
Delicias Hini vos redolete nurus.

1 *Balsama me capiunt*] Balsamum est arbor; opobalsamum verò succus est defluens ex balsamo, cujus suavitatem commendat Plinius, lib. 12. cap. 25.

Hæc sunt unguenta] Juvenalis tamen, sat. 2. affirmat mollibus tantum hominibus hæc convenire:

———— sed tamen unde
Hæc emis, hirsuto spirant opobalsama collo
Quæ tibi? ————

2 *Delicias Hini*] Raderus legit *Nini*: hoc est, inquit, Vos, fœminæ, Assyrios quosdam liquores, amomum, nardum, aliaque id genus pigmenta, ut unguenta delicata. Ninus rex fuit Assyriorum. De Assyrio unguento vide epig. 77. lib. 8.

Si sapis, Assyrio semper tibi crinis amomo
Splendeat. ————

Alii, *Cosmi* unguentarii scilicet, de quo jam sæpius supra.

Lomentum. LX.

Donum erit jucundum, nec inutile alvo rugosæ, si clara luce adibis balnea Stephani.

GRatum munus erit, scisso nec inutile ventri,
Si clara Stephani balnea luce petes.

Lomentum] Quod nempe rugis uteri condendis inserviebat. Vide epig. 42. lib. 3.

Lomento rugas uteri quid condere tentas,
Polla, &c.

De balneis Stephani jam dictum est epig. 51. lib. 11.

2 *Petes*] Alii, *petas*.

Laterna cornea. LXI.

Aurea laterna dux viæ portor flammis clausis, & exigua lucerna secura est meo gremio.

DUX laterna viæ clausis feror aurea flammis,
Et tuta est gremio parva lucerna meo.

1 *Clausis flammis*] In laterna quippe lumen occultatur, quæ cum esset cornea, dum pellucebat, aurea videbatur.

2 *Lucerna*] Sumitur pro candela & ipso lumine.

Laterna ex vesica. LXII.

Si non sum cornea, an sum minus lucida? aut me credit vesicam, qui mihi obviam fit?

COrnea si non sum, numquid sum fuscior? aut me
Vesicam contra qui venit esse putat?

1 *Cornea si non sum*] Tamen, inquit, æque pellucida videor, nec quisquam occurrens me discernat à cornea.

Fistula. LXIII.

Cur ego compacta ceris & arundine tibi sum ludibrio? Prima fistula quæ facta est, erat talis.

QUid me compactam ceris, & arundine rides?
Quæ primum extructa est fistula, talis erat.

1 *Quid me compactam*] Pan primus compegit fistulam, Ovid. 1. Met.

Atque ita disparibus calamis compagine ceræ
Inter se junctis nomen tenuisse puellæ.

& Virgilius, eclog. 2.

Pan primus calamos cera conjungere plures
Instituit.

& paullo infra:

Est mihi disparibus septem compacta cicutis
Fistula. ———— Vide Theocr. Idyl. 8.

Tibiæ.

Tibiæ. LXIV.

EBria nos madidis rumpit tibicina buccis :
Sæpe duas pariter, ſæpe monaulon habet.

Temulenta tibicina buccis ebriis inflat nos : ſæpe habet duas pares, ſæpe monaulon.

Tibiæ] De variis tibiarum generibus ſcribit Solinus, c. 11. Forma, non materia, differunt fiſtulis. De his etiam fuſe agit Beroaldus ad hæc Apulei verba Aſini aurei lib. 10. *Jam tibiæ multiforabiles cantus Lydios dulciter conſonant.*

1 *Ebria tibicina*] Mulier nempe quæ tibia canens convivio aderat.

Rumpit] Id eſt, inflat, ut mihi videtur.

2 *Sæpe duas*] Hoc eſt, ſæpe habet tibiam geminam, & ſæpe monaulon, hoc eſt, ſimplicem.

Soleæ lanatæ. LXV.

DEfuerit ſi forte puer, ſoleaſque libebit
Sumere : pro puero proderis ipſe tibi.

Si forte carueris ſervo, & placebit accipere ſoleas ; ipſe tibi puer eris.

Soleas] Gellius, lib. 13. cap. 20. *Omnia enim ferme id genus quibus plantarum calces tantum infime teguntur, cætera prope nuda, & teretibus habenis juncta ſunt, ſoleas dixerunt : nonnunquam voce Græca crepidulas.*

2 *Proderis ipſe tibi*] Alii,

——— *pro puero pes erit ipſe tibi.*

Hoc eſt, tu eris tibi ſervus à pedibus. Veteres codices habent, *pro puero proderit ipſe tibi.* Salmaſius legit, *pes erit ipſe ſibi :* hoc eſt, pes in ſoleis lanatis vicem pueri ſupplebit.

Mamillare. LXVI.

TAurino poteras pectus conſtringere tergo :
Nam pellis mammas non capit iſta tuas.

Poteras devincire pectus tergo taurino ; iſta enim pellis non continet tuas mammas.

Mamillare] Scilicet quod mammis tegendis inſerviebat.

2 *Non capit*] Sic notat & deridet ingentes mammas cujuſdam mulieris.

Muſcaria pavonina. LXVII.

LAmbere quæ turpes prohibet tua prandia muſcas,
Alitis eximiæ cauda ſuperba fuit.

Summus cauda ſuperba egregiæ avis, quæ vetat muſcas lingere tua prandia.

1 *Lambere*] Muſcarium flabellum erat muſcis abigendis idoneum.

2 *Alitis eximiæ*] Pavonis ſcilicet.

Copta Rhodia. LXVIII.

PEccantis famuli pugno ne percute dentes :
Clara Rhodos coptam, quā tibi miſit, edat.

Ne pugno cæde dentes ſervi errantis : ille manducet coptam, quæ tibi allata eſt Rhodo nobili.

2 *Clara Rhodos*] Turnebus, l. 10. c. 10. ſic explicat coptam : Hoc, inquit, genus panificii fuiſſe videtur, cui quædam quæ tunderentur, ut ipſum vocabulum confitetur, miſcerentur, ut nuclei pinei, amygdalæ : ſed omnino duriſſima adferebatur Rhodo, ut e Martialis joco intelleximus : copta vero fit à κόπτω *incido, pulſo*, quam manducans ſervus effringet ſuos dentes.

Priapus

Priapus filigineus. LXIX.

Si cupis saturari, licet comedere nostrum Priapum: quamvis tu corrodas inguina, castus eris.

SI vis esse satur, nostrum potes esse Priapum:
Ipse licet rodas inguina, purus eris.

2 *Purus*] Os non fœdabis, cum Priapus sit filigineus.

Porcus. LXX.

Celebrabis bona Saturnalia isto porco saginato glandibus inter apros spumantes.

ISte tibi faciet bona Saturnalia porcus,
Inter spumantes ilice pastus apros.

1 *Bona Saturnalia*] Vide ep. 2. l. 11. *Ilice*] Arborem dicit pro fructibus.

Muscarium bubulum. LXXI.

Si habueris vestem inquinatam flavo pulvere, cauda levis excutiat hunc levi pulsatione.

SOrdida si flavo fuerit tibi pulvere vestis,
Colligat hunc tenui verbere cauda levis.

2 *Colligat*] Hoc est, cauda bovis excute hunc pulverem. *Cauda levis*] Alii, *cauda bovis*.

Botulus. LXXII.

Botulus qui mittitur ad te medio tempore brumæ, ad me missus fuerat ante septem dies Saturni.

QUI venit botulus medio tibi tempore brumæ,
Saturni septem venerat ante dies.

Botulus] Genus farciminis de quo epig. 79. lib. 5.
1 *Medio tibi*] Hoc est, mediis Saturnalibus.
2 *Saturni septem*] Hoc est, ante Saturnalia ad me missus erat. Quinque tantum erant legitimi dies Saturni, ut diximus epig. 89. lib. 4. quibus duo lætitiæ non festi adjungebantur. Macrobius, lib. 1. cap. 11. *Apud veteres opinio fuit, septem diebus peragi Saturnalia.*

Psittacus. LXXIII.

Psittacus: docebor à vobis nomina aliorum: à me doctus sui hoc dicere, Cæsar, ave.

PSittacus à vobis aliorum nomina discam:
Hoc didici per me dicere, Cæsar, ave.

1 *Psittacus*] Avis satis nota. 2 *Per me*] Hoc est, sine magistro.

Corvus. LXXIV.

O Corve salutator, cur existimaris fellator? Caput tuum nulla mentula fuit præcisum.

COrve salutator, quare fellator haberis?
In caput intravit mentula nulla tuum.

1 *Fellator*] *Corvos ore coïre, & concipere credit vulgus, fœmina rostro maris inserto*, Plinius, lib. 10. cap. 12. Sed Aristoteles negat, & deridet hoc ab Anaxagora proditum libro de Animalibus. Quod ore coïrent corvi, pervulgatum hoc probat hic versiculus. Nec enim simplicem merumque osculi coïtum ἢ μίξιν τῶν ῥυγχῶν in corvis, ut in columbis fieri existimabant: sed semen etiam ex coïtu per os immitti in fœminam, quo gravidaretur. Inde fellator corvus vulgò habitus. Salmasius.

Luscinia.

Luscinia. LXXV.

FLet Philomela nefas incesti Tereos, & quæ
Muta puella fuit, garrula fertur avis.

Philomela deplorat scelus incesti Tereos, & puella quæ fuit muta, volucris loquax dicitur.

1 *Incesti Tereos*] Cujus mentionem jam fecimus epig. 49. lib. 4. Satis nota est Philomelæ fabula, quæ compressa à Tereo marito sororis suæ Prognes, in lusciniam mutata fuit.

2 *Muta puella*] Cui scilicet linguam absciderat Tereus, ne incestum palam faceret. Vide Ovidium, 6. Metam.

Pica. LXXVI.

PIca loquax certa dominum te voce saluto:
Si me non videas, esse negabis avem.

Pica garrula te dominum saluto voce non dubia: si non aspicias me, dices me non esse volucrem.

1 *Pica loquax*] Vide epig. 55. lib. 9.
Inde salutatus picæ respondet arator.

2 *Esse negabis*] Pica enim tam articulatim loquitur, ut vox ejus pro humana voce sumi possit.

Cavea. LXXVII.

SI tibi talis erit, qualem dilecta Catullo
Lesbia plorabat, hîc habitare potest.

Si habebis talem passerem qualem deflebat Lesbia amata a Catullo, hic potest habere domicilium.

Cavea] Elegans sane in qua potuerit habitare passer tam formosus. De Lesbia epig. 73. l. 9. De ejus passere dictum epig. 8. lib. 1.

Narthecium. LXXVIII.

ARtis ebur medicæ narthecia cernis habere
Munera, quæ cuperet Pactius esse sua.

Vides te habere narthecia eburnea dona artis medicæ, quibus affici vellet Pactius.

1 *Narthecia*] Erant capsulæ in quibus medicamenta recondebant medici, unde dicit poeta illa esse artis medicæ propria.

2 *Pactius*] Dives forte medicus: cujusdam Paccii orbi meminit Juvenalis, satyra 12.

Flagra. LXXIX.

LUdite lascivi, sed tantum ludite servi:
Hæc signata mihi quinque diebus erunt.

O Servi petulantes, ludite, sed tantum ludite: ego includam hæc flagra quinque diebus.

1 *Sed tantum ludite*] Monet servos ut tantum ludant, nec aliud tentent, alioquin prætéritis quinque Saturnaliorum diebus, quibus domini ipsis serviebant, flagris illos excipiendos intelligit.

Ferula,

Mensa citrea. LXXXIX.

Accipe pretiosa ligna dona Atlantica: qui affecerit muneribus aureis, afficiat minoribus.

ACcipe felices Atlantica munera silvas:
Aurea qui dederit dona, minora dabit.

1 *Accipe felices*] Mensam citream interpretare ex Atlante Mauritaniæ monte. Vide ep. 23. lib. 2. Petronius sat.

——ecce Afris eruta terris
Citrea mensa.

Mensa acerna. XC.

Equidem non sum crispata, nec nata in silva Maura: sed & epulæ præstantes cognita sunt meis lignis.

NON sum crispa quidem, nec silvæ filia Mauræ:
Sed nôrunt lautas & mea ligna dapes.

1 *Non sum crispa*] Hoc est, licet non sim citrea nec crispis venis pretiosa, attamen ex ea arbore confecta proximè accedo ad citream.

Dentes eborei. XCI.

Rogas an valeant fulcire trabes Libycas, qui ferunt ingentia corpora taurorum?

GRandia taurorũ portant qui corpora, quæris
An Libycas possint sustinuisse trabes?

1 *Grandia taurorum*] Elephas enim in arena exhibitus tauros dentibus jactabat, atque ita elephantum dentes eburnei facile mensam citream fulcient. Vide ep. 43. l. 2. & ep. 19. l. Spect.

Quincupedal. XCII.

Ilex distincta signis, & munita cuspide acuta, sæpe consuevit manifestare latrocinia conductoris.

PUncta notis ilex, & acuta cuspide clausa,
Sæpe redemptoris prodere furta solet.

Quincupedal] Ceu quincupeda pertica, scilicet quinque pedum, qua moris erat metiri ædificia quæ extruenda conducebant redemptores, ne scilicet dolose agerent.

1 *Ilex*] Hoc est, pertica ex ilice distincta pedibus & digitis.

Pocula archetypa. XCIII.

Istud decus non est novum, nec nostri cæli. Mentor primus potavit, dum elaboravit illa.

NON est ista recens, nec nostri gloria cæli:
Primus in his Mentor, dũ facit illa, bibit.

1 *Cæli*] Quod est instrumentum cælatorum: hoc est, hæc pocula non sunt nostræ ætatis. De Mentore nobilissimo cælatore diximus, epig. 41. lib. 3.

Calices. XCIV.

Nos plebeia toreumata conficimur ex vitro audaci: nec nostra gemma frangitur aqua fervente.

NOS sumus audacis plebeia toreumata vitri:
Nostra nec ardenti gemma feritur aqua.

Calices] Addunt alii, *audaces.*

1 *Nos sumus*] Calices ex quodam vitri genere *audaces* appellantur, quod se cum crystallinis conferre audeant, Plinius, l. 36. c. 26. vel quod facile non frangerentur. Junius legit,

Non sumus audacis plebeia toreumata vini.

Alii, *vitri.* Hoc est, non sumus ex eo vitro unde audaces calices fiunt. Vide notam Salmasii hîc. Raderus existimat non agi de audacibus calicibus, sed fictilibus ex argilla, & ligneis, quales erant fraxinei, buxeive.

2 *Nostra nec ardenti*] Epig. 75. lib. 12.

Nullum solicitant hæc, Flacce, toreumata furem,
Et nimium calidis non vitiantur aquis.

Phiala

Phiala aurea cælata. XCV.

QUamvis Callaico rubeam generosa metallo,
Glorior arte magis : nam Myos iste labor.

Licet nobilis rubeam metallo Callaico, plus ostento me ab arte: istud enim est opus Myos.

1 *Quamvis*] Licet enim, inquit phiala, sim confecta ex auro Callaico, de quo epig. 16. lib. 10. tamen præstantior sum propter artificium Myos nobilissimi artificis, de quo epig. 51. lib. 8.
2 *Nam Myos*] Alii, *nam meus*.

Calices Vatinii. XCVI.

VIlia sutoris calicem monumenta Vatinî
Accipe : sed nasus longior ille fuit.

Accipe calicem opera futilia Vatinii sutoris : sed ille nasus longior fuit.

1 *Calicem*] Alii, *Calices*, qui habebant quatuor ansas seu nasos. Juvenalis, sat. 5.
Tu Beneventani sutoris nomen habentem
Siccabis calicem nasorum quatuor, &c.
De his dictum epig. 3. lib. 10.
Vatiniorum proxeneta fractorum.
Tacitus, lib. 15. *Vatinius inter fœdissima ejus aulæ*, supple Neronis, *fuit sutrinæ tabernæ alumnus, corpore detorto, facetiis scurrilibus, &c.* Calices Vatinii dicti sunt, quod nasuti essent ut ille Vatinius.
2 *Sed nasus*] Vatinii scilicet, quem ut acrem & sagacem calumniatorem forte notat, vel deridet tantum.

Lances chrysendetæ. XCVII.

GRandia ne viola parvo chrysendeta mullo :
Ut minimum, libras debet habere duas.

Ne exiguo mullo contamines ingentia chrysendeta, saltem sit bilibris.

1 *Chrysendeta*] Lances erant aureis crustis exornatæ, de quibus lib. 2. epig. 43.
Immodici tibi flava tegunt chrysendeta mulli.
In pretiosis lancibus non nisi ingentes pisces reponendi sunt.

Vasa Aretina. XCVIII.

ARetina nimis ne spernas vasa monemus :
Lautus erat Tuscis Porsena fictilibus.

Hortamur ne nimium contemnas vasa Aretina : Porsena splendidus erat fictilibus Tuscis.

1 *Aretina*] Fictilia scilicet. Vide epig. 54. lib. 1.
Sic Aretina violent crystallina testa.
Aretium, alii, Arrhetium, hodie *Arezzo*, urbs Tusciæ ubi conficiebantur hæc vasa quibus utebatur Porsena, qui in illa regione regnavit.

Bascauda. XCIX.

BArbara de pictis veni bascauda Britannis :
Sed me jam mavult dicere Roma suam.

Bascauda peregrina veni ex Britannis pictis : sed jam placet Romæ nominare me suam.

Bascauda] Vas quoddam escarium quod in Britannia conficiebatur. Juvenalis, sat. 12.
Adde & bascaudas, & mille escaria.
De Britannis pictis jam diximus ep. 54. lib. 11.
2 *Sed me jam*] Romæ enim tunc fiebant bascaudæ.

Panaca. C.

Si non ignoras terram eruditi Catulli, bibisti Rhætica vina mea testa.

SI non ignota est docti tibi terra Catulli,
Potasti testa Rhætica vina mea.

Panaca] Panacos populos Rhætiæ affirmat Raderus, de quibus nihil reperi, unde Panaca testa.

1 *Terra Catulli*] Veronam usque patriam Catulli pertinebat Rhætia, hodie *les Grisons*, ubi vinum generosum. Suetonius in Augusto, cap. 77. *& maxime delectatus est Rhætico*, simple vino. Et Virgilius, 2. Georg.
——— *& quo te carmine dicam Rhætica? nec cellis ideo contende Falernis.*

Boletaria. CI.

Cum boleti mihi imposuerint nomen tam præstans, eheu, erubesco, servio coliculis primò succisis.

CUM mihi boleti dederint tam nobile nomen,
Prototomis, pudet, heu, servio coliculis.

1 *Cum mihi*] Nempe à boletis dicitur boletarium, patina scilicet in qua boleti ponebantur. De boletis vide epig. 48. lib. 13.

2 *Prototomis*] Hoc est, caulibus teneris, & qui primi succiduntur, epig. 48. lib. 10. Potum conqueritur boletarium, quod etiam inservit ad ferendos coliculos boletis longe inferiores.

Calices Surrentini. CII.

Accipe pocula non facta ex vili pulvere, sed politum toreuma rotæ Surrentinæ.

ACcipe non vili calices de pulvere natos:
Sed Surrentinæ læve toreuma rotæ.

2 *Sed Surrentinæ*] *Surrentum*, alii, *Surentum*, Picentinorum urbs juxta Tyrrhenum mare, hodie *Surrento*, ubi terra est poculis conficiendis optima. De toreumate dictum, ep. 39. l. 4.

Colum nivarium. CIII.

Moneo debilites trientes Setinos nostra nive: licet transmittere vinum vilius per lina.

SEtinos moneo nostra nive frange trientes:
Pauperiore mero tingere lina potes.

Colum nivarium] Vas erat in quod injiciebantur nives, deinde vinum infundebatur, cujus vis sic frangebatur.

1 *Setinos trientes*] Hoc est, vinum Setinum de quo lib. 13. suo lemmate diximus.

2 *Pauperiore mero*] Id est, lino, seu saccis linteis, non colo, refrigerandum. Est vinum vilius Setino. Vide epigramma sequens.

Saccus nivarius. CIV.

Possunt & nostra lintea eliquare nives, aqua non exit frigidior ex tuo colo.

ATtenuare nives nôrunt & lintea nostra,
Frigidior colo non salit unda tuo.

1 *Attenuare*] Saccus linteus inferior erat colo nivario, quod vas erat vino refrigerando idoneum: attamen aqua sacco transmissa non minus quam colo refrigerabatur. Vide epig. 61. lib. 12. & epig. 40. lib. 2.

Urceoli.

Urceoli miniſtratorii. CV.

FRigida non deſit, non deerit calda petenti:
Sed tu moroſa ludere parce ſiti.

Frigida non deficiat, calida non deficiet rogantem: at tu ceſſa jocari ſiti difficili.

1 *Urceoli*] Bayfius de vaſculis ſic ait: Urceus cujus diminutivum urceoli vas aquarium, ut tamen urceus eſſet vas ad frigidam, urceoli ad caldam: inde urceoli miniſtratorii apud Martialem. Vide epig. 116, 117, & 118.

2 *Sed tu moroſa*] Hoc eſt, Tu ne nimis delicatus & difficilis ſis in commixtione aquæ frigidæ & calidæ cum vino.

Urceus fictilis. CVI.

HIC tibi donatur panda ruber urceus anſa:
Stoicus hoc gelidam Fronto petebat aquam.

Hic urceus ruber tibi datur anſa incurva: Stoicus Fronto hoc urceo poſcebat aquam frigidam.

1 *Ruber*] A terra ſcilicet vel igne.

2 *Stoicus Fronto*] Forte ille eſt cujus meminit poëta, l. 1. ep. 56. Plures enim Frontones fuere. *Petebat*] Alii, *bibebat*.

Calathi. CVII.

NOS Satyrus, nos Bacchus amat, nos ebria tigris,
Perfuſos domini lambere docta pedes.

Nos Satyrus, nos Bacchus, nos temulenta tigris diligit inſtituta lambere madidos pedes domini.

1 *Nos Satyrus*] Calathoſis uſus fuit in ſacris Bacchi & Satyrorum. Vide ecl. 5. Virgil.

2 *Perfuſos domini*] Vino enim cicurata tigris magiſtri pedes lambit, epig. 18. Spect.

Lambere ſecuri dextram conſueta magiſtri
Tigris ab Hircano gloria rara jugo.

Calices Saguntini. CVIII.

QUÆ non ſolicitus teneat, ſervetq; miniſter,
Sume Saguntino pocula ficta luto.

Accipe calices fictos ex terra Saguntina, quos non geſtet & cuſtodiat ſervus anxius.

1 *Quæ non*] Saguntum urbs eſt in Hiſpania Tarraconenſi, hodie *Morvedre*. De poculis fictilibus quæ illic fierent, jam diximus, l. 4. epig. 46. Erant vilioris pretii, atque ita ſervus illa frangere non metuit.

Calices gemmati. CIX.

GEmmatum Scythicis ut luceat ignibus aurum,
Adſpice quot digitos exuit iſte calix.

Ut aurum gemmatum ſplendeat Scythicis flammis, vide quot digitos ſpoliavit hoc poculum.

1 *Scythicis ignibus*] Hoc eſt, ſmaragdis. Sic locutus eſt poeta, epig. 13. lib. 12. Vide epig. 28. lib. 4.

Indos ſardonychas, Scythas ſmaragdos.

2 *Quot exuit*] Digitis enim gemmæ detrahebantur, ut poculis inſererentur. Juvenalis, ſat. 5.

Nam vitro, ut multi, gemmas ad pocula transfert
A digitis.

Ampulla potoria. CX.

O intemperans, si sitis foliata, potes potare in hac gemma, quæ habet nomen Cosmi.

HAC licet in gemma, quæ servat nomi[na Cosmi,]
Luxuriose bibas, si foliata sitis.

1 *Quæ servat*] Nimirum Cosmiana dicta à Cosmo unguentario.
Et Cosmianis ipse fusus ampullis.
& lib. 11. epig. 50.
Præfertur Cosmi nunc mihi siccus onyx.
Ampulla vas erat unguentarium; sed luxus eò devenerat, ut ad bibendum illa uterentur R[oma]ni. Plinius, l. 3. c. 3. *At hercule jam [qui]dam etiam in potu addunt.* Supple *unguenta* [...]
2 *Si foliata*] Quæ sic explicat Plin. l. [...] *Nardinum sive foliatum constat omphacio, b[alani]no, junco, costo, nardo, amomo, myrrha, balsa[mo].*

Crystallina. CXI.

Dum times frangere crystallina, frangis: manus nimis securæ, & nimis anxiæ peccant.

FRangere dū metuis, frangis crystallina: pe[ccant]
Securæ nimiū, solicitæque manus.

Crystallina] Crystallus est glacies gelata longo tempore & denso frigore, de qua fuse Plinius, lib. 37. cap. 2.
1 *Peccant securæ*] E manibus servi nimis soliciti, sic & negligentis excidunt crystallina, quæ valde fragilia sunt.

Nimbus vitreus. CXII.

Nimbus qui mittetur à Jove fundet aquas copiosas ad temperandos calices: hic porriget tibi vina.

AB Jove qui veniet miscenda ad pocula largas
Fundet nimbus aquas: hic tibi vina dabit.

2 *Fundet nimbus*] Hoc est, imber è cœlo decidens.
Hic] Nimbus qui erat poculum vitreum sic dictum vino servando idoneum.

Myrrhina. CXIII.

Si bibis calidum, myrrha congruit Falerno ardenti, atque illinc merum trahit saporem gratiorem.

SI calidum potas, ardenti myrrha Falerno
Convenit, & melior fit sapor inde mero.

1 *Si calidum potas*] Vide epig. 75. lib. 9. ep. 10. lib. 13. & Plinius, lib. 37. cap. 2. *Oriens myrrhina mittit: inveniuntur enim ibi in pluribus locis, nec insignibus maxime Parthici regni: præcipue tamen in Carmania. Humorem putant sub terra calore densari.* Fuse explicat Raderus quid sint murrhina. Græcè μύῤῥινα & μύῤῥινα: Græci enim sæpe *u* Latinum diphthongo ου, vel vocali ο, vel υ efferunt, ut λούκιος, πόπλιος, τύμος. Alii legunt *myrrhina*, propter υ.

Patella Cumana. CXIV.

Pudica Sibylla ad te misit hanc testam suam municipem rubram Cumano pulvere.

HAnc tibi Cumano rubicundā pulvere testā,
Municipem misit casta Sibylla suam.

1 *Hanc tibi Cumano*] Plinius, cap. 35. l. 12. *Nobilitantur iis*, fictilibus nempe, *oppida quoque ut Rhegium & Cumæ.*
2 *Municipem*] Hoc est, factam Cumis, hodie *Cuma*: ubi erat Sibylla de qua diximus, epig. 30. lib. 9.

Calices vitrei. CXV.

Vides solertiam Ægyptorum, quibus adjungere plura dum vult artifex, ah, quoties fregit opus!

ADspicis ingeniū Nili: quibus addere plura
Dū cupit, ah, quoties perdidit auctor opus!

1 *Adspicis ingenium Nili*] In Ægypto enim calices vitrei fiebant miro artificio. Vide Turnebum, lib. 10. cap. 23.

Lagena

Lagena nivaria. CXVI.

SPoletina bibis, vel Marsis condita cellis,
Quo tibi decoctæ nobile frigus aquæ?

Potas Spoletina vina *vel reposita in cellis Marsis, quorsum pretiosum frigus aquæ decoctæ*

1 *Spoletina*] De Spoletino & Marsico vino dictum epig. 120. & 121. lib. 13.
2 *Quo tibi*] In quem usum erit tibi aqua decocta, & quæ deinde refrigerata pretiosa habebatur, & præstantissimo tantum vino conveniebat? Viliora autem erant Spoletina & Marsica

Nives. CXVII.

NON pōtare nivē, sed aquam potare rigentē
De nive, commenta est ingeniosa sitis.

Sitis industria excogitavit non bibere nivem, sed rigentem aquam ex nive.

1 *Non potare nivem*] Sed aquam decoctam ex nivibus, & refrigeratam. Plinius, lib. 31 cap. 3. *Neronis principis inventum est, decoquere aquam, vitroque demissam in nives refrigerare.*

Idem. CXVIII.

MAssiliæ fumos miscere nivalibus undis
Parce, puer, constet ne tibi pluris aqua.

O serve, noli infundere aquas nivales vino fumoso Massiliæ, ne pluris emas aquam.

1 *Massiliæ fumos*] De vino Massiliæ fumoso diximus lib. 10. epig. 36. & lib. 13. epig. 125.
2 *Constet ne*] Aqua enim decocta erat carior hujusmodi vino.

Matella fictilis. CXIX.

DUM poscor crepitu digitorum, & verna moratur.
O quoties pellex culcita facta mea est!

Dum petor crepitu digitorum & servus cunctatur, ô quoties culcita perfusa est.

1 *Poscor crepitu*] Epig. 81. lib. 3. *Digiti crepantis signa novit eunuchus.*
2 *Pellex culcita*] Quia loco matellæ urina perfundebatur ipsa culcita.

Ligula argentea. CXX.

QUamvis me ligulam dicant equitesque, patresque:
Dicor ab indoctis lingula grammaticis.

Licet ligula denominer ab equitibus & patribus, appellor lingula ab imperitis grammaticis

Ligula] A lingua deducitur: tamen usus invaluerat ut *ligula*, non *lingula*, diceretur. Etiam Gellius, lib. 10. cap. 25. definit *gladiolum in speciem linguæ factum*. Sic poeta carpit grammaticos, qui usu neglecto nominis etymologiæ pertinaciter adhærent. Ligula est etiam mensuræ genus. Vide epig. 70. lib. 5.

Cochlearia. CXXI.

SUM cochleis habilis, sed minus utilis ovis:
Numquid scis potius cur cochleare vocer?

Sum idonea cochleis, sed minus utilis ovis: novistine cur potius dicar cochleare?

Cochlearia] Supple *ligula*, inquit Farnabius. Ad quid enim referretur *habilis* & *utilis*? Mihi vero videtur poeta σολοικίζειν: aut mendum est in lemmate.
2 *Cur cochleare*] Anglicè, *a Spoon*, sorbendis ovis non minus quam cochleis inservit. Sed quia, inquit Raderus, ad usum cochlearum primulum inventum reor, nomen inde retinuit potius quam ab ovis accepit. Aut, ut ait Domitius, cochlearia *appellata sunt a specie* cochlearum, non ab alicujus cibi usu.

Annuli. CXXII.

Antea multi, at nunc pauci amici nos dant: beatus qui habet comitem equitem non alienum.

ANtè frequens, sed nunc rarus nos donat amicus:
Felix cui comes est non alienus eques.

1 *Antè frequens*] Hoc distichum sic explicat Turnebus, lib. 9. cap. 24. Ante dicit solitos esse divites multis censum equestrem supplere, annulosque aureos dare, qui equitum erant gestamina, quod ætate sua rarum queritur: verumtamen felicem dicit qui comitem habet *equitem non alienum*, sed suum, quem ipse sua liberalitate equestri censu donato equitem fecerit. Vide epig. 19. lib. 5.
Aut quem prosequitur non alienus eques!

Dactyliotheca. CXXIII.

Sæpe annulus ponderosus excidit digitis unctis: at tua gemma tuto committetur mea custodia.

SÆpe gravis digitis elabitur annulus unctis:
Tuta mea fiet sed tua gemma fide.

1 *Sæpe gravis*] Juv. sat. 1. in Crispinum:
——— *cum verna Canopi*
Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat majoris pondera gemmæ.
De *dactylotheca* seu *dactyliotheca* diximus, epig. 60. lib. 11. Antiqui, teste Festo, scribebant *anulus*: recentiores geminant *n*.

Toga. CXXIV.

Ille constituit Romanos dominos rerum, & gentem togatam, qui cœlo donavit magnum genitorem.

ROmanos, rerum dominos, gentemque togatam
Ille facit, magno qui dedit astra patri.

1 *Romanos*] Versus est Virgilii, 1. Æneid.
——— *gentemque togatam.*
Populum Romanum intellige, qui toga utebatur, de qua sæpius supra.
2 *Qui dedit*] Domitianum intellige, qui Vespasiano suo patri mortuo divinos honores tribuit, & Flaviæ genti templum condidit, de quo epig. 2. lib. 9. Alii intelligunt Augustum, qui Julium Cæsarem patrem suum adoptivum publice in numerum deorum retulit. Sed malim Domitianum interpretari.

Idem. CXXV.

Si potes libenter vigilare mane, sæpe accipies sportulam toga attrita.

SI matutinos facile est tibi rumpere somnos,
Attrita veniet sportula sæpe toga.

1 *Si matutinos*] Hoc est, si salutationes matutinas obire potueris, accipies quidem sportulam, sed togam atteres. Vide epig. 26. lib. 14.

Endromis. CXXVI.

Est donum egeni, sed non est usus egeni: ad te mittimus hanc endromida pro togula.

PAuperis est munus, sed non est pauperis usus:
Hanc tibi pro togula mittimus endromida.

1 *Sed non est*] Endromide enim in gymnasiis utebantur divites. Vide epig. 19. lib. 4. Erat vestis villosa.
2 *Pro togula*] Alii, *pro lana.*

Canusinæ

Canusinæ fuscæ. CXXVII.

HÆC tibi turbato Canusina simillima mulso
Munus erit. gaude: non cito fiet anus.

Hæc Canusina simillima mulso turbido donum tibi dabitur: lætare, diu durabit.

Canusina] Lanæ mulsi turbidi colorem referebant. Canusium vero Apulorum Dauniorum oppidum, hodie *Canola*, unde lanæ Canusinæ.

2 *Non cito fiet anus*] Hoc est, vestis ex hac lana confecta non cito deteretur.

Bardocucullus. CXXVIII.

GAllia Santonico vestit te bardocucullo,
Cercopithecorum pænula nuper erat.

Gallia te induit bardocucullo Santonico, nuper erat pænula Cercopithecorum.

1 *Gallia Santonico*] Bardocucullus vestis erat vilior, de qua epig. 54. lib. 1. Fiebat apud Santones Galliæ Aquitanicæ populos, hodie *Saintonge*.

2 *Cercopithecorum*] Qui simiæ sunt caudatæ, epig. 202. infra.

Pænula] Qua utebantur Romani cum plueret. Erat autem bardocucullus vestis brevior, epig. 93. lib. 1.

Dimidiasque nates Gallica palla tegit.

Unde confert illum tunicæ, qua amiciuntur simiæ.

Canusinæ rufæ. CXXIX.

ROma magis fuscis vestitur, Gallia rufis:
Et placet hic pueris, militibusque color.

Roma magis induitur fuscis vestibus, Gallia rufis: & pueri & milites amant hunc colorem.

Canusina] Viri Romani utuntur vestibus fusci coloris; Galli rufis e lana Canusina; & tamen pueri nostri gaudent rufo hoc colore, ut & milites ex instituto Laconum, quibus hic color in bello placebat, ne per vulnera effluens sanguis in vestibus alterius coloris incuteret suis terrorem, hostibus adderet animum, & Farnabius.

Pænula scortea. CXXX.

INgrediare viam cœlo licet usque sereno,
Ad subitas nusquam scortea desit aquas.

Quamvis semper suscipias iter cœlo sereno, nullo in loco scortea desit ad imbres repentinos.

Pænula] Vestis scilicet ad arcendam pluviam scortea dicitur: hoc est, facta ex pelle: *Omnia namque ex pellibus facta scortea appellantur.* Festus.

2 *Nusquam*] Alii, *nunquam*.

Lacernæ coccineæ. CXXXI.

SI Veneto, Prasinove faves, cur coccina sumis?
Ne fias ista transfuga sorte, vide.

Si studes factionibus Veneti, aut Prasini, cur induis coccina? Cave ne transfuga fias ista optione.

1 *Si Veneto*] De his factionibus dictum epig. 48. lib. 10. Color Prasinus est viridis, Venetus verò cæruleus: qui ergo vestem coccineam induebat, neutri factioni favere videbatur: sic una vincente, alteri acclamare atque adeo transfuga fieri poterat.

2 *Ista sorte*] Hoc est, electa hac lacerna coccinea, qua utebantur veteres ad arcendum frigus & pluviam.

Pileus. CXXXII.

Si possem, optarem mittere totas lacernas: nunc mitto dumtaxat lanam tuo capiti.

SI possem, totas cuperem misisse lacernas:
Nunc tantum capiti munera mitto tu[o]

1 *Si possem*] Paupertatem excusat egens: quid non mitteret lacernas, quibus totum corpus tegi posset. | 2 *Capiti munera*] Pileum nempe de qu[o] [illegible] lib. 11. epig. 7.

Lacernæ Bæticæ. CXXXIII.

Non habeo lanam fictam, [illegible] tingor aeno: hoc modo gratæ sint Tyriæ, colorata sum a mea ove.

NON est lana mihi mendax, nec mu[tor] [illegible]æno.
Sic placeant Tyriæ, me mea tinxit ovi[s]

1 *Non est lana*] De lana Bætica, epig. 97. lib. 1. & epig. 28. lib. 2. quæ nativo suo colore est nobilis. | 2 *Sic placeant*] Hoc [illegible], ecce placent Tyria infecta purpura. [illegible]

Fascia pectoralis. CXXXIV.

O Fascia cohibe mammas exuberantes, ut sit quod contineat nostra manus, atque abscondat.

FAscia crescentes dominæ compesce papil[las]
Ut sit quod capiat nostra, tegatq; ma[nus]

2 *Ut sit quod*] Infra modum extumescentes papillæ gratiores sunt: nec enim mammos[æ] [il]læ placent.

Cœnatoria. CXXXV.

Nec cognoscimus fora, nec vadimonia: munus est hic accumbere lectis pictis.

NEC fora sunt nobis, nec sunt vadimo[nia]
nota:
Hic opus est pictis accubuisse toris.

Cœnatoria] Neutro genere ponuntur, ut epig. 87. lib. 10.

Cœnatoria mittat advocato.

1 *Nec fora sunt*] Veste enim cœnatoria domi tantum utebantur Romani. Vadimonium est sponsio quædam sistendi se judicio ad [diem] præstitutam.

2 *Hic opus est*] Hoc est, inservimus ta[ntum] convivis, qui lectis pictis accumbunt. L[egunt] alii, *hoc opus est*.

Læna. CXXXVI.

Glabra non valde utilia sunt hiberno tempore: pallia vestra calefiunt meis pilis.

TEmpore brumali non multum lævia p[ro]
sunt:
Calfaciunt villi pallia vestra mei.

Læna] Vestis nempe, quæ palliis superin[duce]batur hyeme, de qua lib. 12. epig. 36.

Algentemque togam, brevemque lanam.

1 *Lævia*] Qualia sunt serica, bombycina, linea. Farnabius. Legunt alii, *linea*.

2 *Calfaciunt villi*] Hoc est, calorem fo[vent.] Baysius: Nec hoc loco omiserim Gallos solitos sagis villosis uti, quas lænas appella[bant.]

Lacer[næ]

Lacernæ albæ. CXXXVII.

AMphitheatrales nos commendamur ad usus,
Cum tegit algentes nostra lacerna togas.

Nos laudamur ad usus spectaculorum, cum toga frigida operiuntur nostra lacerna.

1 *Amphitheatrales*] Vide epig. 2. lib. 4.
Spectabat modo solus inter omnes
Nigris munus Horatius lacernis, &c.
Togis vero superinduebantur lacernæ ad arcenda frigora.

Gausapa villosa vel mantile. CXXXVIII.

NObilius villosa tegant tibi lintea citrum:
Orbibus in nostris circulus esse potest.

Lintea villosa tibi operiant citrum præstantius; potest esse circulus in mensis nostris.

1 *Nobilius*] Hoc distichum sic explicat Turnebus, lib. 9. cap. 24. Mantilibus, inquit, tibi villosis & gausapa opus est, ut nobilis tua citrea mensa vindicetur ab inquinamento maculæ: ... vilis mensa, quæ maculam non reformidat, & in qua potest esse circulus, rotundaque labes, quam repositoria, & paropsides sæpe faciunt, nihil indiget vindice mantili. Alii dicunt, *gausape*, *gausapis*, neutrius: alii, *gausapum*, *gausapi*; alii, *gausapa*, *gausapa*. Videat lector. *Gausape* magis placet. Vide lemma epig. 152. infra.

Cuculli Liburnici. CXXXIX.

JUngere nescisti nobis, ô stulte, lacernas,
Indueras albas, exue callaïcas.

O demens, non novisti nobis jungere lacernas convenientes, indueras candidas, exue callaicas.

Cuculli Liburnici] Liburnia, Illyridis regio, Latinis *Crabaten* & *Krayn*. Pinetus *Contado di Zara* indigitat. Huic suffragatur Vegetius qui dicit Liburniam Dalmatiæ partem esse. Ortelius. Porro ex lana Liburniæ pallia cucullata fiebant rufa, unde poeta dicit lacernas albas male jungi cucullis Liburnicis, utpote quæ eorum rufo inficiantur.
2 *Exue callaicas*] Hoc est, rufas. Similes nempe auro callaico, de quo dictum epig. 95. supra. Alii, legendum putant *callainas* ex veteri codice, id est, cæruleas, qui color Venetus dicebatur, à Calai gemma quæ sapphirum imitatur.

Udones Cilicii. CXL.

NON hos lana dedit, sed olentis barba mariti:
Cinyphio poterit planta latere sinu.

Hi non facti sunt ex lana, sed ex barba olidi mariti: pes poterit abscondi Cinyphio sinu.

Udones] Genus est calceamenti quo nempe utebantur Cilices.
1 *Olentis mariti*] Hoc est, hirci. Virgilius:
——— *vir gregis ipse caper.*
2 *Cinyphio sinu*] Hoc est, pilis hircinis. Nam hirci Cinyphii sunt dicti à Cinypho Africæ fluvio, ad quem sunt magna copia. Domitius. Vide epig. 94. lib. 7.
Tonsor Cinyphio cilix marito.
Ubi egimus de illo fluvio.

Synthesis. CXLI.

DUM toga per quinas gaudet requiescere luces,
Hos poteris cultus sumere jure tuo.

Dum toga gaudet requiescere per quinque dies, poteris jure tuo accipere hæc ornamenta.

Synthesis] Vestis qua licebat uti per quinque legitimos Saturnaliorum dies. Vide ep. 1. supra.

Focale.

Focale. CXLII.

Si ego recitaturus tibi forte donavero libellum, hoc focale vindicet tuas auriculas.

SI recitaturus dedero tibi forte libellum,
Hoc focale tuas afferat auriculas.

2 *Hoc focale tuas*] Fascia nempe ex lana qua obstrueret aures, ne mala carmina au-
Vide epig. 41. lib. 4.

Tunicæ Patavinæ. CXLIII.

Cum trilices Patavinæ sint contextæ ex multa lana, & crassæ tunicæ possunt secari serra.

VEllera cum sumant Patavinæ multa trilices
Et pingues tunicas serra secare potes.

1 *Patavinæ*] Ex triplici nempe licio contextæ tunicæ tam densæ, ut non forfice, sed sa
veluti asseres secarentur.

Spongia. CXLIV.

Hæc spongia forte tibi donatur idonea emaculandis mensis, cum levis turget aqua expressa.

HÆC tibi forte datur tergendis spongia mensis,
Utilis expresso cum levis imbre tumet.

1 *Sorte datur*] Per sortem datum fuisse hoc munus videtur. Vide epig. 170. infra.
Hæc illi sine sorte datur. ———

2 *Cum levis*] Vide epig. 47. lib. 13.
Ut levis accepta spongia turget aqua.

Pænula gausapina. CXLV.

Habeo eum nitorem, & tantam pulchritudinem villorum, ut cupias me induere vel media æstate.

IS mihi candor inest, villorum gratia tanta e
Ut me vel media sumere messe velis.

2 *Ut me vel media*] Hieme Romani utebantur gausapinis, epig. 59. lib. 6.
Et dolet, & queritur, sibi non contingere frigus
Propter sexcentas Baccara gausapinas.
At hæc pænula gausapina tam nitida erat, vel æstate potuerit esse usui.

Cervical. CXLVI.

Imbue caput folio nardi, pulvinus fragrabit: cum capilli amiserunt unguentum, pluma servat.

TInge caput nardi folio, cervical olebit,
Perdidit unguentū cum coma, pluma ten

1 *Nardi folio*] De hoc unguento dictum epig. 110. supra. Legunt alii, *Cosmi folio* : Unguen
tii cujus mentionem sæpius fecimus: Unguento autem madidi capilli imbuunt quoque pulvin

Cubicularia gausapina. CXLVII.

Stragula villosa splendent tapetis purpureis: quid proficit, si conjux vetula glacie adstringit te?

STragula purpureis lucent villosa tapetis,
Quid prodest, si te congelat uxor anus

Cubicularia gausapina] Villosa nempe cubiculi stragula vel calidissima non possunt vinc
frigus vetulæ uxoris.

Lodice

Lodices. CXLVIII.

NUdo ſtragula ne toro paterent,
Junctæ nos tibi venimus ſorores.

Ne ſtragula viderentur lecto non operto, nos ſorores junctæ ad te accedimus.

1 *Nudo*] Lodicibus totus lecti apparatus contegebatur. Erant autem gemmæ in opertorium coeuntes. Hunc uſum ex ſe docent. Domitius.

Amictorium. CXLIX.

MAmmoſas metuo: teneræ me trade puellæ,
Ut poſſint niveo pectore lina frui.

Reformido mammoſas: dona me puellæ blandæ, ut lina queant potiri pectoris nivei.

2 *Lina*] Ex quibus confectum erat amictorium pectoris indumentum.

Cubicularia polymita. CL.

HÆC tibi Memphitis tellus dat munera: victa eſt
Pectine Niliaco jam Babylonis opus.

Terra Memphitica tibi largitur hac dona: acus Babylonis ſuperata eſt pectine Ægyptio.

Cubicularia polymita] Veſtem intellige multis filis contextam: μίτος enim filum ſignificat. De urbe Memphi dictum ep. 1. lib. Spect.

1 *Victa eſt*] Hoc eſt, veſtes ab Ægyptiis tanto artificio contextæ ſunt, ut veſtes Babylonias acu pictas ſuperent.

Zona. CLI.

LOnga ſatis nunc ſum: dulci ſed pondere venter
Si tumeat, fiam tunc tibi zona brevis.

Nunc ſum ſatis longa: at ſi uterus turgeat ſuavi pondere, tunc ero tibi zona brevis.

1 *Longa ſatis*] Cingulum puellæ datum ſic loquitur.
Dulci ſed] Si gravida fiat puella, zona brevior fiet. *Dulci pondere*, hoc eſt, fœtu. Si verò zonam virilem intelligas, dulce pondus erit referendum ad gulæ & ventris ſarcinas. Placet prior interpretatio.

Gauſape quadratum. CLII.

LOdices mittet docti tibi terra Catulli:
Nos Helicaonia de regione ſumus.

Patria eruditi Catulli mittet ad te ſtragulas: nos ſumus de regione Helicaonia.

1 *Terra Catulli*] Verona.
2 *Nos Helicaonia*] Hoc eſt, Patavina. Vide epig. 93. lib. 10. Gauſape vero ſtragulum erat militare craſſioris fili.

Semicinctium. CLIII.

DET tunicā dives: ego te præcingere poſſum.
Eſſem ſi locuples, munus utrumq; darem.

Pecunioſus donet tunicam: ego poſſum præcingere te. Si eſſem opulentus, largirer utrumque donum.

Semicinctium] Gallicè *tablier*, Anglicè *an Apron*.
2 *Eſſem ſi locuples*] Inquit poeta, darem tunicam & ſemicinctium. Tunicam accipe pro ea quæ carni proximior, quam ut mihi videtur, tunicam lineam, vel imam dicere poſſumus. Bayfius.

Lana

Lanæ amethyſtinæ. CLIV.

Cum ſim temulenta de ſanguine concha Sidoniæ, non mihi liquet cur appellor lana ſobria.

EBria Sidoniæ cum ſim de ſanguine conchæ,
Non video quare ſobria lana vocer.

1 *Ebria Sidoniæ*] Ludit in etymologia amethyſtinæ lanæ: ἀμέθυςος ſobrius dicitur: eſt etiam gemma quæ purpureum colorem refert: lanæ autem purpura tinctæ dicuntur ebriæ murice: hoc eſt, cum bibam ſanguinem muricis, cur vocor ſobria? Sidon autem Palæſtinæ maritima hodie *Said*, ubi magna concharum copia, quarum ſanguine color purpureus efficiebatur.

Lanæ albæ. CLV.

Apulia habet primas lanas, Parma ſecundas: tertia ovis commendat Altinum.

VElleribus primis Apulia, Parma ſecundis
Nobilis: Altinum tertia laudat ovis.

1 *Velleribus*] Lanæ albæ primas tenet Apulia; ſecundas Parma, urbs nota ad Padum; tertias Altinum, quod eſt Venetiæ mediterranea urbs, quam Villanovanus *Torcello* dici, nomen *Altino* retinere putârim. Ortelius.

Lanæ Tyriæ. CLVI.

Paſtor nos dedit amicæ Lacedæmoniæ, purpura Ledæ genitricis erat inferior.

NOS Lacedæmoniæ paſtor donavit amicæ:
Deterior Ledæ purpura matris erat.

1 *Nos Lacedæmoniæ*] Hoc eſt, Paſtor Paris Helenæ dedit purpuram Tyriam, qua Lacedæmonia pretioſior erat.

2 *Deterior Ledæ*] Qua nempe purpura Laconica erat induta, quâ nobilior eſt Tyria. Leda autem fuit mater Helenæ, &c.

Lanæ Polentinæ. CLVII.

Hæc terra non ſolet tantum donare lanas triſtes nigro vellere, ſed & ſua pocula.

NON tantum pullo lugentes vellere lanas:
Sed ſolet & calices hæc dare terra ſuos.

Lana Polentina] Alii, *Pollentina*. Liguriæ urbs Polencia apud Tanarum fluvium, Polenza. Silius, *Vercellæ, fuſcique ferax Polentia villi.*

Idem. CLVIII.

Lana quidem mœſta, ſed conveniens tonſis ſervis, quales requiruntur ad officium menſæ non de primo grege.

LAna quidem triſtis, ſed tonſis apta miniſtris,
Quales non primo de grege menſa vocat.

1 *Triſtis*] Hoc eſt, fuſca. Vide epigramma præcedens.
Sed tonſis] Hoc eſt, ſervis vilioribus, non vero pueris venuſtis & comatis [illegible], qualis erat Ceſtus de quo epig. 51. lib. [illegible]
Ceſte decus menſæ.

Tomentum Lingonicum. CLIX.

An pluma oppreſſa nimis accedit ad faſciam? Accipe lanam detonſam ex ſagis Lingonicis.

OPpreſſæ nimium vicina eſt faſcia plumæ?
Vellera Lingonicis accipe raſa ſagis.

1 *Oppreſſæ*] De faſcia lecti diximus epig. 63. lib. 5. ad quam lana nimium oppreſſa facile cedit, ita ut jacenti incommodum ferat.

2 *Vellera Lingonicis*] Alii, *Leuconicis*, ep. [illegible] lib. 11.
Leuconicis agedum tumeat tibi culcita lanis.

Leuco-

muconium vero Æolidis oppidum videtur a- ad Thucydidem. Sensus est: Accipe tomentum quod lana pannis vestibusque abrasa dicitur. Sed malim retinere Lingonicum, quam Leuconicum, quod Gallicanæ vestes, ut supra vidimus, in urbem sunt importatæ. Raderus, epig. 54. lib. 11.

Urbica Lingonicus Tyrianthina bardocucullus.

Tomentum Circense. CLX.

TOmentum concisa palus Circense vocatur:
Hæc pro Lingonico stramina pauper emit.

Tomentum Circense appellatur ex concisis arundinibus *paludis*: *inops emit hæc stramina pro Lingonico.*

1 *Concisa palus*] Intelligit arundinis panicu-las, quas pauperes pro tomento culcitrarum e-rebant. Circense autem tomentum hoc voca-atur, quod fortasse initio circensibus spectacu-lis sibi substernere solerent. De quo Strabo, l. 5. Turnebus, lib. 9. cap. 24.

2 *Pro Lingonico*] Alii, *Leuconico.* Vide epigramma præcedens.

Pluma. CLXI.

LAssus Amyclæa poteris requiescere pluma,
Interior cycni quam tibi lana dedit.

Defatigatus poteris requiescere pluma Amyclæa, quam tibi suppeditavit interior lana cycni.

1 *Lassus Amyclæa*] Hoc est cygnea... A-myclæi enim cygni dicti sunt, seu Lacones ob Ledam Lacænam quam sub cygni forma compressit Jupiter. Amyclæ Laconiæ urbs. Vide epig. 28. lib. 8.

2 *Interior lana*] Teneram plumam intellige.

Fenum. CLXII.

FRaudata tumeat facilis tibi culcita pluma.
Non venit ad duros pallida cura toros.

Impleas feno culcitam facilem pluma exclusa, pallida anxietas non accedit ad lectos duros.

1 *Facilis culcita*] Dicitur quæ levi sumptu nullo negotio impleri potest feno. Alii,

Fraudata tumeat fragilis tibi culcita mula.

2 *Non venit ad duros*] Nam sine cura secure dormiunt pauperes.

Tintinnabulum. CLXIII.

REdde pilam: sonat æs thermarum: ludere pergis?
Virgine vis sola lotus abire domum.

Redde pilam: campana balneorum pulsatur: an continuum ludere? Cupis redire domum lotus sola aqua *virgine.*

1 *Redde pilam*] Post ludum lavare solebant Romani.

Ludere pergis] Sic thermæ erunt clausæ, atque ita aqua frigida seu aqua virgine lavare cogeris. Vide epig. 42. lib. 6.

Cruda virgine Martiaque mergi.

Discus. CLXIV.

SPlendida cū volitent Spartani pondera disci,
Este procul pueri: sit semel ille nocens.

Cum fulgentia pondera disci Spartani volitent, ò pueri, longe recedite: ille noceat semel.

1 *Splendida*] Discus enim ex ære vel ferro fiebat, quo maxime se exercebant Lacedæmonii.

2 *Sit semel ille*] Discus nempe quo à Phœbo occisus est puer Hyacinthus. Vide infra ep. 173.

Cithara. CLXV.

Hæc restituit poeta Eurydicen: sed ipse amisit, dum sibi diffidit, nec placide amat.

REddidit Eurydicen vati: sed perdidi
Dum sibi non credit, nec patienter

1 *Vati*] Orpheo nempe qui cithara ludens exoraverat Plutonem, & Eurydicen suam uxorem ab inferis reducebat, sed ea lege ne illam respiceret nisi cum in apertas lucis oras evasisset.

2 *Nec patienter*] Dum enim illam amat, Ovidius,
exit amans oculos, & protinus lapsa est.

Idem. CLXVI.

Crebro expulsa est ex theatro Pompeiano, quæ traxit silvas, & cohibuit feras.

DE Pompeiano sæpe est ejecta theatr
Quæ duxit silvas, detinuitque fer

4 *Ejecta*] Quæ lectio melior videtur: nam citharœdi subinde lapidibus excipiebantur, si non placuissent. Alii, *electa*. Porro in theatro Pompeii exhibitus est Orpheus qui ludens feras & silvas trahebat. Vide e lib. Spect.

Plectra. CLXVII.

Ne ardens pustula tibi eveniat attrito pollice, canora plectra adornent lyram docilem.

FErvida ne trito tibi pollice pusula fi
Exornent docilem garrula plectra l

1. *Fervida ne trito*] Qui enim nudis digitis, & absque plectro citharam pulsat, sæpenumero digitum oblædit, qui & pustula surgente, quæ & pusula dicitur, intumescit & dolet. bus, lib. 9. cap. 24.
2 *Exornent*] Alii, *exorent*.

Trochus. CLXVIII.

Impellenda est rota: nobis largiris donum utile. Pueri delectabuntur eo trocho, ego verò cantu.

INducenda rota est: das nobis utile m
Iste trochus pueris, at mihi cantus

Trochus] Sic à Turnebo explicatur lib. 27. cap. 22. Erat autem genus ludi Græcanici, ut nomine ipso indicatur: rota enim erat ansam habens, ut facilius mitteretur, axiculis compacta transversis jaciebatur: quorum claviculæ & commissuræ aduncæ, dum versabatur missa rota, vel missus orbis, tinniebant & cu Mittere autem scienter, artis erat garis.

2 *At mihi cantus*] Nempe ti chi missi. Alii, *canthus*, fer circum rota munitur.

Idem. CLXI .

Quare annulus tinniens vagatur in orbe laxo, ut turba obvia recedat à trochis canoris?

GArrulus in laxo cur annulus orbe va
Cedat ut argutis obvia turba troc

2 *Cedat ut argutis*] Tinnitu enim, de quo locuti sumus in superiore epigrammate, bantur transeuntes, ut sibi caverent.

Si

Signum victoriæ. CLXX.

HÆC illi sine sorte datur, cui nomina Rhenus
Vera dedit: decies adde Falerna puer.

Hæc illi donatur sine sorte, cui verum nomen impositum est à Rheno devicto: serve, decies infunde Falernum.

1 *Hæc*] Victoria scilicet. Alii, *hoc*, signum ... mpe victoriæ, ut ex antiquis nummis intelli...), erat alatæ fœminæ statua dextra laurum ... nentis, sinistra palmam. Raderus.

Sine sorte] Etenim casu & sorte non datur ... gnum victoriæ Domitiano, qui toties vicisset hostem. Vide epig. 1. ubi de alternis munerum sortibus.

2 *Decies adde*] Tot enim cyathi sunt hauriendi, quot *Germanicus* habet literas, nimirum decem. De illo more bibendi diximus ep. 72. lib. 1.

Βρέτȣ παιδίον. Bruti Pusio. CLXXI.

GLoria tam parvi non est obscura sigilli:
Istius pueri Brutus amator erat.

Non est ignobile decus tam exigui sigilli: Brutus amabat hunc puerum.

1 *Istius pueri*] De quo jam diximus epig. 51. lib. 9. Plinius, lib. 34. cap. 8. Item fecit Apollodorus puerum, quem amando Brutus Philippensis cognomine suo illustravit.

Sauroctonos Corinthius. CLXXII.

AD te reptanti puer insidiose lacertæ
Parce: cupit digitis illa perire tuis.

O puer insidiose, ignosce lacertæ repenti ad te: illa optat occidi tuis digitis.

-*Sauroctonos*] A κτείνω *occido*, & σαῦρος *lacerta*: hoc est, lacertam occidens. Nimirum intellige sigillum ex ære Corinthio factum. Plinius, lib. 34. cap. 8. *Fecit* (*Praxiteles*) *& puberem subrepenti lacertæ cominus sagitta insidiantem, quem Sauroctonon vocant.*

3 *Cupit*] Ut nobili fato pereat.

Hyacinthus in tabula pictus. CLXXIII.

FLectit ab inviso morientia lumina disco
OEbalius, Phœbi culpa dolorque, puer.

Puer OEbalius crimen Phœbi & mœror avertit oculos morientes à disco odioso.

1 *Flectit ab*] Hyacinthi meminit Plinius, lib. 35. cap. 11. *Hyacinthus* (opus Niceæ Atheniensis) *quem Cæsar Augustus, delectatus eo secum deportavit Alexandria capta, & ob id Tiberius Cæsar in templo ejus dicavit hanc tabulam.* Ovidius, 4. Metam.

Laberis OEbalide prima fraudate juventa
Phœbus ait, videoq; tuum mea crimina vulnus.

2 *OEbalius*] Amyclas fuit pater Hyacinthi, conditor Amyclarum, quæ urbs fuit Laconiæ; ubi pueri tumulus sub Apollinis signo. Ex Cynorta fratre Hyacinthi natus OEbalius, qui regnavit Amyclis; à quo forte regio, aut urbs OEbalia dicta, unde & Hyacinthus OEbalius. Vide Pausan. in Laconicis, initio lib. 3.

Hermaphroditus marmoreus. CLXXIV.

MAsculus intravit fontes: emersit utrumque,
Pars est una patris: cætera matris habet.

Mas ingressus est fontes: exiit utriusque sexus: habet unam partem genitoris: reliquas verò genitricis.

1 *Fontes*] Salmacidis nempe, Ovidius, 4. Metam. fuse hanc fabulam describit.
2 *Patris*] Mercurii nempe. *Matris*] scilicet Veneris.

Danae picta. CLXXV.

O Rex deorum, quare Danaë sumpsit à te mercedem, si Leda tibi obsecuta est gratis.

CUR à te pretium Danaë regnator Olym[pi]
Accepit, gratis si tibi Leda dedit?

1 *Cur à te*] Jupiter in aurum conversus corrupit Danaen, &c. Ledam vero factus cycn[us]

Persona Germanica. CLXXVI.

Sum jocus figuli persona Rufi Batavi: puer metuit hac ora qua tu derides.

SUM figuli lusus Rufi persona Batavi.
Quæ tu derides, hæc timet ora puer.

1 *Rufi*] Batavi ut alii Germani capillos rufabant, ut supra epig. 26. unde alii *Rufi.*
2 *Hæc timet ora puer*] Larvati Batavi terrori sunt pueris. Alii, *ora pater.*

Hercules Corinthius. CLXXVII.

Infans conficit duos angues, nec respicit. Jam hydra poterat reformidare teneras manus.

ELidit geminos infans, nec respicit ang[ues].
Jam poterat teneras hydra timere man[us].

Hercules Corinthius] Hoc est, Herculis statua ex ære Corinthio facta. De Hercule picto Plin. l. 35. c. 6. *Magnificus est Jupiter ejus in throno astantibus diis: & Hercules infans [dracones] strangulans, Alcmena matre coram pavente [et] Amphitryone.* Vide Theocritum Idyll. 25.

Hercules fictilis. CLXXVIII.

Sum fragilis: at moneo, tu ne contemne signum: Alcides non erubescit habere meum nomen.

SUM fragilis: sed tu moneo ne sperne sigillu[m].
Non pudet Alciden nomen habere meum.

Hercules fictilis] Plinius lib. 35. cap. 12. *Ab hoc eodem,* Turiano nempe, *factum Herculem* fictilem supple, *qui hodieque materia nomen in urbe retinet.* Dicebatur enim Hercules fictilis.

Minerva argentea. CLXXIX.

O Virgo sæva, dic mihi, cum habeas galeam & hastam, cur non habeas ægida? Cæsar habet.

DIC mihi virgo ferox, cum sit tibi cassis & hasta,
Quare non habeas ægida? Cæsar habet.

2 *Cæsar habet*] Domitianus nempe, Responsio est Minervæ. Vide epig. 1. lib. 7.
Pectore cum sacro sederit, ægis erit.

Europa picta. CLXXX.

O Genitor optime deorum, poteras melius transfigurari in taurum, cum Io tibi fuit vacca.

MUtari melius tauro pater optime divum
Tunc poteras, Io cum tibi vacca fuit.

1 *Tauro*] Sub cujus forma Jupiter rapuit Europam, cujus historia satis nota.
2 *Io cum tibi*] De qua in vaccam transmutata Ovidius 1. Met. Sic enim Argo non advertente illam comprimere potuisset Jupiter.

Leander.

Leander marmoreus. CLXXXI.

CLamabat tumidis audax Leander in undis,
Mergite me fluctus, cum rediturus ero.

Audax Leander exclamabat in undis commotis: O fluctus, immergite me cum reversus ero.

1 *Audax Leander*] Quippe se mari commo- to commiserat, aditurus puellam quam depe- ribat. Vide epist. Ovid.

Mittit Abydenus, quam mallet ferre salutem,
Si cadat ira maris, Sesta Puella, tibi.

Sigillum Giberii fictile. CLXXXII.

EBrius hæc fecit terris puto monstra Prome-
Saturnalicio lusit & ipse luto. (theus:

Opinor, temulentus Prometheus finxit hæc portenta terris: & ipse lusit luto Saturnalicio.

1 *Prometheus*] Qui hominem ex luto primus finxisse dicitur. Horatius, lib. 1. ode 16.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Desectam.
Ebrius autem hoc portentum seu hominem gibbosum fecit, cujus sigillum erat in Saturnaliciis muneribus. Alii aliter. Ex Plinio, lib. 34. c. 3. Clesippus fullo fuit Gibbere & alio fœdus aspectu, cui nupsit Gegania mulier prædives: ille verò Clesippus naturæ portentum est effigiatus, inquit Raderus, in quam effigiem est hoc epigramma.

Homeri Batrachomyomachia. CLXXXIII.

PErlege Mæonio cantatas carmine ranas,
Et frontem nugis solvere disce meis.

Evolve ranas cantatas versibus Homeri, & disce exhilarare frontem meis ineptiis.

Batrachomyomachia] Hæc vox significat pugnam ranarum & murium. Alii hoc opusculum ab Homero compositum affirmant, alii negant.
1 *Mæonio*] Hoc est, Homerico. Mæonia autem Asiæ regio, in qua natus esse Homerus dicitur. Vide epig. 10. lib. 5.
2 *Et frontem*] Sic exemplo Homeri suas ineptias excusat poeta.

Homerus in membranis. CLXXXIV.

ILias & Priami regnis inimicus Ulysses
Multiplici pariter condita pelle latent.

Ilias, & Ulysses adversarius regnis Priami condita multiplici pelle simul occultantur.

1 *Inimicus Ulysses*] Hoc est, Odyssea.
2 *Multiplici pelle*] Hoc est, multis membranis involvuntur.
Condita] Refer ad Iliadem & Odysseam.

Virgilii culex. CLXXXV.

ACcipe facundi culicem, studiose, Maronis;
Ne nugis positis arma, virumque canas.

O studiose, accipe culicem Maronis diserti, ne derelictis jocis legas arma, virumque.

1 *Culicem*] Hoc est, Virgilii poema, quo culicis fatum deflet.
2 *Arma virumque*] Hoc est, Æneida.
Canas] Alii, *legas*. Hoc est, ne Saturnaliorum tempore gravioribus studiis operam des.

Virgilius in membrana. CLXXXVI.

Quam brevis membrana includit immensum Maronem! Illius effigies expressa est in prima tavella.

QUam brevis immensum cepit membrana Maronem!
Ipsius vultus prima tabella gerit.

1 *Immensum Maronem*] Virgilii opera intellige; immensa quidem tum propter versuum numerum, tum propter argumenti dignitatem. Membrana erat instar pepli larga & extensa, sed sane hoc loco poeta intelligit pugillares membraneos plurium foliorum, in quorum primo expressa erat imago Virgilii. Vide ... supra.

Menandri Thais. CLXXXVII.

Hæc primum decepit lascivos amores adolescentum, nec Glycere, sed Thais fuit vera amica.

HÆC primum juvenum lascivos lusit amores,
Nec Glycere, vere Thais amica fuit.

2 *Nec Glycere*] Turnebus, lib. 9. cap. 34. *Glycera*, inquit, *erat Menandri poeta amica, quod ex Glycera Græcis ad eum epistolis, quæ hodieque extant, cognoscimus.* Thais tamen ab eo sic in comœdiis introducta frequenter, & celebris reddita est, ut ipsa videatur, non Glycere, Menandri amica fuisse. Alii, aliter.

Cicero in membranis. CLXXXVIII.

Si comitem habueris hanc membranam, crede te suscipere longum iter cum Cicerone.

SI comes ista tibi fuerit membrana, putato
Carpere te longas cum Cicerone vias.

1 *Si comes*] Virg. 2. lib. 1.
Qui tecum cupis esse meos ubicunque libellos
Et comites longa quæris habere via.

Propertius. CLXXXIX.

Cynthia carmen juvenile diserti Propertii accepit famam, nec minus ipsa dedit.

CYnthia, facundi carmen juvenile Properti,
Accepit famam, nec minus ipsa dedit.

Propertius] Alii, *Cynthia Propertii*. Alii, *Propertii monobiblos*.

1 *Cynthia*] Puella amica Propertii, quam multis ille versibus celebrat.

2 *Nec minus ipsa dedit*] His enim carminibus claruit Propertius, quorum argumentum præbuerat Cynthia pulcherrima puella.

Livius in membranis. CXC.

Pellibus exiguis continetur immensus Livius, quem non includit totum mea bibliotheca.

PEllibus exiguis arctatur Livius ingens,
Quem mea non totum bibliotheca capit.

1 *Livius ingens*] Et à stili majestate, & centum quadraginta librorum multitudine, quorum centum & amplius perierunt.

Salla-

Sallustius. CXCI.

HIC erit, ut perhibent doctorum corda virorum,
Primus Romana Crispus in historia.

Hic Crispus erit primus in historia Romana, secundum judicium virorum eruditorum.

1 *Corda virorum*] Quintilianus, lib. 2. c. 6. Lib. 4. cap. 2. Seneca, lib. 8. Declam. & Controverf. 25. lib. 5. Cornelius Tacitus, l. 3. Hist. 2 *Crispus*] Sallustius.

Ovidii Metamorphosis in membranis. CXCII.

HÆC tibi multiplici quæ structa est massa tabella,
Carmina Nasonis quinque, decemque gerit.

Hoc volumen, quod tibi compactum est multis paginis, includit quindecim libros Nasonis.

1 *Massa*] Plurium foliorum pugillares intellige, in quibus erant inclusi quindecim Metamorphoseon libri: hoc enim loco carmina significant libros.

Tibullus. CXCIII.

USsit amatorem Nemesis lasciva Tibullum:
In tota juvit quem nihil esse domo.

Nemesin lascivam arsit amator Tibullus, cui gratum fuit nihil esse in tota domo.

1 *Nemesis*] Deliam tamen vocat ipse Tibullus, cui idem tribuit eleg. 5. lib. 1. quod Nemesi tribuit Martialis hoc loco:
Illa regnat cunctos, illi sint omnia curæ,
Et juvet in tota me nihil esse domo.
2 *Juvit quem*] Totum quippe domus imperium penes Deliam erat.

Lucanus. CXCIV.

SUnt quidam, qui me dicunt non esse poetam:
Sed qui me vendit bibliopola putat.

Sunt quidam qui negant me esse poetam: sed existimat bibliopola qui me vendit.

1 *Sunt quidam*] De Lucano dictum lib. 7. epig. 20, 21, & 22. quem commendavit poeta. Alii tamen historicum magis eum quam poetam existimârunt.
2 *Putat*] Me esse poetam: cum ex meis versibus rem faciat.

Catullus. CXCV.

TAntum magna suo debet Verona Catullo,
Quantum parva suo Mantua Virgilio.

Ampla Verona tantum obstringitur suo Catullo, quantum exigua Mantua suo Virgilio.

1 *Tantum*] Hoc est, claram suam patriam non minus Catullus, quam suam obscuram illustravit Virgilius. Vide lib. 1. epig. 62.

Calida & frigida aqua. CXCVI.

HÆC tibi quæ fuerint caldarum nomina dicunt:
Ipsa suas melius charta natabit aquas.

Hic liber qui refert tibi quæ fuerint nomina caldarum, ipse melius immergetur in suas aquas.

1 *Hæc tibi*] Mittit versus de variis aquæ caldæ nominibus. Legunt alii,
Hæc tibi quæ fontes & aquarum nomina dicit.
Dicunt] Nempe hæc carmina. Alii, *dicit.*
2 *Ipsa suas*] Vide epig. 6. lib. 1. *Vis puto cum libro, Marce, natare tuo.* Sic suos versus extenuat poeta. De aqua calda sæpius jam dictum.
Natabit] Alii,
Visa suis melius charta natabit aquis.

Mulæ pumilæ. CXCVII.

Non timere debes decidere ex his mulis: soles sedere in terra fere altius.

HIS tibi de mulis non est metuenda ruina;
Altius in terra pene sedere soles.

2 *Altius in terra*] Quam sedeas in mula tam brevis staturæ.

Catella Gallicana. CXCVIII.

Si placet audire festivitates exiguæ catellæ, pagina tota non sufficit huic narrationi.

DElicias parvæ si vis audire catellæ,
Narranti brevis est pagina tota mihi.

2 *Brevis est*] Alii, *prima est*, ut indicet primum librum, quo epig. 110. Istam catellam [illegible] lii descripsit.

Asturco. CXCIX.

Hic Astur equus brevis, qui ad numerum glomerat celeres gressus, missus est ab auriferis gentibus.

HIC brevis, ad numerum rapidos qui colligit ungues,
Venit ab auriferis gentibus Astur equus.

1 *Rapidos qui*] Gallicè *qui va l'amble.* Ang. *an Ambler.*
2 *Ab auriferis gentibus*] Hoc est, ex Asturia Hispaniæ provincia, ubi sunt aurifodinæ. Epig. 16. lib. 10.
Accipe Callaicis quidquid fodit Astur in arvis.

Canis vertagus. CC.

Vertagus acer non venatur sibi sed hero, qui dente portabit ad te leporem intactum.

NON sibi, sed domino venatur vertagus acer,
Illæsum leporem qui tibi dente feret.

Vertagus] Vox peregrina videtur, de qua Turnebus, lib. 18. cap. 1. quasi *Fertrahus*, hoc est feram trahens. Passeratius de literis. *Vertagus* pro *Vertrahus*, à fera trahenda.

Palæstrita. CCI.

Non mihi placet, qui superat, sed qui scit succumbere, & convenientius dicit reflexionem palæstræ.

NON amo, qui vincit, sed qui succumbere novit,
Et dicit melius τὴν ἀνακλινοπάλην. (vult,

Non amo] Non probo luctatorem qui viribus vincit, sed qui se reclinat, atque ex reflexione palæstræ adversarium dejicit. Farnabius. Legit verò & distinquit Salmasius:

Hunc amo qui vincit, sed qui succumbere novit,
Et melius didicit τὴν ἀνακλινοπάλην.

Contratio, inquit, sensu, & quem poetæ mens non recipit, hodie legitur, *Non amo qui vincit*. Cur enim palæstritam amare se diceret non vincentem? Dicit amare se quidem hunc palæstritam qui vincit, sed qui etiam novit succumbere: hoc est, qui succumbendo vincit, qui περιγίνεται ἀναπιπτάμενος, ut inquit Pindar. καὶ οἷον πίπτων. Magis commendari innuit palæstritam qui arte vincit, quam qui viribus: qui τοὺς ὑπτιασμοὺς novit, καὶ τοὺς χαμαὶ τρόπους, quæ Theocritus συμφορὰ παλαίσματα τέχνα, nimirum τῶν εἰς γαῖαν προπιπτόντων. Tum ἀνακλινοπάλη Martialis, *pancratium* dicebatur, quod ἐν τῷ ἀνακλίνεσθαι καὶ ὑπτιάζεσθαι plerumque exerceretur; ad distinctionem τῆς ὀρθίας πάλης, quæ à stantibus & erectis pugnatur, in qua vicisse erat adversarium solo dejecisse. Secus omnia in pancratio, in quo & succubuisse erat artis: nam & humi volutantes nexus suos expediebant impediebantque, viribusque superiores adversarios sæpenumero sic vincebant. Non aliter quippe victus quispiam putabatur in pancratii lucta, nisi animum despondere et victum se fateretur. *Non vult*] Alii, *novit*.

2. Ἀνακλινοπάλην.] Vox est ficta quæ alibi non reperitur. *Clinopale* legitur apud Suetonium in Domitiano, cap. 22. Unde aliqui turpem sensum eliciunt ex hoc distichо; ἀνακλίνω, *reclino*, πάλη, *palæstra*.

Simius.

Simius. CCII.

CAllidus emissas eludere simius hastas,
Si mihi cauda foret, cercopithecus eram.

Simius doctus declinare hastas vibratas, si haberem caudam, eram cercopithecus.

2 *Cercopithecus*] Simiarum vel simiorum varia sunt genera, & cauda inter se distinguuntur. Simiæ sine cauda dicuntur à Græcis πίθηκοι: quæ caudam habent, κερκοπίθηκοι: κέρκος enim significat caudam. Vide epig. 128. supra.

CCIII.

Cymbala. CCIV.

ÆRA Celænæos lugentia matris amores,
Esuriens Gallus vendere sæpe solet.

Gallus famelicus sæpe solet vendere æra deflentia amores Celænæos matris.

1 *Æra*] Hoc est, cymbala seu instrumenta sonora ex ære, quæ pulsabant Galli Cybeles sacerdotes deflentes Atyn puerum ab ea redamatum, cujus patria fuit Celænæ urbs Phrygiæ: unde vocat Atyn Celænæos amores.

CCV.

Cestos. CCVI.

COllo necte puer meros amores,
Ceston de Veneris sinu calentem.

O Puer, collo injice meros amores, Ceston calentem de sinu Veneris.

2 *Ceston*] De quo fuse diximus epig. 13. lib. 6. Veneris nempe fuit balteus, quo qui percutiebatur, percussoris amore incendebatur: idcirco poeta vocat ceston meros amores.

Idem. CCVII.

SUme Cytheriaco medicatum nectare ceston:
Ussit amatorem balteus iste Jovem.

Accipe ceston imbutum nectare venereo: balteus iste incendit Jovem amatorem.

2 *Ussit amatorem*] Juno nempe hoc balteo Jovem percutiens ad sui amorem allicit, & ab aliis amoribus cohibet, teste Homero. Vide epig. 13. lib. 6.

Notarius. CCVIII.

CUrrant verba licet, manus est velocior illis:
Nondum lingua suum, dextra peregit opus.

Quamvis verba velociter proferantur, manus est celerior illis: lingua nondum perfecit suum opus, dextra perfecit.

Notarius] Qui nempe dictantis verba excipiebat, & per notas ita expedite scribebat, ut linguam dicentis anteverteret. Vide Auson. ep. 138. *ad notarium velocissime excipientem*:

Tu sensa nostri pectoris
Vix dicta jam ceris tenes, &c.

Concha.

Concha. CCIX.

Concha maritima leviget corticem Mareoticam : calamus curret via expedita.

LEvis ab æquorea cortex Mareotica conch
Fiat : inoffensa curret arundo via.

1 *Cortex Mareotica*] Hoc est, chartæ papyraceæ, in quibus scribebant antiqui, leves fiant, ut scribendo calamus non hæreat. Plinius, lib. 13. cap. 12. *de generibus chartarum* sic ait : *Scabritia levigatur dente, conchave, &c.* Mareotis verò Ægypti pars est, ubi frequentes sunt papyri.

Morio. CCX.

Non est mendax stupiditas, nec fingitur artificio callido : quisquis non sapit nimium, ille sapit.

NON mendax stupor est, nec fingitur arte
dolosa :
Quisquis plus justo non sapit, ille sapit.

1 *Non mendax*] Id est, morio non fictus sed à natura fatuus est. De morione dictum epig. lib. 6. epig. 13. lib. 8. epig. 95. lib. 12.

Caput arietinum. CCXI.

Scidisti colla tenera mariti Phryxei. An hoc meritus est, qui sæpe tibi donavit tunicam ?

MOllia Phryxei secuisti colla mariti :
Hoc meruit, tunicam qui tibi sæpe dedit !

1 *Phryxei colla*] Hoc est, caput arietis, qualis ille quo vectus Phryxus mare trajecit. Vide epig. 61. lib. 10.
2 *Tunicam qui*] Nimirum ex vellere tonso.

Pumilio. CCXII.

Si tantum aspicias caput hominis, existimes Hectora : si intuearis stantem, credas Astyanacta.

SI solum spectes hominis caput, Hectora credes :
Si stantem videas, Astyanacta putes.

1 *Si solum*] Sedens nempe & capite tenus extans prope gigas ; stans vero puer videtur. Hectoris & Astyanactis ejus filii historia satis nota.

Parma. CCXIII.

Hæc, quæ solet sæpe superari, quæ rarò superare, parma tibi erit, scutum verò pumilionis.

HÆC quæ sæpe solet vinci, quæ vincere rarò
Parma tibi, scutum pumilionis erat.

1 *Hæc*] Parma nempe quæ breve erat scutum, quo qui armati erant in arena, quod ejus brevitate non satis essent tecti, sæpe vincebantur. Sic Turnebus, lib. 5. cap. 10. citans hoc epigramma. Thraces autem parmam gerebant, quorum factionem oderat Domitianus : unde ipsi adulatur poeta, cum dicat parmam sæpe vinci.
2 *Scutum*] Quod totum corpus contegebat. Sensus est, homo procerus non bene parma munitur, sed nanus optime munitur.
Tibi] Procero nempe.

Puer

Pueri comœdi. CCXIV.

NON erit in turba, quisquam μισόμηλος iste:
Sed poterit quivis esse διοπάτοδος.

Non erit quisquam odio dignus in hac turba: sed quilibet poterit esse jucundissimus.

1 *Non erit in*] Hoc est, inquit Turnebus, l. 9. cap. 24. tam formosi & amabiles sunt pueri isti comœdi, ut si μισόμηλος, id est, persona ejus qui invisus sit, agenda sit, ut usu evenire solet in comœdiis, non sit in turba quisquam qui eam agere possit: sed qui eam personam διοπάτοδυ possit: hoc est, maximè optandi seu carissimi.

CCXV.

Accipiter. CCXVI.

PRædo fuit volucrum, famulus nunc aucupis, idem
Decipit, & captas non sibi mœret aves.

Prædo fuit avium, nunc servus aucupis: idem fallit, & dolet volucres non sibi captas.

1 *Prædo fuit*] Hoc est, priusquam mansuefieret accipiter, sibi capiebat aves, nunc aucupi capit.
2 *Non sibi*] Sed aucupi suo domino.

Opsonator. CCXVII.

DIC quotus es, quanti cupias cœnare, nec unum
Addideris verbum: cœna parata tibi est.

Profer quotus es, quo pretio cœnare velis, nec subjeceris unum verbum: cœna instructa est tibi.

Opsonator] Is nempe est qui cibis & opsoniis comparandis præest.
1 *Dic quotus es*] Nam pro numero convivarum, & pro ratione impensæ splendidum aut frugale convivium apparabatur. Legunt alii, *Dic quotus, & quanti, &c.*

Calami aucupatorii. CCXVIII.

NON tantum calamis, sed cantu fallitur ales,
Callida dum tacitâ crescit arundo manu.

Avis non tantum circumvenitur calamis, sed cantu etiam, dum arundo dolosa subjicitur manu tacita.

2 *Callida dum tacita*] Auceps sub arbore latitans invitabat cantu aves, quibus jam arbori insidentibus, infra paullatim assurgens viscatas virgas subjiciebat, capiebatque: & hoc est quod poeta dicit crescere arundinem seu virgam, dum paullatim ab aucupe in digitos pedum surgente tollitur, aviumque pedibus subjicitur, ut crescere sensim videatur. Raderus. Alii, *pallida*, visco forte. Videat lector. Vide epig. 55. lib. 9.

Corculum. CCXIX.

PAuper caussidicus nullos referentia nummos
Carmina cū scribas: accipe cor, quod habes.

Tu caussidicus inops cum facias versus ex quibus nullam accipis pecuniam, sume cor quod habes.

2 *Accipe cor*] Hoc est, bovis cor stupidum & stolidum, quale tu ipse habes cum versus scribas, ex quibus nullam prorsus utilitatem percipis. Vide ep. 77. l. 1. Retinet pro lemmate Lipsius *Corculum*; & in ultimo versu,
——*accipe cor quod abest.*
Demens enim seu non cordatus videbatur ille caussidicus, qui relicto foro carmina scriberet nummos referentia. Videat lector. Pro lemmate cum Turnebo & aliis melius forte legas *Cor bubulum*.

Cocus.

Cocus. CCXX.

Sola ars coquinaria *non sufficit coco: cocus debet studere palato heri, & scire ejus gulam.*

NON satis est ars sola coco, servire pal[...]
Namq; cocus domini debet habere g[...]

1 *Non satis*] *Non satis est ars sola coco: servire palato. Atque cocus domini debet habere gulam.* Sic interpunxit Turnebus, lib. 9. cap. 24. Hoc est, non sufficit ut cocus sit artis sua pe[...] sed debet scire quibus opsoniis oblectetur [...]nus, cujus palato servire oportet.

Craticula cum veru. CCXXI.

Exigua ofella tibi sudet in curva craticula: spumeus vero aper fumet in longo veru.

PArva tibi curva craticula sudet ofella:
Spumeus in longa cuspide fumet ap[...]

1 *Ofella*] Ofellas intellige carnes conditas, & globi forma concisas, epig. 48. lib. 1[...] super craticulam torreri jubet: at grandiores feras veluti apros veru assandos docet.

Pistor dulciarius. CCXXII.

Ista manus tibi formet mille dulces figuras operum: parca apis laborat huic uni.

MIlle tibi dulces operum manus ista fig[...]
Exstruit: huic uni parca labora[...]

1 *Mille tibi*] Quales figuræ nunc fiunt ex melle, saccaro, & farina. Legunt alii, *melle tibi*.

2 *Huic uni*] Ars pistoris dulciarii ad[...] datur à poeta, ut propter hunc unum ab[...] mel confici dicat.

Jentacula. CCXXIII.

Surgite, jam pistor vendit jentacula pueris, & cristatæ aves diei cantant undique.

SUrgite, jam vendit pueris jentacula pi[...]
Cristatæque sonant undique lucis a[...]

1 *Jentacula*] Turnebus, lib. 9. cap. 24. sic ait: Reperio in veteribus libris adipata, quibus fortasse ut unctis & ganeatis cibis utebantur olim in jentaculo. Plutarchus, l. 8. Sympos. dicit in jentaculo panem & nihil aliud datum fuisse: Apuleius, l. 1. Met. panem cum caseo.

2 *Cristatæque*] Hoc est, galli au[...] nuncii. Quasi igitur noctem Satu[...] egisset poeta, evagatus per munera[...] distichis monet diem adventare im[...] ultimam manum. Sic Domitius.

FINIS.



INDEX

OCABULORUM OMNIUM QUÆ IN *M. VAL. MARTIALIS* LIBRIS leguntur.

*merus prior librum, posterior verò libri Epigrammata denotat. Numero etiam, cum signo * præposito, libri Spectaculorum Epigramma designatur.*

A.

Bderitanæ plebis pectora 10. 25
abdices 5. 57
cere 7. 92 | 8. 21
ctas 8. 56
5. 85 | 12. 17
6. 19 | 7. 6
7. 5. 24
14. 84
s 10. 33
tque 10. 5
11. 99
1. 35
1. 22 | 5. 21 | 8. 32. 56 | 17. 44 | 12. 71 | 14. 163
4. 61
3. 24
1. 100
16 | 1. 63 | 8. 59 | 10. | 11. 8 | 12. 103
11. 7
lacernis 12. 26
abluas 2. 70
abnegat 2. 32
abnuit * 28
abolla 8. 48. Cerea 4. 53
abollam Tyriam 8. 48
abortivo ovo 6. 93
abrumpere 12. 26
abrupta reste 5. 63
abscidit 3. 65
abscindere 3. 85
abscissa 3. 81
abscissa lingua 2. 82
abscondunt 1. 35
absens 8. 78. Sacerdos 10. 92
absentem 11. 61. rogum 9. 78
absentes comæ 9. 38
absentis 6. 85 | 7. 50
amicitiæ 9. 102
absim 3. 4
absit 10. 87
absolvi 4. 16
absolvis 11. 21
absolvit 12. 52
absoluta 1. 83 | 12. 64
abstinet 9. 87 | 11. 40
abstulerat * 2 | 7. 60
abstulit 3. 52 | 6. 88 | 9. 104 | 10. 51 | 11. 70. 92. 94 | 14. 18
abutere 7. 92
ac 4. 90 | 9. 23 | 12. 50
acapna ligna 13. 15
accedas 7. 25
accedent 10. 48
accedit 12. 25
accedunt 11. 72
accendit 14. 26
accepit * 5 | 1. 106 | 5. 38 | 12. 18 | 14. 170. 189
accepta aqua 13. 47
accessi 7. 17
accessit 7. 62 | 10. 103
accidit 6. 82
accidisset 2. 65
accidit 7. 13
accipe 1. 59 | 2. 27 | 6. 25. 80. 85 | 7. 1 | 8. 9. 56 | 9. 67 | 10. 26 ...

75 | 13. 9. 11. 45. 102|14. 1. 27. 28. 87. 89. 96. 102. 159. 185. 219
accipere 2. 56. | 9. 70|10.75
acciperes 13. 45
accipiam 12. 40
accipiat 9. 96
accipienda 9. 50
accipient 12. 52
accipies 5. 1 | 11.58
accipis 9. 70 | 10. 69. 88
accipit 8. 75 | 9. 5 | 10. 36
accipiter 14. 216
Accius 11. 91
accola 5. 3. proximus 5.23
accubamus 3. 82
accubare 5. 71
accubat 10. 27
accubuiſſe 14. 135
accubuit 8. 50
accumbat 10. 84
accumbimus 2. 37
accuſas 3. 13
acer vertagus 14. 200
acerba 12. 34
acerbum 2. 26
acerbus 12. 47
acerna menſa 14. 90
acerra 1. 29. plena 4. 45
acerram 1. 29. ſeptimam 10. 24
acervos 7. 53
acervum ingentem 7. 26
aceti 7. 24 | 13. 122. rubentis 11. 57. Niliaci 13.122
aceto 10. 45
acetum 12. 48 | 13. 122
Achillam 7. 56
Achillas 3. 91
Achilleas comas 12. 84
Achilleos pedes 2. 14
Achilles 5. 49
acida creta 6. 93
Acidalia arundine 9. 14
Acidalio nodo 6. 13
acipenſem 13. 91
acipenſis *ibid.*
Acoride 3. 93
acos tenues 10. 37
acre ulcus 11. 99
acri equo 12. 14
acribus curis 3. 20
acrior chius 5. 62
acris equi 6. 38
acrius 8. 81
acrius cor 6. 64
acta * 6| 3. 20 | 6. 70|11.62
actas quindecies Olympiadas 10. 23
Actiaci freti 4. 11
actis tantis 9. 104
actitare 1. 18
aculeolos 8. 71
acus 14. 150. aurea 14. 24
acuta teſta 5. 18
acuta arundine 10.15.teſtudine 13.86. cuſpide 14.92
acuto capite 6. 39
acu 8. 28 | 9. 14. incerta 2. 66. Semiramia 8. 28. laſciva 11. 46
adamanta 7. 99
adamantas 5. 11
addas 8. 2 | 9. 46
addat 10. 98
adde 3. 35 | 10. 48 | 13. 5 | 14. 170
addere 8. 3 | 9. 95 | 10. 26 | 14. 115
addetur 10. 48
addictus cliens 9. 3
addideris 9. 5|11. 27|14.217
addidit 9. 18. 104
addimus 10. 24
addiſti 10. 31
addita 1. 102 | 9. 4 | 13. 3
addite 10. 24
addixti 12. 16
adeas 3. 5
adeo 4. 11 | 7. 17 | 8. 10 | 11. 35
adeone 1. 11. 90
adeoque 7. 6
ades * 24
adeſſe 4. 54 | 10. 30
adeſt 1. 7. 34 | 8. 30 | 10. 37 | 13. 101
adeunda 7. 92 | 9 46 atria 1. 71
adeunte 1. 91
adhæret 5. 62
adhibere 6. 57
adhibes 7. 99
adhibetur 10. 27
adicit 4. 54 | 10. 82
adire 1. 79 | 5. 26
adiſſes 9. 67
aditus 8. 65
adjuvante aura 10. 30
adjuvat 11. 61
adlatras 2. 61
admiror 3. 69 | 5. 64| 7. 84
admiſiſſet 5. 70
admiſit 3. 66
admiſſa luce 11. 105
admiſſus 12. 57
admittam 14. 37
admittas 5. 6
admittat 3. 93
admitte 4. 8
admittere 1. 26 | 3. 17
admittit 7. 67
admittunt 8. 14
admoneas 10. 104
admoventur 4. 64
adoptes 4. 31
adoptivis ramis 13. 46
adorant 4. 49
adorantes 12. 29
adorat * 17
Adriaticus culex 3. 93
adſcripta 14. 2
adſit 12. 25
adſpeximus 9. 26
adſpice 5. 32 | 9. 88 | 13. 58 | 14. 109
adſpicimus 9. 26
adſpicis 3. 35 | 8. 30. 59 | 24 | 14. 115
adſtabat 8. 56
adſtricta fronte 11. 40
advecto æquore 13. 79
advena 12. 3
adventum 4. 15
adverſis frontibus 4. 35
advertere 6. 64
adulter 1. 35 | 10. 95
adultera 6. 7 | 9. 3
adulterium 1. 91
advocato 10. 87
advolans 5. 25
Æaci ſeveri 10. 5
Æacidæ 11. 44
Æacides 8. 6
æde prima 7. 50
ædemque 8. 44
ædes 7. 96 | 11. 35 | 12.
ædibus mediis 9. 62
ædificat 9. 47
ædificem 9. 23
ædificet 9. 47
ædifico 9. 47
Ædile 1. 47 | 4. 52
ædilem 5. 85 | 14. 1
ædilis 11. 103
Ægæi maris 6. 34
Æger 4. 81 | 6. 47 | 12. Tityrus 8. 56
ægida 14. 179
Ægis 7. 1 | 9. 21
Ægle 1. 95 | 12. 55. denta 1. 73
Æglen communem 11.
ægram amicam 11. 8
ægro 1. 102 | 9. 98
ægrotas 12. 56
ægrotat 2. 16
ægrum 5. 25. dentem 10.
Ælia 1. 20

Ælia

VOCABULORUM.

iano 11. 41
ius 5. 25
milia 6. 85
miliæ viæ 3. 4
miliæ gentes 10. 12
miliane 1. 51 | 5. 82
milius 12. 19
mula, carmina 12. 95.
dona 8. 28. labra 4. 42. littora 4. 25 vina Tuscis cadis 13. 118
mulatur 2. 20
ënea theca 11. 76
ëneæ 5. 1
ëni æquitis 11. 22
nigmate 1. 91
ëno 14. 133. Agenoreo 10. 16
Eoli 10. 30
Eoliamque 2. 14
Eolio Noto 5. 72. vellere 8. 51
Eolium decus 8. 28
qua Venus 4. 13
quales libros 7. 89
qualis *ibid.*
quandas 8. 52
quare 8. 60
quarum legum sanctissime cultor 10. 37
qui 11. 6. 50
quitate 5. 29
quor 10. 30
quora * 24 | 8. 43. fraterna * 16
æquore advecto 13. 79. toto * 26
æquorea concha 14. 209. Ravenna 13. 21
æquorei Anxuris 10. 58
æquoreis aquis 10. 51 undis 13. 84
æquoreo pulvere * 28. Sale 13. 89. tridente 5. 25
æquorum 10. 87
æquum 1. 115 | 10. 76
æra 1. 27. 77 | 7. 15 | 9. 60. 70 | 11. 17. 28 | 12. 57. lugentia 14. 204. sordida 9. 9
ærariorum 12. 57
ære 6. 27 | 12. 66. arguto 11. 22. exiguo 9. 41. quaterno 12. 77. vario 5. 61
æripedem cervum 9. 104
ærugine nimia 2. 61. viridi tinctos versus 10. 33
aëra tacitum 8. 32
aëre vacuo * 1. 11
aërias cyparissos 12. 50
æs 11. 77 | 4. 72. thermarum 14. 163
Æschyle 9. 5. 69
Æsonides 2. 14
æstas trigesima 10. 103
æstate 10. 62. 96
æstatem 10. 30
æstates 9. 2. decem 4. 66
æstatis 2. 85
æstimârit 10. 35
æstimas 11. 1
æstimare 4. 64
æstiva hora 12. 1
æstivas nives 5. 65. umbras 1. 13
æstivo imbre 3. 65. mense 9. 13. tempore 2. 73
æstivum rus 8. 61
æstuantem 11. 99
æstuantes Bajas 3. 20
æstuanti 3. 82
æstuet 9. 23
æstus 11. 79. serenos 1. 50. siccos 6. 42
ætas 2. 64 | 6. 85 | 7. 95 | 8. 56 | 10. 86. brevis 6. 29. 85. inutilis 11. 70. mitis 14. 47. tota 10. 38
ætate 14. 205
ætatem 10. 36. longam 6. 70
ætatis 10. 23
æterna in rosa vivere 8. 77
æternas habenas 6. 3
æterno auro 11. 5. carmine 10. 26. honore 1. 117 Virgilio 11. 53
æternum 5. 67
æthera * 16 | 8. 36
æthere 4. 3
ætheria aula 13. 4
ætherias auras 1. 4. 7
ætherio nectare 4. 8. Olympo 9. 4
ætherios ortus 3. 6
ætherius pater 9. 36. 37
æthiope tristi 7. 86
æthiopes * 3
Æthon 3. 67 | 8. 21 misellus 12. 78
ætnæaque regna 7. 63
ætnæis oris 8. 45
Ætola Calydone 9. 49 cuspide 13. 93
Ætolæ cuspidis 7. 1. feræ 7. 26
Ætolo sue 13. 41
ævo medio 8. 77. Placido 10. 23. Pylio 4. 1
afer 4. 37. 79 | 9. 8. 26 | 10. 84
afflatus * 25 | 5. 3
affecit 12. 78
affectas 11. 33
afferat 10. 74
affers 9. 89
affertur 3. 50
affirmas 6. 14
affirmat 4. 21
affligunt 6. 33
affuit * 21
Afra 1. 101. Nomas 9. 77
Africa 2. 2
Africanis magnis 4. 14
Africanus 12. 10
Afro rigido 12. 42
Agam 3. 38 | 4. 90 | 14. 1
agas 1. 80 | 2. 27. 67 | 7. 9.
agasque 5. 6
agat 1. 20 | 3. 20
Agathine velox 9. 39
agedum 11. 57
age 2. 64 | 8. 67 | 10. 87
agelli 7. 30. 92. latentis 12. 73. parvuli 10. 92
agello 7. 90. Arpino 51
agellos tres 12. 16
agellum 1. 117. meum 32
agellus 12. 25
Agenorio aëno 10. 16
Agenoridæ Cadmi 2. 43
Agenoris 11. 1
agentibus 1. 96
ager * 2 | 1. 86 | 4. 60 | 5. 72 | 7. 70. 101 | 9. 55 | 10. 43. 51. 96. Amiternus 13. 20. ingratus 10. 47. luxuriosus 11. 9. Nomentanus 2. 38. Regius 10. 94. suburbanus 13. 12. superbus * 2. Tuscus 9. 23
agere 8. 7
ageres 3. 66
ageret 8. 26
ages 8. 3 | 10. 37 | 11. 8
agger 12. 14
aggesta humo 8. 57
agi 8. 33
agili arte 3. 82
agimus 12. 9
agis 1. 80 | 2. 7. 67 | 8. 16 76
agit 1. 69 | 5. 62 | 9. 4
agitur 1. 27

agna frequens 7. 53. mollior 5. 38. rudis 9. 73
agni 10. 92. Phryxæi 10. 51
agnoscat 8. 3
agnoscende 9. 67
agnus mollis 3. 58
agresti rudique viro 3. 24
agricola 12. 73. crudus & ebrius 12. 77
agricolæ 14. 34
agricolam 5. 35
agri Cæretani 6. 73. municipes 10. 103. suburbani 10. 58
Agrippa 3. 20. 36 | 10. 87
agris 4. 66. Diomedæis 13. 93. Nomentanis 1. 105
agro 6. 94 | 10. 43. 79. Elysio 10. 101
agros 1. 85 | 9. 62. paternos 11. 71
agrum 9. 22
agunt 9. 7
ali 14. 115. facinus 11. 71. 92. miser & demens. 7. 64. pudet 4. 67. scelus 11. 92
ais 1. 118 | 2. 69 | 12. 67. 87
ait 1. 43. 86 | 3. 80 | 4. 67. 6. 82 | 7. 65 | 9. 37. 45. 88 | 10. 2 | 11. 21
αἰτία 10. 4
ala 11. 89
alabastra 11. 9
alanus 7. 29
alapis 5. 62
alas gemmantes 13. 70. liquidas 4. 49
alat 13. 49
alauda 12. 58. 61
alba brachia 11. 85. facies 4. 79
alba cerussa 10. 22. gemma 11. 77 penna 1. 3
albæ lacernæ 14. 139. lanæ 14. 155. luces 10. 62. Palladis 5. 1
Albana comissatio 12. 48
Albana arce 9. 104
Albanæ olivæ 9. 24
Albano auro 4. 1
Albanos Tusculosque col ...
Al ...
...
albet 8. 28
albi Galesi 12. 64
Albi Maxime 11. 107
Albinus 4. 37
albicis amicis 10. 12. lacernis 4. 2
albo otio 3. 58
Albula 12. 100. Cana 1. 13
albularum crudarum 4. 4
albus 1. 56 | 8. 26
Alcestim 4. 75
Alcidæ 10. 66 | 6. 68. prioris 9. 104
Alcide 9. 67
Alciden * 16 | 9. 4. 45 | 14. 178. majorem 9. 66
Alcides 7. 49 | 9. 26. 35. minor 9. 104. sacratus 7. 49
Alcime 1. 89
Alcine 5. 65
Alcinoi 4. 64 | 10. 94
Alcinoo 7. 41 | 12. 31
Alcon mitior 11. 85
Alconti 6. 70
alea 13. 1 | 14. 15. parva 14. 18. sola 4. 66
alea, blanda 4. 14
aleator udus 5. 85
alecem 11. 28
ales 13. 68 | 14. 218. plurima 9. 56
Alexis 5. 16 | 6. 68 | 8. 73
Alexim 7. 28
Alexin 8. 56. 63
alga Erythræa 10. 16
algentem 11. 99. hortum 5. 79
algentemque togam 12. 36
algentes 4. 5. togas 14. 137. vetulas 4. 5
alget 5. 72 | 8. 67 | 10. 76 | 12. 31
algidosve secessus 10. 30
alia * 21. caussa 3. 50
alia via 11. 92
alias 2. 18
alica 2. 37 | 13. 6. 9
alicam 12. 83 | 13. 6
alicui 5. 53
aliculam 12. 83
aliena 1. 67 | 3. 70 | 12. 52
... 14. 122. equos 10. ... odor 2. 12
...
... mittendis ...
alioque 12. 32
alios 3. 5. 27 | 4. 89 ... 99 | 12. 48
aliorum 14. 73
aliqua pars 7. 25
aliqua in charta 5. 2
aliqua aure 3. 63. pars ... 5
aliquando 4. 61 | 5. 51 ... 46 | 12. 49
aliquem 7. 57
aliquid 1. 98. 108 | 2. 24 ... 11. 72. 75 | 4. 37 | 7. ...
aliquod 4. 31
aliquis 1. 117 | 5. 61 | 6. ... 9. 28. 96 | 10. 66
alis geminis 8. 51
alit 13. 59
aliter * 3 | 1. 17. 30. 89 ... 41. 61 | 3. 100 | 4. 81 ... 77 | 8 12 | 9. 38
alitis 9. 32. eximiæ 14. ... superbæ 6. 55 | 9. 12
alitum 13. 61
aliud 1. 93 | 6. 94 | 10. ... 14 | 13. 34
alium 4. 40 | 9. 105 | ... 49
alius 1. 50 | 3. 58 | 4. ...
allatres 5. 61
alligas 12. 91
alligat 8. 51
alligati lactis 8. 64
alludens 3. 19
alma dies 4. 1
alma parens Memnonis 3. 21
almo 3. 47 | 10. 91
alpha 2. 57 | 5. 27
Alphæi 6. 85
Alphicus 9. 97
alta 1. 61 | 2. 74 | 5. 23 | 7. 41
altaque 8. 3
alta atria 10. 3. domus ... 3. marmora 8. 3. porticus 12. 50. quies 7. 41. semita 5. 23. templa 2. 74. vulnera 1. 61
altaque saxa 11. 91
alta ripa 10. 85. turre 3. 58. valle 3. 58
altam Bilbilim 1. 50 | 10. 103
alte 8. 75 | 9. 60 | 10. 30 | 12. 29
alter 3. 50 | 8. 73 | 9. 33. 37. 65 | 10. 20. 92
altera 4. 8. 20. 83 | 7. 25. 8. 65 | 11. 8. 53
altera ...
alter ...
altera ...
altera
alter ...
alter ...
alter ...
9. ...
alter ...
alter
alter
alter
alte ...
alte ...
alte ...
alte ...
alte ...
alte ...
alti
alti ...
alti ...

alteravi

11. 32
irba 7. 82
iarta 4. 83
ena 11. 32
ulto 14. 49
4. 49
2. 18 | 7. 37. Jovis

14. 1
5. 39
lacerto 7. 65
n Castora 10. 51
i 9. 52
.. 14. oculo 4. 65
ie 6. 78
: 1. 118
. pedem 10. 100
ique 4. 37
ouris 7. 12
gallina 13. 62
. 25
1 14. 155
118. sylvis * 18
' 16 | 6. 42. 64 | 14.

. 58. Tribunali 11.

.mos 8. 61
n terram 13. 50
decus 9. 2. somnum
. tramitem 10. 19
. 68. honor 14. 4
. 38
1 12. 21
am pinguem 4. 19
e 1. 77 | 12. 60
am pastum mero
' 13. 41
occina 2. 29
iigra 7. 34. rupta 12.

1 11. 61
. 11 | 10. 71
t 11. 6
12. 55 | 8. 76
ur 9. 99
9. 9
em 8. 51
is 3. 11 | 4. 82 | 10. 38
que 1. 105
2. 55 | 3. 58 | 6. 63 |
5 | 9. 40 | 10. 20. 73.
12. 44
s 2. 63
t 10. 35. 89
1. 55
fellis 7. 24
7. 75 | 11. 31
litibus 12. 69
munere 9. 95

amas 4. 9 | 6. 29 | 9. 1 | 12. 44
amasque 7. 10
amat 1. 50. 56. 62. 71. 86 | 3. 8. 15. 39 | 4. 13. 83 | 5. 10. 56 | 6. 6. 54. 60, 61 | 7. 7. 31. 67. 86 | 8. 30. 49. 54. 63. 81 | 9. 15. 22. 30. 62. 101 | 10. 58 | 11. 41 | 12. 11. 52. 100 | 13. 83. 119 | 14. 107. 165
amatque 9. 50
amator 1. 97 | 14. 171. frequens 7. 96
amatorem Jovem 14. 207. Tibullum 14. 193
amatrices aquas 7. 14 | 10. 4
amatrix 7. 68
amavit 4. 44 | 8. 11
amazona peltatam 9. 104
amazonicus 4. 42
amazonide 4. 29
ambit 4. 55
ambitione nova 12. 96
ambitiosa 9. 63. atria 12. 60. casa 12. 67. tellus 6. 80
ambitiose lepus 1. 52
ambrosia 11. 58
ambrosias dapes 4. 8 | 8. 39. 50 | 13. 91
ambulante cœna 7. 47
ambulat 4. 55 | 6. 24
ambulator ferus. 2. 11. transtiberinus 1. 42
ambulative 3. 20
ambules 3. 2
amem 6. 11 | 8. 73
amemque 9. 43
amere 7. 28 | 12. 63
ameris 6. 11
ames 5. 47 | 8. 56
amet 1. 56 | 3. 11. 63 | 5. 7. 32 | 7. 88. 98 | 8. 63 | 11. 16
amethystinæ lanæ 14. 154
amethystinas vestes 1. 97
amethystinatus 2. 57
amethystinos trientes 10. 49
Amiane 2. 4. 17 | 6. 92
Amiano 4. 70
Amianus 4. 70
amica 3. 69 | 5. 72 | 7. 13 | 9. 42 | 10. 68 | 11. 28. 40 | 14. 6. 187. dives 11. 50. fallax 5. 43. omnis 1. 72
amica nova inflammatus 10. 86
amica quies 9. 101
amicæ 2. 82 | 9. 3 | 14. 9. Lacedæmoniæ 14. 156
amicam 7. 69 | 11. 24 | 12. 30. ægram 11. 8. mille librarum 11. 101. perpetuam 2. 34. spoliatricem 4. 29. subtilem 11. 101
amicas 8. 79
amice 4. 25. 81 | 5. 54 | 6. 85 | 12. 76. dissimulator 5. 26. lector 5. 16
amici 1. 5 . 100 | 2. 11 | 4. 15. 6. 39 | 7. 79. 11. 56. cari 4. 5. facundi 8. 76. 10. 73. felices 3. 37. mœsti 6. 85. pares 10. 47. succincti 2. 46. veteres 8. 18
amicis 5. 44 | 8. 6 | 9. 99 | 10. 14. albis 10. 12. caris 4. 73. miseris 10. 36
amicitia cara 4. 47
amicitia prætextata 10. 20
amicitiæ 3. 38 | 9. 3. 86. absentis 9. 102. fidæ pectus 9. 15
amicitias 10. 44. ingratas 5. 19
amico 10. 11 | 12. 36. caro 4. 10 | 10. 44 | 12. 92. diviti 5. 18. oranti nummos 8. 47. servo 2. 32
amicorum 3. 7 | 8. 77
amicis 2. 74
amicos 7. 35 | 12. 56. 70, caros 13. 55. silentes 1. 79. inhumanos 5. 23. pueros 6. 50. raros 1. 40. resalutantes 10. 70
amictorium 14. 149
amictu 7. 32
amicum 4. 61 | 9. 15. 53 | 10. 14 | 11. 99. sterilem 10. 18. veterem 8. 14 | 9. 86
amicus 1. 79. 95 | 2. 14 | 5. 26 | 7. 85 | 8. 72 | 9. 3. 15 | 10. 96 | 12. 48 | 14. 87. Cæsar 5. 20. certus 5. 5. frequens 8. 18. jucundus, probus, innocens 10. 76
levis 11. 44. magnus 3. 40. novus 3. 36. potens 7. 44. 71. rarus 14. 121. vetus patriusque 6. 25
Amille 7. 6
amisit 6. 62 | 7. 13 | 13. 63
amissum maritum 4. 58. patrem 1. 34
amiternus ager 13. 20
amne Aönio 12. 11. gelido 7. 79. Tusco 9. 104
amnis candidus 7. 92
amniumque 10. 7
Amœne 12. 67
amœni nemoris 9. 52

amomo 5. 65 | 12. 17. Assyrio 8. 77
amo 1. 33 | 2. 63 | 4. 42 | 9. 53 | 14. 201
amor 1. 32 | 4. 38. 75 | 5. 16. 49 | 6. 13. 68 | 7. 23. aureus 8. 51 | 12. 52. tantus 9. 81. vagus 12. 98
amorque recti 10. 78
amore 2. 87 | 6. 93 | 7. 25. 85 | 9. 57 | 10. 86 | 12. 52. blando 8. 77. sancto 6. 29. sidonio 7. 31. vero 10. 20
amores 5. 38. castos & pios 10. 35. Celænæos 14. 204. dulces * 25. Iliacos 12. 52. lascivos 14. 87. meros 14. 206. notos 7. 49
amoribus 7. 13
Amphion 12. 76
amphitheatrales magistros 11. 70. usus 14. 137
amphitheatri conspicui * 2
amphitheatro * 28. Cæsareo * 1. magno 9. 70
amphora 12. 77 | 13. 122. cariosa 12. 50. longe fracta 11. 9. Mamertina 13. 117. nova 6. 27. pretiosa 1. 19. vitiata 6. 93. turbida 8. 45
amphoræ ferentis focum 12. 32
amphoram 12. 65
amphoras centum aquæ fecit 9. 100
ampla 1. 61. ora 1. 61
amplectitur 8. 81
amplexa 9. 62 | 8. 66
amplexu 6. 68 | 11. 27
amplexus 4. 22
ampliat 10. 23
ampliavit 8. 66
ampulla potoria 14. 110
ampullis Cosmianis 3. 82. vitreis 6. 35
amyclea corona 9. 74. pluma 14. 161
Amyclæo veneno 8. 28
Amyclis fundanis 13. 115. Therapnæis 9. 106
Amyntas 11. 42
anaglypta 4. 39
ἀναχλιντπάλω 14. 201
Analecta 7. 19 | 14. 82
anas tota 13. 52
anatis macræ 3. 93
Anchialum 11. 95
anchora * 26

ancilla 3. 11 | 33. 33. fallax 11. 50. gaudens 11. 28
ancillam 6. 71 | 11. 24 | 14. 40
ancillariolum 12. 58
ancillas 1. 85
ancipiti jugo 7. 92
Ancos 9. 28
Andragoras 6. 53
Andremone Caballo notior 10. 9
Andromachen 3. 76
Andromache 5. 54
Andromeden * 27
anguem gelidum 12. 29
angues geminos 14. 177
anguilla domestica 12. 31
angulo omni 3. 58
anguilla 3. 93
angusta avena 8. 3. Sandapila 8. 75
anguste 11. 52
angustis rebus 11. 57
anhelat 6. 42
anhelitus 4. 4
anima deteriore 3. 19
animæ 1. 88
animalibus cunctis 11. 85
animam 1. 79, 80
animi 2. 64 | 11. 104 | 12. 6. tristes morsus 12. 34
animi leves 4. 35
animis 7. 6
animo 4. 75. 90. magno 3. 62. tuo 9. 42
animos truces 9. 11
animosa pericula 12. 14
animosque 4. 46 | 8. 73
animum 7. 53 | 11. 57
animumque 10. 32
animus pusillus 3. 62
Annæ pomiferum nemus Perannæ 4. 64
Annæi sereni 8. 81
anne *ibid.*
anni 6. 70 | 9. 12. 50. teneri 9. 14
Annibalis 4. 14
annis 1. 126 | 2. 90 | 7. 18. 64. 83 | 9. 2 | 12. 82. 98 *bis*, denis 9. 78. crescentibus 1. 89. decem 4. 46. festinatis 7. 39. mediis 10. 32. primis 10. 71. puerilibus 6. 52. simplicibus 10. 20. velocibus 8. 8
Annius 7. 47
anno 1. 100 | 2. 64 | 5. 40 | 8. 64. sexto 8. 71. toto 4. 26 | 9. 84 | 10. 70. uno 12. 56
annorum 10. 28

annos 1. 109 | 5. 59 | 7. 13. 85 | 9. 71 | 8. 11. 57 | 12. 7. emeritos 62. futuros 12. 8. 7. 63. jugales quindecim 10. 38 | 12. 59. supremos 1. 89. terdenos 12. ternovenos 10. 24. 10. 23. virides 1. 11. 72
annosa senecta 1. 106
annosa Falerno 6. 27
annosque 4. 7
annua justa 10. 61. millia sena 9 10
annuatque 9. 43
annuerit 2. 24
annum 10. 10. ingentem 62. unum 6. 28
annumerare 2. 8 | 11. 42
annumeres * 4
annuos fasces 8. 72
annuosque 8. 72
annus 2. 40 | 10. 30. 75. decimus 8. 71. prior 12. 10
ansa fracta 11. 57. 14. 106
ansæ veterum Corinthiorum 9. 58
anser 13. 74. argutus 3. 58. lætus 9. 32
ansere magno 13. 58. Romano 12. 73
anseris jecur 13. 58
anserum 3. 82
Antæi 14. 48
anteambulo 2. 18
anteambulonis lassi 3. 7
anteambulones 10. 74
antecedis 12. 24
Antenorei laris 1. 77
Antenoreo Fauno 4. 25
antequam 2. 44
Antiochi 11. 85
Antiochum *ibid.*
Antiopes 1. 93
Antipholitani thynni 4. 89 | 13. 103
antiqua 14. 43 | 4. 55
antiquæ cœnæ 5. 45. famæ * 7
antiquas pelles 9. 75
antiqui 1. 27. dentis 7. 12. poli 12. 63
antiquis Sabinis 1. 63
antiquos 5. 10. ritus 3. 24
antiquum Jovem 5. 23
antiquus honor 11. 12
antistes 6. 73
Antistius 9. 31

Antiumve 10. 30
Antlia 9. 19
Antoni 2. 89 | 3. 66 | 5. 70
Antonius 3. 66 | 4. 11 | 9. 101 | 11. 21. felix 10. 23. Marcus 10. 32
Antra 4. 57 | 5. 66. vicina 7. 49
Antris effossis 13. 60
Antro 6. 47. Pimplæo 12. 11. subudo 10. 35
Antulla 1. 117
Anuli 11. 101 | 14. 122
Anulos 3. 29 | 8. 5. priores 3. 29. senos 11. 60
Anulum 2. 57
Anulus 9. 89 | 11. 38. fixus 2. 66. garrulus 14. 169. gravis 14. 123. levis 5. 62.
Anumque 9. 82
Anus 2. 32 | 4. 13. 20 | 6. 27. 9. 50 | 10. 8. 90 | 11. 24. 88 | 14. 127. charta 12. 4. lusca 12. 71. mentula 11. 47. testa 1. 106. uxor 14. 147
Anusque 7. 74
Anxius 6. 1 | 7. 19 | 8. 38
Anxur 6. 12. candidus 5. 1. splendidus 10. 51. superbus 6. 42
anxuris æquorei 10. 58
Aöniæ Comæ 7. 62
Aönidum 7. 21
Aônio amne 12. 11
Ἀπαμειβόμενος 1. 46.
Apelleum opus 7. 83
Apellea arte 11. 10
aper 1. 105 | 5. 66 | 7. 26 | 10. 15 | 11. 35 | 12. 30. 71 | 13. 30. 71 | 13. 93. 94. fusus * 15. gratus 3. 77. male pastus 9. 90. nudus 1. 44. pastus 9. 92. spumeus 14. 221
aperi 3. 3
aperta janua 4. 29. ora 1. 15
aperte 3. 68
apertis 1. 35
aperto ore 5. 56
apes 6. 34 | 7. 87 | 9. 14. Sicaniæ 1. 46
apes sicanias 11. 9
apex serenus 8. 36
aphronitrum 14. 58
api cecropiæ 11. 43
Apiane 6. 62
apibus hyblæis 9. 27
Apici 2. 89 | 3. 22. 80
Apicio 7. 54
Apicius 2. 69 | 10. 73
Apinæ 14. 1
Apinasque 1. 114
apis clausa 4. 32. parca 14. 212. populatrix Hymetti 13. 104
Apollinarem 7. 25
Apollinari docto 4. 87
Apollinaris 7. 88 | 10. 30 | 11. 16
Apolline 10. 21 | 2. 89
Apollineas 10. 12
Apollinei vatis 7. 21
Apollineo ore 6. 29
Apollinis 10. 35
Apollo 8. 6. dives 9. 43. 88
Apollodoro 1. 62
Apollonius 5. 22
Apona tellus 1. 62
Aponi 6. 42
apparas 1. 100
appellat 7. 91
appetitur 9. 27
Appia 9. 104 | 10. 17
applicabat 6. 28
appone 4. 78
apponunt *ibid.*
approbare 6. 66 | 7. 38
Appula terra 2. 46
apri 7. 19. ferocis 9. 88. innumeri 7. 1. Laurentis 10. 45. spumantis 11. 70
aprica litora 1. 50
aprilem 7. 94
apriles 9. 53
apris 12. 14
apro 1. 44 | 7. 58 | 9. 49 | 12. 71. Archadio 11. 104. non invento 12. 1. patri 3. 13
apros 1. 50 | 14. 30. spumantes 14. 70. vernos 1. 50
aprum 1. 44 | 3. 50 | 4. 66 | 7. 77 | 8. 22 | 9. 15 | 12. 17. 48. grandem 14. 31. Laurentem 9. 49. mœnalium * 27
apta 11. 61 | 13. 10 | 14. 58 | 14. 23. 30
aptantem 4. 49
aptâsti 12. 96
aptat 9. 47. 70
aptetur 9. 95
aptissima 5. 54
aptius 13. 26
aptus 11. 38 | 12. 69
Apula 8. 28
Apulia 14. 155
Apulos 10. 74
Apyrina 13. 42 | 13. 43
Aqua 2. 87 | 5. 4 | 7. 34 | 14. 118 | 14. 196
aqua 1. 27 | 13. 33 | 13. 47 | 14. 94 | 11. 22 | 7. 45 | 8. 28 | 8. 68 | 13. 17 | 11. 105 | 9. 104 | 9. 19
aquæ 4. 18. 22 | 9. 100 | 7. 21 | 12. 26 | 14. 116 | 12. 3 | 4. 63 | 8. 33 | 12. 50. 31
aquam 1. 107 | 2. 50 | 3. 35. 56 | 6. 69 | 8. 67 | 6. 86 | 6. 47 | 14. 106 | 1. 93 | 12. 17 | 14. 117 | 6. 35
aquarum 12. 100 | 4. 3
aquas 1. 77 | 3. 3 | 4. 13 | 9. 59 | 11. 83 | 14. 196 | 10. 23 | 7. 14 | 10. 4 | 9. 59 | 17. 29 | 4. 3 | 13. 89 | * 26 | 1. 102 | 9. 30. 19 | 14. 112 | 4. 60 | 10. 85 | 9. 25 | 4. 73 | 14. 130
aquila 1. 7
aquilæ 10. 19. 65
Aquileia felix 4. 25
aquilisque 10. 100
Aquilone 5. 9 | 1. 50
Aquilonis iniqui stridentes flatus 10. 82
aquinus junctus fido Fabricio 1. 91
aquis 5. 3 | 8. 28 | 10. 5: 4. 11 | 1. 63 | 8. 28 | 7. 12. 75 | 10. 85 | 14. 33 | 35 | * 28 | 10. 103 | 7. 29 | 5. 1 | 4. 3 | 1. 13 | 6. 43 | 4. 22 | * 25
aquosa 6. 11
Ara 1. 94 | * 1
Arabs * 3
arando 4. 87
aranea 8. 33. 65
aranearum 3. 93
aranti 6. 64
aras 3. 24 | 9. 32 | 10. 9 | 9. 92 | 8. 4 | 9. 44 | 9. 43 | 3. 24
arat 9. 3. 22
arator 1. 56 | 7. 70 | 11. 19 | 9. 55
aratoris 12. 2
arbiter 7. 71 | 6. 25
arbor 9. 62 | 10. 6 | 1. 77
arbore 1. 66 | 9. 62 | 10. 94 | 11. 9
arboribus 13. 42 | 12. 25
arboris 8. 14
arborum 1. 50
arbos 10. 51
arca 1. 77 | 2. 30. 44. 51 | 5. 13 | 11. 4 | 3. 40 | 10. 24 | 8. 44

75 | 13. 9. 11. 45. 102 | 14. 1. 27. 29. 87. 89. 96. 102. 159. 185. 219
accipere 2. 56. | 9. 70 | 10. 75
acciperes 13. 45
accipiam 12. 40
accipiat 9. 96
accipienda 9. 50
accipient 12. 52
accipies 5. 1 | 11. 58
accipis 9. 70 | 10. 69. 83
accipit 8. 75 | 9. 5 | 10. 36
accipiter 14. 216
Accius 11. 91
accola 5. 3. proximus 5. 23
accubamus 3. 82
accubare 5. 71
accubat 10. 27
accubuisse 14. 135
accubuit 8. 50
accumbat 10. 84
accumbimus 2. 37
accusas 3. 13
acer vertagus 14. 200
acerba 12. 34
acerbum 2. 26
acerbus 12. 47
acerna mensa 14. 50
acerra 1. 29. plena 4. 45
acerram 1. 29. septimam 10. 24
acervos 7. 53
acervum ingentem 7. 26
aceti 7. 24 | 13. 122. rubentis 11. 57. Niliaci 13. 122
aceto 10. 45
acetum 12. 48 | 13. 122
Achillam 7. 56
Achillas 3. 91
Achilleas comas 12. 84
Achilleos pedes 2. 14
Achilles 5. 49
acida creta 6. 93
Acidalia arundine 9. 14
Acidalio nodo 6. 13
acipensem 13. 91
acipensis *ibid.*
Acoride 3. 93
acos tenues 10. 37
acre ulcus 11. 99
acri equo 12. 14
acribus curis 3. 20
acrior chius 5. 62
acris equi 6. 38
acrius 8. 81
acrius cor 6. 64
acta * 6 | 3. 20 | 6. 70 | 11. 62
actas quindecies Olympiadas 10. 23
Actiaci freti 4. 11
actis tantis 9. 104
actitare 1. 18
aculeolos 8. 71
acus 14. 150. aurea 14. 24
acuta testa 5. 18
acuta arundine 10. 15. testudine 13. 86. cuspide 14. 92
acuto capite 6. 39
acu 8. 28 | 9. 14. incerta 2. 66. Semiramia 8. 28. lasciva 11. 46
adamanta 7. 99
adamantas 5. 11
addas 8. 2 | 9. 45
addat 10. 98
adde 3. 35 | 10. 48 | 13. 5 | 14. 170
addere 8. 3 | 9. 95 | 10. 26 | 14. 115
addetur 10. 48
addictus cliens 9. 3
addideris 9. 5 | 11. 27 | 14. 217
addidit 9. 18. 104
addimus 10. 24
addisti 10. 31
addita 1. 102 | 9. 4 | 13. 3
addite 10. 24
addixti 12. 16
adeas 3. 5
adeo 4. 11 | 7. 17 | 8. 10 | 11. 35
adeone 1. 11. 90
adeoque 7. 6
ades * 24
adesse 4. 54 | 10. 30
adest 1. 7. 34 | 8. 30 | 10. 37 | 13. 101
adeunda 7. 92 | 9. 46 atria 1. 71
adeunte 1. 91
adhæret 5. 62
adhibere 6. 57
adhibes 7. 99
adhibetur 10. 27
adicit 4. 54 | 10. 82
adire 1. 79 | 5. 26
adisses 9. 67
aditus 8. 65
adjuvante aura 10. 30
adjuvat 11. 61
adlatras 2. 61
admiror 3. 69 | 5. 64 | 7. 84
admisisset 5. 70
admisit 3. 66
admissa luce 11. 105
admissus 12. 57
admittam 14. 37
admittas 5. 6
admittat 3. 93
admitte 4. 8
admittere 1. 26 | 3. 17
admittit 7. 67
admittunt 8. 14
admoneas 10. 104
admoventur 4. 64
adoptes 4. 31
adoptivis ramis 13. 46
adorant 4. 49
adorantes 12. 29
adorat * 17
Adriaticus culex 3. 93
adscripta 14. 2
adsit 12. 25
adspeximus 9. 26
adspice 5. 32 | 9. 88. 58 | 14. 109
adspicimus 9. 26
adspicis 3. 35 | 8. 30. 55. 24 | 14. 115
adstabat 8. 56
adstricta fronte 11. 40
advecto æquore 13. 79
advena 12. 3
adventum 4. 15
adversis frontibus 4. 35
advertere 6. 64
adulter 1. 35 | 10. 95
adultera 6. 7 | 9. 3
adulterium 1. 91
advocato 10. 87
advolans 5. 25
Æaci severi 10. 5
Æacidæ 11. 44
Æacides 8. 6
æde prima 7. 50
ædemque 8. 44
ædes 7. 96 | 11. 35 |
ædibus mediis 9. 62
ædificat 9. 47
ædificem 9. 23
ædificet 9. 47
ædifico 9. 47
Ædile 1. 47 | 4. 52
ædilem 5. 85 | 14. 1
ædilis 11. 103
Ægæi maris 6. 34
Æger 4. 81 | 6. 47 | Tityrus 8. 56
ægida 14. 179
Ægis 7. 1 | 9. 21
Ægle 1. 95 | 12. 55. ta 1. 73
Æglen communem 1
ægram amicam 11. 8
ægro 1. 102 | 9. 98
ægrotas 12. 56
ægrotat 2. 16
ægrum 5. 25. dentem
Ælia 1. 20

VOCABULORUM.

.41
5
.85
iæ 3. 4
entes 10. 12
1. 51 | 5. 82
12. 19
:armina 12. 96.
28. labra 4. 42.
4. 25 vina Tuscis
;. 118
2. 20
eca 11. 76
1
itis 11. 22
: 1. 91
. 133. Agenoreo
30
ue 2. 14
oto 5. 72. vellere
decus 8. 28
ius 4. 13
ibros 7. 89
id.
s 8. 52
. 60
legum sanctissi-
tor 10. 37
6. 50
5. 29
. 30
24 | 8. 43. frater-
6
advecto 13. 79.
26
concha 14. 209.
na 13. 21
Anxuris 10. 58
aquis 10. 51 un-
84
pulvere * 28. Sale
tridente 5. 25
n 10. 87
1. 115 | 10. 76
. 77 | 7. 15 | 9. 60.
1. 17. 28 | 12. 57.
ia 14. 204. sordida
m 12. 57
7 | 12. 66. argu-
22. exiguo 9. 41.
no 12. 77. vario
n cervum 9. 104
nimia 2. 61. viridi
s versus 10. 33
itum 8. 32
uo * 1. 11

aërias cyparissos 12. 50
æs 1. 77 | 4. 72. therma-
rum 14. 163
Æschyle 9. 5. 69
Æsonides 2. 14
æstas trigesima 10. 103
æstate 10. 62. 96
æstatem 10. 30
æstates 9. 2. decem 4. 66
æstatis 2. 85
æstimârit 10. 35
æstimas 11. 1
æstimare 4. 64
æstiva hora 12. 1
æstivas nives 5. 65. um-
bras 1. 13
æstivo imbre 3. 65. mense
9. 13. tempore 2. 73
æstivum rus 8. 61
æstuantem 11. 99
æstuantes Bajas 3. 20
æstuanti 3. 82
æstuet 9. 23
æstus 11. 79. serenos 1. 50.
siccos 6. 42
ætas 2. 64 | 6. 85 | 7. 95 |
8. 56 | 10. 86. brevis 6.
29. 85. inutilis 11. 70.
mitis 14. 47. tota 10.
38
ætate 14. 205
ætatem 10. 36. longam 6.
70
ætatis 10. 23
æterna in rosa vivere 8. 77
æternas habenas 6. 3
æterno auro 11. 5. carmi-
ne 10. 26. honore 1. 117
Virgilio 11. 53
æternum 5. 67
æthera * 16 | 8. 36
æthere 4. 3
ætheria aula 13. 4
ætherias auras 1. 4. 7
ætherio nectare 4. 8. Olym-
po 9. 4
ætherios ortus 3. 6
ætherius pater 9. 36. 37
æthiope tristi 7. 86
æthiopes * 3
Æthon 3. 67 | 8. 21
misellus 12. 78
ætnæaque regna 7. 63
ætnæis oris 8. 45
Ætola Calydone 9. 49
cuspide 13. 93
Ætolæ cuspidis 7. 1. feræ 7.
26
Ætolo sue 13. 41
ævo medio 8. 77. Placido

10. 23. Pylio 4. 1
afer 4. 37. 79 | 9. 8. 26 |
10. 84
affatus * 25 | 5. 3
affecit 12. 78
affectas 11. 33
afferat 10. 74
affers 9. 89
affertur 3. 50
affirmas 6. 14
affirmat 4. 21
affligunt 6. 33
affuit * 21
Afra 1. 101. Nomas 9. 77
Africa 2. 2
Africanis magnis 4. 14
Africanus 12. 10
Afro rigido 12. 42
Agam 3. 38 | 4. 90 | 14.
1
agas 1. 80 | 2. 27. 67 | 7. 9.
agasque 5. 6
agat 1. 20 | 3. 20
Agathinc velox 9. 39
agedum 11. 57
age 2. 64 | 8. 67 | 10. 87
agelli 7. 30. 92. latentis 12.
73. parvuli 10. 92
agello 7. 90. Arpino
51
agellos tres 12. 16
agellum 1. 117. meum
32
agellus 12. 25
Agenorio aëno 10. 16
Agenoridæ Cadmi 2. 43
Agenoris 11. 1
agentibus 1. 96
ager * 2 | 1. 86 | 4. 60 | 5.
72 | 7. 70. 101 | 9. 55 |
10. 43. 51. 96. Amiter-
nus 13. 20. ingratus 10.
47. luxuriosus 11. 9. No-
mentanus 2. 38. Regius
10. 94. suburbanus 13.
12. superbus * 2. Tus-
cus 9. 23
agere 8. 7
ageres 3. 66
ageret 8. 26
ages 8. 3 | 10. 37 | 11. 8
agger 12. 14
aggesta humo 8. 57
agi 8. 33
agili arte 3. 82
agimus 12. 9
agis 1. 80 | 2. 7. 67 | 8. 16.
76
agit 1. 69 | 5. 62 | 9. 4
agitur 1. 27

Auguftus 9. 2
avia 8. 55
aviæ 11. 105
aviam 3. 93 | 10. 67
avida 10. 12
avidam 1. 50
avidi 3. 58
avidis 4. 56 | 3. 58
avido 1. 43
avidum 5. 18
avidus 1. 15
avis 5. 7. 68 | 8. 78 | 13. 74 | 14. 65. 75 | * 21 | 8. 32 | 13. 65 | 10. 16
Avite 1. 27 | 6. 84 | 9. 1 | 10. 96. 102
Avitus 12. 24
aula 9. 17. 37 | 12. 15 | 13. 4 | 9. 36 | 7. 39. 98 | 9. 12
aulæ 7. 59 | 12. 6 | * 2 | 8. 36 | 9. 81 | 5. 6 | 7. 59 | 9. 44
Aule 5. 29 | 6. 54. 58. 78 | 7. 13 | 9. 83 | 11. 39 | 12. 51
Auli 7. 90
Aulon 13. 125
Aulus 8. 63
avorum 7. 71 | 8. 56 | 13. 14 | 8. 80 | 10. 87
avos 1. 40 | 9. 38 | 7. 46 | 3. 62
aura 3. 65 | 7. 12 | 12. 32 | 8. 14 | 6. 59 | 10. 42. 104 | 5. 80 | 4. 4 | 11. 9 | 10. 30
auras 1. 4. 7 | 9. 39 | 4. 60
aurata 13. 90
aure 7. 11 | 11. 50 | 13. 2 | 3. 63 | 7. 27 | 6. 1 | 7. 31 | 9. 60 | 7. 98 | 6. 42 | 4. 83
aurea 3. 26 | 12. 49 | 14. 61. 89 | 3. 61 | 13. 27 | 6. 3 9. 23 | 1. 105 | 3. 31 | 5. 104 | 9. 60 | 12. 100 | 7. 73 | 8. 55 | 10. 16
aureamque 5. 38
aureis 9. 43 | 10. 24
aurem 1. 90. 97 | 3. 44 | 5. 62 | 6. 21 | 11. 25 | 6. 82 | 5. 62 | 12. 24 | 6. 64
aures 3. 82 | 1. 50
aureolis 9. 5
aureolos 5. 20 | 11. 28 | 9. 5 | 12. 36 | 10. 75
aures 7. 11. 25. 51. 68 | 9. 27. 85 | 12. 91
aureum 11. 81
aureus 8. 51. 65 | 10. 7 | 8. 5. 26 | 3. 60
auri 10. 74 | 12. 15
auribus 10. 19 | 4. 87 | 6. 39 | 4. 41 | 2. 86 | 11. 4
auribusque 2. 83
auriculam 3. 28 | 5. 73 | 12. 26
auriculas 14. 142
auriferæ 10. 78
auriferas 10. 20
auriferi 12. 3
auriferis 14. 199
auriferumque 10. 96
auris 14. 23
aurifcalpium *ibid.*
aurita 7. 86
auro 4. 61. 78 | 8. 24 | 9. 21 | 10. 49 | 11. 24 | 12. 18 | 11. 5 | 4. 1 | * 7 | 8. 28 | 4. 39 | 7. 87 | 5. 70 | 1. 38 | 9. 60 | 8. 78 | 9. 24
aurum 8. 18 | 11. 6 | 12. 67 | 13. 48. 110 | 14. 109
aufa * 18 | 1. 13 | 3. 19 | 9. 83
aufis 7. 23
Aufonia 8. 55 | 14. 53 | 9. 74 | * 4
Aufoniæ 12. 6 | 10. 73 | 9. 104
Aufonias 7. 5
Aufoniis 13. 65
Aufonio 12. 63 | 9. 88 | 10. 26
Aufonium 6. 60 | 8. 21. 9. 37
Aufonius 9. 9
aufus * 10 | 4. 14 | 5. 45 | 7. 43 | 12. 6
autem 7. 32
Autolyci 8. 59
autumni 10. 94. 96 | 3. 57
autumnos 9. 2
autumnum 8. 68
autumnus 9. 13 | 13. 113 | 12. 57
avus 9. 55 | 7. 73
auxilium 10. 85
axibus 2. 77

B.

BAbylona * 1 | 9. 77
Babylonica 8. 28
Babylonis 14. 150
bacca 13. 98
Baccara 6. 59
Bacchara 7. 91 | 11. 75
Bacche 3. 24
Bacchi 5. 73 | 8. 68 | 10. 35
Bacchica 7. 62
Baccho 13. 23. 39
Bacchum 13. 119 | * 12
Bacchus 4. 44 | 5. 79 | 8. 14. 107 | 4. 83
baculo 4. 53
Bætica 6. 71
Bæticarum 12. 66
Bæticatus 1. 97
Bætice 3. 77. 81
Bætici 3. 38
Bætin 9. 62
Bætis 7. 21 | 8. 28 | 12. 100
Baiana 1. 60 | 3. 57
Baianas 9. 59 | 6. 68
Baiani 6. 43
Baianis 1. 63 | 10. 37 | 14. 25
Baiano 4. 30 | 13. 82
Baianos 4. 30
Baias 4. 57. 63 | 10. 13 | 11. 81 | 3. 20
Baiæ 6. 42 | 11. 81 | 14. 34
balano 14. 57
Balbe 2. 32
Balbum *ibid.*
balnea 1. 24. 60 | 2. 14 | 7. 1 | 6. 93 | 9. 20 | 10. 70 | 11. 23. 33 | 12. 50. 84 | 14. 60 3. 51 | 11. 48 | 1. 60
balneator 3. 93 | 3. 7
balneis 7. 33
balneo 3. 20 | 9. 34. 77
balneum 9. 77 | 3. 25
balneumque 2. 48
balfama 3. 63 | 14. 59
balteus 14. 207
barathro 1. 88 | 3. 81
baradonis 4. 55
barba 2. 36 | 7. 94 | 9. 7 14. 104 | 7. 82 | 4. 3 9. 48 | 11. 23 | 7. 57 | 53 | 5. 49
barba 11. 40
barbæ 8. 52
barbam 4. 36 | 10. 90
barbamque 4. 7
barbara 4. 19 | 14. 99 | * 1 | * 8. 36 | 10. 7 | 1 85 | 1. 65
barbare 11. 97
barbari 4. 14. 101 | 10. 9
barbarifmus 6. 17
barbaroque 3. 47
barbarus 7. 4 | 13. 73
barbati 14. 81
barbatos 14. 84
barbatus 10. 42 | 11. 8 12. 42 | 8. 52

bard

VOCABULORUM.

1. 32
na 7. 82
rta 4. 83
na 11. 32
lto 14. 49
49
18 | 7. 37. Jovis

4. 1
39
certo 7. 65
Caftora 10. 51
). 52
14. oculo 4. 65
6. 78
:. 118
edam 10. 100
ue 4. 37
ris 7. 12
lina 13. 62
5
14. 155
18. fylvis * 18
6 | 6. 42. 64 | 14.

58. Tribunali 11.

ios 8. 61
terram 13. 50
cus 9. 2. fomnum
ramitem 10. 19
8. honor 14. 4
3
2. 21
a pinguem 4. 19
. 77 | 12. 60
n paftum mero
3. 41
cina 2. 29
gra 7. 34. rupta 12.

11. 61
11 10. 71
11. 6
. 55 | 8. 76
9. 99
. 9
n 8. 51
3. 11 | 4. 82 | 10. 38
ie 1. 105
. 55 | 3. 58 | 6. 63 |
| 9. 40 | 10. 20. 73.
2. 44
2. 63
10. 35. 89
. 55
llis 7. 24
. 75, 11. 31
itibus 12. 69
nunere 9. 95

amas 4. 9 | 6. 29 | 9. 1 | 12. 44
amafque 7. 10
amat 1. 50. 56. 62. 71. 86 | 3. 8. 15. 39 | 4. 13. 83 | 5. 10. 55 | 6. 6. 54. 60. 61 | 7. 7. 31. 67. 85 | 8. 30. 49. 54. 63. 81 | 9. 15. 22. 30. 52. 101 | 10. 58 | 11. 41 | 12. 11. 52. 100 | 13. 83. 119 | 14. 107. 165
amatque 9. 50
amator 1. 97 | 14. 171. frequens 7. 96
amatorem Jovem 14. 207. Tibullum 14. 193
amatrices aquas 7. 14 | 10. 4
amatrix 7. 63
amavit 4. 44 | 8. 11
amazona peltatam 9. 104
amazonicus 4. 42
amazonide 4. 29
ambit 7. 55
ambitione nova 12. 96
ambitiofa 9. 63. atria 12. 69. cafa 12. 67. tellus 6. 80
ambitiofe lepus 1. 52
ambrofia 11. 58
ambrofias dapes 4. 8 | 8. 39. 50 | 13. 91
ambulante cœna 7. 47
ambulat 4. 55 | 6. 24
ambulator ferus. 2. 11. tranftiberinus 1. 42
ambulative 3. 20
ambules 3. 2
amem 6. 11 | 8. 73
amemque 9. 43
amere 7. 28 | 12. 63
ameris 6. 11
ames 5. 47 | 8. 56
amet 1. 56 | 3. 11. 63 | 5. 7. 32 | 7. 48. 98 | 8. 63 | 11. 16
amethyftinæ lanæ 14. 154
amethyftinas veftes 1. 97
amethyftinatus 2. 57
amethyftinos trientes 10. 49
Amiane 2. 4. 17 | 6. 92
Amiano 4. 70
Amianus 4. 70
amica 3. 69 | 5. 72 | 7. 13 | 9. 42 | 10. 68 | 11. 28. 40 | 14. 6. 187. dives 11. 50. fallax 5. 43. omnis 1. 72
amica nova inflammatus 10. 56
amica quies 9. 101
amicæ 2. 82 | 9. 3 | 14. 9. Lacedæmoniæ 14. 176
amicam 7. 69 | 11. 24 | 12. 30. ægram 11. 8. mille librarum 11. 101. perpetuam 2. 34. fpoliatricem 4. 29. fubtilem 11. 101
amicas 8. 79
amice 4. 25. 81 | 5. 54 | 6. 85 | 12. 76. diffimulator 5. 26. lector 5. 15
amici 1. 5 . 100 | 2. 11 | 4. 15. 6. 39 | 7. 29 11. 56. cari 4. 5. facundi 8. 26 10. 73. felices 3. 37. mœfti 6. 85. pares 10. 27. fuccincti 2. 26. veteres 8. 18
amicis 5. 15 | 7. 6 9. 99 | 10. 14. albis 10. 12. caris 4. 73. miferis 10. 36
amicitia cæca 4.
amicitia prætexata 10. 20
amicitiæ 5. 3 . . 3. 56. abfentis 9. 102. fidæ pectus 9. 15
amicitias 10. 44. ingratas 5. 19
amico 10. 11 | 12. 36. caro 4 14 | 10. 44 | 12. 92. diviti 5. 18. oranti nummos 8. 47. fervo 2. 32
amicorum 3. 7 | 8. 77
amicis 2. 74
amicos 7. 35 | 12. 56. 70. caros 13. 55. flentes 1. 79. inhumanos 5. 23. pueros 6. 50. raros 1. 40. refalutantes 10. 70
amictorium 14. 149
amictu 7. 32
amicum 4. 61 | 9. 15. 53 | 10. 14 | 11. 99. fterilem 10. 18. veterem 8. 14 | 9. 86
amicus 1. 79. 95 | 2. 14 | 5. 26 | 7. 85 | 8. 72 | 9. 3. 15 | 10. 96 | 12. 48 | 14. 87. Cæfar 5. 20. certus 5. 5. frequens 8. 18. jucundus, probus, innocens 10. 76
levis 11. 44. magnus 3. 40. novus 3. 36. potens 7. 44. 71. rarus 14. 121. vetus patriufque 6. 25
Amille 7. 6
amifit 6. 62 | 7. 12 | 13. 63
amiffum maritum 4. 58. patrem 1. 34
amiternus ager 13. 20
amne Aönio 12. 11. gelido 7. 79. Tufco 9. 104
amnis candidus 7. 92
amniumque 10. 7
Amœne 12. 67
amœni nemoris 9. 52

amomo 5. 65 | 12. 17. Assyrio 8. 77
amo 1. 33 | 2. 63 | 4. 42 | 9. 53 | 14. 201
amor 1. 32 | 4. 38. 75 | 5. 16. 49 | 6. 13. 68 | 7. 23. aureus 8. 51 | 12. 52. tantus 9. 81. vagus 12. 98
amorque recti 10. 78
amore 2. 87 | 6. 93 | 7. 25. 85 | 9. 57 | 10. 86 | 12. 52. blando 8. 77. sancto 6. 29. sidonio 7. 31. vero 10. 20
amores 5. 38. castos & pios 10. 35. Celænæos 14. 204. dulces * 25. Iliacos 12. 52. lascivos 14. 87. meros 14. 205. notos 7. 49
amoribus 7. 13
Amphion 12. 76
amphitheatrales magistros 11. 70. usus 14. 137
amphitheatri conspicui * 2
amphitheatro * 28. Cæsareo * 1. magno 9. 70
amphora 12. 77 | 13. 122. cariosa 12. 50. longe fracta 11. 9. Mamertina 13. 117. nova 6. 27. pretiosa 1. 19. vitiata 6. 93. turbida 8. 45
amphoræ ferentis focum 12. 32
amphoram 12. 65
amphoras centum aquæ fecit 9. 100
ampla 1. 61. ora 1. 61
amplectitur 8. 81
amplexa 9. 62 | 8. 66
amplexu 6. 68 | 11. 27
amplexus 4. 22
ampliat 10. 23
ampliavit 8. 66
ampulla potoria 14. 110
ampullis Cosmianis 3. 82. vitreis 6. 35
amyclea corona 9. 74. pluma 14. 161
Amyclæo veneno 8. 28
Amyclis fundanis 13. 115. Therapnæis 9. 106
Amyntas 11. 42
anaglypta 4. 39
ἀνακλιντοπάλην 14. 201
Analecta 7. 19 | 14. 82
anas tota 13. 52
anatis macræ 3. 93
Anchialum 11. 95
anchora * 26

ancilla 3. 11 | 33. 33. fallax 11. 50. gaudens 11. 28
ancillam 6. 71 | 11. 24 | 14. 40
ancillariolum 12. 58
ancillas 1. 85
ancipiti jugo 7. 92
Ancos 9. 28
Andragoras 6. 53
Andremone Caballo notior 10. 9
Andromachen 3. 76
Andiro nache 5. 54
Andromedan * 27
anguem gelidum 12. 29
angues geminos 14. 177
anguilla domestica 12. 31
angulo omni 3. 58
angusta 3. 93
angusta avena 8. 3. Sandapila 8. 75
anguste 11. 52
angustis rebus 11. 57
anhelat 6. 42
anhelitus 4. 4
anima deteriore 3. 19
animæ 1. 88
animalibus cunctis 11. 85
animam 1. 79, 80
animi 2. 64 | 11. 104 | 12. 6. tristes morsus 12. 34
animi leves 4. 35
animis 7. 6
animo 4. 75. 90. magno 3. 62. tuo 9. 42
animos truces 9. 11
animosa pericula 12. 14
animosque 4. 46 | 8. 73
animum 7. 53 | 11. 57
animumque 10. 32
animus pusillus 3. 62
Annæ pomiferum nemus Perannæ 4. 64
Annæi sereni 8. 81
anne *ibid.*
anni 6. 70 | 9. 12. 50. teneri 9. 14
Annibalis 4. 14
annis 1. 126 | 2. 90 | 7. 18. 64. 83 | 9. 2 | 12. 82. 98 *bis*, denis 9. 78. crescentibus 1. 89. decem 4. 46. festinatis 7. 39. mediis 10. 32. primis 10. 71. puerilibus 6. 52. simplicibus 10. 20. velocibus 8. 8
Annius 7. 47
anno 1. 100 | 2. 64 | 5. 40 | 8. 64. sexto 8. 71. toto 4. 26 | 9. 84 | 10. 70. uno 12. 56
annorum 10. 28

annos 1. 109 | 5. 59 | 7. 13. 85 | 9. 71 | 8. 11. 57 | 12. 7. emeritos 62. futuros 12. 8. gr 7. 63. jugales quinde 10. 38 | 12. 59. supre 1. 89. terdenos 12. ternovenos 10. 24. 10. 23. virides 1. 11. 72
annosa senecta 1. 106
annosa Falerno 6. 27
annosque 4. 7
annua justa 10. 61. mi sena 9. 10
annuatque 9. 43
annuerit 2. 24
annum 10. 10. ingente 62. unum 6. 28
annumerare 2. 8 | 11. 4
annumeres * 4
annuos fasces 8. 72
annuosque 8. 72
annus 2. 40 | 10. 30. 75. de mus 8. 71. prior 12.
ansa fracta 11. 57. 14. 106
ansæ veterum Corinthio rum 9. 58
anser 13. 74. argutus 13. lætus 9. 32
ansere magno 13. 58. Romano 13. 73
anseris jecur 13. 58
anserum 3. 82
Antæi 14. 48
anteambulo 2. 18
anteambulonis lassi 3. 7
anteambulones 10. 74
antecedis 12. 24
Antenorei laris 1. 77
Antenoreo Fauno 4. 25
antequam 2. 44
Antiochi 11. 85
Antiochum *ibid.*
Antiopes 1. 95
Antipholitani thynni 4. 85 13. 103
antiqua 14. 43 | 4. 55
antiquæ cœnæ 5. 45. fam * 7
antiquas pelles 9. 75
antiqui 1. 27. dentis 7. 12 poli 12. 63
antiquis Sabinis 1. 63
antiquos 5. 10. ritus 3. 24
antiquum Jovem 5. 23
antiquus honor 11. 12
antistes 6. 73
Antistius 9. 31

re 10. 30
19
. 89 | 3. 66 | 5. 70
s 3. 66 | 4. 11 | 9.
1. 21. felix 10. 23.
s 10. 32
57 | 5. 66. vicina
offis 13. 60
47. Pimplæo 12.
budo 10. 35
1. 117
. 101 | 14. 122
. 29 | 8. 5. priores
fenos 11. 60
2. 57
. 89 | 11. 38. fixus
garrulus 14. 169.
14. 123. levis 5. 62
e 9. 82
2 | 4. 13. 20|6. 27.
o. 8. 90|11. 24. 88|
. charta 12. 4. luf-
71. mentula 11. 47.
. 105. uxor 14. 147
7. 74
. 1 | 7. 19 | 8. 38
. 12. candidus 5. 1.
idus 10. 51. fuper-
42
æquorei 10. 58
omæ 7. 62
n 7. 21
mne 12. 11
[illegible] 1. 46.
m opus 7. 83
arte 11. 10
105 | 5. 66 | 7. 26 |
| 11. 35|12. 30. 71|
. 71 | 13. 93. 94.
* 15. gratus 3. 77.
paftus 9. 90. nu-
. 44. paftus 9. 92.
us 14. 221
3
inua 4. 29. ora 1. 15
. 68
. 35
re 5. 56
4 | 7. 87 | 9. 14.
æ 1. 46
nias 11. 9
enus 8. 36
rum 14. 58
opiæ 11. 43
6. 62
yblæis 9. 27
89 | 3. 22. 80
. 54
2. 69 | 10. 73

Apinæ 14. 1
Apinafque 1. 114
apis claufa 4. 32. parca 14. 212. populatrix Hymetti 13. 104
Apollinarem 7. 25
Apollinari docto 4. 87
Apollinaris 7. 88 | 10. 30 | 11. 16
Apolline 10. 21 | 2. 89
Apollineas 10. 12
Apollinei vatis 7. 21
Apollineo ore 6. 29
Apollinis 10. 35
Apollo 8. 6. dives 9. 43. 88
Apollodoro 1. 62
Apollonius 5. 22
Apona tellus 1. 62
Aponi 6. 42
apparas 1. 100
appellat 7. 91
appetitur 9. 27
Appia 9. 104 | 10. 17
applicabat 6. 28
appone 4. 78
apponunt *ibid.*
approbare 6. 66 | 7. 38
Appula terra 2. 46
apri 7. 19. ferocis 9. 88. innumeri 7. 1. Laurentis 10. 45. fpumantis 11. 70
aprica litora 1. 50
aprilem 7. 94
apriles 9. 53
apris 12. 14
apro 1. 44 | 7. 58| 9. 49|12. 71. Archadio 11. 104. non invento 12. 1. patri 3. 13
apros 1. 50|14. 30. fpumantes 14. 70. vernos 1. 50
aprum 1. 44|3. 50|4. 66 | 7. 77 | 8. 22 | 9. 15 | 12. 17. 48. grandem 14. 31. Laurentem 9. 49. mœnalium * 27
apta 11. 61 | 13. 10|14. 58| 14. 23. 30
aptantem 4. 49
aptâfti 12. 96
aptat 9. 47. 70
aptetur 9. 95
aptiffima 5. 54
aptius 13. 26
aptus 11. 38 | 12. 69
Apula 8. 28
Apulia 14. 155
Apulos 10. 74
Apyrina 13. 42 | 13. 43
Aqua 2. 87 | 5. 4 | 7. 34 |

14. 118 | 14. 196
aqua 1. 27 | 13. 33 | 13. 47| 14. 94 | 11. 22 | 7. 45 | 8. 28 | 8. 68 | 13. 17 | 11. 105 | 9. 104 | 9. 19
aquæ 4. 18. 22 | 9. 100 | 7. 21 | 12. 26 | 14. 116 | 12. 3 | 4. 63 | 8. 33 | 12. 50. 31
aquam 1. 107 | 2. 50 | 3. 35. 56 | 6. 69 | 8. 67 | 6. 86 | 6. 47 | 14. 106 | 1. 93 | 12. 17 | 14. 117 | 6. 35
aquarum 12. 100 | 4. 3
aquas 1. 77 | 3. 3 | 4. 13 | 9. 59 | 11. 83 | 14. 196 | 10. 23 | 7. 14 | 10. 4 | 9. 59 | 17. 29 | 4. 3 | 13. 89 | * 26 | 1. 102 | 9. 30. 19 | 14. 112 | 4. 60 | 10. 85 | 9. 25 | 4. 73 | 14. 130
aquila 1. 7
aquilæ 10. 19. 65
Aquileia felix 4. 25
aquilifque 10. 100
Aquilone 5. 9 | 1. 50
Aquilonis iniqui ftridentes flatus 10. 82
aquinus junctus fido Fabricio 1. 61
aquis 5. 3 | 8. 28 | 10. 51 4. 11 | 1. 63 | 8. 28 | 7. 5 12. 75 | 10. 85 | 14. 33 | 35 | * 28 | 10. 103 | 7. 29 | 5. 1 | 4. 3 | 1. 13 | 6. 43 | 4. 22 | * 25
aquofa 6. 11
Ara 1. 94 | * 1
Arabs * 3
arando 4. 87
aranea 8. 33. 65
aranearum 3. 93
aranti 6. 64
aras 3. 24 | 9. 32 | 10. 9 | 9. 92 | 8. 4 | 9. 44 | 9. 43 | 3. 24
arat 9. 3. 22
arator 1. 56 | 7. 70 | 11. 19| 9. 55
aratoris 12. 2
arbiter 7. 71 | 6. 25
arbor 9. 62 | 10. 6 | 1. 77
arbore 1. 66 | 9. 62 | 10. 94| 11. 9
arboribus 13. 42 | 12. 25
arboris 8. 14
arborum 1. 50
arbos 10. 51
arca 1. 77 | 2. 30. 44. 51 | 5. 13 [illegible]

58 | 6. 43 | 3. 77 | 4. 53 | 8. 80 | 3. 65
Canace 11. 92
canæ 1. 71
canam 10. 67
canant 11. 21
canaque 1. 13. 16 | 6. 43 | 1. 13 | 1. 16
canas 14. 185
cancri 5. 72
cancro 10. 58
candela 14. 40
candelabro 14. 44
candelabrum 14. 43, 44
candelæ 14. 43
candida 4. 62 | 6. 42 | 4. 13 | 8. 77 | 10. 13 | 6. 13 | 8. 45 | 8. 65 | 12. 34 | 12. 31 | 13. 40
candidas 9. 92 | 7. 88
candide 2. 24. 38. 43 | 3. 26. 46
candidior 4. 42 | 7. 32 | 1. 116
candidiora 7. 24 | 8. 28 | 12. 84
candidiore 10. 71
candidius 4. 87
candido 6. 39
candidus 2. 71 | 4. 2 | 13. 2 | 7. 92 | 5. 1 | 7 98
candor 14. 145
cane 1. 81. 93 | 13. 1 | 14. 81
canebat * 6
canem 3. 55 | 5. 45 | 11. 70 | 9. 67
canenti 7. 22
caneret 10. 64
canes 4. 35. 74 | 7. 19 | 9. 30 | 13. 100 | 10. 37
cani 6. 93 | 7. 68 | 9. 38 | 11. 70
caninam 5. 61
caninas 10. 5
caninis 7. 94
canio 1. 62
canis 4. 53 | 11. 33 | 12. 48 | 3. 47 | 5. 36
canis 14. 200
canis 7. 52
canit * 5
canium 1. 70 | 3. 64
canius 2. 20 | 7. 86
cannas 6. 19
cano 4. 5. 90 | 2. 34
cantaberis 7. 16
cantante 4. 61
cantare 8. 3 | 11. 4
cantaret 7. 28
cantas 1. 90. 95 | 2. 7 | 5. 16 | 12. 40.
cantâsti 1. 95
cantat 6. 61
cantata 7. 13 | 9. 50
cantatas 14. 184
cantator 13. 77
cantatque 7. 50
cantent 7. 87
cantet 3. 93 | 4. 55
Canthare 9. 11 | 11. 46
cantica 3. 63
canto 12. 40
cantor 8. 61
cantu 14. 218
cantus 14. 168
cantuſque 1. 77
canum 1. 23. 49. 50 | 3. 43 | 10. 5 | 13. 95
canum 7. 30
canunt 10. 28 | 12. 53
canus 10. 3 | 1. 50
canuſina 14. 127
canuſinæ 14. 129
canuſinatus 9. 23
capax 4. 46
cape 2. 59
capella 4. 4
capellæ 7. 30
capellarum 3. 93
capellianæ 11. 32
capellis 6. 19
capena 3. 47
caper 3. 24 | 8. 51
caperet 8. 39 | 10. 14
capiant 12. 48
capiat 14. 134
capiet 7. 50 | 13. 56
capillare 3. 82
capillati 10. 62 | 3. 58
capillatus 2. 57
capilli 3. 93 | 5. 50 | 10. 19 | 12. 91
capillis 7. 28 | 5. 49 | 8. 52 | 10. 65 | 1. 25 | 9. 37 | 10. 72 | 3. 43 | 14. 36
capillos 2. 36 | 5. 49 | 6. 12 | 11. 40 | 12. 7. 86 | 9. 17 | 12. 84 | 6. 57 | 8. 33 | 9. 18 | 14. 27 | 12. 18 | 14. 50. 25 | 10. 83 | 14. 26 | 2. 66 | 6. 52
capiſtris 1. 105
capiſtro 13. 96
capit 1. 2 | 7. 26 | 8. 48 | 9. 37 | 10. 48. 74 | 13. 56 | 14. 66. 87. 190
capitati 13. 19
capite 6. 26 | 6. 39 | 7. 19
capiti 3. 43 | 6. 57 | 9. 36 | 14. 132
capitibus 6. 39
Capitolinas 6. 10
Capitolinæ 12. 48
Capitolini 5. 5 | 12. [illegible] 10. 51
Capitolinis 9. 4
Capitolinum 10. 101
Capitolinus 5. 64
Capitolio 12. 78
Capitolium *ibid.*
capitque 1. 110 | 7. 71
capitur 7. 13
capiunt 11. 105 | 14. 59
capo 13. 63
capones 3. 58
capparin 3. 77
Cappadocæ 5. 79
Cappadocis 10. 76
Cappadocum 6. 77. [illegible]
Cappadocumque 12. 29
Cappadocumve 12. 25
caprea 13. 100
capream *ibid.*
caprificus 4. 52 | 10. 2
capris 4. 52
capſa 11. 9
capta 9. 106 | 10. 37
captabit 12. 84
captæ 1. 15
captandi 11. 56
captare * 11
captares 9. 90
captari 6. 63
captas 1. 4 | 2. 18 | 14.
captat 6. 63 | 12. 10
captavit 7. 19
captet 8. 38
captivam 11. 97
captivis 14. 26
captivo 7. 79
captivos 8. 26
captivum 10. 37
capto 2. 18 | 9. 90
captos 1. 105
captum 9. 90 | 3. 57 |
captus 2. 61 | 5. 45
caput 2. 42. 70 | 3. 8. [illegible] 14. 50 | 6. 81 | 8. 5 [illegible] 77 | 9. 28. 49 | 11. 9 [illegible] 91 | 14. 74. 146. 21 [illegible] 211 | 12. 45 | 2. 6 [illegible] 24. 70 | 13. 25 | 5. 5 [illegible] 99 | 2. 61
caputque 10. 31. 83
cara 13. 46 | 4. 67 | 9. [illegible] 13. 102 | 10. 35
caram 2. 48
caras 10. 71
carbaſa 12. 29

VOCABULORUM.

| 11. 99
35
2
53
uc 1. 25
104
41
4
7
87
16 | 4. 18
3. 5

11. 40
60
0. 10
2. 36
77
7
2. 16. 19. 22 | 1.
| 5. 66 | 7. 50 |
. 55. 67. 104 |
4. 124 | 9. 93
. 50
| 9. 2. 73 | 8.36 |

28 | 9. 21
55
9. 84 | 2. 7
0
6 | 14. 199
. 199

89
8. 6 | 14.

61
n 13. 61
01
4
5. 17
. 93
. 28
9
o 8. 28
64
æ 9. 97
as 9. 97 | 8. 41

2
4. 89
| 9. 4 | 13. 2

118
2
| 5. 21 | 9. 103 |
. 69 | * 2 | 12.

71 | 2. 90
3

atro 7. 71
Atropos 10. 38. 44
atrox December 7. 36
attagenam 2. 37
Attale 1. 80 | 2. 7 | 4. 34
attamen 2. 7 | 10. 47
attendis 7. 42
attenuare 14. 104
Atthide 1. 54
Atthides 5. 68 | 11. 54
Atthis 2. 86
Attica 13. 108 | 10. 51
Atticarum 5. 38
Attice 7. 31 | 9. 101
Atticilla 12. 81
Atticis 4. 87
Attico 3. 20
Atticosque 9. 12
Atticum 13. 104
attigit 7. 62
attonitis 12. 52
attonito 8. 30. 56
attonitos 8. 55
attonitus 5. 3
attonitusque 11. 91
attraxit 6. 66
attrita 8. 59 | 14. 125
attritis 10. 72
attulerat 12. 29
attulerit 3. 13
attulit 10. 48 | 12. 29
Atys 10. 4
avara 5. 38 | 12. 55 | 5. 39. 4. 66 | 3. 58
avaræ 6. 29
avare 1. 67
avari 6. 93 | 9. 7
avaritiæ 11. 59 | 2. 56
avarum 6. 63
avarus 5. 18
aucte 7. 51 | 9. 22 | 12. 73
auctio 9. 4 | 14. 35
auctor 8. 51 | 9. 86. 102 | 14. 115 | 7. 5 | 1. 7
auctorem 2. 72 | 9. 62
auctoris 5. 53 | 7. 16 | 9. 50
auctum 7. 50
aucupa 14. 218
aucupis * 2 | 14. 216
audaces 12. 75
audaci 5. 49
audacis 14. 94
audax 4. 43 | 10. 2 | * 25 | 14. 181
audebis 7. 23
audebit 6. 1
audemus 12. 96
audent 7. 41
audes 1. 91 | 6. 64 | 7. 94

audet 7. 98 | 9. 27
audi 4. 42 | 8. 76 | 9. 104
audiam 2. 44 | 8. 76
audiant 10. 62
audiat 1. 97 | 6. 28 | 10. 68 | 11. 103 | 12. 43
audiente 1. 8
audierint 12. 21
audieris 1. 4 | 3. 38 | 9. 34
audierit 10. 101
audiesve 5. 79
audiet 7. 43
audio 3. 63
audire 1. 64. 87 | 4. 37 | 7. 7 | 14. 158
audis 6. 42 | 7. 91 | 8. 76
audisset 1. 43
audit 1. 100 | 5. 24 | 7. 12 | 8. 11 | 9. 55 | 11. 62 | 12. 52
audita 7. 100
auditas 3. 64
auditor 9. 83
auditoris 7. 51
auditum 6. 38
auditur 8. 55 | 10. 70
ave 1. 69 | 3. 95 | 4. 67 | 5. 52 | 7. 38 | 9. 8 | 14. 73 | 1. 56
avem 9. 32 | 13. 64. 75 | 14. 76 | * 7 | 11. 85
avemque 10. 19
avena 8. 3
Aventinæ 6. 64
Aventinum 10. 56
avere 1. 109 | 3. 5 | 9. 8
averni 7. 45
averno 1. 63
aversa 8. 62 | 11. 44
averso 8. 62 | 4. 31
avertam 9. 26
avertit 10. 85
aves 3. 77 | 7. 30. 53 | 11. 53 | 13. 45. 73. 92 | 14. 223. 216 | 9. 55 | 10. 5 | 12. 31
aufer 4. 78 | 8. 44
auferasque 12. 53
auferet 2. 51 | 5. 43
aufert 12. 64
Aufidiæ 3. 70
Aufidius 5. 62
augusta 7. 39 | 10. 103
Auguste 4. 27 | 5. 15. 66 | 8. 36. 80. 82 | 9. 4. 19. 81 | 11. 21
Augusti * 28 | 8. 44 | 11. 21 | 9. 35
Augustis 12. 68
Augusto 6. 59 | 8. 65
Augustum 3. 93

Augustus

Auguſtus 9. 2
avia 8. 55
aviæ 11. 105
aviam 3. 93 | 10. 67
avida 10. 12
avidam 1. 50
avidi 3. 58
avidis 4. 56 | 3. 58
avido 1. 43
avidum 5. 18
avidus 1. 15
avis 5. 7. 68 | 8. 78 | 13. 74 | 14. 65. 75 | * 21 | 8. 32 | 13. 65 | 10. 16
Avite 1. 27 | 6. 84 | 9. 1 | 10. 96. 102
Avitus 12. 24
aula 9. 17. 37 | 12. 15 | 13. 4 | 9. 36 | 7. 39. 98 | 9. 12
aulæ 7. 59 | 12. 6 | * 2 | 8. 36 | 9. 81 | 5. 6 | 7. 59 | 9. 44
Aule 5. 29 | 6. 54. 58. 78 | 7. 13 | 9. 83 | 11. 39 | 12. 51
Auli 7. 90
Aulon 13. 125
Aulus 8. 63
avorum 7. 71 | 8. 56 | 13. 14 | 8. 80 | 10. 87
avos 1. 40 | 9. 38 | 7. 46 | 3. 62
aura 3. 65 | 7. 12 | 12. 32 | 8. 14 | 6. 59 | 10. 42. 104 | 5. 80 | 4. 4 | 11. 9 | 10. 30
auras 1. 4. 7 | 9. 39 | 4. 60
aurata 13. 90
aure 7. 11 | 11. 50 | 13. 2 | 3. 63 | 7. 27 | 6. 1 | 7. 31 | 9. 60 | 7. 98 | 6. 42 | 4. 83
aurea 3. 26 | 12. 49 | 14. 61. 89 | 3. 61 | 13. 27 | 6. 3 | 9. 23 | 1. 105 | 3. 31 | 5. 104 | 9. 60 | 12. 100 | 7. 73 | 8. 55 | 10. 16
aureamque 5. 38
aureis 9. 43 | 10. 24
aurem 1. 90. 97 | 3. 44 | 5. 62 | 6. 21 | 11. 25 | 6. 82 | 5. 62 | 12. 24 | 6. 64
aures 3. 82 | 1. 50
aureolis 9. 5
aureolos 5. 20 | 11. 28 | 9. 5 | 12. 36 | 10. 75
aures 7. 11. 25. 51. 68 | 9. 27. 85 | 12. 91
aureum 11. 81
aureus 8. 51. 65 | 10. 7 | 8. 5. 26 | 3. 60
auri 10. 74 | 12. 15
auribus 10. 19 | 4. 87 | 6. 39 | 4. 41 | 2. 86 | 11. 4
auribuſque 2. 83
auriculam 3. 28 | 5. 73 | 12. 26
auriculas 14. 142
auriferæ 10. 78
auriferas 10. 20
auriferi 12. 3
auriferis 14. 199
auriferumque 10. 96
auris 14. 23
auriſcalpium *ibid.*
aurita 7. 86
auro 4. 61. 78 | 8. 24 | 9. 21 | 10. 49 | 11. 24 | 12. 18 | 11. 5 | 4. 1 | * 7 | 8. 28 | 4. 39 | 7. 87 | 5. 70 | 1. 38 | 9. 60 | 8. 78 | 9. 24
aurum 8. 18 | 11. 6 | 12. 67 | 13. 48. 110 | 14. 109
auſa * 16 | 1. 13 | 3. 19 | 9. 88
auſis 7. 23
Auſonia 8. 55 | 14. 53 | 9. 74 | * 4
Auſoniæ 12. 6 | 10. 73 | 9. 104
Auſonias 7. 5
Auſoniis 13. 65
Auſonio 12. 63 | 9. 88 | 10. 26
Auſonium 6. 60 | 8. 21. 9. 37
Auſonius 9. 9
auſus * 10 | 4. 14 | 5. 45 | 7. 43 | 12. 6
autem 7. 32
Autolyci 8. 59
autumni 10. 94. 96 | 3. 57
autumnos 9. 2
autumnum 8. 68
autumnus 9. 13 | 13. 113 | 12. 57
avus 9. 55 | 7. 73
auxilium 10. 85
axibus 2. 77

B.

BAbylona * 1 | 9. 77
Babylonica 8. 28
Babylonis 14. 150
bacca 13. 98
Baccara 6. 59
Bacchara 7. 91 | 11. 75
Bacche 3. 24
Bacchi 5. 73 | 8. 68 | 10. 35
Bacchica 7. 62
Baccho 13. 23. 39
Bacchum 13. 119 | * 1
Bacchus 4. 44 | 5. 79 | 14. 107 | 4. 83
baculo 4. 53
Bætica 6. 71
Bæticarum 12. 66
Bæticatus 1. 97
Bætice 3. 77. 81
Bætici 3. 38
Bætin 9. 62
Bætis 7. 21 | 8. 28 | 100
Baiana 1. 60 | 3. 57
Baianas 9. 59 | 6. 68
Baiani 6. 43
Baianis 1. 63 | 10. 37 | 25
Baiano 4. 30 | 13. 82
Baianos 4. 30
Baias 4. 57. 63 | 10. 13 | 11. 81 | 3. 20
Baiæ 6. 42 | 11. 81 | 34
balano 14. 57
Balbo 2. 32
Balbum *ibid.*
balnea 1. 24. 60 | 2. 14 | 71 | 6. 93 | 8. 20 | 10. 79 | 23. 53 | 2. 50. 84 | 4. 60 | 3. 51 | 11. 43 | 1. 60
balneator 3. 93 | 3. 7
balneis 7. 33
balneo 3. 20 | 9. 34. 77
balneum 9. 77 | 3. 25
balneumque 2. 48
balſama 3. 63 | 14. 59
balteus 14. 207
barathro 1. 88 | 3. 81
baradonis 4. 55
barba 2. 36 | 7. 21 | 9. 7 | 14. 104 | 7. 82 | 4. 3 | 9. 48 | 11. 23 | 7. 57 | 53 | 5. 49
barba 11. 40
barbæ 8. 52
barbam 4. 36 | 10. 90
barbamque 4. 7
barbara 4. 19 | 14. 99 | * 1 | * 8. 36 | 10. 71 | 85 | 1. 65
barbare 11. 97
barbari 4. 14. 101 | 10. 6
barbariſmus 6. 17
barbaroque 3. 57
barbarus 7. 4 | 13. 73
barbati 14. 81
barbatos 14. 84
barbatus 10. 42 | 11. 8 | 12. 42 | 8. 52

VOCABULORUM.

ullo r4. 128
ullus 14. 128|1. 54
14. 99
44. 77 | 2. 10. 12.
| 3. 65 | 4. 22 | 5.
. 9. 96. 105 | 9.95|
14. 105|12. 26. 55 |
6. 34. 50 |10.42|
8. 46 | 11. 27
. 44 | 11. 99
1. 95
1. 99
. 94 | 10. 22 | 11.
| 12. 55
2. 95
33 | 12. 95
2. 59
. 72 | 12. 55
es 2. 23| 7. 94
11. 99
m *ibid.*
s 10. 99
. 66
94
3
12. 66
12. 59
5
2. 55 | 11. 99
8. 91 | 4. 4.88 | 5.
69
. 61
58. 76 | 5. 24. 54 |
| 11. 99 | 12. 99
| 7. 95
47 | 8. 10
. 33
. 176
myomachia 14.

63
5
. 81
. 107
77
04 | 2. 27
15|8. 40|1. 56|3.47
0. 82
4. 64
1 4. 46 | 10. 47
10. 87
2
42 | 10. 5
. 87 | 4. 21 | 10.
1
55 | 6. 25 | 7. 22 |
14. 20 | 8. 3 | 4.
104 | 2. 7 | 10. 64
. 87
| 5. 16. 53. 78 | 6.

44|7. 84. 96|8. 31| 10. 46.
90 | 11. 35. 53 | 12. 17. 39
belli 8. 65|5. 5|6. 32|8. 15
belliger * 6
belligera 5. 25
belligeræ 7. 1
Bellonæ 12. 57
bellua 1. 105 | 5. 66 | 6. 77
bellum 12. 39|6. 19|7. 58
bellus 3. 63 | 12. 39 | 2. 7 |
1. 10
benigniusque 4. 87
benigno 4. 89
berecynthios 4. 43
bessalem 8. 71
bessemque 11. 37
beta 5. 27
betæ 13. 13
betas 3. 47
beticæ 14. 133
betici 5. 38
bibam 6. 86 | 8. 51
bibamus 11. 37 | 12. 28
bibas 1. 107 | 6. 78 | 10. 36.
45 | 13. 8. 120 | 14. 110
bibat 3. 81 | 13. 121
bibatur 1. 72 | 9. 102
bibe 7. 50 | 12. 12
bibebat 6. 11
bibendo 5. 79
bibenti 11. 7
bibentis 3. 82
biberat 6. 89
bibere 3. 48
biberet 12. 71
biberis 6. 78
bibes 8. 6 | 13. 119
bibimus 4. 86 | 9. 3
bibis 1. 12. 27. 38. 93. 107|
3. 62. 77 | 6. 92 | 9. 98 |
12. 40 | 13. 100 | 14. 116
bibisse 12. 3
bibisset 11. 83
bibisti 12. 12
bibit * 3 | 1. 29. 43. 78|5. 4|
6. 47. 78 | 8. 6. 28|12. 11|
13. 52. 113. 124 | 14. 93
bibitur 1. 104
bibliopola 13. 3|14. 194|4. 72
bibliotheca 7. 16 | 14. 190
bibo 12. 40
bibula 11. 33
bibunt 7. 87 | 10. 7
bicolorque 12. 34
bifero 12. 31
bijugis 1. 13
Bibilin 10. 104 | 4. 55
Bilbilim 1. 50
Bilbilis 1. 62|10. 103|12. 18
bilem 5. 27

bilis 6. 64
bilibrem 3. 45 | 11. 50
bima 12. 32
bina 3. 10 | 10. 71
binæ 10. 75
binos 12. 55 | 9. 32
bipes 12. 32
bis denis annis 9. 78. libris
9. 51
bis juncta trieteride 9. 86
bis millia dena 10. 41
bis quina basia 9. 95. sestertia 10. 75
bis quinquagenis millibus
12. 67
bis rapto viro 9. 31
bis senis 6. 28
bis seno puncto 14. 17
bis senos fasces 8. 66 | 9. 43
bis septenis jugeribus 6. 73
bis sex lustra 10. 71
bis terque reverso 9. 8
bis tricenties 3. 22
bison * 23
bisontes 1. 105
bisontis 9. 58
bis senis fascibus 7. 62
Bithynice 2. 26 | 6. 50 | 9.
10 | 12. 80
Bitontis 2. 48
Blæsi 8. 38
blæsianum *ibid.*
blæso 5. 36
blæsum 10. 65
blæsus 9. 89
blanda 14. 70 | 10. 30|8.32|
12. 44| 11. 27. 81 | 2. 4|
7. 86 | 10. 45 | 4. 57. 14
blandæ 7. 87 | 11. 92
blandas 11. 105 | 3. 64
blandeque 1. 82
blandientur 6. 42
blandior 6. 29|10. 68|1. 110
blandiris 11. 33
blandis 6. 23 | 7. 94 | 12.
99
blandita 12. 66
blanditiæ 10. 72 | 11. 71
blanditias 11. 30
blanditur 2. 26
blanditus 1. 103
blandius 10. 10
blando 8. 77 | 1. 15 | 5. 85|
1. 110 | 4. 64. 66
blandum 14. 203 | 6. 68
blandus 2. 4. 75
blatra 13. 1
Blatara 11. 48
blattasque 6. 60
blattas 14. 37

bole

boletaria 14. 101
boleti 3. 59 | 13. 48|14. 101
boletis 13. 50
boletos 1. 21 | 3. 45 | 7. 77| 11. 32 | 12. 17. 48| 13. 43
boletum 1. 21
boletus 11. 19 | 7. 19
bombycina 11. 50 | 14. 24
bombyx 8. 33
bona 1. 17 | 2. 1 | 4. 69 | 7. 27. 40. 80 | 8. 38. 45 | 9. 57 | 7. 27 | 14. 70 | 7. 40 11. 61
bonæ 6. 65
bonas 1. 114 | 6. 82|10. 54
boni 1. 19 | 6. 25
bonitate 10. 33
Bononia 3. 59 | 6. 85
bonorum 12. 36
bonosque 5. 21
bonum 5. 79 | 3. 12
bonus 1. 40 | 3. 38 | 8. 38 | 12. 6. 36. 54. 82 | 13. 84 | 4. 8 | 9. 43 | 8. 50|12. 51| 7. 80 | 12. 64 | 8. 3 | 4. 5| 10. 23
bonusque 9. 3
Bootæ 4. 3 | 8. 21
Boreæ 7. 35
Boreas 8. 14
bos 10. 79
botellos 11. 32
botellus 5. 79
Bothrodi 1. 50
Bothrodium 12. 18
Botryone 11. 28
botulus 14. 72
bove 5. 32
bovem 8. 81
boves 9. 104 | 5. 65
bovillas 2. 6
brachæ 11. 22
brachia 2. 62 | 11. 85|2.29| 7. 31 | 3. 63
bractea 8. 33 | 9. 62
brassica 13. 17
breve 9. 1. 11 | 6. 85|13.97| 4. 83 | 12. 5 | 1. 115 | 10. 79 | 2. 46 | 4. 89 | 12. 62
brevem 10. 1. 71|11.15|2.77
brevemque 5. 6 | 12. 11. 36
breves 10. 53 | 12. 6 | 6. 28| 7. 71 | 10. 87
brevesque 9. 18 | 11. 32 |4. 64
breves 1. 44 | 10. 47
brevi 1. 50|12. 1|9. 19. 60
brevibus 5. 49 | 1. 46|2. 62| 1. 2
brevior 2. 1 | 8. 60. 35
breviora 1. 111 | 6. 65 | 10. 59 | 3. 83
breviore 9. 18|12. 67|1. 94
brevis 12. 98 | 14. 31. 33. 151. 186. 198, 199 | 5. 29. 85 | 10. 14. 19. 37 | 4. 42| 8. 9 | 11. 57 | 12. 54
brevisque 10. 50
brevitas 8. 29
brevitate 2. 1 | 8. 29|9. 51| 11. 92
breviter 1. 56 | 3. 4 | 4. 42 | 6. 10 | 12. 22
brevius 3. 83
Britanni 12. 8
Britannia 11. 4
Britannis 11. 54 | 14. 99
Britannos 4. 55 | 10. 44
Britonis 11. 22
Bromio 4. 45
Bromius 12. 100
Bruma 1. 50 | 3. 93 | 7. 94| 8. 68 | 10. 5 | 13. 1. 127 | 3. 58 | 4. 57 | 12. 63
brumæ 5. 35 | 8. 41. 71 | 14. 72 | 7. 64 | 10. 14 | 9. 13 | 6. 80 | 12. 83
brumali 13. 16 | 14. 136
brumam 8. 14
brumas 4. 40 | 10. 104
Brute 11. 17. 105
Bruti 1. 43 | 2. 77 | 8. 30 | 9. 51
Brutiano 4. 23
Bruto 10. 39 | 11. 17. 45
Brutoque 5. 52
Βρέτα παιδίον 14. 171
Brutus 11. 6 | 14. 171
Bryseis 11. 44
Bubalus * 23
bubulci 10. 7
bubulum 14. 71
bucca 2. 42 | 2. 28
buccam 12. 24
buccas 3. 75 | 10. 5
buccellas 6. 75
buccis 3. 17 | 14. 64 | 11.62
bucco 11. 77
bulbi 13. 34
bulbique 5. 75
bulbis 4. 46 | 13. 34
bulla 8. 33
Burdigali 9. 33
burrus 4. 45 | 5. 6
busta 12. 73
busti 9. 35 | 10. 90
busto 5. 38
bustuarias 3. 93
buxeique 2. 41
buxeta 2. 14
buxeto 3. 58
buxo 12. 32
buxos 1. 89 | 3. 20
buxus 14. 25
Byblida 10. 35
Bytiæ 8. 6

C.

Caballi 12. 24
caballo 5. 26 | 10. 9
caballum 1. 42
caballus ibid.
cacantes 12. 62
cacanti 3. 44 | 11. 99
cacantis 3. 89
cacare 9. 71
cacas 1. 38
cacat 1. 93
cacaturit 11. 73
Cacus 5. 66
cadat 9. 39 | 13. 25
cadaver 3. 93 | 6. 62|[illegible]
cadente * 14 | 1. 73
caderet 12. 92
cadi 9. 3 | 12. 48
Cadis 1. 44 | 13. 118|[illegible]
cadit 4. 53 | 5. 25|[illegible] 53 | 8. 78 | 11. 9. 50
Cadmea 6. 11
Cadmi 2. 43 | 10. 87
cado 1. 56 | 9. 95
cados 1. 27 | 6. 27|13. 11[illegible]
caduco 8. 64
cadunt 5. 66 | 8. 33 | 11[illegible] 12. 14
cadus 4. 66 | 10. 36|11. [illegible]
cæca 4. 51 | 7. 60. 12. 22
Cæcili 1. 42
Cæciliane 1. 21. 66. 74. 1[illegible] 2. 37. 71. 78 | 4. 15. [illegible] 6. 5. 35. 83 | 8. 67 | [illegible] 10. 32. 84 | 11. 43
Cæcilianus 7. 58. 63
Cæcilio 7. 83
Cæcilium 2. 72
Cæcilius 2. 72 | 11. 31
cæco 3. 19
cæcuba 2. 40 | 3. 26 | 6. [illegible] 11. 57|12. 17. 61|13. 11[illegible]
cæcubum 10. 98 | 13. 11[illegible]
cæcus 3. 15 | 4. 30 | 8. [illegible] 12. 64
cædas 14. 55
cæde 6. 19. 21 | 9. 7[illegible] 14. 4
cædo 8. 23
cælata 10. 19

VOCABULORUM.

6. 92
69 | 12. 64
5. 5
9 | 9. 44 | 14. 93 |
7. 73
. 29 | 11. 76
que 4. 61
7. 38 | 12. 18
. 46. 64 | 6. 13 | 8.
. 104 | 10. 51 | 13.
. 1. 130
9. 4
. 100 | 4. 21 | 5. 66 |
9. 77
4. 20. 63
a 13. 54. 124
i 6. 73
um 13. 124
11. 54
13. 83
2 | 10. 73
2, 3. 5, 6. 9. 17. 20,
| 1. 5. 15. 79 | 2. 2.
. 95 | 4. 8. 11. 27. 74 |
4. 66 | 6. 2. 64. 80.
| 7. 1. 4. 6, 7 | 8.
. 24. 26. 50. 54. 66.
| 9. 4. 9. 19. 21. 37.
. 95 | 11. 6. 8 | 12. 5 |
7 | 14. 73. 179 | 4.
20 | 7. 5 | 8. 65 | 9.
5. 99. 104 | 5. 19 |
| 4. 11
5. 6 | 6. 32 | 7. 59 |
| 10. 6. 60. 101 | 9.
1. 6
* 28
e 8. 30 | * 12
s 13. 109 | 10. 28
n 1. 90 | 7. 59 | 12.
* 1 | 3. 95
s 1. 7
am 2. 59
na 3. 1 | 9. 62
nus 9 81 | 11. 6 | 10. 73
us 1. 102
* 16. 25. 28 | 1. 7. 23.
2. 32 | 4. 1. 3 | 6. 1.
7. 33 | 9. 14. 32. 35.
. 67 | 11. 21 | 12. 66
7. 96
9. 40
s 7. 43
7. 27
9. 93 | 10. 15
10. 30

Cajetano 8. 37
Cajus 9. 94 | 11. 37
Cajumque 5. 14
Cayſtri 1. 54
Calabra 5. 31
Calabri 8. 18
Calabris 8. 28
calami 14. 218
calamis 13. 68 | 14. 19. 218
calamo 7. 10. 16 | 10. 78 | 4. 30
calamos 14. 38 | 9. 75
Calathi 14. 107
Calathos 9. 60
Calatiſſe 9. 95
calcantem 12. 61
calcatum 10. 7
calcatuſque 12. 50
calceus 1. 104 | 9. 95 | 7. 32 | 11. 22
calciatum 12. 45
calculator 10. 62
calculi 14. 20
calculoſque 2. 48
calculus 8. 68 | 9. 92 | 14. 17 | 12. 34
calda 1. 12 | 12. 61 | 14. 105 | 2. 28
caldam 8. 67
caldarum 14. 196
caleat 8. 77
caleant 12. 29
Caledonio * 7
Caledonios 10. 44
Calene 1. 100 | 10. 38
Caleno 10. 35
calens 7. 6
calent 4. 57 | 6. 42 | 10. 62
calentem 14. 206
calentis 6. 70
calere 4. 57 | 7. 1 | 8. 45
cales 7. 73
calet 5. 56 | 7. 31 | 9. 44 | 10. 48 | 14. 4
calfaciunt 14. 136
calicem 2. 15 | 4. 43 | 14. 96
calices 9. 60. 89 | 11. 12 | 12. 71 | 13. 110 | 14. 94. 102. 108, 109. 115. 157
calda 14. 196
calidam 6. 86
calidis 7. 34 | 12. 75
calido 4. 18
calidum 14. 113
caligantemque 10. 4
caligine 8. 51
Calidle 8. 67
calix 1. 93 | 7. 52 | 11. 33 | 12. 75 | 14. 109 | 4. 86 | 2. 1

Callaicas 14. 157
Callaicis 10. 16
Callaico 14. 95
Callaicum 10. 37
callida 4. 56 | 9. 49
calliditate 11. 50
callidum 1. 50
callidus 5. 43
caupo 3. 57 | 14. 202
Callimachi 10. 4
Callimachus 4. 23
Calliodore 5. 39 | 6. 44 | 10. 11. 31
Calliodorus 5. 39 | 9. 22
Calliope 4. 31
Calliopen 9. 88
Calliſto 5. 65
Calliſtrate 5. 13 | 9. 97 | 12. 35
Calliſtratus 12. 82. 42
calore 3. 17 | 9. 92
Calpetiano 6. 94
Calpurnium 5. 55
calva 2. 33 | 6. 57 | 14. 27
calvæ 5. 50 | 10. 83 | 12. 45
calvæque 12. 32
calvam 3. 74 | 6. 74
caluere 4. 35
calvi 12. 29
Calvinus 7. 89
caluiſſe 5. 51
caluit 10. 86
calumniator 11. 67
calvo 10. 83. 67
calvus 1. 73
Calydon 1. 105 | 11. 70
Calydone 9. 49
Calydonius 11. 19
Camœnæ 8. 66
Camœnarum 6. 47
Camœnas 2. 6 | 7. 67
Camœnis 4. 14. 70 | 6. 85 | 12. 96
Camillos 9. 28 | 1. 25
Camillus 11. 6
cammare 2. 43
Cameni 9. 76. 78
Campani 9. 61 | 13. 98
Campano 1. 19 | 13. 118
campi 3. 31. 58
campis 9. 43
campo 12. 52
campos 1. 108 | 10. 74 | 13. 112.
campum 10. 83
campus 3. 47 | 4. 66 | 5. 21 | 10. 6 | 12. 14
cana 9. 27 | 14. 27 | 4. 36 | 9. 27, 28 | 12. 32 | 3. 58

58 | 6. 43 | 3. 77 | 4. 53 | 8. 80 | 3. 65
Canace 11. 92
canæ 1. 71
canam 10. 67
canant 11. 21
canaque 1. 13. 16 | 6. 43 | 1. 13 | 1. 15
canas 14. 185
cancri 5. 72
cancro 10. 58
candela 14. 40
candelabro 14. 44
candelabrum 14. 43, 44
candelæ 14. 43
candida 4. 62 | 6. 42 | 4. 13 | 8. 77 | 10. 13 | 6. 13 | 8. 45 | 8. 65 | 12. 34 | 12. 31 | 13. 40
candidas 9. 92 | 7. 88
candide 2. 24. 35. 43 | 3. 26. 46
candidior 4. 42 | 7. 32 | 1. 116
candidiora 7. 24 | 8. 28 | 12. 84
candidiore 10. 71
candidius 4. 87
candido 6. 39
candidus 2. 71 | 4. 2 | 13. 2 | 7. 92 | 5. 1 | 7. 93
candor 14. 145
cane 1. 81. 93 | 13. 1 | 14. 81
canebat * 6
canem 3. 55 | 5. 45 | 11. 70 | 9. 67
canenti 7. 22
caneret 10. 64
canes 4. 35. 74 | 7. 19 | 9. 30 | 13. 100 | 10. 37
cani 6. 93 | 7. 68 | 9. 38 | 11. 70
caninam 5. 61
caninas 10. 5
caninis 7. 94
canio 1. 62
canis 4. 53 | 11. 33 | 12. 48 | 3. 47 | 5. 36
canis 14. 200
canis 7. 52
canit * 5
canium 1. 70 | 3. 64
canius 2. 20 | 7. 86
cannas 6. 19
cano 4. 5. 90 | 2. 34
cantaberis 7. 16
cantante 4. 61
cantare 8. 3 | 11. 4
cantaret 7. 28
cantas 1. 90. 95 | 2. 7 | 5. 16 | 12. 40.
cantâsti 1. 95
cantat 6. 61
cantata 7. 13 | 9. 50
cantatas 14. 184
cantator 13. 77
cantatque 7. 50
cantent 7. 87
cantet 3. 93 | 4. 55
Canthare 9. 11 | 11. 46
cantica 3. 63
canto 12. 40
cantor 8. 61
cantu 14. 218
cantus 14. 168
cantusque 1. 77
canum 1. 23. 49. 50 | 3. 43 | 10. 5 | 13. 95
canum 7. 30
canunt 10. 28 | 12. 53
canus 10. 3 | 1. 50
canusina 14. 127
canusinæ 14. 129
canusinatus 9. 23
capax 4. 46
cape 2. 59
capella 4. 4
capellæ 7. 30
capellarum 3. 93
capellianæ 11. 32
capellis 6. 19
capena 3. 47
caper 3. 24 | 8. 51
caperet 8. 39 | 10. 14
capiant 12. 48
capiat 14. 134
capiet 7. 50 | 13. 56
capillare 3. 82
capillati 10. 62 | 3. 58
capillatus 2. 57
capilli 3. 93 | 5. 50 | 10. 19 | 12. 91
capillis 7. 28 | 5. 49 | 8. 52 | 10. 65 | 1. 25 | 9. 37 | 10. 72 | 3. 43 | 14. 36
capillos 2. 36 | 5. 49 | 6. 12 | 11. 40 | 12. 7. 86 | 9. 17 | 12. 84 | 6. 57 | 8. 33 | 9. 18 | 14. 27 | 12. 18 | 14. 50. 25 | 10. 83 | 14. 26 | 2. 66 | 6. 52
capistris 1. 105
capistro 13. 96
capit 1. 2 | 7. 26 | 8. 48 | 9. 37 | 10. 43. 74 | 13. 56 | 14. 66. 87. 190
capitati 13. 19
capite 6. 26 | 6. 39 | 7. 19
capiti 3. 43 | 6. 57 | 9. 36 | 14. 132
capitibus 6. 39
Capitolinas 6. 10
Capitolinæ 12. 48
Capitolini 5. 5 | 11. 10. 51
Capitolinis 9. 4
Capitolinum 10. 101
Capitolinus 5. 64
Capitolio 12. 78
Capitolium *ibid.*
capitque 1. 110 | 7. 71
capitur 7. 13
capiunt 11. 105 | 14. 9
capo 13. 63
capones 3. 58
capparin 3. 77
Cappadocæ 5. 79
Cappadocis 10. 76
Cappadocum 6. 77 [illegible]
Cappadocumque 12. [illegible]
Cappadocumve 12. [illegible]
caprea 13. 100
capream *ibid.*
caprificus 4. 52 | 10. [illegible]
capris 4. 52
capsa 11. 9
capta 9. 106 | 10. 37
captabit 12. 84
captæ 1. 15
captandi 11. 56
captare * 11
captares 9. 90
captari 6. 63
captas 1. 4 | 2. 18 | 14. 21
captat 6. 63 | 12. 10
captavit 7. 19
captet 8. 38
captivam 11. 97
captivis 14. 26
captivo 7. 79
captivos 8. 26
captivum 10. 37
capto 2. 18 | 9. 90
captos 1. 105
captum 9. 90 | 3. 57 | [illegible]
captus 2. 61 | 5. 45
caput 2. 42. 70 | 3. 8. 4 [illegible] | 14. 50 | 6. 81 | 8. [illegible] | 77 | 9. 28. 49 | 11. 95 [illegible] | 91 | 14. 74. 146. 21 [illegible] | 211 | 12. 45 | 2. 6 [illegible] | 24. 70 | 13. 25 | 5. 50 [illegible] | 99 | 2. 61
caputque 10. 31. 83
cara 13. 46 | 4. 67 | 9. 55 | 13. 102 | 10. 35
caram 2. 48
caras 10. 71
carbasa 12. 29

62
3. 56
4. 55
6. 1 | 9. 24, 25 |
29 | 1. 89
| 11. 57
. 31 | 6. 28
9
19
5 | 7. 18 | 3. 66 |
. 78
4 | 11. 1 | 10. 85 |
. 61
| 8. 18 | 1. 110 |
1. 21
120 | 11. 50
10. 38
5. 24
. 99
| 14. 215
1 | 6. 85 | 9. 1 |
25 | 14. 189
1 10. 65
5. 30. 54. 92 | 2.
9. 91 | 3. 9. 38.
13. 72 | 5. 16. 31.
1 | 7. 68. 71. 79.
8 | 8. 3. 18. 82 |
. 59 | 10. 10. 21.
1. 11. 58. 95 | 12.
. 45 | 12. 96 | 2.
7. 62 | 6. 60 | 13.
| 7. 41 | 12.
93 | 8. 70 | 11.
32 | 7. 28 | 14.
6 | 1. 67 | 10. 17 |
. 97. 99 | 4. 55 |
| 7. 45. 83 | 14.
16 | 14. 183 | 10.
1. 35 | 3. 69 | 7.
. 35
1. 101
. 31
54 | 11. 103
11. 15
ie 12. 48
. 61
| 7. 44. 73. 83 |
7 | 12. 92 | 14. 11
5
95

carpere 1. 92 | 3. 13 | 5. 34 | 6. 64 | 14. 188
carpi 6. 39
carpis 1. 92
carpit 3. 20 | 9. 73 | 11. 25
Carpophori * 15 | * 23
Carpophorum * 27
carpsi 4. 22 | 5. 47
carpsit 3. 65
carruca 12. 24 | 3. 62
carrucam 3. 47
carus 12. 25
Caryota 8. 33 | 13. 27
Caryotarum 13. 27
Caryotidas 11. 32
Caryſtos 9. 77
caſa 8. 80 | 12. 67 | 11. 35 | 6. 43
caſæ 12. 73 | 9. 60 | 10. 96
caſas 10. 20
caſei 13. 33 | 12. 32
Caſellius 10. 56
caſeoque 4. 46
caſeus 13. 30. 32
caſeum 3. 58
caſiam 10. 97
caſiaque 6. 55
caſias 11. 55
caſibus 7. 83 | * 14
Caſſelius 7. 8
Caſſiane 3. 64
caſſibus 3. 58. 93
caſſide 9. 57 | 5. 25
caſſis 14. 179
caſta 1. 14 | 3. 86 | 4. 71 | 12. 99 | 1. 14 | 9. 42 | 1. 63 | 10. 68 | 7. 87 | 10. 5. 114 | 4. 85 | 2. 34 | 6. 45 | 10. 33
caſtæ 4. 71 | 1. 110 | 9. 41 | 10. 92
Caſtaliæ 7. 21 | 8. 66
Caſtalidum 4. 14 | 7. 11
Caſtalis 9. 19
Caſtalius 12. 3
caſtaneæ 5. 79
caſtaneas 10. 79
caſtigat 10. 104
caſtigatum 5. 66
caſtior 4. 6 | 7. 68 | 8. 46
caſtis 3. 69
caſtiſſima 9. 92
Caſtor 5. 39 | 7. 97 | 8. 21 | 9. 106
Caſtora 1. 71 | 7. 56 | 9. 52 | 10. 51
caſtos 10. 35
caſtra 5. 14 | 6. 76
caſtrabere 2. 60
caſtrandum 3. 81
caſtrare 1. 35

Caſtrice 6. 43. 68 | 7. 3. 36. 41
caſtus 6. 28
caſum 12. 75 | 2. 65
caſuram 13. 100
caſuras 12. 29
caſurum 9. 43
caſus 8. 32. 75 | 3. 52
caſu 1. 83 | 3. 38 | 6. 88 | 8. 81
cataſtæ 9. 30 | 9. 60 | 6. 29
cataſtis 10. 76
cataſtus 12. 75
catella 1. 110 | 14. 198
catellæ 1. 110 | 7. 86 | 14. 19
catellas 3. 82
catellus 1. 84
catena 12. 43
catenas 3. 29
catenatique 1. 16
catenatis 7. 60
catenis 5. 7
caterva 9. 30
catervis 11. 48
Catiane 6. 46
Catilina 5. 70 | 9. 72
cathedra 4. 79 | 11. 100 | 12. 18
cathedralicios 10. 13
cathedras 3. 63 | 1. 77
cathedris 2. 14 | 12. 38
Cato 6. 32 | 11. 6 | 12. 6 | 1. 3
Catonem 9. 29 | 11. 40
Catones 10. 19
Catoni 5. 52
Catoniana 9. 28
Catonis 2. 89 | 11. 16 | 1. 9 | 11. 2 | 1. 79
Cattæ 13. 69
Cattas *ibid.*
Cattis 7. 29 | 9. 36
catuli 5. 10
catulis 3. 44
Catulla 8. 53
Catulle 6. 69 | 12. 74 | 8. 73
Catulliana 11. 7
Catulli 1. 8. 110 | 2. 71 | 5. 31 | 11. 7 | 14. 100. 152 | 5. 31 | 7. 13 | 11. 85
Catullo 1. 8 | 10. 103 | 12. 59 | 14. 77. 195 | 6. 34 | 7. 98 | 12. 44 | 10. 78
Catullus 4. 14 | 5. 5 | 14. 195
cavaſque 11. 32
cauda 7. 77 | 14. 202. 71. 67

caudam

caudam 11. 32
caudave 9. 49
cave 11. 26
cavea 3. 60 | 9. 58. 73. 90 | 14. 77
caveæ 1. 49
cavere 12. 34
caverit 12. 78
cavero 6. 78, 79 | 10. 72 | 11. 103
cavetque 2. 44
cavimus 1. 102
cavisti 5. 75
caules 13. 17
caupo 1. 57 | 3. 58, 59 | 7. 60
caupone 1. 27
cauponi 13. 11
caussa 2. 11. 70 | 3. 38. 65 | 4. 36. 77. 88 | 5. 16. 74 | 6. 68 | 10. 36. 41 | 11. 60 | 12. 53. 69 | 3. 50 | 8. 45 | 2. 65 | 8. 23 | 5. 74 | 8. 17 | 5. 60
caussæ 1. 80
caussam 6. 53 | 7. 85. 92 | 8. 17. 76 | 11. 41. 89
caussaris 4. 7
caussas 1. 18. 80 | 2. 7. 30 | 3. 38 | 8. 7. 16 | 9. 48
caussatus 4. 15
caussidice 5. 34
caussidici 6. 8
caussidicis 11. 31
caussidico 10. 70
caussidicos 4. 46. 8
caussidicum 2. 64 | 5. 16 | 9. 70
caussidicumque 1. 98
caussidicus 2. 64 | 5. 34 | 11. 25 | 12. 69 | 14. 219
caussis 2. 5 | 3. 46
caustica 14. 26
cauta 5. 4 | 6. 25 | 12. 6
cautus 2. 1 | 7. 99 | 8. 59
cecidere 4. 35
cecîdi 6. 21
cecîdit 6. 42
cecidit 2. 66 | 4. 2 | 5. 36 | 6. 28 | 9. 32 | 13. 93
Cecropia 5. 2 | 7. 68
Cecropiæ 9. 14 | 11. 43 | 1. 26. 40 | 7. 31
Cecropias 1. 54
Cecropio 4. 23 | 6. 34 | 13. 24
Cecropios 13. 105
Cecropium 10. 33
cedat * 1 | 7. 27 | 8. 56 | 14. 169
cede 12. 98
cedens 1. 63
cedentes 11. 42
cedentia 12. 44
cedere 6. 80 | 8. 18 | 10. 14
cedet 8. 21. 28
cedit 5. 64 | 8. 50
cedite 4. 57
Ceditiane 8. 51
cedo 5. 47
cedro 3. 2 | 5. 6 | 8. 61
cedunt 8. 21
celabis 9. 1
Celæneo 5. 42
Celæneos 14. 204
Celæneus 10. 62
celantur 10. 42
celas 3. 3
celeberrime 7. 46
celebranda 3. 6
celebrant 8. 50
celebrare 10. 58
celebras 12. 68
celebrat 7. 62 | 11. 49
celebrata 9. 16 | 13. 52
celebrate 6. 73
celebrator 8. 78
celebrem 7. 99
celer 1. 64
Celer 11. 22
celerem 7. 51
celeres 9. 39 | 11. 23
celeresque 11. 23
celeri 7. 51 | 8. 56
celeuma 3. 68 | 4. 64
cella 1. 27 | 7. 19 | 8. 14 | 11. 40
cellæ 3. 30 | 11. 46
cellam 3. 48
cellarius 11. 32
cellis 10. 36 | 13. 109 | 14. 116
celsa * 2 | 9. 62
celsæ 4. 64
celsi 9. 73
Celtas 7. 51 | 10. 78
Celtiber 10. 20
Celtiberis 1. 50 | 12. 18
Celtis 4. 55 | 10. 65
cena 1. 48 | 2. 19. 27 | 3. 60 | 4. 78 | 5. 45. 80 | 6. 11. 48 | 8. 6 | 9. 15 | 10. 37. 59 | 12. 26. 29. 48 | 14. 217 | 2. 72 | 5. 45 | 7. 47 | 11. 32. 53 | 12. 61
cenabis 3. 50 | 9. 36 | 11. 53.
cenabit 11. 35
cenacula 1. 109
cenæ 2. 27 | 5. 45 | 9. 53 | 10. 31 | 13. 88
cenam 2. 14. 18. 5[illegible] 44. 49. 50. 59 | [illegible] 5. 45 | 7. 19 | [illegible] 36. 64. 93 | 10. [illegible] 24. 50. 58 | 12. [illegible]
cenamque 3. 45
cenando 5. 77
cenandum 2. 14
cenant 11. 66
cenantibus 12. 50
cenantis 9. 20
cenare 2. 53. 69 | 9. [illegible] 37 | 11. 25 | 12. [illegible] 217
cenares 1. 28 | 10. 31
cenaret 2. 57. 69
cenarum 12. 48
cenas 1. 104 | 4. 68 [illegible] 13. 14
cenasse 5. 48
cenasti 10. 31
cenat 1. 69 | 3. 12 [illegible] 6. 94 | 7. 9. 58 [illegible] 80 | 12. 17
cenatio 2. 59
cenatoria 10. 87 | 14[illegible]
cenaturit 11. 78
cenavit 6. 53
cenem 1. 60 | 3. 60 [illegible]
cenes 9. 11 | 12. 26
cenet 3. 82
cenis 13. 7
cenisque 10. 48
ceno 2. 79 | 3. 6[illegible] 5. 51. 80 | 11. 3[illegible]
cenula 5. 79 | 10. 4[illegible]
censeo 2. 13 | 5. 59 [illegible] 12. 62
censentur 8. 6
censetur 1. 62 | 9. [illegible]
censor 6. 4 | 12. [illegible]
censoria 5. 81
censoris 5. 24
censum 5. 39
censura 1. 5. 35 | [illegible] 52
census 2. 90 | 12. 6
censusque 5. 42
Centauros 10. 4
centena 2. 65 | 11. [illegible]
centenis 3. 19. 61 7. 9 | 11. 71 | 12. [illegible]
centeno 4. 64 | 8. 4
centenos 13. 123
centies 1. 100 | 3. 3[illegible] 6. 49 | 8. 42
centum 1. 5[illegible]. 60. 1[illegible] 2. 14. 63 | 3. 7 | 4. [illegible] 61. 67 | 5. 9 | 6. [illegible] 88 | 7. 62 94 | 8. [illegible]

). 105 | 10. 19. 26.
5. 79 | 11. 28. 30
6. 38 | 10. 70
1. 32
11. 4
11. 70
. 32
5 | 9. 90
4. 186
11. 103 | 14. 4
38
| 14. 7
on 7. 85
orum 14. 128
us 14. 202
. 59. 99
| 4. 53 | 10. 94 |
. 48 | 11. 53
18
103
| 13. 47
7 | 14. 42 | 3. 58
4. 70 | 14. 63
)
; | 6. 58
. 65
. 74 | 6. 73 | 8.
3 | 14. 9. 78
5
8
52
19 | 5. 66 | 14.
. 4
. 31 | 11. 48
19
| 4. 45 | * 13 |
73 | 14. 34. 76 |
32 | 7. 27 | 9. 72 |
. 21
7
92
6. 64
4 | 6. 42 | 12. 97
3
| 4. 75 | 5. 85 |
41 | 11. 8
2 | 10. 87
2
4 | 7. 51 | 8. 83
8
6. 73
. 8 | 5. 61
| 4. 5 | 7. 5

cervam 3. 91
cervi 1. 105
cervical 14. 146
cervice 6. 76 | * 23 | 13. 52
cervicibus 1. 23
cervine 3. 70
cervinus 12. 20
cervix 1. 52 | 12. 32
cervo 3. 91
ceruſſa 10. 22
ceruſſata 1. 73 | 2. 41 | 7. 24
cervum 13. 94 | 9. 104
cervus 13. 96
ceſpes 5. 35
ceſpite 1. 89
ceſſant 10. 13 | 12. 1
ceſſas 6. 62 | 9. 95 | 11. 87 | 12. 81
ceſſat 1. 47 | 8. 78 | 12. 57
ceſſatis 3. 67
ceſſavit 9. 100
ceſſent * 11 | 10. 62
ceſſerit 7. 18
ceſſerunt 9. 67
ceſſi 12. 96
ceſſiſſe 11. 34
ceſſit * 23 | 5. 49 | 8. 18
ceſſura 10. 63 | 12. 31 | 13. 118
Ceſte 8. 46. 51
Ceſton 1. 93 | 6. 13 | 14. 205, 207
Ceſtos 14. 206
Ceſtus 1. 93
cetera 3. 38 | 5. 28 | 7. 90. 98 | 11. 53 | 12. 52. 84 | 14. 19. 174
ceves 3. 95
Χαῖρε 5. 52
Chæreſtrate 5. 26
chalcea 9. 96
chalybaſque 4. 55
Charideme 6. 31. 56 | 11. 40. 83
Charidemus 1. 44
Charine 4. 39 | 5. 40 | 12. 91
Charinus 1. 78 | 6. 37 | 7. 33 | 9. 60
Charilianus 11. 89
Charopine 5. 51
charta 1. 45, 46 | 2. 1 | 4. 83 | 8. 24 | 9. 101 | 10. 93 | 12. 4 | 14. 11. 196 | 5. 27 | 4. 87 | 8. 62
chartam 5. 6
chartas 6. 64 | 11. 4 | 12. 97 | 14. 10
chartæ 1. 26. 67 | 7. 5 | 8. 67 | 10. 4 | 11. 16 | 14. 10. 11
chartæque 5. 18
chartis 2. 8 | 3. 20 | 4. 31 |

5. 26. 54 | 6. 60 | 7. 13. 50. 79 | 9. 78 | 10. 2. 19 | 14. 38. 84
Χειμέριος 9. 13
Cheræmon 11. 57
cheragra 1. 99
cheragraque 9. 94
Cherſon 14. 88
Chia 7. 24 | 12. 98 | 13. 23
Chiam 12. 98
Chias 7. 30
Chimæra * 27
Chione 1. 35 | 3. 34. 83. 86. 96 | 11. 61
Chiones 1. 93 | 3. 30
chirurgus 1. 31
chius 5. 62
Chloë 3. 53 | 4. 28 | 9. 16
Chœrile 1. 68
choraulæ 6. 39
choraules 5. 57 | 9. 79 | 11. 76
choreæ 10. 70
choreas 1. 105
choro 7. 49. 68 | 12. 3
choros 1. 77 | 4. 44. 57
chorus 5. 52 | 10. 62 | * 26
Chreſte 7. 54 | 9. 28
Chreſtille 11. 91
Chriſtilla 8. 43
Chriſtinam 2. 31
chryſea 9. 95
chryſendeta 2. 43. 53 | 1 94 | 11. 30 | 14. 97
cibis 4. 30
cibos 4. 53
cibus 7. 24 | 13. 90
cicada 1. 116
cicadæ 3. 93 | 11. 19 | 10. 58
cicer 5. 79 | 1. 42. 104
Cicero 11. 49 | 14. 188
Cicerone 3. 38 | 5. 70 | 14. 188
Ciceronis 2. 89 | 5. 57 | 11. 49 | 7. 62
Cidæ 10. 83
cilices * 3 | 5. 13 | 12. 52
Cilicii 14. 140
Cilicum 7. 29 | 8. 14
Cilix 6. 72 | 7. 94
cimex 11. 57
cimici 11. 33
cinæda 6. 39
cinædi 7. 33 | 9. 64 | 1. 42
cinædis 7. 57
cinædo 2. 43 | 10. 40. 98 | 11. 22
cinædos 6. 16 | 7. 57 | 9. 3 | 6. 50 | 12. 16
cinædum 2. 28. 85 | 3. 73 | 4. 43

cinædus 6. 37 | 10. 40 | 14. 20[illegible]
cinera 2. 52
cinctum 1. 50 | 2. 74 | 4. 61
cineres 1. 1183. 115 | 5. 85 | 8. 28 | 10. 90 | 11. 51
cineri 1. 26. 89 | 7. 43
cineribus 3. 93
cinerum 1. 117
cingant 8. 77 | 10. 13 | 11. 101
cinge 8. 88
cingere 4. 54 | 14. 32
cingit 2. 29 | 10. 103
cingunt 3. 58 | 10. 83
cinguntur 10. 28
cinxerit 9. 24
cinxit 9. 77
cinis 12. 52 | 1. 56 | 9. 1
Cinyphio 7. 94 | 14. 140
Cinna 1. 90 | 3. 9. 61 | 5. 58. 77 | 6. 17. 39 | 7. 7. 32. 42 | 9. 34 | 10. 21 | 12. 26. 65 | 3. 61 | 8. 19
Cinnæ 2. 53
cinnama 3. 55. 63 | 4. 13 | 11. 55
Cinname 6. 17 | 7. 63
cinnamoque 6. 55
cinnamus 6. 64 | 9. 94
cio 4. 90
Cipere 8. 16
circa 1. 91 | 3. 44 | 4. 5 | 5. 71 | 13. 84
Circe 8. 36 | 10. 30
circeios 11. 8
Circense 14. 160
Circi 10. 53 | 6. 64 | 7. 6
circo * 28 | 8. 11 | 12. 75
circuit 7. 82. 92 | [illegible] 59
circuitus 11. 16
circulatricis 10. 3
circulis 2. 86
circulo 10. 62
circulus 14. 138
circum 1. 77
circumdas 4. 41
circumfert 1. 42
circumfluit 13. 40
circumfusa 12. 17
circumlata 3. 17
Cirini 8. 18
cirrata 9. 30
Cirrha 1. 77
cirris 10. 83
cirros 7. 19
cisterna 3. 56
cistifero 5. 17
cistula 4. 46
citare 4. 5
citat 10. 30
citata 3. 44
citatus 4. 30 | 10. 104
cithara 14. 165
citharœdis 14. 215
citharœdus 5. 57 | 11. 76
cito 1. 32. 117, 118 | 2. 6. 27 | 3. 2 | 4. 24 | 5. 6. 45. 66 | 7. 1. 33. 42 | 9. 30. 43. 44. 84 | 10. 12. 50 | 11. 77 | 12. 21 | 14. 127
citrea 13. 37 | 14. 89
citri 12. 67
citrum 10. 98. 80 | 14. 138
cive 10. 92 | 11. 97
cives 3. 95 | 13. 123
civica 8. 82
civili 9. 72
civilis 6. 32
civis 3. 38 | 10. 65. 68. 76 | 12. 53
clamabat 12. 71 | 14. 181
clamabunt 12. 3
clamant 1. 98 | 11. 2
clamas 1. 90. 96 | 2. 67 | 9. 11
clamat 5. 36 | 6. 48 | 7. 5
clamator 12. 26
clamatus 1. 50
clames 7. 71 | 9. 70
clamet 10. 5
clamitaris 1. 53
clamitetque 10. 5
clamor 4. 64 | 6. 38 | 8. 11 | 9. 70
clamosa 12. 18
clamosi 10. 53 | 11. 99
clamoso 7. 17 | 5. 85
clamosus 10. 37
clancularius 10. 3
clara 9. 85 | 14. 80. 68 | 11. 23 | 14. 60
claram 4. 55
claranus 10. 21
clareque 7. 51
clari 1. 71
clarior 12. 11
clarissime 1. 108
claros 10. 33
clarum 1. 56 | 3. 35
clarus 4. 44 | 6. 58 | 11. 10 | 12. 3
classes * 28
classice 2. 69 | 12. 46
claudere 13. 14
Claudia 4. 13 | * 2 | 11. 54
Claudiam 5. 79
Claudianorum 3. 20
Claudii 2. 57
Claudius 1. 3
clavis 5. 36 | 12. 8
clavo 4. 45 | 12
clausa 2. 85 | 4. 3 67 | 9. 74 18 | 14. 72
clausæ 11. 19
clauserunt 12. 63
clausis 14. 51
clausit 7. 19 | 11. 4
clausos 7. 71
claustra 10. 28
clausus 12. 57
clausus que 10. 5
clemens 10. 93
clementia 1. 109 |
Cleonæo 4. 60 | 5
Cleopatra 4. 22 | 5
clepsydra 6. 35
clepsydras 6. 35 |
cliens 1. 50 | 7. 33 | 9. 3 | 12
cliente 4. 46. 89 |
clientem 10. 34 |
clienti 10. 10. 74
clientis 8. 76 | 10.
Clinici 4. 9
Clinicus 1. 31 | 9
Clitum 4. 9
clivi 5. 23 | 10. 74
clivo 1. 71 | 3. 19 |
clivos 10. 5
clivum 12. 32
cludere 11. 92
clune 9. 39. 48 | 11. 101
clunibus 3. 60
clunibusque 3. 53
clusinis 13. 8
clusis 12. 31. 55
clusit 10. 71
clypeumque 9. 57
Clyte 8. 64
Cnidiæ 13. 66
Cnossia 9. 35 | 13. 10
coacta 1. 110 | 7. 57
coactos 3. 58
coccina 2. 16. 29. 39 14. 131
coccinasque 4. 28
coccinatos 1. 97
coccineæ 14. 131
cocco 3. 2 | 5. 21 | 10. 7
coccinatus 5. 35
cochleam 8. 33 | 11. 1
cochleare 8. 33. 71 | 14. 121
cochlearia 12. 121
cochleas 13. 53
cochleis 14. 121
cochleisque 4. 46
coci 6. 60
cocis 3. 83
coco 10. 66 52. 70 |
cocta 3. 8
coctana 4.
coctæ 2. 8
cocto 9. 7
coctum 3
cocum 8.
cocus 1. 13 | 1
codicilli
Codre 5
Codrus
coëgerit
cœno 7.
cœpere
cœperis
cœperu
cœpi 12
cœpisti
cœpisse
cœpit 7. 3. 103
cogan
cogan
cogar
cogat
coger
cogis 11.
Cogi
cogi

coci

VOCABULORUM.

. 32 | 13. 10.
:20
7. 52 | 13. 28
10. 66 | 12.65
| 8. 23 | 13.
92
11. 30 | 12.96
.. 22 | 6. 50 |
62. 97 | 11.
85. 89
. 4
. 10 | 9. 91 |
:6
39
49 | 10. 16 |
5
:7
56
7
7. 60
;
0. 12
5 | 5. 5 | 9.
68, 69
4. 1 | 7. 73 |
| 10. 4

Colchide * 27
Colchidos 10. 35
Colcho 12. 57
Colchorum 3. 58
cole 10. 96
colebatis 9. 66
colei 12. 85
colendum 8. 38
colcos 9. 28
colere 10. 5
coleret 6. 50 | 11. 51
coleris 2. 95
coli 2. 55 | 3. 24 | 7. 22 | 12. 60
coliculi 13. 17
colîculis 14. 101
coliculus 5. 79
colimus 9. 12 | 10. 87. 103 | 12. 18
Coline 4. 20. 54
Coliphia 7. 66
colis 4. 57 | 5. 41 | 9. 25. 52
colit 1. 56 | 5. 19 | 7. 31 | 9. 66. 104 | 12. 63
colitur 10. 32
colla 1. 32 | 3. 24 | 4. 42 | 6. 41 | 8. 55 | 9. 58 | 10. 12 | 11. 71. 85 | 14. 211
collapſa 1. 13
collata 2. 71
collatum 3. 52
collatus 4. 11 | 11. 73
colle 7. 72
collegæ 7. 36
collem 12. 18
colles 1. 86 | 4. 44. 57. 64 | 6. 73 | 7. 12 | 10. 44
collibus 4. 64 | 5. 1. 72 | 7. 12 | 13. 105
colliculis 12. 25
colligat 14. 71
collige 7. 32
colligere 7. 19
colliget 12. 8[illegible]
colligis 10. 83
colligit * 22 | 14. 199
collis 12. 21
collo 1. 105. 110 | 3. 53 | 4. 41 | 6. 13 | 7. 86 | 9. 28 | 14. 54. 206
collocantur 7. 19
collocare 1. 114
collocat 4. 88 | 5. 66
collum 12. 66
colo 2. 55 | 14. 101
Colocaſia 8. 33 | 13. 57
colone 10. 78
coloni 4. 57. 66 | 13. 12. 121

colono 4. 64 | 9. 27 | 11. 19
colonorum 3. 58
colonum 11. 15
colonus 1. 18 | 2. 11 | 7. 30 | 10. 14. 87 | 12. 59
color 8. 48 | 14. 129 | 4. 42 | 12. 48
coloratis 10. 68
colore 9. 63 | 12. 64
colorem 10. 12
colores 1. 97 | 2. 46 | 5. 24
coloris 7. 3 | 8. 10
colos 7. 46 | 9. 18
Coloſſi 1. 71 | 8. 60
Coloſſon 8. 44
Coloſſum 2. 77
Coloſſus * 2
coloſtra 13. 38
coloſtrum, *ibid.*
colui 10. 58
colum 14. 103
columba 1. 8 | 7. 13 | 8. 6. 32 | 10. 65
columbæ 1. 110 | 8. 28
columbarum 3. 57 | 1[illegible] 66
columbas 11. 105 | 13. 66
Columbini 13. 66
Columella 11. 91
columna 6. 49 | 11. 52
columnis 2. 14 | 3. 19 | 4. 18 | 5. 13 | 12. 50
colunt 11. 52
coluntur 13. 15
coma 2. 29 | 4. 36. 53 | 7. 57 | 8. 3. 64 | 9. 18. 37 | 10. 65 | 14. 146
comaque 12. 65
comæ 4. 42. 45 | 7. 62 | 9. 38
comam 2. 11 | 4. 36 | 5. 69 | 6. 38
comarum 2. 66
comas [illegible]. 32. 77 | 3. 65 | 4. 42. 54 | 5. 49 | 7. 88 | 8. 33. 65 | 9. 17. 24 | 10. 50. 66. 103 | 12. 84 | 13. 19 | 14. 24. 50
comati 12. 71
comatis 10. 83
comato, *ibid.*
comatus 1. 73
combibe 10. 12
comedit 7. 66 | 9. 60 | 11. 19
comentem 12. 84
comes 2. 18. 24 | | 3. 91 | 7. 1. 7. 43, 43. 52 | 8. 75 | 9. 32 | 10. 92. 104 | 11. 8. 40 | 12. 38. 69 | 14. 122. 188
comeſſator 4. 5
comeſſe 5. 72

comessès 5. 40
comi 4. 64
cominus 6. 53 | 14. 31
comis 2. 66 | 4. 3 | 5. 31 | 6. 16. 57 | 9. 62 | 11. 9 | 12. 23 | 14. 26
comissatio 12. 48
comissatore 9. 62
comissatorque 5. 16
comitante 11. 52
comitata 9. 74
comitate 5. 29
comitatur 7. 31
comitatus 2. 74 | 5. 9
comitem 10. 78 | 12. 25
comites 1. 2 | 5. 3 | 8. 79 | 12. 78
comitetur 4. 10
comiti 6. 83
commenda 4. 83
commendamur 14. 137
commendandum 3. 5
commendare 7. 45. 67. 79
commendari 3. 5
commendat 3. 5 | 4. 29. 69 | 13. 33
commendet 12. 11
commendo 1. 53 | 5. 35 | 10. 62
commenta 1. 91 | 14. 117
commisit 8. 6 | 11. 75
committe 8. 43
committere * 28 | 1. 91 | 7. 23
commoda 4. 14 | 9. 94
commodabit 9. 2
commodat 5. 52
commodavi 8. 52
commodes 7. 71
commodet 9. 104
commodiora 13. 119
commodius 5. 8. 31 | 7. 52
commune 5. 63
communem 2. 37 | 11. 82
communemque 2. 37
communia 3. 51
communis 4. 40 | 11. 24 | 12. 93
comœdi 6. 6 | 14. 214
comœdis 7. 81 | 14. 215
compactæ 12. 73
compactum 14. 63
compage 9. 77
comparabit 4. 23
comparare 10. 19
comparasti 4. 39
comparata 3. 93
comparatus 5. 38
compare 6. 77
compareret 7. 44
compede 3. 29 | 9. 23. 58
compesce 14. 134
compilare 6. 72
compita 6. 64 | 7. 96
complectarque 11. 24
complexibus 11. 79
complexuque 1. 15
componis 2. 7
compositos 4. 6 | 14. 16
compressa 4. 66
compressis 12. 78
computatur 10. 38
computaret 12. 8
computentur 6. 70
computet 9. 7
conata 11. 100
concederet 12. 31
concepit 8. 56
concepti 6. 39
concessa 11. 58
concessorum 1. 27
concha 5. 38 | 10. 37 | 13. 82. 90 | 14. 209
conchæ 14. 154
concham 5. 40
conchas 6. 34
conchis 2. 47 | 7. 77 | 13. 7
conchylia 11. 53
conciliavit 12. 52
concipis 9. 42
concisa 14. 160
conclamata 9. 46
conclavibus 5. 45 | 11. 78
concolor 2. 43
concoquit 1. 78
concordem 9. 73
concordia 4. 13
concretas 4. 3
concreto 4. 59
concrepat 11. 17
concubina 3. 82
concubinas 12. 49
concubino 3. 82 | 5. 42 | 6. 22. 39 | 8. 44
concupiscam 10. 74
concupiscat [illegible]. 3
concupiscit 2. 68
concurrere 4. 35. 74
concurreret 9. 72
concussas 11. 42
condantur 2. 40
condat 11. 32
condere 1. 108 | 3. 42 | 14. 50
condidit * 15 | 1. 115 | 9. 2 | 10. 71
condimus 11. 19
condis 8. 80
condiscipula 10. 35
condit 7. 19
condita 1. 19 | 2. 37 | 3. 62 | 4. 22. 32. 79 | 8. 68 | 9. 38 | 11. 14 | 12. 2[illegible] 14. 116. 184
conditio 3. 53 | 5. 17[illegible]
conditione 9. 69
conditum 5. 45 | 7. 7[illegible]
conditur 1. 49 | 10. [illegible]
conditus 7. 95 | 8. 36
conductis 8. 61
conductos 8. 75
conductum 11. 83
Condyle 9. 94
Condyli 5. 79
confer * 16
confides 2. 47
confinis 2. 32
confirmant 6. 43
confiteor 3. 31 | 9. 5[illegible]
confossaque * 13
confugias 1. 49
confugit 10. 92
Congedi 1. 50
congelat 14. 147
congelati 11. 99
congere 8. 44
congeris 10. 68
congiarium 3. 7
congregare 10. 100
conjuge 1. 63 | 4. 75 | [illegible] 8. 31 | 11. 54 | 12[illegible]
conjugem 8. 93 | 5. [illegible]
conjugibus 1. 36
conjugis 1. 43 | 4. 11 39 | 12. 98. 103
conjunx 2. 41. 90 | 3. [illegible] 16 | 5. 7 | 6. 47. 64[illegible]
connubia 6. 2
conscia 4. 1. 25 | 6. [illegible] 20 | 9. 21. 27 | 14. [illegible]
consciaque 11. 62
conscientia 10. 5
conscius 12. 24
consecrat 9. 104
consecravit 12. 68
consedit 5. 14
consequor 5. 47
consilio 11. 56
consilium 2. 30 | 5. 2[illegible]
conspiciendus 9. 50
conspicuæ 7. 48
conspicui * 2
constabit 13. 3
constantior 4. 54
constare 10. 29 | 13. [illegible]
constat 1. 104 | 3. 6[illegible] 13 | 13. 95 | 14. 57
constemius 1. 100
constet 1. 67 | 6. 88 118
constituisque 11. 74
constituit 3. 10 | 11. [illegible]

is 14. 37
intur 11. 100
atque 11. 57
ere 14. 66
18
e 1. 5
. 16 | 4. 40. 79 | 7.
6. 78 | 10. 70. 79 |
7. 78
s 8. 66 | 11. 99
. 78 | 8. 45. 66 |
8 | 11. 45 | 13. 111
. 93
2. 3
9. 60
4. 90 | 9. 23
7. 26
8. 16
11. 78
s 9. 50
atique 1. 9
i 7. 53
a 10. 59
o 11. 19
11. 48
at 1. 54
i 12. 45
are * 10
8. 59
re 11. 57
6. 15
1. 22
r 10. 5
10. 33
e 7. 41
3. 82
5. 47 | 10. 35
5. 16
n 8. 59
2. 53 | 4. 77 | 6.
6. 70 | 11. 46
0. 7
. 44
. 64
7. 79
e 7. 31
8. 52
1. 5 | 10. 64
1. 100
. 54 | 6. 83 | 8.
. 40. 52 | 10. 63 |
. 8
4. 54 | 6. 59
8. 45. 72
11. 1
1. 57 | 9. 8
3. 91 | 9. 49
4. 27

contra 1. 54. 118 | 2. 32 | 5. 4 | 6. 23 | 7. 25 | 9. 86 | 14. 62
contudit 9. 104
contulerant 7. 52
contulit 11. 11
contumacem 2. 68
contumax 9. 12 | 10. 65
contumeliosi 10. 7
contumulavit 8. 57
conturbabit 9. 4
conturbator 7. 26
conturbaturque 10. 96
convaluisse 1. 102
convaluit 10. 97
conveneris 2. 67
conveni 7. 25
conveniam 7. 72
conveniat 6. 65
convenire 7. 35
convenit 4. 10 | 7. 9 | 8. 48 | 12. 32 | 14. 47. 113
conveniunt 4. 41 | 11. 38
conventus 8. 4
conversus 7. 5
convicia 3. 46 | 7. 7
convictas 10. 89
convictus 10. 47
conviva 1. 50 | 2. 1. 19 | 3. 30. 81 | 5. 16 | 8. 39. 67 | 9. 23. 26. 44. 49. 93. 99 | 10. 27. 48 | 11. 83 | 12. 75
convivæ 1. 19 | 3. 58 | 14. 1
convivam 1. 24 | 6. 44 | 7. 58 | 8. 59 | 9. 3. 91
convivaris 6. 51
convivas 3. 82 | 11. 57 | 12. 48
convivere 1. 87
convivia 1. 100 | 2. 6. 41. 51 | 3. 63 | 4. 55 | 7. 75. 96 | 8. 39. 50. 79 | 13. 88 | 14. 41
convivis 3. 12 | 9. 83. 87
convivium 9. 79
copia 7. 73
copias 3. 47
Copo 2. 51 | 3. 57. 58
copulentur 12. 43
Copta 14. 68
Coptam, *ibid.*
coquet 10. 62
coquum 3. 13
coquuntur 13. 115
coquus 5. 51 | 7. 26. 60
cor 3. 26. 27 | 6. 64 | 7. 77 | 10. 15 | 11. 85 | 12. 49 | 14. 219
Coracine 4. 43 | 6. 55 | 13. 85
Coracinus 4. 37 | 13. 85
coram 5. 2 | 6. 21 | 7. 87. 91 | 10. 14 | 11. 17 | 12. 95
Coranus 9. 100
corculum 14. 219
corculus 6. 39
Corcyræi 8. 68 | 13. 37
corda 10. 103 | 12. 44 | 14. 291
cordis 2. 8
Corduba 1. 62 | 9. 62 | 12. 64
Cordus 5. 24
Cordyla 11. 53
Cordylas 3. 2
Cordylis 13. 1
Corinna 5. 10 | 12. 44
Corinthio 5. 35
Corinthiorum 10. 65 | 9. 58
Corinthius 14. 172. 177
Corinthon 10. 68
corio 3. 16
cornea 14. 61, 62
Corneli 1. 36 | 3. 4
Cornelia 11. 105
corneoque 12. 32
corneus 14. 52
cornibus * 1 | 5. 32 | 9. 43 | 10. 7. 67
Cornicibus 10. 67
cornu * 22 | 1. 73 | 7. 6
cornua 2. 35. 43 | 9. 104 11. 108 | 13. 94
cornuto * 19
corona 3. 64 | 9. 24. 61 | 11. 9 | 12. 32. 100 | 13. 35. 51 | 8. 33. 70 | 9. 74 | 12. 52
coronabunt 10. 48
coronæ 1. 42 | 6. 38 | 7. 71
coronam 3. 47 | 9. 25
coronas 9. 41 | 11. 90 | 13. 127
coronat 12. 18
coronatas 10. 50
coronato 5. 10
coronatus 7. 7
coronetur 10. 62
coronide 10. 1
coronis 9. 62. 92
corpora 2. 75 | 9. 9 | 14. 91
corpore * 7 | 3. 3 | 6. 56 | 8. 75 | 12. 101
corpus * 7 | 1. 50 | 3. 82 | 7. 17 | 8. 68. 75 | 10. 47 | 11. 48. 61
corpusque 4. 90
corripe * 23

corripias 11. 55
corripis 11. 40. 41
corrumpere 3. 75 | 4. 5
corrumpis 12. 67
corrumpit 12. 62
corrumpitur 5. 72
corruperit 8. 21
corrupto 6. 53
Corsica 9. 27 | 11. 43
cortex 14. 229
cortice 13. 86 | 12. 37
cortis 7. 53 | 11. 53 | 13. 45 | 9. 55 | 7. 30 | 3. 58
corve 14. 74
corufcum 12. 6
corvus 3. 43 | 14. 74 | 1. 54
Corybante 1. 71
Corycio 3. 65 | 5. 39 | 11. 9
Corynna 5. 10 | 8. 73
Cofconi 2. 77 | 3. 69
Cofcunia 11. 56
Cofme 4. 53 | 9. 27
Cofmi 1. 88 | 11. 9. 50 | 12. 66 | 14. 110
Cofmiani 12. 55
Cofmianis 3. 82
Cofmiano 11. 16
Cofmica 7. 40
Cofmicos, ibid.
Cofmum 3. 55
cofta 9. 49
coftam 10. 43
cofti 11. 19
cothurnati 5. 5 | 7. 62
cothurni 8. 18 | 11. 10
cothurnis 3. 20
cothurno 5. 31
cothurnos 8. 3 | 12. 96
Cotile 2. 70 | 3. 63
Cotta 1. 10. 24 | 10. 49. 64. 88 | 12. 89
Cottæ 6. 70
cotula 8. 71
coturnicis 10. 3
covine 12. 24
coxam 7. 19
coxit 2. 40
Cras 2. 37. 45 | 5. 59 | 9. 89 | 11. 66 | 12. 48
craffa 1. 104 | 11. 22
craffaque 9. 23
craffæ 12. 26 | 8. 58
craffi 9. 33
craffior 2. 6 | 8. 33
craffiora 12. 18
craffis 2. 40
craffo 4. 46 | 5. 22
craffum . 79
Craffus 11. 6
craftina 1. 16 | 3. 12
craftinas 3. 65
cratere 2. 6 | 12. 32
craticula 14. 221
creaftis 12. 65
creat 12. 103
creatus 6. 64
creavit 5. 79 | 7. 99
crebros 1. 107 | 6. 78
credam 2. 8 | 7. 54. 87 | 12. 74
credamus 10. 14
credas 2. 91
credas 3. 36 | 4. 64 | 5. 29 | 6. 42 | 8. 36 | 11. 32. 56
credat 9. 45 | 8. 64 | 9. 99
crede 1. 4. 16. 42. 76 | 2. 32 | 3. 3. 5. 16 | 4. 49 | 5. 49. 52, 54 | 6. 23. 27. 56. 60 | 8. 37 | 9. 42. 102 | 10. 92 | 12. 36
credere 1. 25 | 2. 72 | 3. 73. 75 | 10. 18. 85 | 11. 54 | 12. 80
crederes 12. 32
crederet 8. 55
credes 14. 212
credet 7. 9
credi 1. 73 | 12. 35
credibile 4. 32
credideram 1. 43 | 7. 81
crediderim 10. 35
credideris 2. 77
crediderifve 7. 9
credidimus 9. 49
credidimufque * 26
credidit 4. 73 | 7. 39 | 10. 53
credimus 2. 71. 91 | 5. 1 | 7. 59
credis * 24 | 2. 19. 25. 41. 83 | 3. 62 | 4. 15 | 5. 39 | 6. 44. 84 | 7. 30. 62 | 8. 15 | 9. 23. 53. 97 | 10. 3. 37. 87 | 11. 44, 45 | 12. 25. 48. 87 | 14. 9. 88
credit 1. 29 | 3. 15 | 4. 62 | 10. 35 | 12. 49 | 14. 165
credita 6. 75
credite * 5. 12
creditis 2. 4. 40
creditor 9. 4
creditori 2. 13
creditur * 21 | 3. 42 | 4. 31
credo * 13 | 2. 72 | 3. 72 | 4. 69 | 5. 29. 50. 62 | 6. 5 | 7. 5 | 10. 51 | 11. 95.
108 | 12. 40
credulitate 5. 1
credunt 3. 91
Cremonæ 8. 55
crepando 12. 78
crepant 1. 77
crepantes 12. 36 | 5. 92
crepantis 3. 82
crepat 5. 20 | 9. 23
crepitaculum 14. 54
crepitantibus 9. 21
crepitu 14. 119
crepuit 12. 79
crefcat 7. 27
crefcatque 1. 109
crefcente 9. 55
crefcentes 14. 134
crefcentibus 1. 89
crefcere 7. 60 | 8. 7. 62
crefcit 8. 44 | 13. 47. 218
crefcunt * 2 | 8. 33
Creta 2. 2 | 8. 33 | 6. 93 | 12. 62
Cretæ 13. 106
cretata 2. 41
Cretenfes 9. 21
creverat 9. 78
creverit 8. 55
crevi 11. 40
crevit 5. 6 | 9. 62 | 58
crimen 2. 65
crimenque 11. 94
crimina * 7 | 11. 77
crimine * 10 | 2. 56. 4 | 6. 47 | 9. 31 | 10. 81 | 80
criminis 2. 72
crine 5. 38 | 8. 39 | 12. 38. 54
crinem 12. 100
crines 3. 63 | 14. 24. 26
crinibus 9. 18. 95 | 12. 86 | * 3
crinis 5. 65 | 8. 77
crinitæ 12. 49
crifpa 14. 90
Crifpe 10. 14
Crifpi 10. 2
Crifpine 7. 98
Crifpinus 8. 48
Crifpo 4. 54
Crifpos 12. 36
Crifpulus 5. 62
Crifpus 5. 33 | 14. 191
criftas 10. 68
criftat 14. 203

14. 223
9. 70
7. 89
11. 61
13. 40
33
65 | 5. 26 | 11. 9
ilus 3. 93
5. 40
11. 6
7. 86
. 39
7
o. 82
6. 20
;. 13 | 8. 64 | 6.
ım 4. 4
. 49
3. 46 | 6. 62
ı 4. 18
; 2. 75 | 4. 61 | 6.
'. 20 | 8. 14
; 11. 92
ı 7. 1 | 11. 19
3. 13 | 12. 77
ı 2. 17
ıs 11. 6
4. 64 | 10. 92 | 12. 64
. 35, 36. 62 | 3. 51 |
| 6. 56 | 11. 59
. 28 | 10. 100 | 12. 38
.s 10. 56 | 11. 38
ısque 3. 53
58
umque 4. 93
ta 6. 71
a 8. 77 | 9. 23. 75 |
3. 66 | 12. 75
.ina 1. 54 | 9. 60. |
11
inisque 3. 82
: 3. 91
. 110 | 5. 1
.aria 14 39. 147. 150
lo 10. 30
4. 4 | 12. 57
9. 7
4. 63
3. 82
5. 62 | 8. 59
14. 139
s 11. 99
ı 5. 14 | 10. 76
ıs 3. 2
am 10. 79
is 11. 19
itarum 11. 32
it * 14. 21. 23
m 6. 8
culcitra 5. 63 | 11. 22. 57 | 14. 119. 162
culex 3. 93 | 11. 19 | 14. 185
culi 2. 51 | 11. 100
culicem 8. 33. 55 | 14. 185
culina 5. 45 | 7. 26 | 8. 67 | 10. 66
culinæ 1. 93
culinam 3. 2 | 5. 51
culis 9. 28
culmina 4. 64 | 7. 72 | 12. 73
culminibus 9. 4
cul[illegible]. 51 | 11. 10[illegible]
[illegible]e 11. 47[illegible]
cul[illegible] 1. 80 | 1[illegible]. 17[illegible]
culpavit 9. 60
culta 3. 59 | 5. 11 | 8. 28 | 10. 6 | 11. 30
culter 7. 26 | 14. 31
culti 1. 117
cultior 10. 98 | 14. 96
cultis 5. 31
culto 8. 80 | 9. 23
cultor 5. 5 | 6. 73 | 9. 86 | * 3 | 10. 37. 92
cultris 9. 3 | 11. 85
cultro 3. 24 | 4. 35
cultum 1. 26. 118
cultus 1. 67 | 8. 48. 51. 72 | 9. 67 | 10. 20. 50 | 11. 11 | 12. 60 | 14. 141 | 12. 18 | 11. 40 | 9. 78
culum 1. 93 | 2. 62 | 6. 37 | 11. 44
culus 1. 93 | 3. 71. 98 | 9. 58 | 11. 22
Cumano 14. 114
cunæ 9. 9
cunarum 11. 40
cuncta 2. 6 | 4. 44 | 5. 29 | 6. 40 | 9. 79
cunctaris 6. 20
cunctis * 1 | 2. 14 | 6. 66 | 9. 81 | 11. 85
cunctos 3. 46
cuneis 1. 27
cuniculus 13. 60
cunne 7. 34
cunni 3. 72 | 6. 5 | 9. 38 | 11. 62 | 12. 17
cunnilingis 7. 94 | 12. 87
cunnilingum 4. 43
cunnilingus 12. 59
cunnis 9. 3
cunno 2. 34 | 3. 74. 87 | 7. 17
cunnos 1. 91 | 11. 44. 47
cunnum 1. 78 | 2. 84 | 3. 93 | 7. 66 | 9. 94 | 10. 90 | 11. 4. 86
cunnus 3. 81. 93 | 7. 17 | 10. 90 | 11. 79
cuperem 6. 83 | 14. 132
cuperent 10. 89
cuperes * 8
cuperet 8. 78 | 10. 81 | 14. 78
cupiam 11. 68
cupiant 4. 85 | 7. 11 | 14. 8
cupias 1. 57 | 6. 29 | 11. 57 | 12. 18 | 14. 217
cupiat 7. 17. 41
cupidæ 11. 59
cupidinei 7. 86
cupidinesque 9. 12 | 11. 14
Cupido 6. 13 | 9. 57
cupido[illegible] 79
cupidum 8. 21
cupidus 12. 49
cupresso 6. 73. 49
cupis 1. 2. 4. 64. 73 | 3. 25. 44 | 4. 6. 31 | 5. 79 | 6. 63 | 7. 25. 45. 61. 73 | 9. 52. 104 | 10. 1. 17. 68 | 11. 9. 53. 100 | 12. 37. 41. 62. 67
cupisque 12. 62
cupit 1. 11. 116, 117 | 2. 4 6. 34. 38. 66 | 8. 21 10. 8 | 13. 67 | 14. 11 172
cupiunt 10. 35
cura 1. 112 | 4. 8 | 5. 22. 24, 25. 52 | 7. 38. 90 | 8. 77. 82 | 9. 19 | 11. 27 | 10. 2. 20 | 9. 81
curæ 1. 26 | 7. 9. 96 | 11. 7
curæque 1. 16
curam 1. 83
curandum 11. 75
curare 6. 75
curarum 1. 77 | 4. 93 | 6. 68
curas 1. 67. 108 | 8. 51 | 10. 30
curet 10. 18
Curiatius 4. 60
Curio 6. 64 | 7. 67 | 11. 17
Curios 1. 25 | 5. 29 | 7. 57. 9. 28, 29
curiosos 11. 64
curis 3. 20 | 10. 47
Curius 9. 83 | 11. 105
curo 11. 95
currant 14. 208
curras 4. 87

currat 7. 6
curre 4. 10 | 5. 26 | 8. 67
currente 3. 78
currenti 3. 44
currere 2. 6 | 6. 43 | 7. 31 | 8. 11
curres 10. 100
curreret 1. 15
curret 14. 209
curribus 8. 26 | 10. 50
curris 7. 31 | 8. 44
currit 1. 49 | 2. 14 | 3. 20. 63 | 5. 32. 62 | 6. 46 | 14. 55
currunt 11. 91
currus * 28 | 8. 65
cursor 3. 47 | 12. 24
cursorem 3. 100
cursu 4. 19 | 10. 104 | 12. 36
cursurus 3. 5
cursus 1. 45 | 12.
curtaque 3. 82
curto 12. 32
curtus 1. 93
curva 9. 92 | 11. 59 | 14. 221
curvæ 4. 55
curvas 4. 64
curvavit 14. 33
curvis 14. 33
curuli 11. 99
urvo 14. 51 | * 26
uspide 7. 5. 26 | 13. 93 | 14. 92. 221
uspidesque 3. 82
uspidis 7. 1
cuspis 11. 101 | 14. 22
custodem 2. 54 | 3. 68 | 12. 53
custodes 10. 69
custodia 2. 85
custodis 7. 90
custodit 1. 67
custos 1. 40. 42 | 8. 40 | 11. 40
cute 1. 104 | 7. 9. 24. 34 | 8. 33 | 10. 12
cutem 1. 78 | 5. 80 | 8. 52 | 13. 80
cutis 2. 36 | 6. 93
Cyaneæ 7. 18
Cyaneasque 11. 100
cyathis 1. 72 | 8. 6. 51 | 13. 22
cyathos 9. 95 | 10. 66 | 11. 28. 37
Cybele 8. 46 | 9. 3. 40
Cybeles 1. 61 | 3. 91 | 7. 72 | 8. 55 | 9. 12 | 13. 25. 64 | 3. 81
cybii 11. 28. 32
cybium 5. 79
cyclops 7. 37
cycni 14. 161
cycnis 5. 38 | 9. 43
cycno 1. 116 | 9. 106
cycnus 3. 43 | 13. 77
Cydonia 10. 42 | 13. 24
Cyllaron 8. 21
Cyllarus 4. 25 | 8. 28
Cyllenes 7. 73
cymbala 14. 204
cymbia 8. 6
cynicos 11. 85
cynicum 3. 93 | 53
cynicus 4. 53 | 7. 63
Cyniphio 7. 94
Cynthia 8. 73 | 14. 18
cy[illegible] 3. 86
cy[illegible] 50
Cypr[illegible] 9. 92
Cypros 8. 45
Cytherea 9. 14 | 11. 82
Cytherëia 8. 45
Cytheriacis 2. 47
Cytheriaco 14. 207

D.

DA, dabam, dabant, &c. *passim.*
Daci 9. 35
Dacis 2. 2 | 6. 10 | 7. 19
dactylotheca 14. 123
dactylothecam 11. 60
Dacus 1. 23 | 6. 76
Dædale * 8
Dædalon 4. 49
Dalmata 10. 78
damæ 4. 74
damam 3. 58
damas 1. 50 | 4. 35
Damascena 13. 29
Damascenis 5. 18
damis 4. 74
Dammam 12. 17
damna 1. 13 | 7. 13 | 9. 7 | 10. 58 | 12. 57 | 13. 1
damnare 7. 43
damnatæ 12. 48
damnatam 7. 54 | 10. 52
damnatum 2. 24
damnatur 2. 64
damnaverit 4. 87
damnavit 6. 32 | 7. 43
damnavitque 11. 42
damnent 1. 26
damnet 4. 60 | 9. 49
damno 1. 83
damnosa 14. 18
damnum 11. 25 | 13. 1 | 12. 89
Danae 14. 5
dapes 3. 31 | 4. 8. 78 | 8.
39 | 12. 48 | 13. 14
91 | 3. 58 | 7. 85 | 9.
14. 90
Daphne 11. 44
Daphnis 3. 5
Daphnona 10. 79
Daphnonas 12. 50
dapibus 4. 78
dapibusque 3. 45
Dardanio 6. 3 | 11. 105
Dardanisve 10. 30
Dardanius 9. 106
Dasioque 6. 70
Dasius 2. 52
Dea 4. 51 | 6. 21. 68 | 11.
Deæ 7. 1. 95 | 11. 70
Deæque 13. 66
Deam 3. 3 | 10. 92
Deas 4. 73 | 9. 106 | 10.
11. 92
Deasque 8. 81
debeas 2. 6
debeat 5. 37 | 6. 4 | 9. 5
debent 3. 69 | 8. 71
debentur 8. 80
debeo 2. 44 | 7. 59
debere 9. 85
deberem 6. 30
debes 2. 3. 41. 80 | 3. 99 | 6. 77 | 7. 9 | 8. 9. 94
debet 1. 67. 86 | 2. 3. 68. 92 | 3. 58. 80. 81 37 | 5. 81 | 6. 4. 60. 8 7. 9 | 9. 40 | 10. 5. 1 11. 97 | 12. 98 | 13. 1 14. 97. 195. 220
debile 8. 6
debilis 7. 19 | 10. 65
debilisque 7. 19
debilitata 1. 47
debilitate 2. 86
debita 4. 1 | 9. 32
debitor 3. 31 | 5. 43
debitorque 9. 43
debiturus 5. 81
debuerat 5. 68
debuerant 11. 92
debuerint 9. 74
debuit 2. 75 | 3. 100 | 8. 37 | 10. 77
decebat 13. 64
decem 1. 67. 104 | 4. 61. 66 | 5. 7. 12. 20 6. 8. 20 | 8. 7. 10. 71 60. 105 | 11. 30. 77 | 1
decemque 14. 192
december 1. 50 | 4. 1 85 | 7. 7. 27. 35. 36 10. 5

es 3. 36 | 12. 18
i 2. 85 | 4. 19 | 5.
. 50 | 12. 63
is 10. 87
9. 58
2
. 32 | 10. 58. 90 |
| 14. 1
: 12. 22
. 22
ibid.
2. 14
50
2. 64
) | 2. 41 | 8. 65. 82 |
4 | 11. 12 | 12. 63 |
| 14. 12. 47
1. 9. 25 | 2. 5
1. 62
1. 40
. 4
. 57
. 18 | 12. 14. 26
12. 27. 59. 104 |
7 | 3. 52. 62 | 4.
66. 79 | 9. 84. 95 |
| 12. 56 | 14. 170
12. 78
. 109 | 3. 36 | 4. 8 |
11. 80
. 64
10. 70
. 2
e 12. 5
. 22 | 6. 7
4. 57 | 8. 71
14. 88
18 | 12. 51
24
.. 89
r 7. 87
87
56 | 7. 99 | 13.
. 216
13. 68
que 6. 70
2. 7 | 4. 81
4. 116
3
5. 6
28. 42
. 61
. 11
15 | 2. 34
28. 55
7. 53
1. 79
. 56 | 4. 14 | 6. 25 |
6 | 8. 23. 30. 51.
. 18. 24. 29 | 10.

92. 103 | 11. 14. 54 | 14.
32
decusque 8. 28
dedecus 12. 32
dederas 3. 22 | 4. 7 | 9. 96
dederat * 7
dedere 4. 44 | 9. 13 | 12. 6
dederim 7. 41
dederint 1. 104 | 14. 101
dederis 5. 43 | 6. 30 | 7. 9.
54 | 8. 24 | 9. 19 | 13. 105
dederit 3. 6 | 8. 48. 66 | 9.
37 | 10. 12 | 14. 89
dedero 14. 142
dederunt 1. 100 | 5. 66 | 14.
43
dedi 13. 11
dedicat 3. 29
dedicata 7. 16
dedicatos 4. 30
dedicatur 5. 2
dedidicit 2. 75
dedignatur 6. 64
dedimus 10. 75 | 14. 19
dedite 4. 64
dedolat 11. 85
deducere 9. 30
deerant 7. 95 | 12. 44
deerat 12. 32
deerit 8. 21 | 12. 29
deerunt 5. 61. 79 | 8. 56 |
11. 53 | 12. 14 | 4. 67
deest 1. 93 | 7. 33 | 10. 18. 48
defecerit 8. 4
defeci 5. 40
defecisset 1. 12
defecta 13. 77
defendat 4. 16
defendere 5. 16
defendet 14. 83
defendunt 13. 94
deficiens 1. 102
deficientis * 2
deficis 2. 6
deficitque 4. 91
defioculus 12. 59
deflere 5. 38
defluat 4. 3 | 8. 45
deforme 11. 100
deformis 7. 74
deformius 9. 79
defruti 4. 46
defuerit 14. 22. 95
defuerunt 12. 42
defuncti 8. 57 | 9. 75
defunctus 4. 73
Degis 5. 3
Dei 5. 5. 19 | 7. 1. 59. 90 |
8. 4. 26 | 9. 4. 67 | 11. 61 |
12. 6. 60 | 1. 104

Deique 5. 8 | 7. 33
dejecta 14. 31
dejecto 7. 32
dejectus 5. 14
deinde 2. 1. 19 | 7. 42. 57 |
9. 103 | 12. 67
deiphobi 3. 85
Deis 1. 104 | 9. 62. 104
Deisque 12. 15
delapsa 7. 81 | 8. 28
delasset 10. 5
delator 11. 67 | * 4
delebilis 7. 83
delebis 14. 7
delebit 6. 64
delecta 1. 61 | 9. 62
delectant 5. 2
delectantia 5. 16
delectaris 10. 45
delectas 7. 75
delectat 1. 35 | 3. 77 | 7.
86 | 10. 93 | 11. 71. 105
delectatur 9. 63
delet 10. 56
deliberet 9. 36
delibuta 11. 99
delicata 1. 105 | 3. 2 | 4. 64 |
10. 30. 74
delicatæ 3. 20. 82 | 10. 62. 92
delicatè 4. 55
delicati 1. 50 | 7. 16
delicatior 5. 38
delicatum 9. 12
delicatus 3. 58 | 12. 57
deliciæ * 2 | 1. 110 | 2. 6 |
6. 28 | 10. 53
deliciæque 8. 82 | 9. 29
delicias 1. 15. 60 | 7. 87 |
8. 26. 63 | 10. 35 | 12. 15.
76 | 14. 59. 198
deliciasque 4. 88 | 5. 35 | 7.
13
deliciis 8. 48
delicium 1. 8 | 13. 99
deliciumque 7. 49
Delphica 12. 67
Delphin 8. 51
Delphis 9. 43
Delphitico 11. 22
demas 2. 10
demens * 7 | 2. 45 | 3. 75,
76. 93 | 5. 70 | 7. 24. 64
demere 2. 77
demeruisse 9. 56
Demetrius 1. 102
demisso 1. 69
Democritos 9. 48
demus 10. 2. 45
dena 10. 41
denariis 1. 118 | 9. 103
denari

denarius 2. 51 | 9. 33
denas * 27 | 4. 40
denique * 7 | 1. 93. 110 | 3. 50 | 4. 45 | 6. 65 | 7. 50 | 8. 33. 81 | 12. 39 | 13. 2
denis 9. 51
denos 7. 13 | 9. 5
dens 9. 58
densa 7. 60
densaque 10. 10
densique 6. 86
densis 8. 44 | 9. 62
denso 9. 89
densum 4. 3
densumque 6. 38
dentata 1. 73
dente * 26 | 1. 15. 61 | 2. 75 | 3. 19. 47 | 11. 70, 71 | 12. 84 | 13. 2. 66. 94 | 14. 25. 200
dentem 5. 38 | 10. 3. 56 | 13. 2
dentes 1. 20. 52. 88. 105 | 2. 41 | 3. 93 | 5. 44 | 6. 64. 74 | 8. 57 | 9. 38 | 10. 98 | 11. 41 | 14. 22. 56. 68. 91
dentibus 2. 43 | 5. 29 | 9. 23. 75 | 12. 23
dentifricium 14. 56
dentis 7. 12 | 13. 101 | 14. 3
dentiscalpia 7. 52
dentiscalpium 14. 22
Dento 5. 45 | 8. 31
Deo 2. 14 | 3. 24 | 4. 1 | 7. 98 | 8. 62 | 9. 17 | 13. 39
Deoque 8. 2 | 9. 68
Deorum 1. 77. 83. 105. 112 | 8. 50 | 9. 95 | 11. 9. 58. 81. 94
Deos 1. 13. 40. 77 | 2. 91 | 4. 21. 77. 90 | 5. 65 | 6. 4. 58 | 8. 24. 50. 81 | 9. 26. 88 | 10. 58
deosculator 8. 81
dependet 7. 94
depilatos 9. 28
deponas 9. 11
deponi 1. 110
deposita 1. 36 | 4. 14 | 6. 93
deposito 3. 68 | 13. 186
deposui 3. 50
deposuit 5. 49
deprendat * 11
deprendere 5. 68
deprendi 1. 35 | 7. 81
deprensaque 1. 88
deprensi * 3
deprensum 11. 44
deprensus 5. 49 | 9. 98
depugnat 13. 1
deque 1. 104
derasa 8. 33
deridere 13. 2
derides 4. 7 | 5. 30 | 12. 32 | 14. 176
deridet 11. 25
derisit 6. 80
derisor 12. 85
derisoremque 1. 4
des 6. 5. 63 | 7. 8. 56 | 12. 26
descendere 1. 52 | 9. 65 | 10. 75 | 11. 85
descenderet 1. 102
descendet 1. 50
deserat 11. 72
deserebat 3. 64
deseris 7. 57 | 10. 41 | 12. 73
deserit 12. 103
deserta 8. 31
deserto 4. 9 | 12. 52
desertos 11. 51
desertus 9. 3
desiderantur 10. 30
desiderio 1. 110 | 10. 78
desiderium 7. 4 | 10. 12 | 12. 21
desidet 3. 63
desidiæ 10. 70
desidiosus 1. 108 | 8. 3 | 12. 26
desieris 4. 48
desine * 25 | 1. 42 | 2. 66 | 3. 74 | 5. 51 | 6. 89 | 8. 31 | 10. 63 | 11. 40
desinere 2. 64
desinis 4. 52
desinit 4. 16
desisti 8. 5
desit 1. 80 | 3. 75 | 6. 26 | 7. 38. 73 | 10. 86. 90 | 11. 26 | 12. 61 | 13. 1 | 14. 105. 130
desperabantur * 22
desperasse 11. 37
despicis 4. 84
despicit 12. 57
despolies 11. 50
destinet 9. 36
destituisset 7. 23
destituit 1. 102
desunt 1. 80 | 4. 39. 77
deterior 2. 34 | 14. 156
deteriora 2. 71
deteriore 3. 14
deterius 12. 64
detineat 1. 71 | 5. 31
detinet 3. 98 | 11. 9
detinuere 2. 91
detinuisse 7. 92
detinuitque 14. 166
detonsis 8. 52
detracta 6. 93
detrahet 3. 43
detrahis 11. 95
detulit 12. 25
detur 11. 13. 81 | 13. 11
Deucalionis 5. 54
devitat 11. 48
devites 5. 57
deunces 6. 78 | 7. 66 | 28
devorantibus 1. 97
devorat 5. 4
devota 6. 73
Deum * 1 | 5. 3 | 7. 4 | 8. 4. 8 | 9. 82
Deumque 10. 72
Deûm 6. 3
Deus 1. 100 | 2. 24 | 56 | 7. 7. 49 | 9. 32. 44. 95. 104 | 12. 48
dextera * 13. 23 | 9. 92
dexteriore 5. 62
dextra 2. 11 | 6. 83 | 9. 44 | 11. 30. 7 | 12. 84 | 14. 20
dextræ 1. 22 | 8
dextram * 18 | 2. 11 | 1
Di 7. 17. 66 | 10. 3
diadema 8. 55
diademata 6. 10
Diadumene 3. 65 | 5. 6. 34
Diana 8. 46 | 12. 68
Dianæ * 12. 13 | 6. 27. 72 | 11. 19 | 12.
Dianam 10. 70
diapasmate 1. 88
diaria 11. 109
diatheca 12. 71
Diaulus 1. 31. 48
dico *ab eáque deducta ... lis passim occurrentis ... tere visum est.*
Dictæa 11. 70
Dictæo * 5
Dictæum 4. 1
dictat 2. 86
dictavit 8. 73
dicteria 9. 44
didicere 1. 23 | 11. 55
didici 14. 73
didicit * 26
Dido 8. 6

Didym

12
43
31
19. 66. 91 | 9.
o. 74 | 11. 19.
2. 57
43 | 10. 58 | 11. 57
| 2. 5 | 4. 37 |
| 6. 20 | 7. 19.
| 9. 8 | 11. 7.
| 12. 17 | 14.
| 7. 46. 73 |
38 | 9. 40 | 10.
1
3. 6. 10. 67 | 4.
5. 36 | 7. 52 |
10. 6. 12. 51.
4. 57. 60. 63 |
50. 53 | 10. 19.
70 | 11. 70 | 1.
5. 66 | 6. 59 |
| 9. 53 | 10. 5 |
13. 55
| 10. 44
57. 84 | 13.
56
1. 58
5
| 12. 47 | 14.
34
11. 23
79 | 9. 42 | 10.
. 38. 47. 60 |
2
5. 12 | 9. 99 |
32
. 119
13. 86 | 14.
17 | 6. 64
| 5. 63 | 6. 70
3. 34 | 6. 73 |
8. 28. 65 | 9.
| 11. 28 | 12.
8

dignantur 6. 64
dignaris 10. 105
dignas* 10
dignatus 11. 65
digne 8. 73 | 11. 81
dignior 1. 115
dignitas 5. 8
digno 8. 51
dignos 5. 19 | 8. 82
dignum 1. 21. 91. 110 | 4. 32 | 6. 8
dignus 1. 102 | 2. 2 | 5. 62 | 6. 86 | 7. 99 | 9. 73 | 10. 11. 20. 34 | 12. 62
Di 2. 34 | 4. 51 | 5. 66 | 6. 38. 87 | 10. 34
dilecta 1. 13 | 9. 62 | 11. 48 | 14. 77
dilectaque 1. 13
dilectis 10. 85
dilectus 10. 20
dilexere 9. 9
diligat 4. 13. 45 | 8. 63 | 10. 62
diligenter 6. 82 | 7. 30
diligenti 6. 1
diligeris 8. 54
diligit 7. 96 | 8. 49 | 9. 67 | 11. 45
diligo 7. 42
diligunt 9. 41
diluit 8. 33
diluti 1. 107
dimidiasque 1. 93
dimidio 2. 10. 22 | 11. 19
dimidios 10. 2 | 11. 7
dimidium 1. 76 | 2. 10. 37 | 8. 9
dimisitque 1. 79
dimitte 2. 16 | 9. 70
dimittunt 1. 105
Dindyme 5. 42. 84 | 10. 42 | 11. 7
Dindymenes 8. 81
Dindymus 11. 82 | 12. 75
Dindymusque 6. 39
Diodore 10. 27
Diodorus 1. 99 | 9. 41
Diomedæis 13. 93
dipsas 3. 44
dipyron 4. 47
diræ 11. 42 | 12. 53
dircenna 1. 50
diri 10. 35
dirigit * 23
diripiunt 7. 75
diripuere 5. 68
diris 9. 72
discam 14. 73
discat 5. 57 | 11. 79

disce 1. 35 | 2. 1. 75. 77 | 7. 17 | 8. 1 | 9. 104 | 14. 183
discede 13. 25
discedentemque 5. 26
discederet 9. 60
discere 5. 57 | 7. 36
discerpi 5. 68
disci 14. 164
discindit 9. 104
discipulis 5. 9
discipulorum 10. 60
discipulos 9. 70
disco 14. 173
discolor 14. 17
discrimina 7. 44 | * 12
discrimine 5. 32
discunt 5. 1 | 10. 62
discurram 12. 26
discurris 4. 79 | 7. 99
discursat 8. 33
discursus 7. 38
discus 14. 164
diserta 6. 48 | 11. 29
disertam 10. 19
diserte 5. 60 | 8. 7
diserti 6. 60
disertis 4. 55 | 9. 12
disertius 3. 38
diserto 5. 81
disertos 6. 14
disertum 12. 43
disertus 1. 98 | 7. 8
Διοεξάποθος 14. 214
dispar 10. 65
dispendia 9. 102
dispensat 12. 18
dispensator 7. 70 | 11. 40
dispensatorem 5. 43
dispensatoris 6. 73
dispeream 1. 40 | 2. 69 | 9. 97 | 10. 11 | 11. 91
dispereas 5. 83
dispersa 9. 41
displicui 2. 91
displicuisse * 31 | 1. 24 | 5. 41
disponere 5. 21
disposuisse 12. 84
disposuit 10. 79
disputat 9. 79
dissidium 10. 41
dissimulare 4. 3
dissimulas 5. 16 | 7. 9
dissimulasque 11. 109
dissimulat 5. 37
dissimulator 4. 89 | 5. 26
dissimules 3. 88
dissimulet * 1
dissimulo 12. 40
dissipata 1. 83
dissociare 7. 23

distícha 2. 71. 77 | 6. 65 | 7. 84 | 8. 29 | 11. 109 | 13. 3
distíchon 3. 11
distinguunt 2. 5
distringere 12. 29 | 14. 51
distulerint 8. 67
distuleris 1. 16
ditant 8. 15
ditataque 8. 56
ditis 9. 30 | 11. 6 | 12. 32
diu * 22 | 3. 17 | 4. 38. 71 | 5. 57 | 6. 30. 35. 68 | 8. 16 | 9. 60. 94 | 10. 38 | 12. 88
diuque 2. 48 | 4. 23 | 8. 31 | 10. 55
diva 9. 92
diversa 3. 88 | * 3 | 9. 93
diversus 12. 34
dives 1. 65 | 2. 30. 32. 63. 65 | 4. 78 | 5. 45 | 6. 50. 8. 75 | 9. 2. 43. 62 | 10. 59 11. 50. 84. 88 | 12. 49. 63. 83. 99 | 13. 6. 41 | 14. 153
dividebat 3. 7
dividere 3. 82
divinus 3. 71
divisa 11. 24
divisis 5. 79
divisit 10. 10 | 11. 23
divisum 4. 83
divite 13. 51
divitem 4. 46
divites 12. 13
diviti 5. 18
divitiæ 5. 25 | 6. 43
divitias 2. 24 | 4. 77 | 8. 56
divitiasque 8. 26 | 11. 59
divitibus 5. 82 | 7. 45
divitiis 10. 96 | 12. 67
divitior 4. 54 | 5. 40
divitis 4. 64. 67 | 6. 86 | 10. 16 | 11. 97 | 14. 1
divitiusque 1. 77
diurna 3. 10
Divûm 12. 78 | 14. 180
Do 1. 6 | 4. 64 | 5. 20 | 12. 98
doceant 5. 65
doceatque 8. 46
docebo 4. 56 | 11. 100 | 14. 2
docente * 17
docere 10. 60
docet 9. 32 | 10. 35 | 11. 79
docilem 14. 167
docili 5. 79
docilis * 26
docta 5. 79 | 6. 60. 71 | 14. 107
doctæ 1. 71 | 9. 43
doctæque 1. 71
doctam 3. 82
doctas 10. 58
docte 8. 73 | 10. 70 | 11. 58
docti 1. 2. 62 | 2. 77 | 5. 81 | 8. 51. 72 | 9. 40. 44 | 10. 73 | 14. 100. 152
doctique 2. 77
doctior 8. 68 | 10. 35
doctis 12. 96
doctissima 2. 90
doctius 7. 45
docto 1. 26 | 4. 87 | 7. 98 | 9. 79 | 11. 58
doctoque 7. 98
doctorum 7. 46 | 14. 191
doctos 7. 28
doctus 5. 25 | 6. 52 | 10. 76 | 12. 57
docuere 9. 75
docuisse 1. 43
docuit * 26
dodrantem 8. 9
dogma 9. 48
dogmata 1. 9
dolatus 6. 49
doleat 3. 71 | 4. 27
dolebis 12. 34
dolent 12. 91
dolente 5. 49 | 6. 28
dolere 11. 41
doles 4. 48
dolet 1. 14. 34. 59 | 6. 59 | 11. 14
dolor 1. 43 | 6. 64 | 7. 95 | 11. 14
dolorque 6. 52 | 14. 173
dolore 6. 63
dolores 6. 70
doloris 1. 89 | 7. 38 | 10. 41
dolos 3. 19. 91
dolosa 8. 59 | 14. 210
dolosas 5. 18
domamur 13. 33
domantem 7. 6
domantur 1. 105
domat 2. 53
domate 4. 64
domestica 6. 47 | 12. 31
domi 1. 4. 109 | 2. 5. 11. 14. 69. 79 | 3. 50 | 4. 16. 26 | 5. 23. 48. 51 | 6. 94 | 7. 15. 101 | 9. 38 | 11. 25. 70 | 12. 102
domicœnio 5. 79 | 12. 78
domina 3. 1 | 6. 21. 27 | 9. 65
dominæ 1. 4 | 3. 31 | 6. 86 | 7. 13. 49. 8. 51 | 9. 3. 67 | 103 | 11. 8, 9. 74 | 21. 95 | 14. 134
dominæque 6. 86
dominam 6. 71 | 12. 92
dominamque 10. 92
dominas 12. 3
domini * 2. 7. 28 | 54. 102 | 2. 92 | 82. 91 | 5. 5. 8 | 6. 52 | 7. 1. 28. 33. 40. 51. 56 | 9. 25. 57. 75. 81. 94 | 53. 107. 220
dominique 2. 68
dominis 1. 117 | 7. 85 |
domino 1. 83. 89. 66 | 4. 42. 67 | 81 | 8. 2. 36. 9. 17. 29. 86 | 10. 11. 70 | 12. 31. 98 | 69 | 14. 200
dominoque 9. 68
dominorum 9. 18
dominos 2. 68 | 4. 8. 78 | 9. 94 | 11. 12. 67 | 14. 78
dominum 1. 5. 61. 113 | 2. 68 | 5. 58 | 6. 71. 8. 31, 32 | 9. 94 | 72 | 12. 49 | 14. 76
dominumque 9. 61 |
dominus 1. 118 | 64 | 5. 79 | 6. 64 | 10. 7. 72 | 11. 1. 94 | 59
dominusque 1. 32. 42 | 61 | 14. 1
domita 6. 76
Domiti 10. 12
Domitianus 9. 2
domito 2. 2
domitor 9. 7
domitus 13. 96
domo 4. 6 | 9. 14 | 10. 12. 42 | 14. 193
domos 1. 94 | 5. 21 | 18 | 12. 31
domuit 9. 104
domum 1. 71 | 2. 3. 52 19. 31. 55 | 8. 66 | 10. 58. 80 | 11. 25. 71. 84 | 12. 26. 67. 14. 163
domumque 1. 85
domus * 2 | 1. 109 | 3. 62

VOCABULORUM.

40. 57. 64 | 5. 72 |
7. 72 | 8. 36. 68 |
11. 62. 81. 99 | 10.
| 11. 40. 94 | 12. 3.

71 | 7. 49
4. 85 | 3. 58 | 4.
56. 89 | 5. 18. 53 |
7. 28. 73. 83 | 8.
65. 78 | 9. 17. 56.
74. 106 | 10. 73 |
81 | 13. 11. 69 |
9
0. 29
3. 99
. 18 | 11. 6
r. 7
. 30 | 9. 96
76 | 4. 40. 56 |
12. 1. 13
2. 71
9 | 4. 9. 28. 84 |
| 12. 36
61
. 28 | 11. 19
1. 11 | 3. 82 | 5.
50 | 9. 59 | 10. 11 |
122
12. 15
. 43 | 14. 106
. 11 | 12. 81
. 59 | 7. 90 | 9.
11 | 14. 116
84
72 | 5. 74 | 7. 76 |

0 | 5. 53. 74. 81 |
. 57 | 14. 21
87
16. 28
0 | 11. 58
3. 99
. 65 | 13. 99
23
53
10. 62
. 38 | 10. 13 | 11.
81
um 1. 107
5. 23
. 50
44
44 | 12. 102
0. 74 | 12. 57
73 | 6. 9
8 | 12. 17
em 8. 59
10. 4
10. 84
13. 59

dos 11. 42
dotatæ 10. 15
dotes 2. 34 | 12. 99
dotem 7. 9
dotes 13. 10
dotis 2. 65 | 11. 24 | 12. 76
Draco 12. 53
dracone 7. 73
draconem 7. 86
draconis 13. 37
Drauci 11. 73. 9
Draucos 1. 97 | 7. 66
Draucus 9. 28 | 14. 48
dropace 3. 74 | 10. 65
Drusorum 8. 52
Dryadum 4. 25
dryas 9. 62
Duabus 2. 6 | 8. 59
duæ 6. 39 | 8. 71
duas 1. 104 | 2. 28 | 14. 64 | 9. 105 | 12. 36 | 14. 87
duasque 4. 61
dubia 8. 51 | 10. 42 | 2. 61
dubie 10. 95
dubio 3. 77. 68
dubita 8. 63
dubitante 10. 89
dubitaret 6. 32
dubitas 1. 26 | 2. 64 | 6. 20
dubitatve 11. 71
dubites 12. 98 | 13. 107
ducam 9. 43
ducas 1. 16
ducat 12. 21
duce 1. 2 | 5. 19 | 8. 4. 50. 56 | 9. 32 | 11. 6 | 7. 59 | 4. 2 | 12. 8
ducem 1. 5 | 7. 1 | 8. 11. 65 | 11. 5 | 8. 21 | 10. 6
ducena 4. 37 | 12. 76
ducenta 4. 37. 61 | 5. 36. 83 | 8. 16 | 11. 77 | 12. 67
ducentas 7. 47 | 3. 93 | 7. 19
ducenties 5. 38
ducentis 3. 52. 62 | 6. 30 | 10. 31
ducentos 8. 20
ducere 1. 56 | 2. 49 | 5. 66 | 8. 12 | 9. 6 | 10. 8. 37. 69 | 11. 20. 24 | 12. 36
duceret 4. 73
ducesque 12. 8
duci 12. 11
ducis 8. 79 | 11. 40 | 9. 28 | 1. 41 | 5. 5. 20 | 14. 34 | 9. 36 | 1. 71 | 6. 76. 91
ducit 4. 30. 57 | 10. 20 | 12. 89
ducitur 9. 3
ducta 3. 41 | 8. 31
ductile 12. 31
ducum 6. 83 | 8. 54 | 9. 72. 81. 85
ducunt 6. 58
dulce 3. 20 | 7. 99 | 10. 45 | 12. 21 | 9. 29 | * 20 | 6. 68 | 10. 30 | 9. 96 | 1. 50 | 9. 2. 99 | 1. 3 | 10. 30 | 7. 28
dulces 10. 6 | 8. 3 | * 25. 13. 89 | 9. 17 | 14. 222 | 11. 87
dulcesque 9. 17
dulci 7. 19 | 13. 62 | 12. 18 | 9. 79 | 14. 151
dulcia 13. 77 | 7. 24. 83 | 12. 34 | 13. 8 | 11. 105
dulciarius 14. 222
dulcibus 1. 44 | 13. 49
dulcior 7. 94 | 10. 20 | 5. 20. 38
dulcis 12. 52 | 8. 82 | 7. 99 | 14. 39
dulcissima 8. 77
dulcissime 9. 37
dulcius 3. 93 | 4. 66 | 9. 12
Dulichio 11. 70
duo 2. 5. 47. 75 | 4. 86 | 5. 39. 53. 61 | 6. 8 | 8. 6. 17. 37 | 10. 75. 81 | 11. 1. 28 | 12. 3. 85. 101 | 4. 86
duobus 2. 37. 46 | 5. 63 | 6. 11 | 8. 81 | 10. 20. 92 | 11. 82 | 13. 3 | 9. 5 | 14. 1
duodena 4. 76
duorum 6. 90 | 7. 37. 44
duos 1. 20 | 3. 8. 92 | 4. 83 | 5. 39. 65 | 6. 21. 38 | 7. 19. 50 | 8. 43 | 10. 60 | 11. 44 | 9. 60
duosque 1. 62
duplex 1. 94 | 13. 33 | 2. 27
duplica 9. 95
dura 1. 35 | 10. 58 | 4. 31 | 9. 44. 91 | 7. 57
Duracina 13. 22
durantia 13. 26
duras 11. 92
dure 13. 70
duri 4. 66 | 5. 57 | 13. 29
durique 11. 2
durior 9. 46
duriora 4. 55

duris

duris 9. 88
durius 2. 44
duro 1. 67 | 11. 23 | 12. 6 | 9. 77
duros 14. 162
durum 2. 44 | 3. 89 | 5. 81 | 8. 76 | 1. 107
durus 4. 7 | 10. 25. 35. 66. 68
dux 10. 26 | 12. 6 | 14. 61
duxerat 9. 82
duxisse 9. 104
duxisti 3. 22
duxit 4. 66 | 9. 97 | 14. 166

E.

EAmus 1. 104 | 12. 99
Eatinon 9. 12
eas 3. 5 | 10. 7 | 12. 14
eat 4. 1 | 7. 95 | 4. 57 | 10. 84 | 12. 17. 25. 100
Eborei 14. 14. 91
ebria 1. 88 | 10. 19. 47 | 12. 17 | 14. 154 | 13. 1. 82 | 10. 38 | 14. 64. 107
ebriæque 10. 87
ebrio 3. 58
ebrium 3. 82 | 12. 62
ebrius 1. 27 | 3. 16 | 12. 77 | 14. 182
ebur 7. 12 | 8. 28. 51 | 13. 1 | 14. 5. 78 | 9. 25. 60 | 12. 86
eburnei 14. 5
ecce 1. 75. 98 | 2. 22. 59 | 3. 86 | 4. 27. 51 | 5. 26 | 6. 61. 81 | 7. 32, 33. 35. 90. 93 | 9. 37. 46. 93. 94 | 10. 37. 92 | 11. 2. 37. 95 | 12. 25 | 13. 1
ἔχεις 4. 9
echo 2. 86
Echinus 13. 86
ecquid 2. 24 | 7. 5. 34 | 10. 103 | 11. 1
ecquis 5. 25
edam 6. 75 | 7. 101
edamus 3. 60
edas 1. 21. 92
edat 8. 68 | 13. 41. 67 | 14. 68
edax 11. 34
ede 1. 26. 92
edent 4. 33
edera 8. 82
ederæ 1. 77
edere 2. 6 | 6. 71
ederunt 11. 32
edes 11. 32
edicta 5. 42
edictum 5. 8
edidicit 5. 22 | 9. 50
edificas 10. 68
edificite 11. 3
edisti 5. 30 | 13. 18
edit 1. 21 | 13. 73
edita 11. 54 | 1. 46
editus 6. 85
edomitis 8. 65
educat 13. 20
educta 10. 37
effectu 11. 82
effert 8. 43
effere 2. 27
efficere 5. 29
efficies 9. 39
effigiem 9. 25. 76
effingere 10. 32
effluit 13. 44
effossis 13. 60
effracta 5. 43
effractis 1. 50
effugere 5. 21 | 11. 99 | 12. 84
effultus 3. 82
effundendumque 12. 71
effundere 7. 35
effundit 1. 54
effuso 5. 26 | 9. 62
egeant 10. 48
egentes 6. 25
Egeriæ 10. 68
egeris 2. 30
egerit 1. 27
egestas 3. 10 | 11. 83
eget 7. 70
egi 8. 17
egisti 3. 85 | 4. 66
egit 3. 38
ego * 13 | 1. 59 | 2. 8. 31 | 3. 13. 40 | 4. 72 | 5. 1 | 6. 10. 21 | 7. 67. 81 | 8. 28 | 9. 1. 29 | 10. 3. 8 | 11. 21. 53 | 12. 24. 25 | 13. 2. 11 | 14. 153
egregium 8. 51
eheu 8. 81
eia 2. 64
elabitur 14. 123
elapsum 10. 2
electra 8. 51 | 14. 166
elegantiorque 7. 94
elegia 5. 31
elegis 3. 20
elegos 12. 96
elegosque 7. 45
elephanta * 19 | 8. 65
elephantidos 12. 43
elephas * 17
elidit 14. 177
eligam 2. 48
elige 2. 21 | 12. 96
elixus 3. 7
elleboro 9. 96
Elpenora 11. 83
eludere 14. 202
Elysiæ 6. 58 | 10. 24
Elysias 1. 94
Elysio 7. 13 | 10. 101 | [illegible]
Elysios 9. 52
Elysium 7. 39 | 11. 6
emam 1. 59 | 4. 72 | [illegible]
emas 2. 20
eme 1. 2. 30 | 13. 6
emendare 4. 10 | 6. [illegible] 10 | 11. 100
emere 1. 67 | 9. 30 | [illegible]
emeret 12. 33
emerita 1. 62
emeritam 10. 85
emeritos 7. 62
emersas 12. 32
emersit 14. 174
emi 2. 44 | 5. 59. 63 | [illegible]
eminet 11. 101
emis 3. 62 | 4. 80 | [illegible] 97 | 12. 73
emisit * 14
emissas 14. 202
emisti 12. 16
emit 2. 20 | 3. 62 | 6. [illegible] 50. | 8. 10 | 9. 60 | 10. [illegible] 97 | 11. 35 | 14. 150
emitque 9. 47
emittis 4. 33
emitur 12. 23
emo 4. 26 | 9. 103 | [illegible]
empta 3. 52 | 10. 3. [illegible] 3 | 14. 35 | 3. 62 | [illegible] 12. 67
emptas 4. 61
emptis 12. 23
emptor 6. 82 | 12. 103
emptorem 12. 67
emptos 5. 44 | 11. 71 | 14. 56
emptus 1. 56 | 10. 31
emungi 7. 36
en 1. 83 | 2. 69 | 8. 56 | 9. 24
enatavit 9. 41
Encaustus 4. 47
Encolpus 1. 32 | 5. 49
Endromida 14. 126 | [illegible]
Endromis 14. 126
Endymion 10. 4
Ennius 5. 10

erentis 12. 32
eret 3. 46 | 8. 3 | 11. 32 | 12. 84 | 14. 200
retur 10. 78
ri * 2
rias 5. 81
riatus 3. 47
riisque 12. 83
rire 5. 25
ris * 10 | 5. 66 | 4. 74
rit * 3
ritas 9. 72 | 5. 32
ritate 2. 75
eritatis * 18
eritur 14. 94
erocis 9. 58
eror 9. 29 | 14. 61
erox * 12 | 8. 6 | 14. 179
erramenta 14. 36
erre 1. 5. 26. 108 | 2. 1. 75 | 3. 4 | 4. 20 | 5. 78 | 6. 58 | 7. 11. 52. 68. 75 | 9. 21. 46. 102. 10 | 11. 40 | 12. 26. 100 | 13. 2
ferrea 10. 28
ferrem 12. 64
ferres 3. 22 | 9. 74
ferret * 15 | 2. 1 | 8. 6 | 12. 71
ferreus 11. 28
ferri 6. 77 | 9. 72
ferro 2. 45 | 3. 24 | 4. 55 | 6. 52 | 9. 32. 104 | 10. 84 | 12. 18 | 14. 21. 51 | * 13 | 5. 51 | * 11
ferrum 1. 43. 50. 47 | 3. 90 | 9. 62 | 11. 84
fert 3. 58 | 8. 33 | 10. 30
fertur 1. 105 | 7. 87 | 10. 34. 56 | 13. 61 | 14. 75
fervens 12. 92 | 3. 25 | 5. 79 | 10. 62
fervent 2. 64 | 4. 57
fervente 10. 58
ferventes * 28
ferventis 10. 74
fervet 1. 54 | 3. 47 | 4. 60
fervida 11. 167
fervidique 6. 42
ferulæ 14. 80
ferulæque 10. 62
ferulis 11. 40
ferum * 18 | 6. 25
ferunt 3. 58 | 5. 79 | 7. 30 | 12. 3
feruntur 6. 60 | 10. 5
Fescenia 1. 88
fessis 12. 57
fessus * 25 | 9. 69 | 10. 30
festa 4. 47 | 7. 7 | 4. 55 | 7. 26
festæ 11. 66
festina 3. 2
festinant 12. 29
festinat 12. 76
festinata 9. 88 | 10. 2. 61
festinatas 13. 127
festinate 5. 10
festinatis 2. 91 | 7. 39 | 9. 78
festinavere * 3
festinavit *ibid.*
festive 5. 44 | 12. 45
festos 3. 58
festosque 1. 3
festus 1. 79
fetum 3. 58 | 7. 30
fex 1. 27. 104
fiam 12. 94 | 14. 151
fiant 9. 38
fias 7. 91 | 10. 82 | 12. 94. 97 | 14. 131
fiat 2. 42. 66 | 4. 65 | 6. 27 | 8. 82 | 9. 4. 54. 95 | 10. 59 | 11. 37 | 12. 48 | 13. 17
fibris 3. 24
fibula 7. 81 | 14. 215
fibulam 11. 76
fibulasque 5. 42
ficedula 13. 5. 49
ficelias 6. 27
ficetum 12. 33
fici 7. 52
ficos 1. 66 | 7. 70
ficosa 7. 70
ficosi, *ibid.*
ficosus, *ibid.*
ficta 8. 6 | 10. 39 | 14. 108
fictæ 3. 19
fictilibus 5. 60 | 14. 98
fictilis 14. 119. 178
fictos 6. 57
fictum 5. 79
ficus 1. 66. | 4. 52 | 13. 23. 49 | 14. 86 | 13. 23 | 4. 46 | 6. 49 | 7. 19
fida 1. 102 | 7. 1
fidæ 9. 65
fide 1. 49. 73 | 14. 123 | 12. 49 | 6. 89
fidem * 5
Fidenas 4. 64
Fidentine 1. 30. 39. 54. 73
fides 1. 14 | 5. 19 | 7. 51 | 1. 16. 40 | * 6 | 10. 44. 78 | 9. 86 | 12. 6
fidesque 12. 98
fidiculæ 5. 52
fidissima 11. 70
fido 1. 94
fidoque 2. 43 | 5. 19
fiducia 3. 38 | 7. 5
fidus 4. 5 | 7. 73
fieres 8. 60
fieret 14. 35
fieri 1. 55. 67 | 2. 16. 19. 31. 53 | 3. 2. 74 | 4. 62. 70 | 6. 50. 65 | 7. 33 | 8. 53. 72 | 9. 59 | 10. 66 | 11. 43. 50. 56 | 12. 48
fies 12. 36
fiet 4. 83 | 5. 16 | 7. 37. 97 | 8. 45 | 9. 89 | 10. 70 | 11. 56 | 13. 54 | 14. 44. 122. 127
figat 14. 24
figendas 1. 50
figet 1. 61
figis 9. 57
figitis 3. 67
figuli 4. 46 | 14. 176
figura 1. 54 | 9. 76
figuræ 12. 43
figuras 14. 222
fila 6. 3 | 13. 18 | 12. 96 | 13. 57 | 11. 37. 53
filia 4. 9 | 5. 1 | 6. 69 | 10. 65. 67. 98 | 11. 2 | 13. 103 | 14. 90 | 7. 9. 70. 94 | 11 55 | 13. 35
filios 1. 85 | 10. 98 | 11. 3
filium 5. 57 | 6. 39
filius 6. 39. 64 | 2. 52 | 14. 1 | 8. 44
filo 8. 33
findit 10. 2
fine 2. 14 | 3. 46 | 5. 79 | 9. 71
fines 11. 19 | 12. 98
fingente 7. 23
fingentem 7. 68
fingere 5. 52 | 7. 38 | 12. 95
finges 5. 79
fingis 2. 64. 82 | 9. 36
fingit 8. 24
fingitur 14. 210
finiantur 10. 5
finiat 5. 6
finieram 8. 3
finite * 20 | 14. 1
finis 4. 8 | 7. 3
finit 13. 36
finitur 10. 1
finitus 8. 77
finxerat 9. 46
fio 10. 42
firma 14. 30

excludere 4. 60
exclusis 9. 92
excogitavit 12. 89
excolat 7. 27
excolit 4. 55
excoluisse 6. 52
excrucias 7. 45
excruciat 6. 71
exculta 12. 96
excultos 1. 86
excusaris 3. 18
excusatum 2. 79
excuses 1. 71
excussa 4. 66 | * 11
excussi 5. 40
excusso 1. 4 | 3. 55
excussus 12. 14
exeat 10. 70
execuisse 6. 2
exemplo 1. 28
exercet 3. 58 | 4. 8 | 14. 49
exeuntem 10. 78
exhæredavit 3. 10
exhausto 13. 63
exhibitus * 9
exhibuit * 21
exhilarant 8. 50
exhortor 4. 87
exierat 3. 4
exigasque 8. 64
exigat 4. 83
exige 5. 72
exigenti 5. 74
exigis 3. 46. 93 | 4. 72 | 6. 20 | 7. 76
exigisque 5. 81
exigit 14. 40
exigua 13. 112
exiguæ 7. 86 | 8. 33
exiguam 10. 79
exigui 1. 56
exiguis 10. 61 | 14. 190
exiguo 9. 44
exiguos 10. 28 | 12. 84
exiliit * 12
exilium * 4
eximiæ 14. 67
eximis 11. 100
eximit 10. 56
exires 1. 3
exit 1. 49. 88 | 11. 32 | 12. 11. 26
exitiose 6. 21
exitum 6. 78
exitus 5. 23 | 8. 43 | 10. 66 | 12. 45
exoleti 12. 43
exoletus 3. 82 | 12. 93
exoluit 6. 47
exonerare 9. 88
exoneraturas 10. 48
exoneratus 5. 60
exorare 4. 54 | 11. 64
exoras 9. 18
exorat 1. 7 | 7. 53
exorata 6. 34
exornant 3. 19
exornent 14. 167
expectant 1. 16
expectare 1. 47
expectas 3. 95 | 11. 37 | 12. 42
expectato 3. 95
expecto 4. 40
expedit 10. 24
expendit 9. 60
experitur 11. 32
experta * 13 7. 57
expertumque 6. 70
expiet 11. 50
explicat * 2 | 1. 83. 104 | 4. 54 | 13. 70
explicentur 8. 44
explices 1. 100
explicitum 14. 1 | 11. 108
explicuisse 1. 56
exploratores 8. 51
expositumque 9. 60
expressit 13. 113
expresso 14. 144
exprimere 5. 52
exprimeret 7. 36
exprimit 1. 110
expugnet 13. 123
expuit 1. 20
expulit 8. 75
expulsare 14. 46
expungitque 7. 82 | 8. 25
exquiliæ 5. 23
exsilii 12. 25
exspectabuntque 11. 30
exspectant 11. 22
exspectat 3. 58
exspectent 10. 87
exspectes 9. 4
exspirantis 13. 102
exspuit 8. 57
exsta 3. 82 | 11. 58
exstinctam 12. 43
exstinctum 11. 47
exstis 9. 32
exstructa 14. 63
exstructas 5. 43
exstructos 4. 8
exstruit 9. 77 | 14. 222
exstruxit 3. 48 | 10. 79
exsul 10. 5. 34
exsulat * 4
exsuli 7. 44
exsulis 2. 24 | 7. 43 | 8. 32
extemporalis 5. 55
extendat 10. 5
extendere 12. 6
extendit 4. 8
externi 11. 9
extincta 3. 93
extirpa 6. 56
extra 5. 43
extrema 2. 29
extremas 4. 73
extremo 1. 88 | 3. 33 | 14
extremos 10. 63
extremumque 4. 54
extructas 5. 43
extuli 2. 65 | 5. 38
extulit * 22
exue 14. 139
exuimur 3. 68
exuit 1. 106 | 9. 60 | 14. 109
exurit 4. 89
exustam 13. 80
exuta 5. 7
exutusve 10. 4

F.

Faba 10. 48 | 13. 5 | 6. 93 | 3. 47
fabæ 7. 52 | 10. 14
fabæque 4. 46
fabamque 11. 32 | 12.
faber 9. 28. 70
Fabiane 3. 36 | 4. 5
Fabianus 12. 85
Fabiorum 6. 64
Fabiosque 7. 57
Fabius 8. 43 | 9. 10
Fabricii 11. 2
Fabricio 1. 94
Fabricioque 7. 67 |
Fabricios 9. 29
Fabriciosque, *ibid.*
Fabricius 10. 73 | 11
fabrili 11. 85
fabrorum 10. 48 | 13
fabula 1. 91 | 3. 14 | 12. 52 | * 5
fabulæ 5. 21
fabulæque 11. 1
fabulamur 4. 61
fabulantem 3. 64
fabulas 10. 5
Fabulla 1. 65 | 2. 41 | 82 | 6. 12 | 8. 79 | 1. 2. 41
Fabullæ 8. 33
Fabulle 3. 12 | 4. 88 | 6. 72 | 9. 68 | 11.

VOCABULORUM.

.. 87
2. 51
| 3. 83 | 4. 45 |
57 | 6. 56

| 7. 94 |. 10.
89
5
17
6 | 8. 75. 81 |
. 64
. 61
| * 7
25, 26
35
35
3 | 3. 38. 83 | 4.
| 7. 76 | 9. 51 |
11. 21. 50 | 12.

2. 26
14 | 4. 79 | 9. 23 |

| 3. 44. 70 | 4.
. 57 | 7. 23 | 8.
6. 82. 99 | 12. 34.
9
. 73 | 5. 64 | 7.
| 10. 47 | 14. 84
| 8. 33
. 65
7 | 3. 51. 87. 88 |
0. 66 | 11. 103 |

3. 74
6 | 10. 48
| 5. 16. 47. 79 |
. 17 | 9. 18. 25.
10. 17 | 12. 23.
79 | 7. 24. | 6.

| 8. 46 | 10. 10 |
13. 3 | 14. 25.

| 7. 84 | 11. 57 |

9 | 1. 58
| 1. 104 | 12. 6
. 43 | 3. 69
| * 23 | 10. 36 |

| | 12. 47 | 10.
62 | 13. 62 | 3.

. 84 | 12. 63
45 | 5. 60 | 9. 51
1 | 2. 66 | 3. 19.
11. 71. 92 | 11. 94
7. 96. 111 | 2. 7.

8. 15. 60. 77 | 3. 28. 30 | 4. 7. 40. 47 | 5. 39 | 6. 22. 65 | 7. 7. 29. 61. 84. 99 | 8. 16. 38. 74 | 9. 51. 71 | 10. 10. 14. 20. 25. 33. 64 | 11. 88 | 12. 4. 21. 40
facisque 11. 25
facit * 17 | 1. 18. 49. 52. 60 | 2. 17. 19 | 3. 37 | 4. 71 | 5. 57. 66. 80 | 6. 46 | 7. 16. 23 | 8. 24. 62 | 9. 47. 66 | 10. 45. 90 | 11. 19. 20. 32 | 12. 55. 89 | 13. 1. 3 | 14. 16. 48. 93. 124
facitque 8. 52
faciunt 2. 16 | 3. 75 | 5. 53 | 6. 40 | 8. 4 | 9. 72 | 10. 47. 80 | 11. 23 | 12. 98
facta * 14. 21 | 1. 44 | 2. 26, 27. 72 | 4. 48 | 6. 15 | 7. 60 | 8. 45. 77 | 9. 104 | 10. 1. 57 | 11. 27. 71 | 13. 127 | 14. 119
facta 9. 14 | 13. 51
factam 1. 28 | 6. 60
facti 3. 95 | 4. 64
facto 3. 58
factum 2. 72 | 3. 11. 22 | 4. 21 | 5. 45 | 7. 85 | 8. 34 | 10. 77 | 11. 56
factus 1. 104. 109 | 3. 24. 36 | 4. 51. 69 | 5. 55 | 6. 39 | 7. 63 | 10. 96. 102 | 12. 83
facunda 1. 62 | 9. 79
facundæ 7. 31
facunde 5. 5 | 7. 73. 90
facundi 5. 31 | 7. 44 | 8. 28 | 10. 73. 87 | 11. 49 | 12. 24 | 14. 185. 189
facundia 8. 70
facundo 4. 23 | 6. 64 | 10. 19
facundos 12. 43
facundus 12. 3
fæce 4. 4 | 8. 14 | 10. 48 | 11. 57 | 12. 84
fæcosum 13. 102
fænius 1. 115. 117
fæx 1. 27. 104
fagina 2. 43
falce 3. 24 | 6. 16. 73 | 11. 19
falciferi 5. 16 | 11. 7
Falerna 2. 40 | 3. 77 | 7. 26 | 8. 56 | 11. 23 | 10. 66 | 13. 120 | 14. 170
Falerni 1. 107 | 5. 65 | 10. 36 | 11. 9. 50
Falerno 1. 29. 72 | 6. 27 |

8. 77 | 9. 75 | 11. 27 | 12. 17. 57 | 14. 113
Falernum 1. 19 | 9. 95 | 11. 12. 71 | 13. 108. 111
falisco 4. 46
fallat 5. 4
fallax 1. 104 | 3. 64 | 4. 56 | 6. 93 | 8. 59 | 9. 67 | 6. 93 | 3. 64 | 10. 26
fallere 5. 32 | 6. 2 | 8. 48 | 12. 14
falleris 3. 62 | 14. 9
falli 9. 39
fallis 2. 25 | 3. 43 | 4. 42
fallit 8. 51
fallitur 1. 29 | 14. 218
falliturque 6. 70
falsa 7. 46 | 3. 19 | * 7 | 4. 54
falsus 3. 20
falx 14. 34
fama * 1. 5, 6 | 1. 22. 30. 50. 79 | 3. 91. 95 | 5. 10. 26 | 6. 64 | 7. 5. 11 | 8. 3. 28. 73 | 9. 29. 44. 73 | 11. 10 | 12. 96 | 8. 18 | 12. 4 | 9. 104 | 4. 75 | 10. 3 | 1. 112 | 7. 26. 87 | 5. 15 | 11. 42 | 8. 38
famaque 1. 40. 94 | 10. 103
famæ 5. 57 | 6. 56. 60. 66 | 7. 11. 50 | 8. 70 | * 7 | 6. 66 | 7. 11
famæque 5. 26
famam 1. 9. 26. 67 | 5. 61 | 14. 189
fame 1. 100 | 2. 34 | 3. 38 | 5. 77 | 12. 32 | 1. 79
famem 3. 22 | 12. 26 | 13. 1. 53 | 3. 58
fames 1. 60 | 3. 7 | 10. 96
familiæ 1. 85
famosæ 2. 39. 47
famuli 9. 2 | 14. 68
famulis 5. 3
famulos 3. 95 | 4. 90 | 9. 81
famulum 6. 76 | 9. 29. 67
famulus 1. 102 | 3. 21 | 7. 79 | 14. 216
Fannius 2. 80 | 10. 56
fanum 3. 47
far 13. 8
fari 9. 28
farina 9. 3 | 13. 62
farinam 8. 16
farre 3. 59
farris 4. 46
farrisque 10. 14
farta Ceres 3. 58

Farttor

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
fata [illegible] 4. 13. [illegible] 10. 71 | 11. 34. 63. [illegible]
[illegible] 12. 32
[illegible]
[illegible]
fateor 1. [illegible] 9. 102 [illegible] 12. 43 [illegible] 13. 103. 114
[illegible]
fateri 6. 7[illegible]
[illegible] 1. 42 [illegible] 9. 22 [illegible] 31
fatetur 6. 29 [illegible] 12. 75
fati 1. 52 | 2. 65 | 4. 35 | 10. 61 | 12. 14
fatigant 12. 13
fatigas 1. 61
fatigat 1. 105
fatiges 6. 84
fatiget 7. 59
fatis 1. 79 | 7. 46 | 9. 53 | 11. 83
fato 11. 70
fatorum 5. 38 | 7. 45
fatua 3. 72
fatuæ 13. 13
fatuas 11. 32
fatuasque 7. 24
fatue 4. 72
fatui 7. 17
fatuo 6. 8
fatuos 19. 53
fatum 1. 43 | 4. 11
fatuum 10. 37
fauce 7. 36
fauces 1. 79 | 3. 18 | 6. 41 | 11. 87
faucibus 2. 17 | 7. 48
fave 10. [illegible]
favente 5. 6
Faventinus [illegible]
[illegible]
[illegible]
faves [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
favillas [illegible]
favis [illegible] 13
Fauni [illegible]
Faunis [illegible]
Fauno [illegible]
Faunorum [illegible]
favor [illegible]
favore [illegible]
favos 13. 105
Fausta 11. 65
Fausti [illegible]
Faustine [illegible] 3. 25. [illegible] 5. 33. [illegible] 7. [illegible] 51
Faustini [illegible]
fax 3. 93
febre [illegible] 12. 77
febrem [illegible] 5. 9
febres [illegible]
febricitantem 11. 99
febris [illegible]
fecerat [illegible] | 11. 40 [illegible]
fecere [illegible] 6. 59
feceris [illegible]
fecerit 7. 33 | 8. 39 | 14. 203
fecerunt 1. 19 | 4. 46
feci 1. 14
fecimus 4. 61
fecisse 1. 9 | 5. 51 | 7. 89 | 9. 16. 29
fecisset 9. 41
fecisti 4. 66 | 8. 74
fecit 2. 14 | 6. 8. 73. 93 | 7. 56 | 8. 41. 73. 78 | 9. 60. 77. 99, 100 | 10. 75. 77. 79 | 11. 85 | 12. 18. 65. 92 | 14. 182
fecerit 14. 203
fecunda 11. 54
fecundam 9. 104
fefellit 1. 110 | 5. 50
felicem 2. 19
felices 3. 37 | 6. 43. 64 | 10. 5, 6. 30 | 14. 89
felicibus 13. 20
felicium 1. 50
felix 1. 27. 50. 62. 102 | 2. 30 | 4. 25. 75 | 5. 1. 6 | 6. 28. 79 | 7. 1. 7. 44. 46.
33 | 9. 8. 51. [illegible] 9. 17, 18. [illegible] 57. 62 | 10. [illegible] 99. 101 | 13. [illegible] 122
fellaret 2. 61
fellas 2. 50. 89
fellat 2. 33. 73 | [illegible] 85 | 7. 9. 65 | [illegible] 91
fellator 11. 67 | [illegible]
fellatorque 12. 59
fellatori 11. 31
fellatorum 11. 56
felle 10. 48
fellis 7. 24
femina 6. 40 | 7. [illegible] 11. 83 | 12. 97, 98
feminas 3. 58
feminea * 6
femineam 14. 88
femineas 3. 63
feminei 11. 48
femineis 12. 38 | [illegible]
femineo 3. 81
femineos 7. 34
femineum 7. 68 [illegible]
femur 6. 75 | [illegible]
fenerat 1. 86
fenestra 10. 6 | [illegible] 14 [illegible] 11. 19
fenestras 9. 47
fenestris 1. 97
feno 3. 47
fenum 14. 162
fer 8. 82
fera * 12, 13 | [illegible] 64 | 7. 37 | [illegible] 28 | 1. 61
feræ 3. 19 | 7. 26 [illegible]
feræque 9. 73
feram 4. 76. 59 [illegible] 55 | 9. 73 | 10. [illegible]
ferant * 1 | 8. 75 | [illegible]
ferarum 13. 95 | * 21
feras * 11. 23. 28 [illegible] 50 | 10. 19 | 14. [illegible] 67. 78 | 4. 56. 79 | [illegible] 13. 15
ferasque 5. 81
ferat 3. 44 | 4. 75 | [illegible] 12. 71. 79 | 8. 43 | [illegible] 11. 8. 25 | 14. 81
feratque 10. 80
fercula 9. 83 | 3. 50
ferculis 11. 32
fere 7. 47
ferebas 2. 6
ferebat 6. 80
ferenda 2. 37

fere

·. 32
| 8. 3 | 11. 32 |
14. 200
· 78

1

47
2. 83
5
5. 66 | 4. 74

72 | 5. 32
75
18
. 94
58
| 14. 61
2 | 8. 6 | 14.

a 14. 36
26. 108 | 2. 1. 75 |
20 | 5. 78 | 6. 58 |
2. 68. 75 | 9. 21.
10 | 11. 40 | 12.
| 13. 2
28
. 64
2 | 9. 74
; | 2. 1 | 8. 6 | 12.

. 28
' | 9. 72
5 | 3. 24 | 4. 55 |
). 32. 104 | 10. 84 |
14. 21. 51 | * 13 |
' 11
43. 50. 47 | 3. 90 |
1. 84
| 8. 33 | 10. 30
05 | 7. 87 | 10.
| 13. 61 | 14. 75
.. 92 | 3. 25 | 5.
. 62
64 | 4. 57
o. 58
* 28
10. 74
54 | 3. 47 | 4. 60
1. 167
e 6. 42
, 80
: 10. 62
. 40
8 | 6. 25
58 | 5. 79 | 7. 30 |

6. 60 | 10. 5
. 88
57
; | 9. 69 | 10. 30

festa 4. 47 | 7. 7 | 4. 55 | 7. 26
festæ 11. 66
festina 3. 2
festinant 12. 29
festinat 12. 76
festinata 9. 88 | 10. 2. 61
festinatas 13. 127
festinate 5. 10
festinatis 2. 91 | 7. 39 | 9. 78
festinavere * 3
festinavit *ibid.*
festive 5. 44 | 12. 45
festos 3. 58
festosque 1. 3
festus 1. 79
fetum 3. 58 | 7. 30
fex 1. 27. 104
fiam 12. 94 | 14. 151
fiant 9. 38
fias 7. 91 | 10. 82 | 12. 94. 97 | 14. 131
fiat 2. 42. 66 | 4. 65 | 6. 27 | 8. 82 | 9. 4. 54. 95 | 10. 59 | 11. 37 | 12. 48 | 13. 17
fibris 3. 24
fibula 7. 81 | 14. 215
fibulam 11. 76
fibulasque 5. 42
ficedula 13. 5. 49
ficelias 6. 27
ficetum 12. 33
fici 7. 52
ficos 1. 66 | 7. 70
ficosa 7. 70
ficosi, *ibid.*
ficosus, *ibid.*
ficta 8. 6 | 10. 39 | 14. 108
fictæ 3. 19
fictilibus 5. 60 | 14. 98
fictilis 14. 119. 178
fictos 6. 57
fictum 5. 79
ficus 1. 66. | 4. 52 | 13. 23. 49 | 14. 86 | 13. 23 | 4. 46 | 6. 49 | 7. 19
fida 1. 102 | 7. 1
fidæ 9. 65
fide 1. 49. 73 | 14. 123 | 12. 49 | 6. 89
fidem * 5
Fidenas 4. 64
Fidentine 1. 30. 39. 54. 73
fides 1. 14 | 5. 19 | 7. 51 | 1. 16. 40 | * 6 | 10. 44. 78 | 9. 86 | 12. 6
fidesque 12. 93
fidiculæ 5. 52
fidissima 11. 70

fido 1. 94
fidoque 2. 43 | 5. 19
fiducia 3. 38 | 7. 5
fidus 4. 5 | 7. 73
fieres 8. 60
fieret 14. 35
fieri 1. 55. 67 | 2. 16. 19. 31. 53 | 3. 2. 74 | 4. 62. 70 | 6. 50. 65 | 7. 33 | 8. 53. 72 | 9. 59 | 10. 66 | 11. 43. 50. 56 | 12. 48
fies 12. 36
fiet 4. 83 | 5. 16 | 7. 37. 97 | 8. 45 | 9. 89 | 10. 70 | 11. 56 | 13. 54 | 14. 44. 122. 127
figat 14. 24
figendas 1. 50
figet 1. 61
figis 9. 57
figitis 3. 67
figuli 4. 46 | 14. 176
figura 1. 54 | 9. 76
figuræ 12. 43
figuras 14. 222
fila 6. 3 | 13. 18 | 12. 96 | 13. 57 | 11. 37. 53
filia 4. 9 | 5. 1 | 6. 69 | 10. 65. 67. 98 | 11. 2 | 13. 103 | 14. 90 | 7. 9. 70. 94 | 11 75 | 13. 35
filios 1. 85 | 10. 98 | 11. 3
filium 5. 57 | 6. 39
filius 6. 39. 64 | 12. 52 | 14. 1 | 8. 44
filo 8. 33
findit 10. 2
fine 2. 14 | 3. 46 | 5. 79 | 9. 71
fines 11. 19 | 12. 98
fingente 7. 23
fingentem 7. 68
fingere 5. 52 | 7. 38 | 12. 95
finges 5. 79
fingis 2. 64. 82 | 9. 36
fingit 8. 24
fingitur 14. 210
finiantur 10. 5
finiat 5. 6
finieram 8. 3
finite * 20 | 14. 1
finis 4. 8 | 7. 3
finit 13. 36
finitur 10. 1
finitus 8. 77
finxerat 9. 46
fio 10. 42
firma 14. 30

fiscina 1. 44
fistula 9. 62 | 12. 63
fit 1. ... 6. 11 | 12. 17
fiunt 2. ... 5. 8
fixerunt 6. 64
fixisset * 12
fixit 10. 15
fixus 2. 66 | 9. 57
flabello 3. 81
Flacce 1. 55. 60. 77. 99 | 4. 42. ... 7. 51 | 8. 45. 56 | 9. 34. 56. 92 | 10. 48 | 11. 28. 81. 96. 101. 102 | 12. ...
Flacci 8. 18
Flaccilla 5. 35
Flacco 1. 62. 108 | 12. 4
Flaccus 7. 86
flagella 2. 17 | 3. 94
flagellat 2. 30 | 5. 13
flagellent 4. 42
flagello 1. 105 | 6. 46 | 14. 55
flagellum 14. 55
flagitium 12. 78
flagras 14. 79
flagrat 7. 86 | 12. 52
flagravit 10. 86
flagret 7. 25, 26
flagrorum 8. 23
Flaminia 10. 6
Flaminiaque 8. 75
Flaminiæ 4. 64 | 6. 28
Flaminiam 9. 58 | 11. 14
flamma 5. 43 | 6. 42 | 11. 94 | 13. 33
flammas 8. 30 | 11. 44 | 12. 15
flammatæ 5. 20
flammea 11. 79 | 12. 42
flammeo 10. 62
flammis * 19 | 1. 22. 108 | 4. 44. 75 | 10. 50 | 14. 41. 61
flare 11. 4
flatus 10. 82
flava 1. 56 | 2. 43 | 5. 69 | 9. 62
flavaque 1. 56
flavas 7. 30
flavescere 9. 24
flavescit 7. 65
Flavia 9. 4. 35
Flaviæ 9. 2
flavo 8. 51 | 10. 104 | 14. 71
flavorum 6. 60
flavos 12. 66
flavum 10. 104
fleas 6. 28
flebat 7. 46 | 8. 56
flebilis 10. 61. 97
flecte 1. ...
flectere ... 2 | 12. 52
flectit 14. 137
flens 11. 72
flentem 2. 99
flentes 1. 79 | 8. 44
flentibus 3. 61
flere 11. 92
fleret 7. 35
fles 4. 48 | 6. 23
flet 1. 34. 69 | 14. 75
flete 6. 68
fletibus 10. 26. 71
fletu 6. 85
fleverat 8. 56
flevi 9. 88
flevit 7. 13
flevitque 5. 49
flexa 10. 65
flexo 3. 63
Flora 5. 23
Floralia 1. 35
Floralicias 8. 67
Floræ 1. 3 | 6. 8. 27 | 10. 92
flore 4. 45 | 9. 61
florea 8. 77
florentes 3. 6 | 9. 75
floreo 9. 92
flores 9. 12
floret 3. 65
florida 2. 46
floruit 8. 28 | 10. 96
fluctibus 4. 61 | 9. 41
fluctus 6. 34. 42 | 12. 50 | 14. 181
fluctu 4. 55
fluent 1. 16
fluentem 11. 42
fluere 3. 55
fluit 4. 66 | 9. 102
flumen 12. 31
flumina 10. 2 | * 3
flumineo 4. 66
flumineosque 10. 58
fluminis 10. 51
fluxit 4. 58 | 8. 32
fluxo 5. 42
focale 14. 142
foci 4. 66
focique 11. 9
focis 1. 22 | 6. 73 | 7. 26 | 8. 40 | 9. 32 | 10. 24. 25
foco 8. 57 | 11. 53
focos 8. 30. 51 | 9. 62
focum 1. 50. 56 | 3. 58 | 5. 51 | 12. 32 | 13. 32
focus 1. 93 | 2. 9 | 10. 47. 96 | 11. 57 | 12. 18. 33
focusque 10. 44
foderat * 7
fodiam 1. 93
fodiatur 7. 101
fodit 6. 32 | 10. 16
foditque 6. 74
fœda 9. 22 | 10. 3
fœdandos 9. 9
fœdasti 2. 83
fœdere 1. 94
fœdiores 8. 79
fœdique 8. 48
fœdius 2. 11
fœdo 2. 55
fœnerat 1. 77
fœnerator 2. 44
fœnore 4. 90
fœtere 1. 29 | 5. 4
fœtum * 14 | 7. 30
folia 5. 4
foliata 14. 110
foliati 11. 28
folio 14. 146
folium 8. 33 | 11. 1...
folle 14. 45. 47
follem 12. 48
follis 4. 19 | 7. 3... | ... 47
fons 2. 90 | 12. 3
fonte 4. 31 | 6. 4... | ... 102
fontes 4. 57 | 6. 22 | ... 10. 51 | 12. 31 ...
fontibus 4. 57
fontis 6. 47
fora 2. 64 | 7. 2... 51 | 14. 135
foras 11. 2. 105
forcipibus 7. 94
forem 5. 40 | 13. 1...
forent 10. 99 | 13. 28
fores 1. 26 | 7. 27
foret * 27 | 1. 100. 10... 39 | 8. 30 | 9. 9 | 11. ... 13. 71 | 14. 202
fori 7. 63
forique 6. 64
foribus 7. 61 | 9. 47 ... 45
foris 2. 53. 69 | 6. 94 ... 49. 64 | 9. 11 | 12. 1...
forma 3. 91 | 7. 99 | 9. 106
formæ 8. 45 | 9. 17 ... 54
formæque 6. 29
formatam 6. 13
formatur 7. 83
Formiæ 10. 30
Formianos, *ibid.*
formica 1. 116 | 6. 15 | 11. ...

93
76 | 8. 73. 78 |
.. 66
3. 3 | 5. 46 | 8.
1. 41. 103
0. 24
ia 8. 53
3
2. 49
. 30 | 7. 28 | 8.
2
5
1. 62
62
5
8 | 6. 77 | 7. 62 |
44
. | 5. 29. 61 | 7.
5 | 12. 5
10 | 6. 32 | 7. 50 |
63 | 10. 104 |
. 18
9 | 3. 1. 42 | 5.
| 13. 51. 56
4 | 2. 1. 30. 44 |
o | 4. 42. 78 |
50. 79 | 6. 10 |
4 | 10. 33. 101 |
13. 5 | 14. 65.
3
9
| 4. 74
55
. 33. 78
| 8. 30 | 13. 79 |
57
| 8. 18 | 10. 42.
3 | 2. 24. 91 | 4.
76. 79. 83 | 10.
o
55
. 43
. 14
12. 48
77. 118 | 5. 21 |
. 37
. 21
| 14. 49
| 11. 19
o
3
19
7. 31 | . 11.

9. 57
fracti 8. 57
fractis 1. 42
fractorum 10. 3
fractos 5. 63
fractusque 7. 6
fragiles 1. 89
fragili 6. 49
fragilis 14. 178
fragmenta 8. 57
fragmentum 7. 18
fragrant 3. 65 | 11. 9
fragras 6. 55
fragrat 3. 58
fragravit 5. 38
fragres 1. 88
frangam 11. 59
frangant 10. 59
frange 2. 59 | 9. 75 | 14. 103
frangendos 12. 71
frangendus 12. 75
frangere 1. 23. 52 | 4. 8 | 7. 18 | 14. 3
franges 1. 50
frangis 11. 12 | 14. 3
frater 1. 37 | 2. 2 | 8. 55 | 9. 55 | 10. 65. 89 | 11. 11
fraterna * 16
fratre 1. 36 | 5. 39 | 8. 32 | 9. 52
fratrem 2. 4. 41 | 5. 39 | 11. 8
fratres 3. 88 | 5. 29 | 7. 23 | 8. 81 | 12. 3
fratri 9. 88 | 12. 44
fratris 2. 11 | 5. 3 | 12. 44
fraudare 2. 45 | 8. 59 | 10. 17
fraudata 7. 39 | 14. 162
fraudator 11. 67
fraudatus 7. 24 | 10. 50
fraude 5. 66 | 6. 2
fraudes 1. 88 | 6. 63 | 11. 8
fremuit 8. 55
frena 8. 21 | 12. 14
frenis 1. 105
frequens 3. 52 | 4. 29 | 5. 13. 38 | 7. 53. 96 | 8. 18 | * 1 | 9. 23. 99 | 14. 122
frequentat 2. 14 | 10. 58
frequenter 8. 65
frequentes 8. 66 | 10. 62
frequenti 7. 44
frequentiores 11. 7
fressæ 4. 46
freta * 28 | 2. 24 | 8. 10. 36 | 12. 100
freti 4. 11. 63 | 5. 1 | 7. 18
fretis * 24
frica 11. 39

frico 4. 90
frigentia 10. 26
frigida 3. 34 | 8. 67 | 14. 105. 196
frigidior 14. 104
frigidiora 12. 61
frigora 1. 56 | 2. 46 | 5. 35 | 7. 64
frigore 4. 3 | 7. 36. 94 | 12. 32 | 13. 16
frigoribus 4. 57 | 7. 30
frigus 3. 81 | 4. 19. 64 | 5. 80 | 6. 59 | 8. 68 | 10. 5. 30 | 11. 53 | 14. 116
fringuillarum 9. 55
fritillis 4. 14
fritillo 5. 85 | 14. 1
fritillus 11. 7 | 13. 1
fronde 4. 54 | 5. 4 | 9. 62 | 11. 10
frondea 14. 22
frondibus 7. 73 | 11. 53 | 13. 37
frondis 9. 4. 62
frondosa * 27
frons 4. 42 | 11. 2 | 12. 62
fronte 1. 5. 67. 71 | 2. 11 | 3. 21. 37 | 4. 10. 14 | 5. 4. 12 | 6. 38, 39 | 7. 11. 25 | 8. 33. 59 | 9. 77 | 10. 64 | 11. 40. 85 | 13. 2 | 14. 52
frontem 2. 29 | 3. 93 | 8. 70 | 9. 74. 92 | 11. 28 | 12. 101 | 14. 183
fronti 1. 25
frontibus 4. 35. 74
Frontine 10. 58
Frontino 10. 48
frontis 3. 2 | 4. 6 | 12. 84
Fronto 1. 56 | 5. 35 | 14. 106
fruar 5. 1
fruare 9. 43
fruatur 1. 32 | 8. 30
fructuosiora 4. 46
fructus 1. 86
fruere 1. 50
frueris 5. 5 | 7. 46 | 10. 7
frugi 6. 21 | 12. 63 | 13. 31
frugiferai 11. 91
frui 1. 87 | 5. 21 | 7. 92. 98 | 9. 72 | 10. 23. 30 | 12. 6 | 14. 149
fruitur 3. 20. 58 | 7. 4. 86 | 14. 9
frumentum 12. 73 | 13. 12
fruor 12. 18
frusta 11. 28
frustra 1. 61 | 5. 26 | 10. 17. 26. 35. 72. 100 | 11. 47. 53 ... 74

[illegible] 12. 62 | 13. 64
f[illegible] 3. 27
F[illegible] 28
f[illegible] 2. 66
fuga [illegible] | 3. 32. 55
f[illegible] 6. 33
fugata * 11
fugas 3. 22
fugax 1. 29 | 10. 65 | 12. 50
fugatq; 13. 82
fuge [illegible] | 2. 17. 4. 30 | 5. 26
fugeres 7. 63
fugeret * 23 | 2. 80
fugeris 3. 45
fugiat [illegible] 90 | 12. 85
fugit [illegible]
fugit [illegible] 11. 65
f[illegible]
fugio [illegible]
fugis 1. 23. 52 | 3. 2. 77 | 4. [illegible] | 7. 29
fugit [illegible] 7. 23 | 8. 26 | 9. 62 [illegible]
fugi[illegible] 7. 46. 63 | [illegible]
fug[illegible] 11. 55
fugi[illegible] 12. 29
fulc[illegible] 43
ful[illegible] 23
fulgebat 9. 50
f[illegible] 2. 67
f[illegible] 24
fulgentia 8. 65
fulgere * 26
fulg[illegible] 1. 71 | 5. 6 | 6. 13 | 1[illegible] 76
fullo 2. 59 | 12. 59 | 14. 51
fullonis 6. 93
fulmen 9. 21 | 12. 63
fulmina 5. 56 | 6. 83
fulmine 6. 83 | 12. 63
fulmineo 11. 70
fulta 12. 73
fulva 14. 12
fulvj 9. 92
Fulvia 11. 21
Fulviam *ibid.*
fumantem 6. 64
fumantia 1. 42
fumaria 10. 36
fumat 1. 13
fumea 13. 123
fumet 14. 221
fumis 3. 82
fumos 2. 90 | 4. 5 | 14. 118
fumosæ 12. 84
fumoso 5. 31
fumum 13. 32
functus 1. 94
Fundana 13. 113
Fundanis 13. 125
Fundanum 13. 113
f[illegible] 5. 65 | 6. 85 | 11. 37
fun[illegible] 5. 56. 65
fu[illegible] 9. 55
Fundi [illegible]
f[illegible] 9. 5
F[illegible] 5. 36 | 9. 3
f[illegible] 37
f[illegible] 5. 23
funera 9. 30 | 10. 71 | 11. 55
funere * 12
funereamque 8. 43
funeribus 6. 15
funeris 13. 77
fungus 3. 60
funus 8. 30
fur 1. 54. 67 | 5. 43 | 6. 17. 72 | 12. 29
furaces 8. 40
furacius 8. 59
furem 10. 54 | 11. 55 | 12. 75
furemque 3. 58
furentem 11. 50
fure[illegible] 7. 44
fure 6. 16
Furia 10. 5
Furiali 2. 75
Furias 2. 43 | 12. 32
furibunda 6. 21
furiosa 8. 6
furiose 6. 63
furis 1. 69 | 6. 84
furit 8. 55. 59. 61 | 9. 70 | 1[illegible] 19 | 11. 85
Furius 6. 17
furor 1. 21 | 2. 80 | 3. 76 | * 22
furore 4. 35
furorem 10. 35
furores 9. 43. 86
furori 12. 49
furoris 4. 14 | 6. 19
furta 1. 35. 88 | 6. 33. 39 | 10. 2 | 12. 29 | 14. 92
furti 7. 73
furtis 7. 19
furtiva 11. 50
furtivam 6. 47
furto 1. 54 | 6. 19
furtum 5. 51
fusa 3. 55
fusæ 1. 32
fusca 2. 40 | 4. 42 | 6. 58 | 7. 12. 28 | 8. 51 | 9. 36
fuscæ 3. 30 | 14. 127
Fusce 1. 55 | 7. 27
Fusciculenus 2. 74
fuscina * 26
fuscis 14. 129
fuscior 14. 62
fuscos 1. [illegible]
fuscus 6. 75
fuso 3. 33
fusoque 4. 54
fusæ 12. 57
fusus 3. 82 | 5. 56 | 7[illegible] * 15 | 9. 35
futuris 6. 2
futuros 12. 8. 92
futurus 12. 94

G.

GAbatæ 7. 47
Gabatas 11. 32
Gabinia 7. 55
Gades 1. 52
Gadibus 1. 42 | 5. 79
Gaditana 3. 63
Gaditanus 10. 102
Gaditanis 6. [illegible]
Gætula 10. 26
Gætulis * 4
Galbanatus 3. 82
Galba 10. 101
Galbam 1. 42
Galbamque 10. 101
Galbanos 1. 97
Galbula 13. 68
galeamque 9. 57
galericulum 14. 50
Galesi 5. 38 | 11. 23 | 12. [illegible]
Galeso 2. 43 | 4. 28
Galla 2. 25. 34 | 3. 51. 90 | 4. 38. 58 | 5. 85 | 7. [illegible] 57 | 9. 5. 38. 80 | 10. 75 95 | 11. 20 | 5. 1
Gallaico 4. 39
Galatea * 28 | 8. 56
Galle 1. 109 | 2. 56 | 3. [illegible] 81. 92 | 4. 16 | 7. 75 | [illegible] 33. 56. 82 | 2. 47
Galli 8. 73 | 9. 70 | 3. [illegible]
Gallia 14. 128 | 3. 1 | 6. [illegible]
Galliambon 2. 86
Gallica 1. 93
Gallicana 14. 198
Gallice 8. 22. 76 | 9. 94
Gallici 3. 47
gallina 13. 62. 64
gallo 1. 36 | 12. 54
gallum 3. 1 | 7. 94
gallus 2. 45 | 3. 24. 81 75 | 11. 73. 75 | 12. [illegible] 13. 63 | 14. 204
Gangeticus 8. 26
Ganymede 5. 56 | 7. 7[illegible] 9. 23. 26. 75 | 10. 66 | 1[illegible] 23. 27 | 13. 108 | 9. 10[illegible] 14. 44

VOCABULORUM.

æa 8. 39
æas 9. 17
æo 7. 49 | 8. 46
. 95
e 3. 30. 74 | 4. 56 |
3. 13
3 | 7. 26
3. 93
36
1. 106
11. 25
90 | 3. 28. 96
12
1. 50 | 13. 71 | 14.
167
70
. 5
e 5. 53 | 7. 17.
3. 6 | 14. 169
93 | 13. 82.
91 | 14. 127
. 45 | 11. 54
2. 69
que 9. 78
12. 34
11. 6
. 90 | 5. 49 | 11.
. 62. 105 | 9. 73 |
n 4. 75
3. 66
13. 16
. 108
89 | 3. 93 | 4. 11.
105
23. 69. 71. 94 | 4.
5 | 6. 38 | 7. 49.
14. 44 | 11. 42 |
14. 1. 141
1. 62
38 | 7. 7 | 8. 4.
51. 55 | 10. 44 |
1. 16. 35 | 7.
11 | 9. 37 | 7. 5 |
2. 63 | 7. 4 | 11.
50 | 10. 78
n 11. 81
ue 1. 110 | 5. 38 |
51
59 | 5. 83 | 8. 27 |
67
4. 29. 138
4. 152
14. 145, 147

gausapinas 6. 59
gazæ 12. 53
gelat 1. 50
gelata 4. 46 | 5. 9
Gelasinus 7. 24
gelida 4. 57 | 6. 50 | 11. 48
gelidæ 10. 14
gelidam 14. 106 | 12. 26
gelidas 1. 13 | 7. 91 | 5. 72
gelidi 10. 87
gelidis 14. 33 | 7. 30 | 3. 38
gelido 7. 79 | 6. 58 | 4. 19
gelidos 14. 1
gelidum 12. 29 | 7. 86 | 8. 68 | 4. 64
Gellia 1. 34 | 3. 55 | 4. 20 | 5. 17. 30 | 6. 11. 7. 90 | 8. 81
Gellianus 6. 66
Gellius 9. 47. 82
Gellioque 6. 54
gelu 12. 61 | 4. 59. 18
gemellas 10. 92
gemellos 12. 49
gemellus 1. 11
gemens 11. 72
gemeret 9. 88
gemes 14. 31
gemina 3. 29 | 9. 40 | 11. 100 | 8. 26
geminas 7. 27 | 10. 10
gemini 3. 88 | 8. 65
geminis 8. 51 | 9. 4
gemino 2. 53 | * 22 | 9. 105 | 3. 2 | 14. 17
geminos 9. 42 | 14. 177 | 1. 91 | * 23
gemis 1. 94. 107 | 12. 17.
gemit 3. 58
gemitu 11. 100
gemitus 10. 80. 82
gemma 4. 22 | 10. 20 | 11. 50 | 14. 94. 123 | 8. 28. 44 | 4. 59 | 9. 14 | 12. 40 | 14. 110 | 11. 33 | 8. 68 | 11. 12
gemmam 11. 38
gemmantes 13. 70 | 12. 67
gemmantibus 9. 92
gemmas 12. 49. 103 | 11. 60 | 5. 11 | 4. 61 | 9. 28
gemmati 14. 109
gemmatum, *ibid.*
gemmea 6. 47
gemmeique 3. 58
gemmeus 10. 3 | 14. 20

gemmis 12. 75
genæ 5. 45
genas 7. 82 | 9. 78 | 10. 12 | 3. 6 | 6. 52 | 8. 56
gener 7. 70 | 9. 72
generaret 9. 42
generata 6. 49
generatus 4. 55
generis 11. 48
genero 8. 65
generos 11. 54
generosa 13. 115 | 14. 95
genista 1. 44
genis 1. 79 | 10. 65 | 12. 3
genita 9. 40. 61 | 11. 23
genitam 12. 21
genitor 8. 2. 11. 91 | 8. 50 | 12. 78
genitore 6. 38 | 4. 16
genitos 4. 55
genitrix 5. 35
genitum * 12 | 1. 82
genitus 10. 65 | 12. 60
genium 6. 60 | 7. 11. 77
gens * 3
gente 12. 3 | 5. 69 | 4. 66 | 11. 70 | 6. 64
gentem 14. 124
gentes 7. 51 | 8. 61 | 10. 12. 96 | 12. 26 | 8. 11
gentesque 12. 6
gentibus 2. 55 | 10. 9 | 11. 99 | 12. 4 | 14. 197 | 1. 50 | 8. 65 | 9. 8 | 7. 80
gentis 7. 31 | 11. 2 | 7. 6 | 9. 95
gentiumque 12. 8
genu 5. 14 | 11. 101
genuit 9. 101. 106 | 13. 33. 106. 118
genus 5. 39 | 6. 23. 95 | 12. 13 | 9. 46 | * 21 | 11. 92 | 6. 60 | 4. 39
genusque 5. 28
geram 5. 73 | 14. 41
geras 3. 93
geres 14. 31
geris 9. 67 | 10. 28 | 12. 44
gerit 1. 45. 118 | 4. 89 | 5. 52. 62 | 11. 60 | 12. 7. 31 | 14. 186. 192
geritis 10. 105
Germane 11. 97
Germania 2. 2
Germanicarum 9. 2
Germanice 5. 20 | 7. 60 | 8. 4. 26. 39. 55, 56 | 5. 3
Germanicus 5. 2 | 13. 4
Germanis 7. 29
germinat 10. 91

gerere

gerres 3. 77 | 12. 32
Geryonem 5. 50. 66
gesserit 9. 22. 104
gessit 9. 104
gestari 4. 52 | 7. 75
gestat 5. 12. 56
gestatio 5. 21
gestator 4. 64
gestatur 12. 17
gestatus 1. 83
gestavit 14. 52
gestus 6. 71 | 12. 101
Getæ 12. 8
Getasque 8. 11
Getica 9. 104
Geticæ 7. 79
Geticam 7. 83
Getici 9. 46
Geticis 11. 4
Getico 7. 1
Giberii 14. 182
giganta 9. 51
gigantas 11. 53
gigantei 8. 78
Glaber 12. 38
glabraria 4. 28
glaciem 9. 92
glacies 7. 94
Glacilla 7. 86
gladiator 5. 25
gladiatores 3. 16
gladium 1. 14
glande 12. 75
glandis 7. 26
glandulas 3. 82 | 7. 19
Glaniana 4. 39
Glaphyrau 11. 21
Glaphyro 4. 5
Glauce 9. 96
Glaucia 6. 29
Glaucias 6. 28
Glaucina 9. 27
gleba 3. 65 | 9. 23 | 5. 13. 38 | 9. 23
glires 3. 58
gloria * 27 | 1. 22. 52 | 2. 90, 91 | 4. 55 | 5. 10. 25 | 6. 80 | 7. 49. 96 | 9. 44. 61 | 10. 53. 64 | 12. 21 | 14. 93 | 8. 82. 55 | 10. 89 | 9. 101 | 10. 50. 103 | 8. 15 | 12. 36 | 13. 85 | 14. 171 | 4. 75 | 13. 92 | 4. 63 | * 15. 18 | 10. 63 | 1. 26 | 8. 30
gloriabitur 1. 62
gloriari 12. 36
gloriatur 10. 02
glorior 2. 86 | 14. 95
gloriosa 12. 8
Glyceræ 6. 4 | 11. 41
Glycere 14. 187
Glyceren 11. 41
Glypte 2. 45
Gobius 13. 83
Gorgon 9. 26
Gorgonas 10. 4
Gorgone 6. 10
Grabati 4. 53 | 1. 93 | 11. 57
grabatis 6. 39
grabatus 12. 32
Gracco 11. 103
graciles 5. 18 | 2. 86
gracili 8. 33 | 11. 44 | 13. 3
gracilique 8. 84
Graculo 1. 116
gradiere 12. 3
gradu 7. 38 | 5. 14. 23
gradus 5. 42 | 11. 83
græce 9. 45
græci 9. 12
græco 14. 58
græcula 2. 86
græcum 5. 52
græcus 6. 75
Graia 4. 74
Graiæ 5. 66
gramina 3. 65
Graium 4. 55
gramine 9. 92
grammaticis 9. 75 | 14. 120
grammaticosque 5. 57. 60
grammaticus 7. 63 | 2. 7
grammaticusve 10. 70
grana 7. 19
grande 2. 44. 65 | 6. 76 | 7. 65 | 9. 2 | 5. 5 | 9. 102 | 1. 4. 50 | 6. 48
grandem 2. 48 | 14. 31
grandemve 11. 50
grandes 7. 61 | 12. 49 | 3. 57 | 7. 52
grandi 3. 47 | 6. 64
grandia 5. 6 | 8. 50 | 9. 51 | 14. 48. 91. 97 | 8. 55 | 2. 69 | 9. 33
grandibus 10. 83 | 11. 52 | 9. 28
grandis 9. 4 | 10. 79 | 7. 9. 81 | 5. 12 | 13. 80 | 9. 100 | 7. 71 | 8. 3. 75
grandius 9. 60 | 11. 46
graphiaria 14. 21
graphiarium, *ibid.*
grata 9. 59 | 10. 12 | 13. 35 | 7. 24 | 1. 32. 35 | 11. 27 | 3. 24 | 12. 92
gratæque 14. 80
grates 12. 9
grati 14. 32
gratior 2. 44 | 13. 21
gratis 1. 30. 74. 95 | 3. 4. 37 | 5. 15 | 7. 74 | 3. 29. 75 | 11. 18 | 12. 55. 64 | 14. 1. 75
gratissima 4. 31
gratissimus 9. 17
gratius 6. 73
gratia 6. 80 | 9. 27 | 11. 13. 33 | 4. 29 | 12. 14. 145
gratias 9. 7
grato 7. 62 | 4. 55
gratular 10. 70
gratulatori 10. 74
gratum 4. 23 | 7. 31 | 5. 8. 28 | 12. 24 | 14. 4. 31 | 10. 73 | * 26
gratus 9. 29 | 10. 25 | 3. 81 | 7. 71 | 8. 15 | 84
gravatus 3. 22
grave 5. 6. 79 | 9. 70. 2. 30 | 11. 39
gravem 2. 65 | 3. 47 | 5. 52
graves 7. 46 | 8. 3 | 7. 63. 46 | 9. 29 | 12. 10. 74
gravesque 8. 79 | 7. 66
gravi 1. 52, 53 | 13. 56 * 13
gravidam * 12
gravior * 14 | 11. 17
graviora 5. 66
gravis 9. 11 | 5. 66 | 11. 14. 123 | 3. 40 | 10. 75 | 1. 88 | 7. 52. 62 | 92 | 4. 11. 19. 66. 73 | 70 | 11. 15. 72. 85 | 5. * 4
gravisque 10. 23
gravitas 11. 105
graviter 2. 27 | 3. 28 | 13
gravius 1. 88 | 5. 23
graviusque 7. 94
grege 2. 43. 46 | 3. 91 | 57 | 8. 51 | 9. 30. 88 | 98 | 12. 11 | 13. 31 | 55. 158
gregem 7. 11 | 8. 55
greges 2. 74 | 5. 13 | 7.
gregis 5. 38 | 8. 28
gremio 14. 61
gregibus 12. 64
gressibus 2. 57
gressu 4. 8

VOCABULORUM.

5. 80
7 | 6. 39
2. 14
23
. 17 | 5. 51. 71 |
87 | 13. 62
1
7. 19. 48 | 13.
20
62
1
2 | 7. 59
| 8. 23 | 9. 11 |
| 7. 92
14. 88
| 3. 47 | 4. 32
8
13. 98
9
6. 3 | 9. 107 |
atque inde in-
m,
8
2 | 14. 171
. 28
. 35
| 8. 14 | 9. 44 |
2. 32. 60 | 14.
0
| 11. 83 | 12. 3
52
8
1. 67
| 11. 44
| 4. 46 | 8. 57 |
13. 33
5
7
| 11. 8

hærebo 2. 24
hærenti 10. 30
hærere 9. 103
hæret 1. 86 | 11. 62 | 12. 38
hæsi 9. 49
hæsisti 7. 44
hæsit 1. 7 | 7. 44
halat 10. 48
halece 3. 77
halitus 10. 42 | 12. 29
Halmyroten 10. 83
hamo 6. 63
hamos 4. 30 | 5. 18
hamus 2. 40 | 4. 56
Hannibal 9. 44 | 13. 73
Haphe 7. 66
Harpasta 4. 19 | 7. 31 | 14. 48
harpasto 7. 66
Harpyiasque 10. 4
haruspex 3. 24
hasta * 12 | 5. 25. 66 | 7. 62 | 9. 57
hastas 14. 202
haud 9. 3
haurire 8. 39
haurit 4. 25
hausisti 9. 84
Hebe 9. 67
Hebes 7. 31
hebetantque 13. 67
Hectora 14. 212
Hectoreo 11. 105
Hectoreos 6. 71
Hectoris 10. 90
Hecubæque 6. 71
Hecubam 3. 32. 76
Hedyli 9. 58
Helciariorum 4. 64
Helena 7. 99
Helene 1. 63 | 9. 106
Heli 1. 96
Heliadum 4. 59 | 9. 14
Heliani 12. 24
Helicen 4. 3
Helicon 1. 77
Helicone 12. 6
Heliconis 10. 64. 93
Helide 1. 35
Hellos 9. 73
Helycaonia 14. 152
Hemitritæo 2. 40
Hemitritæos 12. 92
Hemitritæus 4. 81
herba 2. 90 | 8. 28 | 9. 62 | 10. 48 | 11. 19
herbarium 5. 24
herbis 9. 18. 73
Hercule 10. 104
Herculeæ * 27

Herculeas * 15
Herculei 1. 13
Herculeo 4. 44 | 8. 55
Herculeos 4. 57 | 7. 12
Herculeum * 6 | 4. 62 | 9. 104
Hercules 5. 5 | 14. 177, 178
Herculis 3. 47 | 9. 65
Here 1. 44 | 3. 12 | 4. 7. 61 | 10. 31
hæredem 3. 10 | 6. 63 | 7. 65 | 9. 49 | 10. 97 | 11. 49 | 12. 74
hæredes 4. 33 | 11. 15
hæredi 13. 126
hæreditatis 6. 61
hæres 6. 86 | 8. 44. 75 | 9. 48 | 11. 5 | 12. 48
heri 1. 25
Hermaphroditum 6. 68
Hermaphroditus 10. 4 | 14. 174
Herme 2. 15
Hermes 5. 25
Hermione 3. 11
Hermocratem 6. 53
Hermogenes 12. 29
Hermumque 6. 86
Hermus 8. 78
hernia 3. 24
herniarum 12. 85
Herodes 9. 98
herois 3. 20
heros 2. 84 | 10. 56
Hersiliæ 10. 68
Hesionen * 27
Hesperia 8. 28
Hesperias 9. 104
Hesperidum 4. 64 | * 21
Hesperio 8. 78
Hesperium 9. 62
Hesperius 13. 40
hesterna 1. 28. 69 | 2. 72 | 4. 15
hesternis 9. 62
hesterno 1. 29. 88
Hetrusco 6. 83
hexaclinon 9. 60
hexametris 6. 65
hexaphoris 2. 81
hexaphoro 4. 51 | 6. 67
Hianteæ 12. 3
Hiantida 6. 21
hiantis 7. 13. 49
hiare 11. 19
hiatu 3. 72
hiatus 1. 23 | 3. 19
hiberna 7. 6 | 11. 9
hibernæ 4. 29
hibernas 6. 80 | 7. 94
hibernis 7. 35 | 8. 14
hibern

imperat 1. 8 | 11. 7
imperat... 11. 41
imperator 5. 51 | 11. 71
imperet 13. 2
imperia 1. 51
imperiosa 6. 27 | 11. 59
imperiosius 9. 61
imperium 1. 6. 4. 20
impacta 11. 22
impia 4. 11 | 5. 43 | 6. 35
impio 10. 5
impiorum 3. 53
impius 5. 70 | 4. 20
impleat 4. 45 | 3. 3
implere 14. 12
implet 1. 23. 85 | 3. 60 | 6. 29 | 11. 19. 32
in... 5. 36
impluvit 7. 62 | 10. 85
implicant 6. 15
implicitam 1. 11
implicitas 9. 51 | 11. 85
implicitum 1. 102
impones 1. 53
impolitas 1. 22
impositum 4. 31
imposui 4. 80
imposuit 3. 57 | 4. 40 | 5. 37 | 10. 25
impotens 1. 50
imprecabor 7. 23
impressi 10. 42
improba 6. 24 | 13. 47 | 12. 26 | 5. 68 | 2. 61 | 14. 16 | 1. 51 | 2. 75 | 10. 16 | 4. 1
improbaque 1. 105
improbe 10. 31 | 3. 61 | 1. 49 | 11. 55
improbi 3. 20 | 5. 81 | 11. 81 | 3. 2. 82 | 10. 5
improbior 4. 6
improbiora 3. 36
improbis 5. 61. 79
improbissimusque 12. 55
improbius 5. 51 | 9. 69 | 10. 71
improbo 7. 6 | 12. 13
improbus 12. 33 | 1. 42 | 12. 99 | 3. 44
impudenter 1. 50
impudici 3. 20
impudicum 6. 70
impudicus 12. 32
impune 10. 70
impurus 11. 62
imputantur 5. 21
imputat 3. 6 | 11. 32
imputes 5. 81
imputet 4. 83 | 12. 48. 84
imus 6. 74 | 12. 57
Inachide... 48
inaequalem...
inaequales...
inanes...
... 2. 21 | 3. 75
inani 12...
ina... 3. 75
inauratum 2. 12
incal... 2. 66
inceas 6. 59 | 12. 58
incedit... 75
incendia 7. 7 | 5. 33
incendisse 2. 52
incensura 9. 3
incerta 2. 65
incertis 4. 12
incesti 14. 75
inchoat 3. 72 | 13. 36
incideris 3. 45 | 11. 95
incidisti 7. 75
incidit 9. 75
incipe 2. 64
incipiant 1. 26
incipiat 2. 1
incipient 5. 70
incipio 5. 71
incipit 1. 59 | 11. 47
incisio 3. 60
Incitato 1...
Incitatus 10. 76
inclinat 1. 77
incolis 6. 27
incomptis 1. 27
incubatque 12. 53
incudibus 9. 70
incuiti 4. 66
incultis 13. 21
incumbunt 5. 23
incurris 1. 9
incurvabat 11. 44
incustoditis 1. 35
indecens 2. 11 | 5. 14. 38 | 7. 19 | 11. 62
indecenter 12. 22
indevorato 7. 19
index 3. 2
Indica 8. 78
Indicæ 5. 38
indicas 12. 97
indicatque 9. 45
indice 1. 51
Indici 10. 38
indiciis 2. 54
indicis 1. 110
indico 1. 73 | 4. 90
Indicosque 10. 98
indignantia 2. 90
indignaque 3. 34
indignas 1. 79
indignor 9. 75
Indis 2. 25
induere... 12. 7
indocta 2. 73
indoctus 14. 120
Indos 2. 25
inducenda 14. 163
indue 2. 41
indueras 14. 139
induis 13. 57
induiturque 8. 48
indulgens 1. 105 | 4. 3
indulgentia 2. 52
indulget 4. 3. 66
indulsit 10. 35
Indus 7. 29 | 10. 16
i...tus 5. 24
inenarrabilem 2. 66
inenarrabile 2. 10
inepta 12. 53
inepte 1. 69 | 7. 32
ineptiarum 11. 1
ineptus 1. 86
inermi 3. 58
inest 1. 110 | 8. 18
14. 145
inexplicitosque 9. 48
infacetum 5. 79
infamata 10. 87
infamem 9. 92
infandas 9. 23
infando 5. 70
infandum 7. 13
infans 4. 177 | 7. 93 | 33 | 13. 97
infantaria 4. 88
infante 1. 50
infantem 4. 83 | 12...
infantes 6. 70 | 9. 9
infanti 6. 38 | 7. 24
infantis 9. 21. 76
infelix 2. 26. 51. 75 | 63 | 8. 75 | 11. 81 | 48
interiora 8. 71
inferiore 8. 36
inferius 10. 75
infernas 1. 37. 102 | 11. 70
infernis 4. 16 | 11. 6
infestos 10. 56
infinito 3. 72
inficianda 9. 101
inficiande 5. 31
inficiator 1. 104
inficiatus 9. 86
inflammas 1. 63
inflammatus 10. 86
infunde 5. 65
infuso 1. 72
infusum 5. 71

7. 60
57
112 | 5. 5. 64 | 6.
8
5. 60 | 11. 8 | 13.
117
s 1. 74
1. 74 | 7. 8
* 10. 14. 20 | 2.
6 | 5. 28 | 8. 56.
8 | 12. 4 | 14. 115
que 8. 70
4 | 3. 24. 44. 50 |
| 14. 190
7 | 3. 46 | 4. 1. 8.
5. 72 | 7. 7 | 8. 7.
18. 42
. 56 | 5. 53 | 11.

52
33 | 6. 11
0. 47 | 12. 4
3. 33
ie 10. 82
que 3. 46
58 | 10. 23
67 | 10. 2
19
3 | 13. 87
10
0. 21
6. 79
. 86 | 10. 47
14. 103
72 | 11. 71
88 | 6. 81 | 7.
7 | 11. 23 | 13.
69
81 | 13. 63
2. 61 | 7. 17
5. 80
1. 67
7. 11
10. 58
10. 48
s 5. 23
s 5. 18
2
75
31
4
4. 184
5. 51
4
6
82
. 50
9
. 83 | 3. 44 | 4.
75

innocuos 1. 5 | 3. 99
innocuis 7. 11
innuis 9. 38
innuit 1. 69
innumera 9. 23
innumeras 4. 45
innumeris 2. 46
innumeri 7. 1
innumero 8. 55
innumeros 5. 13
inobservata 8. 32
inoffensa 14. 209
inopem 13. 1
inopes 9. 55 | 11. 85
inopi 12. 89
implicitas 9. 55
inquam 2. 17 | 6. 64
inquieta 5. 81
inquietas 10. 30
inquieti 10. 5
inquieto 4. 55
inquietus 12. 18
inquilinus 1. 87
inquinamus 5. 8
inquinatior 11. 62
inquinatum 4. 4
inquiris 6. 20
inquis 2. 65. 93 | 3. 27. 38. 46 | 4. 33. 72 | 5. 16. 62. 64 | 6. 34. 51. 54. 56 | 8. 10. 17. 37 | 10. 11 | 12. 25. 40. 98 | 14. 1
inquit 1. 14. 69 | 2. 30 | 5. 38 | 6. 78. 82 | 9. 35. 94 | 12. 26
insani 4. 93
insania 8. 48 | 9. 72
insanis 3. 38
insano 4. 49
insanum 1. 50 | 2. 66
inscripsit 9. 16
inscripta 9. 45
inscriptæ 11. 45
inscripti 8. 75
insequeris 5. 84
insequor, *ibid.*
inseras 7. 16
inserta 6. 49
insertam 2. 75
inseruisse 4. 31
insidias 4. 56 | 12. 14
insidiemur 12. 14
insidiose 14. 172
insidiosorum 14. 20
insignis 3. 91
insilui 4. 22
inspectum 6. 82
inspexit 9. 60
inspice 1. 55
inspicit 10. 80

inspiciturque 11. 71
instant 11. 99
instantes * 25
Instanti 7. 67 | 8. 73
Instantis 8. 51
Instantius 12. 100
instar 7. 11
instaret 11. 24
instat 1. 16 | 12. 59
instent 7. 96
instes 6. 23
institor 7. 60 | 12. 57
instructa 3. 45 | 10. 59
instructam 12. 67
instructus 4. 10
instrue 5. 63
insulis 4. 37
insulse 7. 84
insulsissimus 12. 55
insultet 5. 32
intactas 11. 90
integer 6. 28
intelligat 10. 21
intentatum 2. 14
interdum 12. 36
interior 14. 161
interiora 12. 68
interire 8. 38
interjungit 3. 67
interius 9. 29
interponis 1. 107
interpositus 1. 54
intortos 8. 33
intra 1. 100 | 5. 6 | 12. 57
intrabit 11. 99
intrabunt 14. 30
intrant 11. 100
intrare 3. 93 | 6. 7
intras 10. 10
intrasti 11. 46
intrat 8. 36
intrature 8. 1
intravit 6. 80 | 7. 26 | 14. 74. 174
intrent 6. 16
intres 1. 61
intret 4. 19 | 12. 100
intus 10. 80 | 11. 62
invadat 9. 57
invalidum 3. 46
invalidus 8. 75
invasit 8. 59
inveni 6. 51
invenias 5. 11
invenies 7. 57 | 8. 31 | 11. 18. 24 | 10. 4
inveniet 12. 29
invenimus 1. 110
invenis 9. 27
invenit * 26 | 1. 85 | 9. 77 | 10.

labro 2. 10. 22
Labulle 11. 25 | 12. 36
Labycæ 7. 85
Lacæna 9. 106
Lacedæmone 4. 44
Lacedæmoniæ 14. 156
Lacedæmonio 2. 43 | 11. 48
Lacedæmonis 4. 55
Lacedæmonium 4. 19
lacerantur 11. 85
lacerat 11. 32
laceratur 8. 78
laceratus * 21
laceravit 5. 68 | * 18
lacereris * 8
laceri * 7
lacerum 3. 72
lacerna 1. 93 | 8. 28
lacernæ 2. 29 | 5. 24 | 6. 59 | 7. 85 | 8. 58 | 14. 131. 133. 137
lacernam 8. 75
lacernarum 1. 97
lacernas 2. 43 | 4. 61 | 5. 8 | 6. 82 | 7. 91 | 8. 10 | 9. 23 | 10. 87. 98 | 13. 86 | 14. 132. 139
lacernis 2. 46. 57 | 3. 38 | 4. 2 | 9. 58 | 12. 26
lacerta 3. 41
lacertæ 14. 172
lacerti 7. 77 | 14. 49
lacertis 5. 12
lacerto 7. 66 | 11. 53
lacertos 10. 48 | 11. 101
lacertum 11. 28 | 12. 19
lacessas 5. 61
lacessis 10. 9 | 11. 47
lacesso 4. 90
Lachesis 1. 89 | 4. 54 | 9. 88 | 10. 53
Lacon 7. 79
Laconas 9. 4
[illegible]ones 1. 37
[illegible]num * 26 | 6. 42
lacrymæ 1. 34
lacrymas 6. 85 | 7. 39. 95 | 10. 80
lacrymis 1. 89 | 7. 46 | 10. 13 | 11. 100
lactantes 1. 44
lacte 7. 79 | 13. 38. 41. 44
lactea 1. 32 | 8. 45
lactei 3. 58
lactens 13. 41
lacteum 3. 47
lactis 3. 58 | 8. 64
lactitet 7. 101
lactuca 10. 48 | 11. 53 | 13. 14. 53
lactucas 3. 47. 50 | 12. 19
lactucis 3. 89
lacu 4. 30 | 9. 102 | 10. 85 | 11. 8
lacuna 8. 59
lacunæ 4. 4
lacus 1. 50. 79 | 4. 22. 25. 30. 41. 55 | 5. 26 | 7. 27 | 9. 59 | 10. 58 | 11. 97 | 14. 1
Ladæ 10. 100
Ladam 2. 86
Ladon 10. 85
lædere 3. 97
læderet 5. 80
lædis 3. 3
lædit 7. 11
Læli 1. 92
Lælia 5. 76 | 10 68 | 12. 23
Læna 14. 126
Lænam 12. 36
Laertes 10. 67
læsa 3. 97. 99 | 9. 3
læserat * 10
læseris 6. 49
læsit 6. 21 | 9. 88 | 10. 5
læso 12. 29
læsum 2. 29 | 3. 47
læsus 5. 15 | 12. 54
læsusve 9. 57
læta 3. 66 | 6. 21. 73 | 7. 73 | * 26 | 10. 71. 103 | 12. 52
lætatur 9. 40
læti 12. 9
lætior 9. 62 | 12. 64
lætis 12. 100
lætitiâque 9. 72
lætitiæ 7. 5 | 8. 11
lætius 6. 33
læto 7. 26
Lætorius 12. 26
lætus 3. 58 | 4. 45. 61. 77 | 5. 3 | 9. 32 | 12. 63
læva 9. 1. 7. 42. 44
lævâque 12. 84
lævam 5. 52
Lævina 1. 63
lævo 6. 85
Lagæi 10. 26
lagena 4. 46. 69 | 6. 89 | 7. 52 | 9. 74 | 10. 45. 48 | 14. 115
lagenæ 12. 84
lagenam 4. 43 | 6. 89 | 7. 19 | 9. 89 | 12. 93
lagenis 7. 60 | 13. 120
Lagona 9. 51
Lagopode 7. 86
Laide 3. 11
Lalage 2. 66
Laletana 1. 27
Laletanæ 7. 52
Laletaniam 1. 50
Laliso 13. 57
lambat 6. 64
lambebat 2. 61
lambentes 3. 82
lambere * 18 | 3. 81 | [illegible] 67. 107
lambunt 4. 30
lamna 9. 23
lampada 12. 60
lampade 8. 51
Lampsaciæ 11. 52
Lampsacio 11. 17
lana 8. 28 | 11. 59 | [illegible] 140. 154. 158. 161 [illegible] 9. 18. 50 | 10. 42 [illegible]
lanæ 14. 154, 155, 15[illegible]
lanarum 12. 66
lanas 14. 157
lanasque 13. 57
lanatæ 14. 65
lance 2. 43
lancea * 11
lancem 4. 15 | 10. 29
lances 7. 47. 72 | 11. [illegible] 14. 97
laneus 13. 89
languebam 5. 9
languescit 13. 79
languet 1. 47 | 10. 30 | 12. [illegible]
languida 5. 25 | 8. 51 | 11 [illegible] 30 | 14. 5
languidior 9. 87
languor 6. 70
languore 9. 87
lanificæ 6. 58
lanificas 4. 54
lanigeri 9. 73
lanis 11. 57 | 13. 125
lanista 6. 82 | 11. 67
laniumque 2. 48
lanius 6. 64 | 7. 60
lanugine 1. 32 | 2. 51
lanugo 9. 37 | 10. 42
Laomedonteæ 8. 6
Laomedontis 11. 5
lapidem 10. 79 | 11. 85
lapilli 9. 58
lapillis 1. 110 | 8. 64 | [illegible] 14. 53 | 10. 38
lapillos 5. 38
lapis 1. 13 | 3. 32 | 4. 15. [illegible] 6. 76 | 9. 104 | 10. [illegible] 11. 50
Lapithis 8. 6
lapsa 8. 59 | 11. 9. 21
lapsæ 4. 60

;
4
9
7. 16 | 11. 53 |
. 99 | 1. 108
3 | 11. 105 | 6.
5. 10
5
. 32
| 10. 29. 37.
3 | 12. 48 | 9.
1. 48
48
| 1. 91
| 6. 28
44
4
| 14. 139
10. 50
. 13
11 | 9. 37. 67 |
| 11. 44. 105
. 89
85
37
| 10. 75
| 8. 39 | 9. 35.
56 | 11. 5. 58 |
| 5. 64
7. 63. 55 | 9.
34 | 11. 95. 99 |
95 | 8. 31 | 10.
|
)
)
| 11. 74
95
6. 12 | 8. 81.
59
44
5. 63 | 7. 50. 68 |
50 | 10. 4 | 12.
(
10. 37
7. 11 | 10. 58 |
2. 92 | 12. 99 |
02 | 11. 13
| 6. 7 | 11. 24 |

2. 29
jussæ 1. 34 | 4. 63
jusserat 7. 36 | 9. 44
jussere 2. 40
jusserit 10. 5
jussi 3. 82 | 4. 9. 89 | 10. 30
jussisse 7. 60
jussisses 9. 97
jussit 1. 22 | 5. 24 | 8. 6. 56 | 10. 66. 75 | 11. 8. 44
jussus * 17 | 6. 80 | 8. 52 | 4. 67
justa 10. 61 | 6. 64
juste 7. 11
Justina 1. 72
Justine 11. 66
justissimus 10. 72
Justine 11. 66
justius 10. 70
justo 14. 210 | 8. 45
justos 4. 90
justus 3. 44
juvabit 13. 2
juvant 1. 13 | 2. 90 | 3. 77 | 4. 29 | 5. 15 | 6. 43 | 10. 4. 59 | 11. 105 | 12. 14. 69
juvare 1. 36 | 11. 105
juvaret 12. 44
juvat 1. 19. 108 | 2. 4. 86 | 3. 37 | 4. 75 | 6. 21. 58. 77 | 7. 24. 51. 57. 71 | 8. 3. 38 | 9. 54 | 10. 21. 93. 103 | 11. 37, 38. 105 | 12. 18. 86
Juvenale 7. 23
Juvenalis 7. 90 | 12. 18
juvenca 2. 14
juvencæ 7. 79 | 8. 81 | 10. 48
juvencum 9. 43
juvence 12. 24
juvenci 1. 108
juvencis 1. 105 | 4. 55 | 5. 32
juvencorum 1. 61 | 14. 4
juvencos * 23
juvencus 14. 52
juvenem 3. 43 | 4. 29 | 10. 32 | 11. 82 | 9. 92
juvenemque 1. 63 | 12. 8
juvenes 4. 79 | 5. 75 | 7. 31 | 9. 57 | 14. 47 | 3. 69
juvenisque 1. 4 | 9. 9 | 7. 34. 70
juvenile 14. 189 | 9. 18
juvenis 1. 114 | 6. 77 | 11. 45
juventa 10. 50 | 7. 39
juventæ 2. 90
juventus * 16
juventum 14. 187
juvit 14. 139

K.

KAÌ 10. 68
Kalendæ 9. 53. 92 | 10. 23. 75
Kalendarum 8. 44 | 10. 92 | 9. 2 | 12. 32
Kalendas 1. 100 | 6. 30 | 12. 36 | 5. 85 | 9. 53 | 8. 64 | 10. 87
Kalendis 8. 33 | 10. 24 | 12. 60 | 13. 27 | 10. 29 | 4. 66
Κοινὰ 2. 43
Κωφὸν πρόσωπον 6. 6

L.

LAbantur 10. 70
labella 2. 41 | 11. 92
labellis 10. 72 | 7. 94 | 12. 55
labentibus 10. 4
Laberi 6. 14
Laberis 6. 47
Labicana 1. 89
Labiene 2. 62 | 5. 50 | 12. 16
Labienum 7. 65
Labienus 7. 65 | 12. 33
labor 1. 108 | 8. 51 | 10. 89 | 14. 95 | 12. 5 | * 1 | 10. 19 | 8. 36 | * 1 | 2. 86 | 1. 89 | 12. 63 | 11. 82
laborque 5. 22. 25 | 9. 45
laboras 5. 79 | 9. 87 | 12. 62. 96
laborat 1. 99 | 6. 37 | 14. 222
laboratas 9. 19
laboratis 4. 33
labore 7. 52 | 10. 47 | 12. 18 | 10. 58 | 14. 48
laborem 3. 53 | 4. 32 | 10. 3
labores 5. 21 | 11. 79 | 1. 16 | 4. 39 | 5. 23 | 3. 44 | 10. 82 | 4. 8
laborioso 7. 38 | 11. 7
laboriosos 10. 104
laboriosus 11. 107
laboro 2. 22
laborum 4. 32
labra 1. 84 | 3. 42 | 4. 42 | 9. 28 | 11. 99 | 10. 22
labris 6. 39 | 10. 42 | 11. 12. 27. 40 | 1. 97 | 8. 55 | 4. 39

labra

labro 2. 10. 22
Labulle 11. 25 | 12. 35
Labycæ 7. 85
Lacæna 9. 105
Lacedæmone 4. 44
Lacedæmoniæ 14. 156
Lacedæmonio 2. 43 | 11. 45
Lacedæmonis 4. 55
Lacedæmonium 4. 19
lacerantur 11. 85
lacerat 11. 32
laceratur 8. 73
laceratus * 21
laceravit 5. 63 | * 18
lacereris * 8
laceri * 7
lacerum 3. 72
lacerna 1. 93 | 9. 28
lacernæ 2. 29 | 5. 24 | 6. 57 | 7. 85 | 8. 58 | 14. 131. 133. 137
lacernam 8. 75
lacernarum 1. 97
lacernas 2. 43 | 4. 61 | 5. 8 | 6. 82 | 7. 91 | 8. 10 | 9. 23 | 10. 87. 98 | 13. 86 | 14. 132. 139
lacernis 2. 46. 57 | 3. 38 | 4. 2 | 7. 58 | 12. 26
lacerta 3. 41
lacertæ 14. 172
lacerti 7. 77 | 14. 49
lacertis 5. 12
lacerto 7. 66 | 11. 53
lacertos 10. 48 | 11. 101
lacertum 11. 28 | 12. 19
laceſſas 5. 61
laceſſis 10. 9 | 11. 47
laceſſo 4. 90
Lacheſis 1. 89 | 4. 54 | 9. 88 | 10. 53
Lacon 7. 79
Laconas 9. 4
[illegible]ones 1. 37
[illegible]num * 26 | 6. 42
lacrymæ 1. 34
lacrymas 6. 85 | 7. 39. 95 | 10. 80
lacrymis 1. 89 | 7. 46 | 10. 13 | 11. 100
lactantes 1. 44
lacte 7. 79 | 13. 38. 41. 44
lactea 1. 32 | 8. 45
lactei 3. 58
lactens 13. 41
lacteum 3. 47
lactis 3. 58 | 8. 64
lactitet 7. 101
lactuca 10. 48 | 11. 53 | 13. 14. 53
lactucas 3. 47. 50 | 12. 19
lactucis 3. 50
lacu 4. 3[illegible] | 9. 122 | 10. 85 | 11. 9
lacuna 8. 59
lacunæ 4. 4
lacus 1. 50. 79 | 4. 22. 25. 30. 42. 55 | 5. 28 | 7. 27 | 9. 59 | 10. 53 | 11. 97 | 14. 1
Ladæ 10. 100
Ladam 2. 86
Ladon 10. 85
lædere 3. 97
læderet 5. 80
lædis 3. 3
lædit 7. 11
Læli 1. 92
Lælia 5. 76 | 10. 68 | 12. 23
Læna 14. 126
Lænam 12. 35
Laertes 10. 67
læſa 3. 97. 99 | 9. 3
læſerat * 10
læſeris 6. 49
læſit 6. 21 | 9. 88 | 10. 5
læſo 12. 29
læſum 2. 29 | 3. 47
læſus 5. 15 | 12. 54
læſuſve 9. 57
læta 3. 66 | 6. 21. 73 | 7. 73 | * 26 | 10. 71. 103 | 12. 52
lætatur 9. 40
læti 12. 9
lætior 9. 62 | 12. 64
lætis 12. 100
lætitiâque 9. 72
lætitiæ 7. 5 | 8. 11
lætius 6. 33
læto 7. 26
Lætorius 12. 26
lætus 3. 58 | 4. 45. 61. 77 | 5. 3 | 9. 32 | 12. 63
læva 9. 1. 7. 42. 44
lævâque 12. 84
lævam 5. 52
Lævina 1. 63
lævo 6. 85
Lagæi 10. 26
lagena 4. 46. 69 | 6. 89 | 7. 52 | 9. 74 | 10. 45. 48 | 14. 115
lagenæ 12. 84
lagenam 4. 43 | 6. 89 | 7. 19 | 9. 89 | 12. 93
lagenis 7. 60 | 13. 120
Lagona 9. 51
Lagopode 7. 86
Laide 3. 11
La[illegible]ge 2. 66
Laletana 1. 27
Laletanæ 7. 52
Laletaniam 1. 50
Laliſo 13. 57
lamba[illegible] 6. 64
lambebat 2. 61
lambentes 3. 82
lambere * 18 | 3. 8[illegible] 67. 10[illegible]
lambunt 4. 30
lamna 9. 23
lampada 12. 60
lampade 8. 51
Lampſaciæ 11. 5[illegible]
Lampſacio 11. 17
lana 5. 28 | 11. 5[illegible] 140. 154. 15[illegible] 9. 13. 50 | 10. 4[illegible]
lanæ 14. 154. 155[illegible]
lanarum 12. 66
lanas 14. 157
lanaſque 13. 57
lanatæ 14. 65
lance 2. 43
lancea * 11
lancem 4. 15 | 10. [illegible]
lances 7. 47. 71 | 11. [illegible] 14. 97
laneus 13. 89
languebam 5. 9
langueſcit 13. 79
languet 1. 47 | 10. 3[illegible] | 12. [illegible]
languida 5. 2[illegible] | 8. [illegible] 30 | 14. 5
languidior 9. 87
languor 6. 70
languore 9. 87
lanificæ 6. 58
lanificas 4. 54
lanigeri 9. 73
lanis 11. 57 | 13. 125
laniſta 6. 82 | 11. 67
laniumque 2. 48
lanius 6. 64 | 7. 60
lanugine 1. 32 | 2. 5[illegible]
lanugo 9. 37 | 10. 4[illegible]
Laomedonteæ 8. 6
Laomedontis 11. 5
lapidem 10. 79 | 11. [illegible]
lapilli 9. 58
lapillis 1. 110 | 8. 64 | 14. 53 | 10. 38
lapillos 5. 38
lapis 1. 13 | 3. 32 | 4. [illegible] 6. 76 | 9. 104 | 10 11. 50
Lapithis 8. 6
lapſa 8. 59 | 11. 9. [illegible]
lapſæ 4. 64

34
. 57
3. 5. 31. 58 |
9. 44. 62 | 10.
5
8. 78
. 63
6
| 14. 112
| 12. 6
3
9 | 10. 27
12. 11
9. 35. 66 | 13.
49
32
5. 7. 36 | 6. 68 |
70 | 11. 24. 46 |
;
59
| 8. 73
86 | 4. 57 | 6.
14. 79
| 7. 90
| 11. 17
. 4
4. 68 | 11. 44
5 | 5. 2. 79 | 6.
| 11. 21 | 14.
21 | 9. 27 | 11.
,
0
6. 58 | 7. 57 |
8. 31
| 4. 29 | 8. 67
5. 65
4 | 5. 81
1. 47
10. 70. 74. 82
:
3. 36. 44 | 9.
| 14. 161

late 4. 51 | 5. 26 | 8. 65
latent 1. 35 | 14. 184
latentem 4. 22
latentis 12. 73
latere 4. 22 | 9. 77 | 12. 32 | 14. 104
lateri 9. 103
lateris 2. 46 | 6. 76
laterna 14. 61, 62
latet 4. 32 | 5. 59 | 6. 93 | 8. 59. 68 | 9. 37 | 12. 67
lati 3. 58 | 4. 64
Latia 7. 62 | 9. 18 | 10. 6. 96 | 12. 60. 63
Latiæ 7. 4. 22 | 8. 8. 80 | 9. 65 | 11. 54
Latiæque 1. 40
Latias 4. 75 | 6. 58 | 8. 4. 15. 33 | 10. 26
Latina 2. 8 | 11. 21
Latini 5. 62
Latinum 1. 5 | 3. 85 | 5. 52 | 13. 2
Latinus 2. 72 | 9. 29
Latio 9. 4. 25. 67
latior 13. 81
Latium 10. 37
lato 4. 46 | 5. 15. 17
Latonæ 9. 18
latrat 4. 53
latratores 12. 1
latratos 4. 53
latro 11. 59
latrone 7. 71 | 12. 64
latrones 12. 27
latronibus, *ibid.*
latronum 14. 20
latuit 9. 62
latum 8. 55 | 10. 83
latus 2. 37 | 3. 46 | 6. 68 | 7. 57 | 9. 58 | 11. 105 | 12. 38. 99 | 14. 32
lava 3. 3
lavabimur 11. 53
lavamur 1. 79 | 7. 34. 81 | 11. 64
lavare 6. 81
lavari 2. 40. 70 | 3. 72 | 7. 75 | 9. 20
lavaris 1. 24 | 3. 87 | 6. 42. 81 | 7. 34 | 11. 76
lavas 3. 74 | 6. 81
lavat 3. 47
lavatur 2. 14 | 3. 20 | 11. 52. 60. 76 | 12. 17
laudabimur 5. 16
laudabit 12. 84
laudabo 11. 81
laudant 4. 49 | 5. 10
laudantem 2. 27

laudare 4. 27
laudari 1. 9. 34 | 2. 89
laudas 1. 65 | 3. 1 | 5. 25 | 8. 69 | 9. 20 | 11. 57
laudat 2. 14 | 5. 8 | 6. 61. 64. 85 | 7. 89 | 11. 25 | 12. 82 | 14. 155
laudatæ 1. 94
laudatas 4. 60 | 6. 43
laudato 3. 95
laudatos 9. 18
laudatur 1. 50
laudaturque 1. 59
laudatus 5. 37
laudavit 7. 68
laude 5. 16 | 8. 18 | 9. 1
laudem 11. 81 | 13. 90
laudent 7. 27
laudentur * 1 | 10. 21
laudes * 28 | 1. 90 | 6. 38
laudet 1. 78 | 6. 38 | 7. 71 | 12. 82
laudibus * 1 | 4. 51
laudis * 15. 27
laudo 2. 10 | 3. 51. 69 | 7. 84 | 11. 25 | 12. 30. 40
laver 3. 36
lavere 2. 35
laveris 8. 42
laves 6. 81
lavet 3. 25
Laufelia 3. 72
lavit 8. 28 | 9. 77. 104
lavo 4. 90
lavor 1. 60
laurea 2. 2 | 7. 4 | 8. 15. 82
Laurentem 9. 49
Laurentis 10. 45
Laurentino 10. 37
Laureolus * 7
laureum 10. 92
lauri 5. 4
laurigera 7. 5
laurigeri 9. 29
laurigeris 10. 10
laurigeros 3. 66 | 7. 7 | 8. 1 | 12. 3
lauro 8. 65
laurum 5. 4 | 9. 36
laurus 1. 109 | 3. 58 | 7. 5 | 8. 50. 78 | 10. 85
laus 1. 50
Lause 7. 80. 87
lauta 3. 45 | 12. 48 | 13. 88
lautas 14. 90
lauti 7. 47 | 13. 54
lautior 4. 54
lautissima 12. 48
lautorem 13. 7. 65

lautum 11. 32
lautus 9. 77 | 14. 68
laxa 6. 74 | 11. 22 | 14. 45
laxam 5. 80
laxas 2. 30
laxat 2. 41
laxatur 4. 8
laxavit 10. 104
laxant * 24
laxi 4. 19
laxior 2. 61
laxis 6. 64
laxo 14. 169
laxos 1. 105 | 8. 30
laxum 3. 22
Leander 14. 181
Leandre * 25
Leandrus * 25
Lecania 5. 44 | 7. 34
lecta 2. 91 | 13. 23
lecti 8. 67 | 12. 67
lectica 2. 81 | 6. 77 | 9. 3 | 11. 99
lecticam 3. 46 | 10. 10
lecticariola 12. 58
lecticula 9. 94
Lectio 5. 35
Lectioque 5. 11
lectis 2. 6 | 4. 15
Lectius 5. 26
lecto 3. 82 | 4. 13 | 6. 64 | 8. 45 | 10. 97 | 11. 55
lector 1. 1. 114 | 4. 55. 91 | 5. 10. 15. 16 | 7. 2. 16. 50. 93 | 9. 1. 50. 83. 86 | 10. 17. 109
lectore 10. 21. 59
lectorem 6. 85
lectoremque 4. 29
lectores 11. 3
Lectoria 6. 45
lectos 5. 63 | 12. 29
lectuli 6. 70 | 14. 30
lectuloque 10. 30
lectulus 10. 38. 51. 68 | 12. 93
lectum 1. 118
lectus 3. 93 | 4. 40 | 5. 10 | 11. 24. 33 | 14. 85
Leda 2. 63 | 5. 36 | 9. 105 | 11. 72 | 14. 175
Ledæ 4. 4 | 5. 39 | 7. 23 | 14. 156
Ledæas 4. 55
Ledæi 1. 37 | 8. 28
Ledæo 4. 25 | 8. 21. 33
Ledæos 1. 54
legam 7. 27
legant 10. 19. 35 | 11. 16 | 12. 5
legantur 12. 3
legar 10. 78
legaris 5. 61
legas 1. 5 | 2. 27. 71 | 6. 65 | 10. 4 | 11. 18 | 14. 2
legat 3. 69. 97 | 4. 83 | 5. 2 | 7. 11
legatque 8. 3
legatur 2. 6
legavit 9. 10
lege 3. 86 | 5. 2. 31 | 6. 7 | 9. 36. 67. 91 | 10. 4 | 11. 21. 107 | 12. 5. 42. 97
legenda 3. 20
legendum 12. 3
legent 8. 3
legentur 7. 98
legerat 2. 9 | 6. 10
legere 7. 76
legeres 3. 86
legeris 2. 1 | 5. 81 | 7. 96
legerit 14. 8
legero 12. 74
leges 2. 29 | 3. 63 | 8. 72 | 10. 2. 63 | 11. 17 | 12. 5
leget 5. 79 | 7. 50. 95 | 8. 57 | 10. 17 | 11. 17
legetur 6. 60. 64
legi 1. 115 | 4. 33 | 7. 24 | 8. 19 | 12. 62
legique 4. 31
legimus 9. 28
legis 1. 1. 17. 41. 94. 115 | 2. 71 | 3. 1. 44 | 5. 16. 26. 76. 81 | 7. 27. 51. 95 | 10. 4 | 11. 21. 91
legisse 1. 119 | 4. 83 | 5. 1
legisset 2. 82
legisti 11. 108 | 12. 43
legit 1. 69 | 3. 93 | 7. 87 | 9. 61. 65. 99 | 11. 1. 25 | 12. 11
legitimam 5. 76
legitimos 6. 21
legitur 10. 33
lego 2. 86 | 4. 90 | 7. 21 | 9. 54
legor 5. 13 | 8. 61
legum 10. 37
legunt 4. 49 | 12. 62
leguntur 1. 71
λειχάζειν 11. 59
lemmata 11. 45 | 14. 2
lemmate 10. 59
Lemniacis 5. 7
lena 6. 50 | 11. 62
lenamque 13. 48
lene 1. 52 | 7. 17 | 10. 45
leniat 11. 87
leni 10. 30
lenis 8. 51 | 9. 93
leniter 2. 64
leno 4. 5 | 9. 7
lenonis 9. 9
lens 13. 9
lenta 1. 44. 79. 4.. 52 | 8. 33
lentæ 11. 50
lentas * 23
lentem 11. 32 | 13. ..
lentinæ 3. 43
Lentine 12. 17
lentisci 3. 82
lentiscis 6. 74
lentiscum 14. 22
lento 5. 79 | 8. 21. ..
lentos 3. 67
lentum 2. 57 | 4. ..
lentus 2. 46 | 3. .. 48
leo * 10. 23 | 1. .. 75 | 5. 73 | 12. ..
leone 5. 72 | 8. 55 | 10. 62
leonem * 6. 15. ..
leones 1. 7. .. 12. 52 | 14. 30
leoni 10. 65. 90
leonibus 10. 100
leonis 1. 16. 23. .. 9. 92. 104
leonum 1. 13. ..
lepida 2. 41
lepidos 8. 3 | ..
lepore 3. 20 | ..
leporem 1. 45. .. 94 | 4. 66 | 5. .. 10. 87 | 12. 14 | ..
leporis 5. 75 | 7. ..
lepores 10. 37 | 13. ..
leporum 1. 45. ..
leporumque 12. 48
lepus 1. 7. 15. 23. .. 61 | 3. 77 | 13. 92
Lernæ 5. 66
Lesbia 1. 35 | 2. 50 | .. 6. 23. 34 | 7. 13 | .. 10. 39 | 11. 63. 100 | .. 44. 59 | 14. 77
Lethæas 7. 95
Lethalem 7. 36
Lethes 7. 49 | 10. 2. 23
leti 11. 92
leto 11. 92
letum 1. 118 | 2. 17
levamen 6. 68
levare 11. 97 | 14. 22
levari 1. 110
levas 3. 74
levat 5. 12 | 11. 47
levata 11. 71

8
11. 22
atus 1. 97
43 | 5. 19 | 6.
7 | 8. 33 | 9. 70 |
02
3 | 4. 19
12. 36
| 7. 71 | 9. 75 |
4 | 12. 96
. 14
2. 85 | 4. 55 | 10.
55 | 13. 33
82 | 9. 45
36
. 23
53
9
7 | 6. 52 | 8. 64 |
19
7. 7
14
| 4. 29 | 5. 52. 62 |
7. 85 | 8. 23 | 9.
* 12 | 10. 42. 65.
. 1. 44 | 12. 18 |
14. 144. 209
. 52
55 | 8. 33 | 14.
0 | 9. 28 | 11. 69
5. 38, 39 | 6. 7.
| 10. 24. 103
12
5 | 9. 78
43
65
| 4. 87. 91 | 7.
2 | 10. 104
5 | 2. 1 | 3. 86 | 5.
8. 3 | 10. 2. 33.
17 | 12. 5. 43
. 46. 54 | 2. 51 |
. 49 | 5. 5. 52. 61.
6 | 8. 31 | 9. 50 |
7 | 11. 16. 95 |
3 | 3. 99 | 5. 37 |
11. 109 | 12. 1 |
4. 8 | 10. 74
2. 5. 26. 30. 36.
6. 28 | 4. 14. 72.
2. 18. 74 | 6. 61.
2. 10. 16. 28. 50,
6. 87 | 8. 3. 75.
9. 75. 83 | 10. 64 |

11. 1. 21 | 12. 64. 97 | 14. 37
libellum 1. 118 | 3. 68. 97 | 5. 6 | 6. 19 | 7. 79. 89 | 10. 19 | 12. 11 | 14. 1. 142
libellus 1. 39 | 2. 6 | 3. 68 | 4. 10 | 5. 16. 81 | 6. 1 | 8. 1. 72 | 10. 1 | 11. 16
libens 4. 90
libenter 1. 41 | 3. 44 | 4. 43 | 8. 76 | 9. 11. 48, 49 | 10. 12 | 11. 36
liber 1. 4. 17. 67, 68. 102. 109 | 2. 1. 32. 53. 93 | 3. 1. 4. 5. 20. 50. 100 | 4. 84. 90 | 5. 2. 15. 60 | 6. 85 | 7. 11. 50. 80. 83. 89 | 8. 1. 3. 29. 77 | 9. 5. 11. 74. 102 | 10. 1. 70 | 11. 1. 3. 4 | 12. 3
liberale 7. 78
liberalem 7. 54
liberalis 1. 100 | 4. 64 | 5. 18
liberalitas 8. 38
liberatus 8. 28
liberior 2. 53 | 4. 42
libertas 5. 19 | 6. 88 | 10. 48
libertate 11. 6
libertatem 11. 59
liberti 7. 61
libertina 3. 33
libertinas 5. 13
libertis 10. 34
libertum 1. 2 | 2. 32 | 3. 46 | 11. 40
libertus 3. 46 | 6. 28, 29 | 13. 121
liberum 9. 89
libet 1. 84 | 2. 75 | 7. 50 | 10. 20. 31 | 11. 17
libetur 9. 92
libidinatur 7. 66
libidinibus 14. 23
libidinosæ 4. 55
libidinosis 12. 43. 97
libido 9. 9
Libitina 8. 43 | 10. 97
libra 3. 62 | 7. 85 | 8. 71 | 11. 38
libram 10. 57 | 11. 106 | 12. 55. 66
librarius 2. 1. 8 | 4. 91
librarum 10. 31 | 11. 101
libras 2. 44. 76 | 8. 71 | 10. 55 | 12. 36 | 14. 97
librato * 13
libri 11. 18
libris 1. 54 | 4. 33 | 5. 57 | 9. 51. 59 | 10. 21. 37
libro 1. 6 | 4. 29 | 7. 8 | 10. 100
librorum 1. 67 | 11. 25
libros 7. 89 | 11. 1. 108 | 14. 84
librum 1. 67. 112 | 3. 1. 50 | 4. 10 | 7. 84 | 11. 17. 108
libuit 12. 57
Liburnici 14. 139
Liburnus 1. 50
Libyæ 5. 66
Libycâ 4. 46
Libycæ 7. 52 | 13. 45
Libycas 6. 86 | 9. 44. 57 | 14. 91
Lybici 1. 105 | 12. 24. 62 | 13. 12 | 14. 3
Libycis 2. 56. 75 | 9. 8. 23 | 13. 42, 43
Libyco 9. 36
Libycos 2. 43
Libye 3. 46 | 8. 55 | 9. 57
Libyes 5. 75
Libyn 6. 77 | 9. 104
Libys 4. 30 | 6. 10. 13. 42
liceat 1. 87 | 3. 99 | 4. 71 | 5. 21. 42 | 7. 9. 31. 92 | 10. 34 | 11. 6 | 12. 43
licebat 9. 26
licebit 1. 118 | 2. 81 | 4. 55 | 5. 4. 27. 51 | 8. 21. 42 64 | 10. 100 | 13. 54
licenti 4. 8
licentiam 1. 3
licere 4. 18 | 6. 65 | 8. 65 | 11. 40
liceret 6. 66 | 11. 61
licet 1. 51. 90 | 2. 1. 70 | 3. 6. 44 | 4. 16. 54. 64 | 5. 5. 42 | 6. 5. 43. 51 | 7. 7. 27 | 8. 8. 66 | 9. 4. 46 | 10. 10. 17 | 11. 17. 53 | 12. 6. 29 | 13. 3. 105 | 14. 130. 208
Lichas 9. 67
Lichenes 11. 99
Liciane 1. 62
Licini 7. 46 | 8. 3
Liciniane 1. 50
Licino 2. 32
lictoris 11. 99
licuisse 4. 41 | 7. 20
licuisset 4. 11
licuit 1. 74. 115 | 3. 99 | 4. 54 | 5. 19 | 7. 36 | 8. 50 | 10. 26
Lygdon 6. 42
ligellâ 10. 90
ligia 12. 7

ligna 9. 77 | 11. 42 | 13. 15 | 14. 3. 12. 80. 90
ligneo 10. 100
ligneus 6. 73
ligno 6. 49
lignum 7. 18 | 8. 40 | 14. 44
ligo 9. 58
ligone 4. 64
ligones 9. 23
ligula 2. 29 | 14. 120
ligulæ 5. 18
ligulam 5. 20 | 8. 33. 71
Ligulasque 7. 59
Ligurine 3. 44, 45. 49
ligurra 12. 62
ligurumque 7. 81
ligustra 9. 27 | 8. 28
ligustro 1. 116
lilia 8. 28. 33 | 4. 22
lilio 1. 116
liliumque 5. 38
lima 5. 81 | 10. 2
limante 6. 64
limatis 7. 58
limen 7. 60 | 12. 57 | 8. 44
limenque 1. 71
limo 8. 45
limina 1. 2 | 4. 53 | 5. 6 | 7. 60 | 9. 47 | 10. 10. 28. 58 | 11. 46. 48 | 12. 18. 102 | 10. 13 | 6. 80 | 12. 3
limine 3. 5 | 6. 60
liminibus 1. 35
limite 11. 91
lina 14. 103. 149 | 10. 37
linat 9. 23
line 2. 38. 54 | 4. 66 | 7. 44 | 12. 49
linea 3. 58 | 8. 78
lineam 10. 30
lineisque 4. 61
lingam 3. 84
lingat 2. 84
lingere 12. 55
lingeret 9. 41
lingis 3. 95, 96 | 11. 86
lingit 1. 78. 84 | 6. 26 | 11. 48
Lingonicis 11. 57 | 14. 159
Lingonico 14. 160
Lingonicum 14. 159
Lingonicus 1. 54
Lingonus 8. 75
lingua 3. 81 | 4. 61 | 9. 30 | 11. 26. 52. 103 | 14. 208 | 10. 65 | 13. 71 | 2. 61 | 11. 86 | 7. 23. 46 | 2. 82
8. 2 | 9. 28 | 13. 77 | 10. 76
linguaque 4. 5
linguæ 7. 87 | 10. 3 | 4. 80 | 5. 70
linguam 10. 62
linguas 7. 54 | 11. 92
linguis 7. 44 | 10. 87 | 12. 57
lingula 2. 29 | 14. 102
lingunt 3. 88
linigeri 12. 29
linis 3. 42
linit 7. 19. 38 | 9. 62
linitur 2. 42
lino 1. 76 | 11. 26
Linon 9. 88
linunt 1. 88 | 2. 29
linuntur 4. 39
Linus 5. 12 | 7. 9
linquit 2. 14
lintea 12. 71. 84 | 14. 1. 8. 51. 104
linteisque 2. 57
lippa 7. 19 | 8. 59
lippum 6. 39
lippus 6. 78 | 8. 9 | 7. 59 | 12. 57
linquantur 9. 3
liquidas 4. 49
liquidis * 28 | 10. 7
liquidum 12. 61 | 13. 116
liquor 6. 13 | 13. 40
Litis 13. 83
lis 2. 32 | 3. 46 | 6. 19 | 7. 64 | 10. 47. 68
litat 8. 15. 32 | 10. 33. 92
lite 2. 90
litem 10. 5 | * 20
lites 10. 87 | 5. 21 | 12. 73
litibus 2. 64 | 12. 69
litigante 10. 100
litigasque 11. 36
litigat 1. 99 | 7. 64
litora 4. 13. 57 | 6. 34 | 4. 25 | 1. 50 | 4. 57
litore 9. 41 | 10. 37 | 9. 36
litoreas 10. 78
litoreos 12. 2
litoreamque 10. 58
litoribus 9. 58
litoris 8. 64 | 10. 26. 38
littera 7. 50 | 8. 51 | 10. 73 | 9. 14 | 7. 44 | 14. 5 | 13. 75 | 11. 19
litterulas 9. 75
litura 4. 10 | 8. 16, 17
lituræ 4. 10
lituras 1. 14
litus 12. 44 | 11. 81 | 10. 30. 51
liventi 7. 61
liventia 10. 37
livere 9. 24
lives 11. 95
livescit 8. 51
livet 8. 61
livida 7. 94
lividæ 1. 41 | 11. 21
lividos 7. 10
lividus 4. 27
Livio 1. 62
livor 11. 44 | 10. 33
Livius 14. 190
loca 5. 21 | 7. 83 | 12. 52
locanti 4. 42
locariorum 5. 25
locat 11. 84
locelli 14. 13
locellos 10. 88
locellus 14. 13
loci 6. 16 | 7. 49 | 8. 6 | 15 | 5. 24
locis 1. 36 | 10. 30 | 12.
loco 2. 67 | 5. 75 | 6. 63 | 10. 20 | 3. 33 | 4. 14. 1
loculi 14. 13
loculos 14. 12
loculosque 5. 40
locum 1. 46. 55 | 11. 33.
locuples 5. 26 | 6. 27. 11 45 | 12. 94 | 14. 153
locupletem 5. 38 | 8. 11. 82
locupleti 5. 36 | 8. 27
locus 5. 5 | 7. 16. 38. 10. 72 | 11. 19 | 14. 57 | 4. 44 | 11. 66
locuto 9. 1
locutus 8. 2
lodices 14. 148. 152
lomento 3. 42
lomentum 14. 60
longa 4. 1 | 8. 8 | 14. 12. 50 | 9. 70. 102 | 77 | 1. 111 | 6. 65 | 16 | 8. 11 | 4. 7 | 8. 106 | 9. 30 | 14. 84 | 18 | 5. 50 | 14. 221 | 19 | 11. 74
longæ 4. 45 | 6. 49 | 1.
longæva * 5
longævo 8. 6
longævos 14. 27
longam 6. 70 | 9. 77 |
longas 9. 31 | 1. 32 | 5. 72 | 2. 6 | 1. 83 | 6. 9. 3

VOCABULORUM.

o. 36 | 14. 188
7 | 3. 58 | 5. 3. 59 |
3 | 11. 9
5
3. 1
2 5 | 6. 42 | 14.
7
9 | 9. 37 | 6. 16 |
* 24 | 14. 36
87, 88. 109 | 5.
3 | 11. 8
66 | 4. 64 | 11.
. 13. 30 | 14. 31 |
* 15
18 | 11. 83
. 82. 118 | 6. 65 |
9. 19 | 2. 77 | 3.
104 | 12. 96
:e 5. 36
1 | 10. 1. 5
: 10. 6
11. 7
13 | 5. 53 | 8. 50 |
. 96 | 12. 63
.o. 68. 72 | 11.
* 1 | 5. 29 | 6. 33 |
o. 3. 48 | 11. 16
42 | 12. 4. 57 |
: 4. 61
n 5. 26
n 7. 57
. 98 | 5. 42. 53 |
| 10. 11 | 11. 25.
3. 66 | 7. 17
o. 65 | 12. 84
10 | 2. 82 | 5. 70 |
. 17. 23. 45 | 8. 1.
21. 103
8. 33
. 25. 62. 69 | 7.
56 | 10. 37
57
62
57
5 | 6. 21 | 7. 57
| 2. 43 | 11. 59
8 | 10. 11
52
| 6. 53 | 12. 84 |
12. 71
39
9. 58 | 10. 79
, 18 | 3. 58 | 7. 1 |

Lucane 1. 37 | 7. 21 | 8. 75 | 9. 52
Lucani 3. 20
Lucanica 4. 46 | 13. 35
Lucanicæ 13. 35
Lucano * 8
Lucanum 1. 62 | 7. 20
Lucanus 14. 194
luce 4. 1. 64. 73. 90 | 8. 22 | 9. 50. 57 | 12. 60 | 2. 105 | 14. 23. 60 | 1. 69 | 9. 94 | 12. 26 | 9. 2 | 7. 22 | 3. 63
lucebat 4. 22
lucebit 10. 6
luceat 7. 49 | 14. 109
lucem 1. 29 | 7. 9 | 8. 3. 45 | 11. 37 | 14. 147 | 10. 8
Lucensis 1. 2
lucentes 11. 99
lucerna 3. 93 | 8. 3. 42 | 14. 39 | 10. 38 | 14. 44 | 4. 4 | 12. 61. 41. 43 | 8. 59 | 12. 32 | 11. 105
lucernæ 14. 40 | 8. 33
lucernam 12. 43
luces 1. 102 | 10. 62 | 6. 59 | 14. 141 | 10. 19
lucet 2. 26 | 3. 58 | 4. 32 | 6. 42 | 8. 68 | 10. 96 | 12. 50 | 13. 5
Luci 1. 108 | 4. 55
luci 8. 21 | 10. 92 | 12. 93
lucida 9. 73
luciferæ 11. 70
luciferam 10. 70
Lucili 11. 91
Lucilius 12. 95
Lucina * 12
Lucinæ * 13
lucis 11. 66 | 14. 223
Luciumque 5. 14
lucos 10. 24
Lucretia 1. 91 | 11. 105
lucrifecit 7. 10
lucri 8. 9. 48 | 11. 50 | 12. 13 | 8. 48
Lucrina 6. 11 | 13. 90 | 12. 48 | 10. 30
Lucrini 4. 57 | 5. 38
Lucrino 1. 63 | 5. 68 | 13. 82 | 3. 20. 60
Lucrinus 6. 43
lucrum 10. 41 | 13. 1. 3
luctantia 4. 22 | 5. 47 | 3. 24
luctaris 3. 75
luctus 6. 33. 68
lucubrata 4. 90
luculentus 2. 86

lucus 1. 54
ludas 9. 39
ludat 5. 36 | 11. 16
lude 10. 1
ludebam 9. 86
ludere 3. 16. 99 | 6. 71 | 7. 31 | 8. 3 | 9. 26 | 10. 15. 86 | 11. 7. 40. 105 | 12. 40 | 14. 47. 105. 163
ludet 7. 7
ludi 5. 28
ludiarum 5. 25
ludibria 10. 4
ludimagister 10. 62
ludimagistri 12. 57
ludimus 7. 11
ludis 2. 60 | 8. 64 | 12. 96 | 14. 20
ludit 1. 7. 42 | 4. 3. 14. 49 | 4. 13 | 7. 66. 79. 81 | 10. 15
ludite 7. 7 | 14. 79
luditis 3. 67
ludive 7. 63
ludo 4. 90 | 12. 96
ludorum 9 29
ludos 5. 14 | 8. 78
lues 11. 92 | 1. 79. 102
lugentes 14. 157
lugentique 2. 41
lugentia 14. 204
lugere 6. 18
luges 4. 58
luget 2. 11
lugubre, *ibid.*
lumbis 1. 93 | 11. 101
lumbo 13. 5
lumbos 5. 79
lumbum 7. 19
lumina 4. 42 | 6. 58 | 10. 63 | 11. 30 | 14. 44 | 12. 101 | 14. 5 | 6. 58 | 14. 173
lumine 8. 36. 59 | 10. 96 | 12. 54 | 10. 80 | 9. 26 | 6. 78
luminibus 4. 80
luna 8. 21 | 9. 32 | 8. 51 | 12. 57
lunæ 2. 35 | 12. 30
lunam 9. 30
lunata 1. 50 | 8. 33 | 2. 29 | 14. 87
lunatæ 8. 55
lunensis 13. 30
lupa 2. 75
lupanari 9. 7
lupas 1. 35
lupata 1. 105
lupe 5. 57 | 6. 79 | 9. 3 | 10. 40 | 11. 19. 89

Luperce 1. 118 | 3. 75 | 6. 6. 51 | 9. 81
Luperci 7. 82
Luperco 4. 28
Lupercus 4. 28 | 11. 41 | 12. 46
lupi 1. 60 | 2. 14 | 10. 47
lupinus 5 79
lupo 7. 9. 27
lupoque 7. 54
lupos 10. 30
lupum 2. 40 | 10. 48 | 11. 50 | 2. 37
lupus 1. 49 | 7. 9 | 11. 109 | 12. 89 | 11. 56
lusca 2. 33 | 3. 11 | 4. 65 | 9. 38 | 12. 71 | 3. 39 | 12. 22
luscæ 11. 74
luscam 3. 8
luscíniæ 7. 86
luscinia 14. 75
luscus 6. 78 | 8. 9. 59
luserat 8. 32
luserit 4. 23
luserunt 9. 62
lusi 1. 114
lusibus 1. 36
lusisti 3. 16
lusistis 6. 45
lusit * 26 | 9. 27. 182
lusor 10. 86
lustrabis 10. 71 | 12. 31
lustras 7. 99
lustris 1. 102 | 10. 38
lustro 4. 1. 45
lusum 2. 4
lusus * 26 | 1. 4 | 4. 49. 88 | 5. 38 | 6. 2. 85 | 7. 7. 13 | 8. 30 | 10. 35 | 11. 14. 17 | 14. 176 | 1. 3 | 12. 15 | 1. 5
lususque 1. 15. 45
lutet 14. 50
luteum 11. 48 | 9. 51 | 4. 46
luto 7. 60 | 10. 39 | 11. 75 | 8. 6 | 14. 108. 182 | 3. 74
lutulenta 9. 23 | 7. 66
lutum 12. 26 | 3. 36 | 10. 10
lux 1. 69 | 5. 30 | 7. 13 | 9. 53 | 10. 23, 24 | 6. 42 | 9. 2 | 7. 21 | * 24 | 9. 40 | 1. 110 | 3. 6 | 6. 7
luxuria 2. 63 | 5. 20 | 11. 71 | 3. 68
luxuriaque 11. 42.
luxuriæ 8. 45
luxuriam 5. 10
luxuriantur 10. 96
luxuriaris 2. 89
luxurieris 3. 2
luxurietur 12. 63
luxuriosa 1. 88 | 9. 69 | 13. 82 | 7. 90
luxuriose 14. 110
luxuriosus 9. 84 | 11. 91
Lyæe 8. 51. 78
Lyæi 1. 71
Lyæus 10. 19
Lyæo 13. 22. 118 | 9. 62 | 13. 114
Lycambeo 7. 11
Lycas 1. 72
Lychnus 4. 90
Lyciscam 4. 17
Lycori 1. 103 | 6. 40
Lycoris 1. 73 | 7. 12 | 3. 39 | 4. 62 | 8. 73
Lyde 1. 72
Lydia 11. 22. 70. 103 | 9. 67
Lygde 11. 42. 74 | 12. 72
Lygdo 6. 30. 45
Lygdon 6. 42
Lygdos 6. 13
lymphis 12. 31
lyra 5. 31 | 12. 11
lyrâ 8. 6
lyræ 2. 7 | 12. 96 | 7. 22
lyram 14. 167
lyrasque 1. 77
lyris 2. 73 | 10. 30
Lysippi 11. 44
Λυσίππε 9. 45

M.

MAcellis 12. 85
macello 10. 59 | 12. 62 | 10. 37
macellus 10. 96
macer 3. 68 | 8. 5 | 10. 17. 78 | 3. 97 | 2. 6 | 8. 75
Machaonas 2. 16
macræ 3. 93
macresceret 12. 63
macro 12. 100
macrum 10. 17. 78
mactabis 1. 50
mactare 3. 24
macte 4. 13 | 12. 6
maculosæ 10. 80
madeas 10. 49
madeat 9. 36 | 11. 16
madens 7. 50 | 10. 5
madent 7. 11. 68 | 10. 19
madente 2. 37
madentem 12. 95
madentis 10. 51 | 5. 23
maderet 9. 72
madet 1. 57 | 4. 18 | 1[illegible]
madida 5. 24 | 7. 36 | [illegible] 5. 80
madidas 3. 65 | 14. [illegible] 40
madidi 1. 71 | 9. 62 | 1[illegible] 7. 26
madidis 4. 3 | 14. 1. 64
madido 7. 57
madidos 4. 14. 19. 44 | [illegible] 24
madidum 1. 42 | 3. 99 | [illegible] 48
madidumque 7. 35
madidus 1. 40 | 5. 65 | 89 | 9. 23. 75
maduere * 3
Mæcenas 10. 73 | 12. 4
Mæcenatem 11. 4
Mæcenates 8. 56
Mæcenati 7. 28
Mæcenatis 8. 56
Mænadas 11. 85
Mænalios 5. 66
Mænalium * 27
Mænas 12. 32
Mæoniden 5. 10
Mæonio 14. 183
Mæonioque 7. 45
mæret 14. 216
mæsta 10. 50
mæstæ 2. 41
mæstorum 4. 4
Mævi 11. 47
Mævius 10. 76
magis, *passim.*
magister 1. 36. 42 | 5. [illegible] 7. 63 | 8. 3 | 9. 70 [illegible] 79. 104 | 12. 48
magistrâ 10. 25
magistræ 11. 79
magistri * 18. 22 | 1. 49 [illegible] 75 | 4. 30 | 7. 66 | 9. 30
magistris 14. 8
magistro * 17 | 1. 105 | [illegible] 39 | 5. 57. 85
magistros 11. 70
magistrum * 10 | 10. 3[illegible]
magna 1. 18 | 3. 6. 38 | [illegible] 1. 81 | 5. 13. 17. 35 [illegible] 63. 74 | 6. 36. 63 | 7. [illegible] 99 | 8. 33. 54 | 9. 2. 2[illegible] 11. 59. 61. 69. 83 | 12. [illegible] 69 | 14. 14. 44. 195 | [illegible] 19. 35 | 8. 55
magnæ 1. 13. 40 | * 22
magnanimo 13. 1

VOCABULORUM.

;. 46 | 12. 54
1 | 9. 66
53 | 6. 3 | 12. 63
9. 56. 79 | 6r7.
1. 20. 62. 68 | 9.
10. 75 | 11. 49.
13. 78
ius 2. 43
2. 23. 52 | 4. 14 |
62. 75 | 4. 14 | 6.
.1 | 9. 70 | 12. 92 |
14. 124
91 | 7. 1. 5 | 11.
1. 77. 108 | 2. 2 |
80 | 10. 76 | 11. 94
. 10 | 2. 7. 32 | 3.
6 | 7. 43. 99 | 8.
4. 51 | 11. 6. 57 |
:2. 93
68
;
3. 22 | 2. 41 | 4. 29 |
;. 71 | 6. 32 | 7.
8. 42. 56 | 9. 30.
| 10. 2. 21. 80 |
53. 71 | 12. 18. 57.
14. 15
66 | 8. 50. 54 | 9.
28
), 62
9. 66
. 4 | 9. 1
2. 10. 75. 93 | 3.
30 | 7. 23 | 8. 23 |
1. 19. 91 | 13. 58
7. 44 | 2. 8 | 7.
80. 95 | 9. 94 |
12. 40 | 13. 37 |
1 | 3. 80 | 6. 62
6. 62
8 | 6. 82
14. 1
is 3. 82
9. 95. 114 | 2. 40 |
;. 13, 14. 77. 85 |
:. 25 | 9. 90 | 10.
11. 19. 31 | 12.
3. 80 | 9. 11
. 119 | 3. 44 | 4.
'9. 70 | 7. 3 | 11.
2. 55
1 8. 56
um 4. 87
7. 33

maligniusque 2. 54
maligno 10. 96
malignos 7. 25
malignum 1. 93 | 5. 29
malignus 7. 71
malim 6. 16 | 9. 93
malis 9. 104 | 12. 6
malit 9. 59. 93
malleator 12. 57
mallem 7. 17 | 11. 19
malles 4. 4 | 10. 38
mallet 8. 51 | 9. 12. 17. 94 | 11. 49. 70
malo 2. 21. 71 | 3. 33. 56 | 4. 55 | 6. 55. 81 | 7. 94 | 8. 6 | 12. 26. 31. 39. 64. 76. 80
malorum 7. 19 | 12. 36
malos 9. 91
malvas 10. 48
maluerim 7. 87
malueris 12. 3 | 13. 120 | 14. 2
malvis 3. 89
maluit 8. 70 | 11. 5
malum 3. 42. 65
malus 2. 1 | 4. 17 | 6. 49 | 7. 89 | 12. 82 | 10. 33 | 2. 86 | 6. 82
Mamerce 2. 88
Mamercus 5. 29
Mamertina 13. 117
Mamertinum, *ibid.*
mamillare 14. 66
mamma 1. 101
mammæ 3. 72
mammarum 1. 101
mammas 2. 37. 3. 93 | 14. 66
mammis 3. 53
mammosam 2. 52
mammosas 14. 149
Mammuriane 1. 93
Mamurra 9. 60 | 10. 4
Mancine 1. 44 | 4. 61
Mancinus 4. 37
mandantur 7. 43
mandas 10. 37
mandasset 9. 42
mandata 9. 36
mandem 10. 104
mandere 13. 65
mando 1. 89 | 3. 97 | 7. 98
mandras 5. 23
mandris 7. 71
mane 1. 50. 109 | 2. 18 | 3. 36. 93 | 4. 26. 61. 79 | 5. 23. 66 | 6. 53. 88 | 7. 53. 79 | 8. 44. 67 | 9. 94. 103 | 10. 10. 48. 81, 82 | 11. 8, 9. 18. 105 | 12. 12. 26. 57.

66 | 7. 38
maneas 5. 63
manebit 8. 38. 43 | 9. 2
manent 9. 57
manente 6. 15
manere 8. 14
maneret 8. 32
manes 8. 38 | 12. 3. 63
manet 9. 76 | 10. 66
Mango 1. 59
Mangonis 9. 7
Mitylenæi 7. 79
Mani 10. 20
manibus 9. 42. 67 | 6. 23 | 10. 2. 61 | 12. 97
manibusque 3. 5. 53
manifesta 2. 8 | 14. 1
manifesto 1. 54
Manlius 4. 55
Manneia 1. 84
Manneius 5. 14 | 11. 62
Mannuli 12. 24
mansisses 11. 106
mansura 9. 59
mansure 10. 44
mantile 12. 29 | 14. 138
Mantua 1. 62 | 8. 73 | 14. 9. 51
manuale 14. 84
manus, *atque inde inflex. passim.*
mapalia 8. 55 | 10. 20
mappa 4. 89 | 7. 19. 52
madente 1. 37 | 8. 59 | 4. 46
mappæ 5. 18 | 7. 71 | 10. 87
mappam 7. 19 | 12. 29
mapparum 12. 29
mappas, *ibid.*
Marathon ' 27
Marce 1. 6 | 5. 30. 64 | 6. 11 | 8. 76 | 10. 73
Marceliano 2. 29
Marcella 12. 21. 31
Marcelli 10. 51
Marcelline 3. 6 6. 25 | 9. 46
Marcellino 7. 79
marcentes 5. 79
Marci 1. 56
Marcia 2. 79 | 5. 25
Marcos 5. 26
Marculi 12. 57
Marcum 5. 22
Marcus 3. 5 | 6. 47 | 9. 101 | 10. 32
mare 5. 37 | 10. 104 | 13. 79
Mareotica 14. 209
Mareoticus 8. 36
Mareotide 4. 42
mares 11. 23 | 9. 9 | 6. 2 | 9. 37
mari 10. 30

maribus 1. 91
Mariane 2. 31 | 5. 62 | 6. 63
Marica 10. 30
Maricæ 13. 83
marina 11. 22
marinæ 4. 4 | 12. 32
Marinæ 10. 83
Mario 1. 86 | 3. 28
Marioſque 6. 19
maris 4. 61 | 10. 51 | 6. 34 | 7. 18
Mariſca 12. 98
Mariſcæ 11. 19
Mariſcam 12. 98
Mariſcas 7. 24
marite 2. 83 | 3. 85
mariti 1. 36 | 4. 75 | 7. 66 | 10. 35. 38 | 12. 98 | 9. 31 | 14. 140. 211
marito 4. 13. 22. 75 | 8. 12 | 11. 79 | 7. 94 | 4. 9 | 11. 54 | 12. 64 | 11. 7. 72
maritorum 5. 42
maritos 8. 43
maritum 6. 22. 71 | 7. 22. 86 | 4. 58 | 7. 57 | 8. 46 | 10. 41
maritus 2. 47 | 7. 70 | 9. 40 | 11. 24. 62 | 12. 99 | 7. 70 | 9. 73 | 8. 35 | 9. 41
Marium 7. 86
Marius 2. 79 | 10. 18 | 11. 21
marmor 9. 65 | 11. 14
marmora 5. 23 | 10. 2 | 8. 3 | 12. 61 | 5. 81 | 10. 63
marmore 6. 28 | 8. 24. 55 | 9. 21. 77 | 10. 79 | 9. 21. 24, 25. 55. 77 | 10. 79 | 7. 30
marmorea 8. 65
marmoreaınque 11. 61
marmoreumque 6. 72
marmoreus 14. 174. 181
marmoris 10. 71
Maro 7. 28 | 8. 18 | 11. 49. 68 | 12. 68. 92 | 11. 35
Marone 1. 62 | 10. 21 | 5. 10
Maronem 14. 186
Marones 8. 56
Maroni 4. 14 | 12. 4
Maronillæ 1. 11 | 4. 70
Maronis 5. 57 | 11. 51 | 5. 5 | 7. 62 | 14. 185 | 11. 49 | 12. 68 | 8. 56
Mars 9. 42 | * 6
Marſi 2. 28. 71. 77
Marſia 2. 64
Marſis 14. 116
Marſo 7. 98
Marſoſque 8. 56
Marſus 5. 5 | 8. 56 | 4. 29
Marſyas 10. 62
Marte 10. 29. 37
Martem * 24 | 6. 21. 32
Martemque 6. 25
Marti 9. 32. 35
Martia 2. 75 | 9. 19 | 11. 97 | 7. 5 | 5. 19 | 11. 4 | 1. 4 | 5. 25
Martiaque 6. 42
Martiæ 10. 23
Martialem 1. 118 | 11. 81
Martialis 1. 1 | 4. 64 | 6. 1. 82 | 7. 16. 71 | 10. 47. 92 | 11. 81 | 5. 21 | 10. 9. 47
Martiane 6. 90
Martias 5. 85 | 9. 53
Martis 5. 7. 25 | 6. 13 | 7. 1 | 8. 44. 65 | 9. 92 | 12. 60 | * 22 | 10. 30 | 6. 76 | 7. 50 | 5. 25
Martiſque 6. 76
Martiumque 12. 8
Marulla 6. 39 | 10. 55
Marulle 5. 78
Maſclion 5. 12
maſcula 11. 44 | 14. 88
maſculus 14. 174
Maſſiliane 4. 6
maſſa 12. 29 | 13. 31. 54 | 14. 192 | 8. 51 | 11. 53 | 12. 57
maſſam 8. 64
Maſſica 3. 26. 49 | 4. 69 | 13. 111 | 1. 27 | 13. 121 | 4. 13
Maſſiliæ 10. 36 | 13. 123 | 14. 118
Maſſilianis 3. 81
Maſſilianum 13. 123
Maſſyla 8. 55
Maſſyleum 9. 23
Maſſyli 13. 37 | 9. 73
Maſſylus 10. 94
maſturbabantur 11. 105
maſturbatorem 14. 103
maſturbatus 9. 42
matella 14. 119 | 12. 32
matellam 10. 11 | 6. 89
mater * 13 | 2. 34 | 4. 63 | 10. 68. 90 | 11. 24 | 4. 66 | 2. 4 | 12. 32 | 4. 31 | 9. 7 | 5. 68
materque 11. 79
materia 5. 54
materiæ 8. 51
materiam 1. 5
materna 6. 39 | 8. 56
maternæ 6. 27
maternæque 7. 73
Materne 2. 74 | 10. 37
materno 1. 79 | * 12
maternoſque 6. 38
Matho 4. 33 | 6. 33 | 7. 89 | 8. 42 | 10. 46 | 69
Mathon 4. 81
Matineſſæ 4. 55
matræ * 14 | 12. 57 | 13. 97
matrem 2. 4 | 5. 73 | 92 | 11. 13. 85
matremque 11. 8 | 3. 9
matres 11. 54
matri 2. 4 | 6. 38 | 9. 11. 23 | 2. 41
Matrinai 3. 32
matris * 12 | 11. 62 | 32. 101 | 13. 64 | 14. 156. 174 | 5. 42 | 3. 12 | 4. 47 | 12. 41
matriſque 6. 64
matrona 3. 68 | 7. 34 | 68
matronæ 5. 2
matrum 3. 30. 58 | 13.
Mattæ 12. 102
Mattiacæ 14. 27
Mattiacas, *ibid.*
Mattya 10. 59
matureſcentia 11. 9
maturi * 14
matutina 10. 25 | 13.
matutinarum 13. 95
matutine 12. 69
matutini 9. 69
matutinos 14. 125
matutinum 1. 56 | 4. 26
mavis 1. 4. 107 | 2. 21 49 | 8. 8 | 9. 94 | 10 11. 8
Mauri 9. 23 | 10. 6
Mauricos 5. 29
Mauræ 14. 90
Maurus 6. 39
Maurufiaci 12. 67
Mauſolea 5. 65 | * 1
Mauſoli 5. 63
mavult 1. 76 | 6. 86 | 8. 65 | 11. 62 | 13. 14. 99
maxillarum 8. 42 | 9. 1. 101 | 7. 95 | 10. 13. 83 | 8. 15
maxime 1. 70 | 2. 18 | 77 | 5. 19 | 6. 4 | 9.
maximus 7. 44 | 8.

VOCABULORUM.

:ſque 4. 2
na 2. 41
2 | 2. 57 | * 16 | 14.
6. 89 | 8. 3 | 10. 82 |
| 13. 115 | 6. 66 |
| 10. 94 | 12. 21 | 6.
7. 66
14. 78
que 11. 72
a 9. 96
um 14. 207
.. 40 | 11. 72
a 11. 72
2. 16
6. 31. 86 | 10. 77 |
n 6. 53
1. 46 | 6. 29
. 62 | 10. 32 | 13.
. 50 | 7. 30 | 8. 41.
. 70 | 6. 77 | 3.
. 60 | 8. 41 | 9. 55 |
| 14. 72 | 4. 60 |
ia 11. 12
9. 25 | 12. 29 | 11.
2. 26 | 2. 61 | 3. 81
1. 58 | 6. 51 | 2.
. 82 | 3. 36
que 11. 62
4. 83 | 7. 27
æ 7. 1
ſis 10. 41
m 11. 44
| 2. 44 | 4. 89 | 6.
. 16. 96 | 9. 78 | 10.
| 11. 2. 9. 101 | 12.
. 136
12. 32
. 78 | 11. 47
9. 114 | 2. 1 | 4. 10.
| 5. 61 | 8. 45 | 9.
. 59. 78 | 10. 3. 16.
1. 40 | 12. 25. 44 |
. 183
104
7. 28
ia 3. 77
ione 10. 67
e * 15
a 1. 44 | 7. 24
. 69 | 3. 95 | 5. 3 |
18 | 8. 38 | 12. 12 |
| 10. 104 | 6. 11 |
3 | 6. 18
2. 6. 8 | 3. 1 | 8. 32 |

meliore 10. 2. 13 | 6. 70 | 4. 1
melioribus 9. 53
Melioris 6. 28
melius * 20 | 4. 13. 37. 75. 84 | 5. 26 | 6. 57 | 8. 3. 48 | 7. 33 | 9. 22. 89 | 10. 66 | 11. 8. 27 | 14. 22. 49. 180. 201
meliuſque 3. 92
mella 5. 38 | 11. 87 | 13. 108 | 3. 58 | 9. 27 | 1. 56 | 11. 43
melle 13. 24
Melpomene 4. 31
membra 5. 63 | 10. 25 | 13. 35
membrana 1. 2. 67 | 14. 7. 186. 188
membranei 14. 7
membris 3. 81 | * 7
memento 3. 16 | 7. 88 | 8. 59 | 11. 16 | 14. 94
memini 1. 20. 35 | 9. 10 | 11. 66 | 12. 34
meminiſſe 2. 59 | 4. 89 | 10. 23
meminit 6. 70
Memmioſque 12. 36
Memnonis 8. 21
Memor 11. 10
memorabile 9. 50
memorabilis 7. 21
memorabit 8. 15
memorande 1. 16 | 10 26
memoras 12. 53
memoratur 4. 29 | 8. 50
memori 6. 25 | 8. 38 | 6. 25. 85
Memoris 11. 85
Memphis 7. 12. 98 | * 1 | 8. 36
Memphitica 14. 38 | 2. 14
Memphiticus 7. 29 | 6. 80
Memphitis 14. 154
Menandri 14. 87
Menandro 5. 10
Menapis 13. 54
mendacia 4. 43 | 9. 85 | 2. 56
mendax 12. 64 | 14. 133. 210
mendica 14. 81
Menelaus 12. 62
Menogenen 12 84
Menophili 7. 81
mens 5. 84 | 8. 63 | 10. 20. 47 | 2. 36
menſque 7. 17
menſa 1. 104 | 2. 43 | 3. 23 | 4. 78 | 8. 50 | 9. 15. 44 | 10. 30. 96 | 14. 158 | 12. 29 | 14. 90 | 3. 58 | 12. 32 | 14. 89 | 2. 43 | 3. 50 | 11. 60 | 10. 37. 47, 48. 55
menſæ 8. 51 | 12. 48 | 10. 62 | 11. 66 | 8. 6 | 12. 63 | 8. 39 | 5. 79
menſam 2. 57 | 12. 57
menſarumque 12. 29
menſas 1. 56 | 3. 4, 5 | 6. 50 | 7. 4. 7 | 9. 35. 60 | 11. 30. 71 | 12. 61 | 10. 54 | 7. 47 | 1. 56 | 13. 91
menſe 2. 85 | 5. 18 | 6. 59 | 8. 8 | 9. 13 | 12. 31 | 8. 41 | 10. 68 | 3. 68 | 11. 41
menſem 3. 93 | 7. 94 | 10. 75
menſes 5. 72 | 9. 30
menſis 7. 47 | 8. 45. 56 | 11. 12 | 13. 67 | 4. 39 | 3. 17 | 14. 144
menſorum 10. 17
menſtrua 3. 10
menſus 9. 6
menta 11. 85
mente 7. 1. 55 | 8. 55 | 10. 103
mentem 7. 66 | 12. 53
mentes 7. 6 | 4. 29 | 9. 81
mentha 10. 48 | 13. 28
menti 12. 59
mentiar 11. 53
mentiamur 9 43
mentiris 2. 53. 69 | 3. 34 | 6. 57 | 10. 39 | 12. 40. 101
mentis 2. 53 | 6. 64 | 1. 40
mentitur 3. 91 | 5. 40 | 6. 74 | 9. 84 | 11. 93
mentiturque 1. 91
mentitus 11. 103
mento 9. 48 | 10. 93 | 11. 85 | 1. 67 | 10. 22
Mentor 14. 93
Mentora 11. 14
Mentoreâ 9. 60
Mentoreos 4. 39
Mentoris 3. 41 | 8. 51
mentum 10. 99
mera 2. 56 | 7. 53
meras 3. 58
mercare 1. 67
mercari 7. 50
mercatus 6. 5 | 12. 73
merces 12. 26
mercetur 1. 50
mercibus 5. 43
merçis 12. 57

Mercurio

Mercurio 9. 26
Mercurium 12. 63
merda 3. 17
merdas 1. 4
mercamur 12. 25
merebor 9. 55 | 10. 74
merentur 10. 74
merere 7. 1
mereri 9. 73
mereris 6. 87 | 9. 36. 53. 34
meretricibus 1. 36
meretrix 1. 35
meretur 13. 9
merge 2. 42
mergere 11. 95 | 12. 8
mergi 6. 42
mergite * 25 | 14. 181
meridiana 3. 67
meridiem 3. 20 | 4. 61
meritas 4. 54
meriti 1. 32
meritis 1. 100. 112 | 4. 51 | 5. 66. 23 | 10. 74 | 12. 63
meritò 4. 46 | 8. 75 | 9. 46
meritum 8. 65
μιειζε 5. 39
mero 1. 107 | 4. 66 | 8. 33 | 9. 44 | 1. 19 | 9. 62 | 8. 33 | 1. 29 | 8. 45 | 13. 41 | 14. 103 | 13. 68
meroque 9. 92
meros 4. 79 | 14. 206 | 7. 66
mersa 4. 44. 63. 66 | 10. 85
merserat 4. 22
mersit 3. 19
mersus 9. 41 | 11. 62
mersusque 4. 22
meruêre 1. 19 | 4. 29 | 5. 19
merui 3. 5. 23 | 6. 87
meruisse 3. 36 | 7. 55 | 10. 89
meruisti 4. 75
meruit 1. 19 | 2. 61 | 4. 10 | 7. 21 | 9. 14. 73 | 14. 211
merum 1. 12. 57. 106 | 3. 57 | 6. 85 | 8. 6 | 13. 23. 108 | 12. 61
merumque 5. 4 | 11. 58. 105
merx 12. 103
Messalæ 8. 3 | 10. 2
messe 10. 12 | 13. 12 | 14. 88. 145
messem 10. 62
messes 6. 8 | 9. 92 | 6. 86 | 5. 72 | 12. 34
messibus 6. 28 | 8. 52 | 10. 103
messis 1. 102 | 4. 79 | 6. 70 | 11. 19
messor 3. 65
meta 10. 52
metalla 6. 42
metallo 14. 95 | 8. 51 | 9. 62 | 4. 55
metamque 3. 57
metas 1. 44
metat 10. 83
Metelli 4. 43
Metellus 2. 2
Methymnæo 8. 51
metit 7. 54 | 10. 93 | 12. 100
metretas 5. 15
metro 4. 5
Metrophanes 11. 91
metu 12. 62
metuas 1. 71 | 5. 9. 61 | 10. 42
metuat 9. 27 | 13. 1
metuenda 14. 197
metuendus * 17 | 13. 93
metues 2. 45 | 4. 87
metuis 9. 84. 94 | 12. 62 | 14. 111
metuit 10. 23 | 11. 78
metum 1. 83 | 7. 46
metuo 14. 149
metus 12. 6
mica 2. 59 | 7. 24
micat 2. 46 | 6. 12
mices 4. 45
micet 5. 26
Midæ 6. 86
migrandum 1. 87. 109
migrare 3. 55 | 12. 32
migravit 4. 62
miles 5. 7 | 6. 25 | 7. 7 | 9. 46 | 14. 20
Miletus 8. 28
Miliche 2. 63
militem 12. 8
militiæ 1. 56 | 14. 32
militibusque 14. 129
militis 14. 34
milium 12. 73
mille 4. 15. 71 | 5. 23 | 6. 93 | 7. 19. 96 | 8. 17. 75 | 9. 30. 37. 69 | 10. 10. 31 | 14. 222 | 12. 25 | 7. 96 | 10. 31 | 11. 101 | 10. 75 | 11. 32 | 13. 30 | 9. 94. 11. 81
millia 1. 59. 104 | 2. 5. 44 | 4. 15. 51. 67 | 5. 83 | 6. 10 | 8. 17. 37 | 9. 10 | 10. 11. 41. 75 | 11. 20 | 3. 10. 62 | 6. 10 | 5. 10
millibus 4. 51 | 7. 9 | [illegible] 13 | 10. 41 | 11. 71. [illegible] 67. 99 | 14. 35 | 11. [illegible]
millies 1. 100 | 12. 10
Milo 7. 101 | 12. 123
Milone 7. 101
milvus 9. 55
mimis 3. 86
mimos 2. 7. 41
minaris 9. 11
minas 6. 75
minax * 26 | 9. 28 | 5. [illegible]
Minerva 6. 64 | 14. [illegible]
Minervæ 1. 77. 103 | 4. [illegible] 5. 5 | 7. 1 | 6. 1 [illegible] 7. 31 | 13. 106 | 10. [illegible]
Minervam 5. 41
minimæ 11. 45
minimam 8. 75
minimi 8. 33
minimos 6. 49
minimum 6. 50 | 9. [illegible] 97 | 5. 16 | 9. 19
minimus 1. 44
minister 10. 98 | 11. [illegible] 12. 93 | 7. 73 | 3. [illegible] 108 | 4. 66
ministrat 7. 73
ministratorii 14. 105
ministrentur 3. 73
ministr[illegible] 4. 78 | 8. 55. 85
ministris 7. 49 | 12. 98. [illegible] 158
ministro 9. 23 | 11. 12. 97 [illegible] 105 | 12. 75
ministros 1. 12 | 7. [illegible] 67 | 9. 26. 37 | 10. [illegible] 98 | 8. 67 | 12. 65 [illegible] 37. 106
ministrum 9. 26. 37 [illegible] 15
minor 7. 98 | 8. 36. 45 [illegible] 52. 66 | 10. 79 | 12. [illegible] 44 | 9. 48 | 4. 75 | 5. [illegible] 4. 2 | 1. 112 | 10. 37. [illegible]
minorque 1. 45
minora 1. 105 | 5. 85 | 9. [illegible] 14. 89 | 11. 27 | 9. 66
minore 10. 19
minorem 8. 71 | 9. 81
minores 3. 31 | 11. 1
minoris 12. 67
minus 1. 62 | 4. 7 | 5. [illegible] 36. 63 | 6. 1. 7. 11 | 7. [illegible] 68. 94. 98 | 8. 33. 51. [illegible] 63 | 10. 24. 37. 51. 55 [illegible] 103 | 12. 34. 52. 64 [illegible] 14. 45. 121. 189
minusve 8. 71

VOCABULORUM.

11. 53
. 13 | 11. 71
r 6. 39
92
. 39
3. 75
. 46
t 4. 73
63 | 7. 17 | 9. 38
6
1. 95
. 11
27
3
. 6
. 25
18
50 | 3. 46
10. 30
3. 58
6 | 3. 62
3
197 | 9. 58
30 | 8. 61 | 11.
1. 97
2. 76 | 11. 39 |
13. 11
9. 58
197 | 8. 61 | 13.
3 | 10. 30
1 12. 48
77
. 40 | 3. 13 | 11.
37
3. 45
36 | 10. 31 | 13.
31
77
5. 23
5
97. 127
. 96 | 13. 6. 106.
ltæ, &c. *frequen-*
n ut si opus descri-
14. 25
m 8. 28
s 11. 32
14. 184. 192
1. 54
. 64
3. 59
3 | 7. 4. 6. 32 | 9.
28
12. 63
10. 90
2. 5 | 1. 94. 112

2. 39 | 4. 45 | 5. 20. 79 | 6. 29. 62 | 7. 15. 54. 85. 27. 41. 48. 56. 68. 71 | 9. 90 | 11. 18. 50 | 12. 4. 31 | 14. 10. 78. 105. 112. 89 | 9. 74. 85 | 4. 56 | 3. 6 | 6. 63 | 14. 14 | 10. 41 | 9. 54 | 13. 9 | 7. 45 | 13. 91 | 12. 75 | 7. 52
munere 1. 102 | 4. 19 | 5. 15. 49 | 6. 86 | 7. 46. 63 | 10. 28. 73 | 11. 81 | 13. 3 | 9. 69 | 5. 95 | 4. 89 | 7. 16 | 9. 59 | 14. 80 | 9. 17 | 12. 9 | 9. 105
muneribus 1. 32 | 4. 10 | 7. 33. 35. 41 | 10. 29. 87 | 9. 49
muneribusque 10. 16
muneris 6. 83 | 8. 51 | 9. 102 | * 24
munerum 5. 18
municipem 7. 96 | 10. 65 | 12. 21 | 14. 114
municipalem 4. 66
municipes 10. 87. 103
municipi 10. 37
munifica arca 8. 38
munificum 4. 56
Munna 10. 36
munus 2. 85. 92 | 3. 2. 59 | 4. 2. 61 | 6. 7 | 7. 45 | 8. 64 | 10. 73 | 12. 60 | 13. 27 | 14. 13. 126, 127. 153 | 9. 96 | 8. 28. 51 | 12. 24 | 14. 60 | 2. 10. 30 | 4. 10 | 14. 21 | 9. 50 | 5. 16 | 9. 44. 55 | 14. 168
munuscula 9. 55 | 5. 85 | 7. 48. 79
Muræna 10. 30 | 13. 80
Murænæque 2. 37
muria 13. 103
murice 1. 50 | 4. 4 | 5. 24 | 8. 48. 72 | 9. 63 | 12. 94 | 2. 82
murices 13. 87
murmur 8. 55
murmure 7. 87 | 9. 70
muros 8. 6
murrhina 13. 110
murum 5. 75
mus 11. 19
Musa 3. 20 | 8. 3 | 10. 17 | 12. 11 | 2. 22 | 4. 49
Musæ 5. 6 | 13. 1 | 7. 7 | 9. 27
Musæi 12. 97

Musamque 4. 90
Musarum 2. 92 | 10. 58
Musas 7. 45 | 9. 12. 101
musca 5. 18
muscaria 14. 67
muscarium 14. 71
muscas 3. 82 | 14. 67
Musis 1. 13 | 2. 89 | 4. 31 | 7. 62 | 9. 59 | 11. 1. 94 | 2. 41
Musisque 8. 82
musta 13. 8 | 7. 27 | 3. 82 | 1. 19 | 13. 8. 124
musteus 13. 55
mustum 3. 58 | 6. 27 | 11. 19
muta 7. 17 | 11. 103 | 9. 76 | 14. 75
mutare 14. 27
mutari 14. 180
mutat 8. 33. 49 | 9. 47
mutata 5. 8
mutavere 10. 103
mutemus 3. 11
mutet 10. 50
Mutinæ 3. 59
Mutiosque 6. 19
Mutius 1. 22
mutoniati 11. 64
mutoniatis 3. 73
mutor 14. 133
mutua 2. 30 | 3. 40 | 6. 5. 20 | 9. 105 | 10. 14. 20
mutuaris 8. 16
mutuos 12. 64
mutus 1. 69 | 7. 9
Myconis 6. 92
Mycenas 4. 55 | 14. 1
Myos 8. 43. 51
Myrinis 9. 43
Myrino 12. 29
Myrinum * 20
myrobalanum 14. 57
Myronis 4. 39 | 8. 51
myrrha 4. 86 | 14. 113
myrrhæ 10. 80
myrrham 2. 12 | 10. 97 | 11. 55
myrrhina 3. 36 | 9. 60 | 11. 71 | 14. 113
myrrhinisque 3. 82
Myrtale 5. 4
myrtea 3. 82
myrtetis 3. 58
myrtilus 3. 60
myrtus 3. 64 | 4. 13
mystica 8. 81
myxos 14. 41

N.

Molorchi
mortuus 3. 12
12. 40
morum 11. 2
morumque 12. 5
mortis 5. 67
mota 11. 105
moti 10. 83
moto 14. 1 | 10. 5 | 4. 3
motor 11. 40
moveant 7. 53 | 13. 17
movebit 5. 79 | 8. 28
movemur 7. 17

movendo

VOCABULORUM.

11. 53
. 13 | 11. 71
· 6. 39
92
39
. 75
. 46
: 4. 73
63 | 7. 17 | 9. 38
6
1. 95
. 11
27
3
6
. 25
18
50 | 3. 46
10. 30
3. 58
6 | 3. 62
3
197 | 9. 58
30 | 8. 61 | 11.
1. 97
2. 76 | 11. 39 |
13. 11
9. 58
197 | 8. 61 | 13.
3 | 10. 30
1 12. 48
77
. 40 | 3. 13 | 11.
37
3. 45
36 | 10. 31 | 13.
31
77
5. 23
15
97. 127
. 96 | 13. 6. 106.
3
ultæ, &c. *frequen-*
m ut si opus descri-
14. 25
m 8. 28
es 11. 32
i 14. 184. 192
1. 54
.. 64
3. 59
3 | 7. 4. 6. 32 | 9.
28
: 12. 63
10. 90
2. 5 ; 1. 94. 112 |

2. 39 | 4. 45 | 5. 20. 79 | 6. 29. 62 | 7. 15. 54. 85. 27. 41. 48. 56. 68. 71 | 9. 90 | 11. 18. 50 | 12. 4. 31 | 14. 10. 78. 105. 112. 89 | 9. 74. 85 | 4. 56 | 3. 6 | 6. 63 | 14. 14 | 10. 41 | 9. 54 | 13. 9 | 7. 45 | 13. 91 | 12. 75 | 7. 52
munere 1. 102 | 4. 19 | 5. 15. 49 | 6. 86 | 7. 46. 63 | 10. 28. 73 | 11. 81 | 13. 3 | 9. 69 | 3. 95 | 4. 89 | 7. 16 | 9. 59 | 14. 80 | 9. 17 | 12. 9 | 9. 105
muneribus 1. 32 | 4. 10 | 7. 33. 35. 41 | 10. 29. 87 | 9. 49
muneribusque 10. 16
muneris 6. 83 | 8. 51 | 9. 102 | * 24
munerum 5. 18
municipem 7. 96 | 10. 65 | 12. 21 | 14. 114
municipalem 4. 66
municipes 10. 87. 103
municipi 10. 37
munifica arca 8. 38
munificum 4. 56
Munna 10. 36
munus 2. 85. 92 | 3. 2. 59 | 4. 2. 61 | 6. 7 | 7. 45. | 8. 64 | 10. 73 | 12. 60 | 13. 27 | 14. 13. 126, 127. 153 | 9. 96 | 8. 28. 51 | 12. 24 | 14. 60 | 2. 10. 30 | 4. 10 | 14. 21 | 9. 50 | 5. 16 | 9. 44. 55 | 14. 168
munuscula 9. 55 | 5. 85 | 7. 48. 79
Muræna 10. 30 | 13. 80
Murænæque 2. 37
muria 13. 103
murice 1. 50 | 4. 4 | 5. 24 | 8. 48. 72 | 9. 63 | 12. 94 | 2. 82
murices 13. 87
murmur 8. 55
murmure 7. 87 | 9. 70
muros 8. 6
murrhina 13. 110
murum 5. 75
mus 11. 19
Musa 3. 20 | 8. 3 | 10. 17 | 12. 11 | 2. 22 | 4. 49
Musæ 5. 6 | 13. 1 | 7. 7 | 9. 27
Musæi 12. 97

Musamque 4. 90
Musarum 2. 92 | 10. 58
Musas 7. 45 | 9. 12. 101
musca 5. 18
muscaria 14. 67
muscarium 14. 71
muscas 3. 82 | 14. 67
Musis 1. 13 | 2. 89 | 4. 31 | 7. 62 | 9. 59 | 11. 1. 94 | 2. 41
Musisque 8. 82
musta 13. 8 | 7. 27 | 3. 82 | 1. 19 | 13. 8. 124
musteus 13. 55
mustum 3. 58 | 6. 27 | 11. 19
muta 7. 17 | 11. 103 | 9. 76 | 14. 75
mutare 14. 27
mutari 14. 180
mutat 8. 33. 49 | 9. 47
mutata 5. 8
mutavere 10. 103
mutemus 3. 11
mutet 10. 50
Mutinæ 3. 59
Mutiosque 6. 19
Mutius 1. 22
mutoniati 11. 64
mutoniatis 3. 73
mutor 14. 133
mutua 2. 30 | 3. 40 | 6. 5. 20 | 9. 105 | 10. 14. 20
mutuaris 8. 16
mutuos 12. 64
mutus 1. 69 | 7. 9
Myconis 6. 92
Mycenas 4. 55 | 14. 1
Myos 8. 43. 51
Myrinis 9. 43
Myrino 12. 29
Myrinum * 20
myrobalanum 14. 57
Myronis 4. 39 | 8. 51
myrrha 4. 86 | 14. 113
myrrhæ 10. 80
myrrham 2. 12 | 10. 97 | 11. 55
myrrhina 3. 36 | 9. 60 | 11. 71 | 14. 113
myrrhinisque 3. 82
Myrtale 5. 4
myrtea 3. 82
myrtetis 3. 58
myrtilus 3. 60
myrtus 3. 64 | 4. 13
mystica 8. 81
myxos 14. 41

N.

N.

NÆvia 1. 29. 72. 107 | 2. 9. 26 | 3. 13
Nævole 1. 98 | 2. 46 | 3. 71. 95 | 4. 84
Naiades 6. 68
Napi 12. 20
Narbo 8. 72
Nardi 14. 146
Nardo 2. 59 | 3. 65 | 4. 13 | 13. 51
nare 6. 39
nares 3. 85 | 9. 60
naribus 1. 83 | 7. 94 | 4. 42
Narnia 7. 92
narra 4. 61
narrabat 9. 86
narrant 10. 39
narranti 14. 198
narrantur 2. 36
narrare 12. 94
narraris 12. 52
narras 3. 63 | 4. 37 | 5. 30 | 7. 53
narrasti 8. 17
narrat 3. 20. 84. 87 | 8. 6 | 12. 35
narratur 2. 72 | 3. 9 | 5. 78 | 8. 15
narraveris 3. 46
narrent 7. 61
narres 9. 36
Narthecia 14. 78
Narthecium, *ibid.*
nascantur 9. 6
nascatur 4. 42
nascentes 5. 5
nascentia 6. 4
nascentis 8. 36
nascere 6. 3
nasceris 7. 64
nascetur 6. 49
nasci 1. 66 | 6. 2 | 8. 64 | 11. 25. 43 | 12. 76
nascitur 1. 27. 106 | 7. 30 | 11. 16
nasi 11. 99
Nasica 2. 79
Nasidiane 7. 53
nasisque 6. 64
naso 7. 36 | 5. 20
Nasone 1. 62
Nasonem 5. 10 | 12. 44
Nasones 3. 38
Nasonis 14. 192
nasum 1. 4. 42 | 12. 90. 101 | 6. 64 | 7. 36
nasus 13. 2 | 5. 26 | 2. 11 | 14. 96 | 6. 36
nasutius 2. 54
nasutus 12. 37 | 13. 2
natantique 11. 99
nata * 12 | 6. 27 | 9. 43 | 10. 39. 94 | 11. 73 | 12. 21 | 13. 115
natabis 1. 50
natabit 14. 96
natabunt 3. 35
natæ 1. 115 | 10. 33
natalem 10. 87
natales 8. 64 | 9. 53 | 10. 24
natali 9. 54 | 10. 27 | 12. 61
natalitias 7. 85 | 8. 64
natalitium 8. 38
natam 10. 39
natantes 3. 76
natantis 2. 87
natantur 4. 30
natare 1. 6 | 3. 44 | 8. 46
nataret 7. 35
natat 10. 30 | 12. 31 | 13. 80
natatur 6. 43
nates 3. 82 | 6. 56 | 11. 44. 95. 100 | 14. 18 | 1. 93 | 12. 75
natibus 2. 47 | 12. 78
natis * 12 | 8. 81 | 11. 54
nativa 1. 97
nativo 11. 62
nato 4. 45 | 8. 66 | 13. 99
natorum 2. 92 | 7. 39 | 9. 99 | 11. 13 | 2. 91, 92 | 3. 95 | 9. 68
natorumque 3. 94
natos 8. 31 | 14. 102 | 2. 34
natum 6. 83 | 7. 64 | 10. 27 | 9. 12
natura 6. 83 | 7. 99 | 8. 68 | 9. 91 | 11. 23
naturæ 11. 81
natnram 9. 42
natus 2. 11 | 3. 1 | 6. 93 | 8. 40 | 11. 45. 66. 95 | 2. 11
navali * 28
navalis * 24
navem 10. 104
naufragus 12. 57
naviculatur 3. 20
navigantes 3. 67
navigantium 3. 64
navigare 9. 27
navigat 7. 29
navigerum 12. 100
Naumachiam * 28
nauseam 4. 37
Nausicaë 11. 31
navita 6. 80
nauta 5. 16 | 10. 85
nautæ 12. 29
nautas 3. 67
nautis * 26
nauticum 4. 62
Neapolis 5. 79
nebit 6. 3
nebula 8. 33 | 4. 64
nebulæ 4. 4
necari 1. 44
necat 4. 54
necesse 2. 23. 70 | 5. [illegible] 4 | 11. 72
necessum 6. 57
necis * 7
nectar 9. 37 | 11. 4[illegible] | 22. 104 | 3. 82 | [illegible]
nectare 4. 32 | 8. 5[illegible] 58 | 4. 8 | 9. 12 | 1[illegible] 8. 51 | 9. 35 | 13.[illegible]
nectareum 13. 108
necte 14. 206
nectere 7. 88
nefas 5. 68. 70 | 6.[illegible] 68 | 7. 23 | 9. 88 | [illegible] 14. 75 | 6. 62 | [illegible] 75 | 1. 13 | 9. 72
nega 1. 43 | 2. 25. [illegible] 38 | 6. 20 | 12. 46 [illegible]
negabis 4. 43 | 14. 76
negabit 1. 107 | 5. 43
negamus 2. 8
negant 10. 95 | 12. 11. [illegible]
negante 10. 65
negantem 6. 66 | 7. 4[illegible]
negare 1. 65. 75 | 2. 4[illegible] 26. 54 | 4. 12. 3[illegible] 5. 6. 45. 79 | 6. 4[illegible] 10. 26. 70 | 11. [illegible] 7 | 14. 29
negaret 7. 35. 38
negari 1. 16. 43
negaris 2. 5
negas 2. 72 | 3. 94 | 4.[illegible] 5. 17 | 7. 42 | 11.[illegible] 12. 72
negasti 4. 7 | 10. 14
negat * 12 | 1. 69. 10[illegible] 73 | 4. 21. 27. 69. [illegible] 23 | 6. 10. 41 | 9. 5[illegible] 10. 11 | 11. 23. 7[illegible] 12. 19. 55. 81. 102 | [illegible]
negatve 11. 71
negata 6. 10 | 9. 39 | 11[illegible]
negatum 9. 12
negatur 5. 10
negavi 4. 15 | 6. 92
negavit 6. 66

VOCABULORUM.

12. 61
4. 71 | 6. 39 |
9
2
. 42 | 12. 49
12. 89
9. 111 | 11.
. 87 | 11. 67
85
30
6
9. 73
| 14. 193
8 | 2. 90 | 3.
54 | 4. 50 | 5.
6. 44 | 7. 9.
9. 62. 69. 81.
. 70. 86 | 11.
12. 29. 36. 82
19
| 1. 56 | 8.
51 | 9. 73. 77
5
| 9. 42
58 | 11. 19 |
7 | 1. 50 | 2.
11. 6 | 6. 76 |
| 4. 64 | 1. 13 |
2
3 | 3. 14
10. 48 | 13.
3 | 4. 31 | 6.
12. 24
6. 21
| 11. 16 | 1.
42
91
| 6. 82 | 9.
1. 107
10. 77
9
4. 57
0. 30

Nero 7. 43 | 9. 27 | 11. 34 | 7. 20
Nerone 7. 33 | 10. 48
Neronem 7. 43
Neroni 3. 20 | 4. 63 | 11. 7. 34
Neroniana 12. 57
Neronianas 2. 48 | 7. 33 | 3. 25
Neronianis 7. 33 | 12. 85
Neronis * 2 | 7. 44 | 8. 52 | 11. 34 | 8. 70 | * 28
Nerva 11. 2. 8 | 12. 6
Nervæ 8. 70 | 9. 27 | 11. 5
Nervas 5. 29
nescia 9. 86
nesciat 7. 6
nescio 2. 28 | 3. 72. 77 | 5. 34. 63 | 6. 60 | 8. 31 | 9. 89 | 11. 22. 65
nescis 1. 14 | 2. 6. 82 | 4. 49. 56. 81 | 5. 15 | 7. 91 | 9. 45. 94 | 11. 30 | 12. 57. 102 | 14. 46. 58
nescisti 14. 139
nescit 2. 62 | 3. 68 | 5. 18. 39 | 8. 48. 59 | 11. 4 | 12. 71 | 14. 1
Nessi 9. 67
Nestor 3. 28 | 11. 33
Nestore 7. 95 | 8. 6
Nestorea 13. 117
Nestoreæ 9. 30
Nestoris 2. 64 | 5. 59 | 6. 70 | 11. 57
Nestorisve 8. 64
neve 1. 4 | 4. 19
neuter 5. 21
neutri 3. 38
neutro 7. 100
neutrum 10. 46
nexu * 26
Nicerotiana 6. 55
Nicerotianis 10. 38
Nicerotis 12. 66
nidis 5. 68 | 10. 16
nido 1. 118 | 6. 55 | 11. 19 | 7. 16
nidore 1. 93 | 7. 26
nidos 5. 7 | 9. 12
niger 1. 54 | 6. 55 | 7. 29 | 10. 12. 16 | 12. 24. 38. 54
nigra 3. 34 | 6. 39. 77 | 7. 12, 13. 34. 52. 60 | 1. 77 | 9. 36 | 8. 56 | 10. 3. 65 | 4. 36. 62 | 9. 3 | 14. 5 | 11. 35 | 5. 79
nigræ 1. 93. 100
nigram 3. 2

nigras 5. 36 | 9. 23
nigrescant 8. 77
nigrescunt 11. 40
nigri 9. 49 | 11. 9. 50 | 12. 32. 62
Nigrina 4. 75 | 9. 31
nigrior 1. 73 | 8. 64
nigriorem 1. 116 | 12. 34
nigris 4. 2 | 11. 92 | 5. 6
nigro 1. 105 | 10. 49 | 11. 57 | 9. 92 | 3. 3
nigros 2. 90 | 1. 25 | 5. 44 | 10. 50 | 4. 27
Nile 10. 26
Nili 3. 63 | 11. 12. 14 | 14. 115 | * 3
Niliacæ 5. 13 | 8. 81
Niliacam 1. 78 | 13. 9
Niliaci 13. 122
Niliacis 5. 66 | 13. 85 | 4. 42
Niliaco 10. 12 | 14. 150
Niliacum 13. 57
Niliacus 12. 75 | 10. 14 | 3. 93
Nilo 11. 16
Nilotica 6. 80
Nilotide 10. 6
Nilum 7. 87
Nilus 4. 11 | 1. 62 | 10. 7
nimbis * 3 | 1. 57 | 10. 38 8. 78
nimbo 5. 26 | 9. 39
nimbos 7. 35 | 10. 82
nimbum 2. 41
nimbus 14. 112
nimia 2. 61 | 10. 24
nimias 10. 85
nimio 2. 51 | 5. 65 | 9. 92 | 3. 17 | * 7 | 8. 33
nimios 10. 48 | 14. 18
nimiumque 8. 3. 23
nimius 10. 1
Niobe 5. 54 | 10. 67
Nioben 3. 32
nite 4. 1
niteant 9. 73
nitebas 12. 68
nitebat 12. 15
nitellam 5. 38
nitens 12. 38
nitenti 12. 57
nitent 10. 42. 51 | 8. 57 | 9. 58
nitere 6. 42
nites 5. 24
nitet 4. 64 | 6. 93 | 8. 6. 51 | 9. 105 | 10. 89
nitida 8. 48 | 9. 50
nitidæ 8. 21 | 10. 83

niti

13. 126 | 14. 9 | 10. 27. 75. 219 | 4. 25
nummularius 12. 57
nummus 13. 3
nuncupat 9. 14
nuncupatur 9. 12
nuncia 7. 32
nunciat 8. 67 | 10. 48
nuncius 7. 5
nupſiſti 5. 17 | 7. 57
nupſit 1. 25 | 4. 76 | 5. 76 | 12. 42
nupta 11. 24 | 9. 106 | 11. 79 | 4. 66
nuptæ 3. 93 | 10. 35
nuptiæ 12. 66
nuptiale 11. 99
nuptias 1. 11 | 6. 8
nupturire 3. 93
Nurſinas 13. 20
nuru 10. 6
nurum 12. 21
nurus 11. 54 | 14. 59 | 4. 75
nuruſque 2. 41
nuſquam * 7 | 1. 4. 50. 56 | 4. 16. 66 | 6. 42 | 7. 72 | 12. 24 | 14. 138
nutantia 1. 89 | 5. 12
nutibus 3. 82
nutriat 6. 27
nutricem 10. 67
nutrita 11. 70
nutritor 8. 28
nutrix 5. 1 | 11. 79
nutu 9. 28 | 6. 82 | 9. 45
Nympha 9. 59. 67 | 6. 43. 47. 98
Nymphæ 11. 83
Nympharum 1. 50 | 4. 57 | 9. 59 | [illegible]
Nyſæ 4. 44

O.

OBeſus 13. 84
obibat 1. 91
objecta 8. 14
objecture 5. 70
obit 11. 83
obligatque 7. 38
oblinitur 11. 46
obliqua 7. 61
oblita 7. 93
oblitus 5. 7
obnoxia 9. 88
obruet 5. 41
obruit 4. 11
obrutuſque 9. 41
obſcœna 11. 62
obſcœnæ 4. 48
obſcœnos 6. 50
obſcura 2. 8 | 14. 171
obſcuraque 11. 105
obſcuras 6. 59
obſcurent 14. 5
obſcuro 1. 79
obſcurus 1. 50 | 5. 13
obſerata 7. 19
obſervant 4. 54
obſervare 5. 51 | 9. 103
obſervat 7. 49
obſerves 9. 92 | 12. 29
obſidet 2. 17
obſonator 14. 217
obſonia 3. 23
obſtante 5. 66
obſtantem 4. 54
obſtas 11. 97
obſtat 1. 88 | 4. 29
obſtrepe 7. 17
obſtrepis 1. 96
obticuiſſe 10. 17
obvia 4. 53 | 14. 169
obvios 7. 94
obvium 11. 7
occaſio 8. 9
occidis 10. 50
occidit 1. 81 | 4. 11. 63 | 6. 68. 85 | 7. 39 | 9. 31
occiſus 2. 84
occubuit * 19
occupare 5. 14
occupat 3. 24 | 7. 60
occupato 7. 96 | 3. 82
occupatus 12. 107
occurrere 7. 94
occurris 1. 118 | 2. 67
occurrit 3. 14. 44 | 9. 28
occurrunt 11. 99
Oceani 6. 64
Oceano 5. 28
Oceanum 5. 24 | 10. 37
Oceanumque 10. 44
Oceanus 3. 95 | 6. 9
ocellis 1. 93
ocia 4. 25
ocioſa 2. 37
ocioſis 1. 97
ocioſum 5. 21
ocium 3. 36
octaphoro 6. 84
octava 4. 8
octavam 10. 48 | 11. 53
octavum 9. 65
octavus 8. 71
octies 8. 64
octo 2. 57 | 5. 12 | 7. 52 | 9. 3 | 14. 87 | 9. 32
octobres 12. 68 | 10. 87
octobris 10. 62
oculi 9. 85
oculis 4. 78 | 7. 6 | [illegible] 10. 59 | 12. 45 | 1. 97
oculiſque 9. 60
oculo 6. 78 | 8. 59 | 12. 4. 65 | 8. 59
oculoque 5. 14
oculos 2. 91 | 3. 92 | 4. 8. 2 | 9. 16
oculoſque 6. 80
oculum 1. 93 | 3. 8
oculus 6. 78
oderat 9. 81
oderit 8. 3
odi 5. 18 | 7. 42 | 12. 39
odit 6. 59. 61 | 7. 11 | 8. 10. 4
odioſus 2. 1 | 8. 6
odiſſe 12. 13
odiſſet 7. 23
odor 1. 88 | 2. 12 | 3. 12. 32
odoræ 6. 80
odore 6. 93 | 9. 63
Odryſio 7. 7
Odryſios 7. 79
Oebalius 11. 44 | 14. 173
Oedipodas 9. 26
Oedipoden 10. 4
œnophori 6. 89
Oetæi 9. 67
ofella 14. 221
ofellæ 10. 48
ofellas 12. 48
offendere 2. 23. 32 | 9. 6
offendimur 7. 47
offendor 6. 7 | 7. 17
offendunt 8. 24
offenſa 12. 57
offenſæ 8. 33
offenſo 8. 75
offenſus 9. 44 | 12. 78
offeras 5. 6
officiis 1. 56
officio 4. 79
officioſe 1. 71
officioſus 5. 23 | 10. 88
officium 1. 91 | 8. 57 | 73 | 11. 66
ohe 4. 91
ole 2. 68 | 4. 36 | 10. 54
oleas 3. 93
olebit 14. 146
olei 12. 71
olent 2. 12
olentem 11. 55
olentes 6. 85
olenti 2. 16
olentis 14. 140

. 36. 50. 96 | 9.
| 3. 37
.8. 68 | 10. 2 |
| 12. 98 | 14.
| 9. 37
02
62
| 7. 36
15. 52
. 62 | 14. 208
11. 32 | 1. 88 |
8. 78
6
30
6 | 5. 50
11
| 11. 100
2. 66 | 7. 17. 61 |
14
| 10. 9 | 12. 52
14. 92
62
. 73 | 7. 63
| 5. 52 | 7. 25 |
| 13. 72 | 10.
. 95
4. 67 | 5. 13 | 6.
| 12. 38 | 9. 86 |
67
. 80 | 9. 50 | 10.
7. 79 | 8. 15 | 9.
26 | 11. 79 | 10.
5. 7 | 9. 65 | 12.
6 | 12. 55
60 | 2. 66 | 11.
| 8. 11 | 4. 28 |
| 6. 30 | 8. 7 |
. 22
3. 58
24
6 | 5. 66 | 10. 67
16
13. 58
114. 116 | 2. 40 |
77 | 5. 6 | 9. 36 |
3

novimus 13. 2
Novio 1. 87
novis 5. 10
noviffima 8. 57
novit 1. 40. 67. 94 | 2. 52 | 3. 63. 81 | 6. 39. 64. 82 | 7. 24 | 10. 15 | 14. 8. 201
Novium 1. 87
Noviumque 7. 71
Novius 1. 87
novo 4. 45 | 10. 41
novos 13. 1
novum 1. 13 | 7. 72. 36
novus 1. 55 | 3. 36 | 4. 10 | 5. 66 | 8. 71 | 11. 45 | 3. 36 | 5. 66 | 4. 10 | 1. 55
nox 2. 90 | 6. 58 | 8. 50 | 10. 38. 47. 71 | 9. 3 | 4. 7
noxia 2. 61 | 5. 68 | 3. 91
noxias 10. 5
noxius 1. 86
nube 8. 36 | 9. 25
nubere 5. 17 | 7. 57 | 8. 12 | 9. 6 | 10. 8 | 11. 24 | 12. 42
nubila 2. 11 | 8. 51
nubilus 6. 10
nubis 6. 22
nubit 4. 13 | 6. 7. 47
nuce 11. 19
nuces 13. 1 | 14. 18 | 4. 66 | 13. 25 | 5. 31 | 7. 90
nucibus 5. 85 | 14. 1
nuciperfica 13. 46
nucleofque 11. 87
nuda * 7 | 3. 51. 71 | 6. 32 | 10. 50 | 11. 105 | 8. 1
nudæ 12. 45
nudam 4. 28 | 10. 81
nudet 2. 66 | 11. 85
nudi 7. 31. 34 | 14. 81 | 1. 93 | 11. 57 | 5. 2 | 7. 31
nudo 11. 101 | 14. 86 | 8. 67 | 11. 23 | 12. 64 | 1. 9. 85 | 5. 63 | 14. 148 | 7. 71
nudorum 12. 71
nudos 3. 68
nudum 1. 24 | 4. 53 | 5. 5 | 6. 68 | 11. 62 | 5. 50 | 10. 83
nudus 6. 77 | 9. 57 | 1. 44
nugarum 7. 25 | 9. 1
nugas 4. 10. 83 | 5. 81 | 6. 64 | 7. 10. 50 | 8. 3 | 7. 10 | 2. 86
nugis 1. 114 | 2. 4 | 4. 72 | 7. 13 | 14. 183 | 3. 55.

185
nulla, nullus, &c. *passim.*
Numa 10. 52. 97 | 11. 105 | 12. 6 | 11. 6 | 3. 62 | 10. 39
Numæ 6. 47 | 10. 10. 35. 44 | 11. 6 | 12. 63
Numæque 10. 76
Numam 11. 6
Numas 9. 28
Numati 10. 33
numen * 12, 13. 17 | 1. 69 | 8. 80 | 9. 44 | 10. 92 | 9. 2. 104
numerabas 9. 30
numeranda 4. 40
numerandus 1. 40
numerant 8. 65
numerantem 7. 13. 64
numerantur 4. 22
numerare 2. 52 | 6. 34 | 8. 26. 56. 66 | 9. 38 | 11. 63 | 12. 57 | 13. 10
numeras 9. 36 | 10. 28. 38 | 11. 40
numerafti 11. 85
numerat 1. 16 | 10. 23. 53
numerata 11. 71
numeratur 3. 6 | 8. 68 | 14. 17
numeravi 4. 40
numeravit 8. 28 | 9. 60
numerem 8. 78
numeres 4. 37
numeret 7. 8
numeretur * 27 | 5. 66
numero 14. 15
numeros 10. 44
numerofa 2. 29
numerofior [illegible]
numerofus [illegible]
numerum 8. [illegible]. 199
numerus 5. 50 | 11. 25
Numidicæ 3. 58 | 13. 73
Numidum 12. 26
numina 9. 88 | 11. 4 | 3. 24
numine 6. 85
numinis 7. 11
numifmata 1. 12 | 8. 78 | 9. 32
nummi 4. 51 | 12. 53. 71
nummis 1. 67 | 2. 43. 57 | 4. 37 | 8. 44 | 10. 31 | 6. 5 | 13. 3 | 14. 35 | 2. 43 | 12. 26
nummorum 7. 52 | 12. 29
nummos 1. 77 | 3. 26 | 4. 15 | 5. 43 | 8. 13. 17 | 9. 33. 47 | 10. 14 | 11. 67 | 12. 23 | 13. 126

13. 126 | 14. 9 | 10. 27. 75. 219 | 4. 25
nummularius 12. 57
nummus 13. 3
nuncupat 9. 14
nuncupatur 9. 12
nuncia 7. 32
nunciat 8. 67 | 10. 48
nuncius 7. 5
nupsisti 5. 17 | 7. 57
nupsit 1. 25 | 4. 76 | 5. 76 | 12. 42
nupta 11. 24 | 9. 106 | 11. 79 | 4. 66
nuptæ 3. 93 | 10. 35
nuptiæ 12. 66
nuptiale 11. 99
nuptias 1. 11 | 6. 8
nupturire 3. 93
Nursinas 13. 20
nuru 10. 6
nurum 12. 21
nurus 11. 54 | 14. 59 | 4. 75
nurusque 2. 41
nusquam * 7 | 1. 4. 50. 56 | 4. 16. 66 | 6. 42 | 7. 72 | 12. 24 | 14. 138
nutantia 1. 89 | 5. 12
nutibus 3. 82
nutriat 6. 27
nutricem 10. 67
nutrita 11. 70
nutritor 8. 28
nutrix 5. 1 | 11. 79
nutu 9. 28 | 6. 82 | 9. 45
Nympha 9. 59. 67 | 6. 43. 47. 98
Nymphæ 11. 83
Nymph[illegible]. 50 | 4. 57 | 9. 59
Nysæ 4. [illegible]

O.

OBesus 13. 84
obibat 1. 91
objecta 8. 14
objecture 5. 70
obit 11. 83
obligatque 7. 38
oblinitur 11. 46
obliqua 7. 61
oblita 7. 93
oblitus 5. 7
obnoxia 9. 88
obruet 5. 41
obruit 4. 11
obrutusque 9. 41
obscœna 11. 62
obscœnæ 4. 48
obscœnos 6. 50
obscura 2. 8 | 14. 171
obscuraque 11. 105
obscuras 6. 59
obscurent 14. 5
obscuro 1. 79
obscurus 1. 50 | 5. 13
obserata 7. 19
observant 4. 54
observare 5. 51 | 9. 103
observat 7. 49
observes 9. 92 | 12. 29
obsidet 2. 17
obsonator 14. 217
obsonia 3. 23
obstante 5. 66
obstantem 4. 54
obstas 11. 97
obstat 1. 88 | 4. 29
obstrepe 7. 17
obstrepis 1. 96
obticuisse 10. 17
obvia 4. 53 | 14. 169
obvios 7. 94
obvium 11. 7
occasio 8. 9
occidis 10. 50
occidit 1. 81 | 4. 11. 63 | 6. 68. 85 | 7. 39 | 9. 31
occisus 2. 84
occubuit * 19
occupare 5. 14
occupat 3. 24 | 7. 60
occupato 7. 96 | 3. 82
occupatus 12. 107
occurrere 7. 94
occurris 1. 118 | 2. 67
occurrit 3. 14. 44 | 9. 28
occurrunt 11. 99
Oceani 6. 64
Oceano 5. 28
Oceanum 5. 24 | 10. 37
Oceanumque 10. 44
Oceanus 3. 95 | 6. 9
ocellis 1. 93
ocia 4. 25
ociosa 2. 37
ociosis 1. 97
ociosum 5. 21
ocium 3. 36
octaphoro 6. 84
octava 4. 8
octavam 10. 48 | 11. 53
octavum 9. 65
octavus 8 71
octies 8. 64
octo 2. 57 | 5. 12 | 7. 52 | 9. 3 | 14. 87 | 9. 32
octobres 12. 68 | 10. 87
octobris 10. 62
oculi 9. 85
oculis 4. 78 | 7. 6[illegible] 10. 59 | 12. 15 [illegible]
oculisque 9. 60
oculo 6. 78 | 8. 59 [illegible] 4. 65 | 8. 59
oculoque 5. 14
oculos 2. 91 | 3. 92 [illegible] 8. 2 | 9. 16
oculosque 6. 80
oculum 1. 93 | 3. 8
oculus 6. 78
oderat 9. 81
oderit 8. 3
odi 5. 18 | 7. 42 | 1[illegible]
odit 6. 59. 61 | 7. 11 10. 4
odiosus 2. 1 | 8. 6
odisse 12. 13
odisset 7. 23
odor 1. 88 | 2. 12 | [illegible] 12. 32
odoræ 6. 80
odore 6. 93 | 9. 63
Odrysio 7. 7
Odrysios 7. 79
Oebalius 11. 44 | 14. 1[illegible]
Oedipodas 9. 26
Oedipoden 10. 4
œnophori 6. 89
Oetæi 9. 67
ofella 14. 221
ofellæ 10. 48
ofellas 12. 48
offendere 2. 23. 3[illegible]
offendimur 7. 47
offendor 6. 7 | 7. 17
offendunt 8. 24
offensa 12. 57
offensæ 8. 33
offenso 8. 75
offensus 9. 44 | 12. 78
offeras 5. 6
officiis 1. 56
officio 4. 79
officiose 1. 71
officiosus 5. 23 | 10. 8
officium 1. 91 | 8. 57 73 | 11. 66
ohe 4. 91
ole 2. 68 | 4. 36 | 10.
oleas 3. 93
olebit 14. 146
olei 12. 71
olent 2. 12
olentem 11. 55
olentes 6. 85
olenti 2. 16
oleatis 14. 140

8. 55 | 4. 4 | 6.
| 12. 87
*
4
12. 29 | 3. 63.
9. 12 | 11. 31 |
| 5. 78 | 13. 98
| 6. 36
50
7
08 | 5. 61 | 7.
10. 79 | 12. 52
13. 36 | 9. 27.
| 11. 53 | 13.
36 | 5. 79 | 4. 46
100
12
97
2. 31 | 7. 30 |
175
7. 39 | 4. 45 |
4
. 100
s, &c. *passim*, &
na.
7. 101
78
3 | 9. 56
1. 22
| 6. 77 | 8. 75 |
13. 29 | 14. 3 |
| 7. 93 | 10. 48 |
50
71
75
| 3. 45
11. 82
5
4

opertos 9. 60
opertum 14. 222
operumque 4. 83
opes 4. 78 | 5. 19. 43. 82 | 8. 18. 26 | 9. 23. 60 | 10. 2 | 11. 6 | 12. 5. 42. 63 | 7. 31 | 4. 73 | 5. 26 | 2. 13. 30 | 9. 66 | * 4. 84 | 2. 16 | 12. 53 | 10. 48. 96
Ophitæ 6. 42
ophthalmicus 8. 74 | 3. 75 | 5. 70 | 11. 6 | 2. 43 | 3. 40
opimi 1. 27 | 2. 40 | 3. 26 | 13. 113
Opimiani 9. 89
Opimiano 10. 49
Opimianum 3. 82
opobalſama 14. 59 | 11. 9
ὀπωρινὸν 9. 3
oportet 4. 39
Oppiane 6. 42 | 8. 25
Oppianus 7. 3
oppida 3. 95
oppidum 10. 30
oppignaverit 2. 57
oppoſita 3. 68
oppoſuitque 10. 85
oppreſſæ 14. 159
opſonia 3. 23
optabat 9. 52
optabis 7. 95
optabiſque 10. 78
optare 11. 81
optarent 1. 100
optarit 10. 92
optas 10. 71
optaſſet 9. 40
optat 2. 90 | 6. 59 | 11. 56
optavitque 8. 2
optem 4. 91
optemus 1. 100
optes 10. 47
optet 6. 25 | 8. 86
optima 1. 19 | 4. 55 | 9. 12
optimam 4. 55
optime 12. 63 | 14. 180
optimi 8. 10
optimum 9. 79
optimus 1. 42
opto 1. 56 | 8. 61 | 12. 49
opum 4. 40
opus * 1. 16. 27 | 1. 26. 54. 71 | 2. 50. 77 | 3. 38 | 4. 29. 83 | 5. 5. 31. 41 | 6. 13. 73 | 7. 62. 68. 83 | 8. 6. 33. 36. 51 | 9. 27. 32. 39. 45. 95 | 10. 2. 21. 55. 59 | 11. 61. 79. 105 | 12.

5 | 13. 2 | 14. 1. 115. 135. 208
ora 1. 15. 23. 49. 60. 61. 79 | 2. 72. 75 | 3. 19. 93 | 5. 36. 70 | 6. 34. 74. 93 | 7. 82. 86 | 8. 3. 36 | 9. 25. 67. 76. 78. 104 | 10. 10. 26. 99 | 12. 60 | 13. 89 | 14. 126
oraque 5. 36 | 9. 26
orabat 4. 67. 73
oranti 5. 74 | 9. 47
oras 8. 76 | 10. 20. 93 | 12. 100
orat 11. 28
oratione 5. 29
orba 2. 32 | 6. 60 | 7. 13
orbata 6. 85
orbe * 27 | 1. 1 | 2. 65 | 4. 30 | 5. 13. 75 | 6. 64 | 7. 7. 16. 62 | 8. 36. 61 | 9. 44. 85. 104
orbem 5. 61 | 6. 3 | 8. 51 | 9. 18
orbes 2. 43 | 9. 23. 32. 60
orbi 9. 21
orbis 7. 6 | 9. 7
orbita 14. 33
orbos 6. 27
orbus 11. 45. 84
Orciniana 10. 5
ordeum 13. 11
ordinata 3. 58
ordine 3. 63 | * 26
ordines 5. 8
ordo 4. 2
ore 1. 7. 40. 43. 105 | 2. 24. 61 | 3. 5. 19. 60. 72. 94 | 4. 10. 14. 61. 87 | 5. 2. 8. 36. 56 | 6. 10. 13. 29. 58. 64. 73 | 7. 25. 33. 62. 87 | 8. 1. 18. 28. 51. 56. 65. 70 | 9. 81. 88. 105 | 10. 12. 32. 37. 89 | 11. 5. 23. 57. 62 | 12. 38. 54
Oreſtem 6. 11
Oreſtes 6. 11 | 7. 23 | 10. 11
Oreſti 6. 11
oret 10. 5 | 11. 21
oris 3. 1 | * 24 | 4. 42 | 7. 5 | 8. 32. 45 | 9. 31. 86
oriſque 11. 104
ornare 2. 66
ornatus 4. 78
ornent 13. 91
ornentur 7. 73
ornere 9. 38

12. 57 | 7. 18 | 12. 78 | 4. 73
parvæ 4. 55 | 9. 27. 55 | 11. 92 | 14. 198
parvas 1. 23
parve 1. 4 | 3. 5 | 6. 13
parvi 5. 79 | 9. 19 | 14. 171
parvis 4. 74 | 1. 56
paruit 12. 29
parvo 4. 89 | 6. 66 | 7. 12. 16. 33 | 8. 33 | 10. 1 | 14. 97 | 13. 99
parum 1. 36 | 2. 8. 36 | 7. 66 | 8. 78 | 10. 19
parvula 4. 78
parvuli 10. 92
parvum 12. 95
parvus 4. 90 | 10. 48 | 6. 38
paſcar 13. 49
paſcat 7. 7, 8 | 11. 28. 85
paſcentem 4. 49
paſcere 5. 78 | 8. 79 | 10. 11
paſci 8. 51
paſcimus 10. 58
paſcis 3. 58
paſcit 6. 11 | 9. 3. 64. 82 | 10. 30. 96 | 11. 19
aſcitur 1. 61 | 8. 30 | 10. 96 | 13. 62. 97
aſcunt 6. 90
Paſiphaen * 5
paſſa 2. 43 | 4. 22
paſſere 1. 8. 110 | 9. 55
paſſerum 1. 8 | 4. 14 | 11. 7
paſſerinum 12. 36
paſſerinus 7. 6
paſſeris 1. 93 | 6. 43 | 7. 13
paſſum 2. 5 | 13. 106
paſſus 7. 39 | 11. 83
paſtas 12. 75
paſtillos 1. 88
paſtor 8. 55 | 9. 23 | 11. 42 | 13. 38 | 14. 156
paſtoris 5. 66
paſtum 13. 41
paſtus 9. 90 | 13. 89 | 14. 70 | * 3
Patavina 11. 17
Patavinæ 14. 143
pateat 3. 42
patella 5. 79 | 13. 81
patent 12. 50
pater * 3 | 1. 67. 85 | 3. 10 | 4. 16. 70 | 5. 7. 35 | 6. 3. 39. 62 | 8. 2. 55 | 9. 4. 9. 21. 36, 37. 76 | 10. 7. 28. 68. 102 | 11. 40. 42 | 12. 53. 63 | 14. 176.
108
paterâ 6. 92 | 8. 6
paterent 14. 148
pateret * 12
pateris 2. 34 | 8. 80
paterna 3. 95 | 8. 31
paternæ * 7
Paterne 12. 53
paterni 7. 61
paternis 4. 39 | 9. 3
paternos 11. 71
paternus 9. 89
patet 1. 35. 71 | 3. 72 | 4. 64 | 8. 59 | 9. 21 | 11. 71. 105
pathiciſſimos 12. 97
pati 4. 37 | 9. 67. 94 | 11. 24
patique 7. 38 | 12. 26. 61
patiar 3. 92 | 10. 82
patiare 1. 4
patiaris 6. 81
patiens 10. 25
patienter 14. 165
patientiam 1. 105
patientur 5. 7
patiere 11. 79
patimur 3. 82
patre 2. 2
patrem 1. 34 | 4. 16. 70 | 5. 73 | 6. 39 | 9. 35. 43 | 10. 44 | 11. 56. 104
patremque 11. 8
patres 6. 27 | 11. 6 | 14. 43
patreſque 8. 50 | 9. 49 | 14. 120
patri 1. 69 | 3. 6. 13 | 6. 85 | 9. 78. 104 | 14. 124
patrique 6. 38
patria 8. 72
patriâ 2. 24
patriæ * 3 | 3. 91 | 6. 25 | 10. 20 | 12. 64
patriam 8. 31
patrias 6. 38 | 8. 3 | 9. 84
patribuſque 12. 3
patricio 10. 68
patricius 7. 72
patriciuſque 6. 25
patrii 6. 27
patrios 2. 90 | 4. 75 | 5. 43 | 12. 3. 31
patris 4. 16, 45 | 6. 64 | 8. 36 | 9. 2. 67 | 11. 5 | 12. 101 | 14. 174
patriumque 10. 96
Patrobas 2. 32
Patroclianas 12. 78
patrona 12. 49
patronam 7. 71
patroni 6. 28, 29 | 9. 75
patrono 1. 99 | 5. 71 | 14
patronos 5. 36
patronum 1. 98. 102
patronus 2. 13. 27
patruelibus 5. 36, 37
patrum 4. 55 | 11. 12
patrumque 7. 4
patulo 9. 32 | 13. 5
patulos 3. 19
pauca 1. 97. 117 | 2. 71 | 5. 64. 78 | 6. 10. 15 | 7. 19. 28. 85 | 10. 1 | 109
paucaque 4. 15
paucis 5. 13 | 11. 26
pauco 1. 16 | 2. 48
pavet 11. 40
pavidi * 22
pavit * 7
Pauline 2. 14 | 3. 78
pauliſper 7. 28
Paulla 1. 75 | 6. 6 | 9. 10. 8 | 11. 8
Paullam 10. 8
Paulle 4. 17 | 5. 4. 23 | 12 | 7. 71 | 8. 33 | 9. 10. 10 | 12. 70
Paullos 6. 29
paullum 4. 14. 83 | 5. 23
Paullus 2. 20 | 9. 87
pavo 5. 38 | 13. 70
pavones 3. 58
Pavonia 14. 67
pavoninus 14. 85
pauper 2. 90 | 3. 15 | 4. 40. 67 | 5. 13 | 6. 50. 7. 9 | 8. 19 | 9. 3. 82 | 10 | 11. 6. 33. 45. 51 | 71. 83 | 14. 160. 219
pauperes 5. 42 | 12. 15
pauperi 12. 57
pauperibus 7. 45
pauperior 5. 40 | 10. 78
pauperiore 14. 103
pauperis 3. 48. 81 | 11. 13. 27. 106 | 14. 1. 12
paupertas 4. 77 | 11. 33
paupertatemque 8. 56
pax 7. 79 | 12. 9 | 14. 34
peccant 14. 3
peccantis 14. 68
peccare 9. 39 | 11. 55
peccas 1. 35 | 2. 50
peccaſſe 2. 80
peccat 3. 5 | 9. 97 | 11. 2
peccatum 3. 85
peccaverat 2. 66
pecces 6. 21
pecore 4. 37

VOCABULORUM.

32 | 8. 78
7. 71 | 11. 34
). 50. 53
ue 7. 1
. 49
. 89 | 8. 40 | 12.

. 33 | 13. 115 | 14.

o. 74
1. 53 | 12. 57
12. 67
m 2. 37
s 3. 58 | 13. 67
| 14. 160
e 4. 69
s 4. 44 | 10. 93
o | 9. 62
4. 100
s 6. 89
s 5. 50
. 106
s 1. 26
26 | 12. 100
59 | 11. 57
16
47
ir 3. 38
11. 4
11 | 10. 5
2. 36 | 6. 67 | 9.
73
5. 39
i 2. 72
o 5. 62
um 2. 86
46
. 5
tas 13. 69
i 8. 15
3. 72
11. 47
. 43
hus 6. 52
is 5. 64
3. 28
7. 73
. 48 | 6. 36 | 8.

is 8. 33
ibus 12. 62
3. 44
3. 64 | 14. 13
7. 93
e 8. 81
8. 44 | 10. 97 |

24 | 1. 13 | 3. 38.
11 | 8. 36 | 12. 8 |
| 1. 112

para 9. 19. 57
parabat 8. 30
parabit 11. 32
parantur 10. 30
parare 3. 2. 62
paras 11. 8 | 14. 27
parasitum 9. 29
parasti 12. 99
parat * 28 | 7. 5 | 11. 79
parata 11. 24 | 14. 217
parati 7. 41
parato 10. 97
paratur 1. 55. 67. 105 | 3. 62 | 7. 96
paravit 7. 55 | 9. 15 | 10. 85
parazonium 14. 32
parca 4. 8 | 14. 41 | 10. 41 | 13. 116 | 7. 73
parcæ 6. 62 | 4. 46. 66
parcum 9. 18
parcas 1. 36
parce 1. 78 | 3. 68 | 5. 7 | 6. 27 | 7. 67. 92 | 10. 62. 74. 82 | 11. 23. 44 | 14. 105. 118. 172
parcere 1. 15 | 2. 75 | 4. 74 | 7. 81 | 10. 33
parcis 1. 107 | 3. 13
parcite * 25 | 5. 73
parcius 8. 38 | 12. 14 | 13. 20
parco 2. 40
parcos [illegible] 43
pardum [illegible] 15
pardus 1. 105
parem 9. 28 | 10. 11
parendum 2. 55 | 9. 54
parens * 13 | 1. 117 | 7. 6 | 8. 21 | 9. 7
parensque 8. 2
parentem 5. 6 | 10. 104 | 11. 16
parentes 9. 75
parenti 3. 6
parentibus 10. 71
parentis 6. 83 | 7. 44 | 6. 25
parere 3. 58 | 6. 67 | 9. 7
pares 2. 18 | 8. 12 | 11. 105 | 12. 49 | 10. 47 | 3. 93 | 7. 30 | 11. 28
paret 1. 105
Parethonias 10. 26
pari 4. 13. 35
pariat 10. 91 | 12. 42
paribus 8. 3. 72
Paridis 2. 84
pariente 11. 56
Parim 12. 52

Paris 11. 14. 106
parit 7. 101
pariter * 13. 17. 20 | 3 5 | 4. 57 | 5. 38. 43 | 7. 45. 49. 70 | 8. 2. 28. 36. 57. 82 | 9. 33. 35. 73 | 10. 10. 81. 101 | 11. 70. 81. 94 | 14. 64. 184
pariterque 12. 16
parma 2. 43 | 9. 9 | 14. 155. 213 | 5. 13 | 9. 21
parmæ 9. 70
parmensi 4. 37
Parmessida 8. 70
paro 9. 56
paropsidasque 11. 32
paropside 11. 28
Parrhasiâ 4. 11 | 7. 98 | 9. 12 | 12. 15
Parrhasiæ 8. 36
Parrhasiam 7. 55
Parrhasio 6. 25
Parrhasios 6. 58
pars * 21. 28 | 5. 66 | 7. 25 | 8. 47 | 10. 2. 80 | 9. 12 | * 2 | 11. 23 | 14. 174
parta 1. 115 | 10. 47
parte 2. 50. 54 | 3. 68. 85. 87. 91 | 5. 5 | 6. 18 | 7. 72 | 10. 2 | 11. 23 | 12. 98 |
partem 2. 24 | 3. 86 | 11. 62 | 12. 101
partes 11. 32
Partheniana 9. 50
Parthenio 8. 28 | 12. 11
Partheniosque 4. 79
Parthenium 5. 6 | 11. 1
Parthenius 4. 45
Parthenopœe 11. 87
Parthenopœus 6. 77 | 10. 4 | 9. 57
Parthiæve 10. 76
Partho 2. 53
Parthorum 12. 8
Parthos 5. 59 | 10. 72 | 9. 104
partibus 4. 90
participi 4. 75
partiris 4. 19
partis 9. 49
partitur 3. 82
partitus 4. 9
partus * 12. 14 | 7. 20 | 12. 21
parva * 24 | 4. 64 | 9. 1 | 11. 69 | 14. 18 | 8. 82 | 4. 89 | 7. 52 | 2. 59 | 7. 50 | 9. 99 | 10. 19 | 7. 83 | 9. 9. 32 | 14. 61. 195 | 10. 63 | * 24 | 9. 54 | 5. 85 | 7. 48. 79. 93 | 4. 83 | 12. 31 | 10. 96 | 6 3 | 12. 57

12. 57 | 7. 18 | 12. 78 | 4. 73
parvæ 4. 55 | 9. 27. 55 | 11. 52 | 14. 153
parvas 1. 23
parve 1. 4 | 3. 5 | 6. 13
parvi 5. 79 | 9. 17 | 14. 171
parvis 4. 74 | 1. 56
paruit 12. 29
parvo 4. 85 | 6. 66 | 7. 12. 16. 33 | 8. 33 | 10. 1 | 14. 97 | 13. 99
parum 1. 36 | 2. 8. 36 | 7. 66 | 8. 78 | 10. 29
parvula 4. 78
parvuli 10. 92
parvum 12. 95
parvus 4. 90 | 10. 43 | 6. 38
pascar 13. 49
pascat 7. 7, 8 | 11. 28. 85
pascentem 4. 49
pascere 5. 78 | 8. 79 | 10. 11
pascet 8. 51
pascimus 10. 58
pascis 3. 58
pascit 6. 11 | 9. 3. 64. 82 | 10. 30. 96 | 11. 19
pascitur 1. 61 | 8. 30 | 10. 95 | 13. 62. 97
pascunt 6. 90
Pasiphaen * 5
passa 2. 43 | 4. 22
passere 1. 8. 110 | 9. 55
passerum 1. 8 | 4. 14 | 11. 7
passerinum 12. 36
passerinus 7. 6
passeris 1. 93 | 6. 43 | 7. 13
passum 2. 5 | 13. 106
passus 7. 39 | 11. 83
pastas 12. 75
pastillos 1. 88
pastor 8. 55 | 9. 23 | 11. 42 | 13. 38 | 14. 156
pastoris 5. 66
pastum 13. 41
pastus 9. 90 | 13. 89 | 14. 70 | * 3
Patavina 11. 17
Patavinæ 14. 143
pateat 3. 42
patella 5. 79 | 13. 81
patent 12. 50
pater * 3 | 1. 67. 85 | 3. 10 | 4. 16. 70 | 5. 7. 35 | 6. 3. 39. 62 | 8. 2. 55 | 9. 4. 9. 21. 36, 37. 76 | 10. 7. 28. 68. 102 | 11. 40. 42 | 12. 53. 63 | 14. 176. 108
paterâ 6. 52 | 8. 6
paterent 14. 143
pateret * 12
pateris 2. 32 | 8. 50
paterna 3. 95 | 8. 31
paternæ * 7
Paterne 12. 53
paterni 7. 61
paternis 4. 39 | 9. 3
paternos 11. 71
paternus 9. 89
patet 1. 35. 71 | 3. 72 | 4. 64 | 8. 59 | 9. 21 | 11. 71. 105
pathicissimos 12. 97
pati 4. 37 | 9. 67. 94 | 11. 24
patique 7. 38 | 12. 26. 61
patiar 3. 92 | 10. 82
patiare 1. 4
patiaris 6. 81
patiens 10. 25
patienter 14. 165
patientiam 1. 105
patientur 5. 7
patiere 11. 79
patimur 3. 82
patre 2. 2
patrem 1. 34 | 4. 16. 70 | 5. 73 | 6. 38 | 9. 35. 43 | 10. 44 | 11. 56. 104
patremque 11. 8
patres 6. 27 | 11. 6 | 14. 43
patresque 8. 50 | 9. 49 | 14. 120
patri 1. 69 | 3. 6. 13 | 6. 85 | 9. 78. 104 | 14. 124
patrique 6. 38
patria 8. 72
patriâ 2. 24
patriæ * 3 | 3. 91 | 6. 25 | 10. 20 | 12. 64
patriam 8. 31
patrias 6. 38 | 8. 3 | 9. 84
patribusque 12. 3
patricio 10. 68
patricius 7. 72
patriciusque 6. 25
patrii 6. 27
patrios 2. 90 | 4. 75 | 5. 43 | 12. 3. 31
patris 4. 16, 45 | 6. 64 | 8. 36 | 9. 2. 67 | 11. 5 | 12. 101 | 14. 174
patriumque 10. 96
Patrobas 2. 32
Patroclianas 12. 78
patrona 12. 49
patronam 7. 71
patroni 6. 28, 29 | ...
patrono 1. 99 | 5. ...
patronos 5. 36
patronum 1. 98. ...
patronus 2. 13. 27
patruelibus 5. 35, 37
patrum 4. 55 | 11. ...
patrumque 7. 4
patulo 9. 32 | 13. 5
patulos 3. 19
pauca 1. 97. 117 | 2. ... 15. 64. 78 | 6. 12. ... 7. 19. 23. 85 | 10. ... 109
paucaque 4. 15
paucis 5. 13 | 11. 26
pauco 1. 16 | 2. 48
pavet 11. 40
pavidi * 22
pavit * 7
Pauline 2. 14 | 3. 78
paulisper 7. 28
Paulla 1. 75 | 6. 6 | ... 10. 8 | 11. 8
Paullam 10. 8
Paulle 4. 17 | 5. 4. 23 | ... 12 | 7. 71 | 8. 33 | ... 10. 10 | 12. 70
Paullos 6. 29
paullum 4. 14. 83 | 5. ...
Paullus 2. 20 | 9. 87
pavo 5. 38 | 13. 70
pavones 3. 58
Pavonia 14. 67
pavoninus 14. 85
pauper 2. 90 | 3. 15 | 4. ... 40. 67 | 5. 13. 6. 50. ... 7. 9 | 8. 19 | 9. 3. 82. ... 10 | 11. 6. 33 45. 51 | ... 71. 83 | 14. 160. 219
pauperes 5. 42 | 12. 15
pauperi 12. 57
pauperibus 7. 45
pauperior 5. 40 | 10. 78
pauperiore 14. 103
pauperis 3. 48. 81 | 11. ... 13. 27. 106 | 14. 1. 12...
paupertas 4. 77 | 11. 33
paupertatemque 8. 56
pax 7. 79 | 12. 9 | 14. 34
peccant 14. 3
peccantis 14. 68
peccare 9. 39 | 11. 55
peccas 1. 35 | 2. 50
peccasse 2. 80
peccat 3. 5 | 9. 97 | 11. ...
peccatum 3. 85
peccaverat 2. 66
pecces 6. 21
pecore 4. 37

VOCABULORUM.

. 63
53
4|3. 91|10. 70
. 55
7
7
8
3|5. 54
4. 47
1 6. 15
3. 67|5. 49
4. 25|10. 12
e 4. 32
. 38
8
|10. 48
|5. 70|9. 36
30
8
. 72
15
13. 72
51|14. 95
|8. 33
3
55|10. 89
|10. 87
3|7. 55
. 25
|6. 66. 69|1.
30|10. 22
5|7. 66|9.
22
102
|10. 43
34
34
. 41
. 75
10|7. 75|9.
10. 83
8
2. 22. 35. 87|
4. 45|6. 20.

57|7. 22|8. 50|9. 43. 64. 105|11. 94|12. 45
Phœbi 6. 42|7. 11|8. 36. 82|14. 173|9. 29
Phœbique 9. 35
Phœbo 1. 59. 71|3. 45|9. 94|12. 11
Phœboque 9. 88
Phœbum 9. 35|11. 44
Phœbumque 4. 90|9. 4
Phœbus 1. 59. 71|3. 45|9. 94|12. 11
Phœnicopterus 13. 71
Phœnix 5. 38
Phosphore 8. 21
Photini 3. 66
Photino 5. 70
phrenesim 4. 81
phreneticus 11. 29
Phryga 8. 46|10. 19
Phryges 9. 21
Phrygia 9. 77
Phrygiæ 3. 47
Phrygiam 9. 106
Phrygii 11. 105
Phrygio 8. 6
Phrygios 11. 85
Phrygium 12. 15. 52
Phrygum 11. 5
Phryx 6. 42. 78|9. 37
Phryxe 8. 28
Phryxei 10. 51|14. 211
Phryxi 6. 3|8. 51
Phylli 11. 30. 50
Phyllis 10. 81|12. 66
Phyllida 10. 81
Phyllyrides 2. 14
Pia 6. 27. 31|9. 21|11. 4|1. 70|9. 24|10. 87|12. 6|8. 8. 66. 87|13. 4|7. 31|4. 73
piæ 8. 32. 38
pica 1. 54|3. 60|7. 86|14. 76
picata 11. 19|13. 107
picatum 13. 107
picæ 9. 55
pice 1. 116
piceata 8. 59
piceique 2. 41
Picena 9. 55
picenæ 13. 35
Picenarum 4. 89|7. 52
Piceni 5. 79
Picenis 1. 44|12. 36
Piceno 4. 46
Picens 8. 57. 62
Picentina 13. 47
Picentine 9. 80
Picentini 13. 47
Picenum, *ibid.*

picta 3. 58|8. 28. 55|10. 93|1. 56|12. 110|7. 83|11. 85|1. 110
pictam 1. 110|10. 30
pictamque 3. 58
picti 10. 6
pictis 3. 2|6. 2|14. 85. 99. 135
picto 1. 71. 105|9. 60
pictor 1. 103
pictorum 10. 72
pictura 9. 78|10. 32
pictus 4. 47|10. 22
Pieriam 8. 70
Pieria 12. 52|10. 64|11. 4|9. 86
Pieridas 10. 58
Pieridumque 12. 69
Pierio 9. 88|12. 3. 11
Pierios 1. 77|7. 62|11. 94
pietas 6. 85|7. 39|8. 78|1. 112
pietate 5. 44|11. 44|8. 15. 38
pietatis * 16|1. 36
pigebit 12. 60
piger 3. 20|4. 4|7. 26|12. 69|9. 37|13. 79|10. 24|9. 41|4. 55|2. 11
piget 1. 26. 97|2. 5|7. 50|8. 30
pignora * 14|7. 85
pignore 4. 75|12. 25
pignus 7. 16|9. 102|10. 73
pigra 10. 2|8. 21|12. 63|9. 46
pigræ 12. 41
pigri 12. 18|9. 58|* 28|12. 57
pigriores 3. 67
pigritia 7. 31
pigritiæ 11. 80|12. 4
pigro 6. 43|4. 3|9. 102|3. 47
pigrum 10. 104
pila * 9|2. 43|7. 5. 31. 60|10. 86|14. 45, 46. 53
pilæ 2. 7|10. 86|14. 27|5. 23
pilam 14. 46. 163
pilantur 12. 32
pilare 6. 36
pilas * 19. 22|2. 62|12. 84|13. 20|14. 27
pilata 10. 48
pilea 2. 68|14. 1
pileata 11. 7
pileus 14. 132
pili 1. 32|6. 58|11. 23|1. 94

pilis

peregrinæ 13. 29
peregrinam 4. 19
peregrine 12. 3
peregrini 12. 21
peregrinis 3. 55
peregrinus 10. 12
peremit 2. 75 | 10. 61
perempta * 13 | 11. 70
perenni. 10. 47
pereunt 5. 21. 53 | 14. 49
pereuntis 12. 50
perfatuæ 10. 18. 96
perfectius 5. 64
perfectum 11. 108
perfer 4. 10 | 10. 19. 93
perferre 7. 35. 38 | 11. 24 | 12. 61
perficere 3. 79
perfida 9. 67. 104 | 7. 23 | 12. 48
perfidæ 7. 6
perfide 2. 75 | 4. 11
perfidosque * 10
perfidus, *ibid.*
perfricuit 11. 28
perfrixisse 3. 18
perfruitur 4. 64
perfundas 9. 92
perfundis 7. 32
perfundit 11. 48
perfusos 14. 107
pergameo 9. 57
pergamus 14. 51
pergis 14. 163
pergravem 5. 52
perhibent 14. 191
peribis 1. 100
periclitatur 7. 26
pericula 1. 13 | 12. 14 | 11. 83 | 9. 39
periculoso 1. 28
periculosum 3. 44
perierunt 2. 64
perire 1. 19. 114 | 2. 34. 92 | 5. 56. 77 | 8. 69 | 9. 84 | 12. 18 | 14. 172
peristi 5. 50
perit 2. 1 | 3. 19 | 4. 63 | 5. 26 | 7. 32 | 10. 58. 77 | 11. 25 | 12. 178 | 14. 17
Perithoi 10. 11
Perithoumque 10. 11
peritura 1. 22
periturum 9. 84
perjuria 4. 14 | 6. 19
perlegas 1. 118
perlegat 1. 36 | 8. 3
perlege 14. 183
perlegeretque 2. 1
perleget 7. 3
perlegi 11. 108
perlegitur 3. 50
perlucent 2. 46
perlucida 9. 3
perlucidus 12. 38
permaduisse 5. 26 | 6. 64
permensa 9. 30
Permessidos 1. 77
permisit 5. 49 | 9. 37
permissa 6. 45
permissaque 8. 32
permitte 2. 91 | 3. 99 | 8. 24 | 9. 3
permittere 1. 5
permittis 6. 64 | 10. 30 | 11. 7. 40
permittit 1. 36. 63
permitto 10. 12
permittunt 11. 59
permutat 1. 42
permutatum 9. 25
permutatur 8. 75
permutet 6. 93
perna 10. 48 | 13. 54
pernegare 4. 82 | 5. 61
perneverit 1. 89
perniciosus 7. 86
pernumerentur 12. 63
perosus 4. 30
perpessus 12. 84
perpetua 6. 73 | 10. 28. 33 | 12. 49
perpetuam 2. 34 | 6. 21
perpetui 6. 64 | 7. 62
perpetuo 1. 89. 117 | 4. 13. 45 | 7. 92 | 10. 34. 61
perpetuos 9. 62
perridicula res 7. 74
persequente 10. 92
persequeris 10. 88
persequi 3. 53
persequuntur 11. 19
perseveret 8. 58
persica 13. 46
Persius 4. 29
persolvit * 10
persona 14. 176
personam 3. 43
personati 11. 2
personis 10. 33
perspicua 8. 68
perspicuæ 4. 22
perspicuo * 26 | 2. 41
perspicuus 4. 86
persuasit 3. 85
pertimuisse 6. 43
pertinaci 5. 12 | 8. 38
pertinere 10. 90
pertinet 7. 9
pertulit 10. 19. 73
pervenimus 4. 91
pervenisse 8. 11
pervenit 11. 34
pervigil 9. 94
pervigilare 9. 70
perviosque 1. 105
pervius 10. 28
perunctum 8. 33
perunctus 3. 2
perurunt 12. 49
perusta 3. 44 | 10. 13
perustis 7. 54 | 12. 25
pes 12. 26
pessima 1. 19 | 8. 35
pessimorum 5. 38
pessimus 7. 33 | 8. 35
pestilentia 3. 93
pestis 1. 79
petam 2. 44 | 4. 76 | 1[illegible] 10. 24 | 12. 57
petantur 4. 60
petas 1. 118 | 11. 47 | [illegible]
petaso 13. 55
petasone 3. 77 | 13. 4[illegible]
petat 6. 13 | 7. 55. 68 | 12[illegible]
petatur 1. 27
petauri 2. 86
petauro 11. 22
pete 1. 71. 118 | 2. 59 | 104 | 11. 1 | 12. 3
petebant 6. 6
petebat 3. 14. 47 | 14[illegible]
petemus 10. 78
petendum 3. 59 | 8. 7[illegible]
petenti 4. 76 | 6. 35 | 7 12. 18 | 14. 105
petentem 10. 14
petere 8. 72
peterent 5. 68
peteret * 20. 25 | 1. 2[illegible] 90 | 6. 89 | 9. 41
peteretur 12. 29
Peteron 4. 55
petes 1. 71. 114 | 14.[illegible]
petet 5. 6 | 13. 13
petiit 10. 60
petilianis 12. 5
petimus 4. 1 | 8. 69
petis 1. 27. 77 | 3. 3[illegible] 4. 5 | 5. 51. 61 | 8. 76 | 9. 68 | 10. 12 | 1[illegible]
petisti 7. 63 | 8. 7
petit 1. 11. 50. 56 | 14 | 4. 28. 63 | 6. [illegible] 57. 62. 75 | 10. 17 11. 48 | 12. 55
petita 1. 81
petitor 12. 3
petitur 1. 11 | 7. 91 | 12.[illegible]
petitus * 19

|3.63
|.63
|.14|3.91|10.70
|5.55
83
57
57
58
57
.43|5.54
a 4.47
ea 6.15
e 3.67|5.49
ei 4.25|10.12
ide 4.32
5.38
.38
35
9
11|10.48
56
9|5.70|9.36
80
1
0.30
.58
13.72
|.45
|13.72
3.51|14.95
1|8.33
.73
.35|10.89
39|10.87
.13|7.55
9.25
15
33|6.66.69|1.
.30|10.22
65|7.66|9.
2.22
.102
34|10.43
2.34
14
50
5.84
12.41
14.75
3.10|7.75|9.
4
is 10.83
26
.78
61
2|2.22.35.87|
|4.45|6.20.

57|7.22|8.50|9.43.
64.105|11.94|12.45
Phœbi 6.42|7.11|8.36.
82|14.173|9.29
Phœbique 9.35
Phœbo 1.59.71|3.45|9.
94|12.11
Phœboque 9.88
Phœbum 9.35|11.44
Phœbumque 4.90|9.4
Phœbus 1.59.71|3.45|
9.94|12.11
Phœnicopterus 13.71
Phœnix 5.38
Phosphore 8.21
Photini 3.66
Photino 5.70
phrenesim 4.81
phreneticus 11.29
Phryga 8.46|10.19
Phryges 9.21
Phrygia 9.77
Phrygiæ 3.47
Phrygiam 9.106
Phrygii 11.105
Phrygio 8.6
Phrygios 11.85
Phrygium 12.15.52
Phrygum 11.5
Phryx 6.42.78|9.37
Phryxe 8.28
Phryxei 10.51|14.211
Phryxi 6.3|8.51
Phylli 11.30.50
Phyllis 10.81|12.66
Phyllida 10.81
Phyllyrides 2.14
Pia 6.27.31|9.21|11.4|
1.70|9.24|10.87|12.
6|8.8.66.87|13.4|
7.31|4.73
piæ 8.32.38
pica 1.54|3.60|7.86|14.76
picata 11.19|13.107
picatum 13.107
picæ 9.55
pice 1.116
piceata 8.59
piceique 2.41
Picena 9.55
picenæ 13.35
Picenarum 4.89|7.52
Piceni 5.79
Picenis 1.44|12.36
Piceno 4.46
Picens 8.57.62
Picentina 13.47
Picentine 9.80
Picentini 13.47
Picenum, *ibid.*

picta 3.58|8.28.55|10?
93|1.56|12.110|7.
83|11.85|1.110
pictam 1.110|10.30
pictamque 3.58
picti 10.6
pictis 3.2|6.2|14.85.99.
135
picto 1.71.105|9.60
pictor 1.103
pictorum 10.72
pictura 9.78|10.32
pictus 4.47|10.22
Pieriam 8.70
Pieria 12.52|10.64|11.
4|9.86
Pieridas 10.58
Pieridumque 12.69
Pierio 9.88|12.3.11
Pierios 1.77|7.62|11.94
pietas 6.85|7.39|8.78|
1.112
pietate 5.44|11.44|8.15.38
pietatis * 16|1.36
pigebit 12.60
piger 3.20|4.4|7.26|12.
69|9.37|13.79|10.
24|9.41|4.55|2.11
piget 1.26.97|2.5|7.50|
8.30
pignora * 14|7.85
pignore 4.75|12.25
pignus 7.16|9.102|10.
73
pigra 10.2|8.21|12.63|
9.46
pigræ 12.41
pigri 12.18|9.58|*28|
12.57
pigriores 3.67
pigritia 7.31
pigritiæ 11.80|12.4
pigro 6.43|4.3|9.102|
3.47
pigrum 10.104
pila * 9|2.43|7.5.31.60|
10.86|14.45.46.53
pilæ 2.7|10.86|14.27|
5.23
pilam 14.46.163
pilantur 12.32
pilare 6.36
pilas * 19.22|2.62|12.84|
13.20|14.27
pilata 10.48
pilea 2.68|14.1
pileata 11.7
pileus 14.132
pili 1.32|6.58|11.23|
94

pilis 2. 36. 62
pilo 2. 29 | 4. 79 | 5. 62
pilos 5. 56 | 8. 52 | 10. 56
pilosque 4. 7
pilotis 9. 48
pilosorum 9. 28
pilosus 12. 59
pilus 5. 50 | 9. 28
Pimplæo 12. 11
Pimpleide 11. 4
Pindaricos 8. 18
pineâ 9. 27
pineæ 13. 25
pingat 14. 5
pingere 4. 78
pingi 9. 14
pingitur 2. 46
pingue 1. 108 | 9. 60 | 10. 45
pinguem 4. 19
pingues 11. 42 | 14. 143
pinguescat 5. 65
pinguescant 7. 26
pinguescit 9. 3
pingui 4. 59 | 11. 16. 99 | 6. 93
pinguia 10. 26
pinguiarius 11. 101
pinguibus 3. 47
pinguior 13. 59
pinguis 9. 55 | 2. 29 | 8. 56 | 6. 11. 42 | 13. 53 | 1. 56
pinnas 3. 82
pinus 10. 92
pinxisti 5. 41
pinxit * 26 | 1. 103
pio 9. 59 | 11. 5
piorum 12. 52
pios 10. 35 | 9. 4 | 4. 64
piper 10. 57 | 12. 103 | 13. 5
piperque 13. 13
piperve 11. 19
piperis 7. 26 | 10. 57
piperisque 3. 2 | 4. 46
Pirithoi 7. 23
Pisâ 7. 55
piscator 10. 37. 87
piscatorem 6. 63
piscem 2. 78 | 3. 58 | 4. 30 | 1. 56
pisces 3. 55 | 11. 53 | 4. 30
piscibus 4. 30. 56
piscina 10. 30 | 11. 22
piscinæ 4. 4 | 12. 32
piscinam 3. 44 | 11. 22
piscis 6. 63 | 10. 30, 31 | 4. 66
piscosi 10. 78
piscoso 10. 37
Pisones 12. 36
Pisonum 4. 40
pistor 2. 51 | 8. 16 | 11. 32 | 14. 222
pistore 8. 16
pistores 12. 57
pistori 13. 10
pistoris 6. 39
pium 2. 41
piumque 2. 41
pius * 17 | 9. 35. 76 | 1. 22
placabis 10. 92
placabit 1. 50 | 9. 2
placanda 4. 22
placata 6. 52
placeam 3. 51 | 8. 59
placeant 2. 71 | 6. 42 | 10. 21 | 14. 133
placeas 3. 55 | 4. 59. 87
placeat 2. 34 | 3. 1 | 7. 28 | 9. 72 | 11. 54 | 14. 205
placebo 3. 51
placent 6. 38. 61 | 9. 51 | 10. 59 | 11. 23
placenta 7. 19 | 9. 92
placentæ 3. 77 | 6. 75
placentas 11. 32. 87 | 5. 40
placere 1. 36 | 2. 85 | 5. 58 | 6. 41 | 7. 75 | 8. 29. 82 | 10. 35
places 7. 100
placet * 11 | 1. 73 | 2. 28 | 3. 45. 70. 76 | 4. 40 | 5. 1. 16. 29. 47. 54 | 7. 11. 29. 41. 45. 86 | 10. 96 | 11. 8 | 12. 48 | 13. 51. 109 | 14. 120
placidâ 10. 103
placidæ 9. 81
placidæque * 4
placidas 3. 67
placide 9. 39
placidi 8. 21. 70 | 1. 23 | 9. 44
placidis 5. 32
placido 10. 23 | 12. 9 | 6. 10. 13
placidos 10. 58 | 14. 34
placidum 7. 98 | 9. 62
placidus 5. 26. 76 | 6. 64
placui 2. 91
placuisse 6. 29 | 7. 62 | 9. 83
plaga 6. 21
plagæ 6. 38
plagas 1. 56 | 9. 55
plagiario 1. 53
plagis 1. 50
plana 5. 1. 32 | 12. 14. 57
planctus 5. 85
plane 2. 41 | 7. 6[illegible] 49
plange 10. 50
planta 2. 29 | 14. 1[illegible]
plantas 7. 38
planus 4. 64
platano 3. 58
Platanona 3. 19
platanos 12. 50
platanus 9. 62
plateam 4. 55
plateamque 12. 18
Platonas 9. 48
plaudere 4. 5. 67
placidi 5. 24
plaudit 1. 62 | 12. 9[illegible]
plausere 5. 10
plausibus 3. 58
plaustra 8. 21
plausum 9. 34
plausumque 7. 63
plausus 9. 29 | 10. 5[illegible]
plebe 6. 29 | 10. 10
plebeia 2. 53 | 14. 5[illegible]
plebeias 13. 8
plebis 5. 28 | 10. 25 | 1[illegible]
plebs 4. 2
plectra 12. 96 | 14. 1[illegible] 22
plecusa 2. 65
plena 4. 33 | 8. 33. 5[illegible] 32 | 6. 33. 89 | 3. 4[illegible] 45
plenam 3. 58
plenas 1. 56
pleno 6. 31
plenos 6. 27
plenum 1. 100 | 5. 51
plenus 4. 40 | 6. 39
plicetur 4. 85
Plinio 10. 19
plora 2. 41
plorabat 14. 77
plorantes 11. 71
plorare 4. 58
ploras 1. 92 | 4. 48
plorat 4. 65 | 8. 61 | 10. 80 | 11. 50
plorator 14. 54
ploravit 7. 13
ploret 6. 63
Plotia 10. 67
pluit 3. 47 | 4. 18
pluma 12. 17 | 14. 45. 1[illegible] 9. 94 | 14. 161, 162 | 13
plumæ 14. 159
plumas 8. 64
plumbea 10. 49. 94 | 6. 5[illegible] 1. 100

10. 74
19
res, &c. *passim.*
1
44
00
35
19 | 8. 6. 59 | 9.
5 | 10. 48. 80 |
12. 15. 75 | 14.
112 | 11. 105 |
1. 27 | 8. 39 | 9.

99 | 9. 94
7. 38
10. 56
2
37
50
| 8. 30
5
21 | 12. 79 | 3.

8 | 13. 39 | * 10 |
14
20
48
14
3. 73 | 2. 41. 88 |
| 9. 45. 83. 86 |
76. 102 | 11. 25.
10 | 12. 64 | 10. 3 |
82 | 1. 12 | 12. 64
82 | 8. 56. 64 |
1. 7 | 1. 1
67. 73 | 5. 57 |
14. 194 | 12. 62
3. 20 | 4. 61 | 10.

18 | 8. 69 | 11. 91 |
10. 78
31
14. 157
| 12. 63 | 9. 35.
6. 58
5
56
38
72 | 9. 58
| 7. 20. 22 | 10.
59 | 11. 90
42 | 11. 30 | 6 89 |
6. 3 | 8. 75 | 10.
| 14. 42. 167
11. 83
107 | 9. 69
3. 50
e 10. 97
114
1. 60

Pollionis 3. 20
Polluce 7. 56 | 9. 39 | 5. 39
polluit 1. 79 | 10. 66
Pollux 5. 39 | 9. 106
polo 9. 4. 21
polumque 5. 66 | 7. 65
Polybi 7. 71
Polycarme 8. 37 | 9. 71 | 12. 56
Polyclete 8. 51 | 9. 6 | 10. 89
Polyhymnia 4. 31
Polymita 14. 150
polymyxos 14. 41
Polypheme 7. 37
Polyphemon 4. 49
polyposum 12. 37
Polytime 12. 86
Polytimus 12. 76
poma 4. 41. 48. 58 | 10. 48 | 13. 25, 26. 37 | 9. 104 | 8. 90 | 10. 94 | 11. 9 | 13. 50
pomaria 6. 16 | 8. 14. 68 | 10. 94
pomiferum 4. 64
pomiliæ 14. 197
pomis 4. 29
pompa 10. 31 | 12. 32 | 1. 50 | 8. 78 | 12. 63
Pompei 2. 14 | 5. 10
Pompeiâ 11. 48
Pompeianæ 9. 62
Pompeiano 11. 22 | 6. 9 | 14. 29. 166
Pompeianumque 10. 2
Pompeii 5. 10
Pompeio 8. 66 | 11. 105
Pompeios 5. 75
Pompeium 7. 50
Pompeius 11. 1
Pompillæ 4. 61
Pompilli 6. 60
Pomponi 6. 48
ponatis 1. 44
ponas 3 45
ponat 13. 41. 124
ponatur 1. 24 | 7. 77 | 12. 52
pondera 1. 89 | 4. 19 | 5. 12. 32. 66 | 6. 69. 89 | 7. 25 | 9. 48 | 11. 38 | 12. 67. 100 | 14. 164
pondere 1. 77. 83 | 6. 64 | 7. 52 | 14. 151
ponderis 9. 49
pondero 4. 90
pondus 7. 34 | 9. 3 | 12. 66
pone 1. 5. 45. 110 | 5. 5

ponebat 3. 68 | 7. 78
ponere 1. 44 | 5. 63 | 9. 44 | 11. 32. 53 | 12. 18 | 13. 123
ponetur 5. 79 | 10. 48 | 13. 24
ponis 3. 50 | 4. 69 | 8. 22 | 10. 54 | 11. 43 | 12. 48
ponit 9. 45 | 11. 60 | 13. 124
ponitur 2. 37 | 3. 23. 60 | 13. 65
ponte 3. 14 | 7. 92
pontes 10. 5
ponti 10. 30 | 12. 32
Pontia 2. 34 | 6. 75
pontiæ 4. 43
ponticæ 2. 32. 82 | 3. 60 | 4. 86 | 5. 64 | 7. 99 | 9. 42 | 12. 29
Pontici 9. 20
pontificumque 12. 48
Pontiliane 5. 67 | 7. 2
Pontinas 10. 74
Pontinos 13. 112
ponto 9. 41
pontus * 24
ponuntur 6. 94
popina 5. 45. 85 | 7. 66
popinis 1. 42 | 5. 71
poposci 9. 69
poposcit 1 59 | 2. 52 | 9. 60 | 10. 75
populantur 2. 46 | 9. 14
populare 7. 68 | 10. 41
populator 7. 26
populatrix 13. 104
populatur 11. 19
populi * 2 | 7. 7. 11 | 10. 6 | 12. 6
populique 7. 4
populis 5. 7 | 7. 20 | 9. 104 | 10. 7. 9 | 12. 4. 100
populisque 5. 26 | 6. 2
populo 1. 26. 30 | 3. 26 | 4. 85 | 5. 13 | 6. 81 | 8. 21. 54 | 9. 9 | 11. 33. 76 | 12. 3 | 14. 29
populorum * 3
populos 9. 7 | 12. 3
populum 2. 82 | 8. 78 | 9. 49
populus 6. 64 | 8. 15. 50. 54 | 9. 60
popysmata 7. 17
porca 6. 47 | 12. 56
porcæ 12. 35
porcellus 13. 41
porci 3. 58
porcos 11. 11
porcum 3. 47 | 8. 22
porcus 7. 53 | 14. 70

Porphyrionis

proceres 6. 64 | 12. 8
procerum 12. 6
Procille 1. 22. 116. 161
proculque 1. 87
Proculeja 10. 41
Proculi 1. 71
Proculina 6. 22
Proculus 11. 37
procumbet 1. 61
procuratorem 5. 62
prodat 4. 86
prodeam 10. 22
prodente 10. 5
prodere 3. 72 | 14. 92
proderit 10. 4 | 11. 99 | 14. 75
prodest 2. 6 | 7. 11 | 8. 29 | 11. 4 | 14. 147
prodeunt 10. 30
prodidit 4. 42
prodigiosa 1. 91 | 5. 36
prodigus 1. 100
prodire 4. 79
prodita 8. 17
producere 2. 89 | 9. 75
produnt 6. 39
profecerit 5. 66
profecit 5. 77
profecto 7. 101
profectus 3. 14. 20
profer 1. 26
profertur 11. 50
proficies 14. 55
profluit 9. 100
profugam 5. 68
profugi 7. 43
profugus * 4
profuit 5. 50 | 7. 95
profundo 4. 30 | 12. 57 | 10. 37 | 12. 80
profusus 8. 38
Prognes 11. 19
proh 2. 46
prohibebis 11. 24
prohibente 5. 49 | 6. 86 | 10. 37
prohibes 6. 2 | 9. 54. 97
prohibet 4. 22 | 6. 91 | 11. 8 | 14. 67
prolatis 5. 52
prolatum 9. 38
promas 8. 18
promere 1. 56
Promethea 11. 85
Prometheæ 9. 46
Prometheo 10. 39 | 14. 80
Prometheus 14. 182 | * 7
prominentibus 5. 4
prominet 3. 72
promisit * 9. 20 | 4. 11 | 8. 2 | 10. 81
promissa 8. 50, 51 | 9. 26 | 7. 68
promissi * 22
promissis. *ibid.*
promissum 6. 3
promit 10. 80
promittam 11. 59
promitte 4. 82
promittebas 5. 83
promittere 10. 16
promittis 2. 25 | 9. 38 | 12. 12
prono 3. 67
pronus * 9 | 1. 93 | 3. 24
propera 5. 49 | 13. 55
properas 1. 47 | 8. 39. 72 | 11. 92. 105
properat 2. 8. 90
properata 10. 50
properavit 9. 32 | 11. 92
properem 1. 47
properet 7. 27
propero * 25 | 1. 47 | 2. 90 | 3. 44 | 5. 10
Properti 8. 73 | 14. 189
Propertius 14. 19*
propinabis 12. 75
propinabit 6. 44
propinamus 3. 82
propinas 2. 15 | 10. 49
propinat 1. 69 | 3. 82
propinavit 8. 6
προπίνειν 5. 79
propinqua 12. 44
propinquorum 9. 56
propinquus 9. 55
propior 1. 71 | 11. 44
propiore 5. 5
propioris 10. 23
propius * 2 | 1. 77. 118 | 6. 64 | 7. 4 | 9. 93 | 10. 58
proposuisse 11. 72
proprio 12. 79
propterea 7. 9
proscriptum 3. 21
prosequitur 5. 19
prosequor 11. 25
Proserpina 3. 43 | 12. 52
prosiliunt 1. 34
prosit 3. 60
πρόσωπον 6. 6
prospicis 2. 59 | 3. 58 | 5. 1 | 7. 72
prospicit 5. 14
prosternet 5. 43
prostituere 9. 60
prostituisse 9. 9
prostitutis 9. 28
prostituto 9. 7
prostratum * 6
prosunt 3. 75 | 5. 15. 70 | 10. 82 | 14. 136
protegit 13. 83
protervæ 11. 55
protervo 10. 9
protexit 9. 21
protinus 1. 51. 71. [...] 44. 67 | 3. 17. 50 [...] 5. 9. 51. 53 | 6. [...] 33. 87 | 8. 56 | [...] 10. 19. 104 | 11. [...] 72 | 12. 36. 48. 95 [...]
prototomi 10. 48
prototomis 14. 101
proventus 9. 100
provincia 12. 26
proxima 3. 19. 33 [...] 9. 88 | 10. 51. 85 [...]
proximum 7. 96
proximus 5. 23 | 7. [...]
proxineta 10. 3
prudens 10. 47
pruinas 10. 7
pruinis 11. 4 | 12. 30
pruna 13. 29
prunis 7. 52
pruriat 9. 92
pruriant 1. 36
pruriente 12. 97
prurientes 5. 79
prurigine 11. 74 | 14. [...]
pruriginis 4. 48
prurire 3. 93
pruris 9. 75
prurit 3. 58 | 6. 37 | 10 [...] 11. 82 | 14. 293
psilothro 3. 74 | 5. 93
psittacus 10. 3 | 14. 73
ψυχὴ 10. 68
Psilanamque 12. 73
Publi 1. 110 | 10. 98
publica 7. 5 | 10. 28
publicumque 7. 71
Publius 1. 110 | 2. 57 86
pudeat 4. 12. 55 | 6. 10 [...] 69
pudens 1. 32 | 4. 29 | 5 [...] 6. 58 | 12. 10 | 13. 69
pudenti 4. 13
pudentis 7. 96
pudet 1. 5. 38. 105 | 2. [...] 4. 11, 12. 58. 67 | 5 [...] 7. 19 | 9. 28 | 12. 15 [...] 14. 101. 178
pudica 4. 9 | 6. 4 | 5 [...] 10. 35 | 11. 105
pudicam 8. 52
pudice 9. 7
pudiciorem 2. 54
pudicitia 6. 7

pud

VOCABULORUM.

4
| 7. 31
48
5
. 92
. 2 | 6. 2 | 8.
11. 2 | 12. 8
10. 98
3
. 6
0 | 13. 30 | 14.
. 42
48
. 87 | 4. 42 |
12. 6. 98
| 7. 42 | 8.
. 40. 54 | 14.
| 2. 74 | 3. 36 |
. 38 | 10. 96 |
34
1
4. 43
| 7. 42
| 6. 11
4. 63
53 | 10. 44
. 66
28 | 3. 6. 10.
9. 21
| 11. 25
77 | 4. 70 | 5.
11. 9 | 12. 90
4
ie 1. 26
3
14 | 12. 36
10. 23
85
. 20
7. 60 | 10. 43.
67
9
79
33
. 88
. 28
. 40
12. 73
| 5. 50 | 6. 64 |
15 | 13. 13. 30 |

prandium 11. 19
Prasina 10. 29
Prasini 13. 78
Prasino 3. 81 | 10. 48
Prasinove 14. 131
Prasinus 11. 34
prata 1. 89. 115
prataque 12. 31
prave 10. 3
Praxitelis 4. 39
precabor 1. 21
precamur 8. 48
precantur 12. 6
precatur 1. 11 | 8. 75
precemur 1. 100
precer 7. 22 | 11. 67
preces 4. 82 | 5. 6 | 6. 10 | 9. 69
precesque 1. 100 | 8. 24 | 10. 28
precibus 12. 78. 86
precor 1. 5. 109 | 2. 11. 74 | 4. 1. 23 | 5. 7. 51 | 6. 10. 38. 98 | 7. 67 | 9. 19 | 10. 12. 24. 82 | 11. 5. 74 | 12. 49
precorque 9. 92
premantque 7. 96
premat 4. 19 | 12. 89
prematur 7. 73
premens 5. 79
premeret 3. 10
premeretur * 25
premimur 5. 8
premis 4. 14
premit 2. 80 | 3. 24. 40 | 5. 52 | 8. 51 | 12. 59
premitur 3. 58
premunt, *ibid.*
prendenti 1. 50
prendero 3. 96
Preneste 11. 30
Prenestina 9. 75
Prenestino 9. 61
prensus 1. 15
pressa 4. 4 | 6. 34
presserat 4. 44
pressus 10. 5
pretio 3. 62 | 14. 82 | 5. 36 | 6. 66
pretiosa 5. 70 | 6. 15 | 1. 19 | 11. 61 | 10. 96 | 3. 63 | 5. 70 | 13. 125
pretiosus 5. 92
pretium 1. 86 | 2. 92 | 4. 29. 32 | 7. 15. 36 | 9. 60 | 12. 63 | 13. 90 | 14. 82. 175 | 4. 32 | 9. 102 | 11. 39 | 1. 77
Priami 2. 41. 64 | 5. 59 | 8. 6 | 9. 51 | 11. 61 | 14. 184

Priamique 6. 70
Priamive 8. 64
Priamus 10. 67
Priape 8. 40
Priapo 1. 36 | 3. 58 | 10. 92 | 11. 19
Priapum 6. 72, 73 | 14. 69
Priapus 11. 73 | 14. 69
pridem 3. 75
prima, primus, &c. *passim, nullo peculiari sensu.*
princeps 6. 4 | 10. 34 | 13. 85 | 9. 7 | 10. 33
principe * 10 | 5. 19 | 10. 72 | 12. 6 | 11. 8
principem 10. 92
principesque 6. 42
principis 8. 15 | 11. 5 | * 20
principum 8. 8 | 13. 88
principumque 6. 4
prisca * 5. 6. 27 | 10. 92 | 1. 40 | 7. 46 | 3. 24. 27 | 8. 6
prisce 6. 18 | 7. 45 | 8. 12 | 10. 3 | 11. 1. 14. 94 | 12. 4
prisci 9. 6 | 12. 63
priscis 8. 80 | 10. 33
prisco 9. 6
priscos 12. 101
Priscus 1. 113 | 2. 41 | 9. 6 | 12. 45
privato 11. 6
privatos 9. 44
privignum 4. 16
proavos 5. 17
proba 1. 5 | 3. 67 | 5. 54
probabo 3. 46 | 12. 98
probamur 9. 99
probamus 1. 58
probandus 4. 75
probare 1. 13
probari 4. 16. 87 | 6. 19
probas 6. 95 | 9. 51 | 11. 98
probat 9. 83
probatque 4. 21
probatum 12. 49
probavit 2. 54
probet 2. 72 | 4. 85
probitas 8. 46 | 11. 104
probitate 5. 29
proborum 3. 58
probra 10. 3
probum 3. 2
probus 3. 44 | 10. 75
procaciores 5. 2
procacitate 1. 42 | 2. 41
procedere 4. 91
procellas 10. 30
procellis 9. 41

proceres 6. 64 | 12. 8
procerum 12. 6
Procille 1. 22. 116. 161
proculque 1. 87
Proculeja 10. 41
Proculi 1. 71
Proculina 6. 22
Proculus 11. 37
procumbet 1. 61
procuratorem 5. 62
prodat 4. 86
prodeam 10. 22
prodente 10. 5
prodere 3. 72 | 14 92
proderit 10. 2 11. 59 14. 75
prodest 2. 6 | 7. 11 | 8. 29 | 11. 4 | 14. 147
prodeunt 10. 30
prodidit 4. 42
prodigiosa 1. 91 | 5. 35
prodigus 1. 100
prodire 4. 79
prodita 8. 17
producere 2. 89 | 9. 75
produnt 6. 39
profecerit 5. 66
profecit 5. 77
profecto 7. 101
profectus 3. 14. 20
profer 1. 26
profertur 11. 50
proficies 14. 55
profluit 9. 100
profugam 5. 68
profugi 7. 43
profugus * 4
profuit 5. 50 | 7. 95
profundo 4. 30 | 12. 57 | 10. 37 | 12. 80
profusus 8. 38
Prognes 11. 19
proh 2. 46
prohibebis 11. 24
prohibente 5. 49 | 6. 86 | 10. 37
prohibes 6. 2 | 9. 54. 97
prohibet 4. 22 | 6. 91 | 11. 8 | 14. 67
prolatis 5. 52
prolatum 9. 38
promas 8. 18
promere 1. 56
Promethea 11. 85
Prometheæ 9. 46
Promethco 10. 39 | 14. 80
Prometheus 14. 182 | * 7
prominentibus 5. 4
prominet 3. 72
promisit * 9. 20 | 4. 11 | 8. 2 | 10. 81
promissa 8. [illegible]
promit [illegible] * 22
promi[illegible]
promissum 6. 3
promit 10. 50
promittam 11. 59
promitte 4. 82
promittebas 5. 83
promittere 10. 16
promittis 2. 28 | 9. 37 12 12
prono 3. 67
pronus * 9 | 1. [illegible] | 3. 24
propera 5. 49 | 13. 55
properas 1. 47 | 8 39. 72 | 11. 52. 105
properat 2. 8. 90
properata 10. 50
properavit 9. 32 | 11. 92
properem 1. 47
properet 7. 27
propero * 25 | 1. 47 2. 90 | 3. 44 | 5. 10
Properti 8. 73 | 14. 189
Propertius 14. 19*
propinabis 12. 75
propinabit 6. 44
propinamus 3. 82
propinas 2. 15 | 10. 49
propinat 1. 69 | 3. 82
propinavit 8. 6
προπίνειν 5. 79
propinqua 12. 44
propinquorum 9. 56
propinquus 9. 55
propior 1. 71 | 11. 44
propiore 5. 5
propioris 10. 23
propius * 2 | 1. 77. 118 | 6. 64 | 7. 4 | 9. 93 | 10. 58
propofuisse 11. 72
proprio 12. 79
propterea 7. 9
proscriptum 3. 21
prosequitur 5. 19
prosequor 11. 25
Proserpina 3. 43 | 12. 52
prosiliunt 1. 34
protit 3. 60
προσάπτον 6. 6
prospicis 2. 59 | 3. 58 | 5. 1 | 7. 72
prospicit 5. 14
prosternet 5. 43
prostituere 9. 60
prostituisse 9. 9
prostitutis 9. 28
prostituto 9. 7
prostratum * 6
prosunt 3. 75 | 5. 15. 70 |
[illegible]
protegit [illegible]
protervæ [illegible]
protervo [illegible]
protexit [illegible]
proximus [illegible]
protocomi [illegible]
protocomis [illegible]
proventus [illegible]
provincia [illegible]
Proxima 3. [illegible] 9. 53 | 10. [illegible]
proximum [illegible]
proximus 5. [illegible]
proxineta 10. 3
prudens 10. 47
pruinas 10. 7
pruinis 11. 4 | [illegible]
pruna 13. 29
prunis 7. [illegible]
pruriat 9. 52
pruriant 1. 35
pruriente 12. 67
prurientes 5. 79
prurigine 11. [illegible]
pruriginis 4. 28
prurire 3. 93
pruris 9. 75
prurit 3. 58 6. [illegible] 11. 82 | 14 [illegible]
psilothro 3. 74 | [illegible]
psittacus 10. 3 | [illegible]
ψωλή 10. 68
Ptilanamque 12. [illegible]
Publi 1. 110 | [illegible]
publica 7. 5 | 10. [illegible]
publicumque 7. [illegible]
Publius 1. 110 | [illegible] 86
pudeat 4. 12. 55 | [illegible] 69
pudens 1. 32 | 4. 29 [illegible] 6. 58 | 12. 10 | 13. [illegible]
pudenti 4. 13
pudentis 7. 95
pudet 1. 5. 38. 105 | [illegible] 4. 11, 12. 58. 6 [illegible] 7. 19 | 9. 28 | 12. [illegible] 14. 101. 178
pudica 4. 9 | 6. 4 | [illegible] 10. 35 | 11. 105
pudicam 8. 52
pudice 9. 7
pudiciorem 2. 54
pudicitia 6. 7

pud

VOCABULORUM.

27 | 10. 63
7
| 2. 37 | 3. 27.
| 8. 3. 64. 70.
1 | 10. 68. 78.
| 12. 56. 64. 96
94
| 6. 28
5, 36. 53 | 10.
| 11. 46
& inde variata,
quam ut eorum
tilis.
52
3. 5. 7
8. 6
. 38
. 21
. 87
| 7. 99 | 13.
3. 72 | 4. 25 |
10. 103 | 14.
10. 28
8. 56
. 86. 109 | 8.
6. 16 | 5. 37 |
| 2. 58 | 3. 95 |
12 | 5. 19 | 6.
10. 32 | 11. 61
. 58 | 9. 3
3. 45
14. 157
8. 33 | 10. 48
4
| 5. 26 | 9. 39
7
8. 36
. 35
1. 83 | 5. 66 |

6. 38 | 8. 65 | 12. 84 | 14. 11. 48. 71 | 10. 13 | 6. 38 | 1. 83 | 5. 66 | 14. 102
pulverea 11. 85
pulvereumque 12. 50
pulverulenta 6. 31 | 4. 19 | 8. 31 | 12. 2
pulverulentus 3. 5
pulvinis 3. 82
pulvis 8. 3 | 10. 6
pumicata 1. 67 | 5. 42
pumice 1. 118 | 4. 10 | 14. 205
pumiceis 4. 57
pumicis 7. 72
pumilio 14. 212
pumilione 1. 44
pumilionis 14. 213
puncta 14. 40. 92
punctaque 11. 46
puncto 14 17
pungat 6. 102 | 13. 86
pungere 7. 24
Punica 1. 44 | 4. 10
Punici 6. 19
Punicorum 7. 19
puppa 4. 20
puppam, *ibid.*
puppes 10. 51
puppim 10. 85
puppis 9. 36
pura 9. 69 | 11. 12 | 6. 50 | 4. 55
puram 6. 66
puras 3. 75
purgentque 9. 28
purior 1. 110 | 2. 16
puris 4. 64
purius 3. 87
puriusque 3. 82
puro 4. 22 | 6. 47
puros 5. 8 | 8. 14
purpura 10. 10 | 3. 2 | 14. 156 | 8. 8. 66 | 9. 78 | 10. 41. 78 | 11. 57 | 10. 30
purpuraque 5. 6 | 6. 118
purpuræve 10. 5
purpurea 10. 93
purpureas 5. 8
purpureis 1. 105 | 11. 5 | 12. 26 | 5. 8 | 14. 147
purpureo 14. 55
purpureoque 12. 17
purpureos 8. 68
purpureum 7. 11. 65 | 5. 6
purum 4. 39
purus 11. 62 | 14. 66 | 9. 64
pusilla 7. 54
pusilli 3. 47

pusillos 10. 98
pusillum 4. 43 | 9. 51
pusillus 5. 83 | 3. 62 | 1. 10 | 5. 81
pustula 8. 51
pustulæ 11. 99
pusula 14. 167
puta 4. 29 | 6. 85 | 11. 44 | 14. 7
putabis 1. 110 | 2. 8 | 4. 64 | 10. 83 | 13. 124 | 14. 6. 52
putabo 5. 1 | 6. 14 | 8. 64
putamus 3. 55
putas 1. 7. 67. 73. 98 | 2. 77 | 3. 1. 11 | 4. 49. 53 | 5. 24. 52 | 6. 10. 44. 56 | 7. 18. 41. 66 | 8. 37 | 9. 15. 42 | 10. 11. 45 | 11. 28 | 12. 48. 94 | 14. 10
putasti 1. 28
putat * 19 | 1. 61. 85, 86. 97 | 3. 5 | 4. 46 | 6. 70 | 7. 66 | 8. 78 | 9. 56 | 10. 27 | 11. 18. 32 | 14. 62. 194
putate 10. 92
putatis 6. 26
putato 14. 188
putator 3. 58
putavi 5. 50 | 9. 45 | 12. 32
putavit * 28 | 6. 93 | 8. 2
putent 6. 56
putes 4. 54 | 9. 49 | 11. 61 | 13. 44 | 14. 212
putet 1. 14. 70. 105 | 6. 13 | 8. 47 | 9. 61 | 11. 56 | 12. 21
putetque 1. 87
putida 12. 39
putidula 4. 20
putidus 3. 50
puto 1. 6. 18. 28. 100. 103 | 2. 9. 41. 44. 67 | 3. 26. 55. 67. 79. 95 | 4. 26. 58. 69 | 5. 11. 16. 81 | 6. 30. 70 | 7. 23. 51, 52. 87 | 8. 4. 29. 64 | 9. 1. 64 | 10. 29. 36. 79 | 11. 7. 21, 22 | 12. 29 | 14. 182
putre 9. 75
putrescit 6. 93
putri 3. 77 | 7. 66
putrique 12. 62
putris 5. 3
putrisque 4. 53 | 9. 103
Pyladem 6. 11 | 7. 23. 44
Pylades 6. 11
Pyladi 10. 11
Pyliam 8. 2
Pylio 8. 6
Pylioque 4. 1

pyra 1. 44 | 5. 79
pyramidum * 1
pyramidumque 10. 63
Pyrgos 12. 2
Pyrrhæ 10. 67
pyrum 1. 118
Pythagoræ 9. 48
Pyxagathos 7. 56
pyxidibus 9. 38

Q.

QUadra 3. 77 | 9. 92 | 12. 32
quadramve 6. 75
quadrans 2. 44 | 3. 3
quadrante 9. 49 | 10. 82
quadrantem 5. 33 | 7. 9 | 9. 95 | 11. 106
quadrantes 1. 60 | 6. 88 | 10. 70 | 3. 7
quadrantibus 4. 68 | 10. 75
quadratum 14. 152
quadriga 6. 46
quadrima 12. 32
quadringenta 2. 6 | 5. 39
quadringentis 14. 35
quadringentorum 5. 24 | 9. 105
quadrupedes 13. 92
quæras 6. 64 | 7. 50 | 12. 62
quære 1. 2. 67 | 7. 57 | 9. 105 | 12. 48
quærere 4. 40 | 5. 45
quærerent 11. 89
quæreret 1. 43
quæret 3. 4
quærimus 5. 10
quæris 1. 2. 49. 58. 71. 97. 118 | 2. 6. 31. 38. 78 | 3. 93 | 4. 19. 23. 91 | 5. 57 | 7. 67 | 7. 41. 78, 79 | 8. 16. 31 | 10. 22. 74. 100. 104 | 11. 20. 33. 64 | 12. 17. 20. 25. 32. 53. 57 | 14. 2. 91
quærit 1. 34. 67 | 8. 38. 61 | 10. 30. 71 | 11. 85 | 14. 16
quærite 9. 93
quæritis 4. 65 | 8. 12 | 9. 79 | 11. 60
quæritur 9. 19
quæro 4. 71
quærunt 3. 91
quæsivit 9. 60
quæstoris 7. 36
quæstus 9. 64
quale * 21 | 11. 54
qualem 1. 21. 58 | 6. 64 | 7. 94 | 10. 51 | 12. 32. 99 | 14. 77
quales 1. 40 | 5. 50 | 6. 66 | 7. 13 | 11. 7 | 12. 43 | 14. 158
qualia 1. 37. 108 | 4. 11 | 8. 75 | 9. 21. 55 | 10. 99 | 11. 85. 70. 105
qualiacunque 1. 71
qualis 6. 85 | 7. 79 | 8. 52 | 11. 27 | 12. 94
qualiscunque 5. 61
qualisque 1. 44
qualiter * 7 | 1. 104 | 5. 7
quantus, quanta, *&c. passim, sed nullo peculiari sensu.*
quantulacunque 11. 15
quarta 1. 102
quartæ 9. 49
quartana 10. 77
quartum 3. 20. 50 | 9. 84 | 10. 79
quartus 1. 13 | 4. 61 | 6. 39 | 8. 71
quassa 4. 58
quassat 8. 43 | 13. 1
quatenus 5. 20 | 7. 79
quater 4. 69 | 5. 45 | 7. 19 | 8. 2. 11 | 9. 32 | 10. 38. 51. 56 | 11. 98 | 12. 55
quaterque 1. 53. 104 | 3. 17 | 6. 66. 93 | 10. 1. 11
quaterno 12. 77
quatiat 14. 54
quatis 9. 74
quatit 12. 57
quatuor 1. 72. 100 | 2. 5. 44 | 3. 38 | 5. 2. 71 | 6. 6. 8 | 8. 7. 31. 71. 75 | 10. 31. 75. 96. 103 | 11. 98. 107 | 12. 11. 29. 36 | 13. 3
quatuorque 3. 93 | 10. 104 | 14. 34
quatuorve 2. 44 | 5. 61 | 8. 64
quercus 4. 1. 54 | 8. 82 | 9. 24
querebar 9. 88
querelæ 1. 83 | 5. 7 | 11. 71
querelas 1. 13 | 7. 46 | 9. 15 | 1. 54
querelis 9. 46
quereretur 11. 41
quereris 1. 36. 90. 111 | 2. 85 | 3. 32. 80 | 6. 9 | 11. 40 | 12. 28
quererisque 11. 36
queri 9. 10 | 11. 92
queritur 1. 59. 93. 110 | 5. 15. 59 | 6. 59 | 9. 3 | 10. 17. 91 | 11. 40. 72
queriturque 4. 91
queror 4. 82 | 6. 19
querulæ 7. 30
querulo 4. 89
querulos 8. 82 | 12. 7
querulus 1. 50
quies 4. 8 | 8. 70 | 9. 7. 41. 63 | 11. 27 | 63 | 9. 81 | 7. 31 | 10. 30
quiescendi 12. 57
quiescit 12. 1
quiesco 9. 90
quieta 10. 47
quietæ 10. 92
quiete 5. 29
quieti * 4
quilibet 5. 13
quina 1. 12 | 10. 75
quinas 14. 141
quincta 8. 67 | 10. 7
quinctasque 7. 44
Quincte 3. 11. 62 | 4. 7 76 | 8. 9 | 9. 53. 44
Quinctios 9. 28
quincto 1. 114 | 7. 7 10. 104
quinctum 3. 50 | 7. 7
Quinctus 13. 119
quincunce 2. 1
quincunces 1. 28 | 11.
quincupeda 14. 92
quincuplici 14. 4
quindecies 7. 9 | 10. 8
quindecim 12. 59 | 74 | 11. 7
quinquagenis 12. 67
quinquagesima 10.
quinquaginta 3. 40
quinque 1. 27. 72. 1 76 | 3. 62 | 4. 15. 85 | 7. 52 | 8. 67 10. 11. 42. 63. 10 43 | 14. 79. 192 | 71 | 10. 14
quinquennia 4. 45
quinquies 12. 76
quintam 4. 8
Quintiane 1. 53 | 5.
Quintiliane 2. 90
quintum 5. 22
quintus 3. 8. 11 | 5.
quippe 2. 30
quique 6. 64 | 12. 44
Quirinalis 1. 85
Quirine 10. 58
Quirini 11. 1
Quirino 10. 26. 51
quolibet 6. 49
quomodo 3. 15 | 10.

5 | 5. 66 | 6. 34 | 8.
| 10. 28. 30 | 11.
7. 87 | 14. 90
:1. 54
5. 28 | 5. 66 | 9. 36
o 10. 65
nque 14. 1

R.

* 18 | 6. 64
ri 7. 55
10. 71
65
. 49 | 8. 68
101
57
* 2
51
71
11
:0. 3
9 | 9. 62 | 13. 42,
51 | 12. 42
. 79
37 | 14. 183
7. 33
6
19
s 6. 72 | 12. 53
5
9 | 11. 5
. 85
10
39
7. 49
. 103
. 199
2. 14
12
78 | 12. 52. 55
68 | 11. 42
:. 105
). 87
64
) | 8. 31 | 11. 50 |
5. 62. 91 | 7. 31 |
11. 29. 95 | 14. 49
17 | 2. 6 | 5. 38 |
1. 79
16 | 12. 52 | * 19
o. 44 | 4. 30. 44
6 | 9. 31
26

raptore 12. 51
raptos 10. 71
raptum 1. 22. 89. 100 | 7. 39 | 9. 85 | 10. 19. 53
raptus * 16 | 3. 2 | 5. 49. 85 | 6. 52. 88 | 9. 9 | 10. 4. 48. 52 | 4. 66 | 6. 68
rapuisti 11. 55
rapuit 5. 45 | 6. 13
rara 4. 13. 29 | 7. 31 | 10. 47. 53. 63. 78 | * 18 | 6. 83 | 13. 91 | 11. 22. 24 | 12. 67 | 6. 29 | 5. 10
raraque 1. 35
raram 1. 107
rari 1. 1 | 8. 40 | 9. 49
rarior 4. 42
raris 2. 86 | 4. 66
rarissima 13. 65
rarius 5. 40
raro 1. 94 | 14. 213
raros 1. 40 | 10. 73
rarum 12. 21
rarus 8. 18 | 12. 6 | 13. 3 | 14. 121 | 12. 53 | 10. 16 | 7. 17 | 5. 10
rasa 8. 47. 71 | 10. 2 | 14. 159 | 4. 10
rasam 2. 85
rasit 12. 5
rastris 2. 75
rasum 1. 118 | 9. 58
rata 4. 45 | 10. 34
rate 7. 18 | 9. 41
ratem * 26
rates 5. 43
ratibus * 24. 28
ratio 1. 86 | 4. 81 | 5. 44 | 6. 56 | 12. 61. 93
ratione 1. 75. 98 | 2. 55. 77 | 4. 7. 7 | 6. 17. 51 | 7. 29 | 8. 75 | 10. 102 | 13. 29. 95 | 3. 30 | 9. 56
rationis 6. 25
ratis 6. 66
ratus 3. 24
rauca 8. 3
raucæ 7. 30 | 8. 67
rauco 1. 50
raucos 4. 8 | 10. 5
raucus 1. 42
Ravenna 13. 21
Ravennæ 3. 56, 57. 91
Ravennam 10. 51
Ravennates 3. 93
Ravennatis 11. 22
reatum 2. 24
recantat 2. 86
recedas 4. 30
recede 3. 69 | 4. 30. 77 | 8. 1 | 11. 17
recedis 8. 16
recedit 6. 42
recedunt 11. 72
recens 8. 75 | 14. 93 | 12. 59 | 9. 44 | 6. 93 | 2. 57
recentem 7. 94
recenti 5. 38 | 10. 2 | 12. 32
recepit 5. 8 | 6. 36
receptis 10. 7
recepto 3. 19
receptum 7. 25
receptus 5. 14
recesseratque 1. 83
recesserunt 3. 7
recessit 3. 20 | 4. 73
recessus 6. 43 | 7. 34 | 5. 68 | 4. 64 | 7. 62 | 10. 48
recide 1. 32
recipis 3. 40 | 9. 55
recipit 3. 68
recitabo 11. 53
recitante 3. 45
recitanti 10. 10
recitare 1. 30. 64 | 9. 85
recitas 1. 39 | 2. 71. 88 | 3. 18. 49 | 8. 20. 76 | 12. 40
recitat 1. 53. 67 | 2. 20 | 4. 6 | 6. 41
recitaturus 4. 41 | 14. 142
recitem 1. 64
recites 2. 71. 88 | 3. 40
recitet 12. 64
reclivis 9. 92
reclusis 7. 61
recocta 11. 53
recordanti 10. 23
recta 8. 50. 57 | 12. 6
rectam 2. 69 | 7. 19
rectas 5. 66
recte 7. 69
recti 1, 40 | 7. 69 | 10. 78 | 11. 6
Rector 7. 59 | 9. 37 | 12. 100
Rectorem 10. 78
rectus 2. 53 | 11. 19
recumbam 10. 98
recumbas 11. 103
recumbere 2. 19
recumbes 5. 74 | 7. 66 | 10. 98 | 12. 17
recumbis 3. 30
recumbunt 4. 64
recurrit 2. 14 | 7. 19
recusas 11. 24
recusat 12. 55
recusato 9. 104
recuses 1. 55
recuso 10. 10

[illegible]
[illegible]
reddam [illegible]
reddant [illegible]
reddas [illegible]
reddat 2. 3[illegible]
reddatur [illegible]
redde [illegible]
8. [illegible]
[illegible]
[illegible] 163
reddere [illegible]
redderet [illegible]
redderis [illegible]
reddes [illegible]
reddet [illegible]
reddiderint [illegible]
reddidit 6. 39 | 7. 45 | 12. 165
reddis 3. 95 | 7. 54 | 8. 37. 63 | 9. 105 | 11. 65 | 12. 63
reddit 2. 38 | 10. 45
redditus 1. 37 | 11. 10
redduntur que 10. 83
redeant 11. 6
redeas 7. 26 | 9. 57 | 10. 12 | 11. 1
redeat 9. 52 | 10. 101
redemi 2. 63
redempta 2. 63 | 12. 99
redemptoris 14. 92
redemptus 2. 34
redeo 25 | 12. 69
redeunt 4. 37 | 10. 85 | 12. 6
redeuntia 4. 1
redi 8. 31. 71
rediit 22 | 3. 14
redimire 8. 70 | 12. 52
redimit 1. 9 | 6. 71 | 9. 33
redimita 8. 65
redimite 9. 74 | 12. 100
redimunt 6. 60
redire 5. 36 | 6. 72 | 7. 27 | 8. 66. 72 | 9. 1 | 10. 103 | 12. 59. 61. 63
rediret 1. 15
rediffem 9. 41
rediffet 9. 106
redisti 5. 50 | 12. 52
redit 7. 12. 21 | 10. 37. 48 | 12. 68. 78
reditque 1. 49 | 6. 10
reditu 4. 41
rediturus 2. 5 | 12. 14 | 14. 181
redolent 3. 65 | 11. 9
redolentia 13. 18
redolet 4. 4
redolete 14. 59
reducem 10. 103 | 12. 63 |
[illegible]
reducendi [illegible]
reduci [illegible]
reducis [illegible]
reducit [illegible]
reduco [illegible]
reducta [illegible]
reducuntur 12. 29
reduxit 7. 26
refer 2. 35
referam 12. 26
referas 5. 2 | 12. 101
referasque 12. 68
referat 12. 32
referenda 9. 73
referentia 12. 219
referes 6. 55
referet 12. 74
referre 4. 55 | 5. 53
refers 5. 17 | 9. 35 | 11. 5. 24. 108
refert 1. 30. 49 | 3. 53 | 5. 8 | 3. 33 | 5. 1. 79. 101. 102 | 12. 35 | 11. 34. 72 | 13. 76
refibulavit 9. 28
refice 4. 37
refici 11. 30
reficit 10. 55
reficitque 9. 27
refrigerat 3. 25
refugit 3. 63
regale 12. 63
regali 4. 59
regas 6. 3
rege 2. 53 | 3. 62 | 10. 39
regem 1. 22 | 2. 63 | 4. 40
regemque 1. 61. 113 | 4. 84 | 10. 10
regente 8. 52
reges 2. 68 | 7. 99 | 10. 96 | 5. 20
regia 8. 35
regibus 12. 4
regina 5. 56 | 7. 49 | 9. 59 | 10. 64
regione 1. 109 | 3. 4 | 10. 68 | 14. 152
regis 5. 20 | 10. 20 | 12. 15 | 8. 68 | 2 | 3. 7 | 2. 18
regit 1. 87 | 3. 82 | 12. 9
regius 10. 94
regna 7. 6. 63 | 9. 44. 65. 67. 103 | 12. 31. 48
regnat 10. 19
regnator 7. 46 | 10. 61 | 11. 7 | 14. 1. 75
regnet 8. 30
regnis 14. 184 | 9. 104 | 12. 57 | 4. 40
regnum [illegible]
regula 12. 2
regulae [illegible]
regule [illegible]
[illegible]
regulos 5. 29
regulas 1. [illegible] 5. 64 | 6. 38
regum [illegible]
regunt 2. 23
reis [illegible] 12. 52
relegas 11. 53
relegata 11. 9
relegente 2. 6
releges 4. 29
releves 10. 12
relicta 9. 41
relictae 12. 69
relictis 5. 85
relicto 1. 63 | 8. 38 |
relictum 1. 100 | 5. [illegible]
religata 1. 44
religatus 7
relinquas 9. 84 | 13. [illegible]
relinquat 5. 57 | 6. [illegible]
relinque 6. 27 12. [illegible]
relinquendum 8. 3
relinquere 8. 3
relinques 1. 50 | 10. [illegible]
relinquis 10. 10
reliqua 14. 38
reliquerunt 7. 19
relinquis 4. 42
reliquisse 3. 64 | 8. [illegible]
reliquisset 3. 64
reliquit 2. 76 | 3. [illegible] 70 5. 79 | 6. 13 [illegible]
reliquos 10. 83
reliquum 1. 50
relliquias 6. 37
reluctatur 5. 36
rem 1. 28 | 2. 26 | 3. 79 | 6. 45. 60 | 7. 33 | 9. 22 | 65 | 12. 54
remansit 5. 68
remeant 1. 15
remedium 11. 99
remensus 6. 89
remi 10. 70 | 12. 3
remiserisque 7. 54
remisimus 1. 102 | 3. 99
remisisti 4. 89
remisit 6. 68 | 10. 95
remissa 4. 14
remissum 1. 50
remissum 7. 46 | 10. 55.
remittam 1. 118
remittas 10. 7
remitte 9. 92 | 10. 82 | 11
remittere 10. 37

. 70. 82. 94. 100 |
71. 83 | 5. 52. 73 |
35. 89 | 7. 67 | 8.
90 | 12. 97
31 | 8. 51 | 9. 176 |
6
11. 54
. 31
129
9 | 8. 52. 85
69 | 3. 20 | 10. 99 |
42
3. 29
um 4. 89
em 3. 93
83 | 10. 75 | 13. 25 |
7
18
. 83
3. 73 | 11. 83
2. 89
. 72 | 3. 73. 79. 86 |
69 | 10. 3
t 10. 13
ur 9. 99
. 64
: 4. 64 | 11. 105 |
| 14. 125
:t 10. 85
1. 50
1. 50 | 10. 79
us 13. 50
9. 75 | 12. 99
ue 3. 13
12. 18 | 14. 64
ur 7. 19 | 8. 33. 61 |
| 11. 85 | 13. 100
10. 79
. 70
t 6. 51 | 7. 95
46
3 | 11. 37 | 12. 18.
58
0. 56
3 | 4. 50 | 5. 72 | 8.
| 9. 3 | 10. 14. 79.
| 11. 53. 71 | 12.
3. 15
0. 58 | 4. 90 | 7. 30 |
56 | 3. 47 | 6. 43.
16 | 9. 61 | 10. 96
5. 57
5 | 3. 47. 58 | 4. 64.
30 | 8. 61. 68 | 9. 19.
79 | 11. 19 | 12. 57
5. 29

ruſtica 1. 44 | 4. 55. 66 | 5. 23 | 6. 5 | 9. 62 | 10. 72. 103 | 13. 76
ruſticas 9. 43
ruſtice 8. 23 | 10. 101 | 13. 15 | 14. 46
ruſticitate 7. 57
ruſticula 13. 76
ruſticulum 10. 19
ruſticumque 12. 18
ruſticus 3. 24 | 9. 31
ruta 11. 19. 32. 53
rutatos 10. 48
Rutilium 5. 57
ruunt 12. 62

S.

SAbæi * 3
Sabbatariorum 4. 4
Sabella 2. 41
Sabelle 3. 68 | 7. 84 | 9. 20 | 12. 39. 43
Sabello 4. 46 | 6. 33 | 12. 61
Sabellum 4. 46 | 12. 39
Sabellus 4. 46 | 12. 39
Sabidi 1. 33 | 3. 17
Sabina 4. 4 | 9. 55
Sabinæ 9. 41 | 10. 93 | 11. 16
Sabine 11. 9. 18
Sabineum 3. 25
Sabinis 1. 63 | 10. 33. 44
Sabino 9. 61
Sabinum 7. 99 | 10. 49
Sabinus 4. 37 | 9. 59
Sabura 12. 3
ſaccentur 2. 40
ſacco 12. 61
ſaccos 10. 74
ſacculumque 5. 40
ſacculus 11. 4
ſaccus 14. 104
ſacer 7. 62 | 8. 85 | 3. 47 | 1. 54
ſacerdos 10. 92
ſacra 4. 1 | 7. 62 | 8. 4 | 9. 49 | 11. 5 | 13. 66 | 3. 81 | 12. 63 | 4. 57 | 8. 81 | 7. 98 | 2. 63 | 12. 2
ſacræ 5. 70 | 6. 2. | 9. 95
ſacraria 7. 72
ſacrata 9. 17
ſacratior 4. 1
ſacratis 9. 48
ſacratus 7. 49
ſacravit 1. 117
ſacri 4. 57 | 9. 59 | 6. 76 | 8. 56 | * 24
ſacrilegos 4. 30 | 9. 62. 86
ſacrilegum 9. 72

ſacris 3. 6. 24 | 7. 21 | 8. 30 | 12. 63 | 1. 22 | 7. 73 | 3. 24 | 4. 30
ſacro 1. 71. 94 | 4. 79 | 8. 11
ſacrorum 3. 24
ſacros 3. 24. 66 | 8. 24. 66
ſacrum 7. 1 | 1. 3 | 8. 39 | 1. 13 | 8. 70 | 7. 64 | 1. 64 | 4. 64 | 10. 41
ſacrumque 4. 64
ſæcula * 27, 28 | 1. 108 | 5. 7. 10. 19. 25 | 6. 3. 60 | 7. 18 | 10. 2. 19. 39 | 8. 80 | 6. 49 | 8. 8 | 9. 30 | 4. 1
Sætiam 4. 64
ſæva * 12. 18 | 6. 59 | 10. 77 | 4. 18 | 9. 9 | 3. 17 | 1. 22 | 2. 66 | 1. 23 | 9. 67 | 1. 116 | 6. 25 | 1. 19 | 5. 77 | 10. 36. 50
ſævaque 6. 25
ſævæ 9. 28
ſævas * 7
ſæve 3. 65
ſævi 4. 49 | 11. 99
ſæviet 9. 92
ſævior 7. 66 | 8. 30
ſævis * 28 | 9. 31 | 11. 83. 8
ſævit * 6
ſæviuſque 7. 94
ſævo 4. 55 | 9. 70 | 13. 70
ſævos 1. 52
ſævus 2. 75 | 8. 23 | 13. 95
ſaga 7. 53 | 11. 50
ſagarum 8. 58
ſagatus 6. 11
ſagax 12. 87
ſagis 14. 159
ſagitta 9. 57
ſagittis 7. 1
ſago 1. 4
Sagunti 4. 46
Saguntini 14. 108
Saguntino 8. 6 | 14. 108
ſalaces 3. 75
ſalamandra 2. 66
ſalariæque 4. 64
ſalariorum 1. 42 | 4. 87
ſalarium 3. 7
ſalax 10. 48 | 11. 26 | 13. 67
ſale 4. 23 | 6. 44 | 8. 3 | 10. 9. 48 | 12. 97 | 13. 89
ſalebræ 9. 58
ſalebras 11. 91
ſalebroſum 11. 3
ſalem 13. 23
ſales 3. 20. 99 | 5. 2 | 13. 1
ſaleſque 5. 2 | 11. 14
Saletan 12. 65

e 2. 53 | 7. 17 | 11. 19
is 6. 77
isque 9. 69
1. 65. 50 | 2. 58 | 4.
| 5. 20 | 6. 65
1. 69 | 3. 22 | 4. 3 | 9.
10. 2. 51. 80 | 12. 52
0 2. 28
ur 1. 54
ala 4. 20
ali 2. 41
alum 5. 54
4. 54
t 6. 73
s 1. 50
t 6. 55
tem 14. 117
5. 32 | 7. 94
que 7. 94
16. 64. 49 | 7. 91 | 11.
10. 19 | 12. 21
10. 65 | 11. 4 | 13. 42
im 9. 48
is 5. 34. 35 | 7. 70
12. 31
4. 59
1. 35
11. 45
11. 99
. 49 | 9. 30 | 10. 7. 85
5. 3
. 54
nt 1. 104 | 5. 10 | 12.
59
11. 7
. 56 | 9. 35. 45
. 41 | 7. 50
2. 41 | 7. 17
8. 28 | 12. 87
. 26
3. 42 | 6. 42 | 8. 80
11. 75
s 3. 70
. 92
. 37
narum 4. 55
s 9. 28
s 1. 40 | 9. 44
14. 69
5. 61 | 6. 64 | 10. 45 |
2
5. 29
. 83 | 11. 69 | 12. 11
am 2. 30 | 9. 45
atur 2. 30
is 7. 25
it 1. 79 | 3. 4
o 7. 42 | 10. 24

rogamus 1. 36. 55. 97 | 5. 81 | 6. 35 | 8. 2 | 9. 70
rogandum 7. 91
rogante 9. 43
roganti 2. 25. 52 | 4. 15 | 10. 24 11. 64. 74. 12. 72
rogare 7. 59 | 9. 23 | 12. 57. 65. 81. 94
rogarem 6. 10
rogari 8. 24
rogaris 2. 44
rogas 1. 110 | 2. 69 | 3. 92 | 8. 21. 24. 48 | 9. 23. 66. 96 | 10. 7 | 11. 28. 55. 59. 72. 82 | 12. 18. 28 | 14. 9. 81
rogasque 8. 76
rogata 4. 82 | 12. 99
rogatam 10. 38
rogate 5. 6
rogator 4. 30
rogatores 10. 5
rogatus 4. 90 | 7. 52 | 13. 2
rogavi 4. 77 | 6. 20 | 9. 69
rogem 5. 47
rogent 8. 8 | 10. 70
rogentque 4. 85
rogetis 2. 44
roges 1. 118
rogesque 6. 51
roget 1. 40 | 11. 28. 59
rogetis 2. 23
rogi 4. 25 | 9. 67
rogis 11. 42. 92 | 10. 26
rogo 1. 79 | 2. 14. 25. 79. 80 | 3. 25. 44. 52. 73. 76. 95 | 4. 85 | 5. 26. 45. 83 | 6. 5. 17. 20 | 7. 85. 94 | 9. 26 | 10. 14. 21. 41. 66 | 12. 25. 64 | 13. 58 | 3. 94 | 11. 55 | 10. 71
rogos 6. 71 | 10. 63
rogum 9. 78
rogus 8. 75
Roma *& inde derivata passim.*
Romuleus 4. 1
Romulus 13. 16. 107
ronchi 1. 4
ronchis 3. 82
ronchos 4. 87
rorantem 7. 36
rore 4. 59 | 9. 19
rosa 3. 24 | 7. 88 | 10. 19. 93 | 13. 127 | 9. 95 | 8. 77
rosæ 4. 29 | 11. 19
rosaria 12. 31
rosarium 5. 38
rosas 2. 59 | 4. 22 | 9. 62 | 1. 44 | 6. 80 | 11. 90
rosasque 3. 68
roscida 4. 18

rosea 3. 24
roseam 12. 60
roseis 8. 56
roseo 11. 57
roseos 12. 65
rosens 7. 79
rosis 4. 42. 55 | 5. 65 | 17 | 13. 51
rosisque 9. 12 | 10. 32
rosos 7. 19
rostro 5. 32 | 14. 31
rota 4. 14 | 5. 104 | 158 | 11. 22 | 4. 64 | 58 | 7. 59
rotæ 4. 46 | 14. 102
rotat * 21 | 7. 66
rubeam 14. 95
rubeant 4. 42
rubeat 3. 2 | 4. 17 | 6. 80
rubelli 1. 104
rubens 9. 62. 69 | 4. 61 | 13. 71
rubente 5. 79
rubentem 4. 55 | 5. 4
rubentes 3. 82
rubenti 5. 2
rubentibus 3. 58
rubentis 11. 57
ruber 5. 8 | 9. 92 | 12. 81 | 5. 8 | 14. 106
rubes 2. 43
rubet 4. 86 | 6. 61
rubicunda 6. 64
rubicundam 14. 114
rubiginosis 5. 29
rubore 7. 11
rubra 11. 28 | 13. 7
rubras 4. 64 | 8. 56
rubri 7. 33
rubris 7. 20
rubro 1. 56 | 5. 26 | 6. 64
rubuit 9. 61
ructanti 3. 82
ructat 9. 49
ructatrix 10. 48
ructus 1. 88
rudem 2. 48 | 3. 36 | 7. 30
rudesque 1. 67 | 6. 42 | 7. 85 | 10. 48. 98 | 11. 71 | 12. 53
rudi 3. 24 | 8. 56 | 9. 12 |
12. 62
rudis 1. 13 | 2. 90 | 6. 73 | 7. 6. 25. 94 | 9. 73. 104 | 12. 68
ruebat 3. 69
ruet 1. 61
rufa 2. 33 | 6. 39 | 12. 32
rufæ 14. 32
Rufe 1. 107 | 2. 11. 29. 48. 84 |

70. 82. 94. 100 |
. 83 | 5. 52. 73 |
. 89 | 7. 67 | 8.
o | 12. 97
| 8. 51 | 9. 176 |
. 54
31
29
| 8. 52. 85
| 3. 20 | 10. 99 |
2
. 29
1 4. 89
n 3. 93
| 10. 75 | 13. 25 |
8
3
73 | 11. 83
89
72 | 3. 73. 79. 86 |
| 10. 3
o. 13
9. 99
54
4. 64 | 11. 105 |
14. 125
10. 85
50
50 | 10. 79
13. 50
75 | 12. 99
3. 13
. 18 | 14. 64
7. 19 | 8. 33. 61 |
11. 85 | 13. 100
. 79
70
5. 51 | 7. 95
| 11. 37 | 12. 18.
8
56
| 4. 50 | 5. 72 | 8.
9. 3 | 10. 14. 79.
11. 53. 71 | 12.
15
58 | 4. 90 | 7. 30 |
| 3. 47 | 6. 43.
6 | 9. 61 | 10. 96
. 57
3. 47. 58 | 4. 64.
| 8. 61. 68 | 9. 19.
9 | 11. 19 | 12. 57
19

rustica 1. 44 | 4. 55. 66 | 5. 23 | 6. 5 | 9. 62 | 10. 72. 103 | 13. 76
rusticas 9. 43
rustice 8. 23 | 10. 101 | 13. 15 | 14. 46
rusticitate 7. 57
rusticula 13. 76
rusticulum 10. 19
rusticumque 12. 18
rusticus 3. 24 | 9. 31
ruta 11. 19. 32. 53
rutatos 10. 48
Rufilium 5. 57
ruunt 12. 62

S.

SAbæi * 3
Sabbatariorum 4. 4
Sabella 2. 41
Sabelle 3. 68 | 7. 84 | 9. 20 | 12. 39. 43
Sabello 4. 46 | 6. 33 | 12. 61
Sabellum 4. 46 | 12. 39
Sabellus 4. 46 | 12. 39
Sabidi 1. 33 | 3. 17
Sabina 4. 4 | 9. 55
Sabinæ 9. 41 | 10. 93 | 11. 16
Sabine 11. 9. 18
Sabineum 3. 25
Sabinis 1. 63 | 10. 33. 44
Sabino 9. 61
Sabinum 7. 99 | 10. 49
Sabinus 4. 37 | 9. 59
Sabura 12. 3
saccentur 2. 40
sacco 12. 61
saccos 10. 74
sacculumque 5. 40
sacculus 11. 4
saccus 14. 104
sacer 7. 62 | 8. 85 | 3. 47 | 1. 54
sacerdos 10. 92
sacra 4. 1 | 7. 62 | 8. 4 | 9. 49 | 11. 5 | 13. 66 | 3. 81 | 12. 63 | 4. 57 | 8. 81 | 7. 98 | 2. 63 | 12. 2
sacræ 5. 70 | 6. 2. | 9. 95
sacraria 7. 72
sacrata 9. 17
sacratior 4. 1
sacratis 9. 18
sacratus 7. 49
sacravit 1. 117
sacri 4. 57 | 9. 59 | 6. 76 | 8. 56 | * 24
sacrilegos 4. 30 | 9. 62. 86
sacrilegum 9. 72
sacris 3. 6. 24 | 7. 21 | 8. 30 | 12. 63 | 1. 22 | 7. 73 | 3. 24 | 4. 30
sacro 1. 71. 94 | 4. 79 | 8. 11
sacrorum 3. 24
sacros 3. 24. 66 | 8. 24. 66
sacrum 7. 1 | 1. 3 | 8. 39 | 1. 13 | 8. 70 | 7. 64 | 1. 64 | 4. 64 | 10. 41
sacrumque 4. 64
sæcula * 27, 28 | 1. 108 | 5. 7. 10. 19. 25 | 6. 3. 60 | 7. 18 | 10. 2. 19. 39 | 8. 80 | 6. 49 | 8. 8 | 9. 30 | 4. 1
Sætiam 4. 64
sæva * 12. 18 | 6. 59 | 10. 77 | 4. 18 | 9. 9 | 3. 17 | 1. 22 | 2. 66 | 1. 23 | 9. 67 | 1. 116 | 6. 25 | 1. 19 | 5. 77 | 10. 36. 50
sævaque 6. 25
sævæ 9. 28
sævas * 7
sæve 3. 65
sævi 4. 49 | 11. 99
sæviet 9. 92
sævior 7. 66 | 8. 30
sævis * 28 | 9. 31 | 11. 83. 84
sævit * 6
sæviusque 7. 94
sævo 4. 55 | 9. 70 | 13. 70
sævos 1. 52
sævus 2. 75 | 8. 23 | 13. 95
saga 7. 53 | 11. 50
sagarum 8. 58
sagatus 6. 11
sagax 12. 87
sagis 14. 159
sagitta 9. 57
sagittis 7. 1
sago 1. 4
Sagunti 4. 46
Saguntini 14. 108
Saguntino 8. 6 | 14. 108
salaces 3. 75
salamandra 2. 66
salariæque 4. 64
salariorum 1. 42 | 4. 87
salarium 3. 7
salax 10. 48 | 11. 26 | 13. 67
sale 4. 23 | 6. 44 | 8. 3 | 10. 9. 48 | 12. 97 | 13. 89
salebræ 9. 58
salebras 11. 91
salebrosum 11. 3
salem 13. 23
sales 3. 20. 99 | 5. 2 | 13. 1
salesque 5. 2 | 11. 14
Saletan 12. 65

[illegible]

[illegible]

[illegible]

fecura [illegible]

fecuram [illegible]

fecuri [illegible]

fecuritas [illegible]

fecus [illegible]

fed [illegible]

fedebat 3. 44 [illegible]

fedens [illegible]

fedent 6. 66 | 3. 33 | 11. 87

fedentem 3. 44 | 5. 50

fedenti 3. 44

fedentis 8. 32

fedeo 3. 95

federat 11. 105

federe 5. 3. 14. 39. 42 | 11. 8 | 14. 197

federet 1. 2 | 12. 71

federit 7. 1

fedes 4 44 | 8. 3

fedet 2. 17. 29 | 4. 30 | 7. 57 | 8. 57 | 9. 39 | 11. 78

fedetis 5. 39

fedit 1. 96 | 11. 92

feges 5. 43 | 11. 19

fegmentatus 6. 74

fegnis 3. 68

felibra 1. 100 | 8. 71 | 10. 14. 57

felibræ 4. 46 | 5. 20 | 7. 71

Selium 2. 11. 14. 27

Selius 2. 14. 60 | 4. 21

fella 2. 57. 99 | 3. 36 | 9. 23 | 12. 17

fellam 4. 51 | 5. 62 | 9. 103

fellamque 10. 10

fellariolis 6. 71

fellas 5 14 | 12. 78

Semelen 5. 75

femelque 4. 64

femicinctium 14. 153

femicremata 11. 55

femidocta 10. 92

[illegible]

Semproni 5. 40

Sempronia 12. 72

fena 1. 76 | 5. 10

fenator [illegible] | 11. 25 | 12. 26

fenatum 11. 6

fenatus 3. 15. 66 | 10. 27 | 14. 2

fene 6. 1 | 11. 82 | 12. 71. 92 | 9. 79

Senecæ 4. 40 | 7. 44 | 9. 43

Senecas 1. 62

Senecafque 12. 35

fenecta 1. 106 | 10. 24 | 13. 117

fenectæ 4. 25 | 6. 29 | 9. 30 | 13. 29

fenectam 5. 7 | 8. 2 | 10. 38

fenectus 5. 6 | 6. 29

fenem 3. 91. 95 | 4. 7. 13. 50. 53. 73 | 10. 33. 44. 53. 83 | 11. 37. 61

fenemque 3. 93

fenes 1. 26 | 5. 10 | 6. 70 | 10. 39. 71 | 14. 47 | 7. 70 | 11. 71

fenefque 1. 4 | 7. 34. 70 | 9. 9

fenex 1. 109 | 4. 50 | 6. 3 | 7. 39 | 8. 44. 64 | 10. 32. 67. 87. 96

feni 13. 23

fenia 12. 27

fenibus 4. 56 | 5. 38 | 3. 58 | 9. 43 | 5. 18

fenio 13. 1

fenior 3. 69 | 7. 33. 87 | 9. 58 | 10. 85 | 11. 33 | 12. 73

feniore 6. 3 | 9. 95

fenique 8. 27

fenis 6. 28 | 7. 62 | 9. 46 | 14. 36 | 5. 10 | 11. 7 | 10. 5 | 7. 68

fenos 7. 52 | 9. 43 | 11. 60

fenfere 3. 91

fenferunt 11. 55

fenfit 1. 102 | 3. 19. 92 | 7.

[illegible]

feparatur 5. 23

[illegible]

[illegible]

feparat [illegible]

fepone [illegible]

fepofita 8. 5

fepofitis 6. 15. 16

fepofito 2. 23

fepofuitque 5. 60

fepta 2. 14. 57 | 12. 8

feptem 2. 72. 100 | 4. 15 | 5. 12. 23. 30 | 5. 8. 30. 39 | 7. 16. 69 | 66 | 9. 15. 80. 89 | 14. 72 | 12. 32 | 4. 64

feptemque 8. 5

feptenaria 2. 45

feptenas 4. 25

feptenis 6. 73

feptenos 8. 35

fepticiana 8. 71

Septiciane 2. 89 | 11. 13

feptima 4. 8 | 10. 45 | 11. 92 | 12. 31 | 13. 124

feptimamque 10. 24

feptimas 1. 100

feptingenta 7. 9

feptis 9. 60

feptunce 3. 82 | 7. 51

fepulchro 1. 117 | 10. 5 | 11. 14. 92 | 6. 28 | 4.

fepulti 8. 38

fequaces 13. 57

fequanicæ 4. 19

fequar 3. 36 | 10. 10

fequebaris 12. 32

fequens 7. 42

fequentem 5. 45

fequeris 1. 9 | 4. 9 | 5. 7. 34. 99

fequeris 10. 78

fequi 7. 43. 72 | 9. 80 | 44. 52

fequitur 2. 57 | 9. 39 | 12

fequuntur 3. 58

fera 1. 16 | 10. 71 | 11. 9. 62 | 1. 26 | 10. 1 | 75 | 10. 28

feraque 1. 35 | 11. 46

VOCABULORUM.

9. 47 | 10. 19 |
| 7. 11
8. 81 | 9. 25
54
| 7. 44 | 14.
;8 | 6. 42
. 67
11. 9. 28
. 95
| 3. 36
5. 66. 68 | 8.
| 10. 94 | 11.
| 14. 143
7
8. 82 | 9. 36.
| 8. 77
. 78
4 | 3. 79 | 7.
. 18
| 9. 60. 76
3. 44. 104
3, 34 | 11. 53
8. 33. 64 | 9.
94
11. 5
| 13. 74
12. 49 | 14. 44
108
9. 94 | 14. 79 |
105
| 7. 61
5 | 9. 43. 92
| 2. 1
10. 56 | 12.
. 13 | 7. 31 |
4
53
. 40 | 5. 59 |
3 | 2. 14 | 12.
. 32 | 11. 76

ſervorum 6. 33
ſervos 1. 86 | 11. 71
ſerus 8. 31. 39 | 2. 11 | 9. 1 | 13. 4 | * 24
ſervulus 8. 75 | 9. 89
ſervum 2. 18. 68. 82 | 5. 58 | 9. 94 | 10. 31 | 12. 30 | 2. 32
ſervus 7. 34 | 11. 76 | 13. 26
ſeſquipedalis 7. 13
ſeſquipede 8. 60
ſeſſiles 3. 47
ſeſtertia 6. 20. 30 | 10. 75 | 2. 63 | 4. 67 | 6. 20 | 11. 77 | 2. 30 | 10. 14
ſeſtertiolum 1. 59
ſeta 1. 56 | 10. 30
ſetia 10. 36 | 13. 25. 112
ſetiger 13. 93
Setina 4. 69 | 8. 51 | 9. 3 | 13. 124 | 9. 23
Setini 10. 13. 74
Setino 12. 17
Setinos 14. 103
Setinum 6. 86 | 13. 112
ſetis 2. 36 | 6. 56
ſeu 2. 44 | 3. 5 | 4. 19. 64 | 5. 1 | 6. 94 | 7. 71. 73 | 9. 61 | 10. 92 | 11. 46 | 14. 11
ſevera 10. 73 | 11. 2
ſeveram 6. 82
ſevere 1. 3
Severe 2. 6 | 5. 6. 8. 11. 81 | 7. 38. 48. 78 | 8. 61 | 11. 58
ſeveri 7. 37 | 8. 3 | 9. 88 | 10. 5. 30
ſeveriores 9. 12
ſeveritate 1. 36 | 4. 14
ſevero 5. 81 | 11. 58
ſeveros 1. 36 | 2. 41
ſeverum 10. 19
ſeverus 3. 20
ſevit 10. 79
ſex 1. 67. 72 | 4. 15. 51. 76 | 6. 77 | 7. 57. 95 | 8. 3 | 9. 95 | 10. 48. 71 | 11. 21. 28. 37 | 4. 89 | 6. 30
ſexageſima 4. 79 | 6. 70
ſexaginta 7. 8 | 12. 26
ſexcenta 9. 38
ſexcentas 6. 59
ſexcenti 11. 66
ſexcentis, *ibid.*
ſexcentos 6. 66
ſexdecim 7. 66
ſexta 4. 8 | 5. 38 | 10. 48. 61 | 3. 100
ſextæ 5. 36

ſextante 8. 71
ſextantes 5. 65 | 12. 28
Sexte 2. 3. 44. 55 | 3. 38 | 4. 68 | 5. 39 | 7. 85 | 8. 17 | 10. 21. 57 | 5. 3
Sextile 2. 28
Sextiliane 1. 12. 27 | 10. 29
Sextilianum 6. 54
Sextilianus, *ibid.*
Sextium 1. 42
Sextius 1. 43
ſexto 3. 68 | 8. 71
ſextulaſque 10. 55
ſextum 10. 75
ſextus 2. 44 | 3. 11 | 6. 1. 85 | 9. 104
ſexus 1. 91 | 9. 9
ſibi ipſi 5. 25
Sibylla 14. 114
Sibyllæ 9. 30
ſica 3. 16 | 11. 29
Sicambri * 3
Sicaniæ 2. 46
Sicanias 7. 63 | 11. 9
ſicca 4. 10 | 9. 19 | 11. 82
ſiccæ 4. 4
ſiccare 8. 70
ſiccatur 1. 27
ſiccaverat 6. 89
ſicci 10. 20 | 12. 57
ſiccis 1. 79. 93 | 4. 3 | 10. 72 | 12. 3
ſicco 5. 23 | 10. 80
ſiccos 6. 42
ſiccus 10. 5 | 11. 50 | 12. 30. 32
Siculas 4. 49 | 7. 44
Siculi 13. 105
Siculis 7. 63
Siculo 5. 66 | 13. 80
Siculos 7. 33 | 12. 105
Siculus 2. 84
ſicut 10. 30
ſidera 6. 58 | 8. 36 | 9. 23. 26. 44. 73. 104 | 10. 51 | 9. 13. 46. 62 | 8. 21
ſidere 4. 60 | 7. 91 | 11. 86
ſiderei 12. 60
ſidereos 9. 37 | 10. 66
ſidereus * 2
ſideribus 4. 42 | 10. 6
Sidoniæ 14. 154
Sidonio 7. 31
ſidus 3. 4 | * 26
Sigerios 4. 79
ſigilli 14. 171
ſigillum 14. 178. 182
ſigma 10. 48
ſigna 3. 82 | 5. 40 | 9. 89 | 11. 4. 21 | 5. 73

ſignanda

spectatur 11. 48
spectare 6. 77
spatio 10. 124
spatium 10. 23 | 12. 57
species 7. 95
speciosa 3. 62
spectabat 4. 2
spectabimus 2. 64
spectabo 12. 29
spectacula 1. 125. 6. 4 | 12. 14. 29
spectandum * 15
spectant 1. 129. 12. 85
spectante 1 21 7. 81 11. 24
spectas 1. 5 2. 51 3. 65 11. 64
spectantur 5. 30
spectare 1. 22 | 5. 15 | 9. 26. 10. 6 | 14. 1
spectasse * 21
spectat 1. 57 2. 51 3. 63 4. 2 | 5. 14 9. 94 | 12. 74 13. 112
spectata 5. 25 | 10 63
spectatas 6. 78
spectator * 3. 14 | 1. 35 8. 30 | 10. 51
spectatorem 8. 78 | 9. 29
spectatur * 28 | 5. 66
spectatus 10. 25. 30 | 14. 53
spectavere 4. 35
spectavimus 1. 44
spectem 10. 53
spectes * 24 | 14. 212
spectet 9. 26
specularia 8. 14
speculi 2. 41
speculo 2. 66 | 11. 50
speculum 6. 64 | 9. 17
spem 9. 49
speranti 8. 71
sperare 8. 32 | 9. 62 | 12. 11
speras 3. 38
sperat 6. 85 | 11. 54
sperem 9. 49
speres 13. 100
speret 1. 117
spernas 4. 98
sperne 14. 178
spernet 8. 73
spernis 7. 29
spernit 2. 14
spes 1. 77
spicifer 10. 74
spina 13. 21
spirant 11. 9
spirat 2. 26 | 3. 65 | 7. 83 | 11. 10 | 13. 79
splendeat 4. 79 | 8. 77
splendent 2. 29
splendenti 7. 26
splendescat 8. 45
splendet 9. 3
splendida 2. 56 3. 50 14. 164 | * 11
splendidas 10. 51
Splendophorum 10. 83
Splendophorus 9. 57
splenia 2. 29 | 8. 33
spleniato 10. 22
Spoletina 6. 89 | 14. 116
Spoletinis 13. 120
Spoletinam, ibid.
spoliabat 5. 43
spoliata 10. 42
spoliato 10. 33
spoliatricem 4. 29
spoliaverat * 7
sponda 1. 93 | 10. 5 | 11. 57
spondæ 3. 91 | 14. 85
spondere 12. 92
spondet 10. 18 | 12. 25
spondylos 7. 19
spongia 2. 10 | 6. 57 | 7. 52 | 12. 48 13. 27 | 14. 144
sponsa 6. 64 | 8. 46 | 11. 24 | 12. 96
sponsæ 11. 79
sponsam 6. 64
sponsio 11. 1
[illegible]
[illegible]
sport[illegible] 3 60 7. 85 | 8. 50 [illegible] 1. 60 | 8. 42 | 9. 3[illegible]
sportulæ 3. 7
sportularum 3. 12
sprevisti 7. 44
spuma 8. 33 | 14. 26. [illegible]
spumantes 14. 70
spumantis 11. 70
spumet 13. 7
spumeus 14. 22
spurcæ 4. 4
spurcas 1. 35
spurcius 4. 56
sputa 2. 26
sputo 8. 33
squalet 9. 48
squalidus 2. 24
squillæ 13. 83
sta 5. 26
stabant 4. 40
stabat * 2 | 2. 45 | 3. 24 | 10. 85 | 11. 88
stabulantur 9. 73
stabuli 8. 28
stabulo 6. 94
stabunt 9. 2
stadium 3. 68
stagna * 3. 28 | 4. 57
stagni 5. 38
stagno 3. 20. 60
stamina 7. [illegible] | [illegible] 73 | 6. [illegible]
stans 11. 78
stant 12. 57
stantem [illegible] 26 [illegible]
stanti 5. 22
stantia 1. 23
stantibus 13. 38
stare 3. [illegible]5 | 5. 11 [illegible] 7. [illegible] 8. 71 [illegible] 12. 26. 23
starent 12. 56
stares 2. 85
stas 10. 10
stat 1. 64. 71 [illegible] 4. [illegible] | 6. [illegible] 33. [illegible] 52
statera 12. [illegible]
statim 1. 28 [illegible]
statuam 12. [illegible]
statuas 9. [illegible]
statuere 4. 52
statuet 4. [illegible]
statuit 3. 65
statuum 6. 32
Stella 1. 8. [illegible] 9. 91 12. 48 | [illegible] 60 [illegible] 3
Stellaque 1. 62
Stellæ 1. 8 | 4. 5 6. 47. 7. 13 | 9. 43. 56
stellantem 2. 29
stemma * 15 | 5. 35
stemmata 8. 6
[illegible]mate 4. 40 | 8. 6
[illegible]
[illegible] 14. 60
sterili[illegible] 15
steriles [illegible] 9
sterili 10. [illegible] | 13. 64
sterilis 5. [illegible] | 7. 101 [illegible]
sternantur 5. 67
sternatur [illegible]
sternente [illegible] 105
stertere [illegible]
stertit 3. [illegible]
stet [illegible] 9
steterat [illegible]
steterit 14 [illegible]
stetit 4. 65 | 8. 55. 65 29
stibadia 14. 87
stigmata 6. 64 | 12. 85 56
stigmate 12. 62

| 10. 56
1. 85
4. 106
10
7
.8
o
02
14. 185
28
4. 56
6. 10. 63 | 9.
| 14. 139
75
4. 15 | 11. 68
9. 102 | 12.
5
67
10. 72|12. 52
5. 18 | 1. 102.
9. 52 | 11. 85|

12. 92
Stygio 11. 55
Stygios 1. 79 | 5. 26
Stymphalidas 9. 104
suade 3. 38
subdiderat * 7
subdola 2. 40. 47
subdolum 3. 58
subducere 8. 59
subductus 13. 36 | 14. 42
subduxerat 9. 98
subduxit 12. 29
subibat 4. 18
subjice 9. 77
subinde 1. 107. 118 | 2. 26 | 4. 50 | 5. 40 | 10. 104 | 11. 64
subire 1. 118 | 2. 53. 86
subis 6. 47
subit 7. 82 | 10. 48
subita 4. 19
subitæ 6. 53. 68
subitas 12. 48 | 14. 130
subiti 4. 77 | 6. 34 | 10. 41
subitis * 14 | 8. 78
subito 1. 13 | 2. 75 | 3. 43 | 4. 7. 61 | 7. 91 | 11. 86 | 12. 85 | 9. 87
subito 7. 35
subitus 12. 26
sublata 11. 19
subligar 3. 87
subligata 7. 66
sublimi 12. 1. 79
sublimis 6. 81
subluto 2. 42
submissa 8. 75
submoto 11. 97
subnixus 1. 40
subnotasset 6. 82
subnotasti 1. 28
subrisi 6. 82
subsellia 1. 27 | 2. 29 | 5. 28. 85
subsellio 5. 14
subsequor 3. 46
substringere 12. 29
subtilem 11. 101
subtracta 1. 43
subtrahis 11. 59
subula 3. 16
subulci 10. 98
Subura 7. 30 | 9. 38 | 12. 18 | 6. 66 | 10. 94 | 12. 21
Suburæ 2. 17 | 10. 19
Suburana 11. 62
Suburanæ 11. 79
suburbani 1. 86 | 5. 1 | 7. 48 | 10. 58
suburbanis 13. 43
suburbano 5. 36
suburbanum 8. 61
suburbanus 13. 12
suburrani 5. 23
succedere 8. 46 | 12. 100
succensueris 7. 59
successor 9. 48
successurum 5. 62
succida 11. 28
succina 3. 70 | 4. 59 | 6. 15 | 11. 9 | 3. 6
succincti 2. 1. 46 | 14. 86
succinctus 7. 34 | 12. 24
succinorum 5. 38
succumbere 14. 201
succumbit 13. 64
succurras 12. 49
succurrent 5. 79 | 11. 7
succurris 6. 2
succurrit 2. 43 | 8. 75 | 9. 9. 56 | 11. 51. 74
sudantem 9. 104
sudare 4. 81
sudaria 11. 40
sudas 8. 44
sudat 3. 67
sudatrix 12. 18
sudavit 13. 97
sudet 9. 23 | 10. 13 | 14. 222
sudo 5. 80
sudor, *ibid.*
sue 12. 41 | 13. 56
suem * 12
sues 5. 66 | 11. 42
sufficit 4. 8 | 5. 53 | 7. 19 | 8. 65 | 9. 1. 33. 104
sufflavit 3. 17
suffulta 9. 3
suggeritque 3. 82
sugitur 3. 60
suillos, *ibid.*
sulcos 3. 72
sulfurata 1. 42
sulfuratæ 12. 57
sulfurato 10. 3
sulfureis 1. 13 | 6. 43
sulfureo 7. 92
sulfureusque 12. 48
Sullas 6. 19
Sulpitia 10. 28
Sulpitiam 10. 35
sumant 14. 143
sumas 12. 84
sumat 14. 56
sume 2. 16 | 6. 30 | 8. 48 | 13. 12. 29. 119 | 14. 86. 108. 207
sumen 7. 77 | 9. 15 | 11. 53 | 12. 17. 44 | 10. 48
sumere 10. 81 | 13. 31 | 14. 65. 141. 145
suminis 2. 37 | 12. 48

sumi-

fumis 2. 50 | 3. 60 | 13. 98 | 14. 131
fumit 12. 19
fumma 8. 60 | 9. 55 | 11. 47 | * 15 | 8. 30 | 10. 75 | 9. 39 | 4. 91 | 10. 30 | 12. 67 | 6. 89 | 10. 37 | 3. 22. 30 | 13. 100
fummæ 6. 83 | 7. 46 | 9. 7 | 2. 90 | 7. 6
fummi 1. 71 | 6. 76. 91 | 9. 2. 67 | 11. 5 | 6. 13
fummis 5. 32
fummittit 5. 52
fummo 6. 38 | 12. 4. 78
Summœnianæ 12. 32
Summœnianàs 3. 82
Summœniamis 11. 62
fummos 9. 78 | 12. 57
fummum 11. 62 | 10. 47. 51 | 4. 83
fummus 1. 7
fumo 3. 60
fumfi 11. 40
fumfit 5. 7 | 9. 29
fumta 14. 1
fumtuofiora 1. 100
fupellex 5. 63 | 3. 62
fuper 3. 24 | 5. 65 | 11. 27
fuperantur 8. 78
fuperare 8. 18
fuperas 10. 33 | 12. 64
fuperaffet 10. 89
fuperba 9. 63 | 12. 18 | 7. 44 | 14. 67 | 12. 48 | 3. 68 | 11. 99
fuperbæ 6. 55 | 9. 12. 67 | 11. 18
fuperbam 5. 38
fuperbas 5. 21
fuperbe 2. 15 | 8. 28
fuperbi 3. 7. 58
fuperbiamque 12. 76
fuperbis 3. 45
fuperbit 12. 3
fuperbo 4. 61 | 5. 36 | 7. 59
fuperbum 1. 71
fuperbus 1. 50 | 2. 51 | 5. 8 | 8. 44 | 9. 7 | 10. 66 | 12. 15 | * 2 | 11. 42 | 5. 25 | 3. 2 | 5. 12 | 4. 35 | 10. 73
fupercilio 9. 38
fupercilium 1. 5. 25 | 11. 25
fupererat 3. 22
fupereffe 2. 28 | 4. 35 | 7. 43. 95 | 11. 42
fupereft 1. 55. 93 | 7. 15. 53 | 8. 66 | 14. 13
fuperi 1. 104 | 4. 1. 44
fuperis 8. 50 | 9. 4 | 11. 54
fuperos 9. 23. 52. 93
fuperftes 10. 2. 48. 67
fuperfunt 7. 53
fuperûm 9. 21
fupina 3. 82 | 6. 42. 49
fupini 12. 31
fupiniores 2. 6
fupinis 7. 94
fupino 2. 86
fupinus 5. 8
fupplex * 17 | 9. 2. 68 | 11. 82
fupplicefque 10. 72
fupplicibus 5. 6 | 6. 10 | 8. 31
fupplicis 10. 5
fupplicium * 7 | 2. 60
fuppofita 3. 91 | 4. 66
fuppofitam 3. 61
fuppofitis 2. 46
fuppofititius 5. 25
fupra * 21 | 2. 21 | 11. 56 | 12. 71
fupraque 8. 44
fuprema 1. 81. 110
fupremæ 10. 5 | * 3
fupremas 5. 40
fupremis 5. 33 | 6. 63
fupremos 1. 89
fura 1. 50 | 6. 64
furda 9. 48 | 10. 13
furdos 6. 58
furdus 11. 39
furgas 11. 100
furgat 14. 197
furge 5. 26. 39
furgentem 12. 18
furgere 5. 8 | 11. 105 | 12. 61 | 14. 86
furgis 11. 100 | 12. 56
furgit 12. 88. 99
furgite 14. 223
Surrentina 13. 110
Surrentinæ 14. 102
Surrentini, *ibid.*
Surrentinum 13. 110
furrexti 5. 80
furripit 8. 59 | 12. 29
furripuit 6. 72 | 13. 38
furfum 1. 97
fus * 13, 14 | 11. 19
fufcipit 8. 4
fufcitanti 5. 36
fufcitas 3. 44
fufcitat 1. 110 | 3. 100 | 6. 9
fufpectum 2. 12
fufpectus 10. 98
fufpendia 1. 116
fufpendis 2. 43
fufpenfa 8. 33
fufpicari 3. 73
fufpicer 1. 79 | 6. 54
fufpiceris 6. 42
fufpicetur 2. 54
fufpiciamque 11. 57
fufpiciende 5. 31
fufpicio 11. 46
fufpicit 9. 29
fufpicor 3. 72. 76. 94
fufpiras 1. 107 | 12. 9
fufpiria 1. 110 | 10. 1 40
fuftentatque 3. 31
fuftentet 7. 25
fuftineat 9. 4
fuftineatque 14. 24
fuftinet 1. 105 | 10. 6
fuftinuiffe 14. 91
fuftinuit 9. 21
fuftulerat * 19
fuftulit 10. 81
fufurrat 2. 44 | 3. 63
futa 10. 93
futilibus 5. 65 | 9. 92
futilis 9. 75
futor 2. 17 | 3. 59 | 11.
futori 9. 75
futoris 14. 96
futorum 3. 16
fuum 5. 10 | 6. 63. 94 44 | 8. 75 | 10. 103 | 208
Sybariticis 12. 97
Syene 9. 36
Syenen 1. 87
Syenes 5. 13
Sylla 11. 6
fyllaba 9. 12
fyllabas 1. 62
fyllabis 10. 9
Syllam 9. 44
Syllas 10. 4
Symmache 5. 9
Symmachoque 6. 79
Symmachus 7. 17
fymplegade 10. 100
fymplegmate 12. 43
ζυμπόνιω 1. 28
fynthefibus 2. 46 | 14. 1
fynthefis 4. 46. 66 | 5. 8 11. 29 | 14. 141
Syra 4. 46
Syri 7. 52
Syriæ 10. 76
Syrios 4. 43
fyrma 12. 96
fyrmate 4. 49
Syris 9. 3
Syrifcus 5. 71
Syrorum 5. 79

S

VOCABULORUM.

tædio 12. 57
tænia 14. 24
Tagi 10. 16. 65. 78 | 12. 3
Tago 1. 50
Tagum 4. 55 | 10. 96
Tagumque 6. 86
Tagus 7. 87 | 8. 78
tale * 18 | 8. 30 | 12. 89
talem 5. 50 | 8. 52
tales 1. 67 | 10. 35. 90
tali 14. 14 | * 10 | 9. 17 | 12. 8
talia 1. 44 | 2. 72 | 5. 8 | 6. 28 | 7. 13 | 8. 33 | 9. 46 | 10. 33. 58 | 12. 35 | 9. 9 | 12. 75 | 11. 37
talibus 3. 24 | 7. 23
talione 12. 64
talis 1. 9 | 4. 42 | 5. 16. 49 | 6. 10 | 7. 37 | 8. 64 | 10. 32 | 11. 8 | 12. 6. 86 | 13. 93 | 14. 15. 63. 77
taliter 5. 7
talo 4. 14. 66 | 13. 1
talorum 14. 15
talos 14. 16
talpa 11. 19
talum 8. 75
talus 14. 14
tangantur 11. 24
tangat 2. 66
tangente 6. 52
tangere 1. 74 | 3. 17 | 7. 1
tangi 1. 87. 93 | 4. 10
tangit 2. 11
tangunt 2. 4
tantus, tanta, *&c. passim, nullo peculiari sensu.*
tapetis 14. 147
Taratalla 1. 51
tarda 5. 49 | 8. 21 | 3. 67
tardant 13. 67
tardaque 5. 49
tardis 1. 44
tardius 6. 42
tardus 9. 41 | 10. 5
Tarentini 12. 18
Tarentinum 13. 125
Tarpeia 9. 2
Tarpeiæ 7. 59 | 9. 4
Tarpeias 4. 54 | 9. 41
Tarpeii 13. 74
Tarpeio 9. 104
Tarpeium 9. 88
Tarraco 13. 118
Tarraconense 13. 118
Tarraconis 1. 50 | 10. 104
tartarei 5. 36
tartareum 9. 67
Tartessiaca 11. 17
Tartessiacis 7. 27 | 9. 61
Tartessiacus 8. 28
tatarum 1. 101
tatas, *ibid.*
Tatius 11. 105
taure 2. 14. 64
tauri 2. 43 | 3. 58
taurino 14. 66
tauris 1. 52
tauro * 5. 17 | 14. 180
taurorum 14. 91
tauros 1. 49 | 12. 62 | 8. 55 | * 27
taurum * 27
taurus * 16. 19. 22 | 7. 31 | 14. 53 | 5. 32 | 10. 51
Taygeti 6. 42
tecta * 2 | 1. 13. 71 | 2. 14. 53. 99 | 3. 86 | 5. 13 | 6. 38. 47
tecti 3. 5
tectis 1. 83 | 4. 66
tecto * 11
tectum 11. 99
tectus 4. 19 | 5. 14 | 8. 59 | 11. 76 | 14. 24
tedæ 6. 2
tedas 3. 93
tedis 4. 13
tegam 9. 26 | 11. 53 | 14. 138
tegaris 9. 36
tegas 3. 2
tegat 5. 35 | 14. 134
tegent 14. 28
tegente 4. 64
tegeretur 4. 22
teges 11. 33. 57
tegetibusque 6. 39
tegis 1. 35 | 10. 83
tegit 1. 93 | 4. 53 | 5. 36. 75 | 6. 25 | 10. 37. 96 | 11. 19 | 14. 137
tegitur 1. 11 | 3. 42 | 6. 52. 93 | 8. 68
tegiturque 9. 21
tegula 7. 35
tegunt 11. 105
tela * 10. 23 | 6. 25 | 7. 11 | 8. 33 | 9. 57 | 11. 85
Telesphore 11. 27. 59
Telesphorumque 10. 83
Telesphorus 1. 115
Telethusa 8. 51
teli 11. 79
telis * 12
tellure 10. 71
tellus 6. 68 | 10. 96 | 1. 62 | 6. 80 | 4. 42 | 14. 38. 150 | 6. 52 | 9. 61

telo* 13
temeraris 12. 14
temerarius 4. 43 | 6.25 | 7. 60
temerata 5. 72
temperari 3. 25
temperat 4. 8 | 7. 79 | 9. 12 | 10. 48
temperatæ 10. 30
temperator 4. 55
temperet 13. 40
templa * 7 | 2. 74 | 5. 16 | 6. 10 | 4. 26. 104 | 11. 95 | 13. 74 | 7. 55 | 9. 4. 35 | 8. 65 | 5. 10 | 9. 59 | 2. 14 | 6. 4 | 9. 65 | 10. 52 | 12. 3 | 4. 18
templi 3. 20 | 4. 53 | 12. 3
templis 9. 4. 59 | 8. 80
templo * 1
tempora 5. 6. 10. 65 | 6. 40 | 9. 14. 72 | 10. 24 | 12. 45. 52 | 1. 106 | 9. 30 | 14. 84 | 5. 68 | 9. 13. 17
tempore 1. 37 | 2. 85 | 6. 11 | 8. 71 | 10. 14. 19. 29 | 11. 19. 59 | 13. 59 | 2. 78 | 14. 136 | 10. 36 | 14. 72 | 7. 12 | 1. 89
temporibus * 18 | 5. 19 | 8. 30. 56 | 10 83 | 12. 6
temporis 8. 70
temporum 4. 55 | 12. 32 | 3. 20
tempus 4. 33 | 5. 21
tendere 6. 71 | 9. 61
tenderet 9. 55
tendis 7. 31 | 10. 10 | 11. 1
tendit 2. 27 | 3. 58
tenduntur 2. 40
tene 6. 25
teneantur 12. 43
teneas 9. 90
teneasque 12. 29
teneat 7. 6 | 8. 30 | 14. 108
tenebit 4. 8 | 10. 66
tenebo 5. 53
tenebras 2. 14 | 10. 47 | 14. 40
tenebris 4. 58 | 11. 2. 105 | 13. 62
tenebrosa 1. 60
tenemus 5. 61
tenendus 5. 79
teneo 4. 47
tener 4. 14. 18. 66 | 12. 38 | 13. 39. 97
tenera 1. 110 | 2. 57 | 3. 64 | 9. 57 | 14. 54
teneræ 4. 6 | 14. 149
teneram 3. 19 | 5. 62
teneras 4. 22 | 13. 66 | 14. 177
tenere 1. 105 | 3. 16 | 6. 85 | 7. 94 | 11. 90
teneret 1. 115 | 3. 31 | 4. 57 | 9. 55
teneri 4. 59. 91 | 9. 14 | * 23 | 7. 13 | 11. 46 | 6. 68 | 1. 32
teneris 9. 9 | 4. 13
tenero 12. 44 | 4. 28 | 8. 51 | 11. 92 | 13. 50
teneros 9. 26
tenerum 8. 14. 46
tenes 3. 44 | 7. 6 | 8. 21 | 9. 75
tenet 3. 5 | 4. 8. 29 | 6. 73 | 7. 43. 49. 50. 59. 83 | 8. 61. 93 | 10. 70 | 11. 25. 41 | 14. 146
teneto 5. 6
tentas 3. 42 | 5. 57 | 7. 23 | 11. 1
tentat 3. 19
tentaveris 6. 64
tentavit 8. 18
tentem 1. 108
tentent 4. 74
tentigine 7. 66
tento 9. 102
tentus 11. 74
tenue 3. 82
tenuem 6. 15 | 11. 28. 102
tenuere 7. 36
tenues 7. 41 | 10. 37 | 6. 64 | 9. 39 | 10. 96 | 14. 3 | 7. 60
tenui 8. 70 | 11. 42. 53 | 4. 55 | 1. 23 | 8. 33 | 14. 71
tenuis 1. 52 | 5. 80 | 10. 103
tenuit 1. 13 | 3. 5
tepens 5. 79
tepentem 6. 35
tepentes 3. 20
tepenti 7. 19
tepet 5. 38 | 10. 96 | 11. 57
tepidæ 2. 14
tepidique 11. 12
tepidis 1. 42
tepido 4. 28 | 8. 59
tepidum 1. 50. 104 | 4. 19 | 12. 84
tepuere 6. 59
tepuisse 2. 1
tepuit 3. 17
ter 3. 40 | 4. 25. 37. 40. 61 | 5. 25 | 7. 6. 19 | 8. 66 | 9. 94. 104 | 11. 57 | 56 | 7. 39
terque 1. 53. 104 | 3. 82 | 5. 14 | 6. 64. 66 | 7. 91 | 9. 8 | 10. 1
terantur 9. 23
teras 10. 10 | 12. 26
terat 10. 42
tercenta 4. 37
tercentena 2. 1
tercentum 13. 12
terdena 8. 78
terdenos 12. 18
terebat 10. 28
terebantur 11. 46
terentem 2. 29
terenti 12. 4
Terentianus 1. 87
Terentius 8. 45
Terento 0. 63
Terentos 1. 70
Terentus 4. 1
Tereos 4. 49 | 14. 75
teret 9. 92 | 14. 51
terga 8. 51 | 9. 104 | 12.
tergeminum 3. 46
tergendis 14. 144
tergo 9. 39 | 14. 66
tergore 12. 1
tergum 1. 61
teris 4. 19 | 11. 4. 11. 13 | 12. 28
terit 2. 11 | 3. 20 | 10. 58
teritur 8. 3 | 11. 4
Terpsichore 3. 67
terra * 24 | 2. 43 | 5. 75 | 100. 152. 157. 197 | 2. 9. 21 | 5. 36 | 11. 15 | 30, 31 | 12. 3 | 10 61 | 24
terræ 4. 55 | 10. 78
terrai 11. 91
terram 2. 11 | 13. 50
terrarum 1. 5 | 2. 91 | 8. 2 | 12. 8
terres 6. 16
terris 3. 4 | 4. 1 | 7. 21 | 20. 32 | 13. 4 | 14. 181 | 18 | 6. 18 | 9. 62 | 1
terror 5. 66 | 8. 55 | 9
terroribus 9. 44
terruit 8. 11 | 9. 62
terseris 6. 1
tertia 1. 20 | 14. 155 | 12. 18 | 3. 6 | 11. 5 | 11. 32
tertiam 12. 24
tertiasque 8. 44
tertio 7. 30
tertium 5. 39

[illegible]ius 3. 50 | 5. 14 | 8. 6.
[illegible] | 9. 104
[illegible]ntur 10. 96
[illegible]era 13. 1 | 14. 15. 17 | 8.
[illegible] | 4. 66
[illegible]a 1. 27 | 4. 89 | 10. 36 |
[illegible] 4. 38. 100 | 5. 18 | 1. 106 |
[illegible] 82 | 7. 52 | 12. 48 | 3. 58 |
[illegible]o. 20 | 6. 93 | 2. 43 | 12.
[illegible]4 | 4. 46 | 13. 7
[illegible] 1. 54 | 6. 89
[illegible]am 14. 114
[illegible]antur 7. 5 | 8. 65
[illegible]atur 1. 94 | 7. 61 | 14.
[illegible]
[illegible]e 1. 34. 90 | 7. 61. 99 |
[illegible] 1. 105
[illegible]em 1. 35
[illegible]es 2. 72 | 13. 63
[illegible]iculos 3. 24
[illegible]ificate 6. 55
[illegible]ile 7. 28
[illegible]is 6. 27 | 10. 37
[illegible]tor 9. 23
[illegible]udine 13. 86 | 14. 87 |
12. 67
[illegible]studineum 9. 60
[illegible]ter 3. 24
Tethyos * 3
[illegible]tigere 5. 9
tetrasticha 7. 84
tetrica 4. 83 | 10. 64
tetricæ 7. 95. 79 | 6. 70 | 10.
19
tetricas 4. 73 | 5. 21
tetrici 11. 3
tetricique 12. 3
tetricis 11. 44
tetrico 1. 63 | 7. 87 | 14.
81
tetricus 6. 10 | 12. 71
Teutonicos 14. 26
texantur 14. 38
texere 9. 21
texta 13. 51 | 8. 28 | 11.
57
textilibus 6. 80
textilis 12. 31
textis 4. 55
texto 3. 58 | 9. 74
textor 12. 59
textricis 4. 19
texuit 7. 1
texuntur 11. 79
Thai 4. 12. 50
Thaida 3. 8. 11 | 4. 85 | 6.
93 | 11. 102. 105
Thais 3. 8. 11 | 5. 44 | 6.
93 | 10. 68 | 4. 85 | 14. 187
thalami 10. 63
thalamis 12. 98
thalamos 7. 57
thalamus 8. 52
Thalasse 12. 42
Thalassionem 1. 36 | 3. 93 |
12. 87
Thalassionis 1. 36
Thalia 4. 8. 23 | 7. 45 | 9.
27. 75 | 10. 19 | 12. 96
Thaliæ 7. 16 | 8. 73
Thalioque 4. 67
theatra 2. 6 | 5. 42 | 7. 75 |
8. 79 | 4. 55 | 5. 10
theatralis 5. 24
theatri 10. 19 | 11. 14
theatris 5. 45 | 7. 63 | 11.
32
theatro * 21 | 4. 61 | 5. 8 |
9. 28, 29 | 6. 9. 34 | 14.
29. 166
theatrum 1. 3
Thebani 8. 51
Thebano 1. 91
Thebas 4. 55 | 14. 1
theca 14. 19 | 11. 59. 76
thecam 14. 19
Thelesilla 11. 98
Thelesina 2. 49 | 6. 7 | 7.
86
Thelesinam 2. 49
Thelesine 3. 40 | 12. 25
Thelesinus 6. 50
Thelin 10. 52
Themison 12. 20
Theodore 5. 74
Theodori 11. 94
Theophila 7. 60
Theopompe 10. 66
Therapnæis 9. 106
θιερνος 9. 13
therma 5. 21
thermæ 3. 68 | 10. 51
thermarum 14. 163
thermas * 2 | 3. 36. 44 | 7.
33 | 10. 48 | 9. 77 | 2. 48 |
3. 25 | 10. 79
thermis 2. 78 | 3. 20 | 5. 45 |
7. 31 | 9. 77 | 12. 19. 71.
84 | 2. 14 | 11. 52 | 7. 33 |
12. 85 | 6. 43
Thesea 7. 23 | 10. 11
Thesei 13. 104
Theseis 4. 13
Thessalico 9. 30
Thessalicum 8. 36
Thestilis 8. 56
Thestylon 8. 63
Theta 7. 36
Thetin 5. 1 | 10. 44
Thetis * 26. 28 | 6. 68 | 10.
13. 30
Tholum 2. 59
Tholus 1. 71
thoraca 7. 1
Thraces 12. 8
Thrasea 4. 54
Thraseæ 1. 9
Thybris 10. 7. 85
Thyesta 4. 49
Thyestæ 3. 45 | 11. 32 | 1[illegible]
35
Thyesten 5. 54 | 10. 4
Thyestes 10. 67
thyma 11. 43
Thymelen 1. 5
thymis 5. 40
thymi 4. 89 | 10. 48 | 1[illegible]
103
Tiberini 4. 64
tibiæ 5. 79 | 14. 64
tibicina 14. 64
Tibulli 4. 6 | 8. 73
Tibullum 8. 70 | 14. 193
Tibullus 14. 193
Tibur 10. 30 | 4. 62. 64 |
71
Tibure 4. 60
Tiburis 1. 13 | 7. 12 | 9. [illegible]
Tiburtinæ 5. 23 | 7. 27
Tiburtinas 4. 60 | 7. 79
Tiburtinis 4. 57 | 7. 12
Tiburtino 8. 28
Ticioque 7. 54
Tigillini 3. 20
tigres 1. 105 | 8. 26
tigride 8. 26
tigrim 12. 36
tigris * 18 | 3. 44 | 7. 6 | 1
107
Timavi 13. 89
Timavo 4. 25
Timavum 8. 28
timeant 8. 14
timeas 5. 47 | 12. 38
timeat 1. 23 | 4. 42
timebant 12. 85
timebat 1. 83
timenda 10. 58
timendum 6. 64
timendus 5. 25
timent 10. 94
timente 3. 58
timeo 7. 94
timere 2. 41 | 14. 177
timerem 12. 24
timeris 3. 44
times 1. 25 | 2. 32. 46. 6[illegible]
3. 50. 72, 73 | 12. 62. 9[illegible]
timet 2. 41. 44 | 4. 8. [illegible]
5. 25 | 6. 59 | 7. 2 | 9. [illegible]

12. 29 | 14. 1. 176
timeto 3. 2 | 6. 49
timetur 3. 41. 44 | 11. 19 | 13. 94
timidam 5. 6
timidis 1. 7 | 4. 74
timido 8. 24
timidos 1. 105
timidumque 12. 11
timor 1. 105 | 7. 37 | 9. 59
timuere 11. 37 | 12. 75
timuisset * 27
timuit 8. 26
tincta 5. 24
tinctas 12. 97 | 13. 86
tinctis 3. 43 | 9. 63 | 12. 64
tinctos 3. 20 | 10. 33
tinctus 2. 16
tineas 2. 46 | 6. 60 | 11. 1 | 14. 37
tinge 8. 3 | 14. 146
tingere 2. 59 | 4. 36 | 14. 103
tingis 3. 74 | 12. 100
tingit 1. 78
tintinnabulum 14. 163
tinxit 10. 92 | 14. 33. 133
tiro 12. 51
tironem 11. 79
Tirynthius 11. 44
Titana 8. 21
Tite 1. 18 | 7. 58
Titi 3. 36
Titine 3. 20
Titio 7. 9 | 11. 52
Titius 4. 37 | 11. 52
Titulle 8. 44
titulo 1. 94 | 2. 93
titulos 13. 3
titulum 10. 71 | 12. 3
Titus 1. 18
Tityrus 8. 56
Toga 1. 50 | 8. 28 | 9. 50 | 10. 29 | 11. 33 | 13. 1 | 14. 84. 124. 141 | 10. 14 | 11. 57 | 12. 18 | 2. 29 | 7. 85 | 2. 43 | 9. 50. 58 | 10. 47 | 1. 104 | 7. 32 | 12. 18 | 2. 53 | 3. 36 | 10. 52 | 14. 115 | 7. 62 | 8. 28 | 10. 93 | 3. 36
togæ 7. 50 | 10. 73 | 5. 20 | 7. 1. 4 | 10. 18. 96 | 2. 90 | 3. 1. 4 | 11. 17 | 12. 73
togæque 1. 56
togam 2. 39 | 7. 32 | 8. 48 | 9. 50 | 12. 36 | 4. 28. 34 | 2. 44. 85 | 10. 11
togamque 13. 48
togas 10. 10 | 14. 127
togata 6. 48
togatæ 6. 64
togatam 3. 46 | 14. 124
togati 6. 46
togatis 2. 74
togatorum 2. 74 | 5. 27
togatulorum 11. 25
togatulos 10. 74
togatum 1. 109 | 9. 103
togatus 2. 57 | 6. 24 | 10. 82
togis 13. 99
togula 3. 30 | 7. 9 | 4. 66 | 9. 103 | 14. 126 | 6. 50
togulæ 5. 23
togulam 4. 26 | 12. 71
tolerabis 7. 63
tollant 5. 14
tollas 1. 88
tolle 2. 29 | 6. 30 | 9. 36 | 11. 12
tollere 2. 93 | 6. 59
tollet 10. 104
tolli * 19
tollit 9. 19 | 10. 56
tollitur 8. 75
tolluntur que 11. 72
Tolosæ 9. 101
Tolosatis 12. 32
Tomacla 1. 42
tomentum 14. 159, 160
tomus 1. 67
τὸν δ' ἀπαμειβόμενος 1. 46
tonante 7. 5
tonantem 5. 53. 56 | 7. 59. 98 | 9. 88 | 12. 15
tonanti 10. 19 | 11. 44 | 9. 67. 40 | 6. 83
tonantis 6. 10 | 8. 39 | 9. 4. 93 | 10. 35. 51. 92 | 11. 95 | 5. 16 | 6. 13 | 13. 74
tonare 8. 3
tonas 9. 7
tonat 9. 25
tondeat 11. 85
tondebit 11. 79
tondendis 14. 36
tondet 2. 17 | 5. 13
tonet 8. 36
Tongiliane 3. 52
Tongilianus 12. 90
Tongilion 3. 84
Tongilium 2. 40
Tongilius, *ibid.*
tonsa 8. 47 | 9. 37 | 2. 62 | 11. 40
tonse 12. 86
tonsi 5. 64
tonsili 3. 58
tonsis 6. 74 | 14. 158
tonso 11. 12
tonsor 7. 60. 63. 82. 51, 52 | 10. 83 | 11.
tonsorem 2. 48 | 3. 7 57 | 11. 85 | 8. 52
tonsori 11. 59
tonsos 10. 98
tonstrix 2. 17
tonsum 1. 32 | 2. 74
toreuma 4. 39. 46 | 10. 3. 35 | 14. 102
toreumata 11. 12 | 12. 14. 94 | 8. 6
tori 10. 71
toris 8. 83 | 9. 23 | 14. 7. 73
tormentum 7. 28
toro 1. 150, 11. 82 | 14. 12. 17
toros 2. 59 | 4. 8 | 7. 30 | 11. 37 | 12. 162 | 4. 8. 22 | 6. 57
torquati 13. 97
Torquatus 10. 79
torquebat 1. 44
torquent 3. 69 | 4. 38
torqueris 12. 69
torrente 12. 3
torsit 1. 79
torta * 11 | 13. 26
tortas 4. 42 | 14. 24
torti 9. 3
tortis * 3
torto 7. 73
tortorem 9. 94
tortorum 2. 17
torva 4. 14
torvi 1. 91
torus 8. 44. 77 | 10. 47
tostæ 5. 79
tostamque 10. 62
tot 6. 4 | 7. 19. 49. 85 2. 26 | 9. 94 | 10. 28 6. 7. 32 | 12. 3. 7, 8 41
totus, tota, *&c. passim*
toxica 1. 19 | 5. 77 | 1
trabeasque 5. 42
trabes 14. 91
tractæ 11. 105
tractare 11. 30
tractatrix 3. 82
tradas 1. 118 | 3. 23 |
tradat 6. 3 | 10. 87 |
trade 11. 79 | 14. 149
tradere 11. 6 | 13. 70
traderet 1. 14 | 9. 35
tradet 11. 6
tradidit 7. 62 | 9. 104
tradit 3. 10

;6
74
77
14
37
96
| 12. 29
73
. 55
10. 78
79
| 10. 30
05
33, 34
8
0. 7
). 19
t 7. 47
12. 57
7
3
. 51
. 131
'1
0. 75
)5
5
) | 11. 107
5 | 2. 64 | 5. 14 |
1. 22
: 12. 61
. 13. 72
1 1. 109 | 6. 93
as 1. 42
14 | 12. 96
7 | 13. 36
4
7
'2
3. 33
1
3 | 12. 71
7 | 9. 20
. 36
:. 50 | 8. 57 |
s 9. 94
5. 1
30 | 8. 64
55

tremor 5. 66
tremorque 5. 25
tremore 5. 79
tremulâ 1. 56 | 3. 58
tremulæ 12. 75
tremulave 3. 58
tremulo 9. 50
tremulum 6. 71 | 14. 203
trepidant 5. 32
trepidi 12. 29
tres 2. 41. 44. 64 | 3. 93 | 4. 54 | 6. 6 | 8. 31 | 9. 48 | 12. 16 | 2. 34 | 4. 46
tresve 5. 61 | 8. 64 | 11. 1 | 12. 3
tria 6. 54
tribadum 7. 69
tribas 7. 66. 69
tribuas 8. 54
tribuente 11. 6
tribuere 1. 104 | 10. 34
tribuisse 8. 37 | 12. 86
tribuit 2. 2 | 3. 10. 95 | 4. 51 | 6. 10 | 9. 25. 35. 99
tribuli 9. 50
tribulis 9. 58
tribunali 11. 99
tribunatus, *ibid.*
tribuni 2. 60 | 6. 8
tribunitium 14. 32
tribuno 9. 29
tribunum 3. 100
tribum 2. 46
tribus 8. 15 | 1. 72. 102. 118 | 2. 52 | 4. 54 | 5. 50 | 7. 64 | 9. 30. 33. 78 | 13. 24 | 10. 24 | 6. 19 | 9. 103 | 10. 37, 38 | 11. 54 | 2. 43
tributis 7. 54
tributo 10. 17
tricæque 14. 1
triceni 1. 44
tricenos 6. 26 | 10. 27
tricenties 3. 22
tricesima 6. 7
tricies 4. 37 | 5. 40
triclinia 10. 13
triclinio 3. 93
tridente 5. 25
triduo 2. 6
triente 8. 61 | 9. 89. 92
trientem 4. 83
trientes 11. 40 | 9. 49 | 1. 107 | 6. 86 | 11. 7 | 10. 13 | 14. 103
trientum 4. 83
trieteride 9. 86 | 10. 53 | 6. 38 | 7. 95
trifolium 13. 114
trigesima 10. 103

trigesimus 1. 16
triginta 3. 36 | 11. 25 | 7. 80. 52 | 12. 88 | 10. 104 | 12. 34
trigona 4. 19
trigone 7. 71
trigonem 12. 84
trilices 14. 143
trima 12. 7
trinæve 10. 75
trinoctiali 12. 78
triones 9. 46 | 7. 79 | 6. 58
tripes 12. 32
triphilem 6. 74
triplex 5. 66
triplices 7. 92 | 14. 6 | 10. 51. 87 | 7. 71
triplici 3. 38 | 8. 44
triste 11. 2 | 2. 61 | 5. 21 | 10. 5 | * 12 | 11. 2. 42. 99 | 1. 25
tristem 2. 24 | 3. 38 | 8. 41
tristes 2. 66 | 14. 5 | 10. 63 | 12. 34
tristi 4. 44. 79 | 7. 86 | 9. 31 | 5. 79 | 6. 44 | 4. 5
tristia 1. 79 | 7. 63 | 10. 17. 56
tristibus 9. 41
tristior 1. 63 | 2. 69 | 7. 18
tristiorem 2. 65
tristis 6. 79 | 8. 64 | 11. 21. 41. 105 | 1. 4 | 8. 41 | 14. 35. 44 | 11. 57 | 14. 158 | 5. 85 | 7. 57. 91 | 10. 47. 50
tristitia 7. 46
tristitiamque 1. 110
tristium 1. 97
tristius 11. 92
tria 1. 67 | 2. 58 | 9. 14 | 11. 12 | 2. 29 | 8. 6 | 9. 14 | 1. 93 | 8. 28. 36. 65 | 9. 103
tritaque 3. 36
tritæ 12. 73
tritas 7. 91
triticeum 13. 12
tritior 2. 51 | 9. 58
tritis 8. 64
tritius 9. 58
trito 14. 167
Triton * 28
Tritonida 4. 1
tritum 12. 57
tritus 11. 33
triviæ * 1 | 6. 47 | 9. 65
triviam 5. 1
trium 2. 91 [illegible] 5. 95. 68 | 10

10. 60
triumphi 1. 5 | 8. 50. 78
triumphis 8. 65
triumphos 6. 4 | 5. 19 | 8. 26 | 2. 2 | 3. 66 | 7. 1. 5 | 9. 104 | 7. 115
triumphum * 20
triumphus 7. 7
trochis 14. 169
trochus 11. 22
Trojæ 11. 5
Trojamque 14. 1
tropin 12. 84
trucem 9. 44
truces 9. 11 | 14. 37 | 10. 78 | 11. 87 | 3. 58
trudit 3. 82
truditur 11. 47
trullam 9. 98
trunci 2. 83
trunco 12. 57
truncum 7. 19
trux 9. 26
Tryphon 4. 72 | 13. 3
tuba * 28 | 10. 64 | 11. 4 | 8. 56
tubæ 7. 79
tubas 8. 3
tubera 13. 50
tuberes 13. 43. 52
tubos 11. 62
Tucca 1. 19 | 6. 65 | 7. 40. 76 | 9. 77 | 10. 13 | 11. 71 | 12. 96
Tuccam 6. 65
Tucius 2. 14
tuere 6. 16 | 7. 16 | 10. 28
tuleramque 4. 55
tulerat * 10
tulere 5. 79 | 6. 70 | 7. 52
tulerint * 16
tuleris 9. 46
tulerunt 8. 71
tulisse 1. 105 | 3. 100
tulissent * 27
tulisset 10. 41
tulit * 10. 16. 23 | 1. 22 | 2. 46. 63 | 4. 1. 11. 32 | 7. 46 | 8. 36. 55. 71. 75 | 9. 9. 44. 60. 95. 104 | 10. 85 | 11. 51 | 13. 113
Tulle 1. 37
Tulli 3. 20 | 4. 64
Tullioque 5. 52
Tullius 4. 16 | 9. 72
Tullus 9. 52
tumeat 11. 57 | 13. 58 | 14. 151. 162
tumefactus 4. 11
tumenti 11.
tumere * 26
tumescit 8. 33
tumet 4. 46. 49 | 13. 44 | 14. 144
tumidas 12. 85
tumidi 2. 18 | 5. 20
tumidis * 25 | 9. 44 | 14. 181
tumido 5. 8
tumidus 5. 1 | 8. 3 | 10. 87. 104
tumor 8. 64
tumore 4. 64
tumores 4. 43
tumulata 11. 92
tumulique 11. 49
tumulis 9. 31
tumulo 6. 52 | 7. 95 | 9. 16 | 4. 59
tumulum 7. 86 | 8. 57
tumulumque 8. 38
tunc 6. 82 | 8. 3
tunica 10. 6. 25 | 11. 71
tunicæ 10. 100 | 14. 143
tunicæque 11. 105
tunicam 10. 81 | 14. 153. 211
tunicas 4. 87 | 14. 143
tunicata 3. 3 | 10. 51
tuosque 2. 14 | 11. 91
tura 1. 112 | 6. 85 | 8. 24 | 11. 58. 105 | 12. 103 | 8. 8. 66 | 13. 4 | 10. 26 | 11. 55
Turani 5. 79
turba * 23 | 1. 91 | 3. 91 | 4. 29 | 5. 7. 25. 32 | 6. 6. 21 | 9. 30. 60. 70 | 10. 18. 49 | 13. 99 | 3. 38 | 12. 34 | 9. 23 | 7. 60 | 10. 10 | 11. 85 | 12. 67 | * 4 | 1. 74 | 9. 56 | 1. 4. 43 | 13. 83 | 4. 53 | 14. 169 | 3. 58 | 13. 3 | 2. 37 | 10. 12 | 7. 31 | 4. 65 | 12. 29 | 7. 68 | 6. 48 | 7. 43. 57 | 1. 90 | 2. 74 | 5. 8 | 7. 99 | 8. 82 | 14. 214 | 9. 99 | 2. 75 | 1. 21
turbabis 13. 75
turbæ 13. 124 | 12. 49. 57 | 8. 38 | 10. 62
turbam 3. 46. 82 | 12. 89 | 9. 81 | 11. 1
turbare 2. 36
turbat 7. 51
turbata 9. 60 | 13. 121
turbatis 3. 108
turbato 8. 78 | 14. 127
turbida 8. 45 | 12. 61
turbidiore 10. 20
turdis 2. 40 | 3. 47. 5[illegible] 51
turdo 7. 19
turdorum 13. 51
turdos 4. 66 | 9. 56 | [illegible]
turdumve 6. 75
turdus 3. 77 | 9. 55 | 92
turdusque 6. 11
ture 7. 73 | 9. 2. 92 | [illegible] 3. 65
turgentis 4. 55
turget 13. 47. 68 | 14[illegible]
turgidis 6. 39
turgidum 9. 28
turis 3. 2 | 4. 46 | [illegible] 71
Turni 7. 96
Turnus 11. 11
turpe 2. 86 | 4. 71 | 6[illegible] 7. 19 | 9. 48 | 11. 2[illegible]
turpes 8. 79 | 10. 37. 7[illegible] 105 | 14. 67
turpi 7. 70 | 11. 55 | [illegible]
turpior 6. 45
turpis 7. 36
turpius 1. 36 | 5. 83 | [illegible]
turre 3. 58
turres, *ibid.*
turricula 14. 16
turris 12. 31
turtur 3. 60. 76 | 13. 53
turturem 7. 19
turturum 3. 82
tus 13. 4
Tusca 9. 58
tuscæ 7. 26
tusci 7. 30
tuscis 1. 27 | 13. 118 | [illegible]
tusco 9. 104 | 11. 28
Tuscula 9. 61
Tusculanos 10. 30
Tusculive 7. 30
Tusculosque 4. 64
Tuscus 3. 24 | 9. 2[illegible] 56
tussire 1. 20 | 11. 87
tussis 1. 20 | 5. 40 | 1[illegible]
tussit 1. 11 | 2. 26
tuta 10. 30 | 11. 19 | 123 | 2. 46 | 11. 5 12. 5 | 3. 47
tutæ 3. 67
tutam 6. 93
tutas 14. 40
tutela 5. 1
tutior 1. 14. 49 | 5. 3[illegible] 19 | 12. 14 | 8. 14
tutum 9. 56
tutus 3. 91 | 4. 19 |

9. 106 | 12. 52
. 44
. 67
9
. 133
. 48
ina 1. 54
10 | 9. 23
4. 28
. 40
. 51
29
11 | 10. 16

V.

t 10. 58
is 5. 81
. 25. 50. 96 | 11.
. 11
101
41 | 5. 21 | 8. 82
1. 1
| 2. 5
9 | 7. 1. 79 | 9. 8 |
| 11. 1
180
4
. 69 | 11. 67. 78 |
54. 72
. 42
1. 6
. 10
5
4 | 13. 8
. 11 | 1. 61 | 10.
. 71
| 3. 67 | 4. 55 |
1
1 | 3. 4 | 11. 105
a 8. 67 | 14. 135
9 | 4. 22 | 8. 28 |
50
4. 28 | 5. 34
32
4 | 12. 67
3
0
6. 34
. 65
. 57
. 60
n 3. 58
11. 62

vagis 2. 57
vagitibus 9. 21
vagitu 9. 9
vagos 6. 51 | 11. 22
vagumque 7. 38 | 12. 18
vagus 1. 2 | 4. 79 | 5. 32. 71 | 6. 21. 80 | 7. 31 | 10. 85 | 12. 98 | 4. 14 | 1. 15 | 12. 26
valde 3. 44
vale 5. 67 | 9. 8. 104 | 11. 109 | 12. 38
valeam 2. 5 | 4. 31 | 6. 60. 64
valebis 2. 92 | 6. 78 | 13. 35
valent 1. 16 | 8. 32 | 10. 62 | 12. 71
valere 6. 70
vales 2. 64
valet 4. 64 | 7. 12 | 13. 80
valete 3. 7 | 4. 57
valle 3. 58 | 9. 19 | * 6
valles 4. 64 | 5. 72
vana 10. 4
vanæ 3. 4 | 9. 44
vani 5. 23 | 7. 71 | 10. 87
vano 4. 11 | 9. 105 | 14. 48
vanoque 11. 33
vanos 4. 5 | 10. 82
vanus 1. 89
vapore 7. 30 | 8. 33 | 6. 42 | 5. 79
vapores 10. 48
vappa 12. 48
vapulat 6. 46 | 7. 66 | 12. 57
vapulavit 10. 62
vapulet 7. 85 | 8. 23
Vare 4. 78 | 8. 20 | 10. 26
variæ 9. 44
variantur 8. 28
varias 1. 77 | 7. 31 | 10. 48
variata 4. 46
Vario 8. 18
vario 5. 16 | 6. 42 | 10. 79 | * 26 | 11. 32
varioque 7. 50 | 12. 4
varios 2. 46 | 3. 63 | 4. 8 | 7. 31. 38
varium 11. 32
Varro 5. 31
Varus 4. 78
vasa 4. 15 | 14. 98
vasta * 6
vastos 1. 23
vatem * 12 | 8. 73 | 10. 58 | 11. 51

vaterno 3. 67
vates 8. 63. 82 | 9. 1 | 10. 64
vati 5. 16 | 6. 21 | 7. 28. 62 | 14. 165 | 2. 22
Vaticana 6. 92 | 10. 45
Vaticani 12. 48
Vaticanis 1. 19
Vatini 14. 96
Vatiniorum 10. 3
vatis 6. 68 | 8. 66 | 9. 50 | 10. 105 | 7. 21 | 1. 62 | 9. 27 | 11. 94
vatum 8. 56. 63
ubere 9. 9 | 13. 44
ubi * 2 | 1. 2. 54. 61. 86 | 2. 69. 78. 93 | 3. 59 | 4. 18. 25. 66 | 5. 59 | 7. 21 | 8. 65 | 9. 24. 60. 62 | 12. 13 | 13. 58
ubicunque 1. 2 | 10. 92
ubique 5. 26 | 7. 72 | 8. 3 | 9. 100 | 11. 95 | 12. 50
uda 11. 17. 27
udaque 1. 115
udi 10. 19
udo 10. 35. 78
udones 14. 140
udus 8. 44 | 5. 85 | 11. 22
Ve 1. 58. 93 | 4. 23 | 6. 30 | 10. 5. 22. 30. 70. 96
Vebius 9. 32
vecta 8. 51
vectius 5. 8
vector 2. 14 | 12. 24
vectus 4. 51
vehimurque 8. 61
vehit 10. 3
vehunt 8. 21
Veientana 2. 53 | 3. 49
Veientani 1. 104
vel * 7 | 1. 87. 109 | 2. 48. 96 | 3. 1. 82 | 4. 64. 96 | 5. 12. 24 | 6. 49. 70 | 7. 1. 79 | 8. 53 | 9. 39 | 10. 20. 82 | 11. 28. 46 | 12. 21. 67 | 13. 51. 54 | 14. 116. 145
vela 8. 70 | 12. 29. 44 | 14. 28, 29 | * 26 | 9. 39 | 11. 22
Velabrensem 13. 32
Velabrensi 11. 53
Velabrensis 13. 32
velamine 3. 3
velarunt 12. 42
velat 1. 89 | 2. 43
velet 3. 2
velim 1. 9. 58 | 2. 5 | 4. 42 | 5. 16 | 9. 23 | 10. 74
velimus 4. 61
velint 1. 42 | 2. 62 | 6. 24 | 8. 7

8. 75 | 10. 34
velis 1. 9. 36 | 2. 64 | 6. 49 | 8. 28. 38, 39. 51 | 9. 4 | 10. 47, 48 | 12. 34. 84 | 13. 2 | 14. 145
velit 1. 118 | 2. 54 | 3. 90. 92 | 6. 63. 77 | 7. 68 | 8. 11. 14. 18. 46 | 10. 23. 103 | 11. 24. 28. 56
velle 3. 26 | 5. 84 | 11. 8. 28. 56. 59 | 12. 96
vellem 6. 81 | 8. 53. 72 | 10. 8
vellens 5. 37
vellent 4. 44
vellera 2. 46 | 4. 41 | 11. 28 | 12. 100 | 9. 62 | 14. 143 | 13. 125 | 14. 159
vellere 8. 28 | 10. 90 | 11. 100 | 8. 51 | 14. 157
velleribus 14. 155
velles 5. 16
vellet 1. 36. 74. 86 | 3. 24 | 6. 21 | 7. 59 | 8. 46 | 10. 73 | 11. 35. 41 | 12. 29
velletis 11. 61
vellis 2. 62 | 10. 90
vellit 2. 11
vellus 5. 38 | 4. 3, 4
velocia * 2
velocibus 8. 8
velocior 14. 208
velocius 1. 47. 49
veloque 1. 35 | 12. 46. 99
Velox 1. 111
velox 1. 105. | 6. 28 | 9. 39 | 14. 48 | 10. 62.
velut 6. 82 | 7. 46. 59
veluti 11. 28. 37
vena 10. 30 | 4. 66 | 6. 49
venabula * 11. 15. 23 | 8. 55 | 14. 30, 31
venafranum 13. 98
venafri, *ibid.*
venafro 12. 64
venalis 1. 2 | 3. 60
venatio 13. 101
venator * 11 | 1. 50 | 10. 87 | 12. 14. 18 | 14. 86 | 4. 35 | 10. 37
venatrix 11. 70
venatur 14. 200
venatus 1. 105
vendamus 7. 15
vendas 7. 97 | 11. 71
vendat 12. 55
vende 11. 71
vendebat 6. 66
vendentem 12. 103
vendere 1. 57. 86 | 3. 56 | 4. 5 | 5. 16 | 7. 63. 76 | 9. 4. 30 | 11. 71 | 12. 67. 73. 103 | 14. 204
venderet 1. 86
vendes 2. 43
vendicabit 11. 99
vendicare 3. 82
vendidisti 12. 99
vendidit 3. 48. 57 | 6. 71 | 9. 22 | 12. 33
vendis 12. 67
vendit 1. 19. 42 | 12. 55 | 14. 194. 223
vendita 12. 103
vendo 4. 80
vendunt 12. 46
venena 9. 3
veneno 6. 19 | 8. 28 | 7. 71 | 1. 79 | 5. 77
venenum 3. 22 | 6. 40. 78
venerabilis * 4
veneranda 9. 21 | 12. 3 | 1. 71 | 10. 88
venerandaque 3. 69
venerande 7. 59 | 9. 18
venerandus 9. 104
venerantia 5. 15
venerantur 8. 11
venerare 4. 30
veneras 1. 3
venerat 8. 55 | 14. 72
Venere * 3 | 12. 71
Venerem 1. 103. 110 | 5. 41
Veneres 9. 12 | 11. 14
Veneri 9. 42 | 11. 61
venerint 1. 105 | 10. 5
Veneris 3. 4 | 4. 44 | 5. 7 | 11. 27. 81 | 12. 43 | 14. 206
venerit 11. 7 | 12. 24
venerunt 7. 52 | 8. 71 | 13. 28. 111
Veneti 6. 46
Venetis 13. 88
Veneto 10. 48 | 14. 131 | 3. 74
veni 1. 72 | 4. 1. 78 | 5. 46 | 7. 5. 22 | 8. 1. 21. 39. 67 | 11. 53 | 12. 63. 84 | 13. 82 | 14. 99
veniam 2. 90 | 4. 77 | 6. 51 | 9. 56 | 11. 36 | 12. 60
veniant 7. 71
venias 1. 53 | 3. 27 | 10. 36 | 11. 53
veniat 7. 4 | 14. 87
veniente 8. 21
venies 5. 45 | 10. 12 | 11. 24
veniet 1. 50 | 3. 4. 38 | 14. 112. 125
venimus 10. 103 | 11. 80 | 14. 48
venio 2. 18 | 3. 44 | 13.
venire 1. 118 | 5. 4. 85 | 1 | 11. 8 | 12. 78
venis 3. 44. 54 | 6. 47 | 21. 67 | 13. 2 | 14. 4
venisse 4. 61 | 13. 107
venissent 10. 81
venisti 1. 3 | 5. 9
venit * 3 | 1. 26. 63. 72 | 3. 50. 58. 65 | 4. 30. 66 | 5. 3. 10. 59 | 7. 7. 35. 53. 85 | 8. 32. 51. 9. 24. 49. 52. 104 | 10. 36. 73 | 11. 70. 92 | 26. 29 | 13. 31. 36. 14. 62. 72. 162. 199
venit (à veneo) 11. 39
venite 12. 8
venitis 10. 48. 72
veniunt 8. 98
venter 2. 51 | 14. 151
ventilat 3. 82 | 5. 32 | 18
ventis 10. 104
vento 10. 30. 83
ventos 4. 19
ventosque 6. 59
ventre 1. 21 | 11. 62 | 44
ventrem 3. 42 | 4. 78 | 48 | 13. 116 | 11. 89
ventres 13. 26
ventri 3. 22. 47 | 11. 53 | 14. 60
ventris 1. 38. 110 | 12. 29 | * 14
ventum 2. 41
ventura 7. 43 | 10. 42 | 92
venturam 14. 6
venturo 8. 21
venturum 11. 74
ventus 9. 39 | 14. 28, 29
Venuleio 4. 83
Venus * 6 | 1. 104 | 2. 6. 23 | 7. 88 | 8. 43 | 13 | 4. 13 | 2. 34 | 6. 10. 33 | 1. 47 | 12. 9 21 | 8. 1 | 2. 53 | 1. 9 75. 68
venustum 11. 32
ver 2. 46 | 9. 14
vera 9. 101 | 10. 34 | 8 7. 4. 87 | 11. 27 | 4. 3 34 | 14. 170 | 6. 3 | 1.
veræ 5. 21 | 11. 45
veram 1. 110 | 7. 38
veras 11. 45
verba 2. 76 | 5. 16. 24 6. 54. 56 | 8. 7. 22

42 | 14. 208 |
6 | 2. 69 | 9.
| 9. 36 | 1. 97 |
2. 75 | 9. 74 |
75
94
| 14. 71
57
e 9. 70
3. 3 | 4. 89 | 6.
2. 11 | 3. 69 |
| 10. 72
| 14. 217
12
. 12 | 6. 44 |
l. 70
1
. 59
7
| 13. 127
23
. 1. 119 | 12.
2. 90. | 5. 68 |
l. 9
13. 43
| 12. 89
ı
| 14. 54
76 | 10. 20 |
. 88 | 1. 50 |
2 | 10. 103 |
. 87
o | 14. 1 | 11.
. 50 | 6. 64
. 12. | 10. 5.

versus 2. 8 | 4. 17 | 5. 27. 57 | 7. 3 | 9. 91 | 11. 2. 4. 25 | 12. 62 | 13. 75 | 6. 14 | 8. 90 | 13. 3 | 12. 43 | 11. 21. 16 | 1. 36 | 10. 33
Vertagus 14. 200
vertex 9. 64
vertice 1. 32 | 8. 36 | 10. 19 | 4. 3 | 13. 50 | 12. 7
verticemque 12. 45
verum 1. 65. 109 | 2. 69 | 3. 72 | 4. 34. 42 | 5. 30 | 7. 5. 27. 89. 99 | 8. 76 | 10. 5. 14 | 11. 8. 25. 63. 108 | 12. 36. 87 | 14. 52 | 9. 97
verus 1. 85 | 4. 5 | * 3
vescitur 8. 50
vescuntur 3. 58
vesica 4. 49 | 8. 33
vesicam 14. 62
vespillo 1. 31. 48
vespillonum 2. 61
Vestæ 7. 1. 17. 72
veste 5. 24. 80 | 6. 93
vestem 4. 70
vester 9. 97
vestes 1. 50. 97 | 8. 48 | 12. 103
vesti 1. 5
vestibus 9. 63
Vestino 13. 31
Vestinus 4. 73 | 13. 31
vestis 8. 3 | 12. 18 | 14. 71
vestit 1. 36 | 6. 11 | 7. 81 | 14. 128
vestite 2. 46
vestitur 8. 33 | 10. 51 | 14. 129
vestra 5. 85 | 8. 28 | 10. 10. 103 | 11. 62 | 14. 186
vestras 9. 1 | 11. 83
vestri 10. 103
vestris 10. 24
vestro 12. 64
vestrum 5. 6 | 6. 68
Vesuvius 4. 44
vetabunt 11. 79
vetamur 11. 7
vetat 2. 91 | 5. 38 | 6. 91
veterem 8. 14 | 9. 86 | 4. 55 | 7. 72 | 10. 41 | 5. 7 | 2. 44 | 5. 10
veteres 5. 16 | 11. 91 | 4. 39 | 3. 63 | 11. 21 | 9. 60 | 10. 104 | 6. 27 | 4. 64 | 2. 55 | 11. 6 | 5. 36 | 10. 78 | 8. 80 | 1. 100 | 8. 69 | 5. 54
veteri 2. 43 | 5. 19 | 10. 37 | 12. 25
veteris 8. 18
veterum 9. 58. 85 | 10. 87
veto 1. 35
Vetonissæ 4. 55
vetuisti 4. 22
vetuit 3. 46 | 9. 104 | 11. 42
vetula 3. 32 | 11. 30
vetulæ 8. 33
vetulam 3. 32 | 4. 20
vetulas 3. 76 | 4. 5 | 8. 79 | 9. 103
vetuli 1. 42 | 6. 16 | 8. 6
vetulisque 8. 79
vetulo 1. 19 | 8. 77 | 11. 27 | 13. 55
vetulos 13. 112
vetulum 10. 90
vetus 6. 67 | 7. 78 | 10. 98. 101 | 11. 22. 35. 53 | 4. 41 | 11. 8 | 6. 25 | 9. 75 | 1. 55 | 7. 85 | 6. 93
vetusque 2. 30 | 11. 35
vetustas 7. 44 | * 5
vetustina 3. 93
vetustinæ 2. 28
vexabit 8. 46
vexat 2. 32 | 9. 60 | 11. 81. 87
vexata 1. 57
vexatas 11. 90
vexatio 10. 82
vexerat * 16
vexes 1. 118
vexit 8. 51
vi 6. 16
via 7. 60 | 10. 12 | * 2 | 12. 2 | 10. 6. 104 | 11. 92 | 14. 209 | 6. 93 | 2. 63 | 12. 2
viæ 12. 28 | 14. 61 | 3. 4 | 9. 65. 104 | 1. 2
viam 5. 14 | 14. 130
viarum 9. 102
vias 1. 71 | 7. 5 | 6. 10 | 2. 86 | 6. 43 | 9. 31 | 10. 36 | 14. 188 | 13. 60 | 7. 40
viator 6. 28 | 9. 65 | 10. 63 | 11. 14. 92 | 13. 25 | 2. 6 | 4. 55
vibrabunt 5. 79
vicarius 2. 18
vicem 8. 38
vicenos 4. 26
vicerat * 7
vicere 9. 106
viceris 11. 6
vicerunt 7. 18
vici 10. 79
vicies 1. 100
viciesque 12. 78
vicina 5. 65 | 6. [illegible]

7. 45 | 8. 56 | 12. 13. 27 | 50 | 2. 18 | 13. 15
[illegible] 7. 16
[illegible] 6. 27
[illegible] 6. 15. 33. 73 | 9. 72 | 3. 63 | 12. 18 | 11. 1
[illegible] 12. 59
[illegible] 5. 15
[illegible] 1. 11 | 11. 35 | 12. 53
[illegible] 1. 21 | 7. 92
[illegible] 42 | 3. 58
[illegible] 11. 34. 42
[illegible] 10. 63 | 11. 23
[illegible]
victa [illegible] 3. 47 | 14. 152
victima 3. 24 | 12. 92 | 9. 32 | 10. 73
victimasque 5. 92
victimasque [illegible]
victor 7. 14 | 9. 44. 104 | 10. 74 | 11. 34. 79 | 7. 71 | 2. 2
victorem 8. 2
victores 8. 42
victori 7. [illegible]
victoria 2. 78 | 10. 50
victoriæ 14. 170
victoris 7. 28 | 8. 26
victricem 9. 35
victrices 7. 6
victrix 6. 76 | 11. 97
victura 5. 15 | 7. 43 | 8. 73
victuræ 1. 26
victuram 8. 81
victuras 1. 103 | 11. 4
victuris 3. 20
victurum 5. 59 | 10. 25
victurus 6. 60
vicus 7. 72
vide 6. 21 | 14. 131
videam 2. 5
videar 7. 100 | 9. 61
videaris 8. 3 | 10. 83 | 11. 56. 76
videas 1. 16 | 3. 93 | 7. 98 | 9. 73. 88 | 14. 78. 212
videat 9. 67 | 11. 103 | 14. 1
videatur 4. 32
videbam 1. 91
videbaris, *ibid.*
videbis 1. 56. 110 | 6. 78 | 10. 19. 104 | 13. 100
videbit 5. 81
videbo 5. 47 | 8. 25. 41
videbuntur [illegible]
[illegible] 8
videnda 12. 6
videns 3. 53
[illegible]
videor [illegible]
viderat [illegible]
videre [illegible]
viderer 3. 43
videret 5. 2 | 12. 36
videri 1. 10. 42 | 2. 88. 92 | 3. 52 | 4. 6 | 7. 11. 50 | 8. [illegible] | 10. 92 | 11. 43. 56 | 12. 37. 41. 62
videris 1. 42 | 2. 1 | 3. 9. 40 | 5. 4 | 7. 25. 42 | 8. 64
viderit 5. 50
vides 2. 11. 29 | 3. 38 | 4. 53 | 5. 23 | 9. 32. 36. 44 | 12. 52. 92 | 12. 59 | 14. 44
videt * 2 | 1. 97. 105 | 2. 14 | 3. 35 | 4. 21 | 5. 23 | 6. 18. 34. 39. 62 | 7. 4. 15. 85 | 8. 3. 36. 49. 55 | 9. 35. 38. 60 | 10. 32. 51 | 12. 52
videtis 2. 57
video 10. 19
videtur 1. 35. 45. 73 | 2. 84 | 3. 12 | 5. 12. 38. 57 | 8. 23. 51. 75 | 9. 62 | 10. 9. 25. 76 | 11. 25 | 12. 42 | 14. 18
vidi 8. 30 | 11. 58 | 12. 32
vidimus * 5, 6 | 1. 13 | 4. 26. 35 | 12. 60
vidissem 5. 50
vidissent 9. 67
vidisses 9. 67
vidisti 6. 33 | 8. 25
vidit * 28 | 2. 75 | 3. 95 | 6. 68 | 7. 39 | 8. 26. 68 | 9. 21 | 10. 38. 67 | 11. 62 | 12. 85
vidua 2. 32
viduaque 3. 58
viduæ 7. 72
viduarum 1. 50
viduata 9. 31 | 11. 22
viduisque 4. 56
Vienna 7. 87 | 12. 107
vigessis 12. 77
vigil 14. 40
vigila 7. 53
vigilare 9. 20
vigilat 8. 21
[illegible]
villa [illegible]
villæ 7. 35 | [illegible] 15 | 3. 55
[illegible] 12. 126
villica 9. 61 | 12. [illegible] 18 | 4. 65 | 1. [illegible]
villicæ 3. 55
villici 10. 92
villicique 6. 50 [illegible]
villico 1. 50 | 3. 58
villicosque 12. 30
villicus [illegible]
villicusque 2. [illegible]
villis 4. 25 | 6. 65
villorum 14. [illegible]
villosa 14. 135 [illegible]
vimen 4. 89
vimine 2. 85 | [illegible]
vimineo 3. 58
vina 2. 59 | 3. 58 [illegible] 6. 89 | 8. 50 | 9. [illegible] 35 | 11. 30 | 12. 49 110. 114. 125 [illegible] 112 | 13. 118 | 4 [illegible] 62 | 4. 13 | 8. 6 | [illegible] 66 | 10. 49 | 3. 77
vincam 10. 16
vincant 14. 28
vincas 5. 29 | 7. 71
vincat 3. 93 | 8. 3
vince 12. 36
vincebant 9. 30
vincenda 5. 23
vincentem 12. 65
vincenti 9. 70
vincere * 27 | 1. 42 | 29. 90 | 3. 1 | 4. 1 | 25. 66 | 6. 32 | 9. 19 | 14. 213
vinceret 6. 77
vincet 3. 33
vinci 7. 64 | 14. 21

8. 28
2. 57 | 4. 55 |
| 9. 85 | 12.
86
7 | 6. 27 | 8.
106. 109. 119 |
1 9. 100
3.
. 83
| 3. 2. 91
. 58 | 14. 49
14. 94
. 57
57
30
. 89 | 5. 4 | 7.
6. 78 | 7. 78 |
. 122. 125. 170
| 12. 86
51
14
10. 33
| 4. 59
42
1
09
8
75. 91 | 2. 69 |
9 | 4. 7. 42 |
. 8. 72 | 4. 5 |
33
6. 42 | 12. 5
5
3 | 10. 47
3. 73 | 9. 62 |
115
7. 73 | 8. 66 |
2. 96 | 11. 99

virgæ 12. 48
Virgilii 14. 186
Virgilio 11. 53 | 14. 108. 195
Virgiliosque 3. 38
Virgiliumque 8. 56
Virgilius 8. 56 | 14. 75. 186
virgine 3. 91 | 6. 42. 47 | 11. 48 | 13. 56 | 4. 6 | 14. 173
virginea 11. 9
virgineamque 1. 71
virginem 10. 92
virgineo 4. 64 | 9. 24 | 10. 42
virginesque 3. 58 | 5. 2
virginibusque 3. 69 | 9. 70
virginis 1. 67 | 7. 31
virginitate 4. 45
virgo 11. 79 | 12. 42 | 6. 10 | 14. 179 | 8. 3 | 3. 67
viri 3. 91. 93 | 4. 35 | 6. 68 | 9. 41 | 10. 73
viribus 11. 82
viridem 10. 44
virides 1. 102 | 3. 19. 24. 47 | 9. 60 | 11. 28. 72 | 12. 60
viridi 7. 39 | 10. 33 | 13. 39. 68
viridis 4. 44 | 7. 72 | 12. 17
virile 7. 66
viriles 9. 37
virilia 11. 30
virilitatis 9. 7
viris 2. 84 | 9. 1 | 10. 26 | 11. 23
viro 1. 63. 91 | 8. 6. 64 | 10. 69 | 12. 42. 93. 98 | 3. 24 | 9. 31 | 6. 7 | 10. 68 | 4. 75 | 8. 6 | 7. 87. 57 | 10. 35
virorum 7. 46. 62 | 9. 16. 80 | 10. 19 | 14. 59. 191
viros 6. 16 | 9. 80 | 14. 49 | 1. 97 | 2. 61 | 3. 81. 68 | 9. 9
virtus 8. 80 | 12. 14 | 6. 25 | 5. 20 | 8. 15
virtutem 11. 57
virum 1. 9. 22. 79. 91 | 2. 41 | 4. 58 | 6. 14 | 8. 46 | 9. 37. 57 | 10. 69. 87 | 11. 23. 40. 79. 82 | 12. 52 | 1. 97. 110 | 3. 73 | 2. 36
virumque 3. 93 | 8. 56 | 14. 185
virus 1. 88 | 6. 93 | 7. 11 | 13. 2
vis 1. 30. 118 | 2. 53. 88 | 3. 5. 13 | 4. 26. 47 | 5. 20. 53 | 6. 14. 50 | 7. 24. 99 | 8. 73 | 9. 26. 70 | 10. 13. 83 | 11. 40. 57 | 12. 17. 22 | 14. 1. 69. 163
vis 3. 72. 78
visa 3. 17 | 6. 85 | 9. 31 | 10. 75
visam 10. 35
viscera 4. 81
visceribus 1. 14 | 13. 84
viscerum 11. 62
visco * 11
visere 10. 20
viso 5. 2. 28 | 6. 38
visure 10. 44
visus 10. 37. 79
vita 1. 50 | 2. 41 | 3. 21. 99 | 5. 13 | 7. 70 | 8. 3. 38 | 9. 29 | 10. 58. 63 | 12. 98 | 11. 21 | 1. 5. 16 | 8. 77 | 7. 46 | 8. 35 | 5. 44 | 11. 21 | 6. 15. 70 | 10. 23
vitæ 1. 94 | 3. 6 | 4. 75 | 5. 21 | 10. 24. 50. 92 | 11. 92
vitam * 4. 13 | 1. 56 | 9. 53 | 10. 47 | 11. 30. 57 | 12. 57 | 10. 45 | 4. 66 | 1. 79
vitare 1. 49 | 8. 59 | 12. 34
vitas 3. 51
vite 3. 24 | 8. 51
Vitelliani 14. 8
Vitellianis 2. 6
vitellos 13. 40
vites 5. 50
vitet 11. 48
vitiantur 12. 75
vitiata 6. 93
vitiatum 8. 75
vitibus 1. 44 | 4. 13 | 13. 125
vitifera 13. 107
vitiis 3. 10 | 10. 33
vitio 1. 54 | 12. 53
vitiosum 11. 93
vitiosus, *ibid.*
vitis 13. 114, 115
vitium 2. 89 | 3. 27 | 5. 19 | 11. 93. 100 | 7. 17 | 10. 76 | 3. 42. 44. 72. 77
vitrei 14. 115
vitreis 1. 42 | 6. 35. 68
vitreo 8. 71 | 12. 3
vitreus 14. 112
vitro 1. 38 | 4. 86 | 9. 60 3. 55 | 2. 40 | 4. 22
vitulus 6. 38
vitulusque 3. 58
viva 6. 49
vivam 1. 16. 104 | 10. 12 | 12. 53

vivat 1. 56 | 2. 11 | 9. 1. 28 | 11. 5. 72 | 12. 17
vive 1. 16. 37. 104 | 7. 46 | 8. 44
vivebant * 7
vivebatque 3. 19
viventi 1. 1
vivere 1. 26 | 2. 53. 90 | 3. 30. 38 | 5. 21. 59. 65 | 6. 18. 27. 70 | 10. 23 | 11. 57 | 12. 18. 47. 60. 79 | 8. 77
viveret 10. 35
vives 4. 5 | 5. 59 | 6. 64 | 7. 68. 83
vivi 6. 64
vivida 7. 43 | 11. 34
vividumque 12. 62
vivis 1. 116 | 3. 30 | 5. 10 | 8. 44
vivit 1. 89. 115 | 2. 11 | 3. 41. 75 | 4. 73 | 5. 21. 38 | 6. 18. 32 | 8. 68 | 11. 47. 58. 85
vivo 5. 38
vivum 9. 51 | 13. 79
vivus 2. 90 | 6. 13 | 11. 68
vix 1. 16 | 2. 6. 57 | 3. 25. 38. 46 | 5. 53 | 6. 28. 52. 54 | 7. 92 | 8. 56. 75 | 9. 37. 42. 50. 56 | 10. 21. 37. 70 | 11. 19. 25. 30. 40 | 12. 6. 11. 29. 99
vixque 5. 23
vixiſſet 5. 36
vixiſti 10. 38
vixit * 18 | 5. 79
ulcere 7. 70
ulcus 11. 62. 99
ulla 1. 110 | 4. 66. 79 | 5. 75 | 11. 57 | 12. 98
ulli 9. 43
ullis * 18 | 11. 61
ullus 2. 37 | 4. 31 | 5. 50 | 9. 28 | 12. 63
ulmi 4. 13
ulmo 4. 49
ulta 2. 66. 84
ulteriora 1. 27
ultima * 2 | 4. 73 | 10. 71 | 11. 9. 92 | 13. 95
ultimis 4. 70
ultimus 9. 49 | 10. 5 | 11. 66 | 12. 36
ultoris 7. 50
ultro 5. 6 | 9. 24 | 10. 75 | 11. 24
ululat 5. 42
Ulyſſes 3. 64 | 14. 184
umbella 14. 28
umbellam 11. 74
umbellas 3. 58
Umber 7. 30. 52. 89 | 12. 83
umbilicis 1. 67 | 3. 2 | 5. 6 | 8. 61
umbilico 2. 6
umbilicos 4. 91
umbilicum 6. 32. 37
umbone 3. 46
umbra 5. 21 | 6. 15 | 7. 20. 39 | 10. 61. 26 | 9. 62 | 6. 18 | 12. 31. 52 | 6. 76 | 9. 86 | 11. 48
umbracula 14. 28
umbram 5. 10
umbras 1. 13. 37. 70. 89. 102. 115 | 5. 36 | 10. 71 | * 2
Umbria 9. 59 | 13. 69
Umbriæ 7. 96
umbris 1. 50 | 4. 16. 44 | 7. 39 | 11. 6
una * 3. 37 | 1. 20. 69 | 4. 7. 54 | 5. 7. 70. 80 | 7. 64 | 8. 43 | 9. 33. 58. 78 | 10. 6. 63. 96 | 11. 53 | 12. 88 | 13. 49 | 10. 74 | 4. 10 | 14. 41 | 11. 23. 25 | 14. 174 | 12. 40 | 4. 66 | 2. 67 | 9. 73 | 10. 12 | 11. 19 | 2. 1 | 10. 48 | 6. 98
unam * 28 | 3. 46 | 7. 33 | 10. 38 | 11. 19 | 13. 75
unas 10. 13
uncia 9. 44
unciam 1. 107
uncis 4. 42
uncta 10. 13 | 14. 43
unctæ 7. 71
uncti 7. 66
unctiore 5. 45
unctis 5. 79 | 11. 7 | 14. 123
uncto 1. 54 | 10. 66 | 12. 64
unctor 7. 31 | 12. 71
unda * 3. 24 | 1. 77 | 4. 22 | 5. 43 | 7. 49 | 9. 39 | 8. 55 | 10. 15 | 13. 10 | * 28 | 14. 104 | 6. 68 | * 25 | 8. 33 | 9. 59 | 5. 1 | 4. 18 | 7. 18 | 11. 97 | 9. 92
undæ 4. 30 | 6. 42 | 10. 51. 104
undam 9. 19
undas 4. 30 | 6. 42 | 10. 5 | 6. 68 | * 25 | 6. 43 | 7. 95. 31 | 3. 67 | 7. 44 | 6. 58 | 9. 52 | 11. 85 | 12. 92
unde 1. 15. 79 | 2. 57 | 3. 4. 30 | 4. 5. 35 | 5. 59 | 7. 16 |
8. 55. 61 | 12. 3
undecies 5. 8
undecim 2. 44
undecima 9. 60
undecimi 12. 5
undenas 7. 66
undenis 10. 9
undique 14. 223
undis * 26. 28 | 13. 70 | 10. 7 | 7. 14 | 11. 83 | 10. 85 | 14. 6. 68
ungendis 2. 77
ungitur 3. 12
ungue 8. 33 | 9. 39 | 10. 66
unguenta 11. 55 | 14.
unguento 6. 57. 74 | 10. 13 | 12. 38 | 1
unguentum 3. 12 | 13. 98. 126 | 14.
ungues 1. 23 | 3. 74 | 12. 78 | 4. 27 | 14
unguibus 1. 7 | 11. 36
unguis 7. 1
ungula 12. 50
ungularum 7. 6
uni 4. 42. 64 | 7. 96 | 10. 35 | 14. 222
unica 1. 104 | 10. 1
Unice 12. 44
unicum 6. 62
unicumque 1. 62
uniones 8. 81 | 12.
univerſi 5. 25
unius 10. 51 | 12. 5
uno 3. 69 | 4. 29. 5 | 12. 14. 39. 75 | 6. 81 | 8. 59. 64 | 10. 56 | 11. 19. 54 | 2. 59 | 4. 29 | 6. 78. 71
unquam 3. 16. 77 | 10. 11. 77 | 12. 2
unum * 1 | 1. 55. 48. 77. 93 | 3. 8. 19. 25 | 6. 28. 90 | 9. 47 | 12. 55 | 14. 217 | 10. 76
unus 1. 67 | 2. 51. 4. 40 | 5. 20. 35 | 6. 70 | 8. 55. 75. 104 | 11. 51. 85
unxi 11. 40
Voberta 1. 50
vobis 4. 63 | 5. 2 | 47 | 8. 35 | 9. 55. 72. 92 | 14. 73
vobiſcum 2. 22 | 1

3 | 2. 68
:
o | 2. 37 | 10.
6. 64 | 8. 58 |
19 | 14. 11
93
6. 17 | 7. 1 |
. 69 | 10. 16
. 4 | 4. 88 | 5.
3. 81 | 9. 37 |
| 11. 32. 73 |
14. 158
54
. 1. 66
) | 9. 28
106 | 2. 4 | 3.
7. 19 | 11.
3
5. 48 | 10. 67
68. 29 | 8. 8.
| 10. 3. 5 | 11.
11. 62 | 14.
7. 7 | 8. 7 | 6.
75 | 7. 91 |
6 | 7. 63 | 10.
7. 71
5
154
11 | 10. 68 |
| 11. 44. 61 |
. 60 | 14. 41.
7
;

volantis 11. 19
volat 7. 13 | 9. 55
volatu 11. 92
volebam 2. 55 | 3. 13 | 9. 12. 54
volebat 6. 72 | 8. 9
volent 4. 64
volentem 4. 42
voles 1. 114 | 5. 79 | 11. 8. 57 | 13. 31 | 14. 7
volet * 11 | 2. 32 | 11. 6
volitare 1. 4
volitent 14. 164
volo 1. 9. 58. 116 | 2. 49 | 3. 45 | 4. 31. 77 | 5. 84 | 6. 40. 87 | 9. 33 | 10. 59 | 11. 16. 24. 105 | 12. 37. 40. 48. 60. 98
volsa 3. 63
volsellæ 9. 28
volucrem 13. 67 | * 15
volucres 5. 68 | 13. 45
volucris 13. 78
volucrum 5. 56 | 14. 216
volventes 4. 73
volui 2. 27 | 6. 40 | 9. 8
voluique 5. 23
voluisse 4. 32
voluisset * 12
voluit 1. 106 | 4. 18 | 5. 60 | 6. 18 | 8. 68 | 9. 44 | 10. 75 | 12. 52
volumen 5. 79
volumina 7. 62
volunt 8. 21
voluptas 5. 25
vomant 7. 11
vomis 2. 89 | 9. 94
vomuit 7. 66
vomunt 11. 91
voret 11. 28
voras 1. 21. 88 | 3. 77 | 6. 11 | 10. 31
vorat 2. 51 | 7. 66
vorata 10. 18
voret 11. 28
vos 1. 43 | 2. 4 | 3. 67 | 4. 25. 57. 64 | 5. 10 | 6. 86 | 6. 29 | 10. 24. 30. 92. 103 | 6. 5. 61 | 12. 55 | 14. 59
vota 1. 56. 100 | 4. 45 | 6. 25. 38 | 7. 46 | 8. 4. 32 | 9. 49. 58. 92 | 14. 16 | 7. 7 | 9. 32. 66 | 4. 1. 45. 73 | 10. 28 | 11. 37
voti 4. 77 | 9. 43
Votieni 8. 72
votis 6. 47 | 7. 6. 59 | 9. 66. 92 | 10. 87 | 11. 37. 99 | 8. 72 | 7. 4

votorum 9. 40. 41. 56
votum 11. 81 | 12. 92
vovet 1. 32 | 9. 32. 41
vox 5. 70 | 7. 99 | 8. 45 | 10. 6 | 12. 52 | * 3 | 7. 5 | 2. 67
urat 8. 68
urbana 11. 4
urbanæ 11. 17
urbanas 12. 73
urbani 3. 31
urbanis 1. 56
urbano 3. 58 | 10. 12. 37
urbanus 42
urbe * 2. 3. 4 | 1. 2. 4. 87 | 2. 72 | 3. 15. 52. 58 | 4. 64. 79. 85 | 5. 61 | 6. 94 | 7. 5. 63 | 8. 31. 61 | 9. 19. 99 | 10. 72 | 11. 19 | 12. 3. 57 | 3. 1 | 9. 65 | 13. 112 | 9. 17 | 10. 76 | 12. 60. 63 | 7. 29 | 12. 38 | 1. 13
urbem 3. 5 | 4. 5 | 7. 60 | 8. 11. 65 | 12. 26 | 9. 106 | 4. 71 | 7. 16.
urbes 6. 4 | 9. 7 | 4. 55 | 6. 58 | 9. 57 | 10. 26 | 7. 63
urbi 6. 43 | 8. 8 | 10. 7
urbica 1. 54
Urbice 7. 50 | 11. 56
Urbicus 1. 42 | 7. 95
urbis 6. 80 | 8. 44 | 10. 5. 30. 58 | 11. 14 | 12. 21. 69
urbisque 6. 64
urbs * 4
urcei 12. 32
urceoli 14. 105
urceus 11. 57 | 14. 105
ure 10. 25
urebat 9. 17
urere 1. 22 | 10. 13
ureret 1. 102
urget 8. 33
uri 2. 40
urinæ 3. 82
uris 10. 56
urit 6. 71
urna 9. 78 | 10. 60
urnam 9. 31
uropygium 7. 93
ursa 3. 19 | 4. 11 | 6. 25
ursi 1. 105 | 6. 64
urso * 7. 8. 15. 21
ursos 14. 30
ursum * 22
ursus * 11 | 6. 64
Usipiorum 6. 60
usquam 9. 28 | 12. 50
usque 2. 23. 94 | 3. 68 | 4. 28.